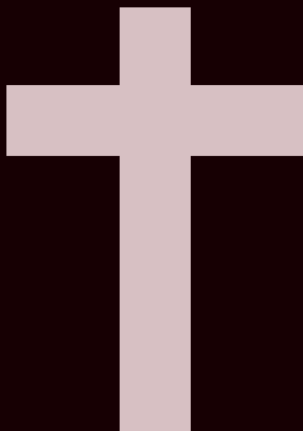

Ἡμε menomenyεέ
meké

New Testament in Denya (CM:anv:Denya)

Ν_{WE} menomenyεέ meké New Testament in Denya (CM:anv:Denya)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Denya

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Denya

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-02-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022
d773c38c-82ca-51fa-b995-6754070ca57e

Contents

Matyo	1
Makos	62
Lukase	98
Jøn	157
Utó Angbá Jisós	200
Rom	251
I Kōrent	276
II Kōrent	301
Galasiya	317
Efesos	326
Filipi	335
Kolosiya	341
I Tessalonika	347
II Tessalonika	353
I Timōti	357
II Timōti	364
Titos	369
Filemōn	372
Hibrus	374
Jemsi	392
I Pita	399
II Pita	406
I Jøn	410
II Jøn	416
III Jøn	417
Jud	418
Amε gejya Jøn	420

Abya melóméló Jisᵛs Kras ndere MATYO asamé

*Ukwéne ante Jisᵛs Kras
(Luk 3:23-38)*

¹ Gé ᵛwe mabᵛ ukwéne ante Jisᵛs Kras mpyáne mfwa Dεvid, Dεvid mpyáne Abraham.

² Abraham alu nte Asek, Asek alu nte Jakᵛb, Jakᵛb alu nte Juda ne aᵛmé bií abi ande.

³ Ne Juda alu nte Peres ne Sera, mmá bwᵛ akamege Tama. Peres alu nte Hεsrᵛn, Hεsrᵛn alu nte Ram.

⁴ Ne Ram alu nte Aminadab, Aminadab alu nte Nashyᵛn, Nashyᵛn alu nte Salmᵛn.

⁵ Salmᵛn alu nte Boas ne mma Boas akamege Rahab. Boas alu nte Obed, ne mmá Obed akamege Rut, Obed alu nte Jesse.

⁶ Jesse alu nte mfwa Dεvid.

Ne mfwa Dεvid alu nte Solomun, mmá Solomun abᵛ abᵛ mbε abá lé Uriya.

⁷ Ne Solomun alu nte Rehoboam, Rehoboam alu nte Abija. Abija alu nte Asa.

⁸ Asa alu nte Jehoshafa, Jehoshafa alu nte Joram, Joram alu nte Usiya.

⁹ Usiya alu nte Jotam, Jotam alu nte Ahas ne Ahas alu nte Hεsekya.

¹⁰ Hεsekya alu nte Manase, Manase alu nte Emᵛs, ne Emᵛs alu nte Josaya.

¹¹ Gébégé ápyené bᵛᵛ Isrᵛli né bé ájye ne εbwᵛ né melᵛ Babilᵛn, Josaya abyε Jekoneya ne aᵛmé bií abi ande.

¹² Ajyεgé ne bwᵛ né Babilᵛn, Jekoneya abyε Sheltyel, Sheltyel alu nte Serubabél.

¹³ Serubabél alu nte Abiud, Abiud alu nte Eliakim ne Eliakim alu nte Asᵛh.

¹⁴ Asᵛh alu nte Sadᵛk ne Sadᵛk alu nte Akim ne Akim alu nte Eliud.

¹⁵ Eliud alu nte Eliassa, Eliassa alu nte Matan ne Matan alu nte Jakᵛb.

¹⁶ Ne Jakᵛb alu nte Josef, Josef ayi menᵛ Meri. Meri abyε Jisᵛs Muú yi Esᵛwᵛ akweré ji elá gefwa. *

¹⁷ Mmyε ke nnᵛ upyáne ukouko, manᵛ mbaá Abraham ókwóné mbaá Dεvid ulú nyá úfyáneúni. Manᵛ ntᵛ mbaá Dεvid ókwóné gébégé ájye ne εbwᵛ né Babilᵛn ulú ntᵛ úfyáneúni. Ne mámanᵛ gébégé ájye ne εbwᵛ né Babilᵛn kpaá te gébégé ábyené Kras, upyáne ulú nyá ntᵛ úfyáneúni.

*Nebye né Jisᵛs Kras
(Luk 2:1-7)*

¹⁸ Na ne nebyéné Jisᵛs Kras nekené. Mma wuú akamege Meri. Josef abᵛ akpe mambá Meri ayi alu mambye Jisᵛs, nsa nnᵛ εbwᵛ ákaá ujógéné ate, Meri age nnᵛ ji alu ne une né utᵛ Mendoó Ukpea.

¹⁹ Josef akaáge nnᵛ Meri alu ne une, élé ji Josef alú nyá cho né mbε ushu Esᵛwᵛ, akélé fᵛ manchye ji mekpo unᵛ wᵛ, ashuú manwá neba bwᵛ bíbí.

²⁰ Ndere ji aférege depᵛ etiré mbᵛ, Esᵛwᵛ atᵛ ekiénné wuú échwᵛ gáre ji né gejya eké, “Josef mpyáne Dεvid, áfóge fᵛ manse mendée wye Meri né neba, néndé élé Mendoó Ukpea ne εpyéé ji akpané une.

* **1:16** Elú wáwálé nnᵛ: Kras, ula utene nnᵛ Muú yi Esᵛwᵛ akweré ji elá gefwa.

¹ Ne ji abyene nyé maá mende, ayi áférege nyé bɔɔ bií né efwyale ewé gabo achwɔɔ ne ewú. Getu eyigémbɔ, ɔbɔ mamfyé ji mabɔ nnɔ Jisɔs.” †

²² Unó bina uko úpyéé nnó ébé wáwálé nkane Esɔwɔ apye Asaya muú ekpávé wuú ajɔɔ nnó, ‡

²³ “Wuúge, gembwénégé mendée gékpáne nyé uné, gébyé maá mende, ákuú nyé ji nnó Emanuel.” Ula útené nnó, “Esɔwɔ alu ne esé.”

²⁴ Ne Josef ápégé géjyá ase mendée wuú Meri wyé ndere ekíénné Esɔwɔ egaré jí.

²⁵ Yémbɔ ebwɔ ákaá ujógéné ate wɔ, kpaá te Meri ábyené maá wuú mende. Ne Josef afyé ji mabɔ nnó Jisɔs.

2

Ande abi ágii depɔré ambe, achwɔ gé Jisɔs

¹ Abyé Jisɔs né melɔ Betelɛhem, né gebagé mewaa Judiya, gébé eyigé Herɔd álú mfwa né gebagé mewaa eyigémbɔ. Abyé Jisɔs, ande fɔ abi ágii depɔré ambe átané né égbé ewé ñmées étánege ákane achwɔɔ né Jerosale ágige bɔɔ áké,

² “Maá meke ayi ábyené nnó ábé mfwa bɔɔ Jus alu fɔ? Ese degige mbɔ, gétúgé dégené membe wuú mbaá ñmées étánege ayi áleré esé nnó ábyé jí, ne esé déchwɔ manógé jí.”

³ Mfwa Herɔd aké awuú mechɔ ewe, metɔɔ étyá jí mmu wyembɔ ntó ne épyéé ne bɔɔ Jerosale ako.

⁴ Mfwa Herɔd akuú, ánnɔ baá ámpyé ure Esɔwɔ ne ánléré mabé Esɔwɔ, ebwɔ ako áchomé mbaá ama, agii ebwɔ aké, “Ndé mbaá ábɔɔ mambyé muú ayi ákuú jí Kras”?

⁵ Ashuú jí meko aké, “Ábɔ mambyé jí né Betelɛhem, fa gebagé mewaa Judiya.” Néndé, mbɔ ne Esɔwɔ apye bɔɔ ekpávé bií ásáme nnó,

⁶ “Wɔ Betelɛhem, né gebagé mewaa Judiya, yé élé wɔ ɔlu kɔɔ, ɔpɔfɔ ñénénéné né geluágé malo genjá ayi álu né mme Judiya.

Néndé, eta wyé ne mfwa átánege nyé ayi ágbárege bɔɔ ba Isrɛli, nkane mémbamé magónñme ápéle magónñme jíí.”

⁷ Ne Herɔd áwúgé mbɔ, akú ankéé bimbo ájwólé bíbíí, agii ebwɔ aké, “Gárege me gébé eyigé enyú dégéné membe yimbo né melo nyú tíí.”

⁸ Eféé ne Herɔd átáme ebwɔ aké, “Chóge né Betelɛhem démyémmye dégé mbaá ayi maá yimbo álú, dégege jí kérege meso, déchwɔ dégaré me nnó ñjyé nnógé jí ntó.”

⁹ Ne ankéé bimbo áwúgé genó eyigé mfwa yimbo ajɔɔ ne ebwɔ, áló manjye. Ne ndere ebwɔ ájyé ágé wyé membe yimbo ayi ebwɔ ábɔ ágene nkane ajoyé mbe, ebwɔ ákwólege jí meso. Akwónégé né Betelɛhem membe yimbo atené né mfaánebuú cho né gepú eyigé maá yimbo álú.

¹⁰ Ebwɔ ágegé membe yimbo eféé, mataɔ ágo ebwɔ dɔɔ.

¹¹ Akpége né mmu gepú eyigémbɔ, ágé maá yimbo ne mmá wuú Meri. Eféé ne átomé manó mme áchyé jí enogé. Ne ánené uba bwɔ áferé unó mabɔ áchyé jí, gémá gélú genógé gesege ñka eyigé ákuú nnó gul, gémá gélú gefógé emmá ewé ewyaa gébe gelógéló ne eyige fɔ gelú laménda ayi álú gefógé mawéé gebé gefɔ.

† 1:21 Elú wáwálé nnó: Mabɔ Jisɔs matene nnó Muú yi áferege nyé bɔɔ bií né efwyale. ‡ 1:22 Elú wáwálé nnó: Asaya ájɔɔ depɔ etiré na ebele nya anñme 750 ne ále sa ñwe Matyo.

¹² Nkane ankeé bimbó ábelé ne utuú, Esowó achwó kwéle ebwó mbeé ne gejyá nnó ekage ákéré meso mbaá Herod. Ebwó ákoó meti ewéché ne ájyé né meló bwó.

Josef ne Meri akpa Jisas abó afé né meló Ijip

¹³ Anke bimbó áwúlégé, ekiénné Esowó ékwó Josef ushu né gejya, éjós ne ji eké, “Josef, Kwilé ka, kpa maá yina ne mmá wuú débo deyjé né meló Ijip. Déjyégé láge éwu kpaá te bíí bí ngárege nye enyú nnó dékéré meso. Néndé Herod ákelege maá yina manwá.”

¹⁴ Josef apégé géjyá ne utuú bimbó, apye wyé nkane ekiénné Esowó egaré ji eké. “Kpa maá yimbó ne mmá wuú ojye né Ijip.”

¹⁵ Akwónégé Ijip, ála wyé kpaá te gébége mfwa Herod ágboó. Unó bi na úpye nnó depó éfiré Esowó apye nnó muú ekpávé wuú agaré bós bíí débé wáwálé, nnó, “Nkú maá wa átané né Ijip.” *

Herod ajós nnó áwá baá ande

¹⁶ Herod agégé nnó ankeé bimbó ábwólé ji, nchye anywóné ji mmu. Achyé meko aké, “Áwá baá ande ako né Betlehem né maló ayí kwókwólé, áls né baá abi ákwóné anmé ápea áshúlégé.” Herod ajós mbó gétúgé ji áferé nnó élé mé anmé ápea ayí ji agíl ankeé bimbó gébé eyigé ebwó ágéné membe yimbó.

¹⁷ Mechó ewéna épyembó nnó, genó eyigé Jerimaya muú ekpávé Esowó ájós gepyé wáwálé.

¹⁸ Ajós nyá aké, “Meko negbo átanegé né meló Rama ne gejamégé elúlu né dámpepe. Rashel alili baá bíí, bós áfyéé ji metós nnó ágó magbo, akámégé gétúgé baá bíí abi ágboó.”

Josef ne Meri ákeré meso ne Jisas né Nasaret

¹⁹ Herod ágbógé, ekiénné Esowó ékwó Josef ushu né géjyá né Ijip,

²⁰ eké “Josef, kwilé ka ókpa maá yina ne mma wuú, enyú dékéré meso né mme Isréli. Bós abi ákelege manwá ji ágboó.”

²¹ Josef apégé, ase maá yimbó ne mmá wuú áfé né mme Isréli.

²² Yémbó ji áwúgé nnó Achelos ase gefwagé nte wuú Herod né gebagé mewaá Judiya, abó éfo manjye wyé. Né gejya eyigé ji áma gé, Esowó ákwélé ji mbeé nnó ajye né gebagé mewaá Galilii.

²³ Ne Josef ajye jwóle né meló Nasaret ewé élú né gebagé mewaá eyigémbó. Mechó wé epye nnó genó eyigé Esowó abó apye nnó muú ekpávé wuú agaré bós bíí gébé wáwálé nnó, “Bós ákuú nye ji nnó muú Nasaret.”

3

*Mekomejós ayi Jón menwyaá bós manad Esowó ágarége
(Mak 1:1-8; Lúk 3:1-18; Jón 1:19-28)*

¹ Né gébé eyigémbó, ndere Jisas alu né Násaret, mende fó ayi akuú ji Jón menwyaá bós manad Esowó, aló mangaré mekomejós Esowó né mashwóne né gebagé mewaá Judiya aké,

² “Kwórege matós nyú délyá gabo néndé gébé eyigé Esowó ágbárege gefwa ne bós bíí géla kwókwólé.”

³ Jón yina ne Asaya muú ekpávé Esowó ágarége nyá átomé ne jii nnó, “Muú fó abene mbó né mashwóne aké, ‘Kwyege meti Ata dakené, nyaáge éwú ébé cho.’”

* 2:15 Elú wáwálé nnó: Meló nwe ewé na etané né nwe Hosea 11:1.

⁴ Gefógé nkúu eyígé Jón abó afyé ájo ne bya mpò mashwòne. Awélé ekandá mekó menya né gebwe jíí, ne menyée wuú alu nyá lé égomé ne nwyóó.

⁵ Ne gejamégé bós áchwó manwú mekomejóó ayi Jón agárege. Bós bina átané Jerosale, ne gebagé mewaá Judiya meko ne maló mako ayi álú kwókwólé ne ebéé Jodan.

⁶ Ndere ebwó áshuú ekúu né gabo ayi ebwó ápyeé, Jón awyaágé ebwó manaá Esòwò né mmu ebéé Jodan.

⁷ Ndere Jón agárege mbò, agé gejamégé ekwò bó Farasi ne ekwò bó Sadusi fò ndere áchwóó nnó ji awyaá ebwó manaá Esòwò, aké ne ebwó, “Enyú mmyó! Ndé muú agaré enyú nnó, dekage bó efwyale ewé Esòwò achwó tó?”

⁸ Yéndemuú nyú apyéégé unó ebí úleré nnó akwòré metóó wuú alyá gabo wáwálé.

⁹ Déferégé fò nnó, dekage déjwóle déli mmye nnó, élé esé délu upyáne Abraham dékágé bó efwyale ewé echwóó. Kaáge wáwálé nnó, Esòwò akage pye mataá yina ábwólé upyáne Abraham.

¹⁰ Ye nana, enyú debó mankaá nnó, ábweé mé etóó mfaá mango yendé genóó ne makaka eyígé gélágé wómé umpomé ulóúló ásóré áfóme mmu mewe.

¹¹ Me nwyage enyú ne manaá Esòwò mamimami manleré nnó, enyú dékwóré matóó nyú. Yémbò, muú fò achwó mbò me meso, ayi áñeá geme apwò me, nkwané yé muú ayi mkpane unó uká bíí wó. Achwógé, awyage nyé enyú ne Mendoó Ukpea ne mewe.

¹² Achwóó nyé ne ékóriyá né ebwò wuú mánchá esa. Anergéé ashwané nye matoó alá pópó, afye esa né mmu uba abelé. Ne ukwóó ebi ulaá akpane agbe né mewe ewé élá nómgé. *

*Awyaá Jisòs manaá Esòwò
(Mak 1:9-11; Luk 3:21, 22)*

¹³ Ewya yé wó, Jisòs atané gebagé mewaá Galilíí achwó né ebéé Jodan mbaá Jón nnó awyaá ji manaá Esòwò.

¹⁴ Yémbò, Jón abó ashya ne ajoó ne Jisòs aké, “Nnó me nchwó eta wyé ówyaá me manaá Esòwò, wò óma óchwó eta wáa?”

¹⁵ Jón ájógémbò, Jisòs ashuú ji meko aké, “Gó éwu ébé mbò nana, elóme nnó dépyé yéndégenó eyígé Esòwò akélege. Eféé ne Jón ákamé manwyaá Jisòs manaá Esòwò.”

¹⁶ Ténéténé ayi áwyaá Jisòs manaá Esòwò, atané mmu nnyi, aké apele mfaánebuú anené, agé Mendoó Esòwò éshúlege nkane gepwine ne echwó téné ji mmyé.

¹⁷ Ne meko atané mfaánebuú aké, “Gé maá wa na, ngboó ne ji, apyeé metóó egóó me.”

4

*Danchòmelò ammuá Jisòs
(Mak 1:12, 13; Luk 4:1-13)*

¹ Eféé Mendoó Ukpea épye Jisòs afé né mashwòne nnó danchòmelò ammuá ji.

² Jisòs abelé éwu usaá ndó upea, utuú ne ñwómésé ayi alá nyéé menyée wó ne mesa aló mammye ji.

³ Gébé eyígémbò ne danchòmelò áchwó jóó ne ji aké, “Mbógé wò ólu Maá Esòwò, garé mataá áyina ábwólé ntoó bréd.”

* **3:12** Elú wáwálé nnó: Mendoó Ukpea echwóge muú né mmye, ehyege ji eshye mampye utóó Esòwò, mbòntó ne mewe esóó yéndé gabo ayi muú ápye epye ji akpea.

⁴ Jis̄s ashuū ji meko aké, “Asá mmu ɲwe Ɛs̄w̄w̄ nnó, menyéé jiji f̄s̄ w̄s̄ awyaa ɛshye mángbaré geɲwáge mekwaá w̄s̄, yéndé mekomej̄s̄ ayi Ɛs̄w̄w̄ aj̄s̄ awya ntó ɛshye mángbaré geɲwáge mekwaá.”

⁵ Aj̄s̄gé mb̄o, danch̄meló asē ji afé né Jerosale melo ukpea, abelé ji né melu ewé élú tete mfaá echa upe Ɛs̄w̄w̄. *

⁶ Ne aké ne ji, “Mb̄ogé wo ɔlu Maá Ɛs̄w̄w̄, nyó ch̄o mme, néndé ásá né mmu ɲwe Ɛs̄w̄w̄ nnó, ‘Ɛs̄w̄w̄ atome nye makiénné jíi nnó áchw̄s̄ ábámé w̄s̄’, áma sá nnó:

‘Agbárege nyé w̄o né amu bw̄s̄ ch̄ánch̄á nnó ɔkagé ɔtó ɛnōs̄ geká né ntaá.’ ”

⁷ Jis̄s ashuū ji meko aké, “Ngb̄a, me nyogé f̄s̄ néndé, ásá ntó né mmu ɲwe Ɛs̄w̄w̄ nnó, ‘Mekwaá ákpelégé f̄s̄ Nte wuū Ɛs̄w̄w̄ mankpea ji nnó ápyé genó.’ ”

⁸ Alyágé ɛféé, danch̄meló ama akpá ji afé né mfaá mékwé ewé éɲogé d̄ōs̄ ne aleré ji mal̄o mme mako ne gefwa eyi gélū wye.

⁹ Ne alérégé Jis̄s mb̄o, aj̄s̄ó ne ji aké, “Menchyege nye w̄o unó bina uko mb̄ogé ɔtogé manó mme ɔnogé me.”

¹⁰ Jis̄s anyá ji aké, “Kwilé me ushuū, w̄o danch̄meló, ása mmu ɲwe Ɛs̄w̄w̄ aké, ‘J̄b̄o manógé élé Nte wye Ɛs̄w̄w̄ jimbií ne ɔkpáné wye lé ji defwe.’ ”

¹¹ Aj̄s̄gé mb̄o, danch̄meló alyá ji afé. Ɛféé ne makiénné Ɛs̄w̄w̄ áchw̄s̄ p̄oō Jis̄s.

Jis̄s alo utóó bií né Galilii

(Mak 1:14, 15; Luk 4:14, 15)

¹² Jis̄s áwúgé nnó ápyē J̄n̄ menwyaá b̄ōs̄ manaá Ɛs̄w̄w̄ áfyéé deno, alyá gebagé mewaá Judiya akéré né gebagé mewaá Galilii.

¹³ Aj̄yégé, ábelé f̄s̄ né Nasaret d̄ōs̄ w̄s̄, akoō kóge aj̄yé jw̄ólé né Kapan̄m melo ewé élú né mapea gentoógé mewaá Galilii né gebagé mewaá Seb̄ul̄n̄ ne Naftali.

¹⁴ Ɛb̄o ɛpyemb̄o nnó genó eyigé Asaya muú ekpávé Ɛs̄w̄w̄ asamé gébé wáwálé nnó,

¹⁵ “Mme Seb̄ul̄n̄ ne mme Naftali, mme ayi álú meti ebeé mega, né égbé ebeé Jodan, gebagé mewaá Galilii eyigé gejamégé b̄ōs̄ abi alá p̄o b̄ōs̄ Jus aj̄w̄ólege wye.

¹⁶ B̄ōs̄ abi áb̄s̄ álú mmu gemua ágé gekpékpégé geɲgb̄o. Ne b̄ōs̄ bi álú nya mmu manoō negbo, nana geɲgb̄o gégené, ɛbw̄s̄ átane meti.”

¹⁷ El̄s̄ né gébé eyigémbo, Jis̄s alo mangaré b̄ōs̄ mekomej̄s̄ Ɛs̄w̄w̄ aké, “Kw̄órege matās̄ nyú délya gabo néndé, gébé eyigé Ɛs̄w̄w̄ agbárege gefwa jíi ne b̄ōs̄ géla kw̄kw̄ólé.”

Jis̄s aku baá utóó bií ani abi mbe

(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)

¹⁸ Bií f̄s̄, ndere Jis̄s akéne né mbále ebeé mega ewe elu né Galilii, agé áɲm̄é ápea mmá ama, nte ama. Ama akamege Simun ayi ákuú ji ntó nnó Pita, ne men̄mo wuū Andru. Ɛbw̄s̄ áɲm̄ée utófō bw̄s̄, élé álú áwáné meshuū.

¹⁹ Jis̄s aj̄s̄ó ne ɛbw̄s̄ aké, “Kw̄ólege me, n̄lerege nye enyú, ndere ákpálege b̄ōs̄ ɛk̄é meshuū.”

²⁰ Tenétené yimb̄o Simun ɛbw̄s̄ ne meso wuū Andru ályaá utófō bw̄s̄ ne ákw̄ólé ji.

²¹ Ndere Jis̄s ályá ɛféé aj̄yéé mbe gachye, áma gé áɲm̄ó abifō ápeá J̄msi ne J̄n̄ men̄mo wuū ɛbw̄s̄ álú baá Seb̄edee. Álú né mmu ékpée ne nte bw̄s̄ Seb̄edee átome upaá utófō bw̄s̄. Akuú ɛbw̄s̄ nnó ákw̄ólé ji.

* ^{4:5} Elú wáwálé nnó: B̄ōs̄ Jus áferé nnó Jerosale álú melo ukpea bw̄s̄ néndé, echa upe Ɛs̄w̄w̄ élú nyá wye. Echa upe Ɛs̄w̄w̄ ɛleré né eta bw̄s̄ nnó Ɛs̄w̄w̄ álú fa mme.

²² Jisᵛs ajᵛgᵛ mbᵛ, yᵛ gᵛbᵛ áchᵛ wᵛ ᵛlyᵛ ekpᵛee mbaᵛ nte bᵛw ne ákwᵛlé ji.

Jisᵛs alerege, agarege mekomejᵛᵛ ᵛsᵛwᵛ ne apye bᵛᵛ mamᵛee dtᵛooge (Luk 6:17-19)

²³ Ne Jisᵛs akᵛne gebagᵛ mewaᵛ Galiliᵛ geko. Nᵛdere akᵛene, alerege bᵛᵛ mekomejᵛᵛ ᵛsᵛwᵛ, né mmu macha mmyᵛemenene bᵛw. Agarege ebᵛwᵛ abyᵛa melᵛmᵛélᵛ nᵛdere ᵛsᵛwᵛ ᵛgbᵛarege gefwa ne bᵛᵛ biᵛ. Ama apye bᵛᵛ abi amᵛee mamᵛee ufᵛᵛ ufᵛᵛ átooge.

²⁴ Abyᵛa yi apye ᵛgᵛᵛ Jisᵛs akwᵛᵛ kpᵛaᵛ akwᵛᵛne gebagᵛ mewaᵛ Siriya geko. Bᵛᵛ ákpᵛáne bᵛᵛ bᵛw ako abi amᵛee mameᵛee ufᵛᵛ ufᵛᵛ ne abi ᵛgᵛene ᵛfwyale dᵛᵛ áchwᵛᵛ eta wuᵛᵛ nnᵛᵛ ᵛpye ebᵛwᵛ átoᵛ. Né geluᵛgᵛᵛ bᵛᵛ bina, abifᵛᵛ ᵛwyᵛ alᵛ nchye, abifᵛᵛ ákwᵛéne usasa ne abifᵛᵛ amᵛee uchanchi. Jisᵛs apye ebᵛwᵛ átoᵛ.

²⁵ ᵛwena ᵛpyᵛegᵛemᵛᵛ, gejamᵛégᵛᵛ bᵛᵛ ako abi átanᵛ gebagᵛ mewaᵛ Galiliᵛ ne gebagᵛ mewaᵛ ᵛyige ákuᵛᵛ nnᵛᵛ malᵛ ᵛfyᵛa ne Jerosalᵛ ne Judiya né egᵛᵛ ebᵛᵛe Jᵛᵛdan, ebᵛwᵛ ako ᵛlᵛ mankwᵛlége Jisᵛs. †

5

Jisᵛs alerege bᵛᵛ mekomejᵛᵛ ᵛsᵛwᵛ né mfaᵛ mekwᵛᵛ

¹ Jisᵛs ᵛgᵛégᵛᵛ gejamᵛégᵛᵛ bᵛᵛ abi áchwᵛᵛ matᵛᵛmatᵛᵛᵛ né mbaᵛ ayi ji alᵛ, akwᵛᵛ ajye jwᵛle mfaᵛ mekwᵛᵛ. Ne baᵛ utᵛᵛ biᵛ ᵛjwᵛlé ᵛno ji mme.

Jisᵛs alerege mejᵛᵛ ewᵛ wᵛwᵛlé (Luk 6:20-23)

² Ne alᵛ manᵛlerᵛ ebᵛwᵛ akᵛ:

³ “ᵛsᵛwᵛ ajᵛᵛ bᵛᵛ abi ᵛgᵛenᵛ nnᵛᵛ mbᵛᵛgᵛᵛ ji ᵛlá pᵛ ebᵛwᵛ ᵛpᵛ yᵛᵛ genᵛ; nᵛndᵛ gefwa ᵛyigᵛᵛ ᵛsᵛwᵛ ᵛgbᵛarege ne bᵛᵛ biᵛ gelᵛᵛ ᵛyigᵛᵛ bᵛwᵛ.

⁴ ᵛsᵛwᵛ ajᵛᵛ bᵛᵛ abi ᵛlᵛᵛ ne masome, nᵛndᵛ ᵛsᵛwᵛ ᵛfyᵛᵛᵛ nyᵛ ebᵛwᵛ metᵛᵛ.

⁵ ᵛsᵛwᵛ ajᵛᵛ bᵛᵛ abi alᵛ sᵛlé gemᵛge bᵛw eke genᵛ, nᵛndᵛ mme meko abᵛᵛ nyᵛ awe bᵛwᵛ.

⁶ Méjᵛᵛ elu ne bᵛᵛᵛ abi ᵛwyᵛaᵛ matᵛᵛ mamᵛpyᵛᵛ genᵛ ᵛyigᵛᵛ ᵛsᵛwᵛ akᵛᵛlege, nᵛndᵛ ji apyeᵛ nyᵛ ebᵛwᵛ ᵛpyᵛᵛ genᵛ ᵛyigᵛᵛ ebᵛwᵛ akᵛᵛlege.

⁷ ᵛsᵛwᵛ ajᵛᵛ bᵛᵛ abi ᵛgᵛene bᵛᵛ meshwᵛᵛ, nᵛndᵛ ᵛsᵛwᵛ ntᵛᵛ ᵛgᵛene nyᵛ ebᵛwᵛ meshwᵛᵛ.

⁸ ᵛsᵛwᵛ ajᵛᵛ ebᵛwᵛ abi ᵛwyᵛaᵛ matᵛᵛ mmu pᵛpᵛ, nᵛndᵛ ᵛgᵛene nyᵛ ᵛsᵛwᵛ ne amᵛ bᵛwᵛ.

⁹ ᵛsᵛwᵛ ajᵛᵛ bᵛᵛᵛ abi ᵛmmᵛyᵛᵛ nnᵛᵛ bᵛᵛ ᵛbᵛᵛ nesᵛᵛ ne atᵛ, nᵛndᵛ, ákuᵛᵛ nyᵛ ebᵛwᵛ nnᵛᵛ baᵛ ᵛsᵛwᵛ.

¹⁰ ᵛsᵛwᵛ ajᵛᵛ bᵛᵛᵛ abi bᵛᵛ ᵛmyᵛᵛ amu ne ebᵛwᵛ gᵛtᵛgᵛᵛ ᵛpyᵛᵛ unᵛᵛ ebᵛᵛ ᵛsᵛwᵛ akᵛᵛlege nᵛndᵛ gefwa ᵛyigᵛᵛ ᵛsᵛwᵛ ᵛgbᵛarege ne bᵛᵛ biᵛ gelu ᵛyigᵛᵛ bᵛwᵛ.

¹¹ Méjᵛᵛ elu ne enyᵛᵛᵛ abi bᵛᵛᵛ ᵛju enyᵛᵛ mashyᵛᵛ mmyᵛᵛ, enyᵛᵛᵛ abi ᵛmmᵛyᵛᵛᵛ amu ne enyᵛᵛᵛ detᵛdetᵛᵛ ne enyᵛᵛᵛᵛ abi ama ᵛjᵛᵛge ufᵛᵛᵛ unᵛᵛ uboubo ebi ᵛlᵛᵛ gebyᵛᵛ eta nyᵛᵛ gᵛtᵛgᵛᵛ dᵛkwᵛlegᵛᵛ me.

¹² Bᵛge lé ne metᵛᵛ megᵛmegᵛᵛ ne nechᵛchᵛ, nᵛndᵛ, gekpᵛkᵛgᵛᵛ nsᵛᵛ nyᵛᵛ alu né mfaᵛnebuᵛ. Kaᵛge ntᵛᵛ nnᵛᵛ mbᵛᵛ ne ᵛmyᵛᵛ nyᵛᵛ amu ne bᵛᵛ ekpᵛávᵛ ᵛsᵛwᵛᵛ abi ᵛbᵛᵛᵛ mbᵛᵛ ne enyᵛᵛᵛ.”

Jisᵛs alerege nnᵛᵛ ᵛᵛkwᵛle bil ᵛlᵛᵛ ekᵛ mega ne geᵛgbᵛ mbaᵛᵛ bᵛᵛ mme

¹³ Enyᵛᵛᵛ bi delu ᵛᵛkwᵛle baᵛᵛ dᵛlᵛᵛ eke mega mbaᵛᵛ bᵛᵛᵛ mme meko, yᵛmbᵛᵛ mbᵛᵛgᵛᵛ mega élá pᵛᵛ sé ne ugᵛᵛ biᵛ, ᵛpyᵛᵛᵛ mbᵛᵛ nnᵛᵛ ne ugᵛᵛ biᵛᵛ ukᵛrᵛᵛ? ᵛfᵛlᵛ sé yᵛᵛ genᵛ, éla lé genᵛᵛ ᵛyigᵛᵛ ᵛgbᵛle dafye bᵛᵛ ᵛjyᵛle ne uka.

† 4:25 Elᵛᵛ wᵛwᵛlé nnᵛᵛ: Malᵛᵛ ᵛfyᵛa yina, élᵛᵛ Dekapolis.

14 Enyú delu genḡbɔ mbaá bɔɔ mme meko, wye ndere melo ewé átene mfaa mékwé éla ebíḡé fɔ mangé.

15 Mbɔntó ne muú alwégé étuléká alá abɔɔ fɔ gesá ákwéré ewú. Yémbɔ, álwégé ewú aḡma ewú mfaa mbaá yi égénege yéndemuú né mmu gepú ágane.

16 Wyembɔ ntó ne élome nnó délyá genwáge nyú gégénéḡé eké mewé mbaá bɔɔ ako, nnó yéndemuú ágé uló melu ebí enyú dépyé ne áféḡé Nte nyú Eṣɔwɔ muú alu né mfaánebuú.

Jisɔs alárege bɔɔ depɔré mabé Mosis

17 Déferégé fɔ nnó me mbɔ nchwɔ élé máncho mabé Mosis ne unó bi bɔɔ ekpávé Eṣɔwɔ ábɔ áleré. Nchwɔ lé nnó mpye unó ebí mabé yimbɔ ájɔɔ úbé wáwálé. Nchwɔ fɔ máncho áji wɔ.

18 Ngarege enyú wáwálé nnó, teé mfaa ne mme ábyéé, ye ekéké genó eyigé áférege né mabé Mosis yina gépɔ yé genéné nnó, kpaá teé unó uko ebí ásámé úbéé nyé wáwálé.

19 Ne yéndemuú ayi abyaá ekéké genó né mabé ayi, nnó epófɔ genó, ne álérege ntó nnó bɔɔ ábyágé ewu, abéé gembyánkwógé muú né gefwa eyigé Eṣɔwɔ ágbarege ne bɔɔ bíi. Yémbɔ muú ayi ábélege mabé Eṣɔwɔ ayi, ne alárege ntó bɔɔ nnó ábélégé áji abeé nyé gekpékpégé muú né gefwa eyigé Eṣɔwɔ ágbárege. *

20 Ngarege enyú wáwálé nnó mbɔḡé enyú delá fyéé mekpo mambele mabé Eṣɔwɔ depwɔ ekwɔ bɔɔ Farasi ne ánléré mabé Eṣɔwɔ wɔ, degene fɔ meti mankpɛ né gefwa eyigé Eṣɔwɔ ágbárege ne bɔɔ bíi cháchá.

Jisɔs alárege depɔré metɔɔ usɔɔ

21 Enyú debɔ déwú nyá nkane ebé Mosis ejɔɔ mbaá ukwéne ante sé nnó, ékagé muú áwá nte. Muú ayi ápyéé mbɔ, akpéne nyé unɔɔ mpa.

22 Yémbɔ me ngarege enyú nnó, yéndemuú ayi abɔɔ metɔɔ usɔɔ ne nte meḡmé akpene nyé unɔɔ mpa eso. Ne muú ayi ashyéé nte meḡmé nnó, “wɔ slu waá?” Akpene nyé ntó eso ewe kpaá. Ne muú ayi ajɔḡé ne nte meḡmé ntó nnó, “Wɔ genḡekenégé muú” akpene mmu mewé ewé élá nómgé.

23 Ne ndere elúmbɔ, ébégé nnó muú abɔ echye manchyé, né mbaá ayi áchyége echye Eṣɔwɔ, ne atege nnó apye genó eyi gesɔɔ meḡmé wuú metɔɔ,

24 ályá echye ewémbɔ eféé, abɔ kpe mbe ajyé akwyé depɔ ne meḡmé wuú, ne achwɔ achyé echye wuú mbaá Eṣɔwɔ.

25 Muú abɔḡé efwyale ne muú mawámé wuú, akamégé fɔ ji ajye ne ewú né eso. Akwyéé depɔ ábé meko ama gemége nnó ajye né eso. Nénde, alá pye mbɔ wɔ, gébé gékoógé ajyegé ne ewú né eso, afye nyé ji né amú mempané mpa. Ne mempané mpa afye ji né amú bɔɔ bɔ nku, ne bɔɔ nkú áfyéé nyé ji denɔ.

26 Ne kaáge wáwálé nnó alaá né denɔ etirémbɔ, kpaá te ákwóle ujwɔɔ bimbo uko.

Jisɔs alárege depɔré ulɔ ne neba manwá (Mat 19:9; Mak 10:11, 12; Luk 16:18)

27 Enyú debɔ dewú nyá nkane ebé Mosis ejɔɔ nnó muú ákwegé ulɔ.

28 Yémbɔ me ngarege enyú nnó, muú ayi apéle mendée dómee, ne abɔɔ nkyaá né metɔɔ wuú mambelé ne ji, akwe mé mbɔ lé ulɔ ne mendée yimbɔ né mmu metɔɔ wuú.

* 5:19 Elú wáwálé nnó: Bɔɔ Jus ákuú gefwágé Eṣɔwɔ nnó gefwágé mfaánebuú gétúḡé ebwɔ áfɔ mantya mabɔ Eṣɔwɔ, detú detú.

29 Ne ndere elúmbò, mbògé dambòónnyi wýé ayi ebwònye apye nnò òkwé ebé Èsòwò ju ji òféré, néndé élú galógálò nnò gepógé menyammye genó wò, ne nnò òbé ne upòò mmye uko, òjyé né mewé ewé élá nómégé.

30 Ne mbògé ebwònye wýé épyé wò nnò òkwé ebé Èsòwò, sò éwú òfómé, néndé élú galógálò nnò jógé menyammye wýé genó ne nnò menyammye wýé mekomeko àkpé mmu mewé ewé élá nómégé.

31 Enyú dewú nyá nnò ebé Mosis ejòò éké muú akage wá neba ne mendée wuú mbògé achyegé ji mekpò ñwe.

32 Yémbò me ngare enyú nnò, muú ayi awáne neba ne mendée wuú ewé mendée wuú alá kwe ulò wò, muú yimbo apye nnò mendée wuú akwé ulò mbògé abagé menò ayi chá. Ne ye ndé mende ayi abagé mendée ayi menò wuú alyá ji neba akwé ntó ulò.

Jisòs alerege depòré manyémèno

33 Enyú debò dèma wú nyá nkane ebé Mosis ejòò ne ukwéne anté sé nnò, ékágé muú anyémèno mampye genó eyige gélá pò ji metòò mampye. Muú abò mampye genó eyigé ji ànyémèno né mbe ushuú Èsòwò nnò apyé.

34 Yémbò me ngarege enyú nnò ékágé muú akele karjka, ye ébéle mannkú mabò mfaánebuú, néndé élé geluoge Èsòwò.

35 Yé ébelé mankele ákú mme néndé mme alu geluó eyige Èsòwò ànérege uká bií wýé ágbéegé mmye, ne muú akelégé ákú ye Jerosale néndé ele Èsòwò mfwá yi kpaá ne abòò melò Jerosale.

36 Ne ékágé muú akélé yé mekpò wuú néndé ákágé bwòle enkaá méjwé ema ébé pópó yé lé megilí.

37 Kámélé nnò “È é” mbògé genó gélú eyigé wò òkamege ne shyá ntó nnò, “Ngba” mbògé genó, gélú eyige wò òshyáa. Yéndégenó eyigé òmage gbéé né mfaá eyina getané mbaá danchòmeló.

Jisòs alerege nnò ékágé muú ashuí gabo mfaá gabo

(Luk 6:29, 30)

38 Enyú debò dewú nyá ntó nnò ebé Mosis éké muú anigé dambòónnyi nte menmè, ànií ntó awuú. Ne ye amugé nénéne nte, ámu ntó eníí.

39 Yémbò me ngarege enyú nnò, ékágé muú ashuí gabo mfaá gabo. Ne muú adogé wò égbé etaá ewé ebwònye, bwólé ewé fò ntó ado.

40 Ne mbògé muú aké aklege mampye mpa ne wò nnò ase nkú wye ayi mmu, chyéé ji chonchó ne ayi dafye.

41 Mbògé muú bee agbarégé wò nnò òkpá metuú wuú òjye mkpa neke ama, chó ne ji mkpá neke épeá.

42 Muú akógé wò genó, chyéé ji géji ònyogé. Ne muú achwógé nnò ópwò ji genó ntó òshyagé, pwò ji gejí.

Bò gejeé ne bòò mawámé

(Luk 6:27, 28, 32-36)

43 Enyú debò déwú me nnò ebé Mosis éké, “Gbógé ne bòò abi dényéé détúge ne ebwò ne paáge bòò abi alá kíí enyú.”

44 Yémbò me ngarege enyú nnò bógé gejeé ne bòò mawámé nyú, dénénemmye mbaá Èsòwò nnò aje bòò abi ámmye amu ne enyú.

45 Depyege mbo, debéé nye baá Nte enyú muú alú né mfaánebuú. Ji apyéé mhemé étyéé mbaá bòò abi ápyéé galógálò ne abi apyéé gabogabo, ne manaá nnò akwéne mbaá bòò abi ápyéé unò bi ji ákélege ne abi alá pyéé.

46 Ne mbògé enyú dégbóò lé ne bòò abi ágbòò ne enyú, ndé nsá ayi enyú debòò wyéé? Pò wýémbò ntó ne ánselé ñká makpo apyéé?

47 Ne mbógé enyú dedoó lé abya ne bós abi denyéé detúge ne ebwó, nde mechó ewé enyú depye mbó ewé muú alá pye? Yé bós abi alá pó bós Jus; mbántó ne ápyeé.

48 Né gétú eyigé na debó mambé cho ndere Nte enyú muú alú né mfaánebuú alú.

6

Jisós alerege nkane débós mampyége unó Esowó dela lerege mmye né mbe ushu bós

1 Yémbó Jisós alérégéké aké, “Sége gébé nnó ékágé délérégéké mmye né mbe ushuú bós nnó ágéné enyú gétúgéké unó Esowó ebi depyeé. Muú apyégeké mbó, abós fó nsa ayi nte nyú né mfaánebuú áchyege.

2 Getu eyigembo, yéndégébé muú nyú aké apoóge mbya muú ekagé ádó makánka melóméló nkane bós démbwólé ápye, né macha mmyemenene, ne metós meló nnó bós áfégeké ebwó nnó álú bós alóáló. Me ngarege enyú wáwálé nnó mamféé ayi bós áfégege mbó ebwó gé le áwu bwó nsa ne ebwó abós me mbo.

3 Ndere elúmbó, muú nyú aké apoóge mbya muú, apoó gefós eyigé yeé muú ayi álu kwókwólé ne ji alá kaágé.

4 Nnó mampóó ayi dépoóge mbya muú abe bíbí. Deké dépyembo, nte nyú muú alú mfaánebuú agene yéndé unó bi bós ápyeé bíbí achyege nyé nyú nsá.”

Jisós alerege nkane muú abós manemmye mbaá Esowó (Luk 11:2-4)

5 Jisós afe mbe mánleré aké, “Ne yéndégébé, enyú deké denenemmye, dénégé fó eké bós abi ábwólégé gemege bwó néndé, ebwó ágbóó mantené téné né macha mmyemenene ne mapeá anós mati ánénemmye nnó bós ágéné ebwó. Me ngarege enyú wáwálé nnó mange ayi bós ágéne mbó ebwó, gé le áwu bwó nsá ne ebwó ábós me mbo.

6 Ndere elúmbó, yéndégébé muú nyú aké ákélege manemmye, ajye akpe mmu gepú jí, mbaá ayi ji abeé jimbí, agbé gepú, anemmye mbaá nte wuú Esowó ayi alá géne ji ne ame. Ne nte wuú ayi agene yéndé unó bi bós ápyeé yéndé mbaá, achyege nyé ji nsá.

7 Ne muú nyú aké anenemmye ájóógé mejós ewé elá pó ne mekpo ne ula ndere bós abi alá pó bós Jus ápyeé. Gétúgéké ebwó áférege nnó ájóógé mejós dós ne Esowó awú mmyemenene bwó.*

8 Débégé fó eké ebwó, néndé nte nyú Esowó akaá mé genó eyigé dékélege gemégé nnó degii ji.

9 Ne yéndégébé déké denenemmye nege na, Nte esé Esowó, wó yi ólú mfaánebuú, pyé mabo mmyé mábé ne énogé.

10 Pye gefwa jyé géchwó. Pye bós apyeye elé genó eyigé wó ókélege fa mme nkane ápyeé né mfaánebuú.

11 Chyégé esé menyéé yi dékélege bíi ne bíi.

12 Jinte gabo yi ese dépye eta wye ndere ese ntó déjigente gabo yi bós ápyeé eta esé.

13 Okamégé esé dékpé né mmuameno ayi apye esé dékwéne né gabo. Yémbó fére esé né amu danchómeló. †

14 Mbó ne débós manemmye. Né ebégé ojigé nte gabo yi ate bós apyé ne eta wye, Nte wye Esowó né mfaánebuú ajigé ntó nte gabo wye yi opyé.

* 6:7 Elú wáwálé nnó: Esowó ayi bós ubeé ánénemmye, ápófó Esowó ayi abós mfaá ne mme. † 6:13 Elú wáwálé nnó: Ukwene bó nwe abifó aké, Néndé gefwa jyé, uto bye ne ngó wye úlú te kwyakwya ne kwyakwya Amen.

15 Yémbò olá jinte gabo ayi ate bɔɔ ápyé né eta wyé wɔ, Nte wyé Esɔwɔ ajígé nyé fɔ ntó nte gabo wyé yi apye.”

Jisɔs alerege nkane debɔɔ manlyáge menyéé kpékpé gétúgέ depɔré Esɔwɔ délá lérégé mmye

16 “Ne yéndégébé deké délyage menyéé kpékpé gétúgέ depɔré Esɔwɔ, ekagé déla meshwemeshwe nkane bɔɔ abi ábwólégé gemegé bwɔ ápyé. Ébwɔ aláá meshwemeshwe eké bɔɔ abi ágene efwyale, nnó bɔɔ ákaá nnó ébwɔ ályá menyéé kpékpé. Me ngarege enyú wáwálé nnó mangé ayi bɔɔ ágéne mbo ébwɔ, gé lé awu bwɔ nsá ne ébwɔ ábɔɔ me mbɔ.

17 Ne ébégé muú nyú alyagé menyéé kpékpé gétúgέ depɔré Esɔwɔ, áshwóné ushu bií, áwaa maweé, ne achá mejwé wuu.

18 Muú nyú apyégé mbɔ, bɔɔ ákágé fɔ nnó alyá menyéé kpékpé, élé Nte wuu Esɔwɔ muú akaáge unó bi bɔɔ ápyéé bíbí ne akaáge nye. Ne Nte wuu Esɔwɔ muú ágéne yéndégenó eyigé ji apyéé bíbí, achyége nyé ji nsá.”

Ekágé muú abya Esɔwɔ gétúgέ unó mme
(Luk 12:32-34)

19 “Ekagé désélé gefwage nyú dékwígé fa mme, mbaá ayi baá menya ne nfrákán anyéé nye geji, ne ánjó ntó ágyále gepú ákpe ákpá yéndé genó.

20 Genó eyigé yéndémuú abɔɔ mampye gelu nnó ábélé gefwa ji né mbaá yi Esɔwɔ mbɔ gefwa alú, mbaá yi baá menya ne nfrákán alá kaágé anye ne ánjó ntó alá kágé gyá gepú ákpá yéndégenó.”

21 Nénde, mbaá ayi muú ábélege gefwa jí, efeé ntó ne metɔɔ wuu ébéé.

Jisɔs alerege bɔɔ genbógé menyammye
(Luk 11:33-36)

22 “Amé mekwaá álú eke etúlékán né menyammye wuu meko. Ne mbógé ame jyé álú chánchá, ébyennó menyammye wyé meko abeé ne genbɔ.

23 Ne ébégé ame jyé ala apó chánchá menyammye wyé meko akwene gemuagemua. Ne mbógé genó eyi gepye wɔ ógéné mbaá gekwege gemua, ébyennó menyammye wyé meko alu mmu gekpekpégé gemua.”

Jisɔs alerege nkane débɔɔ mambé ne Esɔwɔ ne unó mme
(Luk 12:22-31)

24 “Muú ama ákágé kpá fɔ defwé mbaá bɔɔ apea gébé gemaá. Apyégémbɔ, apaá nyé ama agboó ne ayifo. Ne ánogé nyé ama abyaá ayifo. Enyú dekágé nógé fɔ Esɔwɔ ne nka gébé gemaá.

25 Gé ala bi ngarege enyú nnó déchyégé fɔ gemage nyú efwyale, désómégé nnó dényé nyé ndé? Dényuú nyé ndé? Ne defyéé nyé ndé? Genwáge mekwaá gepwɔ menyéé wɔ? Ne menyammye mekwaá apwɔɔ mandeé mamfyé wɔɔ?

26 Pége denywóné, deti depené menyéé, deferege ne débélégé mbwé, yémbɔ nte nyú muú álú né mfaánebuú achyége deti menyéé, nnó enyú denéá game dépwɔɔ deti wɔɔ?

27 Déchyégé fɔ game nyú efwyale, ndé muú nyú ayi mesóme wuu ekagé gbée yéé bíí uma né amjme ayi Esɔwɔ achyé enyú nnó débélé fá mme?

28 Ulannó déchyégé gemage nyú efwyale gétúgέ mandeé? Pége dégé unɔɔ mewaa ébi úkome ukoó ulúlú ndere úwéné, úpyé fɔ utɔɔ, ukwyége ye mandeé.

29 Yémbɔ ngarege enyú wáwálé nnó ye Mfwa *Solomun ayi abó awyá unó uko, apó ye ne nkú ayi alomé akwóné ukoó ébi unɔɔ bina.

30 Mbógé Esɔwɔ achyége bya mewaa bina ukoó ulúlú. Bya ébí fina úlú ube geyá úgbɔ átuú áfyé mewe, deféré nnó ákágé chyéé fɔ enyú mandeé apwɔ

ndere ji apELE bya mewaá? Metáó ewé enyú defyEE ne Esáwá éñené kpaá épwo amu.

³¹ Désómégé sé déshaágé mmye nnó dényé nyé ndé? Dényúú nyé ndé? Ne defyEE nyé ndé?

³² élé bóó abi alá pó bóó Jus ne anerege matáó né ufóó unó bina. Kaágé nnó Nte nyú Esáwá muú alu mfaánebuú akaá me nnó debo mambE ne ubi uko.

³³ Ne bóge mbE dékélé kpé meti ewé Esáwá abeé mfwa nyú depyEgé unó bi ji ákélege, depyEgé mbó, achyEge nyE enyú unó bina uko.

³⁴ Ne déchyEgé fá efwyale né menyammeE enyú désómégé gétúgé unó bi geyá, yéndé bíí uwyá eti depó eti déchwáó ne ubi. DesEge fá efwyale ewé bíí ébí chá décho ne ewe fina.”

7

Dépagé mpa bóó ne metáó usáó
(Luk 6:37, 38, 41, 42)

¹ “Dépagé mpa ate ne defya, nnó ékagé Esáwá apa awe nyú.

² Néndé gefáó eyigé dépane mpa ate, wyémbó ntó ne Esáwá ápane awu nyú. Gefáó eyigé démage genó déchyége muú, mbántó ne ámage nyE áchyEé enyú.

³ Ulannó óchérege ekéké gabo ayi alu eke maá gejwaá né dambáónnnyi nte menmé wyé ála áfyé mekpo ne gabo ayi alu eke mekwákwá né dambáónnnyi awyE wámbáó?

⁴ Épyembó nnó ne ójáó ne menmé wyé nnó, ‘Léré me nféré wá maá gejwaá ayi alú wá né dambáónnnyi’ ayi álá géné mekwákwá ewé ekwere wámbáó né dambáónnnyi?

⁵ Wá muú dembwólé bó kpé mbE fére ntó mekwákwá ewe elú wá né dambáónnnyi, áké ógene mbaá chánéné ne óféré ekéké gejwaá ewé elú menmé wyE né dambáónnnyi.

⁶ “Débógé fá unó Esáwá déchyE mbaá bóó abi alá bóó gébé ne ji wá. Álu eké bó mammyE. DepyEgé mbó abwálege mmye áno enyú. Débógé fá genó gelógéló déchyége mbaá bóó abi álú eké ukwende, depyEgé mbó ájyárege geji ne uká ábulé né utwántwá.

Jisás alerege nnó áké ákélege genó, gií Esáwá né mmyemenene
(Luk 11:9-13)

⁷ “Gige wyE Esáwá gige, achyEge nyE enyú unó bi dekélege, kélege wyE kélege ápyE nyE enyú dege ubi. Dóoge wyE menombi doó, anénege nyE enyú ewú.

⁸ Néndé muú yi agigé genó, asele nyE, ne ayi akelégé, agne nyE, ne muú yi adoge menómbi, ánénege nyE ji ewú.

⁹ Ndé muú nyú ayi maá wuú agigé ji bréd áchyége ji ntaá?

¹⁰ Ne ye ebe élé nnó agií ji meshuú áchyége ji mmyo? *

¹¹ Mbógé enyú ákwaá abi délu bóó nchye, dechyEge unó ulóúló mbaá baá nyú, ndé gepye ne Nte nyú Esáwá muú alu né mfaánebuú alá chyége unó ulóúló mbaá bóó abi ágige ji ubi?

¹² “Depó deko étire menjáó mbó delú nnó, pyége etá bóó wyé genó eyigé dekélege nnó ápye eta nyú. Gé mémma mechwá ewé mabé Mosis ne bóó ekpávE Esáwá ábó ásamé na.

Menómbi mamkpe né gerjáwá eyl gélá gebyEé élú mámále
(Luk 13:22-30)

¹³ “Kóoge né menómbi ewé élú mámále néndé ewé muú akogé wyE ajoye né meti negbo elu fuú. Ne gejamégé bóó ákwálege le ewú.

* **7:10** Elú wáwále nnó: Bóó Jus aseé manye mmyo.

14 Yémbò menombi ewé muú ákóge wyé ájyεé né meti genwá eyi gélágé byé élú mámálé ne meti ewémbò épó kókoge. Ne bóó abi ágene ewu ája wó.

Genóó ne umpomé bíí

(Luk 6:43, 44)

15 “Sége gébé ne bóó gebyó abi áké álú bóó ekpávε Esòwò. Ógegé ebwó né ame álú nyameé eké magóññme, nsanjí élé ukwaála.

16 Dekage nyé ufoó bóó ebi ebwó álú né gepò eyigé ebwó áwyaá, wyε ndere ákage genóó né umpomé bíí. Muú ákagé jyε fó né dánsò ákyé gempomé eyigé gegóó. Muú ajyε fó né agbójélé ákyé geloge sokoro.

17 Unóó ulóuló uwòme umpomé ulóuló, ebi uboubò uwòme umpomé uboubò.

18 Genóó gelógéló géwómé fó umpómé uboubò ne eyi gebogebo géwómé fó umpómé ulóuló.

19 Ne yéndé genóó eyí gélágé wómé umpomé ulóuló mbóó mekóó ákele geji ásòré áfyé mewε.

20 Mechó ewé me njóó mbò, élú nnó, dékaáge nyé bóó gebyó abi áké álú bóó ekpávε Esòwò né gepò eyigé ebwó áwyaá.

Jisòs agarege nyé bóó abifó nnó jí akaáge ebwó

(Luk 13:25-27)

21 Jisòs ama jyε mbe mánjóógé áké, “Épófó yéndémuú ayi akúu me ‘Ata Ata’, ne anyéé nyé gefwage Esòwò. Ele bóó abi ápyé genó eyigé nte wa Esòwò muú alu né mfaánebuú akélege ne anyé nyε geji.

22 Ne bíí mpa Esòwò úkwónégé, bóó ájóóge nyé ne me áké, ‘Ata Ata! Pò nnó esé ne Esòwò ápyε dégáre ná bóó mekomejóó ayi atané eta wuú né mabò myéé? Déma débuú gejamégé aló nchye ne déma depyεé ntó ukpekre unó né mabò myéé?’

23 Bíí bi mbò ngarege ebwó gbógónó nnó, ‘Kwílege me ushuú enyú bóó abi déla pyéé unó bi Esòwò ákelege, nkágé fó enyú!’

Ufóó ántené upú áped

(Luk 6:46-49)

24 “Ne yéndémuú ayi awuúge unó bi ngare mbò uko ne ápyéé ndere ájóó alu eké muú dénǵá ayi átené gepú jíí né mfaá étárávé;

25 yé manaá ákwe, mannyi akpe, ne mbyo amyε gepú eyigémbò gekwene fó, gétúgé áténé géjí né mfaá étárávé.

26 Ne yéndémuú ayi awúu mekomejóó wa yina, ne alá pyéé fò ndere ákélege; alu eké, genjekenegé muú ayi átené gepú jíí né mfaá gesóó.

27 Manaá ákwegé, mannyi ákpegé, mbyo ammyégé, gepú eyigémbò gékwé mme kpakpa!”

Jisòs alerege nkane muú ayi ajóógé ésóó

28 Jisòs anérége manjóó depò εtire na, gejamégé bóó abi álú éféé ála mano mekpo fuú né gefóó éyígé jí álérege,

29 néndé álerege ne ncha ayi atane mbaá Esòwò épófó eke ánléré mabé Esòwò.

8

Jisòs apyε muú ubá atoó

(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)

1 Jisòs anérége mánlεre unó bina né mfaá mekwé áshulé mme. Gejamégé bóó ákwólé jí.

2 Aké ápele muú ubá fɔ achwó tó ji mánó mbe ushu, ane ji mmye aké, “Ata mbogé okellege, pye me nkpea.” *

3 Jisɔs anyaa ebwɔ wuú ata ji aké, “Me nkelege, ubá byé ubyé, kpea.” Ténéténé yimbɔ mende yimbɔ akpea.

4 Jisɔs ajɔɔ ne ji aké, “Ekagé ɔpye muú fɔ akaá genó eyi gépye ne wɔ. Chó léré lé mmye jyé mbaá mémpyé upé Ɛsɔwɔ áchéré agé nnó ɔtoó. Ne chyéé genó eyigé ebé Mosis éjɔɔ, mampye bɔɔ ákaa nnó ɔtoó.”

Jisɔs apye maá defwé muú kpaá bɔɔ bee Rom atoo
(Luk 7:1-10)

5 Jisɔs afé né meló Kapanɔm, ákwónégé wyé, muú kpaá bɔɔ bee né Rom ajye báne Ji ne alɔ máné ji mmye, nnó apoo ji.

6 Aké, “Atá maá defwé wa amee, akore ala mmu bélé ne ubalé.”

7 Jisɔs ajɔɔ ne ji aké, “Nchwɔ pyé nyé ji atoo.”

8 Ne muú kpaá bɔɔ bee yimbɔ aké, Ata nfu yé muú fɔ ayi ɔkréne gepú eyá wɔ, yémbɔ wɔ jɔɔ lé genó ne maá defwé wa atoge nyé.

9 Elé mentó nwyá bɔɔ kpakpa né mbe, abi me nwúu ne ebwɔ. Ajɔɔgé ne me nnó, “Mpye genó eyi, mpye. Ne nwyá ntó bɔɔ bee abi áwúu ne me.” Yé ayi ndé ne njɔɔgé ne ji nnó, “Chó fa ajye, njɔɔgé ne yimbɔ nnó chwɔ we, achwɔ.” Ne njɔɔgé ntó ne maá defwé wa nnó pye eyi, apyee géji.

10 Jisɔs awúgé mbɔ, byɔ uwɔ ji mmu. Abwólé mmye ajɔɔ ne bɔɔ abi ákwólege ji aké, “Ngarege enyú wáwálé nnó, me nlú danjé muú ayi áfyéé metɔɔ ne me na, yéé ébélé né Israeli.

11 Ngarege enyú nnó gejamégé bɔɔ átánege nyé né umé malɔ mme mako ájwólé chónchó ne ukwene ante se, Abraham, Asek ne Jakɔb manye gefwa eyigé Ɛsɔwɔ ágbárege.

12 Ne gejamégé bɔɔ Israeli abi gefwa eyigé na gebó gélú eyigé bwɔ áfomege nyé ebwɔ dafyé ála mmu epinyá gemua álili, ányéé mánjéné.”

13 Jisɔs ánerégé manjɔɔ unó bina ajɔɔ yé ne muú kpaá bɔɔ bee yimbɔ aké, “Kéré meso né gepú jyéé, ɔkamé nnó Ɛsɔwɔ akaáge pye maá wyé atoo, chó yéndégenó gébéé wyémbɔ.” Wye ndere Jisɔs ajɔɔ mbɔ maá defwé yimbɔ atoo.

Jisɔs apye gejamégé bɔɔ mamée dtoo
(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)

14 Ne Jisɔs alyaágé efeé, afé né gepúgé Pita, ndere akpené mmu, agé mmá mendée Pita né mfaá ukwɔ bélé, amee njaja gefwine.

15 Jisɔs ajye tá ebwɔ wuú. Ténéténé yimbɔ gefwine gebyé ji mmye, akwilé ka akelé mnyéé achyé ji.

16 Nkwale akwónégé bɔɔ áchwɔ ne gejamégé bɔɔ bwɔ abi aló nchye áchyége ebwɔ efwyale mbaá Jisɔs. Ne Jisɔs ányá aló nchye bimbɔ ne mekomejɔɔ wuú, átané bɔɔ bimbɔ mmye ne apye abi áméé ako átoó.

17 Jisɔs apye unó bi nnó genó eyigé Asaya muú ekpávé Ɛsɔwɔ ájɔɔ nyá átome ne ji gebé wáwálé nnó, “Aferé esé né ubale, apye mamée se ábyé.”

Gejwágé áhkwólé Jisɔs
(Luk 9:57-62)

18 Jisɔs agégé nkane gejamégé bɔɔ géchwɔ nɔɔ ji mme, ajɔɔ ne baá utɔɔ bií aké, “Déchyaá gentógé mewaá dejyé egbé né.”

* 8 Elú wáwálé nnó: Né gepogé bɔɔ Jus muú aké amee uba, ásele ji nnó alú debadeba né mbe ushu Ɛsɔwɔ. Apó sé muú ayi áchóme mmye ne ate, ne ákamegé fɔ nnó ji akpe né mmu echa upé Ɛsɔwɔ.

¹⁹ Gemεge nnó εbwó áchyaá, menleré mabé Εσωωω fω, achwó mbaá Jisωs aké, “Ménleré, nkelege nnó me nkωólégé wω déjyégé yéndé mbaá ayi ojyé.”

²⁰ Jisωs ashuú ji meko né nekanémejωó aké, “Ushua úwya ambu ayi úbélege wyé, denwyoné dewyaa anywa ne me Maá Nte Mekwaá mpó ye ne melu ewé nshworege mekpo ngbeé mmye.”

²¹ Ne maá utωó Jisωs ayi ama ajωó ne ji aké, “Ata gó njyé nnii kpé nte wa ne nchwó.”

²² Jisωs ashuú ji meko aké, “Gó bωó abi álú eké áwuú bó ánií mewu bwó, wω kwólé me.”

*Jisωs anyá mbyonnyi atené
(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)*

²³ Ndere Jisωs akpene mmu ékpe, baá utωó bií ákwólé ji nnó áchyaá ájye égbé géntoógé mewaá.

²⁴ Ndere εbwó áchyaáge, mbyonnyi metometo átané mbelepo alω mammye. Amye kpaá apye ηgbannyi ado ékpe ela mankemanke, yémbo Jisωs ábω abelege ji gejyá.

²⁵ Ne εbwó ájye peé ji aké, “Ata ποό εσέ, déchwó nó nnyi.”

²⁶ Jisωs ajωó ne εbwó aké, “Défωó ndé? Metωó ewé enyú défyéé ne me épó ne unω.” Ajωógé mbo akwilé ka, anyá mbyo nnyi yimbo nnó áténé! Atené, mbaá akwené tameé.

²⁷ Mechó ewé épye baá utωó bií ála mano mekpo fuú ájωóge ne ate aké, “Ndé gefógé muú ná, ayi ányáge yé mbyo nnyi ne ngba nnyi áwuú ji?”

*Jisωs abú aló nchye átané ande fω apeá mmye
(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)*

²⁸ Jisωs ne baá utωó bií áchyaagé gentoógé mewaá, áfé né gebagé mewaá Gadaren. Akwónégé éwu, ande fω apeá abi aló nchye áchyege εbwó efwyale átane né manómé bó mbaá ayi εbwó ájwólege áchwó báne Jisωs. Ande bimbω ápye εfω kpaá te bωó ákámégé sé mánkógé né meti ewémbo.

²⁹ Ndere εbwó ágené Jisωs, álω mánkálegé aké, “Wω Maá Εσωωω, ωbó ndé mechó ne εσé? Ochwó chye εσé efwyale ayi gebége eyige Εσωωω áchye εσé géláge kwóne wó?”

³⁰ Eké épyembω, nfóné mekwende fω nébó nényéé éféé kwókwólé,

³¹ aló nchye abi álú ande bimbω né mmye áne Jisωs mmye aké, “Mbógé ωbutúge εσé, te εσé déjye dékpe né nfóné mekwende eniné mbo.”

³² Jisωs ajωó ye ne abi aké, “Tánége déjye.” Aló nchye bimbω átané ájye kpé nfóné mekwende eníné mbo né mmye. Eféé mbo nfóné mekwende eníné mbo néσωó ne gatelé, né shulé mékwε né kwe mmu gentoógé mewaá né nyú manaá négbo.

³³ Ambamé mekwende eyimbω, ágégé ndere epyyé, ábω gatelé áfé né melo ágaré genó eyi gépyéé ne ande bimbω.

³⁴ Awúgé mbo, melo meko etané manjye báne Jisωs, éggégé ji éne ji mmye nnó ályaa mewaá bwó.

9

*Jisωs apye muú úchánchi atoo
(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)*

¹ Jisωs alyágé bωó melo Gadaren, ákeré meso né mbále gentoógé mewaá, akpe ékpée achyaá áfé né melo ewé ji ájwólege wyé.

² Akwónégé wyé, bωó fω ákpá muú úchánchi fω né uló áfé ne ji eta wuú nnó apyé ji átoó. Ne Jisωs agégé nnó bωó bimbω áfyéé matωó ne ji wáwálé nnó ji

akaáge pye muú úchanchi yimbò atóó, áké ne mende úchanchi yimbò, “Maá wa, gbaré metáó, òfógé, ájíínte gabo wyeé.”

³ Ewéna epye ánléré mabé Eṣṣwá fò abi álú wye álò mangígé ate nnó, “Mende yina abóó fò maméé mmye ne Eṣṣwá wó.”

⁴ Jisṣas akaá genó eyigé ebwó áférége, ne agií ebwó aké, “Ulannó enyú déwya uferé uboubo né mmu matáó nyú?”

⁵ Ndé gelu pere manjóó, ‘Nnó ájíínte gabo wye’, waá manjóó nnó, ‘Kwile téné ké’?

⁶ Nkélege mámpye enyú dékaá nnó Maá Nte Mekwaá awyaá uto fa mme manjinte gabo mekwaá. Efeé ajáó yé ne muú úchanchi yimbò aké, “Kwilé ka kpa uló byeé chó mmu.”

⁷ Muú úchanchi yimbò atóó, akwilé ka akpá uló bií awulé né gepú jíí.

⁸ Bóó ágégé genó eyigé pyé, efó ékwó ebwó matáó. Aló mamfégé Eṣṣwá gétúgé gefóge uto ebi ji achyéé akwaá.

Jisṣas akuú Lévi ndere mad utáó wuu
(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

⁹ Jisṣas alyágé mbaá yimbò, ákéne ájyee, agé mende fò ayi akamege Matyo ménselé nkamakpo. Ji ajwólé né melú utáó wuu, Jisṣas akuú ji aké, “Kwólé me.” Ne akwilé ka aló mankwólé ji.

¹⁰ Ewyaágé, Matyo ane Jisṣas né gepú jíí, ndere Jisṣas ajwólé ányee menyee ne baá utáó bíí, gejamégé ánselé nkamakpo ne bóó ubeé áchwó bane bó Jisṣas ányee menyee ne ebwó.

¹¹ Bóó Farasi fò ágégé mbò, ágií baá utáó Jisṣas aké, “Ulannó ne ménleré enyú ányee menyee ne ánselé nkamakpo ne bóó ubeé?”

¹² Jisṣas awúgé genó eyigé ebwó ágií baá utáó bíí, ató ebwó neka aké, “Bóó abi alá meé, ákélegé fò muú uka, élé abi ámeé ne ákélege.”

¹³ “Chóge dégi dékaá genó eyigé nwe Eṣṣwá agaré esé. Asá wye nnó, genó eyigé me nkélege, gelu nnó akwaá ágene ate meshwe épófó upe manpyege eta wa. Kaáge nnó nchwó kú fò bóó abi álú cho né mbe ushu Eṣṣwá wó, nchwó lé mánkú bóó abi ápyee ubeé.”

Nkwé manlya menyee kpékpé
(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)

¹⁴ Baá utáó Jón ménwyaá bóó manaá Eṣṣwá áchwó gií Jisṣas aké, “Ulannó esé ne bóó Farasi délyáge menyee kpékpé gétúgé depóré Eṣṣwá ne baá utáó bye alá pye fò mbó?”

¹⁵ Jisṣas ashuu ebwó meko aké, “Nnó ájee menó neba ályage menyee kpékpé ayi menó neba alu ne ebwó? Cháchá. Yémbò gébé gebee nye eyigé menó neba alá beé nye sé ne ebwó, éfee ne ályage nye menyee kpékpé né mboó gébé gétúgé depóré Eṣṣwá.”

¹⁶ Ne muú akaágé sé fò gebagé ndee geke akwómé embu né ndee eyi gekwéne. Apyegé mbò, gebagé ndee eyigémbò génywerege nye gépye ndee yimbò egyalé dáó.

¹⁷ Elómé fò ntó nnó muú akpá mmáó make áfáné mmu ukwéne unó mmáó ebi akwyee ne meko menya. Apyegé mbò, mmáó mimbò mabene nye mapye ukwene unó mmáó ebimbò ugbo ne mmáó mawule mme. Muú abógé mmáó make afyee lé né mmu unó mmáó uke. Apyegé mbò mmáó ne unó mmáó ubee nye chánéné.

Maá Jarás ne mendee ayi ataa nku Jisṣas
(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)

18 Ndere Jisṵs alú jṵṵge ne ebwṵ, aké ápele, muú kpaá fṵ achwṵ kwé ji uká, alṵ manjṵṵ ne ji aké, “Maá wa ayi mendée agbo mbṵ wye nana. Nné wṵ mmye, Ata chwṵ nere ji ebwṵ mmye, apege nye.”

19 Jisṵs akwilé ka ne baá utṵṵ bií ákwṵle mende yimbṵ.

20 Ndere ájyeé, mendée yi agéne me efwyale dṵṵ ayi manṵṵ mabṵ matanége ji mbe málé anmé áfyá ne ápeá, achwṵ ji né meso ata manṵ nku wuú.

21 Elé ji abṵ aferé me né metṵṵ wuú nnṵ, “Mbṵgé ntagé yé lé nku wuú, ntoge nye.”

22 Jisṵs abwṵlé mmye agé mendée yimbṵ ajṵṵ ne ji aké, “Gbaré metṵṵ maá wa, ṵtṵṵ gétúgé ṵfyéé metṵṵ wye ne me.” Ténéténé yimbṵ mendée yimbṵ atṵṵ.

23 Jisṵs akṵṵ yé afé né gepúge muú kpaá yimbṵ. Akwṵnége né gepúge Jarṵs, agé bṵṵ ndere állile ne gejamége abifṵ nkane ákwéle ubeé áfṵmege ambya.

24 Ajṵṵ ne ebwṵ aké, “Chṵgé, mesṵ mendée yina agbo wṵ, abelege lé géjyá.” Jisṵs ajṵṵgé mbṵ, bṵṵ bimbṵ álṵ manjwáné ji jwané.

25 Ne Jisṵs ábúge bṵṵ bimbṵ ako átánégé dafye, ákpe mmu ágbaré ebwṵ mesṵ mendée yimbṵ, apye ji apeé, akwilé ka.

26 Ne ngṵ mechṵ ewéná akwṵ akwṵné malṵ mako né gebagé mewaa éyígembṵ.

Jisṵs apye bṵṵ ame nṵnṵmé apea ágéne

27 Ndere Jisṵs alyaa gepúge Jarṵs ajyeé, bṵṵ ame nṵnṵmé fṵ apea álṵ mankwṵlége ji ábéege aké, “Jisṵs, Mpyáne Devid gé esé meshwe.”

28 Jisṵs akwṵnége né mmu gepú eyigé ji ajwṵlege ande bimbṵ ájye báne ji. Jisṵs agii ebwṵ aké, “Nnṵ enyú défyéé matṵṵ ne me nnṵ nkage pye enyú dégéne?” Akamé aké, “Ata défyé.”

29 Akámégé mbṵ, Jisṵs ata ame bwṵ aké, “Ebé wyé ndere enyú défyéé metṵṵ ne me.”

30 Bṵṵ bimbṵ álṵ mángéné mbaá. Ne Jisṵs aji ebwṵ etu aké, “Ekagé dépye muú ákaa mechṵ ewena.”

31 Yémbṵ ájyégé ákage cho metṵṵ apye ngṵ Jisṵs akwṵ akwṵné malṵ mako gétúgé utṵṵ bí ji apye eta bwṵ.

Jisṵs apye mbú ajṵṵge mejṵṵ

32 Ne wye ndere ande bina makpṵ ápeá ályaa ájyeé, bṵṵ fṵ áchwṵ ne muú fṵ mbaá Jisṵs ayi melṵ nchye apye ji álaa mbú.

33 Jisṵs ábúge melṵ nchye yimbṵ, mbú yimbṵ alṵ mejṵṵ manjṵgé. Ne gejamége bṵṵ abi álú éféé ágégé mbṵ, matye mawá ebwṵ meno álṵ manjṵgé aké, “Délú danjé gefṵgé genṵ eyina gepye fana né melṵ Isréli.”

34 Yémbṵ bṵṵ Farasi ájṵṵ aké, “Elé danchṵmelṵ mfwa álṵ nchye ne achyéé ji uto nnṵ ábúge álṵ nchye”.

Jisṵs agéne bṵṵ meshwe

35 Jisṵs alyage éféé akene ajyee né malṵ ayi kṵkṵṵ ne ayi kpakpa, alerege bṵṵ mekomejṵṵ Éṵṵwṵ né mmu macha mmyemenene bṵṵ Jus. Ama agarege ntṵ bṵṵ abya melṵmélṵ nkane Éṵṵwṵ ágbárege gefwa ji. Apyeé ntṵ bṵṵ abi ámeé mamée ufṵṵufṵṵ átṵṵge.

36 Ndere Jisṵs agéne gejamége bṵṵ abi áchwṵṵ eta wuú, meshwe akwṵ ji metṵṵ dṵṵ gétúgé bṵṵ bimbṵ, néndé efwyale bwṵ ejaá dṵṵ, álá mbyambya eké mágṵṵme ayi álá pṵ ne mémbame.

37 Éféé ne ájṵṵ ne baá utṵṵ bií aké, “Mbwé mamferé ajá dṵṵ ne bṵṵ utṵṵ abi áférege ája wṵ.

38 Nége mmye mbaá Esɔwɔ mbɔɔ mekɔɔ nnɔ atɔ bɔɔ utɔɔ abifɔ nnɔ áchwɔ áferé mbwé wuú.”

10

Jisɔs ajya ángbá bií áfyáneápeá

(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

1 Ne bií úma Jisɔs akuú ángbá bií áfyáneapeá, áchwóge achyɛ́ ɛbwɔ uɔ ɛbi ábuú aló nchye né mmye bɔ ne mampye bɔɔ abi ámée mamée ufɔɔ ufɔɔ átóoge.

2 Gé mabɔ ángbá Jisɔs áfyáneápeá na. Ayi mbe akamege Simun (ákúu ji ntó nnó Pita) ne meɲmó wuú Andru, Jɛmsi ne Jon baá Sebɛdee.

3 Filip ne Batolomyo, Tomasi ne Matyo ayi álú ménselé ɲkamakpo, Jɛmsi maá Alfás, Tadiyɔs ne

4 Simun muú ukógé ayi ammyɛ́ nnó bɔɔ bií ábé mmyemmye bwɔ ne Judas Iscarot ayi achyɛ́ Jisɔs mankwáá.

Jisɔs atɔ ángbá áfyáneápeá nnó ápye utɔɔ bií

(Mak 6:7-13; Luk 9:1-6)

5 Jisɔs agare ɛbwɔ bina aké, “Mentɔme enyú dafye. Déjyɛ́ mbɔ dékpegé fɔ maló bɔɔ abi alá pɔ bɔɔ Jus ye né gebagé mewaá Samariya.

6 Chóge lé né mbaá bɔɔ Isrɛli. ɛbwɔ álú eké mágóɲme ayi ánome.

7 Dégarégé ɛbwɔ nnó gébé eyigé Esɔwɔ ágbárege gefwa ne bɔɔ bií géla kwókwlé.

8 Pyéége bɔɔ mameé átóogé, peége bɔɔ abi ágboó ákérégé né geɲwá, pyéége ntó bɔɔ ubá átóogé, búge aló nchye abi áchyɛ́égé bɔɔ ɛfwyale né mmye. Nchyé enyú utó mampye unó bi, déchyɛ́ ɲka wɔ, chóge dépyéégé ntó mbaá bɔɔ dégigé ɲka.

9 Ekagé déjyɛ́ ne yéndé gefóge ɲka né mmu uba nku nyú.

10 Muú nyú ákpagé fɔ gébagé neke, yé ébéle nkú ayichá, yé́ unó uká ne metó neke, néndé ábɔ manchyé muú utɔɔ genó eyigé ji abɔɔ mambé ne géjí.

11 Yéndé melo ɛwé dékpené, kélege muú yi ábɔɔ gejeé manse enyú nnó déjwale ne ji, jwólégé wye ɛféé kpaá te délyáge melo ɛwémbo.

12 Dekpege mmu gepú eyimbo, támege bɔɔ abi álú mmu nnó, ‘Méjé Esɔwɔ ébé ne enyú.’

13 Ne mbɔgé bɔɔ abi álú mmu ásege enyú chánéné, nége mmye nnó méjé Esɔwɔ éla ne ɛbwɔ, mbɔgé alá se ntó enyú wɔ, nége mmye nnó Esɔwɔ áse méjé wuú.

14 Mbɔgé muú alá se enyú yé ɛbe élé manwú mekomejɔ́ nyú wɔ, déké detanege melo ɛwémbo yé ɛbe lé gepú eyigémbo kwége mpúpú eyi élu enyú uká ne délyáá déjye.

15 Ne me ngarege enyú wáwálé nnó, bií unɔɔ mpa, Esɔwɔ agené nyé bɔɔ Sodom ne Gomara meshwe apwɔ bɔɔ melo ɛwé éshyaá manwú mekomejɔ́ enyú.”

Jisɔs agare ángbá bií ɛfwyale ɛwé ɛbwɔ agéne nye

(Mak 13:9-13; Luk 21:12-17)

16 Aké, “Wuúge, mentɔme enyú mbaá bɔɔ mme nkane mágóɲme né mpú ukwaála, kaágé chánéné nkane dékene ne bége nyaáme dékélége mpa.

17 Sége gébé, néndé bɔɔ ápyéne nye enyú áfé ne enyú né eso ákpakpa melo ne ádóo nyé enyú baá unɔɔ né macha mmyemenene bwɔ.

18 Ne ájame nye enyú áfé né mbe ushu bɔ góména ne afwa melo gétúgé délu ankwale ba, ápyége mbɔ ébyennó degé mbɔ lé meti mangaré ɛbwɔ ne bɔɔ abi alá pɔ bɔɔ Jus mekomejɔ́ wa.

19 Gébégé ásegé enyú ájyegé né macha eso, déchyegé menyammye nyú efwyale, dégígé nnó dejoge nye nnó néndé gebe eyígé mbo gékwónégé Eṣṳwṳ achyegé nye enyú genó eyígé débṳṳ manjṳṳ.

20 Njogé mbo néndé, uchu mejṳṳ ebí enyú déjoge nye úbée fṳ ebí nyú, élé Mendoo Ukpea ewé Nte nyú Eṣṳwṳ atóme nye ne égárege nye enyú genó eyígé débṳṳ manjṳṳ.

21 Ne gebé eyígé mbontó, anmó áchyége nye atéé anmó nnó áwá. Ante áchyége nye baá bwṳ nnó áwá. Baá áténege nye ukóló ne ammaá bwṳ ne ante bwṳ mampye nnó áwá ebwṳ.

22 Bṳṳ ako ápaá nye enyú gétúgé délú bṳṳ ba. Yémbṳ yéndémuú ayi akogé metṳṳ te kwyakwya áférege nye ji né efwyale gabo.

23 Yéndé melṳ ewé bṳṳ áchyége enyú efwyale kwilége wyé wáwá déjyé ewé chá. Kaáge wáwálé nnó, gemégé nnó déké maló Isrélí mako mampye utṳṳ ba, me Maá Nte Mekwaá nchwṳ nye.

24 Kaáge nnó maá nwe akaágé fṳ nwe ápwṳ menleré wuú, ye maá defwé aṳéage fṳ geme apwṳ muú ayi abṳṳ ji.

25 Maá nwe aferégé fṳ nnó ápyéé nye galógáló ne ji apwṳ menleré wuú ne maá defwe ntó aferégé fṳ nnó ápyéé nye galógáló ne ji apwṳ muú ayi abṳṳ ji. Mbogé bṳṳ ákage nṳa matṳṳ akuú me ayi nlu nte ula gepú Eṣṳwṳ nnó nlu danchameló (Belsebṳṳ) ne enyú bṳṳ ula gepú ba yé, ákúu nyé enyú ufṳṳ mabo ufṳṳ ufṳṳ ámi mabṳṳ mapwṳṳ amu. *

Muú ayi débṳṳ mamfṳ lé Eṣṳwṳ épṳṳ mekwad

(Luk 12:2-7)

26 “Défṳgé ye muú fṳ, genó fṳ gépṳ eyígé ákwérége géjí bṳṳ alá géne nye, ye eyígé ábigé bṳṳ alá kágé nye gépṳ.

27 Unó bi ngárege mbo enyú né metṳṳ utuú, gárege úbí gbṳṳṳṳ ne ebi dewuú mbo enyú enyú garege ubi mbaá bṳṳ ako áwúu.

28 Défṳgé fṳ bṳṳ. Ebwṳ ákage wá lé muú wáne, ákágé wá fṳ méndóo wuú. Fṳge lé Eṣṳwṳ muú awyaá utó manwá muú chóncho ne méndóo áfyé mmu ntoné mewé.

29 Gege baá denwyoné abi aname ne nka eyi élá fuú yé genó wṳ. Yémbṳ yé ama ayi átánege né mfaá akwé ayi Nte nyú Eṣṳwṳ alá kaá wṳ apṳ.

30 Mbontó ne élú ne enyú, Eṣṳwṳ akaá mpa dénkaaré mejwe eti délú yéndémuú nyú mekpṳ.

31 Défṳgé fṳ genó eyígé bṳṳ apyéé nye eta nyú, enyú denéa geme né mbe ushuú Eṣṳwṳ dépwṳ ekwṳ denwyoné.

Muú ayi áfyéé metṳṳ ne Kras ne ayi ashya ji

(Luk 12:8, 9)

32 “Ne yéndémuú ayi ágárege gbṳṳṳṳ né mbe ushu bṳṳ nnó alu muú wa, mentó ngarege nye gbṳṳṳṳ mbaá Nte wa muú álú né mfaánebuú nnó ji alu muú wa.

33 Yémbṳ, yéndémuú ayi áshyágé né mbe ushu bṳṳ nnó ji apṳ fṳ muú wa, bií mpa Eṣṳwṳ, mentó nshyaá nyé ji né mbe ushu Nte wa muú alu né mfaánebuú nnó ji apṳ fṳ muú wa.

Mekomejṳṳ jisṳ achwṳ ne mawámé épṳṳ nesṳ

(Luk 12:51-53; 14:26, 27)

34 “Enyú déferégé fṳ nnó menchwṳ fá mme mampye bṳṳ ábé nesṳ ne ate, nchwṳ lé mampye bṳṳ ámmýégé ne ate.

* 10:25 Elú wáwálé nnó: Besebṳṳ élé mabo danchameló ami fṳ pé ntó né 12:27.

³⁵ Nchwá pyé nnó maá ayi mende ámmýé ne nte wuú, ayi mendée ámmýe ne mmá wuú. Mendée menò ammye ne ñmogétá wuú.

³⁶ Ne bós mawámé muú átanégé elé né ula gepú bíí.

³⁷ Muú abógé gejeé ne mma wuú yéle ne nte wuú gépwogé gejeé eyi abós ne me, ebyennó akwane fí mambé menkwóle wa wó. Ne muú abógé gejeé ne maá wuú ayi mende yéle ayi mendée gépwogé gejeé eyi abós ne me òkwane mambé menkwóle wa wó.

³⁸ Ne mbógé muú alá kame mamkpa gekwa jíí akwólege me wó, ebyennó akwane fí mambé menkwóle wa wó.” †

³⁹ Muú ayi akélege mampóó genwá jíí, jí yimbo ne ágbóo nye, ne ayi akélege maníí genwá jíí getú ya ebyennó òbós nye genwá eyi gélagé byé.

Esòwò achyège nye nsa mbaá muú yi asele muú utós wuú ne nechóchó (Mak 9:41)

⁴⁰ “Yéndémuú ayi asele enyú ne metós megómégó ebyennó ase mbo le me, ne muú ayi ásele me ase mbo lé Esòwò muú átome me.

⁴¹ Yéndémuú ntó ayi asele muú ekpávè Esòwò ne metós megómégó elé akaá nnó alu muú utós Esòwò, Esòwò achyège nye jíí nsa wye ndere achyège muú ekpávè wuú. Muú ayi asele muú yi apyéé genó eyigé Esòwò akélege, asele nsa wye nkane ayi Esòwò achyège muú yimbo.

⁴² Ne muú ayi achyège ñkò manaá makwe mbaá muú ama né geluagé abi alu ankwóle ba, yé ayi alú byábyá né ame bós, ngarege enyú wáwálé abós nye nsa.”

11

Bós dentós Jón menwyaá bós manaá Esòwò (Luk 7:18-35)

¹ Ne gébége Jisàs anéré mangaré baá utós bíí makpo áfyanéápeá genó eyigé ebwó ábós mampýe, alyaa melú ewémbò afé né maló bós Jus ayi fò né gebagé mewaá Gálílí nnó álerégé ne áma ágarégé ntó ebwó abya melóméló.

² Né gébé eyigémbò ntó Jón menwyaá bós manaá Esòwò abó akpe denò. Awúgé unó bi Jisàs, Muú yi Esòwò akweré jí elá gefwa, apyéé, ató baá utós bíí abifo nnó ájye ágií akaá gefogé muú ayi jíí alú.

³ Ajyége ágií Jisàs aké, “Wò ne ólú muú ayi abó alú manchwó wá esé dégilé ayichá?”

⁴ Ne Jisàs ashuú ebwó meko aké, “Choge dégare Jón unó bi enyú déwuú bós ájòge ne ebi enyú ambós dékpane ame dégene.

⁵ Bós ame nónómé ágéne, ubwéré, ukwilé úkéne, bós abi ámeé ubá átoó, bós matu gbégbé álo manwúgé, abi ágbóó ápeé, ne ubya bós útwú abya melóméló.

⁶ Meje ébé ne muú yi alá pò ne dembyó né metós gétú yá.”

Jisàs agare bós gefogé muú ayi Jón alu

⁷ Ndere baá utós Jón ályaa ájyéé, Jisàs alo manjós depore Jón ne gejamégé bós abi alu efeé aké, “Tégé gébége enyú déjye nya né mashwone, defe mange ndé gefogé muú? Déjye gé le muú ayi alú eké mancha ami afofo akpane átene egbe ewe ne ewe?”

⁸ Mbógé mbo fò wó, deféré nnó déjye gé ndé gefógé muú? Défé manjye ge muú ayi afye mandeé malómáls? Chyaá-o. Dekaa fò nnó bós abi áfyéé ufós mandeé yimbo ájwólege lé né mmu dachi afwa bó wó?

† 10:38 Elú wáwálé nnó: Gekwa gelú mbaá ayi bós Rom áwane nya bós abi átoó makpo ne ebwó, mamkpa gekwa akwóle Jisàs, ula títú nnó mange efwalye ewé ekáge chwó muú yé ebe elé ne negbo getu jíí.

⁹ Ne enyú défè yé éwú mánjye gé waá? Elé muú ekpávé Èsòwò? Èh, gé muú yi enyú dégené mbò. Ngare enyú wáwálé nnó, aneá gеме apwò yéndemuú ekpávé Èsòwò.

¹⁰ Elé Jòn yina ne ábò ásamé gétú jíí nnó Èsòwò aké, ‘Wuúgé, ntòme nyé muú dentòs wa ayi abó nyé mbe ne wò manchwò kwyé meti wye.’ *

¹¹ Jisòs afé mbe ajòge aké, “Kaáge wáwálé nnó, né geluágé bòs ako abi ándée ábyené, ye muú ayi aneá gеме eke Jòn menwyaá bòs manaá Èsòwò apó. Yémbò muú ayi alá fuú ye genó wó né geluágé abi Èsòwò abeé mfwa bów aneá gеме apwò Jòn.

¹² Gefwa eyigé Èsòwò ágbárege gejyèé mbe ne eshye elo né gébé eyigé Jòn menwyaá bòs manaá Èsòwò agarege mekomejò Èsòwò, ekwòne bíí ebi fina. Ne bòs abi amye manké wye, amye ne eshye. †

¹³ Gemége nnó Jòn áchwò ábò utòs bíí, bò ñwe abi Mosis asame ne abi bòs ekpávé Èsòwò ako ábò mé mbe ágare unó bi upyèé nye né gébé eyina.

¹⁴ Ne mbógé dékelege mankame ne genó eyigé me njòs, goge me ngare enyú nnó Jòn ne alu Elija ayi bòs ekpávé Èsòwò abò ajòs nnó achwòs.”

¹⁵ Muú yi áwyaá matu mawú, áwú.

¹⁶ “Mmege na kré nje enina ne ndé? Nélú nkane baá melò abi ájwòle né metòs melò, akuú ate ayme bów aké,

¹⁷ ‘Èsé dékwe enyú ubeé neba nnó débé, déshya mambé, dékwa makwaá negbo nnó deli déshya manlí.’ ”

¹⁸ Njòge mbò néndé, Jòn menwyaá bòs manaá Èsòwò achwòs nyá, jí ányuú fò mmoó, ne gebé eyigé fò alyage menyèé krékré gétúgé deporé Èsòwò getu eyigémbò, bòs aké, “Awyaá melò nchye.”

¹⁹ “Me Maá Nte Mekwaá nchwò, nnye menyèé, nnyu mmoó gbene, enyú déké pélé muú genò ne menyú mmoó yi, mejeé ánselé ñkamakpo ne mejeé bòs ubeé. Yémbò ákaágé nnó denгарé Èsòwò etiré muú áwyaá delu cho né unó ulóuló ebi jí ápyéé.”

*Malò ayi álá díyèé matòs ne Jisòs wó
(Luk 10:13-15)*

²⁰ Bòs abi álú né malò ayi Jisòs ápye nyá ukpékré ufélékpá wye, ályaa fò mámpyégé gabo wó. Èwena epye Jisòs alò manshulege ebwò ndo.

²¹ Ake, “Utòñkwa ubé nye ne enyú bòs melò Korasin, utòñkwa ubé ntó ne enyú bòs Betsada néndé, ukpékré ufélékpá ebi mpye eta nyú, mbò mpye nyá ubi mbaá bòs Tiya ne Sidon mbò ályaa mé gabo bów te gachíí, áfyè uchálé mandeé, áwaa matwò né mekpò mánleré nnó ályaa gabo ebwò.

²² Ngárege enyú wáwálé nnó, bíí unòs mpa Èsòwò, Èsòwò agene nye bòs Tiya ne abi Sidon meshwe apwò enyú.

²³ Ne enyú bòs Kapanòm, déferé nnó dékwòme nye ñgò dós? Gebyò, Èsòwò awáne nye enyú gelu degbo dékwóné melò áwuú bòs. Néndé, ukpékré ufélékpá ebi mpye na eta nyú, mbó mpye ubi mbaá bòs Sodom, mbó Èsòwò áwaa nya fò ebwò wó, ábò álú ábe té fina.

²⁴ Ngarege enyú wáwálé nnó, bíí unòs mpa Èsòwò, Èsòwò agene nye bòs Sodom meshwe apwò enyú.”

*Jisòs aké ‘Muú yi akelege ugbeé mmye achwò eta wda’
(Luk 10:21, 22)*

* **11:10** Elú wáwálé nnó: “Wò” né melò ñwe èwéna, atene mbaá muú ayi Èsòwò akwere jí ela gefwa.

† **11:12** Elú wáwálé nnó: Melò ñwe èwéna, né bò ñwe bífò ájòs cha. Pè TEV, RSV ne abifò ntó.

²⁵ Wyeé né gébé eyigémbò, Jisòs anemmye aké, “Nte wa, Ata ayi abòó mfaá ne mme, mfeé wò dòó, nkane òpyeé nnó depò etire detome ne me debe bibí mbaá bòó denjá ne abi ákaá ñwe dòó. Ònené deti gbògónò mbaá bòó abi alá kaáge ye genó nnó ákaá.

²⁶ Elu wáwálé Nte wa, mbò ne wòmbòó ókelé nnó ébé.”

²⁷ Ama jòó ne bòó aké, “Nte wa achye me unó uko ne ye muú ayi akaáge gefògé muú ayi Maá alú ápó, ekosé Nte wuú ne ye muú ayi akaáge gefògé muú eyigé Nte alu ápó ekose Maá ne bòó abi ji ájyaá nnó ápye ebwò ákaá Nte wuú.

²⁸ Enyú ako abi depwaá gétúgé dékpané matuú efwyale ayi ánoó enyú, chwàge eta wa, nsele áji nchye enyú ugbeé mmye.

²⁹ Chyége gemege nyú eta wa degi géno eyige nlérege, néndé me nlu nyame ne mbwògé fò mmye. Dépyégémbò, debòó nyé ugbeé mmye.

³⁰ Genó eyigé ngarege enyú nnó dépye gejawerege fò ne eyigé nchyége enyú nnó dékpá genó fò.”

12

Nkwé ayi bíi uwyaa bòó Jus (Mak 2:23-28; Luk 6:1-5)

¹ Èbéle ye wó, né bíi uwyaa fò Jisòs ne baá utòó bíi ákoóge né mekòó gefògé nchi fò eyi ákuú nnó wid. Mesa abò ammye baá utòó bíi. Apye ebwò álo mánkógé nchi eyimbo ányéé.

² Èkwò bòó Farasi fò ágegé mbò, ájòó ne Jisòs aké, “Gé ebé se ékamé fò nnó baá utòó byé ákòó nchi bíi uwyaa wó.”

³ Ne Jisòs ashuú ebwò meko aké, “Enyú délú danjú né mmu ñwe Èsòwò dékaá genó eyigé mfwa David ápyé nyá gébége mesa ammye ji ne bòó bíi wó?”

⁴ Akpe nyá mmu echa upe Èsòwò abò bred ayi achyége matame mbaá Èsòwò, anyé ne bòó abi álu ne ji. Èlú ebé nnó muú yicha abòó fò manyé menyé yimbo wó ekosé ámpye upe Èsòwò ne ányé.”

⁵ Ama gií aké, “Délú danjú ebé Mosis ewé eké, ámpye upe né echa upe Èsòwò ákwene ebé bíi uwyaa, ebé ewé éké muú apyégé fò utòó bíi uwyaa. Nkane ebwò ápye utòó né bíi uwyaa ákwe ebe ewémbò. Yémbò ebé Mosis ewémbò egbaré fò ebwò nnó ápye utòó bíi uwyaa wó?”

⁶ Gógé ngaré ye enyú nnó muú alu fa ayi ápwò ye béle echa upe Èsòwò.

⁷ Ñwe Èsòwò ájòó aké, ‘Genó eyigé Èsòwò ákélege gélú nnó dégéné ate meshwe épsfó lé mámpye upe eta wuú’. Mbógé debó dékaá mekomejòó yina, mbó enyú déjòó fò nnó bòó abi ála pye gyéé wó ákwé mpa.

⁸ Kaáge ye nnó, me Maá Nte Mekwaá ne nlu Ata ayi abòó bíi uwyaa.”

Jisòs apye mende yi ebwò egboó ji atoo (Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)

⁹ Jisòs ályágé éféé, ajye kpe né echa mmyemenene bwó.

¹⁰ Mende fò ayi ebwò egboó ji abò alú wye. Èfée mbontò, bòó fò abi ákélege meti mánjòó nnó Jisòs ápye genó gebo alú wye. Agií Jisòs aké, “Nnó ebé se ékamé nnó ápyeé muú atoo né bíi uwyaa?”

¹¹ Jisòs ashuú ebwò meko aké, “Mbógé muú nyú awyaa egòñme, ne ekwegé mmu gepyeé bíi uwyaa, nnó áférége ewu?”

¹² Ne mekwaá áyi anéá geme ápwò egòñme ye! Ndere elúmbò, ebé egbáregé fò muú nnó apoóge fò nte menjme bíi uwyaa.

¹³ Èfée ne Jisòs ájòó ne mende ayi ebwò egboó ji aké, “Nyaá ebwò wye.” Anyágé, ténéténé ebwò wuú etoo ekere mebe nkane ewe fò.

14 Bɔɔ Farasi abi ɔlu ɛfɛɛ ɔgɛgɛ mbɔ, ɔtanɛ ɔjye ɔsɔ mala nnɔ ɔpyɛ Jisɔs ɔwɔ.

Ɛsɔwɔ ɔjya Jisɔs nnɔ ɔbɛ muu utɔɔ wuu

15 Ne Jisɔs ɔkaɔgɛ nnɔ ɔjɔɔ geju manwɔ ji, ɔlyaa mbaa yimɔ ɔfɛ mbaa yicha. Gejamɛgɛ bɔɔ ɔkwɔlɛ ji, ɔpyɛ abi ɔmɛɛ ɔko ɔtoɔ.

16 Ne ɔji ɛbwɔ ɛtu ɔkɛ, “Ɛkagɛ ɔjye ɔgɔrɛ bɔɔ depɔ ɛti.”

17 Jisɔs ɔjɔɔ mbɔ nnɔ mechɔ ɛwɛ Ɛsɔwɔ ɔpyɛɛ Asaya muu ɛkprɔvɛ wuu ɔjɔɔ ɛbɛ wɔwɔlɛ

18 nnɔ, “Gɛ muu utɔɔ wa ayi njyaa na, mbɔ gejeɛ ne ji, ɔpyɛɛ metɔɔ ɛgɔɔ me dɔɔ, nchyege nyɛ ji uto Mendoɔ wa, ne ɔgarɛge nyɛ bɔɔ abi ɔlɔ pɔ bɔɔ Jus nnɔ me mpyɛɛ nyɛ ɛbwɔ ɔtene cho nɛ mbɛ ushu wa.

19 Abɛɛ fɔ muu mawɔme, ne mɛnjɔɔ mejɔɔ, abɛɛ muu ayi ala awuu fɔ mejɔɔ wuu nɛ melɔ tametame.

20 ɔjɔgɛ fɔ mejɔɔ metometo ne bɔɔ abi ɔwyaɔ matɔɔ dada,

ne ɔpyɛɛ fɔ matɔɔ ɔsɔ ubya bɔɔ ne abi ɔgɛne ɛfwyale.

Wyemɔ ne abɛɛ ne bɔɔ kpaa tɛ ɔpyɛ nyɛ wɔwɔlɛ wuu ɔpwo unɔ uko.

21 Ne bɔɔ malɔ mme meko ɔnerɛge nyɛ matɔɔ ne ji mambɔ gerwɔ.”

Jisɔs ɔpɔ fɔ ula uma ne Bɛlsɛbɔb mfwa ɔlɔ nchye

(Mak 3:20-30; Luk 11:14-23)

22 Ɛwɔyɔgɛ, bɔɔ fɔ ɔchwɔ ne muu ayi melɔ nchye ɔpyɛ ji ɔlaa mbu ne amɛ nɔnɔmɛ mbaa Jisɔs. ɔpyɛ ji ɔtoɔ ɔlɔ mɔngɛnɛ mbaa, ɔjɔge mejɔɔ.

23 Genɔ ɛyigɛ Jisɔs ɔpyɛ, gɛpyɛ gejamɛgɛ bɔɔ abi ɔlu wyɛ matyɛ mawɔ ɛbwɔ mɛno ɔlɔ mɔngigɛ ɔtɛ ɔkɛ, “Nnɔ mpyɔne Devid ɔwu ɔlu mɔnchwɔ nkane mempoɔ se na waɔ?”

24 Ne ɛkwɔ bɔɔ Farasi ɔwɔgɛ nnɔ Jisɔs ɔpyɛ muu ayi melɔ nchye ɔchyɛge ji ɛfwyale ɔtoɔ, ɔlɔ mɔnjɔɔ ɔkɛ, “Ɛlɛ Bɛlsɛbɔb mfwa ɔlɔ nchye ne ɔchyɛge ji utɔ nnɔ ɔbɔgɛ bɔɔ ɔlɔ nchye mmyɛ.”

25 Jisɔs ɔkaa genɔ ɛyigɛ ɛbwɔ ɔfɛrɛge, ɔjɔɔ ne ɛbwɔ ɔkɛ, “Yɛndɛ melɔ ɛwɛ bɔɔ ɔlɔ pɔ meko ama, ɛtɛnɛgɛ. Ne yɛndɛ ulaa gepu ebi ummyɛ ne ɔtɛ ulaa tyatya.

26 Ne mbɔgɛ nte melɔ nchye ɔkɛ abuu ayifɔ, ɛbyennɔ gefwage danchɔmelɔ gekarɛ mmyɛ ne ɛpyɛɛmbɔ nnɔ ne geji gɛtenɛ?”

27 Mbɔgɛ Bɛlsɛbɔb ne achyege me uto mamferɛ bɔɔ ɔlɔ nchye mmyɛ, waɔ achyɛge bɔɔ ɛnyu utɔ mɔmferege bɔɔ ɔlɔ nchye mmyɛ? Ne mbɔgɛ ɛnyu dekame fɔ nnɔ Bɛlsɛbɔb ne achye ɛbwɔ utɔ aferege bɔɔ ɔlɔ nchye ne mmyɛ wɔ, ɛbwɔ ambɔɔ ne ɔlɛrege nyɛ nnɔ ɛnyu delu gyɛɛ nɛ genɔ ɛyigɛ dejɔgɛ mbɔ ne me.” *

28 Ne mbɔgɛ ɛlɛ nɛ Mendoɔ Ɛsɔwɔ ne mbuu bɔɔ ɔlɔ nchye mmyɛ, kaage nnɔ gefwage Ɛsɔwɔ gɛlɔ mɛ fɔ ne ɛnyu.

29 Muu ɔkaɔgɛ kpɛ fɔ gepugɛ meto muu ɔjɔ genɔ mbɔgɛ ɔlɔ bɔmbɛ ɔwɛ ji wa. Ɛkosɛ nnɔ ɔbɔgɛ mbɛ awɛge ji ne ɔkaɔgɛ kpɛ ɔjɔ yɛndɛgenɔ.

30 Yɛndɛmuu ayi ɔlɔ pɔ ula uma ne me, alu muu mawame wa, ne yɛndɛmuu ntɔ ayi ɔlɔ poɔge me manywerɛ bɔɔ, ɔtya ɛbwɔ tyaa nnɔ abɛ tɛtɛ ne Ɛsɔwɔ.

31 Kaage nnɔ Ɛsɔwɔ ɔjigɛntɛ yɛndɛ gabo ne mejɔɔ mebomebo ɛwɛ bɔɔ ɔjɔge ne ɔtɛ. Yɛmbɔ ɔjigɛ fɔ nte mejɔɔ mebomebo ɛwɛ bɔɔ ɔjɔge ɔtome ne Mendoɔ Ukpea.

* 12:27 Ɛlu wɔwɔlɛ nnɔ: “Bɛlsɛbɔb” ɛlɛ mabɔ amifɔ, ami ɔkuu danchɔmelɔ pɛ ntɔ nɛ 10:25.

³² *Ἐσῶω* ájígé nyé nte yéndé mejóó mebomebo ewé muú ájógé atome ne Maá Nte Mekwaá yémbó ájígé f₃ nte mejóó mebomebo ewé muú ájógé atome ne Mendoó Ukpea. Yé ebelé fa mme yina ne ayi achwóó.

Genóó ne umpomé bií
(Luk 6:43-45)

³³ Désége nnó umpome genóó ulóme, debo manse ntó nnó genóó geji ambóó gelóme. Ne désége nnó genóó gélóme f₃ ebyennó umpome bií ntó ulóme f₃, néndé akaáge genóó né mbaá umpome bií géji géwóme.

³⁴ Enyú abi délú éke mmyó épyéémbó nnó ne déjóó galógál ne muú ayi enyú délú bóó abo? Néndé, genóó eyí gélú muú metóó géjí ne gétánege ji meno.

³⁵ Muú melóméló ájógé depó delódéló eti délú ji né metóó, muú mebomebo ájógé depó debodebo eti délú ji metóó.

³⁶ Kaáge wáwálé nnó, bií unóó mpa *Ἐσῶω* yéndémuú ágarege nyé ula bi ji ajóó yéndé gechugé mejóó gebogebo eyi gétané ji meno.

³⁷ Néndé yé mpa akwilege wó, yé akwene wó, ásóó ji lé né uchu mejóó byé.

Bóó ákelege Jisós apyéé ufélekpa
(Mak 8:11, 12; Luk 11:29-32)

³⁸ Jisós ájógé mbo, ánlere mabe *Ἐσῶω* ne bóó Farasi f₃ ájóó ne ji áké, “Ménlere, pye ufélekpa ese dégé, manlere nnó utó byé utané mbaá *Ἐσῶω*.”

³⁹ Jisós ashuú ébwó meko aké, “Enyú nnye eniné na debo, delu bóó abi átií meso ne *Ἐσῶω*. Dekelege me nléré enyú ufélekpa, yémbó yé una nléregé f₃, wye lé ufélekpa Jona muú ekpávé *Ἐσῶω* ne me nlérege nyé enyú.

⁴⁰ Wye nkane Jona ábelé ndó eléé né mmu une mekwóle, mbóntó ne áníge nyé me Maá Nte Mekwaá mbelé ndó eléé utuú ne *ἠνωμесе* né mme.

⁴¹ Bií unóó mpa *Ἐσῶω*, bóó meló Ninéve ákwilege nyé áshulé enyú bóó nnye enina ndo nnó dépye gabo, néndé, ákwóre nya matóó bwó ákame né *Ἐσῶω* gébége Jona ágaré ébwó mekomejóó *Ἐσῶω*. Góge mpye enyú dékaá nnó, muú alu né metóó metóó nyú ayi ágarége mekomejóó apwó Jona yémbó dékélégé f₃ mánkwóre.

⁴² Bií unóó mpa *Ἐσῶω*, mfwa mendée né meló Sheba ákwilege nyé ashule bóó nnye enina ndo nnó ápye gabo. Néndé, atané nya kpaá tete ewu áchwó wú unó bi mfwa Solomun áleré nya bóó ne déngá. Kaáge yé nnó muú alu mbo né metóó metóó enyú ayi álérege mekomejóó ne déngá apwóó mfwa Solomun yémbó défyéé f₃ matu manwúge.”

Meló nchye ayi akeré meso
(Luk 11:24-26)

⁴³ Jisós afé mbe ajóge aké, “Abúgé meló nchye atanege muú mmye, alá yia yiáge né mmu mashwóne akelege melu ewe ajwólege. Ákelege alá ge wó,

⁴⁴ ajógé ne geme jii aké, ‘Nkerege meso mbaá ayi mbo nlu.’ Akerege meso agegé nnó melu ewémbó élu mewa, áshwa éla pópó ákwyéé ábelé,

⁴⁵ akerege, afé ase áló nchye abifa akénéama abi abóó apwóó ji, ákpé ájwólé mmu. Ne gefóó eyíge muú yimbo ábéé gebóó gépwo eyíge mbembe. Wye na ne epye nyé ne enyú njyené bóó abo bina.”

Jisós aleré ufóó bóó abi dlú aḡmó bií ne mmá wuú
(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

⁴⁶ Ne nkane Jisós alú jyéé mbe manjóó mejóó ne bóó bimbo, mmá wuú ne aḡmó bií áchwó téne dafye ákelege manjóó mejóó ne ji.

47 Muú fɔ akulé agare ji aké, “Ge mmá wye ne aḡmó byéé álú mbɔ dafye téné ákelege manjɔ́ mejɔ́ ne wɔ.” †

48 Jisɔ́ ashúú muú yimbo meko aké, “Ndé bɔ álú mmá wa ne aḡmó ba?”

49 Abwéé ebwɔ́ asá mbaá baá utɔ́ bíí aké, “Gégé mmá wa ne aḡmó ba ná.”

50 Nendé, yéndémuú ayi apye genó eyigé Nte wa muú alu né mfaánebuú ákelege, ji yimbo ne alu mmá wa ne meḡmó wa.

13

Nekanemejɔ́ mentya mbwe

(Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)

1 Wye né bíí bimbo, Jisɔ́ atané né gepú eyigé ji abó álú wye, ashulé ajye jwólé né mbale géntoógé mewaá.

2 Gejamégé bɔ́ akwólé ji áfé ewu. Ji ágégé nnó bɔ́ bimbo ájá dɔ́, ajye kpe ajwólé mmu ékpée ewé élú né mbále nnyi. Bɔ́ bimbo ako átené né mbale géntoógé mewaá.

3 Alo manleré ebwɔ́ gejamégé unó né makámejɔ́. Ató neka eníné mbe aké, “Bíí uma mepye makɔ́ fɔ áfé manjye tya mbwé né mekɔ́ wuu.

4 Ndere átyaá ájyeé, ámé mbwé áyifó ákwé né maá meti ayi ákoge wye, denywɔ́né dégéégé déchwɔ́ chwé dényé.

5 Amé áyifó ákwé né mfaá mme etárávé mbaá ayi mme alá jaá wye wó. Ebelé yéé wó áchií. Ne élé mme alá jaá wye wó,

6 ḡméé étyégé, edo mbwé yimbo, ne élé maka alá kpe mme chánchá wó, adé agbó.

7 Amé áyifó ákwé né mme ayi genkpé ntó géchíge wye, áchígé, genkpé eyigémbɔ́ géwé gekweré mbwé yimbo meshíí ejo agbó.

8 Yémbɔ́ ámé áyifó ákwé né mme melóméló, áchií áwé, chánchá, áfye ulɔ́. Ayifó áfye usaá ulɔ́ uta, áyifó áfyeé usaá ulɔ́ uléé, ne áyifó áfyeé ulɔ́ esaá meso éfya ápwɔ́ nkane ábó ápené.”

9 Jisɔ́ ánérégέ manto nekanemejɔ́ eníne na aké, “Muú yi áwyaá matu mawú, áwú”.

Ula bi Jisɔ́ atóme makámejɔ́

(Mak 4:10-12; Luk 8:9, 10)

10 Jisɔ́ ánérégέ mántó nekanemejɔ́ enina, baá utɔ́ bíí ájye gií ji aké, “Ata ula nnó wɔ́ olérégέ bɔ́ bina né makámejɔ́?”

11 Jisɔ́ ashúú ebwɔ́ meko aké, “Elé enyú ne Esɔ́wɔ́ apyé nnó dékaá wáwálé depɔ́ etiré délú nya bíbíí ndere ji ágbárege nye gefwa jíí. Yémbɔ́ ji anene fɔ deti gbógónó mbaá bɔ́ abifó nnó ebwɔ́ akaá wó.

12 Nende, yéndémuú ayi awya genó, ji ne ágbége nyé ji ebwɔ́ nnó abé ne gejamé. Ne muú ayi alá pɔ́, yé ékéké ewé ji awya, ásele nye eta wuu.

13 Gégé ula bi menlérége ebwɔ́ né makámejɔ́ na, áwyaá amé mangé, yémbɔ́ ágéné fɔ́, áwyaá matu mánwú yémbɔ́ áwuu fɔ́, ye mankaá ákaágé fɔ́ cháchá.

14 Ne ndere ebwɔ́ ápyeé mbɔ́, genó eyigé Esɔ́wɔ́ apye Asaya muú ekpávé wuu ajɔ́ nyá getane wáwálé, nnó,

‘Enyú dénénége nye matu manwú mekomejɔ́ wa yémbɔ́ dekaágé ula, défyé nye amé mangé unó ebí mpye yémbɔ́ dégéné fɔ́.

15 Néndé bɔ́ bina anjea matɔ́, awyaá matu mméé.

Akwere amé bwɔ́ né depɔ́ré Esɔ́wɔ́,

mbɔ́gé epó mbɔ́ fɔ́ wó, mbɔ́ ágéne mbaá ne amé bwɔ́,

† 12:47 Elú wáwálé nnó: Né bɔ́ ḡwe ukwene bifó malɔ́ yina apo wye.

áwuú ne matu bwó
 ákaá chánchá
 ákworé matóó ákeré eta wa
 nnó mpye ebwó ápó.'

¹⁶ Enyú dewya éfwó, néndé, amé nyú ágéne ne matu nyú ntó áwuú.

¹⁷ Kaáge wáwálé nnó gejamé gé bóó ekpávé Eṣṣwá ne bóó abi álu cho né mbe ushu Eṣṣwá, ákelé nya meti mangé unó bi enyú dégéne mbó, yémbó áge wó, ne manwú unó bi enyú déwuú mbó yémbó áwuú wó."

Jisṣ agare baá utóó bil ula nekanémejóó mentya mbwe
 (Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

¹⁸ Jisṣ afé mbe mánjógé aké, "Wúge ye ula nekanémejóó mentya mbwe.

¹⁹ Mbwe ayi akwené né maá meti ayi ákoóge wye alu éke bóó abi áwúge mekomejóó Eṣṣwá ayi ágárege nkane Eṣṣwá ágbárege gefwa jíí alá ákaágé ula, danchómeloó achwó aferé ji né mmu matóó bwó.

²⁰ Ne mbwe ayi ákwené né mfaá mme etárávé, álu eké bóó abi áwúge mekomejóó Eṣṣwá ténéténé yimbó, áse ji ne nechóchó.

²¹ Yémbó, mekomejóó yimbó akpé fṣ ebwó mmu matóó chánchá wó, awyágé mano. Gébége álogé mangé efwyale ndere bóó ápaá ebwó gétúgé mekomejóó Eṣṣwá, ájá mmye meso.

²² Ne mbwé ayi ákwené né mme genkpé meshíí ejomé, álu eké muú ayi áwúge mekomejóó Eṣṣwá, uféré unó mme ne mmwólé né unó bi uchwóó ne gefwa, ujo mekomejóó yimbó upyee jíí áwó umpome ulóóló wó.

²³ Mbwé ayi ákwené né mme melóméló, alu eké bóó abi áwúge mekomejóó Eṣṣwá, ákaágé ula. Mekomejóó yimbó akwórége genwáge ebwó gebéé eké mbwé ayi áchií áwene chánchá afyee gejamé gé uló. Ayifo áfyee usaá uló uta ayifo usaá uléé, ne ayifo esaá meso efya."

Nekanémejóó mancha ami muú mawámé apené mmu mekóó mbwe

²⁴ Jisṣ ama tó nekanémejóó enínefó aké, "Gefwa eyigé Eṣṣwá ágbárege gelu eké nekanémejóó eníné na. Mende fṣ ape mbwé melóméló né mekóó wuú.

²⁵ Ne bií fṣ ndere mbóó mekóó yimbó, apene mbwé yimbó, muú mawámé wuú akwilé ne utuú ayi yéndémuú abelé geja, ajye pe ntó mancha né mpu mbwé yimbó, alya afé.

²⁶ Ne gébége mbwé yimbó áchií áwene afyee amé, ne bóó ágéné nnó mancha ntó ne mawene mbó né mekóó.

²⁷ Eféé ne bóó utóó mende yimbó ájye gíí jíí aké, 'Ata pṣ apena lé mbwé áyi álu melóméló né mekóó wye? Ne mancha matané efó wyé?'

²⁸ Ashuú ebwó meko aké, 'Ebe nye lé muú mawámé wa ne ajye pe mancha mimbo.' Bóó utóó bimbo ágíí jíí aké, 'Nnó okélegé ese déjyé degóó mancha mimbo?'

²⁹ Mende yimbó ashuú ebwó meko aké, 'Ngba, debóge mangoó mancha yimbó nana, dechome nye ne mbwe yimbó degóó.

³⁰ Góge áji awe chonchó ne mbwe, gébége mbwe ákwónége mamferé ngarege nye bóó abi áferége nnó ábó mbe ágoó mancha mimbo áwé uboubo áfyé né mewé, ne áferé mbwe áfyé mmu meke ákpá áchwó ábélé mfaá gélálé."

Nekanémejóó mbwé ayi ákuú jíí Mṣta
 (Mak 4:30-32; Luk 13:18, 19)

³¹ Jisṣ ama tó neka enínefó aké, "Gefwa eyigé Eṣṣwá ágbárege gélu eké nekanémejóó eníné na. Mende fṣ ape nyiné gempome genóó eyigé ákuú nnó mṣta né mekóó wuú.

32 Nnyiné gempome eyigémbò gèñené gèpwo amé mbwé ayifó. Yémbò gébégé néchii nēwé, népwo baá unós abifó abi ápené nébwólé gekpékpégé genós eyigé denywóné dèshíge, déténege anyua bwó wyé.”

Nekanémejó Yis
(Luk 13:20, 21)

33 Jisós ama tó nekanémejó éniné fò aké, “Gefwa eyigé Èsòwò ágbárege fa mme gelú éké yis uka ebi upye bréd amualé ebi mendée abò achwaré ne gejamégé flawa abelé kpaá te flawa meko amuále.”

Ula ébi Jisós alerege né makámejó
(Mak 4:33, 34)

34 Né gejamégé ndò eyi Jisós abó alerege nya unó bina ne gejamégé ebifó mbaá bós, alerege lé né mákámejó. Alérégé nyá fò bós bimbo genóge fò ayi alá tómé nekanémejó wó.

35 Atome nyá makámejó yina nnó genó eyigé muú ekpávè Èsòwò fò abó ajó gébé wáwálé. Ajó nya aké, “Me njógé nye mejó ne ebwó né makámejó, nlerge ebwó unó bi Èsòwò abelé bibí te gébége ji akwye mme.”

Jisós agaré ula nekanémejó mancha ami muú mawámé apené né mekós

36 Jisós alya gejamégé bós bimbo ajye kpe mmu gepú ne baá utós bií. Èféé ne baá utós bií ágii ji aké, “Nte sé, gare ese ula nekanémejó mancha mi muú mawámé apené né mekós.”

37 Ashuú ebwó meko aké, “Muú yi apene mbwe melóméló yimbo élé Maá Nte Mekwaá.”

38 Mekós ewémbò etené mbaá mme meko, ne mbwe melóméló yimbo atené mbaá bós gefwage Èsòwò. Mancha matené mbaá bós danchóméló.

39 Ne muú mawámé ayi apene mancha élé dánchóméló. Mamferé mbwe atené mbaá gébé eyigé mme yina abyéé. Ne abi áférege mbwe yimbo élé makiénné Èsòwò.

40 Wye nkane ánywérege mancha uboubò áfyé né mewe, mbóntó ne ápyéé nye ne bós danchómelo gébége mme yina abyéé.

41 Gébé eyigémbò, me Maá Nte Mekwaá ntóme nye makiénné ya, áfé ájya bós abi ápye ate ákpéne né gabo ne abi alá akpege mabe áfere né mpu bós gefwa ya.

42 Makiénné yimbo áferégé ebwó, áfomé mmu gekpékpégé ntoné mewe. Èféé mbo ne ebwó álili nye, ányé manjéné.

43 Gébé eyigémbò gepogé bós abi álú cho né mbe ushu Èsòwò gégénege nye éké mjméé né gefwage nte bwó Èsòwò. Muú ayi awyaá matu awú chánjéné.

Nekanémejó genógé ñka eyi abii

44 Jisós ama tó nekanémejó éniné fò aké, “Gefwa eyigé Èsòwò ágbárege fa mme gelú éke nekanémejó éniné na. Muú fò age genógé ñka eyigé ábii né melu mme, agege abí geji chánchá alya, afé ne gejamégé nechóchó. Akpó yéndégenó eyigé ji awyaá ajye na melu mme ewémbò.”

Nekanémejó ntad éniné né jamé ñka

45 Ama ato neka éñínefó aké, “Gefwa eyigé Èsòwò ágbárege fa mme gelú ntó éké nekanémejó éñínéna. Menkene gese fò akene akélege mataá ayi ajamé ñka dós mana.

46 Agégé né máa éñíné né jamé ñka, ajye kpo unó bi ji awya uko anna néni”

Nekanémejó dansa

⁴⁷ Jisós ama ató neka eniné na aké, “Gefwa eyigé Esòwò ágbárege fa mme gélú eké nekanémejóó eninéna. Anwané meshuú fò, áso dansa né nyi.

⁴⁸ Ndere ásoó meshuú ese wye ufóufóó, ágéégé nnó meshuú ese wye dóó, aja ákwó né mapea mewaá. Ajya eyi melóméló áfýé mmu uba ne eyi mebomebo atuú ágbé.

⁴⁹ Wye mbò ntó ne ebéé nye bíi mpa Esòwò gébége mme abyéé. Makiénne Esòwò áchwó fére nye bóó abi ápyéé gabo né mpu abi ápyéé genó eyigé Esòwò akélege.

⁵⁰ Aferégé ebwó, áfómege mmu gekpékpége ntoné mewé. Alaá wye álíli, ányé manjéné.”

Jisós ajoge depò etiré deke ne etiré gekwéne

⁵¹ Jisós agíi baá utóó bíi aké, “Pò enyú dékaá depò etiré na cháńjéné?” Akamé aké, “Eh dekaá.”

⁵² Ajóó ye ne ebwó aké, “Yéndé menleré mabe Esòwò ayi agíi ndere Esòwò ágbárege gefwa jíi fa mme, alu eké mbóó gepú ayi akaáge unó Esòwò bi uke ne ebi gekwéne ebi úlú né mmu maá gepú ayi ji ábélege unó bíi wye.”

Bóó Nasaret abyá Jisós

(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

⁵³ Jisós anérége manleré makamejóó yi, alyaá melu ewémbò,

⁵⁴ akéré meso né melò wuú. Ndere alóó manlérégé bóó mekomejóó Esòwò né mmu echa mmyemenéne bwó, ála mano mekpo fuú ágíge ate aké, “Ndé muú áchyéé ji gefóógé denjá eti? Ne utó mampye ukpékpé ufélekpá bina?

⁵⁵ Pò maá menwóné upú na? Pò Méri ne alu nma wuú? Pò nnó ańmo bíi abi ande elé Jemsi, Josef, Simun, ne Judas?

⁵⁶ Ne pò ańmo bíi abi andéé álu na fa ne esé? Ne ji atané ye efó ne gejamégé dénğa etirena?”

⁵⁷ Né getú eyigémbò, ábya ji, yémbò Jisós ajóó ne ebwó aké, “Anoge muú ekpávé Esòwò yéndé mbaá. Wyelé bóó melò wuú ne abi ula gepú bíi ne ála nógé ji.”

⁵⁸ Ne téé mbaá ála áfýéé fò metóó ne ji wó, ji ntó ápye fò gejamégé ufélekpá né melò wuú wó.

14

Negbo né Jón Menwyaá bóó manaá Esòwò

(Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)

¹ Né gébé eyigémbò Heróó muú alu muú kpaá né gebagé mewaá Galilíi, ji awúgé ńgò ukpékpé unó bi Jisós ápyéé,

² ajóó ne bóó abi apyéé utóó ne ji aké, “Elé Jón menwyaá bóó manaá Esòwò. Esòwò apye ji akwilé né negbo. Ge ula bi ji awya utó mampye ufélekpá”

³ Heróó aferé mbò néndé ji ne ápyéé nnó ágbáré Jón áwé áfýé né mmu gepúgé denó, gétúgé agaré gabo ayi Heróó apyé nnó aferé Heróoyas mendée menńmo wuú Filip abá.*

⁴ Né gébége Heróó aselé Heróoyas né neba, Jón agarege ji aké, “Ebé Esòwò ekame fò nnó wò áse mendée menńmo wye óbá wó.”

⁵ Heróó akelé meti manwá Jón, yémbò afó bóó Jus, néndé ebwó akame nya nnó Jón alu muú ekpávé Esòwò.

* **14:3** Elú wáwálé nnó: Filip alú meso Heróó. Ji abá Heróoyas. Ebelege Heróó aferé Heróoyas mendée Filip, abá.

⁶ Ne né bií ebi Herod anené epaá mante bií ebi ábyené ji, maá Herodias meso mendée, abé mabeé malómálo né mbe ushu bós abi áchwós nyé epaá ewémbo kpaá te metós megómego epye Herod,

⁷ ajóó ne maá yimbó aké, “Nkelé nnó, Nchyege wó yénde genó eyigé òkelege nnó menchye wó.”

⁸ Maá yimbó ase majye mma wuú ajye jóó ne mfwa Herod aké, “Fye mekpo Jon menwyaá bós manaá Esawó fa né gebagé nkpagene nana.”

⁹ Mechó ewéna epye Herod alá jóó, yémbo elé ji akele mé né mbe ushu ankéé bií abi áchwó epaá, ákágé sé nkane amáge kwóre mejóó wuú. Aké bós bee ápye genó eyigé maá yimbó ajóó.

¹⁰ Ajye ásó mekpo Jon né mmu gepúgé denó áchwós ne ewú.

¹¹ Anérégé afyé ewú né gebagé nkpagene áchwó chyé maá yimbó mendée, ase ajye chyé mbaá mma wuú.

¹² Ne baá utós Jon áchwós kpá genkwó jii ájye nií. Ajye ágare Jisós nkane epye ne Jon.

Jisós achyéé délé bós áta menyéé

(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-14)

¹³ Jisós awúgé abya negboné Jon, alyaa melu ewémbo ájye kpe mmu ekpée ne baá utós bií, áfé né mbaá ayi álú bómbo, nnó ebwó ábé ewú ebwó ebwó. Yémbo bós áwúgé nnó akpe ekpée ale jye, átané né ume maló áke ne uka ákwólege ji.

¹⁴ Jisós átanégé mmu ekpée, mankwó mapea mewaá, agé gejamégé bós, ne meshwe akwó ji metós gétúgé ebwó, apye ebwó atóó mbaá mameé ayi ebwó ábó áméé.

¹⁵ Ndere nkwale akwónege baá utós bií ájye báne ji aké, “Áta bií úfé ne mbaá yina alu eke mashwóne, lyaá bós bina ájye áná menyéé né baá maló ayi álu fa kwókwólé ányé.”

¹⁶ Jisós ashuú ebwó meko aké, “Ngé fó ula bi ebwó ájye kéle menyéé wó. Enyú ambós chyége ebwó genó ányéé.”

¹⁷ Baá utós bií aké, “Déwyaá lé ntó bred étáa ne meshuú épea fa, ye genó eyigécha gepó.”

¹⁸ Jisós aké ne ebwó, “Chwóge me ne éji.”

¹⁹ Agaré gejamégé bós bimbó aké ájwólé né dambyanja, asé ntóó bred eyimbó étáa ne meshuú épeá, ape ame mfaánebuú achyéé matame mbaá Esawó agyá éji ubauba achyéé baá utós bií, nnó ákaré mbaá gejamégé bós bimbó.

²⁰ Yéndémuú ányé ágbeé. Ne baá utós bií áke ányweré ayi álaá, ágbeé usá úfyáneupeá.

²¹ Mpa bós abi ányé menyéé yimbó mbógé alá gbéé fó ándée ne baá wó, ande ebwó ebwó álú délé bós átaá.

Jisós aké mfaá meko manad

(Mak 6:45-52; Jon 6:15-21)

²² Epyégé mbó, Jisós aké baá utós bií akpe ekpée ábó mbe áchyaagé gentoógé mewaá. Ji ala meso agare bós nnó ebwó ákéré né upú bwó.

²³ Anérégé mangaré ebwó nnó ákéré, akwó afé mfaá mékwé jimbii manemmye. Alu éwu jimbii kpaá te nkwale akwóné.

²⁴ Né gébé eyigémbo ekpée ewé ekpané baá utós bií éfé mé tete metós nnyi. Mbyo ammye ne ewu, apyéé ngbannyi adoó ewu egbé ewé ne ewé.

²⁵ Elo né gejejégébi kpaá te dondo, Jisós ákéné mfaá meko manaá manjye báne ebwó.

²⁶ Baá utóó bíí áké ágéne nkane ji akéne achwó mfaá mekó manaá, εfo εκwó ebwó matóó ákálege áwére áké “Meló ο ο, meló ο ο”.

²⁷ Ténéténé yimbo Jisós ajóó ne ebwó aké, “Elé me, gbarege matóó nyú, défoge.”

²⁸ Pita ashúú ji meko aké, “Ata mbogé nnó ele wó wáwálé pye me ntó nshulé nkε mfaá meko manaá nchwó mbané wó.”

²⁹ Jisós aké ne ji, “Shulé chwó, ajóge mbó.” Pita atané mmu ekpée ashule nnyi aló mánkené mfaá meko manaá manjye báne ji.

³⁰ Ne nkane ágéne mbyo nnyi ammye ne eshye, εfo εκwó ji metóó ne aló manke mmu nnyi. Akalé áké, “Ata, poó me.”

³¹ Jisós asá ebwó ténéténé yimbo agbaré ji, ajóó aké, “E é metóó ewé ofyεé ne me elú dada, waá aké wó obe ne dembyó né metóó.”

³² Ebwó ákpégé né mmu ekpée, mbyo yimbo apwá.

³³ Eféé ne bóó abi álú mmu ekpée ánogé Jisós, ájóógé áké, “Wáwálé wó olu Maá Esówó.”

Jisós apye bóó mameé átóó né Genésáret
(Mak 6:53-56)

³⁴ Bó Jisós ánerégé manchyaá gentoógé mewaá eyigémbó, ákwóné né meló Genésáret.

³⁵ Ne bóó abi álú εféé ákaá nnó gé Jisós na, áló meko né maló ayi álú né gebagé mewaá eyigémbó geko. Bóó bimbo ákpá yé bóó abi ámeé ako áchwó ne ebwó mbaá Jisós.

³⁶ Áne Jisós mmye nnó agó ebwó áta lé mano nkú jii. Ne yéndémuú nemeé ayi atáá mano nkú Jisós atóó.

15

Jisós agarege unó bi ukwene ante bóó Jus áleré
(Mak 7:1-13)

¹ Bóó Farasi ne anleré mabé Esówó fo átané Jerosale áfé mbaá Jisós ágií ji áké,

² “Ulannó ne baá utóó bye ályaaá mankwólégé unó bi ukwene ante sé áleré? Pe ebwó áshwónégé fo amu gefóó eyigé ukwene ante sé ájóó nnó esé dépyégé ne dényégé menyéé.”

³ Jisós awúgé mbó ashúú ebwó meko aké, “Enyú ntó delyaaá mabe ayi Esówó aké débélégé, dela kwólé lé unó bi ukwene ante nyú álerége?”

⁴ Dese ndere Esówó ajóó nnó, ‘Nógé mma wye ne nte wye.’ Ne ájóó ntó nnó, ‘Mbogé muú ajóógé mejóó mebo ne mma wuú yé élé ne nte wuú ábó manwá ji.’

⁵ Yémbó né εgbé ewé nyú, dela gáre lé nnó, mbogé muú abεgé ne genó eyigé ji akage poó mma wuú yé élé nte wuú ne geji, ‘Ágáre lé nnó anyé mé meno manchye geji mbaá Esówó.’

⁶ Apyegembo abóó sé manleré enógé, apóó mmá wuú ne nte wuú manchyeé ebwó geji wó. Wyembo ne enyú desele mabe Esówó ne gembya gétúgé gepó eyigé ukwene ante nyú áleré.

⁷ Enyú bóó dembwólé, Asaya muú ekpávε Esówó abó alu cho gébége agaré nyá mekomejóó Esówó atomé ne enyú nnó,

⁸ “Bóó bina ánogé me ne ubómeno, yémbó ánogé fo me né mmu matóó bwó cháchá.

⁹ Enógé ewé ebwó ánoqe me elú detú, néndé ásele unó ukwene ante bwó álerεge eké mabe ya.”

Unó bi apye mekwad álá beé fo cho né mbe ushuú Esówó
(Mak 7:14-23)

10 Jisᵋs akuú njuné bᵋᵋ eniné mbᵋ nechwᵋ eta wuu, aké,
 “Wúge genᵋ eyigé menkelege mangaré enyú ne kaáge nnᵋ.

11 Unᵋ bi upye muú alá beé cho né mbe ushuú Eᵋᵋwᵋ, upᵋ fᵋ ebi ukpéne ji né meno, elé eyi getanege ji né meno.”

12 Jisᵋs ajᵋgé mbᵋ baá utᵋᵋ bií ake mmye afii ji agii aké, “Okáá nnᵋ genᵋ eyigé wᵋ ᵋjᵋᵋ mbᵋ gepye bᵋᵋ Farasi áᵋᵋ mataᵋᵋ wᵋ?”

13 Jisᵋs ashuu ébwᵋ meko aké, “Nte wa muú alu né mfaánebuú agoóge nye yéndé genᵋᵋ eyigé ji alá pᵋé wᵋ.

14 Dechyégé gemege nyú efwyale gétúgé bᵋᵋ Farasi bimᵋᵋ. Ébwᵋ álu bᵋᵋ ame nónómé abi ájame abifᵋ meti. Ne mbᵋgé muú ayi ame anómé ji, ajame nte muú ame nónómé meti, ébwᵋ ako ákwéne mmu gepyᵋé.”

15 Jisᵋs ajᵋgé mbᵋ, Pita agii ji aké, “Gáré eᵋé ula nekaneᵋmejᵋᵋ eniné wᵋ ᵋtome na nnᵋ, epᵋfᵋ unᵋ bi ukpene muú né meno ne upyᵋé ji ála beé fᵋ cho né mbe ushuú Eᵋᵋwᵋ.”

16 Jisᵋs aké ne ébwᵋ nnᵋ, Enyú ntᵋ delú defᵋᵋ pᵋ eké ate?

17 Enyú dekaá fᵋ nnᵋ, yéndégenᵋ eyi gekpéne né meno gékoóge le né une ne getané wᵋ? Geji gepyᵋé fᵋ nnᵋ muú ábᵋ debadeba né mbe ushu Eᵋᵋwᵋ.

18 Yémbᵋ unᵋ bi útánege muú né meno utanege ji né mmu metᵋᵋ, ubi ne upyᵋ ji abeé debadeba né mbe ushuú Eᵋᵋwᵋ.

19 Elé né metᵋᵋ ne uféré uboubo utanege, ubi ne upyᵋ bᵋᵋ áwáne ate, ákwene malo, ánáne manáné tametame, ájo ejo, átenege ntᵋᵋᵋ gebyᵋ, ne manchᵋge mabᵋ ate.

20 Gé unᵋ bi upyᵋé muú ála beé fᵋ cho né mbe ushuú Eᵋᵋwᵋ na. Mbᵋgé muú anyégé menyéé amu deba epyᵋé fᵋ nnᵋ ji ábégé cho né mbe ushuú Eᵋᵋwᵋ.

Mendée ayi afyᵋé metᵋᵋ ne Jisᵋs (Mak 7:24-30)

21 Bᵋ Jisᵋs ályaá eféé, áfé né gebagé mewaá Tiya ne Sidᵋn.

22 Ne mendée fᵋ né geluage bᵋᵋ Kanaan ajwᵋlege né gebagé mewaá eyimᵋᵋ, achwᵋ báne Jisᵋs ane ne ji mmye aké, “Mpyáne Devid, Ata ge me meshwᵋ. Melo nchye akpe maá wa mmye, achyᵋge ji efwyale dᵋᵋ.”

23 Jisᵋs ashuu yᵋé ji meko wᵋ, eféé ne baá utᵋᵋ bií ajᵋᵋ ne ji aké, “Bú mendée yina ajye néndé achyᵋge eᵋᵋ efwyale ne mejᵋᵋ.”

24 Ne Jisᵋs aké, “Eᵋᵋwᵋ ato me nnᵋ nchwᵋ le mbaá bᵋᵋ Israeli abi álu eké magᵋᵋᵋᵋᵋ me ayi ánomé.”

25 Yémbᵋ mendée yimᵋᵋ achwᵋ tᵋ manᵋ né mbe ushuú wuu ane ne ji mmye aké, “Ata poᵋ me.”

26 Jisᵋs ashuu ji meko aké, “Elómé fᵋ nnᵋ muú ase menyéé ayi baá melᵋ ányé achyᵋé bᵋ mammye.”

27 Mendée yimᵋᵋ ntᵋ ashuu ji meko aké, “Ata elú wáwálé, yémbᵋ bᵋ mammye ányéé uchᵋᵋᵋgéᵋᵋ menyéé ebi utanége mfaá ekpᵋᵋpᵋᵋgélé ante bwᵋ ukwene mme.”

28 Jisᵋs awúge mbᵋ, ashuu ji meko aké, “E, é, mma metᵋᵋ eᵋᵋ ofyᵋé ne me eja gé. Eᵋᵋwᵋ apyᵋe nye genᵋ eyigé wᵋ ákélege.” Wye né gébé eyigémbᵋ, Eᵋᵋwᵋ apyᵋe maá mendée yimᵋᵋ atoᵋ.

Jisᵋs apyᵋe gejamégé bᵋᵋ mameé átoᵋ

29 Bᵋ Jisᵋs ályaágé yᵋé eféé, ákoᵋ né mapea géntoógé mewaá Galilií. Akwᵋ mfaá mékwé ajwᵋlé ka.

30 Gejamégé bᵋᵋ áchwᵋ eta wuu ne ubwiré bᵋ, bᵋᵋ ame nónómé, bᵋᵋ uchánchi, abi alá jᵋgé mejᵋᵋ alá wuu, ne gejamégé bᵋᵋ mameé abifᵋ. Abelé ébwᵋ mbe ushuú Jisᵋs ne apyᵋe ébwᵋ ako átoᵋ.

³¹ Bɔ́ bimbɔ́ alá mano mekpɔ́ fuú ndere ágené bɔ́ abi ábɔ́ alá jógé mejɔ́, ájɔ́ge abi ábɔ́ alá wuú, áwuú, bɔ́ uchánchi átoó, ubwiré ukéne ne abi amé nonómé ágene. Bɔ́ bimbɔ́ áféé Eṣṣwɔ́ ayi bɔ́ Isrelí ánoḡe.

Jisṣs achyɛ́ délé bɔ́ ani menyɛ́

(Mak 8:1-10)

³² Jisṣs akúú baá utɔ́ bíí ajɔ́ ne ebwɔ́ aké, “Meshwɛ́ apyɛ́ me ne bɔ́ bina gé néndé ále mbɔ́ fa ndɔ́ élé ne me ne nana ápɔ́ yɛ́ ne genó eyigé ányɛ́. Nkélégé fɔ́ manlyáá ebwɔ́ ájyɛ́ unɛ́ mesa ekage muú bwɔ́ fɔ́ átɔ́ né meti.”

³³ Baá utɔ́ bíí ágií jí aké, “Fa né mashwɔ́ne ese degene mbɔ́ menyɛ́ fɔ́ ayi ákwanege njuné bɔ́ bina manyé né mbaá yina ayi melo élá épɔ́?”

³⁴ Ne Jisṣs agií ebwɔ́ aké, “Enyú dewyaá ntoó bréd enií efɛ́?” Ashuú jí meko aké, “Dewyaá ntoó bréd ékénéama ne ukéké baá meshuú.”

³⁵ Efɛ́ ne ne Jisṣs agaré bɔ́ bimbɔ́ aké, “Jwólége mme.”

³⁶ Asé gé yɛ́ ntoó bréd eyimbó ékénéama ne ukéké baá meshuú bimbɔ́, achyɛ́ matame éta Eṣṣwɔ́ gétúgɛ́ menyɛ́ yimbó. Agya jí ubauba achyɛ́ baá utɔ́ bíí nnó ákáré mbaá bɔ́ bimbɔ́.

³⁷ Ebwɔ́ ako ányɛ́ ágbéé ne gébé gé baá utɔ́ bíí ánywéré uba bí uláá ugbeé usá ukeneama.

³⁸ Mpa ande abi anyɛ́ menyɛ́ yimbó álu bɔ́ délé anií. Apaá fɔ́ andée ne baá melo wɔ́.

³⁹ Epyégémbɔ́, Jisṣs ate bɔ́ bimbɔ́ áwilé. Jimbó ajyɛ́ kpɛ́ mmu ékpée afé né gebagé mewaá Magadon.

16

Ékwɔ́ bɔ́ Farasi ne Sadusi ágií Jisṣs nnó aláré ebwɔ́ ufélékpa

(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

¹ Gébé eyigémbɔ́, bɔ́ ékwɔ́ Farasi ne bɔ́ Sadusi áchwɔ́ mua Jisṣs aké, “Pye ufélékpa ese dégé, manlere nnó Eṣṣwɔ́ ne atóme wɔ́.”

² Yémbɔ́ Jisṣs ashuú ebwɔ́ meko aké, “Nkwale akwónégé nebuú né gɛ́lege déké bíí ulóme nyɛ́ geyá.

³ Ne dondo akwónégé nebuú nshulé gé goge, dansama aké apyɛ́ déké, ‘Manaá achwɔ́ kwé’. Enyú degé gé nkane nebuú nélú dekaáge gefɔ́ gé genó eyigé gechwɔ́ pyɛ́, yémbɔ́ enyú dékaá gé ula unó bí upyɛ́ mbɔ́ né gébé eyigé na.

⁴ Enyú njyɛ́ eniné na debɔ́, delu bɔ́ abi átií meso ne Eṣṣwɔ́. Dekɛ́lege me nléré enyú ufélékpa, yémbɔ́ yé uma nléré gé fɔ́, wyɛ́ lé ufélékpa Jona muú ékpávɛ́ Eṣṣwɔ́ ne me nléregɛ́ nyɛ́ enyú.” Ajɔ́ gé mbɔ́ atané afé jí.

Jisṣs akwelé baá utɔ́ bíí mbeé nnó áse gébé ne yis bɔ́ Farasi ne bɔ́ Sadusi

(Mak 8:14-21)

⁵ Ne baá utɔ́ Jisṣs achyaá géntoógé mewaá afé egbé ewé né, ndere ájyɛ́ ájinte mamkpa bréd.

⁶ Ndere ebwɔ́ ájyɛ́. Jisṣs ajɔ́ ne ebwɔ́ aké, “Sege gébé ne yis ékwɔ́ bɔ́ Farasi ne ékwɔ́ bɔ́ Sadusi.”

⁷ Ebwɔ́ álo manjógé ebwɔ́ ebwɔ́ aké, “Ndɔ́fɔ́ ajógé mbɔ́ lé délá kpaá bréd wɔ́.”

⁸ Jisṣs akaá genó eyigé ebwɔ́ ajógé ne ágií aké, “É é metɔ́ ewé enyú defyɛ́ ne me élu dada. Ulannó enyú dejɔ́ge mechɔ́ bréd ayi enyu dela pó ne jí?”

⁹ Nnó enyú delu dekaá? Elúmbɔ́ eké dejinte nnó me nkaáge chyɛ́ enyú menyɛ́. Tege nkane nselé ntoó bréd éta nchyɛ́ délé bɔ́ éta ányɛ́ ne usá ébí uláá.

¹⁰ Ma tege ntó, ntoó bréd ékénéama eyi nselé nya nchyɛ́ délé bɔ́ enií ányɛ́ ne usá ébí uláá.

11 Enyú dekaá nnó me mbó nǝǝǝǝ fǝ lé gétúgé brɛd wǝ? Gǝǝ me mmá nyware nǝǝ nnó ségé gébé ne yis ɛkwǝ bǝǝ Farasi ne ɛkwǝ bǝǝ Sadusi.”

12 Ɛfɛé mbǝ ne baá utǝǝ bíí ákaá yé nnó ji abǝ áǝǝǝǝ atome fǝ lé ne yis ayi apye brɛd amuale. Áǝǝǝǝ atome lé ne unó bi ɛkwǝ bǝǝ Farasi ne ɛkwǝ bǝǝ Sadusi álerege.

*Pita aké Jisǝs alu muú ayi Ɛsǝwǝ akwere ji ɛla gefwa
(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)*

13 Ne Jisǝs alyaaǝǝ ɛfɛé, afé né gebagé mewaaá Kaisaria Filipi. Akwǝnégɛ wye, agíí baá utǝǝ bíí aké, “Ndé gefǝǝǝ muú ayi bǝǝ áǝǝǝǝ nnó me Maá Nte Mekwaaá nlu?”

14 Baá utǝǝ bíí ashuú ji meko aké, “Bǝǝ abifǝ áǝǝǝǝ nnó ǝlu mewené Jǝn menwyaá bǝǝ manaá Ɛsǝwǝ, abifǝ áké ǝlu Elija ne abifǝ ntó áké ǝlu Jerimaya, ɛlá pǝ mbǝ fǝ wǝ, ǝkage be muú ɛkpávɛ Ɛsǝwǝ fǝ.”

15 Ne ama gíí ɛbwǝ aké, “Yé enyú ambǝǝ deké me nlu waaá?”

16 Áǝǝǝǝ mbǝ, Simun Pita ashuú ji meko aké, “Wǝ ǝlu Muú yi Ɛsǝwǝ akweré ji ɛlá gefwa, Maá Ɛsǝwǝ muú álu mebe yéndégébé”.

17 Ne Jisǝs ashuú ji meko aké, “Simun maá Jǝn, galǝǝǝ alu ne wǝ néndé, meché ɛwé ǝǝǝ mbǝ, ákwaaá fǝ wǝ, aleré wǝ éwú wǝ, ɛlé Nte wa né mfaánebuú ne aleré wǝ.”

18 Ne ngarege wǝ nnó ǝkamege ɛtarave. Gébéǝǝ ntenegé nye ɛchomele bǝǝ ba, ɛtarave ɛwena ne ɛbeé nebǝme. Ne negbo népǝ ne uto mampwǝ ɛwu. *

19 Ne nchyege nye wǝ ɛgbǝǝǝǝ né gefwa ɛyigé Ɛsǝwǝ ágbárege. Ne yéndégenó ɛyigé wǝ ǝshyaá fa mme, ɛbyénnó Ɛsǝwǝ ntó ashya mé né mfaánebuú ne ɛyigé wǝ ǝkaméǝǝ fa mme ɛbyénnó Ɛsǝwǝ ntó akamé mé né mfaánebuú.”

20 Ne aji yé baá utǝǝ bíí ɛtu nnó ɛkáǝǝ áǝǝǝ muú fǝ nnó ji ne alu Kras, Muú yi Ɛsǝwǝ akweré ji ɛlá gefwa.

*Jisǝs agaré ɛfwyale wuú ne negbo níí
(Mak 8:31–9:1; Luk 9:22-27)*

21 Ɛfɛé ne Jisǝs alǝǝ mangaré baá utǝǝ bíí pǝpǝ aké, “Mbǝ manjye né Jerosale, ɛfɛé ákpakpa melo ne anǝǝ baá abi ápye ure Ɛsǝwǝ ne ánléré mabé Ɛsǝwǝ, ápye nye me ngé gejaméǝǝ ɛfwyale ne apyéɛ nye bǝǝ áwá me. Yémbǝ ndǝ ɛléɛ ɛkwǝnégɛ Ɛsǝwǝ abwɛge nye me nkwilé né negbǝ.”

22 Áǝǝǝǝmbǝ, Pita ase ji átené babá, alǝ manshule ji ndo aké, “Cha-o! Ata Ɛsǝwǝ akaméǝǝ meché ɛwéna ɛpye eta wye.”

23 Yémbǝ Jisǝs aké ne Pita, “Kwilé me mbɛ ushu, danchǝmelǝ. ǝǝbeé me meti mampye genó ɛyigé Ɛsǝwǝ akélege néndé ǝferéǝǝ unó nkane mekwaaá, ǝferéǝǝ fǝ ɛké Ɛsǝwǝ.”

Meti ɛfwyale ɛwé baá utǝǝ Jisǝs ábǝǝ mankwǝlé

24 Jisǝs agáre yé baá utǝǝ bíí aké, “Yéndémuú ayi akélege mambé menkwǝlé wa, abǝ manjinte gɛme jíí akpá gekwa jíí nnó ákame negbo mankwǝlé me.

25 Néndé yéndémuú ayi akélege mampǝǝǝ ǝǝwá jíí ɛbyénnó aníige nye geji, ne mbǝǝǝ muú akaméǝǝ manchyeé ǝǝwá jíí getú ya, ɛbyénnó abǝ nye geji.

26 Ndé nsá ayi muú ábǝǝ, mbǝǝǝ abege ne unó mme uko ne aníige ǝǝwá jíí? Ndé géfǝǝǝ genó ɛyigé muú akáǝǝ chyeé mankwǝré ne ǝǝwá jíí.

27 Ngarege enyú unó bina uko néndé me Maá Nte Mekwaaá nkerege nye ne utó bi Nte wa Ɛsǝwǝ achyeé me ne makiénné ya ne nchyege nye yéndémuú nsá wuú, ndere ji apyéɛ utǝǝ.

* 16:18 Ɛlú wáwálé nnó: Mabo ‘Pita’ mantene nnó ɛtarave né meǝǝǝ Grɛk.

²⁸ Ngarege enyú wáwálé nnó, gentágé bós álú mbó fáná, abi alá gbóo fò kpaa tɛ áǵene nyɛ ndere Maá Nte Mekwaá achwós nyɛ mangbare gefwa jii fa mme.”

17

Jisás akwǎré gefós áǵenege mané mané

(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

¹ Ndó ékéné ékóǵé, Jisás ase Pita, Jɛmsi ne Jɔn menjmo Jɛmsi ákwó áǵé né mfaá mékwé ájwólé ebwó ebwó.

² Ne áké ápéle Jisás akwǎré gefós, ushu bií ugénege éké nésáné njme ne mandeé jii abwólé áshwánege mané mané.

³ Ebwó áké ápéle, áǵé nkane Mosis ebwó ne Elija ákwómé mbélépo ájóǵe mejós ne Jisás.

⁴ Pita ajós ne Jisás áké, “Ata eló ndere esé délú fa. Mbáǵé ákélege nte nege nyɛ enyú baá óto álé fa, ama eta wye, ama eta Mosis ne ama eta Elija.”

⁵ Wye nkane Pita alu jóǵe mbó, áké ápéle gekó gefó pópó géǵénege mané mané gékwéré ebwó ako mme ne meko muú atané né mmu gekó eyigémbó áké, “Géǵe maá wa ayi mbwi metós na, metós egoó me ne ji, wuúge ne ji.”

⁶ Gébéǵé baá utós bina álé áwuú meko yimbo, efo ekwó ebwó metós ákwé pyó ne mashu mme.

⁷ Yémbó Jisás achwó ta ebwó ne ajós áké, “Kwilege mme défóǵé sé.”

⁸ Áké ápéle áǵé sé muú yicha wó ekosé Jisás ji mbií.

Elija achwó me

⁹ Ndere ebwó áshulege mékwé ájyéé Jisás áji ebwó etu áké, “Déǵarégé muú fò genó eyigé enyú déǵené mbó kpaa tɛ me Maá Nte Mekwaá akwiléǵe né negbo.”

¹⁰ Jisás ájóǵe mbó, baá utós bií áǵii yé ji áké, “Ulannó ánleré mabé Ešwáwó ájóǵé áké Elija abó mambó mbe akere meso fa mme geméǵe nnó Muú yi Ešwáwó akwene ji ela gefwa achwós?”

¹¹ Jisás ajós áké, “Elú wáwálé nnó Elija abó mambó mbe achwó, akwyéé unó uko nnó ube cho.

¹² Yémbó ngárege enyú wáwálé nnó Elija achwó mé ne bós ákaá fò gefóǵe muú ayi ji alu wó, ápye gabo ne ji nkane ejii ebwó. Wyémbó ntó ne ebwó áchyéǵe nyɛ Maá Nte Mekwaá efwyale.”

¹³ Eféé mbó ne baá utós bií bimbo álé kaá yé nnó mechó ewé ji abó ajóǵe mbó, atome mbó lé ne Jɔn menwyaá bós manaá Ešwáwó.

Jisás apye maá ayi améé gesasa atoo

(Mak 9:14-29; Luk 9:37-43a)

¹⁴ Ebwó ákéréǵe meso ábané gejaméǵe bós. Mende fò achwó tó mano mbe ushu wuú, anɛ ji mmye áké,

¹⁵ “Ata, ǵe me meshwe, maá wa mende améé gesasa. Ne nemeé eníné mbó nechyeǵe ji efwyale dós. Népyéé ji akwene yéndéǵébé né mewɛ né gébé eyigéfo akwene né nnyi.

¹⁶ Ne nchwó ne ji mbaá baá utós bye yémbó ápulé nnó ápye ji atoo meti epó.”

¹⁷ Jisás ashuú meko áké, “E é enyú njye enina delu untantamé bós abi dela fyéé metós ne Ešwáwó cháchá wó. Nkoge mbó metós ne enyú nnó? Mmage bé ne enyú ndó enii ne défyéé metós ne Ešwáwó? Chwóǵe me ne maá yimbo.”

¹⁸ Achwóǵe ne maá yimbo Jisás anyá meló nchye yimbo atané ji mmye. Wye né gébé eyigémbó maá yimbo atoo.

¹⁹ Ewyáǵé Jisás ne baá utós bií ála ebwó ebwó ne baá utós bií áǵii ji áké, “Ulannó ne esé dépulé meló nchye yimbo mambuú apwó?”

²⁰ Jis̄s ashuū ebw̄o meko aké, “Melo nchye yimb̄o apw̄o enyú mambú gétúgé metw̄o ewé défyéé ne Es̄w̄o elu dada. Ngárege enyú wáwálé nnó, metw̄o ewé défyéé ne Es̄w̄o yé ebé elé ñénénéné eke nyiné mbwé ngbon̄, dekage gáre mékwé ewéna nnó, ‘Kwilé fa cho né mbaá yicha,’ ne ekwilége. Ye genó gefo gepw̄o f̄s enyú mampye.”

²¹ [Yémb̄o Enyú dékage buú gef̄sge meló nchye yina wylé mbagé dénege mmye ne délyage menyéé kpékpé gétúgé deporé Es̄w̄o ne mmyemenene.] *

Jis̄s ama gare baá utw̄o bií ndere ji ágboó nyé

(Mak 9:30-32; Luk 9:43b-45)

²² Bií f̄s ndere Jis̄s ne baá utw̄o bií alú melu ema né Galilií, ajw̄o ne ebw̄o aké, “Ela gachyéé áchyége nyé Maá Nte Mekwaá né amu b̄oó nchye.

²³ Awáne nyé ji ne ndó eléé ekwónégé Es̄w̄o apye nyé ji akwilé né negbo. Jis̄s ajw̄ogé mb̄o, baá utw̄o bií ála mesómé mesómé ndere áwuú mb̄o.”

Jis̄s agáre mech̄o ñka makpo echa upé Es̄w̄o

²⁴ Jis̄s ne baá utw̄o bií áchw̄o né melo Kapanom̄, ndere ebw̄o álu ewu, ánselé ñka makpo echa upé Es̄w̄o áchw̄o bane Pita agií ji aké, “Nnó menlere nyú achyége f̄o ñka makpo echa upé Es̄w̄o?” †

²⁵ Pita akame aké, “Achyege.” Gébégé ji ákere meso né mmu gepú, gemegé nnó ánené meno, Jis̄s ab̄o mé mbe ajw̄o ne ji aké, “Simun nwyaaá nkwe mangií w̄o. Nde uf̄w̄o b̄oó abi afwa mme ásele ñka makpo ne man̄ka yif̄o eta bw̄o? Ásele na le mbaá amb̄oó melo wa mbaá aṅkéé b̄oó?”

²⁶ Pita ashuū ji meko aké, “Ásele mbaá aṅkéé b̄o.” Ajoge mb̄o Jis̄s aké, “Mb̄o ebyennó baá amb̄oó melo áchyége f̄o ñka makpo.

²⁷ Yémb̄o esé dekélégé f̄s nnó depye matw̄o áso b̄oó abi. Shule né gentógé mewaa, aṅme eno wye. Meshuū mbe ayi ab̄oó, néné meno wuū ogene nyé ñka wye, ekwanenge machyéé ñka makpo ya ne ejye. B̄o eji achyéé eta bw̄o.”

18

Ndé muú alú muú kpaá

(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

¹ Ewya yéé w̄o, baá utw̄o Jis̄s ajyéé agií ji aké, “Ndé muú ábéé muú kpaá né gefwa eyigé Es̄w̄o ágbárege?”

² Jis̄s akuú maá f̄o k̄oó ayi alu eféé, achw̄ogé apye ji aténé né metw̄o metw̄o baá utw̄o bií.

³ Ne aké, “Ngarégé enyú wáwálé nnó muú ála kw̄oré abe eké mamane k̄oó w̄o, abe f̄s muú ayi anyé nyé gefwage Es̄w̄o.

⁴ Ndere elúmb̄o, yéndémuú ayi ashulege mmye ji mme nkane maá yina ne abeé muú kpaá ayi apw̄oó amu né gefwa eyigé Es̄w̄o ágbárege.

⁵ Yéndémuú ayi akamege mampye galógáló ne mamane k̄oó nkane ayina né mab̄o ma, ebyennó ase mb̄o lé me.

Mmuameno mampye gabo

(Mak 9:42-48; Luk 17:1, 2)

⁶ “Yémb̄o, yéndémuú ayi apyeyé mamane k̄oó nkane ayina nnó apye gabo né geluagé b̄oó abi áfyéé metw̄o ne me elú galógáló nnó áshii ji gekpékpégé ntaa né geme aṅmé ji né gentoógé ebéé mega.

* **17:21** Elú wáwálé nnó: Melo ṅwe ewéna epóf̄s né mmú b̄o ṅwe gekwene abif̄s. † **17:24** Elú wáwálé nnó: Ñka makpo yina, elé ñka eyi yéndémuú Jus áchyége nnó ákwyége echa upé Es̄w̄o.

⁷ Meshwε apyεε me ne bɔɔ mme yina gétúgέ unó bi uténe εbwɔ ápyεé gabo. Unó bina ubɔ mampye, yémbɔ εbɔɔ nye ne muú ayi aténe nte yifɔ nnó apyεé gabo.

⁸ Mbɔgέ εbwɔ wye, yélé geká jyε ne gétene wɔ nnó apyεé gabo, sɔ geji ɔfómé. Elú galógáló nnó ɔkpe né gerwá gechúchúle ne nnó ɔkpe né mewε ewé élá nómégέ ne upɔ menyammyε byε uko.

⁹ Ne mbɔgέ dambɔɔnnyi wye atene wɔ nnó apyεε gabo, pwólé ji ɔfómé, élú galógáló nnó ɔkpe né gerwá gechúchúle ne nnó ɔkpe né ntoné mewε ewé élá nómégέ ne amé ápeá.

*Nekanémejɔɔ εgɔmyme ewé enomé
(Luk 15:1-7)*

¹⁰ “Sege gébé, debyagé fɔ yéé muú ama né geluágé abi áfyεé matɔɔ ne me eké ambáné kɔɔ. Néndé, makiénné bwɔ álu yéndégébé né mbε ushuú nte wa muú alu né mfaánebuú.

¹¹ Néndé Maá Nte Mekwaá achwɔ mampoɔ bɔɔ abi alá ákwolege depɔré Εσωω.

¹² “Desε nnó muú awyaá usaá magóymε úta ne éma enogé apyεé nnó? Mferé nnó ályágé ayi usaá uni meso nekuúneeni né mbyɔ mékwé afe akεle ewé enomé kpaá té ágéne. Pɔ mbɔ?”

¹³ Akelégé εwu agegé, ngarege enyú wáwálé nnó, abεé ne nechóchɔ dɔɔ né gétúgέ εma ewé ji agené apwɔ áyi usaá uni meso nekuúneeni áyi ála no wɔ.

¹⁴ Wyémbɔ ntó ne Nte enyú muú alu né mfaánebuú alá kélégέ nnó yεé muú ama ánó né geluágé abi áfyεé metɔɔ ne me eké ambáné kɔɔ.

Jisɔs alere ndere muú abεé ne nte meymε ayi apyεε ji gabo

¹⁵ Jisɔs afé mbε manlérégέ aké, “Mbɔgέ nte meymε wye né εchomele bɔɔ ba apyεgέ gabo εta wyeé, chó báné ji bíbι apyεε ji akaá gyεé ayi ji apyεé. Mbɔgέ akamégé nnó alu gyεé εbyennó dema se ate ndere aymε.

¹⁶ Ne mbɔgέ alá kamé nnó genó εyigé ji apyεé gelú gyεé wɔ, ‘se muú ama yé apea ɔkere εta wuú nnó unó bi ɔjoge ne ji bɔɔ apea ye aléé ábε ndere bɔɔ ntesé.’

*

¹⁷ Ne mbɔgέ ake ashya wye shyá nnó apɔ gyεé né genó εyigé ji apyεé, kpá mechɔ ewémbɔ cho ne εwu né εchomele bɔɔ ba. Ne mbɔgέ εchomele epagέ nnó ɔlu chó ne ji alá kámé wɔ, sege ji nkane muú ayi alá afyεé metɔɔ ne Εσωω wɔ ye eké mensele nkamakpo.” †

Baá utɔɔ Jisɔs áwyad εshye fa mme

¹⁸ Jisɔs ajɔgέ mbɔ aké, “Ngárege enyu wáwálé nnó yéndégenó εyigé enyú deshaá fa mme, εbyénnó Εσωω ashyaá mé geji né mfaánebuú. Ne yéndégenó εyigé enyú dekamégé fa mme εbyennó Εσωω ntó akamé mé geji né mfaánebuú.

¹⁹ Ne genó εyigéfɔ εyigé mmage gáre enyú gelu nnó, yéndégébé enyú ápeá fa mme dekamégé méko ama mangíi Εσωω genó, dénégέ mmyε Nte wa muú alú né mfaánebuú achyεge enyú geji.

²⁰ Néndé yéndé mbaá yi bɔɔ ba ápeá ye aléé áchomégέ mbaá ama me ntó mbε εfεé ne εbwɔ.”

Jisɔs alere nnó déjinte gabo ayi ate aymε ápyεé εta se

* **18:16** Elú wáwálé nnó: Né melo ηwe ewéna, ajɔ wye nkane asame né mmu ηwe Deterɔnomi 19:15.

† **18:17** Elú wáwálé nnó: Anselé nkamakpo ányεé nya bɔɔ upwɔ gétúgέ eyigémbɔ bɔɔ ásele nya nnó εbwɔ álu bɔɔ ubeε.

²¹ Pita achwó gii yé Jisós aké, “Atá njíge mbó nte gabo ayi nte meŋme apyé eta wa ndó eníí? Nnó kpaá te ndó ekeneama?”

²² Jisós ashúú ji meko aké, “Ngba, epófó ndó ekénéama, óbó manjii ji nte usaá ndó uléé meso efya né malu akeneama.

²³ Me ngarege enyú mechó ewé gétúgé gefwa eyigé Esówo ágbárege gélu eké abya yina. Mfwa fó abóó mankwólé bóó utóó bíí abifó áchwó ne bóó utóó bíí ányéé ji.

²⁴ Ndere aló ula mankwólégé, bóó utóó bíí abifó áchwó ne muú utóó wuú ayifó ama ayi agbaré ji gejamégé ŋka eyi epwo amu.

²⁵ Ne élé alá kaáge kwó ujwóó bíí ji anyéé mfwa yimbó, mfwa yimbó aké ákpó mende yimbó, mendée wuú ne baá ne yéndégenó eyigé ji awyaaá nnó agé ŋka akwó ujwóó bíí.

²⁶ Ajóóge mbó, muú utóó wuú yimbó abogéné mmye mme ne mbe ushu mfwa yimbó, ane ji mmye aké, ‘Ata, nkpa geKa jye, chyéé me gébé nkwóle nye ujwóó byéé uko.’

²⁷ Apyégé mbó meshwe akwó mfwa yimbó metóó dóó alyaaá ji nnó ajyéé akwógé sé ujwóó bimbó.

²⁸ Yémbó, ndere muú utóó yimbó atané mbaá mfwa ajyéé dafye agé nte muú utóó ayifó ayi agbaré ji ekéké ŋka ewé elá pó yéé genó mameé ne ŋka eyi ji agbaré mfwa yimbó. Apye ji anyuaá amu mmwólé aké, ‘Chyéé me ŋka ya eyi anyéé.’

²⁹ Nte meŋme yimbó abogéné mme ane ji mmye aké, ‘Nte, chyéé me gébé nkwóle nye ujwóó byé!’

³⁰ Yémbó mende yimbó akame wó. Tenétené yimbó afye mende yimbó né denó nnó akwó ujwóó bíí uko.

³¹ Gébégé bóó utóó mfwa abifó ágené mechó ewéna, metóó esó ebwó dóó ájye toó mfwa yéndégenó eyigé gepyéé.

³² Mfwa akúú muú utóó ayi mbó, ayi ji abó ajóó nnó akwógé sé ujwóó bíí ágbarege ji nnó achwó. Achwógé, ajóó ne ji aké, ‘Wó muú mebo yina, ane me mmye ngé wó meshwe, nlyaaá gekpékpé gé ujwóó ebi anyéé me;

³³ Óbó ólu mangé ntó nte meŋme wye meshwe ndere me ngené wó meshwe, pó mbó?’

³⁴ Ne metóó esó mfwa yimbó dóó ajóó aké áfyé mende yimbó né denó átulé ji kpaá te akwóle ujwóó ebi anyéé ji uko.”

³⁵ Jisós ánérégé manjóó aké, “Wye mbó ntó ne ebe nye ne Esówo Nte wa muú alu né mfaánebuú. Mbógé alá jinte gabo ayi nte meŋme wye apyéé ne metóó wyeé meko wó, Esówo apyéé nye ne wó ntó wye ndere mfwa yimbó abó apyéé ne muú utóó wuú yimbó.”

19

Jisós alerege deparé manwá neba (Mak 10:1-12)

¹ Jisós anerege manjóó depó etire na deko, alyaaá gebagé mewaá Galilií afé ne gebagé mewaá Judiya achyaá ebeé Jodan.

² Gejamege bóó gekwóle ji. Apye abi ámeé átoó.

³ Ndere ji alú ewú, bóó Farasi fó áfé eta wuú mammua ji áké, “Nnó ebé esé ekamé nnó mende awá neba ne mendée wuú né yénde eké mechóó?”

⁴ Agige mbó, Jisós ashúú ebwó meko aké, “Elu wáwálé nnó enyú deku mé né mmu Esówo nnó, té ula ulóó ebi Esówo muú akwyéé nyá bóó, akwyéé ebwó, mende ne mendée.”

⁵ “Getú eyigé na mende alyage nye mmá wuú ne nte wuú afé acho mmye ne mendée wuú ebwó ápea ákwé muú ama.

⁶ Ebwó áþó sé bós áþeá nana, ála muú ama. Nðere elúmbó bós abi Ešwá áchomé chónchó né neba ékáge muú akya nnó atyáa.”

⁷ Bós Farasi abimbó ágií ji áké, “Ulannó ne ebe Mosis ejóó eké mende akáge chyéé mendée wuú mekpo nwe manlere nnó awá neba ne akage lyaá ji?”

⁸ Jisós ajóó ne ebwó aké, “Mosis akame nnó enyú déwá neba ne andée nyú gétúge mekpo meto nyú. Yémbó, ebo epófo mbó gébége Ešwá abós mbe akwyéé mende ne mendée.

Jisós alérege depóre uló ne neba manwá
(Mat 5:27-32; Mak 10:11, 12; Luk 16:18)

⁹ “Ne ngárege enyú nnó, yéndé mende ayi awáne neba ne mendée wuú, mbógé mendée yimbó alá kwe uló wó ne ayyege ba mendée ayichá akwé mbó lé uló.”

¹⁰ Baá utós Jisós ajóó ne ji áké, “Ebege nnó wye mechó ulóó ewuwu ne muú akáge wa neba ne mendée wuú, elu chanéné nnó mende ábagé ye mendée cháchá.”

¹¹ Jisós ashuú ebwó meko aké, “Bós ako fó wó ákamégé manjwale ayi alá ábá neba wó. Ekose bós abi Ešwá achyéé ebwó eshye ne ákáge jwale.

¹² Kágé nnó ábyé ande abifo mpé, abifo elé ákwaá ne ápyeé ebwó álu mbó. Bós abifo ájwale wyembó eké mpé gétúge utós gefwa eyigé Ešwá ágbárege. Bós abi ákamégé manjwolé ayi ála ábá neba wó ájwolé.”

Jisós ajé ambáné kós
(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

¹³ Bós fó áchwó ne baá bwó eta Jisós nnó anéré ebwó amu makpo anemmye mbaá Ešwá ajé ebwó. Baá utós bíí ányá bós bimbó.

¹⁴ Yémbó Jisós ajóó ne ebwó aké, “Lyáge ambánékó áchwó eta wa, ekagé dégbé ebwó néndé gefwa eyigé Ešwá ágbárege gelú eyigé bós abi álu ndere baá bina.”

¹⁵ Ajógé mbó, anere ammu né mekpo yéndé maá ajé ebwó, anerege alyaá ye melu ewémbó afé.

Abya muú nka
(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

¹⁶ Bíí uma mende fó afé mbaá Jisós. Agií ji áké, “Ménleré mbógé nkélege genwá eyi gélagé byeé, nde galógál ayi mbós mampye?”

¹⁷ Agige mbó, Jisós ashuú ji meko aké, “Ulannó wó ógige me genó eyi gelóme, Ešwá mbíí ne alú muú ayi alóme. Mbógé ókélege mambó genwá, nógé ye mabe Ešwá.”

¹⁸ Ne mende yimbó agií Jisós aké, “Mabe ayi nde?” Jisós ashuú ji meko aké, “Ówáge muú, ókwége uló, ójogé ejo, óténegé ntésé gebyó.

¹⁹ Nógé nte wyeé ne mmá wyeé ne gbógé ne nte ménme wyeé ndere ógboó ne geme jyéé.”

²⁰ Ne mende yimbó ashuú Jisós meko aké, “Nló mambélé mabé yina mako, ndegecha gelaá?”

²¹ Jisós ajóó ne ji áké, “Mbóge ókelege mambe chó, gé genó eyi gélaá, chó kpoó yéndégenó eyigé ówyaá, óchyeé nka yimbó mbá ubya bós, ne óbeé nyé ne gefwa né mfaánebuú. Ópyege mbó, óchwó ókwolé me ndere maá utóó wa.”

²² Mende yina awugé ndere Jisós ajóó, alyaá afé meshwemeshwe ne mesómé néndé ji awyaá gefwa dáó.

²³ Ne Jisós ajóó ne baá utós bíí áké, “Ngárege enyú wáwálé nnó ejwerége ne muú nka akpe né gefwagé Ešwá.”

²⁴ Mmage gare enyú nnó elú wáwá nnó mpó mashwone áshwá né embú ábyamé ne nnó muú nka akpe né gefwagé Ešwá ágbárege.

²⁵ Baá utóó bíí áwúgέ mbó matyε mawa εbwó meno ne agige atε aké, “Ne ndé muú yi abó nyé geñwá eyi gélagé byéé?”

²⁶ Jisós ape εbwó domeé ajóó ne εbwó aké, “Ákwaá ákágé pyε fó ufoó unó bina, yémbó Εσωώ akage pyε unó uko.”

²⁷ Pita ashúú yε ji meko aké, “Gé εsé delyaá unó sé uko dékwólege wó. Ndé nsá ayi εsé débóó nyε?”

²⁸ Jisós ajóó ne εbwó aké, “Ngarege enyú wáwálé nnó, enyú abi dékwóle me dejwólege nyé ntó ndere afwa mampáné depó né matoó áfyáneápeá ayi bóó Isrεli gébégé Maá Nte Mekwaá ajwólégé né geluó mamgbare gefwa jíí né mme meke.

²⁹ Ne yémbó muú ayi alyaa upú, áñmé, nte ne mmá, yé baá yé lé makóó géttúgέ alu menkwólé wa, abεé nyε ne bóó ne gejamégé unó bi upwó amu. Ne Εσωώ achyεge nyε ji geñwá eyi gélagé byéé.

³⁰ Yémbó gejamégé bóó abi álú mbó mbe nana, meso gébé álaá nyε meso ne gejamé abi álú mbó meso nana ábεé nyε mbe.”

20

Jisós atóó nekanémejóó ampyéé utóó né mekóó umpome

¹ Jisós ama ajóó aké, “Gefwa εyigé Εσωώ ágbárege gelú éké nekanémejóó enina. Bíí uma mende fó afé ntone gesé dondo ajye kelé bóó abi ájyεé pyε utóó né mmu mekóó wuu.

² Ajyεge, bóó abi ji abóó mbe ágene ákame nnó ji achyεge yéndémuú εbwó meno ñka εwé yéndémuú anyεé mé né bíí uma ne agare yé εbwó nnó ajyε alo utóó.

³ Kálánká eneéneama ekwónégé ama jyεé dafyε age bóó abifo átene wyε detú né ntóné gese.

⁴ Ajóó ne εbwó aké, ‘Enyú ntó chogé depyε utóó né mmu mekóó wa. Nchyεge nyε enyú genó eyi gepyεé matóó ágóó enyú.’

⁵ Abimbó áfé manjyεé lo utóó. Mbóó mekóó yimbó apyεé wyεmbó né metóó ñwómésé. Né kálánká εléε ama jyε pyε wyεmbó.

⁶ Genógé kálánká eta né nkwale mende yimbó ama jyε né gese, ama gé bóó átené wyε εfεé detu. Agíí εbwó aké, ‘Enyú dechóó bíí bina detu, εlo mbó?’

⁷ Ashúú ji meko aké, ‘Muú fó ákuú εsé nnó depyε utóó wó.’ Aké ne εbwó, ‘Enyú ntó choge depyε utóó né mekóó wa.’

⁸ “Nkwale akwónégé mbóó mekóó yimbó ajóó ne mempelé bóó utóó bíí aké, ‘Kuú ampyéé utóó bimbó ako áchwó ne óchyεé yéndémuú ñka jíí. Bómbε chyε bóó utóó abi álaá meso, ne abi abó mbe chyε εbwó kwyakwya.’

⁹ Ne bóó abi ábó áchwó né kálánká eta né nkwale anyé wyε meno ñka ema ne abi áchwóó te dondo.

¹⁰ Abi ábó mbe áchwóge áfere nnó εbwó ányεé nyε ñka dóó ápwó abifo, yémbó εbwó ntó ányé wyε ñka janja.

¹¹ Ndere εbwó ásele ñka εyimbó álo manjénégé áshuúlege mbóó mekóó ndo,

¹² ajóge aké, ‘bóó abi ósele εbwó kwyakwya apyε utóó lé né nchwanekε ama yémbó óchyεé εbwó meno ñka wyε ndere εsé abi dégene εfwyale depyεé utóó bíí kpógele né mmu gebábálégé ñmésé!’

¹³ Yémbó mbóó mekóó ashúú muú bwó ama meko aké, ‘Mejée wa me mfwale fó wó, wó. Okame mansε ñka ndere yéndémuú anyεé mé né bíí uma, εpó mbó?’

¹⁴ Se ñka jyεé wulege, membóó ne nke nchyεge muú utóó ayi kwyakwya wyε ndere nchyéé wó.

15 Nnó nlu gyéé mampye genó eyigé nkelege mampye ne nka ya? Wa metáó esóó wó ele nlu muú ayí nchyege echye?"

16 Jisós anerege ajóó ye aké, "Bóó abi anea mbó geme fina akwene nye mbya né meso gébé ne abi alu mbó mbya fina aneage nye geme né meso gébé."

Jisós ama gáráe máháne aláé nkane ji agboó nye

(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)

17 Ndere bó Jisós ákwóme ájyéé né Jerosale, ase baá utóó bií áfyaneápeá ebwó átené babá.

18 Ajóó ne ebwó aké, "Wuuége, esé dékwóme mbó déjyéé né Jerosale, ewu, áfyéé nye Maá Nte Mekwaá né amú anóó baá ampyéé upé Esówó ne ánléré mabé Esówó. Ebwó ajóóge nye nnó, me nkwe mpa, áwá me.

19 Ne áfyéé nye ji né amú bóó abi alá pó bóó Jus. Ebwó ájwyaáge nye ji, átulege nye ji ne utó ne áwome nye ji né gekwa agboó. Yémbó, ndó éléé ékwónégé Esówó apyéé nye ji akwilé né negbo."

Dékpakpa né gefwagé Esówó

(Mak 10:35-45)

20 Wye né gébé eyigémbó, mendée Sebedee afé mbaá Jisós ne baá bií ande ápeá, ató mano né mbé ushu wuú, agíí Jisós nnó apóó ji.

21 Jisós agí ji aké, "Ókélege ndé?" Ashuú ji meko aké, "Nkélege nnó, né meso gébé ajwólégé óke agbarege gefwa jyéé apye baá ba bina apea ájwóle ntó ne wó né malu enoge, ama né egbe ebwónye wye ne ayifo né egbe ebwóbe wye."

22 Ne Jisós ajóó ne ebwó aké, "Enyú dekage genó eyigé degigé mbo. Nnó enyú dekage nyú nye nkó efwyale ayi me nyuú nye?" Aké, "É é, esé dekage."

23 Akamege mbó, Jisós ajóó ne ebwó aké, "Nkame wáwálé nnó enyú dékágé gé nye efwyale nkane me ngené nye, yémbó me fó njyaa bóó bi ájwólege né ebwónye wa ne abi ajwólege né ebwóbe wó. Malu yimbo alú élé ayi bóó abi Nte wa ajyaa me nnó ajwólé wye."

24 Ne baá utóó Jisós abi makpo áfya, áwúgé genó eyigé abi ápeá ápye, matáó ásó ebwó dóó.

25 Ne Jisós akuú baá utóó bií ako ajóó ne ebwó aké, "Enyú dekaá nnó afwa mme abi alá pó bóó Jus áselé utó bóó ápyéé yéndégenó eyi géjíí ebwó metáó ne bóó bwó ne yé ákpakpa melo áwyaá utóó bi ajóóge mechó ne bóó bwó ébyé.

26 Ne ébégé fó mbó ne enyú. Yéndémuú nyú ayi akélege mambé muú kpaá abó mambé ménkpané defwé nyú;

27 yéndémuú nyú ayi akélege mambé menómbé abó mambé éké mewé nyú.

28 Wye nkane Maá Nte Mekwaá, ji achwóó fó nnó bóó ákpá ji defwé wó, achwóó lé mánpká bóó defwé nnó achye geme jíí mawené gejamégé bóó né gabo."

Jisós apye bóó ame nónómé apea ágene

(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

29 Jisós ne baá utóó bií ályage Jeriko, gejamégé bóó ákwólé ebwó.

30 Wye né gébé eyigémbó, ande fó ame nónómé apea abó ájwólé né mapea meti. Nkane bóó ájóóge nnó Jisós ale koó ande bimbo ábege áke, "Ata, Mpyáne Devid gé esé meshwe!"

31 Bóó bimbo ányá ebwó áke, "Kwenege nyáme", yémbó ábéé lé béége ne eshye áke, "Ata, Mpyáne Devid, gé ese meshwe."

32 Jisós awúgé mbó atené, akuú ye bóó ame nónómé bimbo apea agíí ebwó aké, "Ndé genó dekelege me mpye eta enyú?"

33 Ashuú ji meko áke, "Ata, dékelege nnó apye esé dégene mbaá!"

³⁴ Meshwε akwó Jisós metóó getúge bwó ne ata amε bwó. Ténéténé yimbo álo mángéné mbaá ne ákwólege ji.

21

Jisós akpe né Jerosale nkane mfwa

(Mak 11:1-11; Luk 19:28-40; Jón 12:12-19)

¹ Ndere Jisós ne baá utóó bií álé kwókwólé ne Jerosale, ákwónégé Betfage melo ewé elu né mfaá Mékwé Olif. Jisós áfere baá utóó bií makpo ápeá ató nnó ábó mbe.

² Ndere atóme εbwó, ajóó aké, “Chogé né maá melo ayi alu mbo enyú né mbe, ténéténé dégene nyε maá géjuná eyigé áshii ne maá wuu ne εgbe mmyε. Kaáge dechwó me ne ubi.

³ Ne mbógé muú agigé enyú ula bi dekage geji, garege ji nnó, ‘Ata ne akélege ubi.’ Tenéténé yimbo, alyágé enyú dechwó ne ubi.”

⁴ Ewéna εpyεmbo nnó εbe wáwálé ndere muú ekpávε Εσωó abo ajóó nnó,

⁵ “Gare bóó Sayón nnó,

Gege mfwa nyú,

apó ne nepa,

ajwólé mfaá géjuná achwóó ne maá mbyene géjuná.” *

⁶ Baá utóó bimbo ájyégé ápye wye ndere Jisós agare εbwó.

⁷ Achwógé ne géjuná yimbo ne maá etá Jisós, áfere mandeé bwó ágyaa ubi meso ne Jisós akwó ajwólé mfaá.

⁸ Ne gejamégé bóó abi álu εféé ágyaáge mandeé bwó né meti. Abifo ásórege uwó mámé ágyaáge ntó né meti nnó Jisós akoó mfaá. †

⁹ Gejamégé bóó ájyεé mbe abifo ákwólege meso ne Jisós alu metóó metóó. Εbwó ako álo mankálegé áke,

“Matame mábé ne mpyáne Devid!

Mejé εbé ne muú ayi achwóó né mabo Ata.

Matame mábé ne Εσωó muú alu
né mfaánebuú eniné mfaá mfaá!”

¹⁰ Wye ndere Jisós akpené né Jerosale, melo meko enyigé tegétege ne bóó álo mangígé áké, “Acha muú ayi achwóó mbo waá ye?”

¹¹ Ne gejamégé bóó abi akene ne Jisós ashuu meko áké, “Elé Jisós muú ekpávε Εσωó ayi atané né melo Naseret né gebage mewaá Galilií.”

Jisós abu bóó bi akpóó unó né mmu εcha upe Εσωó

(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jón 2:13-22)

¹² Ne Jisós akpégé né melo Jerosale akpe né mmu dachi εcha upe Εσωó, abu bóó bi ákpóó ne abi áname unó. Atyá makpókpógélé bóó abi ákene gesegé manka mankwóre ne malu ujwólé bóó ako abi ákpóó upwine melo εbi ápye upe Εσωó ne ubi. ‡

¹³ Ndere Jisós apyεmbo, agare εbwó aké, “Asa né mmu ηwe Εσωó nnó, Εσωó aké, ‘Gepú ya eyige bóó áchómege wye mamféé me ákuu nyε geji nnó gepúge mmyemene.’ Ýεmbo enyú débwólé géjí gelá melu ewé ánjó ábige wyeé!”

¹⁴ Ndere ji alú né mmu εcha upe Εσωó, bóó amε nónómé ne abi ubwire áfé eta wuu. Apyε εbwó ako átoó.

* **21:5** Elú wáwálé nnó: 1. Sayón elé melo Jerosale. 2. Gébégé bó Jisós, afwa ájwólege lé né mfaá mpo mekagala ne ákene. Ubya bo ne ukene mfaá ujuja. † **21:8** Elú wáwálé nnó: Ge na ne bóó Jus apye mansε muú kpaá ne enoge. ‡ **21:12** Elú wáwálé nnó: Gepwine melo gélu getu eyigé bóó Jus ápye upe mbaá Εσωó.

15 Anɔɔ baá ampyéé upe Esɔwɔ ne ekwɔ anlere mabe Esɔwɔ ágé ukpékpe unò bi Jisɔs apyéé ne áwú ntó ndere baá melo ákalege né mmu echa upe Esɔwɔ, nnó matame mábé ne mpyáne David. Awugé mbɔ matɔɔ áśó ebwɔ.

16 Agí Jisɔs áke, “Ɔwuú mbɔ genó eyigé baá melo ájɔge?” Jisɔs ashuu ébwɔ meko aké, “Eeh nwu, nnó enyú délu danjú genó eyigé asame né mmu nwe Esɔwɔ? Asá wye nnó; ‘Ɔleré baá melo ne abi álu maka amu ndere áfége wɔ.’”

17 Jisɔs ajóge mbɔ alyá ebwɔ afé né melo Betani ajye bele ewu.

Jisɔs alweré genóge fig gégbó
(Mak 11:12-14, 20-24)

18 Bii uyjágé, dondo gemua mme, ndere Jisɔs abɔɔ mankeré meso né Jerosale, akwónégé meti mesa alɔ mamye ji.

19 Agé genɔɔ eyigé akuú nnó fig né egbé meti. Afé wye nnó waá agene umpomé fɔ wyeé, yémbɔ yéé géma age wɔ ekosé bya ubiubi. Jisɔs ajɔɔ ne genɔɔ eyigémbɔ aké, “Te mme abyéé, wɔ ɔmagé wɔɔ sé umpomé.” Ténéténé yimbo genó eyigémbɔ gewanjésé gégbó.

20 Ne baá utɔɔ Jisɔs ágégé mbɔ ála mano mekpo fuú, ágige ate aké, “Genógé fig eyigé na gégbó mbɔ wáwá ndé?”

21 Ne Jisɔs ashuu ébwɔ meko aké, “Ngarage enyú wáwálé nnó, mbɔgé enyú defyégé matɔɔ ne Esɔwɔ ne déla pɔ ne dembyɔ né eshye ewe ji awyaá, dépye nye unò nkane me mpyéé mbɔ ne genoge fig, yé ebe lé ebi upwɔɔ bina dépye nye ubi. Dékage jɔɔ yé ebe lé ne mékwé ewéna nnó, ‘Táné fa ɔjyé ɔkwé né mmu ebeé mega’, Esɔwɔ apye wye nkane enyú déjɔɔ.

22 Mbɔgé defyégé matɔɔ nyú ne Esɔwɔ ne dégige yéndégenó né mmyemenene achyége nye enyú geji.”

Agii Jisɔs mbaá ayi uto bi utané
(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

23 Jisɔs akéré né mmu echa upe Esɔwɔ, akpégé mmu alɔ manleré bɔɔ mekomejɔɔ Esɔwɔ. Ndere alérege anɔɔ baá abi ápyéé upe Esɔwɔ ne ákpakpa melo áchwɔɔ báne ji, agii ji áke, “Ndé uto ebi ɔwyaá mampye unò bina? Waá achyéé wɔ uto ubi?”

24 Jisɔs ashuu ébwɔ meko aké, “Me ntó nwyaá awa nkwe mangii enyú, deshúgé me meko me ngarége enyú uto ebi me nwyaá ne mpyéé unò bina.

25 Waá achyε Jɔn uto manwyaá bɔɔ manaá Esɔwɔ, Esɔwɔ waá akwaá?” Jisɔs ágiigé mbɔ álo manyége mbeé ne ate áké, “Dejógé mbɔ nye nnó? Ebege dejógé nnó élé Esɔwɔ ne achyéé Jɔn uto bi, agige nye esé aké, ‘Ulannó ne delá kamé mekomejɔɔ wuu wɔ?’

26 Yémbɔ mbɔgé déjɔge nnó ‘Akwaá ne áchyε’ ebyénnó dekelege bɔɔ bina mpa. Nendé, yéndémuú abɔ akaá nnó Jɔn alu muú ekpávε Esɔwɔ wáwálé.”

27 Epye ebwɔ áshú lé Jisɔs meko áké, “Esé dékaá fɔ muú ayi achyéé Jɔn uto wɔ.” Ne Jisɔs ashuu ntó ebwɔ meko aké, “Yé me ntó ngarégé fɔ enyú muú yi achyé me uto ne mpyé unò bina.”

Jisɔs ató nekanémejɔɔ mende fɔ ne baá bii apea

28 Ne Jisɔs aké, “Enyú déferé mbɔ nnó ne mechɔ ewéna? Mende fɔ abɔ alu, awyaá baá ande makpɔ apea. Bii uma ákuú ayi mbe, ajɔɔ ne ji aké, ‘chó pye utɔɔ ne mekɔɔ fina.’

29 Ne maá yimbo ashuu ji meko aké, ‘Njyéé fɔ’ yémbɔ ewyáge akwɔré metɔɔ wuu afé.

30 Mende yimbo afé mbaá ayifo ajɔɔ wyεmbɔ ne ji. Ajógé mbɔ maá yimbo akamé aké, ‘Ata njye.’ Yémbɔ ajyéé ji wɔ.

31 Jisós ajógé mbó, aké, gárege me, né baá bina makpo apea, ayi ndé áwuú meko nte wuú?" Ashuú ji meko aké, "Elé ayi mbe" Efeé mbó Jisós agaré ebwó aké, "Mengarege enyú wáwálé nnó bós abi álú bós abo nkane anselé ñka makpo ne andée eno, ábós nye mbe age meti wáwá mamkpe né gefwa eyigé Esówo ágbárege ápwó enyú abifo."

32 Néndé Jon menwyaá bós manaá Esówo achwó nya eta nyú bós Isreli ako aleré enyú ndere muú abós mambelé genwá jí ndere Esówo akélege, ne enyú dekamé meko wuú wó; yémbó anselé ñka makpo ne andée eno ne ákamé meko wuú. Ne yéé gébégé enyú dégené mbó na, enyú deti fó meso ne gabo nyú dekamé meko wuú wó."

Nekanémejó bós uségé ne mbós mekós
(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

33 Jisós ama ajós aké, "Wuúge nekanémejó eniné fó", "Muú fó awyaá nya mekós wuú, ape unós ebi ákuú vine, ásele umpome bíi mampye mmasó, ano gebame agyaá ewú mme, achó embu akwyéé ewú chánéné nnó aké áñamege umpome ebimbó manaá makpéné wye. Afene ntó maá enyoy nnó membamé mekós ajwólégé wye. Ase bós uségé afyé wye. Apyégé mbó, atané afé neke né melo fó.

34 Gébé gekwónégé eyigé akyéé umpome vine ebimbó mbós mekós ato baá defwé bíi nnó ájye áse ebíi umpome vine mbaá bós uségé bimbó.

35 Baá defwé bimbó akwónégé né mekós, bós uségé ágbaré ebwó, átulá ama, áwá ama, ne átó ayifó ne mataá.

36 Apyégé mbó, mbós mekós yimbó ama tó baá defwé abifo, abi ajamé apwós abi mbembe. Ne bós uségé bimbó ápye ne baá defwé bimbó wye nkane ápye ne abi mbe.

37 Ne kwyakwya, achwó fére maá wuú ató, ajós aké, 'Ágegé nye maá wa membós yé ebé nnó áchyege nye ji énogé.'

38 Yémbó bós uségé bimbó, ágegé maá awuú nkane achwós, ájós ne ate aké, 'Gége menyéé geteé mbós mekós na, chwósge déwá ji, ji ne alú muú ayi anyéé nye geteégé mekós ewéna, chwósge dewá denyé geteé jí!'

39 Apyégé ji áfomé meso gébámé áwá.

40 "Jisós anérége mantó nekanémejó eniné na, agíi ákpakpa bós Jus abi ji agarege ebwó makamejó ayina aké, déferé nnó mbós mekós yimbó akérége meso né neke níi, apye nye nnó ne bós uségé bimbó?"

41 Ashuú ji meko aké, "Akerégé meso, apye nye bós nchye bimbó ágbo negbo nebo. Achyéé mekós ewémbó mbaá bós uségé abi cha, abi áchyege nye ji ebí umpome vine yéndé gébége mbwe."

42 Ajógé mbó, Jisós agíi ebwó aké, "Nnó enyú délú danjú genó eyige ásamé né mmu ñwe Esówo? Asa wye nnó, 'Ntaá eniné antené upú ashyaá nnó nélémmé, néni ne nélaá menó ntaá ayi ágbaré ekwó gepú. Eta ne apye nnó ewú ebe mbó, ne elu gekpekre genó né ame se!'

43 "Ndere elúmbó, me ngarege enyú wáwálé nnó, enyú débéé nye sé bós bi Esówo ágbárege gefwa ne enyú, ala gbaré nye lé ne bós abi ákwore matós bwó ákwane mambe bós gefwage Esówo."

44 [Ne yéndémuú ayi akwene mfaá ntaá eníne na, akórege nye, yéndémuú ntó ayi ntaá enína nekwene ji mmye nechógéré ji yíle yíle.]

45 Anós baá abi apye upe Esówo ne bós Farasi awuúgé ndere Jisós atomé maka mejó yimbó, ákaá nnó ájoge mbó lé ne ebwó.

46 Akelé meti mampye ji, yémbó áfós nyá gejamégé bós abi álú efeé, néndé yéndémuú áse Jisós nnó alu muú ekpávé Esówo.

22

Nekanemejóó epaá neba
(Luk 14:15-24)

- 1 Ne Jisós ama tó ebwó nekanemejóó eniné fò aké,
 2 “Gefwa eyigé Eṣṳwṳ ágbarége gélú eké nekanemejóó eniné na. Mfwa fò akpomé mmye mampye epaá nebane maá wuú ayi mende.
 3 Mfwa yimbṳ anérégé, ató baá defwe bií nnó ájye ákú bṳṳ abi ji agaré mé nnó achwṳ epaá elo, yémbṳ ye muú ama achwṳ wṳ.
 4 Mfwa yimbṳ ama kéré ató baá defwé abi fṳ aké, ‘chóge dégaré bṳṳ abi me mbṳ nṳṳ nnó nwá mpṳ mabṳ, ntyeé ebwṳ menyéé melóméló, nkwyéé yéndegenó. Achwṳ wáwá, áwyagé epaá echwṳṳ elo!’
 5 Yémbṳ bṳṳ bimbṳ áse yé ewémbṳ eké genó wṳ. Afé ápye lé depṳ debwṳ etiré cháchá. Abifo áfé makṳṳ bṳṳ, abifo áfé ne upú use bṳṳ.
 6 Ne abifo ágbaré baá defwe mfwa átulé ebwṳ eke menya, áwá.
 7 Apyegémbṳ, metṳṳ eṣṳ mfwa yimbṳ, ató bṳṳ bee bií ájye wá bṳṳ abi áwané mbṳ baá defwe bií, ne áṣṳ ntó melṳ bṳṳ.
 8 Ne agaré yé baá defwé bií aké, ‘Epaá wa echwṳṳ lo, ne bṳṳ abi me nene álere nnó ákwane fṳ mambé bṳṳ abi áchwṳṳ epaá wa wṳ.
 9 Chóge né mati mako, kuúge yéndémuú ayi dégéne nnó áchwṳ epaá.’
 10 Ne baá defwé bií mbṳ áfé ápyéé wye nkane ji ajṳṳ. Akuú yéndémuú ayi ebwṳ ágené, abi aboabo ne abi álóáló achwṳ. Kpaá te gepúgé neba gegbeé ne bṳṳ.
 11 Ne gébége mfwa yimbṳ akpené mmu mangé bṳṳ abi anené ebwṳ epaá, agé mende fṳ ama ayi ala fyé ndée neba eyi ekwané mbaá epaá ewémbṳ wṳ.
 12 Agií ji aké, ‘Mejeé wa, wṳ ápyéé nnó ne okpené fa ne ndée eyi ela ekwané mbaá epaá ewéna wṳ?’ Ne mende yimbṳ ala bṳmbṳ.
 13 Epye mfwa agaré bṳṳ abi ánene ankeé né epaá aké, ‘pyége ji déwé uka ne amu, debwéé ji défómé dafye né melu ewé empinya gemua elu wye. Eféé mbṳ ne bṳṳ álilí nyé ányéé manjéne.’”
 14 Jisós anérégé mantó nekanemejóó eniné na, aké, “Eṣṳwṳ akíúu gejamégé bṳṳ yémbṳ abi ji ajyáa jaá wṳ.”

Agíi Jisós mecho nkamakpo
(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

- 15 Ewya yé wṳ, bṳṳ ekwṳ Farasi fṳ abi awuú genó eyigé Jisós ajógé, atane ájyeé gbare geju ákélege meti ewé ebwṳ ápye ne Jisós akwe nekwené meno.
 16 Ebwṳ ako ákamé meko ama, ató baá utṳṳ bṳṳ choncho ne bṳṳ ekwṳ Herṳṳ, nnó ájye agíi Jisós nkwe. Ajyégé áké, “Ménleré, eṣé dékaá nnó wṳ ṳlu muú ayi ojógé wáwálé, ne ṳlerege bṳṳ unó ndere Eṣṳwṳ akélege wáwálé, ṳṳṳ fṳ ame bṳṳ ndéde, ṳṳélé fṳ nnó muú ayifṳ, anjea geme apwṳ ayifṳ.
 17 Nnó eṣé delú chṳ manchyégé nkamakpo mbaá mfwa Rom waá déchyégé fṳ? Garé eṣé genó eyigé wṳ ṳfere nnó gelú chṳ.”
 18 Yémbṳ Jisós akaá uféré uboubṳ ebi ulú ebwṳ metṳṳ. Ne epye ji aké enyú bṳṳ dembwale bina, “Ndé enyú dépénege me mataá?
 19 Lerege me gefógé nka eyi dechyége nkamakpo.” Áleré ji, ase agbaré.
 20 Agíi ebwṳ aké, “Mekpo wá na, ne mabṳ waá na ásamé né nka eyi?”
 21 Ashuú ji meko áké, “Elé mekpo mfwa Rom ne mabṳ mií.” Eféé ne Jisós agaré ebwṳ aké, “Chyégé yé mfwa Rom genó eyi gélú ejíi. Ne chyége ntó Eṣṳwṳ genó eyi gélú eyi Eṣṳwṳ.”
 22 Awuúgé meko ayi Jisós ashuú ebwṳ byṳ uwṳ ebwṳ mmu ályaa ji áfé.

Agił Jisᵛs nkwé mechᵛ mankwile né negbo
(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

²³ Wye né bił bimbᵛ, bᵛᵛ ekwᵛ Sadusi fᵛ áchwᵛ mangiı Jisᵛs mechᵛ. Ebwᵛ abi na álu bᵛᵛ abi ákame nya nnᵛ muı agbogé, akwilége sé né negbo. Agiı ji áké,

²⁴ “Ménleré, ebé Mosis eké mbᵛgé muı abagé mendée ne agboge ayi ála pᵛ ne maá, menjmo áwuı abᵛ manse mendée yimbᵛ ukwi nnᵛ ábyégé baá ábé lé né mabᵛ ami mewené menjmo yimbᵛ.

²⁵ Ebᵛ epye nyá nnᵛ, áñmᵛ fᵛ ákénéama abi ande álı. Ayi mbᵛ abá mendée, agboᵛ alya ji yé maá apᵛ, ayi akwᵛlege ase mendée yimbᵛ ukwi,

²⁶ menjmo yimbᵛ ntᵛ agbo yé maá abyéé ne mendée yimbᵛ wᵛ. Wymbᵛ ne epye ne ayi agbeé makpo aléé kpaá te ebwᵛ ákénéama ágbᵛ ako.

²⁷ Kwyakwya, mendée yimbᵛ ntᵛ agbᵛ.”

²⁸ Ndere elumbᵛ, ágiı Jisᵛs áké, “Elé mendée yina abané mbᵛ ebwᵛ ako, gébé eyigé Eᵛwᵛᵛ apye nye bᵛᵛ ákwilégé né negbo, mendée yina abéé nye ayi waá?”

²⁹ Jisᵛs ashuı ebwᵛ meko áké, “Enyú delú gyéé dᵛᵛ né nkwé ayi dégiı, nénde dékáge fᵛ mekomejᵛ Eᵛwᵛᵛ ne utᵛ biı.

³⁰ Débᵛ mankaá nnᵛ, gébége Eᵛwᵛᵛ apyégé bᵛᵛ ákwilégé né negbo, abané fᵛ neba ne átuı fᵛ andeé neba, ábéé eké makiénné Eᵛwᵛᵛ né mfaánebuı.

³¹ Ne gétúgé mechᵛ bᵛᵛ abi ágbᵛᵛ meso gébé Eᵛwᵛᵛ apye nye ebwᵛ ákwilé né negbo, nnᵛ delú dankú genᵛ eyigé Eᵛwᵛᵛ ajᵛᵛ atome ne ukwene antᵛ abi agboᵛ me? Ajᵛᵛ áké,

³² ‘Me nlu Eᵛwᵛᵛ ayi Abraham, ne ayi Asek ne ayi Jakᵛb ánógé.’ Ewéna eléré nnᵛ Eᵛwᵛᵛ apye bᵛᵛ ákwilégé né negbo néndé ji apᵛ fᵛ Eᵛwᵛᵛ awuı bᵛᵛ alu ayi bᵛᵛ abi álı abe.”

³³ Gejamégé bᵛᵛ abi álu eféé áwúge ndere ji ajᵛᵛ mbᵛ, byᵛ uwᵛ ebwᵛ mmu né gefᵛᵛ eyigé Jisᵛs alárege unᵛ.

Ebé ewé epwᵛᵛ mabe mako
(Mak 12:28-34; Luk 10:25-28)

³⁴ Bᵛᵛ ekwᵛ Farasi áwuúgé nnᵛ genᵛ eyigé Jisᵛs ajᵛᵛ ne bᵛᵛ Sadusi gépye mano ágbe bᵛᵛ ekwᵛ Sadusi, ágbaré geju mankelé meti ewéchá nnᵛ ágiı Jisᵛs nkwᵛ.

³⁵ Ne muı bwᵛ áma ayi ákaá mabe Mosis dᵛᵛ, áfé mamua Jisᵛs.

³⁶ Agiı ji nkwé áké, “Ménleré, ndé ebé Mosis ewe eñeá epwᵛᵛ mabe jiı mako?”

³⁷ Jisᵛs ashuı ebwᵛ meko áké, “Ebé ewé eñeá epwᵛᵛ mabe Mosis ako elé ewé ejᵛᵛ nnᵛ, ‘Gbógé ne Ata Eᵛwᵛᵛ wyeé ne metᵛᵛ wyeé meko, ne mendoᵛ wyeé meko ne uféré byéé uko.’

³⁸ Ge menᵛ ebé ayi aneá apwᵛᵛ mabé mako.

³⁹ Ne ebé ewé ema kwóle elu wye eké ewé mbᵛ ne ejᵛᵛ eké, ‘gbógé ne nte ménmé wyeé ndere agboᵛ ne geme jyéé.’

⁴⁰ Mabé ayi na apeá ne ágbaré yéndégenᵛ, eyigé Eᵛwᵛᵛ akelege nnᵛ bᵛᵛ ápye ndere Mosis ne bᵛᵛ ekpávᵛ Eᵛwᵛᵛ ásamé.”

Muı ayi Eᵛwᵛᵛ akweré ji ela gefwa alu maá waá?
(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹ Ndere bᵛᵛ ekwᵛ Farasi álı melu ema ne Jisᵛs, agiı ebwᵛ nkwé áké,

⁴² “Enyú deféré nnᵛ ne Kras, Muı yi Eᵛwᵛᵛ akweré ji elá gefwa, ji alu maá waá?”

Ashuı ji meko áké, “Alu mpyáne mfwa Dᵛvid.”

⁴³ Ajᵛᵛge mbᵛ Jisᵛs agiı ebwᵛ áké, “Mbᵛgé ji alu mpyáne Dᵛvid, epye nnᵛ ne Mendoᵛ Ukpea epyéé nyá mfwa Dᵛvid akuı ji nnᵛ Ata? Néndé áké,

44 ‘Ata Eṣṳwṳ aǰṳṳ ne Ata wa aké, jwṳlṳ fa né eǰbé ebwṳnyṳ wa né geluṳǰe énoǰé kpaá te mpyéé bṳṳ mawámé byéé álaá eké mboṳṳ genṳṳ ayi ṳnérege uká byéé mfaá.’

45 Ne mbṳǰé Devid akuú Muú yi Eṣṳwṳ akweré ji elá gefwa nnó Ata, epyéémbṳ nnó ne ji amáǰe bé mpyáne wuu?”

46 Agǰǰe mbṳ, yé muu ama ayi akáǰe shuu ji meko apó. Eṳṳ né gébé eyigémbṳ, oǰyṳ mbṳ, yé muú ayi ama mua mangii ji nkwé apó.

23

Jisṳs akwelé bad utṳṳ bií mbeé nnó ekage áse gepǰǰé Anleré mabe Eṣṳwṳ (Mak 12:38, 39; Luk 11:43, 46; 20:45, 46)

1 Ne Jisṳs aǰṳṳ ne geǰaméǰé bṳṳ bi álu eféé chóncho ne baá utṳṳ bií aké,

2 “Anleré mabe Eṣṳwṳ ne bṳṳ ekwṳ Farasi ne abṳṳ manleré mabé Eṣṳwṳ.

3 Gétú eyigé na, débṳṳ mankwóléǰé ne mampyéǰé yéndégenṳ eyigé ebwṳ álerege chánéné. Yémbṳ, enyú dékwóléǰé fṳ gepǰǰe bwṳ, néndé álerege mabe Eṣṳwṳ ayi ebwṳ ámbṳṳ alá nóǰé áǰi.

4 Áwéle matuu ayi ánoṳ ánérege bṳṳ né makpo, yémbṳ átáréǰé fṳ yéé ebwṳ bwṳ nnó apóṳ ebwṳ ákpá áǰi.

5 Apyéé lé deparé Eṣṳwṳ deko nnó bṳṳ ágé, áfééǰé ebwṳ. Pééǰe yé ndere ebwṳ ápye unṳṳ bi ásamé mekomeǰṳṳ Eṣṳwṳ né mmu unǰeage ne áwélé né mampwé ne uló amu bwṳ. Afyéé ntó bṳ nku abi áwyaá machagele matyéé matyṳ né mano.

6 Ebwṳ áǰbṳṳ manǰyáǰé uluṳ énoǰé né mapaá ne áma áǰyaá ntó malu aló aló né mmu macha mmyemenene ájwóléǰe wye.

7 Ebwṳ áǰbṳṳ ntó nnó bṳṳ átáméǰé ebwṳ ne áǰyṳǰe né machomelé ákeleǰe ntó nnó bṳṳ ákúǰé ebwṳ nnó, ‘Anleré.’

8 Yémbṳ ekagé muú nyú fṳ akamé nnó ákuú ji nnó, ‘Ménleré,’ néndé enyú déwyaá elé menleré ama ne enyú ako delu anǰe.

9 Ne dékúǰé ntó muú fa mme nnó, ‘Nté,’ nyú néndé déwya lé Nte ama muú alu né mfaánebuú.*

10 Ne dékaméǰé ntó ákuú muú nyú nnó, ‘Ata,’ néndé déwya lé Ata ama. Ata yimbṳ elé Kras, Muú yi Eṣṳwṳ akweré ji elá gefwa.

11 Muú ayi ábṳé muú kpaá né geluáǰé nyú, abṳṳ mambé lé menkpané defwé nyú.

12 Yéndémuú ayi ábwéǰe geme jii, Eṣṳwṳ awáne nyṳ ji gelu. Ne yéndémuú ayi asele mmye ji nnó apó yéé muú fṳ, Eṣṳwṳ apye nyṳ ji akwṳ nǰṳ.

Jisṳs ashule ndo mbad anleré mabe Eṣṳwṳ ne ekwṳ bṳṳ Farasi (Mak 12:40; Luk 11:39-42, 44, 52; 20:47)

13 Ne Jisṳs afé mbe manǰǰe aké, “Efwyale ewé egile enyú anleré mabé Eṣṳwṳ ne enyú ekwṳ bṳṳ Farasi ejame nyṳ dṳṳ. Enyú délu bṳṳ démbwólé, néndé unṳṳ bi enyú dépyéé, déǰbéé bṳṳ nnó ákpéǰé fṳ né gefwa eyigé Eṣṳwṳ áǰbárege. Enyú ambṳṳ dékpené fṳ né geǰi ne délyáǰé fṳ meti nnó bṳṳ abi amuame makpe wye ákpe.

14 Efwyale ewé egile enyú anleré mabé Eṣṳwṳ ne enyú ekwṳ bṳṳ Farasi ejame nyṳ dṳṳ. Enyú délu bṳṳ dembwólé, néndé enyú denyéé akwi andée upwṳṳ né unṳṳ bwṳ enyú depyéé eké delú cho né mbe ushu Eṣṳwṳ, depyéé mmyemenene nyú éshyaá né mbe ushu bṳṳ. Né meso gébé efwyale ewé Eṣṳwṳ achyǰe nyṳ enyú ejame nyṳ dṳṳ.

* 23:9 Elú wáwálé nnó: Jisṳs aǰǰé fṳ lé ne ante abi ábyéné ese, aǰǰé lé ne bṳṳ abi ákeleǰe nnó ákuúǰé ebwṳ mabṳ kpakpa, nnó ákwṳ nǰṳ.

15 Ɛfwyale ewé egile enyú anleré mabé Ɛsɔwɔ ne enyú ekwɔ bɔɔ Farasi ejame nye dɔɔ. Enyú délu bɔɔ dembwɔle, néndé dékɛne déjye yéndé mbaá nnó dépye yé muú ama ayi alá kwɔlege Ɛsɔwɔ, akwɔlege ji. Ne muú akamege nnó akwɔlege Ɛsɔwɔ, depye ji ákwɔre alá élé muú ayi agéne nye Ɛfwyale dɔɔ né ntoné mewe apwɔɔ enyú ambɔɔ.

16 Ɛfwyale ewé egile enyú ejame nye dɔɔ. Enyú délu eké bɔɔ amɛ nónómé abi ájame ate meti. Enyú délerege bɔɔ nnó, ‘Mbɔgé muú ányégémɛno akelégé ɛcha upɛ Ɛsɔwɔ nnó apye genó ne ala apye wɔ, ewémbɔ epó yéé genó. Yémbɔ mbɔgé muú akelégé unó bi ákwye ne gesege ŋka ebi úlu né mmu ɛcha upɛ Ɛsɔwɔ nnó apye genó, abɔ mampye genó eyigé ji anyémɛno.’

17 Enyú ukenkéne bɔɔ amɛ nónómé, enyú déferé nnó ndé genó geɲeá na dɔɔ gepwɔ? Genó eyi gélú mmu ɛcha upɛ Ɛsɔwɔ, waá ɛcha upɛ Ɛsɔwɔ ewé epyeé nnó genó eyi gélú mmu gébé ne ukpea né mbe ushu Ɛsɔwɔ?

18 ‘Enyú dema delerege nnó muú anyégémɛno akelege geluó eyigé apyéé upɛ Ɛsɔwɔ wye nnó apye genó ne ala apye geji wɔ, genó gefó gepyeé ji. Yémbɔ mbɔgé genó eyigé ji achyɛé nnó ápye gepɛ né mfaá geluó ne ji akelé, abɔ mampye genó eyigé ji anyémɛno nnó apye.’

19 Enyú bɔɔ amɛ nónómé, enyú deféré nnó ndé genó géɲeá na gepwɔ? Eɲye ewé élú mfaá geluó eyigé ápyéé upɛ wye waá, geluó eyigé ápye gepéé eyigémbɔ ne gélú ne ukpea né mbe ushu Ɛsɔwɔ?

20 Yémbɔ muú akelégé geluó eyigé apyéé upɛ Ɛsɔwɔ wye, akelé fɔ lé geluó eyigémbɔ gejigeji wɔ. Akelé ntó yéndégenó eyi gélú né mfaá geluó eyigémbɔ.

21 Ne yéndémú ayi akelégé ɛcha upɛ Ɛsɔwɔ akelé ntó chóncho ne Ɛsɔwɔ muú ajwólége mmu ɛwu.

22 Muú ayi akelége mfaánebuú akelé ntó geluó eyigé Ɛsɔwɔ ajwólége wye chóncho ne Ɛsɔwɔ muú ajwólége mfaá geji.

23 Ɛfwyale ewé egile enyú anleré mabé Ɛsɔwɔ ne enyú ekwɔ bɔɔ Farasi ejame nye dɔɔ. Enyú délu bɔɔ dembwólé, Enyú dekarege menyéé ayi dékpane né makɔɔ nyú dékaré malú afya, déɲye Ɛsɔwɔ melú ema, yé ne utɔɲe ebi upyéé menyéé agɔɔ gébé. Yémbɔ délyage mampye ukpékpé unó bi mabé Ɛsɔwɔ álerege nnó dépyege. Depó fɔ pópó ne ate aɲme, dégéné fɔ ebwɔ meshwe ne défyéé fɔ matɔɔ ne Ɛsɔwɔ wɔ. Pyege ukpékpé unó bina. Yémbɔ délyage fɔ manchye eɲye ewé enyú debɔ deɲyege me.

24 Nðere demmye mambeke ukéke mabe debyaá ayi kpakpa, delu bɔɔ amɛ nónómé abi ájame abifo meti. Delu eké muú ayi áchérege manaá ami ji anyúu nnó ekagé ámé gejenchi, yémbɔ áméne mpɔ mashwɔne.

25 “Ɛfwyale ewé egile enyú anleré mabé Ɛsɔwɔ ne enyú ekwɔ bɔɔ Farasi ejame nye dɔɔ. Néndé gepɔge nyú gélú eké muú ayi ashwɔnege meso amo ne uchwɛri menyéé pópó, yémbɔ né mmu, abelege unó bi ji abɔɔ né mati mabomabo. Dépyé unó nnó bɔɔ áféregé nnó enyú délu cho né mbe ushu Ɛsɔwɔ, yémbɔ matɔɔ nyú agbeé ne marwaá ne mmwólé unó unyéé.

26 Enyú ekwɔ Farasi délu bɔɔ amɛ nónómé, bɔge mbe déshwóné mmu amo ne uchwɛri menyéé, depyégé mbɔ meso ntó akpeage nye.

27 “Ɛfwyale ewé egile enyú anleré mabé Ɛsɔwɔ ne enyú bɔɔ ekwɔ Farasi ejame nye dɔɔ. Enyú délu bɔɔ dembwólé, néndé enyú délu eké manomé ayi áwaá mbómé né mfaá. Ɔgegé áji, álu malómáló né dafye, yémbɔ né mmu ágbeé ne ugo áwuú bɔɔ ne ufɔɔufɔɔ umpwapwáne unó.

28 Wye mbɔ ntó ne enyú depye wéna né dafye nnó bɔɔ áféregé nnó enyú delu cho né mbe ushu Ɛsɔwɔ, yémbɔ wáwálé alu nnó né mmu matɔɔ nyú enyú delu bɔɔ dembwólé, ne degbɔɔ mampyége nɲye.

²⁹ “Efwyale ewé egile enyú anleré mabé Eṣṣwṓ ne enyú ekwṓ bṓṓ Farasi ejame nye dṓṓ. Enyú bṓṓ dembwólé, dékwyegē manómé bṓṓ ekpávé Eṣṣwṓ ne ayi bṓṓ abi álu cho né mbe ushu Eṣṣwṓ,

³⁰ deǵoge deké, ‘Eṣé débṓ débé nyá gébégé ukwene ante sé mbṓ debṓ décho fṓ amu manwá bṓṓ ekpávé Eṣṣwṓ bimbo wṓ.’

³¹ Nḍere enyú deǵógé ne ukwene ante se mbṓ, eléré nnó enyú délu upyáné bṓṓ abi áwané bṓṓ ekpávé Eṣṣwṓ bimbo.

³² Chóge yé mbe, dénéré mampye gabo ayi nyá ukwene ante nyú álṓ ula mampye.

³³ Enyú mmyṓ, délu baá utṓṓ, déféré nnó dékáge bó efwyale ewé ekpane nye enyú dékpe né ntoné mewē ewé elá nómégé?

³⁴ Ne gétú eyigé na, ntṓme nye enyú bṓṓ ekpávé Eṣṣwṓ, bṓṓ déngā ne anleré mabé Eṣṣwṓ. Déwane nye abifṓ, ne déwṓmé nye abifṓ né gekwa, ágbṓ, détulege nye abifṓ ne utṓ né mmu macha mmyemenene nyú ne déma déchyegē nye abifṓ efwyale né malómál.

³⁵ Nḍere enyú dépyembo, gewu eyigé ukwene ante nyú áwané nyá bṓṓ abi álu cho né mbe ushu Eṣṣwṓ fa né mme gékpéne nye enyú mmye gelṓṓ ula ne manṓ Ebel muu alú cho né mbe ushu Eṣṣwṓ kpaá gekwṓné né ami Sakariya maá Barakia ayi enyú déwané nya né metṓṓ metṓṓ echa upē né geluṓ eyigé ápyé upē Eṣṣwṓ wyē.

³⁶ Me ngarege enyú wáwálé nnó gewú eyigé ukwene ante nyú áwané nyá bṓṓ abi álu cho né mbe ushu Eṣṣwṓ gélú enyú bṓṓ njyé eniné na mmye.”

Jisṓs asomége Jerosale (Luk 13:34, 35)

³⁷ Jisṓs aǵṓge mbṓ aké, “E é, bṓṓ Jerosale! Bṓṓ Jerosale! Enyú dewane bṓṓ ekpávé Eṣṣwṓ ne detome abifṓ ne mataá, bṓṓ dentṓṓ abi Eṣṣwṓ atṓmé eta nyú! Mmua mé ndṓndṓ ne ndṓ manyweré enyú nkwere nkane mekwṓ akwéregē baá bií, yémbo enyú dékélégé fṓ.

³⁸ Gége yé nnó, melo nyú éla mé mábómé, éla mewa.

³⁹ Néndé ngarege enyú nnó, elo fina ejyégé mbe, enyú demágé gésé me kpaá te bií ebi enyú deǵoge nye nnó, ‘Mejé ébé ne muú ayi achwṓṓ né mabṓ Atá.’”

24

Jisṓs agaré ndere áchṓṓ nye echa upē Eṣṣwṓ (Mak 13:1, 2; Luk 21:5, 6)

¹ Jisṓs aǵṓge mbṓ, alyaa echa upē Eṣṣwṓ. Nḍere ji ayyé baá utṓṓ bií áke áfií ji nnó álere ji upú ebi átené né mmu dachi echa upē Eṣṣwṓ.

² Yémbo Jisṓs ashúú ebwṓ meko aké, “Pṓ enyú dége mbṓ uchánchá upú bina uko? Ngarege enyú wáwálé nnó ámuú nye ubi uko kpaá, té ne mataá né mataá yéé ntaá némaá eni nélaá nye mfaá nte népṓ.”

Jisṓs agaré ndere ankwálé bií dgéne nye efwyale (Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

³ Ewyágé Jisṓs ajye jwṓle né mfaá Mékwē Olif. *

Baá utṓṓ bií ebwṓ ebwṓ ájyé bane ji, ágií ji áké, “Garé esé, nde gébé eyige depṓ tiré na depyé nye? Ne ndé ufṓṓ unṓ upye nye ne esé dékaá gébé eyigé wṓ ochwṓṓ ne gébé eyigé mme ábyéé?”

⁴ Agigé mbṓ, Jisṓs ashúú ebwṓ meko aké, “Sége gébé nnó ekagé muú fṓ ábwólé enyú déno mewaa.

* 24:3 Elú wáwálé nnó: Mékwé ewéna ekamege mbṓ gétúgé ejamé unṓṓ ebi ákuú nnó Olifet dṓṓ.

⁵ Nénde, gejamégé bós ásíle nye mabó ma áchwó eta nyú. Adóó nye ebwó ewómé ájóoge áké, ‘Me ne nlu Kras, Muú yi Eṣṣwá akweré ji elá gefwa.’ Apye nye mbó ábwólé gejamégé bós áno mewaa.

⁶ Ne déwuú nye ntó abya be kwókwólé ne enyú, ne ebi ámmye tete. Yémbó gébége unó bina uké upyéé, débégé fí ne efá. Néndé unó bina ubó mampye ne epófí nnó mme yina achwá kwyá wó.

⁷ Gébé eyigémbó ntó maló kpakpa ámmye nye ne ate ne ate afwa ne bós bwó ámmye nye ne ate, emímí mesa ekwene nye malumalu. Mme yina anyíge nyé ne eshye abwólé né gejamégé malu.

⁸ Ewéna ebé nye eké lé ula uló ubalé bi mendé awúu gébége nebye neké nemmye ji.

⁹ “Gébé eyigémbó ápyéne nye enyú áfyé né amu bós abi áchyege enyú efwyale ne áwáne nye enyú. Maló mme meko ápaá nye enyú gétúgé délú áhkwólé ba.

¹⁰ Ewéna epyéé nye gejamégé bós ája mmye meso, áferé metós ewé áfyéé ne Eṣṣwá, áchyege nye ate mankwaá ne ápaá nye ntó ate.

¹¹ “Ne gejamégé bós ekpávé Eṣṣwá abi gebyó áchwó nye, ábwólé gejamégé bós áno mewaa.

¹² Ne gétúgé nchye ayi bós ápye ájame nye dós, gejeé eyigé bós abós gebe nye sé dós.

¹³ Yémbó yéndémuú ayi akogé metós te kwyakwyaá áférege nye ji né efwyale gabo.”

¹⁴ Abya melóméló yina, ayi Eṣṣwá ágbárege nye gefwa ne bós bíí, ankwale ba agarege me ji mbaá bós mme meko nnó maló mako né mme ákaa jí, gébé eyigémbó ne mme akwyage nye.

Jisṣas agaré nkane áchwó nye Jerosale
(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)

¹⁵ “Danel muú ekpávé Eṣṣwá abó ajós nya atóó ne ‘geboboge genó eyi gechyége mekpo unós mbaá Eṣṣwá.’ Degene nye ndere genó eyigémbó gepyéé né mmu echa upé Eṣṣwá.” (Yéndémuú ayi akuú maló ṣwe ayina akaá ula).

¹⁶ “Gébé eyigémbó, bós abi álu né Judiya abó ájye ákwó mfaá makwe ábíí.

¹⁷ Yéé muú ayi alú mfaá gepú ekagé akyaá nnó ashulege mme, ajye bó genó né mmu gepú jíí.

¹⁸ Muú ayi alú ntó né mekós áchwó yé gébé nnó akere mmú achwó bó nku gefwene wúu ne ábó.

¹⁹ E é ebéé nye mbó nnó ne andeé abi álu ne mane yé ne abi áchyége baá mámbé.

²⁰ Néége mmye mbaá Eṣṣwá nnó gébé gebo eyigémbó, gébége fí ne metós nshwáne. Yé ebé lé bíí uwyaá.

²¹ Néndé gébé eyigémbó, gébéé nye lé gébége gekpékpégé efwyale ewé té Eṣṣwá akwye mme yina bós alá álu dangé ewú. Ne yé ewé emage be sé eké ewémbó epó.

²² Ne wawálé alu nnó mbógé Eṣṣwá ala asós ndó efwyale eyimbo ela mboó wó, ebyénno yeé muú ayi apome nye apó. Yémbó gétúgé bós abi Eṣṣwá ájyaá nnó ábé ábíí, asorege nye ndó eyimbo ela mboó.

²³ “Ne mbógé muú agaré enyú nnó, ‘Gége Kras, Muú yi Eṣṣwá akweré ji elá gefwa alu fana,’ yéé agaré lé enyú nnó, ‘Álu né,’ dékamégé fí ne ji.

²⁴ Néndé bós gebyó abi áké álu Kras ne bós gebyó abi ake alu bós ekpávé Eṣṣwá ntó áchwó nye. Achwóge ápyéé nye ukpékpé ufélékpá ebi upwó amu. Apye mbó nnó ábwólé bós ako ne mbógé meti ebge yé ebélé bós abi Eṣṣwá ájyaá nnó ábé ábíí, ábwólé ebwó áno mewaa.

²⁵ Kaáge yé nnó mbó mé mbe ngaré enyú unó bina, gemégé nnó upyéé.

²⁶ “Yé muú achwóó agaré enyú nnó, ‘Gége ji alu mbó né mewaa’, déjyégé wye. Yé agaré lé nnó, ‘Gége abii mbó né mmu baá upú’, dékamégé fó nnó elú wawálé.

²⁷ Yéndé ndere dasama akéle mamma, ne nebuú négénége, álo ne egbé ebwonye akwoné ne ebwóbe bóó ako ágéne, wymbó ntó ne Maá Nte Mekwaá achwóó nye.

²⁸ “Yéndé mbaá ayi genkwógé genó gebéé, eféé mbó ne denwonye etire denyéé unkwó unó dénwérege.”

*Unó bi upye nye gemégé nnó Maá Nte Mekwad akérege fa mme
(Mak 13:24-27; Luk 21:25-28)*

²⁹ “Efwyale ewéna echwógé, ténéténé ayi ebyéé, nmeé ekwene nye gemuage-mua. Mfaá ágénége sé, ambe ntó ánoómege nye, ne unó bi uwyaá uto ne mfaánebuú unyíge nye.

³⁰ Gébé eyigémbó genó eyi gelére nnó Maá Nte Mekwaá achwóó, gegénége nye né mfaánebuú. Ne bóó malo mme meko áfyéé nye gepúgé negbo állíle. Ne ágéne nye nkane Maá Nte Mekwaá achwóó né mmu gekó ne uto bíí, ne gekpékpéé énoóge.

³¹ Ndere ji achwóó áfomege nye gekpékpé mbá, ne atóme nye makiénné jii nnó ájyé anyweré bóó abi ji ájyaá né mme meko ábé abii mbaá ama.

³² “Pége gepóge genóóge fig degí genó wye. Gébégé mata jii álogé mántó bya uke enyú dekaaá nnó nshwoné achwóó shúle.

³³ Wyémbó ntó ne gébége enyú dégége unó bina uko uke upyéé, débó mankaá nnó gébé eyigémbó géla kwókwóle.

³⁴ Ngarege enyú wawálé nnó nnye eníné na négboó fó kpaá te unó bina ukó úpyéé.

³⁵ Mfaá ne mme ábyéé nye, yémbó mekomejóó wa alaá te kwyakwya.

*Yé muú ayi akaáge gébé eyigémbó apó
(Mak 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36)*

³⁶ “Yé muú ayi ákaaá bíí ne gébé eyíge unó bina úpyéé nye apó. Makiénné Eṣṣwó ne mfaánebuú ákaaáge fó, yé Maá Eṣṣwó jimboó ákaaá wó. Ekosé wye Nte wuu ji mbii ne ákaa.

³⁷ Ndere epyéé nyá né gébége Nowa, wyémbó ntó ne epyéé nye gébége Maá Nte Mekwaá aké akerege meso fa mme.

³⁸ Ne gébé eyigémbó, gemégé nnó genyagé nnyi geshwa nyá bóó, bóó abó ányé, ányúú, ápyéé maba ne átuú baá né maba. Ányé kpaá te bíí bi Nowa akpené mmu ékpe.

³⁹ Ndere apyémbo, abó ákaaá nya genó eyi gepye wó, kpaá te genyage nnyi geshwané ebwó ako. Wyémbó ntó ne epyéé nye gébége Maá Nte Mekwaá akérege meso fá mme.

⁴⁰ Né gébé eyigémbó ntó, ande apea ábége ne mekóó aké apye utóó, Maá Nte Mekwaá akpané nye ama alyaa ama.

⁴¹ Andée apea ábége né mbaá ayi ákwóó unó, akpane nye ama alyaa ama.

⁴² “Gétú eyíge na, débó mambé peé dégilé néndé, dekaaá fó bíí bi Ata nyú akérege meso wó.

⁴³ Kaáge nnó mbógé mbóó gepú akaáge gébé eyíge menjó achwóó ne utuu manchwó gya gepú jii, mbó abéé peé abame geji nnó ekáge menjó achwóó agyá akpé mmu.

⁴⁴ Enyú ntó kpómege mmye gétúge Maá Nte Mekwaá akerege nyéé meso né gébé eyíge délá dékáge.

Baá defwε abo mampye matos bw chanchá
(Luk 12:41-48)

⁴⁵ “Bege ndere maá defwé ayi awyaá denḡa, apye utos bií chanchá. Nte wuu alyaáge ji ne baá defwé abifo nnó apélé ebwó, achyege ebwó menyé chanchá ne gébé gelógéló.

⁴⁶ Galógáló abeé nye ne maá defwé yimbo, gébége nte wuu akerégé meso agéne nye nnó ji apye utos bií chanchá.

⁴⁷ Ngarege enyú wáwálé nnó nte wuu abelege nye ji ndere muú kpaá né unó bi ji awyaá uko nnó apélé.

⁴⁸ Ne mbogé maá utos yimbo abegé ayi áwyaá gepo gebogebo, ajóge nye ne gemε jíí aké, ‘Nte wa abelege nye dos ne achwó.’

⁴⁹ Alo mantúlégé ate anme abifo, anyéé anyú mmas ne ate anyuu mmas ne abifo ákwene.

⁵⁰ Mbogé apyége mbó, nte maá utos yimbo achwó kwó nye ji nenmé né gébé eyígé ji alá kaá nnó achwó wó.

⁵¹ Abanége ji mbo, achyege nye ji gekpékpé efwyale ewé ebos epwos amu, afye ji né melu ewé Esowó afyéε nye bos dembwólé. Ne bos alilé nye anyéé manéné ewú.

25

Nekanémejós asó andée makpo afya

¹ Jisos afé mbe ajóge aké, “Gefwa eyigé Esowó ágbárege gelu eké asó andée makpo afya abi álweé mátúléká manjyé bane menó neba. *

² Né geluágé ebwó, abi ata awyaá defos ne abi ata akénege.

³ Abi ata abi akénege álweé mátúléká, yémbo ama kpa sé mawéé ami fós nnó ámi malu mmu mátúléká mábyége amá áfyé wó.

⁴ Ne abi awyaá defos akpa mawéé nnó ami malu mmu mátúléká bwó mábyége ebwó ama afye.

⁵ Ne élé menó neba yimbo alá achwós wáwá wó, géjá gékpá ebwó ábelé.

⁶ “Ne metos utuu eké ekwónege ebwó awú nkane bos ákálege aké, ‘Meno neba achwó chwóge débáne ji.’

⁷ Baá asoandée bimbo áwúge mbo ákwilé ati mátúléká bwó.

⁸ Ne abi akénege ajye ko mawéé mbaá abi áwyaá defos aké, ‘Chyege esé ekéké mawéé defye né mátúléká sé áchwós nómé.’

⁹ Abi áwyaá defos áshuu ebwó meko aké, ‘Ngba mawéé amina makwánégé fós esé ne enyú, chóge mbaá bos abi ákpoó né melo déna amí nyú.’

¹⁰ Ne ndere ájye mana mawéé, menó neba yimbo achwó. Achwógé ase abi ata abi ákpoomé mmye álú efeé ágilé ji, afé ákpe né mmu gepú epaá neba ágbé menombi.

¹¹ “Ewyágé abifo ata abi ájye na mawéé áchwós. Ala dafye ádoó menombi ákuú aké, ‘Ata Ata! néné esé menombi.’

¹² Ne menó neba áshuu ebwó meko aké, ‘Me ngarége enyú wáwálé nnó nkágé fós enyú.’ ”

¹³ Jisos anérége mantó nekanémejós eniné na aké, “Sege yé gébé néndé dekaagé fós bií ne gébé eyigé me nkerege meso.

Nekanémejós baá defwε makpo alé
(Luk 19:11-27)

* 25:1 Elú wáwálé nnó: Né gepoge bos Jus muú abagé neba bos ájyεé lyaá ji né gepú jíí ne utuu.

14 “Gefwa eyigé Esɔwɔ ágbárege ne bɔɔ bií gelu eké nekanémejóɔ eniné na: Mende fɔ abɔ ayyé neke, gébége ji achwɔɔ jyéé, akuú baá defwé bií ako, akaré ebwɔ nka nnɔ áke gese ne eji.

15 Achyéé ama uba nka uta, achyé ayifɔ uba upea ne achyé ntó ayifɔ geba géma. Akare ebwɔ nka eyina ndere yéndémuú akáge gbáre atane afé neke.

16 Ayi aselé uba nka uta, achɔ sé gébé wɔ, ayye lɔ gese manke. Abɔ ntó nsa uba nka uta.

17 Wye mbɔ ntó ne ayi aselé uba upea apyéé. Ji ntó abɔ nsa uba nka upea.

18 Yémbɔ ayi aselé geba géma ayye cho mme anií nka nte wuú.

19 “Ebélége nte bwɔ akéré meso né neke eniné ji abɔ áyyéé. Akuú ebwɔ ako nnɔ áchére áge ndere yéndémuú ápyéé ne ejií nka.

20 Ne ayi achyéé ji uba nka uta achwɔ téné mbe ushu nte bwɔ, ajɔɔ ne ji aké, ‘Ata achyéé nyá me uba nka uta, nke gese ne eji, mbɔ nsa uba ebifɔ uta gé eji na.’

21 Nte wuú ashúú ji meko aké, ‘Ɔpye dɔɔ, ɔlu maá defwé melómélɔ, muú akage nere metɔɔ ne wɔ. Te ndere ɔleré nnɔ ɔkage gbáre ekéké nka chánchá, mbelege nye wɔ né melu ewé ɔgbárege gejamége nka. Chwɔ kpe mmu denyé epaá wa ne metɔɔ megɔmegɔ!’

22 “Ne maá defwé ayi achyéé ji uba nka upea achwɔ ntó mbaá nte bwɔ. Ajɔɔ ne ji aké, ‘Ata achyéé nyá ntó me uba nka upea, nke gese ne eji. Mbɔ nsa uba ebifɔ upeá gé eji na.’

23 Nte bwɔ ashúú ji meko aké, ‘Ɔpye dɔɔ ɔlu maá defwe melómélɔ, muú akage neré metɔɔ ne wɔ. Te mbaá ɔleré nnɔ ɔkage gbáre ekéké nka chánchá, mbelege nye wɔ né melu ewé ɔgbárege gejamége nka. Chwɔ kpe mmu denyé epaá wa ne metɔɔ megɔmegɔ!’

24 “Ne kwyakwya ayi achyéé ji gébagé nka géma achwɔ ntó eta nte bwɔ. Ajɔɔ ne ji aké, ‘Ata menkaá nnɔ depɔ tyéé demmye amba. Ɔlu eké muú ayi agóme menyéé né mekɔɔ ayi nlá kágé meso yi ápéne.

25 Getú eyigémbɔ, mbɔ efɔ nnɔ nka jye enógé ɔchyege nye me efwyale. Njye cho mme nniú eji wye nnɔ ekagé enó. Gé nka jye na se.’

26 “Ne nte bwɔ ashúú ji meko aké, ‘Wɔ ɔlu maá defwé mebomebo, ne mémbwá, ɔjɔɔgé ɔke me nlu eké muú ayi agóme menyéé né mekɔɔ ayi nlá kágé meso ayi ápéne ne nkyéé mbwé né mbaá ayi nlá ntyaá depomé wɔ.

27 Gétú eyigémbɔ, mbɔ ɔbɔ ɔfyé nka ya né gepúgé nka nnɔ nkeregé meso nse eji ne nsa mfaá.’

28 Ajɔɔgé mbɔ, agaré baá defwé abifɔ aké, ‘Te mbaá ji aleré nnɔ akaáge gbáre fɔ nka eyimbɔ, sége eji déchyéé muú ayi awyaá uba ufya.

29 Kaáge nnɔ muú ayi abógé nsá né genó, ji ne ámage gbeé ji ebwɔ nnɔ ji abɔ gejamége unó. Yémbɔ muú ntó ayi alá abɔ nsá né genó eyigé me nchyéé ji wɔ, yé ekéké genó ewé ji awya, ásélé nyé geji eta wuú, nnɔ alá amu mawa.

30 Ne áfomé ji ntó né epinyá gemua né dafye, mbaá ayi ji awuú nye ubalé, alile anyéé mánjéne.’

Gefɔ eyigé Esɔwɔ apane nye mpa bɔɔ né bií bi kwyakwya

31 “Gébége Maá Nte Mekwaá achwɔgé ne enógé, chóncho ne makiénné jíí ako, ajwalege nye né mfaá gelúgé gefwa jíí eyi gewyaá enógé,

32 ne bɔɔ átanenge nye né malɔ mme mako anyweré né mbe ushuú wuú. Eféé mbɔ, akarege nye ebwɔ matoó apea nkane membamé magɔnme aferege magɔnme ayi álú choncho ne menjmené nme.

33 Abelege nye ntoó nema né egbé ebwɔnye wuú, nema né egbé ebwɔebe wuú.

34 Ne mfwa ajóoge nye ne bós abi alú né egbe ebwónye wuu aké, ‘Chwóge enyú bós abi Nte wa ajéle enyú. Denyé gefwa eyigé ji akwyeé mé abelé eta nyú téé gébégé mme alós.

35 Néndé mesa abó ámmye me, déchyéé me menyéé, mmwólé manaá epye me, déchyéé me manaá nyú, dége me ndere menkéé, dése me.

36 Mpo ne mandeé mamfýé, déchyéé me mandeé, mbó mmeé dépele me, nkpe deno dekene degene me.’

37 “Éféé mbó ne bós abi alú cho né mbe ushu Esowó ashúge nye ji meko aké, ‘Ata ndé gébé esé degene mesa ammye wó, dechyéé wó menyéé, mmwólé manaá epyeé wó déchyéé wó manaá onyúú,

38 ne ndé gébé ntó dégené wó ndere menkéé, dénené wó, olú gejógéné dechyéé wó mandeé ofyéé?’

39 Ndé mbaá dégené wó omée, dépelé wó, okpené deno esé dékené dégené wó?’

40 Ne mfwa ashúge nye ebwó meko aké, ‘Me ngarege enyú wáwálé nnó te mbaá enyú depye unó bina ne ayme ba, yé ebélé mbaá muú ama ayi alá ajea geme wó né geluage ayme ba ebyénnó depye mbó lé ne me!’

41 “Ne abwólége nye mmye ajós ne abi alú ji né egbé ebwóebe aké, ‘Kwilege me ushu, enyú abi mfaánebuú ashule enyú mmye, débó manjye né ntoné mewe ewé alá nómégé, ewé me nkweé mé mbelé mbaá danchomeló ne makiénné jii.

42 Néndé mbó nlu mesa déchyéé me menyéé wó, mmwólé manaá epyeé me, déchyé me manaá nnó nyú wó,

43 dégé me ndere menkéé, déne me wó, nlu gejógéné dechyéé me mandeé nnó mfyé wó, mmeé dechwó gé me wó, nkpe deno dekéé dégené me wó.’

44 “Éféé mbó ne ebwó áshuge nye ji meko aké, ‘Ata ndé gébé esé dégené mesa ammyeé wó, mmwólé manaá epyeé wó, esé délá poó wó wó? Ne ndé gebe ntó degene wó nkane menkéé, omée, ne okpene deno esé délá depoo wó wó?’

45 Ne ashuge nye ebwó meko aké, ‘Me ngarége enyú wáwálé nnó, te mbaá enyú délá poó yéé muú ama ayi alá ajea geme né geluágé ayme ba bina wó, ebyénnó depoo f3 me wó.’

46 Gétú eyigéna, bós bimbó ákpene nye né efwyale ewé alá ebyeé yémbó abi alu cho né mbe ushu Esowó anyé nye genwá eyi gélagé byé.”

26

Ajóó geju manwá Jisós

(Mak 14:1, 2; Luk 22:1, 2; Jón 11:45-53)

1 Jisós anérégé manlere unó bina uko, ajós ne baá utós bií

2 aké, “Enyú dékaá me nnó epaá koó upú elú ndó fi eléé, né bií bimbó, achyegé nye me Maá Nte Mekwaá mankwaá nnó áwó me né gekwa.”

3 Wye né gébé eyigémbó anós baá ámpyeé upe Esowó chóncho ne ákpakpa melo ágbare ujwole né gepúge Kaifas ayi alu etukpe ámpyeé upe Esowó,

4 ájóó geju ndere ebwó apyee ne apye Jisós né defya awá.

5 Yémbó áferé aké, “Dépyegé f3 ji gébégé epaá ewéna, ékágé bós ayme ummye né melo.”

Awáá Jisós mawéé né meló Bétáni

(Mak 14:3-9; Jón 12:1-8)

6 Né gébé eyigémbó, Jisós alu né meló Bétani né mmu gepúge Simun ayi abo ameeé uba, akuú ji nnó ebwó ájye anyé menyéé.

7 Ndere ebwó anyé menyéé, mendée fɔ akpe ne mawéé gebé ami majamé nka dóó. Mawéé amibɔ malu né mmu ekpómé ewé akwyéé ne genó eyigé akuú nnó alabasta. Akpégé mbɔ amo Jisɔs mawéé ami mbɔ né mekpó. *

8 Ne baá utɔ́ Jisɔs ágégé mbɔ, matɔ́ ásó ebwó mmu te ágígé ate áké, “Ulannó ji áchɔ́ mawéé amina?”

9 Mbɔ ákpóó mami áse gejamégé nka, áchyeé mbaá ubyá bɔ́ó.”

10 Jisɔs akaá mé genó eyigé ebwó áferege né mmu matɔ́ bwó, ashúú ebwó meko áké, “Ulannó enyú déchyege mendée yina efwyale? Ji apyémbɔ lé genchánchágé genó eta wa.

11 Ubyá bɔ́ó ulú ne enyú yéndégébé yémbɔ gébé eyigé me mbéé ne enyú géjá sé wó.

12 Mendée yina amo me mawéé mina mmye nnó gébégé ngboge ánií me nííge.

13 Ne me ngarége enyú wáwálé nnó yéndé mbaá ayi bɔ́ó ágárege nye Abya melóméló yina né mme meko, ágárege nye ntó genó eyigé mendée yina apye. Nkane ágárege, mbɔntó ne átee nye ji yéndégébé.”

Judas akame mankpó Jisɔs

(Mak 14:10, 11; Luk 22:3-6)

14 Ewyágé, maá utɔ́ Jisɔs ama né geluágé abi áfyaneápeá ayi akuú ji nnó Judas Iscarot ajye báne anɔ́ baá ámpyéé upe Esɔwɔ,

15 ajɔ́ó ne ebwó áké, “Mbɔgé me mfyegé Jisɔs né amu nyú déchyege me ndé?” Ajɔ́ógé mbɔ, ápa uba nɔ́ba bɔ sere esaá meso efya áchye ji.

16 Eféé ne Judas álóó mankélégé meti ewé ji apyee ne Jisɔs akpe ebwó né ámu.

Jisɔs anyéé epaá koó upú ne bad utɔ́ó bií

(Mak 14:12-21; Luk 22:7-13, 21-23; Jon 13:21-30)

17 Né bií mbe, ebi epaá bréd yi alá muálé elɔ́ó, baá utɔ́ó Jisɔs ájye gií ji áké, “Ndé mbaá ayi ɔ́kélege nnó esé déjyé détyéé menyéé epaá koó upú wyéé?”

18 Agigé mbɔ Jisɔs ashúú ebwó áké, “Chóge né meló kpaá, déjyegé dégéne nye mende fɔ, gárege ji nnó, ‘Ménleré áké, gébé ya gékwané; ne me nkélege manyé menyéé epaá koó upú ne baá utɔ́ó ba né gepú jyé.’” †

19 Ne baá utɔ́ó Jisɔs apye wye ndere ji agaré ebwó, átyé menyéé epaá koó upú.

20 Nkwale ákwónégé Jisɔs ne baá utɔ́ó bií áfyaneápeá, ájwólé ka manyé menyéé.

21 Ne ndere ányéé, Jisɔs ajɔ́ó ne ebwó áké, “Me ngarege enyú wáwálé nnó, muú nyú ama achyege nye me mankwaá.”

22 Mechó ewé epye ebwó ábó efwyale né matɔ́ó ne alɔ mangií ji ama, ama áké, “Ata nnó élé me?”

23 Agigé mbɔ Jisɔs ashúú ebwó meko áké, “Elé muú ayi ebwɔ wuú ne ewa etuúge né mmu akpánkpa ne akpóó nye me.

24 Ne Maá Nte Mekwaá agbóó nye wye ndere nwe Esɔwɔ abó ajɔ́ó mé te gachií, utonkwa ube ne muú ayi akpóó nye Maá Nte Mekwaá. E é! Mbɔgé nnó ábé dambyé muú yimbɔ, mbɔ eló kpaá epwɔ.”

25 Jisɔs ájɔ́ógé mbɔ Judas ayi alú mankpóó ji achwó gií ji ntó áké, “Ménleré nnó élé me?” Jisɔs ashúú ji meko áké, “Mbɔ ne wɔ ɔ́ɔ́ó.”

Menyéé Ata Jisɔs

(Mak 14:22-26; Luk 22:14-20; 1 Kor 11:23-25)

* 26:7 Elú wáwálé nnó: Ntaá né alabasta nétánege nya né melo Ijip, mendée yimbɔ achwó né mawéé gebé mimbɔ, abó mami, agbé né mekpó. † 26:18 Elú wáwálé nnó: Gébé eyigé Jisɔs áké gekwané, élé gébé eyigé ábɔ́ó manwɔ́ó ji né mfaá gekwa.

²⁶ Ne ndere ebwó álú nyée menyée yimbo, Jisós abó ntó bréd, anemmye, achyée matame mbaá Esowó. Agyá ntó bréd yimbo uba uba, akaré mbaá baá utóó bií ajóó aké, “Gége menyammye wa na. Sége dényé.”

²⁷ Ne abó ntó amo ne mmóó mmu, anemmye achyée matamé mbaá Esowó, achyée ebwó aké, “Sége dényú enyú ako.

²⁸ Gége manoo ma na, amí malu menomenyée ewé Esowó anyée nyé ne bóó bií. Magbélege nyé né mme mampye nnó Esowó ájíinte gabo ayi gejamégé bóó ápyée.”

²⁹ Ama ajóó ne ebwó aké, “Ngarege enyú wáwálé nnó ndere nnyú mbo mmóó mína kwyakwya, mmagé nyú sé amícha kpaá te nnyú nyé ami make ne enyú né gefwa eyigé Nte wa agbárege.”

³⁰ Ne ebwó ánerégé, ákwá ekwó áféé Esowó átané ákwó mfaá Mekwe Olif.

Jisós agaré ndere Pita dshyáa nyé ji
(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Jón 13:36-38)

³¹ Ewyágé Jisós ajóó ne ebwó aké, “Enyú ako deboó nyé delyaá me ne utuú bina mbo né ásáme né mmu nyé Esowó nnó Esowó aké, ‘Nwane nyé membame mágónme ne ekwó mágónme eláa nyé tyátyá.’

³² Ne nkwlégé né negbo, mbo nyé mbe ne enyú né gebagé mewaá Galilíi.”

³³ Ajóógé mbo Pita ashúú ji meko aké, “Yé ebélé nnó bóó ako ábó alyáá wó, me nlyágé fó wó.”

³⁴ Ne Jisós ntó ashúú ji meko aké, “Pita, gó ngaré wó wáwálé nnó utuú bina gemégé nnó menó mekwó akú, wó dshyáa nyé ndó eléé nnó wó ókágé me.”

³⁵ Ndere Jisós ajóó mbo, Pita anyémenó aké, “Yé ebé lé negbo, ngbóo ne wó, nshyáá fó wó.” Wyémbó ntó ne baá utóó abifó anyémeno mampye.

Jisós anemmye né Getsemane
(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

³⁶ Ánerégé eféé Jisós asé ebwó áféé né melu ewé ákuú nnó Getsemane wyeé né mékwé ewémbó. Akwónégé éwu, agaré ebwó aké, “Jwólege fa, mente mmye mbe gachyé manénemmye.”

³⁷ Ndere ji atené mmye mbe manémmye asé Pita ne baá Sebēdee apeá (Jemsi ebwó ne Jón) ndere ebwó ájye meshwe ne masómé makwó Jisós metóó.

³⁸ Ne ajóó ne ebwó aké, “Masómé amí malú me metóó maténe me meti negbo. Yémbó jwólege fa, debe peé ne me.”

³⁹ Atégé yéé mmye mbe gachyéé ató mano mme, amo ushuú mme anemmye aké, “Nte wa mbógé elú kókoge féré amó efwyale yina átané me mmye, yémbó pye genó eyigé wó okélege épó fó eyigé me nkélege.”

⁴⁰ Ne ákerégé meso né mbaá ayi baá utóó bií abi aléé álú, abané ebwó ndere ábélege géjyá. Ajóó ne Pita aké, “Nnó enyú dékágé béfó peé ne me, yéé lé né nchwaneke ama?”

⁴¹ Béege peé, dénéémmye mbaá Esowó nnó ékágé enyú dékpé né mmua-meno. Matóó nyú ákélege nnó enyú dénéémmye yémbó menyammye nyú áwyá gepwá.”

⁴² Ajóógé mbo ama akéré meso manemmye aké, “Nte wa, mbógé okélagé fó manke nkó efwyale ayina akoó me, gó me nyú ji ndere wó okéle.”

⁴³ Ne amá akérége ndó eyi egbeé epeá né mbaá baá utóó bií álú, abané wye ndere ebwó ábélege géjyá néndé géjyá gejá ebwó ame dóó.

⁴⁴ Ne Jisós amágé lyaágé ebwó, ajye nemmye ndó eyi egbeé eléé annyuaré wye mmyemenéne eyimbo.

45 Ne ama kérége mbaá baá utóó bií ajóó ne ebwó aké, “Délú bélege géjya, degbeége mmye? Gége gébé gekwané eyigé áchyege nye Maá Nte Mekwaá mankwaá ne áfyé ji né amu bóó ubeé.

46 Kwilege mme déjyé, gége muú ayi achyege nye me mankwa mbó alé chwó.”

Apye Jisós

(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12)

47 Wye ndere Jisós alú jóóge mbó, maá utóó wuú ama ayi akámege Judas né geluágé abi áfyaneápeá achwó ne njuné bóó. Bóó bimbo ágbaré bóó aparanja ne mámbó unóó. Bóó bi átómé ebwó élé anóó baá ámpyee upe Esówo ne ákpakpa melo.

48 Eké epyembo, Judas abó mé mbe agaré ebwó aké, “Muú ayi me ntyaáge gége ji mbó pyége.”

49 Akwónégé, yé gébé achó sé wó, akoó cho afé mbaá Jisós aké, “Ménleré ntamé,” akpá ji atyaá.

50 Atyágé ji mbó, Jisós ajóó ne ji aké, “Mejeé wa, chó mbe ne utóó byéé.” Ajóóge mbó bóó bimbo áchwó ápye ji agbaré ji ne amu matomato.

51 Agbárégé Jisós mbó, muú ama né geluágé abi alú ne Jisós, ajúú aparanja asó étu memfwé etukpe ámpyee upe Esówo.

52 Ne Jisós ajóó ne ji aké, “Shwóré aparanja wye né mmu mekó, néndé bóó ako abi ámmye umye ne aparanja, agboó negbone aparanja.

53 Oféré nnó nnegé mmye mbaá Nte wa nnó apoo me, átómé fó gejamégé makiénné ji nnó áchwó apoo me?

54 Yémbó, me mpyegé mbó, epye mbó nnó ne unó bi ηwe Esówo ajóó upe wawále?”

55 Wye né gébé eyigémbo, Jisós ajóó ne gejamége bóó bimbo aké, “Enyú dechwó na né bóó aparanja ne mámbó unóó mampye me nnó me nlu menjó? Me nlu fa ne enyú yéndé bií, nlerégé mekomejóó Esówo né echa upe, nnó débó degéé me mampye wó?

56 Yémbó, depó etiré depye mbó na, nnó unó bi bóó ekpávé Esówo ásamé ubé wawále.” Eféé ne baá utóó bií ako áboó ályaá ji.

Jisós akpe unóó mpa

(Mak 14:53-65; Luk 22:63-71; Jon 18:13, 14, 19-24)

57 Ne baá utóó bií alyágé ji mbó, bóó abi ápyene ji, ase ji áfé né gepúgé Kaifas ayi alu étukpe ampye upe Esówo. Eféé mbó nto ne anleré mabé Esówo chóncho ne ákpakpa melo anyweré.

58 Ne ndere ájye, Pita akwólege ebwó meso gachyéé, gachyéé kpaá te akpené né mmu dachi etukpe ampye upe Esówo. Akpégé, ajye jwóle ne ámbamé dachi etukpe mangé genó eyigé apye mbaá Jisós.

59 Anóó baá ampye upe Esówo ne bóó ako abi ájwólé mmu echa eso, ákelé amná mpa gebyó mamma Jisós mmye nnó áwá ji. Yémbó ágé yéé ema wó.

60 Ne gejamégé bóó ntésé gebyó átané áma Jisós depó mmye, yémbó yéé mémá ema ewé éleré nnó Jisós akwé mpa epó. Ewyágé, bóó ntésé gebyó apeá achwó,

61 ne ájóó aké, “Maá mende yina ji aké, me nkagé mú echa upe Esówo ne gemégé nnó ndó eléé ekwóné mmagé nténe ewú.”

62 Eféé mbó ne étukpe ampye upe Esówo akwilé ajóó ne Jisós aké, “Wó ntó opó ne meko manshuú né depó etire bóó ajóóge mbó nnó opye?”

63 Yémbó, yéé meko Jisós ashúú ji wó, etukpe ema ηmóre ejóó eké, “Me ngigé wó né mabó Ata Esówo, muú alú mebe yéndégébé, mbógé wó ne ólú Maá Esówo, Muú yi Esówo akweré ji élá gefwa gáré.”

64 Agigé mbo, Jisós akamé aké, “Mbo ne wo ójóó. Yémbó mengaregé enyú wáwálé nnó: meso gébé degéne nye ndere Maá Nte Mekwaá ajwólé né egbé ébwónye Ésowo ayi apwóó amu ne dégène nye ntó ndere achwóó né mmu gekógé mfaánebuú!”

65 Jisós ajóógé mbo, etúkpe ampye upe Ésowo agyá mandeé jii né mmye manleré nnó metóó esóó jí dóó, akalé aké, “Amége mmye ne Ésowo! Ndé gécha démage kéle bó ntésé? Enyú amboó dewú mé ndere jí ámége mmye ne Ésowo!”

66 Déferé nnó ápyéé nnó ne jí?” Agigé mbo, bóó ako áwya áké, “Akwe mpa ne abó mangbó.”

67 Eféé ne ábó mankpó Jisós matye ushu ádoó jí ukpékpé ne bóó abifó ádoó jí maka,

68 ájwyagé jí áké, “Wo ólu Kras, Muú yi Ésowo akweré jí elá gefwa. Garé esé, Waá adoó wo?”

Pita ashya nnó akaágé fò Jisós

(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27)

69 Ndere epyembó, Pita alú wye ka né dachi etúkpe ampye upe Ésowo, aké apelé maá meso mendée fò alú maá defwé etúkpe ampyéé upe Ésowo, achwó jóó ne jí aké, “Wo ntó óbó ólú ne Jisós muú Galilii.”

70 Ajóógé mbo, Pita ashya né mbe ushu ébwó ako aké, “Chaá-ó nkaa yé geno eyigé ójoge mbo wó.”

71 Ashyágémbó akwilé afé né menombi gébámé. Eféé maá meso mendée ayi fò agégé jí ajóó ne bóó abi átené eféé aké, “Mende yina abó alú ne Jisós muú Nasaret.”

72 Yémbó Pita ama shya wye shya afyé amu mewé aké, “Wáwálé nkaaágé fò mende yimbó.”

73 Eké ewyage bóó bí átené eféé achwó jóó ne jí aké, “Wáwálé gebii gepó mmu, wo ntó ólú muú bwó ama néndé nénóme mejóó neé néleré mbaá ayi wo ótané.”

74 Ndere ájóó mbo Pita aké. Me nkaa kpé mende yimbó te mfaánebuú. Wye ndere jí akélege mbo, aké awúu mena mekwó akú kokogólókoó.

75 Ne ténéténé yimbó Pita ate mekomejóó ayi Jisós abó ájóó ne jí nnó, “Gemégé nnó mena mekwó akú, oshya nye ndó eléé nnó ókaaágé fò me.” Ne atané dafye anyo meko ngbó ali segé segé.

27

Afé né Jisós mbaá Palet

(Mak 15:1; Luk 23:1, 2; Jon 18:28-32)

1 Bii ujayagé ne dondo, anóó baá ampye upe Ésowo ne ákpakpa melo áchomé, áso mala ndere ápye ne áwá Jisós.

2 Ne ánerégé mansó mala, áwé Jisós amu áse jí afé mbaá Palet gomena bóó Rom.

Negboné Judas

(Aṅg 1:18, 19)

3 Judas muú akpoó Jisós ágégé nnó ásó mpa nnó áwáne Jisós, byó ukoré jí mmu, aferé nnó jí apye gabo, akpá uba ṅgba sére esaá meso efya eyi jí abó akpoó Jisós ajye shuú etukpe ampye upe Ésowo ne ákpákpá melo.

4 Ajóó ne ébwó aké, “Mpye gabo manchyaá manoó nte mekwaá ayi álá apyéé gabo wó.”

Bóó bimbó áshuú jí meko áké, “Éwémbó eta esé ndere ndé? Gabo ayi mbo akpa wó.”

⁵ Ajóógé mbo, Judas atyá nka eyimbo efeé né metós gepú echa upe Esowó atané ajye shii geme jii.

⁶ Ne anós baá ampye upe Esowó ápwé nka eyimbo. Ajós áké nka eyina elé nka manós, ne ébé sé ekamé fí nnó décho nka eyina melu ema ne eyi elu ne mmu mekwa nka echa upe Esowó wó.

⁷ Afyéégé makpo bwó mbaá ama, áke ábós nka eyina ána melu mme mbaá menkwyé unje meséé anigé anke bós wye.

⁸ Elo né gébé eyigémbo kpaá te fina álú ákuú melu mme ewémbo nnó mewaa manós.

⁹ Epyéémbo nnó mekomejós ayi Jerimaya muú ekpávé Esowó abó ajós abe wáwálé. Ji ajós nya aké áse uba ngba bó sére esaá meso efya eyi elú gese eyi bós Isréli ákamé mana ji,

¹⁰ ápye wye ndere Esowó agaré me ana melu mme mbaá menkwyéé ujemeséé.

Palet agii Jisós bó nkwé

(Mak 15:2-5; Luk 23:3-5; Jón 18:33-38)

¹¹ Ndere Jisós atené né mbe ushu Palet gomena bós Rom, Palet agii ji aké, “Wó ne olú mfwa bós Jus?”

Ne Jisós ashúú ji meko aké, “Elu nkane ajós.”

¹² Yémbo gebyós eyigé anós baá ampye upe Esowó ne ákpakpa melo ámalé ji mmye, yéé meko Jisós ashúú ji wó. Ajwólé wye ji nyámé.

¹³ Ne Palet agii yé ji aké, “Nnó wó owuú mbo fí depó etiré bós bi áké wó opye?”

¹⁴ Yémbo Jisós ajwólé wye ji nyámé. Ewéna epye mfwa bós Rom akwe tametame.

Palet asó mpa nnó áwá Jisós

(Mak 15:6-15; Luk 23:13-25; Jón 18:39–19:16)

¹⁵ Ne gepógé gómená bós Rom, gélú nnó yéndé nme, gébégé epaá koó upú, áferégé muú deno ama né gepúgé deno, ndere bós ákélege.

¹⁶ Ne wye né gébégé epaá koó upú ewémbo, mende fo ayi bós akaá ji dós gétúgé depó etiré ji apyéé abó akpe deno. Akamege Barabas.

¹⁷ Ne ndere melo meko echomé né dachi Palet, Palet agii ebwó aké, “Enyú dékélege me mferé ndé muú né deno; Barabas waá Jisós muú ayi ákuú ji ntó nnó Kras?”

¹⁸ Palet agii mbo néndé akaá chánéné nnó elé wye né nchye detú ne ákpakpa bós Jus ápyéné Jisós áchwó ne ji eta wuú.

¹⁹ Ne ndere Palet ajwólé né mmu echa eso apane mpa yina, mendée wuú ató áchwó gáre ji aké, “Féré amu né mpa mende yimbo, néndé apye gabo fí wó. Genó eyigé Esowó alere me né géjya gétú jii fina gechye me efwyale dós.”

²⁰ Yémbo anós baá ampye upe Esowó ne ákpakpa melo áfye eshye nnó ajós nnó Palet aféré Barabas né deno, alyaa Jisós nnó áwá.

²¹ Ne Palet ama agii ebwó aké, “Ebwó bina apeá, ndé muú ayi enyú dékélege nnó mféré ji né deno?”

Ashúú ji meko aké, “Esé dékélege nnó wó oféré Barabas.”

²² Palet ama anmère agii ebwó aké, “Enyú dékélege me mpye yéé nnó ne Jisós ayi ákuú ji ntó nnó Kras?” Ama áshúú ji meko aké, “Gó áwó ji né gekwa.”

²³ Ajóógé mbo, Palet ama gií ebwó aké, “Ulannó enyú dékélege nnó áwá ji? Ndé gabo ayi ji ápyeé?”

Yémbo, ebwó áwya wyale ne eshye aké, “Gó áwó ji né gekwa!”

²⁴ Ne Palet agéégé nnó ji atulege mmye detú efwyale ekagé tane mbogé ji álá akamé nnó áwá Jisós wó, Ató ajye chwé manaá, áchwó chyéé ji ashwóné amu

né mbe ushu bɔɔ bimbɔ aké, “Amu ya apó né negboné mende yina, gé efwyale nyú mbo”.

²⁵ Ajóógé mbo, bɔɔ bimbɔ ákamé aké, “Gó gewu eyigémbɔ gewilé esé mmye chóncho ne baá esé.”

²⁶ Palet aférégé Barabas né denɔ. Atulé Jisɔs ne geto ne álé lyaá nnó bɔɔ bee Rom ája ji ájyé áwɔ ji né gekwa.

Bɔɔ bee ájwyagé Jisɔs
(Mak 15:16-20; Jɔn 19:2, 3)

²⁷ Palet alyágé Jisɔs nnó áwɔ ji né gekwa, bɔɔ bee bíi áse Jisɔs áfé ne ji né echa gomena, ákuú bɔɔ bee ako áchwɔ nɔ ji mme,

²⁸ áferé ji mandeé mmye, áfyé ji ewulé megéle ewé elú eké nkúu afwa.

²⁹ Ató elá meshiú áfaá Jisɔs né mekpo ne áfyé ji ntó meto né ebwɔ eké meto gefwa. Apyégé mbo, átóme manó né mbe ushu wúu ne ájwaáge ji aké, “Wɔ Mfwa bɔɔ Jus neki nébé ne wɔ.”

³⁰ Ndere ájwyáge ji mbo, ákpóo ji matyé mmye, ne áfɔɔ meto ewémbɔ né ebwɔ wúu ádo ji né mekpo.

³¹ Anérégé mánjwya ji, áferé nkúu megéle yimbo ákeré áfyé ji mandeé jíi né menyammye wúu. Ája ji ájyé wɔ né gekwa.

Áwɔ Jisɔs né gekwa
(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jɔn 19:17-27)

³² Ndere ájyéé, átuú ne mende fɔ né meti ayi ákuú ji nnó Simun muú melo Seren, ápye ji ne utó nnó akpá gekwagé Jisɔs.

³³ Akwónégé né melú éwé ákúu nnó Golgota, mabɔ ami matene nnó “Melú Uḡkónkó Makpo”

³⁴ áchyéé Jisɔs mmɔɔ ami áchwaré ne genó eyi génywónene nnó anyú ne afwórégé mami, ashya manyú.

³⁵ Ebwɔ áwɔgé ji, áḡme gefógé megyaá fɔ nnó ákaré mandeé jíi.

³⁶ Anérégé ájyé jwóle mme ábáme Jisɔs eféé.

³⁷ Ndere ebɔ epyéé mbo ása genó eyigé aké Jisɔs apye né gebagé genɔɔ awɔ né mekpo gekwa eyigé áwɔmé Jisɔs wyeé. Ása wye aké, “Gé Jisɔs Mfwa bɔɔ Jus na.”

³⁸ Wye né bíi ebií mbo, áwɔ nyá ntó anjo apeá né ebi bwɔ ukwa. Áwɔ ama né ejií gekwa né egbé ebwɔnye Jisɔs ne ama né egbé ebwɔbe wúu.

³⁹ Ne bɔɔ abi ákoge koógé ájúu Jisɔs mashye mmye, ákamege ne makpo ájwyage ji áke,

⁴⁰ “Wɔ muú áké omugé echa upe Esɔwɔ, geméégé nnó ndɔ elé ekwóné wɔ omage téne ewéchá, mbógé nnó ɔlu Maá Esɔwɔ, poó geme jyé, ɔtáné mfaá gekwa ɔshulé mme.”

⁴¹ Wyémbɔ ntó ne anɔɔ baá ampye upe Esɔwɔ ne ánléré mabé Esɔwɔ chóncho ne ákpakpa melo ájwyaá ntó Jisɔs aké,

⁴² “Apóoge bɔɔ bí chachá, yémbɔ akaáge poó gemé jíi? Pɔ nnó ji aké na ji alu Mfwa bɔɔ Isrelí? Goge ji átáné mfaá gekwa áshuulé mme ne esé defyéé matɔɔ se ne ji.

⁴³ Ji áfyéé metɔɔ ne Esɔwɔ, ne Esɔwɔ áchwɔ ápoó yé ji mbógé ágboó ne ji, néndé ji ajógé aké ji alú Maá Esɔwɔ.”

⁴⁴ Yé bɔɔ ubée abi áwɔmé ntó ebwɔ né ukwa, wye mbo ntó ne ájúu Jisɔs mashye mmye.

Negboné Jisɔs
(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jɔn 19:28-30)

45 Kálánká efyáneépeá eké ékwónene, ημεε ενομέ, gemmua gékwé né melo meko kpaá te kálánká eléé.

46 Wye né kálánká eyimbo eléé, Jisós aló mánkalé kénké aké, “Eli, Eli lama sabatani” ula etené nnó Esòwò wa Esòwò wa, ndé òlyaa me mbií né efwyaale?

47 Ne bós abifó abi átené eféé, áwúgè ndere Jisós ajóge mbó, áferé áké, “Akúú mbó lé Elija muú ekpávé Esòwò.”

48 Ne muú ama né geluágé abi átené eféé, alomé gatélé ajye bó ekochá anyua né mmu mmóó amí mamýáme, ajo né genóó abweé asa né ubóó meno Jisós nnó anyú.

49 Yémbó abifó áké, “Gó ji ábé ewú dégé kpé nnó Elija achwó pòó nye ji!”

50 Ne Jisós ama akále kénké afye geme jíí né amu Nte wúú Esòwò.

51 Wye ndere metóó ekwené Jisós mbó, ndéé eyi ekaré echa upe Esòwò egyptalé uba upeá te mfaá gba-ra-ra-ra etya mme, mme anyigé, tegetege matárávé agyalé ubauba.

52 Manome ánené alá fuúfuú ne gejamégé bós Esòwò abi agboó mé te gachi, ákwilé né negbo.

53 Gébégé Jisós akwilé né negbo. Bós Esòwò bimbó, átané né manome áfé né Jerosale melo ukpea. Aléré mmye mbaá gejamégé bós.

54 Ne muú kpaá bós bee ne bós bee abifó abi álú eféé ábáme Jisós, ágégé ndere mme anyigé, ne unó bifó ebi upyéé efo ekwó ebwó matóó. Ajóge áké, “Wáwálé mende yina abó alu Maá Esòwò.”

55 Gébé eyigémbó ntó, gejamégé andée, átené tete ágéné yéndégenó eyi gepyé. Andée bina átané ne Jisós kpaá te né Galilíí ákwólé ji, ápóge Jisós, achyeye ji unó bi akélege.

56 Né geluage andée bina elé, Méri ayi atané melo Magdala, Méri mmá Jemsi ebwó né Josef, ne Méri mma baá Sebédee. *

Aníí Jisós

(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jón 19:38-42)

57 Ne nkwale akwónene, muú ñka fò ayi atane melo Arimatya akúú ji nnó Josef achwó. Ji ntó alú nyá maá utóó Jisós ama.

58 Achwógé, ajye bane Palet agíí ji nnó achye ji utóó ji ajye afere genkwógé Jisós aníí. Ne Palet achyéé utóó nnó afere genkwógé Jisós áchye ji.

59 Ne Josef aségé genkwógé Jisós, afyalé géjí ne éshyé ndéé pópó

60 abweé ajye béle né mmu menome meke ewé ji apye bós akwyéé né eba ntaá. Abélegé, apelé gekpékpégé ntaá akweré meno menome ewémbó alyaa awilé ji.

61 Ndere ji apyéé unó bina, Méri muú melo Magdala ne Méri ayifó ajwólé toitoi ne menome ewémbó ápélé.

Palet atóó bós nnó abamé menome Jisós

62 Ne bií uyyage, mmyeke bií ebi bós Jus ákpomege mmye manyé uwyaa bwó ukoge, anóó baá ampye upe Esòwò ne ekwó bós Farasi ájye báne Palet,

63 ágaré ji áké, “Ata, délu téé mbó ndere muú dembwólé yimbo ajóó nyá gébége ji alú mebe nnó, ‘Ndo eléé ekwónégé Esòwò abwege nye me nkwlé né negbo.’”

64 Ndere elúmbó esé dekelégé nnó wó òfyé bós ábámé menome ewémbó kpaá te ndó eyimbo eléé ekóge. Ewéna epye nye nnó ekagé baá utóó bií ajó genkwóó ji, ne meso gébé agarege gebyo nnó Esòwò apye ji akwilé né negbo. Mbóge

* 27:56 Elú wáwálé nnó: Baá bina elé Jemsi ebwó ne Jón.

olá ɔpye mbɔ wɔ, ne ájogé genkwɔ jii, dembwɔlé ɛtire nana depwɔɔ nye ɛtiré mbembe.”

⁶⁵ Ajjɔ́gɛ mbɔ Palet aké, “Pyɛ ndere wɔ ɔkágé pyɛ, kwyɛɛ bɔɔ bee ɔbele ábámé menome ɛwémbɔ chánéné.”

⁶⁶ Ne ájyégé afye gelo né menome ɛwémbɔ nnó ékágé muu ɛwɔ, afye bɔɔ bee ábámé ɛwɔ.

28

Jisɔs akwilé né negbó

(Mak 16:1-10; Luḱ 24:1-12; Jɔn 20:1-10)

¹ Bii uwyaa bɔw ukógé, ndere bii uyyáge, Meri muu melo Magdala ne Meri ayifo átané ájyɛ chere ndere menome Jisɔs ɛlú.

² Aké apele mme abɔ anyígé ne ɛshyɛ. Ekiénné ɛsɔwɔ ɛtané mfaánebuú, ɛchwɔ bógene ntaá ɛniné mbɔ ebelé babá ɛjwalé mfaá.

³ Menyammyɛ wuu ágénege manémané ɛké gasama, ne mandéé jii ashwanege pópó ɛké ɛshyɛɛ ndéé.

⁴ ɛpyégé mbɔ, bɔɔ bee abi ábáme menome ɛwémbɔ áwe jaja ne ɛfo metɔɔ getu jii, ákwé ɛké ɛɲkwɔ bɔɔ.

⁵ Ne ekiénné ɛsɔwɔ ɛwémbɔ ɛjɔɔ ne andée bimbɔ ɛké, “Défɔgé. Nkaá nnó ɛnyú dékɛlege mbɔ lé Jisɔs, ayi ábɔ áwómé ji né gekwa.

⁶ Ji apósé fana, akwilé né negbo wye nkane ji abɔ ájɔɔ nnó ɛpyɛ nye. Chwɔge dégé melú ɛwé ábɔɔ ábelé ji.

⁷ Ne kérege meso wáwá, dégaré baá utɔɔ bii nnó, ‘ɛsɔwɔ ɔpyɛ ji akwilé né negbo. Abɔ mé mbe ne ɛnyú afé né Galilii; dégené nye ji ɛwú!’ Gége genó ɛyigé mé mbɔɔ mangaré ɛnyú mbɔ.”

⁸ Andée bimbɔ átané né menome ne gatélé, ne ɛfo metɔɔ, yémbɔ ájyɛɛ ne nechóchɔ. Aké wáwá manjyɛ gáre baá utɔɔ Jisɔs meko ayi ekiénné ɛgaré ɛbwɔ.

⁹ Ne ndere ɛbwɔ ájyɛ, Jisɔs abané ɛbwɔ né meti, atamé ɛbwɔ aké mejé ɛbé ne ɛnyú. Andée bimbɔ ákwé ji né uká ánoge ji.

¹⁰ Ne Jisɔs afyɛɛ ye ɛbwɔ metɔɔ aké, “Défɔgé, choge dégaré anmé ba nnó ájyɛ ne Galilii, ágéne nye me ɛwú.”

Ambámé menome Jisɔs agaré mechó ɛwé ɛpyɛɛ

¹¹ Ndere andée bina ájyɛ né melo manjyɛ gáre baá utɔɔ Jisɔs genó ɛyigé Jisɔs ne ekiénné ɛsɔwɔ ájɔɔ, bɔɔ bee fɔ abi ábɔ ábáme menome Jisɔs, afé ntó né melo manjyɛ gáre ánoɔ baá ampɛɛ upɛ ɛsɔwɔ yéndégenó ɛyi gepyé.

¹² Apyɛgɛmbɔ, anɔɔ baá ampɛɛ upɛ ɛsɔwɔ choncho ne ákpakpa melo, áchomé mbaá ama, áso mala akpa gejamégé ɲka áchyɛɛ unyéle mbaá bɔɔ bee bimbɔ

¹³ Agaré ɛbwɔ aké, “Débɔ mangaré bɔɔ nnó, baá utɔɔ Jisɔs achwɔ jo genkwɔ jii ne utuu gébége ɛnyú débélege gejá.

¹⁴ Ne mbɔgé gɔmena awúgé mechó ɛwé, ɛsé dékage nye ndere dégárege ji, nnó ɛkagé ɛnyú dékpe ɛfwyale.”

¹⁵ Bɔɔ bee ásége ɲka ɛyimbo, ájyɛ gáre wye ndere anɔɔ baá ampɛɛ upɛ ɛsɔwɔ aké ɛbwɔ ágáre. Ne abya yina atyaa akpe né gebagé mewaá bɔɔ Jus geko, yéɛ te fina abya yina álu asanege né gebage mewaá bɔɔ Jus.

Jisɔs aléré mmyɛ mbaá baá utɔɔ bii

(Mak 16:14-18; Luḱ 24:36-49; Jɔn 20:19-23; Anḡ 1:6-8)

¹⁶ Baá utɔɔ Jisɔs afyaneama áwugé meko ayi Jisɔs alóɔ ɛbwɔ, afé né mfaá mékwé né gebage mewaá Galilii ndere Jisɔs agaré ɛbwɔ.

¹⁷ Ne ɛbwɔ ágegeé ji, ánoge ji yémbɔ abifo áwyaá dembyó né metɔɔ.

¹⁸ Jisṓs ajṓṓ ne bṓṓ aké, “Ἐσῶῶ achyεέ me uto né unó uko bi úlú, né mfaánebuú ne fa mme.”

¹⁹ Nḍere elúmbṓ chṓge yε né malṓ mme meko dépyε bṓṓ ábέ ankwṓlé ba. Abi akemege mambé ankwṓlé ba, wyagé ebṓṓ manaá Ἐσῶῶ né mabṓ Ἐσῶῶ nte ne ami maá ne Mendoó Ukpea.

²⁰ Lérégé ebṓṓ nnó akwṓlege majyεέ ami me nchyεέ enyú. Ne kaágé wáwálé nnó me mbéε wyé ne enyú yéndégébé kpaá te mme abyεέ.

Abya melóméló Jisós Kras ndere MAKOS ásamé

*Mekomejós ayi Jón menwyaá bós manaá Esòwò ágarége
(Mat 3:1-12; Luk 3:1-18; Jón 1:19-28)*

¹ Gé náne abyá melóméló ayi Jisós Kras, Maá Esòwò ákéné.

² Abya yina alò wye nkane Asaya muú ekpávé Esòwò abò ásámé nnó, “Esòwò aké, ‘Wuúgé, ntòme nyé muú dentòò wa ayi abòò mbé ne wò manchwò kwyé meti wye.’ Asaya ama asá ntó nnó,

³ muú fò abene mbò né mashwòne aké, ‘Kwyege meti Ata dakéné. Nyaáge éwú ébé cho!’ ”

⁴ Bii fò Jón achwò né mashwòne agarege yéndémuú nnó ákwòré metòò wuú álya gabo ne áwyaá ji manaá Esòwò nnó, Esòwò ajinte gabo wuú.

⁵ Yéndégébé gejamége bós átanege né gebagé mewaá Judiya ne bós Jerosale áko ájyé wu mekomejós Jón, áshuú ekúú né gabo ayi ébwò ápyéé, Jón awyaáge ébwò manaá Esòwò né Ebéé Jodan.

⁶ Jón áfyé mandeé ayi átòò ne bya mpò mashwòne. Awélé ekandá mekó menya né gebwe jii, ne menyéé wuú alu nyá lé égomé ne nwyòò.

⁷ Jón agarege bós aké, “Muú fò achwò mbò me meso ayi ánejá geme apwò me, nkwané yé muú ayi nkage mbyéle mme nkaá manyii unò uka bii wò.”

⁸ Ama jòò aké, “Me nwyage ényú ne manaá Esòwò mamímamí ne ji ayi áchwò awyage nyé ényú ne Mendoó Ukpea.”

*Awyaá Jisós manaá Esòwò
(Mat 3:13-17; Luk 4:1-13)*

⁹ Né gébé éyimbò, Jisós atané né melò Nasaret né gebagé mewaá Galilii achwò nnó Jón awyaá ji manaá Esòwò * né Ebéé Jodan.

¹⁰ Gébége awyaá ji manaá Esòwò átanege né mmu nnyi, agé mfaanebuú anené Mendoó Ukpea etané mfaá éshúlege ji mmye nkane gepwine.

¹¹ Ne meko atané mfaánebuú aké, “Wò òlu maá metòò wa, metòò egòò me ne wò òò.”

*Danchòmelò ammua Jisós
(Mat 4:1-11; Luk 4:1-13)*

¹² Ténéténé yimbò Mendoó Ukpea épye ji afé né mashwòne.

¹³ Jisós abelé éwu usáá ndò upea, ne danchòmelò achwò kpelé ji. Mbaá ayi ji alu, menya mebomebo ntó élu wye ne makiénné Esòwò áchwò poó Jisós.

*Jisós alò utòò bii né Galilii
(Mat 4:12-17; Luk 4:14, 15)*

¹⁴ Éwyagé Heròd apyéé Jón áfyé denò. Jisós atané né gebagé mewaá Judiya afé né Galilii agarege abyá melóméló ayi atané mbaá Esòwò. †

* **1:9** Elú wáwálé nnó: Manwyaá bós manaá Esòwò ele manlere nnó bós áfyé matòò bwò ne Jisós ne ákwólége ji. † **1:14** Elú wáwálé nnó: Okúége né uba ñwe 6:14-29 akage ula bi áfyéé Jón denò.

15 Ajóoge aké, “Lyage gabo nyú dékámé ne abya Esɔwɔ melóméló élé gébé eyigé Esɔwɔ ágbarege gefwa jii gelá kwókwólé.”

*Jisɔs aku bad utɔɔ bií ani abi mbɛ
(Mat 4:12-17; Luk 5:1-11)*

16 Bii fɔ Jisɔs abɔ akoooge né mbále ebéé mega ewé elu né Galilii, agé Simun ne merɔmó wuu Andru, áhɔmée utófó bwɔ, élé álu áwáné meshuu.

17 Jisɔs ajóɔ ne ebwɔ aké, “Kwólege me, nleerege nyɛ enyú ndere ákpálege bɔɔ eké meshuu.”

18 Ténéténé yimbo, ebwɔ álya utófó ebwɔ, ne ákwólé ji.

19 Ndere Jisɔs ályá eféé ajyéé mbɛ gachye, agé Jɛmsi ne Jɔn merɔmo wuu, ebwɔ álu baá Sebɛdee. Abɔ álu mmu ékpée átome upaá utófó bwɔ.

20 Akuu ebwɔ, ne yé gébé áchɔ wɔ álya nte ebwɔ Sebɛdee né mmu ékpée ne bɔɔ utɔɔ abi ebwɔ áselé, ne ákwólé ji.

Jisɔs afere mende fɔ meló nchye mmye

21 Jisɔs ne baá utɔɔ bii áfé né Kapanɔm, bii uwyaá bɔɔ Jus ukwónégé afé né echa mmyemenene alɔ mánlérégɛ.

22 Bɔɔ áwu nkane ji alárege ála mano mekpo fuú né gefɔɔ eyigé ji alárege néndé alárege ne ncha ayi atane mbaá Esɔwɔ épófɔ eke ánlérɛ mabé Esɔwɔ.

23 Mende fɔ ayi awya meló nchye abɔ alu ntó mmu echa mmyemenene, aké agéne Jisɔs alɔ mánkalégé aké,

24 “Jisɔs ayi Nasaret, ákelege mampye esé ndé? Jchwɔ manii esé mbwɛ? Nkage wɔ, álu Muú Ukpea ayi atané mbaá Esɔwɔ.”

25 Jisɔs anyá meló nchye yimbo aké, “Kwéné mejóɔ, táné ji mmye.”

26 Meló nchye yimbo apye ji akalé akwé mme achu gbokgbok ne atané ji mmye.

27 Bɔɔ ako ágégé gefɔɔ yina ala mano mekpo fuú ne ágige ate aké, “Éwé etané efɔ? Ndɔfɔ élé gefógé geno eyi gekɛ ne utóɔ? Mende yina awya uto mányá áló nchye ne áwúu ji.”

28 Ewya wɔ, ngó Jisɔs akwɔ akwóné gebagɛ mewaá Galilii geko.

*Jisɔs apye gejamégé bɔɔ mameé atoo
(Mat 8:14-17; Luk 4:38-41)*

29 Jisɔs, Jɛmsi ne Jɔn ályágé echa mmyemenene, ebwɔ ako áfé cho né gepúgɛ Simun né Andru.

30 Ne mmá mendée Simun amée njaja gefwine abelé mfaá ukwɔ, ágare Jisɔs nnó mendée yimbo amée.

31 Awuúge mbɔ atene ji nekune mmye agbaré ji ebwɔ abwɛ ji akwilé ajwɔle ka. Ténéténé yimbo gefwine gebyé ji mmye ne mendée yimbo achyé ebwɔ menyéé.

32 Ne nkwale akwonege, gébége mɔmɛé epwyaá, bɔɔ áchwɔ ne bɔɔ mameé ako ne ye abi aló nchye áchyége ebwɔ efwyale mbaá Jisɔs.

33 Ne gemɛge melɔ geko gechwɔ chóme né menombi gepú eyige Jisɔs álu.

34 Eféé ne Jisɔs apyé gejamégé bɔɔ bi ámeé ufɔɔ mameé atoo ne ama férɛ abifɔ gejamégé aló nchye mmye. Akámé fɔ aló nchye abifɔ ájóɔ mejóɔ wɔ néndé ákaá gefógé muú yi ji álu.

Jisɔs agaré mekomejóɔ Esɔwɔ né gebage mewaá Galilii

35 Dondo gemuá mme Jisɔs akwile afé né melu éwé bɔɔ alá pɔ wyéé, anenmmye.

36 Simun ne abifɔ áló ji mánkelé.

37 Agégé ji aké, “Yéndemuú akelege wɔ.”

38 Jis̄s aké ne ebwó, “Esé debó manjye ntó mata maló ayifo nnó ngaré ntó ebwó mekomejós Es̄wó nende gé genó eyi gepyé me nchwó mbó.”

39 Ne Jis̄s ake né gebagé mewaá Galilíi geko agarege mekomejós Es̄wó né mmu macha mmyemenene bwó ne aférégé bós aló nchye mmye.

Jis̄s apye muú ubá ató

(Mat 8:1-4; Luk 5:12-16)

40 Bií uma, muú ubá fó achwó tó mánó mbé ushu Jis̄s, ane ji mmye aké, “Mbógé okélege, pye me nkpea.”

41 Jis̄s áwuúgembó meshwé akwó ji metós, anyaa ebwó wuú ata ji aké, “Nkélege, kpea.”

42 Ajógembó ubá mende yimbó ubye, akpea.

43 Jis̄s anerege, aké alyaáge mende yimbó nnó ajye, aji ji etu,

44 ajós ne ji aké, “Ekagé ópye muú fó akaá genó eyi gépye ne wó. Chó léré lé mmye jyé mbaá mémpyé upé Es̄wó áchéré agé nnó otó. Ne chyé genó eyíge ebé Mosis éjós, mampye bós ákaá nnó otó.”

45 Yémbó mende yina ajyége ake agaré abya yina mbaá meko, ne gegare eyi gepyé Jis̄s kpéné sé mela gbógónó ajwóle shushu, ne yémbó bós átánege yéndé mbaá áchwó wye eta wuú.

2

Jis̄s apye muú úchánchi ató

(Mat 9:1-8; Luk 5:17-26)

1 Jis̄s ábélégé éwu mboó ndó, ama akéré meso né Kapanóm ne bós áwú nnó alú mmu.

2 Gejamé gé bós áchwó chome né mmu gepú, ágbeé kpaá melu epó sé yé né menombi. Ne Jis̄s abó agaregé ebwó mekomejós Es̄wó.

3 Ndere alerege ande fó aníi, ákpá muú úchánchi né uló áchwó ne ji mbaá Jis̄s.

4 Akwónégé ágé fó meti mánkpe ne ji mmu gepú wó, gétúgé bós ájamé dós, ákwó mfaá gepú átí embu né mfaá nchu mbaá yi Jis̄s alu. Anérégé ábwe mende yimbó ne gebó, ápyé ji ashule mme.

5 Jis̄s agégé ndere bós bimbó áfyéé matós ne ji, aké ne mende úchánchi yimbó, “Maá wa, ájiínte gabo wyeé.”

6 Eke epyémbó ánleré mabé Es̄wó fó abó alú eféé, áwúgembó áló mangígé né matós ebwó nnó ndé muú na?

7 “Epye nnó ne mende yina ábayaá Es̄wó. Ajós eké ji alu Es̄wó. Es̄wó mbií ne akage jinte gabo muú.”

8 Jis̄s akaá me genó eyige ebwó aférégé né mmu matós bwó, agíi ebwó aké, “Ulannó enyú déwya gefógé uféré bimbó né matós nyú?”

9 Ndé gelu pere manjós ne muú uchánchi, ‘Nnó ájiínte gabo wyeé,’ waá manjós nnó, ‘Kwile téné, pwi gebó jyé ke ójye.’

10 Nkélege mámpye enyú dékaá nnó Maá Nte Mekwaá awyaá uto fa mme manjinte gabo mekwaá.” Jis̄s aké ne mende úchánchi yimbó,

11 “Kwile téné, pwi gebó jyé, ójye mmu.”

12 Ajógembó, mende yimbó akwilé téné mbé ushu bwó ako, apwi gebó awulé né gepú jíi. Ne bós ako alá mano mekpo fuú, áféége Es̄wó ake, “Ese delú danjé gefó geno eyige na.”

Jis̄s akú Levi ndere mad utós wuú

(Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)

13 Bii fɔ Jisɔs ama jyɛ né mbále géntoógé mewaá Galilii. Ne gejamégé bɔɔ áchwɔ nɔ ji mme, alɔ manleré ebwɔ mekomejɔɔ Eɔwɔ.

14 Ndere Jisɔs álya efé akene ajyɛ, agé Lévi maá Alfɔs. Ajwólé né meltú utɔɔ wuú ásele nkámakpo. Jisɔs akúú ji aké, “Kwólé me.” Ne akwilé ka alɔ mankwólé ji.

15 Ewyágé ndere Jisɔs ajwólé ányéé menyéé ne baá utɔɔ bii né gepúgé Lévi, gejamégé ánselé nkámakpo ne bɔɔ ubeé ne gejamégé bɔɔ abifɔ abi ákwɔlege Jisɔs, abɔ ányéé ntó menyéé ne ji.

16 Ne ánleré mabé Eɔwɔ fɔ abi alú bɔɔ Farasi, ágégé nkane Jisɔs anyéé menyéé ne ánselé nkámakpo ne bɔɔ ubeé, ágií baá utɔɔ bii aké, “Ulanó ne Jisɔs anyéé menyéé ne ánselé nkámakpo ne bɔɔ ubeé?”

17 Jisɔs awúgé genó eyíge ebwɔ ágií baá utɔɔ bii, ató ebwɔ neka aké, “Bɔɔ abi alá meé, ákélégé fɔ muú uka, éle abi ámeé ne ákélege. Ne me nchwɔ fɔ fa mme mánkú bɔɔ abi alú cho né Eɔwɔ wɔ, nchwɔ lé mánkú bɔɔ abi ápyéé ubeé.”

*Nkwé manlya menyéé kpékpé
(Mat 9:14-17; Luk 5:33-39)*

18 Bii fɔ baá utɔɔ Jɔn ménwyaá bɔɔ manaá Eɔwɔ ne abi bɔɔ Farasi, álya menyéé kpékpé getúgé depɔré Eɔwɔ. Ne bɔɔ fɔ ágégé mbɔ áchwɔ gií Jisɔs aké, “Ulanó baá utɔɔ Jɔn ne abi bɔɔ Farasi ályage menyéé kpékpé, ne abyéé alá pye mbɔ?”

19 Ne Jisɔs ashúú ebwɔ meko aké, “Nnó ájeé menɔ neba ályage menyéé kpékpé ayi menɔ neba alú ne ebwɔ? Akáge lyaá fɔ.

20 Yémbɔ gébé gebéé nyɛ eyíge menɔ neba alá beé nyé sé ne ebwɔ, éféé ne ályage nyé menyéé kpékpé né mboó gébé getúgé depɔré Eɔwɔ.”

Gepɔ geké gésélé fɔ gekwene gepɔ

21 Jisɔs ama tó makámejɔɔ ayifɔ aké, “Ne muú akaágé sé fɔ gebagé ndeé geké akwómé embu né ndeé eyi gekwéne. Apyégé mbɔ gebagé ndeé eyigembɔ génywewerege nyɛ gépye ndeé yimbɔ egyptalé dɔɔ.

22 Ne muú akpané fɔ mmɔɔ make áfyɛ né ukwéne unó mmɔɔ ebi akwyéé ne meko menya. Apyégé mbɔ, mmɔɔ mimbɔ mamuale nyɛ mapye unó mmɔɔ bímbɔ úgbɔ. Mmɔɔ ne unó mmɔɔ ebimbɔ uchage nyɛ detú. Áfyɛ le mmɔɔ make né unó uke.”

*Nkwé ayi bii uwyaa bɔɔ Jus
(Mat 12:1-8; Luk 6:1-5)*

23 Né bii uwyaa bɔɔ Jus fɔ, Jisɔs ne baá utɔɔ bii ákoóge né mekɔɔ gefɔgé nchi fɔ eyi ákuú nnó wid. Ndere ebwɔ ákoóge né mmu mekɔ wembɔ, baá utɔɔ bii álɔ mánkógé gefɔgé nchi eyimbɔ álálege ányéé.

24 Ne bɔɔ Farasi fɔ ágégé mbɔ, ájɔɔ ne Jisɔs aké, “Gé ebé se ékámé fɔ nnó baá utɔɔ byé ákɔɔ nchi bii uwyaa wɔ.”

25 Jisɔs ashúú ebwɔ meko aké, “Enyú délú danjɔɔ né mmu nyɛ Eɔwɔ dékaá genó eyigé mfwa Devid ápyé nyá gébége mesa ámmye ji ne bɔɔ bii wɔ?”

26 Akpe nyá mmu echa upe Eɔwɔ, abɔ brɛd ayi abɔ ájelé áchye mbaá Eɔwɔ ányé. Ewe ebe se eké muú yicha anyɛ fɔ menyéé yi ajéle áchye mbaá Eɔwɔ, ekose ámpye upe Eɔwɔ wɔ. Yé mbɔ Devid ábɔ anyé achye ntó bɔɔ bii.” Mechɔ ewe pye gébége Abyata alu mfwa ámpye upe Eɔwɔ.

27 Jisɔs anmɛre ajɔɔ ne ebwɔ aké, “Akwyé fɔ mekwaá getúgé bii uwyaa wɔ, ákwyé lé bii uwyaa getúgé mekwaá.

28 Nkelege mangaré enyú nnó Maá Nte Mekwaá ne alú Ata ayi abɔɔ utó mangaré mekwaá genó yi abɔ mampye bii uwyaa bɔɔ Jus.”

3

Jisṣas apye mende yi ebwṓ egboṓ ji atoo
(Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)

1 Jisṣas ama jye né echa mmyemenene ne mende ayi ebwṓ egboṓ ji abó alú wye.

2 Efée mbṓntó, bṓṓ fṓ abi ákélege meti mánjṓṓ nnó Jisṣas ápye genó gebo alú wye ápéle ji dome mangé nnó apye nye mende yimbṓ atoo né bií uwyaaá bṓṓ ne ájṓṓ nnó ákwé ebé.*

3 Jisṣas aké ne mende yimbṓ, “Kwilé, chwṓ téné mbṓ ushu bṓṓ.”

4 Agii ebwṓ aké, “Ebé esé eké depye ndé né bií uwyaaá? Eke depye galógáló wá gabogabo? Mampye mekwaá apó wá mánlyaaá ji agbó?”

Ne yé muú ayi anené meko apó.

5 Metṓṓ esṓṓ Jisṣas dṓṓ ape ebwṓ agyaaá yémbṓ meshwe akwṓ ji metṓṓ gétúgé áñeá matṓṓ. Ajṓṓ ne mende yimbṓ aké, “Nyaá ebwṓ wye.” Anyágé ebwṓ wuú etoo.

6 Ténéténé yimbṓ bṓṓ Farasi átáné dafye ájye báne ekwṓ Herṓd, ásṓ mala nnó apye Jisṣas áwá.

Gejamégé bṓṓ ákwólege Jisṣas

7 Jisṣas ne baá utṓṓ bií ályaaá afé ne mbále gentoge mewaá Galilii, né gejamégé bṓṓ ákwólege ji abi átáné gebage mewaá Galilii, Judiya,

8 Jerosale, Idumiya, abi átáné egbé ebéé Jodan, ne gebagé mewaá eyi gelu kwókwóle né Tiya ne Sidṓn. Bṓṓ bina ako abṓ áchwṓ eféé gétúgé áwú unó bi Jisṣas ápyeé.

9 Jisṣas agaré baá utṓṓ bií nnó ákwye ekpéé ji akpe mmu, néndé bṓṓ ája dṓṓ ekagé áñméréé ji mme.

10 Ne gétúgé ji apye gejamégé bṓṓ atoo, bṓṓ mameé ako ámmye mánchwṓ ji mmye nnó áta ji.

11 Yéndégébé bṓṓ bi áwya aló nchye ágegé Jisṣas, aló nchye bimṓṓ apye ebwṓ akwéne mme mbṓ ushu wuú akálege aké, “Wṓ olu Maá Esṓwṓ.”

12 Yémbṓ Jisṣas anyáne abi nnó ékágé ájye ágáré bṓṓ ákaa gefṓge muú yi ji alu.

Jisṣas ajya áñgbá bií áfyáneápea

(Mat 10:1-4; Luk 6:12-16)

13 Ewyágé Jisṣas afé mfaá mekwé, akuú bṓṓ bí ji akelege nnó ákwóle ji, áchwṓgé,

14 ajya bṓṓ áfyáneápea nnó ábṓ ne ji, achye ebwṓ mabo nnó áñgbá. Agare ebwṓ aké, “Ntṓme nye enyú dafye nnó déjyé degarége mekomejṓṓ Esṓwṓ melómeló,

15 ne uto bií déférége aló nchye bi áchyege bṓṓ efwyale mmye.”

16 Ge mabṓ bṓṓ abi ji ajyá na, Simun ayi Jisṣas achye ji mabṓ amifṓ nnó Pita,

17 Jemsi ne meñme wuú Jon baá Sebēdee, Jisṣas achye bṓṓ mabṓ nnó Banagis, ula útené nnó baá nénfée.

18 Andru, Filip, Batolomyo, Matyo, Tṓmasi, Jemsi maá Alfṓs, Tadyṓs ne Simun ayi alu muú ekwṓ bṓṓ Kanenia, †

19 ne Judas Iscarot ayi meso gébé achyé Jisṣas mankwaá.

* 3:2 Elú wáwálé nnó: Mabe bṓṓ Jus áleré nnó mampye muú átoó elé utṓṓ gétúgé eyigémbṓ, ákamege fṓ muú apye muú átoó né bií uwyaaá ekosé mbṓgé muú nemeé yimbṓ ala meti negbo. † 3:18 Elú wáwálé nnó: Ekwṓ bṓṓ Kanenia ula utene nnó ekwṓ bṓṓ ukoge.

*Jisəs apó ula uma ne Belsəbəb mfwa aló nchye**(Mat 12:22-30; Luk 11:14-23)*

²⁰ Ndere bə Jisəs akérégə mmu, gejamégé bəs ama chwó eféé ája kpaá apye ji ne ákwólé bíi gébé gepó eyi ebwó ákáge nyéé yé menyéé.

²¹ Bós ula gepú Jisəs áwuúge ndere bós ájóge nnó Jisəs alé meé gebwó áfé manjye se ji.

²² Ne ánleré mabé Esəwə fə abi átané Jerosale ábó ájóge áké, “Jisəs awya melo nchye ayi ákuú nnó Belsəbəb mfwa aló nchye. Ji ne achyége Jisəs utó nnó ábúgé aló nchye.” †

²³ Jisəs awúgembə, akúu bós bimbə nnó áchwó, áchwóge aló mántó ebwó makámejó áké, “Danchəmeló ákáge bú mbə gemé jíi nnó?”

²⁴ Mbəgé melo ekarégé eké emyé ne ate, melo ewémbə eténégé.

²⁵ Mbəgé ula gepú ukarégé, uké umye ne ate utyage.

²⁶ Ne mbəgé danchəmeló áké amye ne bós bíi, ebyennó ewú ebye.

²⁷ “Muú ákaágé kpe fə gepúgé meto muú ájó genó mbəgé alá bəmbə áwé ji wə. Ekosé nnó abəgé mbə awəge ji ne ákaágé kpe ájó yéndégénó.

²⁸ “Ne enyú kaáge wáwálé nnó Esəwə ajigente gabo yi muú apye ne mejó mehomebo ewé étánege ji meno.

²⁹ Yémbə ájígé fə nte muú ayi ájóge mejó mehomebo ne Mendoó Ukpea, gabo yimbə aláá ji mmye te kwyakwya.”

³⁰ (Jisəs ájómbə gétúgé bós ábó ájóge nnó, “Ji awyaá meló nchye.”)

*Mmá Jisəs ne aḡmó bíi**(Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)*

³¹ Mmá Jisəs ne aḡmó bíi áchwó téné dafye, átó muú nnó akúu ji.

³² Ne gejamégé bós bíi ájwólé ános Jisəs mme, ágaré ji áke, “Mmá wye ne aḡmó byéé álú dafye ákélege wə.”

³³ Jisəs ashuú ebwó meko áké, “Gəge me ngaré enyú ntó muú ayi alú mmá wa ne aḡmó ba”.

³⁴ Abwólé ape bós bíi ájwólé ános ji mme áké, Gége mmá wa ne aḡmó ba na.

³⁵ Yéndémuú ayi awuú ne apyé genó eyígé Esəwə ákélege, ji ne alú menḡmó wa ne mmá wa.

4*Nekanémejó Mentyad mbwe**(Mat 13:1-9; Luk 8:4-8)*

¹ Gébé gefó Jisəs afe né mbale géntóogé mewaá Galilii, aló mánlere mekoméjó Esəwə ewu. Gejamégé bós ákwólé ji áfé ewu. Ji ágégé nnó bós bimbə ájá dós, ajye kpe ajwólé mmu ékpée ewé élú mbále mewaá. Bós bimbə aláá né mbale géntóo mewaá.

² Alerege ebwó gejamégé unó né makámejó. Ndere ábó alérege áké,

³ “Wuúge! Bíi uma mmpye makós fə áfé manjye tya mbwé né mekós wuú.

⁴ Ndere átyaá ájyéé, ámé mbwé áyifó ákwé né maá meti ayi bós akoge wye, denywóné dégégé déchwə chwé dényé.

⁵ Ámé áyifó ákwé né mfaá mme etárávé mbaá ayi mme alá jaá wye wó. Ebelé yéé wó áchiú. Ne élé mme alá jaá wye wó.

⁶ Nḡméé étyégé, edo mbwé yimbə, ne élé maka alá kpe mme chánchá wó, adé agbó.

† 3:22 Elú wáwálé nnó: Belsəbəb ne danchəmeló élé muú awu ama.

⁷ Amé ayifó ákwé né mme ayi genkpé ntó géchíge wye, áchígé, genkpé eyigémbó géwé gekweré mbwé yimbó, meshii ejo agbó, mbwé yimbó áfyé uló wó.

⁸ Yémbó amé ayifó ákwé né mme melóméló, awégé áfyé uló, ayifó áfyé uló esaá mesó efya, ayifó áfyé usaá uléé ne ayifó usaá uta apwó nkane ábó átyá.”

⁹ Jisós ánerégé manto nekanemejóó eníne na aké, “Muú yi áwyaá matu mawú, áwú.”

*Ula bi Jisós atóme makámejóó
(Mat 13:10-17; Luk 8:9, 10)*

¹⁰ Ewyágé Jisós alyaaá gejamégé bós bimbó ala mmyemmye jii, áhgba bii áfyáneápea ne bós bifó abi álu kwókwóle ne ji ágii ji ula bi ji atome makámejóó.

¹¹ Aké ne ébwó, “Élé enyú ne Esówa apyé nnó dékaá gbógwónó unó bi ulú nya bibi né gefwa jii, ne abi alá pó né gelua genyú, ntome lé ébwó makámejóó,

¹² nnó,

‘Ápele wye pele yémbó ágégé fó;

ne awuúge lé wúu,

yémbó akágé fó ula;

Nnó ekágé ákéré meso mbaá Esówa ajige nte gabo bwó.’ ”

*Jisós agare baá utóó bii ula nekanemejóó mentya mbwe
(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)*

¹³ Ne Jisós aké ne ébwó, “Enyú delá ká mbó ula nekanemejóó eni na wó, depyembo nnó ne dekaá ayifó?”

¹⁴ Mbwe ayi mempyé mekóó atyá mbó, élé mekomejóó Esówa.

¹⁵ Gejamégé bós bifó álu eké mbwé ayi ákwené meti, ébwó áwúgé mekomejóó Esówa, ténéténé danchómeló achwó aféré mekomejóó yimbó né mmu matóó bwó.

¹⁶ Bós ábifó álu eké mbwé ayi ákwené né mfaá mme etárávé, áwúgé mekomejóó Esówa ténéténé yimbó, áse ji ne nechóchó.

¹⁷ Yémbó mekomejóó Esówa ájwóle ébwó né mmu metóó wó néndé álú eke genóó eyi gelá gépó ne maka né mme. Ne ábógé efwyale mangé ndere bós ápaá ébwó gétúgé mekomejóó yimbó, ténéténé ájá mmye meso.

¹⁸ “Bós abifó álu eké mbwé ayi ákwené né mme genkpé meshii ejomé. Ébwó bina álú eké bós abi áwúgé mekomejóó Esówa,

¹⁹ yémbó élé ébwó áwyaá mmwólé né unó mme, ábós gejeé ne nka ne ufóó unó uko bí ébwó ákélege, unó bina ujo mekomejóó yimbó upyee ébwó áwo umpome ulóóló wó.

²⁰ Yémbó bós abifó álú eké mme melóméló, ébwó áwúgé mekomejóó Esówa áse ji áfyé mmu gejwáge bwó, áwóme umpome ulóóló, abifó áfyé uló esaá meso áfya, abifó usaá uló uléé, ne abifó ntó usaá uló uta epwó nkane abó ápené.”

Muú abii fó mekomejóó Esówa mbaá bós

²¹ Jisós ama jóó ne ébwó aké, “Muú akágé lwé fí étúlénká abó gesá ákweré yé mambelé éwú né ntee ukwó. Anjma éwú mfaá.

²² Yé genóó eyi gebeé biibi bós alá kágé nye gépó. Ne genóó fó gépó eyigé ákwérégé geji bós alá kágé.

²³ Mbógé muú awya matu, áwú.”

²⁴ Ajóó ntó ne ébwó aké, “Sége gébé nkane enyú déwúu depó. Gefóó eyigé démege genóó déchyége muú, mbóntó ne ámege nye áchyéé enyú. Ne áchyége nye ntó enyú eyi géjame gepwóó.

²⁵ Muú ayi awya genó, ji ne ágbége nyé ji ebwó, ne muú ayi alá pò, yé ékéké ewé ji awya, áséle nyé eta wuú.”

Nekanémejós mbwé yi awéne

²⁶ Jisós ama jóó aké, “Gefwage Esówo gélú nkane mbwé ayi mempyé makóó ápene.

²⁷ Alyaá afé apye unó bíí ebicha agéne ndere mbwé wuú awéne, ne yé genó eyi gepye mbwé wuú awéne akagé.

²⁸ Elé mme ne apye nnó amé mbwé áchií, áwé ákwóné áfyé uló.

²⁹ Ne gébé eyíge mbwé yimbó ágélégé me mempye makóó achwó ala mansaré ne esaá nende gébé gekwóné.”

Nekanémejós mbwé ayi ákuú ji Mòsta

(Mat 13:31-32; Luk 13:18, 19)

³⁰ Ne Jisós ama agií ntó aké, “Ese de joge nnó gefwage Esówo gélú nkane nde? Mmégé nyé geji ne ndé nekanémejós?”

³¹ Gélú nkane mbeé mbwé ayí ákuú mòsta, ápege alu nénéne éke nyiné mbwé ngbon.

³² Ebélegé ndere ápene néchií, nówé, nébwólé gekpékpégé genóó eyi gepwóó unóó uko, gefye mata ayí denwóné débígé nmeé, déténege anyua bwó wyé.”

Úla bi Jisós álerege né makámejós

(Mat 13:34-35)

³³ Jisós agaré bóó mekomejós Esówo né gejámégé makámejós aleré ebwó né gefo eyige ebwó ákage káa ula.

³⁴ Ajógé fó ne ebwó ayi alá tóme makámejós, yémbó gébége abegé ji mbi ne baá utóó bíí ágarege ebwó úla yéndé mechó.

Jisós anyá mbyonnyi atané

(Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)

³⁵ Ne nkwaleté Jisós ajoó ne baá utóó bíí aké, “Déchyaá gentógé mewaá de jye égbé né.”

³⁶ Ne ebwó álya gejamégé bóó efeé, ne Jisós ajye jwóle mé mmu ékpe, ne baá utóó bíí achwó kpé. Ebwó álo mánychya ne mákpée ayifo ákwolege.

³⁷ Ndere ájye, mbyonnyi metometo áchwó bule nnyi ne ngba nnyi apye nnyi nébúlege, apye ékpe enyige ne uto ne manaá maló mankpéne né ékpe, éla mankemanke.

³⁸ Jisós abó alú né meso ékpe, anéré mekpo né genóóge mekpo, abelege. Ne baá utóó bíí ájye pe ji ájoge aké, “Ménleré bóó gébé nnó ese dechwó gbó wó?”

³⁹ Ne Jisós akwilé ka, anyá mbyo nnyi yimbó ajoó aké, “Mgbannyi tené nyámeé.” Mbyo nnyi yimbó átené, mbaá akwené tameé.

⁴⁰ Ewage Jisós agií ebwó aké, “Défóó ndé? Défyéé fó matóó ne Esówo wó?”

⁴¹ Ala mano mekpo fuú áwére ne efó metóó ágíge ate aké, “Nde gefógé muú na? Yé mbyo nnyi ne mgbannyi áwuú ji?”

5

Jisós abú aló nchye átané mende fò mmye

(Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)

¹ Jisós ne baá utóó bíí áchyaagé gentoógé mewaá Galilií, ákwóné mbale nnyi kwókwólé né gebagé mewaá Garesene.

² Ndere Jisós átané né ékpe ashule né mbale nnyi, mende fò yi awya meló nchye átané né manome ayi áchomé né etárávé abó gatelé áchwó báne ji,

³ ji ajwolege le né manome. Yé muú yi akáge wé se ji ne bó mkpokové apó,

⁴ Ndɔ ndɔ ne ndɔ ábɔ áwéle mé ji uka ne amu yémbɔ asɔrege bɔ ñkrɔkove ne use bi úlú ji uka agbɛ. Mende yina atɔɔ kpaá apwɔ ayi muú alá kágé ba ji mme awɛ.

⁵ Utuú ne nwómésé mende yimbɔ akene tametame né manome ne mfaá makwɛ, akalege ne asɔrege menyammyɛ wuú ne mataá awuú ubale.

⁶ Aké agene Jisɔs tete, abɔ gatélé, ajye tó manó né mbe ushu Jisɔs.

⁷ Apyégé mbɔ, alile akalege kénké aké, “É é Jisɔs, Maá Esɔwɔ Anyata! Ɖbɔ ndé mechɔ ne me? Kélé mabɔ Esɔwɔ nnɔ ɔchyege fɔ me efwyale.”

⁸ Ajɔgembɔ élé Jisɔs abɔ anyane ji nnɔ, “Wɔ meló nchye táné mende yina mmyɛ.”

⁹ Ewyagé Jisɔs agii ji aké, “Mabɔ myɛ makamege nnó?” Mende yimbɔ ashuú ji meko aké, “Nkamege ‘Gejamé’, néndé ese delú gejamé.”

¹⁰ Ne aló nchye ane Jisɔs mmyɛ nnɔ ekágé ábú ebwɔ átané né gebagé mewaá eyigémbɔ.

¹¹ Wye eféé, nfɔné mekwende fɔ nébɔ nényéé kwɔkwólé né mbyɔ Mékwɛ.

¹² Aló nchye bimbɔ áne Jisɔs mmyɛ nnɔ álya ebwɔ ájye kpɛ mekwende eyimbɔ mmyɛ.

¹³ Jisɔs akamé. Aló nchye bimbɔ átané ájye kpɛ nfɔné mekwende eniné mbɔ né mmyɛ. Akpɛgé mbɔ, nébɔ néshulé Mékwɛ, nékwé mmu gentoóge mewaá néke. Nfɔné mekwende eniné mbɔ nelú genógé bɔ dɛlé ápea.

¹⁴ Ambamé mekwende yimbɔ ágégé, ábɔ afé né meló mangaré genó eyi gepyéé, abifɔ afé né makɔɔ ágarege abya yimbɔ. Ne bɔɔ átané nnɔ áchwɔ áge mechɔ ewé epyéé.

¹⁵ Ne ebwɔ ákwónégé mbaá ayi Jisɔs alu, ágé ntó mende ayi abɔ awya gejamégé aló nchye ndere ajwolé eféé ne mandéé jii mmyɛ, akéré menyammyɛ wuú. Ebwɔ ágégé mbɔ efɔ ekwɔ ebwɔ matɔɔ.

¹⁶ Bɔɔ bí abɔ ágené genó eyigé pyé álɔ mangaré mechɔ ewé epyé ne mende yi abɔ awya aló nchye, ágarege ntó mechɔ ewé epyé ne mekwende.

¹⁷ Ne ebwɔ álɔ máne Jisɔs mmyɛ nnɔ ályaa gebagé bɔɔ ájye.

¹⁸ Ndere Jisɔs abɔ akpéne mmu ekpée, mende yi abɔ awya aló nchye ane Jisɔs mmyɛ nnɔ agɔ ji akwólé ji.

¹⁹ Yémbɔ Jisɔs akamé wɔ. Agare le ji aké, “Kere meso mbaá bɔɔ bye ne ɔgare ntó ebwɔ nkane Esɔwɔ ágené wɔ meshwɛ, apɔɔ wɔ ne unɔ uko bí ápyéé eta wyé.”

²⁰ Mende yimbɔ afé né gebagé mewaá eyigé ákuú geji nnɔ Dekapolis, mme malɔ ufya, alɔ mankené ne agarege galógálɔ ayi Jisɔs ápyéé eta wuú. Mechɔ ewena épye yéndemuú ayi awuú ala meno mekpɔ fuú.

Maá Jarɔs ne mendée ayi ataa nku Jisɔs

(Mat 9:18-26; Luk 8:40-56)

²¹ Bɔ Jisɔs ama kpɛ ékpe áchya ákéré egbé gentógé mewaá Galilii. Ne ndere atené mapeá nnyi, njuné bɔɔ néchwɔ nɔ́ ji mme.

²² Ne Jarɔs muú kpaá né echa mmyɛmenene ewe elu eféé abɔ alu nto geluage bɔɔ bimbɔ. Gébége ágené Jisɔs, ajye tó manó mbe ushu wuú.

²³ Alɔ manené Jisɔs mmyɛ ne metɔɔ wuú meko nnɔ apɔɔ ji. Aké, “Maá wa ayi kɔɔ mendée amé ne achwɔ gbɔ. Ata, chwɔ nere ji ebwɔ mmyɛ, apege nyɛ.”

²⁴ Jisɔs alya, alɔ manjye ne Jarɔs. Ne njuné bɔɔ nekwolege ji, egbɛ we ne ewe áñmeregé atɛ mme.

²⁵ Né geluage bɔɔ bimbɔ mendée fɔ abɔ alu ayi manoó mátánege ji mbe, málé aɱmé áfyáneápeá.

²⁶ Mendée yina agé me efwyale dós, achó ñka mbaá bó maka kpaá yé galógáló apó. Yémbó ébóó wye bóó.

²⁷ Mendée yimbó abó áwuú ngo Jisós aké né mpu ekwó bós ewémbó, achwó ji né meso, anyaa ébwó, atá nku wuú.

²⁸ Ajóge ne geme jí aké, “Mbógé ntage yé lé mandée jíí, ntoge nye.”

²⁹ Atágé mbó, ténéténé manóó mansó. Ne awuú menyammye wuú nnó atóó.

³⁰ Wye né gébé eyigémbó Jisós awuú nnó uto útané ji mmye, ábwalé mmye ne njuné bós aké, “Waa ataa mandée ya?”

³¹ Baá utós bíí aké ne ji, “Ge nkane gejámégé bós ánóó wó mme, epyéémbó nnó ne ógige nnó waa ataa wó?”

³² Yé lé ébwó ájóómbó, Jisós ashíí wye mampéle agyage, agíge muú yi abó ataa jí.

³³ Mendée yimbó ákaáge genó eyigé gepyéé né menyammye wuú, atané metós metós bós bimbó awere ne éfo metós achwó kwé mbé ushu Jisós. Apyége mbó, agare jí abya wuú meko.

³⁴ Ne Jisós aké ne ji, “Maá wa, otóó getúgé ófyéé metós wye ne me. Ómágé wú sé ubale. Ké pere.”

³⁵ Ndere Jisós abó alú jóóge ne mendée yimbó, bós dentós átané né gepúgé Jarós achwó gáre Jarós aké, “Maá wye agbó mé, óchyé gé sé ménleré efwyale detú.”

³⁶ Ne Jisós afyéé mekpo né depó etiré ájógé wó, yémbó aké ne Jarós, “Ófógé, fyé lé metós ne me.”

³⁷ Akamé fó nnó muú yicha akwólé jí wó ékosé Pita ne Jemsi ne menímó wuú Jón.

³⁸ Aké gé ákwónégé gepúge Jarós, Jisós age nkane bós ákwené tametame áyiáge, ádorege mmye mme álíle kenke.

³⁹ Jisós akpé mmu aké ne ébwó, “Ndé enyú déyiáge délíle? Maá mesó mendée yina agbo wó, abelege lé géjyá.”

⁴⁰ Awúgé mbó áló manjwáné jí jwané, eféé ne alé bú ébwó ako átané dafye, asé le mma ne nte maá yimbó ne baá utós bíí aléé, ájyé kpe mbaá ayi ábelé maá yimbó.

⁴¹ Ne Jisós agbare jí ébwó ajóó né meko aramaic aké, “Tabita kumi. Ula utené nnó, mesó mendée njóge ne wó nnó kwilé ka.”

⁴² Maá yimbó akwilé, ténéténé aló mankené. Mesó mendée yimbó alu anímé áfyanéápeá. Bós bíí ágene mechó ewé, mano áwule ébwó mmu ukokó.

⁴³ Jisós aji ébwó matu nnó ekagé ágaré muú yicha mechó ewe. Anéré gé aké ne ébwó, “Chyége maá yimbó menyéé anyéé.”

6

Bós Násaret ábya Jisós (Mat 13:53-58; Lúk 4:16-30)

¹ Jisós alyaa melu ewémbó, akéré né meló wuú ne baá utós bíí.

² Ne bíí uwyaá bós Jus ukwónégé, afé mmu écha mmyemene, aló manleré bós deporé Ésowo. Gejamégé bós bíí áwuú unó bíí alerégé ála mano mekpo fuú ne aké, “Éwéna elúmbó nno? Nde mbaá, atáné ne unó uko? Ndé muú áchyéé jí gefósge denjá tí ne utó nnó apyé gé ufelekpa?”

³ Pó memwómé upú ayi alu maá Meri na? Pó anímó bíí álú Jemsi, ne Jose, Judas ne Simun? Pó anímó bíí abi andée álú fa ne esé.” Epye bwó áfyéé matós ne Jisós wó ne ábya jí.

⁴ Ne Jisṣos ajṣṣo ne ebwṣ aké, “Anoge bṣṣ ekpávé Eṣṣwṣ yéndé mbaá. Yémbṣ wylé bṣṣ melṣ bwṣ ne ula gepú bwṣ ne áṣṣme bwṣ ne alá nógé ebwṣ”

⁵ Ewena epye ji abṣ fṣ gébé mampye ufélékpa eféé wṣ, ekosé ukéke bṣṣ mamée abi ji anéré ebwṣ amu mmye atóṣ.

⁶ Ji ala meno mekpo fuú ndere age ne nnó bṣṣ bina áfyéé fṣ metṣṣ ne ji wṣ.

Jisṣos atṣ áṣṣgbá áfyáneapeá nnó ápye utṣṣ bíi

(Mat 10:5-15; Luk 9:1-6)

Ne Jisṣos atánégé melṣ wuú, afé né mata malṣ ayifo, alerege bṣṣ mekomejṣṣ Eṣṣwṣ.

⁷ Akuú áṣṣgbá bíi áfyáneapeá ako, áchwṣgé atṣ ebwṣ dafye apea apea. Achyé ebwṣ uto mamférégé aló nchye né mmye bṣṣ.

⁸ Ndere ebwṣ achwṣ jyé, Jisṣos aké ne ebwṣ, “Ekagé débṣ yéé genó, bṣṣgé le meto ewu ewu, dékpágé fṣ menyéé, yé gébagé neke, yé ṣka,

⁹ yé gekwṣrégé ndeé, yémbṣ fyége lé unó uka.”

¹⁰ Ama jṣṣ ne ebwṣ aké, “Dekwṣnégé yénde melṣ, gepú eyigé dékpégé, ásege enyú ne metṣṣ megomegṣṣ bége wye eféé kpaá te délyáge.

¹¹ Mbṣge melṣ elá seé enyú wṣ, yé manwu mekomejṣṣ nyú wṣ, lyáge déjye detene né metṣṣ melṣ, dekke uka mme nnó mpupu eyi ebalé enyú uka étáné, ne elerege nye nnó ákwele ebwṣ mbeé.”

¹² Ne baá utṣṣ bíi atáné áfé, álṣ mangáregé bṣṣ mekomejṣṣ Eṣṣwṣ.

¹³ Ebwṣ áfere gejamégé aló nchye né mmye bṣ, áma ápye bṣṣ mameé atóṣ ndere ágbéle ebwṣ mawéé mmye.

Negbo né Jṣṣ Menwyaá bṣṣ manad Eṣṣwṣ

(Mat 14:1-2; Luk 9:7-9)

¹⁴ Mfwa Herṣṣ Antipas ayi awáne baá gebégé ábyené Jisṣos awú ṣgo ukpékpé depṣ tiré Jisṣos apyé deko. Nendé yénde mbaá bṣṣ ágaré abyá wuú. Bṣṣ bífo ájṣge áke, “Jṣṣ menwyaá bṣṣ manaá Eṣṣwṣ ne akwilé né negbo nkaáwu ne awya utṣṣ mampye ufélékpa.”

¹⁵ Yémbṣ abifo áké, “Jisṣos alu mewené Elija muú ekpávé Eṣṣwṣ.” Abifo áké, “Jisṣos alu gekwénége muú ekpávé Eṣṣwṣ.”

¹⁶ Ne Herṣṣ awúge ṣgo Jisṣos aké, “Ndṣṣfṣ elé Jṣṣ menwyaá bṣṣ manaá Eṣṣwṣ ayi mbṣ nsṣṣ ji mekpo ne ákwilé né negbo achwṣṣ.”

¹⁷ Epyembṣ Herṣṣ atṣ bṣṣ nnó ágbaré Jṣṣ áwé áfyé né mmu gepúgé denṣ, gétúgé agaré gabo ayi Herṣṣ apyé nnó aferé Herṣṣdyas mendée menṣmo wuú Filip abá.

¹⁸ Jṣṣ abṣ ajṣgé ne Herṣṣ nnó, “Eṣṣme fṣ manfere mendée menṣmṣ wye ṣbá.”

¹⁹ Né gétú eyigémbṣ Herṣṣdyas abṣ apaá Jṣṣ ne akelé meti manwá ji yémbṣ ágé meti wṣ.

²⁰ Herṣṣ abṣ ánógé Jṣṣ ne ákelégé fṣ nnó awá ji. Akaá nnó Jṣṣ alu muú melṣmélṣ ne alu cho né mbé ushu Eṣṣwṣ. Yélé unṣ bi Jṣṣ ajṣge ulú tametame né metṣṣ wuú, yémbṣ metṣṣ éṣṣṣ ji manwúge Jṣṣ yéndégébé.

²¹ Bíi uma Herṣṣdyas age meti mawá Jṣṣ. Gébége Herṣṣ apye epaá bíi ebi ábyéné ji, akú ákpakpa melṣ ne afwa bṣṣ bee né gebage mewaa Galilíi.

²² Ne maá Herṣṣdyas mesṣ mendée achwṣ bee gefṣgé mabeé eyigé géṣṣṣ Herṣṣ ne ankéé bíi mataṣṣ, eféé ne Herṣṣ aké ne ji, “Gare me yénde genó eyige ṣkelege, nchye wṣ.”

²³ Nkelé nnó, “Nchyege wṣ yénde genó eyigé ṣkelege, ye ebe le gebagé melṣ wá.”

²⁴ Maá yimbṣ atané ajye gií mma wuú aké, “Mma, ngaré mfwa nnó nkelege nde”?

Mma aké, “Mekpo Jɔn menwyaá bɔ́o manaá Ɛsɔwɔ.”

²⁵ Maá yimbɔ abó akéré, agaré Herɔd aké, “Nkelege nnó ɔchye me mekpɔ Jɔn menwyaá bɔ́o manaá Ɛsɔwɔ fa né gebagé nkpagene nana.”

²⁶ Mechɔ ewé epye mfwa Herɔd byɔ ukaré ji mmu yémbɔ akágé shya manchye ji gétúgɛ abó akele me né mbe ushu ankeé bíi.

²⁷ Ténéténé yimbɔ, Herɔd atɔ membame wuu ayi ama nnó, ájye áso mekpɔ Jɔn né gepúgɛ denɔ. Ne ájye sɔ áchwɔ né ewu.

²⁸ Mende yimbɔ anérégɛ, abó mekpɔ ewu afye né gebagé nkpagene ajye chye maá yimbɔ mendée, ne maá yimbɔ ajye chye mbaá mma wuu.

²⁹ Ne baá utɔ́ Jɔn áwúgɛ nnó áwá nte bɔ́w, ájye kpá genkwo jíi, aníi né menome ewe áchomé né etárávɛ.

*Jisɔs achyɛɛ delé bɔ́o dta menyɛɛ
(Mat 14:13-21; Luk 9:10-17; Jɔn 6:1-14)*

³⁰ Anǵbá Jisɔs akéré meso né neke eniné ji abó atɔme ebwɔ. Agaré Jisɔs ufɔ́o unó bí ebwɔ ápyɛ ne álerɛ.

³¹ Ewyágɛ bɔ́o áchwɔ́o mbaá Jisɔs, abi áchwɔ́o, ne abi ájye, ájá kpaá ápye Jisɔs ne baá utɔ́o bíi ápó yé ne gébé manyɛɛ menyɛɛ. Ɛfɛɛ ne Jisɔs aké ne baá utɔ́o bíi, “Déjyɛ né melú ewé bɔ́o alá pɔ́, nnó enyú degbeé mmye gachyɛ.”

³² Ɛfɛɛ ájye kpe mmu ékpée ebwɔ ebwɔ, álo manjye né mbaá ayi álu bɔmbɔ.

³³ Yémbɔ gejamégɛ bɔ́o ágɛ ebwɔ ndere átané ájye ákaá Jisɔs ne bɔ́o bíi ne melu ewé ebwɔ ájye. Ne ebwɔ átané malómál, áso mewaá mewaá, abó mbe ne Jisɔs ne baá utɔ́o bíi.

³⁴ Jisɔs átanégɛ mmu ékpée, agé gejamégɛ bɔ́o, ne meshwe akwɔ́o ji metɔ́o, gétúgɛ álu eké magɔɔme ayi alá pɔ́ ne membámé. Ɛfɛɛ alo manlerɛ ebwɔ gejamégɛ unó.

³⁵ Ndere bíi ulɔ mangile baá utɔ́o Jisɔs ájye jɔ́o ne ji aké, “Atá bíi úfɛ ne mbaá yina alu eke mashwɔne.

³⁶ Gɔ́ bɔ́o bina ájye nnó ebwɔ akáge jyɛ ne makɔ́o né baá malɔ ayi álu kwɔkwólé, aná menyɛɛ ányɛɛ.”

³⁷ Ne Jisɔs ashúú ebwɔ meko aké, “Enyú ambɔ́o chyége ebwɔ genó ányɛɛ.”

Ne ebwɔ aké, “Atá okáá fɔ́o nnó ŋka yi ese dénáme bɔ́o bina menyɛɛ ékáge be genóge uba ŋka uepa wó?” *

³⁸ Jisɔs aké, “Enyú dewya ntó bred enii? Choge depé.” Ajye gé, ne aké, “Ese dewya ntó bred eta ne meshuú epea.”

³⁹ Ne Jisɔs agare ebwɔ nnó ákaré bɔ́o bimbɔ matoómatoó, ájwólé né dambyanja.

⁴⁰ Apye ebwɔ ájwólé, mbaá ayifo álu usaá bɔ́o uta ne ayifo alu usaá bɔ́o uepa meso efa.

⁴¹ Ájwólégɛ Jisɔs abó ntóo bred étáa ne meshuú épeá, ape ame mfaánebuú, achyɛ matame mbaá Ɛsɔwɔ. Agya bred achyɛ mbaá baá utɔ́o bíi nnó ákaré mbaá bɔ́o bimbɔ. Ne ákaré ntó meshuú epea mbaá ebwɔ ako.

⁴² Yéndémuú ányɛ ágbeé.

⁴³ Ne baá utɔ́o Jisɔs ányweré bred ne meshuú ágbeé usá úfyáneupeá ebi ányɛɛ ulaá.

⁴⁴ Bɔ́o bíi ányɛ menyɛɛ álu delé bɔ́o átáa.

*Jisɔs akɛ mfaá mekɔ́o manad
(Mat 14:22-23; Jɔn 6:15-21)*

* 6:37 Elú wáwálé nnó: Denari alu ŋka yi apege muú né utɔ́o bíi uma.

45 Ewyágé Jisós apyε baá utós bií ákpe ékpée nnó ábó mbe áchyá gentoógé mewaa ájyé né melo Betsada. Ji ala meso agare bós nnó ebwó ákéré né upú bwó.

46 Ajógé mé né bós nnó áke chánéné, afe né mfaá Mekwe manemmye.

47 Nkwále akwónégé, ékpée elú né metós gentóógé mewaa Galilíi, ele Jisós mbií ne álaá né mapeá nnyi.

48 Jisós agé nnó baá utós bií ágéne efwyale ndere mbyo nnyi atané ebwó mbe ushú ápélege ékpée bwó. Elo né gejéjégébi kpaá te dondo, Jisós ákéné mfaá meko manaá achwó eta bwó, ela gachye ake apyáme ebwó akoó.

49 Ebwó áké ágéne nkane Jisós akéne mfaá meko manaá achwó, áferé nnó ele muú nefoo ne alo máηkalégé.

50 Ebwó ako ágégé ji efós ekwó ebwó mataós.

Yémbó áké ne ebwó tenetene yimbó, “Elé me, gbarege mataós nyú, défoge.”

51 Jisós akpege né mmu ékpée ne ebwó, mbyo yimbó apwá. Agege mbó ala mano mekpo fuú.

52 Yele Jisós abo achye dele bós atá bred ányéé, akaá fə gefoge muú eyige ji alu wó; néndé aηea mataós.

*Jisós apyε bós mameé atóó né Genésáret
(Mat 14:34-36)*

53 Jisós ne baá utós bií áchyagé gentoógé mewaa, áchwó kwóne né melo Genésáret, né gentó eyigémbó ne ebwó áshú ékpée efeé.

54 Ténéténé yi ebwó átané mmu ékpée, bós ákaá nnó gé Jisós na.

55 Alomé gatélé, áfe melo meko ne baá mata malo, áfe ákpane bós mameé bwó áchwó ne ebwó, ne yénde mbaá ayi áwuúge nnó Jisós alú wye.

56 Ne yénde mbaá ayi Jisós ákwóné, yé né malo ayi kókó ye ayi kpákpá ne ye né makós ákpané bós mameé ánywérege malú malú yé né ntoné gese, ne ánené Jisós mmye nnó alya ebwó atá mano nkú jii. Ne yéndémuú nemeé ayi ataa mano nkú Jisós atóó.

7

*Jisós agarege unó bi ukwene ante bós Jus áleré
(Mat 15:1-20)*

1 Bós Farasi ne anleré mabé Esɔwɔ fə átané Jerosale áchwó nó Jisós mme.

2 Ndere ebwó álu efeé, ágé nnó baá utós Jisós abifo anyéé menyéé amu debadeba ayi álá shwónége amu ndere gepó gebwó gelerége wó.

3 Bós Farasi ne bós Jus ako abi ákwólege unó bina dós, ushuú bós Farasi cháchá ányéé fə menyéé ayi álá bɔmbe áshwóné amu bwó ndere gepógé ukwene ante bwó gelu wó.

4 Yéé muú bwó ayi anyéé genó eyígé ánáme né gese ayi álá shwóné chánéné apó. Ebwó ábelege ntó gejamégé mabe bwó nkane manshwónégé amó, meséé ne mamba.

5 Ne Bós Farasi ne anleré mabé Esɔwɔ ágií Jisós áke, “Ulannó ne baá utós bye álá kwólégé unó bi ukwene ante sé áleré? Ulannó ebwó ányéé menyéé ayi álá shwónégé amu?”

6 Jisós ashúú ebwó meko áké, “Enyú bós dembwólé. Asaya, muú ékpávé Esɔwɔ abó alu cho gébége agaré nyá mekomejós Esɔwɔ atomé ne enyú nnó, ‘Bós bina ánogé me ne ubómeno yémbó ánogé fə me né mmu mataós bwó cháchá.

7 Enógé ewé ebwó ánoge me, elú detú nénde ásele unó ukwene ante bwó álerege eké mabe ya!’ ”

8 Jis̄as aké ne ebwó, “Enyú dése mabé Es̄owó, deke debélé egbe ema nnó dénogé unó bi ákwaá álérege.”

9 Jis̄as afe mbe manjóó aké, “Dewyá mati malómaló mánlya mabé Es̄owó nnó dékwólégé le unó bi ukwene ante nyú álerége.

10 Gébége Mosis alerege mabe Es̄owó, abó ajóó aké, ‘Nógé mma wye ne nte wye’. Ama jóó ntó nnó, ‘Mbógé muú ajógé mejóó mebo ne mma wuú yé élé ne nte wuú, ábó manwá ji.’

11 Yémbó né egbé ewé nyú, dela gáre lé nnó, mbógé muú abegé ne genó eyigé ji akage poó mma wuú yé élé nte wuú ne geji, ajóó le nnó, ‘Élé e chye Es̄owó.’

12 Wyembó ne dégbéé bós nnó apoóge f̄s amma b̄wó ne ante b̄wó.

13 Enyú dépye mabé Es̄owó áfu sé yé genó wó getúgé unó bi enyú délérege. Ge wye gepó gema na me njóó mbo gejamégé gabo alú ayi enyú dépye wye na.”

Unó bi upye mekwad álá béé f̄s cho né mbe ushuú Es̄owó

(Mat 15:10-20)

14 Ne Jis̄as ama akuú njuné bós nnó áchwó eta wuú. Achwóge aké, “Enyú ako wuúge, ne yéndemuú ákaá genó eyigé njógé.

15 Genó eyigé muú ányége gejye ji une gepye f̄s muú ábéé debadeba né mbe ushuú Es̄owó, élé eyi getanege ji né meno.”

16 Ne mbóge muú awyá matu manwú áwú.

17 Jis̄as anérége, ji ne baá utóó bií álá bós bimbó, áfé né mmu gepú, ne ebwó ágú ji ulá nekanemejóó enina.

18 Jis̄as ashúú ebwó meko aké, “Enyú delú defós pó eké ate? Enyú dékaá wáwálé nnó dényége menyéé ákágé pye f̄s enyú debé debadeba.

19 Menyéé wu ákpéné f̄s né matóó nyú, ájye le né une, ne átane né menyammye.” Ndere Jis̄as ajóó mbo ebyennó ufós menyéé uko ukwané manyéé.

20 Ne Jis̄as aké, “Uféré ebi utánege muú metóó ne upye muú abéé debadeba né mbe ushuú Es̄owó.”

21 Ama jóó aké, “Uféré uboubó, ubelé tametame, ejo ne manwáné bós. Unó bina uko utánege né metóó,

22 mankwéné uló, use, ne nchye, mambwólege bós, eñmenmené, mansoge metóó nnó bós ábó unó ápwó enyú, manchage bós mambó, nepa ne ukérkéné.

23 Unó bina uko utanege né metóó ne ubi ne úpyéé muú abéé debadeba né mbe ushuú Es̄owó.”

Mendée ayi dfyéé metóó ne Jis̄as

(Mat 15:21-28)

24 Ne Jis̄as atané afé né gebagé mewaa bós Jus eyi gelú kwókwólé ne melo Tiya ne Sidón. Jis̄as ajye kpe mmu gepú gefó ne akélége f̄s nnó muú akaá nnó ji alu eféé, yémbó meti epó ewe ji ákage bií.

25 Mendée f̄s ayi maá wuú yi mendée awya meló nchye, áwuúgé nnó Jis̄as alu eféé, atané ténéténé achwó tó manó né mbe ushuú wuú.

26 Mendée yina apó f̄s muú Jus alu muú Grek ne ábó ábyé ji títi né gebagé mewaa Siriya né Sirofónishya. Ane Jis̄as mmye nnó aféré meló nchye yimbo né mmye maá wuú.

27 Yémbó Jis̄as aké, “Gó esé debó mbe dechye baá melo menyéé, élómé f̄s nnó muú ase menyéé ayi baá melo ányé achyéé bó mammye.” *

* 7:27 Elú wáwálé nnó: Né melo ñwe ewéna bós abi Jis̄as ajógé atome ne ebwó nnó baá melo élé bós Jus ne abi ji atome ne ebwó nnó bó mamye élé bós abi álá pó f̄s bós Jus.

28 Ne mendée yimbɔ ashuú ji meko aké, “Ata, yémbɔ bɔ mammye ányéé uchɔchɔgéré ebi utánege né ekpókópógélé ukwéne mme gébégé ambané áke ányéé menyéé.”

29 Jisɔs aké ne ji, “Elé wáwálé, chɔ, ɔgene nyé ndere meló nchye yimbɔ atané mé maá wye mmye.”

30 Gébégé mendée yimbɔ akéré né gepú jíí, agé maá wuú ndere ábelé né ukwɔ ne meló nchye atané mé ji mmye.

Jisɔs apye mbuú atoó

31 Ne Jisɔs atánege melo Tiya akoó né meti Sidɔn afé né ebeé mega Galilíí. Afé né mme Dekapolis, mme malɔ afya.

32 Bɔɔ fɔ áchwɔ ne mende ayi alu matu gbégbé ne akágé jɔɔ fɔ mejɔɔ. Ebwɔ áne Jisɔs mmye nnó anéré ji ebwɔ mmye.

33 Jisɔs ase ji né metɔɔ metɔɔ gejamégé bɔɔ, afé né melu ewé elu bibíí eféé ne afye denɔré amu né matu mende yimbɔ, akpó matye ne ata nenɔme níí.

34 Ne Jisɔs apye amé mfaánebuú ne ashuúle gefere, ajɔɔ né meko aramaic aké, “Eífata” ula úlú nnó, “Néné”.

35 Ténéténé mende yimbɔ alɔ manwu ne alɔ ntó manjɔɔ mejɔɔ ayi alá pɔ se ne efwyale.

36 Ne Jisɔs akwelé ebwɔ mbeé nnó ékagé ágaré muú. Yémbɔ ndere ákwelé ebwɔ mbeé dɔɔ, mbɔ nto ne bɔɔ ágarege abya wuú ájye.

37 Ebwɔ ako abɔ, alá manó mekpɔ fuú ájoge aké, “Yéndé genó eyige ji apyéé gelú gelógeló.” Apye bɔɔ matu gbégbé áwuú ne abi alá jɔge, ájoge.

8

Jisɔs achyéé delé bɔɔ ani menyéé

(Mat 15:32-39)

1 Ewyage gejamégé bɔɔ gema chwɔ nó Jisɔs mme. Bɔɔ bina abɔ akpá fɔ menyéé ayi ányéé wó. Ne Jisɔs akuú baá utɔɔ bíí ne aké,

2 “Meshwe apyéé me ne bɔɔ bina, néndé ebwɔ álé mbɔ ndɔ ekeé ne me ayi alá ányéé ye genó fɔ wó.

3 Mbɔgé ngarege ebwɔ nnó ájyéé une mesa, átɔɔ né meti gétúgé abifɔ nekene bwɔ neshya.”

4 Baá utɔɔ bíí ágíí ji aké, “Fa né mashwone muú agene mbɔ menyéé efɔ ayi ákwanege bɔɔ bina ako?”

5 Ne Jisɔs agíí ebwɔ aké, “Enyú dewyaá ntoó bɔred eníí eféé”? Aké, “Dewyaá ntoó bɔred ékénéama.”

6 Ewyage Jisɔs agaré bɔɔ bimbɔ aké, “Jwólege mme”. Ne asé ntoó bɔred eyimbɔ ékénéama áchyege matame mbaá Esɔwɔ, agya, achyéé baá utɔɔ bíí nnó ákáré mbaá bɔɔ bina, ne ápye wyembɔ.

7 Ne ebwɔ ábɔ awya ntó ukeke baá meshuú. Jisɔs ase achyéé matame mbaá Esɔwɔ né uno bi, agaré baá utɔɔ bíí nnó ákáré mbaá bɔɔ.

8 Yéndémuú ányéé ágbeé ne baá utɔɔ Jisɔs ánywéré uba bi ulaá ugbeé usá ukeneama.

9 Mpa bɔɔ bi ányé alú delé bɔɔ aníí. Anérégé Jisɔs aké ákere meso né upú bwɔ.

10 Ténéténé yimbɔ Jisɔs ne baá utɔɔ bíí ákpe mmu ékpée áchyaá afé né gebagé mewaá eyigé akuú nnó Dalmanuta.

*Ekwo bɔɔ Farasi ne Sadusi ágíí Jisɔs nnó áléré ebwɔ ufélékpa
(Mat 16:1-4; Luk 12:54-56)*

11 Bɔ́ Farasi fɔ́ ábɔ́ áfɛ́ mbaá Jisɔ́s álbɔ́ manyé mbeé ne ji. Eɓwɔ́ abɔ́ akɛle meti mamua ji. Agií ji aké, “Pyɛ ufélékpa ese dégé, manlere nnó Eɔ́wɔ́ ne atóme wɔ́.”

12 Jisɔ́s awuúgɛmbɔ́, ashulé gefere ne agií eɓwɔ́ aké, “Ulannó nɔ́yɛ enina fi nekɛlege ufélékpa? Ngarege enyú wáwálé nnó yé úma degené fɔ́.”

13 Ajógé mbɔ́ alya eɓwɔ́, áma jɔ́yɛ kɔ́pɛ mmu ekpéé, achya afɛ́ egɔ́bɛ gentógé mewaá.

Jisɔ́s akwelé baá utɔ́ bii mbeé nnó áse gébé ne yis bɔ́ Farasi ne bɔ́ Sadusi (Mat 16:5-12)

14 Baá utɔ́ Jisɔ́s ábɔ́ ájinte mankpa gejamégé brɛd ne ábɔ́ áwɔ́ya le maá ntó brɛd ama né ekpéé.

15 Jisɔ́s akwelé eɓwɔ́ mbeé aké, “Sege gébé ne yis bɔ́ Farasi ne mfwa Herɔ́d.”

16 Ne eɓwɔ́ álbɔ́ manjógé eɓwɔ́ eɓwɔ́ aké, “Ndɔ́fɔ́ ajógé mbɔ́ lé délá depɔ́ yé ne brɛd?”

17 Jisɔ́s akaá genó eyigé eɓwɔ́ ajógé ne agií aké, “Ulannó enyú dejoge mecho brɛd ayi enyú dela pɔ́ ne ji? Nnó enyú delú danɔ́kaa ula mecho ewé? Matɔ́s nyú álu wɔ́yɛ sésélee? Delú danɔ́kaa gefógé muú ayi me nlu?”

18 Enyú déwɔ́yaá amɛ dégene fɔ́ mbaá? Enyú déwɔ́yaá matu déwuú fɔ́? Dékágé fere fɔ́ depɔ́ tiré na?

19 Gébégé nkare ntoó brɛd éta mbaá bɔ́ dele bɔ́ átáa ányéé, ayi ábɔ́ álaá gbeé usa uní?” Ne eɓwɔ́ áshuú ji meko aké, “Usá úfyaneupeá.”

20 Jisɔ́s ama agií eɓwɔ́ nnó, “Ne gébégé nkaré ntó, ntoó brɛd yimɔ́ ékénéama mbaá bɔ́ délé bɔ́s aní ányéé, ayi alaá enyú dénywere nyá, álaá usá uní?” Eɓwɔ́ áshuú meko aké, “Usá ukeneama.”

21 Jisɔ́s agií eɓwɔ́ ake, “Enyú degɛ nkane nsele baá nto brɛd nchyéé gejamé bɔ́s menyéé wɔ́, tɛ fi, delú danɔ́kaa gefógé muú eyi me nlu?”

Jisɔ́s apɔ́yɛ muú amɛ nónómé né Betsaida agéne

22 Gébégé Jisɔ́s ne baá utɔ́ bii ákwɔ́ne né Betsada, bɔ́s fɔ́ áse muú amɛ nónómé áfɛ́ ne ji mbaá Jisɔ́s áne ji mmyɛ nnó atá ji.

23 Jisɔ́s agbaré ji eɓwɔ́eɓwɔ́ áfɛ́ mekpo meti, efɛ́é ne akpɔ́ ji matɔ́yɛ amɛ. Anéré ji amu né amɛ, agií ji aké, “Nnó ɔ́gené mbɔ́ genó fɔ́?”

24 Mende yimɔ́ apɛ amɛ mfaá aké, “Ngene bɔ́s yémbɔ́ álu lé eké unɔ́s ebi ukene uɔ́yage.”

25 Ama ata ji amu né amɛ nana mende yimɔ́ aké apele amɛ ji ánené alɔ́ mángene mbaá, ne agene yénde genó chánéné.

26 Jisɔ́s agare nnó, “Cho mmu gepú jɔ́yɛ, ekágé ɔ́kere né melɔ́.”

Pita aké Jisɔ́s alu muú ayi Eɔ́wɔ́ akwere ji éla gefwa (Mat 16:13-16; Luk 9:18-21)

27 Jisɔ́s ne baá utɔ́ bii ájyɛ né baá malɔ́ fɔ́ kwákwólé ne melɔ́ Kaisaria Filipi. Ndere eɓwɔ́ akene ájyɛ, agií baá utɔ́ bii aké, “Ndé gefógé muú ayi bɔ́s ájógé nnó me nlu?”

28 Baá utɔ́ bii áshuú ji meko aké, “Bɔ́s bifɔ́ áke ɔ́lu Jɔ́n menwɔ́yaá bɔ́s manaá Eɔ́wɔ́, abifɔ́ áke ɔ́lu Elija ne abifɔ́ áke ɔ́lu muú ekpávɛ́ Eɔ́wɔ́ ama.”

29 Ajógémbɔ́, Jisɔ́s agií eɓwɔ́ aké ne “Yé enyú ambɔ́s deké me nlu waá”? Pita ashuú ji meko aké, “Wɔ́ ɔ́lu Muú yi Eɔ́wɔ́ akweré ji éla gefwa.”

30 Jisɔ́s akwelé baá utɔ́ bii mbeé nnó ékágé ágaré muú fɔ́, muú ayi ji alu.

Jisɔ́s agaré fɔ́wɔ́yale wuú ne negbo nii (Mat 16:21-28; Luk 9:22-27)

31 Jisɔs alɔ mangarɛ nnɔ, Maá Nte Mekwaá abɔ mangé gejamégé efwɔyale, ɛle ákpakpa melɔ, ne anɔɔ baá bi ápye upɛ ne anleré mabɛ Ɛsɔwɔ, áshya nye ji, áwáne nye ji. Yémbɔ ndɔ ɛlé ɛkwɔnégé akwilege nye né negbo.

32 Ne Jisɔs agarɛ ɛbwɔ mechɔ ɛwe gbɔgɔnɔ. Ajóge mbɔ, Pita ase ji átené ɛgbɛ. Alɔ manshule ji ndo nnɔ ajóge se gefóge mechɔ ɛwémbɔ.

33 Yémbɔ Jisɔs abwolé ushu apɛ baá utɔɔ bií ne ashule Pita ndo aké ne ji, “Kwilé me mbe ushu danchɔmelɔ. Ɔférege unó nkane mekwaá, ɔferégé fɔ ɛké Ɛsɔwɔ.”

34 Ne Jisɔs akuú gejamégé bɔɔ bimbɔ ne baá utɔɔ bií, ajɔɔ ne ɛbwɔ aké, “Yé mbɔge muú enyú akélege mambɛ menkwɔle wa, abɔ manjinte gemɛ jíi akpa gekwa ji akame ye negbo ne akwólégé me.

35 Mbɔgé muú akélege mampɔɔ geɲwá jíi ɛbyénnɔ aníge nye geji, ne mbɔgé muú akamégé manchyéé geɲwá jíi getú ya ne abya melómélɔ, apomé nye.

36 Ndé nsá ayi muú ábɔɔ, mbɔgé abɛge ne unó mme uko ne aníge geɲwá jíi?

37 Ndé genó muú ákage bɔ achyɛ mankwɔré ne geɲwá jíi?

38 Kaáge nnɔ mbɔgé mmyé ɛgbɔo muú gétuú ya ne mekomejɔ wa né mbe ushu nɲyɛ eniné na, eniné nétíi meso ne Ɛsɔwɔ, népyéé gabogabo, mbɔntɔ ne Maá Nte Mekwaá mmye ɛgbɔo nyé ji manɛ muú yimbɔ ndere muú wuú gébégé aké achwɔ ne makiénné ukpea jíi ne enoge ɛwé Nte wuú achyéé ji.”

9

1 Jisɔs ama jɔɔ ne bɔɔ bimbɔ aké, “Ngarege enyú wáwálé nnɔ, gentɔgé bɔɔ álú mbɔ fáná, abi alá gbɔo fɔ kpaá tɛ ágene nye gefwage Ɛsɔwɔ ndere gechwɔɔ ne ɛshyɛ wuú.”

Jisɔs akwɔré gefɔɔ agenege mané mané (Mat 17:1-9; Luk 9:28-36)

2 Ndo ɛkéné ɛkógé Jisɔs ase Pita, Jɛmsi ne Jɔn ákwɔ áfé mfaá Mekwe fɔ kpaá. Ajyɛge ájwolé ɛbwɔ ɛbwɔ áke ápele menyammye Jisɔs alɔ manshwanegé né mbe ushu bwɔ.

3 Gefɔɔ eyigé mandeé ji akpea ye muú ayi akage shwɔne áji nnɔ ábɛ pópɔ mbɔ apɔ, ye ɛbélé ne uka.

4 Aké ápele ágé Elija ne Mosis ákwɔ fwéé ájóge mejɔɔ ne Jisɔs.

5 Pita ajɔɔ ne Jisɔs aké, “Ata, ɛlɔ ndere ɛsé délú fa, gɔ ɛse déténe óto úléé, géma eta wye, géma eta Mosis, géma eta Elija.”

6 Pita akágé se genó eyigé ji ajóge néndé ɛfɔ ɛkwɔ ɛbwɔ matɔɔ dɔɔ.

7 Ndere ajóge mbɔ, aké ápelé gekó gekweré ɛbwɔ mme ne meko atané né mmu gekó eyigembo aké, “Gége maá wa ayi mbwi metɔɔ na, wuúge ne ji.”

8 Ténéténé yimbɔ aké amagé pɛ áge sé ye muú fɔ wɔ ɛkosé Jisɔs jimbií ne ɛbwɔ ambɔɔ.

9 Ndere ɛbwɔ áshulege mékwé ájyéé, Jisɔs áji ɛbwɔ ɛtu aké ɛkagé ágáre muú fɔ genó eyige ɛbwɔ ágené kpaá tɛ ji Maá Nte Mekwaá akwilége né negbo.

10 Awúgé depɔ tire Jisɔs ajɔɔ, ábele wyé déti né mmu matɔɔ bwɔ, ne ágiige atɛ nkane ulaá mankwilé né negbo útené.

11 Ne baá utɔɔ Jisɔs bimbɔ ágií ji aké, “Ulannɔ ánleré mabé Ɛsɔwɔ ájóɔ aké Elija abɔ mambɔ mbe achwɔ ne Muú yi Ɛsɔwɔ akwere ji ela gefwa?”

12 Ɛféé Jisɔs akamé aké, “Élú wáwálé nnɔ, Elija abɔ mambɔ mbe achwɔ akwyéé unó uko abelé, yémbɔ ulannɔ ásáme ntɔ né mmu ɲwe Ɛsɔwɔ nnɔ, ‘Maá Nte Mekwaá abɔ mange gejamégé efwɔyale ne ápaá nye ji, áma shyá jí?’

13 Yémbɔ ngárege enyú wáwálé nnɔ, Elija achwɔ mé ne bɔɔ ápye gabo ne ji nkane ejíi ɛbwɔ wye ndere abɔ asamé né mmu ɲwe Ɛsɔwɔ atomé ne ji.”

Jisɔs apye maá ayi amee gesasa atoo
(Mat 17:14-21; Luk 9:37-43a)

14 Ebwɔ akérégɛ meso, ágɛ gejamégɛ bɔɔ ndere ánoɔ baá utɔɔ abifɔ né mme ánlere mabe Esɔwɔ anyéé mbeé ne ebwɔ.

15 Ne bɔɔ bimbɔ aké agéne Jisɔs ácháné ala áme makpo fan álomé ájye táme ji.

16 Jisɔs agii ánléré mabe Esɔwɔ aké, “Nde enyú denyéé mbeé ne ebwɔ?”

17 Ne mende fɔ né geluagé njune bɔɔ bimbɔ aké, “Ménleré nchwɔ ne maá wa né eta wye ayi meló nchye apyé ji alá jógé mejɔɔ.

18 Yéndégébé meló nchye yimbɔ akwilégé ji mmye, apye ji akwe mme, génfwéné gétánege ji meno, anyé máhéné ala nógé. Nne baá utɔɔ bye mmye nnó áféré meló nchye yimbɔ, ápulé épwɔ.”

19 Jisɔs ashúú ebwɔ meko aké, “E é ndé gefoge nnye eni nelá fyéé metɔɔ ne Esɔwɔ? Nkoge mbɔ metɔɔ ne enyú nnó? Mmage bé ne enyú ndó enii ne défyéé matɔɔ ne Esɔwɔ? Chwóge me ne maá yimbɔ.”

20 Achwɔ ne maá yimbɔ mbaá Jisɔs.

Ndere meló nchye yimbɔ agéné Jisɔs, apye maá yimbɔ akwé mme achúú gbok! gbok, genfwéné getanege meno.

21 Jisɔs agégé mbɔ agii nte maá yimbɔ aké, “Nemeé niné na nébele mé ji mmye nnó?”

Mende yimbɔ aké, “Nelɔ ji te dembáné.”

22 “Meló nchye yimbɔ akélege manwá ji, apyé ji akwéne gébé eyigé fɔ né mewé gebé eyifɔ né nnyi, Ata gé esé meshwe opóó esé mbogé okage pye.”

23 Jisɔs agii yi aké, “Nde genó wɔ jójge! Nnó mbogé okage pye? Esɔwɔ apye yéndégenó eyi gejweregé ne muú ayi áfyéé metɔɔ ne ji.”

24 Nte maá yimbɔ ala ténéténé aké, “Me nkamé ne Esɔwɔ, Ata, poó me nkame ne metɔɔ ema.”

25 Gébége Jisɔs agéné nnó gejamégɛ bɔɔ áboó áchwɔɔ ji mmye, anyá meló nchye yimbɔ aké, “Wɔ mbú ne álú, nnyá wɔ tánege ji mmye. Ojyé mbɔ okerege sé.”

26 Meló nchye yimbɔ apye maá yimbɔ akalé akwé mme ne alé táne ji mmye. Atánégé, maá yimbɔ ala mme nyamé eké mewu muú ne bɔɔ ágégé mbɔ áferege nnó ágbó.

27 Jisɔs agbaré ji ebwɔ, abwéé ji akwilé tené.

28 Ne Jisɔs ne baá utɔɔ bií ákerégé mmu, agii ji bibii aké, “Ulannó ne esé dépulé meló nchye yimbɔ mambuú apwɔ?”

29 Jisɔs agare ebwɔ aké, wye lé mmyemenene ne ekage feré gefogé meló nchye yina.*

Jisɔs ama gare baá utɔɔ bií ndere ji ágboó nye
(Mat 17:22, 23 ; Luk 9:43b-45)

30 Jisɔs ne baá utɔɔ bií ályá mbaá yimbɔ ákoó koóge né gebagé mewaa Galilii. Ji ákélégé fɔ nnó muú akaá mbaá ayi ji alú.

31 Nende ji abó alerege ebwɔ nnó, “Meso gébé áchyége nye Maá Nte Mekwaa né amu bɔɔ nchye, áwane nye ji. Yémbɔ ndó eléé ekwanégé, ji akwilege nye né negbo.”

32 Yelé ji agaré neka eni, baá utɔɔ bií ákaá ula wɔ, ne ámá áfɔɔ mangii ji ula neka eniné na.

* 9:29 Elú wáwálé nnó: Manlya menyéé kpekpe áps né gejamégɛ gekwene bɔ njwe bi mbembe abi ábásame.

Ndé muú alú muú kpaá
(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³ Ebwó ákwónégé né melo Kapanom, ájye kpe né gepú eyige ebwó ájwòle. Jisós agií baá utóó bií aké, “Ndé enyú denyé nye mbeé né meti gébégé dechwóó.”

³⁴ Awúgé mbo, ákwené nyámé getúgé ebwó ábó ányéé mbeé mechó dékpakpa.

³⁵ Ajwólégé ka, akuú baá utóó bií makpo áfyaneápeá, áchwáge, ajóó ne ebwó aké, “Mbáge muú akélege mambé muú kpaá né geluage nyú, abó mambe ndere maá defwé akpáné defwe mbaá abifó.”

³⁶ Ajoge mbo, akuú maá fò kóó achwó téné né metóó metóó ebwó, akpa maá yimbó né amu jíí ajóó ne baá utóó bií aké,

³⁷ “Yéndémuú ayi akamege mampye galógáló ne mamane kóó nkane ayina né mabo ma, ebyennó apyembo lé ne me ne yéndémuú ayi apye galógáló ne me ntó, ebyennó apyembo lé ne nte waá yi átómé me.”

Muú ayi alá paá esé alu awesé

³⁸ Ne Jon akuú Jisós aké, “Ménleré, esé degé mende fò asele mabo myeé aferege bóó aló nchye né mmye. Degégémbo, dégbé jí gétúgé alá pó fó né geluá gesé.”

³⁹ Jisós ajóó ne ebwó aké, “Dégbégé fò gefógé muú yimbó. Néndé ye muú yi asele mabo ma apyee úfélekpa ne éwyagé ajóge gabo getú ya apó,

⁴⁰ néndé muú yi alá paá esé, alu awesé.

⁴¹ Ngarege enyú wáwálé nnó ye muú ayi achyege enyú nkó manaá né mabo ama gétúgé délu bóó ba ayi alá abóó nye nsá apó.” †

Mmuameno mampye gabo
(Mat 18:6-9; Luk 17:1, 2)

⁴² Jisós amá jóó aké, “Yéndémuú ayi apyee mamane kóó nkane ayina ayi áfyee metóó ne me nnó apye gabo, élú galógáló nnó áshíí jí gekpékpégé ntaá né geme, áhémé jí né gentoógé ebeé mega.

⁴³⁻⁴⁴ Ama jye mbe aké, mbógé ebwó wye epyé wó nnó ókwéné mabé Esówó, só ewu ófómé, élú galógáló nnó ókpe né gerwá gechúchúle ne nnó ókpe né ntoné mewe ewé élá nómgé ne amu apea. ‡

⁴⁵⁻⁴⁶ Ne mbógé geká jye ne gétene wó nnó ókwéné mabé Esówó, só gejí ófómé, élú galógáló nnó ókpe né gerwá geká géma epwó nnó ókpe uka upea né ntoné mewe ewé élá nómgé ne bó dámmwólé bií ntó ala gboó.

⁴⁷ Ne mbógé dambóonni wye atene wó nnó ókwéné mabé Esówó, pwólé jí ófómé, élú galógáló nnó ókpe né gefwa eyigé Esówó ágbárege gechúchúle ne nnó ókpe né ntoné mewe ewé élá nómgé ne amé ápeá.

⁴⁸ ‘Mbaá yi bó dámmwólé bí alá gboó, ne mewe ewu ntó éla nomege.’

⁴⁹ “Yéndémuú awuú nye mewe né menyamme wuú wye nkane muú áchwarege mega né menyee nnó ékágé áchóó.

⁵⁰ “Mega élú genó gelógéló, ne mbógé mega élá pó sé ne ugó bií, ápyee mbo nnó ne ewu ema egóó?

“Ewéna éleré nnó enyú débé eké mega, dényege nesó ne ate.”

† 9:41 Elú wáwálé nnó: Jisós ajógé mbo átómé lé ne geme jíí ndere muú ayi Esówó ákwere jí ela gefwa.

‡ 9:43-44 Elú wáwálé nnó: Maló 46 ne 46 apó fó né gejámgé bó nwe. Unó bí ajóó né maló ayina ulú wye eké ebi ajóó né maló 48.

10

Jisəs alerege depəré manwá neba
(Mat 19:1-8)

1 Eféé Jisəs alyaa Kapenum, afé né gebagé mewaá Judiya, achyaá ebeé Jodan. Ndere akwóné éwu, gejamé gé bós ama chwó nò ji mme ne aló mánleré ebwó nkane ji apye mé yéndégbé.

2 Bós Farasi fə afé eta wuu mammua ji, ágií ji áké, “Nnó ebé esé ekamé nnó mende awá neba ne mendée wuu?”

3 Jisəs ashuu ebwó meko aké, “Ebe ewé Mosis achyé enyú gétúgé neba ejó nnó?”

4 Ebwó áshuu meko aké, “Mosis abo agaré esé nnó mende akáge chyéé mendée wuu mekpo nwe manlere nnó awá neba ne akage lyaá ji.”

5 Ne Jisəs ajós ne ebwó aké, “Elé gétúgé mekpo meto nyú ne epye Mosis achyéé enyú ebé ewéna.

6 Te ula uló ébi Esowo aló mankwyé mme, akwyéé ebwó, mende ne mendée.*

7 Getú eyigé na mende alyage mmá wuu ne nte wuu, afé acho mmye ne mendée wuu,

8 ebwó ápea ákwé muú ama. Ebwó ápó sé bós ápeá nana, ála muú ama.

9 Ndere elúmbó, bós abi Esowo áchomé chónchó né neba ékágé muú akya nnó atyáa.”

Jisəs alerege depəré uló ne neba manwá
(Mat 5:27-32; Luk 16:18)

10 Jisəs ne baá utóó bií akérégé mmu, ewyage baá utóó bií áma gií ji mechó neba ewé.

11 Ajós ne ebwó aké, “Muú yi awáne neba ne mendée wuu, ajyé bá ayichá, akwé mbó lé uló,

12 ne mendée ayi atanege menó wuu neba, ajyge ba ayichá, akwé mbántó lé uló.”

Jisəs ajé ambáné kós
(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)

13 Bií uma bós fə ákpa baá bwó afé mbaá Jisəs nnó anéré ebwó amu mmye, ajé ebwó. Baá utóó bií ágégé mbó, ányá ebwó.

14 Yémbó Jisəs agégé mbó, metóó ésó ji ajós ne ebwó aké, “Lyáge ambánékó áchwó eta wa, ekagé dégbé ebwó néndé gefwa eyigé Esowo ágbárege gelú eyigé bós abi álu ndere baá bina.

15 Gəge me ngare enyú wáwálé nnó muú yi alá kamé nnó Esowo ábé mfwa wuu nkane mamane kós wó, akpéné fə né gefwa jií.”

16 Eféé Jisəs akpa baá bimbó ama ama né uwyáa, anere ebwó amu mmye ajé ebwó.

Abya muú nka
(Mat 19:16-22; Luk 18:18-30)

17 Jisəs aló mánjye neke, ndere ájyé mendefó alomé gatele achwó kwé ji uká aké, “Ménleré melóméló, mpyéé nnó ne mbó genwá eyi gélagé byéé?”

18 Jisəs ashuu ji meko aké, “Ulannó okuu me muú melóméló? Yé muú ayi alómé metóó apó, ekosé Esowo mbii ne alu melóméló.

19 Pó okage mabé Esowo ayi áke, ‘Ekagé ówá muú, ekagé ókwé uló, ojogé ejo, ekagé óténé ntésé gebyó. Onyegé manwaa, nógé nte wyéé ne mmá wyéé.’”

* 10:6 Elú wáwálé nnó: Né 10:6 Jisəs ajós mbó lé genó eyigé ásame né nwe ula uló 1:27, ne 2:24.

20 Mende yimbó aké, “Ménleré nló mambélé mabé yina mako te dembané ta.”

21 Ajógémbó, Jisós aye ji domée ne gejeé aké, “Ela wó genó géma. Chó kpó unó byé uko, achye nka yimbó mbaá bós gekpo, abéé nye ne gefwa né mfaánebuú, achwó okwólé me.”

22 Mende yina awugé mechó ewé Jisós ajós apwa, alyaa afé meshwemeshwe ne mesómé néndé ji awyaa gefwa dós.

23 Jisós abwolé mmye aye baá utós bií aké, “Ejweré ne muú nka akpe né gefwagé Esówo.”

24 Baá utós bií áwúgémbo alá mano makpo fuú, yémbo Jisós ama jós ne ebwó aké, baá ba ejwéré mankpe né gefwagé Esówo!

25 Elú wáwá nnó mpó mashwone áshwá né embú ábyamé epwo nnó muú nka akpe né gefwagé Esówo ágbárege.

26 Baá utós bií áwúgémbo byó ukóre ebwó mmu ágígé ate aké, “Ne ndé muú yi abó nyé genwá eyi gélágé byéé?”

27 Jisós aye ebwó domeé ajós ne ebwó aké, “Unó bi upwós ákwaá mampye, upwós f3 Esówo, néndé Esówo akage pye unó uko.”

28 Pita aló manjós aké, “Gé, esé delyaa unó sé uko dékwólege wó.”

29 Ne Jisós ashuú meko aké, “Ngarege enyú wáwálé nnó, yéndemuú ayi alyaa gepú jii, yé lé ánmé bií abi andée ne abi ande, amma bií ne ante bií, baá bií ne makós jii né gétú ya ne gétúgé abya melóméló,

30 Esówo achyege nye ji bós ne gejame unó fa mme yina epwó nkane abó awyaa, yé úpú, ánmé abi andée ne abi ande, amma bií ne baá bií ne makós jii ne achyege nye ji ntó gejamége efwyale né gétú ya. Ne abós nye ntó genwá eyi gélágé byéé né mme ayi áchwó.

31 Yémbo gejamége bós abi alú mbó mbe nana, meso gébé álaá nye meso ne gejamé abi alú mbó meso nana ábéé nye mbe.”

*Jisós ama gáre máháne alé nkane ji ágbós nye
(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)*

32 Jisós ne baá utós bií alyá ákwóme ájyee né Jerosale, Jisós alu ebwó mbe ne baá utós bií akwe tametame, efo epye bós bi akwólege ebwó. Ne Jisós ase baá utós bií makpo áfyaneápeá átené babá ne aló mangaré ebwó unó bi upye nye ne ji,

33 aló mangaré ebwó aké, “Wuúge, esé dékwóme mbó déjyee né Jerosale, ewu, áfyee nye Maá Nte Mekwaá né amú anós baá amppee upé Esówo ne ánléré mabé Esówo. Ebwó abós nye nnó, me nkwe mpa, áwá me, ne áfyee nye ji né amú bós abi alá p3 bós Jus.

34 Ajwyaáge nye ji, ákpóo ji matye mmye, átulé ji ne áwá ji. Yémbo ndó kpogele élee ékwónégé, akwilége nye né negbo.”

*Dékpakpa né gefwagé Esówo
(Mat 20:20-24)*

35 Jemsi ne Jón baá Sebēdee áfe mbaá Jisós aké, “Ménleré dekelege nnó wó opye ese genó gefó.”

36 Jisós agii ebwó nnó, “Enyú dekélege mpye nyú ndé?”

37 Ashuú ji meko aké, “Ese dekelege gébége ójwolé né geluoge enóge, opye esé dekwólé ne wó, muú ama né egbe ebwonye wye ne ama né egbe ebwóbe.”

38 Yémbo Jisós ajós ne ebwó aké, “Nnó enyú dekage genó eyigé degígé mbó. Nnó enyú dekage nyú nye nka efwyale ayi me nyúú nye? Nnó enyú dekage wó nye manaá efwyale amí me nwós nye?”

³⁹ Ashuú ji meko áké, “Ese dekage pyembó.” Jisós ajóó ne ebwó aké, “Enyú denyuú nyé né ñkó ayi nnyú nyé ne dewóó nyé manaá efwýale ami me nwóó.

⁴⁰ Yémbó, me fó wó njyaa bós bi ájwólege né ebwónye wa ne abi ajwólege né ebwóbe wó. Malu yimbó alú mbaá bós bi abó manjwólé wyéé.”

⁴¹ Baá utóó Jisós abi makpo áfya áwúgé genó eyigé Jemsí ne Jón ájóó mbó, áló mansó matóó ne ebwó.

⁴² Jisós akuú ebwó ako ajóó ne ebwó aké, Enyú dekaá nnó ákpakpa bós abi álá pó bós Jus áwyaá utó mampye ne bós bwó nkane ejíí ebwó. Yé ákpakpa meló áwyaá utó bi ajóge mechó ne bós bwó ébyé.

⁴³ Ne ébégé fó mbó ne enyú. Yéndémuú nyú ayi akélege mambé muú kpaá abó mambé ménkpané defwé nyú,

⁴⁴ yéndémuú nyú ayi akélege mambé menómbe abó mambé éké mefwé mbaá bós ako.

⁴⁵ Pége gekpekpegé muú ndere Maá Nte Mekwaá, ji achwóó fó nnó bós ákpá ji defwé wó, achwóó lé mánpá bós defwé nnó achye gemé jíí mawené gejamé gé bós né gabo.

Jisós apye Batimus agene

⁴⁶ Jisós ne baá utóó bíí akwóné né Jeriko. Ndere ályaa ajyéé, gejamé gé bós ákwólege ebwó meso. Muú amé nónómé fó akamege Batimus maá Timós ajwólé né mapea meti akóó deko.

⁴⁷ Awúgé nnó Jisós ayi Nasaret ne akoóge mbó aló mankalé aké, “Jisós mpyáne Devid, gé me meshwe.”

⁴⁸ Gejamé gé bós áweé ji aké jwóle nyame, yémbó akálege wye kálege ne eshye aké, “Mpyáne Devid gé me meshwe.”

⁴⁹ Jisós awúgé mbó atené, ajóó aké, “kuúge ji achwó.” Ajye kuú ji aké, “Kwilé ka chwó ófóge, ákuú wó.”

⁵⁰ Muú amé nónómé yimbó afere nkú gefwine wuú anmé, anyo akwilé ka ája ji áfé mbaá Jisós.

⁵¹ Jisós agíí ji aké, “Ndé genó wó ókélege nnó me mpye eta wyé?” Muú amé nónómé yimbó ashuú meko aké, “Ata, nkelege nnó ópyé me ngéné mbaá.”

⁵² Jisós ajóó ne ji aké, “Chó mmu gepú jyé, metóó ewé wó ófyéé ne me epye wó otóó.”

Ténéténé yimbó aló mángéné mbaá ne akwólege ji.

11

Jisós akpe né Jerosale nkane mfwa (Mat 21:1-9; Luk 19:28-40; Jón 12:12-19)

¹ Ndere Jisós ne baá utóó bíí álé kwókwólé ne Jerosale, ákwónégé Betfage ne Betani baá maló áyi álú mfaa Mékwé Olif, ató baá utóó bíí makpo ápea nnó abó mbe.

² Ajóó ne ebwó aké, “Chogé né maá meló ayi alu mbó enyú né mbe. Ndere dékrene wye, dégene nyé maá géjuná ayi áshíí muú álú danké wye. Kaáge, déchwó ne geji.

³ Ne mbógé muú agigé enyú nnó waá aké dekaá, garege ji nnó, Ata ne akélege, ne anérégé atómé nyé gekéré wáwá.”

⁴ Ajyégé, ágé maá géjuná yimbó ndere áshíí né mbe menombi egbe menó meti. Aló mánkáá geji,

⁵ ndere ákaágé bós abi álú eféé agíí ebwó aké, “Dekaáge géjuná yimbó ndé?”

⁶ Baá utóó Jisós ágaré bós bimbó wye nkane Jisós abó ajóó gébé gé atóme ebwó, ne ályaa ebwó ájye ne geji.

⁷ Achwógé ne géjuná yimbó mbaá Jisós, áfere mandeé bwó ágyaá géjuná yimbó né meso, Jisós akwó ajwólé mfaá.

⁸ Gejamégé bós ágyaáge mandeé bwó né meti nnó géjuná yimbó gekené mfaá, abifó ásórege uwó mámé ágyaáge meti ntó.

⁹ Ndere ajye bós abi álu mbe ne abi álu meso akálege áké, “Matame mábé ne Esowó! Mejé ebé ne muú ayi achwó né mabó Ata.”

¹⁰ Mejé ebe ne gefwage nte sé Devid eyi gechwó mbó! Matame mábé ne Esowó ayi alú né mfaánebuú eniné mfaá mfaá!

¹¹ Ndere Jisós akpené né Jerosale, ajye kpe né mmú echa upe Esowó ape yéndégenó. Agégé nnó gébé gekoó, ase baá utóó bíí áfyanéapeá ákeré né melo Betani manjye bele wye.

Jisós alwéré genóoge fig gégbó (Mat 21:18-22)

¹² Bíí ujjágé, ndere ebwó ályaaá Betani ákerégé meso, mesa alo mamye ji.

¹³ Atene tete agé genóó fig ne gejamégé bya wye, afé ape nnó agene nye gempome fó wye. Akwónégé agé yé gefó wó ekosé bya ubiubi néndé gébé eyigé unóó fig uwóme umpomé gelu gakwáne.

¹⁴ Jisós ajóó ne genóó fig eyigembó aké, “Te mme abyéé muú amage nyéé sé gempome jyéé.” Baá utóó bíí áwuú genóó eyigé ji ajóó.

Jisós abú bós bi akpóó unó né mmu echa upe Esowó (Mat 21:12-13; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

¹⁵ Ebwó ákwónégé né Jerosale, Jisós akpe né mmu echa upe Esowó, alo mambu bós abi ákpóó ne abi ánáme unó né mmu. Atyá makpókpógélé bós abi ákene gesegé manka mankwóré ne malu ujwólé bós ako abi ákpóó upwine melo ebi ápye upe Esowó ne ubi.

¹⁶ Ne ama kame sé nnó muú áma kpá genóó gese akóó ye ne geji né mmu echa upe Esowó wó.

¹⁷ Ne alo manlere bós aké, “Asa mmu ηwe Esowó nnó Esowó aké, ‘Gepú ya ákuú nye geji nnó gepúgé mmyemenene mbaá umé maló mako.’? Yémbó enyú débwalé géjí gelá melu ewé ánjó ábige wyeé.”

¹⁸ Anóó baá abi ápyéé upe Esowó ne ánléré mabé Esowó áwúge depó tiré Jisós apye, álo mánkele meti nnó áwá ji. Afóó ji gétúgé gejamégé bós álaá menó mekpó fuú né unó bi Ji alerege.

¹⁹ Nkwale akwonege, Jisós ne baá utóó bíí ályaa melo kpaá áfe ábelé mbaá ayicha.

Genóoge fig gégbó (Mat 21:18-22)

²⁰ Ne dondo ayi Jisós ne baá utóó bíí ákerege meso, áge genóoge fig eyi Jisós abo jóó nnó gemage wó se umpome nkane gegbó me.

²¹ Pita atege genóó eyigé Jisós abo ajóó ne genóoge fig yimbó, ajóó ne ji aké, “Ménleré, gé genóó eyigé óbó ojóó nnó gemage wó sé umpome gégbó.”

²² Ne Jisós ashúú ebwó meko aké, “Fyge matoó nyú ne Esowó.

²³ Ngarege enyú wáwálé nnó, muú ajóoge ne mékwé ewéna nnó, ‘Kwilé fa ókwéné mmu ebeé mega,’ ayi ála pó ne dembyó né metóó ne akamege nnó genóó eyigé ji ajóó gepyeé nye, Esowó apye wye nkane ji ajóó.

²⁴ Ngarege enyú nnó dégige yéndégenó né mmyemenene mbaá Esowó, kamege nnó dése mé geji, ne gebeé nye eyigé nyé.

²⁵ Ne yéndé gebé enyú deke denenemmye, debó manjinte gabo yi bós ápyéé eta nyú nnó Nte nyú yi alu né mfaánebuú ajinte gabo awu nyú ntó.

²⁶ Yémbó dela jinté gabo yi bɔ́ ɔ́pye étá nyú wɔ́, nte nyú yi alu né mfaánebuú ajígé fɔ́ nte gabo awu nyú.” *

*Agii Jisas mbaá ayi uto ebi utané
(Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)*

²⁷ Jisas ne baá utá ɔ́ bii ákéré meso né Jerosale. Ndere akwóne, akpe né echa ure Eɔ́wɔ́ alo mankéne né mmu, anɔ́ baá abi ɔ́pye ure Eɔ́wɔ́ ne ánléré mabé Eɔ́wɔ́ chóncho ne ákpakpa melo ájye gií ji áké,

²⁸ “Wɔ́ ɔ́pye unó bina ne ndé uto, ne waá achyέ wɔ́ uto ubi?”

²⁹ Jisas ashúú ebwɔ́ meko aké, “Me ntó nwyaá awa nkwé mangií enyú, dégarege me, me ntó ngare enyú uto bi me nwyaá ne mpyé unó bina.

³⁰ Agií ebwɔ́ aké, Waá achyέ Jɔ́n uto manwyaá bɔ́ manaá Eɔ́wɔ́, Eɔ́wɔ́ waá akwaá? Shuúge me meko.”

³¹ Alo manyége mbeé ne ate áké, “Dejógé mbɔ́ nye nnó? Ebege dejojógé nnó, ‘Elé Eɔ́wɔ́ ne achyέ Jɔ́n uto bí,’ agige nye esé aké, ‘ulannó ne delá kamé mekomejɔ́ wuú wɔ́?’

³² Nnó dejojó nnó utó bií utané mbaá ákwaá?” Akage jɔ́ fɔ́ mbɔ́ gétúgé áfɔ́ bɔ́ bi álu eféé ndé yéndémuú ajóge nnó Jɔ́n abó alu muú ekpávέ Eɔ́wɔ́ wáwálé.

³³ Ewéna epye ebwɔ́ áshúú Jisas meko aké, “Esé dekaá wɔ́”.

Jisas ashúú ntó ebwɔ́ meko aké, “Yé me ntó ngaré gé fɔ́ enyú muú yi achyέ me uto ne mpyé unó bina.”

12

*Nekanemejɔ́ bɔ́ uségé ne mbɔ́ mekɔ́
(Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)*

¹ Eféé Jisas alo manto ebwɔ́ nekanemejɔ́ aké, “Mende fɔ́ abɔ́ ató mekɔ́ wuú, ape unɔ́ ebi ákuú vine, ábógé umpome bií ɔ́pye mmɔ́, anɔ́ gebame agyaá ewú mme, achó embu, akwyέ mbaá ayi ánjámege umpome mampye mmɔ́. Atene enyɔ́n mbaá ayi muú ájwólege ábamé mekɔ́. Ase bɔ́ uségé afyé né mekɔ́ ewémbɔ́. Atane afé neke né melo fɔ́.

² Gébé gekwónégé eyigé áɔ́rege umpome ebimbo, mbɔ́ mekɔ́ ató maá defwé wuú ama nnó áchyέ ebií unó mbwé ebi utane né mekɔ́ ewémbɔ́.

³ Yémbɔ́ bɔ́ uségé bimbo áchyέ wɔ́, ágbaré maá defwé yimbo átulé, ábú ji akéré anuamu.

⁴ Mbɔ́ mekɔ́ ama tó maá defwé ayifɔ́, bɔ́ bimbo ɔ́pye ji ntó átulé, ákere ji upa mekpo, áchyέ ji mekpo genɔ́.

⁵ Ama kere ató ayi agbeé makpo aleé, ji yimbo ágbare áwá. Atɔ́ gejamege abifo, átulé abifo, áwá abifo.

⁶ Elá le maá wuú ayi mende ama ayi abɔ́ gejeé ne ji dɔ́, kwyakwya achwɔ́ fére maá yimbo ató, afegege nnó áchyεge nye ji énogé.

⁷ Yémbɔ́ bɔ́ uségé bimbo ágégé ji álo manjɔ́gé aké ne ate, ‘Gége menyéé geteé mbɔ́ mekɔ́ na, chwóge déwá ji, geteé jií gelaá eyigé esé.’

⁸ Apyeé maá mbɔ́ mekɔ́ yimbo, áwá, ábwέ genkwɔ́ áfomé meso gébámé.”

⁹ Jisas ánerere agií ebwɔ́ aké, “Enyú deféré nnó mbɔ́ mekɔ́ yimbo apye nye nnó ne bɔ́ uségé bimbo? Abó manchwɔ́ awá bɔ́ bimbo achyέ mekɔ́ ewémbɔ́ mbaá bɔ́ abicha.

¹⁰ Enyú dejojó me né mmu nwe Eɔ́wɔ́ nnó, ‘Ntaá eniné antené upú ashyaá nnó nélómé,

* 11:26 Elú wáwálé nnó: Ukwene bɔ́ nwe abifo agbé v. 26 nkane KJV.

néni ne nélaá menɔ ntaá ayi ágbaré ekwɔ gepú.

11 Ata ne apye nnó ewú ebe mbɔ, ne elu gekpekpe genó né ame se.' "

12 Jisɔs ánerenge mántó nekanemejɔ́ eni, ákpakpa bɔ́ Jis ákaá nnó ajɔge mbɔ lé ne ebwɔ. Akelé meti mampye ji, yémbɔ áfɔ́ nyá gejamégé bɔ́ abí álú eféé ályaá ji áfé.

Agií Jisɔs mechó nkamakpo
(Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)

13 Ewyage áto bɔ́ Farasi fɔ́ ne ekwɔ Herɔd nnó ájye ágií Jisɔs gejamégé bo nkwé nnó akwegé nekwené meno, ágbaré ji.

14 Ajyé gé mbaá Jisɔs ájɔ́ ne ji áké, "Ménleré esé dékaá nnó ɔlu muú wáwálé. ɔsele yéndémuú janja, ɔfɔ́ fɔ́ ame bɔ́. ɔlerege bɔ́ unó ndere Esɔwɔ akélege wáwálé. Garé esé, nnó ebé se ekame nnó déchyégé nkámakpo mbaá mfwa Rom waá déchyégé?"

15 Nnó déchye waá déchyégé?"

Yémbɔ Jisɔs agé me defyá debwɔ, agii ebwɔ aké, "Ndé enyú dépénege me mataá? Chwóge me ne sére me nchére."

16 Achwóge ne ji, agii ebwɔ aké, "Mekpo wá na ne mabɔ waá na ásamé né nka eyi?" Ashuú ji meko aké, "Élé mekpo mfwa Rom ne mabɔ mií."

17 Jisɔs agaré ebwɔ aké, "Chyéége mfwa Rom genó eyi gélu éjii ne chyéége ntó Esɔwɔ genó eyi gélu eyi Esɔwɔ."

Awuú gé meko ayi Jisɔs ashuú ebwɔ álaá mano mekpo fuú.

Agií Jisɔs nkwé mankwile né negbo
(Mat 22:23-33; Luk 20:27-40)

18 Ewyágé bɔ́ Sadusi fɔ́ áchwɔ́ mbaá Jisɔs. Ebwɔ ákame nnó muú agbogé, akwilége sé né negbo. Ajɔ́ ne Jisɔs aké,

19 "Ménleré, Mosis abɔ́ asá né mmu nwe ebé se nnó, 'Muú agbogé alyage mendée wuú ayi alá bye baá ne ji wɔ́, mejmɔ́ wuú abɔ́ mansé mekwi mendée yimbɔ́ nnó ábyégé baá ábé lé né mabɔ́ ami mewené mejmɔ́ yimbɔ́.'

20 Né gébége fɔ́ ánmɔ́ fɔ́ ákénéama abi ande álú, ayi mbe abá mendée agboó yé maá apó.

21 Ayi akwólege ji ase mendée yimbɔ́ né ukwi ji ntó agboó yé maá apó. Wyémbɔ́ ne epye ne ayi agbeé makpo áléé.

22 Mbɔ́ ne epye ne anmɔ́ bimbɔ́ akénéama. Ebwɔ́ ako ágbó ayi ye muú alá bye maá ne mendée yimbɔ́ wɔ́. Ebélegé mendée yimbɔ́ ntó agbó.

23 Ne ndere ebwɔ́ ako ábané mbɔ́ mendée yina, gébége ákwilégé né negbo, mendée yina abéé nyé ayi waá?"

24 Jisɔs ashuú ebwɔ́ meko aké, "Enyú dékaá nnó delu gyeé wó? Delu gyeé nénde dékágé fɔ́ mekomejɔ́ Esɔwɔ́ ne utó bií.

25 Ama jɔ́ ne ebwɔ́ aké, gébége bɔ́ ákwilégé né negbo, neba nébéé se. Alaá le nkane makiénné Esɔwɔ́ né mfaánebuú.

26 Ne gétúgé mechó bɔ́ ágbógé ákwilégé né negbo, enyú delu danjɔ́ genó eyigé ásamé mmu nwe Mosis? Né abya genó eyigé mewé ebɔ́ eluli wyé gélá sɔ́ge, Esɔwɔ́ ajɔ́ ne Mosis aké, 'Me nlu Esɔwɔ́ ayi Abraham, ne ayi Asek ne ayi Jakɔ́b'.

27 Esɔwɔ́ apó fɔ́ ayi awuú bɔ́, alú Esɔwɔ́ ayi bɔ́ abí álú abe. Enyú bɔ́ Sadusi ako delu gyeé né mechó ewéna."

Ebé ewé epwɔ́ mabe mako
(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)

²⁸ Ménéleré mabé Esɔwɔ fɔ ayi alú eféé gébégé Jisɔs ajɔ́oge ne bɔ́o Sadusi, ágégé nnó Jisɔs ashuú ebwó meko ne denja agíi ji aké, “Ebé Esɔwɔ ewéndé enja epwɔ́o mabé mako?”

²⁹ Jisɔs ashuú ji meko aké, “Ebé ewé epwɔ́o mabé mako ele ewé ejɔ́o nnó, bɔ́o Israeli wuúge Esɔwɔ nte se ayi abo esé ako alu ama,

³⁰ gbógé ne Ata Esɔwɔ wyeé ne metɔ́o wyeé meko, ne mendoó wyeé meko ne uféré byéé uko. Tégé wyeé lé ji yéndégébé, pyégé utɔ́o bíi ne eshye wyeé meko,

³¹ ne ewé egbeé apeá eke, gbógé ne nte ménímé wyeé ndere ɔgboó ne geme jyéé. Yé ebé ewé enja epwɔ́o ayina apeá épó.”

³² Ménéleré mabé Esɔwɔ yimbo ajɔ́o ne Jisɔs aké, “Ménéleré, ɔjɔ́o chánéné, elu wáwálé nkane ɔjɔ́o nnó Esɔwɔ alu ama ayichá apó.

³³ Ne élú ntó wáwálé nnó ɔbɔ́o mambógé gejee ne Esɔwɔ ne metɔ́o wyeé meko, ɔbɔ́o mántégé wye lé ji yéndégébé, ɔbɔ́o mámpyégé utɔ́o bíi ne eshye wyeé meko. Ne ɔbɔ́o mambɔ́o gejeé ne ate bɔ́o nkane ɔbɔ́o gejeé ne geme jyéé. Obelege mabé ayina apeá elɔ epwɔ́o yéndé gefógé ure ne eshye ewé ɔsɔ́o né mewé ɔchyege mbaá Esɔwɔ nkane eshye.”

³⁴ Jisɔs agegé nnó ménleré mabé Esɔwɔ ayina ashuú meko melóméló, ajɔ́o ne ji aké, “Ela wo gachyé ne ɔkpé né gefwage Esɔwɔ. Elɔ né gébé eyigémbɔ́o yé muú ayi ama mua mangíi ji nkwé apó.”

Muú ayi Esɔwɔ akweré ji ela gefwa alu mad wad?

(Mat 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵ Ndere Jisɔs alárege bɔ́o né esha ure Esɔwɔ, ajɔ́o aké, “Epye nnó ne ánléré mabé Esɔwɔ aké Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa alu mpyáne mfwa Devid?

³⁶ Mendoó Ukpea ne epye mfwa Devid jimbo abo ajɔ́o nnó, ‘Ata Esɔwɔ aké ne Ata wa, jwólé fa né egbé ebwonye wa né gelúoge énogé kpaá te mpyéé bɔ́o mawámé byéé aláá eké mboó genó ayi ɔnérege uká byéé mfaá.’

³⁷ Ne mbógé mfwa Devid akú Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa nnó ‘Ata wuú’, epyémbɔ́o nnó ne muú yimbo ámagé bé mpyáne wuú?”

Ndere Jisɔs alárege mbo mmye muú ayi alu eféé mató ágɔ́o ebwó manwúgé unó bi ji álerege.

Jisɔs akwelé baá utɔ́o bíi mbeé nnó ekage áse gepógé Anleré mabé Esɔwɔ

(Mat 23:1-36; Luk 11:43, 46; 20:45, 46)

³⁸ Ndere Jisɔs alu lérege aké, “Sége gébé ne gepógé ánléré mabé Esɔwɔ. Ebwó ágboó mámfyégé bɔ́o nkúu átyé átyé, akéné ágyaáge ntoné gese nnó bɔ́o átámégé ebwó ne énogé.

³⁹ Ebwó ágboó ntó mánjwólé né malu énogé né mmu macha mmyemenene, ne ájyégé epaá, ájyaá lé malu afwa ne ájwólege.

⁴⁰ Ebwó ányé ákwi ándée upwɔ́o, ánéne mmye áwyaáge mámbwólé bɔ́o nnó álú bɔ́o alááló. Ndere ápyembɔ́o efwyale ebwó ejame nye epwɔ́o.”

Eschyé mbya mekwi mendée

⁴¹ Jisɔs anérégé manlere, ajye jwólé toitoi ne mekwa ewé áfyéé nka apele ndere bɔ́o áchwɔ́o áfyé manka bwó mmu genó eyigé áfyé nka Esɔwɔ. Agé ndere gejámégé bɔ́o manka áchwɔ́o áfyéé gejámégé nka.

⁴² Ewyage mbya mekwi mendée fɔ achwɔ́o fyé ntó baá ubaá nɔ́ba ápeá abi alá fuú ye genó wó.

⁴³ Mekwi mendée yimbo achyege mbo, Jisɔs akú baá utɔ́o bíi aké, “Ngarage enyú wáwálé nnó eshye ewé mbya mekwi mendée yina achyéé epwɔ́o ewé yéndémuú achyéé.

44 Yéndemuú áferé ekeke nka né gejamé eyi ji awyaa achyé, yémbó, ye lé mekwi mendée yina alu mbya, akwe ula géba jí achyéé.”

13

Jisós agaré ndere dchóó nye echa upe Esowó
(Mat 24:1, 2; Luk 21:5, 6)

1 Jisós ályáge echa upe Esowó, maá utóó wuú ama ajoó ne ji aké, “Ménleré, pe uchánchá upú ebi átené ne uchánchá mataá.”

2 Anérége, Jisós ashuú ji meko aké, “Pó ógé mbo ukpékpé upú bina? Umúge nye kpá ne mataá ne mataá. Yéé ntaá némaá eni nélaá nye mfaá nte népó.”

3 Ewyage ndere Jisós ajye jwóle né mfaá Mékwe Olif éwé élu toitoi ne echa upe Esowó. Pita, Jemsi, Jon ne Andru áfés mesomeso ájye jí ji aké,

4 “Garé ese, nde gébé eyige depó tiré na depyé nye? Ne ndé gepó ese dégéne nye ne dékaá nnó unó bina uko upye nye wáwálé?”

5 Jisós aló mangaré ebwó aké, “Sége gébé ekagé muú fó ábwólé enyú déno mewáá.

6 Njoge mbo, néndé gejamé gé bóó áséle nye mabó ma áchwó eta nyú. Adoó nye ebwó éwómé ájóoge aké, ‘Me ne nlu’ Apye nye mbo ábwólé gejamé gé bóó áno mewáá.

7 Ne déwuú nye ntó abya be kwókwólé ne enyú, ne ebi ámmye tete, Yémbó gébége unó bina uké upyéé, débégé fó ne efó. Néndé unó bina ubó mampye ne epófó nnó mme yina achwó kwya wó.

8 Gébé eyigémbó ntó maló kpakpa ámmye nye ne ate ne ate afwa ne bóó bwó ámmye nye ne ate, emímí mesa ekwene nye malumalu. Mme yina anyíge nyé ne eshye abwólé né gejamé gé malu. Ewéna ebé nye eké lé ula uló ubalé ebi mendée awúu gébége nebye neké nembye ji.

Jisós agare angbá bíí efwyale ewé ebwó ágéne nye
(Mat 10:16-25; Luk 21:12-17)

9 “Sége gébé, kaáge nnó ápyéne nye enyú áfyé né amu ákpakpa meló ápa mpa enyú mmu macha eso. Atúlege nye enyú né macha mmyemenene. Né getú ya, ájáme nye enyú détene né mbe ushu bó góména ne afwa meló. Apyegémbó kaáge nnó dege mbo lé meti mangaré ebwó mekomejóó wa.

10 Ne gemé gé nnó mme yina akwya, bóó ábó mangaré abya Esowó melóméló né maló mako.

11 Gébége ápyege enyú ekagé dedoré gé mmye mankelé uchuú mejóó ebi déjóoge. Gébé gékwonégé jógé uchu mejóó ebi uchwó enyú meno, néndé uchu mejóó ebi déjóge upófó ebi enyú elé Mendóó Ukpea ne échyége nye enyú.

12 Ne gebé eyigémbó ntó, anmó áchyége nyé atéé anmó nnó áwá. Ante áchyége nyé baá bwó nnó áwá. Baá áténege nyé ukóló ne ammaá bwó ne ante bwó mampye nnó áwá ebwó.

13 Bóó ako ápaá nye enyú gétúgé délu ánkwalé ba. Yémbó yéndemuú ayi akogé metóó te kwyakwyaá, áférege nye ji né efwyale gabo.

Jisós agaré nkane dchóó nye Jerosale
(Mat 24:15-21; Luk 21:20-24)

14 Jisós afe mbe mánjoge aké, “Gebobogé genó eyi gechyége mekpo unó mbaá Esowó, gepyéé nyé né malu ayi gélage pó mampye. (Muú ayi akúu nwe yina ase gebé nnó efwyale echwóó.) Gébé eyigémbó, bóó abi álu né gebagé mewáá Judiya ábó ájye ákwó mfaá makwe ábíí.

15 Yeé muú ayi alú mfaá gepú ekagé akyaá nnó ashulege mme ajye bó genó né mmu gepú jii. *

16 Muú ayi alú ntó né mekwó áchwágé yé gébé nnó akere mmú achwóó bó nku gefwene wuú ne ábó.

17 É é ebée nye mbó nnó ne andeé abi alú ne mane yé ne abi áchyége baá mámbé.

18 Nége mmye mbaá Esowó nnó ekagé unó bina upye gébége néba,

19 néndé efwyale ewé echwó nye, ebée gekpékpégé efwyale ewé délá lú dangé te Esowó akwye mme yina ne yé ewé emage be sé eké ewémbó epó.

20 Mbógé Esowó alá soré ndó yimbó éla mboó wó, ebyénnó yeé muú ayi apome nye apó. Yémbó gétúgé bóó abi Esowó ájyaá nnó ábé abii, asorege nye ndó eyimbó éla mboó.

21 Gébége yimbó, mbógé muú agaré enyú nnó, 'Gége Kras, Muú yi Esowó akweré ji éla gefwa alu fa,' yeé agaré lé enyú nnó, 'Alu né', dékamégé f3 ne ji.

22 Njógé mbó mampye enyú dekaá nnó, bóó gebyó abi áké álu Kras ne bóó gebyó abi áké álu bóó ekpávé Esowó ntó áchwóó nye. Achwógé ápyéé nye ukpékpé ufélekpá ébi upwó amu. Apyémboó nnó ábwólé bóó ako ne mbógé meti ebege yé ebélé bóó abi Esowó ájyaá nnó ábé abii, ábwólé ebwó áno mewáá.

23 Sége ye gébé! Dekaaá nnó mbó mé mbe ngaré enyú depó etírè na gemege nnó dépyégé.

Unó bi upye nye gemégé nnó Maá Nte Mekwad ákérege meso fa mme (Mat 24:29-31; Luk 21:25-28)

24 "Gébége efwyale ewéna echwógé, ténéténé ayi ebyéé, ñmèé ekwene nye gemuagemua. Mfaá ágénégé sé.

25 Ambe ntó áno mege nye, ne unó bi uwyaá uto né mfaánebuú unyige nye.

26 Eféé ne ágéne nye nkane Maá Nte Mekwaá achwóó né mmu gekó ashúlege achwóó ne gekpékpégé uto ne éno gé.

27 Wye né gébé eyígémbó, atóme nye makiénné jii nnó ájyé anyweré bóó abi ji ájyaá né mme meko nnó ábé abii mbaá ama."

Jisós améé gepógé genóoge fig ne unó bi upyéé nye

28 Jisós ajóó ne baá utóó bíí aké, "Pege gepage genóoge fig degii genó wye. Gébége mata jii álogé mántó bya uke enyú dekaá nnó nshwóné achwóó shúle.

29 Wyémbó ntó ne gébége enyú dégége nkane unó bina upyéé, débó mankaá nnó gébé eyígémbó géla kwókwólé.

30 Ngarege enyú wáwálé nnó njye eníné na négboó f3 kpaá te unó bina ukó úpyéé.

31 Mfaá ne mme ákoóge nye yémbó mekomejóó wa alaá te kwyakwya.

Ye muú ayi akadge gébé eyígémbó apó (Mat 24:36-44; Luk 17:26-30, 34-36)

32 "Yé muú ayi ákaá bíí né gébé eyígé unó bina úpyéé nye apó. Makiénné Esowó ne mfaánebuú ákaágé f3, yé Maá Esowó jimboó ákaá wó. Ekosé wye Nte wuú ji mbií ne ákaá.

33 Sége gébé dékpómé mmye, debé peé dégilé néndé enyú dékaáge f3 gébé eyígé unó bina upyéé nye."

34 Aké, "Elú eké mende f3 abó ajyéé neke, alyaá gepú jii ne baá défwé bíí nnó ápele. Achyéé yéndémuú ébi utóó, ajóó ne ayi ábáme gepú aké, 'Bé peé, ógilé'.

* 13:15 Elú wáwálé nnó: Bóó Jus áténege upú bwó, mfaá alu dede ayi muú akáge kwó ajwólé wyeé.

³⁵ Wyembɔ ntó ne enyú débɔ mambɛ peé dégilé néndé dekaaá fɔ gebé eyígé mbɔɔ gepú akerege meso wó. Akage chwó ne nkwale, metáɔ utuú, gejyéjyégé bií, yéé ebéle dondo.

³⁶ Ekáge akwá enyú nenmé ndere debélege dékwánege.

³⁷ Ndere ngarege mbɔ enyú, mbɔntó ne ngárege yéndémuú nnó, Bége peé”.

14

Ajɔ́ geju manwá Jisɔ́s

(Mat 26:1-5; Luk 22:1, 2; Jɔ́n 11:45-53)

¹ Ndó ela epea eyí bɔɔ Jus ányéé epaá koó upú ne epaá brɛd yi alá muálé. Anɔɔ baá ámpyɛé upɛ Esɔwɔ ne ánleré mabé Esɔwɔ ájwale geju ákélege meti nnó áwá Jisɔ́s bibí.

² Ajɔ́ ne ate áké, “Dépyɛgé fɔ ji gebégé epaá ewéna, ékáge bɔɔ áñme ummye né melo.”

Awáá Jisɔ́s mawéé né meló Bétáni

(Mat 26:6-13; Jɔ́n 12:1-8)

³ Ndere Jisɔ́s alu né meló Betani mmu gepúgé Simun muú ubá anyéé menyéé, mendée fɔ achwó kpé mmu ne ékprómé mawéé gebé ami majame ñka dɔɔ, éle laménda ayi ebwó ákuú nnó nard. Anené meno ékprómé ewémbo agbe mawéé mimbo né mekpo Jisɔ́s.

⁴ Mendée yina apyɛge mbo, matɔɔ áɔɔ bɔɔ fɔ abi álu eféé kpaá te ájoge ne ate áké, “Mendée yina achɔɔ mbɔ mawéé mína ndé?”

⁵ Mawéé amí ákáge kpó, áse gejamégé ñka eyi epwɔɔ ñka eyi muu akage pye né ñme, áchyéé mbaá ubyá bɔɔ ne wɔ mendée yina óchɔɔ mbɔ?”

⁶ Jisɔ́s ajɔ́ ne ebwó ake, “Gɔgé ji abɛ nyame, ndé enyú dechyége ji efwyale? Apye mbɔ lé me genchánchágé genó eta wa.

⁷ Ubyá bɔɔ úlu ne enyú, dékáge poó ebwó yéndégébé eyi dékélege. Ne me mbéé nye fɔ ne enyú gebé geko.

⁸ Mendée yina apyɛ me genó eyígé ji akaáge pye, abó mbɛ agbe me mawéé mmye nnó gebégé ngboge ánií me níge.

⁹ Ngarege enyú wáwálé nnó yéndé mbaá ayi bɔɔ ágárege nye Abya melóméló ayina né mme meko, ágárege nye ntó genó eyígé mendée yina apyɛ. Nkane ágárege, mbɔntó ne áteé nye ji yéndégébé.”

Judas akame mankpó Jisɔ́s

(Mat 26:14-16; 11; Luk 22:3-6)

¹⁰ Judas Iscarot ayi alú maá utɔɔ Jisɔ́s ama né géluágé abi áfyaneápeá, ajye báne anɔɔ baá ámpyɛé upɛ Esɔwɔ nnó ákpoó ebwó Jisɔ́s.

¹¹ Ebwó awuúgé gejuge Judas, matɔɔ ágɔ ebwó ányemeno nnó áchyége ji ñka. Eféé ne Judas áɔɔ mankélegé meti ewé ji apyɛé ne Jisɔ́s akpe ebwó né ámu.

Jisɔ́s anyéé epaá koó upú ne baá utɔɔ bií

(Mat 26:17-25; Luk 22:7-13, 21-23; Jɔ́n 13:21-30)

¹² Bií mbɛ ebí anyéé epaá brɛd yi alá muálé, gebé eyígémbo ne áwáne mágónñmé gepe nnó anyé epaá koó upú. Baá utɔɔ Jisɔ́s ájye gií ji áké, “Atá ndé mbaá yi ókélege nnó esé déjyé détyéé menyéé epaá koó upú wyéé?”

¹³ Agigémbo Jisɔ́s áferé baá utɔɔ bií ápeá, ató áké, “Chóge né meló kpaá, detuge nye ne mende fɔ ayi ákpané ñkwó manaá né mekpo, kwólege ji.

¹⁴ Dekwónégé né gepú eyígé ji akpené, jóge ne mbɔɔ gepú nnó, ‘Ménleré aké dégií wɔ nnó, maá gepú áñkéé alé nnó ji achwógé ajwólé anyé menyéé epaá koó upú ne baá utɔɔ bií?”

15 Ne mbɔɔ gepú yimbɔ alerege nye enyú maá gepú ayi ákwýé mé ábélé né mfaá enyón, tyége menyéé sé efeé.”

16 Baá utɔɔ bimbɔ ájyegge, ágé wye yéndégenó nkane Jisɔs ajɔɔ, átyé menyéé epaá koó upú bwɔ efeé ábele.

17 Nkwale akwónégé, Jisɔs ne baá utɔɔ bií makpo áfyaneápeá, áfé manyé menyéé yimbɔ.

18 Ndere ájwólé ányéé menyéé Jisɔs ajɔɔ ne ebwɔ aké, “Ngarege enyú wáwálé nnó muú nyú ama achyegge nye me mankwaá.” Mbɔɔ yimbɔ alu mbɔ fa anyé menyéé ne me.

19 Baá utɔɔ bií áwúgé mbɔ, ála mmye meshwemeshwe, yéndémuú agige ji aké, “Ata nnó élé me?”

20 Jisɔs ashúú ebwɔ meko aké, “Elé muú ayi ese ne ji détúge nye amu manta mbya né mmu akpánkpa.

21 Ne Maá Nte Mekwaá agbóo nye wye ndere ηwe Esɔwɔ abó ajɔɔ mé te gachií. Utonkwa ube ne muú ayi akpóo nye Maá Nte Mekwaá. E é! Mbɔgé nnó ábé dambýé muú yimbɔ, mbɔ eló kpaá epwɔ.”

Menyéé Ata Jisɔs

(Mat 26:26-30; Luk 22:14-20; 1 Kor 11:23-25)

22 Ndere Jisɔs ne baá utɔɔ bií ányéé menyéé, abó ntó bréd áchyégé matame mbaá Esɔwɔ né mmyemenéne, agyá ntó bréd yimbɔ ubauba, akaré mbaá baá utɔɔ bií ajóge aké, “Gége menyammye wa na. Sége dényé.”

23 Jisɔs abwéé ntó amó ne mmɔɔ né mmu, achyégé matame mbaá Esɔwɔ, achyε baá utɔɔ bií ányú átu ate.

24 Ajɔɔ ne ebwɔ aké, “Gége manoo ma amí magbéle mbaá gejamégé bɔɔ gétúgé menomenye ewé Esɔwɔ ányé ne ákwaá.

25 Ngarege enyú wáwálé nnó ndere nnyú mbɔ mmɔɔ mína kwyakwya, mmagé nyú sé amícha kpaá te nnyú nye amí make gébége Esɔwɔ aké agbarege gefwa jíí.”

26 Ne ebwɔ ánerégé, ákwá ekwɔ áféé Esɔwɔ átané ákwɔ mfaá Mekwe Olif.

Jisɔs agaré ndere Pita áshyáa nye ji

(Mat 26:31-35; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)

27 Jisɔs ajɔɔ ne baá utɔɔ bií aké, “Enyú ako deboó nye delyaá me ndere ásámé mmu ηwe Esɔwɔ nnó, Esɔwɔ aké, ‘Nwane nye mambame mágónme ne ekwɔ mágónme eláa nye tyátyá.’

28 Ne nkwlégé né negbo, mbɔ nye mbe ne enyú né gebagé mewaá Galilií.”

29 Ajógémbɔ, Pita aké, “Yé bɔɔ ako ne ábó alyaa wɔ, me nlyágé fɔ wɔ.”

30 Jisɔs ashúú ji meko aké, “Pita gó ngaré wɔ nnó utuú bina fi gemégé nnó menɔ mekwɔ akú ukúkúle upea, wɔ oshyaa nye ukúkúle uléé nnó ókágé me.”

31 Yémbɔ Pita aké, “Yé ebé lé negbo, ngbóo ne wɔ, nshyáá fɔ wɔ.” Wýémbɔ ntó ne abifɔ ako ajɔɔ.

Jisɔs anemmye né Getsemane

(Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)

32 Jisɔs ne baá utɔɔ bií ako áféé né melu ewé ákuú nnó Getsemane. Akwónégé éwu, agaré ebwɔ aké, “Jwólége fa, kpaá te nnérege manénemmye.”

33 Ajógémbɔ asé Pita, Jemsi ne Jon nnó akwólé ji. Nkane ájye alɔ mambɔ gejamégé meshwe ne masómé né metɔɔ.

34 Ajɔɔ ne ebwɔ aké, “Masómé amí malú me metɔɔ, maténe me meti negbo. Yémbɔ jwólége fa debe peé.”

35 Atégé yé mmye mbe gachyé ató mano mme, amo ushuú mme, anemmye nnó mbogé meti élu, Esowó apye efwale ewémbó okoó ji kooóge.

36 Anemmye aké, “Nte, Nte yé genó eyi gepwó wó gepó. Nnene wó mmye féré amo efwale yina átáné me mmye. Yémbó pye genó eyigé wó akélege épó fó eyigé me nkélege.”

37 Anérége akéré meso mbaá ayi bó Pita álú, achwó báne ebwó ndere ábélege géjyá. Ape Pita, agii ji aké, “Simun, nnó enyú dékágé bífó péé ne me, yé lé né nchwanéke ama?”

38 Bége péé, dénénemmye mbaá Esowó nnó ékágé enyú dékpé né mmua-meno. Matóó nyú akélege nnó enyú dénénemmye yémbó menyammye nyú áwya gepwá.”

39 Ama Iya ebwó akéré meso manemmye wye gefóge mmyemenéne eyigé ji abó anéne.

40 Ne amá akérége ndó eyi egbeé epeá né mbaá baá utóó bií álú, abané wye ndere ebwó ábélege géjyá néndé géjyá gejá ebwó ame dóó, ne ákaá se meko ayi áshuúge ji wó.

41 Jisós ama akérége ndó eyi egbeé eléé, abané wye ebwó ndere ábélege, anyá ebwó aké, “Délú bélege géjyá, degbeége mmye? Gékwya mbó, ge gebé gekwané eyigé áfyé nyé Maá Nte Mekwaá né amú bóó ubeé.

42 Kwilége ka, déjye, gé muú ayi akpóó me mbó, alé chwó mé.”

Ápye Jisós

(Mat 26:47-56; Luk 22:47-53; Jón 18:3-12)

43 Ndere Jisós álú jóógembo, Judas maá utóó wuú ayi ama né geluágé abi áfyaneápeá achwó ne njuné bóó enine negbare bó aparanja ne mámbó unóó. Bóó bina élé anóó baá ámpyee úpe Esowó ne ánléré mabé Esowó chóncho ne ákpakpa melo ne átomé ebwó nnó áchwó apye Jisós.

44 Eké epyembó, Judas abó mé mbe agaré ebwó aké, “Muú ayi me ntyaáge gége ji mbó pyége, défyéé metóó metóó nyú, déjye ne ji.”

45 Judas ákwónégé yé gébé achó sé wó, akoó cho afé mbaá Jisós aké, “Ménleré ntamé,” akpá ji atyaá.

46 Bóó bina ágégé, áchwó ápye ji agbaré ji ne amu matomato.

47 Ápyégé Jisós, metóó esó maá utóó wuú ama ajuú aparanja asó etu memfwé etukpe ámpyee úpe Esowó.

48 Eféé ne Jisós agii ebwó aké, “Enyú dechwó na ne bó aparanja ne mámbó unóó mampye me nnó me nlu menjó?”

49 Me nlú fa ne enyú yéndé bií, nlerégé mekomejóó Esowó né echa úpe, nnó débó degéé me mampye wó? Yémbó genó eyigé ásame mmu ηwe Esowó gebó mampyé.”

50 Baá utóó bií ágégé mbó, áboó, ályaaá ji.

51 Nkane ájye ne Jisós, njye gesa fó afyale metyee ndeé né menyammye akwólege ebwó. Aké ágéne ji, ágbare ndeé yimbó nnó ápye ji,

52 apalé eji, alyaaá abó afé gejóóné.

Jisós akpe unóó mpa

(Mat 26:57-66; Luk 22:63-71; Jón 18:13, 14, 19-24)

53 Áse Jisós áfe ne ji mbaá étukpe ampye úpe Esowó, ánóó baá abi ápye úpe Esowó, ánléré mabé Esowó chóncho ne ákpakpa melo ájye chome wye.

54 Pita ntó akwólege ebwó meso gachye, gachye kpaá te akpene né mmu dachi étukpe ampye úpe Esowó. Eféé ne ájye bane ámbamé dachi étukpe nnó awyagé mewé.

55 Anɔɔ baá ampye upe Esɔwɔ ne bɔɔ ako abi ájwólé mmu echa eso, ákélé amná mpa gebyɔ mamma Jisɔs mmye nnó áwá ji. Yémbɔ ágé yéé ema wó.

56 Gejamégé bɔɔ ákwyé depɔ mámma Jisɔs mmye yémbɔ élé gebyɔ néndé ebwɔ ako ápɔ nya meko ama.

57 Bɔɔ abifɔ ákwilé ka, ábyɔge ji gebyɔ mmye áké,

58 “Ese déwú ndere ji ashúú mmye nnó ji ammu nyé echa upe Esɔwɔ ewéna ewé akwaá átené ne ámu, ne ndɔ éléé ekwónégé átenege ewéchéá ewé alá tené fɔ ne ámu wó.”

59 Yémbɔ ebwɔ ako apɔ meko ama.

60 Eféé ne etúkpe ampye upe Esɔwɔ ákwile ka né mbe ushuú bɔɔ ako agií Jisɔs áké, “Wɔ ntó ɔpɔ ne meko manshuú né depɔ etire bɔɔ ájɔɔge mbɔ nnó ɔpye?”

61 Yémbɔ Jisɔs akwene bɔmbɔ yé meko ashúú ji wó. Etúkpe ema ñmére egíí ji eké, “Wɔ ne ólú Maá Esɔwɔ, Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa?”

62 Jisɔs akamé áké, “Me ne nlú, dégene nyé ndere Maá Nte Mekwaá ajwólé né geluage enógé né egbé ebwɔnyé Esɔwɔ ne ndere achwɔ nyé né mfaánebuú mmu geko.”

63 Etúkpe ampye upe Esɔwɔ agyá mandeé jíí né mmye manleré nnó metɔɔ esɔ ji dɔɔ, agií eso áké, “Ndé gécha démage kéle bɔ ntésé?”

64 Pɔ déwú depɔ etiré ji ájɔɔge? Amége mmye ne Esɔwɔ, nana deké depye nnó ne ji?” Bɔɔ ako akame áké, ekwane nnó, “Áwá ji wáne.”

65 Eféé ne bɔɔ abifɔ álo mánkpo ji matye mmye, áwé ji ndeé ame, átúlege ji, ájɔge áké, “Garé esé muú ayi adoó wɔ?” Ámbamé echa eso áchwɔ se Jisɔs ádoó ji maka.

Pita ashya nnó akadge Jisɔs

(Mat 26:69-75; Luk 22:56-62; Jɔn 18:15-18, 25-27)

66 Ndere Pita álu né dachi yimbɔ, maá mesɔ mendée fɔ ama né geluage abi ákpáne defwé mbaá etúkpe ampye upe Esɔwɔ achwɔ eféé,

67 agé ndere Pita ájwólé áwyáa mewé. Ape ji dómeé, ájɔɔ áké, “Wɔ ntó ɔlu gelua ne Jisɔs muú Nasaren yimbɔ.”

68 Pita ashya áké, “Chaa-ó nkaá yé geno eyigé ójɔge mbɔ wó.” Ndere Pita akwilé manjye né meno gébámé, menɔmekwɔ mbe akú.

69 Meso mendée yimbɔ ámá ágegé Pita wye alɔ mamma jɔɔ ne bɔɔ abi átené eféé áké, “Mende yina alu muú bwɔ ama.”

70 Pita ama shya wye shya eké ewyage, bɔɔ abi átené eféé álo mánjɔɔ ne Pita áké, “Wáwálé gebií gepɔ mmu, okágé shya fɔ néndé ɔlu muú Galilíí.”

71 Yémbɔ Pita álo mánkálé áké, “Mbɔgé mbyɔgé le gebyɔ mfaánebuú áshulé me mmye, nkágé fɔ mende ayi enyú déjɔge mbɔ.”

72 Ténéténé yimbɔ menɔ mekwɔ akú ukúkúle upeá kɔkɔgólɔkɔɔ. Pita ate mekomejɔɔ ayi Jisɔs abɔ ájɔɔ ne ji nnó, “Gemégé nnó menɔ mekwɔ akú ukúkúle upeá ashya nyé mánjáne aléé nnó okaaágé me.” Ateége mbɔ anyɔ meko ngbó ali segé segé.

15

Afé né Jisɔs mbaá Palet

(Mat 27:1, 2, 11-14; Luk 23:1, 2; Jɔn 18:28-32)

1 Wye ndere bií ujyaá dondo, anɔɔ baá ampye upe Esɔwɔ, ákpakpa melɔ ne ánléré mabé Esɔwɔ áchomé ne bɔɔ eso ako, ájwólé ájɔɔ geju. Eféé ne ágbaré Jisɔs áwéle, áse ji, áfé mbaá gɔmena Palet.

2 Akwónégé Palet agií Jisɔs áké, “Wɔ ɔlu Mfwa bɔɔ Jus wáwálé?” Jisɔs áké, “Élu nkane ɔjɔɔ.”

³ Ajógémbo, anós baá ampye upe Esowó álb mammálé Jisós depó mmye matimati.

⁴ Palet ama gií Jisós aké, “Ɔpó ne meko manshuú? Ɔwuú fɔ depó etíré ámmálé wɔ mmye nnó ɔpye?”

⁵ Ne yeé meko Jisós ashúú ji wó, ewena epye Palet alaá meno mekpo fuú.

Palet asó mpa nnó áwá Jisós

(Mat 27:15-26; Luk 23:13-25; Jɔn 18:39–19:16)

⁶ Gepɔge Palet gelu nnó yéndé ñme gébége epaá koó upú bɔ́ Jus ábó mamferé muú ama né deno ndere bɔ́ akélege.

⁷ Né gébé eyígémbo muú deno fɔ alú eféé, ákuú ji Barabas. Ji ne abifo ákpe deno gétúgɛ bɔ́ abi ebwó áwané né efwyale ewé ebwó áchwó ne éwú né melo.

⁸ Ndere elúmbɔ, gejamégɛ bɔ́ ájye báne Palet nnó áferé muú deno ama ndere ápye mé yéndé epaá ewémbo.

⁹ Palet agií ebwó aké, “Enyú dékelege nnó mferé Mfwa bɔ́ Jus?”

¹⁰ Palet agií mbɔ élé ji akaá cháñéné nnó élé wye né nchye detú ne anós baá ampye upe Esowó ápyené Jisós áchwó ne ji eta wuú.

¹¹ Yémbo anós baá ampye upe Esowó ágaré ekwó bɔ́ ewémbo nnó ágaré Palet aferé lé Barabas.

¹² Palet ama agií ebwó aké, “Enyú dékelege me mpye yeé nnó ne mende yina ayi ákuú ji Mfwa bɔ́ Jus?”

¹³ Ne ebwó ako ákalé kénké aké, “Wó ji né gekwa.”

¹⁴ Palet ama gií ebwó aké, “Ndé gabo ayi ji ápyéé?” Yémbo ákpe kále kénké né eshye aké, “Áwó ji né gekwa.”

¹⁵ Nnó Palet apye matáó ágóó bɔ́ Jus, aferé Barabas né deno. Ágaré bɔ́ bee bií nnó átulé Jisós ne geto, ánerégɛ, áwó ji né gekwa.

Bɔ́ bee ájwyage Jisós

(Mat 27:27; Jɔn 19:2, 3)

¹⁶ Bɔ́ bee bimbo ánerégɛ mantulé Jisós, ája ji áfé mmu echa gɔmena. Akuú bɔ́ bee ako né geluá gebwó.

¹⁷ Afyé ji nkúu megéle, áto ela meshií eke ela mfwa ákweré ji mekpo.

¹⁸ Ápyegémbo, álb manjwyagé ji aké, “Mfwa bɔ́ Jus, neki nébé ne wɔ.”

¹⁹ Ne álb mándógɛ ji unós né mekpo. Akpó ji matyé mmye, áto manó mme mampye eké anóge ji.

²⁰ Ánerégɛ mánjwya ji, aferé nkúu megéle yimbɔ ákeré áfyɛ ji mandeé jii né menyammye wuú. Ája ji átane né melo manjye wó né gekwa.

Áwó Jisós né gekwa

(Mat 27:32-44; Luk 23:26-43; Jɔn 19:17-27)

²¹ Ndere ájyeé átuú ne mende fɔ ayi akamege Simun muú melo Sɛren nkane atané melo wuú ajyeé né Jerosale. Bɔ́ bee bimbo ágbaré ji kpékpé nnó akpá gekwagé Jisós. Simun alu nte bɔ Aleksanda ne Rufɔs.

²² Afé né Jisós né mbaá ayi ákuú nnó Golgota. Ula utané nnó melú Unkónkó makpo.

²³ Achyéé ji mmáó amí áchwaré ne uka ebí ákuú nnó myrrh * Yémbo Jisós ashya manyú.

²⁴ Ala wye eféé mbɔ, áwó ji né gekwa, áñme gefógɛ megyaá fɔ nnó ákáré mandeé jii eyi yéndémuú aséle.

²⁵ Áwó Jisós né gekwa né kálánka eneneama né dondo.

* 15:23 Elú wáwálé nnó: Myrrh ele uka bi úlu nya mampye nnó muú awuúge fɔ ubale dɔ́.

26 Abó gebagé genó áwó mfaá mekpo gekwa eyigé áwómé Jisós wyeé, ása genó eyigé áké ji apye ne áwóme ji. Aké, “Mfwa bóó Jus.”

27 Awó ntó ánjo apea gébége gema ne Jisós, ama alu né egbé ebwonye wuú ayifó né egbé ebwóbe wuú. Yéndémuú bwó álu né mfaá gekwa jíi.

28 Mechó ewéna épye nnó ébé wáwálé nkane mekomejóó Esówo ájóó nnó áfyé ji mmu mpa bóó ubeé. †

29 Ne bóó abi ákoge kóogé ájúu Jisós mashye mmye, ákamege ne makpo, ákálege áké, “É é, Pó wo ne óké ómmu nye echa upe Esówo gemége nnó ndó eléé ékwóné wo ómage téné ewéchéá?”

30 Poó geme jyé otáné mfaá gekwa óshulé mme.”

31 Wyémbó ntó ne anóó baá ampye upe Esówo ne ánléré mabé Esówo ntó ájwáyé ji áké, “Apoóge bóó bí chachá, akaáge poó fo geme jíi.

32 Aké ji alu Muú yi Esówo akweré ji elá gefwa, áma jóó áké ji alu Mfwa bóó Isréli, átáné mfaá gekwa áshuulé mme. Apyége mbó, ese défyéé matóó ne ji.” Ánjo bimbó abi áwómé ntó ebwó né ukwa, ájúu Jisós mashye mmye.

Negboné Jisós

(Mat 27:45-56; Luk 23:44-49; Jón 19:28-30)

33 Metaó ñwómese, kálánká éfyáneépeá eké ékwónége, ñmeé enomé, gemuwa gékwé né melo meko kpaá te kálánká eléé.

34 Kálánka eléé eyimbó, Jisós aló mánkalé kénké aké, “Eloi, eloi lama saba tani, ula utené nnó Esówo wa, Esówo wa, ndé ólyáá me mbií né éfwyale?”

35 Bóó abifó abi áténé éféé áwúgé ndere Jisós ajóge mbó áferé áké, “Akuú mbó lé Elija muú ékpávé Esówo.”

36 Muú ama né geluage bóó bimbó abó gatelé ajye bó ékochá, áwe ne genóó anyua né mmú mmóó amí mamýáme, abwéé até Jisós né ubóó meno nnó ányú. Ájóó aké, “Degé kpé nnó Elija achwó feré nye ji mfaá gekwa yi.”

37 Ne Jisós ama akále kénké, ashulé kwyakwya geféré h-é-m metaó ékwé.

38 Wyé ndere Jisós ágbó, ndeé eyi ékaré echa upe Esówo, egyalé uba upeá te mfaá gba-ra-ra-ra etya mme.

39 Muú kpaá bóó bee ‡ ayi átene éféé agége gefóó eyige Jisós akalé ne ale gbó aké, “Wáwálé mende yina alu Maá Esówo.”

40 Gébé eyigémbó ntó, andée fo áténé nya tete ágéné yéndégenó eyi gepyé ne Jisós. Né geluage andée bina Meri ayi atané melo Magdala, Salóme, ne Meri mma Jemsi ayi mamane kó ebwó ne Jose álu ntó wye.

41 Gébége Jisós alu né Galilií andée bina ábó ákwólege ji, ama ápóge ji ntó, andée abifó abi átane Jerosale ákwóle Jisós álu ntó wye.

Anií Jisós

(Mat 27:57-61; Luk 23:50-56; Jón 19:38-42)

42 Jisós agbó bií bí bóó Jus ako ákpomége mmye nnó né nkwale álo mányé uwyáá bwó. Ndere bií ule kóó,

43 mende fo ayi ákuú ji Josef achwó. Alu muú melo Arimatya, alu muú ayi anoge ji dóó né eso bóó Jus, ji abó agile ntó gébé eyigé Esówo achwó gbáre nye gefwa jíi. Akpome mmye nkane mende, ajye báne Palet agií ji nnó achye ji utó nnó ajye áferé genkwóge Jisós né mfaá gekwa.

44 Agigé mbó, Palet aláá meno fuú mánwu nnó Jisós agbó me. Akú muú kpaá bóó bee agií ji wá Jisós agbóó mé.

† 15:28 Elú wáwálé nnó: Melo ñwe ewena né ukwene bó ñwe abifó áfyé éwu né ukelenge pe KJV ne TEV.

‡ 15:39 Elú wáwálé nnó: Muú kpaá bóó bee Rom alu muú yi apele usaá bóó bee uta.

⁴⁵ Muú kpaa bɔ́ bee yimbo akamé nnó agbo, eféé ne Pálet akamé nnó Josef akáge jyé feré genkwógé Jisós né gekwa.

⁴⁶ Josef ajye na éshyé ndeé pópó, aféré genkwógé Jisós né gekwa, afyalé géjí ne éshyéé ndeé eyimbo, akpa ajye fyé mmu menome ewé áchomé mmu etáráv. Abogéné gekpékpégé ntaá agbé meno menome ewembo.

⁴⁷ Méri muú melo Magdala ne Méri ayi mmá Jose ágé mbaá ayi ábelé genkwógé Jisós.

16

Jisós akwilé né negbo

(Mat 28:1-10; Luk 24:1-12; Jɔn 20:1-10)

¹ Bií uwyaá bwó ukógé, Méri muú melo Magdala, Salome ne Méri mmá Jemsi ájye na mawéé gebéé nnó ájye gberé né genkwógé Jisós.

² Ne dondo bií mbe né uwyaá, ndere mbe nme atane, ebwó ájye né menome ewé aní Jisós.

³ Agíge ate aké, “Waá abogéné nye esé gekpékpé ntaá eníné ágbé mbo menomé?”

⁴ Aké ákwonege wye, áge nnó abogéné mé ntaá enínémbo néla babá nelu gekpékpégé ntaá.

⁵ Ndere ebwó ákpene mmu menome ewémbo, áge nyje gesa fo ajwólé né egbé ebwonye bwó, afye ewule pópó. Ebwó ágégé mbo alá mano mekpo fuú.

⁶ Nyje gesa yimbo ajó ne ebwó aké, “Défógé. Nkaá nnó dékelege mbo lé Jisós muú Nasaret ayi ábó áwómé nya ji né gekwa, apó sé fa, Esowo apye ji akwilé né negbo. Gége melú ewé ábó ábelé ji.

⁷ Kérége meso dégaré Pita ne baá utó bií abifo nnó ji abó mé mbe ne enyú afé né Galilii; dégené nye ji ewú wye ndere ji abó agaré enyú.”

⁸ Andée bimbo átáné né menome ne gatelé, áwére ne efó metáó, ne yéé muú fo agaré ebwó geno eyíge pye wó gétúgé efó ewe elú ebwó matáó. *

Jisós aleré mmye mbaad Méri yi Magdala

⁹ [Dondo bií mbe uwyaá ebi Jisós akwilé né negbo, abo mbe aleré mmye mbaá Méri muú melo Magdala. Jisós abó aferé nya ji aló nchye akénéama mmye.

¹⁰ Méri afe agáre ájeé bií abi ebwó ábó ákene nya ne Jisós ne ábane ebwó ndere álile, ásómege.

¹¹ Yé lé ebwó áwuú nnó Jisós álú mbe Méri muú melo Magdala agé ji, ákamé fo nnó elu wáwálé wó.

Jisós alere mmye mbaad bad utó bií apea

¹² Ewyágé Jisós akwó mbe ushuú baá utó bií apea né gefó eyigé alá kaáge sé ji gébége ebwó akene ájye né meti.

¹³ Ebwó ákaáge nnó muú yi ágene mbo ele Jisós, ákeré meso ájye garé baá utó bifo yémbo ye muú bwó yi ákamé nnó élu wáwálé apó.

Jisós alere mmye mbaad bad utó bií afyaneama

(Mat 28:16-20; Luk 24:36-49; Jɔn 20:19-23; Añ 1:6-8)

¹⁴ Ema ewyagé ndere baá utó bií ajwólé ányéé menyéé, akwó ebwó ushuú aló mawéé ebwó gétúgé alá pɔ́ né ukáme ne matáó ayi ebwó ánea alá kamé mekoméjɔ́ bɔ́ abi ágené nnó ji akwilé né negbo wó.

* **16:8** Elú wáwálé nnó: Malo nwe yina 9-20 apó né ukwene bo nwe bifo.

¹⁵ Ajós ne bwó aké, “Chóge né maló mme meko dégárégé bós abya Eṣṣwá melóméló.

¹⁶ Muú ayi akamégé mekomejós yina ne áwyaáge ji manaá Eṣṣwá, áférege nye ji né efwyale gabo. Ne muú ayi alá kamé mekomejós yina wó, ákwéne nye mpa Eṣṣwá.

¹⁷ Gé unó bi upye nye ne bós abi ákamé ne Eṣṣwá na. Né mabó ma ábuú nye aló nchye, ájoge nye ufó mejó ébi alá kaáge fó.

¹⁸ Agbárégé nye mmyá ne ámu ne ye ányú le uka ubo yeé geno eyi gepyé ebwó gepó. Ánerégé bós mameé amu mmye, átóge.”

Jisṣ akwó afé mfaánebuú

¹⁹ Ata Jisṣ anérégé mánjós depó tire na, Eṣṣwá ase ji akwó afé né mfaánebuú. Ajwólé né geluoge enógé né egbé ebwánye nte wuú Eṣṣwá.

²⁰ Baá utós bíí ntó alá mbó ákeré, ákené ágarégé bós mekomejós Eṣṣwá né maló mme mako. Atá Jisṣ ntó alu ne ebwó achyegge ebwó utó ápyéé ufélekpá mánleré nnó mekomejós bwó alu wáwálé.]

Abya melóméló ayi Jisᵛs Kras ndere LUKASE ásamé

Ulauls

¹ Atá Tyófilos, gejamégé bᵛᵛ ámuá mé mansá abyá unó bí úpyé né metᵛᵛ metᵛᵛ esé.

² Ebwᵛᵛ ásá wyé ndere ebwᵛᵛ ábᵛᵛ áwuú mbaá bᵛᵛ bí ákpané amé ebwᵛᵛ ágené ndere unó biná ulᵛᵛ mampye ne ukwýá, ne eké éwyage álᵛᵛ mangare abyá yi.

³ Ndere me ntᵛᵛ mbᵛᵛ nkwᵛᵛlege unó bina uko chánéné te gachií, mbᵛᵛ ngé nnᵛᵛ élú galógálᵛᵛ nnᵛᵛ nsá wᵛᵛ unó bi ndere nsámé nkwyé ubi nkane úpyé géma géma.

⁴ Mpyé na nnᵛᵛ wᵛᵛ ᵛkaá nnᵛᵛ, unó bí ábᵛᵛ agií wᵛᵛ ulú wáwálé.

Na ne nebyéné Jᵛn Menwyaá bᵛᵛ manaá Esᵛᵛwᵛᵛ nékené

⁵ Gébégé Herᵛᵛd abᵛᵛ alú mfwa né gebagé mewaá Judiya, Mempyé upe Esᵛᵛwᵛᵛ fᵛᵛ abᵛᵛ alu wyé, ákuú ji Sakariya. Ji ne ampyé upe abifᵛᵛ ápyé utᵛᵛᵛ né geluágé Abija. Mendée wuú Elisabet alu ntᵛᵛ mpyáne *Éron. Abi alú ntᵛᵛ ámpye upe Esᵛᵛwᵛᵛ.

⁶ Ebwᵛᵛᵛ apeá alú cho né mbe ushu Esᵛᵛwᵛᵛ, áwuú mekomejᵛᵛ wuú áma ábélege mabe jíí, ákwéné ye ema

⁷ Ebwᵛᵛᵛ ako ákwᵛᵛᵛ ukoᵛᵛ ne ápᵛᵛᵛ ne maá, gétúgé Elisabet alú ménkwᵛᵛᵛ.

⁸ Bií uma, élé gebégé utᵛᵛᵛ Sakariya ne ekwᵛᵛᵛ wuú, Mampye utᵛᵛᵛ bií nkane mempye upe Esᵛᵛwᵛᵛ.

⁹ Náná élú lé gepage bwᵛᵛ ámpyé upe Esᵛᵛwᵛᵛ manyú nkwi nnᵛᵛ, Esᵛᵛwᵛᵛ ajyá genᵛᵛ eyigé yéndemuú abᵛᵛᵛ mampye. Apyégé mbᵛᵛ ajya Sakariya, nnᵛᵛ ji ne akpé mmu echa upe Esᵛᵛwᵛᵛ mansᵛᵛᵛ genᵛᵛ eyigé géwya gebé nkane elu.

¹⁰ Gébé gékwónégé eyigé Sakariya ajyé sᵛᵛ genᵛᵛ gebé eyigémbo, gejamégé bᵛᵛᵛ gélu dafye génenemmye.

¹¹ Wyé gébé eyigembᵛᵛ, aké apele ekiénné Esᵛᵛwᵛᵛ ekwᵛᵛᵛ ji ushu, étené égbé ebwᵛᵛᵛnyé wuú kwᵛᵛkwᵛᵛlé ne geluᵛᵛ eyigé asᵛᵛ uno ubé bimbo.

¹² Agégé mbᵛᵛ efᵛᵛ ékwᵛᵛᵛ ji metᵛᵛᵛ, ala amé mekpᵛᵛᵛ fan.

¹³ Yémbᵛᵛ ekiénné Esᵛᵛwᵛᵛ eké ne ji, “Sakariya ᵛfᵛgé, néndé Esᵛᵛwᵛᵛ awú mmyemenene jyé ne mendée wyé Elisabet akpane nyé uné ne abyene nyé maá mende ne ᵛbᵛᵛ mankuú ji nnᵛᵛ Jᵛn.

¹⁴ ᵛbe nyé ne metᵛᵛᵛ megᵛᵛmegᵛᵛ, ne gejamégé bᵛᵛᵛ ábéé nyé ne nechᵛᵛchᵛᵛ gétúgé nebyé níí.

¹⁵ Ji maá yina abe nyé gekpékpégé muú né mbe ushu Ata Esᵛᵛwᵛᵛ, ne ji anyú fᵛᵛ mmᵛᵛᵛ, ye amí bᵛᵛgebᵛᵛge, ye amí matomato, ne élo te bií ebi ábyené ji Mendoᵛᵛ Ukpea egbége nyé ji metᵛᵛᵛ,

¹⁶ ne ji abwᵛᵛlége nyé matᵛᵛᵛ bᵛᵛᵛ Isrelí nnᵛᵛ ákwᵛᵛᵛlé Ata Esᵛᵛwᵛᵛ bwᵛᵛ.

¹⁷ Maá yimbᵛᵛ abᵛᵛ nyé mbe ne Ata Esᵛᵛwᵛᵛ ndere muú dentᵛᵛᵛ. Esᵛᵛwᵛᵛ aчыége nyé ji uto mendoᵛᵛ wyé nkane abᵛᵛ aчыé Elija, nnᵛᵛ apyé ánte abᵛᵛ gejeé ne baá bwᵛᵛ ne apye nyé abi átoᵛᵛ makpᵛᵛᵛ ásé gepᵛᵛ eyigé abi átené cho. Apye nyé unó bí uko nnᵛᵛ bᵛᵛᵛ ákpómé mmye mangíli Ata Esᵛᵛwᵛᵛ.”

¹⁸ Sakariya agií ekiénné Esᵛᵛwᵛᵛ aké, “Mpye nnᵛᵛ ne nkaá nnᵛᵛ mechᵛᵛ éwéná ebéé nyé wáwálé néndé esé ne mendée wa dékwᵛᵛᵛ mé ukoᵛᵛ?”

¹⁹ Ekiénné éwémbᵛᵛᵛ eké, “Me Gabriya, ne ntené fáná gétúgé Esᵛᵛwᵛᵛ atómé me nnᵛᵛ nchwᵛᵛ ngaré wᵛᵛ abyá melómélᵛᵛ yina.

²⁰ Gέ ὄβε nyé mbú, ojógése mejóó kpaa τε depo eti dépye nyé gétúgέ olá okamé uchwú mejóó bá ebi ube nyé wáwálé né meso gébé wó.”

²¹ Ndere Sakariya alú wyáge mmu, boó bí ábó alú dafye ánénemmye akwé tametame, álo memferé genó eyi gepye ji mmu echa upe Esowo.

²² Gébégé ji atané dafye, amua manjóó mejóó meti épó. Ala mée lé ne amu elé alaá mbú, ebwó ágégé mbó ákaa nnó agé lé amé géjyá né mmu echa upe Esowo.

²³ Gébégé néjáne utóó bíí né byégé, akere melo wuú.

²⁴ Eké ébelege, mendée wuú Elisabet akpa une, ala mmu bibíí né amfaá áta.

²⁵ Ne aké, “Nána nkaa nnó Esowo agé me meshwe, aferé me neshye mmye nnó boó ájwyágé sé me dénkwó.”

Gégaré nebyéné Jisós

²⁶ Gébégé Elisabet alú ne une amfaá akéné, Esowo ató Gabriya ekiénné wuú né meló Nasaret ewé elú né gebagé mewaá Galilíí.

²⁷ Ató ewú nnó ejyé etá gébwéne mesó mendée ayi ákúu ji Méri, ayi ebwó ne Josef ányémeno mambá ate. Josef alu mpyáne mfwa *Devid.

²⁸ Ekiénné Esowo éfé eta Méri éké, “Mmá ojwóle, Esowo alu ne wó amá agbo ne wó doó.”

²⁹ Méri awúgέ mbó akwé tametame, aferege, agige né metóó wuú nnó ndé gefógé matame na?

³⁰ Ekiénné ewémbó éké ne ji, “Méri Jfógé, Esowo agboó ne wó ne achyé wó nebo.

³¹ Gέ, okpane nyé une, obyé maá mende ne okúu nyé ji nnó Jisós.

³² Abe nyé gekpékpége muú ne ákúu nyé ji Maá Anyátá Esowo. Ata Esowo apye nyé ji ajwólé né geluógé Mfwa Devid, gekwénége nte wuú.

³³ Agbarege nyé gefwa mbaá upyáne Jakób uko τε kwyakwyá. Ne gefwa jii gébyé fo.”

³⁴ Méri awúgέ mbó, agii ewú aké, “Ekéne mbó nnó ne nkpa une nkane nlá nlú dankáa mende?”

³⁵ Ekiénné Esowo eshuú ji meko éké, “Mendoó Ukpea echwó nyé wó mmye ne utó bí Anyátá Esowo upye nyé wó okpá une. Né gétú yina maá yi obyéne nyé abe ne ukpeá ákúu nyé ji Maá Esowo.

³⁶ Gέ, menjómó wyé Elisabet ye elé akwó ukoó ne boó abo ákúu ji menkwó mendée, nana akwóré gefóó alé amfaá akéné ne abyene nyé maá mende.

³⁷ Ne kaá nnó genó gefó eyí gépwo Esowo gepó.”

³⁸ Ekiénné Esowo ejógé mbó, Méri aké ne ewú, “Nlu lé maá utóó Esowo, ébé wyé nkane ojóó.” Méri ajógé mbó, ekiénné ewémbó ésee.

Méri ajye gé Elisabet unkéé

³⁹ Depo eti dépyégé, Méri akpomé mmye akwilé wá akwó afé né melo fó ewé, elú né gebagé mewaá Judiya.

⁴⁰ Akwónégé, akpe mmu gepúgέ Sakariya, atamé mendée wuú Elisabet.

⁴¹ Gébégé Elisabet awuú matame Méri, maá yi alú ji une akwilé melu ujwólé ne eshye, ne Mendoó Ukpea echwó gbée Elisabet metóó.

⁴² Ji ado elulú ajóó ne méri aké, “Wó owya éfwó opwó andée ako, ne mejé Esowo ébé ne maá yi wó obyéne nyé.

⁴³ Nlu kpé waá ayi Esowo anógé me ne mmá Ata wa achwó gé me unkéé?

⁴⁴ Wye oké otamege me mbó, nechóchó népye maá akwilé né melú ujwólé.

⁴⁵ Méjé Esowo ébé ne ji yi akamé nnó mechó ewé Ata ajóó mbó, ebe nyé wáwálé.”

Meri aféé Esɔwɔ

46 Meri aké:

“Metɔ́ wa εgɔ́ me ne Ata.

47 Ne metɔ́ wa elú ne nechóchó gétúgέ Esɔwɔ Mempoó wa.

48 Ji ate me ye elé nlú lé menjkpané defwé wuú.

Lɔ nána ɔjyégé mbe, bɔ́ɔ ako akúu nyé me nnó muú yi abɔ́ɔ nebo,

49 nendé Esɔwɔ yi awya uto uko, apye me gekpékpégé mechó.

Enógé ébé ne ji kpaá te kwyakwya,

50 agéne meshwe mbaá bɔ́ɔ bi anóge ji,

eló né ante bwó ekwóné né upyáne.

51 Aleré eshye ne ebwɔ wuú

mantyá bɔ́ɔ nepá ne ufɔ́ɔ unó bi ebwó áferege.

52 Aferé afwa né malú ujwólé bwó,

ne afyé ubyá bɔ́ɔ né malu bwó.

53 Achyé menyéé mbaá bɔ́ɔ bí alú mesa,

ne abú afwa áfε amu máwa.

54-55 Ate menomenye ewé ji abó anyéé ne ukwéne ante sé,

ne náná achwó mampoó baá Isrelí, bɔ́ɔ utɔ́ɔ bíí.

Apye wye ndere ji abó anyéméno nnó agéne Abraham meshwe,

ne upyáne bíí te kwyakwya!”

56 Meri ajógé mbɔ, abelé ne Elisabet genógé amfaá aléé, ne ákeré meso melo wuú.

Nebyéné Jɔn Menwyá bɔ́ɔ Manad Esɔwɔ

57 Gébé gékwónégé eyígé Elisabet ábyéne, abyε maá mende.

58 Ate áhnmé ne bɔ́ɔ ulagepú bíí, aké áwuú nnó Ata Esɔwɔ agé ji meshwe achyé ji nebo, matɔ́ɔ ágɔ bwó ako.

59 Ne ndó énee ékwónégé áchwó mansó ji nsó ne abó álú mamfyε ji mabɔ nte wuú Sakariya.

60 Mma wuú aké ηgba, “Akúu ji Jɔn.”

61 Yémbɔ aké ne ji, “Yé muú ula gepú wyé fɔ ayi awya mabɔ mímbɔ apó.”

62 Ne ámeé ne amu ágíí nte wuú áké, ndé mabɔ mí ji akélege nnó áfyé maá yimbo.

63 Ameé ne amu nnó áchyé ji genó gefó ásá wyé. Achwó ne géjí asá, “Mabɔ maá yimbo nnó Jɔn.” Bɔ́ɔ ágégé mbɔ ála mano mekpo, fuú.

64 Sakariya áságé mbɔ, ténéténé ama lɔ manjɔ́ɔ mejɔ́ɔ ne alo mamféé Esɔwɔ.

65 Gébége bɔ́ɔ melo wuú, áwuú nnó Sakariya ama lɔ manjɔ́ɔ mejɔ́ɔ, mecho ewéna epwɔ bwó amu. Gegaré mechó ewé, gékwó gékwóné maló mekwé mako né gebagé mewaá Judiya.

66 Bɔ́ɔ ako abi áwuú mechó ewé, áfyε né matɔ́ɔ bwó áferege nnó, “Maá yi abeé nyé ndé gefɔ́ɔ?” Aferege mbɔ elé ágené nnó Esɔwɔ alu ne ji.

Sakariya aféé Esɔwɔ

67 Né gébé eyígémbɔ Mendoó Ukpea echwɔ gbée Sakariya mmu metɔ́ɔ awú meko mejɔ́ɔ Esɔwɔ ne alo mangaré aké:

68 “Gó ebwó áfεé Ata Esɔwɔ, nte bɔ́ɔ Isrelí!

Gétúgέ achwó mamferé bɔ́ɔ bíí né defwé.

69 Achyé esé gekpékpégé ménchyé genwá ayi átané ula gepú Mfwa Devid maá utɔ́ɔ wuú,

70 wyé ndere abó anyéméno mbaá bɔ́ɔ ekpáve Esɔwɔ abi gekwéne nnó,

71 ji apoóge nyε esé, mbaá bɔ́ɔ bi ákelege manwá esé,

ne aferege nyε esé né amú bɔ́ɔ mawámé esé.

⁷² Abó anyémeno mangé meshwε mbaá ukwéne ante sé, ne ate menomenyε ukpea ewé jimbɔ́ɔ abó anyéé ne εbwó.

⁷³ Abó agaré gekwéne nte sé Abraham ne akelé nnó,

⁷⁴ aferege nyε esé né amú bɔ́ɔ mawámé esé, nnó dépyé utɔ́ɔ bí débégé ne εfɔ́,

⁷⁵ mambé bɔ́ɔ ukpea bí wáwálé ne mantεné cho né mbe ushu wuú, ndɔ́ meko kpaá tε dégbóɔ.

⁷⁶ Wɔ́, maá wa, ákúu nyé wɔ́ *Muú Ekpávε Anyátá Esɔ́wɔ́.

Ɔbɔ́ nyé mbe ne Ata Esɔ́wɔ́ nnó, akwyé mati jíí.

⁷⁷ Ɔpye nyé bɔ́ɔ Esɔ́wɔ́ ákaá nnó, Esɔ́wɔ́ akelege manjíinte gabo bwó ne áféré εbwó né εfwyale gabo.

⁷⁸ Gétúgέ jí ágéne meshwε dɔ́ɔ mbaá bɔ́ɔ yéndégébé,

jí atɔ́me nyé muú yi achyεge esé geɲwá,

achwó ayi atánege né mfaánebuú ayi mfaá mfaá nkane mɲεéé ewé étýe dondo,

⁷⁹ ewú échyége nyé geɲgbó mbaá bɔ́ɔ bí álú né gemua, ne échyége nyé geɲwá mbaá bɔ́ɔ abi álú né manó negbo, ne manlére esé meti ewé échwɔ́ ne geɲwágé nesɔ́.”

⁸⁰ Ne maá Sakariya yimbɔ́ alu ne ekwɔ́ wuú, awεne ne menyammyε ne dengá, ne Mendoó Esɔ́wɔ́ elú ne jí. Awégé, ayye jwóle né *mashwɔ́ne, ne gébé gekwónége, álere mmye jíí gbógónɔ́ mbaá bɔ́ɔ *Isreli.

2

Nebyéné Jisɔ́s Kras

(Mat 1:18-25)

¹ Né gébé eyigémbɔ́, Ɔgostɔ́s abó alu *Mfwa kpaá né malɔ́ yi álú ntente *Rom. Afyé εbé nnó ápá bɔ́ɔ ako abi álú né malɔ́ ayi ábɔ́ álú nte gefwa jíí. Gé ndɔ́ mbe ayi alɔ́ mampáné bɔ́ɔ na,

² né gébé eyigémbɔ́ Kwirinɔ́s alu gɔ́mena né gebagé mewaá Siriya.

³ Ndeɛre elúmbɔ́, yéndémuú afé né gebagé melɔ́ wuú mansá mabɔ́ míí mmu bɔ́ ɲwε abi ápáne bɔ́ɔ.

⁴⁻⁵ Josef atané melɔ́ Nasaret né gebagé mewaá Galilíí, ase Mεri ayi εbwó ányémeno mambá ate, áfé né Betelehem mmu Judiya mbaá ayi abó ábyené Devid mfwa nyá *Isreli, mánsá mabɔ́ bwó. Josef afé éwu gétyé alú mpyáné Devid. Gébé yimbɔ́ ntó Mεri alu ne unε.

⁶ Ndeɛre εbwó álú ewú, gébé gekwáné eyígé Mεri abyéné maá yimbɔ́.

⁷ Ne abyε maá mbe wuú mende. Afyalé jí ne ubaá mandeé, abelé jí mmu gekú mbaá utú unyεé menyéé, néndé melu epó nyá ewé εbwó achwɔ́gé ábélege mmu.

Ambamé magónɲme ne Makiénné Esɔ́wɔ́

⁸ Eké epyεmbɔ́, ande fɔ́ álú né mewaá kwókwólé ne Betelehem, ábáme magónɲme bwó ne utuú.

⁹ Ne áké ápéle *Ekiénné Esɔ́wɔ́ ekwó εbwó mbe ushu ne geɲgbógé Ata gégené geyá εbwó mme. Efo ekwó εbwó metɔ́ɔ dɔ́ɔ.

¹⁰ Yémbɔ́ Ekiénné Esɔ́wɔ́ ekwé, “Défógé, nchwó enyú ne genchánchágé abya ayi álú ne gejamége nechóško mbaá bɔ́ɔ ako.

¹¹ Fina né melɔ́ Mfwa Devid, ábyé Mempoó nyú, alu Ata, Muú yi Esɔ́wɔ́ akweré jí elá gefwa.

12 Ne gepo eyi gelerege nyé enyú nnó gé maá yimbó na, gélú nnó degene nye maá yi áfyalé ji ne ubaá mandeé, ábelé ji mmu gekú, melu ewé utú unyeyé menyéé.”

13 Wyé mbélépó mbó, áké ápélé, ekwó makiénné Esowó etané mfaánebuú echwó cho ne ewé ebóó mbé, álo mánkwané, áféege Esowó ake:

14 “Ngó ábé ne Ata Esowó ayí álú né mfaánebuú ayi mfaá mfaá, achyé nesó ne bóó mme néndé agboó ne ebwó.”

15 Makiénné yimbó ályágé ebwó, ákééré meso né mfaánebuú. Ne ámbamé magónhme áke ne até, “Déjyé dégé geno eyi gépyé né Betlehem eyígé Ata Esowó agaré esé.”

16 Mbántó ne ebwó ákwilé wáwá ákwónégé, ágé Josef ne Méri chóncho ne maá yimbó ndere ábelé ji mmu gekú.

17 Ndere ágené ebwó, álo mangaré unó uko ebí ekiénné Esowó ejóó, gétúgé maá yina.

18 Bóó ako bí áwuú mechó ewé ámbamé magónhme ájóó, ála mano mekpo fuú.

19 Yémbó Méri awuúgé depó eti deko, afye mmu metóó wuú aférégé yéndégébé.

20 Bóó bí ábáme mágónhme, ákéérégé meso, áchyége ngó ne áféege Esowó mbaá depó tiré bwó áwuú ne ágené. Unó bi upye janja ndere ekiénné Esowó egaré bwó.

Afyé maá yimbó mabó nnó Jisós

21 Uwyá ukoó, ne gébé eyígé ebwó áso maá *nsó gékwané, ne ebwó áfyé ji mabó nnó Jisós, mabó mí Ekiénné Esowó ebó efye ji ne mma wuú alé kpá une bíí.

Áleré maá ayi ákuú ji Jisós mbaá Esowó

22 Ne gébégé gepúgé buú getyaágé, gébé gékwané eyígé Josef ne *Méri ájye pyé *Gepé ndere ásamé né mabe Mosis, ne ákpa maá bwó manjye mfaá Jerosale nnó áleré ji mbaá Esowó.

23 Ndere ásamé né nwe Esowó nnó, “Yende mambe maá ayi alú mende, ábó manchyé ji mbaá Esowó.”

24 Ne áfé ntó áchyéé *gepe eyigémbó eyigé gelú, “upwene mewaá upea, mbógé upó áchyége baá upwene meló ápeá nnó ápyé gepé wyé ndere asamé né nwe Esowó.”

25 Né gébé eyigémbó, mende fó alu nyá né Jerosale ákuú ji nnó Simyón; alu cho né égbé Esowó ne anoge ji, ne ji ntó abó agile Esowó nnó áféré bóó Isrelí né mbaá efwyale. *Mendoó Ukpea elú nyá ne ji.

26 Mendoó Ukpea ebó epye Simyón akaá nnó asagé gbó ayi alá gé fó *Muú yi Esowó akweré ji alá gefwa, ayi Esowó abó anyémeno nnó atome.

27 Bíí bi Méri ne Josef ábó áchwó né Jerosale, manleré Jisós mbaá Esowó ndere ebé Mosis egaré, Mendoó Ukpea epyé Simyón afé né echa upe Esowó. Ndere akpéne agé maá yimbó,

28 ase ji né amu jíí, álo manchyégé matame ne mamfégé Esowó ake:

29 “Ata menomenyeyé wyé elú nana wáwálé, mbógé ejíí wó ókaáge lya maá utóó wyé agbó pere,

30 néndé nkpa ame ya ngé Menchye Gerwá ayi bóó onyémeno.

31 Ne wó oto ji nnó bóó ako ágé ji.

32 Abe nyé mewé mbaá bóó abi alá pó bóó Jus, nnó ebwó ákaá wó ntó. Apye nyé meló Isrelí ékwó ngó.”

33 Mma ne nte áwuúgé mechō ewe Simyōn ajōó gétúgé maá bwó, ála meno mekpo fuú.

34 Simyōn anérége manjōó depō etire na, achyēē ebwó mejé Ešōwō. Eké ewyágé ama kuú Mēri mmá Jisōs aké, “Wuúgé! Ešōwō ajoyá maá yiná nnó apyē gejamé bōó Isrēli ákwé ne mambwēē abifō mfaá. Abe nye ntó ndere gepō eyíge Ešōwō jimbōó, ne gejamége bōó áshyá nye ji.

35 Apyégé mbo, elerege gbógónó depō etiré ebwó ábiú mmu matōó bwó. Ne mesómé maá wyé yina ebēē nye wō metōó eké aparaja ne ájómé wō.”

36 Gébé eyigémbō ntó, mekoó mendée fō, alu né Jerósále akamege Ana. Alu muú ekpave Ešōwō ayi mendée. Ešōwō agárege ji depō mangáregé bōó bií. Alu maá Fanuel ayi alú mpyáne Ekwó Ashyē. Abá meno abelé aḡmē akénéama ne menó wuú agbō.

37 Tē gébé eyigémbō ala mekwí mendée. Yéndégébé alu mmu echa upē Ešōwō, afege Ešōwō ne anenemmye, utuú ne ḡwōmésé, alyage menyēē kpékpé. Né gébé eyigémbō, alu usaá aḡmē uni meso eníi.

38 Ama chwó né echa upē Ešōwō, wyé gébé yimbō ntó ne Mēri ne Josef achwó ne maá bwó. Ana agégé maá yina, aló mánfēégé Ešōwō, agarege depō etírē maá yi mbaá bōó ako abi ágili nnó Ešōwō áféré bōó Jerosale né efwyale.

39 Josef ne Mēri anérége yēndé genó ndere ebe Ešōwō egaré, ákpá maá bwó akéré meso né Nasaret *gebagé mewaa Galilii.

40 Maá yimbō alu eféé, awēne wyé wēne ne gelu, ne ešhye chóncho ne denḡá. Ne mejé Ešōwō elú ne ji.

Maá yi dktú ji Jisōs alu né echa upē Ešōwō né Jerosale

41 Yéndé ḡmē, mmá ne nte Jisōs ájye né Jerosale manjye nyé epaá *koó upú ewé Ešōwō aferé nyá bōó Isrēli né defwé.

42 Jisōs akwónégé aḡmē áfyanéápeá, áfē ndere ebwó ájye mé, ndere ebwó ájye áse ntó Jisōs.

43 Epaá ébyégé, álo mankeré meso melō bwó. Ne Jisōs alá meso né Jerosale ayi mmá wúu ne nte wuú alá kaá wó.

44 Abó áfere nnó ake geluá ne bōó abifō. Ake kpaá bií kpogele. Ne gébége ákelé ji né geluágé aḡmē ne ajeé bwó,

45 áge ji wó. Aló mankere meso né Jerosale mankélégé ji.

46 Né ndō éléé ekwōnegé ágé ji mmu echa upē Ešōwō. Abó alu geluá ne *Anleré mabé Ešōwō. Awuú genó eyige álerege ne amá agige ntó bwó bō nkwe.

47 Bōó ako abi áwuú genó eyigé ji ajōoge alá mano mekpo fuú néndé awya uchánchá dōó ne ashuúge ebwó meko ne denḡa.

48 Ndere mmá wuú ne nte wuú ágené ji, matye mawá ebwó meno. Mmá aké, “Maá wa apye mbo esé nnó? Esé ne nte wyé dekelé wó kaá depwaá, delo manfō nnó ndō fō genó ne gepyé wō.”

49 Ashuú bwó meko aké, “Ulannó enyú dékélege me, dekáge fō nnó mbó mambé fa mmu echa nte waa wó?”

50 Yélé ashuú ebwó meko yimbō, ákaá fō ula mechó ewé ji ajōó wó.

51 Jisōs akéré meso ne ebwó né melō bwó Nasaret, alu ne bwó, awuú majyēé chánchá. Ndere depō ti depye mbó, Mmá wuú afyé deti deko né metōó wuú ne atēe yéndégébé.

52 Eféé, Jisōs awēne ne menyamye ne denḡá ne gelú, awya mejé né égbé Ešōwō ne bōó agbōo ne ji.

3

*Mekomejós ayi Jón menwyad bós manad Esᵋwᵋ ágarége
(Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Jón 1:19-28)*

1-2 Gébé eyíge *Jón maá Sakariya alú né *mashwóné, Ata Esᵋwᵋ achyéé mekomejós wuú. Wyé gébé eyígembᵋ ntó ne Tibarᵋs alú aᵋmᵋ nekuú né gefwa jii né *Rom. Pᵋntyᵋs *Palet alu nyá gᵋmena né *gebagé mewaa Judiya, *Herᵋd Antipa alu mémgbaré gebagé mewaa Galilí, meᵋmᵋ wuú Filip alu nyá mémgbaré gebagé mewaa Itura ne Trakonitis. Lysanias alu mfwa melo Abilen gébé eyígembᵋ ntó, Anas ebwᵋ ne Kaifas álú nyá *Matúkpe ampye upe Esᵋwᵋ.

3 Wyé ndere Esᵋwᵋ abᵋ atómé Jón mbᵋ, alᵋ mankéné malᵋ yi álú kwᵋkwólé né ebéé Jodan, agarege yéndemuú nnó ákwᵋré metᵋᵋ wuú álya gabo ne áwyaá ji manaá Esᵋwᵋ nnó Esᵋwᵋ ajinte gabo wuú.

4 Ndere abᵋ agárege mbᵋ, elú wyé nkane Asaya muú ekpávᵋ Esᵋwᵋ asámé mmu ᵋwe wuú nnó,

“Muú fᵋ abene mbᵋ né mashwᵋne aké:
Kwyége meti Ata dakené,
nyaáge éwú ébé cho!

5 Sᵋrege yéndé mékwé ewé kpaá ne ewé kᵋᵋ, nnó degbéé yénde geᵋkᵋ.
Nyaáge mati ufwé ábé cho,
pyége malu yi álú gbérégbéré ábé dᵋgedᵋgé.

6 Ne bᵋᵋ ako ágéne nye nkane Esᵋwᵋ áferege ebwᵋ né efwyale gabo.”

7 Nkane Jón agárege mbᵋ, gejamége bᵋᵋ áchwᵋ eta wuú nnó ji áwyaá bwᵋ manaá Esᵋwᵋ, aké ne bwᵋ, “Enyú mmyᵋ! Ndémuú agaré enyú nnó dekage bó efwyale ewé Esᵋwᵋ achwᵋ tᵋ?”

8 Pyége unᵋ bí úlerege nnó dekwᵋre matᵋᵋ nyú wáwálé. Déferége fᵋ nnó dekage déjwᵋle déli mmye nnó, esé délu upyáne *Abraham. Ewémbᵋ efú yé genᵋ né eta Esᵋwᵋ wᵋ. Kaáge wáwálé nnó, Esᵋwᵋ akage pye mataá yina ábwᵋlé upyáne Abraham.

9 Ye nana, enyú debᵋ mankaá nnó, ábwéé mé etᵋᵋ mfaá mango yendé genᵋᵋ ne makaka eyi gélagé womé umpomé ulᵋulᵋ ásᵋré áfme mmu mewé.”

10 Ne gejamége bᵋᵋ áwúge mbᵋ, ágií Jón aké, “Nana esé dépyé nnó?”

11 Jón ashuú ebwᵋ meko aké, “Muú abége ne bᵋ nkwu, ne ayi abége ne menyéé, akaré achyé ayi ala pó ye ne genᵋ.”

12 Yé anselé ᵋkámakpo ntó áchwᵋ nnó Jón áwyaá ebwᵋ manaá Esᵋwᵋ ágií ji áke, “Ménleré, ese ntó depyé nnó?”

13 Ashuú ebwᵋ meko aké, “Désege fᵋ ᵋka épwᵋ ndere ebé éké.”

14 Bᵋᵋ bee áchwᵋ gíi ntó áke, “Ne esé dépyé nnó?” Agaré bwᵋ aké, “Dényege manwaá, ye maáma muú mechᵋ detú, sége wyé ᵋka utᵋᵋ nyú ne metᵋᵋ megᵋmegᵋ.”

15 Jón agárege mbᵋ, bᵋᵋ abᵋ ágile me *Muú yi Esᵋwᵋ akweré ji elá gefwa, eféé ebwᵋ álú ne dembyᵋ né matᵋᵋ bwᵋ, ábélege umeé nnó ndᵋfᵋ ji ne alú Muú ayi Esᵋwᵋ akweré ji elá gefwa.

16 Jón ashuú ebwᵋ ako meko aké, “Me nwyage enyú ne manaá Esᵋwᵋ mamímamí yémbᵋ, muú ayi áᵋeá geme apwᵋ me achwᵋ mbᵋ me meso. Ne nkwané yé muú ayi ntóme manᵋ mme nkaá manyíi unᵋ uká bíi wᵋ. Achwᵋgé, awyage enyú ne *Mendoᵋ Ukpea ne mewé.

17 Achwᵋᵋ nyé ne ékᵋriyá né ebwᵋ wuú mánychá esa. Anerége ashwané nye matoᵋ álá pópó, afye esa né mmu uba abelé. Ne ukwᵋᵋ ebi ulaá akpane agbe né mewé ewé elá nómgé.”

18 Na ne Jɔn agaré *abya Eɔwɔ melóméló mbaá bɔ́, ne aji bwó matu né gejamégé majyé amí ama chyéé bwó.

19 Jɔn ashulé ntó ndo mbaá Herɔd ayi alú góména, gétúgé abané Herɔdyas, mendée menímé wúú jimbo, ne géjamégé ubée bí ama pye.

20 Herɔd aké awúu mbo, ama jye mbé mampye gabo, apye Jɔn afyé deno.

*Awayá Jisɔs manaá Eɔwɔ
(Mat 3:13-17; Mak 1:9-11)*

21 Nsá nnó Jɔn akpé deno, abó awyage mé bɔ́ manaá Eɔwɔ. Bíí fɔ anérége Jisɔs achwó ntó nnó Jón awayá ji manaá Eɔwɔ. Aké atanege mmu nnyi, anenemmye mfaánebuú anené.

22 Anénéégé mbo, *Mendoó Ukpea éshulé echwó ji mmye élú wyé eké gepwine. Ne meko atané mfaánebuú aké, “Ŋlu maá metɔ́ wa, metɔ́ egɔ́ me ne wɔ́ dɔ́.”

*Ukwéne ante Jisɔs Kras
(Mat 1:1-17)*

23 Gébégé Jisɔs aléré mmye manlo utɔ́ bíí alu aɲme esaá meso efyá. Bɔ́ ábó áfere nnó alu maá Josép ne Josef abó alu maá Heli.

24 Heli abó alu maá Matat, Matat abó alu maá Lévi, Lévi maá Melki, Melki abó alu maá Jana, Jana ayi alu maá Josef.

25 Josef alu maá Matatyas, Matatyas alú maá Emɔs, Emɔs maá Nahum, Nahum maá Eseli, Eseli ayi alú maá Nagay,

26 Nagay alu maá Mat, Mat maá Mattatya, Mattatya maá Semen, Semen, maá Josech, Josech maá Joda,

27 Joda maá Joanan, Joanan maá Resa, Resa maá Serubabel, Serubabel maá Sheltyel, Sheltyel alu maá Neri.

28 Neri maá Melki, Melki maá Adi, Adi maá Kɔsam, Kɔsam maá Elmada, Elmada alu maá Ere.

29 Ere maá Joshua, Joshua maá Elyssa, Elyssa maá Jorim, Jorim ayi alú maá Matat, Matat maá Lévi.

30 Lévi maá Simyɔn, Simyɔn maá Juda, Juda maá Josef, Josef maá Jonam, Jonam yi alú maá Eliakim,

31 Eliakim maá Meleya, Meleya maá Menna, Menna maá Matata, Matata maá Natan, Natan alu maá Devid.

32 Devid maá Jesse, Jesse maá Obéd, Obéd maá Boas, Boas maá Salmɔn, Salmɔn alu maá Nashyɔn.

33 Nashyɔn maá Aminadab, Aminadab maá Admin, Admin maá Ani, Ani maá Hɛsrɔn, Hɛsrɔn maá Pɛres, Pɛres alu maá Juda.

34 Juda maá Jakɔb, Jakɔb maá Asek, Asek maá Abraham, Abraham maá Tera, Tera maá Náho.

35 Náho alu maá Serug, Serug maá Ru, Ru maá Peleg, Peleg maá Ebe, Ebe maá Shela.

36 Shela maá Kenan, Kenan maá Afasad, Afasad maá Shem, Shem maá Nowa, Nowa alu maá Lamek,

37 Lamek maá Metusela, Metusela maá Enɔk, Enɔk maá Jarɛ, Jarɛ maá Mahalalɛ, Mahalalɛ alu maá Kenan.

38 Kenan alu maá Enɔs, Enɔs maá Set, Set maá Adam, Adam abó alu Maá Eɔwɔ.

4

*Danchəmeló ammua Jisɔs
(Mat 4:1-11; Mak 1:12-13)*

¹ Ndere Jɔn ábɔ́ áwyaá Jisɔs manaá Ɛsɔwɔ né ɛbeé Jodan, Mendoó Ukpea ɛgbéé Jisɔs metɔ́ɔ ne ɛpye ji afé né mashwɔne.

² Ɛbá ji né usaá ndɔ upeá, nnó danchɔmeló ammuá ji. Jisɔs abelé né mashwɔne wyémbɔ ye menyéé anyéé wɔ. Gébégé ndɔ yimbɔ ɛkwyágé mesa alɔ mammye ji.

³ *Danchɔmeló áchwɔ ɛta wuú ajɔ́ aké, “Mbɔgé wɔ ɔlu *Maá Ɛsɔwɔ, garé mataá áyina ábwólé ntóɔ brɛd.”

⁴ Jisɔs ashúú ji meko aké, “Asá mmu ηwe Ɛsɔwɔ nnó, ‘Menyéé jiji fɔ́ wɔ awyaá ɛshye mángbaré geɲwágé mekwaá wɔ.’ ”

⁵ Danchɔmeló akpá ji ákwɔ́ te mfaá melu fɔ́ ɛwé ɛηɔgé ne aléré ji malɔ mme mako ne gefwa. Jisɔs age ájí gébé dáma.

⁶ Ne ajɔ́ ne Jisɔs aké, “Achyé me mme yiná meko ne nkage chyé yé waá ayi ajigé me metɔ́ɔ. Menchyege nyé wɔ uto ne gefwa yí gélú fá né mme yina.

⁷ Mbɔgé ɔtógé mánó mbe ushu wa ne ɔnogé me nkane Ɛsɔwɔ, mme yiná meko abéé nyé awyé.”

⁸ Jisɔs ashúú ji meko aké, “Asa né mmu ηwe Ɛsɔwɔ nnó, ‘Ɔbɔ́ manógé élé Nte wyé Ɛsɔwɔ jimbií ne ɔkpáné wyé lé jí defwe’.”

⁹ Dánchɔmeló ama ase Jisɔs afé né Jerosale abelé ji né melu ɛwé ɛlú tete mfaá ɛcha upe Ɛsɔwɔ né Jerosale ne aké ne ji, “Mbɔgé wɔ ɔlu Maá Ɛsɔwɔ nyó chɔ́ mme.

¹⁰ Néndé ásá né mmu ηwe Ɛsɔwɔ nnó:

‘Ɛsɔwɔ atɔme nyé makiénné jíí nnó áchwɔ́ ábámé wɔ.’

¹¹ Ama sá nnó:

‘Agbárege nyé wɔ né amu bwɔ́ chánchá nnó ɔ́kagé ɔ́tɔ ɛnɔ́ geká né ntaá.’ ”

¹² Jisɔs ashúú ji meko aké, “Ajɔ́ nnó:

‘Mekwaá ákpelégé fɔ́ Nte wuú Ɛsɔwɔ mankpea ji nnó ápyé genó.’ ”

¹³ Danchɔmeló ánerégé mámmua Jisɔs alyá ji, afé kpé.

Jisɔs alɔ utɔ́ɔ bií né Galilíí

(Mat 4:12-17; Mak 1:14-15)

¹⁴ Jisɔs ályágé melu ɛwémbɔ akéré meso né Gálilíí, ne uto Mendoó Ukpea ulú ne ji. Ngó wuú akwɔ́ né malɔ́ Gálilíí yimbɔ mako,

¹⁵ gétúgé ábɔ́ álerege bɔ́ɔ́ né mmu macha mmyemenene ne bɔ́ɔ́ ako bi awuú, áfɛge ji.

Bɔ́ɔ́ Násarɛt abya Jisɔs

(Mat 13:53-58; Mak 6:1-6)

¹⁶ Né gébé gefɔ́ Jisɔs afé ntó né Nasarɛt mbaá yi áwéé ji. Bií uwyáá bwɔ́ úkwónégé afé mmu ɛcha mmyemenene ndere gepɔ́ jíí gélú mé. Ɛké ɛwyáge akwilé ka mankwuú ηwe Ɛsɔwɔ.

¹⁷ Achyé ji ηwe yi Asaya *Muú Ɛkpávé Ɛsɔwɔ ásamé. Anené ji, ape melu fɔ́ né mmu, akú melu ɛwémbɔ ɛké:

¹⁸ “Mendoó Ata Ɛsɔwɔ ɛlú ne me, gétúgé abɔ́ ajyá me nnó ngaré abya Ɛsɔwɔ melómélɔ́ mbaá bɔ́ɔ́ gekpo.

Ama tɔ́ me nnó ngare mekomejɔ́ Ɛsɔwɔ mbaá bɔ́ɔ́ bí ákpené denɔ́ré bee nnó ɛbwɔ́ átánege nyé

ne mangaré mbaá bɔ́ɔ́ ame nónómé nnó ɛbwɔ́ ámage lɔ́ nyé mangé,

átɔ́ me ntó nnó mferé ntó abi álú né ɛfwyale,

¹⁹ ne mangaré nnó gébé gékwɔ́né ɛyígé Atá ápóoge nyé bɔ́ɔ́ bií.”

²⁰ Jisɔs ájógé ηwe yimbɔ, akweré, ashúú ɛtá mémbelé, ajwólé ka. Bɔ́ɔ́ ako né mmu ɛcha mmyemenene átó ji ame mmye.

21 Alo mangaré ebwó aké, “Mekomejóó yi déwuú fina né mmu ηwe Εσωω alu wáwálé.”

22 Bóó áwúgé denḡare mejóó melóméló ewé ájóó, matóó áḡo bwó dóó. Akamé nnó alu cho ne ákwéne dembyó aké, “Pó maá Josef na?”

23 Jisós aké ne ebwó, “Ela gachyé enyú déto me maka mmye nnó, ‘Mémppyé mamée, poó geme jyé, ufélékpá ebí ólerege né Kapanóm, léré ubí ntó fá né melo wýé.’”

24 Jisós ama jóó ne ebwó aké, “Ngarege enyú wáwálé nnó bóó ekpávé Εσωω apó ne énogé né melo bwó”.

25 Ama ηmére aké, “Wuúge gébége Elija álú Muú Ekpávé Εσωω, Εσωω apye mekwýé abelé né áηmélé áléé ne geba ne mesa akwé malo mako. Dekaa ntó nnó gejamége akwí andée álú nyá né gébé eyigémbó fá meló Isréli,

26 Εσωω áto fó *Elija nnó ájyé apóó afó wó. Áto lé ji mbaá mekwí mendée yi ajwólege né Sarifat né gebagé mewaá Sidon ne apóó ji.

27 Gébége *Elishya álú *Muú Ekpávé Εσωω gefóó genó eyigémbó gépye ntó. Né mme Isréli, gejamége bóó ábó ámeé ubá ne Elishya apóó yé muú bwó ama wó. Apóó élé *Naman ayi álú lé muú Siriya.”

28 Bóó bí álú né mmu Echa Mmyemenene awuúgé depó eti, nchye anwyoñé ebwó,

29 ákwilé ka, áḡbaré Jisós, ája ji afé nnó ámmú ji akwé né ntee ḡηkó. Abó átené melo bwó né mfaa mekwé, eḡbe ema ebó élú ntee ḡηkó.

30 Nderé ájyε ne ji abwólé mmye akóó kóoge metóó metóó bwó afé eḡbé wuú.

Jisós apye mende ayi awya meló nchye atoo

(Mak 1:21-28)

31 Jisós ashulé afé né Kapanóm, melo kpaá ewú né gebagé mewaá Galilí, ne yéndé bíi uwyaá bóó Jus ukwónégé, alerege ebwó mekomejóó Εσωω.

32 Ebwó ála mano mekpo fuú, né gefóó eyigé ji álerege gétúgé ajóge ne uto.

33 Mende fó abó alu éféé né Echa Mmyemenene ayi meló achýége efwyale. Ewya wó, alo mánkalé ne eshye aké,

34 “E é Jisós ayi Nasaret, okélege mampye esé ndé? Ochwó maníí esé mbwé? Nkage wó, ólu Muú Ukpea ayi atané mbaá Εσωω.”

35 Jisós anyá meló nchye yimbó aké, “Kwéné mejóó, táné ji mmye.” Meló nchye apye mende yimbó akwé né mbe ushu bóó, ne atané ji mmye. Yémbó achwu jí wó.

36 Bóó ako áḡégé gefóó yina ala mano mekpo fuú ne áḡige ate aké, “Mekomejóó Jisós alu mbó nnó? Awya uto mányá áló nchye átáné bóó mmye.”

37 Ngó Jisós akwó malo mako né gebagé mewaá eyigémbó.

Jisós apye gejamége bóó mamée atoo

(Mat 8:14-17; Mak 1:29-34)

38 Jisós ályágé echa mmyemenene, afé gepúgé Símun. Eféé mmá mendée Símun amée njaja gefwine. Bóó bí álú mmu gepu áke né Jisós: Ata pye ji atóó.

39 Ajóge mbó, Jisós akwilé ajye tene ji né nékuú né mmye né mbaá yi abelé. Anyá dámaa gefwine gebyé ji mmye ne mendée yimbó akwilé ka achýé ebwó menyéé.

40 Nkwale aké akwonege bóó bí áwya bóó bi ámeé ufóó mameé né upú bwó áchwó ne ebwó mbaá Jisós. Ji ata bwó amu mmye, ebwó ako átoó.

41 Yémbó gejamége bóó abó álú ábí áló nchye áchýége bwó efwyale. Gébége áló nchye bimbó átanégé ebwó né mmye, ábó ákálege áke, “Jisós, ólu Maá Εσωω.” Jisós anyá ábí nnó ákwéné mejóó, akámé fó ábí ájóó mejóó wó néndé ákaá nnó alu *Muú yi Εσωω akweré ji elá gefwa.

Jis̄s agarege meko mej̄ó Es̄w̄a né mmu macha mmyemenene
(Mak 1:35-39)

⁴² Bii uyyágé alyá afé né melu éwé b̄óó alá p̄ó wyyéé. Aké ajye mb̄o, b̄óó ála meso mákélégé ji ne áge ji w̄ó. Gébégé ágené ji alu mé téné manjye. Eféé ne ánené ji mmye nnó ajwólé éféé ne ébw̄ó

⁴³ Ashya aké ne ébw̄ó, “Mb̄ó ntó manjye né maló ayichá mangaré abya melóméló ayi agarege ndere gefwage Es̄w̄a gélu. Es̄w̄a ató me fá mme yina getú eyígémbo.”

⁴⁴ Ajógé mb̄o ne ji alyá ájyé melo Nasaret meko, mángárége abya yimb̄o né mmu macha mmyemenene Judiya.

5

Jis̄s akú bad ut̄óó bii ani abi mbe
(Mat 4:18-22; Mak 1:16-20)

¹ Bii f̄ó Jis̄s ab̄ó atené né mapeá géntoógé mewaá Genesaret. B̄óó áchw̄ó n̄o ji mme, áñm̄erege ji ákélege manwú meko mej̄ó Es̄w̄a.

² Agé mákpée ápeá né mapea géntoógé mewaá ne amb̄óó mákpée átané ájye shw̄one utófu bw̄ó.

³ Ajye kpe né ekpée éma éwé Simun, ne ajóó ne ji aké, “Até ekpée éjyé dachyé ne nnyi. Até Jis̄s ajwólé mmu ekpée, b̄óó ála mbale nnyi, Jis̄s alo yé man̄eregé bw̄ó.”

⁴ Anérégé mánleré, aké ne Simun, “Té ekpée éjyé mbaá yi nnyi négomé ne w̄o ne b̄óó byé ñmége utófu nyú manwá meshuú.”

⁵ Simun ashuú ji meko aké, “Ata dépye ut̄óó ne utuú kpaá ye genó déwa w̄ó. Yémb̄o, ndere w̄o ne oj̄ó mmage njyé mua.”

⁶ Ébw̄ó afé, áñme utófu bw̄ó, meshuú ése gejamé te utófu úke úgyálé.

⁷ Epwógé ébw̄ó, áfu amu nnó ate ajeé abi alú mmu ekpe éwé f̄ó áchw̄o p̄óó bw̄ó. Achw̄ógé áferé gejamégé meshuú, áfyé makpée bw̄ó apea ágbeé te ákélege mánke.

⁸ Simun ayi akúu ji ntó nnó Pita agégé genó eyi gepye mb̄o, ajye tó manó mme mbe ushu Jis̄s aké, “Atá kwilé lyá me, néndé nlu mémpyéé ubeé.”

⁹ Ab̄ó ajoge mb̄o getúgé ji ne b̄óó bii ágené gejamégé meshuú eyí ébw̄ó áwané, ef̄ó ékw̄ó bw̄ó mat̄óó.

¹⁰ Ajeé bii Jemsi ne Jon abi alú baá Sebēdee ála ntó mano makpo fuú. Ne Jis̄s ajóó ne Simun aké, “J̄f̄ógé, nana ɔlo nyé manywérégé lé b̄óó.”

¹¹ Ébw̄ó áwúgé mb̄o ája mákpée bw̄ó ákw̄ó mewaá, ályá yendégenó ne ákw̄ólé ji.

Jis̄s apye muú ubá atoó
(Mat 8:1-4; Mak 1:40-45)

¹² Né gébé gef̄ó Jis̄s ab̄ó álu né meló kpaá f̄ó ne muú f̄ó álu wye ayi amée *ubá. Agégé Jis̄s ajye tó mánó mme, akpá ji geká aké, “Ata mb̄ógé oklege, ppe me nkpea.”

¹³ Jis̄s anyaa ébw̄o wuú ata ji aké, “Nkelege, kpea.” Wye ndere ájoo mb̄o ubá bimb̄o úbyé

¹⁴ Jis̄s aké né ji ekagé ogaré muú f̄ó, “Chó léré lé mmye jyé mbaá mémpyé upé Es̄w̄a, chyé ntó genó eyige apye gepé ndere Mosis ab̄ó ájoo nnó muú amegé ubá atoógé áchyége, mampye b̄óó ákaá nnó otóó.”

¹⁵ Yé élé Jis̄s afye ji ébé, mende yina agaré abya wuú mme meko kpaá gejamégé b̄óó gechw̄ó chóme mbaá Jis̄s, manwú nkane alárege ne nnó apye ntó abi amée átóó.

16 Yémbò Jisòs àlyá èbwò né mboò gébé manjye némmye né melu ewé bòò alá pò wyé.

Jisòs apye muu úchánchi átóò
(Mat 9:1-8; Mak 2:1-12)

17 Né bìí fò Jisòs abò alerege bòò, Atá Èsòwò áchyegeé ji uto ne ji apye bòò mamée átóogé. Bòò bí ákúú bwò Farasi ne Anleré mabe Èsòwò álú wyé, ne abò átané né malò Galilíi mako ne Judiya chóncho ne Jerosale.

18 Bòò fò akpá muu úchánchi né ulò. Abò áchwò nnò ákpe mmu gepú ne ábélé ji mbè ushu Jisòs.

19 Yémbò áge meti mankpe ne ji wò, gétúgé bòò ájamé dòò, kpaá àhmerge ate. Èféé ne ákwómé mfaá nchwú, * ábeá mekpo ñkò, áshulé mende yimbò né ulò né mbè ushu Jisòs.

20 Jisòs agégeé nnò bòò bimbò áfyéé matòò ne ji áké ne mende úchánchi yimbò, “Mejeé wa ájiinte gabo wyeé.”

21 Anleré mabé Èsòwò fò, ne abi akúú bwò Farasi àhmerge ne matòò usòò áke, “Mende yina áferé nnò álú waá. Ákelege maméé mmye ne Èsòwò? Èlé Èsòwò mbií ne akage jinte gabo muu.”

22 Jisòs akaá ula bí èbwò àhmerge ne ágií èbwò áké, “Ulannò enyú déwya gefágé uféré bímbò né matòò nyú?”

23 Ndé gelu pere manjóò, ‘Nnò ájiinte gabo wyeé’, waá manjóò nnò, ‘Kwile téné ké?’

24 Nkelege mámpye enyú dékaá nnò *Maá Nte Mekwaá awyaá uto fa mme manjinte gabo mekwaá.” Ajógé mbò, akúú mende úchánchi yimbò áké, “Kwile téné. Kpá ulò byéé, chò mmu.”

25 Akwilé téné mbè ushu bòò, akpá ulò bìí awulé né gepú jii afége Èsòwò.

26 Bòò ako ágége ewe epye na, efò ékwò bwò matòò dòò. Ala mano mekpo fuú ne áfége Èsòwò áké, “Dégé ufòò unò fina.”

Jisòs akú Lévi ndere mad utòò wuu
(Mat 9:9-13; Mak 2:13-17)

27 Jisòs àlyá èféé manjye dafye, gébégeé ajoye agé mende fò ayi ákúú ji Lévi; ménselé ñkámakpo, ajwólé melú utòò wuu. Jisòs akúú ji áké, “Kwólé me.”

28 Ajógé mbò Lévi àlyá yéndégenó, akwilé ka alo mankwólé ji.

29 Èké éwyage Lévi akúú gekpékpége épaá né gepú jii nnò èbwò ne Jisòs ábè mmu nechóchò. Gejame ánselé ñkámakpo ne bòò bífò abi bòò Jus áselé ndere bò apò mpa, èbwò ako abò ányéé menyéé ne Jisòs.

30 Bòò Farasi ne Anleré mabé Èsòwò abifo ágége mbò, álo mánmené áké ne baá utòò Jisòs, “Ulannò enyú dénye menyéé ne ánselé ñkámakpo ne bòò ubeé.”

31 Jisòs ató èbwò neka áké, “Bòò abi alá meé, ákélégé fò muu uka, élé abi áméé ne ákélege.”

32 Ne me nchwò fò fa mme mánkú bòò abi álú cho ne Èsòwò wò, nchwò lé mánkú bòò abi ápyéé ubeé nnò ákwòre matòò bwò.”

Nkwé manlya menyéé kpékpé
(Mat 9:14-17; Mak 2:18-22)

33 Ama gii Jisòs nkwé yina nnò, “Baá utòò Jon ályage *menyéé kpékpé né mboò gébé gétúgé deporé Èsòwò. Baá utòò bòò Farasi ápye ntó wyémbò ne abyéé ápyé fò mbò. Èbwò ákéne ányé, ányúu.”

* 5:19 Èlú wáwálé nnò: Gepú eyigémbò gepófó gepúgé nchwú. Uptú bí bòò Isreli áténégé mfaá alu dedé, muu akaáge jwóle wye ñkane agbá. Mbaá yifó ákwérege ne mataá, ne ákage fere ala fuú.

34 Jis̄s ashuú ebw̄o meko aké, “Nnó b̄oó ájyegé epaá neba muú akage pyéé ajéé men̄o neba ályage menyéé kpékpe ayi men̄o neba alú ne ebw̄o?”

35 Yémb̄o gébé gebéé nye eyígé men̄o neba alá b̄eé nye sé ne ebw̄o, éféé ne ályage nye menyéé kpékpe né mboó gébé gétúgé deporé Es̄w̄o.”

36 Ama tó neka eníne f̄o aké, “Elómé f̄o nnó muú ágyá ndeé meke ákwámé ndeé eyi gekwéne. Apyegé mb̄o ach̄oó ndeé yi meke, ne nkwmé yimb̄o ábálé ne gekwénégé ndeé.

37 Elómé f̄o ntó nnó muú ákpa mm̄oó make, áfáné mmu ukwéne unó mm̄oó ébi akwyéé ne meko menya. † Mb̄ogé apyegé mb̄o gébégé mm̄oó mí make maké mabéne unó mm̄oó bimb̄o úfúle nyé, mm̄oó magbélégé nyé mme ne unó mm̄oó uchógé nye ntó.

38 Muú ab̄o mamfyé mm̄oó make yéndégébé mmu unó mm̄oó ébi uke.

39 Ep̄o k̄okage nnó muú yi abea mé mányú akí mm̄oó amá ákwóré ányúgé mpwa mm̄oó. Akélege wye akí mm̄oó.”

6

Nkwé ayi bií uwyaa b̄oó Jus (Mat 12:1-8; Mak 2:23-28)

1 Né bií uwyaa b̄oó Jus f̄o, Jis̄s ne baá ut̄oó bií ákoóge né mekoó gef̄ogé nchi f̄o eyi ákuú nnó wid. Baá ut̄oó bií ál̄o mánkógé ul̄onchi f̄o alálege ányéé.

2 B̄oó Farasi ágégé mb̄o agiú aké, “Ulannó enyú dépyéé genó eyígé ebé ela ékamé nnó muú apye bií uwyaa w̄o?”

3 Jis̄s agiú ebw̄o awuú nkwé aké, “Enyú délu danj̄oó né mmu n̄we Es̄w̄o ndere mfwa Devid apyé nyá gébégé mesa ámmye ji ne b̄oó bií w̄o?”

4 Akpe mmu echa up̄e Es̄w̄o áb̄o menyéé yi áb̄o áchyé mbaá Es̄w̄o, ányé ne áchyé ntó b̄oó bií w̄o? Ebé ej̄oó nyá nnó muú ányegé f̄o menyéé yimb̄o, ékosé mémpyé up̄e Es̄w̄o.”

5 Jis̄s ama j̄oó ne bw̄o aké, “Ele *Maá Nte Mekwaá ne akáge gáre genó yi muú áb̄oó mampye né bií uwyaa.”

Jis̄s apye mende yi ebw̄o egboó ji atoo (Mat 12:9-14; Mak 3:1-6)

6 Bií uwyaa ébif̄o úkwónégé, Jis̄s ajye kpé mmu Echa mmyemenene, ala mánlérégé b̄oó. Mende f̄o ab̄o alú eféé, ayi ebw̄onye wuú egboó.

7 *Anleré mabé Es̄w̄o ne b̄oó Farasi áb̄o ábáme Jis̄s nnó amá ji mechó mmye. Apéle ji dome mange nnó apye nye mende yimb̄o atoo né bií uwyaa b̄w̄o ne áj̄oó nnó ákwé ebé.

8 Yémb̄o Jis̄s akaá genó eyígé ebw̄o áférege aké ne mende yimb̄o, “Kwilé chw̄o téné mbe ushu b̄w̄o.” Ne akwilé achw̄o téné eféé.

9 Mende yimb̄o áténégé eféé, Jis̄s agiú ebw̄o aké, “Ebé esé eké depye ndé né bií uwyaa? Eke depye galógáló wá gabogabo? Mampye mekwaá apó wá mánlyaa ji agb̄o?”

10 Ap̄e ebw̄o b̄oó ne alé j̄oó ne mende yimb̄o aké, “Nyaá ebw̄o wye.” Ténéténe mende yimb̄o anyágé, ebw̄o wuú etoo.

11 Ewéna epw̄o ebw̄o amu, mat̄oó ás̄o ebw̄o ájye chó mánsó mala nnó áwá Jis̄s.

Jis̄s ajya angbá bií afyánaaped (Mat 10:1-4; Mak 3:13-19)

12 Né gébé eyígémb̄o, Jis̄s alyá mel̄o akw̄o mékwé f̄o mánemmye mbaá Es̄w̄o ne ala ewú anenemmye utuú uko.

† 5:37 Elú wáwálé nnó: Ep̄of̄s ushw̄o, élé uba mek̄omenya.

13 Gébégé bií úkaa, akú baá utóó bií; áchwógé ajya áfyanéapeá abi akúu ebwó nnó ángbá.

14 Abi ájya élé Simun ayi ákuu ntó nnó Pita ne Andru menjómó Simun. Abifó áltú Jemsi ne Jón, Filip ne Batolomyo.

15 Matyo ne Tómasi, Jemsi maá Alfós, Simun ayi ákuu ji muú ukogé.

16 Judas ayi maá Jemsi, ne Judas Iscarat ayi né meso gébé áchyé Jisós manjkwáá.

Jisós alerege, agarege mekomejóó Esówa ne apye bós mamée átóoge
(Mat 4:23-25)

17 Anérégέ manjya ebwó alo mánshulé mekwε. Ashulé akwya né mbaá ayi áltú dede, ne gejamégé bós gébó géchomé éféé. Abó átané maló mako ayi Judiya ne Jerosale ne maló Tiya ne Sidón ayi áltú mbále ebéé mega.

18 Abó áchwó mánwú nkane Jisós álerege ne nnó apye mamée bwó ábyé. Bós bí áló nchye áchyége ebwó efwyale áchwó ntó, ne Jisós apye ebwó átoó.

19 Wyémbó ne gejamégé bós genjérégέ ate manjye tá Jisós gétúgέ uto bí útánege ji menyamyε úpyé bós mamée ako átóoge.

Jisós alerege mejé ewé wáwáde
(Mat 5:2-12)

20 Né gébé gefó Jisós ape baá utóó bií dómeé aké:

“Méjé éltú ne enyú bí delú gekpo, néndé *Gefwa eyigé Esówa ágbárege gelú eyigé nyú.

21 Méjé éltú ne enyú bí mesa ámyé nyú nana, denyε nyé menyéé degbeé.

Méjé éltú ne enyú bí delile mbó náná, enyú dejwane nyε.

22 “Méjé elu ne enyú mbógé dekwalege Maá Nte Mekwaá, ne bós aké ápáa enyú, áfwéne enyú, áshye nyú ne ákuu nyú mabó mabomabo.

23 Bége ne necháchó gébégé gefóó genó eyigé ná gépyegé, gétúgέ Esówa akwýé mé gekpékpégé nsá nyú alu né mfaánebuú. Kaáge nnó wyémbó ne ukwéne ante bós bína áfwyalé nyá ukwéne bós ekpávέ Esówa.

24 “Yémbó utónkwa úlú ne enyú bí delú mbó né gefwa nana, néndé débó mé nsá nyú.

25 Utónkwa úlú ne enyú bí denyéé dégbége náná, néndé debéé nyé mesa.

Utónkwa úlú ne enyú bí dejwáne náná, néndé delile nyé né masómé.

26 “Utónkwa úlú ne enyú gébégé bós ako aké áféége enyú, wyémbó ntó ne ante bwó abi mbe ábó apye ne bós ekpávέ Esówa abi gebyó.

Bó gejeé ne bós mawámé
(Mat 5:38-48; 7:12a)

27 “Yémbó enyú bí déwúu mekomejóó wa ngarege enyú nnó, bógé gejeé ne bós mawámé nyú, pyége galógáló ne bós bí ápáa enyú.

28 Yéndégébé bós álwerégé enyú, négemmyε nnó Esówa agé ebwó meshwe ájé bwó, máge dénénemmyε mbaá Esówa gétúgέ bós bí áshyé enyú.

Jisós alerege nnó ékagé muú ashúú gabo mfađ gabo
(Mat 5:38-42)

29 Mbógé muú adogé wó neka né etá éma, bwólé ewé fə ntó ádo. Mbógé ofyegé bə nkú apeá né mmyε ne muú afóógé ayi mfađ, kpe chyé ji ayi nteé.

30 Muú akógé wó genó, chyéé ji. Afóógé genó jyε, ɔsegé sé géjí.

31 Pyégé etá bós wyé genó eyigé dekélege nnó apye eta nyú.

32 “Mbógé enyú degboó lé ne bɔ́ɔ́ abi ágbóó ne enyú ndé nsá ayi enyú debɔ́ɔ́? Ye bɔ́ɔ́ abi ápyéé gabo, ágbóó ne bɔ́ɔ́ bi ágbóó ne ebwó.

33 Ne mbógé enyú depye élé galógáló ne bɔ́ɔ́ bí apyé galógáló ne enyú nsá nyú alu éfó? Ye bɔ́ɔ́ abi ápyéé gabo, mbɔ́ntó ne apyéé.

34 Mbógé depwóle unó mbaá bɔ́ɔ́ bí dékaá nnó áshúuge nyé eta enyú galógáló yi enyú dépye alá? Abi deké álú bɔ́ɔ́ ubeé ápye ntó gefɔ́ó géma. Yéndemuú apwóle genó etá mejíi wuú, akaáge nnó ashuge nyé geko.

35 Genó eyigé débɔ́ɔ́ mampye gélú nnó gbógé ne bɔ́ɔ́ mawámé enyú ne pyége galógáló ne ebwó, depwóge ebwó epwó, dégigé nnó áshuú. Debɔ́ɔ́ nyé gekpékpége nsá ne debéé nyé baá Anyátá Esɔ́wɔ́. Néndé alome ne bɔ́ɔ́ ubeé ne abi alá támégé jí.

36 Gége bɔ́ɔ́ meshwe wyé ndere Nte nyú Esɔ́wɔ́ agéne nyú meshwe.

Dépagé mpa bɔ́ɔ́ ne metɔ́ usɔ́
(Mat 7:1-5)

37 “Dépagé mpa muú ne ufya ékagé Esɔ́wɔ́ ápá ntó awu nyú mbɔ́. Déchoge muú mabɔ́ nnó apye ubeé ékagé Esɔ́wɔ́ áchó ntó ami nyú. Jíige nte gabo ayi bɔ́ɔ́ ápyé eta nyú nnó Esɔ́wɔ́ ajíi ntó nte gabo awu nyú.

38 Chyége bɔ́ɔ́ genó eyigé ebwó akélege, Esɔ́wɔ́ achyége nyé ntó enyú. Yéndégébé aké achyége, amége chánchá, akwyege anmeregé nnó gégbéé gégbélégé mme. Gefɔ́ó eyigé démége genó déchyége muú, mbɔ́ntó ne amége nyé áchyéé enyú.”

39 Jisɔ́s ama tó ebwó neka nnó, “Epfɔ́ kɔ́kɔ́ge nnó muú ame nónómé ájáa nte ayifó meti. Mbógé apyége mbɔ́, ebwó ako ákwéne mmu gepyéé.

40 Kaáge nnó maá nwe akaágé fó nwe ápwó menleré wuú. Yémbɔ́, gébége aneregé mángíi nwe, abéé nyé ntó ndere ménleré wuú.

41 Ulannó óchérege ekéké gabo ayi alu eke maá gejwaá né dambɔ́nni nte menímé wyé óla ofyéé mekpo né gabo ayi alu eke mekwɔ́kwɔ́ né dambɔ́nni awye wɔ́ mbɔ́ɔ́?

42 Epyémbɔ́ nnó ne ójɔ́ ne menímé wyé nnó, “Té mmye we mfére wɔ́ gejwaá né dambɔ́nni ayi óla kaágé nnó mekwɔ́kwɔ́ elú né dambɔ́nni wyé.” Wɔ́ muú dembwólé bɔ́ mbé féré ntó mekwɔ́kwɔ́ ewé elú wɔ́ né dambɔ́nni, ne ókaá nkane óférége ekéké gejwaá eyigé lú menímé wyé né dambɔ́nni.”

Genɔ́ ne umpomé bíi
(Mat 7:15-20; 12:33-35)

43 Jisɔ́s ama jɔ́ aké, “Genɔ́ yí gelógeló géwómé fɔ́ umpomé uboubo ne eyi gebogebo ntó géwómé fɔ́ umpomé ulóuló.

44 Yéndemuú akaágé genɔ́ né umpóme bí géjí géwóme, muú ajye fɔ́ ákyé genchógélé eyigé mbɔ́ mfaá genchógélé denywóné. Muú ajye fɔ́ né nepe ákyé eké.

45 Muú melóméló ájogé depɔ́ delódéló eti délú jí né metɔ́, muú mebomebo ájogé depɔ́ debodebo eti délú jí metɔ́. Ná ne elú gétúgé genó eyi gélú muú né metɔ́ géjí ne gétánege jí meno.”

Ufɔ́ ónténé upú áped
(Mat 7:24-27)

46 Jisɔ́s ama jíi aké, “Ulannó enyú dekuú me Ata Ata! ne dela dépyé genó eyigé me njóge.

47 Muú yi achwó awúu mekomejɔ́ wa ne ajyegé ápyéé ndere ájɔ́,

48 muú yimbɔ́ alu eké mende yi áló manténé gepú jíi, ne abɔ́ mbé achó mme, afyé mataá chánchá ne ale téné géjí. Meso gébé geneágé nnyi géchwóge mammu géjí yémbɔ́ genyígé fɔ́ gétúgé áténé géjí chánchá.

49 Yémbò muú yi awuú mekomejóó wa ne alá pyéé ndere ákélege alu éké muú ayi atené gepú jii né nébóme eniné alá cho áfyé mataá wó. Meso gébé nnyi negbéégé né mmu gepú eyigémbò gékwé mme gbang.”

7

Jisós apye maá defwé muú kpaá bós bee Rom atóó (Mat 8:5-13)

1 Jisós anéré manlérégé bós unó bimbò ne atané afé né meló Kapanòm.

2 Muú kpaá bós bee *Rom f́ abó alu né melo wémbò ne abó awya maá defwé ayi agbo ne ji dós. Maá defwé yimbò akwé nemé ala mangbómangbó

3 Mende yimbò awúgé abya Jisós, ató ákpakpa bós Jus nnó ájyé ákuú ji áchwó ápyéé maá defwé wuú atóó.

4 Ájyéégé, ágé Jisós ákwé ji uká áké, “Atá chó póó muú kpaá yimbò. Alu muú yi ókage *pó ji.

5 Agboó ne esé bós Jus dós te atené esé écha mmyemenene.”

6 Ébwó ájógé mbò Jisós afé ne ébwó. Ndere álé kwókwólé ne dachi muú kpaá yimbò, ató ajeé bií bichá ájyéégé átuú ne Jisós áké, “Muú kpaá aké dégaré wó nnó, ‘Ata, ówagé mmye jyé detú mánkwóné gepú ya, nfu yéé muú f́ ayi ókpéne gepú eyá wó.’

7 Gé ula úbí jimbós alá chwó báne wó wó. ‘Wó jóó lé genó, ne maá defwé wuú atóó.’

8 Elé mentó nwyá bós kpakpa né mbe, abi me nwuú ne ébwó. Ájógé ne me nnó, ‘Mpye genó eyi’, mpye. Ne nwyá ntó bós bee abi áwuú ne me. Yé ayi ndé ne njóóge ne ji nnó, ‘Chó fa ajye, njóóge ne ayimbò nnó chwó we, achwó.’ Ne njóóge ntó ne maá defwé wa nnó pye eyi, apyéé géji.”

9 Jisós awúgé mbò, akwé dembyó, abwólé ushu mbaá ékwó bós bi ákwólege ji áké, “Ngarege nyú nnó me nlú dangé muú yi áfyéé metós ne me na, yéé ébélé né Isrelí.”

10 Ajeé muú kpaá yimbò abi ji atómé, aké akérege meso mmú gepú ágé nnó maá defwé mende yimbò atóó.

Jisós ape maá mekwí mendée né negbo

11 Mechó ewémbò ékógé, Jisós ne baá utós bií álo mánjye né melo ewé ákúu Nen. Ne gejamége b́ ntó abó akwólege ji.

12 Afé, áké ákwónége mekpó meti, ágé ndere bós f́ ákpané mewu muú ájyé nii. Mende yi agboó mbò, mmá wuú abó abyé lé ji mbií. Ne mmá yimbò alu mekwí mendée. Ndere ébwó ajye mbò, gejamége bós né melo ewémbò ákwólege mekwí mendée yimbò.

13 Atá Jisós agégé mendée yimbó meshwe akwó ji metós te ajóó ne ji ake, mma “Óligé se.”

14 Ajógé mbò, anme uká afé mbe, atágé uló, bós abi ákpané genkwógé muú eyigémbò átene. Jisós áké, “Gesagé muú ngaré wó nnó kwilé ka.”

15 Mende yi agboó mbò, akwilé ka alo manjóó mejóó. Jisós agbaré ji achyé mbaá mma wuú.

16 Bós ako ágégé na, efó ékwó bwó matós. Alo manféé Esówó áké, “Gekpékpégé *Muú Ékpávé Esówó achwó mámbé ne esé. Esówó achwó póó bós bií.”

17 Abya mechó ewé Jisós apyé na afé né maló bós Jus mako ne máta malo ayifo.

Bós dentós Jón menwyad bós manad Esówó (Mat 11:2-19)

18 Baá utós Jón ntó áwuú depó etiré na deko ne ále garé ji.

¹⁹ Agárégé mbo, Jón aferé ebwó makpó apeá ató mbaá Atá Jisós nnó ájyé gií ji nnó, “Olu *Ménkwólé Gewu ayi abó alú manchwó wá esé dégilé ayichá?”

²⁰ Ajyégé ágé Jisós aké, “*Jón menwyaá bós manaá Esówo ató esé né eta wyé nnó déchwó dégií wó nnó, ‘Olu Ménkwólé Gewu ayi abó alú manchwó wá esé dégilé ayichá?’”

²¹ Wyé né gébé eyigémbó, Jisós abó apóge bós mamée mámpyé mamée bwó ábyé. Aferege ntó áló nchye abi áchyege bós efwyaale ne apye bós amé nónómé ágéne.

²² Efée ne ashúú baá dentós bimbó meko aké, “Choge dégere Jón unó bi enyú déwuú bós ájoge ne ebi enyú ambós dékpané amé dégene. Bós amé nónómé ágéne, ubwéré ukwilé úkene, bós abi ámeé ubá átoó, bós matu gbé gbé álo manwúgé, abi ágboó ápeé, ne ubyá bós úwú abya melóméló.

²³ Metós megamego ébé ne muú yi alá pó ne dembyó né metós gétú yá.”

²⁴ Baá dentós Jón ákérégé meso, Jisós aló mángare bós depó tiré Jón, ake, “Tégé gébége enyú déjye nya né mashwóne, defe mange ndé gefógé muú? Déjye gé le muú ayi alú eké mancha ami afofo akpáne áténe egbe ewe ne ewe?”

²⁵ Mbóge mbo fó wó, deféré nnó dejyé gé ndé gefógé muú? Défé manjye ge muú ayi afye mandeé malómáls yéndégébé ápyé gesa? Bós bi áfyé mandeé malómáls ne ányéé genwá, ájwólege né dachi afwa.

²⁶ Gárege me, enyú défé yé éwú mánjye gé waá? Elé muú ekpávé Esówo? Eh, gé muú yi enyú dégené mbo. Ngare enyú wáwálé nnó ajeá gemé apwo yéndémuú ekpávé Esówo.

²⁷ Elé Jón yina ne abó ásamé gétú jii nnó Esówo aké, ‘Wuúgé, ntóme nyé muú dentós wa ayi abó nyé mbe ne wó manchwó kwyé meti wyé ne óchwógé.’

²⁸ Jisós ama jóó aké, Jón ajeá gemé apwo yéndémuú yi mendée ábyené ji fá mme. Yémbó Jón agé lé *ugéné ámé, ne muú ayi mejé gefwage Esówo éloó ne ji, ye alu kós apwo ji Jón.”

²⁹ Bós áwúgé mechó ewéná ákamé nnó, depó tiré Esówo abó akwyé na delú cho, gejamége bó bina abifo alu anselé nkámakpo. Akamé wyémbó, gétúgé ábó ákamé depó tiré Jón ajóó, ne alé wyaá ebwó manaá Esówo.

³⁰ Yémbó bós Farasi ne Anleré mabé Esówo né matós bwó áma áshyá wyé shyá depó tiré Esówo akwyé. Ebwó áshya mbo, élé ábó áshyá ntó nnó Jón awyágé fó ebwó manaá Esówo.

³¹ Jisós awyágé agii gemé jii aké, “Mmege na bós njye enina ne ndé? Alú mbo nnó?”

³² Agigé mbo aké, álú eké ambáné bi álú né metós meló ápye metu, ákuú áte, áké:

‘Esé dékwe enyú ubeé neba nnó débé, déshya mambé, Esé dékwa makwaá negbo nnó deli déshya manlí.’

³³ Wyémbó ne enyú depye ntó. Jón menwyaá bós manaá Esówo, abó achwó ajwólé mesa, anyúú mmós wó, ne deshye ji deké, ‘Awyaá meló nchye.’

³⁴ Me *Maá Nte Mekwaá nchwó nnye menyéé, nnyu mmós deshye me ntó deké, ‘Nlú muú genó ne menyúú mmós, ne dékií me deké me nlu mejéé ánselé nkámakpo ne “Bós ubeé”.’

³⁵ Yémbó ákaágé nnó denjaré Esówo etiré muú áwyaá delu cho né unó ulóúls ébi ji ápyéé.”

Jisós alu mmu gepúgé Simun muú Farasi ne mendée yi achwó nnó apóó ji elé apyé gabo

³⁶ Né gébé gefó muú Farasi akuú Jisós nnó ajyé ányé menyéé né gepú jii. Jisós akamé ajyé nyé menyéé ne ji.

³⁷ Mendée fɔ abó alu né melo wémbo, bɔɔ akii ji gétúgέ ányεέ eno. Awúgέ nnó Jisɔs anyεέ menyεέ né gepúgέ mende Farasi, abó maá ekpómé laménda afé ne ji εféé.

³⁸ Akpégé mmu gepú atene né nénkúné mmye Jisɔs, mmyé égbó ji, abó manli, mánsé áshúlege áchyége né uká Jisɔs. Eféé ne amoo mekpó mme atile uká Jisɔs ne méjwé wuú, anywalé ubí ne alé awaá laménda yimbo wyé.

³⁹ Mende Farasi ayi akuú Jisɔs né gepú jíí, agégé mbo, ajáɔ né metáɔ wuú aké, “Mbógé Jisɔs abó abé *Muú Ekpávέ Eɔwɔ wáwálé mbó abó akaá gefógé mendée yi atáa mbo ji nnó alu mendée eno.”

⁴⁰ Ténéténé Jisɔs akuú mende Farasi yimbo aké, “Simun nwyá mechó mangaré wɔ.” Aké “É é” “Ménleré” “gáré me.”

⁴¹ Eféé Jisɔs abó mangaré abya nnó, “Gébé gefó nyá mende fɔ apwɔ bɔɔ ápeá nka. Apwɔ ama uba nka útá, ayifɔ mboó géba.

⁴² Aka mánsé nka jíí meti épɔ, agégé nnó ujwɔɔ bi na úpwɔ εbwɔ mankwɔ, ajinte εbwɔ ako. Jisɔs agárégé mbo agii, Simun aké, né umεé byé εbwɔ bina makpó apeá, ayindé agbóo nyé ne mbɔɔ ujwɔɔ dɔɔ?”

⁴³ Ashuú ji meko aké, “Élé muú yi abó ájinte ujwɔɔ bíí dɔɔ.” Jisɔs aké, “Ojɔɔ cho.”

⁴⁴ Jisɔs abwólé ushu ape mendée yimbo ne ama kuú Simun aké, “Pε mendée yina gé! Tε mekoó nkpené fá gepú jyε, ɔchyé me manaá nnó nshwóne uká bá wó. Yémbɔ, mendée yina ashwóné uká ba ne mánsé jíí, ne ati ubí ne méjwé wuú.

⁴⁵ Otamé fɔ me ɔkpá ɔtya wó. Yémbɔ tε mekoó nkpené fá, mendée yi alú danlya mánywálé me uká.

⁴⁶ Owaá me ye mawéé amma né mekpó wó. Yémbɔ mendée yina awaá me laménda né uká ba.

⁴⁷ Kaá nnó mendée yina aleré mbo gekpékpégé gejee eyigé na, Eɔwɔ ajiinte gejamége gabo ayi abó apyé. Yémbɔ, muú yi aferé nnó Eɔwɔ abó manjinte gabo ayi ji apye dachye, mbɔntó ne alerégé gejee né Eɔwɔ dachye.”

⁴⁸ Wyé éféé Jisɔs ajáɔ ne mendée yimbo aké, “Ajiinte *gabo wyé.”

⁴⁹ Bɔɔ bi abó ányεε menyεé ne ji éféé áló máñmené nnó, “Mende yina aferé nnó alu ndé gefógé muú, ayi akáge jɔɔ nnó ji ajiinte gabo muú?”

⁵⁰ Eféé Jisɔs ama ηméré aké ne mendée yimbo, “Chó chánchá, Eɔwɔ apoo wó gétúgέ ɔfyéé metáɔ wyé ne me.”

8

Andée fɔ akéne ne Jisɔs ne ápóge ji

¹ Ebelé ye wó, Jisɔs ne baá utáɔ bíí makpó áfyanéápeá áló mánkéné né malo ayi kɔkɔɔ ne ayi kpakpa. Agárege abya Eɔwɔ melóméló nkane gefwage Eɔwɔ gélu.

² Andée fɔ ntó áfé ne εbwɔ, εbwɔ abó álú andée bi Jisɔs apye mamée bwɔ ábyé. Abifɔ abú aló nchye abi áchyége εbwɔ εfwyale. Ama akamege *Meri ayi atané meló Magdala ayi Jisɔs ábuú aló nchye ákénéneama.

³ Ayifɔ akámége Joana mendée Chusa ayi alú mammye dentɔɔ mfwa Herɔd. Ayifɔ Susana, ne gejamége andée bifɔ ntó. Andée bina ako ápooge Jisɔs ne baá utáɔ bíí ne máñka bwɔ.

Nekanémejɔ mentya mbwe (Mat 13:1-9; Mak 4:1-9)

⁴ Ndere Jisɔs ákéne mbo, bɔɔ átánege malómáló áchwɔ gé ji. Gejamége bɔɔ géchómégé, abó mangaré εbwɔ nekanémejɔ eni.

⁵ Nébó nélú nnó, “Bii uma mempye makóó fə afé manjye tya mbwé né mekóó wuu, ndere átyaa, ámé ayifó ákwé né maá meti. Ewyágé bós ákógé ájyale, ne denywóné ntó déchwó dechwére denyéé.

⁶ Amé ayifó ákwé né mfaá mme etárávé áchií ne ewyá wó áwanjésé getúgé mbaá yimbó alú kpógóló.

⁷ Amé ayifó ákwé né mme ayi genkpé ntó géchíge wye, áchígé, genkpé eyigémbó géwé gekweré mbwé yimbó meshíi éjo ji.

⁸ Amé ayifó ákwé né mme melóméló, áchiígé, áwé, áfyé úsaa ame uta ápwá nkane ábó ápéné.” Jisás ánérégé ake, “Fworegé! Muú yi áwyaá matu manwú, áwú.”

Ula bi Jisás atóme makámejóó

(Mat 13:10-17; Mak 4:10-12)

⁹ Ewyágé baá utóó Jisás ágií ji ula nekanémejóó eniné abó atómé mbo.

¹⁰ Ake ne ébwó, “Élé enyú ne Eṣṣwá apyé nnó dékaá unó bi. Yémbó bós bifo áwúu gefwa jíi eyi gébó gélu nýá bibí né mákámejóó jíi. Eṣṣwá apyε wyεmbo nnó ébé nkane abó ásámé nýá mmu bə ηwe nnó: ‘Apéle ágéné fó, áwúu ákaágé fó ula’.”

Jisás agare baá utóó bil ula nekanémejóó mentya mbwe

(Mat 13:18-23; Mak 4:13-20)

¹¹ Ake, “ula nekanémejóó eniné na nelú nnó, mbwé yimbó élé mekomejóó Eṣṣwá.

¹² Amé mbwé ayi ákwéne meti álú bós bi áwúu mekomejóó Eṣṣwá, ewyágé dancháméló achwó féré mekomejóó yimbó né matóó bwó nnó ékáge ébwó ákámé ne Eṣṣwá aferé ébwó né éfwyale gabo.

¹³ Amé mbwé ayi ákwéne né mfaá mme etárávé álú bós bi áwúgé mekomejóó Eṣṣwá, ténéténé áse ji ne nechóchó. Yémbó álya fó nnó mekomejóó Eṣṣwá akpé mmu matóó bwó wó. Mekomejóó Eṣṣwá yimbó alu eta bwó éké genóó eyi géla gepó ne maka. Gébégé mmuameno achwógé gétúgé mekomejóó Eṣṣwá, ájá mmyε meso.

¹⁴ Ne mbwé ayi ákwéne né mme genkpé meshíi ejomé, álu nkane bós abi áwúgé mekomejóó Eṣṣwá, uféré unó mme ne mmwólé né unó bi uchwóó ne gefwa ujo mekomejóó yimbó. Mbəntó ne mekomejóó Eṣṣwá anómé mmu matóó bwó detú.

¹⁵ Amé mbwé ayi ákwéne mme melóméló álú ntó éké bós bi áwúu mekomejóó Eṣṣwá, ágbaré ji metóó émá ne ápyé genó eyigé mekomejóó ágaré, ne ájyé wyé mbεmbe.

Muú abi fə mekomejóó Eṣṣwá mbaá bós

(Mak 4:21-25)

¹⁶ “Muú álwégé fə étúléká ne abó genó akwéré éwú. Akágé bó ntó éwú afyé ntee ukwó. Yendegébé muú alwégé étúléká, anjma éwú mfaá, nnó, bós ákpegé mmu gepú ágéné mbaá.

¹⁷ Kaáge nnó depó deko etiré débó délú bibí, dégenegé nyé ne etiré délú né gemmu déchwó nyé né genjgbó.

¹⁸ Yéndé gébé ayi enyú dewuúgé mekomejóó Eṣṣwá, fwórege chánchá nnó dekaá depó etiré delú mmu. Kaáge nnó muú yi awya genó, ámage gbéε nyé ji eyigéfo. Muú yi alá pó ne geji, áséle nyé ye ékéké éwé ji awya nnó akpé alá amuamu.”

Mmá Jisás ne áηmo bil

(Mat 12:46-50; Mak 3:31-35)

¹⁹ Ndere Jisṵs abṵ alṵrege mbṵ, mmṵ wuṵ ne aṵmṵ biṵ áchwṵ mangé ji. Yṵmbṵ áka mankpṵe meti epṵ gétúgṵ bṵṵ ájamé dṵṵ né menṵmbi.

²⁰ Muṵ fṵ agare ji nnṵ, “Mmṵ wyé ne aṵmṵ byéé alṵ dafye ákélege mangé wṵ.”

²¹ Jisṵs agaré ebwṵ aké, “Mmṵ wa ne aṵmṵ ba élé bṵṵ abi áwuṵ mekomejṵṵ Eṵwṵ ne ápye genṵ eyigé mekomejṵṵ yimbṵ ákélege.”

*Jisṵs anyṵ mbyonnyi atané
(Mat 8:23-27; Mak 4:35-41)*

²² Biṵ bifṵ Jisṵs ákpṵe mmu ékpṵe ne baá utṵṵ biṵ, ne ájṵṵ ne ebwṵ aké, “Déchyaá gentógṵ mewaá deyje egbé né.” Eféé ebwṵ álṵ manjyṵge.

²³ Ndere ebwṵ áchyaáge, Jisṵs akwé gejyá. Mbyonnyi átané wyṵ mbélépṵ né mfaá achwṵ ne eṵhye né gentógṵ mewaá, apye mbyo nnyi ado ékpṵe, manaá malṵ mákpṵe mmu. Manṵ magyálege ebwṵ nnṵ áchwṵ kéé.

²⁴ Ne ebwṵ ájyṵ peé ji áké, “Atá, Atá déchwṵ nṵ nnyi.” Jisṵs akwilé ka anyṵ mbyo nnyi yimbṵ akwené, mbaá akwené tṵmeé.

²⁵ Ewyágṵ Jisṵs agiṵ bwṵ aké, “Matṵṵ nyú ayí défyéé ne me álé?” Yṵmbṵ efo éwú éwú ne elaá ebwṵ matṵṵ ne ála mano mekpṵo fuú, ágige ate áké, “Ndé gefágṵ muú na ayi anyagé mbyo ne ngba nnyi áwuṵ ji?”

*Jisṵs abú alṵ nchye átané mende fṵ mmye
(Mat 8:28-34; Mak 5:1-20)*

²⁶ Aké anérege manchyaá gentógṵ mewaá, ákwṵné gebagé mewaá Garṵsene eyí gélú toitoi né *gebagé mewaá Galilií.

²⁷ Jisṵs aké atanegṵ né ékpṵe, akwṵne kwṵkwṵlé né melṵ fṵ, mende fṵ yi átané melṵ ewṵmbṵ, ayi alṵ nchye áchyége ji efwyale áchwṵ báne ji. Tṵ mekoṵ mende yina abṵ alṵ wyé gejṵgéné, alyá upú ne abelege lé mmu manome ayi áchomé né etárávṵ.

²⁸ Aké agene Jisṵs ajyṵ kwé ji uká, alile akalege kéṵkṵ aké, “Jisṵs Maá Eṵwṵ Anyata! Óbṵ ndé mechṵ ne me? Nkpá wṵ geká, óchyege fṵ me efwyale.”

²⁹ Ajṵṵ mbṵ gétúgṵ Jisṵs abṵ anyane ji nnṵ, tané mende yina mmyṵ. Mende yina yéndégébé melṵ nchye yimbṵ akwilégṵ ji mmyé, bṵṵ áfwénege ji ne ápye. Yé lé áwéle ji uká ne amu ne bṵ ṅkpṵkṵné, ábelé ji nkane muú denṵ, asṵrégṵ abi, melṵ yimbṵ ápyé ji abṵ akpṵe mewaá.

³⁰ Eféé ne Jisṵs agiṵ mende yimbṵ aké, “Mabṵ mmyṵ makamege nnṵ?” Ashuṵ ji meko aké, “Nkamege gejamé.” Ajṵṵ mbṵ gétúgṵ gejamé alṵ nchye abṵ alṵ ji mmyṵ.

³¹ Alṵ nchye bímbṵ ákwṵ Jisṵs mata nnṵ ékagṵ abú abi akeré mmu gepyṵé eyi geláge pṵ ne kwyakwya nnṵ ágéné efwyale.

³² Eféé kwṵkwṵlé, nfṵné mekwende fṵ nébṵ nényéé né mbyṵ mékwṵ. Alṵ nchye bímbṵ ágégṵ nfṵné mekwende eniné mbṵ áne Jisṵs mmyṵ nnṵ agṵ bwṵ ákpṵe mekwende yimbṵ mmyṵ, Jisṵs akamé.

³³ Alṵ nchye bímbṵ átané ájyṵ kpṵe nfṵné mekwende eniné mbṵ né mmyṵ. Nfṵné mekwende eniné mbṵ néṵṵṵ ne gatelé, né shulé mékwṵ nékwé mmu gentógṵ mewaá né nyú manaá néke.

³⁴ Ámbamé mekwende yimbṵ ágégṵ ndere epyyé, abṵ ákeré meso melṵ bwṵ, mangarṵ abya yimbṵ. Ndere ájyṵ, ágarṵ ntṵ abya yina né baá malṵ ne bṵ dachi né gebagé mewaá eyigémbṵ.

³⁵ Bṵṵ áwúgṵ abya yi, áchwṵ mangé genṵ eyigṵ gébṵ gépyé, ákwṵnégṵ mbaá ayi Jisṵs alu, ágṵ mende yimbṵ, ayi alṵ nchye átané ji mmyṵ ne nana ajwṵlé né egbe mmyṵ Jisṵs, ne mandeé jíí mmyṵ, akéré menyammyṵ wuṵ. Ebwṵ ágégṵ mbṵ efo ékwṵ ebwṵ matṵṵ.

36 Bɔ́ b́ abɔ́ áǵené genó eyíǵé pyé álo mangaré abi áchwɔ́ ndere épyéǵé ne mende yimbɔ́ alé tóo.

37 Bɔ́ ako né geba eyíǵembɔ́ gétúǵé ábɔ́ efo ané Jisɔ́s mmye nnó ályaá melo bwɔ́. Ajóǵé mbɔ́, Jisɔ́s akpe mmu ekpé manjye.

38 Jisɔ́s ákwiléǵé manjye, mende ayi aló nchye abó achyéǵe ji efwyale, ane Jisɔ́s mmye nnó agɔ́ ji akwólé ji. Jisɔ́s ashya aké,

39 “Kéré meso. Ndere ójye mbɔ́, gáré bɔ́ gèkprékpéǵé genó eyíǵé Eɔ́wɔ́ ápyeé eta wyé.” Jisɔ́s ajóǵé mbɔ́ mende yimbɔ́ afé, aké meló kpaa ewémbɔ́ meko agarege yéndemuú galóǵaló ayi Jisɔ́s ápyeé eta wuú.

Maá Jarɔ́s ne mendée ayi ataá nku Jisɔ́s

(Mat 9:18-26; Mak 5:21-43)

40 Jisɔ́s achyá akéré éǵbé géntooǵé mewaá. Eféé ekwó bɔ́ abó áǵile ji ne áchwóǵé áse ji ne metɔ́ megomego.

41 Mende fɔ́ achwó, ayi ákúu ji Jarɔ́s, alu muú kpaá né echa mmye menene. Ajye kpá Jisɔ́s geká nnó ajyé né gepú jíí,

42 gétúǵé maá wuú áchwó gbó. Awya lé maá yiná ama mendée, ne alu anmé afyáneapeá.

Ne Jisɔ́s alo manjye, ndere ajyé bɔ́ ákwóleǵe ji éǵbé ewé ne ewé.

43 Né geluage bɔ́ bimbɔ́ mendée fɔ́ abó alu ayi manoó mátáneǵe ji mbe, malé anmé afyáneapeá; bɔ́ maka apye kpá meti epó mantoó.

44 Né geluage bɔ́ bimbɔ́ mendée yimbɔ́ ake né mpu bɔ́ achwó ji né meso anyaá ebwɔ́ ata manó nku wuú. Wyé ndere ataá mbɔ́ manoó mimbɔ́ masó.

45 Jisɔ́s agíi aké, “Waá taá me?” Yéndemuú ashya, Pita aké, “Ata óǵéné fɔ́ ndere bɔ́ áno wó mme anmérege wa?”

46 Yémbɔ́ Jisɔ́s ató wyé eshye ajóǵé aké, “Muú fɔ́ ata me néndé nwú ndere uto útané me mmye.”

47 Mendée yi agéǵé nnó ula úgyá ji achwó mbe ushu Jisɔ́s awere, akwé ji uká. Eféé abo mangaré mbe ushu bɔ́ ako genó eyíǵé pyé ne ji ataá Jisɔ́s. Ne ama gáre ntó ndere ji atágé Jisɔ́s nemée níi nébyé ténéténé.

48 Jisɔ́s aké ne ji, “Maá wa ótoo gétúǵé ofyee metɔ́ wyé ne me, ke pere.”

49 Ndere Jisɔ́s abo alú jóǵe ne mendée yimbɔ́, muú fɔ́ átané né gepúǵé Jarɔ́s áchwó gáre Jarɔ́s aké, “Maá wye agbó mé, ochyéǵé sé ménleré efwyale detú.”

50 Ndere ajóǵe mbɔ́, Jisɔ́s awú ne aké ne Jarɔ́s, “Ófóǵé, fyé lé metɔ́ ne me, maá wye apome nyé.”

51 Jisɔ́s ne Jarɔ́s átané afé. Akwónéǵé né gepúǵe Jarɔ́s, Jisɔ́s akamé fɔ́ nnó muú yicha akpe mmu wó, ékosé Pita ne Jemsi ne Jon ne mma ne nte maá yimbɔ́.

52 Bɔ́ ako bí abó alú éféé, álíli, ádoǵe mmyé mme. Jisɔ́s aké ne ebwó, “Deligé sé, mesó mendée yina agbo wó, abeleǵe lé géjyá.”

53 Ebané álo manjwané Jisɔ́s jwané gétúǵé ákaá nnó maá awú agbó mé.

54 Jisɔ́s afé né melu ewé ábelé maá yimbɔ́, agbaré ji ebwɔ́, akú ji aké, “Mensɔ́ mendée kwilé ka.”

55 Maá yimbɔ́ mendoó wuú ekeré, apeé akwilé ajwólé ka. Jisɔ́s aké ne bwó kéleǵe menyee chyéǵe ji anyé.

56 Mmá maá yimbɔ́ ne nte wuú aké áǵéne mbɔ́, matye mawá ebwó meno. Jisɔ́s afye ebwó ebé nnó ékagé ápyé muú akaá genó eyi gépyé.

9

Jisɔ́s ató anǵbá afyáneapeá nnó apye utóó bíi
(Mat 10:5-15; Mak 6:7-13)

1 Né gébé géfó Jisós akuú ángbá bíí áfýáneapeá. Achwógé, achyéé ebwó uto mámbú aló nchye ako abí áchyége bós efwyale ne mampye bós mamée átoóge.

2 Ne ató ebwó nnó ájyé ágaré abya gefwage Esowó ne mampye bós mamée átoó.

3 Ama jóó ne ebwó nnó, “Deké deyye dékpagé ye genó. Dégbarége meto ye menyéé ye gebá ye nká. Ékagé muú abó ndeé eyichá.

4 Dekwónégé yéndé melo yéndé gepú eyigé dékprégé, bége wye kpaá te délyáge géjí.

5 Mbógé meló éshagé mánse enyú, lyáge éwú. Deke delyage, nóge uká mme nnó mpúpú eyi ébalé enyú né uká étáné mambe nkane gepó eyi gelérege gabo yi bós biná ápyé.”

6 Wyémbó ne ályá, áló mankéné malómáló ágarége Abya Esowó melóméló ne ápyé bós mamée átoóge mbaá meko.

*Mfwa Herod akwé tametame
(Mat 14:1-12; Mak 6:14-29)*

7 Né gébé eyigémbó, Herod muú alu muú kpaá né gebage mewaá Galilí, ji awú ngó ukprékpé unó bí baá utós Jisós ápye. Akwé tametame, gétúgé bós fó ájógé aké Jisós yina alu lé mewené Jón menwyaá bós manaá Esowó ne akwilé né negbo.

8 Abifó aké: Elija *Muú Ekpávé Esowó ne áamá chwó lére mmye mbaá bós, abifó aké: Elé gekwénége muú ekpávé Esowó ne áamá kwilé né negbo.

9 Herod awúgé mbó aké, “Jón nsóó ji mekpo ne waá chá me mmage wúmbó ufélékpa ebí apye.” Ne akelé meti mangé Jisós yimbó.

*Jisós achyé menyéé mbaá bó *délé bós átáa
(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Jón 6:1-14)*

10 *Ángbá Jisós bimbó áfe neke akérége meso, ádo ji abya ufós unó bí ebwó ápyé. Aferé ebwó né gelúage bós ase ebwó áfé ebwó ebwó né meló kpaá ewé ákúu Betsada.

11 Yémbó gejamégé bós áwúgé nnó áfé, áló mankwólé ji. Agégé ebwó, ase wyé ebwó ako ne aló mangáregé ebwó ndere gefwage Esowó gélú ne mampye bós mamée átoóge.

12 Nkwale aké akwonege baá utós bíí áfýáneapeá ágaré ji aké, “Ese delu fá né mashwóne. Gáré bós bina ájye akélé né malo nnó ágéne genó eyigé ányéé ne malú ubélé.”

13 Jisós ashuú ebwó meko aké, “Enyú ambós chyége ebwó menyéé ányé.” Ashuú ji meko aké, “Déwyaá lé ntó bred étáa ne meshuú épea, wá ókelege nnó esé déjyé déná menyéé yi ákwánege gejamégé bós bí?”

14 Abó ájógé mbó gétúgé bós álú eké ushye. Ande ebwó ebwó álú *délé bós átáa. Jisós ake ne baá utós bíí, “Gáré ebwó ájwólé matoo matoo, yéndé ntóó usa bós úpéa mesó éfya.”

15 Ájógé mbó, bós bimbó ájwólé mme.

16 Jisós abó ntóó bred eyimbó étáa ne meshuú épeá, ape ame mfaánebuú, achyé matame mbaá Esowó, agyá éjí ubauba achyé baá utós bíí nnó ákáré mbaá bós bimbó ányé.

17 Ebwó ako ányéé ágbeé. Ne ánerégé, ányweré ayi álaá ágbeé usá úfýáneupeá.

*Pita aké Jisós alu muú ayi Esowó akwere ji éla gefwa
(Mat 16:13-19; Mak 8:27-29)*

18 Bíí umá ebí Jisós anénemmye jimbí, baá utós bíí abó álú kwókwólé ne ji. Aké anerege agíí ebwó ake, “Ndé gefógé muú njune bós ájógé nnó me nlu?”

19 Ebwɔ akeré meko aké, “Bɔɔ bi fɔ aké ɔlu mewenén Jɔn menwyaá bɔɔ manaá Esɔwɔ, abi fɔ áke ɔlu Elija abifɔ ntó áke ɔlu muú ekpávɛ Esɔwɔ ayi ábɔ agboó ne ama péé.”

20 Jisɔs ama gii ebwɔ aké, “Yé enyú deké nlu waá?” Pita ashúú ji meko aké, “Wɔ ɔlu *Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa.”

Jisɔs aɔarɛ efwɔyale wuú ne negbo nii

(Mat 16:20-28; Mak 8:30; 9:1)

21 Jisɔs afyɛ ebwɔ ebé nnó ékágé áɔarɛ muú fɔ nnó ji alu Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa.

22 Ama jɔɔ ne ebwɔ aké, “*Maá Nte Mekwaá abɔ mangé efwɔyale dɔɔ. *Akpakpa melo chóncho ne ámpyé upɛ Esɔwɔ ne *Anleré mabé Esɔwɔ áshyá nyé ji ne áwane ji. Yémbɔ ndɔ élé ékwónégé akwilege nyé né negbo.”

23 Ne ama jɔɔ ne bɔɔ áko aké, “Yé mbɔgɛ muú nyú akelege mambɛ menkwɔle wa, abɔ manjinte geme jí akpa gekwa ji akame yɛ negbo ne akwólégé me.

24 Mbɔgɛ muú akelege mampɔɔ geɔwá jí ebyénnó aníge nyɛ geji, ne mbɔgɛ muú akamégé manchyɛ geɔwá jí getú ya, ebyénnó apomé nyɛ.

25 Ama gii aké: Ndé nsá ayi muú ábɔɔ, mbɔgɛ abege ne unó mme uko ne aníge geɔwá jí?

26 Kaáge nnó mbɔgɛ mmyé égbɔɔ muú gétuú ya ne mekomejɔɔ wa, wyémbɔ ne *Maá Nte Mekwaá mmyé égbɔɔ nyé ji manse muú yimbɔ ndere muú wuú né gébége aké achwɔ ne geɔgbɔ gefwa jí ne eyi gélu ntó eyigé Esɔwɔ ne makiénné ukpea jí.

27 Kaáge wáwálé nnó gentɔgɛ bɔɔ álú mbɔ fáná, abi alá gbɔɔ fɔ kpaá tɛ ágene nyɛ gefwage Esɔwɔ.”

Jisɔs akwɔré gefɔɔ aɔenege manémané

(Mat 17:1-9; Mak 9:2-8)

28 Genógé ndɔ énee ékógé eyi *Jisɔs abɔ ajɔɔ unó bi, ase Pita, ne Jɔn ne Jɛmsi akwɔ ne ebwɔ mfaá mekwɛ fɔ nno ajyɛ anémmyɛ éwu.

29 Afé, ne ndere abɔ anénemmyɛ ushu bíi ulɔ mánkwɔré ne úla gefɔɔ géchá. Mandeé jí ntó akwɔré ála pópó ashwánege.

30 Wyé mbélépo bɔɔ ápéa ákwɔ fweé, eféé ájɔɔge mejɔɔ ne Jisɔs. Bɔɔ bímbɔ élé Mosis ne *Elija,

31 ne geɔgbógé Esɔwɔ gebo gegénege mbaá yi ebwɔ abɔ álú. Ebwɔ ájɔge ndere Jisɔs ajyɛ gbɔ nyé né Jerosale ndere Esɔwɔ aké ébɛ.

32 Ndere ebwɔ abɔ jɔge ne Jisɔs, Pita ne Jɛmsi ne Jɔn abɔ ákwé géjya. Aké ápéle ágé ndere Geɔgbógé Esɔwɔ géshwánege né menyamye Jisɔs ne ande bímbɔ ápéa abi átené ne ji.

33 Wyé ndere ande bímbɔ ályá Jisɔs ájyɛ, Pita aké ne Jisɔs, “Ata, élɔ ndere esé délú fa. Esé détenege nyé óto úléé, géma eta wye, géma eta Mosis ne géma eta Elija.” Pita ajɔge mbɔ, akaá wɔ.

34 Wyé ndere Pita ajɔgɛ mbɔ, gekó géchwɔ kwereé bwɔ ne éfɔ ékwɔ bwɔ matɔɔ

35 Meko muú fɔ atané mmu gekó aké, “Gége maá wa ayi me njyá na, wuúge ne ji.”

36 Meko yimbɔ aké akwyage ágé nnó Jisɔs ala jimbíi. Ebwɔ akérégé meso ála bɔmbɔ né gébé eyígémbɔ, áɔarɛ yɛ muú fɔ unó bí úpyé né mfaá mékwé wɔ.

Jisɔs apyɛ maá ayi améé gesasa atɔɔ

(Mat 17:14-18; Mak 9:14-27)

37 Bíi újyágé ndere Jisɔs ne ángbá bíi áshúlege mekwɛ ewémbɔ áchwɔ, gejamégé bɔɔ áchwɔ báne ebwɔ.

38 Muú ama akalé né mmu gejaméégé bós bimbó aké, “Ménleré, nkpa wó geká pè maá wa. Nwya éle maá yiná ama, alu mende.

39*Meló nchye achyége ji efwyaale. Yéndégebé akwiléégé ji akalé, akwé mme achuú, akpane upa, ne genfwéné getánege ji meno, meló nchye yimbó alyágé ji kókoge.

40 Nne baá utós bye mmye nnó áféré meló nchye yina ne ápulé épwo.”

41 Jisós awúgé mbó aké, “E é enyú nnye enina delu untantamé bós abi dela fyéé matós ne Eṣowo cháchá wó. Nkoge mbó metós ne enyú nnó? Mmage bé ne enyú ndó eníí ne défyéé matós ne Eṣowo? Ajógembo, aké ne mende yimbo, chwó ne maá wye fa.”

42 Ndere ákéne achwós ne maá yimbo meló nchye yimbo, apye ji akwé mme achwu gbokgbok. Jisós anyá meló nchye yimbo atané maá yimbo mmye atóó. Jisós ashuú ji mbaá nte wuú.

43 Bós áko ágégé uto bí Eṣowo awya matye mawá ebwó meno.

Jisós ama gare baá utós bí ndere ji ágboó nye

(Mat 17:22, 23; Mak 9:30-32)

Yéndémuú ala meno mekpó fuú né ukpékpé unó bí Jisós apye, abwólé ajós ne baá utós bí ake,

44 “Nénege matu déwú mechó ewé nchwós gare enyú. Achyége nye Maá Nte Mekwaá né amu bós nchye nnó ápyé ne jí ndere éjíí bwó.”

45 Yé ndere Jisós ajós mbó, baá utós bí ákaá ula mechó ewéna wó. Genó gefó géwá ebwó matós nnó ye áwú ákaágé ula. Ne ebwó ábó ntó efó má mangíi ji.

Ndé muú alú muú kpáá

(Mat 18:1-5; Mak 9:33-37)

46 Éké éwyage mbeé akwé baá utós Jisós ebwó ebwó nnó waá alú muú kpaá?

47 Jisós akaá uféré bwó éféé ne aselé maá fó kós aténé ne ji né nēnkwú né mmye,

48 ne aké ne ebwó, “Yéndémuú ayi akamege mampye galógáló ne mamane kóó nkane ayina né mabó ma ebyennó ase mbó lé me, ne muú yi asegé me ebyennó ase mbó lé muú yi atómé me. Kaáge nnó muu yi aséle menyamyé wuú nnó ji apó ye muú fó né geluáge nyú élé ji ne alú muú kpaá.”

Muú yi alá paá wó alu lé awyé

(Mak 9:38-40)

49 Jón akwilé ne ewú aké, “Ata debó degé mende fó aferege aló nchye né mabó myéé ne dégbé ji gétúgé alá pó fí né geluá gesé.”

50 Jisós ajós ne ebwó aké, “Dégbége gefógé muú yimbo gétúgé muú yi alá paá enyú alu lé awu nyú.”

Bós Samarya áshya mánse Jisós

51 Gébé gélagé kwókwólé eyíge Eṣowo aséle nyé Jisós mánjye mfaánebuú, Jisós awya metós nnó abó manjye né Jerosale.

52 Ndere aló mánjye, ató bós fó né mbe. Akwónégé meló fó né gebage Samariya, álo mánkéle melu ewé Jisós achwógé ábélege.

53 Bós bimbó ágégé nnó Jisós akoge mánjye Jerosale, áshya mánse ji.*

54 Jemsi ne Jón, áwúgé mbó ágií Jisós áke, “Ata, nnó déjé mewé étáné mfaánebuú éshulé échwó éś bós bí ágbó?”

55 Jisós abwólé ushu ashulé ebwó ndo.

56 Ne alyágé éféé afé melo ewéchéá ne baá utós bíí.

* 9:53 Elú wáwálé nnó: Asé ji wó, getugé bós Jus ne bós Samarya ápáa ate.

Geḡwáge áḡkwólé Jisṵs
(Mat 8:19-22)

⁵⁷ Wyé ndere ákéne ájye né meti, mende fṵ achwṵ jṵṵ ne Jisṵs aké, “Nkwólégé wṵ déjyégé yéndé mbaá ayi ojyé.”

⁵⁸ Jisṵs ashuú ji meko né nekanémejṵṵ aké, “Ushua úwya ambu ayi úbélege wyé, denwyoṵé dewyaá anywa ne me Maá Nte Mekwaá mpṵ yé ne melu ewé nshwṵrege mekpo ngbeé mmye.”

⁵⁹ Eké éwyaḡe Jisṵs aké ne mende yicha, “Kwólé me.” Mende yimbo aké, “Ata gṵ ngyé nníi kpé nte wa ne nchwṵ.”

⁶⁰ Jisṵs ashuú ji meko aké, “Lyá abi alú eké áwuú bṵ áníi mewu bwṵ; ne wṵ chó ójyé ógáre ndere gefwage Eṵwṵwṵ gélu.”

⁶¹ Muú yifṵ ama jṵṵ ne ji aké, “Ata nkwṵlege nyé wṵ, yémbo gṵ kpé ngyé ngaré ulagepú ba nnó esé détámé ate ne nchwṵ.”

⁶² Jisṵs ashuú ji meko aké, “Muú yi agbarégé mé géká mankyá mekṵṵ ne amagé ja mmye meso akwané fṵ mambé muú utṵṵ gébége Eṵwṵwṵ agbarégé gefwa ji wṵ?”

10

Jisṵs atṵ áḡkwólé usad úlé mesṵ eḡyanepéa

¹ Depṵ étiré na dékógé, Ata Jisṵs ajsa usaá bṵṵ úlé mesṵ eḡyanepéa, atṵ ebwṵ ápéa ápéa nnó ábṵ mbe né malo ayi jimboṵ akoge nyé wyé.

² Ndere atómé ebwṵ aké, “Mbwé manferé ajá dṵṵ ne bṵṵ utṵṵ abi áférege ája wṵ. Nége mmye mbaá Eṵwṵwṵ mbṵṵ mekṵṵ nnó atṵ bṵṵ utṵṵ abifṵ nnó áchwṵ áferé mbwé wuu.”

³ Chóge, ndere déjyé mbṵ kaáge nnó mentṵme enyú mbaá bṵṵ mme nkane mágṵḡme né mpṵ ukwaála.

⁴ Deké dejsye debṵgé ḡka, ye géba ye unó uká ebifṵ. Deké dejsye né menṵ meti détenégé fṵ détámé muú

⁵ Yéndé melṵ ewé dekwṵnége, gepṵ eyigé dékpéne, bóge mbe détámé bṵṵ abi alú né mmu nnó, ‘Nesṵ nébé né gepṵ yina’

⁶ Mbṵgé muú alú né gepṵ eyigémbṵ ayi apyé fṵ nesṵ, nesṵ neláa nyé ne ji, mbṵge ápyé nesṵ, nesṵ nékérege nyé eta nyú.

⁷ Dekpege né gepṵ eyigémbṵ bége wyé éféé, dékpege fṵ upṵ upṵ. Yéndégenṵ eyigé áchyége nyú nyége lé nyéé ne eyigé manyú nyúge, getúgé muú utṵṵ abṵ mambé ne nsá.

⁸ Yéndé melṵ ewé dekwṵnége ásege nyú ábelégé mmu gepṵ déshage fṵ menyé yi áchyége enyú.

⁹ Pyége bṵṵ mamée átṵṵ né melṵ ewémbo, ne gárege ntṵ ebwṵ mekomejṵṵ Eṵwṵwṵ nnó, ‘Gefwage Eṵwṵwṵ gechwṵ kwṵkwólé ne nyú.’

¹⁰ Yéndé melṵ ewé dekwṵnége ne áshage mansé enyú, chóge né metṵṵ melṵ déjṵṵ nnó,

¹¹ ‘Yé mpúpú éyí dékpané né melṵ enyú, gége éjíná ndere dékwele uká nnó étáné. Yémbo kaáge nnó Gefwage Eṵwṵwṵ gechwṵ kwṵkwólé.’

¹² Ngarege enyú nnó bíi únṵṵ mpa, Eṵwṵwṵ agene nyé melṵ Sodom meshwe apwṵ melṵ ewémbo.”

Malṵ ayi alá áfye matṵṵ ne Jisṵs wṵ
(Mat 11:20-24)

¹³ Ake, “Utṵḡkwa ubé nyé ne enyú bṵṵ melṵ Korasin, utṵḡkwa ubé ntṵ ne enyú bṵṵ Betsada néndé, ukpékpé ufélékpá ebi mpye eta nyú, mbṵ mpye nyá ubi

mbaá bɔ́ Tiya ne Sidɔn mbɔ́ ályaa mé gabo bwɔ́ te gachii, áfyɛ uchálé mandeé, áwaá matwɔ́ né mekpo mánleré nnó ályaa gabo ébwɔ́.

14 Kaáge nnó bíi unɔ́ mpa Éswɔ́ agene nyɛ bɔ́ Tiya ne Sidɔn meshwɛ apwɔ́ enyú.

15 Chyá enyú bɔ́ Kapanɔm, déferé nno ngó nyú akwɔme nyé te mfaá mfaá? Ngba! Ashúlege nyé enyú mme kpáte dékwónene melɔ́ áwuú bɔ́.”

16 Jisɔs aké achwɔ́ nére, ajɔ́ ne abi ji atómé aké, “Muú yi awugé enyú ébyennó awú mbɔ́ élé me, ne muú yi ashyagé enyú ébyennó ashya mbɔ́ élé me; ne muú yi ashyagé me éleré nnó ashya mbɔ́ lé Éswɔ́ muú átome me.”

Baá dentɔ́ Jisɔs ákeré meso ne nechóchɔ́

17 Baá dentɔ́ Jisɔs bimbɔ́ usaá uléé mesó éfyanepea ákeré meso ne nechóchɔ́ aké ne Jisɔs, “Atá yɛ aló nchye áwuú ésé gébégé dényané abi né mabɔ́ myé.”

18 Jisɔs ákeré bwɔ́ meko aké, “Elú wáwálé, ngé *danchɔmeló ndere atáné mfaánebuú eké dasama akwe né mme.

19 Wuúge! Nchye enyú uto ébí dékáge jyá mmyɔ́ ne ngát ne mma nchyeé enyú uto bí upwɔ́ yɛ uto ébi Danchɔmeló ne genó gefó éyí gépyé enyú gépó.

20 Yémbɔ́ débégé fɔ́ ne nechóchɔ́ gétugé aló nchye áwuú enyú. Bége lé ne nechóchɔ́ nnó Éswɔ́ asá mabɔ́ nyú né mmu ηwe ayi alú né mfaánebuú.”

Jisɔs alu ne nechóchɔ́

(Mat 11:25-27; 13:16, 17)

21 Né gebé eyigé Jisɔs ájɔ́ge depɔ́ ti, Mendoó Ukpea épyɛ ji agbeé ne nechóchɔ́ ne ajɔ́ aké, “Nte wa, Ata ayi abɔ́ mfaá ne mme, mféé wɔ́ dɔ́, nkane ɔpyéé nnó depɔ́ etire detome ne me debe bibii mbaá bɔ́ denjá ne abi ákaá ηwe dɔ́. ʒnené deti gbógónɔ́ mbaá bɔ́ abi alá kaáge yɛ genó nnó ákaá. Elu wáwálé Nte wa, mbɔ́ ne wɔ́ mbɔ́ ókelé nnó ébé.”

22 Jisɔs ama jɔ́ aké, “Nte wa achye me unó uko. Muú ayi akaáge gefógé muú ayi Maá alú ápó, ekosé Nte wuu ne ye muú ayi akaáge gefógé muú ayi Nte alu ápó ekose Maá ne bɔ́ abi ji ájyaa nnó ápyɛ ébwɔ́ ákaá Nte wuu.”

23 Eké éwyage abwólé ushu ajɔ́ ne baá utɔ́ bíi aké, “Enyú dewya éfwɔ́ mangé unó bí dégéne mbɔ́.

24 Ngarege enyú nnó gejamégé bɔ́ ekpávɛ Éswɔ́ ne afwa ntó abɔ́ ákelé mangé unó bi enyú dégéne mbɔ́ ne manwú unó bi enyú déwuú mbɔ́ yémbɔ́ áwuú wɔ́.”

Nekanémejɔ́ mende Samarya ayi alomé metɔ́

25 Eké éwyage *Ménleré mabé Éswɔ́ fɔ́ achwɔ́ ne defyá né metɔ́ mámua Jisɔs aké, “Ménleré, mpyɛ nnó ne mbɔ́ genwá eyi gélágé byé?”

26 Jisɔs agii ji aké, “Asá né mmu ηwe Éswɔ́ nnó? ʒjɔ́ wyé ɔwú nnó?”

27 Ashuú Jisɔs meko ake, “Gbógé ne Ata Éswɔ́ wyéé ne metɔ́ wyéé meko, ne mendoó wyéé meko ne uféré byéé uko, pyégé utɔ́ bíi ne eshye wyéé meko, tége wyéé lé ji yéndégébé, ne gbógé ne nte ménémé wyéé ndere ɔgboó ne geme jyéé.”

28 Jisɔs aké ne ji, “ʒlu cho Pyɛmbɔ́ ne óbɔ́ genwá.”

29 Mende yimbɔ́, manleré nnó nkwé wuu alu cho, agii ji aké, “Mpyɛ nnó ne nkaá nte meηmɛ wa?”

30 Jisɔs agaré lé ji nekanémejɔ́ aké, “Né bíi fɔ́ mende fɔ́ atané Jerosale ashulege ajye né Jeriko, aké akwónene meti ánjó apye ji, átule ji, áfɔ́ unó bíi uko, ályá ji ala mángbómangbó, ábó áfé.

31 Eké épyɛmbɔ́, *mémpeye upɛ Éswɔ́ ashulege ajye né meti éwémbɔ́ aké agene mende yimbɔ́ apyamé akoó.

³² Wyémbò ntó ne muú Levi áchwáó, alu mempoó ámpyé upε Εσωω, akwónégé éféé, agé mende yimbó ji ntó akoó égbé ewé chá.

³³ Εκέ εwyage mende *Samaríya fò ayi εbwó alá tугé ne bóó Jus akwóné éféé aké agene mende yimbó meshwε akwó ji metáó.

³⁴ Ajye báne ji, ashwóné upa bímbó ne mmáó *, ata maweeé wyé awé úbí ne ubaá mándé. Abwεé ji anéré mfaá *géjuná jí, afé ne ji né gepú eyígé aηκεé ábélege áchyége manka, éféé ne apelé ji.

³⁵ Bíí uyyágé aferé nka achyé mbóó gepú aké ne ji, ‘Pélé me mende yiná. Mbógé óchógé ηka épwógé eyí, nkerégé meso nshuge nyé wó éjí.’

³⁶ Jisós agárégé ji mbó, agíí ji aké, “Né εbwó bímbó áléé ayi ndé álére nnó ji alu nte menmé mende yi ánjó átulé mbó ji? Garé me.”

³⁷ *Ménleré mabe Εσωω ashuú ji meko ake, “Élé ayi agené mbó ji meshwε.” Jisós agaré ji aké chó, “Pye wyémbó.”

Jisós ajye gé Mata ne Meri

³⁸ Ewyágé Jisós ne baá utóó bíí átane ájye kwóné né melo fó. Mendée fò ajwólege éféé ayi akamege Mata. Anε Jisós mmye nnó achwó né gepú jíí.

³⁹ Mata abó awya meso wuu yi alú mendée ayi akámege Meri. Ndere Jisós abó akpené mmu, Meri ajwóle ji né nenkúné mmye, afworege unó bí Jisós alérege,

⁴⁰ yémbó Mata né égbé εwuú amyε le mankεle genó eyígé Jisós anyεé. Eke εwyage Mata ajye jóo ne Jisós aké, “Atá Jgéné ndere Meri alýá me nnó mpye utóó me mbií? Gáré ji áchwó apóo me.”

⁴¹ Ata Jisós akuú ji aké, “Wó Mata ówane mmye jyε mampyε gejamégé unó ne óma óchyεge geme jyε εfwyale;

⁴² Yémbó genó gelu géma élé Meri ne ajyá genó eyígémbó. Amage sé sé gejí eta wuu.”

11

Jisós aleré ndere muú abóó manemmye mbaá Εσωω (Mat 6:5-13; 7:7-11)

¹ Né gébé gefó Jisós abó anenemmye né mbaá fò. Aké anerege maá utóó wuu ama achwó jóo ne ji áke, “Ata leré ese ndere debóó manemmye mbaá Εσωω wye ndere Jón abó aleré baá utóó bíí.”

² Εféé Jisós aleré baá utóó bíí ako aké, “Yéndégébé deké denenemmye jóóge nnó:

Nte sé, pyé mabó mmyé mábé ne énogé

Pye gefwa jyεé géchwó.

³ Chyégé esé menyεé yi dékélege bíí ne bíí.

⁴ Jinte gabo yi ese depye eta wyé, ndere esé ntó déjígente gabo yi bóó ápyεé eta esé. Jkamégé esé dékpé né mmuameno.”

⁵ Ne Jisós amεé aké désε nnó, “Mbógé ólu ne mejeé ne ójyεgé gáre ji ne metáó utuú óké, ‘Mejeé pwó me ntó bred éléé.’

⁶ Menkεé wa achwó, mpó ne genó eyigé nchyεge ji, mejeé wyé ajóóge nyé nnó?”

⁷ Ndofo ebéε nnó ji ashuge ji meko né mmu gepu aké, ‘Jchyεge me εfwyale. Ngbé mé gepú ya mbelé ne baá ba, nkwilégé sé ka mankelé genó nchyé wó.’

* **10:34** Ελί wáwálé nnó: Bóó Isreli áselé mmáó bwó ne maweeé nkane uka.

⁸ Jisṓs aké, mende yiná ashyá mánkwilé ka achyé ji menyéé, yé lé alú mejeé wuú yémbṓ ngarege wṓ nnó ye épyé nnó, gétúgṓ adoo menómbi dṓṓ dṓṓ, mejeé wuú akwilege nyé ka manchyé ji yéndé genó eyigé akélele ajyé.

Jisṓs alerege nnó aké akélele genó, gii Esṓwṓ né mmyemenene (Mat 7:7)

⁹ “Mbṓ ne ngarege enyú nnó, ‘Gige wye Esṓwṓ gige, achyεge nyé enyú unó bi dekelele, kelele wye kelele ápye nyé enyú dege ubi. Dóoge wye menombi doó, anénege nyé enyú ewú.’

¹⁰ Kaáge nnó muú yi agigé genó, asele nyé, ne ayi akelé gé, agene nyé, ne muú yi anogé menómbi, anénege nyé ji éwú.

¹¹ Ndé muú nyú ayi abegé nte, ne maá wuú agigé ji meshuú, áchyége le ji mmyṓ?

¹² Wá mbṓgé akṓgé nekwanchii, achyεge lé ji ngat?

¹³ Mbṓgé enyú ákwaá abi délu bṓṓ nchye, dechyεge unó ulóuló mbaá baá nyú, ndé gepye ne Nte nyú yi alú né mfaánebuú alá chyé gé Mendoó Ukpea mbaá bṓṓ abi ágige ji?”

Jisṓs apó ula uma ne Belsébṓb mfwa aló nchye (Mat 12:22-30; Mak 3:20-27)

¹⁴ Né gébé gefṓ Jisṓs aféré meló nchye ayi apyé mende fṓ álaá mbú. Meló yimbṓ aké atanegé ji mmye mende yimbṓ aló manjṓṓ mejṓṓ. Gejamégé bṓṓ bí awuú ndere mende yimbṓ ajṓge mejṓṓ matye mawá ebwṓ meno.

¹⁵ Yémbṓ abifṓ aké, “Abuú aló nchye né menyamye bṓṓ, élé Belsébṓb mfwa aló nchye ne achyége ji uto nkawu ne ábuú aló nchye.”

¹⁶ Abifṓ akéle meti mamua Jisṓs. Agii ji aké, “Pye ufélékpa ese dégé, manlere nnó Esṓwṓ ne atóme wṓ.”

¹⁷ Jisṓs ákaá genó eyigé ebwṓ aférége, ajṓṓ ne ebwṓ aké, “Yéndé meló ewé bṓṓ alá pṓ meko ama, éténé gé. Mbṓgé ula gepú ukarégé, uké umye ne ate utyage.

¹⁸ Mbṓntó ne élú ne dančṓmelo, mbṓgé bṓṓ bií ákarégé aké ámyé ne ate gefwa jii géténé gé. Njṓṓ mbṓ, gétúgṓ enyú deke uto ba utanegé mbaá dančṓmeló, ne nkáge mfére aló nchye.

¹⁹ Deké mféregé aló nchye né uto bí dančṓmeló. Ndere enyú deké mbṓ, bṓṓ nyú aferege né uto bí wá? Ebyennó ebwṓ ambṓṓ álerege enyú nnó delu gyé.

²⁰ Yémbṓ, mbṓgé élé uto bí Esṓwṓ ne mbuú aló nchye, kaáge nnó Gefwage Esṓwṓ gélo mé fá ne enyú.

²¹ “Enyú dekaá nnó, mbṓgé meto muú akpomégé mmye ne unó bee mámbá gepú jii, unó bií uko ubéé chánéné.

²² Yémbṓ mbṓgé muú yi atóo apwṓṓ ji, achwṓgé kpá ji ne umye, afṓge nyé unó umye bií ebi ji abṓ anéré metṓṓ wuú wyé, akaré ne ajeé bií.

²³ “Muú yi ashyagé manténé né depṓ ta, ébyennó atya lé déti. Mbṓgé muú ashyagé mampoó me nnó apyé bṓṓ ákaá Esṓwṓ, ébyennó achṓ mbṓ élé utoṓ ba.

Meló nchye ayi akeré meso (Mat 12:43-45)

²⁴ “Gepṓgé meló nchye gélu nnó, gébé gé atanégé muú né mmye akéne akélele melu mangbeé mmye né mmu mewaa. ‘Mbṓgé alá ge melu wṓ, ajṓge aké nkerege meso né mbaá yi ntané.’

²⁵ Mbṓgé akerege meso ne agegé nnó gepú yimbṓ gela gewa, ákwyé áshwa mé géjí,

²⁶ akerege, afé ase aló nchye abifṓ akénéama abi abṓṓ apwṓṓ ji, ákpé ájwólé mmu. Ne gefṓṓ eyigé muú yimbṓ ábéé gebṓṓ gépṓṓ eyigé mbembé.”

Metṓṓ megṓmegṓ ewé wáwále

²⁷ Jis̄s aǝǝǝǝ depǝ etí, mendée fǝ né mmu geluage bǝǝ bimbǝ ado elúlu aké, “Metǝǝ megǝmegǝ elú ne mendée yi ábyené wǝ ne awéé wǝ ne mámbé jíí.”

²⁸ Jis̄s akeré meko ake, “Géjamégé metǝǝ megǝmegǝ gélú lé ne bǝǝ bí awúu mekomejǝǝ Eǝǝwǝ, ne apye nderé aké.”

Bǝǝ ákélege ufélékpa

(Mat 12:38-42; Mak 8:11, 12)

²⁹ Ndere Jis̄s ajǝǝ depǝ tí gejamégé bǝǝ áchwǝ chǝme áwúu. Ne Jis̄s ajǝǝ ne ebwǝ aké, “Enyú nnye eniné na debǝ. Dekelege me nléré enyú ufélékpa, yémbǝ yé uma nlérégé fǝ, wye lé ufélékpa ebi *Jona.

³⁰ Wyé nderé Eǝǝwǝ abǝ apyé ufélékpa né mmye Jona manleré utǝ bíí mbaá bǝǝ Ninεve, mbantǝ ne álérege nye né mmye Maá Nte Mekwaá, ne nnye eniné na néǝne nye.

³¹ Bíí unǝǝ mpa Eǝǝwǝ, mfwa mendée né melǝ Shεba ákwilege nye ashule bǝǝ nnye enina ndǝ nnǝ ápye gabo. Néndé, atané nya kpaá tete ewu áchwǝ wú unǝ bí mfwa *Solomun áleré nya bǝǝ ne déngǝ. Kaáge ye nnǝ muú alu mbǝ né metǝǝ metǝǝ enyú ayi álérege mekomejǝǝ ne déngǝ apwǝǝ mfwa Solomun yémbǝ défyéé fǝ matu manwúge wǝ.

³² Bíí mpa, bǝǝ Ninεve ntǝ áshulege nyé ndǝ mbaá nje eniné fi gétúgé ebwǝ abǝ awúu mekomejǝǝ Eǝǝwǝ ayi Jona abǝ agare ne ákwǝré matǝǝ bwǝ. Muú yichá alu fá nána ayi mekomejǝǝ wúu apwǝǝ ayi Jona, ne enyú dewuú fǝ jí.

Jis̄s alerege bǝǝ genǝbǝgé menyammye

(Mat 5:15; 6:22, 23)

³³ “Muú álwégé fǝ étúléká ábele bíbí. Yé gesá akpáné fǝ akwéré ewú. Anma ewú mfaá nnǝ bǝǝ ákpegé mmu gepú ágéné mbaá.

³⁴ Amé mekwaá álu eke étúlékǝ né menyammye wúu meko. Mbǝgé ame jyé álu chánéné, kaá nnǝ menyammye wyé meko abeé ne genǝbǝ, ne mbǝgé ame jíí apǝ chánchá agene gemua mbaá meko.

³⁵ Muú abǝ mancheré chánchá agé nnǝ genǝbǝ eyigé jí aferé nnǝ agene gépǝ fǝ lé gemua.

³⁶ Mbǝgé muú akwǝlégé genǝbǝ wáwálé, ayi depǝ tíí délá pǝ né gemua, genwá jíí geko gebéé nyé pǝpǝ nderé mewé egénege né gemua.”

Jis̄s ashule ndǝ mbaá anleré mabe Eǝǝwǝ ne ekwǝ bǝǝ Farasi

(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40)

³⁷ Ndere Jis̄s alú ajǝǝ mbǝ, muú Farasi fǝ akú jí nnǝ ajyé anyé menyéé ne jí né gepú jíí. Ajye kpé ajwǝlé, ebwǝ álo manyé menyéé.

³⁸ Muú Farasi yimbǝ agégé nnǝ Jis̄s alo manyé menyéé ayi alá shwǝné amu wǝ ala meno mekpǝ fuú.

³⁹ Jis̄s aké ne jí, “Enyú bǝǝ Farasi dewya matǝǝ nchye ne usée. Néndé gepǝge nyú gélu eké muú ayi ashwǝnege meso amo ne uchweri menyé, yémbǝ né mmu, abelege unǝ bí jí abǝǝ né mati mabomabo.

⁴⁰ Ama jóǝ aké: Enyú delu ukenkené bǝǝ. Enyú dekaá fǝ nnǝ Eǝǝwǝ yi akwyé meso genǝ jí ne akwyé ntǝ mmu wǝ?

⁴¹ Genǝ eyigé enyú débǝǝ mampye gélú nnǝ, bǝge genǝ eyigé gelu mmu bǝ akpǝnkpa menyéé nyú déchyé mbaá bǝǝ gekpo. Eféé matǝǝ nyú ntǝ ábé nyé pǝpǝ né depǝ deko.

⁴² “Utǝnkwa ulú ne enyú bǝǝ Farasi. Enyú dekarege menyéé yi dékpáne né makǝǝ nyú dékaré malú afya, déchyé Eǝǝwǝ melú ema. Yémbǝ depyé unǝ ebi ulú cho mbaá bǝǝ ne dejinte mangbǝgé ne Eǝǝwǝ. Pyege ukpékpe unǝ bina. Yémbǝ délyage fǝ manchye echye ewé enyú debǝ dechyege me.

43 “Utonkwa ulú ne enyú bɔ́ Farasi degboó mánjwólé malú ujwólé ayi énoḡé né mmu macha mmyemenene ne dekelege nnó bɔ́ átaméḡé enyú ne énoḡé ne matooó gese.

44 “Utonkwa ulú ne enyú, délu eké manome ayi álu bibi. Bɔ́ ákéne mfaá ákaá fɔ́ nnó ákpáne mbɔ́ lé getooó wá.”

45 Jisɔ́s anéréḡé manjɔ́ depɔ́ eti, Ménleré mabé Eṣɔ́wɔ́ ama aké, “Ménleré jɔ́ḡe mbɔ́ depɔ́ etiṙé na, ɔshyɛ mbɔ́ntó esé.”

46 Jisɔ́s ashúú ji meko ake, “Utonkwa ulú ntó ne enyú Anleré mabé Eṣɔ́wɔ́, enyú denerege bɔ́ matuú ayi ánoó nnó ákpa, mánwɔ́ ebwɔ́ yé dachyé déwólé.

47 “Utonkwa ulú ne enyú; enyú dékwyɛge manómé bɔ́ ekpávé Eṣɔ́wɔ́ abi ante nyú abó áwané, yémbɔ́ deshya meko mejɔ́ ebwɔ́.

48 Mámpyɛ mbɔ́ enyú degame mbɔ́ lé ante nyú né unó bi ebwɔ́ ábó ápyé. Awá bɔ́ ekpávé Eṣɔ́wɔ́, nána dékwyɛge manome bwɔ́.

49 Eṣɔ́wɔ́ mfwa déngá né gétú eyíḡé mbɔ́ aké, ‘Ntáme nyé ebwɔ́ bɔ́ ekpávé ne ángbá bá. Ebwɔ́ áchyége nyé gentɔ́ḡé bɔ́ ba bimbo éfwyale ne áwáne nyé abifo.’

50 Elé nje eníné na ne Eṣɔ́wɔ́ agíḡe nyé ebwɔ́ gewu eyíḡé bɔ́ ekpávé bíi, abi bɔ́ áloó manwáné te mme yina aloó úla, kpaá te nána.

51 Alo nyé mángii manoó mewené Ebel ákwóné ami Sakariya ayi ebwɔ́ áwáne ji né mmu echa upé Eṣɔ́wɔ́, metáámetáá geluá eyíḡé ápye upé ne melu ewé bɔ́ alá kpéné tametame. Ngarege enyú wáwálé nnó Eṣɔ́wɔ́ alo nyé mángíḡé nje eníné na gewugé bɔ́ abi áwané.

52 “Utonkwa ulú ne enyú Anleré mabé Eṣɔ́wɔ́. Debi egbɔ́ḡóló menómbi ewé muú akooḡé ne akaá Eṣɔ́wɔ́. Enyú ambɔ́ dékéléḡé fɔ́ mankoó wyé dekaá uchánchá bíi, wyembɔ́ ntó ne dégbéé bɔ́ abi akeléḡé mankoó wyé.”

53 Jisɔ́s anéréḡé uno ebi manjɔ́, eké ewyage atané dafye, Anleré mabé Eṣɔ́wɔ́ ne bɔ́ Farasi áshulé ji mmye, ágií ji bɔ́ nkwé ne gejaméḡé depɔ́ nnó áwú ewé étánege nyé ji meno.

54 Agíḡe ji mbɔ́ nnó akwegé nekwené menó ne ebwɔ́ amhá ji mechɔ́ mmye.

12

Muú akadḡé bwólé fɔ́ Eṣɔ́wɔ́ (Mat 10:26, 27)

1 Nderé Jisɔ́s alú jooḡe depɔ́ eti, gejaméḡé bɔ́ áchwɔ́ nó ji mme, ájá eké ushye te áñmérege ate. Jisɔ́s abwólé kpé ushu ne baá utáó bíi aké, “Sege gébé ne gepɔ́ eyíḡé bɔ́ Farasi * áwyá, alú lé bɔ́ dembwólé.

2 Kaáḡe nnó genó gefɔ́ gepɔ́ eyíḡé ákwéréḡé gejí, bɔ́ alá géne nyé ne eyíḡé ábígé ntó géjí bɔ́ alá kágé nyé gepɔ́.

3 Ebyennó, depɔ́ deko etiṙé enyú dejooḡe lé né metáá utuú, áwúu nyé déti bíi gbɔ́. Ne depɔ́ etiṙé enyú degbe gepú dejooḡe geju, bɔ́ ako áwúu nyé déti.

Muú ayi débɔ́ mamfɔ́ lé Eṣɔ́wɔ́ épɔ́fɔ́ mekwad (Mat 10:28-31)

4 “Ajeé ba, ngarege enyú nnó défɔ́ḡé fɔ́ bɔ́. Akáḡe wá lé muú wáne ne ákáḡe pyé esé genó eyígéché.

5 Ngarege nyé enyú muú yi debɔ́ mamfɔ́. Fóḡe lé Eṣɔ́wɔ́ ayi awagé muú, alú wyá uto mamfúmé muú yimbɔ́ né mewé ewé élá nóméḡé. Ngarege enyú wáwálé nnó ji ne alú muú ayi debɔ́ mamfɔ́.

6 “Pɔ́ enyú dekaá nnó akpóo baá denywóné átá ne ñka eyi élá fuú yé genó wó. Yémbɔ́ Eṣɔ́wɔ́ abya ye maá enwyóné ama wó.

* 12:1 Elú wáwálé nnó: Gepɔ́ eyíḡé bɔ́ Farasi ne bɔ́ Sadusi getené mbaá *Yis.

7 Ne enyú, Eṣṵwṵ akaá mpa déŋkaaré mejwe eti délú yéndémuú nyú mekpṵ. Dechyégé gemε genyú efwyale néndé denéá gemε né mbe ushuú Eṣṵwṵ dépwṵ ékwṵ denwyṵné.

*Muú ayi áfyéé metṵṵ ne Kras ne ayi ashya ji
(Mat 10:32-39; 12:32; 10:19-20)*

8 “Ngarege enyú nnó yéndémuú ayi ágárege gbṵṵṵṵ né mbe ushu bṵṵ nnó alu muú wa, Maá Nte Mekwaá ntó akamege nyé né mbe ushu makiénné Eṣṵwṵ nnó muú yimbo alu awuú.

9 Yémbṵ, yéndémuú ayi áshyágé né mbe ushu bṵṵ nnó akágé me, nshyaá nyé ntó ji né mbe ushu makiénné Eṣṵwṵ.

10 “Génó géma eyigé débṵṵ mankaá gélú nnó, Eṣṵwṵ akage jíinte gabo muú ayi ájṵṵṵ mejṵṵ mebomebo ne Maá Nte Mekwaá, yémbṵ muú ayi ájṵṵṵ mejṵṵ mebomebo ne Mendoó Ukpεa, Eṣṵwṵ ájṵṵṵ fṵ nte gabo wuu.

11 “Kaáge nnó gébé gékwṵnege nyε eyigé ápyéne enyú muú ama ama mánjye téne unṵṵ mpa né macha mmyεmenεne, ámage sé enyú nnó déténe mbe ushu afwa melṵ ne bṵ gṵmena. Gébé eyigémbṵ gekwṵnégé, désomé gé fṵ nnó depye nyé nnó ne dépoó gemε genyú, ye nnó dejṵṵṵ nyé nnó.

12 Né gébé eyigémbṵ, Mendoó Ukpεa égérege nyé enyú genó eyigé débṵṵ manjṵṵ.”

Nekanemejṵṵ gekenéné gé mfwa

13 Ndere Jisṵṵ abṵ achyége baá utṵṵ bíi majyεé na, muú fṵ né mmu ékwṵ bṵṵ ajṵṵ ake, “Ménleré, gáre merjmé wa akaré geteégé nte sé achyé eya.”

14 Jisṵṵ akuú ji aké, “Mejeé, waá ake me mpáné bṵ mpa nyú ne nkáré geteé genyú?”

15 Abwṵlé, ajṵṵ ne bṵṵ ako aké, “Sége gébé, ekagé dénéré matṵṵ né unṵṵ mme dṵṵ, néndé, geŋwágé muú gepṵ fṵ lé né unṵṵ bíi ji awya. Yé ábé lé ne gefwa nnó?”

16 Jisṵṵ ajṵṵṵ mbo, ató ebwṵ nekanemejṵṵ ake, “Mfwa fṵ abṵ alu ayi awyá mekwṵ wuu ewé élmé menyéé dṵṵ.

17 Agii gemε jii ake, ‘Mpyε nyé nnó? Mpṵ sé ne melú ewé mbélé gé menyéé wa.

18 Ewyage ake, ‘Genó eyigé mpyε nyé gélú nnó.’ Mmu nyε utṵṵ ba, ntené ebi unεa; mbélé gé nyé menyéé ne mbwé menyéé wa meko eféé.

19 Mpyεgé mbo, njṵṵṵ nyé ne gemε yá nnó nana njyε gbée mmyε. Nwya gejamé menyéé ayi nnyéé né gejamé gé aṵme. Njyε nyé gé, nnyú gé mmṵṵ ne nnyé gé geŋwá.’

20 Ndere áféré gé mbo, Eṣṵwṵ akuú mende yimbo ake, ‘Wṵ geŋkekené gé muú áséle geŋwá jyé ne utuú bína ne unṵṵ byé ebi ṵbelé, ulá nyé ebi wa?’ ”

21 Jisṵṵ aké ne ebwṵ, “Wyé na ne epyé nyé ne muú yi akélé gé unṵṵ uko nnó ubé ebii ayi alá akélé gé unṵṵ ebi mampye depṵré Eṣṵwṵ.”

*Jisṵṵ alerege nkane debṵṵ mambé ne Eṣṵwṵ ne unṵṵ mme
(Mat 6:24-34)*

22 Jisṵṵ anéré gé aké ne baá utṵṵ bíi, “Ndere elúmbṵ, ngarege enyú nnó dechyégé fṵ gemε enyú efwyalé mankelé genó eyigé dényé ne mandeé ayi défyéé nyε.

23 Kaáge nnó geŋwá enyú geŋεá gepwṵ menyéé ayi dényéé ne menyammyε enyú aŋεá apwṵ mandeé ayi défyéé.

24 Pége denywṵné, deti depené menyéé, déferege ne débélé gé mbwé. Dépṵ ye ne malu ayi débelege menyéé, élé Eṣṵwṵ ne achyége déti menyéé. Ne enyú denéá dṵ né ame Eṣṵwṵ depwṵ denywṵné.

25 Déchyégé gemε nyú efwyale, ndé muú nyú ayi mesóme wuú ekáge gbéε yéé bíi uma né aημε ayi εσωω achyé jí nnó débélé fá mme?

26 Εpyé nnó ne jí amyε mambé ne unó uko εbi úchyége jí genwá, ayi alá kaágé pyé yε ekéké genó εwéna?

27 Pége dégé unó mewaa ébi úkome ukoo ulúúló ndere úwéné, úpyé fó utóó, ukwyége yε mandeé. Yémbó ngarege enyú wáwálé nnó yε Mfwa *Solomun ayi abó awyá unó uko, apó yε ne nkú ayi alómé akwóné ukoo ébi unó bina.

28 Mbógé εσωω achyεge bya mewaa bina ukoo ulúúló. Bya ébi fina ulú ube geyá úgbó atuú áfyé mewε, deféré nnó ákágé chyéé fó enyú mandeé apwó ndere jí apele bya mewaa? Metóó εwé enyú defyéé ne εσωω éηené kpaá épwo amu.

29 Εβεge mbó, dechyége fó gemε enyú efwyale mankélége genó εyigé dényéé ne εyigé dényúu nyé.

30 Εlé bóó bí alá kaágé εσωω ne áchyége gemε bwó efwyale yendegébé mankélége unó bina. Kaágé nnó Nte nyú εσωω akaá me nnó debó mambé ne ubi uko.

31 Ne myége mangε meti εwé εσωω abeé mfwa nyú, dépyége mbó, achyεge nyε enyú unó bina uko.

*Ekágé muú abya εσωω gétúgé unó mme
(Mat 6:19-21)*

32 “Baá ba, défógé, yε lé délá déja wó, Ata εσωω ajya mé enyú nnó dényéé genwá né mmu gefwa jíi.

33 Kpóge unó bí déwya uko, déchyε ηka yimbó mbaá ubyá bóó. Kelege úba ébi ulá chógé, εwéna eléré nnó débéle gefwa genyú né mfaánebuú mbaá yí genó gélá kaáge ta. Yé menjó alá kaágé jó, yε ukye úla kaágé nyé.

34 Kaáge nnó mbaá ayi muú ábélege gefwa jíi, εféé ntó ne metóó wuú εbéε.

Bóó Kras abó mangilé jí

35 “Kpómege mmyε lwεge mawε álúli,

36 dégíle ndéré bóó ágíle nte bwó nnó akéré meso né epaá neba εwé jí ajyé. Akérége meso adogé menómbí ákágé néne jí éwu ténéténé.

37 Εfwó élu né baá defwé abi nte bwó akérége meso, ábánεge εbwó peé! Ngarege enyú wáwálé nnó, akpomege nyé mmyε, agaré εbwó nno ájwólé ka jí akpá menyéé achyé εbwó ányé.

38 Εfwó élu né baá defwé abi mbógé mbóó gepú achwógé, yε ne metóó utuú yε gejjéjyégé bí, ábánεge εbwó peé.

39 “Kaáge nnó mbógé mbóó gepú akaáge gébé εyigé menjó achwóó gyá nyé geji akpé mmu, mbó ajwólé abame géjí nnó menjó akáge achwó agyá akpé mmu.

40 Enyú ntó kpómege mmyε, gétúgé Maá Nte Mekwaa akerege nyé meso né gébé εyigé délá dékágé.”

*Baá defwé abó mampyε matóó bwó chánchá
(Mat 24:45-51)*

41 Pita akuú Jisós aké: Atá, “Ótó mbó nekanémejóó eni né eta εsé waá mbaá bóó ako?”

42 Ata ama ló mangaré εbwó ake, “Bege ndere maá utóó ayi awyaa denja, apyε utóó bíi chánchá. Nte wuú alyaáge jí ne baá defwé abifó nnó apélé εbwó, achyεge εbwó menyé chánchá né gébé gelógéló. Maá utóó yiná alu ndé gefógé muú?”

43 Galógáló abeé nyε ne maá defwé yimbó, gébége nte wuú akérége meso agéne nyε nnó jí apyε utóó bíi chánchá.

44 Ngarege enyú wáwálé nnó nte wuú abelege nye ji ndere muú kpaá né unó bí ji awyaá uko nnó apélé.

45 Ne mbógé maá utóó yimbó abegé ayi áwyaá gepó gebogebo, ajóge nye ne geme jii aké, 'Nte wa abelege nye dóó ne achwó,' ne aló nyé mantúlégé baá defwé abifó, andée ne ande ne manyéégé menyeé ne manyúgé mmáó te mapýéne ji.

46 Mbógé apyégé mbó, nte maá utóó yimbó achwó kwó nye ji nenmé né gébé eyíge ji alá kaá nnó achwó wó. Abanégé ji mbó, achyege nye ji gekpékpé efwyale ewé ebóó epwóó amu nnó ájyé ábáné bóó ubée

47 "Maá defwé ayi akaágé genó eyíge nte wuú akélege nnó ji apye ne alá pye géjii wó, nte wuú agarege nnó ábwólé ji ula ádó chánéné.

48 Mbógé maá utóó alu ayi apyégé gyé né mechó ewé akpáne matulé, yémbo élé alá kaá genó eyíge nte wuú akélege wó, ajii matulé ájámé. Enyú debó mankaá nnó muú yi áchyegé ji gekpékpé gé genó, ji ne amé mako apélé. Muú yi áchyége ji genó eyíge mbó, ji ne áchérege ji chánéné."

Mekomejós Jisós achwó ne mawámé épófó nesó
(Mat 10:34-36)

49 Jisós ama jóó nnó, "Nchwó né mme yiná manlwéé mewe, ne mbógé ébó élo mé manlúlé, mbó metóó égóó me.

50 Afyé nyé me né efwyale wyé ndere áfyé muú mmú nnyi nnó awó manaá Esówo. Wyé kpaá depó etí dékogé ne metóó wa ékwené.

51 "Enyú deféré nnó nchwó fá mme mámpye nnó bóó ábé nesó ne até? Kaáge nnó nchwó lé mámpye bóó áfá mbwa ne até.

52 Ló nána ojyége mbe, bóó ábegé makpó áta né ulá gepú, ákárege nyé, álé ábéé nyé né égbé wá, ápea áshyá nyé me. Mbógé ápea álú égbé wá, áléé áshyá nyé mé.

53 Nte ashya nyé manwú mechó ne maá wuú ayi mende, maá ayi mende ntó ashya nyé manwú mechó ne nte wuú. Mmá ashya nyé ewé maá wuú ayi mendée, maá ntó ashya nyé ewé mmá. Nmogétá ashya nyé ewé mendée maá wuu, mendée maá wuú ntó ashya nyé ewé nmogétá wuú."

Muú abó mancheré akaá ndere ji atené ne Esówo
(Mat 16:2, 3)

54 Jisós ama jóó ne ekwó bóó aké, "Enyú degége gekó yendégébé géké génywérege dejógé déké, 'Manaá achwó kwé. Ne akwene ntó.'

55 Yéndégébé degége nnó, 'Gefwene nebá gélé chwó' dekaá nnó genome gechwó jyá. Ne mbóntó ne ébéé.

56 Enyú bóó dembwólé, ndere dépéle mfaa ne mme délóo ndere bíi ubé nyé. Epye nnó ne enyú delá géné unó bí Esówo apyé mbó né gébé eyí?

Kwye depó ne muú mawámé wyé
(Mat 5:25, 26)

57 "Enyú ambóó dékágé fére fó, dékáa genó eyí gélu cho eyíge débóó mámpye?

58 Mbógé muú nyú abógé efwyale ne muú mawámé wuú, ne muú yimbó ajyege kpó ji né eso, abó mankwó ji mata nnó ajá mechó ewémbo meso ndere ebwó alú jyéé jyéé. Ebegé alá pyémbo wó mbóó ujwóó ajye nyé ne ji mbaá mémpané mpa. Ne mémpané mpa afye ji né amú bóó bó nku, ne bóó nkú áfyéé nye ji deno.

59 Ngarege enyú nnó, átánégé nyé denó etirémbo kpaá te ákwóle ujwóó bimbó uko."

13

Kwóré metóó wyé ne ɔpó mbáǵé mbá fɔ wó ǵbɔ

¹ Né gébé eyigémbɔ, bɔɔ áchwɔ gáre Jisɔs mechó fɔ ewé ebó epyéé ne bɔɔ Galilii fɔ. Ndere ebwɔ ápyé upe, Palet Góména né Rom, ató bɔɔ nnó áwá ebwɔ. Ajyége áwá bɔɔ bimɔ ne manóó bwó macho ne amí menya eyí ápyé upe.

² Jisɔs awúgέ mbɔ agii aké, “Déferé nnó bɔɔ abi ágbó mbɔ, élé ápyéé ubeé ápwɔ bɔɔ Gálilii abifó?”

³ Epófó mbɔ. Ngarege enyú nnó: Mbáǵé délá *kwóré matóó nyú wó, deniige nyé gemé nyu geko nka ama.

⁴ Tége genó eyí gépyé né meló Silóm. Enyɔɔn ekwé éwá bɔɔ nekwuneáléé. Déferé nnó bɔɔ bí ágbó mbɔ, élé ebwɔ ápyéé ubeé dɔɔ ápwɔ bɔɔ Jerosale abifó?

⁵ Epófó mbɔ. Ngarege enyú nnó, Mbáǵé délá kwóré matóó nyú wó, deniige nyé gemé nyu geko nka ama.”

Nekanémejóó genóó eyi gélá wómé

⁶ Ne Jisɔs agaré ebwɔ nekanémejóó eni ake, “Mende fɔ abó ape genóó * gefó né mekóó wuú, gébé gékwónégé ajye pe nnó genóó eyigémbɔ gewɔ ne ji akyé umpomé ne ye géma agé wó.”

⁷ Né gébé eyigéfo, ajóó ne muú utóó wuú aké, ‘Aɔnmé álé mbɔ aléé ayi nchwóó mankyé umpomé fá né genóó eyi ne ye gefó ngéné. Ke géji gékwé, géfóó mbaá detú.’

⁸ Muú utóó aké, ‘Atá, nne wɔ mmye, ma lyaá géji gébé né nme néma. Nchome nyé ula bíi nya, ngbele ujwaá wyé.’

⁹ Mbáǵé nme néchá gewáǵé éló, gélagé wɔ wó ókágé ké geji oɔnmé mme.’ ”

Jisɔs apye mbwéré mendée alo mankene né bií uwyaa

¹⁰ Bíí uwyaa bɔɔ Jus fɔ úkwónégé Jisɔs abó alerege bɔɔ né mmu echa mmyemenene.

¹¹ Mendée fɔ abó alu éféé, ayi meló nchye ajyálé ji gempyó, ála ke pyópyó. Améé né nme nekiúneáléé ne akágé nyaá mmye aké cho.

¹² Jisɔs age mendée yimbɔ, akuú ji ne aké ne ji, “Mmá lɔ nána ɔjyégé mbe nemée néé nébyé.”

¹³ Ajóge mbɔ anéré ji ebwɔ mmye, téné téné mendée yimbɔ atóó, anyaa mmye aténé cho, alo mamféǵé Esɔwɔ.

¹⁴ Muú kpaá né echa mmyemenene agéǵé nnó Jisɔs apye mendée yiná atóó bíí uwyaa bwɔ, metóó ésóó ji. Alo manwégé bɔɔ aké, “Ndó élú ékéné eyí bɔɔ ápye utóó. Chwáǵe lé né ndó yimbɔ nnó ápye enyú utóó. Muú amagé chwó sé né bíí uwyaa.”

¹⁵ Atá Jisɔs aké ne ji, “Enyú bɔɔ dembwólé! Yéndé bíí uwyaa, yéndemuú nyú, akágé ná mpɔ wuú nnó ajyé ányú manaá?”

¹⁶ Mechó ewé mendée yina élú nnó alu mpyáne Abraham, ne danchóméló afye ji né efwyale né nme nekiúneáléé. Epó galóǵáló nno áferé ji né efwyale bíí uwyaa?”

¹⁷ Jisɔs ajóǵé mbɔ, bɔɔ mawámé bíí mmye éǵbó ebwɔ yémbɔ gejamégé bɔ álú ne nechóchó né ufélekpá ebi Jisɔs apyéé.

Nekanémejóó mbwé ayi ákuú ji Mɔsta

(Mat 13:31, 32; Mak 4:30-32)

¹⁸ Ne Jisɔs agii gemé jíí aké, “Gefwage Esɔwɔ gélu mbɔ nnó? Mmáge ná geji ne ndé?”

* 13:6 Elú wáwálé nnó: Genóó eyige mende yimbɔ apéne akuú geji *fig.

19 Gélú nkane mbeé mbwé ayí ákuú mōsta, eníné muú aboó apené né mekōó wuú. Néhígé, nēwé, nébwólé gekpékpégé genōó ne denywōné déténege anyua bwó wyé.”

Nekanémejóó Yis

(Mat 13:33)

20 Jisōs ama gii gemé jíí aké: “Mmage mée na gefwage Esōwō ne ndé?”

21 Gelú ntó nkane yis uka ebi upye bréd amualé ebi mendée abo achwaré ne gejamégé flawa abelé kpaá te flawa meko amuále.”

Menómbi mamkpe né genwá eyí gélá gebyé élú mámálé

(Mat 7:13, 14, 21-23)

22 Jisōs alú kéne ajye né Jerosale. Ndere ajyé, akoge malómáló, alerege boó mekomejóó Esōwō.

23 Muú fō agii jíí aké, “Ata, boó bíí ányéé nyé genwá eyí gélá gébyé ábée nyé élé gachyé?”

Ne Jisōs aké ne boó ako,

24 “Enyú myége lé mamkpe né menómbi ewé élú mámálé nnó depó. Néndé ngarege enyú nnó gejamégé boó ámuáme nye mamkpe, ne metí ébé nye.

25 Gébé gékwónenege nye, eyígé mbōó gepú akwilege ka, agbé menómbi. Gébége agbége ewú, enyú bí délaá dafye denóme nye menómbi dekuú nnó, ‘Ata, néné esé menombi.’ Ne ajōge nye ne enyú aké, ‘Nkágé fō mbaá yí enyú detané.’

26 Enyú delo nye manéné mmye deké, ‘Pó esé debó dejwolé mbaá ama ne wō, denyé menyéé, denyú mmōó? Pó óbó óchwó né melo sé ogarege boó mekomejóó Esōwō?’

27 Yémbō ashúge nye enyú meko nnó, ‘Ngarege enyú, nkágé fō mbaá yí detané. Kwílege me ushuú. Enyú dekene depye nchye!’

28 Ne degene nye Abraham, Asek, ne Jakōb chónchó ne boó ekpávé Esōwō ako ndere ájwolé mbaá ayí Esōwō ágbárēge gefwa jíí, enyú delile nye, ne denyéé májéné ne matōó usōó.

29 Né gébé eyígémbō boó átánege nye né umé maló mme mako, manye gefwa eyígé Esōwō ágbarege.

30 Kaáge nnó boó fō abi anóge mbō ebwó, álaá nye bō apó mpa ne boó abi álu bō apó mpa álaá nye afwa.”

31 Wyé né gébé eyígémbō, boó Farasi fō áchwō garé Jisōs aké, “Kwélé fa chó geba eyigéchá néndé Mfwa *Herōd akélege manwá wō.”

32 Jisōs aké ne ebwó, “Chóge dégaré muú defyá yimbō nnó, jíí akaá nnó mferenge aló nchye fina mmage mpye boó mamée átoó ne wyémbō ne mmage pyé geyá. Fí ndo élé ne nnérege utōó ba.

33 Yémbō yelé mbó njóó, mbó manlyá fina njye Jerosale, nkene neke geyá ne ndó epéa. Élómé fō nnó áwá muú ekpávé Esōwō né mbaá yichá ékosé né Jerósále wó.”

Jisōs asomége Jerosale

(Mat 23:37-39)

34 Jisōs aló mánsómégé ake, “É é Jerosale, É é Jerosale, dewane boó ekpávé Esōwō ne detome abifō ne mataá, boó dentōó abi Esōwō atómé eta nyú! Mmua mé ndo ndo ne ndo, manyweré enyú nkwere nkane mekwō akwérege baá bíí, yémbō enyú dékélégé fō.

35 Gége yé nnó, melo nyú éla mé mábómé. Ne ngarege enyú nnó, éla fina eyjégé mbe, enyú démágé gésé me kpaá te bíí ebi enyú déjōge nye nnó, ‘Mejé ébé ne muú ayí achwōó né mabō Atá!’ ”

14

Jisɔs ama pye mende fɔ atoo né bií uwyaaá bɔ́ɔ Jus

1 Né bií uwyaaá ebifɔ́, Jisɔs ajye nyé menyéé né gepúgɛ mende fɔ. Mende yimbɔ́ abɔ́ alu muú kpaá bɔ́ɔ Farasi. Nɔ́ɔre Jisɔs alú éféé, bɔ́ɔ ápéle ji chwɛchwe, nnó ágé genó eyíge jí apye nyé bií bimbɔ́.

2 Éféé mende fɔ ayi uká ne amu úmualé, abɔ́ atené mbɛ ushu Jisɔs,

3 Jisɔs agíí bɔ́ɔ Farasi ne Anleré mabé Éɔɔwɔ́ abi alú ntó eféé aké, “Ébé esé egaré nnó muú akage pye muú nemée atoo né bií uwyaaá?”

4 Yémbɔ́ ebwɔ́ akéré ye ji meko wɔ́. Ne Jisɔs agbaré mende yimbɔ́ apye ji atoo, agaré ji nnó ajyé.

5 Éké éwyage Jisɔs agíí ebwɔ́ aké, “Mbɔ́gɛ muú nyú fɔ ne maá wuu akwegé né gepyégé manaá bií uwyaaá, ye élé mpɔ́ wuu ne akwené, muú yimbɔ́ anyógé wáwá akpé mmu aféré jí?”

6 Nkwé yiná apwɔ́ ebwɔ́ amu, apye ebwɔ́ ála bɔ́mbɔ́.

Éɔɔwɔ́ akelege lé muú yi alá bwégé mmye ne ayi anéne mane

7 Jisɔs agégé nnó bɔ́ɔ abi álɔ́ bwɔ́ epaá, áchwɔ́ge ájyá lé malu ujwólé malmalɔ́, agaré ebwɔ́ nekanémejó́ eni aké:

8 “Yéndegébé ákugé muu né epaá neba ajwólé lé né melu ewé bɔ́ɔ ako ájwólége. Akelége fɔ́ melú énogé. Mbɔ́gɛ ojwólégé wyé, ékáge bé nnó ákuú mbɔ́ntó muú yi apwɔ́ wɔ́.

9 Gébége muú yimbɔ́ achwágé, mbɔ́ɔ epaá agarege nyé wɔ́ nnó, ‘kwílé melu ujwólé ewe, muú kpaá ajwólé.’ Mbɔ́gɛ épyégé mbɔ́ ojwólége nyé né melú ewé élá pɔ́ ne énogé, eféé mmyé égbóo nyé wɔ́.

10 Yéndegébé ojyégé epaá, jwólé né melu ewé élá pɔ́ ne énogé. Gébége muú yi alá wɔ́ epaá achwágé gé wɔ́ éféé, ajoge nyé ne wɔ́ nnó, ‘Mejeé wa, kwílé fá chó jwólé né melú énogé.’ Gébége épyégémbɔ́ ɔ́ɔɛ nyé ne énogé né mbɛ ushu bɔ́ɔ.

11 Wyémbɔ́ ne Éɔɔwɔ́ áwane nyé muú ayi ábwége mmye gelu ne ábwége nyé lé ayi alá lérégé mmye.”

12 Jisɔs ama jóó ne mbɔ́ɔ epaá yi akuú ji aké, “Yéndegébé oké ɔ́pye epaá, okugé fɔ́ wyé lé ajeé byé, anjé byé ne bɔ́ɔ ula gepú byé. Okugé fɔ́ wye lé afwa melɔ́ gétúge ebwɔ́ ákáge kuú nyé wɔ́ ntó né ewu bwɔ́ epaá. Apyégémbɔ́ áshúge wɔ́ galógáló ayi ɔ́pyé eta bɔ́ɔ.

13 Oké ɔ́pye epaá, kuú lé bɔ́ɔ gekpo, ubwéré, ukókórɛ bɔ́ɔ ne abi amɛ nónómé.

14 Mbɔ́gɛ ɔ́pyégé mbɔ́, ɔ́ɛ nyé ne metɔ́ megɔ́megɔ́ gétúge bɔ́ɔ bimbɔ́ ákáge shúu fɔ́ galógáló ayi ɔ́pyé eta bɔ́ɔ. Galógáló wyé atanege nyé mbaá Éɔɔwɔ́ né gébé eyíge bɔ́ɔ abi álu cho ákwilege nyé né negbo.”

Nekanémejɔ́ epaá neba (Mat 22:1-10)

15 Nɔ́ɔre Jisɔs ajoge mbɔ́, muú fɔ́ ama ayi abɔ́ anyéé menyéé ne ji akame ake, “Wáwálé galógáló alu ne muú yi anyéé nyé menyéé né mbaá ayi Éɔɔwɔ́ ágbárege gefwa jí.”

16 Jisɔs awúgɛ mbɔ́, alá mangare ji abya aké, “Né gébé gefɔ́ mende fɔ́ abɔ́ apye gekpékpégé epaá, akuú gejámégé bɔ́ɔ.

17 Gébé gékwónégé, ató maá defwé wuu nnó ajyé agaré bɔ́ɔ bi ji akuú bwɔ́ epaá nnó, ‘Achwɔ́ epaá échwɔ́ lɔ́.’

18 Ajyége, agé muú ama ama ne yéndémuú alá mandoré úbómeno agare wyé ewú. Muú ayi mbɛ aké, ‘Wyé náná ne nnamé mekɔ́ wa nkelege manjye gé ewú. Chó gáre nte wyé nnó ékáge asó metɔ́ nnó nchwɔ́ epaá wuu wɔ́.’

19 Ama jýé gé ayifo, mende yimbo ntó aké, ‘Wýé náná ne nnamé mpò eyi ékyá makòó efya, nlu mé téné manjye muá éjí wá epyé utòó. Nkpa enyú geká, ékage désó metòó nnó nchwò wó.’

20 Ama jýé gé ayifo, mende yimbo ake, ‘Wýé náná ne mbané mendée wa gétú eyige na nchwò fó.’

21 “Maá defwé yimbo akérégé meso, agaré depò éfiré na deko mbaá nte wuú; ayi akuú epaá, ne aké awuú mbo metòó esó jí dòó. Ama tó maá defwé wuú aké, ‘Chó né metòó melò ne anòó mati ayí kókó ne ayí kpakpa, ókuú ubwéré, abi amé nónómé, ukókòré bòó ne abi gekpo nnó achwó gepú ya.’

22 Maá defwé ajoyé, akeré meso aké, ‘Ata mpye mé ndere ójóó ne gepú gélú danbé.’

23 Nte wuú, ama gáre jí aké, ‘Chó náná né baá malò ne bò dachi ako ne mati ayi kókó, ógaré bòó áchwó ápyé gepú yá gégbee.’

24 Kaá nnó bòó bí mbò nkuú mé ébwó, áshyá manchwó ye muú ayi áfwórege menyéé wa ayí ntyéé apó.’”

*Gefòó eyigé muú abòó mamkpmé mmye mambé ménkwólé Jisòs
(Mat 10:37, 38)*

25 Ndere Jisòs ama lò manjyé gé neke níí, gejamége bòó ákwólege jí. Éké éwýage atené, abwólé ushu, ajòó ne ébwó aké,

26 “Muú akágé bé fò ménkwólé wa mbògé alá agboó ne me apwó mmá wuú ne nte wuú ne amá agbógé ne me apwó mendée wuú, baá bíí ne anm é bíí. Ne amá agbógé ne me apwó gémé jíí.

27 Muú akágé béfò ntó ménkwólé wa mbògé alá kamé negbo akpá ejíí gekwa akwólé me ne gejí wó.

28 “Mbògé muú nyú ama ashuú mantené enyòñ, abó kpé mbe ajwólé, aféré chánchá meno ñka eyi gepú eyigémbò genyéé nye ne akaá wa abe nye ne ñka eyi ékwanege manéré géjí?

29 Mbògé alá feré mbò wó, ébé nye nnó anérégé fò gepú eyigémbò, atenege nye lé nébómé, bòó bí akóoge eféé ágegé nebómé eniné mbò, áló manjwáné áke:

30 ‘Gé muú yi aké atenege enyòñ, épwò jí.’

31 “Ékage bé nnó mfwa ajye myé bee ne mfwa ayifo. Mbògé akwilege manjye, gé nnó Mfwa ayifo achwò ne bòó gejamé abi apwòó abíí né malú ápéa, apye nnó? Nnó abó kpé mbe ajwólé ne bòó bíí aferé wa akágé myé nye bee ne bòó bimbo?

32 Mbògé agegé nnó úpwòó nye ébwó, aferege nye bòó ató nnó ajyé ábáné mfwa yimbo ndere alú tete, akwó jí mata nnó ágáre élé genó eyigé jí akélege nnó ébwó áchyé ne álya ébwó ábé né neso.

33 Wýé na ntó ne enyú debòó mankpmé mmye.” “Muú akágé bé fò ménkwólé wa mbògé alá kámé mánlyá unó uko wó.

*Mechò menkwólé Jisòs ayi atòó getòó
(Mat 5:13; Mak 9:50)*

34 “Mega élú genó gelógéló ne mbògé mega élá pó sé ne ugò bíí, ápyéé mbo nnó ne ugò bíí ukéré?

35 Éfílé sé genó. Muú akágé gbéé fò éwú né mekòó, yé ama áchwáre ne ujwáá ne ágbé né mekòó élóomé fò. Agbéle lé éwú gbéle. Muú yi awyá matu áwú.”

15

*Nekanémejòó egòmjme ewé enomé
(Mat 18:10-14)*

1 Bií uma ánselé ñka makpo ne abifo abi ápyé ubeé, áchwò mánwú mekomejó Jisós.

2 Ne bós bi akúu ébwò Farasi abi áferé nnó álú cho né ébé Èsòwò ne *Anleré mabé Èsòwò ágégé na matós ásó ébwò áke, “Mende yina alu geluá ne bós ubeé ne amá anyéé menyéé ne ébwò.”

3 Èféé Jisós ató ébwò nekanémejó éni aké,

4 “Mbógé muú nyú awyaá usaá magónhme úta ne éma enogé apyéé nnó? Nnó ályágé fò ayi usaá uni meso nekuúneeni ne ajoyé ákélégé éwé énomé kpaá té ágéne?”

5 Gébégé akélégé, agégé, akpane anéré mankós abene.

6 Achwógé mmu akú ajeé ne até áhímé aké, ‘chwóge débé mabeé. Egónhme wa éwé ébó énomé, ngé.’”

7 Ne Jisós aké: “Ngarége wò nnó wyémbò ntó ne matós agós bós dós né mfaánebuú gétúgé muú ubeé ama ayi ákwóré metós wuú ne genwá jíi épwò gejame bós abi álú cho alá bò mankwáre matós bwò wó.

Nekanémejó ñka eyí énomé

8 “Mbógé ntó mendéé fò awya bò sére áfya ne ama anogé apyéé nnó? Alwégé mewé áshwá gepú jíi, ápéa akélé kpaá té ágéne?”

9 Ne akélégé agégé akú ajeé bií aké chwóge debé mabeé, sére wa ayi abó ánomé, ngé jíi.”

10 Ne Jisós aké: “Ngarégé wò nnó. Wyémbò ntó ne makiénné Èsòwò ábéé ne nechóchó gétúgé muú ubeé ama ayi ákwóré metós wuú ne genwá jíi.”

Nekanémejó maá ayi énomé

11 Jisós ama jóó aké, “Mende fò abó awya baá ande ápéa.

12 Bií uma ayi meso aké ne nte wuú, ‘Atá káré geteé chyé éya.’ Èféé ne nte wuú akaré achyé éjíi.

13 Áségé gebagé geteé jíi ébelé yé mboó ndò wó, akpó ase ñka, alyá melò wuú, afé neke tete né melò kpaá éwéché, éféé ne akwené menyá anyéé ñka meko.

14 Anyégé ñka jíi ébyégé eké getú ne mesa ayi ákwené né melò éwémbò alá ámu amu.

15 Èféé ajoyé gé mende fò né melò wémbò, ákwe jíi uká ne mende yimbò ase wyé jíi séle né utós mámbámé mekwende jíi né mékós wuú.

16 Afé mámbámé ne muú ayi achyége jíi menyéé ápó, mesa amyé jíi dós ne akélege yé manyéé ntó uchachuú gasala ébi ukwéndé unyéé

17 Gébégé jíi áferé defós tíi dékeré aké, ‘Bós utós nte wa ányé ágbége, ayifó alaá, nlu fá ndere mesa.

18 Nkerege meso mbaá nte wa nné jíi mmyé nnó, Ata, mpye gabo né égbé Èsòwò, ne gyé eta wyé.

19 Mfu sé ayi mbéé maá wyé wó. Se le me nkane muú utós wyé ama.’

20 Ajógé mbò, akwilé afé mbaá nte wuú.

“Ndere álú tete nte wuú agé jíi nkane achwóó, gejeé ne meshwe gekwó jíi metós, alomé ajoyé kpá jíi atyá ábogéné mme.

21 Maá aké, ‘Ata mpye gabo né égbé Èsòwò ne eta wyé. Mfu sé mambé maá wyé wó.’

22 Ajógé mbò, nte wuú aké ne baá defwé bií, chóge wáwá dépe nkwi melóméló dechwò défyé jíi mmyé, ‘Ma fyége jíi ñkpáganéré ne unó uká.

23 Ma chwóge ne mpò mabò déwá depyé epáá.

24 Mbó mferé nnó maá wa yiná agbó, ne alu mebe, abó anó ne mmangé jíi, éféé ne epáá ébó.’

25 “Gébégé ányé epáá ewémbò, mámbè mende yimbò alu né mekòó aké akerege meso alé kwókwólé ne gepú, awú ubeé né dachi bwó

26 Ne atené agií maá defwé aké ndé mechó élú dachi sé?

27 Agiígé mbò, maá defwé agaré ji ake, ‘Menjóm wyé ne ákeré meso mebe ne nte wyé metòó egòó ji awané ji mpò mabò.’

28 Awúge mbò metòó esó ji kpaá ashya mánkpe mmu dachi, éféé ne nte wuú achwó né ji mmye nnó akpé mmu.

29 Yémbò atené éshyéne ne nte wuú aké, ‘Gejame anjme ayi me nkwené na nkane memfwé eta wyé, nlú dantó mekpò ye dámáa, òchyé me ndé? Ye maá mbyéne njme yi òchyé me nnó nnye ne ajeé ba ne metòó megòmego apó.

30 Ne gébégé maá wyé yi akwené menya anyeé njka ne andée deno ake achwó ówá ji mpò mabò?’

31 Nte wuú akú ji aké, ‘Maá wa òlu ne me fá yendégebé ne unó uko ébí nwya élé ebyé

32 Yémbò esé abi mmu debò mampye epáá ne metòó megòmego gétúgé menjóm wyé ayi débó déferé nnó agbó ne alu mebe, abó anó ne dégé ji nána.’”

16

Jisàs agare nkane muú abòó mangbaré njka jii

1 Jisàs ama garé baá utòó bií nekanémejòó eniné fò aké, “Muú njka fò abó alu, ayi awyá muú utòó wuú ayi apéle unó njka bií uko. Gébé gefò, bòó fò áchwó garé ji nnó muú utòó wuú achwó njka jii.

2 Ne akú muú utòó yimbò, achwógé, agií aké, ‘Ndé gefò genó eyi nwuú mbò nnó ópyéé? Chó, chwó ne bò njwe ako abi ósamé unó ba, òshuú me nende ópó sé muú utòó wa.’

3 “Muú utòó yimbò agige geme jii ake, ‘Mpye mbò nye nnó, nana ayi nte wa áchwó féré me né utòó? Mpò ne eshye mangbaré esaá, ye deko degbóo me mmye.’

4 Eké ewyáge ake: ‘Nana nkaá genó eyigé mpye nye, nnó gébégé nte wa aférege me né utòó, mbè ne ajeé abi ápoóge me né upú bwó.’

5 “Éféé, ne muú utòó yimbò aló mankuúge bòó abi ágbarege nte wuú ujwòó ama ama. Agií muú ayi mbè aké, ‘Ógbaré nte wa nnó?’

6 Muú yimbò aké, ‘Ngbarege ji usaá ndá mawéé uta.’ Muú utòó yimbò aké, ‘Gé njwe ayi óbó samé wyé, se wáwá jwólé mme, ókwóré, osá usaá ndá mawéé upéa meso éfyá.’

7 Ama agií ayifò ake, ‘Wò gbare nte wa ujwòó nnó?’ Aké, ‘Ngbarege ji usaá úba Érise uta.’ Muú utòó yimbò ake, ‘Gé njwe ayi óbó samé wyé na, kwóré, sá usaá úba uni.’

8 “Nte muú utòó yimbò agégé nnó muú utòó wuú anyé ji upwò, akame ake, nte mende yina akpaá. Jisàs anerege nekanémejòó eni ake, bòó mme bina ápye uno bwó ne defòó ápwò nkane bòó Ésowò ápyé ebi bwó.

9 Njka elúmbò, ndò yifò epye gabo. Ne nchyege enyú majyé nnó debó njka eyi déwyaá dépyé deje ne Ésowò nnó gébégé njka yina ébyegé ásele nyé enyú, ábelé né melú ewé genwá eyi gélá gébyeé.

10 “Muú yi anerege metòó ne ji né ekéké genó mbòntó ne anerege metòó ne ji né eyigé kpaá. Ne muú yi áfwalege muú né ekéké genó mbòntó ne áfwalége muú né eyigé kpaá.

11 Mbògé enyú dekágé béle fò njka chánéné eyi ndòfó épyé gabo, epyéémbò nnó ne áchye enyú genó gembó?

12 Mbògé dekágé chéré genó eyigé muú ayichá chánéné, ndé muú ábòó genó áchýege nnó gébé eyigé enyú?

13 “Maá defwé ama ákágé kpá fɔ defwé mbaá bɔɔ apea gébé gemaá. Apyegémbo, apaá nyé ama agboó ne ayifɔ. Ne ánogé nyé ama abyaá ayifɔ. Enyú dekágé nógé fɔ Ɛsɔwɔ ne ŋka gébé gemaá.”

14 Bɔɔ Farasi fɔ abi abó álú eféé áwuúge mechwé ewé Jisɔs ajɔɔ, álɔ manshwá meshwá gétúgέ ebwɔ ágbóo ne ŋka dɔɔ.

15 Eféé Jisɔs ake ne ebwɔ, “Enyú delu bɔɔ abi débwólege bɔɔ nnó enyú delu cho, yémbɔ Ata Ɛsɔwɔ akage matɔɔ enyú. Kaáge nnó unó bi bɔɔ afége nnó úlɔ, úlú ukwenɔkwe né mbe ushu Ɛsɔwɔ.”

*Gefwagé Ɛsɔwɔ gepwɔ mabé áyi nyá

16 Jisɔs amá aké, “Gébé genyá, bɔɔ áwúu le *Mabé Mosis ne unó bi bɔɔ ekpávé Ɛsɔwɔ ábɔ ásamé. Lɔ né gébé eyigé Jɔn achwɔɔ, bɔɔ ágárege abya melómélɔ gefwa eyigé Ɛsɔwɔ ágbárege ne bɔɔ ako ámyé ne eshye mankre mmu gefwa yimbo.

17 Yémbɔ, epófɔ nnó ebé Mosis elá detú. Elú wáwá nnó mfaá ne mme ákwýá epwɔ nnó eké mansá ŋwe né ebé ewémbo elá detú.”

Jisɔs alárege depɔré ulɔ ne neba manwá
(Mat 5:27-32; Mat 5:27-32; Mak 10:11-12)

18 “Wyémbɔ ne élú nnó yéndé mende ayi awáne neba ne mendée wuú, ne abagé ayichá, akwé mbɔ lé ulɔ. Mende ayi abagé ntó mendée ayi menɔ wuú ábuú ji, akwé mbɔ lé ulɔ.”

Abya Lasarɔs ne mende ayi awyá gefwa

19 Jisɔs ama garé abya yiná aké, “Mende fɔ abo alu ayi awyá gefwa. Afye uchánchá mandée, anyéé geŋwá yéndé bíí.

20 Ne mbyá muú fɔ, abó alu ntó ayi akúu ji Lasarɔs. Ayi abó amée mansa. Yéndégébé abelege wyé né menómbi muú gefwa yimbo,

21 anyagé geme, apele wa muú ŋka yimbo, alɔ mé manyége menyéé nnó eke ekwéne ye mme, ji abó anyé. Ne mbaá ayi ji abelé, bɔ mamye áchwɔ álárege upa bíí.

22 “Ne bíí uma Lasarɔs agbó, makiénné Ɛsɔwɔ áchwɔ kpa ji, áfé né mfaánebuú. Ajwólé né nenkúné mmye Abraham, eféé Lasarɔs alɔ manyé menyéé ne ji. Ebélegé muú ŋka yimbo ntó agbó, ánií ji.

23 Afé né melɔ áwuú bɔɔ, eféé alɔ mangéné efwyalé ewé mebo. Né gébé gefɔ aŋme ame agé Lasarɔs tete, ndere ajwólé né nenkúné mmye Abraham.

24 Agége mbɔ, akúu ake, ‘Ata *Abraham, gé me meshwe, tó Lasarɔs ajyé fyé enó bwɔ wuú mmu manaá achwɔ pye metɔɔ wa ekwené, nge ne gebégé efwyale né mewé ewéna.’

25 “Abraham ashúu ji meko aké, ‘Maá wa, te nđeré ɔlu nyá né mme, ɔbɔ ɔlu gbene, ɔnyéé ɔbwólege ayi Lasarɔs alá pɔ ye ne genó, agene lé efwyale. Nana Lasarɔs anyéé geŋwá fa ayi wɔ gené gebégé efwyale ewu.

26 Epófɔ yémbɔ, newú nékaré esé nnó muú ayi akélege manhya áchwɔ wena agége fɔ meti ne ayi akélege manhya ntó áchwɔ ewu agége fɔ meti.’

27 Muú ŋka yimbo, ama kwɔ ji mata ake, ‘Nte ese Abraham, tó Lasarɔs né dachi nte wa,

28 nnó ajyé ajií aŋmé ba áta matu nnó ekagé ebwɔ ákwólé gepɔ ya, áchwɔ né melú ubalé ewé.’

29 “Abraham ashúu le ji meko aké, ‘Ebwɔ áwya ŋwe Mosis ne abi bɔɔ ekpávé Ɛsɔwɔ ásamé. Gɔ ebwɔ áwuú geno eyigé bɔɔ ekpávé Ɛsɔwɔ ajóge.’

30 Muú gefwa yimbo ashya ake, ‘Ngba, Atá Abraham, mbógé muú ayi agboó mé ne abó ajyége gáre ebwɔ, ákwórege nyé matɔɔ.’

31 Yémbò Abraham aké ne ji, 'Mbòge ebwò áshyagé manwú mekomejò Mosis ne ayi bòò ekpávè Èsòwò yè lé mewu muú ne ajye gárè ebwò, awuú nyé fò.' "

17

Mmuameno mampye gabo

(Mat 18:6, 7, 21, 22; Mak 9:42)

1 Jisòs ajòò ne baá utòò bìi ake, "Unò úlú ebi úbwòlege bòò nnò ápyé *gabo. Yémbò utòòkwa úlú ne muú ayi ábwòlege nyé ayifò nnò ápyé gabo.

2 Èbò elò nnò áshii muú yimbo gekpékpégé ntaa né gemè, ànmé ji né gentoógé ebéé mega, ne nnò ábè mebe, ábwòlégé yè muú ama né bòò bì alú éké ambáné nnò ápyé gabo.

3 "Sège gébé nnò ekagé depye gyéé mbaá depò tiré na. Mbògé menmè wyé apyégé gabo, òbò mankuú ji òjòò ne ji ne akamégé nnò alu gyéé, òbò manjií ji nte.

4 Yè apyége gyéé eta wyé mánàne akénéama né bìi, ne achwógé akamégé yéndégébé nnò, 'Alu gyéé,' òbò manjinte né ndò yimbo meko."

Gefòò eyigé bòò Jisòs abò mamfyé matòò bwò ne Èsòwò

5 *Angbà Jisòs áwyágé aké ne ji, "Ata pòò esé nnò défyéé matòò ne Èsòwò dépwò ndere debò défyéé mé."

6 Ne Ata Jisòs ashuu ebwò meko ake, "Metòò ewé défyéé ne Èsòwò yé ebé élé *ñénénéné eke nyiné mbwé ngbon, dekage jòò ne genòò eyina nnò, 'Kwilé fa òjye téné né ebéé mega.' Genòò eyimbo gébò mampyé nkane dejòò.

Bòò Jisòs awya utòò ebi bwò

7 "Désé nnò muú nyú ama awya muú utòò wuú. Ne apyégé utòò bìi uko né mekòò yelè membame magònñmé. Nnò achwòge mmu agarege ji ténéténé nnò, 'Chó, kpá menyéé wyé, ònyé?'

8 Ngba agarege nye le ji nnò, 'Chó, kwórè mandeé jyé, òtyé menyéé, òchyé me nyé.' Nnerégé mé, òchwò, òféré unò ne òfé ònyé awyé.

9 Mbògé apyégé ndere ágaré ji, nnò nte wuú ala nyé wyé mantámégé ji?

10 Elú wyé genó gemá ne enyú, depyégé utòò ebi áchyége enyú denérégé, debò manjòò nnò, 'Èse delu lé baá defwé. Depye lé utòò ebi debòò mampye.' "

Jisòs apye bòò ubá afya átoó, ama ne akéré áchwò táme ji

11 Ndere Jisòs abò alu akéne ajye né Jerosale, akoó melere ayi bòò Samariya ne bòò Galilii.

12 Gébége Jisòs áchwò kwòne né maá melò fò, agé ande fò afya abi amée ubá, ágégé ji átené tete,

13 ne álo mankuú ji áke, "Ata Jisòs, ge esé meshwe."

14 Jisòs ake agene ebwò, áké, "Choge déléré lé mmye nyú mbaá ámpyé upe Èsòwò nnò áchééré enyú." Ndere bòò bina akene ájyé né meti, ágé nnò ebwò ako atòò.

15 Ne muú ama né geluágé bòò bimbo ágégé nnò atòò, alò mankeré meso, akwane kénké, afeége Èsòwò, manchwò táme Jisòs.

16 Akwónégé, atò manó mme né mbe ushu Jisòs, atamege ji. Mende yina abò alu lé muú Samariya.

17 Jisòs ágégé ji, alò mangii gemè jií aké, "Pò mbò mpye ná bòò áfya átoó ne abi aneneéama álé?"

18 Wyé lé menkéé yinà ne akéré meso manchwò táme Èsòwò?"

* 17:6 Elú wáwálé nnò: Gefógé mbwé ngbon ayina ákuú nnò Musta.

19 Ne Jis̄os ake ne mende yimbo, “Kwilé, chó ɛjyé geba, ɔtoó mbo gétúgέ ɔfyéé metáó ne me.”

Jis̄os agaré nkane *Gefwagé Ɛs̄owá géchwáó
(Mat 24:23-28, 37-41)

20 Né gébé gefó b̄óó Farasi, ágií Jis̄os ake, “Ndé gébé ɛyige Ɛs̄owá áchwáó gbáre nyé gefwa jíí fá mme? Ashuú ɛbwó meko ake, ‘Unó f̄ó upó se ɛbi ulérege nyé nnó Ɛs̄owá achwó gbáre gefwa jíí.’

21 Muú f̄ó apó ayi akaáge gáre nyé wáwálé nnó, ‘Gé Ɛs̄owá na élé agbaré mé gefwa jíí fa!’ ‘Gé Ɛs̄owá mbo élé agbare mé Gefwa jíí ɛwu!’ Kaáge nnó *Gefwage Ɛs̄owá gelú mé ne ɛnyú.” †

22 Ne ajóó ne baá utóó bií ake, “Gébé gekwónenege nyé ɛyigé ɛnyú dékélege mangé Maá Nte Mekwaá yé né bií uma, yémbó degené nyé f̄ó jí.

23 Né gébé ɛyigembo, b̄óó bifó ajóóge nyé ne ɛnyú nnó, ‘Gége jíí alu fa,’ ‘Gége jíí alu ɛwu.’ Yé ajóóge mbo déjyegé f̄ó mankéle jí.

24 Gébége Maá Nte Mekwaá ake achwáó, b̄óó ágéne nyé jíí wye nkane dasama akéle mamma, ɛgbe ɛwe ne ewe, ne nebuú négénege.

25 Yémbó nsá nnó jíí ájyé achwó, abó mangé gejamége ɛfwyale ne njye ɛniné na neshyá nyé jíí.

26 Ndere ɛpyéé nyá né gébége Nowa, wyémbó ntó ne ɛpyé nyé gébége Maá Nte Mekwaá aké akerege fa mme.

27 B̄óó ábó ányé, anyúú, abifó ábáne andée, ne átuú baá né maba. Anyé kpaá te bií ɛbi Nowa ákpéné mmu ɛkpe. Ɛféé ne manaá akwené d̄óó, manyi ákpe ne genyáge nnyi, gechwá shwa b̄óó bimbó ako, ágbó.

28 Ɛpye nyé ntó wyé nkane ɛbó ɛpyé né gébé ɛpyé *Lot alu mebe, b̄óó ábó ányé, ányúú, abifó akpóó unó, abifó ánáme, b̄óó bifó ápyé makóó, abifó áténege upú,

29 ne bií ɛbi Lot alyá melo Sodom, Ɛs̄owá apyé ndoó mewé atané mfaánebuú achwá s̄ó melo Sodom meko eke *mewé dáwá

30 Wyémbó ntó ne ɛpyé nyé mbaá b̄óó né gébé ɛyigé Maá Nte Mekwaá akérege meso fá mme.

31 “Né bií bimbó, mbógé muú abegé mfaá gepú, ɛkagé ashulé mme nnó abóó genó né gepú jíí, ábó ájyé. Wyémbó ntó muú yí ajyegé mekóó ɛkagé ama kéré mmu gepú jíí.

32 Tége genó ɛyigé gébó gepyé ne mendée Lot.

33 Muú ayi akélege mampóó genwá jíí ɛbyénnó aníige nyé geji, ne mbógé muú akamége manchyéé genwá jíí getú ya, apóme nyé.”

34 Jis̄os ama jóó ake, “Ngarege ɛnyú nnó né utuú bimbó, b̄óó ábelégé né ukwá apea, ákpáne nyé ama, ályaa ayifó.

35 Yé andée apeá ake ákwóó nchi mbaá ama, ákpáne nyé ama, ályaa ayifó.”

36 [Yé mbógé b̄óó apeá ábegé né mekóó, áke ápyé utóó, ákpáne nyé ama, ályaa ayifó.]

37 Baá utóó bií áwúgέ depó ɛtirená ágií jíí áke, “Ata unó bína úpyé nyé ɛf̄ó.” Ne Jis̄os ashuú ɛbwó meko ne neka ɛnína ake, “Yéndé mbaá ayi genkwógé genó gebéé, ɛféé mbo ne denwɔne ɛtirená denyéé unkwá unó dénwérege.”

18

Nekanémejóó mekwi mendée ne mémpané mpa

1 Jis̄os agaré baá utóó bií nekanémejóó ɛníné f̄ó manleré ɛbwó nnó, muú ábóó f̄ó mampwa manénemmye mbaá nte wuú Ɛs̄owá.

† 17:21 Elú wáwálé nnó: Kaáge nnó Gefwage Ɛs̄owá gelú mé metáó metáó nyú.

² Aké, “Mémpané mpa fɔ abɔ alú né melɔ fɔ ayi alá afɔɔ Ɛsɔwɔ ne ye gébé ne bɔɔ abɔ wɔ.

³ Mekwi mendée fɔ abɔ alu ntó né melɔ ɛwémbɔ. Mendée yimbɔ ajoyé yéndégébé, agige mémpané mpa yimbɔ nnó, ‘Akwyé mechó bwɔ ne muú mawámé wuu!’

⁴ Ndɔ mbe yi mendée yina alɔ manjɔɔ ne ji, abɔ ashya manwú ne éwyágé, agii gemé jii aké, ‘Yé élé nlá fɔɔ Ɛsɔwɔ ne nlá bɔ gébé ne muú wɔ,

⁵ yémbɔ gétúgέ mendée yina achwɔ yéndégébé, achyége me ɛfwyale, nkwyége nye mechó wuu, mbage nlá pyembɔ wɔ, agɔɔ nyé me mbélé géjyá.’”

⁶ Ne Ata Jisɔs ájógémbɔ aké ne ɛbwɔ, “Pɔ enyú dewú nkane muú defyá mémpané mpa yiná ajɔɔ?

⁷ Ndere mémpané mpa ápoo mendée yina, nnó Ata Ɛsɔwɔ achɔɔ nye gébé mampoo bɔɔ bi ájyá abi álilé eta wuu utuu ne nwɔmésé? Alyágé nyé ɛbwɔ né ɛfwyale?

⁸ Kaáge, nnó Ɛsɔwɔ achɔɔ nye gébé mampa mpa achye ɛbwɔ. Yémbɔ gébége Maá Nte Mekwaá akerege meso, nnó agene nyé bɔɔ bi áfyéé matɔɔ ne Ɛsɔwɔ?”

Nekanémejɔ Muú Farasi ne Menselé nkámakpo

⁹ Jisɔs ama gáre nekanémejɔ enine fɔ, mbaá bɔɔ abi álérege mmye nnó ɛbwɔ álú cho ne ápéle abifɔ nnó ápɔ bɔɔ.

¹⁰ “Bii fɔ, ande fɔ apeá, áfé né ɛcha ure Ɛsɔwɔ ewé élú né Jerósále manemmye. Mende ayi ama, alu muú Farasi ne ayifo alu мэnselé nkámakpo.

¹¹ Gébége ɛbwɔ akpéné mmu ɛcha, muú Farasi yimbɔ ajoye téne né melu ewé bɔɔ akó ákage gé ji, alɔ manénemmye aké, ‘Ata Ɛsɔwɔ ntamé wɔ nnó mpɔ fɔ nkane bɔɔ abifɔ, ye ɛké мэnselé nkámakpo yimbɔ. Me mfógé fɔ genógé muú detú, nnyé fɔ manwaá ne nkwené fɔ ulɔ ne mendée muú.

¹² Nlyage menyéé kpékpe né depɔ tyé, ndɔ epéa yéndé uwyaa, mma nkarege unó ba né malú afya, nchyege wɔ melú ema.’

¹³ Menselé nkámakpo yimbɔ, atené meso, akparé amu mekpo, amo mekpo mme, ajoge ake, ‘Ata Ɛsɔwɔ, gé me meshwe, nlu muú yi mpyé gabo.’”

¹⁴ Jisɔs anérége, ake ne ɛbwɔ, “Bɔɔ bina akerege meso, muú ayi alú cho mbe ushu Ɛsɔwɔ élé мэnselé nkámakpo épɔ fɔ muú Farasi. Nende muú ayi awya nepá, Ɛsɔwɔ awane nyé ji gelu ne apyé nyé ayi alá pɔ ne nepá, akwɔ ngɔ.”

Jisɔs ajé ambáné kɔɔ

(Mat 19:13-15; Mak 10:13-16)

¹⁵ Né gébé géfɔ, bɔɔ fɔ ákpá ambáné kɔ áchwɔ etá Jisɔs nnó anéré ɛbwɔ amu makpo ama ama ne ajé ɛbwɔ. Baá utɔɔ bii ágégé ndere ɛbwɔ áchwɔɔ, ányá ɛbwɔ.

¹⁶ Jisɔs awúgέ mbɔ, akú bɔɔ bimbo nnó áchwɔ ne baá bwɔ. Ne ajɔɔ ne baá utɔɔ bii aké, “Lyáge ambánékɔ áchwɔ eta wa, ɛkagé dégbé ɛbwɔ néndé gefwa eyige Ɛsɔwɔ ágbárege gelú eyigé bɔɔ abi álu ndere baá bina.

¹⁷ Ngarégé enyú wáwálé nnó: muú yi alá kamé nnó Ɛsɔwɔ ábé mfwa wuu, nkane mamane kɔɔ wɔ akpéné fɔ né gefwa jii.”

Abya muú nka

(Mat 19:16-30; Mak 10:17-31)

¹⁸ Muú kpaá fɔ achwɔ gii Jisɔs ake: “Ménleré melómélɔ, mpyéé mbɔ nnó ne mbɔ genwá eyi gélagé byéé?”

¹⁹ Jisɔs agii ji ake, “Ulannó okuu me muú melómélɔ? Yé muú yi alómé metɔɔ apɔ, ɛkosé Ɛsɔwɔ mbii ne alu melómélɔ.

²⁰ Pɔ okage mabé Ɛsɔwɔ ayi áke, ‘ɛkagé ɔwá muú, ɛkagé okwé ulɔ, ojogé ejo, ɛkagé ɔténé ntésé gebyó. Onyégé manwaá, nógé nte wyéé ne mmá wyéé.’”

21 Mende yimbo aké, “Nlɔ mambélé mabé yina mako te dembáné.”

22 Jisɔs áwuúgémbo, ake ne ji, “Éla genó gema eyi ɔbɔɔ mampye, cho, kpɔ unó byé uko ɔkáré ŋka yimbo mbaá bɔɔ gekpo, ne ɔlɔ mankwálé me. Mbogé ɔpyégémbo, ɔbɛé nyɛ ne gefwa né mfaánebuú.”

23 Mende yina awugé mechɔ ewé, byɔ úkáré ji, alɔ mansomé gefwa jii.

24 Jisɔs agégé nnó metɔɔ egɔɔ ji wɔ, aké, “Éjweré ne muú ŋka akpe né gefwagé Ɛsɔwɔ.

25 Élú wáwá nnó *mpɔ mashwɔne áshwá né embú ábyamé, ne nnó muú ŋka akpe né gefwagé Ɛsɔwɔ ágbárege.”

26 Bɔɔ abi awuú mechɔ ewé ágií aké, “Ne ndé muú yi abɔ nyé genwá eyi gélagé byéé.”

27 Jisɔs ashúú ébwɔ meko aké, “Genó eyi gepwɔgé ákwaá, gepwɔ fɔ Ɛsɔwɔ.”

28 Ne Pita ajɔɔ aké, “Gé ɛsɛ delyaá unó sé uko, dékwɔlege wɔ.”

29 Ajɔgé mbo, Jisɔs ake ne baá utɔɔ bíí, “Ngarege enyú wáwálé nnó muú ayi alyagé gepú jii, ye mendée wuú, ye baá bíí, ye aŋmé bíí, ye mma wuú ne nte wuú gétúgé gefwage Ɛsɔwɔ,

30 abɛ nyé ne bɔɔ ne gejamégé unó né mme yina, upwɔ ebi ji abɔ alyaa né abɛ nyé ne genwá eyi gélagé byéé né mme ayi áchwɔ nyɛ.”

Jisɔs ama gáré máŋáne alɛ nkane ji agboɔ nyɛ

(Mat 20:17-19; Mak 10:32-34)

31 Né gébé gefɔ, Jisɔs ase baá utɔɔ bíí áfyaneápeá, ájye tɛne melu ewéchá, ɛfɛé alɔ mangaré ébwɔ aké, “Wuúge ɛsɛ dékwɔme mbo déjyɛé né Jerosale, dékwɔnége éwú, unó uko ebi bɔɔ ekpávɛ Ɛsɔwɔ ábɔ ásamé útaá Maá Nte Mekwaá, ubéɛ nyé wáwálé.

32 Asá nnó áfyé nyɛ ji ne amú bɔɔ abi alá pɔ bɔɔ Jus, abi ájwyaáge nyɛ ji, áshyɛ ji, ákpóɔ ji matyɛ mmyɛ.

33 Atúlege nyé ji, ne áwá ji, yémbo ndɔ éléé ékwɔnége, akwilége nyɛ né negbo.”

34 Yé ndere Jisɔs ajɔɔ mbo, áŋgbá bíí ákaá fɔ ula mechɔ ewíná wɔ, ébwɔ alá tametame ye genó gema ágbaré né metɔɔ wɔ.

Jisɔs apyɛ muú amɛ nónómé agɛne

(Mat 20:29-34; Mak 10:46-52)

35 Jisɔs aké akwɔnege né mekpó meti Jeriko, muú amɛ nónómé fɔ, ajwólé ne mapea meti akɔɔ ŋka.

36 Awúgé nkane gejamégé bɔɔ áwyále, ákóge, mende yimbo agii aké, Ndé mechɔ echwɔɔ?

37 Agaré ji aké, “Jisɔs ayi Nasarɛt ne akóge.”

38 Mende yimbo awúgé mbo, alɔ mankálégé aké, “Jisɔs, mpyáne Devid, gé me meshwɛ.”

39 Bɔɔ abi abɔ ájyɛ mbe, alɔ manyáné ji nnó akwéné mejɔɔ. Ndere ányáne mbo ji, élú eké áchyé lé ji ɛshyɛ nnó akálé kɛŋké. Ne aké, “Mpyáne mfwa Devid, nkpa wɔ geká, gé me meshwɛ.”

40 Jisɔs awúgé mbo atɛné, atɔ bɔɔ nnó ajyɛ achwɔ ne muú amɛ nónómé yimbo. Ébwɔ áchwɔgé ne ji, Jisɔs agii ji ake,

41 “Ndé genó wɔ ɔkélege mpyé ɛta wyé?”

Mende yina aké, “Ata, nkelege nnó ɔpyé me ngéné mbaá.”

42 Ne Jisɔs aké ne ji, “Lɔ yé mangéné. Ɔtoɔ mbo gétúgé ɔfyéé metɔɔ wyé ne me.”

43 Tɛnɛtɛné yimbo alɔ mángéné mbaá ne akwɔlege ji, ne afege Ɛsɔwɔ. Bɔɔ ako ágégé mbo, alɔ ntó mamfɛé Ɛsɔwɔ.

19

Jis̄as ne Sakiȳas

¹ Jis̄as akw̄ónégé melo Jeriko, alɔ man̄kogé.

² Muú kpaá *ánselé ñkamakpo fɔ, abó alu eféé ayi akamege Sakiȳas. Alu muú ñka.

³ Awúgé nnó Jis̄as akoge né melo bwó, afé mangé gefógé muú ayi Jis̄as alú, yémbɔ age ji wó gétúgέ bɔ́ abámé ne alu mbó.

⁴ Eféé ne áboó gatelé ajyé kwó mfaá genɔ́ né mbaá yi Jis̄as akóge nyé nnó age ji.

⁵ Jis̄as akw̄ónégé né genɔ́ yimbo, ape ame mfaá, agé ji. Atené akú ji aké, “Sakiȳas shúlé mme wáwá. Fina mbó man̄kpe wɔ ñkεé.”

⁶ Sakiȳas awúgé mbɔ ashúlé mme ténéténé, ase Jis̄as ne metɔ́ megomegɔ.

⁷ Bɔ́ abégé nkane Jis̄as ajyé ne Sakiȳas, álɔ man̄mené aké, “Mende yiná ajyé kpé ñkεé mbaá muú ubeé.”

⁸ Ebwó ne ji ájwólégé mmu, ewyage Sakiȳas akwilé téné aké, “Ata nkarege nyé unó ba nchýé geba mbaá bɔ́ gekpo, ye nnyé lé muú man̄waá, nshúge nyé mbɔ́ genó eyimbo né malu ani.”

⁹ Jis̄as awuúge mbɔ ake, “Ngarege enyú nnó, fina bɔ́ bi álu né gepú yina átane né efwyale gabo, gétúgέ mende yina alú ntó mpyáne Abraham.

¹⁰ Maá Nte Mekwaá, achwó le man̄kεle bɔ́ bi ánomé né egbe ewe Esɔwɔ nnó apyé ebwó átáné né efwyale gabo.”

Nekanémejɔ́ baá defwε makpo alé
(Mat 25:14-30)

¹¹ Ndere bɔ́ abó áwuú mechó ewé, Jis̄as ama gáre ebwó nekanémejɔ́ eníné fɔ, getúgέ ji alé mé kwókwlé ne Jerosale ne bɔ́ aférege nnó *Gefwage Esɔwɔ géchwó lɔ ténéténé fa mme.

¹² Ajɔ́ aké, “Né gébé gefɔ́ maá mfwa fɔ alyá melo wuú, afé neke né melo fɔ ewé élú tete nnó ákwéré ji elá gefwa ne achwógé abé mfwa né melo wuú.

¹³ Gébé eyige achwó jyé, akú baá defwé bií afya, akaré ebwó ñka. Achýé yéndemuú gébagé ñka, ne aké ne ebwó, ‘Delagé fa, kége gese ne ñka yimbo kpaá te nkérege.’

¹⁴ “Ne ályaa ájyé, yémbɔ bɔ́ melo wuú ápá ji dɔ́ te átɔ́ bɔ́ nnó ájyé garé nnó, ‘Ebwó ákélege fɔ mende yimbo abé mfwa bwó.’

¹⁵ “Yémbɔ ndere mende yimbo ajyé, ákwéré ji ela ewémbɔ nnó achwó abé mfwa. Akérége meso, akú baá defwé bií abi ji abɔ́ achýé ebwó ñka nnó áchwó leré ji nsá ayi ebwó abɔ́ né ñka yimbo.

¹⁶ Maá utɔ́ ayi mbe achwógé aké, ‘Ata gébagé ñka eyi abɔ́ chyé me, gépye mbɔ́ nsá uba ñka úfyá.’

¹⁷ Mende yina awúgé mbɔ, metɔ́ egɔ́ ji ne aké, ‘Opye dɔ́, alu maá utɔ́ melómélɔ, muú akage nere metɔ́ ne wɔ. Ndere opélé eké genó ewé chánéné, nchýge nyé wɔ uto né malɔ áfyá nnó ópélé ájí.’

¹⁸ Ayifɔ́ achwógé aké, ‘Ata gébagé ñka eyi abɔ́ chyé me, gépye mbɔ́ nsá uba ñka úta.’

¹⁹ Ne ajɔ́ ne ayimbo aké, ‘Nchýge nyé wɔ malo áta nnó ópélé ájí.’

²⁰ “Ne ayifɔ́ achwógé aké, ‘Ata gé gébagé ñka jyé. Mbɔ́ mpwé né gebágé ndeé mbélé.

²¹ Mbélé eji gétúgέ nkaá nnó gepɔ́ jyé getóo ne mfɔ́ wɔ. Ne gébé eyigé fɔ́ ɔsele unó detú. Okpane menyéé né mekɔ́ ayi olá kágé meso yi ápéne.’ ”

²² Mende yimbo ake né maá defwé yimbo, ‘Obó gepo, uchuú mejóó ebi ojóó ne nséle mpa, mpa wyé. Ōkaá nnó gepo yá getóo ne mma nséle unó detú ne mkpane menyεé né mekoó ayi nlá kágé meso yi ápéne.

²³ Ndere ōkaá mbo, ndé óbó olá fyé ŋka yá né gepúge ŋka nnó nkeregé meso nse eji ne nsa wó?’

²⁴ “Eké ewyage ajoó ne boó abi áténé eféé aké, ‘Sége gébagé ŋka yimbo, déchyéé muú ayi awyaa uba ufya.’

²⁵ Boó bimbo áshya aké, ‘Ata, ji awya mé uba ŋka ufya.’

²⁶ Ajoó ne ebwó aké, ‘Kaáge nnó muú ayi abógé nsá né genó, ji ne ámage gbéé ji ebwó, ne ayi alá aboó nsá yé ékéké genó ewé ji awya, ásélé nyé geji éta wuu, nnó alá amu mawa.

²⁷ Nána boó mawámé ba, abi áshya nnó mbégé fó mfwa bwó, chwóge ne ebwó, dewá né mbe ushu wa.’ ”

*Jisós akpe né Jerosale nkane mfwa
(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Jón 12:12-19)*

²⁸ Jisós anérége manjóó nekanémejóó eni, aló mankwó ajyé né Jerosale.

²⁹ Akwónégé kwókwólé né meló Betfage ne Betani baá malo áyi alú mfaá mékwé ewé ákuú nnó Olif, ató baá utóó makpo ápeá nnó ábó mbe,

³⁰ aké ne ebwó, “Chogé né maá melo ayi alu mbo enyú né mbe, dekwónégé dégene nye maá géjuná ayi áshúú ji ne muú álú danké wyé, kaágé déchwó ne geji fa.

³¹ Ne mbógé muú agigé enyú nnó, ‘Waa aké dekaa *géjuná yimbo?’, gárege ji nnó, ‘Ata ne akélege.’ ”

³² Ne baá utóó bimbo áfé, ájyége ágé yéndégenó ndere Jisós abó ajoó.

³³ Gébége ákaágé maá géjuná yimbo, mboó géjuná achwó gií ebwó aké, “Waa aké enyú dekaa géjuná yimbo?”

³⁴ Ashuú ji meko aké, “Ata ne akélege.”

³⁵ Achwógé ne géjuná yimbo mbaá Jisós, áfere mandeé bwó ágyaa mfaá, ábwéé ji ajwólé mfaá.

³⁶ Ndere Jisós ajyé, boó ájyé ji mbe ágyaáge mandeé bwó né meti nnó ji akógé wyé.

³⁷ Akwónégé mekpó Mekwe Olif, aló manshúle, ndere alé kwókwólé ne Jerosale, ne gejamégé áŋkwólé bíí, áchwóó ji meso ákwáne kénké, áfége Esowo né ufélekpá ebi ebwó ágené.

³⁸ “Mejé ebé ne Mfwa ayi áchwóó né mabo Ata ayi alú né mfaánebuú, eniné mfaá mfaá, ji ne achyége nesó.”

³⁹ Ne boó Farasi bifó aké, “Ménleré weé baá utóó byé ákwéné mejóó.”

⁴⁰ Jisós ashuú ebwó meko aké, “Kaáge nnó ye mbógé boó bina ákwénége mejóó, ye mataa ákálege nyé áfége Esowo.”

Jisós ali magbo getúgé Jerosale

⁴¹ Ndere Jisós akwóné kwókwólé ne Jerosale, ape ewu dómee, meshwe akwó ji metaó, aló manlilé ajoóge

⁴² aké, “E é boó Jerosale, fina enyú debó dekaa genó eyi géchyége enyú nesó, ne nana dekáge sé gejí.

⁴³ Gébé gekwónége nye eyigé boó mawámé nyú, áchwógé áténé ekwó gepú ágyaa melo nyú mme, ákelé enyú mmu.

⁴⁴ Apyégémbó, ákpéne nye mmu áwá enyú ako, áma amú upú enyú uko ne mbaá ala nye dede nnó ye ntaa nema nélagé mfaá eníne fó. Mbo ne ebéé nyé néndé enyú deshá mankaá bíí bi Esowo áchwóó mampóo enyú.”

Jis̄s abú b̄óó bi ákpóó unó né mmu echa upé Es̄ow̄o
(*Mat 21:12-17; Mak 11:15-19; J̄on 2:13-22*)

⁴⁵ Jis̄s alyágé melu ewémb̄o, akp̄e né mmu echa upé Es̄ow̄o, al̄o mamfwéné b̄óó abí ákpóó unó né mmu.

⁴⁶ Ndere ábuú ebw̄ó aké, “Asá né mmu ñw̄e Es̄ow̄o nnó, Es̄ow̄o aké, ‘Gep̄ú ya geb̄é nyé lé gep̄úgē mmyemenene.’ Ne nana enyú déb̄w̄alé géj̄i gelá melu ewé ánj̄ó ábige wyéé.”

⁴⁷ Ne Jis̄s alerege wyé b̄óó mmu echa upé Es̄ow̄o yéndé bií. Né gébé yimbo an̄óó baá abí ápyéé upé Es̄ow̄o chóncho ne an̄leré mabé Es̄ow̄o ne ákpakpa melo ákélege meti nnó áwá j̄i.

⁴⁸ Yémb̄o ebw̄ó áge meti w̄ó néndé b̄óó ájw̄alége yéndégébé áwú mekomej̄ó Jis̄s ne ákelege f̄ó nnó gechu j̄i gema gekoó mme detú.

20

Agil Jis̄s mbaá ayi uto ebi utané
(*Mat 21:23-27; Mak 11:27-33*)

¹ Bií f̄ó Jis̄s ab̄ó alerege b̄óó né echa upé Es̄ow̄o, ágarege ebw̄ó abya melómél̄o ayi atané mbaá Es̄ow̄o. Ndere áj̄ógemba, an̄óó baá abí ápyéé upé Es̄ow̄o chóncho ne An̄leré mabé Es̄ow̄o, ne ákpakpa melo, áchw̄ó ch̄óo ne b̄óó bimbo,

² ágií Jis̄s aké, “Ndé uto ebi ówyaá mampye unó bina? Waá achyéé w̄o uto ubi?”

³ Jis̄s ashúú ebw̄ó meko aké “Me ntó nwyaá awa nkwe mangií enyú ayi deb̄óó manshuú me”.

⁴ Ne agií ebw̄ó aké, “Waá achyē J̄on uto manwyaá b̄óó manaá Es̄ow̄o, Es̄ow̄o waá akwaá?”

⁵ Al̄o manj̄óó ne at̄e aké, “Ebege dej̄óógé nnó élé Es̄ow̄o ne achyéé J̄on uto bi, agige nyē esé aké, ‘Ulannó ne delá kamé mekomej̄óó wuú w̄ó.’”

⁶ Ne mb̄ógé dej̄ógé nnó, ‘Utane mbaá akwaá,’ b̄óó ako áwáne nyé esé ne mataá gétúgē ebw̄ó ákaá wáwálé nnó J̄on ab̄ó alu *Muú Ekpávé Es̄ow̄o.”

⁷ Ne aké ne j̄i, “Ese dekaá f̄o mbaá yi uto bií utane w̄ó.”

⁸ Ne Jis̄s ashúú ntó ebw̄ó meko aké, “Yé me ntó ngárégé f̄ó enyú muú yi achyé me uto ne mpyé unó bina.”

Nekanémej̄óó b̄óó uségé ne mb̄óó mek̄óó
(*Mat 21:33-46; Mak 12:1-12*)

⁹ Jis̄s al̄o mangaré b̄óó bina nekanémej̄óó ake, “Mende f̄o ab̄ó ató mek̄óó, ape un̄óó ebi ákuú vine, áb̄ógé umpome bií ápye mmaó. * Ase b̄óó uségé afyé wyē. Atane afé neke né melo f̄o, ewú ne ábélé d̄óó.

¹⁰ Gébé gekw̄ónégé eyigé ákyé umpómé bimbo, mb̄óó mek̄óó ató maá defwé wuú ama mbaá b̄óó uségé bimbo nnó áchyē ebií unó mb̄wé ebi utane né mek̄óó ewémb̄o. Yémb̄o ebw̄ó átulé maá defwé yimbo, ábú j̄i akéré amu amu.

¹¹ Ama tó ayifo, ebw̄ó ágégé j̄i, áse j̄i ne matulé, áchyé j̄i mekpo un̄óó, ábú ntó j̄i akéré anuamu.

¹² Mende yimbo ama tó maá defwé ayifo, b̄óó bimbo átulé j̄i, afyé j̄i upa mmye, ne ája j̄i mmemme átó j̄i dafyē.

¹³ Ne mb̄óó mek̄óó yimbo aké, ‘Mpye nyé nnó? Elú galógáló nnó ntó nana maá wa ayi ngboó ne j̄i d̄óó, nd̄of̄o ágegé nyē j̄i, áchyēge j̄i énogé.’

¹⁴ Maá yimbo afé, ne ndere álé kw̄ókw̄ólé, b̄óó bimbo ágé j̄i ne aké ne at̄e, ‘Gége menyéé geteé mb̄óó mek̄óó na, chw̄óge déwá j̄i, geteé j̄i geláa eyigé esé.’

¹⁵ Akpégé mmu mek̄óó, ája j̄i átó dafyē, áwá j̄i.”

* **20:9** Elú wáwálé nnó: Gen̄óó eyigé b̄óó Isreli áselé umpomé bií ápyé mmaó ákuú geji né meko mekala nnó, *Grape.

Jisós anerege nekanémejóó eni, agií bós abi alú eféé ake, “Enyú defere nnó mbós mekós yimbó apye nye nnó ne bós uségé bimbó?”

16 Elú wáwálé nnó, abó manchwó awá bós bimbó achyéé mekós ewémbó mbaá bós abi cha.”

Bós bina áwúge mbó aferé ubée áké, “Esówó akamégé.”

17 Jisós ape ebwó dómeé ne agií áké, “Ne nana genó eyigé ásáme mmu nwe Esówó geké nnó? Asá nnó:

‘Ntaá eniné antené upú ashyaá nnó nélómé, neni ne nélaá menó ntaá ayi ágbaré ekwó gepú.’

18 Muú akwegé mfaa ntaá enine mbó, atyáge nye ubauba ne mbógé nekwége muú mmye, muú yimbó alá nye yiliyili.”

19 Jisós agarége nekanémejóó eni, *Anleré mabé Esówó ne anós baá bi apye ure Esówó áwúge, ákaá nnó ajoge mbó lé ne ebwó, abó alú mampye Jisós wyé né gébé eyigémbó, yémbó ágó gétúgé áfóó amé bós.

Agii Jisós mechó nkamakpo

(Mat 22:15-22; Mak 12:13-17)

20 Bós bina ámaló mankélé meti ewéchá, ne átó bós nnó ájyé pyé eké ábós mechó ne Jisós wó, nnó mbógé Jisós akwegé nekwené meno, ebwó ágbaré ji ájyé mbaá ámpané mpa abi átómé nye ji mbaá góména ayi Rom.

21 Bós bimbó ájyége ákú Jisós áké, “Ménleré, esé dékaá nnó depó etiré agárege ne olérege délu wáwálé. Opó fó meso ama. Olerege bós unó ndere Esówó akélege wáwálé.”

22 Esé dekaá wó, “Nnó ebé sé eké nnó déchyége nkamakpo mbaá mfwa Rom waá déchyége?”

23 Jisós akágé nnó ápené mbó ji lé metáa, áké ne ebwó,

24 “Chwóge me ne sére † ama. Achwóge ne ji, agií ebwó áké, Mekpo wá na ne mabo waá na ásamé né nka eyi?” Áké ne Jisós, “Elé mekpo mfwa Rom ne mabo mií.”

25 Ne Jisós áké ne ebwó, “Chyege Mfwa Rom genó eyi gélu éjii ne chyege ntó Esówó genó eyi gélu eyi Esówó.”

26 Gefós eyigé Jisós akwyé meko ashuí ebwó gepyé byó úkoré ebwó mmu, alá nyámé néndé ágé fó genó eyigé ji apyeé wó.

Agii Jisós nkweé ayi muú akwilege né negbo

(Mat 22:23-33; Mak 12:18-27)

27 *Bós Jus fó abi ákú bwó *Sadusi. Ebwó alú bós bi áké muú agbógé akwilége sé né negbo. Achwó gií Jisós áké,

28 “Ménleré, Mosis abó asá ebé ewéna mmú nwe mabé sé nnó ‘Mbógé muú abagé mendée wuú ne agbógé alyagé mendée yimbó ayi ebwó alá byé maá wó, menjmó wuú abó mansé mendée yimbó né ukwi, nnó ábyége baá ábélé né mabo ami mewené menjmo yimbó.’

29 Agare ji neka eni áké, ánmó fó ákénéama abi ande alú abi átané nte ama. Menjmo yi muú kpaá abó abá mendée wuú ne agbó ayi ebwó alá bye maá wó.

30 Ayi akwólege ji ase mendée yimbó né ukwi. Ayi mbó agbó ntó ayi ebwó alá byé maá wó.

31 Epye wyémbó kpaá ebwó ákénéama ágbó ako. Yé muú yi ábyené maá ne mendée yimbó apó.

32 Ebélegé mendée yimbó ntó agbó.”

33 Ajógémbó, ágií Jisós áké, “Ndere anmó bina ákénéama abó ábané mendée yina, gébége ebwó ako akwilége né negbo, mendée yina abeé nye ayi waá?”

† 20:24 Elú wáwálé nnó: Epófó sére élé *denarius, ayi ébó élú nká bós Rom.

34 Ne Jis̄s ashuú ebwó meko ake, “Né mme yina ande ábáné andée ne andée átó anó.

35 Yémbó gébégé b́óó abi Es̄wá asélé nnó ákwáné, b́óó ákwilé gé né negbo, ákpé gé né mme yi achwó nye, gébé eyigembó, ye neba nébéé se.

36 Ndere Es̄wá apye ebwó ákwilé gé né negbo, ámá gé gbó sé, néndé álú nkane makiénné Es̄wá, ne álú baá Es̄wá te kwyakwya.

37 Mosis ntó aleré wáwálé nkane muú ágbógé ákwilé gé né negbo. Asá abya genó eyigé mewé ebó elulí wye gélá śóóge ne akuú Ata Es̄wá né melu ewémbó mmu nwe wuú nnó, Es̄wá ayi Ábraham ne ayi Asek ne ayi Jakób.

38 Mosis akú gé jí mbó, éleré nnó Es̄wá alu ayi b́óó abi álú abe. Es̄wá apó f́ó Es̄wá ayi awuú b́óó, alu ayi b́óó abi álú abe, néndé b́óó ako álú abe né mbe ushu wuú.”

39 Jis̄s ajógé mbó, Anleré mabé Es̄wá abifó aké ne jí, “Ménleré olu cho.”

40 Ebwó áwú gé mbó, mano bwó ákpe né mekó, yé muú ayi ama mua mangií jí nkwe apó.

Muú ayi Es̄wá akweré jí elá gefwa alu mad wad

(Mat 22:41-46; Mak 12:35-37)

41 Ewyage Jis̄s ntó agií ebwó awuú nkwe aké, “B́óó ajóge nnó Muú yi Es̄wá akweré jí elá gefwa alu mpyáne mfwa Deyid, ewena éb́é mbó nnó?”

42 Enyú dekaá nnó mfwa Deyid asá né nwe makwa wuú nnó:

‘Ata Es̄wá ajó ne Ata wa nnó,
jwólé fa né egbé ebwónye wa,

43 kpaá te gébé gékwónge nyé eyigé mpye b́óó mawámé byéé,
álaá eké mboó genó nnó óneré uká byéé mfaá.’

44 Ewéna éleré nnó Mfwa Deyid akuú Muú yi Es̄wá akweré jí elá gefwa nnó Ata wuú. Epyembó nnó ne *Muú yi Es̄wá akweré jí elá gefwa ama alú mpyáne Deyid?”

Jis̄s akwelé baá utóó bií mbeé nnó ekage dse gepó gé Anleré mabe Es̄wá

(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40)

45 Nana Jis̄s ajóge lé ne baá utóó bií ne b́óó ako áwú ntó, aké,

46 “Sége gébé ne gepó gé ánleré mabé Es̄wá. Ebwó ágbóó mamfyé gé b́óó nkúu átyé átyé, ákéné, ágyaáge ntoné gese nnó b́óó átámé gé ebwó ne énogé. Agboó ntó mánjwólé né malu énogé né mmu macha mmyemenene. Ájyé gé epaá, ájyaá lé malu afwa ne ájwólé.

47 Yémbó, mmyé egbóó ebwó, áfwyálege akwi andée, áfóóge upú bwó, ne ama ákéne malumalu, ánénemmye áwyáge d́óó nnó ágilé gé b́óó ame. Ndere ápyé mbó, áfyé lé getoó né mmye bwó. Ákpéne nyé né éfwyale ewé mebo.”

21

Echyé mekwi mendée ayi alú mbyá

(Mak 12:41-44)

1 Ndere Jis̄s alú mmu echa upé Es̄wá, apele dómee nkane b́óó nka áchwó áfyé manka bwó mmu genó eyigé áfyé nka Es̄wá.

2 Agé ntó mbya mekwi mendée f́ó ndere áfyé baá ubaá ngba ápeá.

3 Agé gé mbó aké, “Kaáge wáwálé nnó nka yi mbyá mekwi mendée yina áfyé, ejá epwó eyi b́óó ako áfyé.

4 Yéndé muú áferé ekeke nka né gejamé eyi jí awyaá achyé, yémbó, ye lé mekwi mendée yina alu mbya, akwe ula géba jí achyéé.”

Jis̄as agaré nkane gekpéképégé efwiyale géchwáá nyé meso gébé
(Mat 24:1, 2; Mak 13:1, 2)

⁵ Baá utóó bifó álo mamfégé echa upé Esówá nkane átené ewú ne uchánchá mataá, ne ama afége uchánchá unó bi achyé nnó ánógé Esówá. Eféé Jis̄as aké ne ebwá,

⁶ “Enyú degene unó bi, dema deféége yémbá gébé gékwónégé nyé eyigé amúu ewú ne yéé ntaá némaa eni nélaá mfaá nte nópó.”

⁷ Agii ji aké, “Menléré, nde gébé eyige depó tiré na depyé nyé? Nde genó eyi gélérege nyé nnó unó bi uchwáá pyé?”

⁸ Jis̄as ashúú ebwá meko aké, “Sége gébé nnó ékagé muú fó ábwólé enyú déno mewaá. Nénde, gejamégé bóó ásele nyé mabá ma áchwá eta nyú, aké, ‘Me ne nlu’ ne ájóoge nyé nnó, ‘Gébé gékwóné.’ Ájóoge depó tí, déwugé fó ebwá.

⁹ Ne déwuú nyé ntó abya be kwókwólé ne enyú, ne ebi ámmye tete, défógé fó. Unó bina uko ubóó mbe upye ne epófó nnó mme yina achwá kwyá ténéténé wá.”

¹⁰ Jis̄as amajóó ne ebwá ake, “Maló kpakpa ámmye nyé ne ate ne ate afwa ne bóó bwá ámmye nyé ne ate,

¹¹ Ukpéképé unó upyéé nyé mme yina anyíge ne eshye abwólé né gejamégé malu. Emíní mesa ekwéné nyé né malumalu, ne mamée áwáne nyé bóó. Unó bi úgyálege mane upyé nyé né nebuú manléré ubée unó bi uchwá pye.

Jis̄as agare ángbá bíl efwiyale ewé ebwá agéne nyé
(Mat 10:16-25; Mak 13:9-13)

¹² “Gemégé nnó unó bi upye; kaáge nnó bóó ápyéne nyé enyú, áma átulé enyú. Dekpene nyé unós mpa né macha mmyemenene ne áfyé nyé enyú deno. Ajyé nyé ne enyú né mbe ushu afwa ne bóó góména gétúgé dékamé nnó delu bóó ba.

¹³ Gébége detenégé mbe ushu bóó bimbá, kaáge nnó debó mbó élé meti mangaré ebwá mekomejóó Esówá.

¹⁴ Yémbá ekagé dechyé geme nyú efwiyale, mamférégé unó bi dejóge nyé.

¹⁵ Gébé gekwónégé, nchyege nyé enyú denгарé mejóó eti déjógé ye muú mawame nyú ayi anénege geýó ye manyé mbeé ábéé.

¹⁶ Kaáge nnó bóó enyú ne ákpóo nyé enyú, ye ébélé ánte nyú, ye ánmé nyú ye bóó ula gepú nyú, ye ajeé nyú. Achyége nyé enyú mbaá ákpakpa melo, nnó déténe unós mpa ne áwáne nyé enyú bifó.

¹⁷ Bóó ako ápaá nyé enyú gétúgé délu ánkwalé ba.

¹⁸ Ye eñkaá mejwe ewé éjúge nyé né mekpo nyú ekwé, enó epó.

¹⁹ Dekamégé metóó ema, dekpéne nyé mmu geñwá eyi gelá gebyé.

Jis̄as agaré nkane áchwá nyé Jerosale
(Mat 24:15-21; Mak 13:14-19)

²⁰ “Gébége degégé nnó bóó bee áno melo Jerosale mme, kaáge nnó gébé gekwóné eyigé áchwá ché ewu.

²¹ Gébége mechó ewé epyégé, bóó ako abi né gebagé mewaá Judiya ábó ajyé bíl mfaá makwe. Bóó abi álú né melo ewémbá ábóo ntó. Yéndémuú ayi atanégé mekóó, ekage akyaá nnó ajyé mmu.

²² Kaáge nnó gébé eyigémbá, élé bíl bi Esówá atóme nyé efwiyale né melo Jerosale mampye nnó unó bi ásáme mmu ñwe wúu ubé wáwálé.

²³ E é ébéé nyé mbóo nnó ne andeé abi álú ne mane yé ne abi áchyége baá mámbé. Esówá asó nyé metóó ne melo ewé, ne bóó ako ágéne nyé gebégé efwiyale.

²⁴ Awáne nyé abifo ne desaa, ásele nyé abifo nkane boó denore bee, ákaré átó né malo mako. Ne boó abi alá pó boó Jus ápwá nyé melo Jerosale, ne áchyége nyé ebwó efwiyale, kpaá gébé bwó gébyé.

Unó bi upye nye gemége nnó Maá Nte Mekwaá ákérege meso fa mme (Mat 24:29-31; Mak 13:24-27)

²⁵ “Né gébé eyigémbó, ágéné nyé ufóó unó bi upye né nmeé ne mfaá ne ambe. Né mme, gewyágé mgbannyi eyi gétánege né ebeé mega, gepyé nyé gejamége malo áfóó nnó ebeé échwó kpa ebwó.

²⁶ Bóó áwére nyé ne efó né metóó getúge ákaá nnó unó bi ugyálege mane uchwó pyé né malo mako. Ne unó bi uwyaá uto né mfaánebuú unyíge nye,

²⁷ ne ágéne nyé nkane Maá Nte Mekwaá achwóó né mmu gekó ne uto bíí, ne gekpékpége énogé.

²⁸ Degége nnó unó bi úlo mampye, ténége, dégilé gétúge dekaá nnó gébé gékwóné eyigé Esówó achwó féré enyú né efwiyale.”

Jisós agaré nkane unóó bi ulálege bya (Mat 24:32-35; Mak 13:28-31)

²⁹ Ne Jisós agaré ebwó nekanémejóó ake, “Pége gepóge genóóge fig ne unóó uko ebi ulálege bya. *

³⁰ Gébége degége nnó unóó bimbó úlo mantó bya uke, dekaá nnó nshwóné alé chwó lóó.

³¹ Wyémbó ntó, gébége enyú dégége nnó unó bina upyéé, débó mankaá nnó Esówó achwó gbaré Gefwá jíí.

³² “Ngarége enyú wáwálé nnó nnye eníné na négboó fó kpaá te unó bina ukó upyéé.

³³ Mfaá ne mme ákwiyáge nye, yémbó mekomejóó wa alaá te kwyakwya.

Sége gébé

³⁴ “Sége gébé nnó dékagé dényége genwá, ne dényúge mmóó dékwéné, ékagé matóó nyú átáné ne Esówó. Ékagé dénéregé matóó né genwáge mme yina nnó ékagé bíí bimbó úbáné enyú nkane menya akwéne metaá.

³⁵ Ne depó étiré bíí bimbó dégbárege nyé boó ako abi álú fá mme.

³⁶ Kpómege mmye, dénénémmye mbaá Esówó yéndégébé, nnó ji achyé enyú eshye dékoó né efwiyale ewé echwó nye. Depyége mbó, detenege nyé mbe ushu Maá Nte Mekwaá ayi déla pó ne deba.”

³⁷ Yéndé bíí Jisós alerege wyé boó né echa upé Esówó. Anerége, yéndé nkware ajye né Mekwé Olif.

³⁸ Ne yéndé dondo boó ako áchwó, ajwólege mmu echa upé Esówó manwú mekomejóó wuú.

22

Ajóó geju manwá Jisós (Mat 26:1-5; Mak 14:1, 2; Jon 11:45-53)

¹ Ne gébé gébó géfíí eyigé ányéé epaá koó upú ne epaá bréd yi alá muálé.

² Né gébé eyigémbó, anóó baá ámpyéé upé Esówó ne ánléré mabé Esówó, ábó ákélege meti nnó áwá Jisós bibí, nendé, áfóó nya boó melo.

³ Ne danchómeló akpe mmu metóó Judas ayi ákuú ji ntó Iscarat, maá utóó ama ná geluágé abi áfyaneápeá.

* **21:29** Elú wáwálé nnó: Genóó eyige ásamé né mmu nwe ákú nnó *fig.

⁴ Ayye só ula ne Anós baá ámpyée upε Εσωω ne bós kpakpa abi ábáme εcha upε Εσωω, nnó ákpóó εbwó Jisós.

⁵ Εbwó áwúgémbo, matós ágó εbwó ne ákamé nnó áchyége Judas ηka.

⁶ Judas akamé mechós ewé ájóó ne álóó mankélégé meti ewé ji apyée ne Jisós akpe εbwó né ámu nkane gejaméagé bós alá kágé.

Jisós anyée epaa koo upu ne baá utós bií

(Mat 26:17-25; Mak 14:12-21; Jón 13:21-30)

⁷ Bií εbi áwáne maá εgónme gepε mbaá epaa bred yi alá muálé, úkwónégé,

⁸ Jisós ató Pita ne Jón aké, “Chógé depyé menyée epaa *koo upu nnó esé deyyé dényé éwú.”

⁹ Agii ji aké, “Okεlege nnó esé deyyé deyyée menyée éfó?”

¹⁰ Ashuú εbwó meko ake: “Wuuige, mbógé deyyege, dekpεgé né meló kpaá, degene nye mende fε ne ηkwó manaá né mekpo, kwólege ji né gepú eyígé ji akpéne.

¹¹ Gébégé enyú dekpégé, gárege mbós gepú nnó: ‘Ménleré aké, lére esé maá gepú áηkéε, ayi ji anyée nye menyée epaa koo upu ne baá utós bií.’

¹² Ne mbós gepú yimbó alerege nye enyú maá gepú ayi alú te mfaá enyónη ayi ákwyé mé ábélé. Pyégé menyée yimbó éwu.”

¹³ Afé, ágé wyε yéndégenó nkane Jisós abó agaré εbwó. Ne átyé ntó menyée epaa koo upu yimbó.

Menyée Ata Jisós

(Mat 26:26-30; Mak 14:22-26; 1 Kor 11:23-25)

¹⁴ Gébé gékwónégé, Jisós ne áηgbá bií áchwó álo manyé menyée yimbó.

¹⁵ Ne Jisós aké ne εbwó: “Mbó gejjigé metós manjwólé chóncho ne enyú nnó dényé epaa koo upu ne ngé εfwyale.

¹⁶ Kaáge nnó me mmáge nyé sé epaa ewéná kpaá te depó etiré epaa ewé débée wáwálé, gébégé Εσωω agbárege nyé gefwa jii.”

¹⁷ Ne abwée amó ne mmós né mmu, achyégé matame mbaá Εσωω, achyée mmós mimbo mbaá áηgbá bií aké: “Sége dényú, déchuú áte.

¹⁸ Ngarege enyú wáwálé nnó, élo nana ejyégé mbe, nnyú sé mmós mina te gébé eyígé Εσωω aké agbarege gefwa jii.”

¹⁹ Abó ntó bred, áchyégé matame mbaá Εσωω, agyá nto bred yimbó ubauba achyée bwó aké, “Gége menyamme wa [ayi nchyεge né gétúgé enyú. Pyégé wyε na mantégé negbo na.”

²⁰ Ake ánérege manyée menyée, ama bó amó ne mmós né mmu, aké, “Amo yina, élé *menomenyée meke ewé Εσωω anyée nye ndere manoó ma magbélege nyé né mme né gétúgé enyú.]

²¹ Yélé njógembo, muú ayi akpóo nyé me alu fá né ujwólé bina.

²² Kaáge nnó Maá Nte Mekwaá agbóo nye wyε nkane Εσωω amée abelé, yémbo utoηkwa ube ne muú ayi akpóo nyé ji.”

²³ Áηgbá bií áwúgé mbo, álo mangii ate aké, “Waá álú né geluáge sé ayi apyé nyé gefós genó eyígé na?”

Áηgbá Jisós anyée mbeé mechós dékpakpa

²⁴ Né gébé gefó, áηgbá Jisós álo mbeé manyéagé ne ate, nnó waá alú muú kpaá né geluáge bwó.

²⁵ Jisós awúgé mbeé bwó, ajóó ne εbwó aké, “Gé na ne afwa mme abi alá pó bós Jus ápyée. Agárege nnó uto melo meko ulú εbwó né ámu, áyyárege bós ne uká, ne ama ákélege nnó bós ákwáné galógáló ayi εbwó ápye.

26 Yémbò, ébégé fò mbò ne enyú. Muú kpaá nyú abe nkane mamáné ne menòmbè abéé nkane ménkpané defwé.

27 Waá alú muú kpaá? Muú ayi áchóge ji menyéé nnó anyé waá muú ayi áchwò ne menyéé? Élé ji ayi áchóge ji menyéé nnó anyé pò mbò? Yémbò me nlu né geluágé enyú ndere menkpané menyéé.”

28 Jisòs aké, “Yé ndere ngéne efwyale, enyú ne délú wyé ne me.

29 Gétú eyigémbò, mpye nyé enyú nnó débé afwa wyé nkane nte wa apye me ntó nlu Mfwa.

30 Denye nyé, denyú ne me né gefwa ya. Dejwòlege nyé ntó ndere afwa mampáné depò né matòó áfyáneápeá ayi bòó Isrèli.”

Jisòs agaré ndere Pita dshyáa nyé ji

(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Jón 13:36-38)

31 Jisòs akú Pita aké, “Simun, Simun! Gé ngarege wò nnó danchòmelò ase uto nnó amuá enyú, mamféré matòó nyú ne me nkane ácháge esa, áférege ukwòó.

32 Ne me nñenemmye mbaá Esòwò nnó ékagé wò oféré metòó wyé ne me kánká. Metòó wyé emagé bène, fyé aḡmé byé eshye.”

33 Pita ajòó ake, “Ata, me mkpomé mmye manjye denò ne wò ne ye mangbò ne wò.”

34 Jisòs ake, “Pita gé, gó ngaré wò nnó, gemégé nnó menò mekwò akú fina wò òshyáa nyé nnó ókágé me kpaáte ukúkùle uléé.”

Jisòs agaré baá utoó bií nnó ákpómé mmyé

35 Ne Jisòs ama jòó ne áḡgbá bií aké, “Tége nkane ntómé nyá enyú neke ḡka pò, geba pò ne unò uká ebichá pò, genó geli nya enyú?”

Ne ebwò áke, “Ngba, ye genó eyi geli esé gepò.”

36 Agaré ebwò áke, “Nana muú yi awya ḡká menyéé jii abó, ne geba ntó. Ne muú yi álá pò ne esaá akpó nkú wuú asé ḡka yimbo ana esaá.

37 Wuúge, Asá genó gefò mmu ḡwe Esòwò nnó, ‘Afyé nyé ji né geluágé bòó nchye.’ Genó yina gépye nyé me wáwálé. Enyú debò mankaá nnó yendé genó eyigé ajòó atome ne me gébò mambé wáwálé.”

38 Ne áḡgbá bií aké, “Ata dewyá desaa depeá fa.” Jisòs ake, “Lyáge mechó ewémbò.”

Jisòs anemmye né Mekwe Olif

(Mat 26:36-46; Mak 14:32-42)

39 Jisòs ályágé gepú eyigémbò, afé né Mekwe Olif nkane ji apye mé, ne baá utoó bií, ákwólé ji ntó.

40 Aké ákwònege né melu ewémbò, agaré ebwò aké, “Négemmye mbaá Esòwò nnó ékágé enyú dékpé né mmuameno.”

41 Ne alyá ebwò afé mbe gachyé, ató manó mme alò manemmye mbaá Esòwò aké,

42 “Nte, mbògé ejigé wò, féré amò efwyale yina né eta wa ábè tete, yémbò pyc genó eyigé wò òkelege, epòfò eyigé me nkélege.”

43 [Gébégé anémmye mbaá Esòwò, ekíénné Esòwò étané mfaánebuú echwò fyé ji metòó.

44 Ne gekpékpégé mesómé né metòó, Jisòs anemmye ne eshye kpaá njúnjú atané ji mmye achyge mme nkane denkáré manóó.]

45 Ji ánerégé mánemmye, akwilé akéré mbaá yi áḡgbá bií álú. Abané ebwò ndere ábèlege géjyá gétúgé ápwá né masómé.

46 Ape ebwò agii aké, “Debelege nde? Kwélégé ka, négemmye mbaá Esòwò nnó ékágé dékpé né mmuameno.”

*Ápye Jisós**(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Jón 18:3-11)*

⁴⁷ Ndere Jisós alu jóðge, njuné bós néchwó ne Judas, ngba ama né geluágé abi áfyaneápeá. Judas aja ébwó meti, achwógé, afé mbe atyá Jisós.

⁴⁸ Atyágé ji mbo, Jisós ajóó ne ji aké, “Judas okpó lé Maá Nte Mekwaá né mantýá ji nnó bós ákaá ne ápye ji?”

⁴⁹ Gébégé ángbá Jisós ágené nnó mechó kpaá élé chwó, ágií aké, “Ata debó desaa delo úmye?”

⁵⁰ Ne ngbá Jisós ama né geluágé bwó, ajuú aparanja, aló manké memfwé *Etúkpe ámpyee úpe Esówo, asó etu ewé egbé ébwonye.

⁵¹ Ne Jisós agaré bós bií aké, “Dépyégé sé mbo, lyáge ébwó.” Aferé ébwó wuu ata etu memfwé yimbo, eferé.

⁵² Ne Jisós abwolé eta *Anóó baá ampyee úpe Esówo ne ámbamé écha úpe Esówo ne ákpakpa melo abi áchwó mampye ji. Agii ébwó aké, “Enyú dechwó na ne bó aparanja ne mámbó unós mampye me nnó me nlu menjó?”

⁵³ Ndó ndó ne ndó njwólege ne enyú né écha úpe, enyú deta me ébwó mmye wó. Yémbó gébé eyige nyú gékwané nana, dechwó né uto dánchómeló ayi mfwa utuú.”

*Pita ashya nnó ji akágé fò Jisós**(Mat 26:69-70; Mak 14:66-72; Jón 18:15-18, 25-27)*

⁵⁴ Ne bós bina ápye Jisós afé ne ji né dachi etúkpe ampye úpe Esówo. Ne Pita ala te meso, akwólege ébwó gachyeé, gachye.

⁵⁵ Akwónégé, abané bós bí ásené mewé né dachi áwyá. Pita achwó jwóle ntó né geluáge ébwó.

⁵⁶ Ménkpané defwé ama né dachi yimbo ayi alú mendée, agégé Pita né gengbógé mewé nkane ajwóle, ape ji domeé, aké, “Mende yina ntó abó alu ne Jisós.”

⁵⁷ Pita ake, “Chaa-ó! Mesó mendée nkágé ji.”

⁵⁸ Ewya ye wó, mende fò agé Pita ake, “Wó ntó ólu muú bwó ama.”

Pita ake, “Me detuú-o!”

⁵⁹ Ewya genógé nchwáneke, mende ayifó aké, “Wáwálé gebii gepó mmu mende yiná ntó abó alu ne Jisós, ji ntó atané gebagé Galilii.”

⁶⁰ Ne Pita ake, “Ge da, me kágé ewe wó jóge mbo.”

Wye nkane ji alú jóge mbo, menó mekwó akú kókóólókóó.

⁶¹ Ata Jisós akó geme apé Pita. Ame bwó átuú, ne Pita ate mekomejóó ayi Ata Jisós abó agaré ji nnó, “Gemégé nnó menó mekwó akú, óshya nyé ukúkúle uléé nnó okágé me.”

⁶² Gébégé Pita átee mekomejóó yimbo, afe dafye, anyó meko ngbó ali segé segé.

⁶³ Bós bi ábáme Jisós, aló manjwýá Jisós, ne átúlege ji.

⁶⁴ Awé ji ndeé né ame, ne ágiige ji aké, “Waá adoó wó? Garé esé mbóge okage.”

⁶⁵ Ne ébwó áma jú ji mashye mmye né gejamégé mati.

*Jisós akpe unós mpa**(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64; Jón 18:19-24)*

⁶⁶ Bií újyágé, *ákpakpa melo, ne Anós baá ampye úpe Esówo ne *Anleré mabé Esówo áchomé né eso. Achwó ne Jisós né mbe ushu bwó.

⁶⁷ Agii ji aké, “Wó ne ólú Muú yi Esówo akweré ji elá gefwa?”

Jisós ashuu ébwó meko aké, “Mbóge ngarégé enyú, dekámégé nye fò ne me.

⁶⁸ Ne mbóge ngiiégé enyú nkwe dekámégé nye fò manshuú me meko.

⁶⁹ Yémbò bɔ nana chò mbe, Esòwò ayi áwya uto uko abelege Maá Nte Mekwaá né mfaá geluógé énoógé né egbé ebwònye wuu.”

⁷⁰ Ajógé mbò, ebwò ako agií áké, “Wò ne ólú Maá Esòwò?”

Jisàs aké, “Élú wyé nkane enyú dejòó mbò.”

⁷¹ Ne ebwò áke ne ate, “Ndé gécha démage kéle bò ntésé? Esé ambòó dewú mé genó eyi getané jimbo meno.”

23

Afè né Jisàs mbaá Palet

(Mat 27:1, 2, 11-14; Mak 15:1-5; Jon 18:28-38)

¹ Ebwò ájógé mbò, echomele meko ekwelé ká efé ne Jisàs mbaá Palet.

² Akwónégé éwu, álo maáma ji depò mmye áké, “Dépyé ményákwó yi ndere achò melò esé, achoge bòó uká mme nnó áchyegé fò nkamakpo mbaá Mfwa Rom, ne ama garege bòó nnó ji ne alú Muú yi Esòwò akweré ji elá gefwa.”

³ Palet agií Jisàs aké, “Wò ólu Mfwa bòó Jus wáwálé?”

Jisàs aké, “Élu nkane ojòó.”

⁴ Ne Palet ajòó ne anòó baá abi ápye upé Esòwò ne gejamégé bòó, áké, “Ngéfó gabo ayi mende yina apyé wó.”

⁵ Yémbò áshii wyé ne ewú aké mende yina achoge bòó uká mme, aleré né mme Judiya meko, alò né melò Galilií kpaá akwóné fá melò ewe.

Palet ató Jisàs mbaá mfwa Heròd

⁶ Palet awúgé mbò, agií aké, “Mende yina ele muú Galilií?”

⁷ Akámégé, Palet ató Jisàs mbaá Heròd néndé Heròd ne agbaré mboó melò yimbo. Né gébé eyigembò Heròd abó alu né Jerosale.

⁸ Gébégé Heròd agené Jisàs, metòó ego ji dòó, élé ji abò akelege mé mangé ji te gachií, néndé, ji abó awuú mé ngò Jisàs. Ne abó awya uméé nnó ji agé ufélekpa ébi Jisàs apye.

⁹ Ewyágé Heròd agií Jisàs bò nkwe dòó, ne yeé meko Jisàs ashuu ji wó.

¹⁰ Agígé mbò, *Anòó baá ampye upé Esòwò ne *Anleré mabé Esòwò áwò áchwò mbe, álo manjòó depò eti Jisàs apyé ne eshye.

¹¹ Mfwa Heròd ne bòó bee bií álo manjwyagé Jisàs, áchyegé ji mekpo unòó. Abó nkúu mfwa áfyé ji mmye, áma átó ji akeré meso mbaá Palet.

¹² Né bií ébi mbò dejeé Palet ne Heròd delò. Te gachi ebwò abó alú máwámé ne ate.

Palet asó mpa nnó áwá Jisàs

(Mat 27:15-26; Mak 15:6-15; Jon 18:39–19:16)

¹³ Gébégé ákeré meso ne Jisàs, Palet akú anòó baá abi ápyé upé Esòwò, ne ákpakpa melò,

¹⁴ áchwògé, áké ne bwò, “Mbe mbe, enyú dese mé mende yina dechwò ne ji eta wa deké achòó melò. Ngí ji bò nkwe né mbe ushu nyú, yémbò ngéfó gabo yi mende yina apyé né depò etiré enyú déké ji akwé ebe wó.

¹⁵ Yé Mfwa Heròd ntó age nnó mende yina akwé ebé wó, nkawú ne ji akeré meso eta esé. Góge ngaré enyú nnó mende yina apyé ye gabo fò ayi abò manjgbó wó.

¹⁶ Yémbò nchyege nyé enyú ebwònye nnó átulé ji ályá ji, ajyé.”

¹⁷ [Nkane gepogé gébé yimbo gélú, yendégébége epaá kwyakwya defwé, Palet aferege muú denò ama nkane bòó bií ákelege.]

¹⁸ Ne ákalé ebwò ako áké, “Wá mende yina, esé dekelege élé Barabas.”

19 (Barabas abó akpe deno gétúgé achwáó ne efwyale né melo ne muú ayi ji ama wá.)

20 Palet akélege meti manlyá Jisós ajoyé, ne ama ajóó ne ebwó.

21 Ne ebwó ako ákalé áke, “Wó ji né gekwa, wó ji né gekwa.”

22 Né manjáne aléé Palet ama gií ake, áwó ji nnó apye nnó? “Ndé gabo ayi ji ápyé?” Nge ye genó eyigé ji apyé ne njóó nnó áwó ji né gekwa wó. Ngarege ádó ji ályá ji ajoyé.

23 Né ebwó ádo delúlu áké, “Áwó ji né gekwa.” Makalé bwó áwerí uto Palet.

24 Akamé ne asó mpa aké, “Apye ne Jisós ndere ebwó ákélege.”

25 Aferé muú yi ebwó ákélege ayi abó akpené deno gétúgé, efwyale ewe ji achyé ne muú ayi ji awané. Gébégé áféré ji, Palet agbaré Jisós achyé ebwó, nnó ápye ndere ejí ebwó.

Áwó Jisós né gekwa

(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Jon 19:17-27)

26 Bóó bee áse Jisós né dachi Palet ále jyéé, ne nkane ebwó ákéne ájyéé, átuú ne mende fó ayi akú ji Simun, muú melo Seren, atané dondo yimbó né mewaá ajyéé Jerosale. Agbaré ji áneré ji gekwagé Jisós né máńkóó nnó ji akpá akwólege Jisós meso.

27 Ne gejamégé bóó ákwólege ji meso. Abifó élé andée, abi ákparé amú mekpo, áliile, áyiage ne masómé ndere áteé efwyale wuú.

28 Ne Jisós abwólé aké ne ebwó, “Andée Jerosale, déligé sé gétú ya, líge lé geme enyú ne baá enyú.

29 Kaáge nnó né meso gébé bóó ájójge nyé nnó, ‘Éfwó ébé ne andée abi ákwené déńkwó ne abi ála alú danchyéé baá mámbé!’

30 Né gébé eyigémbó, bóó áshyáge nyé mmye nnó, ‘Échye mfaánebuú ashulé esé mmye, ye mme aníí ese.’

31 Apyégémbó na ne genóó eyi gélú gebé, ne ebeé nye nnó ne gegbógbógé genóó?”

32 Gébégé ájyé wó Jisós, áse ntó bóó ubée apéa manjye wá choncho ne ji.

33 Akwónégé melú ewé ákuú nnó, “Uńkónkó makpo,” áwó Jisós né gekwa. Ne ama wó bóó ubée bimbó mfaá ukwa upea, ama né egbé ebwónyeyé wuú, ne ayifó né egbé ebwóbe wuú.

34 Jisós aké, “Nté, gé ebwó meshwe, jinte gabo áyi ebwó ápyémbó, néndé ákágé.”

Bóó bee bina, ákpyá megyaá ákáré mandeé Jisós áfyé ate amú.

35 Bóó átené éfeé ápéle nkane áwóme Jisós né gekwa. Ne ákpakpa bóó Jus, álo manjwyágé ji áké, “Apoóge bóó bí chachá, akaágé poó fó ntó geme jíí mbógé alú Muú yi Esowó akweré ji elá gefwa.”

36 Bóó bee ntó ájwyá Jisós, áchyéé ji mmóó amí mamyáme,

37 ne áké, “Mbógé nnó ólu Mfwa bóó Jus wawálé, poó geme jyé.”

38 Asá ntó njwé ába né gekwa né mfaá mekpo Jisós. Asá wyéé áké, “Gé Mfwa bóó Jus na.”

39 Muú ubée ama ayi áwómé ji ntó né gekwa ejí, alo manjwya ntó Jisós aké, “Pó ólu Muú yi Esowó akweré ji elá gefwa? Poó yé géme jyé, apóó esé ntó.”

40 Ne ayifó ashulé ji yimbó ndo aké, “Wó ófóó fó Esowó? Ólu ntó mmú efwyale nkane mende yina.

41 Esé ne wó debó nsá né gabo ayi esé depyé, nkawú ne dégéne efwyale ewé. Ne mende yina apyé gabo wó.”

42 Ne ajóó ne Jisós aké, “Ata te me gébége óchwógé gbáre gefwa jyé.”

⁴³ Jis̄os āshuú ji meko aké, “Ngarege w̄o wáwálé nnó fina ðbe nyé ne me né meló Es̄ow̄o.”

Negboné Jis̄os

(Mat 27:45-56; Mak 15:33-41; J̄on 19:28-30)

⁴⁴ Kálánká efyánepeá eké ékw̄onege, ημεέ ενομέ, gemmua gékwé né melo meko kpaá te kálánká eléé.

⁴⁵ N̄meé énonímégé, ekat ewé ekaré metó̄o echa up̄e Es̄ow̄o egyalé ubaá úpeá.

⁴⁶ Eké éwyáge, Jis̄os aló mankálé kénjké aké, “Nte mfȳe gem̄e ya né amú jyé.” Ajogé mb̄o, ashulé kwyakwya geféré h-ε-m metó̄o ekwé.

⁴⁷ Muú kpaá b̄ōo bee ayi abó atené eféé, agégé genó̄o eyi gepyé, afeé Es̄ow̄o aké, “Wáwálé, mende yina abó apyé gabo w̄o.”

⁴⁸ Gejámégé b̄ōo abi abó áchomé eféé ápéle, ákeré upú bw̄o amu meso kpráparé, mashu mme tóntó né genó̄o eyigé ebw̄o ágéné.

⁴⁹ Ajeé Jis̄os ako áténé tete ágéne dep̄o etiré na. Abifó alú andée abi abó átané Galilíi ákwólé ji.

Anit Jis̄os

(Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; J̄on 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Mendefó abó alu, akamege Josef, atané né meló Arimatya né gebagé mewaá Judiya. Alu nyá muú ayi alu cho, ne abelege mabé Es̄ow̄o. Abó agile gébé eyigé Es̄ow̄o achwó gbáre gefwa jíi. Yé élé alú ntó muú ama né geluágé ákpakpa b̄ōo Jus, apó nyá meko ama ne ebw̄o nnó áwá Jis̄os.

⁵² Nkane Jis̄os agboó, afé mbaá Palet, ajye gii nnó achyé ji genkwógé Jis̄os.

⁵³ Palet achyé gé ji ebw̄onye, ajye féré genkwógé Jis̄os né mfaá gekwa, afyalé géji ne éshyé ndée, ajye níi mmu menome ewé abó áchomé te gachií mmu etaravé, ewé ála álu ganíi muú wye.

⁵⁴ Afyé ji mmu menome, nénde ákpomege mmye nnó bíi uwyáá ebw̄o ebi uló nkwalé yimbo.

⁵⁵ Andée abi átane ne Jis̄os né Galilíi, ákwólé Josef ne ágé ntó menome ne áma ágé ntó nkane áfyé ji né mmu.

⁵⁶ Akérégé meso né upú bw̄o ákwyé maweé gébé ami malómáló ami awáage mewu muú.

Bíi uwyáá bw̄o úkwónégé, ebw̄o ágbeé mmye nkane ebé bw̄o élu.

24

Jis̄os akwilé né negbo

(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8; J̄on 20:1-10)

¹ Bíi mb̄e né uwyáá, andée bimbo ákpá maweé gebé ami ebw̄o ákwyé, dondo gemmuá mme áfé né menome ewé aníi Jis̄os.

² Akwónégé wyé, áge nnó, ábogéné mé ntaá égbé éma eniné abó ákweré embú menome.

³ Ne gébége ákpené mmu menome, ákelé genkwógé Atá Jis̄os áge wó,

⁴ ákwé tametame, áké ápéle ágé b̄ōo makpó apéa ne mandéé áyi áshwánege áténé ebw̄o nen̄kuné mmye.

⁵ Efó ekwó bw̄o metó̄o, ámmo makpo mme. B̄ōo bimbo ágii bw̄o aké, “Ndé enyú dékelege muú yi alú mebe né geluágé abi ágboó?”

⁶ Apó fa, akwilé né negbó, atane. Tége genó̄o eyigé ji agaré enyú gébége enyú delú né Galilíi.

⁷ “Abó aké, ‘Achyége nyé Maá Nte Mekwaá mbaá b̄ōo ubeé, áwóme nyé ji né gekwa, ne ekwónégé ndó eléé, akwilége nyé né negbo’.”

⁸ Andée bina áte unó bíi Jis̄os abó ajóó,

⁹ átané né menome áfé mangaré unó bi úpyé mbaá ángbá bií abi álaá áfyaneama, ne áma garé ntó áñkwólé Jisás ako.

¹⁰ Andée bimbó élé, Meri muú meló Magdala, ne Joana ne Meri ayi Mmá Jemsi chóncho ne andée abifó ntó, ágaré ángbá Jisás genó eyigé ebwó ágéné.

¹¹ Ne ángbá ákamé wó, áse nnó élu gebyó.

¹² Yémbó, Pita akwilé ka abó afé né menome, abyélé mme ape, agé lé mandé áyi abó afyalé genkwógé Jisás. Ala meno mekpo fuú, ne akere meso mmu gepú jii.

*Agé Jisás né meti meló Emaeus
(Mak 16:12-13)*

¹³ Wyé bií bimbó, bós abi ákamé ne Jisás apéa, álya meló Jerosale ájye né maá meló ayi ákú Emeus. Neke nelu genógé *ñkpá neke ekénéama.

¹⁴ Ndere ájyé, ádóo abya né depó deko etiré depyé.

¹⁵ Nkane ádóo abya ákéne ajye, Jisás atané ebwó né meso ne alo manké ne ebwó.

¹⁶ Yémbó áge ji, ne ákaá fó nnó élé Jisás wó.

¹⁷ Jisás agii bwó aké, “Nde abya ayi enyú dékéne dédóo ne dembyó né matós enyú?”

Atené nyámeé, mmye meshwé meshwé.

¹⁸ Muú bwó ama, ayi ákú ji Klyopas agii ji aké,

“Wó mbi ne olu menkéé fá meló Jerosale ayi olá kágé depó etiré depyé mboó ndo eyína?”

¹⁹ Jisás agii aké, “Nde depó depye?”

Ashuú yi meko áké, “Depó eti depye mbaá mende yi akámege Jisás ayi muú Nasaret. Alu nyá gekpékpége *Muú Ekpávé Esòwò. Ne apye ukpékpé ufelekpá ne agarege nyá meko mejóo Esòwò. Esòwò aféé utós bií, ye bós ntó aféé utós bií.

²⁰ Yémbó anós baá abi ápye upe Esòwò ne ákpakpa meló ágbare ji áchyéé nnó áwá ne áwó ji né gekwa.

²¹ Ne esé debó débélé uméé nnó ji ne Esòwò atome nnó achwó áféréé bós Isrèli né efwyale. Élé mbo ndó éléé fi, eyi depó etiré na depyé.

²² Ekwyá mbó wó, andée fó abi alú né geluágé sé ápye esé dela meno mekpo fuú. Afé né menomé gejyéjyége bí.

²³ Yémbó áge fó genkwógé Jisás wó, ne akere meso, ágare esé nnó ebwó abó áge makiénné Esòwò eké élé *ame gejyá, ágaré ebwó nnó Jisás alu mebe.

²⁴ Bóo bifó abi alú né geluágé esé áfé né menome ne áge yéndégenó wyé nkane andée bimbó abó ájós, yémbó ebwó áge Jisás wó.”

²⁵ Jisás aké ne ebwó, “Enyú dekenegé, matós nyú alú dembyó mankamé unó bi bós ekpávé Esòwò ásámé.

²⁶ Enyú dekaá fó nnó Muú yi Esòwò akweré ji elá gefwa abó mangé efwyale ne akpé mmu gefwa jí wó?”

²⁷ Jisás alo mampye nnó ebwó ákaá unó uko ebí ásámé átome ne ji né mmu ñwe Esòwò, manlo né ñwe ayi Mosis asamé, ókwóné né abi bós ekpávé Esòwò ntó ásámé.

²⁸ Wyé nkane ála kwókwólé ne meló ewé ebwó abó ájyéé, Jisás apye eké achwó koó,

²⁹ ebwó ágbé ji áké, “Béle fá ne esé néndé bií ukoó, gemmua géle chwó.” Akame, ne afé mámbelé ne ebwó.

³⁰ Gébégé ajwólé ka mányé menyéé ne ebwó, abó nto bred achyé matame mbaá Esòwò agyá achyé ebwó.

31 Téneténe yimbɔ amɛ ákaá ebwɔ mekpɔ, ebwɔ ákaá nnó gɛ Jisɔs na. Ne eke ewyage aseé ebwɔ né amɛ.

32 Alágɛ meso, áké ne atɛ, “Pɔ manɛ magyalé esé gɛbége ábáné esé né meti agárege ese depɔ ɛtiré delú mmu ηwe Ɛsɔwɔ?”

33 Téneténe yimbɔ, ákwilé, ákere meso né Jerosale, áge baá utɔɔ afyaneama choncho ne áηkwólé Jisɔs abifo.

34 Abi afyaneama áke, “Ɛlú wáwálé, Ata akwilé né negbo, Simun agé ji mebe.”

35 Abimbɔ ápeá ágaré ntó ebwɔ ewé ebó épyé né meti, ne gɛbége Jisɔs agyalé brɛd ne ebwɔ álé ká ji.

Jisɔs aléré mmyɛ mbaá áηgbá bil

(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Jon 20:19-23; Aηg 1:6-8)

36 Gɛbége ebwɔ álu garégɛ depɔ tí, Jisɔs jimba akpɛ atené metɔɔ metɔɔ bwɔ aké, “Nesɔ nébé ne enyú.”

37 Yémbɔ ebwɔ ábɔ ɛfɔ, áferege nnó ebwɔ ágéne mbɔ le muú nefoó.

38 Jisɔs agii ebwɔ aké, “Nde manɛ magyálege enyú? Enyú debyɔme mbɔ ndé?”

39 Pége amu ya, ne uká bá ne dekaá nnó élé me mbɔɔ. Tage menyammyɛ wa dewú ndere alú, muú nefoó ábéé fɔ ne menyammyɛ ne ugoó nkane enyú degene mbɔ me.”

40 Jisɔs ajógɛ mbɔ, aléré ebwɔ amu jii ne majya jii.

41 Yémbɔ ákwé tametame mmu nechóchó ne ákélége fɔ mankamé. Ɛféé mbɔ Jisɔs agii bwɔ aké, “Dewyaa menyéé fɔ fá manyé?”

42 Abó mboó meshuú ayi ábɔ átyé, áchyéé ji.

43 Ase anyé né mbe ushu bwɔ.

44 Ake yé ne ebwɔ, “Genó eyigé enyú dégéne fina élé eyigémbɔ ngaré enyú gɛbége debɔ delú choncho. Nké unó uko ɛbi ábɔ ásamé átome ne me né mmu ηwe Mosis ne abi bɔɔ ekpávé Ɛsɔwɔ ne ebi ásamé nto né mmu ηwe makwa Ɛsɔwɔ, úbɔ mambé wáwálé.”

45 Ndere Jisɔs ajó mbɔ, anené ebwɔ defɔɔ nnó ákaá mekomejɔɔ ayi alú né mmu ηwe Ɛsɔwɔ.

46 Ne ajóɔ ne bwɔ aké, “Abó ása nnó, Muú yi Ɛsɔwɔ akweré ji elá gefwa abó mangé ɛfwyale ne ágbɔ, ne ndó ekwónégɛ ɛléé, akwilege nyé né negbo.

47 Alo nyɛ né Jerosale ne ájye né malo mako mangárégɛ mekomejɔɔ Ɛsɔwɔ né mabo mií nnó bɔɔ ákwórɛ matɔɔ bwɔ ne Ɛsɔwɔ ajinte gabo bwɔ.

48 Enyú delu bɔɔ bí degéné unó bina, ne debɔ mangaré bɔɔ ubi.

49 Ntóme nyé enyú echye ewé nte wa abó anyéméno manchye enyú. Yémbɔ jwólege fa né meló kpa ewé, kpaá té gɛbé gékwónége nyé eyigé uto bimbo utánege mfaánebuú uchwɔ enyú mmyɛ.”

Jisɔs akwɔ afɛ mfaánebuú

(Mak 16:19-20; Aηg 1:9-11)

50 Jisɔs ase ebwɔ áfé kwákwólé né melɔ Betani, ɛféé mbɔ abwɛé amu mfaá ajé ebwɔ.

51 Ndere ajéle ebwɔ, alya bwɔ alo mankwɔ ajye né mfaánebuú.

52 Ɛfɛmbɔ, baá utɔɔ bi álo mamféé ji ne ákeré meso né Jerosale ne gejamégɛ nechóchó.

53 Ne yéndégébé ájwólege mmu echa upɛ Ɛsɔwɔ, áfége Ɛsɔwɔ.

Abya melóméló Jisṓs Kras ndere

JON

ásamé

Mekomejṓs ayi achwṓs ne geṗwá

¹ Gemegé nnó mme yina alṓ, mekomejṓs abṓ alú me. Mekomejṓs yimbṓ abṓ alu ne Eṣṓwṓ ne mekomejṓs yimbṓ abṓ alu Eṣṓwṓ.

² Abṓ alú mé ne Eṣṓwṓ té ula ulṓṓ.

³ Unó uko ebi Eṣṓwṓ akwyéé uké ne ji. Ji ábé dampṓ, mmbṓ yé geno gema gepṓ.

⁴ Mekomejṓs yimbṓ ne awyaa geṗwá. Ne geṗwá eyigémbṓ gelú lé geṗgbṓ mbaá akwaá.

⁵ Geṗgbṓ eyigémbṓ gegenégé né mmu gemmua, yémbṓ gemua gékágé kweré gejí.

⁶ Eṣṓwṓ abṓ atṓ mende fṓ ayi ákuú ji nnó Jon,

⁷ Jon achwṓ ndere nteṣe, mangaré akwaá genṓ eyigé geṗgbṓ eyigémbṓ gelú, nnó ebwṓ awú áfyéé metṓṓ ne gejí.

⁸ Jimbṓṓ apṓfṓ geṗgbṓ eyigémbṓ, achwṓ lé nkane nteṣe mampye akwaá ákaa geṗgbṓ eyigémbṓ.

⁹ Geṗgbṓ eyigé wáwálé, eyi gegenégé mbaá yéndémuú, gebṓ gechwṓṓ fa né mme.

¹⁰ Ji abṓ alú fa mme, ne yé élé mme ayi Eṣṓwṓ akwyé akéné ne jí, bṓṓ mme akaá fṓ ji wṓ.

¹¹ Ji achwṓ né melṓ wuú, bṓṓ melṓ wuú ásé fṓ jí wṓ.

¹² Yémbṓ bṓṓ ako abi ásélé ji, áfyéé metṓṓ ne ji, áchyéé ebwṓ ebwṓnyé mambé baá Eṣṓwṓ.

¹³ Gefṓṓ eyigé ábyéné ebwṓ, gepṓfṓ ndere akwaá ábyene baá. Ne epṓfṓ ntó ndere akwaá ákelegé, epṓfṓ ntó ndere nte akelege. Nebyene bwṓ netane mbaá Eṣṓwṓ.

¹⁴ Mekomejṓs yimbṓ, abwṓlé mekwaá, ajwṓlé fa mme ne ese, alere galṓgálṓ ayi apwṓ amu ne ajṓgé depṓ etire delú wáwálé. Degé enoge ewé ji awyaa, ewé ji aséle mbaá Nte wuú ndere danchi Maá.

¹⁵ Jon agarege bṓṓ geno eyigé ji agene getóme ne Jisṓs, ajṓgé kenke aké, “Gegé muú ayi njṓṓgé nya nnó, ‘Ji ayi achwṓṓ mbṓ me meso apwṓ me, néndé gemegé nnó ábyé me, ji abṓ alu mé.’”

¹⁶ Ne gétúgé galṓgálṓ wuú apye ese ako debṓ neṓṓ matimati.

¹⁷ Mabé Eṣṓwṓ aké ne Mosis yémbṓ galṓgálṓ ne wáwálé áke ne Jisṓs Kras.

¹⁸ Yé muú ama ayi agene me Eṣṓwṓ apṓ ekose danchi maá wuú. Ji alu ntó eke Eṣṓwṓ. Ji ayi alu fíí ne nte wuú ne apye bṓṓ akaá gefṓṓ eyigé nte alu.

Mekomejṓs ayi Jon menwyaá bṓṓ manaa Eṣṓwṓ dgarege (Mat 3:1-12; Luk 3:1-18)

¹⁹ Akpakpa bṓṓ Jus né Jerosale áto ámpyeyé upe Eṣṓwṓ ne ámpoṓ ámpyeyé upe Eṣṓwṓ nnó áchwṓ ágíí Jon nnó ji alú waá? Agigé mbṓ,

²⁰ Jon ashya fṓ mangaré ebwṓ wáwálé wṓ. Ge na ne ji agare, aké “Me mpṓfṓ Muu yi Eṣṓwṓ akweré ji elá gefwa.”

²¹ Agí ji aké, “Ne wṓ olu waá? Nnó wṓ olu élé Elija.” Ne Jon ashúú ebwṓ meko aké, “Ngba me mpṓ.” Ama ágíí ji aké, “Nnó wṓ olu muú ekpávé Eṣṓwṓ?” Ama ashúú ebwṓ meko aké, “Ngba.”

²² Aké, “Wò òlu waá yéé, shuú esé meko ayi deyye garé bɔɔ abi atómé esé. Wò mbɔɔ òké òlu waá?”

²³ Ne Jon ashuú ebwó meko aké, “Me nlu meko muú fɔ ayi ábéne né mashwáne nnó, nyage meti Ata ebe cho; mbɔ ne Asaya muú ekpávé Esɔwɔ abɔ ajɔɔ.”

²⁴ Bɔɔ dentɔɔ bina álu ntó ekwɔ bɔɔ Farasi,

²⁵ Ne ágií Jon aké, “Ulannó wɔ ɔwyagé bɔɔ manaá Esɔwɔ mbɔgé ɔpófɔ Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa, yé elé Elija yé ebé elé muú ekpávé Esɔwɔ ayi abɔ agare nnó achwɔɔ?”

²⁶ Jon ashuú ebwó meko aké, “Me, nwyage enyú ne manaá Esɔwɔ mamímamí, yémbɔ muú fɔ alú fa metɔɔ metɔɔ enyú ayi delá kágé ji.

²⁷ Achwɔɔ mbɔ me meso, me nkwané yé muú ayi akágé manyíí unó uka ebií wɔ.”

²⁸ Unó bi na uko upye né melo Betani né egbé ebeé Jodan mbaá Jon awyagé bɔɔ manaá Esɔwɔ.

Jisɔs alu maá egɔɔme Esɔwɔ

²⁹ Bií uyyagé Jon agé ndere Jisɔs achwɔɔ eta wuú, aké, “Gégé maá egɔɔme Esɔwɔ ayi akpáné gabo akwaá fa mme.

³⁰ Ji ne me mbɔ njɔɔge ntome ne ji nnó, ‘Muú fɔ achwɔɔ mbɔ me meso ayi apwɔɔ me néndé gemége nnó ábyé me ji abó alu mé.’

³¹ Me mbɔɔ, mbɔ nkaá fɔ ji wɔ. Yémbɔ ula bi me nwyagé bɔɔ manaá Esɔwɔ úlú elé mampye bɔɔ Isrɛli akaá ji.”

³² Ne Jon agaré bɔɔ geno eyigé ji agene, aké, “Ngé Mendoó Ukpea ndere etané mfaánebuú eké gepwine echwɔ téné ji mmye.

³³ Me mbɔɔ, nkaá fɔ ji wɔ, yémbɔ muú ayi atómé me nnó nwyaa bɔɔ manaá agaré me aké, ‘Muú ayi ɔgené Mendoó Ukpea éshúlege etané ji mmye, ji yi mbo ne alú muú ayi awyagé bɔɔ ne Mendoó Ukpea.’

³⁴ Me ngé ndere epyembɔ ne Jisɔs, ne ngarege enyú nnó ji alú Maá Esɔwɔ.”

Baá utɔɔ abi Jisɔs abɔɔ mbe akuú

³⁵ Bií ebifɔ uyyagé, Jon ama atené efeé ne baá utɔɔ bií apea.

³⁶ Ndere agéne Jisɔs akene ayye, ajɔɔ ne baá utɔɔ bií aké, “Gégé maá egɔɔme gepége Esɔwɔ mbɔ.”

³⁷ Ne baá utɔɔ bií bimbɔ apeá áwúgé ndere Jon ajɔɔ mbɔ, ákwólé Jisɔs.

³⁸ Jisɔs ábwólégé ushu meso agé ebwɔ ndere akwólégé ji, ágií ebwɔ aké, “Enyú dekelégé ndé?” Ebwɔ aké ne ji “Rabi wɔ ɔjwɔlege efɔ” (Ula Rabi utene nnó menleré).

³⁹ Aké ne ebwɔ, “Chwɔge dégé mbaá ayi me njwɔlege.” Ebwɔ ákwólé yé ji ájye gé mbaá awu, álá ewú ábélé ne ji bií bimbɔ. Gébé eyigémbɔ gébɔ gélu kálánká eni né nkwale.

⁴⁰ Ne baá utɔɔ bina apeá abi áwuú ndere Jon ajɔɔ ákwólé Jisɔs, ama ele Andru meɲmo Simun Pita.

⁴¹ Andru abɔ mbe akelé meɲmo wuú Simun. Agégé ji, agaré ji aké, “Esé degé Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa.” Mabɔ ami na, malu wye mabɔ mami mamaá ne Kras.

⁴² Asé yé Simun afé mbaá Jisɔs ne Jisɔs apé ji domeé, aké, “Wò ɔkamege Simun maá Jon, akuú nye ntó wɔ nnó Sefas.” Sefas alu wye mabɔ mami mamaá ne Pita. (Ula Pita utene nnó etárávé.)

Jisɔs aku Filip ne Nataniel

⁴³ Bií ebifɔ uyyagé, Jisɔs akpome mmye manjye Galilíí, ndere ayyeé agé Filip, ajɔɔ ne ji aké, “Kwólé me.”

44 Filip ntó atané Betsada maá melo ayi Andru ebwó ne Pita atane wye.

45 Filip akele Nataniel. Agégé ji, agaré ji aké, “Esé dégé muú ayi Mosis asamé né mabé atome ne ji ne bós ekpávé Esowo ntó ása ato ne ji. Alu Jisós muú Nasaret maá Josef.”

46 Nataniel akale aké, “E é! Genó gelógéló ntó gétánege né Nasaret.”

Filip aké, “Chwó kpa ame jyé ogé.”

47 Jisós agégé ndere Nataniel achwós eta wuú, aké, “Gé maá Isreli ayi wáwálé na. abwólége fò dembwóle.”

48 Nataniel agii ji aké, “Opye nnó ne akaá me?” Jisós ashuú ji meko aké, “Gemégé nnó Filip akú wó, me ngé me wó né ulaá genós eyigé ákuú nnó fig.”

49 Nataniel awúgé mbó, aké, “Ménleré wó ólu Maá Esowo, ólu nto mfwa bós Isreli.”

50 Jisós aké ne ji, gétúgé ngaré wó nnó ngé wó né ulaá genós eyigémbó, “Ne ofyéé metós ne me? Ogéne nye ukpékpé unó bi upwós ebi.”

51 Ama ajós aké, “Ngarége enyu wáwálé nnó, dégéne nye nkane mfaánebuú anenege ne makiénné Esowo akwóme áshulege ne mfaa Maá Nte Mekwaá.”

2

Neba né melo Kana

1 Bií ebifó uyyagé, né ndó eyi egbee elee, neba nefó nebó nelú né melo Kana né gebagé mewaa Galilií, mma Jisós abó alú wye.

2 Alo ntó Jisós ne baá utós bií né neba eniné mbó.

3 Ne mmós epaa ewémbó mabyége mma Jisós ajós ne ji aké, “Mmós bwó mabye.”

4 Ne Jisós ajós ne ji aké, “Mma ogarége fó me genó eyigé mbós mampye, gébé ya gélu gawkáne.”

5 Yémbó mma Jisós ajós ne baá defwe abi ánéne ankéé aké, “Pyége yéndégenó eyigé ji agarege enyú nnó dépye.”

6 Eké epyéémbó, bó nkwo manaá fò akené álú efeé kwókwólé abi bós Jus áchwéle manaá wye ne áshwónége byó bwó manemmye mbaá Esowo ndere gepogé bwó gélu. Nkwó ama akpene baá bó nda manaá esaá yé esaá meso efya.

7 Jisós ajós ne baá defwe abi ánéne ankéé aké, “Fyége manaá magbee né bó nkwo bimbó.” Afyége manaá magbége lábé lábé,

8 aké ne ebwó, “Chwége amifó déchyé memgbare epaa.” Ne ápye wye ndere ji ajós.

9 Ne memgbare epaa afwórége manaá amimbó, ami mabwólé mmós, akaá fò mbaá ayi mami matané wó. Yémbó bós abi áchwélé manaá amimbó akaá. Ne megbare epaa akuú menó neba atené baba,

10 ajós ne ji aké, “Yéndémuú anégé epaa, abós kpe mbe achwó ne mmós malómáló. Bós ányúgé me kpaá ápwagé ne achwó ne ami mabomabo. Ne wó óbelé mmós ami malómáló malá kpaá té nana?”

11 Ge gepoge ufélékpa mbe eyigé Jisós apyee na. Apye geji né Kana né gebagé mewaa Galilií. Apye mbó manlere gepogé uto bií. Ne baá utós bií ágégé mbó afyéé matós ne ji.

12 Epaa ewémbó ebyége, Jisós ashulé afé né Kapanom ne mma wuú, anjmo bií ne baá utós bií, efeé ne ebwó ábelé mboó ndó.

*Jisós abú bós bi akpoó unó né mmu echa upé Esowo
(Mat 21:12-13; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)*

13 Epaa kóó upú bós Jus elágé kwókwólé Jisós akwó afé né Jerosale.

14 Akwónégé, akpe né mmu dachi echa upe Esòwò. Agé ndere bɔ́ abí ákpóò mpò, magòḡme, upwene mampye upe mbaa Esòwò, ne abí ájwólé ákwòrege manka.

15 Agége mba, abó manyíí akwye getó, abú bɔ́ bimbò ako átané wye chónchó ne magòḡme, ne mpò. Atyá manka ayi bɔ́ abí ákene gesegé manka mankwéré, amu makpókópógélé bʷ agbé.

16 Ne anyá bɔ́ abí akpóò upwene aké, “Kragé ubi détáné fa, débófó mambwólé gepúge Nte wa gélá ntoné gese wʷ.”

17 Jisòs apyegé mba, baá utɔ́ bíí áte meko mejóò ayi asamé né mmu ḡwe Esòwò nnó, “Géchyéé eyigé me nwyaá né gepú jyé gesòò me mmu eké mewé.”

18 Akpákpá bɔ́ Jus áchwòò jòò ne Jisòs aké, “Ndé gefógé gepò eyigé wò òkagé leré mampye esé dékaá nnó élé Esòwò ne achye wò eshye mampye depò eti.”

19 Jisòs ashúú ébwò meko aké, “Muúgé echa upe ewéna, nselé ndò eléé mpye ewú ekere meso ndere éba elu”.

20 Bɔ́ bimbò aké, “Òké ndeé? Echa upe ewé, eselé esé usaá ḡme upeá meso ekené manténé, ne wò òké òselé ndò eléé manténé ewú?”

21 Yémbò echa upe ewé Jisòs ajóò mba, ató élé ne menyammye wuú jimbòò.

22 Jisòs akwilégé né negbo, baá utɔ́ bíí áte nnó ji abó ajóò mé mechó ewé. Akamé ne genó eyigé ḡwe Esòwò ajóò ne eyigé Jisòs ajóò.

Jisòs akaá genó eyi gélú né metɔ́ akwaá

23 Ne gébége Jisòs alú né Jerosale anyeé epaá koó upú, apye gejamégé bɔ́ áfyéé matòò ne ji gétúge ufóò unó ne ufelekpa ebi ji apyee.

24 Yémbò Jisòs afyeé fʷ matòò ne ébwò wò, néndé akaá ndere mekwaá alú.

25 Epósé ewé muú agarégé ji néndé jimbòò akaá mé genó eyi gélú mekwaá metɔ́.

3

Jisòs ne Nikodemus

1 Muú kpaá bɔ́ Jus fò abó alú, ayi ákuú ji Nikodemus. Alú muú ekwò bɔ́ Farasi.

2 Mende yimbò achwò bané Jisòs ne utuú, ajóò ne ji aké, “Ménleré esé dékaá nnó Esòwò ne atómé wò, néndé muú fò akágé pye unó bi wò òpyéé, mbògé Esòwò alá pò ne ji.”

3 Ne Jisòs ashúú ji meko aké, “Ngarégé wò wáwálé nnó, mbògé alá ábyé muú mambye ayi meke wò, agene fʷ gefwa eyigé Esòwò ágbárege.”

4 Ajóógé mba, Nikodemus agíí ji aké, “Muú akwógé mba mé ukoo, ápyeé mba nnó ne ámá ábyé ji?” nno amage kpe né mmu uné mma wuú ábyé ji?

5 Jisòs ashúú ji meko aké, “Ngarégé wò wáwálé nnó mbògé alá ábyeé muú nebyeé né manaá ne Mendoó wò, anyeé fʷ gefwage Esòwò.

6 Mekwaá abyene ele nte mekwaá, Mendoó ntó ebyene élé Mendoó.

7 Ekágé alá meno mekpo fuú, élé njóò ne wò nnó, abó mambyé muú mambyé ayi meke.

8 Mbyo amyé yéndé mbaá ayi akelégé, muú awuú gewya jíí, yémbò akágé fò mbaá ayi atané ne mbaá ayi ajoye. Wyémbò ntó ne elu ne muú ayi ábyéne ji né Mendoó. Muu akaáge gare fʷ ndere Mendoó ebyene Mendoó.”

9 Nikodemus awúge mba, agíí Jisòs aké, “Ewéna ebeé mba nnó?”

10 Jisòs ashúú ji meko aké, “Wò olú gekpékpégé menleré bɔ́ Isrèli nnó òkágé unó bi?”

11 Ngaregé wò wáwálé nnó, esé dejóoge depò etiré dékágé, ne dégarege unó bi esé dégéne, yémbò enyú dékelege fò manwú.

12 Ngarege enyú unó bi upye fa mme enyú dékámégé, nnó ngare enyú ebi upyé né mfaánebuú ne dékámégé?

13 Yé muú ayi akwámé mé ájyéé né mfaánebuú apó, ekosé wye Maá Nte Mekwaá ne atané mfaánebuú achwóo fa mme.

14 Ndere Mosis abwéé nyá mmyó né mashwone wyembó ntó ne abóo mambwe Maá Nte Mekwaá né mfaa

15 Ne yéndémuú ayi áfyéé metóó ne ji, abó genwá eyi gélágé byé.

16 Esowó abó gejeé ne bóó mme, nkáwú ne atómé danchi maá wuú nnó yéndémuú ayi áfyéé metóó ne ji, anomé fó mme detu, abó genwá eyi gélágé byé.

17 Esowó átóó fó Maá wuú fa mme nnó áchwó ágare nnó bóó mme ákwe mpa wó. Ató lé ji nnó áchwó áfere ebwó né efwyale gabo.

18 Yéndémuú ayi áfyéé metóó ne ji akwene fó mpa, yémbó muú ayi alá áfyéé metóó ne ji wó akwe mé mpa néndé áfyéé fó metóó ne danchi Maá Esowó wó.

19 Gé na ne mpa ayi mbó abéé nye. Gengbó gechwó fa mme, yémbó bóó ágbóo ne gemua ápwó gengbó néndé unó bi ebwó abó apye ulómé fó.

20 Ne yéndémuú ayi apyéé gabo akii fó gengbó, ne akélégé fó manchwó né gengbó nnó ekágé gabo wuú agéné.

21 Yémbó muú ayi apyéé galógáló, achwóó né gengbó, nnó galógáló wuú agéné ágé nnó ji apyéé ndere Esowó akélege.

Jon menwyaad bóó manaá Esowó agaré ndere Jisós alu

22 Ewyágé Jisós ne baá utóó bií alyaa Jerosale, áfé né gebagé mewaá Judiya ábelé ewú mboó ndó awyagé bóó manaá Esowó.

23 Né gébé eyigémbo, Jon menwyaá bóó manaá Esowó abó awyagé ntó bóó manaá Esowó né melo Enon ewé elú kwókwólé ne melo Salim, elé manaá malú ewú dóó. Bóó ájye eta wuú awyagé ebwó manaá Esowó.

24 (Né gébé eyigémbo, ábó álú danfyé Jon né deno.)

25 Ewyágé muú Jus fó aló manye mbeé ne baá utóó Jon, gétúgé gefóó eyigé muú abóó manshwóné mmye ne ábé pópó né mbe ushu Esowó.

26 Ne baá utóó Jon achwó eta wuú agaré ji aké, “Ménleré, mende ayi nyá óbó ólu ne ji né egbé ebéé Jodan ewé né, ayi óbó ogarege bóó gétú jíí, alú mbó fa ne bóó ako ájyéé eta wuú awyagé ebwó manaá Esowó.”

27 Ajóógé mbó, Jon ashuú ebwó meko aké, “Muú fó akágé bóó genó ekose nno Esowó achyége ji geji.

28 Enyú ambóó délú bóó ntésé ba gébégé ngaré nnó, ‘Me mpó fó Muú yi Esowó akweré ji elá gefwa. Esowó ato me nnó mbó mbe ne ji.’

29 Meno neba ne awyaá mendéé neba, yémbó mejeé menó neba, muú ajwálege awuú meko menó neba, abéé ne nechóhó gétúgé meko menó neba ayi ji awuú. Nechóhó enina nelú ena, ne nana metóó egóó me gétúgé mende yina.

30 Ji abó mankwó ngó, me mbó magbó gelú.”

31 “Muú yi atané mfaánebuú aŋea geme apwó bóó ako. Muú mme, abyé wye muú mme ne ajóógé lé depó ndere bóó mme ájóóge. Ji ayi atané mfaánebuú apwó bóó ako.

32 Ji agarege unó bi ji awuú ne ebi agéne, yémbó yé muú yi akamege meko wuú apó.

33 Yéndémuú ayi akámege meko mejóó wuú alerege nnó genó eyigé Esowó ajóó gelú wáwálé.

34 Ne muú yi Esowó atómé, ajóógé elé depóré Esowó néndé Esowó achyége ji uto Mendoó wuú byágébyágé.

35 Nte agboó ne Maá, ne afye ji unó uko né amu.

36 Ne yéndemuú ayi áfyéé metóó ne Maá yimbo, awyaaá genwá eyi gélagé byé. Yémbó, yéndemuú ayi atóó mekpó mamfye metóó ne ji agéné fó genwá eyigémbó, metóó usóó Esówo elu ne muú yimbo te kwyákwyá.”

4

1 Ekwó bós Farasi áwú nnó bós abi ajoye mbaa Jisós, ji awyage ebwó manaá Esówo aja apwó abi ajoye mbaá Jon.

2 Yembo wáwálé alú nnó Jisós jimbo awyáge fó bós manaá Esówo, elé baá utóó bíí ne áwyáge.

3 Ne Jisós awúgé nnó bós Farasi áwu nnó bós abi áchwóó eta wuú aja apwó abi Jon, alyaaá Judiya akeré meso né Galilií,

4 abó mankoó wye né gebage mewaaá Samariya ne afé né gebagé mewaaá Galilií.

5 Akwónégé né gebagé mewaaá Samariya akwóné melo ewé ákuú nnó Sikar. Sikar alú kwókwólé ne melú mme ewé Jakób abó achyéé maá wuú Josef.

6 Embu manaá ewé Jakób abó áchomé elú ntó eféé. Jisós ákegé ápwagé, ajoye jwólé wye. Gébé gélu kalanjá efyanépeá ne njómese eyigé Jisós akwóné né mbaá yimbo.

7 Eké ewyáge, mendée Samariya fó achwó eféé manchwé manaá. Jisós ajóó ne ji aké, “Chyéé me manaá nyú.”

8 Gébé eyigémbó, baá utóó bíí afé né melo manjye na menyéé.

9 Mendée Samariya yimbo aké, ne ji “Wó olú muú Jus, me nlú muú Samariya, epyéémbó nnó ne ogíí me manaá manyú?” Ajóó mbo néndé bós Jus ne bós Samariya átuúgé fó.*

10 Jisós ashúú ji meko aké, “Wó óbó ókaá mbo echye ewé Esówo achyége ne gefógé muú ayi agíí mbo wó manaá, mbo ogíí ji, ne ji abó achyége wó manaá ami machyége genwá.”

11 Mendée yimbo ajóó ne ji aké, “Ata ópó ne genó manchwé manaá, ne embu manaá ewéna egomé. Ópyéé mbo nnó ne ógé manaá ami machyége genwá?”

12 Nnó wó ójeá geme ópwó gekwenege nte sé Jakób muú áchomé esé embu manaá ewéna? Ewé jimbo, baá bíí ne utú bíí anyuú manaá wye.”

13 Jisós aké ne ji, “Yéndemuú ayi anyú manaá amina, mmwólé manaá emágé pye ji,

14 yémbó, yéndemuú ayi anyúu manaá ami me nchyege nye, mmwólé manaá emágé pye sé ji te kwyakwyá. Ne manaá ami me nchyege ji, mabwólége nye mala eta wuú eké embu nnyi ewé etanege manaá ami machyége genwá eyi gélagé byé.”

15 Mendée yimbo aké, “Ata chyéé me manaá amimbo nnó mmwólé manaá epyége sé me, ne nnó nchwóge sé fa manchwé manaá.”

16 Jisós ajóó ne ji, aké, “Chó kuú menó wye enyú déchwó.”

17 Ne mendée yimbo ashúú ji meko aké, “Me mmpó ne menó”,

Jisós aké, “Wó olú cho ndere óké ópó ne menó,

18 néndé óbó óbá mé anó ata, ne ayi olú mbo ne ji nana, apó fó menó wye. Genó eyigé wó ójós mbo gélu wáwálé.”

19 Mendée yimbo ajóó ne ji aké, “Ata elúmbó eké wó olú muú ekpávé Esówo.

* 4:9 Elú wáwálé nnó: Bós Jus átuúgé fó ne bós Samariya néndé gébé eyigé bós Asariya amyéé bé apwós bós Isrelí, ákpa ebwó áfe ndere afwe. Ne abi alá né gebagé mewaaá Samariya ába bós abi alá pó fó bós Jus. Ndere elúmbó, bó Jus bifo abi alá né gebagé mewaaá Judiya, áse nnó ebwó ápo pópó né mbe ushu Esówo.

20 Ukwene ante sé ábò ánoógé Èsòwò né mekwe ewéna, yémbò enyú bọ́ Jus deké ánoógé elé Èsòwò né melo Jerosale.”

21 Jisàs ajọ́ ne ji aké, “Kámé genó eyigé me njọ́gé, gébé gechwó nye eyigé enyú délá nógé sé Èsòwò fa né mekwe ewéna, yéé ebélé né Jerosale.”

22 Enyú bọ́ Samariya dénógé genó eyigé délá kaágé, esé bọ́ Jus dénógé genó eyigé dékaágé néndé muú ayi áferege akwaá né efwyale gabo atanege nye elé né mbaá bọ́ Jus.

23 Yémbò gébé gechwó, ne géchwó mé, eyige bọ́ abi anógé Nte se wáwálé anoge nye ji né gefọ́ eyi gelu wáwálé ndere Mendoó Èsòwò elerege. Gé ufọ́ bọ́ abi Èsòwò akélege nnó ánoógé ji mbo.

24 Èsòwò alú Mendoó ne bọ́ abi anógé ji abó manógé ji né gefọ́ eyi gelu wáwálé ndere Mendoó Èsòwò elerege.”

25 Ne mendée yimbò aké, “Nkaá nnó Muú yi Èsòwò akweré ji elá gefwa, ayi akuú ji Kras achwó, gébégé achwógé agarege nye esé yéndégenó chánéné.”

26 Jisàs agaré yé ji aké, “Me yi njọ́ge mbo nlu ji awu.”

27 Eké ewyágé baá utọ́ Jisàs áchwó; ne alá meno mekpo fuú nkane ágéné ji ajọ́ge mejọ́ ne mendée yémbò yé muú ayi agií ji nnó òkelege ndé, yé ebé elé nnó ulannó ọ́jọ́ge mejọ́ ne mendée yina apó.

28 Mendée yimbò alyaá yé ñkwó manaá wuú efeé afé né melo ajye gáré bọ́ aké,

29 “Chwógé dégé mende ayi agaré me yéndégenó eyige me mbo mpyéé. Nnó ji ne alu Muú yi Èsòwò akweré ji elá gefwa?”

30 Ne bọ́ átané né melo ájyéé gé Jisàs.

31 Né gébé eyigé mendée yimbò ajyee né melo, baá utọ́ Jisàs ákpeáge ji aké, “Ménleré nyé menyéé.”

32 Yémbò Jisàs ajọ́ ne ebwó aké, “Me nwya menyéé manyé ayi enyú délá kaá wó.”

33 Ajọ́gé mbo, baá utọ́ bií ajọ́ ne ate aké, “Nnó muú fọ́ achwó ji ne menyéé?”

34 Ndere ájọ́gé mbo, Jisàs aké, “Menyéé wa alú elé mampye genó eyigé muú ayi atamé me akélege ne mampye utọ́ bií nnéré chánchá.

35 Pó enyú déjọ́ge na nnó, ‘Ela amfaá ani ne mbwé ákwóné mamferé?’ Yémbò né ngarege enyú nnó bwege ame dépe makó, mbwe akwóné mé mamferé.

36 Ye nana muú ayi aférége mbwé abọ́ nsa wuú ne anywerege mbwé yimbó ne mbwé yimbó ele genwá eyi gélágé byé. Ebege mbo, mepené ne memferé ábée ne necháchó chónchó.

37 Epyégémbò, nkanemejọ́ eniné ajọ́ nnó, ‘Mepené apegé, memferé aféré’ nelú wáwálé.

38 Me ntó enyú nnó déjyéé déféré mbwé né mekọ́ ewé enyú déla dépée mbwé wye wó. Bọ́ abi chá ápye utọ́, enyú débó nsá né utọ́ bwó.”

Gejamége bọ́ Samariya áfyé metọ́ ne Jisàs

39 Né gébé eyigémbò gejamége bọ́ Samariya, áfyé metọ́ ne Jisàs gétúgé genó eyigé mendée yimbò agaré ebwó nnó, “Agaré me yéndégenó eyigé mbó mpyéé.”

40 Bọ́ Samariya bimbo, ágégé Jisàs, ané ji mmye nnó ajwólé ne ebwó, ne Jisàs abelé ne ebwó ndó epeá.

41 Né mboó ndó eyimbò, gejamége bọ́ ama áfyé metọ́ ne Jisàs gétúgé mekomejọ́ ayi jí agaré.

42 Ne ájọ́ ne mendée yimbò aké, “Esé defyéé metọ́ ne Jisàs nana epósé gétúgé mekomejọ́ ayi ọ́garé esé néndé esé ambọ́ déwú ne dékaá nnó ji alu Mempoó bọ́ mme wáwálé.”

Jis̄as apȳe maá muú kpaá ḡomena atoo

⁴³ Nd̄o yimbo epea ekógé, Jis̄as alyaa melo Samariya afé né Galilií.

⁴⁴ Jis̄as jimboó abó ajóó mé aké, “Muú ekpávé Es̄owo apó ne énogé né melo wuu.”

⁴⁵ Akwónégé né Galilií b̄oó melo Galilií ásé ji amu apeá néndé ebwó ágé yéndégenó eyigé Ji apȳe né Jerosale gébégé epaá koó upú. Elé ebwó ntó abó alú wye.

⁴⁶ Ne Jis̄as ama ajȳe né melo Kana ewé ji abó apȳe manaá mábwólé mm̄oó né gebagé mewaá Galilií. Ne muú kpaá ḡomena f̄o abó alú né melo Kapanom ayi maá wuu abó amée.

⁴⁷ Mende yimbo awúgé nnó Jis̄as atané melo Judiya achwó né Galilií, ajȳe ne ji mmye nnó áchwó apȳe maá wuu ayi amée alá magbómagbó átoó.

⁴⁸ Ne Jis̄as ajóó yé ne ji aké, “Me nlá mpyé gepogé ufélékpá ebi ulérege utó Es̄owo wó, enyú défyéé f̄o matáó ne me.”

⁴⁹ Ajóógé mb̄o, muú kpaá yimbo aké, “Ata chwó déjȳé ekágé maá wa agbó.”

⁵⁰ Ne Jis̄as ajóó ne ji aké, “Chó maá wye atoge nye.”

Ne mende yimbo akamé ne mekomejóó ayi Jis̄as ajóó mb̄o, afé.

⁵¹ Ndere mende yimbo ajȳe, baá défw̄e bií átuú ne ji né meti, ágaré ji aké, “Maá wye alu mebe.”

⁵² Ne mende yimbo agii ebwó gébé eyigé maá yimbo atoo. Aké, “Gefwene yimbo gébyé ji mmye njuna né kalanjá ama.”

⁵³ Agárégé ji mb̄o, ate nnó élé wye né gébé eyigémb̄o ne Jis̄as abó ajóó ne ji nnó, “Maá wye atógé nye.” Ndere epȳémb̄o mende yimbo ne ula gepú bií uko áfyé metáó ne Jis̄as.

⁵⁴ Gé nd̄o ayi agbeé manjáne apea ayi Jis̄as aleré gepogé ufélékpá né Galilií gébégé atané né Judiya.

5*Jis̄as apȳe mbwére atoo*

¹ Nd̄of̄o ekógé, Jis̄as alyaa Galilií akwó afé né Jerosale manjye nyé epaá b̄oó Jus f̄o.

² Né melo Jerosale, géntoógé manaá f̄o gelú wye eyigé an̄o geji nebo agbá ata, Kwókwólé ne menombi ewé magónme akóge wye. Akuú geji né mejóó Hibru nnó Betsata.

³ Gejamégé b̄oó abi amée, ájwólége wye. Abi ame nónómé, ubwéré, ne abi amée unchanchi. Agile nnó Nnyi nebulé.

⁴ Ekiénné Es̄owo f̄o echwóó, gébégébé ebúlege géntoógé manaá eyimbo. Ne muú ayi abóó mbe ashúlége né mmu manaá mimbo, yéndé nemée eniné ji amée nebyeé.*

⁵ Mende f̄o ntó ayi abó amée né an̄me esaá meso nekuúneléé abó alu eféé.

⁶ Jis̄as agégé ji ndere alú eféé bélé, akaá nnó amée mé né gejamégé an̄me. Agii ji aké, “Ókelege nemée nyéé nebyeé?”

⁷ Mende yimbo ashúú ji meko aké, “Ata, mpó ne muú ayi akpané me afȳeé né mmu gentoó eyigémb̄o gébégé nnyi nébulé. Yéndégbéé nkulégé manjye, muú yicha abó mbe.”

⁸ Ajóógé mb̄o, Jis̄as aké ne ji, “Kwilé ka, pwi gebo jyé, oyye mmu.”

⁹ Ne ténéténé ayi Jis̄as ajóó mb̄o mende yimbo atoo, akwilé ka, apwi gébo jii akene.

Mechó ewéna epyé né bií uwyaá b̄oó Jus.

* 5:4 Elú wáwálé nnó: Malo ani yina, apó né ukwéne bo njwe.

¹⁰ Epyégémbo, ákpakpa bɔɔ Jus ájɔɔ ne mende yi atoo mbɔ áké, “Fina elé bíi uwyaa, ne ebé sé ekamé fɔ nnó muú akpá gébo né bíi uwyaa wó.”

¹¹ Ne mende yimbɔ ashuú ebwɔ meko aké, “Muú ayi apye me ntoo ne agaré me nnó nkpa gébo ya nke nnye.”

¹² Akpakpa bimbɔ, ági ji áké, “Ndé muú awú agaré wɔ nnó akpá gébo jye akéné?”

¹³ Mende yimbɔ akagé sé muú ayi apye ji atoo, néndé gejamégé bɔɔ abó alú eféé, ne Jisɔs akpe né mpú bwó.

¹⁴ Ewyagé Jisɔs ama agé ji né mmu echa upɛ Eɔwɔ, ajoɔ ne ji aké, “Gé, nana otoo, ɔpyégé sé gabo, ékágé mechɔ kpáa eshuúli wɔ mmye.”

¹⁵ Ne mende yimbɔ ajye garé yé ákpakpa bɔɔ Jus bimbɔ nnó elé Jisɔs ne abó apyéé ji atoo.

¹⁶ Eféé mbɔ ne ákpakpa bɔɔ Jus álɔɔ manchyége Jisɔs efwyale gétúgé ji apyéé muú atoo né bíi uwyaa.

¹⁷ Jisɔs ajoɔ ne ebwɔ aké, “Nte wa apye utɔɔ yéndégébé, mentó mbɔ mampyeye utɔɔ.”

¹⁸ Ajɔgé mbɔ, matɔɔ ásɔ ákpakpa bɔɔ Jus kpaá, ányémeno nnó abó manwá ji. Néndé ji akwé fɔ ebé bíi uwyaa ewú ewú wó, améé ntó mmye ne Eɔwɔ gétúgé ajoɔ nnó Eɔwɔ alú nte wúú.

Jisɔs awya utó manchyéé geɔwá ne mansó mpa

¹⁹ Jisɔs ajoɔ ne ebwɔ aké, “Me ngaré enyú wáwálé nnó me Maá nténégé fɔ ushu ushu ba mampyeye genó, ekosé unó bi me ngéne Nte wa apyéé ne me ntó mpye néndé yéndégenó eyigé Nte apye, geji ntó ne Maá apyéé.

²⁰ Elé Nte agboó ne me Maá alérege me unó uko ebi jimbɔɔ apyéé. Ne amágé lére nye me ukpékpé unó bi upwɔɔ bina. Ne enyú délaá nye mano mekpo fuú.

²¹ Ne wye ndere Nte apye bɔɔ abi agboó ákwilege ne negbo, achye ebwɔ geɔwá, mbɔntó ne Maá achyége geɔwá mbaa yéndémuú ayi ji Nte akélege.

²² Ne yé muú ayi Nte wa asɔɔ mpa wúú apó. Yémbɔ achye me Maá wúú utó nnó nsógé mpa bɔɔ akó.

²³ Nnó bɔɔ ako ánogé Maá wye ndere ánogé Nte. Muú ayi alá ánogé Maá wó, ebyennó ánogé fɔ ntó Nte muú atámé ji.

²⁴ “Ne me ngarége enyú wáwálé nnó yéndémuú yi awuú mekomejɔɔ wa ayina, ne áfyéé metɔɔ ne muú ayi atámé me, awya geɔwá eyi gélágé byé. Muú yimbɔ ntó akpéné fɔ unɔɔ mpa, atané me né meti negbo akpe né meti geɔwá.

²⁵ Ngarége enyú wáwálé nnó gébé géchwɔɔ, ne géchwɔ mé eyigé bɔɔ abi alú ne meti negbo awuú nye meko Maá Eɔwɔ. Ne bɔɔ abi awuú ne áfyéé metɔɔ ne ji, ákerege nyé né meti geɔwá.

²⁶ Ndere Nte wa jimbɔ alú manchyéé geɔwá mbɔntó ne ji apye me Maá wúú nnó mbé menchyéé geɔwá.

²⁷ Ne achyéé me Maá wúú uto mansó mpa akwaá, néndé melú Maá Nte Mekwaá.

²⁸ “Ékágé déla mano mekpo fuú gétúgé mechɔ ewé. Gébé géchwɔɔ eyigé áwuú bɔɔ abi alú né mmu manome áwuú nye mekomejɔɔ Maá Nte Mekwaá

²⁹ Awúgé átánege nye mmu manome. Abi ápyéé unó bi Eɔwɔ akélege, ákwilége nye akpe né geɔwá eyi gélágé byé. Ne abi ápyéé gabo ákwilége nye akpe né unɔɔ mpa.

³⁰ Nkágé téne fɔ ushu ushu ba mpye genó. Nkane Nte wa agárege me mbɔntó ne nsɔɔ mpa. Ne gefɔɔ eyigé me nsɔɔ mpa gelú cho, néndé nkélege lé mampyeye genó eyigé muú ayi atámé me akélege nnó mpye, epófɔ ndere me nkélege mampye.

Bɔ ntɛsɛ Jisɔs

31 “Mbɔgɛ me mbɔɔ nke ngarege bɔɔ depɔ ɛtirɛ dɛtome ne uto ba ɛbyɛnnɔ unɔ bi me ngarege mbɔ ɔlɔ detu.

32 Muu fɔ ntɔ alu ayi alu ntɛsɛ wa, ne nkaa nnɔ unɔ bi ji agarege atome ne me, ulu wawale.

33 Enyu detɔ nya bɔɔ dentɔɔ mbaa Jon menwyaa bɔɔ manaá ɛsɔwɔ, ne ji agare enyu wawale gefɔgɛ muu ayi me nlu.

34 Me nkelege fɔ nnɔ bɔɔ akaa gefɔgɛ muu ayi me nlu. Me njɔgɛ mbɔ ntome ne Jon, nkelege elɛ nnɔ enyu dewu nnɔ ɛkagɛ dekwe mpa ɛsɔwɔ.

35 Ji Jon abɔ alu ɛkɛ ɛtulekarj ɛwɛ ɛlɔlɔ ɛgɛnege. Ne mboɔ gɛbɛ fɔ enyu debo dɛsɛ genjɔɔ ji ne nechɔchɔ.

36 Me nnya unɔ bi ulɛrege gefɔgɛ muu ayi me nlu, ɛbi njea upwɔ ɛbi Jon agare. Elɛ wye utɔɔ ubi, ɛbi Nte wa afyɛɛ me nɛ amu nnɔ nnɛrɛ, ubi ne mpyɛɛ. Ne ubi ne ulɛrege nnɔ Nte wa ne atɔmɛ me.

37 Ne Nte wa muu atɔmɛ me, agare ntɔ gefɔgɛ muu ayi me nlu. Enyu delu danwu meko wuu, ne ye gefɔgɛ muu ayi ji alu delu dangɛ.

38 Ne enyu debelɛ fɔ mekomejɔɔ wuu nɛ matɔɔ nyu wɔ, nɛndɛ genɔ eyi gelerege mbɔ elɛ matɔɔ ɛwɛ enyu dela defyɛɛ fɔ ne muu ayi ji atɔmɛ wɔ.

39 Enyu decherege uno ɛbi asame nɛ muu nje ɛsɔwɔ ayi defɛrɛ nnɔ ji ne apyɛɛ enyu debɔ genwa eyi gelagɛ byɛ ne mekomejɔɔ yimbo ajɔɔgɛ atome elɛ ne me.

40 Yɛmbɔ enyu dekɛlegɛ fɔ manchwɔ ɛta wa nnɔ debɔ genwa eyi gelagɛ byɛ.

41 “Me nkɛlegɛ fɔ nnɔ akwaá afɛɛ me.

42 Yɛmbɔ ndere me nkaa enyu, enyu debɔɔ fɔ gejeɛ ne ɛsɔwɔ wɔ.

43 Me nchwɔ nɛ mabɔ Nte wa, enyu deshya manse me. Yɛmbɔ muu yi chá achwɔgɛ nɛ mabɔ amii jimboɔ, enyu deselɛ nye ji.

44 Enyu dekɛlege nnɔ ate bɔɔ ne afɛge enyu dekɛlege fɔ nnɔ muu yi ji mbiɔ ne alu ɛsɔwɔ, afɛɛ enyu. Epyɛmbɔ nnɔ ne enyu defyɛɛ matɔɔ ne me.

45 “Yɛmbɔ defɛrɛgɛ fɔ nnɔ me ne nkúu nye enyu mpa nɛ mbe ushu Nte wa, elɛ Mosis ayi enyu dɛnɛrɛ matɔɔ ne ji ne akuu nye enyu mpa.

46 Mbɔgɛ enyu debɔ defyɛɛ matɔɔ ne Mosis wawale, mbɔ defyɛɛ ntɔ matɔɔ ne me, nɛndɛ unɔ bi ji asamɛ, utoo ne me.

47 Tɛɛ ndere enyu delá kamɛ nnɔ unɔ bi Mosis asamɛ ulu wawale wɔ, epyɛmbɔ nnɔ ne dekame nnɔ ɛbi me njɔgɛ ulu wawale?”

6

Jisɔs achyɛɛ delɛ bɔɔ ata menyɛɛ

(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

1 ɛbɛlɛgɛ, Jisɔs achyaa gɛntoogɛ mewaa Galilii eyigɛ akuu ntɔ nnɔ gɛntoogɛ Tiberas.

2 Ne gejamɛgɛ bɔɔ akwɔlege ji gɛtugɛ ágɛnɛ gepɔgɛ ufɛlekpá ɛbi ji apyɛɛ bɔɔ mameɛ átoó.

3 Jisɔs ne baá utɔɔ bií akwɔ ájye jwɔle nɛ mfaá mekwe.

4 Gɛbɛ eyigɛmbɔ, epaa bɔɔ Jus ɛwɛ akuu nnɔ epaa koó upu, ɛla kwɔkwɔlɛ.

5 Ne Jisɔs abwɛgɛ amɛ agɛ ndere gejamɛgɛ bɔɔ achwɔɔ ɛta wuu, ajɔɔ ne Filip akɛ, “Dɛname mbɔ brɛd ɛfɔ ayi akwanege bɔɔ bina manyɛ?”

6 Agii mbɔ manwu meko yi Filip ashuge nye, nɛndɛ jimboɔ akaa mɛ genɔ eyigɛ ji abɔɔ mampyɛ.

7 Filip ashuu ji meko aké, “Yé dékpá élé ñká eyi muú utóó anyéé né ámfáá aneé ne déna bred dékáre ukéké ukéké mbaá bós bina, akwánégé fó ébwó ako.”

8 Ne maá utóó Jisós ayifo ayi akúu ji nnó Andru menmo Simun Pita, aké,

9 “Njye gesa fá, alú fana ayi awyaa ntó bred eta eyi ápye ne bele ne meshuu épea, yémbó ekwánege mbó bós bina nnó?”

10 Ajósé mbó, Jisós aké, “Gáre yéndémuú ajwólé ka.” Melú ewémbó ejá dambyanja dóó, bós abi ajwólé wye ande ébwó ébwó álú genógé délé bós átáa.

11 Ne Jisós asé ntóó bred eyímbó, achyé matamé mbaá Ésówó, akaré mbaá bós abi ajwólé eféé. Wye mbó ntó ne apye ne meshuu eyímbó épeá ne yéndémuú ase ndere ji akélege.

12 Anyéé agbéé, Jisós agaré baá utóó bíi aké, “Nywerege ayi álaá ekágé délyaa yéé genógefó?”

13 Ne ányweré ayi álaá ágbeé usá úfyáneupeá yé élé ntó bred ébó elú élé eta.

14 Ne bós bina ágégé gepoge ufélekpá bina, ébí Jisós apyémbó, aké, “Gé muú ekpávé Ésówó wáwálé na, ayi alú manchwó fa mme.”

15 Jisós ákágé nnó bós bimbo ákélege mangbaré ji ne utóó ápye ji ábé mfwa, alyaa ébwó ama akwó afé te mfaá mekwe jimbíi.

*Jisós aké mfaá meko manaá
(Mat 14:22-23; Mak 6:45-52)*

16 Nkwálé akwónégé baá utóó Jisós áshulé afé né mbale géntóógé mewaá eyigémbó,

17 ákpe ékpe manchyaá ájyé né meló Kapanóm. Gébé eyigémbó utuu ugi, ne Jisós abó alú danchwó báne ébwó.

18 Ndere ajyéé mbyo metometo ammye apye mgbannyi akwóme.

19 Ébwó ájyéé genógé ñkpa neke eni, aké ágéne nkane Jisós akéne mfaá meko manaá achwó kwókwólé ne ekpée, ábó éfó.

20 Ne Jisós ajoó ne ébwó aké, “Défógé, élé me.”

21 Ajósé mbó mataó ágo ébwó mansé ji ákpe né mmu ekpée, aké ápéle ékpe étaré mé mbale mewaá né mbaá ayi ébwó ájyéé.

Jisós alú eké bred ayi achyége genwá

22 Bíi uyyage, gejamégé bós abó alu né egbé géntóógé mewaá ewefó, ágé nnó élé ékpe éma ne ébó elú né mbale nnyi. Ape áge sé Jisós wó, ne ate nnó ji abó ákpeé fó ékpe ewémbó ne baá utóó bíi wó, baá utóó bíi ábó afé ébwó ambíi.

23 Wye né bíi bimbo, makpe fó átané né meló Tiberas achwó táre né mapea gentoge mewaá kwókwólé ne mbaá ayi Ata Jisós abó ajelé bred bós anyéé.

24 Apé Jisós ne baá utóó bíi né makpe yimbo ágé wó. Ákpe makpe yimbo áchyaá géntóógé mewaá eyigémbó afé né meló Kapanóm ákélege Jisós.

25 Agégé ji, ágií ji aké, “Ménleré ndé gébé wó achyaá géntóógé mewaá achwó wé?”

26 Jisós ashuu ébwó meko aké, “Me ngarégé enyú wáwálé nnó dékélégé fó me gétúge gepoge ufélekpá ébi enyú dégené. Dékélege élé me gétúge dényéé bred dégbeé.

27 Détulégé fó mmye dékélégé menyéé ayi áchóge, mmyége mmye dékélégé élé menyéé ayi achyégé genwá eyi gélagé byé. Ji yimbo ne me Maá Nte Mekwaá nchyégé nyé enyú. Nte wa Ésówó apye ukpekre uno fó ne alárege nnó ji achyéé me utóó bíi, nnó nchyége bós genwá eyigémbó.”

28 Ne bós bimbo ágií ji aké, “Esé dépyéémbó nnó ne dépyéé utóó Ésówó?”

29 Jisós ashuu ébwó meko aké, “Utóó Ésówó bimbo úlú nnó enyú défyéé metóó ne muú ayi ji atómé.”

30 Bɔɔ bimbɔ ama agii ji aké, “Ndé ufélékpá ebi wɔ ɔmáge pye nnó esé dégé ne dékámé ne genó eyigé wɔ ɔjɔ́oge?”

31 Ukwéne ante sé anyé nyá mana né mashwóne, wye ndere asamé né mmu bɔ ηwe Esɔwɔ nnó, ‘Achyéé ebwɔ bred ayi atané né mfaánebuú ányé.’”

32 Ne Jisɔs aké ne ebwɔ, “Me ngarége enyú wáwálé nnó epófɔ Mosis ne achyéé enyú bred ayi átané mfaánebuú, élé Nte wa ne achyége ushuú bred ayi mbɔɔ ayi atané né mfaánebuú.

33 Bred ayi Esɔwɔ achyége élé muú ayi atané mfaánebuú ne achyége bɔɔ genwá eyi gélá gébyéé.”

34 Jisɔs ajɔ́oge mbɔ, bɔɔ bimbɔ aké, “Ata chyége esé bred yimbɔ yéndégébé.”

35 Ne Jisɔs agaré yé ebwɔ aké, “Me ne nlú bred ayi achyége genwá. Yéndémuú ayi achwɔ́ eta wa mesa ammye sé ji, ne muu ayi áfyéé metɔ́ ne me mmwólé manaá nto epye sé ji.

36 Ne ngare mé enyú nnó enyú dégé me yémbɔ défyéé matɔ́ ne me wɔ.

37 Yéndémuú ayi Nte wa achyége me, achwɔ́ nyé eta wa, ne yéndémuú ayi achwɔ́ eta wa, me mbuú fɔ ji.

38 Néndé me ntané fɔ mfaánebuú manchwɔ́ pye ndere nkélege wɔ, nchwólé mampye ndere muú ayi atómé me akélege.

39 Ne genó eyigé muú ayi atómé me akélege nnó, mpye gélú nnó ekágé mpye yéé muú ama anó né geluágé bɔɔ ako abi ji achyéé me. Mpye élé ebwɔ akwilé né negbo né bií bi kwyakwya.

40 Néndé genó eyigé Nte wa akélege gélú nnó, yéndémuú ayi agéné me Maá wuú ne áfyéé metɔ́ ne me, abɔ genwá eyi géláge byé. Ne me mpye nyé ji akwilé né negbo né bií ebi kwyakwya.”

41 Jisɔs ajɔ́ogé mbɔ, bɔɔ bimbɔ áɔ manménégé gétúgé ji ajɔ́ aké, ‘Me nlú bred ayi atané mfaánebuú ashulé mme’.

42 Aké pɔ́ nnó Jisɔs maá Josef na? Esé dékage mma wuú ne nte wuú. Epyembo nnó ne ji aké atané mfaánebuú ashulé mme?

43 Ne Jisɔs ashúú yé ebwɔ meko aké, “Gógé manménégé ne ate,

44 yéé muú ayi akágé chwɔ́ eta wa ayi nte wa muú atómé me alá aja ji áchwɔ́ wɔ apó. Ne ayi achwɔ́ eta wa, mpye nyé ji akwilé né negbo né bií bi kwyakwya.

45 Muú ekpávé Esɔwɔ fɔ abɔ asá nnó, ‘Esɔwɔ alárege nyé bɔɔ ako meti.’ Ewena etene nno yéndémuú ayi awuú ne agii genó eyigé Nte wa akélege, achwɔ́ eta wa.

46 Menjɔ́ mbɔ, epófɔ nnó muú fɔ agé mé Nte wa wɔ, ekosé me muú ntané eta wuú ne ngéne ji.

47 Ngaré enyú wáwálé nnó yéndémuú ayi áfyéé metɔ́ ne me abɔ́ genwá eyi gélá gébyéé.

48 Me nlú bred ayi achyége genwá.

49 Ukwéne ante nyú anyé nya mana né mashwóne, yémbɔ ágbɔ.

50 Ne gé bred ayi atané mfaánebuú ashulé mme, ji ne alu gefɔ́ eyigé yéndémuú ayi anyé ji agboó fɔ.

51 Me nlú bred ayi achyége genwá, ayi atané mfaánebuú ashulé mme. Yéndémuú ayi ányéé bred yina abéé ne genwá eyi géláge byé. Ne bred yina élé menyammye wa ayi nchyége nyé mbaá bɔɔ mme mekó manwene genwáge bwɔ́.”

52 Jisɔs ajɔ́ogé mbɔ, bɔɔ Jus áɔ́ manyé mbeé metometo ne ate aké, “Mende yina achyége mbɔ esé menyammye wuú nnó dényé nnó?”

⁵³ Jisṣos aḵṣṣó yé ne ebwó aké, “Ngarége enyú wáwálé nnó, mbṣṣogé enyú délá dényéé menyammye Maá Nte Mekwaá ne dényúú manóó mií wó, débṣṣ fṣ geṇwá.”

⁵⁴ Ne yéndémuú ayi anyéé menyammye wa ne anyúú manóó ma, abṣṣó geṇwá eyi gélagé byé, ne mpye nye ji akwilé né negbo né bíí bi kwyakwya.

⁵⁵ Néndé menyammye wa alú menyéé wáwálé ne manóó ma ntó málu genó eyigé anyú wáwálé.

⁵⁶ Yéndémuú ayi anyéé menyammye wa ne anyú manóó ma, abéé muú ama ne me, ne me ntó mbéé muu ama ne ji.

⁵⁷ Nte wa menchye geṇwá ató me, Me ntó nwyaaá geṇwá gétú jíí. Mbṣṣntó ne yéndémuú ayi anyéé menyammye wa abṣṣó geṇwá gétú ya.

⁵⁸ Gé bréd ayi atané mfaánebuú ashulé mme na. Apóṣṣf éké mana ayi ukwéne ante nyú anyé nýá ne ábelégé ágboó. Yéndémuú ayi anyéé bréd yina abéé mebe te kwyakwya.”

⁵⁹ Jisṣos aḵṣṣó depṣṣ etiré na né Kapanṣm, gébége alérege bṣṣó unó né mmu echa mmyemenene.

Gejamégé ankwólé Jisṣos alyaaá jíí

⁶⁰ Gejamégé ankwólé Jisṣos áwúgé genó eyigé ji alérégé áké, “Genó eyigé mende yi alérege getoó. Yéé muú ayi akámege gefṣṣogé genó eyigé na apṣṣ.”

⁶¹ Yémbṣṣ Jisṣos akágé né mmu metṣṣ wuú nnó ankwóle bíí anménége gétúgé mechṣ ewé ji aḵṣṣó. Aké, ne bwṣṣ, “nnó mechṣ ewéna epye nnó enyú deja mmye meso?”

⁶² Ébegé mbṣṣ, enyú deferege nye nnó mbṣṣogé dégége Me Maá Nte Mekwaá ndere nkérége meso mbaá ayi ntané yé?

⁶³ Elé Mendoó ne échyege geṇwá. Menyammye mekwaá apye ye genó cháchá! Unó bi Me njṣṣ mbṣṣ ne enyú, utané mbaá Mendoó ne ubi ne uchyege geṇwá eyi gélagé byé.

⁶⁴ Yémbṣṣ, enyú abifṣ défyéé matṣṣó ne me wó.” (Jisṣos akaá mé te ula uló bṣṣó abi alá fyé matṣṣó ne ji wó, ne muú ayi achyege nye ji mankwaaá)

⁶⁵ Ne aḵṣṣó ne ebwó aké, “Gé ula bí ngaré enyú nnó, muú akágé chwṣ fṣ eta wa, mbṣṣogé Nte wa alá leré ji meti wó.”

⁶⁶ Elo né gébé eyigé na, gejamégé ankwólé bíí ája mmye meso, ámagé kwóle sé ji.

⁶⁷ Ne epyégémbṣṣ, Jisṣos aké ne anḵbá bíí áfyáneapeá, “Nnó enyú ntó dékélégé manlyaaá me?”

⁶⁸ Simun Pita ashuuú ji meko aké, “Ata, esé demágé lya wṣ défé efṣ? ele wa ne uwyaaá mekomejṣ ayi achyége geṇwá eyi gélagé byéé.”

⁶⁹ Esé défyéé matṣṣó ne wṣ ne dékaaá nnó wṣ ne olu Muú Ukpea ayi Esṣwṣ átómé.”

⁷⁰ Jisṣos ashuuú ebwṣ meko aké, “Me ne njyá enyú áfyáneapeá, yémbṣṣ muú nyú ama alú danchṣmeló.”

⁷¹ Jisṣos aḵṣṣó ato lé ne Judas maá Simun Iscarot, yélé alú né geluágé abi áfyáneapeá, ji ne achyege nye Jisṣos mankwaaá.

7

Jisṣos ne anḵmo bíí

¹ Jisṣos anérégé manlére unó bi, aló mankéné né gebagé mewaaá Galilií, akélégé fṣ manjye né gebagé mewaaá Judiya gétúgé ákpakpa bṣṣó Jus akélege manwá jíí.

² Gébé eyigémbò epaá bós Jus ewé ákuú nnó epaá baá otó elá kwókwólé. *

³ Ne aḡmo Jisós abi ande áké, “Lyaá fa ojye né gebagé mewaá Judiya oḡye ufélekpá aḡkwólé bye ágé.

⁴ Néndé muú aké akélege nnó bós ákaá gefogé muú ayi ji alú, apyéé fḡ utós bií bíbí. Té ndere okágé pye ufélekpá ebi, éḡme nnó oḡye ubi mbaá ayi bós ako ágéne.”

⁵ Aḡmo bií ájógé mbò ye ebwó ntó áfyéé fḡ matós ne Jisós wó.

⁶ Jisós ashúú ebwó meko aké, “Eya gébé gélu danḡwóne, né egbé ewé nyú dékágé jyé yéndégébé.

⁷ Bós mme akage paá fḡ enyú, ápaá elé me, néndé me ngarege gabo ayi ebwó apyéé gbógónó.

⁸ Enyú chóge epaá ewéná me njyéé fḡ nana néndé gébé ya gélu danḡwóne.”

⁹ Ajógé mbò ama abéle mboó ndó né Galilíi.

Jisós afé epaá baá otó

¹⁰ Aḡmo Jisós ájyéé ji alá meso akwólé ebwó afé bíbí, epóḡ gbógónó.

¹¹ Ndere bós ányéé epaá ewémbò, ákpakpa bós Jus áló mankelé Jisós, ágigé ate bós áké, “Mende yimbo alé?”

¹² Bós abi áchwós epaá ewémbò, aḡménege ákuú Jisós meno. Abifó áké, “Alú muú melóméló,” abifó ntó áké, “Nḡba” “achós bós makpo.”

¹³ Yémbò yéé muú ayi akuú Jisós meno gbógónó apó néndé áfó ákpakpa bós Jus.

¹⁴ Anyéé epaá ekáregé mmye, Jisós afé né mmu echa upé Eḡwó alárege meko mejó Eḡwó.

¹⁵ Ne ákpakpa bós Jus áwúgé ndere Jisós alárege, mano alá ebwó mekpo fuú ágigé ate áké, “Dénḡá etire na détané mende yina efó, ayi yéé ḡwe ji alá ági dḡ wó?”

¹⁶ Ajógé mbò, Jisós ashúú ebwó meko aké, “Unó bi me nlérege mbò utáné fḡ me né metós wó utané lé mbaá muú ayi atómé me.

¹⁷ Muú ayi awyaá metós mampye genó eyigé Eḡwó akélege, ji ne akágé nyc mbaá yi unó bi me nlérege mbò utánege. Yéé utánege lé mbaá Eḡwó yéé lé né metós wa, akágé nyc.

¹⁸ Muú ayi ajógé unó bi utánege ji né metós, akélege lé nnó ḡḡ wúú akwó. Yémbò muú ayi akélege nnó muú ayi atóme ji akwó ḡḡ, ajoge genó eyi gelu wáwálé, ábyógé fḡ gebyó cháchá.

¹⁹ Mosis abó achyé enyú mabé, wá mbò fḡ wó? Yémbò, yéé muú nyú ama ayi abelé aji apó. Ulannó enyú demuame manwá me?”

²⁰ Jisós ajógé mbò, bós bimbo áshúú ji meko aké, “Melo nchye achyégé wo efwyale, ndé bós amuame manwá wó?”

²¹ Ji ntó ashúú ebwó meko aké, “Me mpye muú ató bií uwyáá, enyú délá mano mekpo fuú.

²² Ele Mosis ne achyéé enyú ebé nnó desógé nsó. Ye lé ela elo fḡ ne ji wó, elo ne ukwéne ante nyu, enyu desó baá nyu nsó né bií uwyáá.

²³ Ne mbógé bií ebi asó maá nsó ukwegé bií uwyáá, enyú desó ji nsó nnó ekágé dékwé ebé Mosis, ulannó enyú désó matós ne me gétúgé me mpye menyammye muú meko ató né bií uwyáá?

* 7:2 Elú wáwálé nnó: Epaá baá otó elé epaá ewé bós Jus aténege baá otó né mbaá ayi alú bḡmbò, manḡwólé wye átámége Eḡwó né galógáló ayi alárege ebwó né mashwone.

24 Muú apyegé genó ékágé débó mbe déjóó nnó ji apye gabo ndere bóó ako ágene, ayi délá débóó mbe dékaá ulá wó. Cherége dékaá né meti ewé elú cho ne desó mpa wuu.”

Nde mmú alú Muú yi Esowó akweré ji elá gefwa

25 Ndere Jisós alérege bóó Jerosale, abifó álo mangigé ate áké, “Pó mende yi ákélege na ji manwá na?”

26 Pe ndere ji ajóógé mejóó né mbe ushu bóó ako ne yeé muú ayi apégé meko apó, nnó ákpakpa sé ágé nnó ji ne alú Muú yi Esowó akweré ji elá gefwa waá?”

27 Ndofo ji fó wó néndé Muú yi Esowó akweré ji elá gefwa aké achwóó muú akágé fó mbaá ayi ji atánégé yémbó esé dékaá mbaá yi mende yina atané.”

28 Ndere Jisós alú lérege né mmu echa upe Esowó, abweé meko mfaá aké “Elú wáwálé nnó enyú dékaá me ne dékaá ntó mbaá yi me ntané yémbó me nchwó fó fa né utó ba wó, nchwólé gétúgú muú ayi atómé me. Elu wawale nno ji ne atómé me ne enyú dékágé fó ji.

29 Me nkágé ji néndé me ntané lé eta wuu. Ji ne atómé me nnó nchwó.”

30 Ajóógé mbo, bóó bimbó ákwilé nnó ápyé ji yémbó yeé muú ayi ataaá ji ebwó mmye apó, elé gébé éjii gélá gelú dankwóne.

31 Yémbó né geluáge bóó bimbó gejame abi áfyéé metóó ne ji ájóógé áké, “Muú yi Esowó akweré ji elá gefwa achwóógé nnó amáge pye gepoge ufelekpa upwóó ébi mende yina apyé?”

32 Bóó ékwó Farasi abi alú efeé áwúgú ndere bóó anménegé gétúgú Jisós, ácho ula ne anóó baá ampyéé upe Esowó, áfó ámbamé echa upe Esowó nnó ayye apyé Jisós.

33 Ne Jisós ajóó aké, “Me mbelege sé ne enyú dóó, ela gachyéé me nkerege meso mbaá muú ayi atómé me.

34 Enyú dékélege nye me, yémbó degéne fó me. Mbaá ayi me mbéé enyú dékágé chwó fó wye.”

35 Ajóógé mbo, ákpakpa bóó Jus álo mangigé ate áké, “Nde mbaá yi mende yina aferé nnó ji ayye, ayi yeé dékélé ji délá dégéné? Nnó ayye jwóle nye elé né gebagé mewaaá Greek ne maló ayi bóó sé ájwólege, alerege bóó Grek nekomejóó Esowó?”

36 Ajóó mbo, aké, “Enyú dékélege nye me dégéné, ne mbaá yi me mbéé, enyú dékágé chwó fó wye. Ula utene mbo nnó?”

Maná ami machyége geḡwá

37 Kwyakwya bíí bí ányéé epaa ewémbó, ulú gekpekepege bíí. Né bíí bimbó Jisós akwilé ka ajóó kenke aké, “Yéndémuú ayi mmwólé manaá epyéé ji achwó anyú eta wa. †

38 Muú afyegé metóó ne me, genó eyi gepye ne ji gebeé wye ndere ásamé né mmu ḡwe Esowó nnó, ‘Genó eyi gétánege ji te metóó gebéé eké nnyi eniné néwya manaá ami machyége geḡwá.’”

39 Manaá ami machyége geḡwá ami Jisós ajóó mbo matené mbaá Mendoó Ukpea ewé bóó abi áfyéé matóó ne Jisós ábóó nye. Né gébé eyigémbó, Esowó abó alú danchyéé ébwó Mendoó Ukpea, néndé Jisós abó alú dangbó akéré meso mfaánebuú mbaá ayi Esowó achyegé ji enógé.

Bóó ájóógé unó ucháuchá gétúgú Jisós

† 7:37 Elú wáwálé nnó: Gébége epaa ewéna ampyéé upe Esowó áyyéé yéndé bíí átuú manaá áchwóó ne mami né echa upe. Ndere ápyéé mbo áteé nkane Esowó áchyéé nya bóó bíí manaá gébége ébwó ákene né mashwóne. Jisós ájóógé nnó ji alu eké manaá mimbó mbaá bóó.

40 Bɔ́ bimbɔ́ áwuúgé genó eyigé Jisɔs ajɔ́, abifó áké, “Elú wáwálé nnó mende yina alú muú ekpavé Esɔwɔ́ ayi débó dégilé.”

41 Abifó áké, “Alú Muú yi Esɔwɔ́ akweré ji elá gefwa.” Yémbɔ́ abifó áké, “Epyemɔ́ nnó ne Muú yi Esɔwɔ́ akweré ji elá gefwa átanégé né Galilíi.

42 Pó ηwe Esɔwɔ́ áké na, Muú yi Esɔwɔ́ akweré ji elá gefwa abéé mpyáne mfwa Devid ne ábyéne ji né Beteléhém, melɔ́ ewé mfwa Devid atané wye?”

43 Ndere elúmbɔ́, bɔ́ abifó ájɔ́gé ágáme Jisɔs, abifó ágáme fɔ́.

44 Bɔ́ abifó ábɔ́ alú mampyé ji, yémbɔ́ yé muú ayi ataá ji ebwɔ́ mmye apó.

Akpakpa bɔ́ Jus áshya mamfyé metá ne Jisɔs

45 Ambamé echa upé Esɔwɔ́ abi ábɔ́ átomé ebwɔ́ nnó ájye apyé Jisɔs, ákeré meso amuamu mbaá anɔ́ baá ampye upé Esɔwɔ́ ne ekwɔ́ bɔ́ Farasi. Achwógé ákpakpa bimbɔ́ agíi ebwɔ́ áké, “Ulannó enyú délá chwɔ́ ne ji wɔ́?”

46 Ambamé bimbɔ́ áshuú ebwɔ́ meko áké, “Esé délú danwú muú fɔ́ ajɔ́ gefógé depɔ́ etiré mende yimbɔ́ ajɔ́gé.”

47 Ekwɔ́ bɔ́ Farasi áshuú ebwɔ́ meko áké, “Nnó abwɔ́lé enyú ntó?”

48 Ebwɔ́ ama gíi áké, “Nnó enyú dékaá yeé muú sé ama né geluágé ákpakpa, yé ebéle muú ekwɔ́ Farasi ayi áfyéé metá ne ji?

49 Ngba! Ekosé bɔ́ abi alá kaágé mabe sé ne áfyéé metá ne ji. Ne ebwɔ́ bimbɔ́ alu bɔ́ abo né mbe ushu Esɔwɔ́.”

50 Muú Farasi fɔ́ ayi ebwɔ́ ákuú ji Nikodemus muú yi abɔ́ ájye mbaá Jisɔs, abɔ́ alu ntó né geluage bwɔ́. Agíi ebwɔ́ áké,

51 “Nnó ebé sé egbarege muú nnó alú gyéé ayi bɔ́ alá lu danwú mpa wuú akaá mechɔ́ ewe ji apye?”

52 Akpakpa bimbɔ́ áshuú ji meko áké, “Elú eké wɔ́ ntó ɔlu muú Galilíi. Chó gíi né mmu ηwe Esɔwɔ́ ne ɔkaá nnó muú ekpavé Esɔwɔ́ atanégé fɔ́ né Galilíi.”

53 Ajɔ́gé mbɔ́, yéndemuú atyaá akeré meso né gepú jíi.

8

Apye mendée ayi akwené ulɔ́

1 Jisɔs akwɔ́ afe ji né Mekwe Olif.

2 Ne bíi ujjágé ji ama kéré meso né dachi echa upé Esɔwɔ́. Gejamégé bɔ́ áchwɔ́ anɔ́ ji mme ne ajwɔ́lé ka aló manlérégé ebwɔ́.

3 Ndere ji ajɔ́gé, anléré mabé Esɔwɔ́ ne ekwɔ́ bɔ́ Farasi áchwɔ́ ne mendée ayi akwené ulɔ́. Achoó ji né mbe ushuú bɔ́ ako abi alú efé.

4 Áké ne Jisɔs, “Ménleré, esé dépye mendée yina nkane akwéne ulɔ́.

5 Asá né mmu ηwe mabé Mosis nnó ábɔ́ manwá gefógé mendée yina ne mataá. Ne wɔ́ ɔjɔ́ nnó?”

6 Nkwé yi ebwɔ́ agíi mbɔ́ elé metaá né ebwɔ́ ápené nnó Jisɔs akwegé, ebwɔ́ ágé meti manjɔ́ nnó apye gyéé.

Yémbɔ́ Jisɔs abyelé mme asamé genó gefɔ́ ne enɔ́ ebwɔ́ wuú.

7 Ndere ebwɔ́ alú ágigé wye ji gígé, Jisɔs anyaá mmye mfaá áké ne ebwɔ́, “Mbógé muú nyú fɔ́ alú dampye gabo, abɔ́ mbe abɔ́ ntaá ató ji.”

8 Ajɔ́gé mbɔ́, ama byéle mme asamé genó ne enɔ́ ebwɔ́ wuú.

9 Bɔ́ abi achwɔ́ ne mendée yimbɔ́, áwuúgé nkane Jisɔs ajɔ́, alɔ́ manjye ama ama. Bɔ́ kpakpa ne ábɔ́ mbe alɔ́ manjye. Afé kpá ályá mendée yimbɔ́ téné né mbe ushuú Jisɔs.

‡ 7:52 Elú wáwálé nnó: Ukwene bɔ́ ηwe abi mbembe apó ne maló ηwe yina. ɔlɔ́ né 7:53 ɔkwóné né 8:11.

10 Jisṣ anyaa mmye mfaa aké ne mendée yimbṓ, “Bṓṓ bimbṓ alé? Nnó yéé muú fṓ ajṓṓ nnó wṓ nkwe mpa wṓ?”

11 Mendée yimbṓ ashuu ji meko aké, “Ata yéé muú ajṓṓ wṓ.” Ajṓṓgé mbṓ, Jisṣ ajṓṓ yé aké, “Yé me ntó mpyéé wṓ genó, chṓ, ṓpyéé sé gabo.”

Jisṣ alú genḡbṓ mbaa bṓṓ mme

12 Ewyágé Jisṣ ama jṓṓ ne ekwṓ bṓṓ bimbṓ aké, “Me nlú genḡbṓ mbaa bṓṓ mme, muú yi akwólege me, akéné fṓ né gemua, agéne nye lé genḡbṓ eyi gechyege genwá.” *

13 Ne ekwṓ bṓṓ Farasi aké ne ji, “Gé yé nkane ṓtené ntésé né gemε jyε, ebyennṓ depṓ etiré wṓ ṓgárege mbṓ delu detu.”

14 Jisṣ ashuu ebwṓ meko aké, “Yé me nténé lé ntésé né gemε ya, depṓ etiré me ngarege mbṓ dépṓ fṓ detu, néndé me nkaáge mbaa ayi ntané ne mbaa ayi njyéε. Yémbṓ enyú dékaágé fṓ mbaa ayi ntané, yé mbaa ayi njyéε dékaágé.”

15 Enyú decherege depṓ ndere akwaa áchérege, me nchérége yéé mechṓ muú fṓ.

16 Ne yéé ebélé nnó ncherégé, uchéchére ba ulú cho néndé nchérége fṓ me mbiú, Nte wa muú atómé me alú ne me.

17 Asá né mmu mabé nyú nnó bṓ ntésé apea ájṓṓgé genó gema, ebyennṓ mechṓ ewémbṓ epṓ fṓ detu.

18 Me ntené ntésé né gemε ya, ne Nte wa muú atómé me alú ntó ntésé wa.”

19 Ajṓṓgé mbṓ, ebwṓ ágiú yé ji aké, “Nte wye alú efṓ?” Jisṣ ashuu ebwṓ meko aké, “Esé ne nte wa yéé muú ayi enyú dékágé ápṓ. Mbṓgé enyú debṓ dékaa me, mbṓ dékaa ntó Nte wa.”

20 Jisṣ abṓ ajṓṓgé depṓ etiré na gébége ji álerege bṓṓ né dachi echa upe Esṓwṓ kwṓkwṓlé ne mbaa ayi ábélege makwa ayi áfyéε nka Esṓwṓ wye. Yémbṓ yéé muú ayi apyéné ji apṓ néndé gébé jií gélú dankwóné.

Jisṣ akwelé mbeé mbaa bṓṓ abi dlá kame fṓ nnó ji alu muú ayi Esṓwṓ atome ji wṓ

21 Ewyágé Jisṣ ama jṓṓ ne ekwṓ bṓṓ bimbṓ aké, “Me njye nye mbaa fṓ, enyú dékelégé nye me dégéné, ne dégbṓṓ nye né mmu gabo enyú. Ne mbaa ayi me njyéε enyú dékaágé chwṓ fṓ wye.”

22 Akpakpa bṓṓ Jus áwuúgé mbṓ ágiú ate aké, “Nnó ájye wá nye gemε jií waá? Mbṓgé mbṓ fṓ wṓ, ula bi ji ajṓṓgé nnó ‘mbaa ayi ji ajye nye esé dékaágé jyéε wye utené nnó?’ ”

23 Jisṣ ashuu ebwṓ meko aké, “Enyú détané fa mme yina, me ntané mfaánebuú, enyú délu bṓṓ mme, me mpṓ fṓ muú mme.”

24 Gé ula bi mbṓ njṓṓ ne enyú nnó, dégbṓṓ nye né mmu gabo nyú. Ne mbṓgé enyú délá kame nnó, ‘Me Nlú Muu ayi Me Nké Nlú wṓ, dégbṓṓ nye né mmu gabo nyú wáwálé.’ ”

25 Ebwṓ ágiú yéé ji aké, “Wṓ olú waá?” Jisṣ ashuu ebwṓ meko aké, “Me nlú muú yi mbṓ ngárege mé enyú te gachiú nnó nlú.”

26 Nwya gejamégé unṓ bi njṓṓgé ulérege nnó enyú dékwé mpa. Yémbṓ muú ayi atómé me ajṓṓgé wáwálé ne genó eyigé nwúgé eta wuu géji ne ngárege bṓṓ mme.”

27 Ndere Jisṣ abṓ ajṓṓge mbṓ ebwṓ abṓ akaa fṓ nnó ajṓṓgé mbṓ atome lé ne Nte wuu wṓ.

* 8:12 Elú wáwálé nnó: Jisṣ abéé ne ánkwole bií yéndégébé wye nkane gekwage mewε gebo gelú ne bṓṓ Isreli gébége átané né Ijpt. (Ge Esṓ. 13:21)

28 Ne Jis̄s aj̄ó yé ne ebw̄ó aké, “Gébégé abw̄ege nȳe me Maá Nte Mekwaá né mfaa, gébé eyigémb̄o ne dékáage nȳe nn̄ó, ‘Me Nlú Muú ayi Me Nké Nlú’ ne dékáage nȳe ntó nn̄ó me nj̄oge f̄ó genó gef̄ó né ushu ushu ba, mpȳe lé eyigé Nte wa aleré me nn̄ó mpȳe. †

29 Ne ji muú atómé me alú ne me, alyaa f̄ó me mbiú w̄ó néndé mpȳe unó bi ujigé ji metáó.”

30 Ne gejamé b̄óó abi áwuú ndere Jis̄s aj̄óógé unó bina ákamé nn̄ó ulú wáwálé.

B̄óó abi dlu baá Abraham wáwálé

31 Jis̄s aj̄óó ne b̄óó Jus abi ákamé ne ji aké, “Dégbarégé amu né unó bi nlerege enyú, déb̄e ankwólé ba wáwálé.

32 Ne dékáage nȳe wáwálé ne wáwálé, yimb̄o apȳe nȳe enyú dela mmyemmye nyu.”

33 Ebw̄ó ashuú ji meko aké, “Esé délú upyáne Abraham ne délú dambé afwé eta muú f̄ó, ulannó w̄ó aké esé détanage nȳe né efwyale.”

34 Jis̄s ashuú ebw̄ó meko aké, “Me ngarege enyú wáwálé nn̄ó, yéndemuú ayi apȳé gabo, abwólé mewé gabo.

35 Ne mewé alaá f̄ó né ula gepú eyigé ji akpane défwé wye te kwyakwya élé maá mb̄óó gepú ne ala.

36 Nkane elúmb̄o, mb̄ógé Maá apȳege w̄ó òlage mmyemmye jȳe, ebyénn̄ó òla mmyemmye jȳe wawale.

37 Me nkaa nn̄ó enyú délú upyáne Abraham. Yémb̄o dékelégé manwá me néndé enyú deb̄óó f̄ó gébé ne mekomej̄óó wa chacha w̄ó.

38 Me ngarege enyú genó eyigé me ngené mbaá Nte wa, enyú depȳé lé genó eyigé nte nyú agaré enyú.”

39 B̄óó Jus bimb̄o ashuú ji meko aké, “Abraham alú gekwéne nte sé.” Aj̄óógé mb̄o Jis̄s aké ne ebw̄ó, “Mb̄ógé enyú déb̄ó débé upyáne Abraham wáwálé, mb̄ó depȳé unó bi ji ab̄ó apȳé.”

40 Yémb̄o enyú dékelege manwá me ayi ngarege enyú mekomej̄óó ayi wáwálé, ayi nwuú ne Es̄w̄o. Abraham ab̄ó apȳéé f̄ó mb̄o w̄ó.

41 Enyú depȳé genó eyigé nte nyú apȳé.”

Ebw̄ó aké ne ji, “Esé dep̄ó f̄ó baá ul̄o, Es̄w̄o ne alú Nte sé wáwálé.”

42 Aj̄óógé mb̄o, Jis̄s aké ne ebw̄ó, “Mb̄ógé Es̄w̄o ab̄ó abé Nte nyú wáwálé, mb̄ó dégb̄oó ne me néndé ntané eta wuú ne nchw̄ó fa. Nchw̄óó f̄ó fa né ushu ushu ba w̄ó, ji ne atómé me.

43 Epyenn̄ó ne enyú delá kaágé genó eyigé me nj̄óógé? Nd̄of̄o élé delá kélégé manwú genó eyigé me nj̄óoge.

44 Nte nyú élé danhomeló, enyú dékelege lé mampyégé unó bi ujigé ji metáó. Te ula ul̄óó geñwá jíí, ji alú lé muú ayi awáne b̄óó, ne akiú f̄ó genó eyi gélú wáwálé, néndé jim̄b̄óó aj̄óógé f̄ó wáwálé. Ake abȳoge gebȳo akw̄olege lé gep̄o jíí, néndé gebȳo geko gelo ne ji.

45 Elé me ngarege genó eyi gélú wáwálé, enyú dekámégé f̄ó ne genó eyigé me nj̄óógé.

46 Nn̄ó muu nyu f̄ó akage gare ye gabo ayi me mpȳe? Ne mb̄ógé me ngarege enyú genó eyi gélú wáwálé, ulannó enyú dela dékámégé ne me?

47 Yéndemuú ayi alu muu Es̄w̄o, awúu genó eyigé Es̄w̄o aj̄óógé. Elú wáwálé nn̄ó enyú dep̄ó f̄ó baá Es̄w̄o, gé ula bi enyú delá wuú f̄ó me mb̄o.”

Jis̄s agarege gef̄ógé muú ayi ji alú

† 8:28 Elú wáwálé nn̄ó: Jis̄s aj̄ogem̄b̄o, átome mb̄o ele ne gebe eyige áwome nȳe ji né gekwa.

48 Ajoógé mbo, ákpakpa boó Jus áshuú ji meko áké, “Esé depó fò gye manjóó nnó wò òlu muú Samariya ne melo nchye achyeye wò efwyale.”

49 Ne Jisós ashuú ebwó meko áké, “Meló nchye achyeye fò me efwyale. Me nnoógé Nte wa yémbò enyú dénóógé fò me.

50 Me mpyéé fò unó nnó boó áféégé me, yémbò muú alú wye ayi afége me. Ji ne alú muú ayi asóó mpa boó.

51 Ne me ngarege enyú wáwálé nnó muú ayi ábélege mekomejóó ayi me nlelege agboó fò chacha.”

52 Ajoógé mbo boó Jus áké, “Nana esé dékaá nnó oméé gebwó wáwálé. Abraham agbó wye ndere boó ekpávè Èsòwò abifò agbóó, wò òké mboógé muú abelégé unó bi wò òlérege agboó fòó?”

53 Nnó wò òjeá geme òpwò ntesé Abraham ayi agbóó wa nnó? Boó ekpávè Èsòwò ntó agbóó, wò ofèré nnó òlú wáá?”

54 Ne Jisós ashuú ntó ebwó meko áké, “Mboógé me nféégé geme eyá, ufeféé ebimbo unó mme detú. Muú ayi afége me elé Nte wa muú enyú déselè nnó alú Èsòwò nyú.

55 Yé elé enyú delá dékaá yéé ji kanja wó. Me nkáge ji. Mboógé me njóógé nnó nkaágé fò ji, ebyennó me nlú muú gebyò nkane enyú. Me nkaá ji wáwálé, ne nwúu ne ji.

56 Nte nyú Abraham abóó mé mbe akaá nnó, me nchwóó nye ne metòó ego ji. Agege mbo metòó ego ji dóó.”

57 Ne boó Jus áshuú meko áké, “Òlú dankwónè yé usaá ayme upeá meso efya, òpyembo nnó ne òkaá Abraham.”

58 Ne Jisós áké, “Me ngarege enyú wáwálé nnó, geméégé nnó ábyé Abraham, me nlú.”

59 Ajoógé mbo, ebwó abó mataá nnó ató ji, yémbò Jisós abii atané né mmu echa upe Èsòwò.

9

Jisós apye muú ayi abyené ji amé nónómé agéne

1 Ndere Jisós akéne ajoyéé, agé mende fò ayi abyené ji amé nónómé.

2 Ne baá utóó bíí agií ji áké, “Ménleré, gabo ayi ndé muú apyéé abyené mende yina amé nónómé? Awuú jimboó? Wáá ayi mma wuú ne nte wuú.”

3 Jisós ashuú ebwó meko áké, “Amé anómé fò mende yina gétúgé gabo ayi ji apyéé wó. Ne épófó ntó gétúgé gabo ayi mma wuú ne nte wuú apyéé. Ábyé mende yina amé nónómé nnó Èsòwò aléré ndere utóó bi upyéé utóó né menyammye wuú.

4 Debo mampye utóó Atá muú atómé me ndere bíí úlú gbóó, néndé utuú ugigé ye muu akage pye se ubi.

5 Te ndere me nlú fa mme yina, me nlú genjgbó mbaá boó mme.”

6 Ajoógé mbo akpó matye mme, apye gentwòtwò awaá mende yimbo né amé

7 ajoó ne ji áké, “Chó shwóné ushu bye né gentoógé manaá eyigé ákuú nnó Silóm” (Ula Silóm utené nnó átò). Ne mende yimbo afé, ashwóné ushu bíí, áké achwóó, aló mangéné mbaá.

8 Epyégémbò, boó abi ájwólege dachi ama ne ji, ne abi abó ágéne mé ji ndere akóó deko, ágégé ji, áké, “Pó mende ayi ajwólege na akóó deko yéndégébé na?”

9 Abifò áké, “Elé ji,” abifò ntó áké, “Ngba muú yimbo afú elé fulé.”

Ne mende yimbo ajoógé wye áké, “Elé me mboó.”

10 Ajoógé mbo, boó bimbo agií ji áké, “Eke nnó ne wò òlòó mangé?”

11 Ashuú ebwó meko aké, “Mende fò ayi akámege Jisòs, ne apye gentwòtwa awaá me né ame, ajóó ne me aké, chò shwóné ushu bye né gèntoógé manaá eyigé ákuú nnó Silòm. Njyégé, nshwóné ne nlóó mbaá mangéné.”

12 Ne bọ́ọ́ bimbọ́ agií ji aké, “Mende awú alú fọ́? Aké ne ebwó me nkaá wó”.

Ekwó bọ́ọ́ Farasi ácheré mankad ndere epyé ne mende yimbọ́ alóó mbaá mangéné

13 Mende yimbọ́ ajóógé mbọ́, ákpá ji áfẹ́ mbaá ekwó bọ́ọ́ Farasi.

14 Bií bi Jisòs apye getwòtwa mende yimbọ́ alóó mbaá mangéné, elé bií uwyaa.

15 Ne ekwó bọ́ọ́ Farasi ntó ama ágií mende yimbọ́ ndere epyégé ne ji alóó mbaá mangéné. Ne mende yimbọ́ agaré ebwó aké, “Awaá me gentwòtwa né ame, nshwóné ushu ba ne nana ngéne mbaá”.

16 Ajóógé mbọ́, ekwó bọ́ọ́ Farasi abifó aké, “Mende yina ayi ákuú ji Jisòs atané fọ́ mbaá Eṣowó wó, néndé ábélégé fọ́ ebé ewé aké muú apyégé fọ́ utóó bií uwyaa”.

Yémbọ́ abifó aké, “Epyémbọ́ nnó ne muú ayi apyéé gabo, apyéé ufóó ufélekpá bina?” Ewéna epye ebwó ábó uféré ucháchá.

17 Ne áma ágií mende yimbọ́ aké, “Ne wó mbọ́ọ́ ojóó nnó, gétúgέ mende yina ayi apye ame jye ánené?”

Ashuú meko aké, “Ji alu muú ekpávẹ́ Eṣowó.”

18 Yémbọ́ ákpakpa bọ́ọ́ Jus ákélégé fọ́ mankamé nnó ábó ábyé mende yina ame nónómé ne alóó mbaá mangéné. Ákuú mma wuú ne nte wuú.

19 Achwógé ágií ebwó aké, “Maá nyú na? Enyú déké débyé ji ame nónómé? Epyégé nnó ne ji agéne nana?”

20 Mma wuú ne nte wuú ágaré ebwó aké, “Eṣé dékaá nnó gé maá sé na, débó débyé ji ame nónómé.

21 Ne genó eyi gépyégé ne ji alóó mangéné mbaá, eṣé dékaá wó. Yeé muú ayi anené ji ame, eṣé dékaágé fọ́. Gígé jimbọ́ọ́ agaré enyú, apó sé mamane kọ́.”

22 Ebwó ájọ́ó mbọ́ gétúgέ áfóó ákpakpa bọ́ọ́ Jus, abi ábó ajóó mé nnó muú ayi ajoge nnó Jisòs alu Muú yi Eṣowó akweré ji elá gefwa, áfyéé ji ebé nnó akpége sé né mmu echa mmyemenene.

23 Gé genó eyi gepyéé mma wuú ne nte wuú ajóó aké, “Ji apó sé mamané kọ́, gige jimbọ́ọ́ agaré enyú.”

24 Ne ákpakpa bọ́ọ́ Jus áma kuú mende yi amé abó ánómé ji, ájọ́ó ne ji aké, “Garé wáwálé wye né mbe ushu Eṣowó, néndé eṣé dékaá nnó mende yina alú muú ayi apyéé gabo.”

25 Ne mende yimbọ́ ashuú ebwó meko aké, “Waá ji alú muú ayi apyéé gabo ah, waá apóó ah, genó gema eyigé me nkaá gélu nnó me mbọ́ nlú ame nónómé ne nana ngéne mbaá.”

26 Ne ágií ji aké, “Apyé nnó, ne wó? Apye nno ne wó alóó mangéné mbaá?”

27 Ashuú ebwó meko aké, “Pó me mbó ngaré mé enyú? Yémbọ́ dékélégé fọ́ manwú, ulannó enyú dékélégé mámanwú? Ndófó enyú ntó dékélégé mambé aṅkwólé bií?”

28 Ajóógé mbọ́, bọ́ọ́ bimbọ́ ábó manju ji mashye mmye, aké, “Wó ne alú menkwólé wuú. Eṣé délú aṅkwólé Mosis.

29 Eṣé dékaá nnó Eṣowó ajóó nyá mejóó ne Mosis, ne ushuú mbaá menya muú yina atané eṣé dekaá wó.”

30 Mende yimbọ́ aké, “Mechó ewé egboó me mmye. Enyú déké dékaá fọ́ mbaá ayi ji atané wó yémbọ́ apye me ngéné mbaá.

³¹ Dékaá nnó Ɛsɔwɔ awuú fɔ mmyemeneneé bɔɔ abi ápyéé gabo, yémbɔ yéndémuú ayi ánogé Ɛsɔwɔ ne ápyéé unó bi Ɛsɔwɔ ákélege, Ɛsɔwɔ awuú mmyemeneneé jii.

³² Tɛ mme álɔɔ délú danwú nnó muú fɔ ánené ámé muú ayi ábyenéé ji amé nónómé.

³³ Mende yina ábé dantáne mbaá Ɛsɔwɔ mbɔ yɛ genó ji apyéé wɔ.”

³⁴ Ajɔɔgé mbɔ, áshuú ji meko áké, “Abyé wɔ ɔwé né mmu gabo. Ndé genó wɔ ókélege manleré esé?” Ajɔɔgé mbɔ, áfyéé ji ebé nnó ákpégé sé mmu echa mmyemenene.

Bɔɔ abi ágéne ne abi dlá ágéne

³⁵ Ne Jisɔs awuúgé nnó afyé mende yimbo ebé, akelé ji agé, agii ji aké, “Nnó wɔ ɔfyé metɔɔ ne Maá Nte Mekwaá?”

³⁶ Ne mende yimbo ashuú ji meko aké, “Ata, Maá Nte Mekwaá élé waá? Garé me mmfyé metɔɔ ne ji.”

³⁷ Jisɔs ajɔɔ ne ji aké, “Wɔ ɔgé mé ji nana. Ji ne ajɔɔgé mbɔ mejɔɔ ne wɔ.”

³⁸ Mende yimbo ajɔɔ yé ne Jisɔs aké, “Ata me mmfyé metɔɔ ne wɔ”, ne anogé ji.

³⁹ Ne Jisɔs ajɔɔ ne ji aké, “Me nchwɔ fa mme mampye gabo bɔɔ agene gbɔgɔnɔ, nnó bɔɔ, abi álú amɛ nónómé ágéneé mbaá ne nnó abi aferé nnó ebwɔ ágéne, abɛ amɛ nónómé.”

⁴⁰ Ajɔɔgé mbɔ, bɔɔ ekwɔ Farasi abi álú ɛféé, áwuú, agii ji aké, “Ɛsé déferé nnó wɔ ɔjɔɔgé fɔ lé ne esé nnó délú ntó amé nónómé?”

⁴¹ Ne Jisɔs ashuú ebwɔ meko aké, “Ɛnyú débɔ dékámé nnó délú amɛ nónómé mbɔ abɔ ajɔɔ fɔ nno enyu depye gabo wɔ. Tɛ mbaá enyú déké dégéne, gabo nyú alá enyú mmye.”

10

Mebame magɔɔme melómélɔ ne magɔɔme jii

¹ Ngarege enyú wáwálé nnó, “Muú ayi akwɔme mfaá gebame akpene né mmu gebamege magɔɔme, alá koge né meno gebame alú menjo. Elá pɔ mbɔ fɔ wɔ, alú muú yi afɔgé unó bɔɔ.

² Ne muú yi akogé né meno gebame akpe né mmu gebamege magɔɔme alú mbɔɔ magɔɔme yimbo.

³ Mebame meno gebame ánéngéé ji meno gebame, ji akpe né mmu, ne magɔɔme awuú meko wuú. Ne ji akuú magɔɔme jii né mabɔ ne ase áji afé dafye.

⁴ Ne aségé magɔɔme jii ako atanege dafye, ji ajye mbɛ aji akwɔlege ji meso, néndé ákage meko wuú.

⁵ Yémbɔ áji akwɔlege fɔ menkéé, áboó lé ji boó néndé ákage fɔ meko wuú.”

⁶ Jisɔs ató ebwɔ nekané mejɔɔ eníné na, yémbɔ, ebwɔ ákage fɔ geno eyige ji agarege ebwɔ.

⁷ Ne Jisɔs ama ajɔɔ aké, “Me ngarege enyú wáwálé nnó me ne nlú meno gebamege magɔɔme.

⁸ Ne bɔɔ ako abi abɔɔ mbɛ achwɔɔ ne me, álú lé anjo, ne bɔɔ abi afɔgé unó bɔɔ fɔge, magɔɔme awuú fɔ ebwɔ.

⁹ Me ne nlú meno gebame, yéndémuú ayi akoógé eta wa ne akpe né mmu, Ɛsɔwɔ aferege nyɛ ji né ɛfwyale gabo. Ne akpene nyɛ mmu atanege dafye agene yéndégenó eyi gelii ji.

¹⁰ Menjo achwɔɔ lé nnó ajo unó, awá bɔɔ ne áchɔ unó, yémbɔ me nchwɔ lé nnó mmpye bɔɔ abɔ genwá abɛ gbene né mati mako.

11 “Me nlu membame magoyme melóméló. Membame magoyme melóméló achyεge gemε jii gétúgε magoyme jii.

12 Muú usege apó f3 membamé magoyme, muú áwyaá magoyme, ndere elúmbo, gébégé agεge mekwala aké achwóó, aboo alyaá magoyme, mekwala afwené áji alá tyátyá.

13 Muú yimbó, aboo alyaá magoyme yimbó néndé ji alú lé muú usege, aboo f3 gébé ne áji wó.

14 Me nlu membame magoyme melóméló, me nkágé magoyme ya ne magoyme ya ntó ákágé me.

15 Wye ndere Nte wa akaa me, me ntó nkaa ji. Me nchyege gemε ya gétúgε magoyme ya.

16 Ne nwyá magoyme ayifó, ayi alá p3 né geluage ayina, mbó mansε áji ncho ne ayina. Áji ntó áwuú nye meko wa, ne mpyε nye áji ábe ekwó magoyme ema ne ábεé nye ne membame ama.

17 “Ula bi nte wa agboó ne me ulú nnó nchyege gemε ya nnó áwá gétúgε bóó ba ne nnó kwyakwya me mma mbó geji.

18 Yé muú ayi akágé wa me apó, yémbó me mbóó ne nchyege gemε ya nnó awá. Ne me nwyáá uto manchye gemε ya nnó áwá ne nwyá ntó uto mamma mbó gejwá ya. Ge geno eyige Nte wa agare me mbó”

19 Jisós ajógé mbó, bóó Jus ábó ufere ucháucha.

20 Abifó ajógé aké, “Melo nchye achyεge Jisós εfwyale ne amεé gebwóó, déwúgε ji.”

21 Ne abifó ntó ajógé aké, “Muú ayi melo nchye achyεgé ji εfwyale ajógé f3 ufóó unó bina. Nnó muú ayi meló nchye achyεgé ji εfwyale, akaáge apyεé ntó muú amε nónómé agεne mbaá?”

Bóó Jus áshyá Jisós

22 Ne gébégé bóó Jus ányεé epáá ewe εbwó áteε ndere áfyεε εcha upε né amu εsówó, Jisós ábó alu né Jerosalé. Gébé eyigémbó nebá nelu.

23 Ndere Ji alú né dachi εcha upε εsówó, akεne né agbá ayi akuú nnó agba Solomun.

24 Bóó Jus áchwó n3 ji né mme, ágii ji aké, “W3 ólyagé mbó εsé né mmu dembyó nnó? Mbógé w3 ólú Muú yi εsówó akweré ji elá gefwa gare ese gbóhóó.”

25 Ne Jisós ashúú εbwó meko aké, “Me mbó ngare me enyú, yémbó enyú dékame ne me w3. Utóó ebi mempyεé né mabó Nte wa, ubi ne ulerege gefóge muú ayi me nlu.

26 Yémbó enyú dékamege néndé depó f3 né geluage magoyme ya.

27 Magoyme ya, akágé meko wa. Me nkágé áji ne áji ntó ákwólege me.

28 Me nchyege áji gejwá eyi gélagé byéé. Áji ánóme f3 mme detu ne yé muú ayi akágé f3 áji né amu ya apó.

29 Néndé Nte wa muú áfyεé me áji né amu, ajea gemε apwó bóó ako, ne yé muú ayi akágé f3 áji né amu Nte wa apó.

30 Me ne nte wa εsówó delu muú ama.”

31 Jisós ajógé mbó, bóó Jus ama ábó mataá nnó áto ji áwá.

32 Ne Jisós ajóó ne εbwó aké, “Me mpyε gejamégé utóó ulóól3 ebi Nte wa achyεé me utó nnó mpyε, enyú dege. Né ebi ndé ne enyú dékεlege manto me ne mataá?”

33 Bóó Jus bimbó áshúú ji meko aké, “Epfó gétúgε utóó ulóól3 ebi w3 apyεé ne ese detome w3 ne mataá. Elé gétúgε w3 óbyáá εsówó. w3 ólú lé mekwáá, yémbó óse gemε jyéé nnó w3 ólú εsówó.”

³⁴ Ne Jisṣas aǰṣṣ ne ebwṣ aké, “Pṣ nnó asa né mmu ḡwe Eṣṣwṣ nnó, ‘Me nke enyú delu bṣ eṣṣwṣ?’

³⁵ Eṣe dékaá nnó mekomeǰṣṣ Eṣṣwṣ akwṣréǰé fṣ. Ne mbṣǰé Eṣṣwṣ akú bṣṣ abi ji achyṣé ebwṣ mekomeǰṣṣ nnó álú bṣ eṣṣwṣ.

³⁶ Epyembo nnó ne me muú Eṣṣwṣ aǰyaá atome fa mme, njṣǰé nnó nlú Maá Eṣṣwṣ, enyú déké me mbyaá Eṣṣwṣ?

³⁷ Mbṣǰé me mpyṣé fṣ utṣṣ ebi Nte wa achyṣé me nnó mpyṣege, dékameǰé fṣ ne me.

³⁸ Ne mbṣǰé me mpyṣe lé ubi, yé lé enyú déla dékame nnó genó eyigé me njṣǰé gelú wáwálé wṣ, kameǰé ne utṣṣ ebi me mpyṣé. Dépyṣege mbṣ, déǰene nyṣe nnó me nlu muú ama ne Nte wa, ne Nte alu muú ama ne me.”

³⁹ Aǰǰé mbṣ, bṣṣ Jus bimbo ama amua mampyṣe ji, yémbo aloṣ ebwṣ né amu.

⁴⁰ Achyaá afe né eǰbe ebeé Jodan ewefṣ mbaá ayi Jon abṣ awyage nya bṣṣ manaá Eṣṣwṣ, aǰwṣleǰe ewú.

⁴¹ Ne geǰameǰé bṣṣ ákwṣle ji, áǰǰé ne ate aké, “Jon apyṣe yé ufélekpṣa fṣ wṣ, yémbo yéndéǰenó eyigé ji aǰṣṣ atome ne mende yina gelú wáwálé.”

⁴² Eféé ne geǰameǰé bṣṣ áfyéé metṣṣ ne Jisṣas.

11

Negboné Lasarṣ

¹ Gébéǰé fṣ, mende fṣ abṣ améé, akuú ji nnó Lasarṣ. Ji alu muú Betani. Betani ele melṣ Mṣri ebwṣ ne meḡmo wuú Mata.

² Elé Mṣri yina ne abṣ áǰbelé nya lamṣnda né uka Ata, atile ne mejwe wuú. Ji ne meḡmo wuú Lasarṣ abṣ améé.

³ Gétúǰé Lasarṣ améé, aḡme bií átṣ meko mbaá Jisṣas aké, “Ata meǰeé wyéé ayi ṣǰboṣ ne ji dṣṣ améé.”

⁴ Jisṣas awúǰé meko ayi alṣṣ ji, aké, “Nemeé eniné Lasarṣ améé mbṣ, nepṣ fṣ eni netene ji aló nelú ele nnó, bṣṣ áféǰe Maá Eṣṣwṣ nnó ḡǰo Eṣṣwṣ akwṣ. Getu eyigembo bṣṣ áféǰe nyṣe Maá Eṣṣwṣ.”

⁵ Jisṣas aǰboṣ ne Mata, ne meḡmo wuu Mṣri ne Lasarṣ.

⁶ awuge nnó Lasarṣ améé ama bele né melṣ ewé ji abṣ alú wyéé ndṣ epea.

⁷ Ne ndṣ yimbo epea ekǰǰé, aǰṣṣ ne baá utṣṣ bií aké, “Déma déǰyṣe né gebage mewaa Judiya.”

⁸ Baá utṣṣ bií áǰṣṣ ne ji aké, “Ménleré elú dambale ayi bṣṣ bimbo aké áto wṣ ne mataá áwá, ne wṣ ṣkeleǰe nnó déma dékeré ewú?”

⁹ Aǰǰé mbṣ, Jisṣas ashuu ebwṣ meko né nekanéǰṣṣ aké. “Yéndé bií uwyaá nchwaneké efyánépeá ne utuu uǰi, wa mbṣ fṣ wṣ? Bṣṣ aké ákene ne bií gbṣṣ, ákpṣareǰe fṣ nekwe néndé áǰene mbaá.

¹⁰ Yémbo bṣṣ abi akene ne utuu ákpṣareǰe nekwe néndé geḡǰbo geǰṣ.”

¹¹ Aǰǰé mbṣ, aké ne ebwṣ, “Meḡme se Lasarṣ akwe geǰya, yémbo me nyṣe ewṣ nnó pyṣe ji apeé geǰya.”

¹² Aǰǰé mbṣ, baá utṣṣ bií aké ne ji, “Ata mbṣǰé abelé geǰya ebyennó alé ató.”

¹³ Jisṣas abṣ aǰareǰe mbṣ lé ebwṣ negbone Lasarṣ, yémbo ebwṣ áfere nnó aǰǰé mbṣ lé meḡṣ geǰya eyigémbo.

¹⁴ Jisṣas aǰare yé ebwṣ gbṣǰṣṣ aké, “Lasarṣ aǰbo.

¹⁵ Ne metṣṣ eǰṣṣ me géтуǰé nyú nnó me mbṣ mpṣ fṣ ewú ne ji. Genó eyigé mampyṣe nyṣe, geǰyṣe nyṣe enyú défyéé metṣṣ ne me chánéne. Kwileǰe mme déǰyṣe déǰe ji.”

¹⁶ Ajógé mbò, Tòmasi maá gefa, ajóó ne atε baá utóó aké, “Kwilege déjyε, yé εβε lé negbo, degbo ne ji”.

Jisòs afyεé aηme Lasaròs metóó

¹⁷ Jisòs akwònege né melò Betani, age nnó aníí Lasaròs né mmu εba ntaá ale me ndò eni.

¹⁸ Nekεne Betani ne Jerosale nelú genóge ηkpa neke epea.

¹⁹ Ne gejamégé bóó Jus áfé manjwye Mata εbwó ne Mεri mmyε gétúgέ negbone meηmo bwó.

²⁰ Mata awúgέ nnó Jisòs achwóó, atane ajyε bane ji, Mεri álá ji né mmu gepú.

²¹ Mata ábánégé Jisòs ajóó ne Ji aké, “Ata mbógé wò óbó óβε fa, mbò meηmó wa agboó wó.”

²² Yémbò, yé εβε elé nana, nkaá nnó, yéndégenó eyigé wò ógigé Εσωω, achyεge wò geji.

²³ Ne Jisòs ajóó ne ji aké, “Meηmó wye akwilege nye né negbo.”

²⁴ Ne Mata aké, “Nkaá nnó akerege nye meso né gerwá gébégé bóó áké ákwilege nye né negbo né bií bi kwyakwya.”

²⁵ Ajógé mbò, Jisòs aké, “Me ne mbwyεge bóó ákwilege né negbo, ne me ne nchyεge bóó gerwá. Yéndémuú ayi áfyεé metóó ne me, yé agbo akerege né gerwá.”

²⁶ Ne yéndémuú ayi alú meβε, áfyεé metóó ne me ágboó fò, Mata ókamé nnó elé wáwálé?”

²⁷ Mata aké, “Eh Ata nkamé, nnó wò ne olú Muú yi Εσωω akweré ji elé gefwa, Maá Εσωω ayi ábóó manchwó fa mme.”

Jisòs asò manse

²⁸ Mata ajógé mbò, ajyε kú meηmo wuú Mεri ajóó ne ji bibi aké, “Ménleré achwó, akεlege mangε wò.”

²⁹ Mεri awúgέ mbò, akwilé mme wáwá, ajyε bane Jisòs.

³⁰ Jisòs abó alú dankwone yé né melò, alú wye né mbaá ayi Mata abané ji.

³¹ Ne bóó Jus abi alú né mmu gepúge negbo áfyεé Mεri metóó né negbone meηmo wuú, ágege ndere Mεri akwilé ka wáwá átane dafyε, εbwó ntó ákwilé ákwale ji, néndé áfere nnó ji ajyεé mbò lé né menome meηmo wuú Lasaròs manli negbo.

³² Mεri akwònege, age Jisòs, akwe ji né uka aké, “Ata wò óbó óβε fa, mbò meηmo wa abó agboó wó.”

³³ Jisòs ágégé ndere Mεri álíli chonchó ne bóó Jus abi ákwólege ji, εta ji mmu ne meshwε akwó ji metóó.

³⁴ Agiú εbwó aké, “Enyú déniú ji εfó?”

Ashuú ji meko aké, “Ata, chwó ge mbaá wuú.”

³⁵ Jisòs asò manse.

³⁶ Bóó Jus bimbò, ágegé mbò, aké, “E é, gege ndere ji abóó gejeé ne Lasaròs.”

³⁷ Yémbò abifó ajógé aké, “Nnó ji muú apyεé muú ame nóónómé agene, abó akágé pyε fò nnó Lasaròs agboge?”

Jisòs ape Lasaròs né negbo

³⁸ Ne nchyε ama anywone Jisòs né mmu, afé né menome. Menome εwémbò, elé lé embu εbá ntaá, age εwú ne ntaá.

³⁹ Jisòs aké, “Ferege ntaá εniné mbò né meno menome.”

Mata meηme Lasaròs ashuú ji meko aké, “Ata, agbo mbò ale fina ndò eni, gébé eyi, geβε gebogebo geja gepwó amu.”

⁴⁰ Ne Jisṓs ajṓṓ ne ji aké, “Mata, pṓ me ngaré na wṓ nnṓ ḍfyege metṓṓ ne Eṣṓwṓ, ḍgene nye genṓ eyigé utṓ ba upyḗḗ?”

⁴¹ Aférégé ntaá eniné mbṓ, Jisṓs abwḗḗ amḗ apḗ mfaá anemmye aké, “Nte wa, ntame wṓ néndé ḍwú mmyemenene ya.

⁴² Nkaá nnṓ wṓ ḍwulú mmyemenene ya yéndégébé. Yémbṓ, njṓṓ mbṓ gétúgḗ bṓṓ abi álú fa, nnṓ ebwṓ ákamé nnṓ wṓ ne ḍtame me.”

⁴³ Anerege manjṓṓ mbṓ, anyá ne meko metometo aké, “Lasarṓs táné chwṓ fa.”

⁴⁴ Tenéténé yimbṓ, Lasarṓs atane dafye, uka bií ne amu, úlú wye wḗwḗ né mmu uba mandée ebií áni ji né mmye chonchṓ ne ushu. Ne Jisṓs aké, “Kaáge ji ajye.”

Ajṓṓ geju manwá Jisṓs

(Mat 26:1-5; Mak 14:1, 2; Luk 22:1, 2)

⁴⁵ Ne gejamégḗ bṓṓ Jus abi ábṓ álú efḗḗ áchwṓṓ áchwḗḗ Meri mmyḗ, ágege ndere Jisṓs apyḗḗ Lasarṓs apḗḗ né negbo, áfyḗḗ matṓṓ ne Jisṓs.

⁴⁶ Yémbṓ, abifṓ ájye gare bṓṓ Farasi fṓ genṓ eyigé Jisṓs apyḗḗ.

⁴⁷ Ne ano ba ampyḗḗ upḗ Eṣṓwṓ ne ekwṓ bṓṓ Farasi fṓ, ákú ujwalé, áchomé né eso ájṓṓ aké, “Nana esé dépyembṓ nnṓ? Mende yina apyḗḗ mbṓ ufélékpa ufṓṓ ufṓṓ ajyḗḗ.

⁴⁸ Mbṓgḗ délyage ji nnṓ ajyḗḗ mbe mampye ubi, melṓ meko efyeḗḗ nye metṓṓ ne ji, ne bṓṓ Rom áchwṓ chwṓ nye echa upḗ se chonchṓ ne melṓ.” *

⁴⁹ Ne muú bwṓ ama, ayi akamege Kaifas, ji ne alú etukpe ampyḗḗ upḗ Eṣṓwṓ né ḡme eniné mbṓ. Ajṓṓ aké, “Enyú dékage yḗ genṓ kanḡa,

⁵⁰ dekaá fṓ nnṓ elú galógálṓ eta nyú nnṓ muú ama agbo gétúgḗ bṓṓ ako epwṓ nnṓ melṓ meko énnómé wṓ?”

⁵¹ Mejṓṓ ewé Kaifas ajṓṓ mbṓ, etane fṓ jimbṓṓ né metṓṓ wṓ. Ndere ji alú etukpe ampyḗḗ upḗ Eṣṓwṓ né ḡme eniné mbṓ, Eṣṓwṓ apyḗḗ nnṓ ji agare nnṓ Jisṓs abṓ magbo gétúgḗ melṓ meko.

⁵² Ne epṓfṓ gétúgḗ melṓ ewú ewú wṓ, agbo ntṓ nnṓ apyḗḗ bṓṓ Eṣṓwṓ abi álaá tyátyá né mme meko anywere akwe muú ama.

⁵³ Elṓ né gébé eyigémbṓ, ákpakpa bṓṓ Jus asṓ mala ndere ápyḗḗ ne áwa Jisṓs.

⁵⁴ Né getú eyigémbṓ, Jisṓs amáge ke sé gbṓḡṓḡṓ né géluage bṓṓ Jus. Alyaá Jerosale afḗ né maá melṓ fṓ ayi akuú nnṓ Efrém kwṓkwólé ne mashwṓne. Ewúmbṓ ne ji ne baá utṓṓ bií ájwalége.

⁵⁵ Ne gébége epaá bṓṓ Jus ewé ákuú nnṓ epaá koṓ upú elá kwṓkwólé, gejamégḗ bṓṓ afḗ né Jerosale nnṓ akpome mmye ndere ebwṓ apyḗḗ me gemḗge nnṓ epaá ewémbṓ ekwṓne.

⁵⁶ Ne ndere ebwṓ anywere né mmu echa upḗ Eṣṓwṓ, ápele mbṓgḗ agene nye Jisṓs. Ajṓge ne ate aké, “Enyú défere mbṓ nnṓ? Nnṓ ji achwṓṓ nye né epaá ewéna waá achwṓṓ?”

⁵⁷ Gemḗge nnṓ epyembṓ etukpe ampyḗḗ upḗ Eṣṓwṓ ne ekwṓ bṓṓ Farasi fṓ, ábṓ áchyḗḗ me meko nnṓ muú ayi akaáge mbaá ayi Jisṓs alú ágare, ájye apyḗḗ ji.

12

Awáḗ Jisṓs mawḗḗ né melṓ Bétáni

(Mat 26:6-13; Mak 14:3-9)

¹ Epaá koṓ upú elágé ndṓ ekene, Jisṓs afḗ né melṓ Betani melṓ ewé Lasarṓs muú Jisṓs apyḗḗ ji apḗḗ né negbo ajwalége.

* **11:48** Elú wáwálé nnṓ: Mbṓgḗ nnṓ bṓṓ Jus áfyḗḗ metṓṓ ne Jisṓs, Ji ámmye nye apwṓ bṓṓ Rom nnṓ bṓṓ Jus álaá mmyemmye bwṓ.

² Efeé ne anene Jisós ne menyéé. Mata ne afaá menyéé yimbó ne Lasarós alú muú ama né geluage bóó abi ájwóle agíí mmye né ekpókópógélé ne Jisós.

³ Ndere ájwóle mbó, Méri akpa ekpómé mawéé Lamenda ami majame nka bóó, amo Jisós né uka. Gepú geko geka ne gebége lamenda, ne ase mejwe wuú ati uka Jisós. Mawéé amina malu mmye po. Akwyeé mami ne genó eyigé akuú nnó, “Nard.”

⁴ Ne Judas Iscarot, maá utóó Jisós ama ayi abóó manchyéé Jisós mankwaá, agege geno eyi meri apyembó, aké,

⁵ “Mbó ákpoó mawéé lamenda amina, áse gejamégé nka, eyi epwóó nka eyi muu akage pye né nme áchyéé mbaá ubyá bóó.”

⁶ Mejóó ewé Judas ajóó mbó na, epóó nnó ji agboó ne ubya bó, élé gétúgé ji alú menjo ne ajóó mbó. Ji ne ábélege mekwa nka baá utóó Jisós. Ne gebé eyigé fá, ajóó nka wye.

⁷ Judas ajóó mbó, Jisós aké, “Gógé ji abe nyame, ji apyémbó nnó me ngboge ániú me níge.

⁸ Ubyá bóó úlú fa ne enyú yéndégébé, yémbó me mbéé nye fó ne enyú gébé geko.”

⁹ Ne gejamégé bóó Jus áwúgé nnó Jisós alú efeé né meló Betani, ákwóle áfe ewú. Ajye nya fá mangé lé Jisós jimbiú wó, áfe ntó nnó áge Lasarós muú Jisós apye jí apeé né negbo.

¹⁰ Ndere elúmbó, anóó baá ampyeé upé Esówo asó mala nnó áwa Lasarós.

¹¹ néndé élé getú jíí ne gejame bóó Jus ályaa ébwó áfyéé metóó ne Jisós.

Jisós akpe né Jerosale nkane mfwa

(Mat 21:1-9; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

¹² Bíí uyyage, gejamégé bóó abi áchwóó manyé epaa kóó upú, áwú nnó Jisós achwóó né Jerosale.

¹³ Asó mamméé, átane ájye bane ji meti. Awyále aké, “Matame mabé ne Esówo. Mejé ebé ne muú ayi achwóó né mabó Ata. Efwó ebe ne Mfwa bóó Isrelí!”

¹⁴ Jisós agége maá géjuná, akwó ajwóle né mfaá. Ne genó eyigé ábó ásamé né mmu nwe Esówo getane wáwálé nnó,

¹⁵ “Enyú bóó Sayon défoge, gége mfwa nyú achwóó, ajwólé mbó né mfaá maá géjuná”*

¹⁶ Ndere Jisós akpene né Jerosale, baá utóó bíí ákaá fó nnó uno bi ábó ásame me né mmu nwe Esówo úlú wawale wó. Yémbó gébége Jisós akwóme ajyéé né mfaánebuú, ne ébwó ateé nnó abo asa né mmu nwe Esówo nnó uno bina upyéé nye ne ji. Ne ápye ntó ubi ne ji.

¹⁷ Ne bóó abi abó alú ne Jisós gébége ji apye Lasarós apeé né negbo, akpa gegare eyigémbó, ájyéé ne geji.

¹⁸ Genó eyigé na ne gepye gejamégé bóó ájyéé bane Jisós né meti gétúgé áwuú gepoge ufélekpa ebi ji apyéé.

¹⁹ Ne ekwó bóó Farasi, ájógé ne ate aké, “Ye mekpo ne ula esé dégene fá né mechó ewe desó mbó mala manwa Jisós. Gegé, gemége meló geko gela kwóle élé ji.”

Jisós abó mbé agare negbo níí

²⁰ Né geluage bóó abi ájye né Jerosale manogé Esówo gébége epaa kóó upú, ne abi ákú ébwó nnó bóó Grek álú wye.

²¹ Bóó Grek bina áchwóó mbaá Filip muú meló Betsada né gebage mewaá Galilí, ájógé ne ji áké, “Ata esé dékélege mangé Jisós.”

* **12:15** Elú wáwálé nnó: Opege né Mat. 21:5 né ntee gebagé nwe ógené ula Sayon.

²² Filip awúgέ mbó, ajyε gare Andru, ne εbwó ne Andru ájyε gare Jisós.

²³ Ne Jisós ashúú εbwó meko aké, “Gébé gekwane eyigé bɔɔ ágene nyε nnó Maá Nte Mekwaá apwɔ amu.

²⁴ Me ngarege enyú wáwálé nnó nyine nchi nelaá wyε nyine nchi nemaá, mbógé muú álá apεé néní né mme degbo wó. Negboge ne nechíú nefyε gejame ame nchi.

²⁵ Muú ayi asele geɲwá jíí nnó geɲεá gεme dɔɔ, geɲwá jíí genóme nyε mme detu. Ne muú ayi asele nnó geɲwá jíí geɲεá fɔ gεme né mme yina wó, abεé nyε ne geɲwá eyi gélagé byé.

²⁶ Mbógé muú akεlege mampyεge utɔɔ ba, abó mankwɔle me. Ne yéndé mbaá ayi me mbεε, muú utɔɔ wa ntó abεé wyεé ne me. Ne yéndémuú ayi apógé me mampyε utɔɔ ba, Nte wa anoge nyε jí.

²⁷ “Nana ufere ba úlú uyaá uyaá. Ewena njɔge mbó nnó? Nnεne mbó élé mmyε nnó, ‘Nte wa aféré me né εfwyale εwé εchwɔɔ mbó me né mbe waá?’ Ngba, nnεne fɔ mbó, néndé ula bi me nchwɔɔ fa mme úlú nnó nge εfwyale εwéna.

²⁸ Nte wa, pyε bɔɔ ákaá nnó wɔ ɔpwɔ amu.”

Ajógé mbó, meko fɔ atane né mfaánebuú aké, “Me mpyε mé bɔɔ akaá nnó me mpwɔ amu, ne mmage pyε wyεmbɔ.”

²⁹ Ne gejamégé bɔɔ abi átεne εfεé, áwúgέ meko yimbɔ, abifɔ aké, élé nemfe, abifɔ aké, élé ekiénné Eɔwɔ ne ejɔɔ mejɔɔ ne Jisós.

³⁰ Ne Jisós ajɔɔ ne εbwó aké, “Meko ayi déwuú mbó alú lé né galógáló nyú, εpɔfɔ awa.

³¹ Nana, gébé eyigé Eɔwɔ apyεé bɔɔ mme ákpε né unɔɔ mpa gekwɔne, gébé gekwɔne eyigé ábuú danchɔmeló mfwa bɔɔ mme,

³² né geluɔge gefwa jíí. Ne abwεge me né mbaá gekwa, njame nyε bɔɔ ako achwɔ εta wa.”

³³ Jisós ajɔɔ mbó, manlere gefɔge negbo eniné jí agboó nyε.

³⁴ Ne bɔɔ bimbo, ájɔɔ aké, “ɲwε mabe εwɔwɔ agare ese nnó Muú yi Eɔwɔ akweré jí elá gefwa, abε mebe te kwyakwyaá, εpyεmbɔ nnó ne wɔ ɔke ábó mambwyε Maá Nte Mekwaá né mfaá gekwa, waá álú Maá Nte Mekwaá yimbɔ?”

³⁵ Jisós ashúú εbwó meko aké, “Geɲgbɔ gelú gegεnege εta nyú né mboó gébé, kége nana ndεre geɲgbɔ gelú gegεnege nnó ékágé gemua gewere enyú. Muú ayi akεne né gemua ákágé fɔ mbaá ayi jí ajyεé.

³⁶ Fyége metɔɔ ne muú ayi achyεgé geɲgbɔ nana ayi jí alú ne enyú, nnó debε bɔɔ abi achyεge geɲgbɔ. Jisós ajógé mbó, alyaa εbwó ajyε bií.”

Bɔɔ Jus áshyá wyε shyá mamfyε matɔɔ ne Jisós

³⁷ Ne yé lé Jisós apyε gejamégé ufɔɔ ufélekpa εbwó ágené, áfyεé fɔ matɔɔ ne jí wó.

³⁸ Epyεmbɔ nnó genó eyigé Asaya muú ekpave Eɔwɔwɔ abɔ ajɔɔ getane wáwálé. Asaya abɔ ajɔɔ nya aké, “Ata, ndé muú ákamé ne mekomejɔɔ ayi εsέ dégere. Ne ndé muú ayi Ata alere jí gefɔge utó bi jí awyaá?”

³⁹ Ula bi εbwó álá ákame nya ne mekomejɔɔ yimbɔ wó, úlú wyε ndεre, Asaya muú ekpave Eɔwɔwɔ abɔ ajɔɔ nya nnó Eɔwɔwɔ aké,

⁴⁰ “Ngilége εbwó ame nnó ékágé ágene unó ne ame, ne mpyε bwó áɲεa matɔɔ nnó ékágé εbwó ákaá genó eyigé mekomejɔɔ yimbɔ ágaré. Eɔwɔwɔ aké, ‘Me mpyε mbó nnó ékágé εbwó áti meso ne gabo bwó, áchwɔ εta wá nnó me mfere εbwó né εfwyale.’”

41 Asaya ajóó mejóó ewéna ato ne Jisós, néndé ji abó agé me nnó Jisós abeé nye muú ayi apwóó amu.

42 Ne yé élé gejamégé bóó álú abi ála áfyéé fó matóó ne Jisós wó, abifó áfyé, yé ákpakpa bóó Jus abifó áfyé ntó metóó ne Jisós, yémbó álerege fó gbógónó nnó áfyéé metóó ne ji gétúgé áfóó nnó álerege, bóó Farasi ábuú nye ébwóó né écha mmyemenene.

43 Néndé ébwóó ágbóó lé nnó akwaá áfége ébwóó ápwóó nnó Ésówó ne afége ébwóó.

Mekomejóó ayi Jisós agare ne asóó nye mpa bóó

44 Ne Jisós ajóó kenke, aké, “Yéndémuú ayi áfyéé metóó ne me, áfyé fó metóó ne me mbií wó, áfyé ntó ne muú yi atóme me.

45 Muú agegé me, ébyennó agé ntó muú ayi atóme me.

46 Me nchwóó ndere muú yi alerege geṅgbó mbaá bóó mme, nnó ékágé bóó abi áfyéé metóó ne me ála kenékéné eké muú ayi álú muu gemua.

47 Mbógé muú awúgέ mekomejóó ayi me ngare ne ála apyéé fó genó eyigé me nké ji apye wó, me njógé fó nnó ji akwe mpa, néndé me nchwóó fó fa mensó mpá bóó mme wó nchwóó lé mamfere ébwóó né éfwyale gabo.

48 Muú yi ashyaá nnó ji akágé me, ne ála apye genó eyigé me njóó, genó eyi gesó mpa wúú gelú wyéé. Ne genó eyi gesóó mpá wúú né bií bi kwyakwya, élé mekomejóó wa ayi ngare.

49 Nende Me njógé fó né uto ba. Nte wa muú atóme me agare me genó eyi me njógé ne ndere me mbóó manjóó.

50 Ne nkaá nnó genó eyigé ji aké me ngare gechwóó ne geṅwá eyi gelágé byé. Né getú eyigémbó, me njógé lé genó eyigé Nte wa agare me nnó njóó.”

13

Jisós ashwone uka baá utóó bií

1 Wye ndere epaá kóó upú élaá kwókwólé Jisós akaá nnó gébé eyigé ji alyagé mme yina nnó ákere meso mbaá Nte wúú gekwone. Ne élé ji abóó gejeé ne bóó bií abi álú fa mme, alere ébwóó gefóó eyigé ji abóó gejeé ne ébwóó.

2 Ne ndere Jisós ajwolé anyéé menyéé ne baá utóó bií ne nkwale, danchomeló anyú me metóó maá utóó Jisós ayi ama nnó achyéé Jisós manjkwáá. Akuú maá utóó yimbóó nnó Judas Iscarot, maá Simun.

3 Jisós akaá nnó Nte wúú Ésówó afye ji yéndégenó né amu. Akaá ntó nnó ji abó atane mbaá Ésówó ne ji akerege meso mbaá Ésówó.

4 Ndere álú ányé menyé, Jisós akwile téné, afee nku yi mfaa abelé. Ani agbogbo né gebwe.

5 Afane manaá né mmu geku, aló manshwone uka baá utóó bií, ne atile ubi ne agbogbo ayi ji aníí né gebwe.

6 Akwónégé mbaá Simun Pita, Simun agií ji aké, “Ata ókelege manshwone me uka?”

7 Ne Jisós ashúú ji meko aké, “Genó eyigé me mpye mbó, enyú dékage fó ula nana, meso gébé dékage nye.”

8 Ajógémbó, Pita aké, “Ngba, wó óbó fó manshwone uka éba wó.”

Ne Jisós aké ne Pita, “Mbógé me nlá nshwone wó wó, óchome fó mbwa ne me.”

9 Ajógé mbó Simun Pita aké, “Ata óshwonege fó lé uka ba ubiubi, shwone ntó amu ya chonchó ne mekpó wa.”

10 Jisós aké, “Muú yi awóó me manaá ábó mashwone lé uka bií ubiubi néndé menyammye wúú alu me pópó. Ne enyú délu me pópó, yémbó enyú ako fó wó.”

11 Jisṣas ajṣṣ mbṣ, ji akaá me muú ayi achyege nye ji manḵkwaá, ḡkaawu ne ji aké, “Enyú ako depṣ fṣ pṣpṣ.”

12 Ne ji anerege manshwṓne uka baá utṣṣ bii, abṣ nku wuu afye, akere ajwṓle ká. Agii ebwṓ aké, “Enyú dékaá ulaá genṣ eyigé mampye mbṣ né enyú?”

13 “Enyú dékuú me menlere ne Ata. Enyú délu cho mankú me mbṣ, néndé ge muú ayi me nlú mbṣ.

14 Ne mbṓgé me, Ata ne menlere enyú, nshwṓne enyú uka, enyú ntṣ debṣ manshwṓnege uka ate.

15 Me nlere enyú genṣ eyigé debṣṣ mampyege nnṣ dépyege geji ne ate ndere me mpyeé ne enyú.

16 Me ngarege enyú wáwálé nnṣ, maá utṣṣ aneáge fṣ geme apwṓ nte wuu. Yé maá déntṣṣ ntṣ aneáge fṣ geme apwṓ muú ayi atome ji.

17 Nana ayi enyú dékaá unṣ bina, déké dépyeé ubi, débée ne metṣṣ megṓmegṓ.

18 Me njṓgé mbṣ, ntome fṣ ne enyú ako. Me nkaá ufṣṣ bṓṣ abi me njyaá. Yémbṓ mpye mbṣ nnṣ genṣ eyigé ásame né mmu ḡwe Ḥsṓwṓ gétáné wawale. Asa wye nnṣ, ‘Muú yi esé ne ji déchome ebwṓ menyeé, abwṓlé atene ummye ne me’

19 Me ngarege enyú genṣ eyigé na nana gemege nnṣ gepye. Ne gébége gepyege, enyú dekamege nye nnṣ, ‘Me Nlú gefṓge Muú ayi Me Nké Me Nlú.’

20 Me ngarege enyú wáwálé nnṣ yéndemuú ayi asele muú dentṣṣ wa ne metṣṣ megṓmegṓ, ebyennṣ ase mbṓ lé me mbṓṣ. Ne muú ayi asele me, ase mbṓ lé Ḥsṓwṓ muú átome me.”

*Jisṣas abṣ mbṣe agare nnṣ áchyege nye ji manḵkwaá
(Mat 26:20-25; Mak 14:17-21; Luk 22:21-23)*

21 Jisṣas ajṣṣ unṣ bina, metṣṣ esṓ ji, agare gbṓgṓnṓ aké, “Me ngarege enyú wáwálé, muú nyú ama achyege nye me manḵkwaá.”

22 Ajṣṣgé mbṓ baá utṣṣ bii alá meno mekpo fuú ápe ate ne ame ne ame. Akágé yé muú ayi ji ajṣṣ atome ne ji.

23 Ne maá utṣṣ ama, ayi Jisṣas agbṓṣ ne ji, agii mmye né ekpokpogele kwṓkwṓlé ne uwyáá Jisṣas.

24 Ne Simun Pita anyú meno aké, ne ji “Gii Jisṣas muú ayi ji ajṣṣ mbṓ atome ne ji.”

25 Ndere maá utṣṣ yimbo, ajwṓle agii kwṓkwṓlé ne uwyáá Jisṣas, akṓ geme agii Jisṣas aké, “Ata waá achyege nye wṓ manḵkwaá?”

26 Jisṣas ashuu ji meko aké, “ele muú ayi me nyuale bred yina né mmu akpṓḡkpa nchyege ji. Jisṣas ajṓge mbṓ abṓ gekpṓge bred, anyuá né mmu akpṓḡkpa achye Judas Iscarot, maá Simun.”

27 Tenétené ayi Judas asele gekpṓge bred eyigémbṓ, danchṓmelṓ anyú ji metṣṣ. Ne Jisṣas ajṣṣ ne Judas aké, “Genṣ eyigé wṓ ákelege mampye, pye geji wáwá.”

28 Né geluage bṓṣ abi ajwṓle agii né ekpokpogele, ye muú ama ayi akaá ulaá mejṓṣ ewé Jisṣas ajṣṣ mbṓ ne Judas apṓ.

29 Ne élé Judas ne ábélege mekwa ḡka bwṓ. Baá utṣṣ abifṓ áfere nnṣ Jisṣas ajṣṣ mbṓ lé nnṣ Judas ajye ána unṣ ebifṓ ebi ebwṓ ákelege. Ela epṓ mbṓ wṓ, ndṓfṓ Jisṣas ajṣṣ mbṓ lé nnṣ Judas ajye achye genṣ gefṓ mbaá ubya bṓṣ.

30 Ne Judas asege gekpṓge bred eyigé Jisṣas achye ji, atane afé. Gébé eyigémbṓ utuú ugí me.

Ebe meke

31 Judas atanegé ajyege, Jisṣas aké, “Nana bṓṣ agene nye ndere Maá Nte Mekwaá apwṓṣ amu. Ne ji apye nye bṓṣ age ndere Ḥsṓwṓ apwṓṣ amu.

³² Ne mbɔgé Maá Nte Mekwaá apyɛé bɔɔ age ndere Eɔwɔ apwɔ amu, Eɔwɔ ntó apyɛé nye bɔɔ ágé ndere Maá Nte Mekwaá apwɔ amu, ne achɔɔ sé gébé.

³³ Baá ba, me mbelege sé ne enyú dɔɔ, enyú dékelege nye me, ne wye ndere me mbɔ ngare ákpakpa bɔɔ Jus, mbɔntó ne ngarege enyú nana nnó, ‘Mbaá ayi me nnye enyú dékage chwɔ fɔ wyeé.’

³⁴ Ajógé mbo, aké, nana nchyege enyú ebe ewé meké, “Bɔɔgé gejeé ne ate. Ndere me ngboɔ ne enyú mbɔntó ne enyú debɔɔ mangboge ne ate.

³⁵ Ne mbɔgé deké débɔɔ gejeé ne ate, yéndémuú ákágé nye nnó enyú delú baá utɔɔ ba.”

Jisɔs agaré ndere Pita dshyáa nye ji

(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶ Ne Simun Pita agíi ji aké, “Ata, wɔ ɔjye efo?”

Jisɔs aké, “Mbaá ayi me nnye ɔkágé kwɔle me nana, yémbo ɔkwɔlege nye me meso gébé.”

³⁷ Pita agíi ji aké, “Ata ulannó ne me nla nkágé kwɔle fɔ wɔ nana? Me nkpome mmye mangbó gétú jyeé.”

³⁸ Ne Jisɔs ashúú Pita meko aké, “Pita nnó ɔkpome mmye magbo gétú ya? Gɔ me ngare wɔ wáwálé nnó gemɛ nnó menɔ mekwɔ akú, wɔ ɔshyáa nye mánjáne aléé nnó wɔ ɔkágé me.”

14

Jisɔs ne alerege meti ewé ejyɛé mbaá nte wuu

¹ “Dekamege fɔ mesome ebe enyú né metɔɔ. Fyɛgé metɔɔ ne Eɔwɔ, fyɛgé ntó metɔɔ ne me.

² Baá upú alú gejame né gepúge Nte wa; mbɔgé abe dampɔ mbo, mbo me ngare fɔ enyú mbo wɔ. Me nnye kwyɛé melú mbele enyú.

³ Nnerege mankwyeé melú ewémbo, nkerege, nchwɔ nse enyú nnó mbaá ayi me mbéé enyú ntó débe wyeé.

⁴ Enyú dékaá meti ewé ejyɛé né mbaá yi me nnyeé.”

⁵ Ne Tomasi ajɔɔ ne Jisɔs aké, “Ata ese dékaá yé mbaá yi wɔ ɔjyɛé wɔ, epyembo nnó ne dékaá meti ewé ejyɛé wyeé?”

⁶ Jisɔs ashúú ji meko aké, “Me ne nlú meti ewú. Me ne ngarege bɔɔ wáwálé. Ne me ne nchyege genwá. Yé muú fɔ ákágé chwɔ fɔ mbaá Nte wa mbɔgé alá akoɔ eta wa wɔ.

⁷ Mbɔgé enyú débɔ dékaá me chánéné, mbo debɔ dékaá ntó nte wa. Manló nana déjyɛge mbe, dékaá me ji ne dege me ji.”

⁸ Ne Filip aké, “Ata lere esé Nte wye awu, nnó matɔɔ akwene ese mmu.”

⁹ Jisɔs ashúú ji meko aké, “Mbɔ te me nlú mbo fana ne enyú, delú danjkaá me Filip? Yéndémuú yi agene me, ebyennó age ntó Nte wa. Waá ulannó wɔ ɔké me nlere enyú Nte wa?”

¹⁰ Enyú dékame fɔ nnó me ncho mmye ne Nte, ne Nte wa ntó acho mmye ne me wɔ? Depɔ etire me njógé mbo, detanege fɔ me mbɔɔ né metɔɔ, élé Nte wa mmu áchomɔ mmye ne me ne apyɛé utɔɔ bíi.

¹¹ Kamege ne me nnó genó eyigé me ngarege enyú gelú wáwálé nnó me ncho mmye ne Nte wa ne Nte wa ntó acho mmye ne me. Ne mbɔgé ewéna éla ekwane enyú metɔɔ wɔ, kamege nnó elú wáwálé gétúgé ufélékpa ebi me mpyéé.

¹² Me ngarege enyú wáwálé nnó, yéndémuú ayi áfyɛé metɔɔ ne me, apyɛé ntó unó bí me mpyéé mbo. Yé ebe lé ebi unjea upwɔ ebi, apyɛ nye néndé me nnye mbaá Nte wa.

13 Ne yéndégenó eyigé enyú dégigé né mabɔ ma, mpye geji nnó metɔ́ ego Nte wa gétú ya.

14 Ndere elúmbɔ, mbɔgé dégige yéndégenó né mabɔ ma, mpyéé geji.

Jisɔs anyémeno mantɔ Mendoó Ukpea

15 “Mbɔgé enyú dégbɔ́o ne me, belege mabe ya.

16 Dépyege mbɔ, me nnene nye mmye mbaá Nte wa, ne ji atɔme nye enyú muú majyéé ayifo, ayi abe nye ne enyú te kwyakwya.

17 Muú majye yimbɔ élé Mendoó Ukpea muú alerege enyú wáwálé ayi Esɔwɔ. Bɔ́ mme akamege fɔ ne ji néndé agene fɔ ji ne akage ji. Yémbɔ enyú dékage ji, néndé ji ajwɔlege ne enyú ne alú enyú né mmye.

18 Njyege, nlyage fɔ enyú gelame, nmáge kere nchwɔ eta nyú.

19 Ela gachyéé bɔ́ mme amage ge sé me. Enyú ne dégene nye me. Ne te ndere me nwyaa genwá, enyú ntó debéé nye ne genwá.

20 Bii bimbɔ ukwɔnege, enyú dékage nye nnó mencho mmye ne Nte, Nte wa acho mmye ne me, ne me ntó ncho mmye ne enyú.

21 Yéndémuú ayi awúgé mabe ya abelégé áji, ji yimbɔ ne abɔ́ gejeé ne me, Nte wa ntó abɔ́ gejeé ne ji. Me ntó mbɔ́ nye gejeé ne ji, ne me mbɔ́ nlerege nye geme ya etaá wuú.”

22 Ne Judas (ayi álá pɔ́ fɔ Judas Iscarot) ajɔ́ ne Jisɔs aké, “Ata nde gepye wɔ alerege geme jyé lé eta sé, ayi ɔla alerege fɔ ntó mbaá bɔ́ mme meko?”

23 Jisɔs ashuu ji meko aké, “Muú ayi abɔ́ gejeé ne me, apye geno eyigé me ngarege, Nte wa gboó nye ne ji. Ne esé ne Nte wa déchwɔ bane nye ji déjwólé ne ji mbaá ama.

24 Muú yi álá agboó ne me, apye fɔ geno eyigé me ngarege. Ne unó bi enyú déwuú mbɔ utane fɔ membɔ́ né metɔ́ wɔ, utane lé mbaá nte wa muú atɔme me.

25 “Me ngare mbɔ enyú unó bina nana yi me nlú ne enyú.

26 Yémbɔ Nte wa atɔme nye Menchyéé majyéé né mabɔ ma. Menchyéé majyéé yimbɔ élé Mendoó Ukpea achwɔgé alerege nye enyú unó uko ne atée nye enyú yéndégenó eyigé me ngare enyú.

27 “Ndere me njye nchyege enyú nesɔ, ne nesɔ na ne me nchyege enyú. Me nchyege fɔ enyú nesɔ na nkane bɔ́ mme achyege genó. Dekamégé fɔ matɔ́ achyege enyú efwyale, ne debége fɔ ntó ne efɔ.

28 Enyú dewú nkane me nké, ‘Me nlyage enyú. Yémbɔ nmage kere nye nchwɔ eta nyú.’ Ebege nnó enyú débɔ́ gejeé ne me, mbɔ́ débéé ne metɔ́ megómégó élé me njyéé mbaá Nte wa muú aɲea geme apwɔ́ me.

29 Me mbɔ́ me mbe ngare enyú unó bina gemenge nnó ubi upyege, nnó meso gébé, upyege enyú dekame nnó unó bi me njɔ́ úlú wáwálé.

30 Me mpɔ́ sé ne gejamégé gébé manjɔ́ mejɔ́ ne enyú néndé mfwa bɔ́ mme alé chwɔ. Ji apɔ́ fɔ ne eshye apwɔ́ me.

31 Yémbɔ me mpyéé lé genó eyigé Nte wa agare me nnó mpye, nnó bɔ́ mme akaá nnó me mbɔ́ gejeé ne Nte wa.

“Kwilege mme déjyegé.”

1 “Me ne nlú genáge vin geji ambóó, ne Nte wa ne alú muú ayi áchérege geji.

*
2 Yéndé eta ewé etome ne me, mbógé elá ewóme fó umpome, ji asóó ewuú afóme mme, ne yéndé eta ewé ewóme umpome, ji akwyége ewú nnó ewóme gejamégé umpome.

3 Mekomejós ayi me ngare enyú apye enyú dela me pópó eké eta genós eyigé akwyéé.

4 Chogé wye mmye ne me, me nchome mmye ne enyú. Eta genós ékágé wó fó umpome mbógé elá cho mmye ne mbyó genós geji mbós wó. Wye mbo ntó ne enyú déla dekágé pye genó gefó mbógé dela decho mmye ne me wó.

5 “Me ne nlú genós eyigé mbo, enyú ntó ne delú mata jíí. Muú achogé mmye ne me, ne me ntó nchoge mmye ne jí, ji ne apye nye gejamégé unó néndé me nla mpo enyú dékage pye fó yé genó.

6 Ne muú álá cho mmye ne me wó, alú eké eta genós ewé ásogé afomege éwánese egbo. Ufós mata unós yina anywerege ájí áfyé né mewe, áso.

7 Mbógé enyú déchogé wye mmye ne me, ne deké débelege mekomejós wa né mataó nyú, yéndégenó eyi enyú degige nno Nte wa apye, geji ne ji apyé eta nyu.

8 Enyú deké dépye gejamégé unó ulúúl Nte wa abéé ne ngo. Ne ewéna elerege nnó enyú delu baá utós ba.

9 Ndere Nte wa abós gejeé ne me, mbántó ne me mbós gejeé ne enyú. Bógé wye gejeé ne ate wye ndere me mbós ne enyú.

10 Mbógé enyú deké depye genó eyige me njós, me mbós nye gejeé ne enyú wye ndere Nte wa abós gejeé ne me gétúgé mpyéé genó eyigé jí ákelege.

11 Me ngaré enyú unó bina nnó enyú débé ne metós megómego wye ndere me nwyáá. Ne nnó metós megómego nyú eja epwó amu.

12 Gégé genó eyigé me nkelege nnó enyú dépyege na: Bógé gejeé ne ate wye ndere me mbós ne enyú.

13 Gejeé eyigé cha gepó, eyigé muú alerege, eyi gepwós gejeé eyigé muú ágbóó gétúgé ájeé bíí.

14 Enyú débéé ájeé ba mbógé dépye unó bi me ngaré enyú.

15 Me mmagé kú se enyú nnó baá défwé néndé maá défwé ákágé fó genó eyigé nte wuú apyéé. Me nkuú enyú ájeé ba néndé yéndégenó eyigé Nte wa agare me, geji ne me nto ngare enyú.

16 Enyú fó wó déjyaá me wó, élé me ne njyaá enyú ne ntóme enyú nnó dépyégé unó ulúúl ne nnó unó bimbó ubéé te kwyakwya. Ne yéndégenó eyi enyú dégige Nte wa né mabó ma achyége enyú geji.

17 Gége ye mma ngare enyú nnó boge gejeé ne ate.

Bós mme apaá baá utós Jisós

18 “Mbógé bós mme apaá enyú, kaáge nnó abó me mbé apa mé me ne alé pa enyú.

19 Enyú debó débé bós mme, mbo bós mme agboó ne enyú eké ate bós mme. Ne enyú depó néndé me njya enyú né geluage bós mme, getu eyigé mbo ne bós mme apaá enyú.

20 Tege genó eyigé me ngare enyú nnó, ‘Maá défwé njeage fó gémé apwó nte wuú.’ Te ndere ébwó achyé me éfwyale, áchyége nye ntó enyú éfwyale. Ne ébwó abó awú mekomejós wa mbo áwuú ntó awe nyú.

* 15:1 Elú wáwálé nnó: Né ukwene nje menomenyéé, Esówó abó amege bós Israeli nkane mekós vin ewé jí áchérege. Jisós jimboó ntó ájós nnó jí ne alu genósge vin yimbo nana.

21 Ebwó apye nye unó bina uko eta nyú gétúgέ enyú délu bós ba. Néndé ebwó ákágé fó muú yi atóme me.

22 Me mbε danchwó gare ebwó mekomejós, mbó akwe fó mpa wó, yémbó nana yi ngare ebwó mekomejós Eσωwó, ye meti ewe áboó gabo bwó epósé

23 Ne yéndémuú yi apaá me, ebyennó apaá ntó Nte wa.

24 Me mbε dampye ukpekpe unó né metós metós bwó, ebwó age wó, εbi ye muú fó alá alú dampye, mbó Eσωwó agarege nye fó ebwó nnó ápye gabo ákwe mpa. Yé ndere ebwó ágene unó bi me mpye, apaá me chonchó ne Nte wa.

25 Unó bina ubó mampye nnó, genó eyigé asame né mmu ηwe Eσωwó gebe wáwálé. Asa wye nnó, 'Ebwó apaá me ula pó.'

26 "Menchyéé majyéé achwós, ji alú Mendoó Ukpea muú alerege wáwálé yi Eσωwó. Me ntóme nye ji atane mbaá Nte wa, achwógé agarege nye enyú muú yi me nlú.

27 Enyú ntó dégarage nye bós muú yi me nlú néndé delu ne me te ula ulós.

16

1 "Me ngare me enyú unó bina nnó ékágé deja mmye meso.

2 Abuú nye enyú né macha mmyemenene. Ne gébé gechwós eyigé yéndémuú yi awáne enyú aferege nnó ji apyembo élé utós Eσωwó.

3 Apye nye unó bina ne enyú néndé ákágé Nte wa, ye me ntó ákágé.

4 Me mbó mbε ngare enyú nnó gébé eyigémbo gekwónége enyú détege nnó me mbó ngare me enyú nnó unó bina upyéé nye.

Utós bi Mendoó Ukpea apyéé

"Me mbó ngare enyú unó bina mbεmbe wó, néndé me mbó nlú ne enyú.

5 Ne nana me nkerege meso mbaá muú yi atóme me, yémbó ye muú nyú yi agige mme nnó, "Ojye efó?" Apó.

6 Ne gétúgέ me ngare enyú unó bina, matós nyú alá meshwemeshwe.

7 Yémbó ngarege enyú wáwálé. Elú élé né galógaló awe nyú nnó me nyje, néndé me nla nyje wó menchyéé majyéé achwós fó eta nyú. Yémbó me nyjege ntóme nye ji achwó eta nyú.

8 Achwógé apyéé nye bós mme akaá nnó ufere bwó né gabo ayi ebwó apyéé úlú gye. Apye nye ebwó akaá nnó ufere bwó né ndere muú abeé cho né mbε ushu Eσωwó úlú gyeé, ne apye nye ntó ebwó akaá nnó uféré bwó né ndere Eσωwó ásoó nye mpa úlú gyeé.

9 Né εgbe ewé gabo, ebwó alú gyeé néndé áfyéé fó metós ne me wó.

10 Né εgbe ewé mambε cho né mbε ushu Eσωwó, apye nye ebwó akaá nnó me nlú cho néndé me nkerege meso mbaá Nte wa ne enyú demage ge nye se me.

11 Né εgbe ewé mpa ayi Eσωwó ásoó, apye nye bós mme akaá nnó alu gyeé né gefós eyigé ásoó mpa wa, néndé danchómeló mfwa bós mme akwe me mpa.

12 "Me nlú wyaá gejamégé unó mangare enyú, yémbó enyú dékage gbare nye fó matós gétúgέ ubi.

13 Yémbó gébége Mendoó Ukpea muú alerege wáwálé achwóge, apye nye enyú dékaá wáwálé meko. Agarege nye fó unó bi utanege ji metós, genó eyigé ji awúgέ geji ne ji ágarage. Ne apyéé nye enyú dékaá unó bi upyéé nye meso gébé.

14 Ji apyéé nye me mbó ηgó néndé genó eyi getanege me metós geji ne ji asele agarege enyú.

15 Yéndé genó eyigé Nte wa awyaá élé eya, getú eyigémbo ne me nké genó eyi gelú me metós geji ne ji agarege nye enyú.

Mesome nyu ela nye lé nechóchó

16 “Elá gachyεε enyú demage γε sé me, ne emage wyaá sé ntó ndóó enyú degene nye me.”

17 Ajógé mbo, baá utóó bií abifó abo mangigé ate aké, “Ajóó aké, ‘Ela gachye enyú degene sé me,’ ne ama aké, ‘Emage wyaá se ntó dóó enyú dégene nye me’, ula utene mbo nno? ne ulaa me nnye mbaá nte wa.”

18 Ulaá ela gachyεε utene mbo nno? Esé dekágé fó genó eyigé ji ajógé mbo.”

19 Ndere ebwó áferege mbo, Jisós akaá me nno ebwó akelege mangii ji ulaá mejóó ewé ji ajóó mbo. Ajóó ne ebwó aké, “Enyú degige mbo élé ate ulaá mejóó ewé me njóó nno, ‘ela gachyεε enyú demage γε sé me ne nno emage wyaá sé ntó dóó enyú dégene nye me?’”

20 Me ngarege enyú wáwálé nno enyú delilí nye desóó manse gétúgέ unó bi upye nye. Ne bóó mme ábεε ne nechóchó, Enyú debεε ne masome né matóó, yémbó masome nyú abwólege nye nechóchó.

21 Nebyeε neke nemnye mendée, une ugyalege ji néndé gébé eyigé ji awuú ubale gekwone. Ne abyεgέ me maá, amage te se ubale, abεε élé ne nechóchó nno ji agbεε muú ama fa mme.

22 Wyεmbo ntó ne elú ne enyú. Nana enyú delú ne masome né matóó, yémbó me mmage γε nye enyú, ne enyú debεε nye ne nechóchó né matóó. Ne yé muú ayi akágé fere gefó nechóchó eniné na né matóó nyú ápó.

23 Bií bi mbo ukwonege, demage gii se me ye mecho fó. Me ngarege enyú wáwálé nno, yéndégenó eyi degige nte wa né mabo ma, achyεge enyú geji.

24 Kpaá te gébé eyigé na, enyú delu dangii yé genó gefó né mabo ma. Gige achyεge nye enyú, ne nechóchó nyú nejame nye kpaá nepwó.

25 “Me ngare enyú unó bina né makamejóó, yémbó gébé gechwóó nye eyigé me nla ngarege sé enyú depó né makamejóó. Me ngarege nye enyú unó bi utome ne Nte wa gbogono.”

26 Gébé eyigémbo gekwonege enyú degige nye Nte wa unó né mabo ma. Me njóó mbo fó nno ngige nye Nte wa genó gefó gétúgέ nyú wó.

27 Néndé Nte wa jimboó abo gejeé ne enyú gétúgέ enyú deboó gejeé ne me, ne dékame nno me ntane mbaá Esowó.

28 Wáwálé me ntane mbaá Nte wa nchwóó fa mme. Nana me lé nlyaá mme nkerege meso mbaá Nte wa.”

29 Ajógé mbo, baá utóó bií aké, “Nana wó olé jóó yé mejóó gbogono, ajógé sé né makamejóó.

30 Esé dékaá nana nno wó okáá unó uko, wó okage ye ebe lé unó bi bóó awyaa né metóó mangii wó. Ewéna epye esé dékamé nno wó otane mbaá Esowó.”

31 Ne Jisós ashuú ebwó meko aké, “Pó enyú dékamé ne me, naná?”

32 Gébé gechwóó nye, ne géfii me eyigé enyú ako délaá nye tyátyá, yéndémuú nyú abóó nye meti gepú jii, délyaa membií. Yémbó me mpó fó me mbií, Nte wa alú ne me.

33 Me ngare enyú unó bina nno enyú delii mmye ne me debε ne nesó. Bóó mme apye nye enyú degε efwyale yémbó gbarege matóó nyú néndé mmye me mpwó bóó mme.”

17

Jisós anemmye mbaá Nte wuú nno apye ji abo ηgo

1 Jisós anerege manjóó unó bina, abwεé ame ape né mfaánebuú, anemmye aké, “Nte wa gébé gekwone pye me maá wyeε mbo ηgo nno me ntó mpye wó abe ne enoge.”

2 Wó ochyεé me uto bi upwó bóó ako nno me nchyεé gerwá eyi gélágé byé mbaá bóó ako abi wó ochyεé me.

³ Genwá eyi gélagé byé gelu nnó ebwó akaá élé wó mbiú muú òlu Esòwò ayi wáwálé, ne me Jisòs Kras muú wó òtòme fa mme.

⁴ Mpye wó òbò enógé fa né mme, gétúge me nere mampye utóò bi wó òchyeé me nnó mpye.

⁵ Nte wa, pye me mbé ne enóge né mbé ushu wye nana, gefógé enógé ewé me mbò nwyá nya gébége nlu ne wó, gemége nnó mme álo.

Jisòs anemmye mbaad nte wuú gétúgé baad utóò bií

⁶ “Me mpye bóò abi wóò jyaá fa mme òchyeé me akaá wó. Abó álú bóò byéé, wó òchyeé me ebwó ne ebwó ábele mekomejóò wyeé.

⁷ Ne nana ebwó akaá nnó ufóò unó uko bi wó òchyeé me utane eta wye.

⁸ Ngare ebwó mekomejóò ayi wó òchyeé me, áse ji ama apea ne akaá wáwálé nnó me ntane eta wyeé ne ákame nnó wó ne òtòme me.

⁹ “Nnènemmye gétúgé ebwó. Nnène fò mmye gétúgé bóò mme, nnène lé gétúgé bóò abi wó òchyeé me, néndé álú bóò byéé.

¹⁰ Yéndé genó eyi nwyáá élé eyjeé ne yéndégenó eyi wó òwyaá, ele eya. Ne ele bóò bina ne apyeé me mbóò enógé.

¹¹ Mbéé sé fa mme, yémbò ebwó álú fa mme. Nchwóò eta wyeé Nte wa, Muú Ukpea, nnènemmye nnó wó òbame ebwó né uto mabò mmyeé, ami wó òchyeé me, nnó òpye ebwó ábé muú ama ndere esé ne wó delu muú ama.

¹² Gébége nlu ne ebwó, mbáme ebwó né utó mabò ami wó òchyeé me. Mbá ebwó cháñéné, ne yé muú bwó ama anó mme detu wó ekose muú ayi abó álú me nnó anome mme detu nnó genó eyigé ásame né mekomejóò wyeé gebe wáwálé.

¹³ “Ne nana me nlé chwóò eta wyeé. Ne njógé unó bina ndere me nlu fa mme, nnó mpye ebwó abe ne nechóchó gbene wye ndere me nwyáá nechóchó gbene.

¹⁴ Me ngare ebwó mekomejóò wyeé ne bóò mme apaá ebwó néndé ebwó ápóf mbwa ama ne bóò mme wye ndere me nlá pó fò mbwa ama ne bóò mme.

¹⁵ Me nnène fò mmye nnó wó òfere ebwó fa mme. Nnène lé nnó wó òbame ebwó ékágé ebwó akpe né amu muú nchye.

¹⁶ Ebwó ápó fò mbwa ama ne bóò mme wye ndere me nlá pó fò mbwa ama ne bóò mme.

¹⁷ Pye ebwó áchyeé gemége bwó wáwálé eta wye. Ne wáwálé yimbò élé mekomejóò wyeé.

¹⁸ Ndere wó òtòme me fa né mme, mbòntó ne me ntòme ebwó.

¹⁹ Me nchye gemé ya mampye utóò byéé. Me mpye mbò gétúgé bwó, nnó ebwó ntó áchyeé gemége bwó wáwálé mampye utóò byéé.

Jisòs anemmye mbaad Nte wuú gétúgé bóò abi ámáge fyè nye metóò ne ji

²⁰ “Me nnène fò mmye gétúgé baá utóò baá bina ebwó bwó, nnène ntó gétúgé bóò abi áfyè nye metóò ne me élé áwuú mekomejóò wye ayi baá utóò ba ágarege nyé.

²¹ Me nnènemmye nnó wó òpyé ebwó ako abe muú ama, wye ndere wó Nte wa òlu muú ama ne me, me ntó nlu muú ama ne wó. Pye ebwó abe muú ama ne esé nnó, bóò mme ákamé nnó wó ne òtòme me.

²² Enógé ewé wó òchyeé me, ewú ntó ne me nchyeé ebwó. Mpye mbò nnó ebwó abe muú ama wye ndere esé ne wó delú muú ama.

²³ Me nlu muú ama ne ebwó, wó ntó òlu muú ama ne me. Dépye mbò nnó ebwó ntó abe muú ama cháñéné. Ndere elúmbò bóò mme ákágé nye nnó wó ne òtòme me, ne ákágé nye ntó nnó wó òbóò gejeé ne ebwó wye ndere wó òbóò gejeé ne me.

24 “Nte wa, nkelege ntó nnó bɔ́ɔ́ abi wɔ́ ɔ́chyeé me, ábe ne me né mbaá yi me mbéé nye, nnó ágé ntó enógé wa. Wɔ́ ɔ́chyeé me enógé ewéna gétúgέ gejeé eyigé wɔ́ ɔ́bɔ́ɔ́ ne me gemεge nnó mme alɔ́.

25 “Eh, Nte wa muú ɔ́lú cho, wáwálé, bɔ́ɔ́ mme ákágé fɔ́ wɔ́, yémbɔ́ me nkágé wɔ́. Ne bɔ́ɔ́ bina, abi wɔ́ ɔ́chyeé me ákaá ntó nnó wɔ́ ne ɔ́tɔ́me me.

26 Me mpye ebwɔ́ ákaá wɔ́, ne mpye nye wye ebwɔ́ ákágé wɔ́ yéndégébé nnó gejeé eyigé wɔ́ ɔ́bɔ́ɔ́ ne me ɔ́bɔ́ ntó ne ebwɔ́ ne nnó me mbε muú ama ne ebwɔ́.”

18

Apye Jisɔs

(*Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53*)

1 Jisɔs anerege mmyemenene, ji ne baá utɔ́ɔ́ bií ályaá melu ewémbɔ́, achyaá genkɔ́ eyigé akuú nnó Kidrɔ́n ajye kpe mmu maá mekɔ́ fɔ́.

2 Ne Judas muú achyεge nye Jisɔs mankwaá abɔ́ akaá ntó melu ewémbɔ́ néndé ebwɔ́ abɔ́ áchómege mε wye.

3 Ndere elúmbɔ́, ji ase ekwɔ́ bɔ́ɔ́ bee ne ambame εcha upe Eɔ́wɔ́ abɔ́ anɔ́ɔ́ baá ámpyεé upe Eɔ́wɔ́ ne Farasi átɔ́me áchwɔ́ né maá mekɔ́ɔ́ yimbɔ́. Gébégé ájyεé ákpomé mmye ne unó ummye, alwεé desá ne bɔ́ akpɔ́géfɔ́.

4 Ne elé Jisɔs akaá mε yéndégenó eyigé ápye nye ne ji, ake mmye afií ebwɔ́, agií ebwɔ́ aké, “Enyú dékelege ndé muú?”

5 Ashuú ji meko aké, “Dékelege Jisɔs muú Nasaret.”

Ji aké, “Me ne nlu ji.” Judas muú achyεé Jisɔs mankwaá alú ntó eféé tené ne ebwɔ́.

6 Jisɔs ajógé ne ebwɔ́ nnó, “Me ne nlu ji,” ája mmye meso ákwe mme gbaram.

7 Ne ama agií ebwɔ́ aké, “Enyú déke dékelege wa?” Aké, “Dékelege Jisɔs muú Nasaret.”

8 Aké, “Pó me ngare enyú nnó me ne nlu ji? Ne mbɔ́gé nnó elé me ne enyú dékelege, lyage bɔ́ɔ́ bina ájye.

9 Ajɔ́ɔ́ mbɔ́ nnó meko ayi ji abɔ́ ajɔ́ɔ́ ábε wáwálé. Ji abɔ́ ajɔ́ɔ́ aké, Nte yé muú ama ayi anome mme detú né geluage bɔ́ɔ́ abɔ́ ɔ́chyeé me ápɔ́.”

10 Ne Simun Pita ajú yé aparanja ayi ji awyaá, asó etu ewé egbε ebwɔ́nyε ewé memfwé etukpe ámpyεé upe Eɔ́wɔ́. Mabɔ́ memfwé yimbɔ́ makamege Malkɔ́s.

11 Pita apyεgé mbɔ́, Jisɔs ajɔ́ɔ́ ne ji aké, “Shwóré aparanja wye yimbɔ́ né mmu mekɔ́, wɔ́ ɔ́kelege fɔ́ nnó me nge efwyale ndere nte wa ake nge?”

Afé ne Jisɔs mbaá Anas

12 Ndere elúmbɔ́, muú kpaá bɔ́ɔ́ bee ne bɔ́ɔ́ bee bií chonchó ne ambame εcha upe Eɔ́wɔ́ apye Jisɔs awε ji amu.

13 Ase ji ábɔ́ mbε afe né mbaá Anas nte Mendée Kaifas. Kaifas yina ne alú etúkpe ampye upe Eɔ́wɔ́ né ηme eniné mbɔ́.

14 Elé Kaifas yina ntó ne abɔ́ achyεé nya bɔ́ɔ́ Jus majyεé nnó, “Elú galógálɔ́ nnó muú ama agbo gétúgέ bɔ́ɔ́ ako.”

Pita ashya nnó akadgé fɔ́ Jisɔs

(*Mat 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57*)

15 Simun Pita ebwɔ́ ne maá utɔ́ɔ́ Jisɔs yifɔ́ ama akwɔ́le Jisɔs meso. Etukpe ampye upe Eɔ́wɔ́ akaá maá utɔ́ɔ́ yimbɔ́ chánéné, getu eyigémbɔ́ ályaá maá utɔ́ɔ́ yimbɔ́ akpe ne Jisɔs né mmu dachi etukpe ampyeé upe Eɔ́wɔ́,

16 Pita álá né dafye. Ndere Pita atene né dafye, maá utɔ́ɔ́ ayi etukpe ampye upe Eɔ́wɔ́ akaá ji, ajye bane meso mendée ayi alú menombi gébame, ajɔ́ɔ́ mejɔ́ɔ́ ne ji ne meso mendée yimbɔ́ alyaá Pita akpe muu.

17 Mesɔ mendée yimbɔ né meno gebame agii Pita aké, “Nnó wɔ ɔpɔfɔ maá utɔɔ ama né geluage baá utɔɔ Jisɔs?”

Pita ashuu ji meko aké, “Eeh, me mpɔ.”

18 Gébé eyigémbɔ ntó gefwene gemmyéé, baá défwε ne ambame dachi etukpe ásené mewε né dafye átene áwyaá. Pita ntó abɔ alú ne εbwɔ áwyaá mewε.

Jisɔs akpe unɔɔ mpa

(Mat 26:57-66; Mak 14:53-65; Luk 22:54, 55, 63-71)

19 Etukpe egii Jisɔs depɔ etiré détóme ne baá utɔɔ bií ne unó bi ji alárege.

20 Jisɔs ashuu ji meko aké, “Me njógé me mejɔɔ gbɔgɔnɔ mbaá bɔɔ ako. Me nɛrege unó yéndégébé né mmu macha mmyemenene ne εcha upε Esɔwɔ mbaá ayi bɔɔ Jus ako áchómege. Yé genó gefɔ eyigé me njɔɔ bibi gepɔ.”

21 Ulannó wɔ ɔgigé me bɔ nkwe bina? Gii élé bɔɔ abi awuu genó eyigé me ngare εbwɔ, neńdé ákaá uno bi me njɔɔ.”

22 Jisɔs ajógé mbɔ, membame dachi etukpe ayi alu fii ado ji né ushu. Agii ji aké, “Mbɔ ne wɔ ɔbɔɔ manshuú etukpe meko?”

23 Jisɔs ashuu ji meko aké, “Mbɔgé mecho ewé me njɔɔ elú gyéé, gare gabo ayi me njɔɔ. Ne mbɔgé elú cho, ulannó wɔ ɔdoó me.”

24 Eféé ne Anas atóme yé Jisɔs wye amuu wewe mbaá Kaifas etukpe amppe upε Esɔwɔ.

Pita ama ashya Jisɔs manáne epea ne elé

25 Nɛre epyembɔ, Pita abɔ alú né dafye tené awyaá mewε. Agii ji aké, “Nnó wɔ ntó ɔpɔ fɔ maá utɔɔ ama né geluage baá utɔɔ Jisɔs?” Pita ashya aké, “Eeh me mpɔ.”

26 Maá defwe etukpe amppe upε Esɔwɔ ama ayi alú menme muú ayi Pita asɔɔ ji etu, agii Pita aké, “Nnó me nge fɔ wɔ né mmu maá mekɔɔ ne mende yimbɔ wɔ?”

27 Pita ama ashya wye shyá. Wye né gébé eyigémbɔ menɔ mekwɔ akú kɔkɔgɔlɔkɔɔ.

Afe ne Jisɔs mbaá Palet

(Mat 27:1, 2, 11-14; Mak 15:1; Luk 23:1, 2)

28 Bií uyyagé ne dondo gemua mme ákpakpa bɔɔ Jus ase yé Jisɔs né gepúge Kaifas afé ne ji né εcha gɔmena bɔɔ Rom. Ébwɔ ambɔɔ akpe wye wɔ. Apyε mbɔ nnó ékágé εbwɔ ábé ne deba né mbε ushu Esɔwɔ néndé akelege manyé epaá koo upú.

29 Nɛre elúmbɔ Palet muú alú ngɔmena atané, aké ne εbwɔ, “enyú deké mende yina appe nnó?”

30 Ébwɔ ashuu ji meko aké, “Mbɔgé mende yina apɔ muú mebo fɔ wɔ, mbɔ esé defye fɔ ji né amu jye wɔ.”

31 Palet aké ne εbwɔ, “Sege ji enyú ambɔɔ depa mpa wuu nɛre ebe nyú ejɔɔ.” Ákpakpa bɔɔ Jus ashuu ji meko aké, “Ébé nyu bɔɔ Rom ekamege fɔ nnó esé desɔ mpa nnó áwá muú.”

32 Genó eyigé εbwɔ ajɔɔ geppe nnó genó eyigé Jisɔs abɔ ajɔɔ atome ne gefɔge negbo eniné ji agboó nyε gefane wáwálé.

33 Ne Palet akere meso né mmu εcha, mfwa akú Jisɔs agii ji aké, “Wɔ ne ɔlú mfwa bɔɔ Jus?”

34 Jisɔs aké, “Wɔ mbɔɔ ne ɔfere mbɔ, waá nnó bɔɔ fɔ ne agare wɔ mmu ayi me nlú?”

35 Palet ashuu ji meko aké, “Me, ɔfere nnó me nlú muú Jus? Elé bɔɔ byε ne anɔɔ baá amppe upε Esɔwɔ ne afye wɔ ne amu ya. Ndé mechɔ wɔ ɔpyéé?”

³⁶ Ne Jis̄s ashuú ji meko aké, “Gefwa ya gepo f̄o eyigé b̄oó mme. Mb̄oge geb̄o gebe eyigé b̄oó mme, mb̄o baá defwe ba ammye nn̄o ékágé me nkpe né ámu b̄oó Jus, yémb̄o gefwa ya getane mbaá yicha.”

³⁷ Ndere ji ajóó mb̄o Palet aké ne ji, “Mmyeké w̄o olú mfwa?” Ne Jis̄s ashuú ji meko aké, “W̄o olú cho manj̄oó nn̄o menlú mfwa. Ge ula bi ábyené me mb̄o, ne getu eyigémb̄o ne nchw̄o fa mme nno ngáre b̄oó wáwálé. Ne yéndemuú ayi agboó ne wáwálé, awuú mekomej̄oó wa.”

³⁸ Ne Palet agií ji aké, “Wáwálé élé ndé?” Agige mb̄o ama akere meso né dafye, mbaá b̄oó Jus aké, “Me nge f̄o gabo ayi mende yina apyéé w̄o.”

³⁹ Yémb̄o gepoge nyú gelú nno, yéndé ñme gébégé epaá koó upu me mb̄o mamferé muú deno ama ndere enyú dékelege. Ndere elúmb̄o nn̄o enyú dékelege nn̄o mferé Mfwa b̄oó Jus?”

⁴⁰ Palet ajógé mb̄o, ebw̄o ákalé ne meko metometo, aké, “Oferege f̄o mende yina fere élé Barabas.” Barabas ab̄o alú mmu ayi achyeye efwyale né melo.

19

B̄oó bee ajwyagé Jis̄s

(Mat 27:27-31; Mak 15:16-20)

¹ Palet achyeye Jis̄s nn̄o, átule ji ne getó.

² Ne b̄oó bee áto ela ewé elú meshií áfaá Jis̄s né mekpo, áfyé ji nkúu megélé né mmye eke mfwa.

³ Ajwyage ji aké, “Genwá gétyéé getyéé gebe ne w̄o Mfwa b̄oó Jus” ne ádo ji ukpe kpe né ushu.

⁴ Palet ama akere achw̄o ajóó ne b̄oó bimb̄o aké, “Nana me nchw̄o ne ji né mbe ushu nyu yémb̄o kaáge nn̄o me nge f̄o gabo ayi ji apyéé w̄o.”

⁵ Jis̄s atane né dafye ne ela ewé elú meshií meshií né mekpo ne nkúu megélé né mmye. Ne Palet ajóó ne b̄oó bimb̄o aké, “Gegé mende yimb̄o na.”

⁶ Anóó baá ampye upe Es̄ow̄o ne ambame echa upe agege Jis̄s, aló makale ne meko metometo aké, “Áw̄o ji né gekwa, áw̄o ji né gekwa.” Ajógé mb̄o,

Palet ajóó ne ebw̄o aké, “Enyú amb̄oó sege ji dew̄o né gekwa, néndé me nge f̄o gabo ayi ji apyéé w̄o.”

⁷ Yémb̄o b̄oó Jus atome wye eshye ajógé aké, “Esé déwya ebe ewé ejóó nn̄o ji ab̄o magbo. Néndé ji aké alú Maá Es̄ow̄o.”

⁸ Palet awúgé mech̄o ewéna, ef̄o ekw̄o ji metóó d̄oó.

⁹ Akere meso né mmu echa wuú, ama agií Jis̄s aké, “W̄o otane ef̄o?”

Yémb̄o Jis̄s ashuú ji meko w̄o.

¹⁰ Ne Palet ajóó ne Jis̄s aké, “W̄o ukelege f̄o manj̄oó mej̄oó ne me? W̄o ókaá f̄o nn̄o me nwyaa utó manlyaa w̄o ojye ne nwyaa utó manw̄o w̄o né gekwa w̄o?”

¹¹ Jis̄s ashuú ji meko aké, “W̄o óp̄of̄o ne utó mampye me genó mb̄ogé uto bimb̄o ulá utane f̄o né mfaánebuú w̄o. Ne getu eyigémb̄o muú ayi afyéé me né amu nyú, gabo awuú an̄ea apw̄oó.”

¹² Palet awúgé mb̄o, ab̄o akelé meti nn̄o ályaa Jis̄s ajyéé yémb̄o b̄oó Jus akalege aké, “Mb̄ogé w̄o olyage mende yina, ebyennó w̄o óp̄o f̄o mejeé Sesa. Yéndemuú ayi asele gemé jii nn̄o alú mfwa ebyennó akalege mankare gefwa ne mfwa Sesa mfwa Rom.”

¹³ Ne Palet awúgé mej̄oó ewéna, ase Jis̄s afe ne ji né dafye. Jimb̄oó ajwólé né geluoge mpa né mbaá ayi ákuú nn̄o, “Melu Mataá.” (Né Hibru ákuú mbaá yimb̄o nn̄o “Gabata”).

¹⁴ Bií bimb̄o ulú élé bií bi b̄oó Jus akpomege mmye manyé epaá koó upu. Ne metóó ñw̄omese, Palet ajóó ne ebw̄o aké, “Gége Mfwa nyú na.”

15 Yémbò ébwò akálé aké cho ne ji ewú, cho ne ji ewú, awò ji né gekwa. Ne Palet ama gíí ébwò aké, “Dékelege me nwò mfwa nyú né gekwa?” Anò baá ampye upé Èsòwò, aké, “Èsè depò sé ne mfwa yicha ekosé Sesa wò”.

16 Ne kwyakwyaá, Palet achyè yé Jisòs né amu bwò nnò áwò ji né gekwa. Bòò bee ásé Jisòs áfè ne ji.

Awò Jisòs né gekwa

(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)

17 Jisòs jimbòò ne akpane gekwa jíí afè né melú ewé ákuú nnò, “Melú Uḡkòkò makpo.” (Bòò Hibru ákuú ntó melu ewémbò nnò “Golgota.”)

18 Elé né melu ewéna ne awòme Jisòs né gekwa. Awò ntó anjo makpo apea né ebi bwò ukwa. Awò ama né egbé ébwòebe, ama egbé ébwònyè ne Jisòs né metòò metòò.

19 Palet asá ntó genò gefò aba né mekpo gekwa eyigé áwómé Jisòs. Asá wyeé nnò, “Jisòs muú Nasaret Mfwa bòò Jus.”

20 Ne gejamé gé bòò Jus ájógé genò eyigé ásamé ábalé né mfaá mekpo gekwa néndé mbaá ayi awòme Jisòs né gekwa alú kwòkwólé ne Jerosale. Asa mansa ḡwe amimbò né mekóméjòò Hibru, Latin ne Grek.

21 Anò bá ampyeé upé Èsòwò, ájòò ne Palet aké, “Òsage fò nnò Jisòs alú mfwa bòò Jus, sa elé nnò ji ajòò aké, ‘Me nlu mfwa bòò Jus’.”

22 Ne Palet aké ne ébwò, “Genò eyigé me nsame, nsa me.”

23 Bòò bee ánerere manwò Jisòs né gekwa abò mandée jíí akare malu ani yéndémuú bee ase melu ema. Ase nto nku wuú ayi ji áfyèé ne áfyèé ewule. Nku yimbò apò ne nkwoámé.

24 Bòò bee bimbò ajòò ne até aké, “Dekarege fò nku yina, déḡmeé lé megyaá wyeé mankaá muú ayi aselé ji.” Apyé mbò nnò genò eyigé ásame né mekóméjòò Èsòwò gebe wáwálé. Asa wye aké, “Akare mandée ya áfyè ate amu, áse nku wa áḡme megyaá wyeé.” Gé genò eyigé bòò bee ápyémbo.

25 Ne bòò fò abi atene kwòkwólé ne gekwa eyi awòme Jisòs wye, elé mma Jisòs, meḡme mma Jisòs ayi mendée, Méri mendée Klopas, ne Méri Magdala.

26 Jisòs ágegé ndere mma wuú átene efeé kwòkwólé ne maá utòò ayi jimbòò Jisòs agboó ne ji dòò, ajòò ne mma wuú aké, “Mma, ge maá wye na.”

27 Ne ajòò ntó ne maá utòò yimbò aké, “Ge mma wye na.” Elò né gébé eyigémbò maá utòò yimbò ase mma Jisòs afè ne ji né gepú jíí, nnò ajwòlege ne ji.

Negboné Jisòs

(Mat 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49)

28 Ewyagé, Jisòs akaá nnò ji anere me yéndégenò eyigé ji abòò mampye, ne nnò genò eyigé mekóméjòò Èsòwò ajòò gebe wáwále, ajòò aké, “Mmwólé manaá epyeé me.”

29 Eké epyeémbò, nkwo fò alú efeé, ayi áfyè mmòò amí mamýáme magbeé wyeé. Ase ekochá, ányua né mmu mmòò amibo, áfaa né eta maá genò eyigé ákuú hisòp, ábwéé até Jisòs né ubòò meno. *

30 Ne gébé gé Jisòs anyú mmòò amimbò aké, “Nnere utòò ba.” Ajógé mbò, amo mekpo mme, afye geme jíí né amu Nte wuú Èsòwò.

31 Bii bimbò, ele bii ebi bòò Jus ákpomege mmye manyé uwyaaá bwò. † Ébwò akélege fò nnò bii bimbò ubane uḡkwo bòò abi awòme né ukwa. Ajye jòò ne

* **19:29** Elú wáwálé nnò: Jon afye genóge hisòp né ḡwe wuú gétúgé genò eyigé apyeé ne ji gébé gé epaa koo upú. † **19:31** Elú wáwálé nnò: Uwyaaá bina, ulú lé uwyaaá kpaá nénde ukwe gébé gé epaa koo upu.

Palet nnó achyεέ ebwó uto ájye ákore uka bós bimbó né mfaá ukwa, áfere uḡkwó ebwó.

³² Ne bós bee achwó akore uka bós apea abi awóme ebwó ne Jisós.

³³ Achwógé mbaá Jisós, ákore sé uka bií wó néndé age nnó ji agbo mε.

³⁴ Yémbó muú bee ama ajo εgbε amba wuú ne nekó. Tenétené yimbó manóó ne manaá matanenge.

³⁵ Muú yi agene unó bina ne agaré. Ne unó bi ji agare ulú wáwálé. Ne jimbós akaá nnó ji agarege wáwálé nnó apyε enyú ntó défyε metós ne Jisós.

³⁶ Unó bina upyε nnó genó eyigé ásame né mmu ηwe Εσωω ube wáwálé. Asa wyε aké, “Yé gegoó jii gemma akós fó.”

³⁷ Ne ama ása ntó né melu ηwe Εσωω ewé fó aké, “Apele nyε muú ayi ebwó ájomé.”

Anii Jisós

(Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)

³⁸ Unó bina upyεge, Josef muú meló Arimatya ajye gií ne Palet nnó ago ji afere geḡkwógé Jisós né gekwa. Josef abó alú maá utós Jisós ama, yémbó akwólege ji bibii néndé afós ákpakpa bós Jus. Palet akamege, Josef ajye fere geḡkwógé Jisós né gekwa afé ne geji.

³⁹ Josef afé ebwó ne Nikodemus muú abó achwó gé Jisós ne utuú. Nekodemus achwó ntó ne gejamégé maka gebε. Akwyéé mami ne unó bi akuú nnó merrh ne alose. Manós genógé bó kilo usaá upea meso efya.

⁴⁰ Ebwó ákpa geḡkwógé Jisós, afyεge ji unó ebimbó ne mmyε aní ne éshyé ndeé. Gé mbó ne bós Jus ákwyεge geḡkwógé muú ne anii.

⁴¹ Né mbaá yi awóme Jisós né gekwa, maá mekós alú wyε. Né mmu maá mekós yimbo ntó, menome meke ewé alá alú danií muú fó ebó elú wyε.

⁴² Anii Jisós né mmu menome ewémbó néndé mbaá yimbo, alu kwókwólé. Ne bií bimbó ntó bós Jus ákpomege mmyε nnó bií ujjage ebwó ányé uwyaaá bwó.

20

Menome εla mewa

(Mat 28:1-10; Mak 16:1-10; Luk 24:1-12)

¹ Bií mbε né uwyaaá, ne dondo gemua mme Meri muú meló Magdala afé né menome ewé abó anii Jisós. Ajyεge, age nnó áferé ntaá eniné abó ákweré embú menome.

² Ndere ágene mbó Meri muú meló Magdala abó gatelé akere ajye garé Simun Pita ebwó ne maá utós ayifó ayi Jisós ágboó ne ji dós aké, “Áfere Ata né mmu menome, ne esé dékaá fó mbaá ayi ájye belé ji wó.”

³ Ajógé mbó, Pita ebwó ne maá utós yimbo átane áfe né menome.

⁴ Ndere ájye, álómege gatele. Yémbó maá utós yimbo alome apwó Pita, ne abó mbε akwóne né menome.

⁵ Akwónege wyε, asé mmyε mme ape né mmu menome, age ubaaá éshyé ndeé εbi abó anii Jisós ne ubi yémbó, akpe fó né mmu menome wó.

⁶ Ne Simun Pita muú abó alú meso akwónege, akpe né mmu menome, age ubaaá éshyé ndeé ebimbó efé.

⁷ Agé ntó gebage ndeé eyigé abó anii Jisós né mekpo ndere gelú pwipwi né mbaá awuú cha. Epófó mbaá ama ne uba éshyé ndeé ebimbó.

⁸ Ne maá utós ayi abó abós mbε akwóne né menome, akpe ntó né mmu menome Jisós, age unó bi upyε, akame nnó elú wawale.

9 (Yé élé ɛbwɔ ágene unó bina, álu wye dankaá genó eyi mekomejɔ́ Ɛsɔwɔ abɔ ajɔ́ nnó Jisɔs abɔ mankwilé né negbo.)

10 Ne baá utɔ́ bií agege mbɔ áma akere meso né upú bwɔ́.

Jisɔs alere mmye mbaad Meri Magdala

11 Yémbɔ Meri alá dafye téné né alilé. Nɔ́ere alilé abyélé mmye mme apé né mmu menome,

12 age makiénné Ɛsɔwɔ apee na mandeé pópó mmye, ájwɔle né mbaá yi abɔ ábelé genkwógé Jisɔs. Ɛma né mekpo, ɛma né uka.

13 Makiénné yimbɔ, ágií Meri aké, “Mma wɔ ɔlilé ndé?”

Ashuú ɛbwɔ meko aké, “Akpa Ata wa ne me nkaá fɔ́ mbaá yi ájye bele ji wɔ́!”

14 Ajógé mbɔ, abwɔlé mmye ake apele age ndere Jisɔs atene, yémbɔ akaá fɔ́ nnó élé Jisɔs ne atene mbɔ wɔ́.

15 Jisɔs agií ji aké, “Mma wɔ ɔlilé ndé? Ndé muú wɔ ɔkelege?”

Meri afere nnó élé mbɔ́ maá mekɔ́ yimbɔ ne ji age ne mbɔ, ajɔ́ ne ji aké, “Ata mbógé wɔ ne ɔkpane genkwɔ́ jii lere me mbaá ayi wɔ ɔbele geji, me nnye mkpa.”

16 Ajógé mbɔ, Jisɔs akú ji aké, “Meri” abwɔlé mmye ape Jisɔs, ajɔ́ né mekómejɔ́ Hibru aké, “Rabɔni” (ula Rabɔni utené nnó “Ménleré.”)

17 Jisɔs ajɔ́ ne ji aké, “Ɖtage me, néndé me nlú dankwɔ́ nnye mbaá Nte wa. Cho gare élé aɲmé ba nnó me nlé nkɔ́ nnye mbaá Nte wa muú alú Nte nyú ntó. Ɛsɔwɔ wa ne Ɛsɔwɔ nyú ntó.”

18 Meri muú melɔ́ Magdala ajye gare baá utɔ́ Jisɔs aké, “Me nge Ata.” Ne agare ntó ɛbwɔ unó bi ji ajɔ́ ne ji.

Jisɔs alere mmye mbaad bad utɔ́ bií

(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Aɲg 1:6-8)

19 Né nkwalé bií mbe né uwyaá, baá utɔ́ Jisɔs ányweré mbaá ama, ágbɛ mano mbií néndé áfɔ́ bɔ́ Jus. Ne Jisɔs akpe atené né metɔ́ metɔ́ bwɔ́ aké, “Nesɔ́ nébé ne enyú.”

20 Ajógé mbɔ, alere ɛbwɔ mabɔme upa né amu jii ne egbe mmye wuú. Baá utɔ́ bií ágege ji mbɔ álu ne nechɔchɔ́ ndere ágené Atá.

21 Jisɔs ama ajɔ́ ne ɛbwɔ aké, “Nesɔ́ nebe ne enyú, ndere Nte wa atɔme me, mbɔntó ne me ntɔme enyú.”

22 Ajógé mbɔ afɔ́ ɛbwɔ gejulé né mmye aké “Sege Mendoó Ukpea.

23 Yendemuu ayi enyu dejigente gabo wuu. Ɛsɔwɔ ajigente gabo muu yimbɔ, ne yende muu ayi enyu dela dejinte gabo wuu wɔ, Ɛsɔwɔ nto ajige fɔ́ nte gabo wuu.”

Jisɔs alere mmye mbaad Tɔmasi

24 Gébége Jisɔs achwɔ́ lere mmye mbaá baá utɔ́ bií, ɲgba wuú ama né geluage abi áfyanéapeá ayi akuú ji nnó, Tɔmasi maá gefa abɔ apó.

25 Tɔmasi achwógé baá utɔ́ abifɔ́ ágare ji aké, “Ese dege Ata.”

Tɔmasi aké, “Me nla ngé fɔ́ mabɔme upaá mpi né maka amu jii me nta enɔ́ ɛbwɔ wa wye, mma nta nto ɛbwɔ wa né nebɔmé gepa enií nélú ji né égbé amba wɔ me nkamege fɔ́.”

26 Ndɔ́ eneé ekógé, baá utɔ́ Jisɔs ama anywere, né mmu gepú. Ne Tɔmasi alu ne ɛbwɔ. Ágbɛ manombi, ne aké apele Jisɔs achwɔ́ tene né metɔ́ metɔ́ bwɔ́ aké, “Nesɔ́ nebe ne enyú.”

27 Ajɔ́ ntó ne Tɔmasi aké, “Fye enɔ́bwɔ wyeé fa. Pe amu ya. Nyaá ɛbwɔ wyeé ɔta egbe amba wá. Ɖbegé sé ne dembyɔ́ kamé wye kamege ne me.”

28 Ne Tɔmasi ashuú ji meko aké, “Ata wa ne Ɛsɔwɔ wa.”

²⁹ Jisṣs ajṣṣ ne ji aké, “Elé wṓ ṣḡene me, ne ṣkame nnó élé me? Metṣṣ megṓmegṓ ebéé ne bṓṣ abi álá age me wṓ, yémbṓ áfyéé matṣṣ bṓṣ ne me!”

Ula bi asame ḡwe yina

³⁰ Ne Jisṣs apye gejamégé upṓṣ ufélekpa né mbe ushu baá utṓṣ bií ebi álá ása fṓ ubi né mmu ḡwe yina wṓ.

³¹ Yémbṓ ása lé bina nnó upye enyú dékamé nnó Jisṣs ne alú Muú yi Esṓwṓ akweré ji elá gefwa, nnó ji alú Maá Esṓwṓ. Ne nnó dekamege mbṓ debṓṣ geḡwá eyi gélagé byé gé túgé mabṓ mií.

21

Jisṣs alere mmye mbaá baá utṓṣ bií akeneama

¹ Mboṣ ndṓ fṓ ekoge, Jisṣs ama alere mmye mbaá baá utṓṣ bií né ebéé mega ewé ákuú nnó Tiberas. Gé na ne Jisṣs alere mmye mbaá baá utṓṣ bií.

² Simun Pita, Tṓmasi maá gefa, Nataniél muú melṓ Kana né gebage mewaá Galilií, baá Sebēdee ne baá utṓṣ abifṓ makpo apea ábṓ álú mbaá ama.

³ Ne Simun Pita ajṣṣ ne ebṓṣ aké “Me nkelege manjye ntṓfṓ.”

Ebṓṣ ntṓ aké, “Ese ntṓ déjye ne wṓ.” Ebṓṣ ako ajye kpe mmu ekpeé. Né utuú bimbṓ yé genṓ ebṓṣ áwa wṓ.

⁴ Ndere bií ujjage, Jisṣs achwṓ atene né mapea ebéé mega, baá utṓṣ bií agege ji akaá fṓ jí wṓ

⁵ Jisṣs akú ebṓṣ aké, “Baá ba, déwaá meshuu fṓ wṓ?” Ebṓṣ áshuú ji meko, “Déwa wṓ.”

⁶ Ajṣṣ ne ebṓṣ aké, “ḡmégé ntṓfo nyú né egbe ebṓṓnye ékpe, déwane nye meshuu.” Aḡmégé, meshuu eyi esele, epwṓ ebṓṣ manja afye mmu ékpe néndé eja dṓṣ.

⁷ Epyege mbṓ, maá utṓṣ ayi Jisṣs abṓṣ gejeé ne ji dṓṣ, ajṣṣ ne Pita aké, “Muú ayi ajṓgé mbṓ ne esé élé Ata.” Simun Pita awúge ndere maa utṓṣ yimbṓ ajṣṣ ake “Muú ayi ajṓṣ mbṓ mejṓṣ ne ese ele Ata” Akwye afye mandeé mmye (néndé abṓ afere áji) Anyo achṓ né nnyi.

⁸ Baá utṓṣ abifṓ álá né mmu ekpeé ajame dansa ne gejamégé meshuu eyi elú wye nnó achwṓ né mapea nnyi. Mantane né mapea nnyi ṓkwṓne mbaá ayi ebṓṣ ajame dansa alú genógé matyéé amu usaá upea meso efya.

⁹ Ajágé dansa yimbṓ akwṓnege né mapea nnyi, age ujenjeé mewé ne bréd wye nere.

¹⁰ Jisṣs ajṣṣ ne ebṓṣ aké, “Chwṓge me ne meshuu fṓ eyi enyú déwane mbṓ.”

¹¹ Simun Pita akwṓ akpe mmu ekpeé aja dansa yémbṓ achwṓ ne ji né mewaá. Dansa yimbṓ agbeé ne gejamégé meshuu kpakpa. Meshuu elú usaá ukenéama meso efyane eléé (153). Ne yé élé meshuu ejame, dansa yimbṓ agyalé wṓ.

¹² Ne Jisṣs ajṣṣ ne ebṓṣ aké, “Chwṓge dégbaré une dondo”. Ne yé maá utṓṣ ama ayi aḡeta metṓṣ mangii ji nnó, “Ṗlu wa?” apṓ; néndé ebṓṣ ákaá nnó élé Ata.

¹³ Jisṣs ajye bṓ bréd yimbṓ ne meshuu ntṓ achyéé ebṓṣ.

¹⁴ Gé manjane aléé na ayi Jisṣs alere mmye mbaá baá utṓṣ bií gébége ji akwilé né negbo.

Jisṣs ajṣṣ ne Pita nnó mbṓgé abṓ gejeé ne ji apye utṓṣ bií

¹⁵ Ebṓṣ anerege mangbaré une, Jisṣs agii Simun Pita aké, “Simun, maá Jon nnó wṓ ṓbṓ gejeé ne me dṓṣ, epwṓ abifṓ na?” Ne Pita ashuú Jisṣs meko aké, “Eh Ata, wṓ ṓkaá nnó me mbṓ gejeé ne wṓ.”

Jisṣs ajṣṣ ne ji aké, “Pele baá magṣṣme ya.”

¹⁶ Jisṣs ama agií ji manjáne apea aké, “Simun Pita maá Jon nnó ṣṣṣṣ gejeé ne me?”

Pita akame aké, “Eh Ata wṣ mbṣ ṣkaá nnó mbṣṣ gejeé ne wṣ”. Jisṣs aké, “Pele magṣṣme ya”.

¹⁷ Ama agií Pita ne manjáne ayi ágbeé aléé aké, “Simun maá Jon nnó wṣ ṣṣṣ gejeé ne me.”

Agigé mbṣ, metṣṣ esṣ Pita gétúgé agií ji té manjáne aléé nnó, “Pita nnó wṣ ṣṣṣ gejeé ne me?” Getu eyigémbṣ Pita ashúú ji meko aké, “Ata wṣ ṣkágé unó uko, ṣkaá cháṣṣné nnó me mbṣ gejeé ne wṣ.” Jisṣs ajṣṣ ne ji aké, “Pele magṣṣme ya.”

¹⁸ Ngarege wṣ wáwálé nnó, “Gébégé wṣ ṣlu gesage muú, wṣ mbṣṣ ṣfyε mandéé ṣjyéé yénde mbaá ayi wṣ ṣkelege, yémbṣ gébégé ṣkwṣge ukóṣ, ula bwyε élé amu mfaá ne élé muu yicha ne afyéé wṣ mandéé ágbárege wṣ ebwṣ aja wṣ meti ṣjyéε mbaá ayi wṣ ṣlá ṣkelege fṣ manjyε.”

¹⁹ Jisṣs ajṣṣ mejṣṣ ewéna ne Pita mampyε ji ákaá gefṣge negbo eniné Pita agboṣ nyε ne achyéé Esṣwṣ ṣṣṣ. Jisṣs ajṣṣgé mbṣ aké ne Pita, “Kwṣle me.”

²⁰ Pita abwṣlége mmyε, agε ndere maá utṣṣ ayi Jisṣs abṣṣ gejeé ne ji ṣṣṣ akwṣlege ebwṣ. Élé maá utṣṣ yina ne abṣ ajwṣlé nya agií Jisṣs né εgbε mmyε, gébégé ebwṣ anyéé menyéé, agií Jisṣs nnó, “Ata ndé muú wṣ ṣke achyége nyε wṣ mankwaá?”

²¹ Pita agége ji agií Jisṣs aké, “Ata ji ntó yé?”

²² Ne Jisṣs ashúú Pita meko aké, “Mbṣgé me nkelege nnó ji abε mebe kpaá te me nchwṣṣ, wṣ ṣṣṣ ndé mechṣ wyéé? Wṣ kwṣle élé me.”

²³ Ajṣṣgé mbṣ, mechṣ ewéna εke ekwṣne mbaá baá utṣṣ abifṣ nnó Jisṣs aké maá utṣṣ yina agboṣ fṣ. Yémbṣ Jisṣs ajṣṣ fṣ nnó maá utṣṣ yimbṣ agboṣ fṣ wṣ. Ajṣṣ élé nnó, “Mbṣgé me nkelege nnó ji abε mebe kpaá te me nchwṣṣ, ṣṣṣ ndé mechṣ wyéé?”

²⁴ Ge élé maá utṣṣ awú ne agarege unó bina. Asá ubi né mme ne esé dékaá nnó unó bi ji agarege úlú wáwálé.

²⁵ Gejamege unó ebifṣ úlú ntó ebi Jisṣs apyεé. Mbṣgé abṣ ása ubi uko né mme, mbṣ melú ebéé fṣ fa mme ewé ábélege bṣ ṣṣṣ abi ásame ubi.

Nḡwe UTÓO ANḡBÁ JISÓS ndere Lukase asamé

Ulaulo

¹ Ata Tyófilos, né nḡwe mbe yimbo ntome wo, nsá uno uko ebí Jisós abo apyé ne aléré bós, lo né gébé eyige ji alóó utóó bíí,

² kpaá te gébé eyige ji ayyé mfaánebuú. Gemēge nnó ji ayyé né mfaánebuú, achye bós bíí ji ayyá nnó abé anḡbá bíí majye né uto Mendoó Ukpea.

³ Gébégé Jisós akwilé né negbo, abelé fa mme usaá ndo upéa. Né ndo yimbo, alerege anḡbá bíí mmye né gejamé gé mati ayi ebwó alá kagé be sé ne dembyo nnó ji alu mebe. Ne agare ebwó mechó ewé Esowo ágbárege nye gefwa jíí.

⁴ Ne nkane ji alu chóncho ne ebwó, afyé ebwó ebe ake, “Jwalege fa né Jerosale, degilé echye ewé Nte wa abo anyémeno nnó atome nye nkane me mbo ngare enyú.

⁵ Geno eyige njógémbó gelu nnó, ndo eja sé dóó wó eyi Esowo afyé nye enyú né amu Mendoó Ukpea wye nkane Jon abo afye nya bós né mmu nnyí.”

Esowo ase Jisós afé Mfaánebuú

(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23)

⁶ Gébégé baá utóó Jisós áma jwale chóncho ne Jisós ágíí ji áke, “Atá gébé gekwané eyigé omage pye nnó esé bós Isréli dégbáré gefwage sé?”

⁷ Ne Jisós ashuú ebwó meko aké, “Nte wa akwye me abelé né uto bíí gébé eyigé unó bina upye nye, ne epófó ewé enyú dekaáge gébé eyigémbó.

⁸ Ne genó eyigé debó mankaá gelu nnó, Mendoó Ukpea echwógé enyú mmye, echyēge nye enyú uto ne enyú degarege bós né Jerosale gefōge muú yi me nluú, ne damage garege nye né maló bós Jus ako, ne degarege wye deyye né meló Samariya kpaá te dekwónege mbaa yi mme akwya.”

⁹ Ndere Jisós ajógé depó tire na, Esowo alo mansé ji ayye né mfaánebuú, ne baá utóó bíí ála ápelé ame mfaa. Akwó afe kpaá gekó gekweré ji.

¹⁰ Ndere ebwó álu áfyé ame mange ji, eké ewyage áge ande fō apéa ne mandeé pópó mmye, átené kwókwólé ne ebwó.

¹¹ Ewyage ande bimbo aké ne ebwó, “Bós Galilíí, enyú detené fa depēle ame mfaá nde? Jisós yina ayi alya enyú akwóme mbo mfaánebuú fi, amage kéré nye meso wye nkane degéné mbo ji ayyéé.”

Matyas ase melú Judas

¹² Ne anḡbá Jisós ályágé mekwē Olif, ákéré né Jerosale, neke nélu genógé ebwó ne meno.

¹³ Akwónégé né meló Jerosale, ákwó mfaá enyōn ákrpe mmu maá gepú ayi ebwó abélege. Ebwó alu Pita ne Jon, Jemsi ne Andru, Filip ne Tōmasi, Batolomyo ne Matyo, Jemsi maa Alfós, Simun ayi ákuú ji muú ukógé ne Judas ayi maá Jemsi.

¹⁴ Ebwó ako áchómege yendégébé ánenemmye metós ema chóncho ne andeé fō abi abó ákwólege Jisós, ne anḡmé Jisós ne mma wuú Meri.

¹⁵ Né bífó bós abi akame ne Jisós áchomé ebwó ako, alu genógé usaá ukene. Ne Pita akwile ka aké ne ebwó,

16 “Anḡme ba, geno eyige ḡwe Eṣṣṣṣo ajóṣ nya gebo nye mambe wáwálé, Mendoó Ukpea ebó epyéé Mfwa Devid nnó abó mbe agare geno gefó getuge Judas ayi abó ajamé bós meti nnó apyéé Jisós.

17 Judas abó alu muú ama né geluagé esé, Jisós abó ajya ji nnó apyége gefóge utóó uma ne esé.”

18 Nḡere Pita abó ajóge mbo, elu nnó Judas apyége geboboge mechó ewé, áse ḡka ji, ájye na melu mme, efeé ne akwené ushú mme, une ugbógé, mbwé une ewó.

19 Bós ako bi alú né Jerosale, áwúge mechó ewé, ákuú melu mme ewémbo né mejóṣ bwó nnó Akeldama. Ula utené nnó, “Mewaá gewu.”

20 Pita ama jóṣ aké, “Mfwa Devid abó asá né ḡwe makwa jíí nnó, ‘Achye gepú jíí gelá gewa,’ Achye muú amage ajwóle sé mmu. Ne ama sá nnó, ‘echye muú ayicha ase melu utóó wuú.’

21-22 “Nḡere elúmbó, muú ayicha abó mambané esé nnó décho, dégaréḡ nkane Atá Jisós akwilé né negbo. Yémbó muú yimbó abó mambe ayi abó akéné ne esé ne Jisós, lo né gébé eyige Jon abó awyáge bós manaá Eṣṣṣṣo kpaá ekwone ne gébé eyigé Eṣṣṣṣo aselé Jisós né eta sé ajye mfaánebuú.”

23 Efeé ne ebwó ajya bós apéa, muú yi ama akamege Josef ayi ákuú ntó ji Basabas ne ama ákuú ji ntó Justós. Ne ayifo akamege Matyas.

24 Ne ebwó anemmye aké, “Atá wó ne ókaáge matóṣ bós ako. Leré esé muú yi ojya,

25 nnó ábé ḡgbá Jisós ne ase melu utóó Judas maá utóó wye ayi ji alya ajye mbaá yi akwane ne ji.”

26 Anégemmye mbo, anḡme megya nnó ájya muú ama. Ne aleré nnó Matyas ne ábéé. Ne áse ji ágbéé ne anḡbá Jisós abi afyaneama.

2

Mendoó Ukpea Echwo

1 Bii epaá ewé ákuú Pentikos ukwónégé, bós bi áfyé matóṣ ne Jisós ako abó áchomé melu ema ne meko ebwó ama.

2 Ake áwuú gewaye genó gefó getané mfaá eké mbyo gechwó gekpe mmu gegbeé gepú eyige ebwó abó alu.

3 Aké ápéle ágé genó eyi gelu nkane manómé mewe. Atya, ájyé tene, yéndémuú mmye.

4 Ne Eṣṣṣṣo apyéé Mendoó Ukpea echwo kpe egbeé bwó matóṣ ne epye bwó aló manjóṣ ufóṣ mejóṣ ufóṣ.

5 Né gébé eyigémbo, bós Jus ne bós bi ánoge Eṣṣṣṣo abó átané né malo mako áchwó né Jerosale.

6 Awuúge gewya eyigémbo, gejaméḡ bós áchwó nó bós bi áfyé metóṣ ne Jisós mme. Awuúge nkane bós Jisós ajóge unó ne yéndémuú awúḡé né mejóṣ wuú, epwo ji uto.

7 Ala amé mekpo fuú ajóge ne ate áke, “Bós bi ajóge na ako, átané gebage Galilii.

8 Ne epye nnó ne ebwó ajóge mejóṣ esé?

9 Esé bifó detane Patiyans, Medis ne Elam, abifo átané Mesopotemya Judiya ne Kapadosia ne abifo átané nto Póntos ne Eṣya.

10 Abifo átané Frigiya ne Pamfilya, abifo átané Ijip ne gebage mewaá Libya kwókwólé ne Seren. Abifo átané Rom, abi alu bós Jus, ne abifo álaá bós Jus.

11 Abifo átané Kret ne Arabyan. Yémbó esé ako dewuú bós bimbó nkane ajóge ufóṣ mejóṣ esé, ágarege ukpeke unó bi Eṣṣṣṣo apyéé.”

12 Alá mano mekpó fuú ne elú wye ebwó matóó tametame, ágige wye ate áké, “Ewéna etené mbó nnó?”

13 Yémbó abifo áló manjwya le jwyage áké, “Bóó Galilíí bina, mmóó mapye ebwó.”

Mekomejóó Pita

14 Ne Pita akwile ka ne anḡbá abifo afyaneama, ajógé ne njune bóó bimbo áké, “Enyú bóó Jus ne bóó ako abi alu né Jerosale, wuúge, nkelege mangaré enyú ula mechó ewé.

15 Gébé gelú mbó le kálánká eneneama dondo, bóó bina alu danyú mmóó fó nkane enyú deferege.

16 Geno eyi gepyéé mbó nana, elé eyigé Joel muú ekpave Esówó abó ajóó te gachi nnó,

17 Esówó aké,
‘Meso gébé nchyege nye Mendoó wa mbaá bóó ako.
Ne baá nyú abi andeé ne ande áwuú nye depó ne me, ágárege.
Nje usa nyú agéne nye depó ta ne ágárege,
ne akoó ande nyú agene nye ujya.

18 Né gébé eyigémbó nchyege nye nto Mendoó wa mbaá baá utóó ba ako, ye mendée ye mende ne ebwó áwuú nye depó ne me, ágárege.

19 Mpye nye bóó áge ufelekpa né mfaánebuú, ne ukpekpe uno né mme.

Agéne nye manóó, mewé ne gelógé amuawé ne mfaá alá nye chuchu eke manóó,

20 ημεέ ένόμεγε nye gemua gekwé ne mfaá alá nye chuchu eke manóó, gemege nnó bíí Atá Esówó ebi upwó amu ukwóne.

21 Ne elé bóó bí ánege Atá mmye, ne áférege ebwó né efwyale gabo.’ ”

22 Pita amajóó aké, “Bóó Isrelí wuúge, Jisós ayi Nasaret alu muú yi Esówó alere enyú chánéné nnó, ji ne atóme ji getuge enyú dege ndere abó apyéé ukpekpe uno bi ulere nnó Esówó ne achyege ji uto. Enyú dekaá nénde uno bina ubó upye metóó metóó enyú.

23 Jisós yina, ele ayi enyú dechye eta bóó nchye nnó áwó né gekwa. Yémbó ele Esówó ne abó ámeé me ábelé ne akaá nnó mbó ne epye nye.

24 Ne apye Jisós akwilé né negbo, atane ne manome nénde negbo nebo nepó ne eshye mangbaré ji, alá nkane muú denó.

25 Ne Mfwa Devid abó ajóó depó ti getúgé Jisós aké,
‘Ngene Atá Esówó né mbe ushu wa né gébé geko.
Alu me égbé ebwónye nnó mbegeé ne efóó.

26 Né getú eyigémbó nlu ne nechóchó né metóó nkwane, mbene.
Me nlu mekwaá ne ngboó nye, yémbó nwyá uméé,

27 gétúgé nkaá nnó wó yi alu Esówó, olbage nye fó mendoó wa elé né meló áwuú bóó,

olýagé nye fó Maá utóó wye yi apyéé utóó chánéné apwané mmu menome.

28 Wó óleré me meti ewé mbóó mankoó ne mbó genwá.
Mbe nyé né mbe ushu wye, ne metóó megomégo.’ ”

29 Ne Pita ama jóó aké, “Anmé ba, mbó mangaré enyú gbógonó nnó gekwe-nege nte esé, Mfwa Devid yelé abó ajóó mbó agbó, áníí ji, ne menome wuú elu fa te fina.

30 Abó alu muú ekpávé Esówó ne abó akaá menomenyéé ewé Esówó abó anyéé ne ji. Ne Esówó jimboó ashu meko aké, ‘Ji apye nye mpyáne Devid ama nnó ábé Mfwa nkane Devid jimboó abó alu.’

31 Ebyennó Deivid abó abó mbe age genó eyige Esówa apyéé nye meso gébé; ne alere nnó Esówa apyé nye Muú yi Esówa akweré ji elá gefwa nnó akwile né negbo. Gé wye genó geji ne ji abó jóó nnó ji alá fó né melo áwuú bós, ne genḡkwó ji gepwánege fó mmu menome.

32 Muú ayi Deivid abó ajós bó elé Jisós. Esówa apyé ji akwile né negbo ne esé ako abi delu anḡkwóle bií dékpá ame dégé ji wáwále.

33 Nte wuú Esówa apyegé ji akwile né negbo, apyé ji ajwóle ne geluoge enogé eyi gelu né egbe ebwónyey wuú, ne achye ji Mendoó Ukpea nkane ji abó anyémeno nnó apyé. Genó eyigé enyú dewuú né degene mbo, ele Esówa Mendoó Ukpea ewu ne Jisós atómé mbaá bós bií.

34 Deivid ajye mfaánebuú wó; yémbó aké,
‘Ata Esówa ajós ne nte wa nnó,
jwóle fa né gelu eyi gelu me egbe ebwónyey,

35 kpaá te gébé gekwánege nye eyige mpwó bós mawame bye,
mpye bwó ála eké mboó eweé nnó onéré uka mfaa.’

36 “Bós Isreli ako abó mankaá chánéné nnó Jisós ayi enyú dewómé mbo né gekwa, ele ji ne alú Muú yi Esówa akweré ji elá gefwa ne alu ntó Atá ayi abó bós ako.”

Bós mbe abi ákamé mekomejóó Pita

37 Bós bina áwuúgé mekomejóó yimbó, anyii ebwó matós ne ágii Pita ne áḡbá abifó aké, “Anḡme esé, nana ese depye nnó?”

38 Pita ashuú bwó meko ake, “Yéndémuú nyú abó mankwore metós wuú ne áwyaá ji manaá Esówa né mabo Jisós Kras. Depyégbmbo, Esówa ajige nye nte gabo nyú ne achyege nye enyú echye wuú ewé elu Mendoó Ukpea.

39 Esówa abó anyémeno ewéna né eta nyú ne baá nyú ne mbaá bós ako abi alu maló ayicha. Menomenyeyé ewé elu mbaá bós ako bi Ata se Esówa akuú nnó abe abii.”

40 Ne Pita ama gare ebwó gejame depó, ne achye ebwó majyé aké, “Poóge geme nyú né efwyalé ewe Esówa atómé nye mbaá bós ngyene ubeé enine na.”

41 Bós awuúge mekomejóó Pita, gejame ákamé ne áwyaá ebwó manaá Esówa. Bií bimbó, delé bós aléé (3.000) ácho né geluage bós abi akame ne Jisós.

42 Ne ebwó áfyé makpo bwó né uno bi áḡbá Jisós álerege, ájwólege melu ema, anyeyé menyeyé ne ánenemmye chóncho.

Geḡwágé Bós Jisós

43 Ne áḡbá Jisós apyéé ufélékpa ne ukpekpe unó bi ulere utó Esówa, ne bós ágegé ubi áfó, ne áchyege bwó enoge.

44 Bós ako abi ákamé né Jisós alú chóncho metós ema, ne ákárege unó bwó ne ate.

45 Gébé eyige fó, ákpóo uno bwó, akarege ḡka yimbó ne ate nkane yéndémuú akelege.

46 Ebwó áchónene yendé bií né echa upé Esówa, anénemmye chóncho ne anyeyé ntó menyeyé né úpú ate, áchyege ate unó metós ema,

47 ne ákwáne makwa, áfége Esówa yendégébe. Bós ako ágéne nkane gepó gelógló bós gelu ne gejeége ebwó matós. Ne yéndé bií Esówa aférege bós né efwyalé gabo, ne agbege ebwó né echomele bós Jisós.

3

Pita ne Jón apye mbwéré abo manke

1 Bií bifó Pita ne Jón ákwóme ájyé né echa upé Esówa, ne gébé gebó gelu kálánká eléé ne nwómésé, ele gébé eyige mmyemenene.

² Ne ndere ebwó áchwá kpe né menombí ewé ákuú menombí melóméló, ágé mende fɔ ayi abó alu mbwéré te ábyené ji ndere ajwólé eféé. Bóó ákpáne ji yéndé bíí, ábélege né menombí ewémbó nnó akógé dekwá mbaá bóó abi ákóoge akpene mmu echa upe Esówá.

³ Mende yimbó agégé Pita ne Jón ndere ájye kpe wye, akó ebwó nnó áchyé ji genó gefó.

⁴ Ape ji domeé, ne Pita aké ne ji, “Pe esé.”

⁵ Ne ape ebwó, aférege nnó áchyége nye ji genó gefó.

⁶ Pita aké ne ji, “Mpó ye ne nka, yémbó nchyege nye wá genó eyige nwyá. Ngarege wá né mabó Jisós Kras ayi Nasaret, kwíle ka, lo manke.”

⁷ Ne Pita agbare ji ebwónye abwe. Tenetene yimbó, uka mende yimbó utoó, ⁸ anyó atene, aló mankene agyage. Akwólé ebwó, ákpe mmu echa upe Esówá, akene, anyóge achóge, aféége Esówá.

⁹ Bóó ako bí abó álu eféé, ágége nkane mende yimbó akéne aféége Esówá,

¹⁰ ákaá nnó élé mende yi ajwólege yéndégébé né menombí ewé ákuú Menombí Melóméló echa upe, akó dekwá, ála amé mekpo fuú ne ákwé tametame nkane ágéné mende yimbó akéné.

Pita agare depore Jisós né Echa upe Esówá

¹¹ Mende yimbó atome wye eshye, akwólege Pita ne Jón. Bóó ako abi ágené ji, ála mano mekpo fuú, ábó, ájye bane ebwó né echa ewé ákuú echa Solomun.

¹² Pita agégé nkane bóó áchwá nnó ebwó mme, agíí ebwó aké, “Bóó Isrelí, ndé enyú détóme esé amé mmye, ne ndé déla mano mekpo fuú né mechwá ewé? Enyú deférége nnó ele uto sé ne upyé mende yina aló mankéné? Wa gétúgé ese depyéé unó bí ugáó Esówá metáó?

¹³ Elé Esówá ne apyé nnó ngó Jisós maá utoó wúú akwó. Ji Esówá, alu Esówá ayi ukwene ante sé. Alu Esówá ayi Abraham alu nto ayi Asek, ne ayi Jakób. Ne Jisós yimbó ele ayi enyú debó dekpáne, dechoó né mbé ushu ampané mpa. Gébégé Palet akélege manlyá ji ájye, enyú deshya wye shya.

¹⁴ Jisós abó alu Muú Ukpea ne Muú ayi Cho. Yémbó enyú bina deshya ji ne dené Palet mmye nnó alyá muú gewu ajye.

¹⁵ Dépyege mbó, dewá muú yi achyege bóó genwá. Yémbó Esówá apye ji akwíle né negbo ne esé delu bóó bí dekpáne amé degéné, ne nana degarege bóó mechwá ewé.

¹⁶ Elé uto Jisós yimbó ne upye mbwéré mende yina atoó. Genó eyigé enyú degéne ne dekaá nnó gepyé, élé gétúgé esé défyéé matáó ne Jisós yimbó. Elé matáó esé ayi défyéé ne ji, ne ápye mbwéré mende yina akéne mbó enyú degéne.

¹⁷ “Nana anmé ba, nkaá nnó genó eyigé enyú debó dechomé ne ákpakpa meló depyéé mbaá Jisós debó dekaá wó.

¹⁸ Esówá abó agare bóó ekpávé bíí te gachí nkane Muú yi Esówá akweré ji elá gefwá abó mange efwyaale, ne apye nnó mechwá ewé ebé wáwálé nkane Esówá abó ajóó mé.

¹⁹ Ne kworege matáó nyú, dekére meso mbaá nte nyú Esówá nnó ji ajinte gabo enyú.

²⁰ Depyege mbó, Atá Esówá apye nye matáó nyú akwené, ne atome nye Jisós Muú yi Esówá akweré ji elá gefwá, ayi ji abó ajya nnó áchwá pye enyú depó.

²¹ Ji abó manjwále né mfaánebuú kpaá te gébé gekwonege nye eyigé Esówá apye nye unó uko, ukéré uke nkane ji abó apye ukwéné bóó ekpave bíí ágaré.

²² Ne Mosis abó ajóó nya aké, ‘Atá Eṣṣwá atóme nye muú ekpávé wuu, wye nkane abó atóme mé. Atanege nye né melo nyú, ne debó manwu yéndé genó eyige ji agarege enyú.

²³ Mbóge muú ashyage maḡwu mekomejóó wuu, ábó mamféré ji né geluage bós Eṣṣwá, áwá ji.’

²⁴ Wye meti ewu ema ne bós ekpave Eṣṣwá ako abó ágaré mechó ewé epyéé mbó fi. Ló né gébé eyi Samuele ókwóne né abi akwále ji meso.

²⁵ Unó uko ebi Eṣṣwá abó apye bós ekpave bíí agaré, úlú ebi nyú. Enyú ntó delu né menomenye ewé Eṣṣwá abó anyéé ne ukwene ante nyú. Gétúgé Eṣṣwá abó ajóó nya ne Abraham aké, ‘Mpye nye upyáne bye uchwó ne galógáló mbaá bós ako fa mme.’

²⁶ Ne Eṣṣwá ajyagé maá utóó wuu, abó mbe ató ji eta nyú nnó apye enyú delya gabo ayi enyú depyéé nnó galógáló akwólé enyú.”

4

Achwó ne Pita ne Jón né echomele melo

¹ Ndere Pita ne Jón alu jóge, ampye upe Eṣṣwá fó chóncho ne muú kpaá bós bi ábáme echa upe Eṣṣwá ne bós Sadusi fó áchwá sá ebwó mejóó meno.

² Ne matóó asó bós bina dóó gétúgé Pita ne Jón abó agarege nnó, te mbaá Jisós akwíle né negbo, bós ako bi akame ne Jisós ákwíle nye ntó.

³ Ne ágbaré Pita ne Jón áfé. Ndere nkware akwóne, ebwó ájye fé bwó né deno, nnó mechó ewémbó éla wye geya.

⁴ Yémbó bós bi áwuú mekomejóó Pita ne Jón, gejamé ákáme, ne ácho né geluage bós bi áfyéé matóó ne Jisós, ebwó álú nana genógé bó dele ata.

⁵ Bíí uyyagé, afwa melo ne ákpakpa melo ne anleré mabe Eṣṣwá ábó áchwó cho melu ema né Jerosale.

⁶ Anas ayi abó alu etukpe ampye upe Eṣṣwá abó alu wye, ne Kaifas, ne Jón ne Aleksanda ne bós abifó abi átané ntó ula gepu etukpe ampye upe Eṣṣwá.

⁷ Ne ebwó ája Pita ne Jón, áchwó téne mbe ushu bwó, ne agií bwó aké, “Eke nnó ne enyú depyéé mechó ewena njuú? Utó nyú utané éfó? Enyú depyéé geno eyige na né mabó wá?”

⁸ Wye né gébé eyigémbó, Mendoó Ukpea egbeé Pita metóó ne aké ne ebwó, “Enyú afwa ne ákpakpa melo,

⁹ nnó geno eyige ese depye mbaá mbweré mende yina gelo wó? Enyú degige ese fina nnó dekaá fó genó eyi gepye ne ji akene mbó wó?”

¹⁰ Góge degaré enyú ne bós Isrelí ako nnó, éle uto Jisós Kras ayi atane Nasaret ne upyé mende yi aténé mbó mbe ushu enyu, atóó cháncha. Élé Jisós yina ne enyú debó dewómé né gekwa, ne Eṣṣwá apye ji akwíle né negbo.

¹¹ Ji ne alu ntaá eni ḡwe Eṣṣwá aké, ‘Ntaá eni enyú antené upú debó déshya neni nela enine negbaré nékúné gepú.’

¹² Jisós yina jimbí ne akage féré bós né efwyale gabo. Nendé muú yicha ápó sé fa mme yina ayi Eṣṣwá atómé nnó áchwá áféré esé né efwyale gabo.”

¹³ Akpakpa bimbó áwuúge nkane Pita ne Jón ajóge ayi alá pó ne éfó metóó, ála mano mekpo fuú, gétúgé ákaá nnó ebwó ápó bós ne ájye ḡwe wó. Ne ebwó áte nnó Pita ne Jón ajóge mbó gétúgé ábó akené mé ne Jisós.

¹⁴ Ne ebwó abó ákagé shya fó geno eyige Pita ne Jón abó ápyé getúgé ebwó ágené mende yi atóó mbó nkane atené nékúné anḡbá Jisós bimbó.

¹⁵ Eféé ne afwa ne ákpakpa melo bimbó ágaré Pita ne Jón nnó átané kpé dafye, ne ebwó álagé meso, alo mangiú ate aké,

16 “Esé depye nyε nnó ne ande bina? Yéndemuú fa né Jerosale ákaá nnó gekpekpege ufelekpá bi, εle ebwó ne apyεé ne ese dékágé shya sé.

17 Yembó mampye nnó mechó ewé emage ejye se mbe, debó mamfyé bwó mema ne ebwó nnó ekage ákyaá manjóó ne muú fó né mbaá mabó Jisós.”

18 Ajóóge mbó, ákuu Pita ne Jon ákéré mmu ne ákwelé ebwó mbeé nnó, “Ekagé ama atyaá mabó Jisós ye manleré mekomejóó wuu mbaá muú.”

19 Ne Pita ne Jon áshuú bwó meko aké, “Enyú ambóó ferege mechó ewé, elu cho né mbe ushu Esowó, manwu ne Esowó wa manwu ne enyú?”

20 Esee debó mangáregé genó eyi esé dewuu ne dégené.”

21 Ne afwa eso ama áfélé ebwó amε ne ályá ebwó nnó ájye. Ebwó ágé fó meti manchye bóó Jisós efwyale wó, nendé bóó áko áfége Esowó né mechó ewé ebó epyé.

22 Elé ufelekpá wáwálé, mende yi ápyémbó ji atóó apwó usaá anme upéa.

Bóó Jisós anemmye nnó Esowó apye ebwó abegé fó ne efó

23 Ndere bóó bimbó álya Pita ne Jon ákérége meso, ágaré ekwó bwó genó eyige anóó baá bií apye upε Esowó ne ákpakpa meló abo ajóó.

24 Bóó Jisós awúge mbó, ácho melu εma anenemmye mbaá Esowó aké, “Atá yi apwó amu, wó yi ókwyé mfaa ne mme ne manyi ne unó uko bi ulú wye.

25 Ópye gekwenege nte esé Devid, maa utóó wye, ajóó né uto Mendoó Ukpea nnó,

‘Ulanóó bóó abi alá pó bóó Jus matóó ásó bwó dóó?

Ulanóó bóó meló átenege ukóló ne Esowó detuú?’

26 Afwa abi mme ákpómege mmye mámye bee, ne ákpakpa meló átenege ukóló mamye ne Esowó ne muú yi ji ajyá nnó abε Muú yi Esowó akweré ji elá gefwa.’

27 Genó eyigé Devid abó ajóó mbó, gepye wáwálé fa meló ewé. Mfwa Heróó ne Pontyas Palst, chóncho ne abifó abi alá pó bóó Jus ne bóó Isrelí ásó mala manwá Jisós, Jisós muú utóó melóméló wye ayi óbo ójyaá nnó abε Muú yi wó ókwere ji elá gefwa.

28 Ebwó áchomé mbó, ápye le geno eyige wó Esowó né uto bye, óbó ókwyε mé óbelé nnó ubó mampyé.

29 Atá nana gé nkane ebwó áfelege ese amε. Pye esé, baá utóó bye dégarégé mekomejóó wye débegé fó ne efó metóó.

30 Pye ese, depyege bóó mamée atóóge ne dema depyegé ufelekpá né utó bi Jisós, muú utóó melóméló wye, nnó bóó ákpá amε ágé utó bye.”

31 Gébége áneré manemmye, mme meko anyii né mbaá yi ebwó alú. Mendoó Ukpea echwó gbeé ebwó metóó ne epye ebwó aló mangare mekomejóó Esowó ayi alá pó ne efó.

Bóó bi akamé ne Jisós ákarege unó bwó ne ate

32 Né echomele bóó abi áfyéé metóó ne Jisós, álu meko ama ne metóó εma. Muú ebwó fó ayi ájoge nnó genó eyigé na elé eya apó. Ne genó eyigé muú ama awya, gelu eyigé bóó akó.

33 Anḡbá Jisós ágarage ájye ne eshyε mampye bóó ákaá nnó, Ata Jisós akwilé né negbo. Ne Esowó apoóge ebwó ako dóó.

34 Ye muú ayi genó gelií ji apó. Ewyage bóó ákpóó makóó ye upú bwó,

35 ne áchwó ne manka yimbó mbaá anḡbá Jisós. Ebwó ákaré manka mbaá bóó bi ákamé ne Jisós ako nkane yéndemuú ákelege.

³⁶ Mende fə ntó abó alu eféé ayi ákuú ji Josef, atane ula gepú ámpyεé upε εσωω. Abyé ji né melo Syapros ne anḡbá Jisós ntó akuú ji Banabas. (Ula utene nnó Memfyé bós eshye.)

³⁷ Ne akpó ntó mekós wuú ewé ema achwó ne nka yimbó mbaá anḡbá Jisós.

5

Gebyóḡe Ananiya ne Safira

¹ Ne mende fə ayi ákuú ji, Ananiya ne mendée wuú Safira abó ákame manḡpó melu mme bów ema.

² Yémbó ebwó ne mendée wuú ákame mambi nka eyifó, ne ákpá eyi eláá áchwó chyéε anḡbá Jisós.

³ Ne Pita agii Ananiya aké, “Ulannó olyaá danchomeló akpene mmu metós wye? Nde gepyéε obii gebagé nka eyigé osele ne ochwó byó gebyó mbaá Mendoó Ukpeá?”

⁴ Mekós ewé okpóó ebó elu ewye, ne nka yi osele ele ejye. Nde gepyεé opye gefóge mechó ewéna? Oferé nnó obwólege mbó le bós ayi obyoḡe mbó le gebyó mbaá εσωω.”

⁵⁻⁶ Ananiya awúge mbó, akwé mme, agbó. Njye usa akéle ndeé, afyale genkwó jii, ákpá ájye nii. Bós ako bi áwuú mechó ewé, efóó ekwó ebwó matós.

⁷ Nchwaneke eléé eke ekwonege mendée wuú achwó kpe mmu, ayi aláá kaá mechó ewé epye menó wuú wó.

⁸ Ne Pita agii ji aké, “Gare me wáwálé wye, nnó nka eyi enyú ne menó wye deselé né mekós ewé dekpó ná”? Ne Safira akame aké ebyembó.

⁹ Ne Pita ama gii ji aké, “Nde gepyε enyú ne menó wye dekame manchwó mua Mendoó Ata εσωω? Gé majyá bós né menombi, elé bós bi ajye nii menó wye, ákpáne nyε wó ntó áfé anii.”

¹⁰ Pita ajóge mbó, ténetine Safira akwé mbe ushu wuú, agbó. Nje usa bimbo ákpεḡé mmu, ágé nnó ágbo ne ákpá, ji ajye nii kwókwólé ne menomé menó wuú.

¹¹ Bós Jisós ne bós bifó ako abi abó áwuú mechó ewé, abó efóó.

Anḡbá Jisós ápyé ufélekpá ne ukpékpé uno

¹² Anḡbá Jisós ábó ápyéε gejaméḡé ufélekpá ne ukpékpé uno ebi uléré utó εσωω né metós metós bós. Ebwó ne bós bi akame ne Jisós ako achwó yendégébé né echa upε εσωω, ajwólege né melu ewé ákuú egbe ewé Solomun.

¹³ Ye muú yi akya manchó ne ebwó apó. Yémbó bós ako áféḡe bów dós.

¹⁴ Ye nkane elúmbó gejaméḡé bós áfyéé matós ne Jisós ne gejaméḡé andée ne ande akpéne ne echomele bós bií.

¹⁵ Gétúḡé ufélekpá ebi anḡbá Jisós apyéε, bós ákpáne bós mameé bów né uló ne ábélege né anós mati nnó Pita ake akóḡe eféé, mendoó wuú ekage kóó ebwó mmyε.

¹⁶ Ne gejaméḡé bós ntó abó átané né maló ayi álu kwókwólé ne Jerosale, áchwó ne bós mameé ne abi aló nchye achyεge bów efwyale mbaá anḡbá Jisós, ápyε ebwó ako átóḡe.

Achyé anḡbá Jisós efwyale

¹⁷ Etukpe ampye upε εσωω ne ekwó wuú, abi alu né geluage bós Sadusi awya gembya né matós bów ne anḡbá Jisós,

¹⁸ ne átó bós ájye pye anḡbá Jisós, áfyé denó.

¹⁹ Yémbó, né utuú bimbo, ekiénné εσωω echwó néné manombi gepúḡe denó ebwó átané ne eké ne ebwó,

20 “Chóge mmu εcha upe Εσωω, detene, degare bós bi alu eféé mekomejós yi áchwá ne geḡwá geké.”

21 Ne εbωó áwuge mbó ujyage ájye kpe mmu εcha upe Εσωω, alo manlerege bós.

Eke ewyage etukpe ampyéε upe Εσωω ne ekwá wuu ne ákpakpa bós Isreli áchomé né eso. Ató bós bee né gepúge denó nnó ajye gbaré anḡbá Jisós bimbo áchwá ne εbωó.

22 Εbωó ájyégé ewu ágé bwá wó, ne ákeré meso áké,

23 “Ese defé né gepúge denó, degé nnó ágbé manombi chancha, ne bós bi ábáme áténé wyε. Ne gébégé εbωó ánené manombi, dege ye muú né mmu wó.”

24 Muu kpa bós bi ábáme εcha upe Εσωω ne anó baá bi apye upe Εσωω áwuge mbó makpo átya bwó mmu. Ne álo mangiú gеме bwó áké, “Mechó ewé εbe nye nnó?”

25 Wye gébé eyigembó muú fó atané né dafye, áchwá ajós áké, “Gege bós abi enyú degbé mmu gepúge denó, álu nana mmu εcha upe Εσωω, álerege bós.”

26 Ajoge mbó muu kpa bós abi ábáme εcha upe ne ekwá wuu áfé ásé εbωó alo manchwá. Yémbó ája bwó jame wó, getúgé áfóó nnó bós bi álu mmu, átóme nye εbωó né mataá.

27 Achwógé ne εbωó, ápye anḡbá Jisós áténé mbe ushu ákpakpa meló. Ne etukpe ampyéε upe Εσωω agiú bwó ake,

28 “Pó esé debó dekwelé enyú mbeé nnó degarege sé bós deporé Jisós. Ne nana depye mekomejós ayi áke agyaá Jerosale meko, enyú dekelege nnó bós áshúle esé ndo nnó esé dékaá ula negboné Jisós.”

29 Pita ne anḡbá Jisós abifó áshuú meko áké, “Ese debó mampye le genó eyige Εσωω akелеge, epófó eyigé akwaá ákelege.

30 Εσωω yi ukwené ante sé, ne apye Jisós akwíle né negbo, Jisós ayi enyú dewáné né gekwa.

31 Ne Εσωω abwe mabó mií, apye ji ajwále né geluó eyi gelu né égbé εbωónyε wuu nnó ji abe Menómbe ne Menchýε geḡwá. Apye mbó nnó bós Isreli ákwóre matós bwó, ne ji ajinte gabo bwó.

32 Ese delu bós abi áfye nnó degarege uno bi, ne ese degarege chóncho ne Mendoó Ukpea ewé Εσωω abó achye mbaá bós abi awuú ne ji.”

33 Bós eso áwuge mbó, nchye anwyóné εbωó te ábó ákelege manwá anḡbá Jisós.

34 Gamalya, muú ama né geluage bwó akwíle ka áké, ásé kpé bós bimbo átáné dafye. Gamalya alu muú Farasi ne ménleré mabé Εσωω, bós ako ntó anogé ji, ajós áké, áse bós bimbo átáné kpe dafye.

35 Ewyagé ajós ne bós eso áké, “Bós Isreli ferege mechó ewé dekelege mampye ne bós bina chánéné.

36 Tege, gébé gefó, mende fó ayi ákuú ji Teudas, alomé ne ewu nnó ji alu menó muú. Bós bi akwále ji, álu genóge meleé. Gébégé áwané ji, bós bi átyaá uchome bií ukwé.

37 Ne mende fó nto abó ama lome ne ewu né gébé eyige ápáné bós, ákuú ji Judas abó atane meló Galilí. Apye gejamégé bós ákwále ji. Yémbó gébégé áwané ji, bós bi átyaá ne mabó mií mánó.

38 Ndere mechó ewé elúmbó, nchyege enyú majyé nnó delya bós bi ajye, ékágé dépye εbωó genó. Mbógé unó bi εbωó ágarege ne ápye utané né amu ákwaá, unómé nye.

39 Ne mbógé utané né amu Εσωω, dekáge tene fó ukóló ne εbωó. Enyú dekage gé nnó demye mbó le ne Εσωω. Ne bós eso ako awúge mbó, ákamé ne ji.”

⁴⁰ Ne ebwó áku anḡbá Jisós nnó ákéré mmu, áchwáge ásé bwó ne matúle, ne ákwelé bwó mbeé nnó ámage gare se bós mechó Jisós. Eféé ne álya bwó nno ájyé.

⁴¹ Ndere ebwó átané né eso, ájyé, álu ne metó meḡomeḡo, nnó Eḡowá agé nnó ebwó ákwane mankpá mekpó getuge Jisós.

⁴² Yendé bíí álerege bós né echa upe Eḡowá ne ákene ntó upú upú ágarege bós abya melóméló nnó Jisós alu Muú yi Eḡowá akweré ji elá gefwa.

6

Ajya ande makpo akeneama nnó ápoḡe Anḡbá Jisós

¹ Né gébé eyigembó, echomele bós Jisós ewéne ejyé mbembé nkane gejamégé bós ábánege bwó. Abi ajage mejó Grek abó ásoó matóó ne abi Hibru nnó áfwalege akwi andeé bwó né uno bi ákarege yendé bíí.

² Ne anḡbá Jisós afyaneapéa ákuú bós Jisós ako ne ake ne ebwó, “Eḡóḡó chó nnó esé delyaá mangaré mekomejó Eḡowá, depáne le depóre menyéé mankaré.

³ Ne anḡé sé, ndere elúmbó, eló nnó enyú déjyá bós akeneama nnó ápyegé utóó ebi. Bós bina abó mambé abi bós ako ákamé nnó awya gepó gelógeló ne ákaáge geno cháḡéné ne Mendoó Ukpea egbeé bwó matóó.

⁴ Ne esé anḡbá Jisós dechyege nye geme se geko né mmye manene ne mangarege mekomejó Eḡowá.”

⁵ Ne bós ako áwúge mbó, matóó agó bwó. Ne ajya Stefen ayi áfyéé metóó ne Jisós dóó ne Mendoó Ukpea egbeé ji metóó. Abifó alú Filip ne Prokóros, Nikano ne Timón, Pamenas ne Nikolyós ayi atané meló Antiók ayi alaá muú Jus.

⁶ Ebwó áchwá ne bós bimbó né mbe ushu anḡbá Jisós, ne anḡbá Jisós áneré bwó amu mmye anemmye eta bwó.

⁷ Ne mekomejó Eḡowá akene agyage, ne echomele bós Jisós ewé elu né Jerosale ewéne ejyé mbe, ne gejamégé ampye upe Eḡowá ákwólege ntó deparé Jisós.

Apye Stefen

⁸ Stefen yina ayi ebwó ábó ajya, alu muú yi mejé Eḡowá ebó elu ne ji ne Eḡowá achyege ji uto apye ufélékpá ne ukpekpe uno né metóó metóó bós.

⁹ Bós Jus fó áchwó, áló manyéé mbeé ne Stefen. Ebwó ne áwya echa mmyemenene ewé ákuú echa bós bi átané defwé. Ebwó abó átané meló Seren ne Aleksanda ne abifó nto atané gebagé mewaá Silisya ne Eḡya.

¹⁰ Ebwó ápulé mankwóre depó tire Stefen agare meti epó, getuge Mendoó Ukpea ebó echyege ji dengare mejóó.

¹¹ Ne ebwó achyé bós fó unyielé nnó áchwó byó gebyó nnó ebwó abó áwuú nkane Stefen ájóḡe mejóó mehomebo ne Eḡowá ne Mosis.

¹² Mechó ewé esó bós matóó chóncho ne ákpakpa meló ne anlere mabé Eḡowá. Ne ájye pyé Stefen áchwó né mbe ushu echomele ákpakpa bós Jus.

¹³ Bós bina áchwó ne bós bifó abi ágaré gebyó ake, “Mende yina ajóḡe mejóó mehomebo mbaá echa upe Eḡowá se yendé bíí ne mabé Mosis.

¹⁴ Esé debó dewú ji ajóó ake, Jisós, mende Nasaret ammuú nye echa upe Eḡowá ne akwórege nye ntó gepóge meló geko eyi Mosis abó aleré esé.”

¹⁵ Bós ako abi abó alu né echa eso ewémbó, átó Stefen ame mmye ne ágé nnó ushu bi ukwóré úlú eke ebi ekiénné Eḡowá.

7

Mekomejó Stefen

¹ Ne etukpe ampyé upé Esòwò egíí Stẹfen eke, “Unó bi bọ́ bina ájọge nnó ulú wáwálé?”

² Stẹfen ashuú ebwó meko ake, “Ante ba ne aṣme ba wuúge, gemégé nnó gekwenege nte esé Abraham awile gebu né meló Haran, Esòwò, Mfwa genbó aleré nya mnye gébégé Abraham abó alú né meló Mesopotemya.

³ Ne abó ajọ́ nya ne ji ake, ‘Lyaá ula gepú bye ne melo wye, cho né melo ewé nlerege nye wó.’

⁴ Ténéténé yimbó, Abraham alyaá melo Chalda ayye jwóle né meló Haran. Ne nte Abraham ágbógé nya, Esòwò apye Abraham nnó alyaá melo ewémbó achwó né melo ewé esé delu mbó wye nana.

⁵ Ndere abó alu fẹ́, Esòwò achye fọ́ ji ye ekeke melu mme nnó ebe ewu wó. Yémbó Esòwò anyéméno nnó achyegé ji melo ewena nnó ebé ewu ne upyáne bíí. Esòwò abó ajọ́ depó ti gébégé Abraham alá pọ́ ye ne maá.

⁶ Ne Esòwò ama jọ́ ne ji ake, ‘Upyáne bye ubeé nye aṣkéé né melo ewéché, ubeé nye nkane afwe ne bọ́ áfwalege nye bwó né usaá aṣme esaá.

⁷ Yémbó nchyege nye bọ́ melo ewémbó gekpékpégé efwyale ne upyáne bye ulyagé melo ewémbó uchwó unóge me fa.’

⁸ Ne Esòwò abó achye Abraham gepógé menomenyéé ewémbó eyi gelu mansò nsò. Ne Abraham ábyégé nya Asek, ndó enée ékwónégé, asó ji nsò. Isek ntó asó nya maá wuú Jakób nsò ne Jakób ntó asó nya baá bi afyaneapéa nsò abi alú nto ukwene ante se abi nana.

⁹ “Ewyágé, ukwéne ante sé bina, ákélégé sé mangé menmé bwó Josef ne ákpó Jọsep nkane mefwe né melo Ijip. Yémbó Esòwò abó abame wye ji,

¹⁰ ne aféré ji né efwyale meko ewé ji abó agéne. Achyé ntó denḡa eti depye Fero mfwa bọ́ Ijip agbóó ne ji. Fero apyé ji ala muú kpaá melo Ijip ne apélé ntó ula gepú bíí.

¹¹ Ewyágé emímí mesa akwé né melo Ijip chóncho ne melo Kanaan, bọ́ ágé efwyale dọ́ ne ukwéne ante se upó nya ne menyéé.

¹² Ne Jakób awuúge nnó menyéé alu né melo Ijip, ató baá bíí abi alu ukwéne ante se ewu. Ge ndó mbe ayi ebwó áyye ewu na.

¹³ Ne ndó ayifó yi ebwó ayye, Josef apye aṣmé bíí akaá ji, ne Fero Mfwa bọ́ Ijip ntó achwó kaá ula gepú Josef.

¹⁴ Ne Josef ató bọ́ nnó áyye se nte wuú Jakób ne ula gepú bíí uko áchwó jwólé né Ijip. Bọ́ ula gepú bíí ako abó alú usaá uléé meso nekuú né gébé eyigembó.

¹⁵ Jakób awuúge mbó, akpá ulagepú bíí uko, ashulé afe né Ijip. Ji ne baá bi abi alu ukwéne ante esé ála nya ewu ágbó ebwó ako.

¹⁶ Ewyágé bọ́ ákpá unkwó bwó, áfẹ́ né melo Shechem, ánií né manome ayi alu muú mataravé ne melu ewé Abraham abó anamé ne ṣka mbaá matóó Hamó nte Shekem.

¹⁷ “Gemége nnó gébé gekwóné eyigé Esòwò áchwó pye genó eyigé ji abó anyéméno ne Abraham, bọ́ esé abi abó alu né melo Ijip, ája kpaá apwó amu.

¹⁸ Ne áfyé mfwa ayicha né Ijip ayi alá kaágé Josef.

¹⁹ Mfwa yina achwó ne defya mbaá bọ́ sé. Afwalege ebwó ne apyéé bwó nnó abelégé baá bwó abi kọ́kọ́ né dafye nnó agbó.

²⁰ Wye né gébé eyigembó ne ábyené ntó Mosis. Mosis abó alú maá yi alóme ulóó dọ́ né ame Esòwò. Awéé ji né ámfáá áléé né gepú bwó.

²¹ Ne gébégé alyá ji dafye, maá mfwa Fero ayi mendée achwó akware ji, awéé ji ne asé nkane maá wuú.

²² Ne ebwó álere Mosis denḡare bọ́ Ijip deko ne awéé abó alu gekpékpégé muú ne awya mekomejọ́ meno melóméló, ne memye unó.

23 “Mosis akwonege nya usaá aḡme upéa, ekwó ji metóó nnó ajye gé aḡmé bíí; bóó Isrēli.

24 Nḡere ajyé, agé nkane muú Ijip f́ó atulege muú Isrēli, achwó geḡgá ne awá muú Ijip yimbo.

25 Mosis abó aféré nnó aḡmé bíí abó ákaáge nye nnó Esówo atóme nye ji nnó achwó féré ebwó né efwyale. Yémbó ákaá wó.

26 Bíí uyyagé ama ajye gé bóó Isrēli apéa nkane amyé ne ate. Amua mangbaré ebwó ne ajóó ne ebwó aké, ‘Enyú delu aḡmé, demye ndé?’

27 Yémbó muú ayi abó akelé meḡmé wuú mpa, ammu Mosis ne aḡí ji ake, ‘Nde muú afyé wó nnó óbé Mfwa esé ne ópane depóré esé?’

28 ‘Ókelege ntó manwá me nkane óbo ówané muú Ijip yimbo njuú?’

29 Mosis awuúge mbo, efó ekwó ji metóó ne muú Ijip, abó afé né meló Midiyan. Alá ewu, abá mendée, abyé baá ande apéa.

30 ‘Usaá aḡmé upéa ukoóge, Mosis agé ekiénné Esówo né mewé ewé ebó ulúle né genóó. Ewena epyé né mashwone, kwókwólé ne mekwé Sinay.

31 Mosis agegé mewé ewémbó, ala meno mekpo fuú. Ne ndere ajye kwókwólé mangle ewu cháḡéné, Atá Esówo jóó efé ake,

32 ‘Elé me Esówo ayi ukwene ante bye, Esówo ayi Abraham, ne ayi Asek ne Jakób.’ Mosis awuúge mbo, aló maḡweré ne efóó ne akelege sé mampé melu ewémbó.

33 Ne Esówo ama jóó ne ji ake, ‘Féré uno uka bye nende melu ewé ótené mbo élé melu ukpea.

34 Me ngé gekpékpégé efwyale ewé áchyege bóó ba né Ijip, ne nwú magbo ayi ebwó alile ne mesómé. Nkawu ne nshulé mme nnó nchwó mféré ebwó né efwyale ewémbó. Nana cho, ntóme wó né Ijip.’

35 ‘Ne Esówo ató Mosis yina nnó ájyé ábé memféré bóó Isrēli né efwyale ne amá be mfwa bwó. Ji ne bóó Isrēli abó ashya aḡí ji aké, ‘Nde muú afyé wó mfwa ne mepane depóré esé?’ Ne nana Esówo abó ató ekiénné wuú ewé Mosis agéné nkane mewé né genóó eyigémbó nnó echye Mosis eshyé mampye utóó bíí.

36 Ne Mosis ajyé apye gejamége ufélekpá ne ukpékpé unó né Ijip ne alé féré bóó Isrēli. Ama pye gejamége ufélekpá né ebéé megelé, ne mashwone ayi ebwó abó ábélé wye usaá aḡme upéa.

37 Wye Mosis yina ne abó ajóó ne bóó Isrēli nno, ‘Esówo atóme nye enyú Muú ekpávé wuú ayifó wye nkane atóme me ne atanege nye né ntone enyú.’

38 Ema elu wye Mosis yina ne ekiénné Esówo ebó ejóó mejóó ne ji né mfaá mekwé Sinay, gébége ji ne ukwene ante esé abó áchomé né mashwone. Ne ekiénné Esówo ewémbó echyé ji mabe Esówo ayi alu te kwyakwya nnó achye ese.

39 ‘Né gébé géfó ukwene ante sé bina akelege sé manwu Mosis ne áke ji ábélé babá, ne abó ákelege mankéré né Ijip.

40 Ne ebwó ajóó ne Erón aké, ‘Kwyé esé áló uka nnó ájámé esé meti, Mosis ayi aféré esé né Ijip, dekaá f́ó genó eyi gepyé ji né mfaá mekwé wó.’

41 Ala mbo ákwyé meló uka ayi áfulé mpo, áwané menya, ápyéé upé ájele meló uka yimbo nkane uka bwó, ne matóó agóó bwó yendégébé né genó eyigé ákwyé ne amu.

42 Ne Esówo agege mbo, ati meso ne ebwó ne alyáá ebwó nnó ápye nkané eji ebwó. Ne ebwó anoge mḡméé, mfaá, ne ambe wye nkane abó ásámé né ḡwe bóó ekpávé bíí nnó, ‘Bóó Isrēli, enyú dekené né mashwone né usaá aḡme upea, dewane menya depyé upé,

yémbò depyé fò upè bimbò né eta wa.

⁴³ Depyé le eta áló uka abi enyu dekwye ne amu.

Dekpane gétogé melo uka ayi ákuu Molòk,

ne dekpane ntó membe melo uka ayi ákuu Refan. Né getú eyige na mbúu nye enyú défé tete dekoó Babilon.'

⁴⁴ "Ne nkane ukwene ante ese bina ábò ála né mashwone mbò ábò áwya gétogé upè eyi geleré nnó Èsòwò abò álú ne ébwó. Mosis ne abò akwyé geto eyina wye nkane eyige Èsòwò abò aleré jì nnó apye.

⁴⁵ Ebélégé baá bwó áse gétogé upè eyigembò mbaá ukwene ante esé bimbò, ákpa geji gebébé ábò ákéné ájye ne Joshua áfóoge mme bós abi alu eféé. Ndere ájye, Èsòwò alu bwó mbe abuu bós bimbò né malo. Ne geto yina gela fa kpaá te gebé eyige Mfwa Devid agbaré melo éwé.

⁴⁶ Devid abò alu muú yi Èsòwò abò ájelé jì dáo. Né gebé géfó jì anemmye nnó Èsòwò ago jì aténé jì gepu, jì ayi alu Èsòwò Jakób.

⁴⁷ Yémbò ele Solomun, maá mfwa Devid, ne abò atené gepúgè Èsòwò.

⁴⁸ "Yémbò epófo nnó Anyátá Èsòwò ajwòlege né upú ebi bós atené, wye nkane Muu Ekpávè Èsòwò abò asamé nnó Èsòwò ake,

⁴⁹ 'Mfaánebuú alu gelú ya ne mme alu genóó eyige nnérege uka ba. Nde gefós gepú eyigé muú akage atene nnó mbé wye? Melu fò elu éwé nkage jwòle wye?

⁵⁰ Pó me mbós ne nkwyé unó bina ukó?"

⁵¹ "Stefen ájógé mbò, aké ne ébwó, "Enyu antoó makpo, ne bós bi áneáge matós, enyú deghé matu eke bós bi ála kage Èsòwò. Enyú deshya yendé gebé genó eyigé Mendoó Ukpea ejóge wye nkane ukwéne ante enyu ábò ápyé.

⁵² Muú ekpávè Èsòwò fò alu ayi ukwene ante nyú abò álá kelé manchò jì genwá wó? Ábò áwá bós bi Èsòwò átómé nnó ábò mbe ágaré nnó Maá utós Èsòwò ayi wáwálé achwé. Ne achwógé enyú dechyé jì mankwá ne dewá jì.

⁵³ Wye enyú abi depye mbò ne debó deselé mabe ayi makiénné Èsòwò áchye enyú ne nána deshya mambélé aji."

Awá Stefen ne mataá

⁵⁴ Bós kpakapa melo áwuge depó etiré Stefen ajós, nchye anwyóné ébwó, ame ágelé ébwó mekpo.

⁵⁵ Yémbò Stefen ape nfaánebuú domeé, Mendoó Ukpea egbeé jì metós ne agé genghòge Èsòwò ne ama ge Jisós nkane atené né egbe ébwónyè Èsòwò.

⁵⁶ Ne Stefen aké, "Pege degé, ngé mbò memombi mfaanebuú enené, ne Maá Nte Mekwaá atené né egbe ébwónyè Èsòwò."

⁵⁷ Awuúgé mbò, ágbé amu matu, ádo elúlú, awó achwó jì mmye ágbaré jì,

⁵⁸ ája jì, áfé mekpo meti, áló mantome jì mataá nnó áwá jì. Ne bós abi ábò ámalé Stefen mechò mmye, áferé mandeé bwó áchye gesagé muú ayi ákuú jì Sòl ne áló Stefen mántó.

⁵⁹ Ne nkane átome jì, Stefen anemmye aké, "Atá Jisós se mendoó wa."

⁶⁰ Ewyágé ató mánó mme, akalé kenké ake, "Atá Jyégé fò bós bina mmu metós né gabo ayi ébwó ápyéé mbò."

Ajógé mbò metós ekwé, ne Sòl atené eféé akamege ne mekpo nnó áwá jì.

¹ Wye né bii bimbó, bós álb mankelé mati manchó genwágé bós Jisós né Jerosalé. Ne ébwó ábó átyaá áfé né gebagé mewaá Judiya ne Samariya. Wye anḡbá Jisós ne áláa né Jerosalé.

² Nkane Stéfén abó agbó, bós f́ abí ánoge Esówo abí áláa né Jerosalé ákpa genkwó jí aníi ne alí jí ne gekpékpé gé mesóme.

³ Yémbó Sol amyé ele nnó ánií mbwé bós Jisós ako. Akpene upú upú apyene andeé ne ande áfyé né denó.

Filip Agaré Mekomejóó Esówo né Samariya

⁴ Ne bós anḡkwólé Jisós abí ábó átyaá, ákene malumalu ágarege mekomejóó Esówo.

⁵ Filip abó ashulé áfé né meló Samariya ewé kpaá, agarege depóré Muú yí Esówo akweré jí elá gefwa.

⁶ Bós áwuú depó étire jí ajóge, ne ágé gejamé gé ufélekpá ébí jí abó apye, ne áta matu ákelege nno agarege wye ébwó garege.

⁷ Ne aló nchye átanenge gejamé gé bós mmyé ákalege, ne bós átoógé. Bós uchanchi ne ubwéré bós átoó ntó

⁸ Ne bós meló ewémbó álú ne gejamé gé nechóchó.

⁹ Mende f́ abó alu eféé ayí ákuú jí Simun. Abó akpea megya te gachi ne bós Samariya ako ála mano mekpo fuú. Ne asele gemé jí nnó alu menó muú.

¹⁰ Bós ako, ambané ne bós kpakpa áta matu awuú genó eyigé Simun ajóge, ébwó aké: “Mende yina awya uto Esówo ébí upwó amú.”

¹¹ Ne ébwó afwórege wye mbó néndé abwólége me ébwó te gachi né megya ayí jí akpea.

¹² Ne Filip achwógé, agarege bós abya melóméló nkane gefwage Esówo gelu, ne depóré Jisós Kras, bós ákamé ne jí andée ne ande ne áwyaá bwó manaá Esówo.

¹³ Simun jimboó ntó áfyéé metóó ne Jisós ne áwyaá jí manaá Esówo. Ne jí ajwólé fíí ne Filip, agene ufélekpá ne ukpékpé unó bí jí apyé ne áláa menó mekpo fuú.

¹⁴ Ne anḡbá Jisós abí abó áláa né Jerosalé, áwuúge nnó bós Samariya nto ákamé mekomejóó Esówo, áts Pita ne Jón ewu.

¹⁵ Ajyége, ágé bós bí ákame ne Jisós ewu ne álb manemmye nnó Esówo áts bwó Mendoó Ukpea,

¹⁶ nendé Mendoó Ukpea élu dankpé ébwó mmye. Abó áwyaá ébwó manaá Esówo mamímamí nkane bós bí ákwólege Atá Jisós.

¹⁷ Pita ne Jón ánerenge manemmye, áneré ébwó amu mmye ne Mendoó Ukpea echwó ébwó mmye.

¹⁸ Simun agé gé nkane anḡbá Jisós áneré bós amu mmye ne Mendoó Ukpea ekpéné ébwó mmye, achyé ébwó nka,

¹⁹ ake, “Kpoge me uto bina nnó nneré gé muú ébwó mmye Mendoó Ukpea ekpé jí mmye.”

²⁰ Ne Pita ajóó ne jí aké, “Echye wó onó ne nka jyé. Óféré nnó muú akage na echye Esówo ne nka?”

²¹ Óbó mechó né utoó ébí wó, nende metóó wye epó pópó né mbé ushu Esówo.

²² Ne nana kwóre metóó wye né ubobo unó bí oferege, ne onemmye nnó Esówo ajinte gabo yina ayí ómés mampye.

²³ Nge nnó akíí f́ galógáló, ne gabo awé wó nkane muú denó.”

²⁴ Ne Simun akwó Pita ne Jón mata nnó, “Ébwó ánemmye mbaá Atá Esówo nnó ekage geno gemá eyigé ébwó ajóó gepyé jí.”

25 Pita ne Jón ánérégέ mangaré mekomejós Εσωω, álo mankeré né Jerosale. Ne ndere ájyé, ágarege abya Εσωω melóméló né gejamgé maló bóó Samariya.

Mende ayi atané Etopya akamé ne Jisós

26 Filip alagé meso, ekiénné Εσωω echwó ejós ne ji eké, “Kwili, shule ojyé né nte meló. Okwonégé εwu, kwolé meti ewé etane Jerosale ejye Gasa. Meti ewé ji ajogembo bóó ákéné sé wye dós dós.”

27-28 Filip awugé mbo ashule afé εwu. Agé mende fó abó ajye nóge Εσωω né Jerosale, akerege né mekó wuú, ajwolé né mboó gese uka upea ayi géjuná ne gejame. Abó alu muu kpaá né meló Etopya ji agbarége eḡbḡgóló mekwa nka εwe Kandise Mfwa mendée ayi abós meló ewémbó. Abó ajwolé ajoge nwe ayi Asaya muu ekpavé Εσωω asámé.

29 Ne Mendoó Ukpea ejós ne Filip eké, “Ke chó bané mboó gese yimbó.”

30 Eféé ne Filip abó ajye bané ji ne awuú ndere mende yimbó ajoge nwe Asaya. Filip agíí ji aké, “Okagembo genó eyige ojoge?”

31 Mende yimbó aké, “Mpye mbo nnó ne nkaá ayi muú alá pó mangaré me ula wó.” Ne akuú Filip nnó akwó mfaá mboó gese, ajwolé ne ji.

32 Melu nwe ewé ji ajoge mbo eké, “Abó alu nkane eḡḡḡme ewé ágbaré ajye wá, ye mankale ekále wó wye nkane maá eḡḡḡme ayi ákpálege ji bya mmye alá kálégé.

33 Achyé ji mekpo genós ne ye muú yi apané mpa wú cho apó. Wáa akuú nyé mabó baá bii nkane áchós mbo ji geḡwá?”

34 Muú kpaá yimbó agíí Filip aké, “Garé me, Muú ekpavé Εσωω yina ajoge mbo depó tí getuge wáa? Ajogémbo le ne gemé jii waá ne muú yichá?”

35 Ne Filip aló mangaré ji né nwe yina, abya melóméló ayi akéné atúu ne Jisós.

36 Ndere ákene ájyé, ákwóné mbaá yi nnyi nélú, muú kpaá yimbó ake, “Gé nnyi na, ndé gemage gbé nnó oḡyaágé me manaá Εσωω?”

37 [Filip ashuú ji meko aké, “Mboḡe oḡyegé metós meko ne Jisós nkage wyaá wó manaá Εσωω”. Ne ake: “Nkame nnó Jisós alu Maá Εσωω”.]

38 Ne Muú kpaá yimbó aké ápye mboó gese atené ebwó ne Filip áshulé áfé né nnyi, ne Filip awyaá ji manaá Εσωω.

39 Ebwó átánégé mmu nnyi, Mendoó Ata ekpa Filip ayi mende yimbó alá ge sé ji wó. Yémbó akéné wye ajye ne nechóchó.

40 Filip ake apele agé nnó ji alu né Asotus, ne akene ajye, agarege abya melóméló né maló ayi álú né gebagé mewaa eyigembo kpaá te akwóné meló Kaisaria.

9

Sól akwóré akame ne Jisós

1 Yémbó Sól alú tóme εshye, afelege bóó Jisós amé nnó awane ebwó, nká wu ne ajye agé etukpe ampyé upe Εσωω,

2 nnó asá bó nwe ató né macha mmyemenene bóó Jus áyi álú né meló Damaskós nnó mboḡé ajyegé agégé bóó bí akwolege meti Jisós, apye bwó, awé, achwó ne ebwó né Jerosale.

3 Ndere alya ajyé, gébége ale kwókwólé ne Damaskós wye mbélépó geḡgbó gétané mfaánebuú, geshwané gegyá ji mme.

4 Geḡgbó eyimbó gékpégé ji amé, akwé mme ne awú nkane muú fó akuú ji aké, “Sól, Sól, ndé ákelege mancho me geḡwá?”

5 Sól agíí aké, “Wó waá Atá?” Meko yimbó aké, “Elé me Jisós ayi ákelege mancho ji geḡwá.

6 Yémbó kwili ka, kwóné né melo ewémbó, eféé ágárege nyé wó geno eyige obóó mampye.”

7 Bóó bi ábó ákéne ne Sól áwúgέ meko yimbo, ágé muú fó wó, matye mawá bwó meno.

8 Sól akwilege tené, agéné sé mbaá. Agbaré ji ebwó afé ne ji né Damaskós.

9 Abelé ndó eléé né melo ewémbó, ye mbaá agené, menyéé anyéé, manaá anyú.

10 Muú Jisós fó abó alú né Damaskós yimbo ákuú ji Ananya. Ne bií fó agé Jisós né amé gejyá, ne Jisós akuú ji aké, “Ananya” ne Ananya ashúú ji meko aké, “Atá gé me na.”

11 Ne Jisós aké ne ji, “Kwile ka, ojyé né meno meti ayi ákuú nnó Cho. Okwónégé né gepú Judas, gíí mende fó ayi atané melo Tasós, ákuú ji Sól. Alu eféé anenemmye,

12 ne abó agé amé gejyá ndere mende yi ákuú ji Ananya achwó nere ji amu mmye nnó ama ló mangéné.”

13 Yémbó Ananya aké, “Atá, gejamégé bóó ágaré mé me nkane mende yina akélege maníí mbwe bóó bye né Jerosale.

14 Ne anós baá áchyé ji uto nnó áchwó pye bóó ako bi anénemmye ákuú mabó mye.”

15 Ne Atá Jisós aké ne ji, “Chó wye ewu néndé njya mende yimbo nkane muú utós wa nnó agaré mekomejós wa mbaá bóó abi alá pó bóó Jus ne afwa bwó ne bóó Isréli ntó.

16 Me nlerege nye ji nkane abóó mangé gejamégé efwyale getú ya.”

17 Ne Ananya ajye kpé mmu gepú eyigé Sól alu wye, anéré ji amu mmye ne ajós ne ji aké, “Menmé wa Sól, ele Ata Jisós ayi obó ógené né meti gébége óchwó fa, ne atómé me nnó nchwó mpye wó óma ógené ne nnó Mendoó Ukpea echwó kpe egbeé wó metós.”

18 Wye tenétené yimbo, Sól awuú unó fó eké ufá meshuú utané ji amé ne abó mangéné. Ne akwili ka, áwyá ji manaá Esówa.

19 Ne ama ló menyéé manyéé, anyege abó eshye.

Sól agaré mekomejós Esówa né Damaskós

Sól abelé mboó ndó né Damaskós ne bóó Jisós,

20 afé tenétené né macha mmyemenene bóó Jus, agarege bóó nnó Jisós alu Maá Esówa.

21 Bóó áwúgέ mbó, epwó ebwó uto ne ágigé ate aké, “Pó mende yi akéne, awáne bóó bi akwólege Jisós né Jerosale na? Pó achwó fa manwé bóó ájye ne ebwó né Jerúsale?”

22 Yémbó Sól ajye wye mbe, agarege mekomejós Jisós ne eshye ne apye bóó ákaá né gejamégé mati nnó Jisós alu Muú yi Esówa akweré ji elá gefwa. Ewémbó epye bóó Jus abi álu eféé né Damaskós ápó sé ne meko manshuú ji.

23 Ebélegé gejamégé ndó, bóó Jus áchomé ásó mala manwá Sól.

24 Yémbó Sól áwuú geju nnó bóó Jus ájwólé né mano genkagé melo, ábáme nnó ágégé ji awá.

25 Yémbó bóó bi akamé mekomejós Sól, áse ji utuú uma, afye né gésá, ápye ji achyá mfaá genka, áshulé ji mme nnó abó ajye.

Sól afé né Jerosale

26 Sól akérége né Jerosale, afé mancho ne bóó Jisós, ebwó abó néndé ebwó ákamé fó nnó Sól áfyéé metós ne Jisós wó.

²⁷ Yémbò Banabas achwó se ji, áfé mbaá ángbá Jisós. Ne agaré ebwó nkane Sól agené Atá Jisós né meti Damaskós, ne nkane Atá Jisós ajó mejó ne ji. Ama garé nkane Sól abó agaré depò etire Jisós gbògòné né melò ewémbò.

²⁸ Eféé alò mankené ne bós Jisós ako né Jerosale, agarege deporé Jisós ayi alá pò ne efò.

²⁹ Gébé eyi gefò, Sól agarege bós Jus abi ajóge Grek ne anye mbee ne ebwó né deporé Jisós. Ne ebwó ákélege meti manwá ji.

³⁰ Bós Jisós áwúgé geju eyigembò, áse ji áshulé áfé né melò Kaisaria ne até ji nnó ajye melò Tasós.

³¹ Né gébé eyigembò machomele bós Jisós ayi álu né gebagé mewaá Judiya, né Galilií ne Samariya ápó sé ne efò metó. Ebwó ánoge Esòwò ne áwuú le mekomejó wú. Mendoó Ukpea efyee bwó eshye ne machomele bwó áwene ájye mbe.

Pita afé né melò Lyda ne melò Jopa

³² Pita abó akene malmalò agene bós Esòwò. Ne bií uma afé né melò Lyda mangé bós Jisós abi alu ewu.

³³ Eféé agé mende fò ayi amee uchanchi, ákuú ji Enias. Nemeé eni néba ji mme né arjmé anee.

³⁴ Ne Pita ajó ne ji aké, “Enias, Jisós Kras alò mampye wò nnó otó, kwili ka, pwi gébò jye.” Tenétené yimbò Enias akwili ka.

³⁵ Ne bós ako abi alú né Lyda ágége nnó mende yimbò ató, ebwó áfyé mató ne Jisós wyembò ntó ne bós bi álu né gebage mewaá Sharón áwuúge mbò áfyé ntó mató ne Jisós.

³⁶ Mendée fò abó alu né melò Jopa, ákuú ji Tabita, alu maá utó Jisós. (Ne ákuú ji né meko Grek nnó Dokas, ula utené nnó mekwòbu.) Abó apye galógálò yendégébé, apoóge ubyá bós.

³⁷ Né gébé eyigembò, akwé nemée, ala mbò agbó. Ne áshwóné genkwò ji ábelé mmu maá gepú né mfaá eyòh.

³⁸ Jopa yina alu kwókwólé ne Lyda. Bós Jisós áwuúgé nnó Pita alu né Lyda átó ande apea ewu, ájyegé áké ne ji, “Nte esé, chwó wáwá.”

³⁹ Ne Pita akpomé mmye, akwili, afé ne ebwó. Akwónégé áse ji akwó mfaá eyòh. Ne akwi andée ako abi alu eféé, áhomé áno ji mme, álili álerege Pita ufó mandee ayi Dokas ájomé ebwó gébége ji alu mbe.

⁴⁰ Pita abú ebwó ako atané dafye, ató manó mme anenemye mbaá Esòwò. Eké ewyage ape genkwógé mendée yimbò ama ákuú ji ake, “Tabita, kwili ka”. Tabita anene ame, agége Pita, akwili, ajwólé ka.

⁴¹ Pita agbaré ji ebwó, apoó ji akwili téné. Ákuú bós Jisós ne akwi andé bimbò, áchwógé achye ji etá bwó

⁴² Bós ako né gebagé Jopa áwu abya yina ne gejamé áfyee mató ne Ata.

⁴³ Ne Pita ábelé gejamégé ndò né Jopa né gepúge Simun, mende yi apame mekómeyia.

10

Ekiénné Esòwò egaré Kònyos nnó álò Pita achwó

¹ Mende fò abó alu né melò Kaisaria. Ákuú ji Kònyos. Abó alu muú kpáá bós bee né melò Rom. Ji ne anyáne uchome bós bee ebi ákuú nnó abi átané Itali.

² Ji ne bós dachi wú ako, ánoge Esòwò. Anenemye yendégébé ne apye galógáló dós mampoó bós Jus abi álu mbya.

³ Bií fḡ genḡgḡ kálánká eléé ne nḡḡmésé, agé amé geḡya nkane ekiénné Eḡḡḡḡ echḡḡ kuú ji nnḡ, “Kḡnelyos.”

⁴ Eḡḡ ekḡḡ ji metḡḡ ne atḡ eḡḡḡ amé mmye agíí aké, “Atá ndé?”

Ekiénné Eḡḡḡḡ eḡshuú ji meko eké, “Eḡḡḡḡ awú mmyemenené jyé ne agé ntḡ utḡḡ ulúbul ébi ḡpye ne atéé wḡ.

⁵ Nána tḡ ḡḡḡ ájyε né melḡ Jopa, ákuú mende fḡ ayi akamege Simun Pita.

⁶ Ji ajwḡlege ne Simun, mende yi apame meḡḡmenya. Gepú jíí gelú né mbale ebéé mega.”

⁷ Ekiénné Eḡḡḡḡ eḡjḡgḡ mbḡ ekwili efé, ne Kḡnelyos akuú ḡḡḡ utḡḡ bií abifḡ apeá ne akuú ntḡ muú bee ama né geluage abi ábamé ji ayi anoge ntḡ Eḡḡḡḡ.

⁸ Ebḡḡ achḡḡḡgḡ agaré ebḡḡ yendé genḡ eyi gebḡ gepyε ji ne atḡ ebḡḡ né Jopa.

⁹ Bií uḡyágé, ḡḡḡ bimḡḡ átané áfé, ne kálánká eḡfyanepa eké ekḡḡnege, ebḡḡ alé kwḡkwḡlé ne Jopa. Gébé eyigémbḡ ntḡ Pita abḡ akḡḡ mfaá eyḡḡ manemmye.

¹⁰ Ne mesa alḡ mamyε ji, akelege menyéé manyéé, yémbḡ menyéé alú gambé. Gébé eyigémbḡ ne abḡ agené amé geḡyá.

¹¹ Agé nkane menḡḡ mfaánebuú enené, geno gefḡ eké gekpeḡpege gebagé ndé getané mfaá, geshúlege eké ágbaré geḡi né manḡkú aní.

¹² Né gebagé ndé yimḡḡ ufḡḡ menya ufḡḡ ufḡḡ, mmyḡ ne denyḡḡné delú wyε.

¹³ Ne awuú meko muú fḡ aké, “Pita, kwilé ka, wá nyéé.”

¹⁴ Pita ake, “Nḡba Atá, te ntané alḡ nlú ganyε genḡ eyigé ebéé esé éshyaá.”

¹⁵ Meko yimḡḡ ama jḡḡ ne ji aké, “Pita, oshyagé fḡ geno eyige Eḡḡḡḡ ake gelḡme nnḡ gelḡmḡ fḡ.”

¹⁶ Meko yimḡḡ ajḡḡ ne ji né manḡáne aléé, ne geno yimḡḡ gekḡḡ gekéré mfaánebuú.

¹⁷ Ndere Pita alu férege ula amé geḡyá ayi ji agené, ḡḡḡ bi Kḡnelyos áḡḡ átḡmḡ, ákage gepúgḡ Simun, áchḡḡ téné né menḡ gébámé.

¹⁸ Ebḡḡ agíí aké, “Menḡké fḡ alú fa ayi akuú ji Sinun Pita?”

¹⁹ Ndere Pita alu férege ula amé geḡyá ayi ji agené, Mendoḡ Ukpea eké ne ji, “Ge, ande fḡ aléé alu daḡyε, ápéle wḡ.

²⁰ Kpḡme mmye, oshúlé ḡjyε ne ebḡḡ, ḡchḡge gébé nénde me ne ntḡmḡ ebḡḡ eta wýé.”

²¹ Ne Pita ashúlé, ajyε báne ande bimḡḡ aké, “Me ne nlú muú ayi enyú dekεlege. Nde mechḡ enyú dechḡḡ?”

²² Ebḡḡ áshuú ji meko aké, “Elé Kḡnelyos, muú kpaá ḡḡḡ bee ne atomé esé nnḡ dechḡḡ kuú wḡ. Ji alu muú metḡḡ melḡmélḡ ne anḡge Eḡḡḡḡ ne ḡḡḡ Jus ako afeḡge ji. Ekiénné ukpea echḡḡ gare ji nnḡ akuú wḡ ḡchḡḡ né gepú ji nnḡ ji awuú meḡḡmejḡḡ wyé.”

²³ Ne Pita ase ebḡḡ, ájyε béle ne ji.

Pita gare meḡḡmejḡḡ Eḡḡḡḡ né gepúge Kḡnelyos

Uḡyágé, Pita ne ande bimḡḡ alḡ manjyε ne ḡḡḡ bifḡ bi ákamé ne Jisḡs abi álú melḡ Jopa áfé ntḡ ne ebḡḡ.

²⁴ Akéne wyε ájyε, uḡyágé áke ákwḡné melḡ Kaisaria. Ne Kḡnelyos abḡ akuú ḡḡḡ ula gepú bií ne ajeé bií ne ebḡḡ ako áḡḡ ájwḡlé ágili Pita.

²⁵ Ndere Pita achḡḡ kpé mmú, Kḡnelyos ajyε bane ji, atḡ manḡ mbε ushu wuú, alḡ manogé ji.

²⁶ Yémbḡ Pita agaré ji aké, “Kwilé téné, me nlu wyε meḡḡwáá nkane wḡ.”

²⁷ Kḡnelyos akwili ka, Pita alḡ manjḡḡ ne ji ajyε mmu. Ndere akpéné mmu, Pita agé geḡamégé ḡḡḡ áchomé.

28 Ne ajóó ne ebwó aké, “Enyú dekaá chánéné ebé esé bós Jus eké muú Jus achónégé fò menyammye wuú ne muú ayi alá pò muú Jus ye manjye né gepú ji. Yémbó Esòwò aleré me nnó mbyágé fò muú ye manshye ji nnó aláme.

29 Ne nchwó nkane ókuú me ye gébé nchó wó. Nnó ókage garé me ula bi ókuú me?”

30 Ne Kónelyos ashúú ji meko aké, “Ndó ele ení né gefó gébé yina kálánká eléé ne nwómésé, mbó nlú nmu nnenemmye. Eké ewyage ngé mende fò ayi afye mandéé yi áshwánege, achwó tene me mbe ushu.

31 Akuú me aké, ‘Kónelyos, Esòwò awuú mmyemenene jyé ne atée nkane ópóoge ubyá bós yendégébé.

32 Tó muú fò né meló Jopa ajye kú mende fò ayi akamege Simun ákuú ji ntó Pita. Alu né gepúgé Simun ayi apame mekómenya, gepú jí gelu né mbale ebéé mega’.

33 Ne nwuúgé mbó ntó bós téneténe nnó áchwó ákuú wó, eló ndere óchwó. Nana gé, ese delu né mbe ushu Esòwò degili nnó dewuú unó uko ebi Atá agaré wó nnó ógaré esé.”

34 Ne Pita ajóó aké, “Nána nkaá wáwálé nnó Esòwò apó fò ne angyá ne bós bifó.

35 Mbógé muú anóge Esòwò ne ake apye unó bi úlú cho ye atané le ndé geba, Esòwò asele ji nnó alu muú wuú.

36 Enyú debó dewuú ntó mekómejóó ayi Esòwò atómé mbaá bós Isrelí nnó Jisós Kras ne alu muú yi abó achwó pye bós ábé nesò ne Esòwò. Kras yina ne alu Atá yi abós bós ako.

37 Mekómejóó ayi abó akwólé ayi Jón abó agaré ne awyaáge bós manaá Esòwò. Mekómejóó yina áló né Galilíí ake akwóné maló bós Jus ako.

38 Enyú dekaá nkane Esòwò abó ajyá Jisós ayi Nasaret, apye Mendoó Ukpea echwó ji mmye ne ama chye ji uto. Ake mbaá meko apye galógáló, aféré bós bi alu né amu danchómeló apye ebwó atóó. Ne Esòwò abó alu ne ji.

39 Esé delú bós bi dekpané ame degené unó uko ebi ji apye né Jerosale ne maló bós Jus ako. Ne bós Jus áwó ji mfaá gekwa, ne áwá ji.

40 Yémbó ndó eléé ekwónégé, Esòwò apye ji akwile né negbo ne apye Jisós aleré mmye mbaá bós.

41 Ne bós ako fò ágené ji wó, elé esé bi Esòwò abó ajyá nnó meso gébé degarége mekómejóó wuú ne degené ji. Esé debó denyé né denyú ne ji gébége Esòwò apye ji akwile né negbo.

42 Agaré esé nnó degarege mekómejóó mbaá bós, nnó Esòwò ajya ji nkane muú yi apane nye mpa ayi bós bi alu abe ne abi agbó.

43 Wye Jisós yina ne bós ekpávé Esòwò ako abó agaré nkane ji alu, nnó muú afyégé metóó ne ji, Esòwò ajige nye nte gabo yi muú yimbó apye getúgé Jisós.”

Mendoó Ukpea echwó mbaá bós bi alá pò bós Jus

44 Ndere Pita alu ájoge ne bós ako bi alu eféé áwuú, Mendoó Ukpea ekpe ebwó mmye.

45-46 Bós bi ákamé ne Jisós abi ábó áchwó ne Pita, álu bós Jus. Awuúgé nkane bós bimbó ájoge ufóó mejóó, áféége Esòwò nnó anjeá dós. Ala mano mekpo fuú nnó Esòwò achyé echye wuú ewé Mendoó Ukpea mbaá bós abi alá pò bós Jus. Ne Pita ajóó aké,

47 “Té ndere Mendoó Ukpea echwó bós bina mmye wye nkane ebó echwó eta esé, nnó muú fò akage gbé nnó áwyáge ebwó manaá Esòwò?”

48 Ne Pita ake ajye áwyaá ebwó manaá Esòwò né mabó Jisós Kras. Ewyagé bós bina ákwó Pita mata nnó abelé ne ebwó né mboó ndó.

11

Pita Agare geno eyi gepyé né gepúge Kōnelyos

¹ Ebélegé angba Jisos ne bós Jisos ako, abi álú né gebagé mewaá Judiya áwuú nnó bós abi álá pó bós Jus ákamé ntó mekomejós Esōwō.

² Ne gepogé bós Jus gelu nnó ábós mansó muú nsó ne ákwáné mambé muú Esōwō. Ebélegé Pita akérégé né Jerosale, bós Jisos abi ágbaré gepō eyigémbo álo manwamé ne ji,

³ aké, “Ulannó ojye mbaá bós bi álá sō ebwó nsō wó te onyé menyé ne ebwó?”

⁴ Ne Pita alo mangaré ebwó unó uko bi ubó upyé, gema, gema aké,

⁵ “Ndere mbō nlu né melo Jopa, nnénemmye, eké ewyage ngé ame gejya nkane genó fō getané mfaánebuú geshulege mme. Gelu eké gekpékpégé gebagé ndé eyi ágbaré manóo ani, gchwó tēne kwókwólé ne me.

⁶ Né gebagé ndé yimbō, ngé ufóó menya ufóó ufóó, ebi bós asée, eyi mewaá, eyi melo, ne eyi nnyi ne denywóné.

⁷ Ne nwuú meko muú fō akuú me aké: ‘Pita, kwile ka, wá nyé.’

⁸ Nké, ‘Ngba Atá, te ntané aló nlu danye genó eyigé ebé esé eshyá’.

⁹ Ne meko yimbō ama jós ne me aké, ‘Pita oshyagé fō geno eyige Esōwō ake gelome nnó gelómé fō’.

¹⁰ Meko yimbō ajós né manjane aléé ne geno eyigémbo gekwó gekéré mfaánebuú.

¹¹ “Wye né gébé eyigémbo, ande fō áléé áchwó ne gepú eyigé mbó njwōlege. Muú fō né Kaisaria ne abo atómé ebwó nnó áchwó akuú me.

¹² Ne Mendoó Ukpea eké njye ne ebwó, mboge fō né angya. Ne ájme bina akéné abi átané melo Jopa, akwōle me defé né gepúge Kōnelyos.

¹³ Ne dékpégé mmu, Kōnelyos alo mangaré esé nkane ji abó agené ekiénné Esōwō né gepú ji. Egaré ji nnó ató muú fō ajye né Jopa, akuú mende fō yi mabó mií amibó makamege Simun,

¹⁴ ne achwōge, agarege nyé ji ne ekwō wuú mekomejós ayi aférege nyé ebwó né efwyale gabo.

¹⁵ Ne nlo mangaré mekomejós Esōwō, ndere njoge, Mendoó Ukpea echwó ebwó mmye wye nkane ebó nya mbe echwó eta esé.

¹⁶ Ngégé mbō, ntée genó eyi Atá Jisos abo ajós ne esé nnó, ‘Jōn abó fyé bós né nnyi yémbo Esōwō afyéé nyé enyú né amu Mendoó Ukpea.’

¹⁷ Ne mboge Esōwō achyé bós bimbō gefage echyē ewé ji abo achyé esé gébégé defyéé matóó ne Ata Jisos Kras, me nlu waá mangbé ji nnó apyége geno yi gejeé ji metóó.”

¹⁸ Bós bina áwúgé mechō ewé, matóó akwené bwó ne álo mamféé Esōwō áke, “Mbō ewé etene nno Esōwō achyé bós abi álá pó bós Jus gébé nnó ákwōré matóó ne ábó genjwá.”

Mekomejós Jisos ake akwóné né Antiok

¹⁹ Ndere ábós achyége bós abi ákamé ne Jisos efwyale gébégé áwáné Stefan, epye ebwó átyaá malómalo. Abifo áfé melo Fonisiya, abifo áfé melo Syapros ne abifo áfé Antiok. Ajyégé mbō, ágarege abya Jisos wye mbaa bós Jus.

²⁰ Bós Jisos bifo átané né melo Syapros ne Seren, áfé ntó né Antiok. Akwónégé ewu, ágareé abya Jisos mbaá bós Grék.

²¹ Esōwō apodó bwó dós ne apye gejamégé bós afyéé matóó ne Jisos.

²² Ne echomele bós Jisos abi alu né Jerosale, áwuúgé abya yina, ató Banabas né melo Antiok.

23 Banabas ayyegé ewu, agé nnó Esowo aláré ebwó uló melu dós, metós ego ji, afyé bwó ako eshye nnó, “Agbarége deporé Jisós metós ema.

24 Banabas yina alu muú yi awya gepó gelógeló, uto Mendoó Ukpea ujá ji mmye ne afyéé metós ne Esowo.” Gejamége bós ama ákamé abya Jisós né melo Antiok ne echomele bwó ewéne ejye mbe.

25 Ebélége Banabas ayye kéle Sol né melo Tasós.

26 Agége Sol, ase ji, ebwó áfé né Antiok. Abelé eféé ηme kpogele ne echomele bós Kras, alárege gejamége bós deporé Esowo. Elé né Antiok ne álo mankuú bós bi ákamé ne Jisós nnó *ankwolé Kras.

27 Né gébé eyigembo bós ekpávé Esowo fó átané Jerosale áshulé áfé né Antiok.

28 Ne Mendoó Ukpea epye muú bwó ama ayi akamege Agabos akwile ka, agaré nkane mesa akwéne nye mme meko. Ne ebélége mesa yimbo akwé gébége Klodyos alu mfwa né Rom.

29 Ndere bós Jisós abi álú né Antiok ábó áwuú mekomejóó yina, áke, “Yéndemuú áchwó ηká nkane ji awya, ebwó apóó anjé bi alu né mme Judiya.”

30 Ebwó ánywérége ηka yimbo, átó Banabas ne Sol nnó áyyé áchyé ákpákpá echomele bós Jisós né Jerosale.

12

Mfwa Herod ayye bós Jisós agé efwyalé dós

1 Né gébé eyigembo, mfwa Herod alo mankelé mati manchó genwágé bós bifó abi álú né echomele bós Jisós.

2 Agaré nnó áwá Jemsi menjé Jón ne aparaja.

3 Mfwa Herod, agége nnó ego bós Jus matós, agaré ntó nnó ápye Pita. Ne ápye ji né bii bi ánye epaá bred ayi alá mualé.

4 Apyege Pita, afyé deno, ne abélé bós bee matoó aneé nnó ábámé ji, yendé ntó neluú bós ani. Herod abó ashu abelé nnó epaá kwyakwya defwe ekogé, asele Pita afé mbe ushu bós nnó ápa mechó wuú.

5 Ndere Pita alu né deno, echomele bós Jisós ánenemmye dós mbaá Esowo ne eshye yendégébé né getú ji.

Ekiénné Esowo eféré Pita né deno

6 Né utuú bi Herod abó ashuú nnó uyyage aférege Pita né deno, ápa mpa wuú, Pita abó abelege metós metós bós bee apee. Ebwó ábó awé ji amu ne bó mkpákwé apee. Bós bee bifó álú dafye ábáme gepúgé deno.

7 Wye né utuú bimbo ekiénné Esowo ekwó mmu gepúgé deno mbélépó, ne mbaá meko agené. Enyigé Pita né nenkós, Pita apée gejya, eké ne ji, “kwile ka wáwá”. Ténéténé yimbo bó mkpákwé átané Pita amu ákwé mme.

8 Ema jóó ne ji eké: “Fye mandeé jy ne unó uká bye, owé ekanda ókwólé me.”

9 Pita akwólé ji ne ndere ebwó átanége dafye, ji akaá fó nnó geno eyige ekiénné Esowo epye eta wú gelú wáwálé wó, aferé nnó agéné mbo le gejya.

10 Pita ne ekiénné ewémbo ákoó ntoné bós bee eniné mbe, ama koó eniné nekwólege, ne áchwó kwóne nana né menombi genká ewé elu gesegese, onenégé ewu ne ofé mbe melo. Menombi ewémbo enené ewu ambós, ne ebwó átané dafye. Akége gachye, ekiénné ewémbo elyáá Pita efé.

11 Ne Pita akérége né defós ti aké: “Nkaa wáwálé nnó Ata Esowo átó ekiénné wuú nnó echwó fére me né amu Herod ne uno bi bós Jus abó ashuú mampye me.”

12 Ndere Pita akaá geno eyi gebó gepyé ji, afé né gepúgé Meri ayi alu mma Jón Makós ne gejamége bós ábó áchomé eféé ánenemmye mbaá Esowo.

13 Adogé menombi, genka, meso mendée yi apye utóó né gepú yimbó achwó gii ne ákamege Ruda.

14 Akaágé nnó gé meko Pita mbó, metóó ego ji dóó te ajinte manene menombi, abó ajye garé bóó bimbó nnó Pita alu mbó dafye.

15 Ebwó aké ne ji, “Ómée gebwó.” Yémbó atome wye eshye ajoge nnó élé Pita. Ne ebwó ake: “Ndófo élé mekpéé wuú.” *

16 Ne Pita alu dó wye doó, ánené menombi ágégé nnó élé Pita wáwálé mátye mawa ebwó meno.

17 Pita akpégé mmu, afu ebwó ebwó nnó akwéné mejóó. Ne aló mangaré ebwó nkane Esówo aféré ji né denó. Anérégé ake: “Agaré Jemsi ne bóó Jisás bifó ntó.” Ne atané afé geba eyigé chá.

18 Bii uyyagé bóó bee álo mankéle Pita ne ágé ji wó, matóó atyá bwó mmu ála yayaya ne ágige geme gebwó aké: “Nde gepye ne Pita?”

19 Mfwa Heród awúgé mbó, ató bóó nnó akéle ji ne ágé wó. Akuú bóó bee bimbó, agii bwó bó nkwe. Anérégé ake ajye wá ebwó. Epyégé mbó Heród alyá gebagé Judiya afé kpé né melo Kaisaria.

Negboné Mfwa Heród

20 Né gébé eyigémbó, mfwa Heród abó awamege ne bóó Tiya ne Sidón. Bóó bimbó ácho, áchwó mangé ji. Achwógé abó mbe ágbaré Blastus dejeé. Blastus alu muú yi ágbárege dachi mfwa. Ne ebwó aké ji ane mfwa mmye, nnó ebwó abe né nesó, nendé menyéé atanege le né melo mfwa.

21 Bii ebi Mfwa Heród abó akwye ukwonege, afye mandéé gefwa jii, ajwólé né geluo, agare bóó bimbó mekomejóó.

22 Ne ebwó álo mankalé aké: “Élé Esówo ne ajoge epófó mekwaá.”

23 Tenéte né yimbó ekiénné Esówo echwo nmé mfwa Heród nemée mmye gétúgé alá shuú enogé ewémbó mbaá Esówo wó. Bó dámmwólé ánye ji mbwi une, agbó.

24 Ye nkane depó tire na depye, mekomejóó Esówo awene ajye mbembe, ne gejamé gé bóó áfyéé matóó ne Jisás.

25 Ndere abó átómé Sól ne Banabas né Jerosale, ebwó anéré utóó bwó gébé gé akerege né Antiok, áse Jon Makós afé ne ji.

13

Ató Banabas ne Sól

1 Bóó fó abó álú né echomele bóó Jisás né Antiok, abi fó álú bóó ekpavé Esówo ne abi fó álú anleré ebwó álú: Banabas, Simyón ayi ákuú ji Niger ne Lukias ayi atané melo Seren ne Manen ayi ebwó ne mfwa Heród áwéné mbaa ama ne Sól.

2 Né gébé gefó bóó Jisás bimbó ako álya menyéé kpékpé, áfége Esówo. Ewyágé Mendoó Ukpea eké ne ebwó: “Férege Sól ne Banabas né geluage nyú ájyé pye utóó bi njyá ebwó nnó ápyé.”

3 Ne áwuúge mbó, áma lyaá menyéé kpékpé, áne mmye mbaá Esówo. Anérégé, áneré ebwó amu mmye ne átó ebwó nnó ájyé.

Banabas ne Sól afé melo Syaprós

4 Ndere Mendoó Ukpea ebó etómé ebwó, atané afé né melo Selusha. Akwónégé, ákpe ékpe, áchya afé melo Syaprós.

5 Ebwó ákwónégé melo Salamis, ályá ékpe bwó eféé, ákéne agarege mekomejóó Esówo né macha mmyemenene bóó Jus. Jon Mak akene ne ebwó, apoge né utóó.

* 12:15 Elú wáwálé nnó: Ekiénné Esówo Pita.

⁶ Akε kpaá áchyá ákwóné melo Pafós. Efεé ábané muú megya fō ayi ákuú ji Ba-Jisós. Alu muú Jus ne akene abyoge gebyo nnó ji alu muú ekpávε Εsōwō.

⁷ Ne Ba-Jisós yina alu mejeé Σεγος Ρολος ayi alu gōmena né gebagé mewaa éyimbō. Gōmena yina abó alu muú yi awya defós ne akúú Banabas ne Sól getúgε akélege manwú mekomejós Εsōwō.

⁸ Yémbō εbwó áchwógé muú megya yimbō, ayi ákuú ji Elimas né meko Grek, aló manyε mbeé né mekomejós bwó ne amyε mangbé nnó gōmena yimbō afyεgέ fō metós né deporé Jisós etiré εbwó ágárege ji.

⁹ Ne Mendoó Ukpea εgbeé Sól metó, ákuú ji ntó Pól, apε mende yimbō lu lu lu,

¹⁰ ne aké: “Wō maá danchōmelo. Okii fō genó gelógeló ne defya degbeé wō unε. Yendégébé omuame mambwólé deporé Εsōwō eti delu chó nnó délá gebyo.

¹¹ Gó ngaré wō nnó mfaánebuú akwene nyε wō mmyε. Nana obε nyε ame nónómé ne ogéné nyε se mbaá né mboó ndó.”

Ténéténé yimbō, gemua gekwé Elymas amε. Akene agyage, akεlege muú yi ágbárege ji εbwó.

¹² Gōmena yimbō agεgέ mechó εwé εpyε, áfyεé metós ne Jisós, ne ekwóné ji metós nkane agéné uto bí ulú né mekomejós Jisós.

Pól ne Banabas dfε né Antiok ayi alu kwókwólé ne gebagé mewaa Pisidya

¹³ Pól ne bós bíi ákpe ékpe né melo Pafós áfε né melo Pεga εwé elu né gebagé mewaa Pamfilya. Efεé ne Jón Mak álya εbwó, akéré né Jerosale.

¹⁴ Atánégé melo Pεga, áke ákwōne melo Antiok εwé elú kwókwólé ne gebagé mewaa Pisidya. Bíi uwyaa bós Jus ukwónégé, ájye kpe mmu εcha mmyemenene bós Jus ajwólé.

¹⁵ Muú fō akuúgέ maló ηwe né ηwe mabé Mosis ne abi bós ekpávε Εsōwō ásamé, ákpakpa abi εcha mmyemenene átó muú nnó ájyε jós ne εbwó nnó, “Anjmé, mboge enyu dewya majye manchyε esé chyége.”

¹⁶ Ne Pól akwile téné, afu εbwó nnó ákwéné mejós, ne aló manjós aké: “Bós Isréli ne abi álá pō bós Isréli abi ánoge ntó Εsōwō; nenege matu dewu.

¹⁷ Εsōwō yi bós Isréli abó ajya ukwene ante esé ne apyε εbwó anεá gébégé abó alu ankéé né melo Ijip. Ne aféré εbwó né melo ewémbō ne gekpékpégé eshye wuú,

¹⁸ ne abó achó wye metós ne gepoge bwó né usaá anjme upéá gébégé εbwó álú né mashwōne.

¹⁹ Εbwó abó ákwónégé nyá né mme ayi akuú Kanaan, apyε áwá bós bí álú né maló ákéné ama né mme yimbō. Ne achyε mme yimbō mbaá bós Isréli.

²⁰ Elu nana (450) usaá anjme esaá meso usaá upea meso efya ayi Εsōwō ajyá εbwó. Afyε bós kpakpa gébé ne gébé nnó ápélé melo. Apε melo kpaá ekwōne gébé eyigé Samuele, muú ekpávε Εsōwō aló ntó mampεle melo.

²¹ Né gébé géfó, ágii nnó áchyé εbwó mfwa. Ne Εsōwō ajya Sól, maá Kish nnó abε mfwa bwó. Atané ntoné Benjamεn ne agbaré melo né usaá anjme upea.

²² Ne Εsōwō aférégέ ji né gefwa, áfyé Devid nnó ábε mfwa bwó. Gé genó eyigé Εsōwō abó ajós getúgε Devid na, ake:

Nge Devid maá Jesse, alu me metós chi chi chi. Apyε nyε unó uko εbi ngarege ji.

²³ Ne nana Εsōwō achyε esé bós Isréli Mpyáné mfwa Devid nnó ábεé Menchyé genwá ndere ji abó anyémeno. Ne muú yina élé Jisós.

²⁴ Gemégé nnó Jisós eyina aló utós bíi, Jón abó agarege mé mekomejós Εsōwō mbaá gejamégé bós Isréli nnó ákwōré matós bwó ne ji awyaa εbwó manaá Εsōwō.

25 Ne ndere Jḡn áchwḡ néré utḡó bii, aḡii ébwḡ ake, Ényú deféré nnó me nlu wáá? Mpófḡ muú yi ényú degili nnó achwḡ. Yémbḡ kaáge nnó muú yi achwḡ nyé me meso, nkwané fḡ muú yi nkaáge manyi unó uká bii wḡ.”

26 Pḡl ama kuú ébwḡ ake: “Anḡmé ba, ényú bi delú upyáne Abraham ne ényú ako abi dénoge ntó Éḡḡwḡ, Éḡḡwḡ abó atḡ élé ésé mekomejḡḡ yina ayi akage fére ésé né éfwyale gabo.

27 Bḡó Jerosale ne ákpakpa bwḡ ábḡ ákaá fḡ nnó Jisḡs alu menchye ḡenwá wḡ. Ye unó bḡó ekpávḡ Éḡḡwḡ ébi ébwḡ ákuú yendé bíí né uwyáá bwḡ, ákage ula. Ébwḡ ápyegé mbḡ, áḡó mpa Jisḡs nno áwá ji ne ápye uno bi bḡó ekpávḡ Éḡḡwḡ ásamé nnó ubé wáwálé.

28 Ye le ébwḡ ábḡ álá gé mechwḡ éwé ji apye éwé ábḡ mangbḡ wḡ ákwḡ Palet mata nnó áwá ji.

29 Ébwḡ anérégé unó uko bi ḡwe Éḡḡwḡ bḡ ajḡḡ getúgé Jisḡs, áféré ji né gekwa, ájye bele ji né menome éwé áchomé né étaravé.

30 Yémbḡ Éḡḡwḡ apyeeé ji akwilé né negbo.

31 Né ḡejamégé ndḡ, aléré mmye jíí mbaá bḡó bi ábḡ átané ne ji né Galilií, ájye né Jerosale. Ébwḡ ne nana ágarege mekomejḡḡ wuú mbaá bḡó Isrēli.

32 Ne éḡé dechwḡ nana mangaré ényu ntó abya melómélḡ yina. Abya yina élé unó bi Éḡḡwḡ abḡ anyémenḡ nnó apye mbaá ukwene ante sé.

33 Unó bina apye wáwálé né ḡébé eyigé éḡé bi delú upyáne bwḡ, nkane ji apyeeé Jisḡs akwilé né negbo. Abḡ áḡá ntó unó bi né ḡwe makwa uba ḡwe upéá nnó Éḡḡwḡ aké:

‘Wḡ ḡlu maá wa, ne fina nla nte wye.’

34 Ndere Éḡḡwḡ apyeeé Jisḡs akwilé né negbo nnó amágé ḡbḡ se, Éḡḡwḡ jimbḡḡ aké: ‘Mpye nyé ényú degé ḡálḡḡál wye ndere mbḡ nyéemeno ne Devid.’

35 Abḡ áḡá ntó né melu ḡwe makwa ayi fḡ nnó:

‘Ḳyágé nyé fḡ Maá utḡó wye yi apyeeé utḡó chánéné apwané mmu menome.’

36 Né éḡbe éwé mfwa Devid, abḡ apye utḡó ébi Éḡḡwḡ achyé ji né ḡébé jíí, agbḡ, ne aníí ji kwḡkwḡlé ne menóme ukwéne ante bii, ala éfée apwane.

37 Yémbḡ muú yi Éḡḡwḡ apyeeé ji akwilé né negbo, apwáné fḡ né menome wḡ.

38 Ne anḡmé ba, debḡ mankaá wáwálé nnó abya ayi ényú dewuú nnó Éḡḡwḡ ajigente gabo bḡó, élé getúgé Jisḡs yina.

39 Ne muú yi afyegé metḡó ne Jisḡs apome nyé né gabo wuú ayi mabé Mosis álá kage pye ji apó.

40 Ne séḡe ḡébé nnó unó bi ásamé mmu bḡ ḡwe bḡó ekpávḡ Éḡḡwḡ ékáḡé upyé eta nyú. Áḡá éfée nno:

41 Ényú bi déjwáḡe Éḡḡwḡ, ‘Wuge.

Dela nyé ame mekpo fuú, degbḡ.

Mpye nyé geno fḡ né ḡébé nyú, ényú dewuúgé ḡeji, dékámégé fḡ.’ ”

42 Ndere Pḡl ne Banabas áchwḡ táne né écha mmyemenene, bḡó bimḡḡ ákwḡ bwḡ mata nnó ama chwḡ áḡaré ébwḡ uno bifḡ né bii uwyáá bḡó Jus ébicha.

43 Ndere bḡó átyage né écha mmyemenene, ḡejamégé bḡó Jus ne abifḡ bi asélé ḡepḡḡé bḡó Jus ákwḡlege Pḡl ne Banabas. Ne Pḡl ne Banabas áfyé ébwḡ metḡḡ nnó áḡbaré wye mekomejḡḡ Éḡḡwḡ ndere Éḡḡwḡ ápoḡḡé ébwḡ.

Pḡl ne Banabas áḡaré mekomejḡḡ Éḡḡwḡ mbaá bḡó bi álá pḡ bḡó Jus

44 Bíí uwyáá bḡó Jus ébifḡ ukwónégé, melḡ meko eyye chḡme manwú mekomejḡḡ Éḡḡwḡ.

45 Ne bḡó Jus abifḡ áḡégé nkane ḡejamégé bḡó áchomé, matḡḡ áḡó bwḡ, álḡ manjḡḡ nnó mekomejḡḡ Pḡl alu ḡebyḡ ne áshye ji.

46 Yémbó Pól ne Banabas ágaré ébwó gbɔ̀ɔ̀né aké: “Ese debó débó mbe degaré enyú bɔ́ Jús mekomejɔ́ Éṣṣṣṣṣṣ. Ne te enyú délá fyé makpo wó, dese gemé nyú nnó dekwané f́ manye genwá eyi géláḡé byéé, ne elu galóḡaló nnó esé debwólé ushu degare mekomejɔ́ yina mbaá bɔ́ abí alá ṕ bɔ́ Jús.

47 Ǵ genó eyigé Atá Éṣṣṣṣṣṣ abó ajɔ́ ne esé getúḡé Jisós ake: ‘Mpye wó obé genḡbó mbaá bɔ́ abí alá ṕ bɔ́ Jús nnó opye bɔ́ mme ako átane né efwyaale gabo.’”

48 Bɔ́ abí alá ṕ bɔ́ Jús áwúḡe mbo, matɔ́ áḡo ébwó ne aféé Éṣṣṣṣṣṣ né mekomejɔ́ wuú. Ne bɔ́ bi Éṣṣṣṣṣṣ abó ájya nnó ánye genwá eyi géláḡé byé, éle abí ákamé ne Jisós.

49 Ne mekomejɔ́ Ata ake agyaá gebagé mewaá eyimbo geko.

50 Yémbó bɔ́ Jús ájye fyé ákpakpa meló ne afwa andée abí ánoḡe Éṣṣṣṣṣṣ mewé ula, ébwó ápye bɔ́ áló mankele mati manchó genwagé Pól ne Banabas átané né gebagé mewaá bɔ́.

51 Ndere ébwó áchwó ájyé, ákwe uká nnó mpúpú eyi ébalé wye etané mambé nkane gepó eyi gelerege gabo ayi bɔ́ bimbo ápyéé. Ne áfé né meló Ikɔnyɔm.

52 Ne bɔ́ Jisós bimbo álagé meso, Mendoó Ukpea egbeé ébwó matɔ́ ne álú ne nechóchó.

14

Pól ne Banabas áfé meló Ikɔnyɔm

1 Ndere Pól ne Banabas ájyé né meló Ikɔnyɔm, ápye wye nkane ábó ápyé né Antioḡ. Ébwó ájyé kpe mmú écha mmyemenene bɔ́ Jús, áló mangaré depóré Jisós né gefó eyi gepyé gejaméḡé bɔ́ Jús ne abí alá ṕ bɔ́ Jús ákamé ne Jisós.

2 Yémbó bɔ́ Jús abí áshyá mekomejɔ́ yimbo, áfyé abifo abí alá ṕ bɔ́ Jús mewé ula nnó ásóḡé matɔ́ né bɔ́ bi ákamé ne Jisós.

3 Pól ne Banabas ábelé gejaméḡé ndó éféé, áḡarege depóré Jisós gbɔ̀ɔ̀né nkane ji áléréḡé galóḡaló mbaá bɔ́. Jisós ne achye bwó uto ne, ápyé ufélékpa ébi uleré nnó depó eti ébwó agarege delu wáwálé.

4 Ndere ébwó áḡarege mbo, bɔ́ meló ewémbó ákaré malu apea. Abifo álú ne anḡbá Jisós, abifo álú ne bɔ́ Jús abí áshyá mekomejɔ́ yimbo.

5 Ébéléḡé bɔ́ Jús ne abí alá ṕ bɔ́ Jús chóncho ne ákpakpa bɔ́ ajye só mala nnó áfwalé anḡbá Jisós ne áwá bwó ne mataá.

6-7 Ne anḡbá Jisós áwuúḡé geju bwó, ábó áfé né gebagé mewaá Lykania, ákene né malo Lystra ne Debe ne malo ayifo ayi álú né geba yimbo, áḡarege abya Éṣṣṣṣṣṣ melóméló ewu.

Pól ne Banabas ágaré mekomejɔ́ Éṣṣṣṣṣṣ né Lystra ne Debe

8 Mende f́ abó alu né meló Lystra, ayi te ábyené ji, alu mbwéré.

9 Bií f́ ajwólé awuú mekomejɔ́ Éṣṣṣṣṣṣ ayi Pól agarege. Pól agéḡe nnó mende yina áfyéé metɔ́ nnó Éṣṣṣṣṣṣ akage apye ji atóó,

10 akuú ji ne eshye aké: “Kwile téné cho.” Ténéténé yimbo mende yina anyó atené, áló mankene agyage.

11 Ne gejaméḡé bɔ́ áḡéḡé genó eyigé Pól apyé, ádo elúlú, ájɔ́ né mejɔ́ bɔ́ Lykania aké: “Áló ábwólé bɔ́ áshulé, áchwó ḡé esé.”

12 Ne ákuú Banabas nnó Seus, mabó meló bɔ́ yi kpa, ákuú nto Pól nnó Hemes nende ji ne atené mbe ajóḡe mejɔ́.

13 Gepúge upε meló yi akúti ji Seus gelu kwókwólé ne melo. Ne mampyεε upε wuu achwó ne bɔ mpɔ ne ukoó genɔ́. *

14 Pól ne Banabas ágégé genó eyigé bɔ́ bimbɔ́ akélege mampyε, ágyá mandeé mmyε manleré nnó genó eyigé bɔ́ bina achwó pyε gelo wó, ábó ájye kpe metɔ́ metɔ́ bwó akálege aké:

15 “Bɔ́ bina, ndé genó enyú dépyé mbo? Esé delu wye akwaá nkane enyú. Ese dechwó fa mangaré enyú mekomejɔ́ Esɔwɔ́ nnó enyú delyaá aló abi enyú dénoge mbo, dékwólé Esɔwɔ́ yi alu mebe. Ji akwyε mfaa ne mme ne manyi ne unó uko bi úlú wye.

16 Mbε mbε Esɔwɔ́ alyá bɔ́ nnó apyεge uno bi ujii ebwó matɔ́.

17 Ye le bɔ́ ábó ápyembɔ́, ji áchyεge ebwó unó ulóulú mampyε ebwó akaá nnó ji alu mebe. Apyε manaá akwene né gébé gelógel mampyε uno nyú uwéné chancha. Achyεge enyú menyéε ne apyε matɔ́ ágó enyú.”

18 Ye nkane Pól ne Banabas ájage mbo, elu eké ágbεle manaá meso mekwalé, bɔ́ bina átome wye eshyε mampyε gepe eyigembɔ́ eta bwó.

19 Eké ewyage bɔ́ Jus fɔ́ átané melo Antiak ne melo Ikonyom, ápyε gejamégé bɔ́ ákamé ne ebwó. Ne ebwó átó Pól ne mataá, ája ji mmemmé, atané melo bwó, ályá ji áférége nnó agbó.

20 Yémbɔ́ gébége bɔ́ bi ákamé ne Jisós áchwɔ́ nɔ́ Pól mme, ewyágé akwili ka, akwɔle ebwó akéré né melo ewémbɔ́. Ujyagé Pól ne Banabas áfé né melo Debe.

21 Ne ebwó ágaré abya Esɔwɔ́ melómélɔ́ né melɔ́ Debe, ápyε gejamégé bɔ́ ákame ne Jisós. Ebélegé mboó ndɔ́, ebwó ákeré né melo Lystra ne Ikonyom ne Antiak ayi alu kwókwóle ne gebagé mewaá Pisidiya.

22 Ebwó akéne, áfyé bɔ́ Jisós eshyε ne áchyεge ebwó majyε nnó ákwólégé wye depɔ́ré Jisós chánéné ne ákaá nnó abó mangε gejamégé εfwyale ne ányε genjwá gébége Esɔwɔ́ ágbárege gefwa ji.

23 Ebwó ájya bɔ́ nnó ábε ákpakpa né εchomele bɔ́ Jisós né yendé melo, ánerεge ályage menyéε kpékpé, ánemmyε ne áfyé ebwó né amu Jisós ayi ebwó ákame ne ji.

Pól ne Banabas akéré meso né Antiak né gebage mewaá Syria

24 Ne ebwó ákógé né gebagé mewaá Pisidiya, áfé né gebagé mewaá Pamfilya,

25 εféé ágaré mekomejɔ́ Esɔwɔ́ né melo Pεga. Anérégé εféé, áshulé áfé né melo Atalya.

26 Átanégé melo ewémbɔ́ akpe ékpe, ákeré né melo Antiak, melo ewé ábó áfyé ebwó né amu Esɔwɔ́ nnó ápóógé ebwó, ájyε pyé utó bi nana áneré.

27 Ebwó ákwónégé né Antiak, ánywéréε εchomele bɔ́ Jisós melu εma ne ágaré ebwó nkane ebwó ákené ne nkane Esɔwɔ́ abó apóó ebwó, anené matɔ́ bɔ́ abi álá pɔ́ bɔ́ Jus nnó áfyéε metɔ́ ne Jisós.

28 Ne Pól ne Banabas ánerégé manjɔ́ depɔ́ tí, ebwó ábelé ne bɔ́ Jisós abi alu εféé né gejamégé ndɔ́.

15

Anḡbá Jisós ne Akpakpa εchomele áchomé né Jerosale

* **14:13** Elú wáwálé nnó: Seus ne Hemes elé mabo áló bɔ́ Grek, Hemes alu melo dentaó ji ne gejamégé bɔ́ áfé né meno genjage melo nnó áwá mampyε gepe mbaá Pól ne Banabas.

1 Ebelégé bós fò átané gebagé mewaá Judiya áchwó né melò Antiak, alò manlerege bós bi ákamé ne Jisós nnó, “Mbógé alá sò muú nsò nkane ebé Mosis ejós wó, Esòwò akagé pye fò muú yimbò apó.”

2 Pól ne Banabas anye mbeé ne bós bimbò, yé mekpo ne ula epó. Epwógé ebwó, áfyé ndò nnó Pól ne Banabas ne abifò ájyé né Jerosale, ágii mechò ewé chánjéné mbaá anḡbá Jisós ne ákpakpa bós echomele Jisós.

3 Ne echomele bós Jisós átó ebwó. Ndere ebwó ajye, akoóge malò Fonisiya ne Samariya, ágarége bós bi ákamé ne Jisós nkane bós abi alá pò bós Jus ákamé mekomejós Esòwò. Abya yina apye matós ago bós Jisós ako dós.

4 Ebwó ákwonege Jerosale, echomele bós Jisós ne anḡbá Jisós ne ákpakpa bwó, áse ebwò amu apéa. Pól ne Banabas ágaré ebwó uno uko ebi Esòwò abò apó ebwó ápye.

5 Ne bós Jisós fò abò alu eféé, ebwó alu ne ekwó bós Farasi, ebwó ákwile ka áké: “Abó mansò bós bi alá pò bós Jus nsò ne ágaré ebwó ábélé mabé Mosis ako.”

6 Ndere ebwó abó ájós bò, anḡbá Jisós ne ákpakpa bós echomele bwó, ájwalé mampé mechò ewéna chánjéné.

7 Ebwó á dóregé makpo áwyage, Pita akwile téne aké: “Anḡmé ba, enyu dekaaá nnó me ne Esòwò abò mbe ajya né metós metós esé nnó ngaré abya melómélò yina mbaá bós abi alá pò bós Jus nnó áwuúge ntó, áfyéé matós ne Jisós.

8 Ne Esòwò yi akaáge metós yéndémuú, aleré nnó ebwó ntó álu bós bíí. Apye Mendoó Ukpea echwó ebwó mmye wye nkane ebó echwó esé mmye.

9 Ne aji ntó nte gabo bwó gétúgé ebwó áfyéé metós ne Jisós. Agya fò anḡya wó.

10 Ne nkane elúmbò, ulannó enyú déjyale bós bina ukpékpé matuú ayi ukwene ante ese ne ese ambós delá kage kpa? Nkane depyembò dekane mbò le Esòwò kane.

11 Yémbò esé défyéé metós nnó Esòwò aférege ese né efwyale gabo gétúgé galógáló ayi Atá Jisós aleré ese, wyembò ntó ne bós bina átánege né efwyale gabo.”

12 Pita anérége manjós mbò, yéndé mmu akwené mejós, áwuú mekomejós Pól ne Banabas. Agaré ebwó nkane ebwó abó akené mbaá bós abi alá pò bós Jus ne Esòwò achyé ebwó uto nnó apyeye ufélékpa ne ukpékpé unó.

13 Ne ebwò ánererege manjós yéndé genó, Jemsi alò manjós ake: “Anḡmé ba, nenege matu dewú.

14 Simun Pita ágaré me nkane Esòwò abó manleré nnó agboó ne bós abi alá pò bós Jus ne ajya abifò nnó ábè bós bíí.

15 Ne ewéna eke etuú ne unó bi bós ekpávè Esòwò abó ásamé nyá nnó:

16 ‘Meso gébé mmage chwó téne nyé gepúge Devid eyi gebó gekwené. Nkwyege nyé unó bi uchó wye nnó ubé nkane ubó ulú.

17 Ne bós abi alá pò bós Jus ágegé nyé ubi, ne ebwó álu nyé ntó mankelé Esòwò. Ebé nyé élé bós ako abi nkuú nnó ábè bós ba ne ákélege nyé me.’

18 Ge na ne Esòwò ajós, ji ayi apye nnó bós akaá unó bina te gachi.”

19 Ne Jemsi aké: “Né metós wa mferé nnó esé dechyege sé efwyale mbaá bós abi alá pò bós Jus abi akwolege meti Esòwò.

20 Yémbò ese desá lé ebwó nwe nnó ályá depore manáne, ányege sé menyéé ayi ajélé maka wye ye menya ayi muú alá ké kele wó, ne anyége nto manó menya.

21 Desá ebwó mbò, nende áwuú me nkane bós ágarerege mabé Mosis yina te gachi né malò mako. Ne álu ágarerege aji né macha mmyemenene yéndé bíí uwyáá bós Jus.”

Ató ñwe mbaá bós Jisós abi alá pó bós Jus

22 Ne ángbá Jisós ne ákpakpa echomele bós Jisós ako, ákamé meko Jemsi ne ájya bó fó né geluage bwó nnó ájyé ne Banabas ne Pól né meló Antiók. Ebwó ájya Jisós ne Judas ayi akuú ji ntó Basabas, ebwó bina apeá álú anó echomele bós Jisós.

23 Asá ñwe awu áké: “Esé aḡmé nyú; ángbá Jisós ne ákpakpa echomele bós Jisós detamege enyú, aḡmé sé abi alá pó bós Jus abi delú né meló Antiók ne abi maló Siriya ne Silisia.

24 Esé debó dewu nnó bós fó né geluage sé, áchwó chyé enyu efwyale né mejóó ewé ebwó ájóó ne epyé enyú dékwé tametame ayi esé delá tó ebwó wó.

25 Ne ese ako debó dechome, dejóó, deké: Déjya bós fó detó eta nyú ne ebwó áchwó nyé ne Pól ne Banabas abi ese dégbóó ne ebwó dós,

26 ebwó alú bós bi ákamé negbo getúge mekomejóó Ata Jisós Kras.

27 Ne ese detome enyú Silas ne Judas, áchwóge, ágarege nyé enyú wye unó bi esé desámé né ñwe yina.

28 Elé Mendoó Ukpea ne epye esé dekaá nnó debó fó mánjya enyu bi delá pó bós Jus matuú ayicha wó, ekose wye uchancha uno bina:

29 Enyú denyegé fó yendé menyéé upe, denyegé fó menya ayi alá ke kele wó ne denyegé fó ntó manoó menya, lyáge depóré manáné. Mbogé delyagé unó bina, debe nyé chánéné. Bége pere!”

30 Bós bina ánerégé mansá mbó, áchye Pól ne ekwó wuú. Ebwó ákwónégé né Antiók, ánywéré echomele bós Jisós áchye ebwó ñwe yimbó.

31 Ne ebwó ákuúgé ñwe yimbó matóó ágó ebwó dós né eshye ewé mekomejóó yimbó afyé bwó.

32 Judas ne Silas álú ntó bós ekpávé Esówó ne áma ágarege ebwó gejamégé unó bifó manchyé bós Jisós majyé ne afyé ntó ebwó eshye.

33 Ebwó ábelé efeé dós, ne bós Jisós ajye tii ebwó nnó áke pere, ebwó ákéré mbaá bós bi ábó átómé ebwó.

34 [Yémbó ego Silas nnó ala né meló ewémbó.]

35 Pól ne Banabas álú wye né Antiók. Ebwó ne gejamégé bós Jisós abifo ágarege ne álerege bós depóré Jisós.

Pól ne Banabas áfa mbwa ne ate

36 Ebélgé Pól ajóó ne Banabas áké: “Dema deyje maló mako ayi debó dégaré mekomejóó Esówó nnó degé bós Jisós abi álú ewu ne nkane ebwó álú.”

37 Ne Banabas abó akelege nnó Jón Makós ajye ne ebwó,

38 ne metóó ego Pól cháchá wó gétúgé Jón Makós abó ábó me ebwó né gebagé mewaá Pamfilya ne abó anéré fó utóó ebi ebwó ajye mampye wó.

39 Pól ne Banabas anye mbeé né mechó ewéna kpaá te áfa mbwa ne ate. Banabas ase Jón Makós ajyé kpé ékpe áfé né meló Syapros.

40 Ne Pól ajya Silas, ne ndere ebwó áchwó jye, bós Jisós anemmye, afyé ebwó né amu Esówó nnó ji ápoógé ebwó.

41 Ne Pól ase Silas afé, akéne ajye gebagé mewaá Syria ne Silisia afyé bós Jisós eshye nnó átené chánéné.

16*Timóti acho né geluage Pól ne Silas*

1 Ne Pól ajye kwóne meló Debe, ewyage afé né meló Lystra. Mende fó abó alu efeé ayi ákamé ne Jisós, ákuú ji Timóti. Mma wuú alu muú Jus ne akamé ntó ne Jisós ne nte wuú alu muú Grek.

2 Ne Timóti alu ntó muú yi bós Jisós né Lystra ne Ikonyom áfége ji.

³ Pól abo akelege nnó Timōti akené ne ebwó ewémbó epye ji Pól aso ji nso nkane gepage bōó Jus gelú nendé bōó Jus ako né gebagé mewaá eyigé mbó ákaá chanéné nnó nte Timōti abo alu nya muú Grek.

⁴ Ne ebwó ályá ákéne malomalo ágarege bōó Jis̄os unó bi anḡbá Jis̄os ne ákpakpa echomele bōó Jis̄os ájwólé né Jerosale ájóó. Ne ágaré ebwó nnó ábelé ubi chanéné.

⁵ Ewéna epye echomele bōó Jis̄os ewé elu yendé melo áfyéé wye metóó ne Jis̄os dōó ne yendé bíi gejamégé bōó áchwó áchome ne ebwó.

Pól agé ame gejya né melo Truus

⁶ Pól ne bōó bíi ákéne ájye, né gébégé áchwó kwōne né gebagé mewaá Esya, Mendoó Ukpea ekamé fō nnó ji agare mekomejóó Esōwō eféé wō. Ne ebwó ákoge né gebagé mewaá, Frigiya ne Galasiya, ajye.

⁷ Ndere áchwó kwōne gebage mewaá Misiya, abó ákelege mankpe né gebagé mewaá Betinya, yémbó Mendoó Jis̄os ekamé wō.

⁸ Ne ebwó ákoge melo Misiya, áshúle áfé né melo Truus.

⁹ Wye bíi bimbó ne utuú, Pól agé ame gejya nkane mende Masedonia fō atené egbe ebéé mega afu amu nnó Pól achya, ajye poó ebwó.

¹⁰ Ndere abó agéné ame gejya yimbo, ese ne ebwó dekaá nnó Esōwō akelege nnó deyye degaré mekomejóó wuú né melo Masedonia. Ne esé dekpome mmye majye.*

Lydiya áfyéé metóó ne Jis̄os né melo Filippi

¹¹ Ne esé dekpé ékpe né melo Truus, deke nnyinnyi dekwóné melo Samōtras, bíi uyyage, dekwóné melo Niapolis.

¹² Détánégé eféé, deke mewaá mewaá dekwóné melo Filippi ewe elu melo kpa né gebage mewaá Masedonia ne elu ntó melo ewé gejamégé bōó Rom abo ájwólege wye. Debelé mboó ndo wye.

¹³ Bíi uwyaá bōó Jus ukwónégé, delya melo defé né mbale ebéé, esé debó deféré nnó eféé ne bōó Jus áchómege anenemmye. Dékwónégé ewu, degé andée fō áchomé ne esé dejwólé ka, dégaré ebwó mekomejóó Esōwō.

¹⁴ Mendée fō abo alu eféé ayi ákuú ji Lydiya, apó muú Jus ne ánoḡe Esōwō. Ji atané melo Tayatira ne akene gesege ufóó mandéé ayi ájamé nka dōó. Ndere awuú geno eyigé Pól ajoge, Esōwō anené ji metóó nnó akame.

¹⁵ Awyage ji manaá Esōwō ne ekwó wuú, ane esé mmye nnó deyye debelé né gepú jí mbógé esé dekamé wáwálé nnó ji áfyéé metóó ne Jis̄os. Ajoge mbo esé defé.

Afyé Pól ne Silas deno né melo Filippi

¹⁶ Bíi fō, ndere ese debó deyye né melu ewé anenemmye mbaá Esōwō, detuú ne mesó mendée ayi alu memfwe. Abó awya melo nchye ayi apye ji agarege depo ti depye nye meso gébé. Bōó bi awya jí, ásele nka né depo etiré jí ágarege.

¹⁷ Mesó mendée yimbo agége Pól ne Ese alo mánkalé, akwólege ese ake: “Bōó bina álú bōó útóó Esōwō Anyatá. Ebwó áchwó mangaré nkane Esōwō áférege nye enyu né efwyale gabo.”

¹⁸ Ne mesó mendée yina apyé wyembo né gejamégé ndo. Ne bíi uma metóó eso Pól, anyá meló nchye yimbo aké: “Ngarege wō mbaá mabo Jis̄os Kras, tané ji mmye.” Ne ténéténé yimbo atané.

* **16:10** Elú wáwálé nnó: 16:10 Lukase muú yi asame nwe yina achwó báne Pól né Troa, ne alo mankéne ne ji.

19 Bóó bi awya maá memfwe yimbo, ágége nnó meti nka bwó ewé áneré metóó wye enó, ágbaré Pól ne Silas ája áfé né mbaá yi ákpakpa melo ápane mpa.

20 Ajygege, ápye ebwó áténe mbé ushu ampane mpa abi alu bóó Rom aké: “Bóó bina alú bóó Jus, ne achygege efwyale né melo esé.

21 Ebwó álerége uno bi ebé ese elá ekamé wó. Ese delu bóó Rom; desélé fò depó ebwó.”

22 Gejamégé bóó eyi gebó gelú efeé, geshulé Pól ne Silas mmye ne ampané mpa ágyá ebwó mandeé mmye, ne ágare nnó ádo ebwó ne unóó.

23 Ne ádogé ebwó chánéné, ájye áfyé ebwó né deno ne ágaré membamé gepúge deno nnó, ábámé ebwó cháncha.

24 Membame yimbo awugembo, ase ebwó, ajye fyé né maá gepú ayi te mmu gepúge deno. Efeé ne afye ebwó ufwólé.

25 Ne metóó utuú, Pól ne Silas anenemmye, ákwáne makwa, áfége Esowo ne bóó deno bi fò áwuú.

26 Aké ápéle, mme aló manyi ne gepúge deno genyi gekwóné né te mala dekwóre gepu. Manombi gepú yimbo ánené, ne bó nkpókòve bimbo ásaré ákwé mme.

27 Membame gepú yimbo apégé gejya, agé nkane manombi alaá fuú, aferé nnó bóó deno ako ábó. Ajú aparaja wúú nnó awá gemé jii.

28 Pól agégé mbo akalé kénké aké: “Jwágé gemé jyé, esé ako delu fa.”

29 Ne membamé gepúge deno ákuú muú fò nnó achwó ji ne mewé. Gébége áchwó ne ewú, ase, akpé mmu wáwá. Ató mano mme mbé ushu Pól ne Silas awere ne efó metóó.

30 Ne ase ebwó átané dafye, agii ebwó ake: “Ante ba, mpye nnó ne áféré me né efwyale gabo?”

31 Ebwó ashú ji meko aké: “Fyé metóó wye ne Jisós, Wó ne ula gepú bye detánege nyé né efwyale gabo.”

32 Ne ebwó ágaré ji ne bóó ako bi alu ji mmu depóré Jisós.

33 Wye ne utuú bimbo, mende yimbo ase ebwó, ajye shwóné upa bwó. Wye ténéténé yimbo pól ne Silas áwyaá ji manaá Esowo ne bóó bií.

34 Ne ase ebwó áfé né gepú jii achyebwó menyéé. Ji ne bóó bi mataó ágo bwó dóó gétúgé áfyéé metóó ne Esowo.

35 Bií ujjage, ampané mpa abi Rom átó bóó bee nnó ajye garé membame gepúge deno nno, “Lyáge andé bimbo ájyé.”

36 Ne mende yina awugembo, ajye garé Pól aké: “Ampané mpa átó bóó achwó gare me nnó nlya enyú deyye. Nana kége pere.”

37 Yémbó Pól ajóó ne bóó bee bimbo aké: “Atulé esé né mbé ushu bóó ayi álá lú dampá mpa esé yélé ábó áchyé esé ebwónye nnó debe bóó Rom.”

38 Ne bóó bee bimbo ákéré ájyé gare ámpané mpa genó eyigé Pól abó ajóó. Ebwó áwúgé nnó Pól ne Silas alú ntó bóó Rom mane magyalé ebwó.

39 Ne ebwó áchwó kwó Pól ne Silas mata né gyé ayi ebwó ápyéé, áféré ebwó ne áké álya melo bwó.

40 Pól ne Silas átanége gepú deno, áfé né gepúge Lydiya. Efeé ne ábané bóó bi ákamé ne Jisós. Achygege ebwó majyé, ne álya ájye.

17

Efwyale Etané né melo Tessalonika

1 Pól ne Silas ákoóge melo Amfipolis ne melo Apolonia áchwó né melo Tessalonika mbaá ayi echa mmyemenene bóó Jus ewé fò elu.

² Ne Pól ajye kpe né echa ewémbò nkane ji abò apyé mé, ne agare bòó depò etire delú mmu ḡwe Eṣòwò né mawyaá bòó Jus máléé.

³ Apye ebwò ákaá cháḡéné nnó Muú yi Eṣòwò akweré ji elá gefwa, ayi ebwò ábò áḡili, abò mangé efwyale ne akwilé né negbo. Ne aké Jisós ayi ji agarege mbò ebwò, ji ne alu Muú yi Eṣòwò akweré ji elá gefwa.

⁴ Bòó bifo abi áwuú depòti, áse detí amu apeá ne ácho ne Pól ne Silas. Gejamégé bòó Grek abi ánóge Eṣòwò chóncho ne afwa andée ácho ntó ne ebwò.

⁵ Ne bòó Jus abi ábò ashya mekomejóó yi, agege mbò matóó ásó ebwò ne Pól ne Silas. Ajye nywéré bòó bi alá pò ne genó mampye né metóó melò, áchwò ne efwyale. Ebwò álo mamwyalé mejóó ne ájyé do gepúgé mende fò ayi áku ji JASON ágyá nnó ája Pól ne Silas átó dafye.

⁶ Ndere alá gé ebwò wó, ája JASON ne bòó Jisós abifo áfe mbe ushu ákpakpa melò, ákálege áké: “Bòó bina ákéne achyege efwyale malmalò ne náná áchwò ntó fa melò esé,

⁷ ne JASON ase ebwò, abelé mmu. Ebwò átyá mabé Mfwa Rom, ájoge áké mfwa ayicha alu ayi ákuú ji Jisós.”

⁸ Ákpakpa melò ne bòó bi áchomé eféé áwúgé mbò, mewé etya ebwò uné.

⁹ Agbaré JASON ne bòó Jisós nnó áchwò kwò ne amage pye sé gefò genó yimbo ndò yichá ne álya ebwò nnó ájyé.

Pól ne Silas áfè né melò Berya

¹⁰ Wye né utuú ebimbo, bòó Jisós ágaré Pól ne Silas nnó ájye né melò Berya. Ebwò ákwónégé ewu, ájye kpe né echa mmyemenene bòó Jus.

¹¹ Bòó Jus abi alu eféé awya defóó apwó abi melò Tessalonika. Ebwò áfyé matóó dóó manwu genó eyi Pól ajoge. Ne yendé bií ebwò ágii mekomejóó Eṣòwò mangé mboge uno ebi Pól ajoge ulú wáwálé.

¹² Ewyágé gejamégé bòó áfyéé matóó ne Jisós. Abi fò alu afwa andé bòó Grek ne gejamégé bòó Grek abi ande áfyéé ntó matóó ne Jisós.

¹³ Ebelege bòó Jus abi alu né melò Tessalonika áwugé nnó Pól agarege mekomejóó Eṣòwò né melò Berya, áchwò nyi bòó matóó nnó áchwò ne efwyale.

¹⁴ Ne ténéténé yimbo, bòó Jisós átó Pól né mbale ebéé mega. Bòó fò ntó ákwólé ji. Ne Silas ebwò ne Timóti ála né Berya.

¹⁵ Bòó bi ájyé tí Pól, áfé kpaá ákwóné melò Atens. Gébége ebwò ákérége Pól alò ebwò meko nnó ágaré Silas ne Timóti ábané ji wáwá.

Pól alu né melò Atens

¹⁶ Ndere Pól alu gili Silas ne Timóti né melò Atens, metóó ego ji wó gébége ageñé nnó aló uka ájá né melò ewémbò.

¹⁷ Ne afé né echa mmyemenene bòó Jus alò mando abya né mechó ewé ne ebwò ne abifo abi anóge nto Eṣòwò, nnó apye ebwò ákame ne ji. Ne yendé bií ajye ntó ne ntóné gese, ajoge ne bòó bi ákoóge né melu ewé ji alu.

¹⁸ Anleré fò ágé ji, ebwò álú bòó bi áléregé depòré Epikuryan ne etiré ákuú Stók. Ebwò áwuúgé nkane Pól aléregé bòó depòré Jisós, ama garege nkane bòó akwilege nye né negbo, álo manshye ji ake: “Ndé menya yina adorege ne ubómeno?” Abi fò áké: “Elu eké ákelege mangaré abya aló abi áké.”

¹⁹ Ne áse Pól áfè ne ji né echomele melò ewé ákuú nnó Aropagus ne bòó áké ne ji: Nana esé dekelege manwu cháḡéné unó uke ebi ólérége.

²⁰ Unó bifo ebi ólérége ulú chá ne esé dekelege mankaá nkane ubi ulú.

²¹ Ebwò ábò ajoge mbò néndé ebwò bòó Atens ne anḡkéé abi alu eféé, ágbó lé manjwólégé áwugé ne ágarégé unó uke ebi ebwò áwuú né abya.

²² Ne Pól atené mbe shuú echomele Aropagus ake: “Enyu bós Atens, nge nnó depye upe mbaá aló dós, ne demuame manogé Esᵱwᵱ.”

²³ Ndere nkéne ngyáge melo nyú, mpale matoó ayi enyú depye upe, ngé ntoó nema eni ásámé nnó: “Mbaá Esᵱwᵱ, ayi esé dela dekaḡe ji.” Esᵱwᵱ ayi enyú depye upe ne delá kágé, ji ne nkelege mangaré enyú nana.

²⁴ “Esᵱwᵱ ne alu Ata ayi abó mfaá ne mme nende ji ne akwyé mme meko ne unó uko ebi úlú wyé. Yémbᵱ ji ajwólégé fᵱ né matoó ayi akwaá ákwyé ne amu.

²⁵ Ye mankele nnó mekwaá achye ji geno eke gefᵱ geli ji. Ji mbᵱᵱ ne achyege akwaá geḡwá ne gejlú ne unó uko.

²⁶ Apye ufᵱᵱ bᵱᵱ cháchá átané mbaá muú ama ayi ji akwyé né ula ulᵱ. Akwyé gébé gakené eyigé yéndé ufᵱᵱ bᵱᵱ ábélege fa mme yina ne malu ayi ebwᵱ ábéé.

²⁷ Ne ji apyembᵱ nnó bᵱᵱ akelege ji, ne ndere ámuame mankelé ji ábéé ne uméé nnó ndᵱ fᵱ ákage gé ji. Yémbᵱ Esᵱwᵱ apᵱ fᵱ tete ne esé.

²⁸ Elu wyé ndere muú fᵱ aké: ‘Né uto Esᵱwᵱ ne esé déḡbege gejlulé, delú abe, dekene.’ Mbᵱntᵱ ne muú denḡa nyú asámé aké: ‘Esé ako ntᵱ delu baá bií.’

²⁹ “Te esé delu baá Esᵱwᵱ ekágé defere nnó Esᵱwᵱ alu aló abi akwaá akwyége, ye akwyé ne gese, ye ne ntaá, ye ne genᵱᵱ, ji apᵱfᵱ mbᵱ.

³⁰ Nyá mbembe Esᵱwᵱ afyé fᵱ mekpo né unó bi bᵱᵱ abᵱ apye ayi alá kagé ji. Ne nana agarege yéndémuú nnó alya unᵱ ebimbᵱ ebi úlá pᵱ ne nsá.

³¹ Ji ajḡge mbᵱ géttúgé ji ábelé me bií ebi bᵱᵱ akpéne unᵱᵱ mpa ne ásᵱᵱ nye mpa bᵱᵱ ayi defya delá debé mmu. Ji abᵱ ajya me muu yi ásᵱᵱ nye mpa yimbᵱ ne apye ji akwilé né negbo, mampye bᵱᵱ akaá nnó mechᵱ ewéna epye nye wáwálé.”

³² Ebwᵱ áwúgé nkane Pól ajᵱᵱ nnó muú fᵱ akwilé né negbᵱ, ájwyá ji. Ne abi fᵱ aké, “Esé dekelege manwú ᵱᵱᵱ esé abya yina ndᵱ yicha.”

³³ Ne Pól alya ebwᵱ, atané.

³⁴ Yémbᵱ bᵱᵱ bi ákamé mekomejᵱᵱ wuú ácho ne ji. Muú bwᵱ ama akamege Dyonasᵱs ayi alu ntᵱ né echomele ewémbᵱ ewe ákuú Aropagat. Ne ayifᵱ alu mendée ayi ákuú ji Damaris ne bᵱᵱ bifᵱ ntᵱ.

18

Pól afé né melo Kᵱrent

¹ Pól anérégé manjᵱᵱ depᵱti né ujwólé Aropagᵱs, Pól alya Atens afé né melo Kᵱrent.

² Eféé abané muú Jus fᵱ ayi ákuú ji Akwila, ábᵱ ábyé ji né melo Pᵱntus. Ebwᵱ ne mendée wuú Prisila abᵱ átané mbᵱ lé gebagé mewaa Itali getúgé Klodyos, mfwa kpa abᵱ abú bᵱᵱ Jus ako né Rom. Ne Pól ajye gé ebwᵱ ujya.

³ Pól agégé nnó ebwᵱ nto ákwyége meko menya eyi akwerege oto, eyi ji akwyége, ajwólé akwyége ne ebwᵱ.

⁴ Ne yéndé bií uwyaa bᵱᵱ Jus, ajye mmu echa mmyemenene, ne ajᵱḡge ne bᵱᵱ Jus ne abi Grek abi áchwᵱ eféé nnó ji ammye apye ebwᵱ ákamé mekomejᵱᵱ Jisᵱs.

⁵ Ewyagé Silas ne Timᵱti átané melo Masedonia áchwᵱ né melo Kᵱrent, eféé ne Pól alya ebwᵱ utᵱᵱ ebimbᵱ, ala agarege lé mekomejᵱᵱ Esᵱwᵱ jiji. Apye mbᵱ nnó bᵱᵱ Jus akaá cháḡéné nnó Jisᵱs ne alu Muú yi Esᵱwᵱ akweré ji elá gefwa.

⁶ Eké ewyage ebwᵱ áshya mekomejᵱᵱ wuú álᵱ manshye ji. Ne Pól apea amu jii ake, “Mbᵱge enyú depyege efwyale Esᵱwᵱ echwᵱge enyú mmye, me mpᵱ wyé. Lᵱ nana ajye mbe, nla garé mekomejᵱᵱ Esᵱwᵱ mbaá bᵱᵱ abi alá pᵱ bᵱᵱ Jus.”

7 Pól alyage εβwó, atané nto né gepú eyigé ji abó ajwólege, ajye jwóle ne mende fó yi anoge Εσωwó ne alá pó muú Jus. Mende yina akamege Titiyós Justós ayi gepú ji gelu kwókwólé ne εcha mmyemenene bóó Jus.

8 Ewyage Kripus ayi alu muú kpaá né εcha mmyemenene ewémbó áfyéé metóó wuú ne Jisós chóncho ne bóó ula gepú bíí ako. Ne Pól agarege wyε abya Jisós ne bóó Kórent ako abi áwuú, gejame ákamé ne ala wyεmbó áwyaá bwo manaá Εσωwó.

9 Bíí fó ne utuú, Pól agé amε gejya nkane Atá Jisós ake ne ji, “Όfógé fó, chó mbε ne mekomejóó wa, óβεge bómbo.

10 Nlu ne wó yendégébé ne muú akágé pyε wó geno. Gejamégé bóó álu fa melo ewe abi alu aba.”

11 Ne Pól abelé né melo Kórent ημε ne geba alerege bóó mekomejóó Εσωwó.

12 Né gébé eyigé bóó Rom abó áfyé Galyo nnó ábé gomena né gebagé mewaá Akaya, bóó Jus abi alu eféé, áso mala, ágbare Pól ájye ne ji né eso,

13 ajóó ne Galyo aké, “Mende yina apye bóó nnó ánoqe Εσωwó né meti ewé ebé se elá garé wó.”

14 Wye ndere Pól abó alú manjóó, Galyo ake ne εβwó. “Enyú bóó Jus, mbóge mechó ewé ebó etá mabé melo mbó nse gébé manwu geno eyige dekelege manjóó.

15 Tε mbaá enyú denye lé mbeé né uchu mejóó ne mabó ne mabε nyú, enyú ambóó kage nkane dejqge. Nkpréné fó né depó nkane eti.”

16 Ajóge mbó, abú εβwó atané né εcha eso.

17 Ne bóó ako ágbaré Sostenis ayi alu muú kpaá né εcha mmyemenene álo mantulé ji, yémbó Galyo abóó gébé wó.

Pól akéré né melo Antiok

18 Epyégé mbó, Pól ama bélé gejamégé ndó ne bóó bi ákamé ne Jisós né melo Kórent, ne ale jyε kpe ékpe manjye né melo Siriya. Ndere áchwó ajye, Prisila ne Akwila akwólé ji. Gébége εβwó ákwóné né Senkrea, melu ewé ákpéne ékpe, Pól akpalé mekpo gétúge depó etiré ji abó anyémeno mampye mbaá Εσωwó.

19 Eβwó ákwónégé né melo Efesós, Pól alya Akwila eféé. Ajye kpe mmu εcha mmyemenene, manjóó mejóó ne bóó Jus.

20 Ne εβwó ákwó ji mata nnó ábélé gejamégé ndó ne εβwó, ashya.

21 Gébége achwó jyε, aké ne εβwó, “Mbóge Εσωwó apyεge, mmage nchwó ge enyú.” Ajóge mbó, alya Efesós akpe ékpe, afé.

22 Pól akwónégé né melo Kaisaria, akwó afé né melo Jerosale manjye tame echomele bóó Jisós abi alu eféé ne ale shule ajye né melo Antiok.

23 Abélgé mboó ndó eféé, átane áfé né maló ayi álú né gebage mewaá Galasiya ne Frigiya, afyé bóó bi ákame ne Jisós eshyε.

Apolos agaré mekomejóó Εσωwó né melo Efesós

24 Ne muú Jus fó achwó né melo Efesós, ákuú ji Apolos ne ábó ábyé ji né melo Aleksandra. Alu muú yi mejóó εgóó ji meno ne akaá mekomejóó Εσωwó chanchá.

25 Abó ági ji deparé Jisós ne agbaré deti metóó ema, agarege depó etiré mbo chanchá. Yémbó abó akaá le unó bi Jón abó agaré ndere awyage bóó manaá Εσωwó.

26 Ndere áchwó né melo Efesós, agarege bóó Jus depó etirena gbónéné né εcha mmyemenene. Akwila ne Prisila awuúge unó bi Apolos agarege, áse ji áfé né gepú bwó ne agaré ji deparé Εσωwó nana chánéné.

27 Ebélgé Apolos afere nnó ji ajye né melo Akaya. Ne echomele bóó Jisós apóó ji ásá ηwe achye ji mbaá bóó Jisós né melo Akaya nnó Apolos akwónege

ewu, ebwó áse ji chánéné. Ne akwónégé eféé, apóó bós bi Esówó aléré ebwó galógáló ákamé ne Jisós dós abi Esówó apóó nnó áfyé matós ne Jisós.

²⁸ Abó anyéé mbeé ne bós Jus né deparé Jisós gbògòno ne apwó wye ebwó ndere alerege ebwó chánéné né ḡwe Esówó nnó Jisós alu Muú yi Esówó akweré ji elá gefwa.

19

Pól agaré abya Jisós né meló Efésós

¹ Né gébé eyige Apolos abó álú né meló Kòrent, Pól abó akene né maló ayi alu né gebage mewaá Esya. Akwónege meló Efésós, agé bós bi fò abi áfyé matós ne Jisós,

² ne agí ebwó aké, “Mendoó Ukpea echwó me enyú mmye gébégé dekame ne Jisós?” Ebwó áshuú meko aké, “Ese delu danwu nnó Mendoó Ukpea elu.”

³ Ne Pól ama gíí ebwó aké, “Ndé gefòge manaá Esówó ami áwyaá enyú?” Ne ebwó aké, “Awyaa le ese ami Jón.”

⁴ Ajógé mbó, Pól aló ye mangaré ebwó aké, “Jón abó awyaa bós manaá Esówó manlere nnó ebwó álya gabo. Ne ji abó agaré bós Isrelí nnó muú fò achwóó nyé ji meso ne ebwó abó mamfyé matós ne ji. Muú yimbó, ákuú ji Jisós.”

⁵ Ebwó áwúgembó, ákame mekomejóó yina ne áwyaá bwó manaá Esówó né mabó Atá Jisós.

⁶ Ewyage, Pól anéré ebwó amu makpo ne Mendoó Ukpea echwó ebwó mmye ne áló manjóó ufós mejóó, ama ágaregé mekomejóó ayi ebwó awuú ne Esówó.

⁷ Bós bina ako alu genóge makpo áfyanéápeá.

⁸ Ne Pól abelé né Efésós né amfaá aléé, akene né echa mmyemenene yendégébé, agarege ebwó mekomejóó Esówó ayi alá pó ne efó metós mampye ebwó akaá ndere gefwage Esówó gelu.

⁹ Yémbó bós bifo áshyá mekomejóó yina ne áló manjóó depó debodebo né mbe ushu bós né meti Jisós. Ne Pól ase bós abi ákame áfé né gepúge ḡwe eyigé Tiranós awya, alerege ebwó mekomejóó Esówó yendé bíí.

¹⁰ Apye wyembó né anḡmé apea ne bós ako né gebagé mewaá Esya, bós Jus ne bós Grek áwuú mekomejóó Ata Esówó.

Bós bi fò ámcé mmye ne Pól mamféré aló nchye

¹¹ Ndere Pól abó alu lerege mbó, Esówó achye ji uto mampye ufélekpá ebi bós abó álú danjé.

¹² Ye uno bi ji abó afye né mmye, upyé bós mameé átoóge. Bós ákelege mandeé utós jíí ne bó afyáfon áfé áneré bós mameé mmye ne ápye ebwó atóó. Ne aló nchye nto atanege abifó mmye.

¹³ Bós Jus fò abó álú eféé abi akene malómalo áférege aló nchye ayi achyege bós efwyale. Ebwó amuame mankuú mabó Ata Jisós ne apye aló nchye átané bós mmye. Muú bwó ajóoge ne meló nchye aké, “Ngarege wó nnó átané né mabó Jisós ami Pól akuú.”

¹⁴ Ne bós akeneama abi abó ápye depó ti, elé baá Skeva ayi alu etukpe ampye ure Esówó bós Jus.

¹⁵ Ebwó ajóge mbó ne meló nchye ashuú ebwó meko gébé gefó aké, “Me nkaáge Jisós, mma nkaáge Pól ne enyú delu ndé bós?”

¹⁶ Mende ayi awya meló nchye akwile ténéé, ase ebwó ne matuléé, apwó ebwó ne agya ebwó mandeé mmye, ábó átané gejógene ne upa mmye.

¹⁷ Bós Efésós, ne bós Jus ako ne bós Grek abi alu eféé áwúgé abya yina efó ekwó ebwó matós. Ne bós áló manchyege enogé dós né mabó Áta Jisós.

18 Ne gejamégé bós bi áfyéé matós ne Jisós áchwó shu ekwu, ágaré depó etiré ebwó ábó ápyéé.

19 Bós bifó abi ábó ápyé mabu maka amu áchwó ne bó ηwe maka, aló uka ne bó ηkpáganéré ásó gbógónó. Unó bina uko, ne unó bi fó aferege ukáge beé meno ηka genóge usaá uba upea meso efya.

20 Ne mekomejó Éσωω awene ajye mbe nkane gejamégé bós ákamege yendégébé.

Efwyale etane né melo Efesós

21 Depó tiré na depyeye, Pól afere né metós wuú mankoó né melo Masedonia ne melo Akaya manjye né Jerosale. Ne ama jóó aké, “Nkwónégé Jerosale, mbo manjye gé nto melo Rom.”

22 Ne ató Timóti ne Erastus nnó ábó mbe né gebagé mewaá Masedonia ebwó álú bós apea abi apoóge ji ne Pól jimbó alu belege mboó ndó né gebagé mewaá Esya.

23 Wye né gébé eyigémbó, efwyale echwó dós né melo Efesós getúge bós bi akwólege meti Jisós.

24 Muú ete fó abó alú eféé ayi ákuú ji Demetrós. Ji akwyeye unó bi ulú eké gepúgé meló uka ayi ákuú Atemis. Utó bina upye ji ne bós ete bifó ágéne gejamégé nsa.

25 Né gébé géfó akuú ate bós ete ne bós utóó abi gefoge utóó ebwó gelu gama aké, “Enyú kaáge nnó esé denjá mbó gefwa gétúgé utóó bina.

26 Enyú ako déwuú ne dege geno eyigé Pól menya kwó yimbó apye fa melo Efesós ne gebagé mewaá Esya geko. Akene malmaló ajoge aké aló uka abi ákwýége ne amu, ápó ye aló uka chá chá. Ne apye gejamégé bós akwóre matós.

27 Ne ngé nnó apye nye gesege ese gekwé ne apye nye ntó nnó gepúgé meló uka Atemis gebégé sé ne enogé. Mbógé epyeye mbo, ebyennó mekpo unós ebe nye ne gekpékpége melo uka yina ayi bós Esya ne mme meko ánoóge.”

28 Bós bimbó awugé geno eyige Demetrós ajós, matós achós ebwó mmu ne aló mankálé aké, “Atemis ayi bós Efesós alu gekpékpége melo uka.”

29 Ne melo meko ewugé makalé yina, ekwé tametame. Echwó cho melu ema, bós ágharé Gayós ne Aristakós ande bi Pól átané ne ebwó né melo Masedonia, ája áfé ne ebwó né echa uchome melo.

30 Pól abó alu manjye jóó mejós ne bós bimbó, yémbó bós Jisós ágbé ji.

31 Akpakpa melo abifó abi alu ajeé Pól áló ntó ji meko nnó ekagé asá ushu né echa ewémbó.

32 Bós bimbó ákálege wye tametame. Abi ákálege egbé ewú ebwó ne abifó ákálege ewu bwó egbe, gejamégé bós ákaá fó genó eyi gepye ebwó áchomé eféé wó.

33 Bós bi fó ágége nkane bós Jus átané Aleksanda mbe, áferé nnó ji ne alu ne mechó ewé. Ne Aleksanda afu ebwó nnó ebwó ákwéné mejós ne ji ashya game jii.

34 Ne ebwó ákaáge nnó ji alu muú Jus, ebwó ako ákálé meko ama aké, “Atemis ayi bós Efesós alu gekpékpége melo uka.” Ne ákálege wyémbó né nchwáneké epeá.

35 Ewyagé muú ayi asáme depóré melo, apye bós bimbó ákwené mejós ne ajós ne ebwó aké, “Enyú bós Efesós, yéndémuú ákaá nnó melo Efesós ne ebelé gepúgé gekpékpége Atemis ne ema bélé ntaá meló uka wuú, enine nétané mfaánebuú nékwené mme.

36 Te enyú dekaá nnó muú fó akaágé shya mechó ewéna, kwenege nyamé, ekagé depye genó gefó genjhojencho.

³⁷ Enyú dechwó ne bós bina fa, abi álá jó genó gefós né matoó aló uka esé wó, ye mejóó mebomebo mbaá megyéé meló uka esé ájóó wó.

³⁸ Mbógé Demetrós ne bós bíi abó mechó ne bós bina, ákage kra ewu áfé né eso né mbe ushu ámpané mpa nnó yendé bós ágaré mechó ewé ébwó ápyéé ne ate.

³⁹ Ne mbógé mechó ewé chá elu ewé epwó ewé, elu galógáló nnó ébwó áchwó né bíi bi ákpakpa melo áchomege.

⁴⁰ Njoge mbó getúgé mfóó nnó bós Rom ashulege nyé esé ndo nnó déchwó ne éfwyale né meló. Ne epyége mbó, muú fó ábéé nyé ne meko ayi akerege.”

⁴¹ Anérégé manjóó depó ti, aké, yéndémuú atyá.

20

Pól ama jye né Masedonia ne Akaya (Gresse)

¹ Éfwyale ewémbó ebyege, ebelé gé mboó ndó, Pól akuú bós Jisós achye ébwó majye, atamé ébwó ne alyá afé né gebagé mewaá Masedonia.

² Akene né geba eyigémbó geko afyéé bós Jisós eshye ne ájyé né gebagé mewaá Gresse.

³ Akwónégé ewu, abelé amfaá aléé. Ne nkane abó alu mankre ékpe ajye né gebagé mewaá Siriya, awu nnó bós Jus ásó mala manwá ji. Eféé ne ajya mankére meso, ne akoóge ne egbe Masedonia akéré meso.

⁴ Ndere ajye bós abi álu gelua ne ji ele Sopata maá Pyrhós ayi atané melo Beroa; Aristakós ne Sekundós abi atané melo Tessalonika ne Gayós ayi atané melo Debe, Timóti, Tikikós ne Trófimós abi atané gebagé mewaá Esya.

⁵ Ébwó abógé mbe, ákwónégé né Truus ágíí esé. Ese dela né Filipi. Ne gébégé epáá bréd ayi alá muale ékoóge,

⁶ ese dekre ékpe né Filipi mankwólé ébwó. Esé deke nnyinnyi né ndó eta. Débanégé ébwó né melo Truus, debelé eféé uwyáá kpogete.

Kwya kwya nekene Pól né Truus mangé bós Jisós

⁷ Bíi mbe né uwyáá ukwonege, ese ne echomele bós Jisós déjwólé melu ema manye menyéé gejeé. Ndere Pól alu manjye dondo, aló mangaré mekomejóó Ésowó, ne ashíí garégé garégé kpaá te metóó utuú.

⁸ Abó álwé gejamégé mawé né maá gepu né mfaá eyóh mbaá ayi esé debó déchome.

⁹ Gesagé muú ayi akuú ji Yutikós abó ajwólé né maá menombí. Ndere Pól agarege mekomejóó Ésowó ajye mbe, maá yimbó aló mambelé gejya. Abelé kpaá alóó mfaá manjóó eyóh aléé akwé mme. Aké ájye bwe ji, agbo mé.

¹⁰ Pól akwólé ébwó ajye fyále gesagé muú yimbó mme ne aké ne abi atané, “Deligé sé, agbó wó, alu mebe!”

¹¹ Ne Pól akéré mfaá eyóh anyéége menyéé gejeé, ama ló mangaré mekomejóó Ésowó kpaá te bíi ujya né ale ajye.

¹² Ewyagé ébwó ágbaré gesagé muú yimbó áfé ne ji mmu mebe ne matóó bwó ákwené.

Pól atané melo Truus afé né melo Miletus

¹³ Esé ako abi dekene ne Pól, de jye kpé ékpe, defé né melo Asos gétúgé Pól abó agaré esé nnó debó mbe, ji akene mewaá mewaá abané esé ewu.

¹⁴ Abánégé esé né Assós, ese dese ji dekre ékpe defe né melo Mitylen.

¹⁵ Bíi uyyagé esé dema kpé ékpe deke nnyinnyi dekwóné kwókwólé ne Kisós ne dékene wye de jye. Bíi uyyagé dékwóné né Samós. Bíi ebi fó uyyagé esé deke dekwóné Miletus.

16 Esé debó dékené mbó, dekoó Efesós koóge getúgé Pól abó akélege nnó deyye wáwá, déchóge sé gébé né Eya nnó ji akwóné Jerosale nsa nnó bíí epáá Pentikos ukwáne.

Pól achye majyé mbaá akpakpa bóó Echomele Jisós né Efesós

17 Ndere dekwóné Miletus, Pól abó meko né Efesós nnó ágaré akpakpa echomele bóó Jisós nnó áchwó ábané ji eféé.

18 Ebwó áchwóge, abó manjóó ne ebwó aké, “Enyú dekaá nkane esé delu mé chóncho, lo né bíí mbe ebi nkwané né mme Eya kpaá te fi.

19 Mbó mpye utóó ba nkane maá defwe Esowó ne mpó fó ne nepa, nlu ne gejamé gé manse né amé. Ngé ntó gekpékpé gé efwyale ne gébé gefó nlu ne manse né amé gétúgé gekpékpé gé efwyale ewé bóó Jus achyeye me.

20 Enyú dekaá nkane mbó ngarege enyu mekomejóó Esowó ne nkene upú, upú nlerage enyú ne mbi fó geno eyige gekage póó enyú wó.

21 Wye meko wu ama ne mbó ngaré bóó Jus ne bóó Grek nnó ábó manlyá gabo, akéré mbaá Esowó ne áfyé mataó ne Ata Jisós Kras esé.

22 Ne nana nyé né Jerosale nkane Mendoó Ukpea egaré me ne nkaá fó genó eyi geyé nyé me ewu wó.

23 Genó eyigé nkaá gelu nnó yendé meló ewé nkwané gé, Mendoó Ukpea egarege me nnó áchyeye nyé me efwyale ne áfyé nyé me denó né Jerosale.

24 Yémbó nse ye geme ya nnó nlu muú wó, nkelege le manéré utóó ebi Ata Jisós afyé me amu nnó ngaré abya melóméló nkane Esowó aleré bóó galógáló nnó ebwó ápó.

25 “Ne mbó nkene metóó metóó enyú ngarege nkane gefwage Esowó gelu, ne nkaá nnó enyú degené sé me.

26 Góge me ngaré enyú nana nnó muú alagé meso, anogé né egbe ewé Esowó, ji mbóó ne akaá, me mpó wye.

27 Mbó ngaré me enyú yendé genó eyigé Esowó akélege mampye ne mbi fó ye genó gema wó.

28 Delagé meso. Bage geme nyú ne bóó Esowó abi Mendoó Ukpea efyé enyú né amu. Pége ebwó wye nkane membamé magóime ápele magóime jíí, tege nnó Esowó akwó me gewugé echomelé bóó Jisós ne manóó maá wuú nnó ábé bóó bíí.

29 Njóge mbó nendé nkaá nnó ntigé nyé meso, ukwala utanege nyé dafye uchwó báne enyú ne uchwóge ulyágé fó magóime yina.

30 Ne bóó fó átanege nyé ntó metóó metóó nyú nnó abwólé bóó Jisós akwólé ebwó.

31 Sége gébé dété gé nkane mbó nchyege yéndemuú majyé né anjmé aléé utuú ne ηwómese ne manse.

32 “Ne náná ayi áfyé enyú né amu Esowó, nchyege enyú majyé nnó dewuge le mekomejóó wuú ayi álerage nkane ápye enyú debóó nyé eshye, ne debó nyé ntó mejé ewé Esowó ábelé mbaá bóó bíí ako. Enyú dekaá nkane genwá ya gelu.

33 Enyú dekaá nkane mbó nlu ne enyú, nnerage fó mwóle né ηka muú ye mandé jíí.

34 Mbó mpye utóó ne amu ya ne ese ne bóó ba degéne geno eyige dekelege.

35 Unó uko ebi mbó mpye uleré nnó muú abó mampye utóó ne amu jíí nnó apóó bóó bi alá pó ne eshye. Tege ntó nkane Ata Jisós abó ajóó nnó, ‘Méjé elu ne muú yi achyeye ehye epwó muú yi agile nnó áchyé gé jí chyeye.’ ”

36 Ne Pól anerege manjóó unó bi, ebwó ako ató mano mme, anemmye.

37 Ne ebwó ako abó manlí, átyaá jí ne átamé jí nnó aké pere!

³⁸ Eḡwó ábó ásomege dḡḡ gétúgē Pól abó aké, Eḡwó ámággé ggé sé ji ne eḡwó ájye tí ji ákwóné né mbaá ayi akpéne ékpe.

21

Pól afē né Jerosale

¹ Esé ako ne Pól delyage eḡwó, dekpē ékpe defé cho né Kós. Ne újyágé dekwóné Rudis, detanege eféé dejye né Patara.

² Ne dekwóné eféé, degé ékpe ewécha ewé ejye melo Fonisiya. Dekpē ewu deke nnyinni.

³ Dékwónégé né melu ewé degéne melo Syapros, delya ewu ne egbe eḡwóbe, degya dejye né Siriya. Dékwónégé Tiya, ékpe etaré esé detané nende ge mbaá yi áférege metuú mbo.

⁴ Détanégé dejye kéle bḡḡ Jisós. Degéggé eḡwó, debelé ne eḡwó né uwyaa krople. Mendoó Ukpēa epye eḡwó agaré Pól nnó ajyegé fḡ né Jerosale.

⁵ Ndḡ eyi esé delu manjye ekwónégé, detane nnó dejye. Bḡḡ Jisós ako chóncho ne andée bḡḡ ne baá bḡḡ, ájye tí esé ákoó melo ákwóné mbále nnyi. Ne detó mano mme eféé denemmye.

⁶ Esé detamé atē ne esé dejye kpe ékpe, eḡwó akéré meso mmu.

⁷ Délyágé melo Tiya, dekwóné melo Ptolemēs ne dema táne né ékpe dejye tame bḡḡ Jisós abi alu eféé. Debelé ne eḡwó dama.

⁸ Bii újyágé dejye dekpē ékpe defé né melo Kaisaria. Dékwónégé ewu, dekpē né gepúge Filip, debelé ne ji. Alu muú yi akene agarege mekomejḡḡ Eḡwḡḡ, ne alu ntó muú ama né gelúagé bḡḡ utḡḡ akénéama abi abó ajya né Jerosale.

⁹ Ji abó áwya baá andée ani ne apó fḡ ne anḡ, álu bḡḡ bi áwuú meko ayi atáne mbaá Eḡwḡḡ ne ágarege.

¹⁰ Nḡere esé delú eféé né gejamégé ndḡ, muú ekpavé Eḡwḡḡ fḡ ayi akuú ji Agabos atané Judiya achwḡ.

¹¹ Achwḡggé agé esé, abó ekanda Pól awe uka ne amu jii. Ne aké, “Mendoó Ukpēa eké ge na ne bḡḡ Jus apye nyē ne mḡḡḡ ekanda ewé né Jerosale ne afye nyē ji né amu bḡḡ abi alá pḡḡ bḡḡ Jus.”

¹² Ne esé ako dewuúge mbo, dekwḡḡ Pól mata nnó ajyegé né Jerosale.

¹³ Pól ashuú esé meko ake, “Nde enyú delilí, defye me gepwa né metḡḡ? Nkpome mé mmye manjye denḡ né Jerosale ye mangbo getúge Ata Jisós.”

¹⁴ Tē nḡere esé delá káge kwḡere metḡḡ wuú, delya yendé geno nnó Ata Eḡwḡḡ apye nḡere ejii ji.

¹⁵ Ne ebélgé mboḡ ndḡ, dénywéré unḡ sé dekwḡḡ déféé né Jerosale.

¹⁶ Ne bḡḡ Jisós fḡ abi atané Kaisaria afé ntó ne esé ne áse esé ábelé né gepúge Mnasen mbaá ayi ábele nnó dḡwḡlege. Mende yina atané melo Syapros ne abó áfyéé metḡḡ ne Jisós gébégé depḡere Jisós delḡḡ lḡ.

Pól ajye ge Jemsi

¹⁷ Nḡere esé dekwḡḡne né Jerosale, bḡḡ Jisós abi alu eféé áse esé chánéné.

¹⁸ Bii ujjage esé ako ne Pól dejye ggé Jemsi ne ákpakpa bḡḡ echomele Jisós ako alu ntó eféé.

¹⁹ Ne Pól atámégé eḡwó, alḡ mangaré unḡ gemagama ebi Eḡwḡḡ abó apye metḡḡ metḡḡ bḡḡ abi alá pḡḡ bḡḡ Jus gébégé ji agarege eḡwó mekomejḡḡ Eḡwḡḡ.

²⁰ Ne eḡwó áwuúge mbo, áféé Eḡwḡḡ ne akuú Pól aké, “Menjme, pé gejjame bḡḡ Jus áfyéé matḡḡ ne Jisós. Ne kaá nnó eḡwó álu kpáne gechyé né mabe Mosis.

²¹ Eḡwó ama áwuú nnó ḡkene ḡgarege bḡḡ Jus abi álú né malḡḡ bḡḡ abi alá pḡḡ bḡḡ Jus nnó áḡgé sé baá bḡḡ nsḡ ne ye mankwólé gepḡge bḡḡ Jus ákwólégé.

22 Esé dekaá nnó bọ́ ńwú n̄y n̄nó ńchwọ́ fa, nana esé dep̄y n̄nó?

23 Nte pye ndere esé dekelege mangaré wọ́. Ande fọ́ ani alu fa abi anerege mam̄pye dep̄o etire ebwọ́ abọ́ anyémeno mbaá Esọ́wọ́.

24 Chó ne ebwọ́ enyú dep̄y gep̄e mamféré efwyale ewe elu enyú m̄mye, ne chyé unó uko ebi abó manchyé né gep̄e eyigem̄bọ́ ne ákpalé ebwọ́ makpo. Ọ́pyege m̄bọ́ bọ́ ako ágéne n̄y n̄nó wọ́ m̄bọ́ ńbelege mabé Mosis. Ne bọ́ akage n̄y n̄nó unó bi bọ́ ajọ́ getu jyé ulú geyọ́.

25 Esé desá ńwe detọ́ mbaá bọ́ Jisós abi alá pọ́ bọ́ Jus, nnó abó fọ́ manye menyéé ayi ápyéé up̄e wyé wọ́, ne anyéégé manóó menya ne álya ntó manáné tametame.”

26 Ne Pól ase bọ́ bimbọ́, bíí újyage ebwọ́ ájyē lọ́ dep̄o etire mamféré efwyalé ewé elu ebwọ́ m̄mye. Ne Pól akp̄e mmu echa up̄e Esọ́wọ́ mangaré bíí ebi dep̄o etiré na deb̄yē n̄y, ne yéndemuú bwọ́ achyēge n̄y unó up̄e bi mbaá Esọ́wọ́.

Ap̄yē Pól né echa up̄e Esọ́wọ́

27 Gep̄e eyigem̄bọ́ gebélege ndọ́ ekeneama, ne bíí ebi ndọ́ eyimbọ́ echwọ́ byē, bọ́ Jus fọ́ abi átané gebagé mewaa Esya áge Pól né echa up̄e Esọ́wọ́. Annyi gejamégé bọ́ matọ́ né ap̄yē jì.

28 Akalege aké, “Bọ́ Isrēli chwọ́ge dep̄oó ese, dep̄y mende yina. Ge mende yi akéne yéndé mbaá ágarege bọ́ nnó ábyágé melọ́ esé, ne mabé Mosis ne echa up̄e Esọ́wọ́ ewéna. Ne nana akp̄e ne bọ́ Grek né echa up̄e Esọ́wọ́, nkane ap̄yem̄bọ́ afyē deba né melu ukpea ewe.”

29 Ebwọ́ ájoge m̄bọ́ gétúgé abó ágéné Pól akene ne Trófimọ́s ayi atane Efesọ́s né metọ́ melọ́, ne aférege nnó Pól akp̄e ne jì né echa up̄e Esọ́wọ́.

30 Ndere ebwọ́ ákálé m̄bọ́, melọ́ meko ekwé tametame, bọ́ ako abó áchwọ́ chome mbaá ama. Agbaré Pól, ája jì átané né echa up̄e. Nderé ebwọ́ abó atane, bọ́ ala ténéténe ágbé manombi.

31 Ne bọ́ bina álọ́ mantule Pól ne ákélege manwá jì. Menọ́ muú bọ́ bee Rom awuúge nnó melọ́ Jerosale meko elu né efwyale,

32 ala m̄bọ́ ase bọ́ bee ne ákpakpa bwọ́, álomé áchwọ́ kp̄e metọ́ metọ́ gejamégé bọ́ bimbọ́. Bọ́ bina ágégé ndere ebwọ́ áchwọ́, álya mantule Pól.

33 Ne muú kpaá yimbọ́ achwọ́ gbaré Pól aké, “Awé jì bọ́ mkp̄okové apeá ne agií bọ́ bimbọ́ gefọ́gé muú ayi Pól alu ne genọ́ eyige jì ap̄yé.”

34 Agige m̄bọ́, bọ́ álọ́ manwyale, abi ápáne ewé, abifọ́ ápáne ewechá. Ap̄yé muú kpaá bọ́ bee yimbọ́ akwé tametame yē tógésé genọ́ eyi gep̄yē akaá wọ́, ne ajọ́ ne bọ́ bíí nnó áse Pól ájyē né dachi bọ́ bee.

35 Ndere ájyē ákwónégé melu ewé akwọ́me mfaá gepú, bọ́ bee abwe jì gétúgé bọ́ bimbọ́ áchwọ́ ne ncha.

36 Ebwọ́ ako ákwólege Pól meso ákálege nnó áwá jì.

Pól an̄mené gem̄e jì

37 Ndere áchwọ́ kp̄e ne Pól né dachi bọ́ bee, Pól agií menọ́ muú bọ́ bee. “Nnó ńkaáge chyé me gébé n̄jọ́ genọ́ fọ́ ne wọ́?” Mende yimbọ́ awuúge Pól ajoge Grek agií aké, “M̄bọ́ ne ńkaáge Grek?”

38 “M̄mye eké ọ́pọ́ fọ́ muú Ijip̄ ayi abọ́ an̄m̄e umyē fa gébé gefọ́ ne ap̄yē bọ́ dele ani abi áwáne bọ́ ákwólé jì né mashwọ́ne?”

39 Ne Pól ashuú jì meko aké, “Nlu muú Jus ne ntane melọ́ Tasos né gebagé mewaa Silisya. Ne Tasos apọ́ fọ́ melọ́ nsélé. Nte nkwo wọ́ mata, chyé me eké gébé n̄jọ́ mejọ́s ne bọ́ bina.”

40 Menọ́ muú yimbọ́ achyégé jì gébé, Pól atene melu ewé ákwọ́me ajyē mfaá gepú afu amu nnó bọ́ ákwóné mejọ́s. Akwenege, Pól ajọ́ ne bọ́ bimbọ́ né meko Hibru aké,

22

1 “Ante ba ne anme ba, wuuḡe nkane nkélege manmené mmye ya.”

2 Ebwó áwuḡé nkane ji aḡóó né mekómeḡóó Hibru, ákpe kwéne meḡóó. Ne ala ye manḡóó ne ebwó aké,

3 “Nlu muú Jus, ábyé me né Tasós né gebagé mewaá Silisya, ne nwé fa né melo Jerosale. Gamalya ne aléré me ḡwe, aléré me nnó mbélé mabé ukwéne ante sé chánéné, ne mbó nkpa gechyé né depore Esówo wye nkane enyú delu mbó fi.

4 Mbó nkélege manchó geḡwágé bós bi ákwólégé meti Jisós. Mpyene ebwó andé ne ande mfyé denó.

5 Etukpe ampye upe Esówo ne uchome ákpakpa melo meko ákáge garé nnó mechó ewé menḡoge mbó na elu wáwálé. Ebwó ambós áchyé me ḡwe nnó nḡyege nchye mbaá bós Jus abi alu né Damaskós nnó mpyé bós bi ákwólege meti Jisós, nwé ebwó ne nchwó ne ebwó né Jerosale nnó achye ebwó efwyale.

Pál agaré geno eyi gepye ne ji dfyéé metóó ne Jisós

6 “Nḡere nḡye, gebégé nchwó kwóne Damaskós genógé metóó ḡwómese, ténéténé yimbo gekpékpégé geḡgbó getané mfaánebuú geshwané gegya me mme.

7 Epyégé mbó nkwe mme ne nwuú meko muú fó akuú aké, ‘Sól, Sól ndé ókelege maníí me mbwe’?

8 Ne ḡḡí nké, ‘Wó waá Ata?’ Ashuú me meko aké, ‘Elé me Jisós muú Nasaret ayi ókelege maníí ji mbwe’.

9 Bós bi abó ákene ne me ágé geḡgbó eyigembo ne áwuú meko muú yi aḡoge ne me wó.

10 Ne mma ḡíí nké, ‘Ata nana mpye nnó?’ Ashuú me meko aké, ‘Kwile ka, chó né Damaskós. Ókwónégé ewú ágarage nye wó unó uko ebi Esówo ábelé nnó opye.’

11 Nḡere nkwhile ka ḡḡéné sé mbaá getúge geḡgbó eyigembo gekpené me áme. Ne bós bi abó ákene ne me áḡbaré me ebwó dekwóné Damaskós.

12 “Mende fó abó alu né melo ewémbo ákamege Ananya, anóge Esówo dós ne abelege mabé Mosis ne bós Jus ako efeé áfegé ji.

13 Achwó gé me atene me nenḡuné mmye aké, ‘Menḡé wa Sól, lo mangéne’. Wye né gébé eyigembo nló mangéne mbaá ne ḡḡé ji.

14 Ne aḡóó ne me aké, ‘Esówo ayi ukwéne ante sé aḡya wó nnó ókaá genó eyige Esówo ákelege opye. Ne apyé nnó óḡé muú utóó wuú ayi wáwálé ne ówuú meko wuú.

15 Wó ógarage nye bós ako nkane ji alu, óma ógarage ebwó unó bi ówuú ne óḡéné.

16 Ne nkane elúmbó, óḡili nde nana. Kwile ka, áwyaá wó manaá Esówo, ne kuḡgé Ata Jisós nnó ashwóné gabo wye’.

Pál agaré nkane Jisós atóme ji mbaá bós bi alá pó Jus

17 “Nkerégé né Jerosale nḡye kpe né echa upe Esówo ne ndere nnenemmye, ḡḡé ame geḡya.

18 ḡḡé Jisós ne aḡóó ne me aké, ‘Kwile lyaá Jerosale wáwá nende bós abi alu fa áwuú nye fó mekomeḡóó ayi óchwó garé getú ya’.

19 Nshuú ji meko nké, ‘Ata ebwó ákaá chánéné nkane mbó nkéne né macha mmyemenene, mpyéne bós bi áfyéé mataó ne wó, ntulege.

20 Nḡere abó áwáne Stefen ayi apye bós nnó ákaá wó agarege bós depó tyé, mbó nlu wye nkamege né bós bi áwáne ji, ne mbame mandeé bwó.’

²¹ Ne Jisós ajóó ne me aké, ‘Kwile chó, ntóme nyε wó tete né malo bóó abi alá pó bóó Jus.’ ”

²² Ndere bóó bimbo áwuú nkane Pól ajóó genó eyigé na, mekomejóó yina atanege ji meno, εbwó álo mando delulú aké, “Wáge mende yina, akwane fó mambε fa mme wó.”

²³ Ndere ájóó mbó, ákalege mbó, áfú bó nku bwó ne áchwéle mpúpú atya mfaá.

²⁴ Menó muú bóó bee yimbo agége mbó, agaré bóó bíi nnó áse Pól akpe né dachi bwó. Ajyégé aké atulé Pól, agaré geno eyige bóó Jus ákalege ji ula.

²⁵ Ne áwe ji. Ndere áchwó túlé ji, Pól agií muú kpaá ama ayi abó atene εféé ake, “Nno εbé εse ekamé nnó átulé muú ayi áchye ji melu nnó ábé muú Rom, ayi alá ápa mpa wuú wó?”

²⁶ Muú kpaá bóó bee yimbo ajye bane meno muú bwó ne ake ne ji. “Se gébé nnó ekage kpaá mechó, mende yina alu muú Rom. Mende yina alu muú ayi áchye ji melu nnó ábé muú Rom.”

²⁷ Muú kpaá bwó yimbo awúgé achwó gií Pól aké, “Wáwálé nnó olu muú yi achye ji uto nno ábé muú Rom?” Pól akame aké, “Eh.”

²⁸ Ne ama jóó ne Pól aké, “Ncho nka dáo ne nlu mbó muú Rom.” Pól ashuú ji meko aké, “Nlu muú Rom ayi áchyeé ji uto nnó ábé muú Rom, te gébége ábyené me.”

²⁹ Bóó bee abi abó álú mantulé Pól nnó agarege genó eyigé ji apyé, áwugé mbó aja mmyε meso. Ne εfó ekwó ntó meno muú bwó yimbo metóó gétúgé ábó áwéle Pól ne bó mkpokóvé ayi Pól alu muú Rom.

³⁰ Yémbó meno muú bwó yimbo alu kelege mankaá genó eyigé Pól apye ne bóó Jus akálege ji ula, ne bíi újyágé aferé Pól bó mkpokóvé né amu ne akuú anóó baá ne ákpakpa melo ako nnó áchomé. Achómégé áchwó ne Pól né mbe ushu bwó.

23

Pól atené mbe ushu ákpakpa melo

¹ Pól atené mbe ushu εchomele melo, ape bóó domeé ne aké, “Anmé ba nlu mé né mbe ushu Εσωó yendégébé kpaá te fi, ne metóó wa εchyege me εfwyale né genó gefó.”

² Ne Ananya ayi alu etukpe ampye upe Εσωó agaré bóó bi átené kwókwólé ne Pól nnó ádo ji gekwékwe meno.

³ Pól aké, “Εσωó ado nyε wó ntó gekwékwe. Wó olu eké ekwó gepú εwé áwogé ne mbómé. Wó ojwóle εféé nnó opa mpa wa nkane εbé elu ne oma kwé εbé nkane oké ádo me gekwékwe.”

⁴ Bóó bi átené kwókwólé ne Pól agií ji aké, “Mbó ne oshye etukpe ampye upe Εσωó?”

⁵ Ne Pól ashuú εbwó meko aké, “Anmé ba, nkaá fó nnó alu etukpe ampye upe Εσωó wó. Nende nkaá nnó nwe Εσωó aké, ‘Ekagé muú ashye muú kpaá melo.’ ”

⁶ Pól aké agene nnó gentoge bóó abifo álú bóó Sadusi ne abifo álú bóó Farasi ákale aké, “Anmé ba nlu muú Farasi ne ante ba álú bóó Farasi. Ula bi nkpené unóó mpa élé gétúgé nkame ne mbélé uméé nnó bóó bi ágbó ákwilege nyε né negbo.”

⁷ Pól ajógé mbó, bóó Sadusi ne abi Farasi álo manwamé ne ate, ne εchomele εwémbó ékaré malu afea.

⁸ Eḡwó áwámege mḡo getúge ḡoó Sadusi aké muú aḡḡogé akwilege sé né negḡo ne ákamé fḡ nnó ekiénné Eḡḡwó elu wó ye genó fḡ nkane Mendoó gepó. Yémbḡ ḡoó Farasi ákame nnó unó bi uko úlú.

⁹ Ne mawámé ama ja ḡoó. Ne anleré mabé Eḡḡwó abi álú geluáge ḡoó Farasi ákwile ka ájḡge ne eḡye aké, “Eḡé dege fḡ gyé ayi mende yina apye wó. Nḡḡo ekiénné Eḡḡwó ye elé mendoó ne eḡó ne ji wáwálé.”

¹⁰ Gébége mawáme yimbḡ aláa lé umyeumye, muú kpaá ḡoó bee afḡo nnó ágyale nye Pól ubauba, ne aḡaré ḡoó bee nnó áféré Pól eḡé akéré ne ji mmu dachi ḡoó bee.

¹¹ Bíi bimbḡ ne utuú Jisós achwó tene nenkuné mmye Pól ne aḡoó ne ji aké, “ḡḡaré metḡo wye, ndere ḡḡarege nkane nlu né Jerosale mbontó ne ḡḡarege nye ḡoó né Rom.”

Bḡo fḡ ás mala manwá Pól

¹² Bíi uḡyáge ḡoó Jus fḡ ás mala ne ácho mmye nnó eḡwó anyéé ne ányú genó gefḡ kpaá te áwáne Pól.

¹³ Ne ḡoó bi ácho mmye ápwḡ usaá upea.

¹⁴ Ne ájye gé anḡo baá bi apye upe Eḡḡwó ne ákpakpa melḡ aké, “Eḡé decho mmye nnó denyéé, denyú genó gefḡ kpaá te eḡé déwáne Pól.

¹⁵ Nkane elúmbḡ, enyu ákpakpa melḡ tḡge meko mbaá menḡ muú ḡoó bee nnó atḡ Pól depye eké dékelege mamape mecho Pól chánéné ne eḡé dékpomé mmye manwá ji gemege nnó akwóné fa.”

¹⁶ Ne maá mende ayi menḡe Pól yi mendéé awú genó eḡyi eḡwó abḡ ás mala mampye, aḡye garé Pól né dachi ḡoó bee.

¹⁷ Ne Pól akuú muú kpaá ḡoó bee ama aké, “Se nte mamane yi ḡye mbaá menḡ muú enyú, awya geno fḡ mangaré ji.”

¹⁸ Aḡyegé ne ji ewu aké, “Pól muú denḡ aké nchwó ne nte mamane yina eta wye, awya genóge fḡ mangaré wó.”

¹⁹ Menḡ muú yimbḡ ase nte manmané yimbḡ átené babá, aḡii ji ake, “Nḡé mecho ḡkelege mangaré me?”

²⁰ Ashuú ji meko aké, “ḡoó Jus fḡ áḡoó ábélé nnó geyá eḡwó áḡaré wḡ ḡma chwó ne Pól né eḡhomelé melḡ, eḡwó akélege mampye eké ámage pé mecho Pól chánéné.

²¹ Yémbḡ eḡwó áchwḡge, ḡkamege nende ḡoó ápwḡ usaá upea abi ábií né meti, áḡile manwá Pól. Eḡwó ácho mmye nnó anyéé ne anyú genóge fḡ kpaá te áwáne Pól. Ne nana eḡwó áḡile manwú genó eḡyige tanege wḡ menḡ.”

²² Ne menḡ muú yimbḡ aké ne maá yimbḡ, “Chó ne ekage ḡpye muú fḡ akaá nnó ḡḡaré me mecho ewé.”

Ató Pól mbaá Felis ayi ḡomena

²³ Ewyagé menḡ muú ḡoó bee yimbḡ akuú ḡoó apea abi akwḡlege ji né dekpakpaá, aké ne eḡwó, “Jyage usaá ḡoó bee ufya abi ákene ne uka ne usaá ḡoó bee uleé meso efya abi ákwḡme mfaá uḡḡá ne jyage ntó usaá ḡoó bee ufya abi álú ne makḡ. Gárege eḡwó ákpome mmye áse Pól ájye né Kaisaria né kálánká eneneama ne utuú bi.

²⁴ Seḡé uḡḡá eḡbifḡ nnó Pól aké akene ákwómé mfaá. Tige ji ake pere akwóné né ushu Felis ayi ḡomena.

²⁵ Aḡḡé mḡo, ásá ntó ḡwe aké,

²⁶ “Me Klodyos Lysia ne nsame ḡwe yina mbaá Ata Felis ayi ḡomna. Ntamé wḡ.

27 Bós Jus ábós apyé mende yina ne ákelege manwá ji. Nwuúgé nnó alu muú yi áchyéé ji melu nnó ábé muú Rom, me mfé ewu ne bós bee ba ne mferé ji né amu ébwó.

28 Te mbó nkelege mankaá gyé ayi ébwó aké mende yina apyé, nse ji defé mbe ushu ákpakpa melo bwó.

29 Agigé ji, nge fó nnó apyé genó eyige ábós manwá ji wó ye mankpe denó. Ébwó ábó anyeé lé mbeé né mabé bwó.

30 Ewyagé muú fó achwó garé me nnó bós Jus ásó mala manwá mende yina. Ne ntó ji ténéténé eta wye. Ngaré ntó bós bi aké ji apyé gyé nnó áchwó garé wó genó eyige ji apyé. Bé peré.”

31 Ne bós bee bimbó apyé wye nkane menó muú bwó agará ébwó. Ase Pól né utuú bimbó, áke kpaá ákwóné Antipatris.

32 Bii ujayagé bós bee abi ákene ne uka ákééré né dachi bwó ne abi awya ujuḡa áse Pól áfé ne ji.

33 Ébwó ákwónégé Kaisaria, áchye gómna ḡwe yimbó ne áfyé Pól né amu jii.

34 Akuúge ḡwe yimbó, agii Pól aké, “Ōtané ndé geba?” Pól ashuú ji meko aké, “Ntané gebagé mewaa Silisya.”

35 Gómna awuúge mbó, aké ne ji, “Gó bós bi aké opyé gyé áchwó ne nwuú mpa wye.” Ne ajós aké ájye bélé ji né echa ewé Mfwa Heróð abo atené ne aké bós bee ábamé ji.

24

Felis apé mechó Pól

1 Ndó eta ekóógé, Ananya ayi etukpe ampye upe Éṣowó ne ákpakpa bifo áchwó né Kaisaria ne Tetulus muú yi akaáge mabé bós Rom.

2 Akúgé Pól akpe mmu, ne Tetulus alo mangará gyé yi Pól apyé aké, “Ata Felis opyé bós esé ábó nesó né gejamégé gébé gétúgé ogbaré ébwó chánéné. Ne gejamégé unó bi wó okwóré, wó opyé melo ese enené.

3 Ne esé dese mechó ewé ne metós megómégó ne bós áfenge yendé mbaá gébé geko.

4 Nkélégé fó manchó wó gébé yémbó nnene wó mmye nnó owuú mechó ewé me nkelege manjóó.

5 Esé degé nnó mende yina alu muú éfwyale, akene malómalo apyé bós Jus ako áadorege makpo ne ate. Alu ntó menó mbe né mbaá bós bi ákuú ébwó nnó ekwó Nasaren.

6 “Abó akelege ntó mamfyé deba né echa upe Éṣowó ne depyene ji [Esé debó delu mampa mpa wuú nkane ébé sé elu,

7 yémbó Lysia menó muú bós bee achwó fós ji né amu sé,

8 ne aké dechwó depa mpa Pól né mbe ushu wye.] Ogigé mende yina, owuú nye unó uko ebi esé dejoge mbó nnó apyé.”

9 Tetulus ajóge mbó, bós Jus ako abó álú efeé ákame nnó elú wáwálé.

Pól aḡméné mmye jii né mbe ushu Felis

10 Ne gómna yimbó afu Pól ébwó nnó ajós, Pól alo ye manjóó aké, “Nkaá nnó opa mé mpa né melo ewé ne gejamégé aḡmé, ne metós egóó me maḡmené mmye ya né mbe ushu wye.

11 Mbóge ogigé, owuú nye nnó ndó elu dangbeé efyanerepea eyi mbó njye né Jerosale manogé Éṣowó.

12 Ne bós Jus agé ye me nyéégé mbeé ne muú fó né echa upe Éṣowó wó, ne ágé ye me mpyege bós Jus adorege makpo ne ate né macha mmyemenene ye né melu fó né melo wó.

13 Eḃwó ákagé lere fí nnó genó eyige eḃwó áké mpye gelú wáwálé.

14 Ne nkamé genó gema eyige eḃwó áké, ‘Nnoge Eṣwó ayi ukwene ante sé né meti ewé eḃwó áké élmé fí. Yémbó nkamé lé unó uko eḃi mabé Mosis ajó ne eḃi bós ekpavé Eṣwó ásámé.’

15 Ne nwyá uméé wye nkane eḃwó ntó awya nnó Eṣwó apye nye yéndémuú akwile né negbo ye apye galógáló, ye apye gabo.

16 Ne nmuame yéndégébé nnó metóó wa ébé pópó né mbé ushu Eṣwó ne mbé ushu akwaá

17 Eḃélé mé dós ayi mbó nla jyé né Jerosale wó ne mfé nana ne nka mampoó bós Jus ne mampye ntó upe mbaá Eṣwó.

18 Gé genó eyi gepye me njye né echa upe Eṣwó mbó ne eḃwó ágené me wye. Mbó nnerenge mampye upe bimbó nnó nshwóné mmye ya, gejamégé bós abó ápó ne me, ne ye efwyale etane wó. Ne bós bi abó ágené me élé bós Jus abi átané né gebagé mewaá Eṣya.

19 Mbógé eḃwó abó ágé nnó mpye gye, mbó áchwó gáre né mbé ushu wye.

20 Elá pó mbó wó, bós bina ágaré gye ayi eḃwó agené gébégé ákpakpa melo ápelé mechó wa.

21 Eṣé ne eḃwó debó debó efwyale wye né genó gema. Elé genó eyi mbó njóó né metóó metóó eḃwó nké, ‘Mbó mpa ne enyú fina gétúgέ mfyé metóó nnó muú agbogé akwilege nye né negbo.’ ”

22 Felis awuúgέ mbó, depó etire na deko, ndere akaá mé meti ewé Jisós chánjéné, agbé mechó ewémé aké, “Lysia menó muú bós bee achwógé ne nsó mpa yina.”

23 Ne ágaré muú kpaá bós bee ama nnó ábámé Pól yémbó álya ji ábé shushu ne alyage ntó ajeé bíí áchwó áchyεge ji unó bi uli ji. Achó gébé ne mpa Pól né anjé apea.

24 Eḃelegé Felis ne mendée wuú Drusila áchwó gé Pól. Mendée wuú abó alu muú Jus. Eḃwó ákuú ji ne áló manwú ndere ji ágarége eḃwó nkane muú akage fyé metóó ne Kras Jisós.

25 Ne ágaré nkane muú akage be cho ne nkane muú abó mangbaré mmye ji né bíí mpa Eṣwó eḃi uchwóó nye. Felis awuúge mbó, efós ekwó ji metóó aké, “Cho kpé, ngegé gébé mmage kuú nye wó.”

26 Ajós mbó, aferege nnó Pól achyεge nye ji nka. Né getú eyina akuú Pól yéndégébé ado abya ne ji.

27 Epye wyémbó kpaá anjé apea ákoó. Gébégé áchyε Poshós Festos geluógé Felis, Felis alyá Pól né denó elé ákelege mampye matós agóó bós Jus.

25

Pól aké átee mechó wuú eyje mbaá mfwa Rom

1 Ndó ekoóge eléé eyi Festos aselé gefwa né gebagé mewaá Judiya, atané né Kaisaria afé né Jerosale.

2 Ne anós baá bi apye upe Eṣwó ne ákpakpa melo áchwó ne mechó Pól né mbé ushu wuú, ákwóó ji mata nnó,

3 apye eḃwó genó eyigé na ndere eḃwó ákelege, ató Pól achwó né Jerosale. Eḃwó abó asós mala nnó ájwolege meti, Pól achwógé eḃwó áwá.

4 Festos ashúú eḃwó meko aké, “Pól alu mmu denó né Kaisaria ne eḃa gachyε nkéré éwu.

5 Mbógé apye gye, garege anós bós nyú akwólé me deyye né Kaisaria ne akpa mechó ewémé achwó mbé ushu wa.”

6 Ne Festos ama belé né Jerosale genógé ndó enéé eyjé gé né efya ne akéré né Kaisaria, bíí ujjagé ajwólé né echa eso ne ató nnó achwó ne Pól.

7 Achwó ne Pól, bós Jus abi abó átané Jerosale áno ji mme ne álo mama ji ukpékpé depó mmye ayi alá kágé lere nnó genó eyigé ebwó ajóó gelu wáwálé.

8 Ne Pól anḡmene mmye ji aké, “Mpyé ye gyéé fó né mabé bós Jus wó, ye efwyale nchyé né echa upé Eṣowó wó, ne mpye fó gyéé mbaá mfwa Rom wó.”

9 Yémbó Festos akelege mampye matós agós bós Jus, nkaáwú ne agií Pól aké, “Pó ojyé né Jerosale ápa mpa wye né mbe ushu wuu?”

10 Ne Pól ashuu ji meko aké, “Ntené fa né echa eso mfwa Rom ne gé mbaá ayi abó mampa mechó wa na. Wó ókaá chánéné nnó mpye bós Jus gyéé fó wó.

11 Mbógé nkwe ébé ewé abós manwá me, mfó fó negbo ne mbógé depó deko etiré ebwó ájóó ne me depó wáwálé, ókágé gbaré me óchye ebwó. Nnene wó mmye nnó ótéé mechó wa eyje mbaá mfwa Rom.”

12 Ne Festos awuúge mba, ajye jóó ne bós majye bíí, ewyagé ajóó ne Pól aké, “Te mbaá wó óké atéé mechó wye mbaá mfwa Rom, ewu ne ojye.”

Pól atené mbe ushu mfwa Agripa ne Benise

13 Ebélégé mfwa Agripa ne Benise áfé né Kaisaria mantamé Festos.

14 Abélégé eféé dós bíí fó Festos achwó ne mechó Pól né mbe ushu mfwa yimbó aké, “Mende fó alu fa ayi Felis alyá né denó gebégé ajye.

15 Ne njyégé né Jerosale, anós baá bí ápye upé Eṣowó ne ákpakpa bós Jus ágaré me depó etiré ebwó aké Pól apye. Ne ebwó aké me nsó mpa nnó mende yina akwé ebé.

16 Ne ngaré ebwó nnó gepógé bós Rom gepó fó nnó ájóó nnó muú akwé ebé, ayi ji ne bós mpa bíí alá tene unós mpa ne anḡmené mmye jíí né depó deko etire aké ji apye wó.

17 Ebwó áchwógé fa áchó sé gébé wó, bíí uyyagé njye jwóle né echa eso, nké áchwó ne mende yina.

18 Bós mawamé bíí ákwilegé ka, ajóó ye nnó akwé ebé fó nkane mbó mferé wó.

19 Ebwó abó anyéé le mbeé ne gefó eyigé ebwó ánogé Eṣowó ne ama anyéé mbée gétúgé muú fó ayi ákuú Jisós, agbo me yémbó Pól alu jóge nnó alu mebe.

20 Ndere nlá kágé se geno eyigé mpye, ngií Pól nnó ajye né Jerosale ápa mechó wúu ewu.

21 Yémbó Pól aké elóme lé nnó ályá ji né denó kpaá te mfwa Rom apáne mpa wúu. Ne agaré aké ábamé ji kpaá te agene meti mantó ji mbaá mfwa Rom.”

22 Ne Agripa awuúge mbó aké, “Me ntó nkelege manwu né menó mende yimbó.” Ne Festos aké ne ji, “Geya ówuú nyé”

23 Bíí uyyagé mfwa Agripa ne Benise áchwó ne gejamégé bós ánoḡe ebwó dós ne mabeé, ebwó ákpe ájwolé né echa eso. Ne anós bós bee ne anós bós abi alu melo. Ne Festos agaré áchwó ne Pól,

24 ajóó aké, “Mfwa Agripa ne bós ako abi alu fa, gege mende yi bós Jus ako áchwó, ábánege me yéndégébé ákpeage me nnó akwané sé membé mebe wó. Abó ápye né Jerosale, ne ápye ntó fa né Kaisaria.

25 Yémbó nge fó genó eyige ji apyéé eyige ji abó mangbó wó. Ne te ji mbós aké átéé mechó ewé eyje mbaá mfwa Rom, nkamé nnó ntene ji ajyé ewu.

26 Yémbó mpó ne genó eyigé nsame nyé ntó mbaá mfwa yimbó gétúgé mende yina. Nkaáwú ne nchwó ne ji né mbe ushu enyú, titi né ushu mfwa Agripa nnó, enyú ntó dejóó mechó ewé ne nkaá genó eyigé nsame.

27 Me ngé nnó eló fó ntó nnó áto muú denó mbaá mfwa ayi nlá garé gyéé ayi ji apye wó.”

26

Pól aḡmene mmye jii né mbe ushu mfwa Agripa

¹ Agripa awuúge ne akuú Pól aké, “Nana elé gébé jye manjós mejós nnó ashya wa okame meko bwó.” Ne Pól afu amu aló manjós aḡmenege mmye jii aké,

² “Ata Agripa, ngé nnó nwyá éfwó mantené né mbe ushu wye fina manmené mmye ya né depó etiré bwó Jus ámalé me mmye

³ Njogé mbó, gétúgé nkaá nnó okááge gepoge bwó Jus cháḡéné ne unó bi ébwó anyéé mbeé ne ate. Mbó ne nkwo wó mata nnó ase gébé owuú genó eyigé nkelege manjós.

⁴ “Bwó Jus ako ákaá nkane geḡwá ya gelu te démbáné getúge nwené né mpu bwó ne né Jerosale ntó.

⁵ Ébwó ákaá me te gachí gefoge muú ayi mbó nlu. Mbogé ébwó ábó ágárege wáwálé, mbó ájós nnó nlu muú né uchome Farasi ayi akwólege mabe chéré chere ne anóge Esowo mpwó bwó ese ako.

⁶ Ne nkpe mbó unós mpa fi getúge nneré metós né unó bi Esowo abó anyémeno ne ukwene ante ese.

⁷ Ge wye menomenyéé ewé matóó ese áfyanéápeá ajwóle ágile ndere ébwó ánogé Esowo utuú ne ḡwómese. Ata elé getúge nneré metós ne nkpréne mbó unós mpa ne bwó Jus bina.”

⁸ Gó me ngii enyú ako nnó, “Ulannó enyú deféré nnó epó kókoge nnó Esowo apye bwó akwile né negbo?”

⁹ “Me Pól gébé gefo mbó ntené ne eshye nnó mpye ndere eji me metós manii mabó Jisós ayi Nasaret.

¹⁰ Na ne mbó mpye né Jerosale. Anós baá bi ápye upe Esowo ábó áchye me ébwonye ne mfyé gejamégé bwó Esowo denó. Ne yendégébé eyigé ajogé nnó áwáne ébwó nkamege ntó.

¹¹ Yendégébé nchyege ébwó éfwyale né macha mmyemenene ese mako, mpye nnó ébwó áshya Jisós kpekpe, áféré matós ne Ji. Nchye anywóné me mmu kraá te nkwo ne maló mme bwó bicha manii ébwó mbwe ewu.

Pól agaré nkane ji akwóré metós wuu, akwólé Jisós

¹² “Ébelegé, mfé ntó né melo Damaskós ne bḡ ḡwe abi alere nnó uto ba utané mbaá anós baá bi ápye upe Esowo.

¹³ Ata, ndere njye ne metós ḡwómese, nge gekprékpégé geḡbó eyi gégéne gepwó ḡméé getané né mfaánebuú, gechwó gene gegya me mme ne bwó abi abó akéne ne me.

¹⁴ Ese ako dékwe mme, ne nwú meko muú fḡ ajós né mejós Hibru aké, ‘Sól, Sól ulannó okélege manii me mbwé? Ochyége geme jye éfwyale manténe ukoló ne me. Ochyége geme jye nkane menya ayi aselé metaá adorege.’

¹⁵ Ne ngii nké, ‘Wó waá Ata?’ Ashuú me meko aké, ‘Elé me Jisós muú wó okélege manii ji mbwe.

¹⁶ Kwile ka. Nkwó wó ushu neḡmé nnó mpye wó obe muú utós wa, ogarege nyé bwó unó bi oḡené fina ne unó bi fḡ ebi nlerenge nyé wó né meso gébé.

¹⁷ Mférége nyé wó né amu bwó Jus ne mférége nyé wó ntó né amu bwó abi álá pḡ bwó Jus, ne ntáme le wó eta bwó bimbó.

¹⁸ Ojyegé ewú, néné ébwó ame, ne oférége ébwó né gemua, oḡye ébwó áchwó né geḡgbó. Ewéna etené nnó oferege nyé ébwó né amú danchómeló, ochwó ne ébwó né égbé Esowo nnó áfyéé matós ne me ne Esowo ajige nyé nte gabo ébwó, ne abó nyé melu né geluage bwó Esowo abi ji aḡyá.’

Pól agaré utós biit mbaá Agripa

19 “Ata Agripa nkane elúmbò, nshyá fṣ meko ayi atane mfaánebuú wṣ.

20 Nlò né Damaskòs ngaré mekomejṣò wuú ne nle nchwṣ fa né Jerosale. Nfé ntó yendé mbaá né malò bṣò Jus ne ayi alá pṣ bṣò Jus. Mbṣ ne ngarege yéndémuú nnó ákwṳre metṣò alyaa gabo wuú, ákééré mbaá Eṣṳwṳ ne ápyege unó bi ulere nnó ebwṳ ákwṳre genṳwá bṳṳ.

21 Gé genó eyi gepyé bṣò Jus ápyéné me né mmu echa upé Eṣṳwṳ ákelege manwá mbṳ.

22 Yémbò Eṣṳwṳ apóṳ me yendégébé kpaá te fi. Ne ntene ngarege mekomejṣò ayi áfyé me né ebwṳ mbaá bṣò ne ubyanṳkwṳ bṳ. Ngarege le unó bi bṣò ekpávé Eṣṳwṳ ne Mosis ábṳ ájṳṳ te gachí nnó upyé nyé.

23 Ebwṳ ábṳ ájṳṳ nnó, “Muú yi Eṣṳwṳ akweré ji elá gefwa abṳ mangbṳ ne ábṳ muú mbé yi akwile né negbo ne apyé bṣò Jus ne abi alá pṣ bṣò Jus ágé genṳbṳ.”

Afwa melò ápyame manwú depṳ etiré dekene ne Jisós

24 Nṳere Pṳl alu áṳménége gemé jíí, Festos aweé ji aké, “Pṳl ṳmée gebwṳ. Unó bi ṳgíí dṳṳ upyé wṳ ṳle mée gebwṳ?”

25 Ne Pṳl ashúú ji meko aké, “Ata me mmée fṣ gebwṳ, njṳgé le unó bi ulú wáwálé.

26 Wáwálé alu nnó mfwa Agripa akaá depṳ ti deko, nkaáwune njṳgé mbṳ nlá pṳ ne eṳ metṳṳ, nende depṳ tíre na depyé fṳ bibíí wṳ.

27 Mfwa Agripa, pṳ ṳkamé ntó depṳ eti bṣò ekpávé Eṣṳwṳ ásámé? Me kaá nnó mfwa akamé.”

28 Ewyage mfwa Agripa agíí Pṳl aké, “Wṳ ṳferé nnó ṳkage pyé me wye tenétené nnó mbé menṳwṳle Kras?”

29 Ne Pṳl ashúú ji meko aké, “Yé ebé le nana, ye meso gébé, nnenemmye mbaá Eṣṳwṳ nnó wṳ ne bṣò ako abi awuú mbṳ me fi nnó debé éké me, yémbò epṳfṳ nnó enyú dekpé denṳ nkane me nkpené.”

30 Pṳl ajṳgé mbṳ, mfwa Agripa, ḡmena Festos, Benise ne bṣò bifṳ ákwilé ka.

31 Ne nṳere ebwṳ ájyé dafyé, ájṳge ne ate aké, “Mende yina apyé fṳ genó eyigé abṳ mangbṳ wṳ ye denṳ manṳpṳe wṳ.”

32 Mfwa Agripa ajṳṳ ne Festos aké, “Mbṳgé mende yina ábṳ danjye ne mecho ewé mbaá mfwa Rom, mbṳ delyaa jíí.”

27

Bṳṳ bee áfṳ ne Pṳl né Rom

1 Nkane ákame nnó deyye, eféé ne deyye kpé esogeka, ewé eyyé melò Itali. Agbaré Pṳl ne bṣò denṳ abifṳ áchye muú kpaá bṣò bee ayi ákuú ji Julyṳs. Ji alu né geluage bṣò bee abi mfwa kpa bṣò Rom.

2 Ne esé ako dekpé esogeka ewé etané melò Adramatim éjye malu yi makpé átárege né gebagé mewaá Esya [Aristakṳs ayi atané melò Tessalonika né gebagé mewaá Masedonia, alu ntó ne esé.]

3 Bii uyyágé esé dekwṳné né Sidṳn. Julyṳs alṳṳ melu ne Pṳl te alyá ji nnó ajye gé ajeé bii nnó áchye ji genó eyigé gelíí jíí.

4 Détánégé Sidṳn delṳ manjye, ne gétúgé mbyo atané esé mbé, degya defé egbe Syaprṳs melò ewé nnyi nenṳṳ ewu mme mbaá ayi mbyo alá pṳ dṳṳ.

5 Esé déchyágé ebṳé mega ewé élu toitoi ne Silisia ne ewe fṳ ewé élu toitoi ne Pamfilya, eféé ne déchwṳ kwṳne né Mira né gebagé mewaá Lysha.

6 Muú kpaá bṣò bee yimbo age esogeka ewécha ewé etané né melò Aleksandra eyje melò Itali, eféé ne afye esé mmu.

⁷ Esé deke perepere né gejamégé ndó, degé efwyale ne délé kwóne melo Snedus. Ndere mbyo alá kamé nnó esé déjye mbe wó, dekwóré defé égbé ewé *Kret melo ewé nnyi nenóó ewú mme, dekoó nechye né Salmone.

⁸ Dekene dejye mapeá mapeá, melo ewé nnyi nenóó ewú ne mme demye kpaá dékwóné nechye eniné ákuú nnó nechye népere, kwókwólé ne melo Lasiya.*

⁹ Esé debó dechó mé gejamégé ndó ne bií kpaá ebi ápyé gepé mashwané ubéé ubi úkoó mé. † Ne Pól achye gejamégé bós majyéé abi alú mmu esogeka aké,

¹⁰ “Anmé ba, ngé nnó mbogé detogé eshye dejyegé gejamé unó unóme nye chóncho ne esogeka ne bós ágbóó nye ntó.”

¹¹ Ye éle Pól ajós depó ti, muú kpaá bós bee afye yeé mekpo wó, akwólé le mekoyi menjamé ne mbós esogeka ájóóge.

¹² Te ndere nechye eniné mbó nela nepó nechye neló neló eniné bós ájwólege gébége gefwene, gejamégé bós akélege nnó esé dejye mbe kpaá te dekwónege nechye eniné ákuú nnó Fonis né melo Kret. Fonis alu mbaá ayi ebéé mega ekaré ufafa upea.

Mbyo nnyi akpa ésonjeka

¹³ Ewyagé mbyo atané nteé ebéé mega aló manchwó ne bós bi álú né esogeka áferége nnó efwó ekwólé ebwó. Ne ebwó áferé dánḡmáa ésonjeka afyé mmu esogeka. Apyegembo, áló manjye mapea Kret melo ewé nnyi ne nóó ewú né mme.

¹⁴ Ewya ye wó, mbyo nnyi atané achwós esé mmye né egbe ebwónye, mbaá ayi nmeé etanege né Kret.

¹⁵ Mbyo nnyi yimbó achwó ado esogeka ayi ánjamé alá kágé bwóle mekpo esogeka nnó ejye mewaá. Ebwó akpe lyaá nnó mbyo akpa éwú.

¹⁶ Ndere dejye dekoó maá melo fó ayi nnyi nenóó ji mme, melo ewémbo ákuú nnó Koda. Ne ndere dekoge maá melo yimbó unó bi úlú wye ugbé mbyo nnyi nnó áchwógé ne eshye. Ne esé demye deja ékpée ewé áshíí né ula esogeka defye mmu.

¹⁷ Apyege mbó, ábané ékpée ne esogeka áwe ne manyíí nnó ekagé ékpée egyale ne esé debó efó nnó esogeka eshulege nye efé kwókwóle ne Lybia ne efáage nye né manchwé usóó ayi átánege né ebéé mega. Eféé ne ebwó anyaa ndeé nnó mbyo akpe mmu ákpa esogeka.

¹⁸ Ndere mbyo nnyi alú kóoge ne eshye, ne bií újyágé ebwó áférege matuú ayi álú mmu esogeka áfómege nnyi nnó ewu efuú.

¹⁹ Bií bimbó ukoóge ne dóndo, bós bi ájáme esogeka ákpa unó bi ápye utóó né esogeka áfumé nnyi.

²⁰ Ne esé déla wyémbo né gejamégé ndó yeé nmeé, yeé ambe dege wó ne mbyo nnyi akpane ésonjeka ejye egbe ewé ne ewé. Ndere mbyo nnyi apyembo, mane magyále esé ne déferé nnó dechwó degbó.

²¹ Nkaáwú ne efó epyé bós álaá mesa né gejamégé ndó. Ewyagé Pól akwilé ka aké ne ebwó, “Anmé ba, mboge enyú debó dewú majyéé ma ne esé dela né Kret, mbó ékpée ne gejamégé unó uchó mbó wó.

²² Ne me nnene enyú mmye nnó dégbaré matóó. Ye muú ayi agbo nye apó wyeé esogeka ewú ewú ne énoóme nye.

²³ Njoge mbó getúge Esówó ayi abó me ne Esówó yi me nnóge ne atóme ekiénné wuú ne utuú ebi njuú. Echwógé etené me nekuné mmye,

* **27:8** Elú wáwálé nnó: Nana gé gébé eyige afofo achwó dóó na. † **27:9** Elú wáwálé nnó: Bii kpaá bina né bó nwe bifo ása nnó élé bií bi ályage menyéé kpékpé.

24 *eké ne me, 'Pól ófógé f́. Ɖenege nyε mbe ushu mfwa Rom. Né uló melu Esowó, ye muú nyú ama ayi agboó nyε apó.'*

25 *Nđere ekíénné ewémbó echwó ne mekomejó yina, nkamé ne Esowó. Ngarege enyú nnó dégbaré matóó dépéle, Esowó apyε nkane ji ajóó.*

26 *Pól ama jóó aké, Mbyo ákpáne nyε esogeka atée né gebage mewaá eyige nnyi nenóó mme."*

27 *Ne ndó ekwónégé efya ne eni, mbyo nnyi akpá esogeka echyá ebéé mega. Ebeé ewémbó ákuú nnó Adraya. Metóó utúú ékwónégé ánjámé esogeka áferége nnó esé delú kwókwólé ne mapea mewaá.*

28 *Ne ebwó ábó manyíí áshíí né genó gefó eyi genóó, áhme mmu nnyi nnó áméé ndere nnyi négomé. Ámegé ágé nnó nelu usaá b́o ratógé uní meso efya. Ewyagé ama méé ne ágé nnó nnyi néla nana usaá b́o ratógé uní meso efya.*

29 *Ngarege ebwó áf́óó nnó mbyo nnyi atene nyε esogeka efé edo né mataá ayi alú mmu nnyi, eféé ne áf́eré b́o dánjmaa esogeka aníí áhímé né mmu nnyi nnó esogeka etené. Apyεge mbó, áshyáge nnó bíí ujjá wáwá.*

30 *Elé ánjámé esogeka ákélege mambó ájye, eféé ne ápwyaa ékpée ashulé né nnyi ne áma aké, ebwó ájye nma genó f́o né mbe esogeka.*

31 *Pól akaá ne ajóó ne b́óó bee ne muú kpaá bwó aké, "Mbógé ánjámé esogeka átanégé, ebyennó muú ayi ápóme nyε apó."*

32 *Pól ajógé mbó, eféé ne b́óó bee ajye sáré manyíí ayi áwélé ékpée wyé. Asórége manyíí yimbo, álya ékpée nnó ejyé.*

33 *Wye ndere bíí uchwó jyaá, Pól ane b́óó ako mmye nnó ányε menyéé, ajógé aké, "Nđó éle mbó efya ne eníí fi eyi degile nnó mbyo nnyi yina abyε nyε, ne ye genó denyé ẃó.*

34 *Ne nnene enyú mmye nnó denyéé eké genó nnó débó eshye, ekage degbó. Ye muú yi mekpó emye nyε ji apó."*

35 *Ajógé mbó abó nto bréd, atamé Esowó, agya geba alo manyéé né mbe ushú ebwó ako.*

36 *Ne ebwó ako agbaré matóó, abó nto bréd ányéé.*

37 *Mpa b́óó ako abi álu mmu ékpée ewena, álu usaá ufya ne uléé meso nekuú ne amá (276).*

38 *Yéndémuú anyé agbeé, ebwó ákpa menyéé yi álaá né mmu esogeka ágbé né nnyi nnó esogeka efuú.*

Ngbannyi apyε esogeka egyalé

39 *Bíí ujjágé, ebwó ákaá f́ó geba eyígé ebwó álú ẃó yémbó ágé nechye né nnyi eni nelú gesó gesó. Eféé ne ebwó amuamé mampyε esogeka ejye né mbále nechye eniné mbó.*

40 *Ne ebwó ásaré manyíí ayi abó áshíí ne uno ebi áhímaa esogeka, ásaré ntó manyíí yi áwélé b́o nsóm abí áhíwólege mekpó esogeka ákwe né nnyi, ama te ndée eyi elú mbe ékpée mfa. Mbyo nnyi akpage ese eféé né delo manjye mapeá mewaá.*

41 *Nđere esogeka ejye, edo né nchwéné usó eni nelú nteé nnyi ne mekpó esogeka ejye kpe né gesó eféé ne esogeka ekwamé. Nđere elu eféé mgbannyi adóo esogeka ewémbó kpaá te egyalé.*

42 *Ne b́óó bee bimbo ákélege manwá b́óó denó ako nnó ekágé ebwó áwó akwó mewaá ne ábó.*

43 *Yémbó muú kpaá bwó abó akelege nnó ekage átá Pól ne agbé ebwó. Ne aké yéndémuú ayi akage ẃó nnyi, abó mbe awó áhya.*

44 *Ne b́óó abi f́ó abi ála káge ẃó ágbaré uba esogeka awó ákwólége ebwó. Wyémbó ne yéndémuú ápyéε ne akwóné mapea mewaá chánéné.*

28

Genó eyi gepyé Pól né melo Malta

¹ Nḡere esé dekwone melo ewe nnyi nenó ewu mme, ápye esé dekaá nnó akuú ewu Malta.

² Bóó bi álú né mbále nnyi ágégé esé, meshwe apye ebwó ne áse esé chánjéné. Ebwó áséné mewε nnó esé déwyagé gétúgέ manaá abó akwené ne gefwene gelú.

³ Deweé etiré mbo desóógé deko, Pól anyweré mechýé deweé afýe mewε ne gelugé mewε gépye gétóo getané né deweé etiré mbo géchwó nó ji né ebwó génii wye.

⁴ Bóó melo ewé ágégé nkane gétóo yimbo génii Pól né ebwó, áló manmené ne ate áké, “Mende yina negbo nekoó ji ame né esogeka ne gabo wuu akámé nnó ji ábé mebe wó.”

⁵ Ne Pól anyigé ebwó wuu gétóo yimbo gétané gékwé mmu mewε eyi gelá pyéé ji genó wó.

⁶ Bóó bina apéle nnó Pól amuále nyε, akwe mme agbó. Ebwó ágégé nnó ye genó eyi gepyé Pól gepó, akwóré mejóó meno áké, “Mende yina alu mbo élé meló.”

⁷ Mfwa Publos ayi ágbare melo ewé, awya dachi ne makóó jii álú kwókwólé ne melo. Agégé esé ase esé chánchá ne debelé ndó eléé né dachi wuu.

⁸ Nḡere delu eféé, Pól awú nnó nte Publos ameé gefwene ne efógéko. Akwilé ajye gé ji ne anere ji ebwó mmye, anemmye mbaá Esowó ne mende yimbo átoó.

⁹ Bóó awúgέ nnó Pól apye mende yimbo átoó, bóó mamée áchwó mbaá Pól ne apye ebwó átoóge.

¹⁰ Ne bóó bimbo ánogé esé dáó. Achýé esé gejamégé unó ne gébégé esé déwúlege, ama chyé esé unó ebi upóge esé né neke eniné mbo.

Pól atané Malta afé Rom

¹¹ Ne amfaá aléé ákoógé, esé deyye dekpe esogeka ewé etané meló Aleksandra ákuú éwú nnó * aló uka ufa. Esogeka ewémbo ebó elú né melu ewé nnyi nenó ewú mme, egilé nnó genome gejjá.

¹² Ne esé dékwónégé né nechye né Sirakos eféé ne débélé wyé ndó eléé.

¹³ Délyágé eféé, dekwóné nechye ne Regum, débélé wyé ndó ama. Bii újyagé mbo atané esé meso nteé nnyi ne éké ékwónege ndó epea, dechwó né Putoli. †

¹⁴ Eféé esé degé bóó Jisós fo abi ánené esé mmye nnó débélé ne ebwó uwyáa uma. Ajógé mbo, esé dekamé, debelé ne délé jyε né Rom.

¹⁵ Nḡere deyyé, bóó Jisós abi álú né Rom awúgέ nnó dechwó, áchwóó gí esé. Débané abifo né ntoné gesegé Apius, débané ntó abifo né melu ewé ankéé ábélege mmu áchyege manka. Gébégé Pól agené ebwó aféé Esowó ne metóó wuu ntó ékwené.

¹⁶ Ne esé dékwónégé né Rom, ályá Pól nnó ajyé béle mbaá ayi ji akélege, áchye muú bee nnó ábámé ji.

Pól akpe deno né Rom

¹⁷ Ebélegé ndó éléé, Pól akuú ákpákpá bóó Jus. Achwógé aké ne ebwó, “Anmé ba, nlu fá nkane muú deno; Apye me né Jerosale afýe né amú bóó Rom ayi nlá mpyé mechó fó mebo wó ewé áwane me.

* **28:11** Elú wáwálé nnó: Aló uka ufa bimbo élé aló uka bóó Rom. Ebwó ákámége Kasto ne Pólos.

† **28:13** Elú wáwálé nnó: Putoli alu ntó meno nechye né gebagé mewaa eyigembo.

18 Bós Rom ágigé me gejamégé bō nkwé, ágé nnó nkwé fō ébé wó nkaáwú ne ábō ákélege manlyá me nnyé gétúgέ nlá mpyé mechō fō mebo éwé áwáne me wó.

19 Yémbō bós Jus áshya nnó aferege me, eféé ne nnyéé ne mpa wa nnó mfwa Rom ápá, yémbō epófō nnó nchwō maáma bós ba mechō mmye.

20 Gé ula bi nkuú enyú nnó esé déjwólé déjós mechō éwé. Manyí ayi áwélé me na élé gétúgέ muú yi esé bós Isréli dégile.”

21 Bós bimbō áshuú ji meko áké, “Esé degé ye bō ηwé abi átané Judiya, yé meko mebomebo ayi akpane getugé jyε ne gabo ayi opye wó.

22 Yémbō esé dekelege manwú eta wyé. Genó gema eyigé esé dékaá gelu nnó yendé mbaá ayi bós ájwólégé, ájoge gabo gétúgέ echomele éwé wó ólú wyéé.”

23 Ajógé mbō, ákwyé bíí ebi átuuge ne Pól. Bíí bimbō úkwónégé, gejamégé bós áchwō áchomé né gepúge Pól ne álō mangaré ébwō mekomejós Éswō né dondo kpaá te nkwale. Agarege ébwō nkane gefwage Éswō gélu. Amuame mampye ébwō nnó ákworé gepoge bwō áfyε matós ne Jisós nkane ájoge né ηwe Mosis ne abi bós ekpávε Éswō.

24 Awúgέ mbō, abifō ákamé ne abifō ákamé fō mekomejós wuú wó,

25 ne álō manye mbeé ébwō ébwō. Gébége ébwō áchwō jyé, Pól ama jóó meko yimbō aké, “Mendoó Ukpea épye gechánchá genó mangaré wáwálé mbaá ukwéne ante nyú ndere Asaya muú ekpávε Éswō nnó asá nnó,

26 ‘Chó garé bós bimbō nnó dewúu nyε lé wú ne dekáge ula, depelé nyé lé péle ne dégéné.

27 Elúmbō gétúgέ bós bina áneá matós dós. Ébwō ágbé ntó matu bwō ne áma mále amε. Apyεmbō nnó ébwō ágegé sé mbaá ne áwugé sé. Mbógé ébwō ákerege meso étá Éswō, apye nyé ébwō átoó.’ ”

28 Ne Pól anere manjós aké, “Enyú debó mankaá nnó abya melóméló yina alerege nkane Éswō aferege bós né éfwyale gabo. Abya melóméló yina ajye nana mbaá bós abi álá pó bós Jus ne áwú nyé ji.”

29 [Pól ajógé mbō, bós Jus álō mantané dafyé, mbeé akwé ébwō ébwó.]

30 Né anmε ápea ayi Pól abelé né gepú eyigé ji achyεge ηka, asle yéndémuú ayi achwō gé ji.

31 Pól álú wyé eféé agarege bós nkane gefwage Éswō gélu ne alerege bós depō etiré Ata Jisós Kras, ajoge depō gbógónó ayi álá pó ne efō metós ne ye muú ayi achyé ji éfwyale apó.

N̄we ayi Pól ásamé mbaá εchomele bɔ́ Kras né Rom

Pól atamege εchomele bɔ́ Kras né Rom

¹ Me Pól, maá defwe Jisɔs Kras, ne nsáme n̄we yina. Eɔwɔ ajya me nnó mbe n̄gbá Jisɔs ne achyɛ́ me utɔ́ nnó ngaregɛ́ abya melóméló wuú.

² Elé abya melóméló yina ne Eɔwɔ anyɛ́ nya meno te gachiú gébégé ji apyɛ́ é bɔ́ ekpávé bií ásamé né mmu n̄we wuú.

³ Abya melóméló yina átome ne Maá wuú, ji alu mpyáne mfwa Devid. Abyé ji ndere mekwáá.

⁴ Mendoó Ukpea aléré ne utó nnó Ji alú Maá Eɔwɔ gébégé apyɛ́ ji akwilé né negbo. Ji yimbɔ́ elé Jisɔs Kras.

⁵ Ne gétú ji, Eɔwɔ aléré me galógáló, ne apyɛ́ nnó me mbe n̄gbá Kras ngaregɛ́ bɔ́ né malɔ́ mme mako nnó áfyɛ́égé metɔ́ ne ji ne áwúgɛ́ ne ji,

⁶ chóncho ne enyú abi Eɔwɔ akuú nnó décho mmye ne Jisɔs Kras.

⁷ Getú eyigémbɔ́ ne nsáme n̄we yina eta nyú ako abi délú né Rom, enyú abi Eɔwɔ ágboó ne enyú dɔ́ ne akuú enyú nnó débɛ́ bɔ́ bií. Nnenemmye nnó Nte sé Eɔwɔ ne Ata Jisɔs Kras álérégé enyú galógáló, ne ápye enyú débɛ́ né neso.

Pól atamege Eɔwɔ gétúgɛ́ bɔ́ Eɔwɔ abi dlú né Rom

⁸ Me mbɔ́ kpe mbe, ntame Eɔwɔ wa gétúgɛ́ enyú ako né genó eyigé Jisɔs Kras apyɛ́ eta sé, né gétúgɛ́ bɔ́ ágaré abya metɔ́ ewé enyú défyɛ́ né Eɔwɔ. Abya yimbɔ́ akɛ akwɔné malɔ́ mme mako.

⁹ Eɔwɔ muú me mpyɛ́ utɔ́ bií ne metɔ́ wa meko, mmye ké mangarégé abya melóméló Maá wuú, alu nte sé wa nnó me mfyɛ́ enyú né mmyemenene ya yéndégébé mpwaaá fɔ́.

¹⁰ Nnenemmye nnó Eɔwɔ apyɛ́ me mkpe n̄ge meti nana manchwɔ́ ge enyú, mbɔ́gɛ́ nnó mbɔ́ ne ji akɛlege.

¹¹ Me nshyagɛ́ manchwɔ́ n̄ge enyú nnó mpye enyú débɔ́ echyɛ́ ewé Mendoó Ukpea echyɛ́égé nnó enyú débɔ́ eshyɛ́ déwɛne né depórɛ́ Eɔwɔ.

¹² Genó eyigé me njógé mbɔ́ gelú nnó esé ne enyú depoógé ate né metɔ́ ewé défyɛ́ né Eɔwɔ. Enyú dékágé poógé me né metɔ́ ewé défyɛ́ né Eɔwɔ me ntó nkágé poógé enyú.

¹³ An̄me ba, nkɛlege nnó enyú dékaá nnó me nshuú ndɔ́, ndɔ́ ne ndɔ́ manchwɔ́ gé enyú, nnó mpye bɔ́ abifɔ́ né melo nyú ntó afyɛ́ metɔ́ ne Jisɔs wye ndere mpyɛ́ né malɔ́ ayifɔ́ ayi bɔ́ abi alá pɔ́ bɔ́ Jus. Yémbɔ́ kpaá te nana n̄ge fɔ́ meti manchwɔ́ n̄ge enyú wó.

¹⁴ Genó eyigé me mbɔ́ mampye gelú nnó me mbɔ́ mangaré abya melóméló mbaá bɔ́ abi ágene gen̄gbɔ́ ne abi álu amɛ gemua abi ákaá genó ne abi alá akágé.

¹⁵ Ndere elúmbɔ́, nshyagɛ́ dɔ́ mangaré enyú abi délú né Rom abya melóméló.

¹⁶ Néndé mmye egboó fɔ́ me mangaré abya melóméló. Ji ne awyaá utó Eɔwɔ ébi uferegɛ́ yéndémuú ayi áfyɛ́ metɔ́ ne Jisɔs né éfwyale gabo. Elɔ́ mbe ne bɔ́ Jus ekwɔné mbaá bɔ́ Grek.

¹⁷ Abya melóméló yina agaregɛ́ ndere Eɔwɔ apyɛ́ nnó esé debɛ́ cho. Eɔwɔ apyɛ́ mbɔ́, mbɔ́gɛ́ défyɛ́gɛ́ metɔ́ ne ji te ula ulɔ́ kpaá te kwyakwya, ndere

asame né mmu ημε Εσωωω nnó, “Muú ayi Εσωωω apyεé ji abεé cho gétúgέ áfyεé metóó ne ji abóó geηwá.”

Εσωωω achyεge nyε εfwyale mbaá bóó abi ápyεé nchyε

18 Εσωωω alere ndere metóó εσοó ji né mfaánebuú ne bóó abi ápyε gabo ne nchyε. Nchyε ayi bóó bina ápyεé ágbεé nnó bóó ákágé fó wáwálé ayi mekomejóó Εσωωω aleregé.

19 Εσωωω achyεgέ nyε εbwó εfwyale néndé yéndégenó εyigé muú abóó mankaá né depóre Εσωωω, εbwó ákaá me geji. Εσωωω jimboó apyεé εbwó ákaá geji.

20 Εbwó ákágé gá fó gemεge bwó né mbaá gabo ayi εbwó ápyεé, néndé te gébé εyigé Εσωωω akwyεé mfaá ne mme, bóó ábó ákágé kaá gefógέ muú ayi ji alú né mbaá unó bi ji akwyεé yé élé alá agené fó ji ne ame. Unó bina ne uleregé utó bíí εbi ula ubyεé ne uleregé ntó nnó ji alú Εσωωω wáwálé.

21 Εbwó akaá Εσωωω, yέmbó áchyεgέ fó ji enógé εwé abóó manchyε ji. Yé mantamege ji atamegέ fó. Yέmbó ákwe kenékéné né uferé bwó ne matóó bwó ákwe kendeé eké gemua.

22 Εbwó aké awyaá défóó, yέmbó alú lé ukekené bóó.

23 Εbwó ályaá manógé Εσωωω muú alá gboó, alá nógέ lé aló uka abi áfulé akwaá bóó ágboó, dénywone, menya uká, ne eyi ekene uwya mme.

24 Ndere elúmbó, Εσωωω alyage εbwó nnó ápyεgέ gekwekwe gepó ne nnó apyεge unó bi uchyεgέ mekpo unóó né mbaá ate.

25 Εbwó áshya mankame ne wáwálé ayi atome ne Εσωωω, alá ákame lé ne genó eyi gebyó. Εbwó ánógé ne áfεgέ lé unó bi Εσωωω akwyεé. Ashya manógé Εσωωω jimboó muú akwyεé unó bina. Ji alu muú ayi εsé débóó manógé te kwya kwyaá. Amen.

26 Gétúgέ ubobo unó bina εbi εbwó ápyεé, Εσωωω alyage εbwó nnó abo mmwólé mampyεgέ depóre ubele etiré dégboó mmyε. Andée bwó ályaá gefógέ ubelé εbi abóó mambεlegé ne ande, alá belé lé ne ate andée.

27 Wyεmbó ntó ne ande ályaá mambεlege ne andée, alá belé élé ne ate ande. Ande ápyεé ubobo unó bi ugboó mmyε ne ate ande. Getu εyigέmbó, εbwó ambóó ákuú εfwyale né gemεge bwó εwé εbwó abóó mangε gétúgέ gabo bwó.

28 Te mbaá εbwó áshya mamfere genó eyi gelú chó eyi getome ne Εσωωω, Ji alyage nnó εbwó áfεrege lé unó uboubó ápyεgέ unó bi muú alá bóó mampyεgέ wó.

29 Matóó bwó agbeé ne nchyε ufóó ufóó. Apyεé gabo, ányεé manwaá, apaá bóó, áfyεé ame né unó bóó bi cha, áwane bóó, ámmyεé mammyε, ábwólege bóó, átéε wyε lé gabo ne bóó, ne ájógé bóó mesomeso.

30 Achóó mabó ate, ápaá Εσωωω, áwyaá neηa, ábwεge mmyε, ádoó εbwó εwóme, ákwyεge mati make ayi ápyεé nchyε, áwuú fó ne ante ne amma bwó.

31 Alú unkekene bóó. Anyégémeno nnó ápyεé genó, ápyεé fó geji. Agené fó bóó meshwe, ábálege matóó ne bóó.

32 Yé lé εbwó ákaá chanéné nnó εbé Εσωωω eké bóó abi ápyεé ufóó unó bina abó mangbo, εbwó ápyε fó lé ubiubi, áfεgέ ntó bóó abi ápyεé ubi.

2

Εσωωω asóó nyε mpa yéndémuú

1 Ngarege enyú abi désoó mpa bóó, dékágé gá fó gemεgέ nyú gébégέ déke désoó mpa, yé debε ndé ufóó bóó. Mbó ne elú wáwálé ne enyú ako néndé ndere enyú désoó mpa yimbó, mbó ne enyú ambóó ntó dékwene mpa gétúgέ nnó enyú ambóó abi délú ampáne mpa dépýεé ntó wyεé ufóó unó εbimbó.

² Esé dékaá nnó Esɔwɔ asɔɔ mpa wuú cho mbaá bɔɔ abi ápyéé ufɔɔ unó bina.

³ Enyú déferé nnó déké déjógé nnó bɔɔ abi ápyéé ufɔɔ unó bina ákwe mpa ne enyú ambɔɔ ntó déké dépyéé wyéé ubi dékágé bo unɔɔ mpa Esɔwɔ?

⁴ Waá enyú débyaa mbɔ élé galógál ayi Esɔwɔ aleregé, dépɔ etiré ji abyaa ne metɔɔ ewé ji ákogé? Waá enyú dékaá fɔ nnó galógál ayi Esɔwɔ aleregé alú nnó apye enyú dékwɔré matɔɔ nyú délyaa gabo wɔ?

⁵ Yémbɔ enyú denɔɔ matɔɔ ne détoó mekpo. Ndere elúmbɔ, enyú dépye mbɔ lé nnó né bií bi Esɔwɔ alerege nye metɔɔ usɔɔ wuú mbaá bɔɔ abi ápye gabo, ji áchyéé enyú efwyale ewé eɲea kpaá épwɔ. Ne ji asɔɔ nye mpa wuú cho.

⁶ Néndé Esɔwɔ achyége nye yéndémuú nsa ayi akwane ne ji né unó bi ji apyéé.

⁷ Né mbaá bɔɔ abi ákogé metɔɔ ápyéé wye galógál ne bɔɔ, ákelegé nnó Esɔwɔ achyéé ebwɔ ɲɔ, enógé ne genwá eyigé alá gboó, Esɔwɔ apye nye ebwɔ abo genwá eyi gélagé byé.

⁸ Yémbɔ mbaá bɔɔ abifɔ abi atée lé gemege bwɔ, áshyá manwú genó eyi gelú cho ne ápye élé unó bi úlú gyéé, metɔɔ esɔɔ nye Esɔwɔ ne ebwɔ, achyéé ebwɔ efwyale.

⁹ Ne efwyale ne ubalé ubeé nye dɔɔ né mbaá yéndémuú ayi apyéé gabo, elo mbe né mbaá bɔɔ Jus ekwɔné mbaá bɔɔ Grek.

¹⁰ Yémbɔ yéndémuú ayi apye unó bi úlú cho, Esɔwɔ achyégé nye ji ɲɔ, enógé ne nesa, elo né bɔɔ Jus ekwɔné mbaá bɔɔ Grek.

¹¹ Mbɔ ne elu néndé Esɔwɔ agyale fɔ aɲgya ne muú fɔ.

¹² Bɔɔ abi alá kaá ebe Esɔwɔ wɔ, ápyege gabo ánóme mme detu ndere bɔɔ abi alá kaá ebe Esɔwɔ wɔ. Ne bɔɔ abi ákaá ebe Esɔwɔ, ápyegé gabo, Esɔwɔ áɔɔ mpa bwɔ ndere ebe eɲɔ.

¹³ Bɔɔ abi áwuú lé ebe wuú ne alá pyéé fɔ genó eyigé ebe eɲɔ, Esɔwɔ ágarege fɔ nnó alú cho né mbe ushu wuú. Yémbɔ bɔɔ abi áwuú ebe ne ápyéé genó eyigé eɲɔ, ebwɔ ne Esɔwɔ ágarege nnó alú cho né mbe ushu wuú.

¹⁴ Bɔɔ abi alá pɔ bɔɔ Jus, ákaá fɔ ebe Esɔwɔ wɔ. Yémbɔ áké ápyéé genó eyigé ebe eɲɔ alá kágé, álerege nnó ákage genó eyi gelú cho ne eyi gelú gyéé, yé lé ebwɔ alá pɔ ne ebe.

¹⁵ Gepógé bwɔ gelere nnó genó eyigé ebe ekelegé, gelú né mmu matɔɔ bwɔ. Ne matɔɔ bwɔ ntó ágaregé nnó genó eyina gelú wáwálé, te mbaá gébé eyifɔ ufere bwɔ ugarege ebwɔ nnó alu gyéé, gébé eyigé fɔ ugarege ebwɔ nnó alú cho,

¹⁶ mbɔ ne ebeé nye né bií bi Esɔwɔ apyéé nye Kras Jisɔs asɔ mpa bɔɔ néndé ji akaá unó bi úlú bibíí né ufere akwaá. Mbɔ ne abya melómélú ayi me ngarege áɲɔ.

Ndere bɔɔ Jus alú ne ebe

¹⁷ Mbɔgé wɔ alú muú Jus, ne olyíí mmye ne ebe Mosis, adoo ebwɔ ewome nnó alú muú Esɔwɔ.

¹⁸ Nkaá genó eyigé Esɔwɔ ákelege nnó wɔ apyége, akaá ntó genó eyi gelú cho ne eyi gelú gyéé gétúgé alere wɔ ebe.

¹⁹ Ne akaá ntó nnó wɔ ne ojamé bɔɔ ame nónómé meti ne alú eke genɲɔ mbaá bɔɔ abi alu né gemmua.

²⁰ Wɔ ofere nnó okágé chyéé majye mbaá ukenkene bɔɔ ne alerege bɔɔ abi alá ákage depɔré Esɔwɔ. Ne ofere nnó ebe ewé wɔ akaá ewyaa defɔɔ deko chóncho ne wáwálé meko.

²¹ Wɔ muú oyyéé bɔɔ majyéé, wɔ ntó achyége fɔ geme jye majyéé? Wɔ ogarege bɔɔ nnó, ájogé fɔ eɲo, yémbɔ wɔ mbɔɔ oɲɔ.

²² Wɔ ɔké bɔɔ ákwege fɔ ulɔ, wɔ mbɔɔ ɔkwene. Ɔpaá aló uka yémbɔ ɔjɔɔ ɛjɔ né matoɔ bɔwɔ.

²³ Wɔ ɔdoɔ ɛbɔwɔ ɛwɔme nnó ɔkágé mabe ɛsɔwɔ, yémbɔ ɔchyege ɛsɔwɔ mekpɔ unɔɔ gétúgɛ ɔkwene mabe jíí,

²⁴ néndé asá né mmu ηwe ɛsɔwɔ nnó, “Bɔɔ abi alá pɔ bɔɔ Jus, áchɔɔ mabo ɛsɔwɔ gétúgɛ genó ɛyigé ɛnyú bɔɔ Jus dépyéé.”

²⁵ Mansɔ muú nsɔ nnó abe muú Jus, alú genó gelógélɔ mbɔgɛ muú aké abelege mabe ɛsɔwɔ. Yémbɔ mbɔgɛ ɔla ɔbelege mabe ɛsɔwɔ, alú wye eké muú ayi alá asɔɔ ji nsɔ wɔ.

²⁶ Mbɔgɛ muú ayi alá asɔɔ ji nsɔ wɔ aké abelege mabe ɛsɔwɔ, nnó ɛsɔwɔ asele fɔ ji nnó alú wye eké muú ayi asɔɔ ji nsɔ?

²⁷ Nɔdere elúmbɔ, bɔɔ abi alá asɔɔ ɛbɔwɔ nsɔ wɔ, yémbɔ ábelegé mabe ɛsɔwɔ, ɛbɔwɔ alerege nye ɛnyú nnó dékwe mpa, néndé yé lé ɛnyú déwyaá mabe ɛsɔwɔ né ηwe ne asɔ ɛnyú nsɔ dékwene áji.

²⁸ Muú ayi alu muú Jus wáwálé apɔ fɔ ayi awyaá geloge bɔɔ Jus né meko menyammye. Yé nsɔ ayi wáwálé apɔ fɔ genó ɛyigé afyéé muú né mmye bɔɔ ágene.

²⁹ Muú ayi alú muú Jus wáwálé alú élé muú ayi asɔɔ ji nsɔ ayi metɔɔ, mmye eké Mendoɔ ɛsɔwɔ ɛpyéé nnó ji akwɔre metɔɔ wuú abe cho né mbɛ ushu ɛsɔwɔ. Elé Mendoɔ ɛsɔwɔ ne ɛpyéé utɔɔ bina ɛpɔfɔ mabe ayi asame mme. Yéndemuú ayi akwɔré né gefɔɔ ɛyina, alu muú ayi ɛsɔwɔ ne afégé ji, ɛpɔfɔ wye lé akwaá.

3

¹ Nɔdere mecho ɛwéna elúmbɔ, ndé nsa ayi muú abɔɔ mbɔgɛ abege muú Jus? Ne ndé galógálɔ ayi muú abɔɔ mbɔgɛ asɔgɛ ji nsɔ?

² Galɔ galɔ alu dɔɔ mambɛ muú Jus. Genó ɛyigé mbe gelu nnó ɛsɔwɔ afyé mekomejɔɔ wuú né amu bɔɔ Jus.

³ Ne mbɔgɛ ɛbɔwɔ ápyéé fɔ genó ɛyigé ɛsɔwɔ akelege nnó ɛbɔwɔ apyεge, nnó ɛsɔwɔ apyεé fɔ genó ɛyigé ji anyémeno nnó apyεé?

⁴ Chacha. yé lé ekage be nnó yéndemuú alú muú gebyɔ, ɛsɔwɔ ajógé wye wáwálé. Asá né mmu ηwe ɛsɔwɔ nnó, “Bɔɔ agené nye nnó genó ɛyigé wɔ ɔjógé gelú cho ne ɔpagé mpa wyeé, ɔkwilege.”

⁵ Yémbɔ mbɔgɛ gabo ayi ɛsé depyéé alere ndere ɛsɔwɔ alu cho, ndé genó ɛsé dékágé jɔɔ? Nnó ɛsɔwɔ apɔ fɔ cho manchyéé ɛsé ɛfwyale gétúgɛ gabo ayi ɛsé dépyéé? (Ge mbɔ ne bɔɔ abifo ajógé).

⁶ Ekágé be fɔ mbɔ! Mbɔgɛ nnó ɛsɔwɔ apɔ fɔ cho, ɛpyéémbɔ nnó ne ji asɔ mpa bɔɔ mme?

⁷ Muú fɔ akágé nyegé wye mbeé aké, “Mbɔgɛ gebyɔ ɛyigé me mbyógé gepye nnó bɔɔ age nnó ɛsɔwɔ ajógé wáwálé, ne gepye ji abɔɔ ηgɔ, ulannó ne ɛsɔwɔ agarege nnó me nlú gyéé né gabo ayi mpyéé?”

⁸ Bɔɔ abi áferege mbɔ aké, “Nɔdere dépyéé gabo, mbɔntɔ ne galógálɔ achwɔɔ.” Bɔɔ abifo áchɔɔ me mabo aké ge mbɔ ne me ngarege. ɛsɔwɔ achyege nye ɛbɔwɔ ɛfwyale ɛwé ɛkwane ne ɛbɔwɔ.

Yé muú ayi alu cho né mbɛ ushu ɛsɔwɔ apɔ

⁹ Ne nana yé? Nnó ɛsé bɔɔ Jus dépwɔ bɔɔ abi alá pɔ fɔ bɔɔ Jus? Chacha. Me ngaré me nnó bɔɔ mme yé bɔɔ Jus ne bɔɔ Grek gabo abɔ ɛbɔwɔ deba.

¹⁰ Elú wye ndere asame né mmu ηwe ɛsɔwɔ nnó, “Yé muú ayi alú cho né mbɛ ushu ɛsɔwɔ apɔ, yé ama apɔ.

¹¹ Yé muú ama ayi akágé wáwálé ayi atome ne ɛsɔwɔ apɔ ne yé ama ayi akelege mankwɔlege ɛsɔwɔ apɔ.

12 Βού ako átí meso ne Εσωω, εβώ ako áfe gyεέ, yé muú ama ayi apye galógáló apó ηgba yé ama apó.

13 Mejóó εwé εtanege εβώ né meno ελύ εκέ gebe gebogebo εyi getanege né mmu menome. Manóme bwó agarege ελέ gebyó gejigeji. Mejóó εwé έtánege εβώ né ubó meno ελύ εκέ nchye uto.

14 Mekomejóó ayi atanege εβώ meno agbeé ne ulwεre ne nchye.

15 Manwá muú alu εβώ wáwá.

16 Yéndé mbaá ayi εβώ ajyεέ, áchóó bwó ne apyεέ εβώ ágene εfwyale.

17 Εβώ akágé fó ndere abeé né nesó.

18 Εβώ anógé fó Εσωω chacha.”

19 Nana dékaá nnó yéndégenó eyigé ebe ejógé etomé ne bwó abi ebe ewémbo εgbarege εβώ, nnó εgbege mano bwó abi akεlege nnó agame gemεge bwó ne nnó εpye yéndémuú akpe né unóó mpa Εσωω.

20 Yé muú ayi abeé cho né mbe ushu Εσωω gétúgé apye genó eyigé εbέ εjóó apó, néndé εlé gétúgé dékaá ebe ne dékaá nnó dépyεé gabo.

Εσωω aléré εsé meti εwé dékage tane né εfwyale

21 Yémbo nana Εσωω alere εsé meti εwé ji apyεέ bwó áβεé cho né mbe ushu wuu. Εβóó fó mecho mampye ne ebe mambelé wó, yé εlé genó eyigé ebe Mosis ne bwó εκpávέ Εσωω abóó me mbe ajóó.

22 Εσωω apyεέ bwó áβεé cho né mbe ushu wuu gébégé áfyεgé metóó ne Jisós Kras. Εσωω apyεmbo mbaá bwó ako abi áfyεέ metóó ne Jisós, ágyale fó áηgya.

23 Néndé bwó ako ápye gabo, ne ákwóne se mambo ηgó Εσωω wó.

24 Yémbo né ulóó melu Εσωω, ji apye εβώ atene cho né mbe ushu wuu ndere εchye εwé ji achyεge gétúgé uto Kras Jisós ebi úwené gemε gesé.

25 Εσωω achyεέ Jisós ndere gepe. Ji apyεmbo nnó ase manoó mií apye nnó bwó áfyεé metóó ne Jisós. Εσωω apyεmbo manleré nnó ji alú cho, néndé nya mbembe, ji ako metóó abya gabo ayi bwó ápyεέ.

26 Εσωω apyεmbo manleré né gébé eyigé na nnó ji alu cho ne nnó bwó áfyεge metóó ne Jisós, ji apyεé εβώ áβεé cho né mbe ushu wuu.

27 Ne nana ndé genó eyigé εsé dékágé do εbwó εwóme nnó dépyεgé ne Εσωω apyεέ εsé delu cho? Ye genó gepó, néndé mamferé muú né εfwyale apóóf gétúgé galógáló ayi ji apyεέ, εlé gétúgé áfyεέ metóó ne Kras Jisós.

28 Ndere εlúmbó, dékaá nnó muú abeé cho né mbe ushu Εσωω gétúgé áfyεέ metóó ne Jisós, epóóf gétúgé ábélege ebe.

29 Waá nnó, Εσωω alu lé ayi bwó Jus εβώ εβώ? Nnó ji apó fó ntó Εσωω ayi bwó abi álá pó bwó Jus? Wáwále alu.

30 Te mbaá Εσωω alu ama, ji apye nye bwó áβεé cho né mbe ushu wuu mbógé áfyεge metóó ne Jisós. Yé asó εβώ nso, yé ásoó εβώ nso wó.

31 Ndere εlúmbó, εlé défyεé metóó ne Jisós, nnó déjóó nnó ebe εfu se yé genó wó? ηgba wó. Ebe ελύ genó ne débó manógé εwu.

4

Démé mecho εwéna ne gekwenege Nte sé Abraham

1 Ndere mecho εwéna εwé etome ne mambe cho né mbe ushu Εσωω, ndé galógáló ayi εsé dékágé jóó yé nnó ákwólé Abraham gekwenege nte sé ndere akwaá ákelege?

2 Mbógé nnó Εσωω abó apyεέ ji abe cho né mbe ushu wuu gétúgé utoó ulóóló ebi ji apyεέ, mbó ji abó awyaá genó eyigé ji akágé doó εbwó εwóme. Yémbo ji apó ne genó eyigé ji akágé doó εbwó εwóme né mbe ushu Εσωω.

³ Asa né mmu ηwe Εσωω nnό, “Abraham áfyεé metάό ne Εσωω, getú eyigémbα Εσωω ase nnό ji alu cho né mβε ushu wúú.”

⁴ Muú apyεgέ utάό achyεge ji ηka, eji epόfά ndere εchyε ewé achyεgέ muú detú. Elú elé genό eyigé ji abάό mansε gétúgέ utάό ebi ji apyεé.

⁵ Yémbα muú ayi álá líf fά mmyε né utάό ulάúló ebi apyεé, ne áfyεé lé metάό ne Εσωω muú awyaá utο mampyεé bάό abi apyεé gabo abε cho né mβε ushu wúú, Εσωω aselé nnό muú yimbα alu cho né mβε ushu wúú gébégé áfyεé metάό ne ji.

⁶ Wyεmbα ntό ne mfwa Devid ájάό aké, metάό megάmegά eja nnό ne muú ayi Εσωω asele nnό alu cho né mβε ushu wúú, yémbα épά fά elé gétúgέ utάό ulάúλό ebi ji apyεé.

⁷ Ajάό aké, “Metάό megάmegά eβεé ne bάό abi Εσωω ájinte gabo ayi ebwά apyεé, ne ábyaá ji.

⁸ Metάό megάmegά eβεé ne muú ayi Εσωω asele nnό apyεé fά gabo wά.”

⁹ Ndere elúmbα, nnό metάό megάmegά ewéna elú lé ne bάό abi áσάό ebwά nsα ebwά ebwά, waá elú ntό ne abi álá áσάό ebwά nsα wά? Εsé déjógé me nnό Abraham áfyεgέ metάό Εσωω ase nnό ji alu cho né mβε ushu wúú.

¹⁰ Ndé gébé mechά ewéna epyε? Gemεgέ nnό asα nya Abraham nsα, waá gébégé áσάό me ji nsα? Elé gemεge nnό asα ji nsα, epόfά gébégé áσάό me ji nsα.

¹¹ Nsα ayi áσάό Abraham alu elé gelo eyi gelε nnό Εσωω abα me mβε ase nnό Abraham alu cho ndere afyεé metάό ne ji gemεge nnό áσα ji nsα. Epyεmbα nnό Abraham abε nte bάό ako abi áfyεé metάό ne Εσωω ayi álá asάό ebwά nsα wά. Ndere elúmbα, Εσωω asele ntό ebwά nnό alu cho né mβε ushu wúú.

¹² Ne Abraham alu ntό gekwenege nte bάό abi álá áσάό ebwά nsα jiji wά, yémbα áfyεé ntό metάό ne Εσωω wyε ndere gekwenege nte se Abraham afyεé gemégé nnό asα ji nsα.

¹³ Εσωω anyé nya meno ne Abraham ne upyáne bíí, nnό mme yina abεé nyε awu bwά. Menomenyεé ewéna épόfά gétúgέ Abraham apyεé genό eyigé eβε ejάό, elé gétúgέ Abraham áfyεé metάό ne Εσωω, ne ji aselé nnό Abraham alu cho.

¹⁴ Mbάgέ eβεé nnό genό eyigé Εσωω anyémeno, achyεgέ lé mbaá bάό abi áβελεge eβε, mbα metάό mamfyε ne Εσωω epά yé ne nsa, ne menomenyεé Εσωω elú lé detú.

¹⁵ Gétúgέ genό eyigé eβε ejάό Εσωω alerege metάό usάό wúú mbaá bάό abi álá ákwálege ewú. Ne mbάgέ eβε ela epά, muú ntό ákwene fά eβε.

¹⁶ Ndere elúmbα, genό eyigé Εσωω anyémeno nnό apyεé, gekene ne metάό mamfyεé ne ji. Ge mbα ne elú nnό, genό eyigémbα gepyε gétúgέ Εσωω alome melu. Ne ji alerege ebwά melu mbaá baá Abraham ako. Ne baá Abraham épά fά bάό abi áβελεge eβε ewú ewú, álu ntό bάό abi áfyεé metάό ne Εσωω ndere Abraham abα afyεé nya. Gé mbα ne elú néndé Abraham alu nte mbaá esé ako abi défyεé metάό ne Εσωω.

¹⁷ Ne elú wyε ndere ásame né mmu ηwe Εσωω nnό, “Me mpyε nnό wά abε nte gejamégé bάό né gejamégé malα.” Ne Abraham alu nte se esé ako né mβε ushu Εσωω, muú yi Abraham áfyεé metάό ne ji. Εσωω muú apyεé bάό ákwilege né negbα, ajógé genό eyi gebo gela gepo gelu.

¹⁸ Εσωω ájógé mbα, Abraham akamé, ne anεré metάό nnό genό eyigé Εσωω anyémeno, gepyε nyε, yé elé elú eké epόfά kάkage nnό genό yimbα gepyε. Ne Abraham alu nte gejamégé bάό né gejamégé malα wyε ndere Εσωω ajάό nnό, “Upyáne byéé ubeé nyε gejamεgejame eké ambe né mfaánebuú.”

19 Ne Eṣṣṵwṵw ájǵǵé mbo Abraham aboó fṵ gepwa mamfyε metṵṵ ne ji wṵ, yé elé ji akaá nnó ákage byε se maá gétúgέ ákwṵné usaá aṅme uta, ne mendée wuú Sara ntó alu menkwṵw mendée.

20 Abraham alyaá fṵ mamfyε metṵṵ ne Eṣṣṵwṵw wṵ, ne apó ne dembyṵw né genó eyigé Eṣṣṵwṵw anyémeno nnó apyεé. Yémbṵw metṵṵ ewé ji afyεé ne Eṣṣṵwṵw etóṵ wyε toógé ne aféége Eṣṣṵwṵw,

21 néndé ji akaá chanéné nnó Eṣṣṵwṵw apyεé nyε wyε genó eyigé ji anyémeno nnó apyεé.

22 Gé ula bi Eṣṣṵwṵw asele nnó Abraham alu cho né mbe ushu wuú, gébégé ji afyεé metṵṵ ne ji.

23 Mekomejṵṵ yina ayi ásame né mmu ṅwe Eṣṣṵwṵw nnó, “Eṣṣṵwṵw ase nnó Abraham alu cho né mbe ushu wuú”, ása fṵ lé mampóṵ Abraham jimbií wṵ,

24 ása ntó mampóṵ esé abi Eṣṣṵwṵw apyεé nyε nnó débe cho né mbe ushu wuú mbogé défyεé metṵṵ ne ji muú apyεé Ata sé Jisṵs akwilé né negbo.

25 Eṣṣṵwṵw achyεé ji nnó agbo gétúgέ gabo sé ne apyε ji akwilé né negbo nnó apyε esé débe cho né mbe ushu wuú.

5

Esé déwyaá nesṵ ne nechóchṵ gétúgέ Eṣṣṵwṵw apyεé esé délu cho né mbe ushu wuú

1 Te mbaá Eṣṣṵwṵw apyε esé detene cho né mbe ushu wuú gébégé défyεé metṵṵ ne Jisṵs, esé délu nesṵ ne ji gétúgέ genó eyigé Ata sé Jisṵs Kras apyεé.

2 Ne gétúgέ esé défyεé metṵṵ ne ji, Eṣṣṵwṵw apyε esé dége meti ewé ji alerege esé galǵǵál ayi dégene mbo nana. Nṵdere elúmbṵw esé déwyaá metṵṵ megómégṵ gétúgέ déneré metṵṵ nnó débṵṵ nyε ntó ngṵ ayi Eṣṣṵwṵw awyaá.

3 Genó eyigé fṵ ntó eyigé esé déwyaá metṵṵ megomegṵ wyεé gelu nnó, dégene efwyale yémbṵw dékaá nnó efwyale ewémbṵw epyεé elé nnó esé dékógé metṵṵ.

4 Metṵṵ mekogé epyεé esé débeé ne gepṵ gelǵǵél. Gepṵ gelǵǵél gepyεé esé dénerge metṵṵ nnó Eṣṣṵwṵw achyεge nyε esé genó eyi ji anyémeno.

5 Metṵṵ ewé dénerge ne Eṣṣṵwṵw ebéé fṵ detu néndé Mendoó Ukpea epyεé gejegé Eṣṣṵwṵw gegbeé esé né matṵṵ. Ne Mendoó Ukpea ewémbṵw elé echyε ewé Eṣṣṵwṵw achyεé esé.

6 Néndé né gébé eyigé esé déla dékágé póṵ fṵ gemεge esé, Kras achwṵ wyε né gébé eyigémbṵw eyigé Eṣṣṵwṵw abo ajyaá, agbo mampóṵ esé boó abo.

7 Ejwεrege ne muú akame nnó agboó gétúgέ muú ayi alu cho né mbe ushu Eṣṣṵwṵw, yé elé muú ayifṵ ákagé kame mamgbo gétúgέ muú ayi awyaá gepṵ gelǵǵél.

8 Yémbṵw Eṣṣṵwṵw alere nnó ji abṵ gejeé ne esé, néndé yé né gébé eyigé esé delu dépyεé wyεé gabo, Kras agbo gétúgέ sé.

9 Eṣṣṵwṵw ake ne manoó Jisṵs mampyε esé débe nana cho né mbe ushu wuú. Genó eyi gepwṵṵ amu gelu nnó Eṣṣṵwṵw akene nyε ne Jisṵs áfere esé né metṵṵ usṵṵ wuú.

10 Esé debṵ delú boó máwámé Eṣṣṵwṵw, yémbṵw gétúgέ negbone maá wuú, ji apyε esé dényεé nesṵ ne ji. Ne te mbaá esé dényεé nana nesṵ ne Eṣṣṵwṵw genó eyi gepwṵṵ amu gelu nnó, aferege nyε wyε esé né efwyale gabo gétúgέ Kras muú alu mbe.

11 Ebyεé fṵ mbo wṵ, esé déwyaá ntó metṵṵ megómégṵ ne Eṣṣṵwṵw gétúgέ genó eyigé Ata Jisṵs Kras apyεé. Ji apyεé esé dema dényεé nesṵ ne Eṣṣṵwṵw.

Adam achwṵ ne negbo, Kras achwṵ ne genwá

12 Gabo achwó fa mme gétúgé muú ama. Ne gabo achwó ne negbo. Gétúgé gabo, negbo nesane mbaá meko néndé yéndemuú apyéé gabo.

13 Gemege nnó Eṣṳwṳ achyéé ebe mbaá Mosis, bṳṳ ápyéé me gabo, yémbṳ, Eṣṳwṳ áse fṳ nnó bṳṳ ápyéé gabo wṳ néndé abṳ alu dafyéé ebe.

14 Yémbṳ ṳṳ né gébége Adam ṳkwṳné eyigé Mosis, bṳṳ ako ágbo yé ebe lé bṳṳ abi alá ápyéé gabo eké ayi Adam wṳ. Mmye ké ebwṳ áshya fṳ manwú ne genó eyi Eṣṳwṳ ajṳṳ wṳ. Né mati ayifṳ Adam afu muú ayi achwṳṳ nye.

15 Yémbṳ eṣhye ewé Eṣṳwṳ achyeye bṳṳ detu epṳfṳ eké gabo ayi Adam apyéé. Wáwálé elú nnó gejamége bṳṳ ágbo gétúgé gabo ayi muú yimbṳ ama apyéé, yémbṳ galógál ayi Eṣṳwṳ alerege aja kpaá apwṳ amu. Ne wye mbṳ ntó ne eṣhye ewé ji achyegé gejamége bṳṳ detu gétúgé galógál ayi muú yimbṳ ama alerege ejame dṳṳ. Ne muú yimbṳ elé Jisṳs Kras.

16 Eṣhye ewé Eṣṳwṳ achyegé bṳṳ detu elú cha ne gabo ayi muú ama apyéé. Ne gétúgé gabo yina, Eṣṳwṳ asṳ mpa nnó bṳṳ ako ákwe. Yémbṳ yé elé gabo ayi esé dépyéé ajame dṳṳ, Eṣṳwṳ apyéé esé délu cho né mbe ushu wuú gétúgé galógál ayi muú ama aleré.

17 Elú wáwálé nnó gétúgé gabo ayi muú ama Adam apyéé, bṳṳ ako ágbo. Yémbṳ genó eyi gepyéé gétúgé genó eyi muú ama, Jisṳs Kras apyéé gelṳ kpaá gepwṳ yéndégenó. Ne gelu nnó Eṣṳwṳ alerege nye gejamége galógál mbaá bṳṳ ne apye nye ebwṳ átene cho né mbe ushu wuú. Ne bṳṳ bimṳṳ ako ábéé nye né geṅwá eyi gepwṳṳ amu.

18 Wye ndere gabo ayi Adam apyéé, apyéé bṳṳ ako ákwene mpa, mbṳntó ne galógál ayi Jisṳs Kras aleré, apyéé Eṣṳwṳ agaré bṳṳ nnó ákwe mpa wṳ achyéé ebwṳ geṅwá eyi gélagé byé.

19 Néndé ndere muú ama alá awu ne Eṣṳwṳ wṳ apyéé gejamége bṳṳ ála bṳṳ abi ápyéé gabo, mbṳntó ne gétúgé muú ama yi áwuú ne Eṣṳwṳ, Eṣṳwṳ apyéé nye gejamége bṳṳ álaá cho né mbe ushu wuú.

20 Ebe epye gabo ama aja lé dṳṳ. Yémbṳ yéndé mbaá ayi gabo ajame dṳṳ, Eṣṳwṳ ntó alerege wye galógál wuú gejamegejame.

21 Epyembṳ, nnó ndere gabo awyaá uto ebi achwṳṳ ne negbo, galógál ayi Eṣṳwṳ alerege apyéé nnó bṳṳ ábṳ cho né mbe ushu Eṣṳwṳ abṳ geṅwá eyi gélagé byé gétúgé genó eyigé Jisṳs Kras Ata sé apyéé.

6

Bṳṳ abi áchome mmye ne Kras áwyaá geṅwá

1 Esé déjṳgé mbṳ nnó yé né mechṳ ewéna ewé mengaré mbṳ enyú. Nnó déjyeye wyéé mbe mampyeye gabo nnó Eṣṳwṳ alerege esé galógál wuú gejamegejame?

2 Cha oo! dékágé pye fṳ mbṳ. Né mechṳ gabo, esé degboṳ me debye ne ji. Epyémbṳ nnó ne démma déjyéé wye mbe mampyeye gabo?

3 Enyú dékaá nnó áwyaá esé ako manaá Eṣṳwṳ nnó décho mmye ne Kras Jisṳs. Manaá ami áwyaá mbṳ esé maléré nnó esé ntó dégbo uluá ne ji.

4 Ndere elúmbṳ, ánií esé ulua ne Kras gébége áwyaá esé manaá Eṣṳwṳ ami maléré nnó esé degbo ulua ne ji. Epyembṳ nnó ndere Nte se Eṣṳwṳ asele uto bií apyéé Jisṳs Kras akwilé né negbo esé ntó debe ne geṅwá eyi geke.

5 Néndé, te mbaá esé déchomé mmye ne ji né gefage negbo eníne na, elú wáwálé nnó esé ntó déchome nye mmye ne ji dékwilé né negbo ndere ji akwilé.

6 Dékaá nnó Eṣṳwṳ awṳ gekwenege gepṳ sé né mfaá gekwa ne Kras. Ji apyembṳ nnó áchṳ gekwenege gepṳ eyimbṳ eyi gebṳ gepyéé esé dépyéé gabo nnó débeye se áfwé mbaá gabo.

7 Néndé, muú agbogé, atane né defwere gabo.

8 Ne te mbaá esé dégboó ulua ne Kras, dékamé nnó dénye nyé genwá ne ji.

9 Esé dékaá nnó Kras akwilé né negbo, ndere elúmbó, ji amagé gbo sé, ne negbo ntó nepó sé ne uto né genwá ji.

10 Negbo eníne ji agboó, agbo damáa abyé ne gabo. Ne genwá eyigé ji awyaa nana alu choncho ne Esɔwɔ.

11 Mbɔntó ne enyú débɔ́ manséle gemége nyú nnó degbo mɛ débye ne gabo, ne nana déwyaá genwá, délu choncho ne Esɔwɔ gétúgɛ déchomé mmye ne Kras Jisɔs.

12 Ndere elúmbó, dékamege sé gabo abɔ enyú deba né gegboghoge menyammye nyú nnó apye enyú dépyege ubobo unó bi menyammye akélege nnó dépyege.

13 Délyage fɔ́ nnó mmwólé mampye gabo ese uto gepage menyammye fɔ́ nnó gebɛ genó eyigé enyú déselé dépyeé nchye. Chyegé lé gemége nyú mbaá Esɔwɔ ndere bɔ́ abi ji áfere ebwɔ́ né negbo nnó ákrɛ né genwá. Chyegé yéndé gepage menyammye nyú mbaá Esɔwɔ nnó dépyege elé unó bi úlú cho.

14 Néndé gabo apó sé ne uto né genwáge enyú gétúgɛ nnó depɔ́ sé né amu ebe, déla lé né amu galógáló ayi Esɔwɔ álerege.

Esé délu mampyege wye unó bi úlú cho

15 Ndé genó esé debɔ́ mampyege yé? Nnó esé dépyege wye gabo elé déla depɔ́ sé né amu ebe, délaá né amu galógáló ayi Esɔwɔ alerege? Cha oo.

16 Dékaá fɔ́ nnó déchyege gemége nyú mbaá muú nnó déwúgɛ lé ne ji ndere áfwe, délu mbɔ́ lé afwe mbaá muú yimbo wó? Enyú débɛ́ge fɔ́ áfwe manwúgɛ ne gabo, áchwɔ́ enyú ne negbo. Débɛ́ge afwe manwúgɛ ne Esɔwɔ ji apyeé enyú débɛ́é cho né mbe ushu wúú.

17 Yémbɔ́ matame mabe ne Esɔwɔ néndé nya mbembɛ enyú débɔ́ delu afwe mbaá gabo, nana enyú délé wúgɛ ne matɔ́ nyú mako wáwálé ayi áleré enyú.

18 Esɔwɔ aferé enyú né uto gabo ne nana déla áfwe mbaá Esɔwɔ mampyege lé genó eyi gelú cho.

19 Gógé me njɔ́ mechɔ́ ewéna ndere akwaá ájógé, néndé unó ujwerege enyú mankaá. Wye ndere nya mbembɛ enyú déchyeé upɔ́ menyammye nyú délaá áfwe mampyege gekwekwe gepɔ́ ne nchye gejamégejamé, mbɔntó ne nana débɔ́ manchyeé menyammye nyú meko mbaá Esɔwɔ ndere áfwe mampyege unó bi úlú cho nnó debe bɔ́ ukpea.

20 Gébégé enyú debɔ́ delu áfwe mbaá gabo, enyú debɔ́ debɔ́ yé gébé mampyege unó bi úlú cho.

21 Ndé nsa ayi enyú débɔ́ débɔ́ né ubobo unó bi enyú debɔ́ dépyeé né gébé eyigémbo, ebi nana upyeé nnó mekpo unɔ́ egbare enyú? Nsa ayi muú abɔ́ kwyakwya né unó biña elé negbo.

22 Yémbɔ́ nana Esɔwɔ afere enyú né gabo. Enyú dela lé áfwe mbaá Esɔwɔ, ne nsa ayi débɔ́ wyeé alu nnó enyú débɛ́é bɔ́ ukpea ne kwyakwya enyú débɔ́ ntó genwá eyi gélágé byé,

23 néndé nsa ayi muú abɔ́ gétúgɛ apyeé gabo elé negbo. Yémbɔ́ echye ewé Esɔwɔ achyege detu gétúgɛ déchome mmye ne Ata se Kras Jisɔs elé genwá eyi gélágé byé.

¹ Me njógé mechò ewéna ne enyú abi dékaá me ebe. Añme ba, enyú ako dékaá me ebe. Nnó dékaá fò nnó ebe egbarege muú élé gébégé ji abege mebe wó?

² Dékágé meé mechò ewéna ne mendée menò. Ebe egarege nnó mendée menò abò mambè wye ne menò wuú né gébé eyigé menò wuú abeé mebe. Ne mbógé menò wuú agbógé ebe ewé echomé ji ne menò wuú elyage ji ala mmyemmye jí.

³ Ndere elúmbò, mbógé menò wuú alu mebe ne alyaa ajyee bele ne menò ayicha, ájógé nnó akwe ulò. Yémbò mbógé menò wuú agbogé, ebe emage gbaré sé ji ne abagé menò ayicha ájógé fò nnó akwe ulò.

⁴ Añme ba, wymbò ntó ne epyee ne enyú. Né mechò ebe enyú dégbo me débye ne ewú néndé enyú delú upò menyammye Kras. Ne nana enyú delú bòó muú ayi akwilé né negbo, nnó délerege ulò melu gétúgé dépyee utò mbaá Esòwò.

⁵ Gébégé esé delú dépyee unò ndere gekwenege gepò sé gékélégé, ebe ebwyeé mmwólé mampyegé gabo emmyee amu ne menyammye sé nnó dépyege ubobo unò bi uchwó esé ne negbo.

⁶ Ne nana Esòwò afere esé né amu ebe, néndé dégbo me débye ne ebe, genó eyi gégbaré esé eké bòó denò. Epyembo nnó, dépyege sé utò Esòwò ndere ásame né gekwenege ebe, dépyege élé né meti meke ndere Mendoó Ukpea epogé esé nnó dépyege.

Ebe Esòwò elerege nnó esé dépyee gabo

⁷ Déjógé mbò nnó yé? Nnó ebe ewú ambòó elú lé gabo? Cha oo. Yémbò wáwálé alu nnó ebe ne epyee me nkaa genó eyigé ákuú nnó gabo. Mbógé ebe, ebé danjòó nnó, “Ófyege fò amé né genógé muú yicha,” mbò me mbò nkágé fò ndere afyee amé né genógé muú yicha.

⁸ Yémbò élé gétúgé ebe ewéna ne gabo agene meti abweé me yéndé gepò eyigé nfyee amé né unò bò né yéndé meti ne mmwólé mampyege ufòufò uboubo unò. Ebe ebé dampò, mbò gabo alu élé gegbogoge genó.

⁹ Me mbò mpò me ne efwyale gébégé nla nlú danjkaá genó eyigé ebe ekelege nnó pye. Yémbò gébégé nkaa genó eyigé ebe ekelege nnó me mpye nla muú ayi apyee gabo.

¹⁰ Ndere elúmbò, me mgbo. Esòwò achyee ebe nnó bòó abò gerwá, yémbò echwò me lé ne negbo,

¹¹ néndé gabo age meti né ebe abwalé me, ne awá me.

¹² Ndere elúmbò, ebe ewu ambòó élé ukpea ne yéndégenó eyigé ewú egarege gelú cho ne gelome.

¹³ Nnó genó gelógéló gechwò me lé ne negbo? Cha oo! Elé gabo ne abò akene ne genó gelógéló achwò me ne negbo. Epyeémbò nnó dékaá gefoge genó eyigé gabo alu. Ndere elúmbò, ebe epye esé dékaá nnó gabo abò kpaá apwò amu.

Bòó Kras áwyá ummye mmummu

¹⁴ Esé dékaá nnó ebe elú genó gelógéló néndé etané mbaá mendoó Esòwò. Yémbò me nlú lé mekwaá. Me nlá eké mefwè mbaá gabo.

¹⁵ Me nkágé fò genó eyigé me mpyee néndé genó eyigé me nkelege mampye geji fò wó me mpyee wó. Yémbò eyigé me mpaá geji ne me mpyee.

¹⁶ Nana mbógé me nké mpyee élé genó eyi me nla nkelege, ebyennò nkamé nnó ebe elome.

¹⁷ Ndere elúmbò, epófò me mbòó ne mpye genó eyigémbò élé gabo ayi alú me né mmye ne apye geji.

18 Nkaá nnó yé genó gelógéló eyi getanege né metóó wa gepó, mmye ké né gekwenege gepó ya. Me nwyáá metóó mampye genó gelógéló yémbó nkágé pye fó geji.

19 Galógáló ayi me nkelege mampye, mpye fó ji yémbó me mpyeé gabo ayi me nla nkelege fó mampye.

20 Ne mbógé me mpyeé élé genó eyi me nlá nkélege fó mampye ebyennó me fó wó mpye geji wó, élé gabo ayi alu me mmye ne apyeé geji.

21 Ndere elúmbó, nge nnó ela me eké ebe fó, nnó yéndégébé nké nkelege mampye genó eyi gélú cho, gabo akwá me ushu.

22 Né mmu metóó wa, me ngboó mampyegé élé genó eyi ebe Esówa ejóó.

23 Yémbó nkaá nana nnó ebe ewé egbare menyammye wa elu cha ne ebe ewé egbare metóó wa. Ne ebe ewémbó ewé egbare menyammye wa élé gegboghoge gepó ya. Emmyeé ne ebe Esówa ewé me mgboó ne ewú. Elé ewú ne etene me nnó mmpyegé gabo. Ndere elúmbó me nla eké mewé mbaá gegboghoge gepó ya.

24 Eh, meshwe apyeé me ne gemé ya. Ndé mutú ákágé fere mbó nye me né menyammye yina ayi átene me né negbo?

25 Ntamege Nte sé Esówa néndé élé ji mbií ne ákágé fere me né negbo eníné na gétúgé genó eyigé Jisós Kras Ata sé apyeé.

Ndere elúmbó, né metóó wa elu me nnó mpyege genó eyigé ebe Esówa ekelege. Yémbó gekwenege gepó ya gekelege élé nnó me mpyege genó eyi getené me né gabo.

8

Genwá eyigé Mendoó Ukpea echyege muú ayi afyéé metóó ne Kras

1 Nana bóó abi áchomé mmye ne Kras Jisós ákwene fó mpa Esówa,

2 néndé gétúgé me nchome mmye ne Kras Jisós uto bi Mendoó Ukpea echyege, ufere me né uto gabo ne uto negbo nnó mbé mebe.

3 Ebe ékágé fere fó esé né uto gabo néndé esé depó ne eshye mambebe ewú. Yémbó Esówa abelé unéé mamfere esé né uto gabo. Ató Maá wuú fa mme ne menyammye ne gepó wye eké awese ne ji afú esé bóó abi dépyeé gabo. Ne achyéé Maá wuú yina ndere gepé nnó anere ne gabo ayi esé dépyeé.

4 Esówa apyembo nnó, esé abi dela dépyeé fó unó ndere gekwenege gepó sé gekelege, dépyeé lé ndere Mendoó Ukpea echyegé esé uto, dépyege unó bi ulú cho ndere ebe ekelege nnó dépyegé.

5 Bóó abi apyeé unó ndere gekwenege gepó bwó gekelege, anerege matóó bwó né mbaá unó bi gekwenege gepó gekelege. Yémbó bóó abi apyeé unó ndere Mendoó Ukpea ekelege, áneré matóó mampyegé lé unó bi Mendoó Ukpea ekelege.

6 Mampyege unó bi gekwenege gepó gekelege achwáó ne negbo. Yémbó mampyege unó bi Mendoó Ukpea ekelege achwáó ne genwá eyi gélágé byé ne neso.

7 Bóó abi ápyeé unó bi gekwenege gepó gekelege átenege ukáó ne Esówa, ebwó abélégé fó ebe Esówa. Ne wáwálé alu nnó ebwó ákágé bele yé ewú.

8 Ewéna eleré nnó bóó abi apye lé unó bi gekwenege gepó gekelege, ákágé pye fó metóó ego Esówa.

9 Yémbó enyú dépyeé fó unó bi gekwenege gepó gekelege. Dépyeé lé unó bi Mendoó Ukpea ekelege, te ndere Mendoó Esówa elú enyú né mmye. Ne yéndémuú ayi álá pó ne Mendoó Kras né mmye apó fó muú Kras.

10 Yémbó, Kras abege ne nyu, yé élé menyammye nyú agboó nye gétúgé gabo ayi dépyeé, mandoó nyú ábéé abe gétúgé Esówa apyeé enyú delú cho né mbe ushu wuú.

11 Mbɔgɛ Mendoɔ Ɛsɔwɔ muɔ apye Jisɔs akwilɛ nɛ negbo elɔ enyɔ mmye, ji muɔ apyɛ Kras Jisɔs akwilɛ nɛ negbo achyɛgɛ nyɛ ntɔ menyammye nyɔ ayi ɔgboɔ genwá nɛ uto mendoɔ wuu ɛwɛ elɔ enyɔ nɛ mmye.

12 Nɔdere elɔmbɔ, aɲme ba, ɛsɛ dɛwyaá genɔ ɛyigɛ débɔɔ mampye. Yɛmbɔ gepɔ fɔ nnɔ dépyɛgɛ unɔ bi gekwenege gepɔ geklege nnɔ dépyɛgɛ,

13 nɛndɛ mbɔgɛ enyɔ deké dépyɛgɛ unɔ bi gekwenege gepɔ geklege nnɔ dépyɛgɛ, enyɔ dégboɔ nyɛ. Yɛmbɔ Mendoɔ Ɛsɔwɔ apyɛge enyɔ délyagɛ ubobo unɔ bi menyammye akɛlege kanƙa, débɔɔ genwá ɛyi gela gebyɛɛ.

14 Bɔɔ ako abi Mendoɔ Ɛsɔwɔ elerege ɛbwɔ genɔ ɛyigɛ abɔɔ mampye ne alu baá Ɛsɔwɔ,

15 nɛndɛ Mendoɔ ɛwɛ Ɛsɔwɔ achyɛɛ enyɔ, apyɛɛ fɔ nnɔ enyɔ débe áfwɛ, dema defɔge ɛfɔ. Mendoɔ ɛwɛmbɔ apyɛɛ lé nnɔ enyɔ debe baá Ɛsɔwɔ. Mendoɔ ɛwɛmbɔ ne apyɛɛ nnɔ ɛsɛ dékuu Ɛsɔwɔ nnɔ, "Nte! Nte!"

16 Mendoɔ Ɛsɔwɔ chɔncho ne mandoɔ sé ágarege nnɔ ɛsɛ delú baá Ɛsɔwɔ.

17 Tɛ mbaá ɛsɛ delú baá Ɛsɔwɔ, ɛsɛ dényɛɛ nyɛ yéndɛgenɔ ɛyigɛ ji anyɛmeno nnɔ achyɛgɛ bɔɔ bií. Ne yéndɛgenɔ ɛyigɛ Ɛsɔwɔ ábelege mbaá Kras, ɛsɛ déchome nyɛ mbwa ne ji mambɔ ubi, nɛndɛ mbɔgɛ ɛsɛ ntɔ dégene ɛfwyale ndere ji, débɔɔ nyɛ ntɔ gefɔge ɲɔ ayi ji abɔɔ nyɛ.

Ngɔ ayi bɔɔ Ɛsɔwɔ abɔɔ nyɛ mesɔ gébé

18 Mfere nnɔ ɛfwyale ɛwɛ ɛsɛ dégene mbɔ nana, dékágɛ mɛɛ fɔ ɛwú ne ɲɔ ayi Ɛsɔwɔ alerege nyɛ ɛsɛ,

19 nɛndɛ yéndɛgenɔ ɛyigɛ Ɛsɔwɔ akwyɛɛ geshyage gegilé mangɛ bií ɛbi Ɛsɔwɔ apyɛɛ bɔɔ ákaá gefɔɔ ɛyigɛ baá bií alu.

20 Ɛsɔwɔ apyɛ unɔ uko ɛbi ji akwyɛɛ uchage, ɛpɔfɔ nnɔ ubi ambɔɔ ne ukɛle nnɔ ɛbe mbɔ, elɛ Ɛsɔwɔ muɔ akwyɛɛ ubi ne apyɛɛ nnɔ ɛbe mbɔ. Apyɛ mbɔ ne umɛɛ nnɔ,

21 unɔ uko ɛbi ji akwyɛɛ, ji aferege nyɛ ubi nɛ amu unɔ bi uchɔɔ ubi. Ne ula nyɛ mmyemmye bwɔ nɛ gefɔɔ ɛyi gepwɔɔ amu wye ndere baá Ɛsɔwɔ alaá nyɛ.

22 Ɛsɛ dékaá nnɔ kpaá tɛ fina unɔ bi Ɛsɔwɔ akwyɛɛ uko ukpeɛ gétúgɛ ubale ɛbi ubi uwuu wye ndere mendɛe awuu ubale nebyɛɛ.

23 Ɛpɔfɔ unɔ bi Ɛsɔwɔ akwyɛɛ ubiubi ne ukpeɛ gétúgɛ ubale ɛbi ubi uwuu. Yɛ ɛsɛ ntɔ abi Ɛsɔwɔ achyɛɛ Mendoɔ Ukpea ndere genɔ ɛyi ji abɔɔ mbɛ achyɛɛ, dékpeɛ ntɔ nɛ mmu matɔɔ sé ndere dégilɛ bií ɛbi Ɛsɔwɔ agarege nyɛ gbɔgɔnɔ nnɔ ɛsɛ delú baá bií, awenɛ gemége sé, afere menyammye sé meko nɛ ɛfwyale.

24 Nɛndɛ elɛ gétúgɛ dénerɛ metɔɔ ne Ɛsɔwɔ ne ji afere ɛsɛ nɛ ɛfwyale gabo. Yɛmbɔ mbɔgɛ nnɔ ɛsɛ débɔ mɛ genɔ ɛyigɛ dénerɛ metɔɔ wyeɛ, mbɔ metɔɔ ɛwɛ ɛsɛ dénerɛ mbɔ, abɔ akuú sé nnɔ metɔɔ menerege. Ndɛ muɔ sé ayi anerege metɔɔ mangɛ genɔ ɛyigɛ ji agene mɛ?

25 Yɛmbɔ mbɔgɛ dénerɛge metɔɔ mangɛ genɔ ɛyigɛ dela délu danɲe, dékógɛ metɔɔ dégilɛ mangɛ geji.

26 Nɔdere dégilɛ, mbɔntɔ ne Mendoɔ Ukpea epogɛ ɛsɛ nɛ mbaá genɔ ɛyigɛ ɛsɛ dela depɔ ne ɛshye mampye. Ɛsɛ dékágɛ fɔ ndere débɔɔ manɛmmye, yɛmbɔ elɛ Mendoɔ Ukpea ne ɛne mmye gétúgɛ sé mbaá Ɛsɔwɔ, ekpeɛ ne uchu mejɔɔ ɛbi mekwaá alá ákágɛ jɔɔ.

27 Ɛsɔwɔ muɔ akágɛ genɔ ɛyi gelú nɛ matɔɔ akwaá, ákágɛ genɔ ɛyi gelu Mendoɔ Ukpea nɛ metɔɔ nɛndɛ Mendoɔ Ukpea ɛne mmye gétúgɛ bɔɔ Ɛsɔwɔ ako ndere Ɛsɔwɔ akɛlege.

28 Ne ɛsɛ dékaá nnɔ yéndɛgenɔ ɛyi gepyɛɛ, gepye utɔɔ ulua manchwɔ ne galɔgalɔ mbaá bɔɔ abi abɔɔ gejeɛ ne Ɛsɔwɔ, ɛbwɔ abi ji akuú nnɔ ápyɛgɛ genɔ ɛyigɛ ji akɛlege.

²⁹ Bɔɔ abi Ɛsɔwɔ abɔ me mbe akaa nnɔ ábɛɛ nyɛ abii ebwɔ ntɔ ne ji abɔɔ me mbe aɣa te gachií nnɔ ábɛ eké Maá wuu. Apyɛ mbɔ nnɔ Maá wuu abɛ Maá mbe mbaa geomégé ate aɣme.

³⁰ Ne bɔɔ abi ji abɔɔ me mbe aɣaa, ebwɔ ne ji akuu nnɔ abɛ bɔɔ bii. Bɔɔ abi ji akuu, ebwɔ ntɔ ne ji apyɛ nnɔ átene cho né mbe ushu wuu. Ne bɔɔ abi ji apyɛ átene cho né mbe ushu wuu, ebwɔ ntɔ ne ji apyɛ nnɔ ábɔ ɣɔ.

Ɛsɔwɔ abɔɔ gejeɛ ne bɔɔ gétúgɛ Kras

³¹ Ndé genɔ cha ɛsɛ dékágé shuu né mecho ɛwéna? Mbogé Ɛsɔwɔ abege ne ɛsɛ, ndé muu ákágé pwo ɛsɛ?

³² Ɛsɔwɔ agbaré fɔ Maá wuu nnɔ achwogé wɔ, yémbo achyɛɛ ji nnɔ achwɔ agbo gétúgɛ ɛsɛ ako. Te ndere ji achyɛɛ ɛsɛ maá wuu, elú wáwálé nnɔ achyɛgɛ nyɛ ɛsɛ yéndégenɔ eyi dékelege nnɔ débɛ gefɔ eyi ji akélege nnɔ débɛ.

³³ Ndé muu ákágé shulé ndo mbaa bɔɔ abi Ɛsɔwɔ áɣaad nnɔ abɛ abii? Yé muu apɔ, néndé elé Ɛsɔwɔ jimbɔ ne apyɛɛ ebwɔ átene cho né mbe ushu wuu.

³⁴ Ne ndé muu yé ákágé garé nnɔ ɛsɛ dékwe mpa? Yé muu fɔ apɔ, elé Kras Jisɔs ne agboɔ gétúgɛ sé Ɛsɔwɔ apyɛ ji akwilé né negbo, ajwólé né melú enogé né ɛgbe ebwɔnyɛ Ɛsɔwɔ anenemmyɛ gétúgɛ sé.

³⁵ Genogé fɔ gepɔ eyi gékágé kare ɛsɛ ne gejeɛ eyigé Kras abɔɔ ne ɛsɛ? Nnɔ elé ɛfwyale, waá ubalé, mammyɛ ayi bɔɔ ámmɣɛɛ amu ne ɛsɛ, waá mesa ayi déjwɔlege. Mandée ayi álii ɛsɛ, waá manɔɔ negbo ami dégene waá ɛfwyale ɛwé ɛtene ɛsɛ né negbo?

³⁶ Elú wyɛ ndere ásámé né mmu ɣwe Ɛsɔwɔ nnɔ, “Gétúgɛ enyú ɛsɛ dégene manɔ negbo yéndégébé, ne ásele ɛsɛ eké magɔɣme ayi ábele manwa.”

³⁷ Ngba, yé elé unɔ bina upyɛɛ ɛsɛ, ɛsɛ démmɣɛ me dépwɔ né uto Kras muu abɔɔ gejeɛ ne ɛsɛ.

³⁸ Nkaá chanéné nnɔ yé genɔ gekage kare fɔ ɛsɛ ne Kras, yé ebelé negbo, yé genwá, yé makiénné Ɛsɔwɔ, yé álo nchye, yé unɔ bi upyɛ mbɔ nana, yé ebi upyɛ nyɛ meso gébé, yé álo áto áto,

³⁹ yé ebele unɔ bi ulú te mfaánebuu, yé ebi ulú melɔ áwu bɔɔ, yé genɔ gefɔ né unɔ bi Ɛsɔwɔ ákwɣɛɛ eyi gekágé kare ɛsɛ né gejeɛge Ata se Kras Jisɔs nnɔ Ɛsɔwɔ abogé fɔ gejeɛ ne ɛsɛ gétúgɛ Ata se Jisɔs gepɔ.

9

Ɛsɔwɔ áɣaad bɔɔ bii

¹ Me njógé wáwálé ndere muu ayi áchomé mmyɛ ne Kras mbyogé fɔ gebyɔ. Mendoo Ukpea apyɛɛ me nkaá né metɔɔ wa nnɔ genɔ eyigé njógé gelú wáwálé nnɔ,

² Me nɣya geomégé mesome ne ubalé ebi ula ubyɛɛ né metɔɔ wa,

³ gétúgɛ bɔɔ ba. Ebo ebe yé nnɔ mfaánebuu abɔ ashulé lé me mmyɛ, mfa mbwa ne Kras gétúgɛ bɔɔ ba, aɣme ba abi détane melɔ ema, mbogé ɛwémbo ékágé pyɛ ebwɔ átané né ɛfwyale.

⁴ Ebwɔ álu bɔɔ Isrɛli. Ebwɔ ne Ɛsɔwɔ áselé nnɔ ábɛ baá bii. Aleré ebwɔ ɣɔ wuu. Anyémemo menyé geɣame ne ebwɔ, achyɛɛ ebwɔ mabe jí, aleré ebwɔ ndere ábɔɔ manogé ji, ne ashuu nnɔ apyɛ nyɛ ebwɔ geɣame unɔ.

⁵ Ebwɔ alu upyáne ukwene ante bɔɔ Ɛsɔwɔ abi áwuú nya ebwɔ ɣɔ. Kras ndere mekwá alu muu melɔ bwɔ. Ji alu Ɛsɔwɔ ayi abɔɔ yéndégenɔ, déféɛ ji te kwɣakwya Amen.

⁶ Yémbo epɔfɔ nnɔ Ɛsɔwɔ apyɛɛ fɔ genɔ eyi ji anyémemo nnɔ apyɛɛ ne bɔɔ Isrɛli wɔ néndé epɔfɔ yéndémuu ayi ábyéné ji né melɔ Isrɛli ne alu muu Ɛsɔwɔ wáwálé.

7 Ne epófs ntó bós ako abi alú upyáne Abraham ne alu bós Esɔwɔ. Esɔwɔ ajɔ́ lé ne Abraham nnó, “Upyáne ebi menyéé meno nnó nchyege nye wɔ ukene nye lé ne Asek.”

8 Ewéna elere nnó epófs bós abi ábyené ebwɔ ndere akwaá ábyéne baá ne alu bós Esɔwɔ. Elé abi akene ne menomenyéé ewé Esɔwɔ anyéé ne alu baá Abraham wáwálé.

9 Ge genó eyigé menomenyéé ewémbo ejɔ́ na, eké, “Wyeé né gébé eyigé na ñme eníne cha me mmage kere fa, ne Sara abyéne nye maá mende.”

10 Epó fɔ wye ewéna ewú ewú, Rebeka ntó abyé ufa ne muú ama. Muú yimbo alu nya lé gekwenege nte sé Asek.

11 Gemége nnó ábyé baá bina apea yé gemége nnó ebwɔ ápye genó gelógéló yé eyi gebogebo, Esɔwɔ akaá me ula bi ji ajyaá bós bíí, épó fɔ gétúgέ utó ulóuló ebi bós ápyéé, elu elé ndere ji akuú bós bíí.

12 Ne ji agaré Rebeka aké, “Maá wye ayi mbe akpane nye defwe mbaá ayi akwólégé jí.”

13 Elú wye ndere ásamé né mmu ñwe Esɔwɔ nnó, “Me mbo gejeé ne Jakɔb, nkii fɔ Esao.”

Esɔwɔ áps fɔ ne angya

14 Ewéna déjógé mbo nnó yé? Nnó Esɔwɔ apye fɔ genó eyigé gelu cho? Cha-o.

15 Esɔwɔ ajɔ́ nya ne Mosis aké, “Me ñgene nye meshwe ne bós abi nkelege mangé meshwe, ne ñlerege nye uló melu ne bós abi nkelege manleré.”

16 Ndere elúmbó, Esɔwɔ ajyaá fɔ bós ndere akwaá ákelege wɔ, yé ebelé gétúgέ genó eyigé ebwɔ ápyéé. Ji ajyaá bós gétúgέ meshwe ayi ji agene bós.

17 Asá né mmu ñwe Esɔwɔ nnó Esɔwɔ ajɔ́ ne Fero aké, “Me mpye wɔ ɔlu mfwa gétúgέ nkelege nnó nke ne wɔ ñleré uto ba mbaá bós ne nnó, mpye ñgo wa ásané né malɔ mme meko.”

18 Ndere elúmbó, Esɔwɔ agene meshwe ne yéndémuú ayi ji akelege ne achyege mekpo meto mbaá yéndémuú ayi ji akelege manchyéé.

19 Ndere ñjɔ́ mbo, enyú abifó dégígé nye me déké, “Ebege mbo ula nnó Esɔwɔ ámagé shulé bós ndo né mbaá unó bi ebwɔ ápye? Nde muú ákágé tene ukɔlo ne Esɔwɔ nnó apyégé fɔ genó eyi ji akelege?”

20 Yémbo wɔ mekwaá ɔlu waá ayi ɔshugé Esɔwɔ meko? Gejégé meséé eyigé muú akwyége gekwilégé fɔ gegii muú ayi akwyéé geji nnó, “Ulanno wɔ akwyéé me nnó mbe na?”

21 Yé ewú ema ebe nnó muú ayi akwyéé ubi awyaá uto mansé nemé, akwyéé ujeé meséé upea, abelé gema nnó bíí kpaá ne afyéé menyéé wyeé, abelé eyi fɔ nnó ányégé menyéé wye yéndé bíí.

22 Gefágé genó eyina ntó ne Esɔwɔ apyéé. Ji abo ake aleré metó usó wuú ne bós abi ápye gabo ne nnó apye ntó bós ákaá uto bíí. Yémbo ji akóo metó dɔ́ ne bós bímbó abi ji alerege nye ebwɔ metó usó wuú. Ebwɔ bina álu bós abi elú me nno áchóó nye ebwɔ chóó.

23 Esɔwɔ apyémbo ntó gétúgέ ji abo alu manlere gekpekpegé ñgo wuú mbaá esé ako abi ji abelé me nnó agene esé meshwe. Esé bina ne délu bós abi ji abóó me mbe ajyaá nnó débo ñgo,

24 yé elé esé abi ji akuú. Epófs wye lé eta bós Jus ebwɔ ebwɔ, áku ntó bós abi alá ps bós Jus.

25 Ne elú wye ndere ji ajɔ́ né mmu ñwe Hosya nnó, “Me nkuú nye bós abi abo alá áps fɔ bós ba, nnó bós ba, ne bós abi me mbo nla mbóó gejeé ne ebwɔ wó, nkuú nye ebwɔ nnó bós ba abi gejeé.”

26 Ne wye né mbaá ayi ji abo ajɔ́ ne ebwɔ aké, “Enyú depó fɔ bós ba, Esɔwɔ muú alu mebe akuú nye ebwɔ nnó baá ba.”

²⁷ Asaya ajóó nya kenké atóó ne bóó Isrēli aké, “Yé bóó Isrēli ája ábé eké gesóó mbalé ebéé mega, élé ukeké bóó né geluage bwó ne átanenge nye né efwyale gabo,

²⁸ néndé Esówó asóó nye mpa fa mme wáwá ne dama te kwyakwya.”

²⁹ Elú wye ndere Asaya abó ajóó ntó aké, “Mbógé Esówó ayi ábóó utó uko abe danlyáá esé mbeé upyáne ebifo, mbo bwyé esé ntó abó ánómé, eké meló Sodom ne meló Gomora.”

Bóó Isrēli dkámé f3 abya melómél3 w3

³⁰ Déjógé mbo nnó né mecho ewéna yé? Nana déjóóge nnó bóó abi alá p3 bóó Jus, ebwó abi abó alá ámmye f3 mambé cho né mbé ushu Esówó w3, Esówó apye ebwó atene cho né mbé ushu wúú gébégé áfyéé metóó ne ji,

³¹ ewé bóó Isrēli bóó abó ámmye nnó Esówó ápye ebwó ábé cho né mbé ushu wúú gétúg3 ábélege ebe, áge f3 meti mampye yéndégenó eyi ebe ejóó w3.

³² Ulannó ebwó alá áge meti mambé cho né mbé ushu Esówó w3? Elé gétúg3 ebwó ámmye mambé cho ewé alá fyéé f3 metóó ne ji w3. Ebwó áferé nnó ápyeégé utóó ulóól3 ákágé beé cho. Ndere elúmbó, ebwó ákparé né mfaá “Ntaá eníne nepyéé bóó ákparege ákwene.”

³³ Elú wye ndere asame né mmu nwe Esówó nnó, “Gege me mbelege mbo ntaá né meló Sayon eníne nepyéé nye ebwó ákparege, etarave ewé epyéé nye bóó ákwene. Yémbó yéndémuú ayi áfyéé metóó ne ji akpane f3 mekpo unóó.”

10

¹ Anme ba, genó eyigé me nshyage ne metóó wa meko ne mmyemenene ya mbaá Esówó gétúg3 bóó ba gelu nnó Esówó áferé ebwó né efwyale gabo.

² Me nkágé ngaré wáwálé nnó ebwó akpane gechyeé né depore Esówó yémbó ebwó akágé f3 ndere ebwó ábóó mampyege utóó Esówó.

³ Ebwó akágé f3 meti ewé Esówó apyéé bóó abéé cho né mbé ushu wúú ne ammye élé mankwye ewé bwó meti mambé cho. Ewéna eléré nnó ákwólegé f3 meti ewé Esówó apyéé bóó abéé cho.

⁴ Kras anere yéndégenó eyi getome ne ebe nnó, yéndémuú ayi áfyéé metóó ne ji abe cho né mbé ushu Esówó.

Yé muú f3 ap3 ayi Esówó alá aferege ji né efwyale

⁵ Mosis asa ato ne meti ewe ebe epye bóó abe cho aké, “Yéndémuú ayi ábélege mabe ako abóó genwá.”

⁶ Yémbó ása né mmu nwe Esówó átoó ne meti ewé Esówó apye bóó abi áfyéé metóó ne ji ábéé cho aké, w3 ofyegé metóó ne Esówó nnó apye w3 abe cho né mbé ushu wúú, “Ógigé f3 né metóó wye nnó, Ndé muú akwómé mbo nye né mfaánebuú?” (Mmye ké mampye Kras ashulé mme.)

⁷ “Yé mangii nnó, Ndé muú ajyéé mbo nye né meló aló?” (Mmye ké mampye Kras akwilé né negbo.)

⁸ Genó eyigé nwe Esówó ajógé gelu nnó, “Mekomejóó Esówó alu kwókwlé ne w3, alu w3 né ubó meno, alú ntó né mmu metóó wyeé.” Mmye ké mekomejóó yina ayi agaré ndere bóó áfyéé metóó ne Esówó, ayi esé dégaré nnó,

⁹ W3 ogarege ne meno wye nnó, “Jis3s alu Ata,” ne okamege ne metóó wye nnó Esówó apye ji akwilé né negbo, otanenge nye né efwyale gabo.

¹⁰ Néndé défyéé lé metóó ne Esówó ne débéé cho né mbé ushu wúú. Ne déshuúge eku ne mano sé ne détanenge né efwyale gabo.

¹¹ Asá né nwe Esówó nnó, “Yéndémuú ayi áfyéé metóó ne ji akpane f3 mekpo unóó.”

12 Anɣya apó, ne muú Jus ne muú Grek. Eṣṱwṱ awu ama ne alu Ata ebwṱ ako. Ji achyegé gejamégé mejé mbaá bṱṱ ako abi ágige ji.

13 Asá né mmu ḡwe Eṣṱwṱ nnó, “Yéndémmuú ayi akuú mabṱ Ata nnó áféré ji ne efwyale gabo, Ata aféreye nyé ji atane né efwyale gabo.”

14 Epyémbṱ nnó ne bṱṱ ákuú muú fṱ nnó apó ebwṱ mbṱgé alá fyéé metṱṱ ne ji wṱ? Ne apyéé mbṱ nnó ne afyéé metṱṱ ne ji, mbṱgé alá au danwú muú fṱ agaré ebwṱ abya wuú? Ne apyémṱ nnó ne awu abya yimbṱ mbṱgé muú fṱ alá agaré ebwṱ abya wuú wṱ?

15 Ne muú apyéé mbṱ nnó ne agaré ebwṱ mbṱgé alá ato ji wṱ? Asá né mmu ḡwe Eṣṱwṱ nnó, “Uka bṱṱ abi áchwṱṱ ne abya melómélṱ ulṱ kpaá upwṱ.”

16 Yémbṱ bṱṱ ako fṱ wṱ ákamé ne abya melómélṱ yina wṱ, néndé Asaya ajṱṱ aké, “Ata ndé muú akamé ne mekomejṱṱ ayi esé dégaré.”

17 Nḡere elúmbṱ, muú awuú élé abya melómélṱ ayi atome ne Kras, ne áfyéé metṱṱ ne ji ne muú awuú abya melómélṱ gébégé muú fṱ aké agarege ji.

18 Yémbṱ gṱgé me ngii ḡkwe, Nnó bṱṱ Jus awuú fṱ abya Kras wṱ? Nḡba, awu, néndé ása né ḡwe Eṣṱwṱ nnó, “Bṱṱ mme meko awú mekomejṱṱ ayi ebwṱ agaré yéndé mbaá fa mme.”

19 Gṱgé mma ngii ḡkwe. Nnó bṱṱ Isrēli ákaa fṱ ula mekomejṱṱ yina wṱ? Mosis jimṱṱ abṱ mbé ajṱṱ aké, “Me mmpye nyé enyú déshyage mambé eké bṱṱ abi debṱ déféré nnó apó yé melṱ fṱ, mpyéé nyé matṱṱ áṣṱṱ enyú ne bṱṱ abi alá apó ne défṱṱ mankaá genó.”

20 Ewyage, Asaya ajṱṱ afṱ wṱ aké, “Bṱṱ abi abṱ alá akēle me wṱ, áge me. Nḡere mpye ya mbaá bṱṱ abi alá ágiú me wṱ.”

21 Yémbṱ ajṱṱ ato ne bṱṱ Isrēli aké, “Yéndé bi me nsame amu ya mankwyéé depṱ ne bṱṱ bina nnó ákere eta wa yémbṱ ebwṱ ákelege fṱ manwú me, apaá élé me paá.”

11

Eṣṱwṱ ashya fṱ bṱṱ Isrēli wṱ

1 Genó eyigé me ngigé gelú nnó, Nnó Eṣṱwṱ ashya bṱṱ bií? Chao! Me mbṱṱ nlú muú Isrēli, mpyáne Abraham. Ntane né ntoné Benjamēn.

2 Eṣṱwṱ ashya fṱ bṱṱ bií abi ji abṱṱ ajyaá wṱ. Enyú delu danwú genó eyi mekomejṱṱ Eṣṱwṱ ajṱṱ atome ne Elija? Ji abṱ anemmye mbaá Eṣṱwṱ atene ukṱṱ ne bṱṱ Isrēli aké,

3 “Ata, ebwṱ áwá bṱṱ ekpávé byéé, ámu uluṱ upé byéé, me nla membii ne, ákelege manwá me.”

4 Eṣṱwṱ ashúú ji meko aké ndé? Aké “Nwyaá dele bṱṱ ba akeneama abi alá ato mano anogé Bal wṱ.”

5 Wyémṱ ntó ne elu fina. Ukéé bṱṱ fṱ alu abi Eṣṱwṱ ajyaá né ulṱṱ melu bií.

6 Mbṱgé élé gétúgé ulṱṱ melu bií ne ji ajyaá bṱṱ nnó ábé abii, ebyennó utṱṱ ulṱṱ fṱ wṱ upyéé Eṣṱwṱ ajyaá bṱṱ wṱ. Mbṱgé ebṱ ebé lé gétúgé utṱṱ ulṱṱ, ulṱṱ melu bií ufulé sé genó.

7 Ge na ne mechṱ ewéna elú. Genó eyigé bṱṱ Isrēli ákele ne efófo age geji wṱ. Bṱṱ abi Eṣṱwṱ ajyaá ne agene geji. Ne abi aláá lu danḡe élé bṱṱ abi átoṱ makpo. Akélege fṱ manwú Eṣṱwṱ agaré ebwṱ genó eyigé ji akelege nnó ebwṱ ápye.

8 Elú wyé ndere ásamé né mmu ḡwe Eṣṱwṱ nnó, “Eṣṱwṱ apyéé matṱṱ bwṱ ákwe genje kpaá te fina. Achye ebwṱ amé ayi alá ákágé ge genó ne matu ayi alá awuú mbaá.”

⁹ Devid ajóó ntó gefógé genó eyina aké, “Echye menyee ayi ebwó ányee gébége epaa ábwólé mataa ayi ebwó ámbóó ákwene wyeé ne ntaa enine ebwó ákparege wyeé ákwe áge efwyale.

¹⁰ Echye amé agilé ebwó ágegé sé mbaá, meso ásoó ebwó, ne efwyale ewé ebwó ágene ebe te kwyakwya.”

¹¹ Me mmagé gií nkwe ayifo. Gébége bóó Isreli ákparé, nnó ákwe, nnó nekwe eníne mbó nelu eníne ebwó alá ákágé kwilé sé téné? Chao! Epó f3 mbó néndé gabo ayi ebwó ápyee, ápoó lé nnó bóó abi alá p3 bóó Jus áge meti ewé Esówo aferege ebwó né efwyale gabo, nnó epyege mbó bóó Isreli áshyágé mambé ntó eké ebwó.

¹² Te mbaá gabo ayi bóó Isreli ápyee áchwó ne mejé mbaá bóó mme, ne mankparé ayi ebwó ákparé áchwó ne gejamégé mejé mbaá bóó abi alá p3 bóó Jus, ferege yé gejamégé mejé ewé echwóó nye gébége bóó Jus abi aláá, áhogé nye ne bóó ako abi áfyé metóó ne Kras.

Esówo aferege bóó abi alá p3 bóó Jus né efwyale gabo

¹³ Me njógé ne enyú abi dela depó bóó Jus. Te mbaá me nlú ngbá Kras eta nyú, nkaá nnó utóó bi Esówo achyee me nnó mpye urja geme,

¹⁴ mampye nnó me nge meti mpye bóó ba bóó Jus, áshyágé mambó unó ulóól ébi enyú déwyaá, nnó ndó f3 mpyege mbó Esówo aferege nye abifo né efwyale gabo.

¹⁵ Néndé gébége Esówo áshyá bóó Jus, apye bóó mme meko abe né nesó ne ji. Ndere elúmbó, gébége Esówo asege nye bóó Jus nnó abe nesó ne ji, ebee mbó nye nnó? Ebee eké ebwó abó ágboó ne ákere né genjá.

¹⁶ Mbógé maá gebage bred eyi mbe alu genóge ukpea, ebyennó nto bred meko alu genóge ukpea. Ne mbógé maka genóó álu genóge ukpea, ebyennó mata genóó eyigé mbóntó álu élé genóge ukpea.

¹⁷ Yémbó mbógé mata genóó olif eyigé apene mata ayifo ákóó ákwe, elú eké bóó Jus ne mbógé áse mata genóge olif ayi alá ápee wó ába né genóó eyigé ápené, elú eké enyú abi déla p3 bóó Jus. Ndere mata yimbó ako ányuú manaá ami matanege né genóge olif eyigé ápené pene, mbóntó ne Esówo achyee mejé mbaá bóó bií ako.

¹⁸ Ekágé enyú abi délu eké mataa genóó áyi ábalé bále débyage bóó abi álu eké mataa genóó áyi ákóó ákwene. Depó ne ula bi dédoó ebwó ewóme. Enyú f3 wó dégbare makaka genóó eyina wó, élé makaka jii ne ágbaré enyú.

¹⁹ Muú nyú f3 ákágé j3 aké, “Mataa genóó yimbó ákóó ákwe nnó me nge meti ncho mmye ne genóó eyimbó.”

²⁰ Elú wáwálé, yémbó, kaá nnó ebwó ákóó ákwe gétúgé alá áfyee metóó ne Jis3 wó ne enyú décho mmye ne geji gétúgé défyee metóó ne Kras. Ndere elúmbó, ekágé dépyege nej3 begé élé ne efo metóó,

²¹ néndé mbógé Esówo ageé nya f3 meshwe mbaá bóó Jus abi alu eké mata genóó yimbó ajiamboó wó, défere nnó délyagé mamfyé metóó ne Kras, ji agene enyú meshwe?

²² Ndere elúmbó, tege ulóó melú Esówo, ne chúchú ayi ji alerege bóó abi ákwene. Yémbó ji alerege enyú galógal3 mbógé enyú déké défyee wye metóó nnó ji alerege enyú galógal3. Yémbó mbógé enyú dela défyee sé metóó mbó, ji akorege enyú áfomé.

²³ Ne yé bóó Isreli abifo ályaaagé manshyagé nnó áfyee f3 metóó ne Kras, Esówo amagé se nye ebwó aba né malu ayi ebwó áb3 alu mbembe néndé Esówo awyaá uto mamba ebwó wyeé.

²⁴ Mbogé enyú bɔ́ abi alá pɔ́ bɔ́ Jus, enyú abi delu eké mata genɔ́ olif eyigé alá apéé wɔ́, áso enyú ába né genɔ́ olif eyigé apene pene, né gefɔ́ eyigé akwaá alá alu danje, ndere Eṣowɔ́ apyembo, elú wáwálé nnó asele nye bɔ́ Isrēli abi alu eké mata genɔ́ eyigémbɔ́ geji ambɔ́ ákere ába né genɔ́ eyigémbɔ́?

Eṣowɔ́ aferege nye bɔ́ Isrēli ako né efwyale

²⁵ Aṅme ba, genó gefɔ́ gelu bibii eyigé me nkelege nnó enyú dékaá nnó enyú déferege sé nnó dékaá dɔ́. Genó eyina gelu nnó bɔ́ Isrēli abi átoó mekpo, atóó nye fɔ́ te kwyakwya. Ebwɔ́ átoó nye wye mekpo kpaá te bɔ́ abi alá pɔ́ bɔ́ Jus, abi Eṣowɔ́ ayyaá ákamege ne meti ewé Eṣowɔ́ apyéé bɔ́ átenege cho né mbe ushu wuu.

²⁶ Na ne Eṣowɔ́ aferege nye bɔ́ Isrēli ako né efwyale, ndere ásamé né ḡwe Eṣowɔ́ nnó, “Muú ayi aferege bɔ́ né efwyale atanenge nye né Sayon, apye upyáne Jakɔ́b ulyaá nchye mampyege.”

²⁷ Asá ntó nnó Ata aké, “Ge menomenyéé ewé me nyéé nye ne ebwɔ́ na gébége njige nte gabo bwɔ́.”

²⁸ Né egbe ewé abya melóméló, bɔ́ Isrēli alu bɔ́ mawámé Eṣowɔ́ gétúgé áshyá ji né galógáló áwe nyú. Né egbe ewé manjya bɔ́, Eṣowɔ́ ayya ebwɔ́ néndé ji abɔ́ gejeé ne ebwɔ́ dɔ́ gétúgé genó eyigé anyémemo nnó apyéé ne ukwene ante bwɔ́.

²⁹ Mbɔ́ ne elú néndé Eṣowɔ́ akúgé muú, ne ájegé ji, genó gefɔ́ gepɔ́ eyi gekágé mankwaré metɔ́ Eṣowɔ́.

³⁰ Né egbe ewé nyú, mbembe enyú debo déwuú fɔ́ ne Eṣowɔ́ yémbɔ́ nana ji agene enyú meshwe gétúgé bɔ́ Isrēli alá áwuú fɔ́ ji.

³¹ Wye né meti ewu gétúgé meshwe ayi Eṣowɔ́ agene enyú, nana bɔ́ Isrēli ákelege fɔ́ manwú ne Eṣowɔ́. Epyembo nnó Eṣowɔ́ ntó agene nye ebwɔ́ meshwe.

³² Eṣowɔ́ apye ebwɔ́ ako ábélégé fɔ́ mabe jii, ebwɔ́ álú eké bɔ́ denɔ́ abi meti éla epɔ́ manlyaá gepugé denɔ́. Ji apyembo nnó ji agene bɔ́ ako meshwe.

Nḡo Eṣowɔ́ apwɔ́ amu bɔ́ ákágé kad

³³ Eeh Eṣowɔ́ sé abɔ́ melu ne bɔ́ ako. Denḡa tíí ne defɔ́ etiré ji awyaá dépwɔ́ amu. Ndé muú akágé garé ula bi depɔ́ desogé ji meno? Ndé muú akágé ndere ji apyéé depɔ́ tíí?

³⁴ Elú wye ndere ásamé né ḡwe Eṣowɔ́ nnó, “Ndé muú akágé uferé Eṣowɔ́? Ne ndé muú akaá dɔ́ mambe muú ayi achyege ji majyéé?”

³⁵ Ndé muú achyéé me ji echye nnó Eṣowɔ́ ntó ashuú ji?”

³⁶ Eṣowɔ́ ne akwyéé yéndégenó ne élé jii ne apyéé nnó yéndégenó gekene, ne élé getu jii ne yéndégenó gelu. Nḡo abe ne ji te kwyakwya ne kwyakwya Amen.

12

Chyeye genwáge nyú mbaá Eṣowɔ́ ndere gepɛ eyigé gelu gebɛ

¹ Aṅme ba, ndere unó bi ngarege enyú úlú wáwálé, mkpeage enyú nnó gétúgé galógáló ayi Eṣowɔ́ alerege, déchyéé gemege nyú mbaá Eṣowɔ́ ndere genógé gepɛ eyi gelu gebɛ, eyigé débele ndere genógé ukpea mbaá Eṣowɔ́, eyi gepyéé metɔ́ egɔ́ ji. Ge meti ewé enyú débɔ́ manogé Eṣowɔ́ wáwálé na.

² Ekágé dema dépyege unó eké bɔ́ mme. Gogé Eṣowɔ́ akwɔ́ré genwáge nyú, achyéé enyú matɔ́ ayi make. Ebege mbo enyú dékágé nye genó eyigé Eṣowɔ́ akélege nnó enyú dépyege, eyigé gelɔ́me, eyigé gegɔ́ ji metɔ́ ne gekwane.

³ Ne gétúgé echye ewé Eṣowɔ́ achyéé me né ulɔ́ melu bíí, mkpeage enyú nnó ekágé muú nyú fɔ́ áferege nnó ji aṅea geme apwɔ́ ndere ji alu. Muú aké aferege

genó eyi getome ne jimboó, áférégé né meti ewé elu cho ndere ji áfyéé metáó ne Jisós.

⁴ Menyammye sé alu ama ne awyaá gejamégé upó, yéndé gepó gewyaá ebi utóó.

⁵ Mbántó ne esé yé elé esé delu gejame, dékwe eké menyammye ama gétúgé déchomé mmye ne Kras, ne yéndémuú sé alige mmye ne nte.

⁶ Esowó né ulóó melu bíí achyéé yéndémuú sé ewuú echye. Yéndémuú agbaré echye wuú chanéné. Mbógé achyéé wó echye ewé ogarege mekomejóó wuú, garege ndere ofyéé metáó ne ji,

⁷ mbógé elú lé mampyége utóó bíí, pyege chanéné, mbógé elú lé manlere, lerege chanéné,

⁸ mbógé elú lé mamfye bóó eshye, fyege ebwó eshye chanéné, mbógé elú lé echye manchyege, achyege byagebyage, mbógé elú lé mampógé bóó, poóge ne metáó wye meko, muú ayi agene bóó meshwe, agene ne metáó megómegó.

⁹ Bógé gejeé eyigé wáwálé ne ate, paágé unó nchye, gbarege unó ulúúlóó nshye.

¹⁰ Bógé gejeé ne ate aḡme ndere débóó ne bóó ula gepú nyú, kpagé gechyéé manógé ate.

¹¹ Pyégé utóó nyú débégé ne gepwa, pyégé utóó Ata ne matáó nyú mako.

¹² Bégé ne nechóchóó né genó eyigé enyú déneré metáó wye. Kógé metáó né efwyale ewé enyú dézene. Négé wye mmye yéndégébé.

¹³ Chyéé unó ebifó ebi enyú déwyaá mbaá ate bóó Esowó abi alu mbya. Nenege manombi nyú mbaá aḡkéé.

¹⁴ Négemmye nnó Esowó ájé bóó abi ámmyéé amu ne enyú. Dénegé fó nnó Esowó alere ebwó utonkwa, nege lé nnó Esowó ájé bwó jéle.

¹⁵ Bege metáó megómégó ne bóó abi awyaá metáó megómégó. Bege ne mesome metáó ne bóó abi awyaá mesome.

¹⁶ Bege nesó ne ate. Ekágé débwége mmye, chogé mmye ne bóó abi áshulege gemege bwó mme. Ekágé déferege nnó dékaá dóó.

¹⁷ Muú apyégé enyú gabo, ekágé déshuú ji. Pyégé lé unó bi yéndémuú aselé nnó ulú cho.

¹⁸ Ebégé kókógé, né egbe ewé nyú mmyege nnó débé nesó ne yéndémuú.

¹⁹ Aḡme ba, muú apyégé enyú genó gebo, déshugé fó amu. Lyagé Esowó ne ashuú muú yimbo amu néndé ásá né mmu ḡwe Esowó nnó, “Ata aké amu mashugé elé aya, ne me nshugé nye amu.”

²⁰ Yímbo pyégé ndere asamé né mmu ḡwe Esowó nnó, “Mbógé mesa aké ammyéé bóó mawámé nyú, chyégé ebwó menyéé, mmwólé manaá eké epyéé ebwó, chyégé ebwó genó eyigé anyuú. Déké dépyéé mbo, elú eké dénerege bwó ujéje mewé né mekpo ne mmye egboó nye ebwó.”

²¹ Dékamege nchye ase enyú uto, mmyege nnó galógaló nyú ase uto nchye.

13

Bóó áwúgé ne ákpakpa bwó

¹ Yéndémuú áwúgé ne bóó kpakpa abi ḡgomna áchyéé ebwó utó, néndé muú ákágé be fó muú kpaá bóó ayi Esowó alá ákame wó. Ne Esowó ne afyéé ákpakpa melo ako.

² Ndere elúmbó, yéndémuú ayi átenege ukoló ne ákpakpa melo, átenege mbo lé ukoló ne bóó abi Esowó áfyéé nnó ábé. Ne yéndémuú ayi átenege ukoló, ákuú mbo elé unó mpa ne geme jíí.

³ Bóó kpakpa áfelegé fɔ amɛ mbaá bóó abi ápyɛ unó bi ulú cho, áfelegé élé mbaá abi ápyɛ gabo. Nɔ̀ɛɛrɛ élúmbɔ, pyɛge yé genó eyigé ɛbɔw ákelege ne ɛbɔw áfɛge nyɛ wɔ́.

⁴ Néndé ɛbɔw álú élé bóó utɔ́ ɛsɔwɔ, ápyɛé utɔ́ né galógáló nyú. Ne mbɔgé wɔ́ ɔpyɛge gyɛ, ɔbɔ mamfɔgé ɛbɔw néndé utó bi ɛsɔwɔ achyɛé ɛbɔw upɔ́ fɔ́ detu. ɛbɔw alu bóó utɔ́ ɛsɔwɔ ne áchyɛgé ɛfwyale nɔ̀ɛɛrɛ ɛsɔwɔ ákelege mbaá bóó abi ápyɛé gabo.

⁵ Nɔ̀ɛɛrɛ élúmbɔ, débɔ manwúgé ne ákpakpa melɔ, ɛpɔ́fɔ́ gétúgé dékelege mambo ɛfwyale ɛwú ɛwú wɔ́, élé gétúgé dékelege ntó mampyɛgé genó eyigé matɔ́ nyú ágarɛge nnó gelu cho.

⁶ Getú eyigémbo ntó ne enyú déchyege nkamakpo, néndé ákpakpa melɔ álú lé bóó utɔ́ ɛsɔwɔ nɔ̀ɛɛrɛ ápyɛé unó bí ɛbɔw ábɔ́o mampyɛ.

⁷ Chyɛgé ɛbɔw unó bi ulú ɛbi bɔ́w. Mbɔgé élé nkɔ makpo ne ɛbɔw ákelege chyɛge ɛbɔw. Mbɔgé élé nkɔ matu yé eyi unó bi enyú déwyaá ne ɛbɔw ákelege nnó déchyeé, chyɛge ɛbɔw. Mbɔgé ákelege nnó déwúgé ne ɛbɔw, wúgé ne ɛbɔw. Mbɔgé ɛnógé ne ɛbɔw ákelege, nógé ɛbɔw.

Nɔ̀ɛɛrɛ muú abɔ́o mambɛ ne nte menɛme

⁸ Yéndemuú nyú ákwɔ uɔ́wɔ́ bíi uko. Ne uɔ́wɔ́ ɛbi débɔ́o mankwɔ élé mambɔ gejeé ne atɛ anɛme. Muú ayi abɔ́o gejeé ne atɛ anɛme, apyɛé mbɔ élé genó eyigé ɛbɛ ɛjɔ́.

⁹ ɛbɛ ɛwé ɛké, “Muú akwege fɔ́ ulɔ, muú awágé fɔ́ nte muú, muú ájogé fɔ́ ɛjo, muú áfyɛge amɛ né genóge nte,” ne mabɛ ayi fɔ́ mako, ácho aji né ɛbɛ ɛma, ɛwé ɛké, “Gbógé ne nte menɛme wyeé nɔ̀ɛɛrɛ ogboó ne geme jyé.”

¹⁰ Muú abɔ́o gejeé ne nte menɛme, apyɛé fɔ́ ji gabo. Nɔ̀ɛɛrɛ élúmbɔ, muú aké abɔ́o gejeé ne nte menɛme apyɛé mbɔ lé yéndégenó eyigé ɛbɛ ɛjɔ́.

¹¹ Debó mampyɛge wyɛmbɔ néndé dékaá gefɔge gébɛ eyigé ɛsɛ délu mbo wye. Gébɛ gekwane eyi débɔ mampeé geja, néndé gébɛ eyigé ɛsɛ détanɛge né ɛfwyale gabo gela kwɔkwɔlé gepwɔ nɔ̀ɛɛrɛ gebo gelú mbɛmbɛ ayi défyɛé metɔ́ ne jisɔs fyɛé.

¹² Elá gáchyɛé utuú ubyɛ. Elá gachyɛé bíi ujyaá. Délyaá unó bi bóó ápyɛé né gemua, défyɛ unó ummyɛ ɛbi ɛsɔwɔ achyɛge démmɛ ummyɛ bíi gbɔ́.

¹³ Dépyɛgé unó chanénɛ nɔ̀ɛɛrɛ bóó abi ápyɛ unó bíi gbɔ́. Lyagé mapá mabomabo, dényúgé fɔ́ mmɔ́o dékwene. Lyagé unó bi ugboó mmyɛ. Déwamégé fɔ́ ne atɛ, désɔgé fɔ́ metɔ́o nnó bóó abɔ́o unó ápwɔ enyú.

¹⁴ Chyɛgé gemɛge nyú geko mbaá Ata jisɔs Kras, délyaá manfɛrege nɔ̀ɛɛrɛ dépyɛ mmyɛ ɛkwilége enyú mampyɛ ubobo unó bi menyammyɛ ákelege.

14

Muú ayi ábené né depɔ́rɛ ɛsɔwɔ, ne ayi alá ábené wɔ́

¹ Segé muú ayi alá bené né depɔ́rɛ ɛsɔwɔ wɔ́, dényɛé gé fɔ́ mbeé ne ji né genó eyi ji áfɛrege, yé gelú cho yé gelú gyɛé.

² Muú ayi fɔ́, metɔ́o ɛwé ji afyɛé ne ɛsɔwɔ egarége ji nnó anyé gé yéndégenó. Yémbɔ muú ayi alá bené né depɔ́rɛ ɛsɔwɔ wɔ́, metɔ́o ɛwuú egarége ji nnó anyé gé lé ulá.

³ Ne ɛkágé muú ayi anyé yéndégenó, ábyágé ayi alá anyé. Ne ɛkágé muú ayi alá anyé yéndégenó ajógé nnó ayi anyé yéndégenó alu gyɛé, néndé ɛsɔwɔ ase ji ntó nnó alú muú wú.

⁴ Wɔ́ olú waá ayi ójógé nnó maá utɔ́ muú yicha alu gyɛé? Muú ayi abɔ́o maá utɔ́o yimbɔ ne ákágé garé mbɔgé alu gyɛé yé alu cho. Ne abɛé nyɛ cho néndé ɛsɔwɔ apyɛ nyɛ ji atene cho.

5 Bɔɔ abifo áferege nnó bii uma uŋea geme upwɔ ebifo ne abifo áferege nnó yé bii bi uŋea geme upwɔ nte upó. Yéndemuú abɔ mamferé né metɔɔ wuu akaá genó eyi gelú cho.

6 Bɔɔ abi áferé nnó bii uma uŋea geme upwɔ ebifo, ápyembɔ manógé Ata. Bɔɔ abi anyéé yéndégenó, apyéé mbɔ manógé Ata néndé ebwɔ achyégé matame mbaá Eɔwɔ gétúgέ menyéé yimbo ne anyé. Bɔɔ abi áshyá manyé ufoɔ menyéé ebifo, ápyembɔ manógé Ata ne achyégé ntó Eɔwɔ matame.

7 Yé muú sé fɔ apó mebe, mampyege elé unó bi ji akélege. Ne yé muú sé fɔ ntó ayi akélege nnó agboó néndé mbɔ ne ji akélege apó.

8 Yé mbɔgέ esé débégé abe elú elé nnó dénógé Ata. Ne yé mbɔgέ dégbɔ lé gbóo elú lé nnó dénógé Ata. Ndere elúmbɔ, yé délu abe yé dégbɔ délu lé bɔɔ Eɔwɔ.

9 Né gétú eyigémbɔ Kras agbó, ne akwilé né negbo nnó ji abe Ata mbaá bɔɔ abi álu abe ne abi agboó.

10 Ulannó yé ne wɔ agaregέ nte menjme nnó alu gyeé? Yé wɔ ntó ulannó ne wɔ ɔbyáá nte menjme wyeé? Esé ako détenege nyé né mbe ushu Eɔwɔ, asɔ mpa sé.

11 Asá né ηwe Eɔwɔ nnó, “Ata aké te mbaá me nlú wáwálé, yéndemuú atome nyé mano né mbe ushu wa, ne yéndemuú agaregέ nyé ne meno wuu nnó, me nlú Eɔwɔ.”

12 Nderé elúmbɔ, yéndemuú sé jimboɔ agaregέ nyé Eɔwɔ ama mpa ndere ji apyéé ne genjwá jii.

13 Gétú eyigémbɔ, débɔ manlyáá mangarege nnó muú yina alu cho ayina alu gyeé. Yémbɔ tóge eshye mange nnó ékágé dépye genó eyi gépyeé nte menjme yifo akparé yé nnó ákpé né gabo.

14 Me, ndere muú ayi nchomé mmye ne Ata Jisɔs, nkaá nnó yé menyéé fɔ ayi alu, ála apó fɔ pópó apó. Yémbɔ muú ákamege nnó gefoge menyéé ayifo apó fɔ pópó, ebyennó apó fɔ pópó né eta wuu.

15 Ne mbɔgέ genó eyigé wɔ ɔnyéé gepyeé aŋme abifo ábɔɔ efwyale né metɔɔ, ebyennó wɔ ɔlerege fɔ gejeé. Ékágé gétúgέ genó eyigé wɔ ɔnyéé ɔcho nte menjme wyeé muú Kras agboó ntó gétú jii.

16 Ékágé ɔpyeé genó eyigé ɔferé nnó gelú cho, mbɔgέ gepye nnó nte menjme wye apye gabo. ɔpyege mbɔ bɔɔ ákage choɔ mabɔ nyú bɔɔ Eɔwɔ,

17 néndé gefwa eyigé Eɔwɔ ágbárege, gebɔɔ fɔ genó mampye ne manyégé ne manyúgέ wɔ. Elé mampye unó bi ulú cho, mambe nesɔ né bɔɔ, ne mambe ne metɔɔ megɔmegɔ, unó bi Mendoó Ukpea eshyégé.

18 Ne muú aké apyéé utɔɔ Kras né gefɔɔ eyi, apyéé metɔɔ egɔɔ Eɔwɔ ne bɔɔ ntó áfegé nyé ji.

19 Ndere elúmbɔ, débɔ mafye mekpo mampyégé lé unó bi uchwɔɔ ne nesɔ ne démmye nnó esé défyégé ate aŋme eshye né deparé Eɔwɔ.

20 Ékágé gétúgέ menyéé ɔcho unó bi Eɔwɔ apyéé. Yéndé genó eyigé ányéé gelú pópó. Yémbɔ elú gyeé manyé yéndégenó eyi gepye nte menjme yifo akwe né gabo.

21 Elú galɔgálɔ nnó wɔ ɔlyáá manyégé menya, manyúgέ mmɔɔ yé mampyégé yéndégenó eyi gékágé pye nte menjme wye akwe né gabo.

22 Ndere elúmbɔ, ékágé ɔlyáá nnó muú fɔ akaá genó eyigé wɔ ɔkamé né mecho ewéna, yémbɔ wye lé enyú ne Eɔwɔ ne dékage kaá geji. Metɔɔ megɔmegɔ ebe ne muú ayi álá shulege fɔ ndo né geme ji gétúgέ apye genó eyigé ji akaá nnó gelú cho.

²³ Yémbw muú abegé ne dembyó né unó bi ji anyéé, Esowó agaré nnó akwe mpa, gétúgé anyé unó bi mbw ayi alá kamé fō nnó elú cho nnó ji anyé ubi wó. Ne yéndégenó eyigé muú apyéé ayi alá kamé nnó gelu cho elé gabo.

15

Bwó Kras apyegé lé unó bi ugwó ate ayme metwó

¹ Esé abi débené né depwé Esowó, debwó mampógé abi alá béné wó né unó bi ebwó apyegé gyéé, ebi ujwerege ebwó mankaá. Dépyegé fō lé unó bi ugwó esé ambwó metwó.

² Yéndémuú sé apyegé genó eyi gegwó ate ayme metwó nnó ebwó ábené né depwé Esowó né galógáló bwó nnó ebwó áwe.

³ Néndé yé Kras apyéé fō unó bi ugwó lé jimboó metwó wó. Yémbw, ndere ásamé né ηwe Esowó nnó, “Mashye ayi bwó áshyéé wó áshulé me né mmye.”

⁴ Yéndé genó eyigé ásamé nya né mmu ηwe Esowó, ása geji nnó gechyéé esé majyéé, nnó ndere mekomejwó Esowó apyéé nnó esé dékógé metwó, ne nnó esé détenege ne eshye né depwé Esowó. Esé dénegege metwó nnó Esowó apyegé nye unó bi ji anyémeno.

⁵ Nnenemmye nnó Esowó muú apyéé enyú dékógé metwó ne détenege ne eshye né depwé etií, apod enyú débé meko ama ne ate ndere dékwolege gekáge neke Kras Jiswó,

⁶ nnó enyú ako chóncho né meko ama défegé nye Esowó muú alu nte Ata sé Jiswó Kras.

Abya melóméló alu ayi bwó Jus ne bwó abi dlá pód bwó Jus

⁷ Segé yé ate, ndere Kras asele enyú. Dépyegé mbw, bwó áfegé nye Esowó.

⁸ Me ngarege enyú nnó Kras achwó pód esé bwó Jus, manlere nnó Esowó apyéé genó eyigé ajwó nnó apyéé, nnó genó eyigé ji anyémeno ne ukwene ante se getane wáwále,

⁹ nnó bwó abi alá pód bwó Jus, áfegé Esowó né meshwe ayi ji agene ebwó. Elú wye ndere ásamé né mmu ηwe Esowó nnó, “Ndere elúmbw me nfege nye wó né geluage bwó abi alá pód bwó Jus, nkwané nye makwa nféé wó.”

¹⁰ Ama ása ntó nnó, “Enyú abi dela depwó bwó Jus, bege ne nechóchó chóncho ne bwó Esowó.”

¹¹ Ama ása ntó nnó, “Enyú bwó abi dela pód bwó Jus, fege Ata. Bwó ako aféé ji.”

¹² Ne Asaya ajwó ntó aké, “Mpyáne Jesse achwóó nye, ne abeé nye mfwa mbaá bwó abi alá pód bwó Jus, ne ebwó ánegege nye metwó ne ji.”

¹³ Nnenemmye nnó Esowó muú apyéé enyú dénegege metwó ne ji, apyegé enyú débé ne nechóchó gejamegejame ne neswó ndere défyéé metwó ne ji ne nnó utó Mendoó Ukpea upyegé metwó ewé déneré mbw ewéné.

Pwó agaré ula bi ji ásamé ηwe yina

¹⁴ Ayme ba, me mbwó nkaá cháñéné nnó enyú ambwó delome melu dód. Nkaá ntó nnó enyú dewyaa defwó ne yéndémuú nyú ákágé chyéé nte majyéé.

¹⁵ Yémbw né mmu ηwe yina, nsa enyú unó fō mpwó ne efwó nnó mpyegé enyú détege ubi. Me mbwó nsa mpwó ne efwó gétúgé galógáló ayi Esowó áléré me,

¹⁶ me nsame unó bina néndé Esowó apyegé nnó me mbe muú utwó Kras Jiswó mbaá bwó abi alá pód bwó Jus. Me mpyéé utwó eba ndere mempyegé upé, mangarege abyá melóméló ayi atane mbaá Esowó né mbaá bwó abi alá pód bwó Jus, nnó ebwó ábé ndere echyéé ewé Esowó akame manse, ewé Mendoó Ukpea epyéé nnó ebe genógé ukpea mbaá Esowó.

¹⁷ Me nwyaa gepwé né utwó bi me mpyéé mbaá Esowó gétúgé nchomé mmye ne Kras Jiswó.

¹⁸ Nkágé do fɔ ɛbɔwɔ ɛwɔme né genó ɛyigé cha ekósé nnó Kras apóó me nnó gétúgέ mekomejɔ́ ayi mengaré ne unó bɪ mpyéé, bɔ́ɔ́ abi alá pɔ́ bɔ́ɔ́ Jus áwuú ne ɛsɔwɔ́ nana,

¹⁹ né utó gepage ufelekpa ne utó Mendoó Ukpεa. Nɔ́ɔ́ɔ́ ɛlúmbɔ́, ɔ́lɔ́ né Jεrosale ɔ́kwɔ́né né gebágé mewaá Ilirikum, nke me nnere mangaré abya melómélɔ́ Kras ɛwu.

²⁰ ɛlú me me metɔ́ɔ́ nnó me ngarege abya melómélɔ́ Kras né mbaá ayi yé muú fɔ́ alá lú dangaré, nnó ɛkágé ɛbέ ɛké ntenege gepú mfaá nebómé ɛnɪne muú ayicha afyéé.

²¹ ɛlú wye ndere ásámé né mmu ηwe ɛsɔwɔ́ nnó, “Bɔ́ɔ́ abi alá alu dangaré ɛbɔ́ abya wuú agene nye ji, ne abi alá alu danwú depɔ́ ɛti détomé ne ji, ákaágé nye.”

²² Gége genó ɛyi gegbεé me gejame ndɔ́ nla chwɔ́ fɔ́ nge ɛnyú wɔ́.

Pɔ́l ashui manjye ge bɔ́ɔ́ ɛsɔwɔ́ né melo Rom

²³ Yémbɔ́ nana ayi nnere utɔ́ ba né uba mewaá bina ne te mbaá me nshyage me né gejamégé aηme manchwɔ́ ge ɛnyú,

²⁴ nferé nnó ntenege nye ɛféé nge ɛnyú gebégé nke njyεé Spɛn nnó mbe ne ɛnyú mboó ndɔ́ɔ́, ɛnyú dépóó me njye mbe ne neke na.

²⁵ Yémbɔ́ nana njyεé kpe Jεrosale manjye chyεé echye mbaá bɔ́ɔ́ ɛsɔwɔ́ abi alu ɛwú.

²⁶ Néndé metɔ́ɔ́ ego bɔ́ɔ́ ɛsɔwɔ́ né ubaá mewaá Masedonia ne Akaya, achwɔ́ ηka mampóó ubya bɔ́ɔ́ né geluage bɔ́ɔ́ ɛsɔwɔ́ né Jεrosale.

²⁷ Metɔ́ɔ́ ego ɛbɔ́wɔ́ mampye mbɔ́. ɛlú ɛké ujwɔ́ɔ́ ne ɛbɔ́wɔ́ anyεé bɔ́ɔ́ Jus néndé te mbaá bɔ́ɔ́ Jus ápyεé ɛbɔ́wɔ́ abɔ́ɔ́ mejé ɛwé abya melómélɔ́ achwɔ́ɔ́ ne ɛwú, ɛbɔ́wɔ́ ntó age nnó ɛlú galɔ́gálɔ́ mampóó ɛbɔ́wɔ́ ne ηka.

²⁸ Ne gebégé me nnerege nye manse ηka yɪna ɛyi ate aηme achwɔ́ɔ́ ne nchyεge mbaá ubya bɔ́ɔ́ bimɔ́, nkoógé nye manjye Spɛn ne ntenege nye ɛféé né Rom.

²⁹ Nkaá nnó me nchwɔ́ge ge nyú, nchwɔ́ɔ́ nye ne gekpekpεgé méjé ɛwé Kras achyεgé ɛnyú.

³⁰ Aηme ba, gétúgέ metɔ́ɔ́ ɛwé ɛsέ défyéé ne Ata Jisɔs Kras ne gétúgέ Mendoó Ukpεa ɛpye ɛsέ débɔ́ɔ́ gejeé ne ate, nkpeage ɛnyú nnó décho mbwa ne me dénnɛnɛmmye mbaá ɛsɔwɔ́ gétú ya.

³¹ Nεgé mmye nnó mbɔ́gέ bɔ́ɔ́ abi alá fyéé metɔ́ɔ́ ne Ata né Judiya wɔ́ apyεge me, Ata afere me né amu bɔ́wɔ́ ne nnó bɔ́ɔ́ ɛsɔwɔ́ né melo Jεrosale ákamé manse echye ɛwé me nchwɔ́ɔ́ ɛbɔ́wɔ́ ne ɛwú.

³² Dépyεgé mbɔ́, mbɔ́gέ ɛsɔwɔ́ ákamege, me nchwɔ́ɔ́ ɛwú ne nechóchɔ́, me ne ɛnyú chóncho défyε nye ate ɛshye.

³³ Nnɛnɛmmye nnó ɛsɔwɔ́ muú apyεé ɛsέ débεé né nesɔ́ abe ne ɛnyú. Amen.

16

Pɔ́l alɔ́ matame mbaá bɔ́ɔ́ ɛsɔwɔ́ né Rom

¹ Nkelege mampye ɛnyú dékaá nnó Fobe, menjme sé ayi mendée awyaá gepɔ́ gelɔ́gélɔ́. Ji alu mempóó né echomelé bɔ́ɔ́ Jisɔs né melo ɛɛnkrea.

² Nɔ́ɔ́ɔ́ɔ́ ji achwɔ́ɔ́ ɛwu segé ji ndere bɔ́ɔ́ Jisɔs ásele nte menjme. Pógé ji né yéndégenó ɛyigé ji akεlegé néndé ji apóó me gejamégé bɔ́ɔ́ yé me ntó.

³ Tamegé Priska ɛbɔ́wɔ́ ne Akwila. ɛbɔ́wɔ́ ácho mbwa ne me dépyεé utɔ́ Kras Jisɔs.

⁴ ɛla dachyεé mbɔ́ áchyε gemεge bɔ́wɔ́ getú ya. Me ntame ɛbɔ́wɔ́ yé machomélé bɔ́ɔ́ Jisɔs ayi álu né gebagé mewaá bɔ́ɔ́ abi alá pɔ́ bɔ́ɔ́ Jus átame ntó ɛbɔ́wɔ́.

⁵ Tamage ntó echomelé bɔ́ɔ́ Jisɔs abi anywerege né gepúge ɛbɔ́wɔ́.

Tamegé ntó Epenetus mejeé wa ayi ngbóo ne ji. Ji alu muú mbe ayi akame ne Kras né gebagé mewaá Eya.

⁶ Tamege Meri muú apye utóo ne eshye né galógaló nyú.

⁷ Tamegé Andronikos ne Junias ate bós melo wa. Ebwó abo alú né deno chóncho ne me. Ebwó ábó me mbe ácho mmye ne Kras gemegé nnó me ncho. Ebwó álú bós abi áwyaá enógé né geluage ángbá Kras.

⁸ Tamegé Amplatós nte menme ayi ngbóo ne ji dós gétúgé déchomé mmye ne Ata.

⁹ Tamegé Ubanós nte menme ayi apye utóo Kras chóncho ne esé ne Stakys mejeé wa ngbóo ne ji.

¹⁰ Tamegé Apelis muú aleré wáwálé nnó ji alú muú Kras. Tamegé ntó ula gepúgέ Aristobolos.

¹¹ Tamegé Herodyon muú melo wa. Tamegé ntó abi álu bós Jisós né ula gepúgέ Nasisós.

¹² Tamegé Trifana ne Trifosa. Andée bina ápyeé utóo Ata ne eshye. Tamegé Pesis, mejeé wa ayi gejeé. Mendée ayina apye utóo Ata ne eshye.

¹³ Tamegé Rufos muú Ata ajyaá. Tamegé ntó mma awuú muú aselé me ndere maá awuú.

¹⁴ Tamegé Asinkritos ne Filegón, ne Hemes ne Patrobas ne Hemas ne anme abifó abi álu ne ebwó.

¹⁵ Tamegé Filologos ne Julya ne Nerós ne menmo wuú ayi mendée ne Olymfas ne bós Esowó ako abi alu ne ebwó.

¹⁶ Tyagé ate ne gejeé. Machomele bós Kras ako áyi álú wé álóó enyú matamé.

Pól achyéé bós Kras né Rom kwyakwya majyé

¹⁷ Anme ba, nnene enyú mmye nnó dese gébé ne bós abi áchwóo ne ángya, ne ábulége matóo bós abi áfyε metóo ne Kras. Ebwó álerege unó bi cha ebi ula upó fó unó bi bós Kras. Bege tete ne ebwó.

¹⁸ Ufóo bós bina ápye fó utóo Ata sé Kras. Apye lé unó bi ebwó áwuú chanéné. Aselé gelóge mejóo ne mejóo dembwólé ánywaá bós abi matóo bwó álu dada.

¹⁹ Yéndemuú Kras akaá nnó enyú dépye unó bi abya melóméló áké enyú dépye. Gétú eyigémbó metóo egóo me ne enyú. Yémbó nkélege nnó enyú débe ne denga nnó dépyegé uno ulóóló, ne nkélege ntó nnó débe chinj ékágé dépyegé unó nchye.

²⁰ Ela dachyéé, Esowó muú apyeé esé débéé nesó ne ate apye nyε enyú dépwóo danchomeló, ji ala éké déjyaré ne uka.

Nnenemmye nnó Ata sé Jisós Kras aleré enyú galógaló.

²¹ Timoti nte muú ayi mpyeé utóo uluá ne ji atamegé enyú. Lukias ne Jasón ne Sosipata ate bós melo wa álóó ntó enyú matame.

²² Me Tetiyós muú mpógé Pól mansa ηwe ayina, nlóó enyú matamé ndere muú ayi áchomé mmye ne Ata.

²³ Gayós muú ábelé me, ne echomele bós Jisós abi anywerege né gepú ji álóó enyú matame. Erastus muú ábélege ηka melo ne menme sé Kwatós álóó enyú matame.

²⁴ [Nnenemmye nnó Ata Jisós Kras alerege enyú galógaló.]

Pól afégé Esowó né kwyakwya maló ηwe yina

²⁵ Déchye Esowó ηgo. Ji akaágé pye enyú détené ne eshye né metóo ewé enyú défyéé ne Jisós Kras ndere me ngaré enyú deporé Kras né abya melóméló. Ne abya melóméló yina alu lé genó eyigé Esowó ábelé nya bibií te gachií.

²⁶ Yémbò nana Èsòwò aléré gbòhòhò unò bi jì abò abelé bibíí. Èsòwò muú alá agboó f́s ajòs nnó dégaré unò bi bós èkpávè bii ábós ásamé mbaá bós mme meko nnó áfyéé metós ne Èsòwò ne áwúgè ne jì.

²⁷ Ngo abe ne Èsòwò te kwyakwya. Jì mbií ne awyaá dénga deko. Èbe mbo, gétúgè genó eyigé Jisòs Kras apyéé. Amen.

ŊWE mbE ayi Pōl ásamé mbaá echomele bōó Kras né Kōrent

Pōl atamege bōó Jisōs né melo Kōrent

¹ Me Pōl ne menjme sé Sōstenis ne désamé ŊWE ayina. Ešōwō akú me ndere ji akélege nnó me mbE ŋgbá Kras Jisōs.

² Detōme ŊWE ayina eta enyú echomele bōó Jisōs né Kōrent. Enyú ako abi Ešōwō akuú nnó débé bōó bií, apye mé enyú déla bōó ukpea ndere déchome mmye ne Kras Jisōs. Wyembō ntó ne ji apyéé chóncho ne bōó ako abi alú yéndé mbaá ánógé Ata esé Jisōs Kras. Ji alú Ata awese ne awu bwó.

³ Eše dénenemmye nnó Nte sé Ešōwō ne Ata Jisōs Kras álérégé enyú galógál, ne apye enyú débé ne seš.

Bōó Kras áwyaá mejeé ndere áchome mmye ne ji

⁴ Ne yéndégébé me nké nnenemmye gétúgé enyú, ntamege Ešōwō muú me nnógé néndé alere enyú galógál wuú ndere dechomé mmye ne Kras Jisōs.

⁵ Elé gétú ji ne Ešōwō ajélé enyú né mati mako, apye enyú débó denjgaré mejóó matimati ne nnó dékágé ntó depō etií matimati.

⁶ Ewéna eléré nnó abya melóméló Kras ayi Me ngaré enyú akpe enyú mmye wáwálé.

⁷ Ndere elúmbō, enyú déwya mé yéndé echye ewé Mendoó Ukpea echyegé bōó Ešōwō ndere débelé ame meti dégilé nnó dége Ata Jisōs Kras sé akéré meso fa mme.

⁸ Ešōwō apye nyé ntó enyú détené chánchá té kwyakwya, ne muú fō ashulégé fō enyú ndo né bií bí Ata sé Jisōs Kras akérege fa mme nnó enyú dépye gyeé.

⁹ Ešōwō muú ajógé genó apyéé, elé ji ne akuú enyú nnó décho mbwa ne Maá wuú Jisōs Kras ayi alú Ata esé.

Anjya ákpe né echomele bōó Kras

¹⁰ Anjmé ba, nnene enyú mmye né mabō Ata sé Jisōs Kras nnó déwamégé sé, bége meko ama. Débégé mbō, anjya abéé fō né metóó metóó nyú. Bége chónchó ne ate, né uféré nyú ne metóó ema.

¹¹ Njógé mbō néndé, bōó fō né gepúgé Kleo ágaré me nnó enyú déwamege ne ate.

¹² Genó eyigé njógé mbō gélú nnó, bōó abifō ájógé áké ebwó alú bōó Pōl, abifō áké ebwó alú bōó Apolos, abifō áké ebwó alú bōó Sefas, ne abifō ntó áké ebwó alú bōó Kras.

¹³ Enyú dékaré Kras malumalu, eló mbō? Nnó me Pōl ne áwómé né gekwa gétúgé enyú? Wa áwyaá enyú manaá Ešōwō né mabō ma?

¹⁴ Ntamege Ešōwō nnó, né gelúage enyú yeé muú ayi cha ayi nwyaaá ji manaá Ešōwō apó, ekosé Kripus ebwó ne Gayōs.

¹⁵ Ne muú nyú fō akaágé jóó nnó me nwyaaá ji manaá Ešōwō né mabō ma.

¹⁶ (Eh mente, nnó nwyaaá ntó Stēfanas manaá Ešōwō ne bōó abi alu né gepú jí, nferé nnó me mma nwyaaá sé muú ayichá manaá Ešōwō wó ekosé bina)

¹⁷ Jisōs Kras ató fō me nnó nchwó nwyágé bōó manaá Ešōwō wó, ató lé me nnó nchwó ngárégé bōó abya melóméló. Nchwó fō mankwáné denyaré mejóó né denjgá eta ngárege bōó wó. Mbó mpye mbō, mbō abya melóméló ayi agarege ndere Jisōs agbōó ne gekwa abéé sé ne uto ne me mpyé fō mbō wó.

Kras ne alú uto ne dénjgáre Ešōwō

18 Bɔ́ abí ánomé mme detu, áse nnó abya melóméló yina, ayi esé dégárege ndere Jisɔ́s agboó né gekwa alu geŋkené gé genó. Yémbɔ́ né esé abí Esɔ́wɔ́ áwénege gemége sé, dékaá nnó alú lé uto Esɔ́wɔ́.

19 Genó eyigé njɔ́ bɔ́, mɔ́ ne ásamé ntó mmu ηwe Esɔ́wɔ́ nnó Esɔ́wɔ́ aké, “Me mpye nye deforé bɔ́ denjá déno mme detú, ne mmpye nye anɔ́ denyaré mejɔ́ bɔ́ abí ákaá dɔ́ akwé tametame.”

20 Ndere elúmbɔ́, ebéé nye nnó ne bɔ́ denjá? Ebéé nye nnó ne abí ákaá ηwe? Ebéé nye nnó ne bɔ́ abí ákaá denyaré mejɔ́? Mɔ́ ne Esɔ́wɔ́ apye denjáré bɔ́ mme délá ukenkéné unó.

21 Esɔ́wɔ́ ase denjá etí, apye nnó ebé gé fɔ́ kɔ́kɔ́ge mbaá bɔ́ mme nnó ákaá jí né denjá etiré bɔ́. Yémbɔ́, ase abya melóméló ayi esé dégárege, ayi bɔ́ áselé nnó alú geŋkené gé genó, áwéné gemége bɔ́ abí áfyéé metɔ́ ne jí.

22 Bɔ́ Jus ákélege mangé lé ufélékpá ne ákame nnó genó eyigé muú ajóge gelu wáwálé. Abí bɔ́ Grek ákélege mangé lé denjá ne ákame nnó genó eyigé déjoge gelu wáwálé.

23 Esé dégárege lé ndere áwómé né gekwa Muú yi Esɔ́wɔ́ akweré jí elá gefwa. Abya yina ne apyéé matɔ́ anywónége bɔ́ Jus né mmu ne bɔ́ abí alá pɔ́ bɔ́ Jus ásele nnó álú lé geŋkené gé genó.

24 Yémbɔ́ bɔ́ Jus abifó, ne bɔ́ Grek, abí Esɔ́wɔ́ ákuú nnó ábé bɔ́ bíí, ákaá nnó Kras alu uto Esɔ́wɔ́ ne denjáré Esɔ́wɔ́.

25 Unó Esɔ́wɔ́ ebi akwaá áferé nnó úlú lé ukenkéné unó, denjá délu wye dépwɔ́ denjáré bɔ́. Ne unó Esɔ́wɔ́ ebi akwaá áselé ntó nnó úlú jɔ́, uwyáá éshye upwɔ́ éshye ewé bɔ́.

26 Anímé ba, tége nkane enyú débó délu gébége Esɔ́wɔ́ ákuú enyú nnó débé bɔ́ bíí. Né amé gejamé gé bɔ́, áselé nnó enyú dépɔ́ fɔ́ ne genó eyigé ebwɔ́ ákaá nnó élé denjá, gejamé gé enyú débó depɔ́ anɔ́ bɔ́, ne gejamé gé enyú détané fɔ́ né mala upú kpakpa wɔ́.

27 Yémbɔ́ Esɔ́wɔ́ ajyá bɔ́ abí bɔ́ mme áferé nnó álú ukenkéné bɔ́ nnó mekpɔ́ unɔ́ egbáré bɔ́ denjá. Ne ajya ntó bɔ́ abí bɔ́ mme áferé nnó aneá gemé wɔ́, nnó mekpɔ́ unɔ́ egbáré anɔ́ bɔ́.

28 Bɔ́ abí alá atané né mala upú kpakpa wɔ́, abí bɔ́ mme ábyaá, ebwɔ́ abí bɔ́ mme áselé nnó aneá gemé wɔ́, ebwɔ́ ne Esɔ́wɔ́ ajyaá nnó ábé bɔ́ bíí. Esɔ́wɔ́ apyémɔ́ nnó, atyaá unó bí bɔ́ mme áferé nnó aneá gemé.

29 Ndere elúmbɔ́, yé muú ayi akáge do ebwɔ́ ewómé né mbe ushu Esɔ́wɔ́ nnó, Esɔ́wɔ́ ajyá me gé túgé me nheja gemé ápó.

30 Ngba, ewómé mendóo epó, élé Esɔ́wɔ́ jimbɔ́ ne apye nnó enyú dechó mpye ne Kras Jisɔ́s. Jisɔ́s yina ne alú denjá etiré Esɔ́wɔ́. Jí apye esé delú cho né mbe ushu Esɔ́wɔ́, apye ntó esé delá bɔ́ ukpea Esɔ́wɔ́, ne awené gemé gé sé né yéndé gabo.

31 Ndere elúmbɔ́, dépyé ndere ásamé né mmu ηwe Esɔ́wɔ́, nnó “Muú aké ádó ebwɔ́ ewómé, ádóogé gé túgé genó eyigé Ata Esɔ́wɔ́ apye.”

2

Pɔ́l agárege abya ayi Kras agboó né gekwa

1 Anímé ba, gébége me nchwá nyá eta nyú, mangaré mekomejɔ́ Esɔ́wɔ́ nkpá fɔ́ anɔ́ denya ne denjá eta ne ngárege enyú mekomejɔ́ yimbɔ́ wɔ́.

2 Ndere mbó nlu ne enyú, njɔ́ né metɔ́ wa nnó, mpye sé genó eyigé cha ekosé mangaré abya Jisɔ́s Kras ne nkane agboó né gekwa.

3 Nchwá eta nyú ne gepwa né mpye, nweré jaja ne efó metɔ́.

⁴ Mejjó ewé me njóó, ne unó bi me nleré enyú, uléré f́ nnó me nwyaá anóó denya ne denjáré mejjó mampye enyú dékámé ne genó eyigé me njóó wó. Yémbó elé uto Mendóó Ukpea ne upyeé nnó enyú dékaá nnó unó bi me njóó ne ebi nleré úlú wáwálé,

⁵ nnó enyú défyeé metóó ne Eṣṣwá gétúgέ uto bií. Me nkélégέ f́ nnó dénéré metóó né denjáré akwaá.

Mendóó Ukpea epye b́óó ákaá denjáré Eṣṣwá

⁶ Né egbé ewé denjá etiré délú wáwálé, déselé déti dedóo abya ne b́óó abi ábené né depóré Eṣṣwá. Déngá etiré na, depóf́ etiré b́óó mme, yeé ebélé etire afwa mme néndé ela gachyeé gefwagé bwó gebyeé.

⁷ Ne esé degárege mekomejjóó ne denjáré Eṣṣwá etiré té nyá muú f́ alá akaá wó, néndé Eṣṣwá ab́ apye nnó muú f́ akágé f́ deti. Gémégé nnó mme yina aló, Eṣṣwá ab́ abelé mé denjá etiré na, nnó gébégέ ake apye genó eyigé gelu ji metóó, esé débó ηgá wuú.

⁸ Yé mfwa mme yina ama, ayi akaá denjá etiré na apó. Ab́ akaá, mb́ áwó f́ Jisṣas Kras, Ata ayi apwóó amu né gekwa wó.

⁹ Yémbó genó eyigé Eṣṣwá apye gelu wye ndere ásamé né mmu ηwe Eṣṣwá nnó, “Unó bi yé muú alá lu danje, ebi muú alá lu danwú, yé ebi muú ntó alá lu danfere, ubi ne Eṣṣwá akwye abelé mbaá b́óó abi ágboó ne ji.”

¹⁰ Né egbé ewesé, Eṣṣwá apye esé dékaá unó bina, ndere atómé Mendóó Ukpea wuú nnó apye esé dékaá ubi. Mendóó Ukpea Eṣṣwá egéne yéndégenó chánchá, yé anó unó bi Eṣṣwá alá lú dampye muú f́ ab́ mbé akaá.

¹¹ Kágé nnó yé muú ayi akágé uféré bi úlú muú yichá né metóó apó, ekosé muú yimbo jimboó. Wyembo ntó ne muú alá kágé ufere ebi úlú Eṣṣwá metóó, ekosé Mendóó Eṣṣwá jimboó.

¹² Nana esé b́óó Eṣṣwá dékaá nnó achye f́ sé mendóó b́óó mme wó, achye elé esé Mendóó wuú nnó apye esé dékaáge unó bi ji achyeege esé.

¹³ Nkaáwú ne degárege unó bina, délá degáregé f́ ne denjáré akwaá. Dégaré lé ndere Mendóó alerégé esé, mmye ké déselé uchuú ebi Mendóó alerége degarege depóré Eṣṣwá.

¹⁴ Yémbó muú ayi alá pó ne Mendóó Eṣṣwá akélégέ f́ mankamé ne unó bi Mendóó Eṣṣwá alerege. Áselé ubi nnó úlú lé ukenkéné unó eta wuú, néndé elé Mendóó Eṣṣwá ne apye nnó muú ákaá ubi. Ndere elúmbó, ji akágé kaá f́ ubi.

¹⁵ Ne muú ayi Mendóó Eṣṣwá alú ji mmye, acherege depó déko ne akaá yéndégenó. Yémbó, akágé chere f́ ji, akaá gefagé muu ayi ji alu.

¹⁶ Genó eyigé me njóó mb́o gélú wáwálé wye ndere ásamé né mmu ηwe Eṣṣwá nnó, “Yé muú akágé genó eyigé Eṣṣwá aferege. Yé muú akágé chyeé Eṣṣwá majyeé. Yémbó esé abi déwyaá Mendóó Eṣṣwá ne dékage genó eyigé Kras aferege.”

3

B́óó abi ábené né depóré Kras áchwó f́ ne angya

¹ Anmé ba, gébégέ nlú ne enyú, ngaré f́ enyú mekomejjóó ndere b́óó abi Mendóó Eṣṣwá elú ebwó né mmye wó. Ngaré enyú ndere b́óó abi álu ákwolege unó mme yina ne b́óó abi álu ambane né depóré Kras.

² Me nleré enyú unó bi ulá utoó, wye ndere muú achyegé mamáné kó némbé alá aságé chyeé ji menyeé metometo. Me nleré f́ enyú unó bi utoó wó, néndé enyú délú dambéne mankaá ubi. Yé nana délú dambéne.

³ Me njógé mba, néndé enyú délú pyéé unó mme yina ndere matáó nyú ákélege, demmye demboó, déwamege ne ate, ewéna eléré nnó enyú délú wye eké bós mme, délú pyéé wyé unó bi ebwó ápyéé,

⁴ néndé, mbógé muú nyú ajógé nnó, “Me nlú muú Pól,” ayifo aké, “Me nlú muú Apolos,” enyú depó f3 chá ne bós mme.

⁵ Gárege me, enyú déferé nnó esé ne Apolos délú chá? Esé délú lé bós utáó Esowá abi ji ajyaa nnó dépye enyú défyéé matáó ne ji. Yéndémuú sé apyéé utáó bií ndere Esowá achye ji nnó ápye.

⁶ Utáó bina, úlú nnó, me mpe mbwé, Apolos agbe manaá wye. Yémba Esowá apye mbwé yimbo awené.

⁷ Ndere elúmba, muú ayi apéne mbwé ne ayi agbéle manaá wye, áfu yé genó wó, Esowá muú apye mbwé yimbo áwené ne ajeá geme.

⁸ Muú ayi apéne ne ayi agbéle manaá wye álú wye janja. Ne Esowá achyege yéndémuú nsá ndere ji apyéé utáó bií.

⁹ Esé ne Apolos décho amu dépye utáó Esowá uluá. Ne enyú délú mekáó Esowá ewé ese dépye utáó wyé, enyú délú ntó gepú eyigé Esowá aténege.

¹⁰ Né galógáló ayi Esowá abó áléré me, nló mampye utáó bií eta nyú. Mpye utáó ndere mentené gepú melóméló ayi afyé nébómé gepú chánéné ne bós abifo áló manténégé gepú mfaa neni. Ne yéndémuú ayi áténege mfaa nébómé eniné mba, asé gébé.

¹¹ Esowá abelé mé Jisás Kras ndere nébómé eniné mba. Ne yéé nébómé eniné chá eniné muú f3 amáge fyé népó sé.

¹² Bós abifo, ásele nye unó ulúóló ebi ákuú nnó gul, seleba, ne mataa malómáló, atené gepú né mfaa nébómé eniné mba. Ne abifo ntó ásele nye unó bi ula utóó mancháó ndere deweé, mancha ne nchu átene gepú né mfaa nébómé eniné mba.

¹³ Ne bií uma ebi Jisás apane nye mpa bós, yéndé gefógé utáó ebi muú apyéé ugénege nye gbógónó. Néndé né bií bimbó, Esowá aselé nye mewé, afwáré utáó ebi yéndémuú apye, mangé nnó úlú ulúóló wa uboubo.

¹⁴ Mbógé gepú eyigé muú atené mfaa nébómé gepú eniné mba gélá gésáó wó, mbáó yimbo abáó nye nsá.

¹⁵ Ne mbógé gésógé ebyennó mbáó yimbo atané amu. Yémba jimboá atanége nye né efwyale gabo eké muú ayi áboó atané né mmu gepú eyigé gésóge.

¹⁶ Dékaa f3 nnó enyú délú melú ujwólé Esowá ne nnó Mendoó Esowá elú enyú mmye wó?

¹⁷ Ne muú achógé melú ujwólé Esowá, Esowá ntó áchóó genwá jii. Melú ujwólé Esowá ewémba, elú melu ukpea ne enyú ne délú melú ujwólé ewémba.

¹⁸ Débwalégé gemége nyú. Mbógé muú nyú aféfége nnó awyaa denjá ndere bós mme awyaa, nchyege ji majyéé nnó ábwólé alá gefógé muú ayi bós mme ákuú nnó gekenkenégé muú, nnó ábó denjáré Esowá.

¹⁹ Me njóó mba néndé, unó bi bós mme áselé nnó úlú denjá, úlú lé ukenkéné unó mbaa Esowá. Elú wyémba néndé ása né mmu nwe Esowá nnó, “Bós abifo áférege nnó ebwó áwyaa denjá, yémba Esowá ápyene ebwó né denjá bwó.”

²⁰ Ne ama asá né mmu nwe Esowá nnó, “Ata akaá nnó uféré ebi muú denjá aférege upó yéé genó.”

²¹ Ndere elúmba, ékágé muú nyú ádógé ebwá ewómé gétúgé genó eyigé ákwaá ápyéé, ajógé nnó me nkwálege ayina, me nkwálegé f3 ayina, kágé nnó yéndégenó gelú mé eyigé nyú.

²² Yé Pól, yéé Apolos, yélé Pita, yéé mme yina meko, yéé geŋwá, yéé negbo, unó bi úlú mbó nana ne ebi uchwáá meso gébé, Eṣṣwá apye nnó unó bina uko, úlú ebi enyú.

²³ Ne enyú ako delu bóó Kras, ne Kras atane mbaá Eṣṣwá.

4

Pól atee bóó Kras né Kōrent ndere geŋwáge ŋgbá Kras gébóó mambé

¹ Ndere elúmbá, sége nnó esé delu lé baá utáó Kras ne bóó abi Eṣṣwá afyé né amu sé unó bií ebi ubó úlú bíbí nnó dépye bóó ákaá.

² Ne muú ayi afyéé ji utáó bií né amu, genó eyigé muú apéle mangé eta wuú gélú nnó ápye utáó bií ne metáó wuú mmu ema.

³ Yé ebélé enyú, yé lé bóó abi chá ne ashúlégé me ndo nnó nlu gyéé né utáó eba, ewémbá efú me yéé genó wó. Me mbáó ntó nkágé sá fí mpa yimbó nchye gemé ya nnó utáó ba úlú cho.

⁴ Né metáó wa, nferé nnó utáó bi Eṣṣwá achye me, mpyéé ubi cháŋéné. Yémbá ewéna eléré fí nnó me nlú cho wó. Elé Eṣṣwá ne asáó mpa wa.

⁵ Gétú eyigémbá, déwegé fí mmye deshúlégé muú ndo nnó ápyé fí utáó ebi Eṣṣwá achye ebwá cháŋéné, néndé gébé gélú danjwáne mampa depó etiré na. Gíge bií bi Ata akérege meso fa mme, achwáge apye nye yéndégenó eyigé akwaá ápyeé bíbí gégené gbógónó, apye bóó ákaá uféré ebi úlú ate bóó né matáó. Bií bimbó elé Eṣṣwá ne afege nye yéndémuú ndere apye utáó bií.

⁶ Anmé ba, né gétúgé enyú nse gemé ya ne Apolos nméé ne unó bi me njóó mbó nnó mpye enyú dékaá ula mekomejóó ayi ji ajóó nnó, “Ekágé enyú délyaa mankwalé majye ami ásame né mmu ŋwe Eṣṣwá.” Néndé mbóge dékwalégé mami cháŋéné, déselé fí muú fí nnó aneá gemé apwá ayifá, débwége fí mmye nnó nlú muú yina epó fí ayina.

⁷ Yé muú nyú ayi aneá gemé apwáó nte ayifá apó. Unó uko ebi enyú déwyaá Eṣṣwá ne áchyeé enyú, epó mbó? Ne mbóge achye enyú unó bina chyége, ulannó muú nyú adóó ebwá ewómé nnó, “Mbáó unó bi né unó bá?”

⁸ Wáó òh! Enyú bóó Kōrent déferé nnó déwyaá mé unó uko. Dékwé mé gefwa, ne délú afwa ewé esé délá depó. Eeh! Ebé yé nnó enyú délú afwa wáwálé nnó esé ntó débáné enyú dégbaré gefwa chóncho.

⁹ Né metáó wa, nferé nnó Eṣṣwá abelé esé angbá Kras né melú ewé elá epó ne enógé. Esé délú eké bóó abi ásoó mé mpa nnó áwane, néndé elú eké ákpá esé ábelé gbónónó né mbaá ayi mme meko chóncho ne makiénné Eṣṣwá ágéne.

¹⁰ Nnó esé délú ukenkéné bóó gétúgé délú bóó utáó Kras? Yémbá enyú dése gemége nyú nnó dékaá unó uko gétúgé déchomé mmye ne Kras. Bóó mme áselé nnó esé délú jóó, yémbá enyú déselé gemége enyú nnó déwyaá eshye. Bóó anógé enyú yémbá ábayaá esé.

¹¹ Kpaá té gébé eyigé na, gébé geko fí wó esé dégéne menyé manyé ne manaá manyú wó. Défyé lé uchálé mandeé. Gébé eyigé fí, bóó áchyege esé efwyale. Ne gébé geko fí wó dégéne malu mambélé wó.

¹² Esé depye utáó ne eshye ne dégéne genó eyigé dényéé. Muú ajógé mejóó mebo ne esé, dénenémmye nnó Eṣṣwá ajé ji. Bóó áké achyege esé efwyale, dékoge wye matáó.

¹³ Bóó áké áchoó esé mabó, déshugé ebwá meko melóméló. Aséle esé nnó délú umpwapwané unó ne ujwaá ebi bóó ájyale ne uká.

¹⁴ Nsámé fí unó bina nnó mpye mekpo unóó egbaré enyú, nchyege lé enyú majyéé, néndé delú baá ba ne ngbóó ne enyú dáó.

15 Ne yé enyú débé lé ne gejamégé bɔɔ abi ájame enyú né meti Kras, tége nnó déwyaá lé muú ama ayi alú nte nyú. Me muú mpyéé enyú déchome mmye ne Kras ne nlú nte nyú, néndé me ne mbɔɔ mbɛ ngaré enyú abya melómélɔ Kras.

16 Gétú eyigémbɔ nkpeáge enyú nnó dése gekágé neke ena.

17 Gégé ula bi me ntáme Timoti eta enyú mbɔ. Ji alú maá wa, ne ngbóo ne ji dɔɔ. Ji alu muú ayi dékage líí mmye ne ji né depɔré Ata Jisɔs. Achwɔgé, atée nye enyú unó bi me mpye ndere menkwólé Kras. Unó bina ne nlérege yéndé mbaá né machomele bɔɔ Kras.

18 Enyú abifo, mmu agbeé enyú néndé déferé nnó me nchwɔ sé ewú.

19 Yémbɔ Ata akamégé nchwɔ ewú nana. Nchwɔgé nkágé nye mbɔgé utó Esɔwɔ úlú ne bɔɔ gempóge bina, wa apyéé lé meno detú.

20 Genó eyigé gélérege nnó Esɔwɔ alú mfwa muú gepófɔ denyaré mejɔɔ élé uto bi Mendoó Úkpea echyegé ji nnó abe ne geɲwá eyigé Esɔwɔ akélege.

21 Ndé genó enyú dékélege? Dekwɔrege gepóge nyú, nnó me nké nchwɔɔ eta nyú, nchwɔ pere manleré nnó me mbɔɔ gejeé ne enyú, waá dékwórégé fɔ, me nké nchwɔɔ, nchwɔ ne maá echyé? Nchyéé enyú efwyaale?

5

Ubélé tametame né echomele bɔɔ Jisɔs

1 Ubé ɔh, nwú nnó bɔɔ ábélege ubélé tametame né geluáge nyú. Agaré me nnó muú nyú ama abelege ne mendée nte wuú. Gebobogé mechɔ ewé yéé bɔɔ abi alá pɔ bɔɔ Jus alá apyéé fɔ.

2 Ne enyú débwege mankwɔ mfaá bwége né gefɔgé mechɔ ewé na? Pɔ gefɔgé mechɔ ewé enyú débɔ mamfyé gepúgé negbo na? Ferege muú ayi apyéé gefɔgé mechɔ ewéna wáwá né geluáge nyú.

3 Yé élé me nlá mpɔ ewú mbɔ, mendoó wa élú ne enyú, ne nsó mé mpa muú ayi apyéé gefɔgé mechɔ ewé na nkane mbɔ mbége ewú mpyéé, né mabɔ Jisɔs.

4 Nkélege nnó enyú dékú echomele déchomége mbaá ama, mendoó wa ebéé ne enyú ne uto Ata Jisɔs ntó ubéé ne enyú,

5 défyéé muú ubé yimbɔ né amu Danchɔmeló nnó áwa menyammye wuú, nnó Esɔwɔ áferé ji né efwyaale gabo né bíí bi Jisɔs Kras akerege meso mansɔ mpa bɔɔ.

6 Mmye mebwége elómé fɔ. Enyú dékaá fɔ nnó nekú némá ne nechɔɔ ebá, wye ndere ekéké yist gachyéé epyéé gejamégé flawa amuale wɔ?

7 Débɔ mamferé muú yimbɔ ayi apye gabo né geluáge nyú. Ji alu eké yist ayi achɔɔ brɛd. Depyége mbɔ debéé nye pópó eké brɛd ayi alá pɔ ne yist. Ndere njɔ́ge mbɔ, nkaá me nnó enyú delú brɛd meke néndé áwá mé Kras muú alú maá egóɲme gepe ayi epaá koó upú.*

8 Ndere dényé epaá ewéna, dényé ewú ne brɛd meke ayi alá apɔ ne yist. Mmye ké débɛ ne matɔɔ pópó ne dégarage wáwálé. Dényége fɔ ewú ne gekwénege brɛd ayi awyaá yist. Mmye ké débɛge fɔ ne gabo ne nchye ayi esé débɔ déwyaá.

9 Né ɲwe ayi me mbɔɔ mbɛ ntámé enyú, ngaré enyú nnó défa mbwa ne bɔɔ abi ábélege ubélé ne bɔɔ tametame.

* 5:7 Elú wáwálé nnó: Né Ijip, Esɔwɔ agaré bɔɔ Isrɛli nnó, yéndé ula gepú áwa maá egóɲme áse manóó míí áta manombi nnó ekiénné negbo echwɔgé ekóó upú bwɔ koóge. Wye gébé eyigémbɔ ntó, Esɔwɔ ágaré ebwɔ nnó brɛd ayi ebwɔ átyege áfyége fɔ yist (uka ebi upyéé brɛd amuale) nnó ebwɔ ályá melo Ijip wáwá.

10 Me njóge mbo, ntómé f3 ne bo3 abi alá kágé E3ow3. Ebw3 abi ábélege ubélé ne bo3 tametame. Abi ásée use, abi ánogé aló uka, ne abi ájoo3 ej3. Njógé mbo ebyennó nké enyú délyaa3 mme yina kánká. Yémb3 njó3 f3 mbo w3.

11 Me nsá lé nnó enyú défa mba ne yéndémuú nyú ayi aké alú menmé né echomele bo3 E3ow3 ne ábélege ubélé ne bo3 tametame. Yéé ayi asée use, ayi anogé aló uka, ayi alwérege ulwéré, ayi anyuú mm3 akwene yéé ayi alú menjó. Dényégé yéé menyéé ne uf33 bo3 bimb3.

12-13 Me mbo3 f3 mansó mpa bo3 abi alá p3 bo3 E3ow3 w3. Elé E3ow3 ne as33 mpa bw3. B33 abi esé déb33 mansó mpa bw3, elé ate a3me abi álu né echomele bo3 Jis3s. Nde3e elúmb3, pyege nde3e ásámé né mmu 3we E3ow3 nnó, “Búge muú ubé yimb3 atáné né geluágé nyú.”

6

B33 Jis3s djyéé f3 ne ate né eso

1 Ulannó muú nyú ab3gé mpa ne nte menmé, ajyé ne ji né eso, nnó bo3 abi alá afyéé met33 ne Jis3s w3 ne ápa? Ulannó déla jyef3 né mbaá ate bo3 Jis3s nnó akwýé enyú.

2 Dékaá f3 nnó bo3 Jis3s ne ápáne nye mpa bo3 mme w3, Ne mb3gé enyú ne des3 mpa bo3 mme, ulannó enyú délá kaágé kwýe ukéké dép3 né met33 met33 nyú?

3 Enyú dékaá nnó esé ne dépáne nye mpa makiénné E3ow3, p3 mbo? Mb3gé dékaá mbo, ebyennó esé dékágé kwýe ukéké dép3 fa né mme.

4 Nde3e elúmb3, mech3 ekwégé nnó déjye né mbaá bo3 abi echomele bo3 Jis3s ala sé nnó ebw3 alú genó w3, nnó as3 mpa nyú?

5 Me njóge mbo nnó mpyé mmye e3b3 enyú. Nnó yé muú ama ap3 né geluáge nyú ayi awyaá den3a mankwýé dép3 ne ate a3me nyú?

6 Elómé f3 nnó nte menme ab3gé mech3 ne nte, akpá ji ajyé né eso kpaá te aténégé né mbe ushu bo3 abi alá afyéé met33 ne Jis3s w3 nnó as3 mpa bw3.

7 Nde3e enyú dékpáne ate déjye né echa eso, é3e3e nnó enyú dékwe mé dédo uwy3 mme. Ulannó muú akelege enyú mpa délá dékógé mat33? Ulannó muú ányégé enyú upw33 délá dékógé mat33?

8 Yémb3, nnó enyú délyaa3 bo3 ákélégé enyú mpa, ányégé enyú upw33, dékélégé bo3 mpa, dényéé bo3 upw33 chá3há ne até a3me nyú.

9 Kágé nnó bo3 ube ányéé f3 gefwage E3ow3. Ekágé muú ábw3lé enyú, elú wáw3lé nnó bo3 abi ábélege ubele ne bo3 támetáme, abi ánogé aló uka, abi ákwene mal3, ate andé abi ábélege ne ate,

10 yé bo3 abi ájoo3 ej3, abi ásée use, abi ányuú mm3 akwéné, abi álwe3e3e ulwéré, ne bo3 abi áf3ge un3 bo3. Uf33 bo3 bina ako ányéé f3 gefwage E3ow3.

11 Mb3 ntó ne enyú abif3 déb3 délu. Yémb3 E3ow3 áshw3né enyú né gabo ayi dépye délá bo3 ukpea. Ase enyú nnó delú cho né mbe ushu wuú. Apyemb3, gétúgé ut33 bi Ata Jis3s Kras apye ne utoo3 Mendo3 E3ow3.

Se menyammye wýe nógé E3ow3

12 Muú f3 ákágé j33 nnó, “Nkágé pyé yéndégenó eyi gejiú me.” Wáw3lé, yémb3 kaá nnó un3 ukouko f3 w3 uchw33 né gel3g3l3 w3. “Nkágé pyé yéndégenó eyi gejiú me.” Yémb3 nkágé lyaá f3 nnó genó gef3 geb33 me deba, nla eké mefwe mbaá geji.

13 Muú ayif3 akágé j33 aké, “E3ow3 akwýéé menyé nnó akpene né une ne akwýéé une nnó menyé akpene wýe.” Wáw3lé, ne kágé nnó bií uma E3ow3 ach33 nye une ch3nch3 ne menyéé. Yémb3 E3ow3 achýéé f3 mekw3á menyammye nnó abelege ubele támetáme ne bo3 w3, achýéé mekw3á

menyammye nnó asé menyammye yimbó anógé Ata Jisós. Ne elé Ata Jisós ne áchérege menyammye mekwaá.

¹⁴ Ne ndere Esòwò asele uto bií apye Ata akwile né negbo, mbó ntó ne ásélé nyé uto bií apye esé dékwile né negbo.

¹⁵ Enyú dékaá chánéné nnó menyammye nyú alú lé upó menyammye Kras. Nnó elímbó, nnó muú asé gepógé menyammye Kras acho ne menyammye mendée eno? Ube! Ekágé òe fí mbó.

¹⁶ Enyú débó mankaá nnó mende achogé mmye ne mendée eno, ebwó ne mendée eno yimbó ákwé eké muú ama, wye ndere ásámé né mmu ñwe Esòwò nnó, “Ebwó apeá ákwé eké muú ama.”

¹⁷ Ne muú ayi áchómé mmye ne Ata, ebwó ne ji ábéé metóó ema.

¹⁸ Lyágé mámbélegé ubélé ne bós támetáme. Yéndé gabo chá ayi muú apyee, áchós fí menyammye wuú, yémbó muú ayi ábélegé ubélé ne bós támetáme, achós bó lé menyammye awuú jimbóó.

¹⁹ Enyú dékaá fí nnó menyammye nyú alú lé melú ujwólé Mendoó Ukpea wó? Elé Esòwò ne afye enyú Mendoó Ukpea ewéna né mmye. Enyú ambós fí wó débóó gemége nyú wó.

²⁰ Esòwò ana enyú ne genó eyigé geñeá geme dós mamferé enyú né efwyale. Ndere elúmbó, ségé menyammye nyú dénógé Esòwò.

7

Déporé neba

¹ Góge me nshuú enyú meko né dépo etiré enyú désamé me.

Elú galógáló nnó mende achogé yé mmye ne mendée. *

² Yémbó, té mbaá bós ábélege ubélé támetáme dós, élóme nnó yéndé mende ábá awuú mendée ne yéndé mendée ntó ábá awuú menó.

³ Ne mende abó fí manshya mendée wuú ubélé wó, ne mendée ntó abó fí manshya menó wuú ubélé wó.

⁴ Menyammye mendée apó fí awuú jimbóó, alú lé ayi menó wuú. Ne menyammye mende apó ntó awuú jimbóó, alú lé ayi mendée wuú.

⁵ Ndere elúmbó, ekágé nte ashya nte ubélé, ekosé nnó ebwó ákamege meko amá nnó alyaa kpé ate né mboó gébé nnó anemmye mbaá Esòwò. Ne gébé eyigémbó gékógé, ebwó abó mankére chónchó nnó ekágé danchomeló apye ebwó akpé né mmuameno gétúgé alá akágé gbaré mmye bwó.

⁶ Me njógé mbó, epófó nnó ñmerege muú fí mekpo mme nnó abá neba, yémbó nchyege lé enyú majyee.

⁷ Metóó ebó egóó me nnó yéndemuú abe ukwa eké me. Yémbó yéndemuú awyaa ewuú echye ewé Esòwò achyee ji. Achyee bós abifó eshye mampye géfóge genó eyigé na, achyee abifó mampye eyigé na.

⁸ Mbaá bós abi alú ukwa, ne akwi andée, ngárege ebwó nnó, élómé nnó ebwó abagé fí neba, abe ukwa nkane me nlú.

⁹ Yémbó, mbógé ebwó ákágé gbaré fí menyammye bwó, abá neba. Néndé elú galógáló nnó ebwó abá neba ne nnó ájwyegé mmye.

¹⁰ Né mbaá bós abi abané neba, nkpeage ebwó nnó, mendée abagé menó, ekágé alyaa menó wuú neba. Mejóó ewé menjóó mbó na, epófó me, elé Ata jimbóó ne ajóó;

* **7:1** Elú wawálé nnó: Né gébége Pol, bós abifó né Kōrent áse nnó mamba neba álomé fí néndé muú abagé neba ábós fí gébé eyigé ákuú ñwe, ne mangigé gejamége unó.

11 Yémbō, mbōgé mendée alyagé menō wuū neba; ábagé sé menō ayicha elá epō mbō wō, akéré mbaá menō wuū ebwō akwycé depō. Ne ékágé menō ntó ábú mendée wuū né neba.

12 Ne mbaá abifō abi abané bōō abi alá áfyéé matōō ne Kras wō, ngárége ebwō nnó yéndé menjme ayi ábáné mendée ayi alá áfyéé metōō ne Kras wō, mendée yimbō akámégé nnó ajwólégé ne ji, ékágé alyaaá ji neba. Mejōō ewé menjōō mbō, étané membōō né metōō étané fō mbaá Ata wō.

13 Wyembō ntó, ne menjme ayi ábáné menō ayi alá fyéé metōō ne Kras wō alá abōō fō manlyaaá ji neba wō, mbōgé menō yimbō akámégé nnó ajwólégé ne ji.

14 Me njógé mbō néndé, Esōwō ajeé menō ayi alá fyéé metōō ne Kras wō gétúgé mendée wuū áfyéé metōō ne Kras. Ne ajeé ntó mendée ayi alá fyéé metōō ne Kras wō gétúgé menō wuū áfyéé metōō ne Kras. Mbōgé elá pō mbō wō, Esōwō aselé baá bwō eké baá bōō abi alá kágé Esōwō. Ne ndere elúmbō, Esōwō asé baá bwō ndere bōō bíí.

15 Yémbō mbōgé muú ayi alá fyéé metōō ne Kras wō, aké akélege manlyaaá neba ne muú ayi áfyéé metōō ne Kras, ago ji ajye, néndé ébé epō ewé egbárege muú ayi afyéé metōō ne Kras nnó épye nnó alyaaá ji neba. Esōwō akú esé nnó débé né nesō.

16 Wō mendée menō ayi ófyéé metōō ne Kras kaá nnó getú jyéé ndōfō menō wye akágé fyéé metōō ne Kras. Ne wō menō ayi ófyéé metōō ne Kras kaá ntó nnó getú jyéé, ndōfō mendée wye akágé fyéé metōō ne Kras.

Yéndémuú ábé wye ndere ji abō alu gemégé nnó Esōwō akúú ji

17 Yéndémuú abe wye ndere ji abō alú gébége Esōwō akúú ji. Gé genō eyigé menlerégé né yéndé echomelé bōō Jisōs nnó apyégé mbō.

18 Mbōgé asō mé muú nsō ne Esōwō alé ku ji nnó abe muú awuú, ékágé ámuá mambi nnó asō ji nsō. Ne mbōgé ntó nnó alú dansō wō nsō gébége Esōwō akúú wō nnó ábe muú awuú ómnyégé fō nnó asō wō nsō.

19 Yé asō wō nsō, yé asō wō, ewémbō epye mechō wō. Genō eyigé gejeá gepwōō gelú elé nnó ónógé mabe Esōwō.

20 Ndere elúmbō, yéndémuú abe wye ndere ji alú gébége Esōwō akúú ji.

21 Nnó óbō ólú memfwé gébége Esōwō akúú wō nnó ábe muú wuú? Ekágé óhyéé geme jyé efwyale getú eyigémbō. Yémbō, mbōgé ógége meti nnó óferégé geme jyéé nnó óbége sé memfwé pyembō.

22 Kaágé nnó yé muú abō alú lé memfwé ne Esōwō akúú ji nnó ábé muú wuú, né egbe ewé Ata apō mewé. Elú ntó nnó muú ayi abō alá pō mewé gébége Esōwō akúú ji nnó abe muú awuú, alú mewé mbaá Kras.

23 Tége nnó, Esōwō ana enyú ne genō eyigé gejeá geme mamferé enyú né efwyale. Débégé fō afwé mbaá akwaá.

24 Ndere elúmbō, yéndémuú abe wye ne Esōwō ndere ji abō alu, gemégé nnó Esōwō akúú ji.

Andée abi alá ba anō wō ne akwi

25 Ne gógé menjōō déparé bōō abi alú ubwene. Genō eyigé me njógé mbō Jisōs jimbōō fō wō agáre me wō, yémbō ngárége enyú ndere muú ayi Ata ágéne me meshwe apye me nlú muú ayi enyú dékágé neré metōō ne ji.

26 Né úféré ba, elú galógáló nnó yéndémuú ábé wye ndere ji alú néndé efwyale eja nana dōō.

27 Muú ayi ábáné mendée ékágé alyaaá mendée wuú neba. Ne muú ayi alá alú dambá mendée, ékágé akélé mendée mamba.

28 Yé élé njógé mbò, mbógé muú abagé mendée apye fò gabo wó ne yé mesò mendée abagé menò apye fò gabo wó. Yémbò bós abi ábane neba, ágós efwyale. Ne nkélégé nnó mpye ékágé enyú dékpré né efwyale ewé ébwò ágené.

29 Anme ba, góge mengáre enyú nnó gébé eyigé Esòwò achyée élá gachyée gebye. Né getú eyigémbò, bós abi ábané andée abe eké bós abi alá bá andée wó.

30 Bós abi áwyaá mesome, ábe eké bós abi alá pò ne mesome. Bós abi áwyaá nechóchó ábé eké bós abi alá pò ne nechóchó. Ne bós abi ákene gese ábé eké bós abi alá pò ne unó gese.

31 Muú ayi awyaá utós mampye fa mme abe ndere muú ayi ala nere metós ne unó mme wó.

32 Ne nkélégé fò nnó genó gechyege enyú efwyale né metós. Muú ayi alá bá mendée wó, afyée metós wuú mampye utós Ata Jisòs, ne akelege nnó apyee utós bimbò gefós eyigé metós egós ji.

33 Yémbò muú ayi ábané mendée anerege metós né unó mme, akelégé élé nnó ápye unó bi metós egós mendée wuú.

34 Ne getú eyigémbò úféré bíi ukwéné tyátá. Wyémbò ntó ne mendée ayi ábané menò anerege metós né unó mme gétúgé akelege mampye genó eyigé metós egós menò wuú. Yémbò mendée ayi alá lú dambá menò, afyée lé metós mampye utós Esòwò, ne áchyege gеме jíi geko mbaá Ata Jisòs.

35 Unó bi me njógé mbò na, úlú élé mampoó enyú, epófó nnó nshyaá nnó enyú dépyegé fò ubi wó, nkélége élé nnó dépyegé unó né meti ewé elu cho, défyé mekpo né depòré Ata.

36 Muú akpégé gébwénégé mendée mambá, ne agégé nnó gébé eyigé ji alú mambá mendée yimbò gelegé koó, ne ji akágé gbaré fò mmye né depòré ubelé, apye ndere ji akelege abá mendée yimbò. Gabo apò mmu.

37 Yémbò muú ajógé mé né metós wuú nnó ji ábané fò mandée ayi ji abó alú mambá, ne yé genógé fò gepó eyi géténé ji nnó ábá mendée yimbò, mbógé ji akágé gbaré mmye jíi né depòré ubelé, ashyagé nnó ábané fò mendée yimbò apye mechó melóméló.

38 Ndere elúmbó, muú ayi ábané gembwénégé mendée ayi ji akpéné mambá apye mechó melóméló. Ne muú ayi alá bá wò, apye mechó ewé elómé kpaa epwò amu.

39 Mendée abós fò manlyáá menò wuú neba, abá menò yicha ewé menò wuú alú membe wò, ekosé nnó menò wuú agbogé ne ji akágé ba menò yicha ndere ji akelégé. Ne menò yimbò abó mambe muú ayi afyée metós ne Kras.

40 Ne yé lé menò wuú agbogé ji ákágé ba ayicha, né metós wa nferé nnó éló nnó yé menò ayicha ábagé sé. Ne nferé nnó Mendoó Esòwò ne echyegé me majye ami menchyege mbò.

8

Menò genó né gepógé bós Jisòs élé gejeé epófó defós

1 Góge me njó dépòré menyée ayi bós apye upé mbaá aló uka. Yéndemuú ajógé aké, “Esé déwyaá defós.” Ndere ajógé mbò, abó mankaá nnó defós dékage pye muú abwage mmye. Genó eyi gépye bós áwene né depòré Esòwò élé gejeé.

2 Muú ayi aféré nnó ji akaá me yéndegenó chánchá, alú dankáá yé genó ndere ji abó alú mankaá.

3 Yémbò muú ayi agboó ne Esòwò ji ne Esòwò akaá ndere muú wuú.

4 Ndere elúmbó, déké déjógé mechó manyé menyée ayi apyee upé mbaá aló uka, esé dékaá nnó aló uka, apó yé genó, ne nnó Esòwò alú lé ama.

⁵ Yé lé unó úlú né mfaánebuú né fá mme, ebi bɔ́ ɔ́sɛ́le nnó úlú bó ɛsɔ́wɔ́ abi bɔ́w ne yé elé bó ɛsɔ́wɔ́ ne bó ata ájamé dɔ́,

⁶ ɛsɛ́ dékaá nnó ɛsɔ́wɔ́ álú lé ama. Ji alú Nte sé muú akwye unó uko ne akwye ɛsɛ́ nnó dénogé ji. Ne déwyaá lé Ata ama ayi alú Jisɔ́s Kras muú unó uko ebi ɛsɔ́wɔ́ akwyeé ukené ne ji. Ne ji ne achyégé ɛsɛ́ genwá.

⁷ Yémbɔ́ bɔ́ Jisɔ́s ako fɔ́ wɔ́ ákaá nnó aló uka apó yé genó wɔ́. Bɔ́ abifɔ́ ábɔ́ ánogé aló uka kpaá te nnó mbógé ɛbɔ́ ɔ́nyégé menyéé ayi ápye upe mbaá aló uka, matɔ́ bɔ́w ágáregé ɛbɔ́w nnó álú nóge aló uka. Ne elé matɔ́ bɔ́w ala bene wɔ́, agare ɛbɔ́w nnó apye gye.

⁸ Ɔ́pɔ́fɔ́ gefógé menyéé ayi ɛsɛ́ dényéé ne ápye ɛsɛ́ débéé kwókwólé ne ɛsɔ́wɔ́. Délá dényéé ji wɔ́ yé genó gefɔ́ eyi genome ɛsɛ́ gepó, yé dényéé ji apógé fɔ́ ɛsɛ́ né meti fɔ́.

⁹ Yémbɔ́, ségé yé gébé nnó ékágé dése ɛbɔ́wɔ́nye ɛwé ɛsɔ́wɔ́ achyɛ enyú nnó dényé yéndé gefógé menyéé, dépye aɲme abi alá ábené né depɔ́ré ɛsɔ́wɔ́ wɔ́ ákpare ákwe.

¹⁰ Néndé muú ayi alá ábené né depɔ́ré ɛsɔ́wɔ́ wɔ́, agégé ndere wɔ́ ayi ɔ́kaá genó, ɔ́lú né ntoné aló uka ɔ́nyéé menyéé, ji ntó abɔ́ ɔ́geji manyé menyéé ayi áchyéé mbaá aló uka. *

¹¹ Ne mbógé ɔ́nyégé menyéé yimbɔ́ ebyennó wɔ́ muú ayi ɔ́kaá genó ɔ́cho genwáge menɲme wye ayi alá bene né depɔ́ré ɛsɔ́wɔ́ wɔ́, muú Kras agboó ntó getú jíí.

¹² Ɔ́pyége nte menɲme wye ayi alá ábené né depɔ́ré ɛsɔ́wɔ́ wɔ́, apyége gabo né genó eyigé metɔ́ wuú ɛgaré ji nnó gélú gyeé, ebyennó ɔ́pyé ntó gabo mbaá Kras.

¹³ Ndere elúmbɔ́, mbógé menyéé ayi me nyéé akágé pye menɲme wa apye gabo, nyéé sé ji kánká nnó ékágé mpye menɲme wa apye gabo.

9

Unó bi ángbá Jisɔ́s áwyaá ɛbɔ́wɔ́nye mampyé

¹ Me nwyaa ɛbɔ́wɔ́nye mampye yéndégenó eyigé gelu cho. Me nlú ɲgbá Jisɔ́s Kras, nkpa ame yá nge Ata sé Jisɔ́s wáwálé, ne enyú delu utóó bá bi mpyéé ndere Ata achyégé me shyé.

² Yé bɔ́ abifɔ́ alá ákaá nnó me nlú ɲgbá Kras wɔ́, enyú ambɔ́ dékaá wáwálé nnó me nlú ɲgbá Jisɔ́s. Enyú délu gelo eyigé geleré nnó me nlú ɲgbá Jisɔ́s Kras.

³ Gená, ne menshúgé meko mbaá bɔ́ abi ákelégé manjɔ́ nnó me mpófɔ́ ɲgbá Kras.

⁴ ɛsɛ́ dékwané manse menyéé ayi dényéé mbaá bɔ́ né utóó ebi ɛsɛ́ dépye.

⁵ Nnó ɛsɛ́ dékwané fɔ́ mamba andée dékene ne ɛbɔ́w ndere Pita ne ángbá Jisɔ́s abifɔ́, ne aɲme Ata Jisɔ́s ápye wɔ́?

⁶ Waá nnó wylé ɛsɛ́ ne Banabas ne débɔ́ mampye utóó ne amu sé gené dégé menyéé ayi dényéé?

⁷ Ndé muú be, ayi apye utóó, anyéé né mmu gebagé nkú jíí? Muú ayi apene genó eyi géwóme umpome abó manyé umpomé bi genó eyigémbɔ́ gewóme, wa mbɔ́ fɔ́ wɔ́? Ne muú ayi ábáme mpɔ́, abó manyú nebene mpɔ́ wa mbɔ́ fɔ́ wɔ́?

⁸ Enyú déférégé fɔ́ nnó unó bi menjɔ́ mbɔ́, utané lé né metɔ́ mekwaá. Mabé ayi ɛsɔ́wɔ́ achyɛ Mosis agárege wye mbɔ́ntó.

* **8:10** Elú wáwálé nnó: Né gepɔ́ge bɔ́ Kōrent, melu ɛwé ájéle nya aló uka elé gekpékpégé gepú eyi gewyaa gejamégé baá upú. Baá upú abifɔ́ elé abi bɔ́ ájwologé ɔ́nyéé menyéé ne yéndémuú akage kpe mmu anye menyéé wyeé.

⁹ Mabe ayi Εσωω achyέε Mosis aké, “Muú áwégé fō meno mpō ayi apyέé utōó né mekwōó gébégé aké apyέé utōó né mmu mekwōó.” Έkágé esé déféré nnō Εσωω abō ajōó mbō atōó lé ne mpō ejieji.

¹⁰ Nnō genō eyigé Εσωω ajōó mbō getoó ne esé wō? Getoó ne esé wáwálé néndé muú ayi apené mbwé né mekwōó ne ayi aferege mbwé ebwō ako ánerégé matōó nnō mbōó mekwōó achyεge nye awuú bwō mbwé.

¹¹ Esé depé deporé Εσωω né matōó nyú wyε eké mbwé ayi muú apené né mekwōó, nnō elú mechwō mebo ndere enyú dépōge esé ne unō bi menyammyε sé ákelegé?

¹² Mbógé enyú déchyεge unō mbaá ate bōó abifō bōó abi áwyaá ntō ebwōnye mansé ubi, nnō esé ntō dékwané fō mansé unō eta nyú ebi ujamé upwōó yé ebi bwō wō?

Yémbō, esé défyε fō eshyε mangii enyú ubi, yé lé délú cho mangii. Esé dégigé fō unō bina dékógé lé metōó nnō έkágé dépyε genō eyi gégbέε nnō bōó awúgé fō abya Kras.

¹³ Enyú dékaá wáwálé nnō bōó abi ápyε utōó né mmu εcha upε Εσωω, áwú bwō menyέé átánégé lé εfεé. Ne ampyε upε abi apyε upε né geluógé upεé Εσωω, awú bwō menyέé ntō átánégé né menyέé upε ayi bōó áchyεgé.

¹⁴ Wyεmbō ntō ne Kras Jisos agáré nnō bōó abi ágárége abya melóméló, awú bwō menyέé abō mantanegé lé né mbaá bōó abi áwúú abya melóméló.

¹⁵ Yémbō, nlú danse ebwōnye ewena mpyεé unō bi úlú cho mampyε. Yé elé nsame mbō, nsamé fō nnō enyú déchyε me ubi. Elú galógáló nnō me nkpe ngbo lé mbya ayi ngarege abya melóméló nla nselé fō genō.

¹⁶ Me nke ngárege abya melóméló ewémbō epyεé fō nnō me ndogé ebwō ewame, néndé élé utōó bá ebi me mbōó mámpyε. Ne mbógé nla ngaré abya melóméló yina wō, ebōó nye ne me.

¹⁷ Ebe nnō me mbōó ne mbō njyaá gеме ya nnō ngarege bōó abya melóméló, me mbō nkelege nsa. Yémbō me mbōó fō wō njyaá gеме ya wō, élé Εσωω ne ajyaá me ne áfyεé me utōó bií né amu nnō mpyεgé.

¹⁸ Ne nsá wa alú nnō, né utōó bina? Ekosé metōó megómégó ewé menwyaá gétúy ngarege bōó abya melóméló detú. Ngárege bōó abya melóméló ngíge fō nnō achyέé me genō ndere muú ayi agarégé abya melóméló ábōó mangii.

¹⁹ Me mpō yé mefwé mbaá muú fō, yémbō nse gеме ya nkane mefwε mbaá bōó ako nnō mpyε gejamégé bōó áfyε matōó ne Kras.

²⁰ Me njyεgé mbaá ayi bōó Jus alú, nkwe eké muú Jus nnō mpyε ebwō áfyε metōó ne Kras. Ne njyεgé ntō né mbaá ayi bōó abi ákwōlege mabe Mosis alú, nkwe eké muú ayi ákwōlege mabe Mosis nnō mpyε ebwō áfyε metōó ne Kras, yé elé me nlá pó fō muú ayi ákwólégé mabe Mosis.

²¹ Njyεgé mbaá bōó abi alá kágé mabe Mosis, nkwe eké muú bwō nnō mpyε ebwō áfyεé metōó ne Kras. Ne yé elé nlá nkwlólégé mabe Mosis epófō nnō nkwlólégé fō mabe Εσωω, nkwlólé, néndé nkwlólégé mabe Kras.

²² Njyεgé mbaá bōó abi alá lú dambene né deporé Εσωω, nkwe eké muú bwō nnō mpyε ebwō ábené né deporé Εσωω. Me mbwólége yéndé gefógé muú né mati mako nnō ebége kókógé mmyε mpyε yé abifō áfyε metōó ne Kras.

²³ Mempyεé unō bina uko nnō abya melóméló ajyεgé mbe nnō meso gébé me ntō mbō mejeé ewé abya melóméló achwōó ne ewú mbaá bōó abi áfyεé matōó ne ji.

²⁴ Enyú dékaá nnō mankwólé Εσωω alú eké metú gátélé. Bōó abi ákpene wyε ako álomege, yémbō, élé muú ama ne abōó nsa. Gétú eyigémbō, kwólégé

Ɛsɔwɔ chɔnɛné nnó meso gébé débɔ nsa wye nkane muú ayi álómege gátélé abɔɔ nsa.

²⁵ Yéndemuú ayi akpene né metu gátélé, aselé gébé, akpomé mmye né mati mako. Apye mbɔ nnó abɔ nsa, ne nsa yimbo alú ayi áchoge. Yémbɔ nsa ayi esé bɔɔ Ɛsɔwɔ débɔɔ nye alú lé nsa ayi alá chégé fɔ te kwyakwya.

²⁶ Gétú eyigémbɔ, ne me nlá nlómégé fɔ eké muú ayi alá pɔ ne genó eyigé anerégé metɔɔ wye mambɔ. Me mmye fɔ eké muú ayi amyéé umyéé adoó ukwekwé né mme detú.

²⁷ Mpye menyammye wa awuú ubalé nnó áwúgέ ne me. Mpyéé mbɔ nnó ékágé me ngarége bɔɔ mekomejɔɔ Ɛsɔwɔ ebwɔ ábɔ nsa, membɔɔ nnó detu.

10

Pɔl akwelé mbeé mbaɔ bɔɔ Kōrent nnó ékágé apye genó eyigé bɔɔ Isréli apye nya ágene ɛfwyale

¹ Anme ba, nkelege nnó enyú détégé genó eyi gépye nya ne ukwene ante sé gébége ebwɔ ákené ne Mosis né mashwɔné. Ndere ebwɔ akene ájyε geko gebame ebwɔ ako ne ebwɔ ako áchyaá ebéé mega megélé né mme.

² Ndere gekó gébamé ebwɔ, ne mánychyáa ayi ebwɔ áchyaá ebéé mega ewémbɔ, elúmbɔ lé manaá Ɛsɔwɔ ne ebwɔ áwɔɔ. Ne gefógé manaá ami ebwɔ áwɔɔ mbɔ, mánléré nnó ebwɔ alú ánkwalé Mosis.

³ Ebwɔ ako ányé gefógé menyéé ama ayi Ɛsɔwɔ achyεé ebwɔ.

⁴ Ne ebwɔ áko ányú ntó manaá ami Ɛsɔwɔ achyεé ebwɔ. Manaá mimbo matanega né etaravé ewé ekene ne ebwɔ, ne etaravé ewémbɔ ebɔ elu lé Kras. *

⁵ Yé élé Ɛsɔwɔ álere ebwɔ galógáló mbɔ, gejamégé ebwɔ apye unó bi metɔɔ enywónega Ɛsɔwɔ. Gétú eyigémbɔ, Ɛsɔwɔ awá ebwɔ, ne unkwɔ bwɔ úlá né mashwɔné tyátyá.

⁶ Unó bi upyé mbɔ na, úlú élé manchyεé esé majyεé nnó ékágé esé débógé gejeé mampyεgé gabo ndere ukwene ante sé ábɔ apyεé.

⁷ Dénógé fɔ aló uka ndere ebwɔ abifɔ ábɔ apyεé. Asá né mmu nwe Ɛsɔwɔ nnó, “Ebwɔ ájwólé, ányéé, ányuú ne ákwilé mme áló mámbéné mabée né mbε ushu meló uka.”

⁸ Ékágé esé ntó débélégé ubélé ne bɔɔ tamétamé ndere ebwɔ abifɔ ábɔ apyεé. Gétúgé eyigémbɔ, Ɛsɔwɔ apyεé delé bɔɔ esaá meso eléé ágbo né bií uma.

⁹ Ékágé dékpélé Kras ndere ebwɔ abifɔ ábɔ ákpélé ji, gétú eyigémbɔ Ɛsɔwɔ atɔ mmyɔ enɔ ebwɔ ágbo.

¹⁰ Ne dénmenégé fɔ Ɛsɔwɔ meso humm hummm ndere ebwɔ abifɔ ábɔ apyεé ne ekiénne Ɛsɔwɔ ewé ewáné bɔɔ echwɔ wá ebwɔ.

¹¹ Unó bina uko ebi upye nyá ne ebwɔ úlú lé mánkwélé bɔɔ mbée nnó ase gébé. Ne ásá ubi né mme nnó achyεé esé majyεé, esé abi delú mbɔ né gébé eyigé na, eyi elá gachyεé mme abyε.

¹² Ndere elúmbɔ, yéndemuú ayi aféré nnó aténé chɔnɛné, ase gébé nnó ékágé akwé gébége mmuámeno áchwógé eta wuú.

¹³ Kaágé nnó, yé mmuameno ayi achwɔɔ eta nyú ayi alá lú gachwɔ mbaá ate bɔɔ ápá. Ɛsɔwɔ alu muú ayi dékage líi mmye ne ji. Délíge mmye ne ji alyaágé fɔ nnó enyú dékpe né mmuámeno ayi apwɔɔ eshyéé nyú. Yémbɔ, mmuámeno achwógé eta nyú, Ɛsɔwɔ achyεgé enyú eshye ewé dékoge metɔɔ dépwɔɔ mmuámeno yimbo.

¹⁴ Anme ba, ndere elúmbɔ, boóge délya aló uka manógé.

* **10:4** Elú wáwálé nnó: Etáravé ewé ebɔ ekene nya ne bɔɔ Jus, élé Kras Jimbo ne ákene ne ebwɔ.

15 Enyú delú bós abi dékágé genó, fērege, dégené nno, mechó ewé me njós mbó elú wáwálé.

16 Esé déké déteé negbóné Kras chónchó, détamégé Esówa né mmós ami. Ndere dépyéé mbó, déchome mmye, dékarege amo manóó Kras. Ne déké denyéé ntó bréd ayi agyálé ubauba délerege nnó déchomé mbontó mmye, dékarege menyammye Kras.

17 Yé elé esé abi denyéé ntó bréd yimbó déjamé, ntó bréd yimbó alú lé ama. Ewéna eléré nnó esé ako décho mmye déla muú ama.

18 Tégé gepógé bós Israeli, ebwó abi ányéé menyéé upé ayi ápye upé né mfaa geluógé upé, áchónege mmye ne Esówa muú ebwó ánógé.

19 Ndé genó me njógé mbó fa? Nnó me njógé mbó lé nnó aló uka alú genó? Waá menyéé ayi ápyéé upé mbaá aló uka ne alú genó?

20 Ngba, me njógé fí mbó, njógé lé nnó upé ebií bós abi alá pó bós Jus ápyéé mbaá aló uka, ápyéé mbó lé mbaá aló nchye apyéé fí mbaá Esówa. Ne me nkelégé fí nnó enyú déchome mmye ne aló nchye.

21 Muú ákágé nyú fí mmós né amo Ata, ne ama anyúgé ntó mmós né amo aló nchye. Muú ákágé nyé fí ntó menyéé Ata ne gébé gema anyéégé menyéé aló nchye.

22 Ékágé esé dépye genó eyigé Esówa ammye deboó. Nnó esé déwyaá eshye dépwa jí?

23 Muú fí ákágé jógé aké, “Me nkáge pye yéndégenó eyi gejigé me metós.” Elú wáwálé, yémbó, kaágé nnó, unó uko fí wó upóógé wós. “Me nkáge pye yéndégenó eyi gejigé me metós.” Yémbó kaá nnó unó uko fí wó upye muú awené wó.

24 Yéndémuú aferégé mampye genó eyi gepógé ate aḡme, epófs eyi gepógé jimbií wó.

25 Nyégé yéndé menya ayi akpóó né gese. Dégigé fí mbaá ayi menya yimbó atané.

26 Néndé ásá né ḡwe Esówa nnó, “Esówa ne abós mme ne yéndégenó eyi gelú né mme.”

27 Mbógé muú ayi alá afyéé metós ne Kras wó, akúgé enyú menyéé déjyégé, nyégé yéndégenó eyigé jí achyégé enyú. Dégigé fí mbaá ayi menya yimbó atané nnó ékágé matós nyú áchye enyú efwyale.

28 Yémbó muú agárégé enyú nnó, “Menyéé yina elé ayi apyéé upé mbaá aló uka”, dényéégé fí jí, nnó ékágé muú fí abó efwyale né metós ásé nnó enyú dépye gabo.

29 Me njógé mbó, épófs nnó nké enyú délyaa menyéé yimbó gétúgé dényéégé débó efwyale né metós. Njógé lé nnó delyaa manyé menyéé yimbó gétúgé dényéégé muú yimbó abós efwyale né metós wuú. “Ulánnó me nlyáge genó eyigé me mbós manyé gétúgé muú ayifó aferé nnó, ‘Muú anyéégé alú gyéé’.

30 Mbógé me nchyége matame mbaá Esówa gétúgé menyéé ayi me nyéé, ulánnó muú áchós me mabó gétúgé menyéé ayi mbós me mbe ntamé Esówa ne me nlé nyé?”

31 Yémbó kaá nnó yéndégenó eyigé wó apyéé, yé wó anyéé, yé anyuú abó mampye geji ndere gepyéé bós áfége Esówa.

32 Se gébé nnó ékágé apye genó eyi gepyéé bós apyéé gabo, yé bós Jus, yé bós Grek, yé echomelé bós Esówa.

33 Wyémbó ne me mmyeé nnó mpyeé metós egógé yéndémuú né yéndégenó eyigé me mpye. Me nkelégé fí mampye genó eyi gepogé lé me mbií. Me mpye eyi gepogé bós ndere Esówa akágé feré ebwó né efwyale gabo.

11

1 Ndere elúmbò, kwólégé ntó gekágé neke ya wye ndere me nkwalége eyige Kras.

Gefò eyigé andée ábòò mambè né echomele bòò Kras

2 Me nfége enyú néndé déteé me né yéndégenó ne dépye unò wyéé ndere me mbò nleré enyú.

3 Yémbò nkelégé mampye enyú dékaá cháñéné nnó Kras ne alú mekpo mbaá ande ako, mende ne alú mekpo mbaá mendée. Ne Esòwò alu ndere mekpo mbaá Kras.

4 Yéndé mende aké anenémmye né echomele bòò Kras, yé aké agarege mekomejòó ayi atane mbaá Mendoó Esòwò, akweregé mekpo wuú ebyennó achyegé mbò lé mekpo unòó mbaá muú kpaá wuú.

5 Ne yéndé mendée aké anenemmye, yé aké agarege mekomejòó ayi atane mbaá Esòwò alá akweregé mekpo wuú wó, achyegé mbò elé mekpo unòó mbaá muú ayi alu ndere mekpo wuú. Alú wye eké akpalé ji mekpo.

6 Ndere elúmbò, mbògé mendée akelégé fò mankwere mekpo wuú, ákpe ákpale mekpo wuú. Yémbò, mbògé ji akaá nnó elú elé mekpo unòó eta wuú mankpale mekpo akweregé mekpo wuú.

7 Ne mende abó fò mankwere mekpo gébége aké anenemmye wó. Néndé Esòwò akwyéé mende nnó ábé eké jimboó, achyegé Ji ηγο. Yémbò mendée afyéé lé mende ηγο mmye.

8 Néndé Esòwò ase fò membea mendée ne akwyéé mende wó, asé lé ayi mende ne akwyéé mendée.

9 Elú wye ndere Esòwò alá akwyéé fò mende gétúgé mendée wó. Akwyéé mendée gétúgé mende.

10 Gégé ula bi mendée abòó mankwere mekpo wuú, manlerege nnó mende ne abòó uto né eta wuú. Apyegembò matòó asòó fò makiénné Esòwò.

11 Yé ndere elúmbò, esé abi défyéé matòó ne Kras, mendée abó fò mantene ushu ushu bií wó. Abó mantene ne mende. Ne mende ntó abòó fò mantene ushu ushu bií wó. Abó mantene ne mendée.

12 Yé lé asele membea mende ne akwyéé mendée, yé mende fò, apó fa mme ayi mendée alá byéé ji wó. Ne elé Esòwò ne akwyéé unò uko.

13 Enyú ambòó déferere dégené nnó elómé fò nnó mendée anenemmye eta Esòwò ewé alá wé gebugendeé né mekpo wó. Elombò?

14 Né mme yina, dége mbò nnó mende abege ne mejwe metyemetye, achyegé mbò lé mekpo unòó né geme jíí,

15 Ne nnó mendée abege ne mejwe metyemetye, efyé ji ulòó né mmye. Néndé Esòwò achyé mendée mejwe ewémbò nnó ebe ndere genó eyi gekweregé ji mekpo.

16 Ne mbògé muú fò aké akélege manyéé mbeé né mechò ewe, mengarege ji nnó esé anjba Kras depó sé ne gepó eyigé cha manleré ndere anógé Esòwò yé machomele bòò Kras apó ne geji.

Bòó echomele Kras né Kōrent ányéé menyéé Ata né meti ewé elápó cho

17 Né mechò ewé me nchwòó ngaré enyú, nfége fò enyú, néndé enyú dechwògé chónchó ndere bòó Jisòs, déchwó fò né galógaló, déchwòó manchó depó chòó.

18 Ne genóge mbe gélu nnó, agaré me nnó enyú déchwòge chónchó né echomele nyú manógé Ata, déjwòlege matóó matóó ne anjya. Ekágé be wáwálé.

19 Aṅgya ábò mambɛ metɔ́ metɔ́ nyú. Abegé mbò, ákágé nyɛ muú ayi akwɔlege Jisɔs wáwálé.

20 Menge mbò nnó gébégé enyú déchwɔge chónchó nnó dényéé menyéé Ata, yémbò ji fɔ́ wó enyú déchwɔ́ manyéé wó.

21 Genó eyigé enyú dépyéé gelu nnó, yéndémuú awenege manyɛ menyéé awuú, atéé fɔ́ ate aṅme abifó. Ndere dépyembò, abifó anyéé, anyuú akwene, abifó agboó mesa.

22 Chaá! Nnó enyú dépó ne upú ebi enyú dékágé nyɛge menyéé, dényuú mmɔ́ wyyéé? Ne ulánnó enyú débyaá echomele bɔ́ Ɛsɔwɔ, déchyɛge mekpɔ unɔ́ mbaá abi alá pó ne genó. Enyú dékelege nnó me mpyéé nnó ne enyú? Dékelege memfée enyú né gefógé mechɔ́ ewé? Ngba, nkágé pye fɔ́ mbò.

Menyéé Ata Jisɔs

(Mat 26:26-30; Mak 14:22-26; Luk 22:14-20)

23 Unó bi Ata alere me, ubi ne menlere enyú, nnó né utuú bi achyéé Ata Jisɔs mankwaá, abó ntó brɛd,

24 áchyégé matame mbaá Ɛsɔwɔ, agyá ntó brɛd yimbò ubauba, ajɔ́ aké, “Gége menyammye wa na, me nchyége né gétúgé enyú yéndégébé déké dényɛ ji, pyégé wyé na mantégé negbo na.”

25 Wyémbò ntó ne gébégé anere menyéé manyɛ, abó amo ne mmɔ́ mmu ajɔ́ aké, “Amo yina alú gepó eyi gelere menomenyéé meke ewé Ɛsɔwɔ anyéé ne enyú. Menomenyéé ewéna eké ne manó ama. Ne yéndégébé déké dényuú mami, pyégé wyémbò mantégé negbo na.”

26 Ne yéndégébé enyú déké dényéé brɛd yina, dényuú mmɔ́ ami malú né mmu amo yina, dégarege mbò lé negbone Ata kpaá te ji achwó.

27 Né gétú eyigé na, yéndémuú ayi anyéé brɛd yina, anyuú mmɔ́ ami na né meti ewé alá echyɛge enógé mbaá Ata, akwe mpa né metɔ́ wuú néndé ábyaá mbò lé menyammye ne manó Ata.

28 Ndere elúmbò yéndémuú abó mbe áchééré metɔ́ wuú, ne anyéé brɛd, anyuú mmɔ́ ami malu né mmu amo.

29 Néndé muú ayi anyéé brɛd yina, anyuú mmɔ́ mina alá kágé, fere nnó unó bina utené né menyammye Ata, akelege mbò lé efwyale né geme jíí.

30 Gé ulá bí gejamégé bɔ́ né metɔ́ metɔ́ nyú amée, abifó áwyaá gepwa ne abifó ntó agboó.

31 Yémbò esé débógé mbe décherege matɔ́ se chánéné, Ata achyɛge fɔ́ esé efwyale.

32 Ɛsɔwɔ acherege depɔ́ etiré sé, agege nnó délu gyéé, apyéé menyammye sé awuú ubale nnó né bíí bi ji asó mpa, achyɛge fɔ́ esé efwyale chónchó ne bɔ́ abifó.

33 Né gétú eyigémbò, aṅme ba, yéndégébé déchwɔgé chónchó manyɛ menyéé Ata, debó mangile ate.

34 Mbógé mesa aké ammye muú, abó mbe anyéé menyéé né gepú jíí, nnó gébégé enyú dechwɔgé chónchó ékágé dépye genó eyigé Ɛsɔwɔ achyɛgé enyú efwyale. Ne depɔ́ etiré délaá, membɔ́ nchwɔgé ngarege nyɛ enyú.

12

Echyɛ ewé Mendoó Ukpea echyɛge

1 Aṅme ba, nana nkelege mampye enyú dékaá chánéné depɔ́ré unó bi Mendoó Ukpea echyɛge bɔ́ uto nnó apyégé.

2 Enyú dékaá nnó gébégé enyú dela delú danfyɛ matɔ́ ne Jisɔs, anyua enyú denó mewaá, dela nógé lé aló uka, unó bi ula ujógé mejɔ́.

³ Ndere elúmbò, nkelege mampye enyú dékaá nnó yéndémuú ayi Mendoó Èsòwò elú ne ji ajógé fò nnó, “Jisòs òbò wyeé.” Ne ye muú fò ntó ákágé jò fò nnó, “Jisòs ne alú Ata”, mbògé Mendoó Ukpea elá epó ne ji.

⁴ Kaágé ntó nnó unó bi Mendoó Ukpea echyeye bòò uto nnó ápyeye úlú ufòò ufòò. Yémbò wye lé Mendoó Ukpea ewú ema ne echyeye ebwò uto mampye unó bina uko.

⁵ Matòò ami esé dépyeé mbaá Ata malu ufòò ufòò, yémbò wye lé Ata wu ama ne esé ako dépyeé utòò bìí.

⁶ Mati ayi esé dépye utòò mbaá Èsòwò álú ufòò ufòò yémbò wye lé Èsòwò wu ama ne apye utòò né geñwáge yéndémuú sé.

⁷ Mendoó Ukpea echyeye uto mbaá yéndémuú sé nnó dèse ubi dépye utoò ebi upogé bòò ako.

⁸ Mendoó Ukpea echyeye muú ayifò uto manjòò mejòò Èsòwò ne denja. Muú ayifò echyeye ji uto manlere unó bi Èsòwò apye ji akaá. Wye lé Mendoó Ukpea ewú ema ne echyeye ebwò utó mampye utòò bina.

⁹ Mendoó Ukpea wú ema, echyeye muú ayifò utó mamfyé metòò ne Èsòwò kraá te ápyeé genó eyigé ji ágige. Muú ayifò echyeye ji utó mampye bòò abi ameeé ufòò ufòò mameé átoógé.

¹⁰ Mendoó Ukpea echyeye muú ayifò utó mampye ufelekpa, muú ayifò echyeye ji utó mangarege genó eyigé getané mbaá Mendoó Èsòwò. Ayifò echyeye ji utó mankaá unó bi utanege mbaá Mendoó Èsòwò ne ebi ulá utanege fò mbaá Mendoó Èsòwò. Ayifò echyeye ji utó manjòò ufòò mejòò ebi yé jimbòò álá kágé fò. Ne ayifò ntó echyeye utó mangare ulaá ufòò mejòò ebimbo.

¹¹ Unó bina uko elé wye Mendoó Ukpea wú ema ne echyeye esé utó nnó depyege ubi. Ne echyeye yéndémuú ebií utó cha ndere ewú ekélege.

Ankwòle Jisòs álú eké upò menyammye uchaucha né menyammye ama

¹² Dékaá nnó menyammye mekwaá awyaá upò uchaucha. Ne yé elé upò menyammye ujame dòò, ucho upye lé menyammye ama. Mbontó ne Kras álú.

¹³ Èsé abifò délu bòò Jus, abifò bòò Grek. Bòò abifò álú áfwe abifò ápó. Yémbò gébége awyaá esé manaá né utó Mendoó Ukpea ewémbò ema, esé ako dékwe eké menyammye ama ne Èsòwò apye esé ako dèse Mendoó ema.

¹⁴ Ne dépege menyammye mekwaá apó fò lé ne gepoge menyammye gema, awyaá upò gejame.

¹⁵ Dése nnó geke geke, “Me mpó fò gepoge menyammye néndé me mpó fò ebwò” ewémbò epye fò nnó geji gebége fò gepoge menyammye, waá epyeé?”

¹⁶ Ne mbògé etu eké, “Me mpó fò gepoge menyammye néndé me mpó fò dambònyi, ewémbò epye fò nnó ewu ebége gepogé menyammye, waá epyeé?”

¹⁷ Ne mbògé menyammye meko abe lé dambònyi jiji, mekwaá abò awuú mbò mbaá ne ndé? Ne mbògé menyammye meko ntó abe elé etu ewu ewu mekwaá abò awuú mbò, gebé ne ndé?

¹⁸ Ndere elúmbò, Èsòwò akwyéé menyammye mekwaá né upò upò, ne abelé yéndé gepò ndere ji akélege.

¹⁹ Ne mbògé upò bina uko ubò ubé lé gepò gema, menyammye abò abeé fò.

²⁰ Ndere elúmbò, menyammye mekwaá awyaá upò gejame, yéle upò ujame menyammye alú elé ama.

²¹ Gétú eyigémbò dambònyi ákágé jò fò ne ebwò nnó, “Òkágé pòò fò me.” Yé mekpò ekágé jò fò ne uka nnó “Òkágé pòò fò me.”

²² Yémbò wáwálé álú nnó, upò menyammye ebifò ebi esé déferé nnó upò ne eshyéé dékágé jwólé fò ewé ubi ula pá.

23 Ne upo menyammye ebi esé désele nnó upo ne énogé, ubi ne esé dénógé dáo. Ne ebi esé déla kelé nnó ubi ube fuú ne esé dékwerege chánéné,

24 éwé déla dépye f3 mbo, ne upo ebi ulome dáo. Yémbó Esowo achoné upo menyammye bina mbaá ama, ne achyé énogé mbaá ebi ula upo ne énogé, nnó upo menyammye ubegé f3 ne angya, ucherere lé ate.

26 Mbogé gepagé menyammye gema geké gegene efwyale, ebifo uko ntó ugene efwyale chónchó ne geji. Mbogé gepo gema gebegé ne énogé ebifo uko ntó ubeé ne nechóchó chónchó ne geji.

27 Wyembó ntó ne menyammye Kras álú. Ne yéndemuú nyú álú gepoge menyammye wuú.

28 Ne Esowo achyé yéndemuú gefógé utáo bií né echomele b3 Kras. Ntoó eníne mbe elé ángbá Jisós, matoo apea elé b3 ekpávés Esowo, matoo ulé elé, anlere mekomej3 Esowo. Ne abi akwolege elé b3 abi apyéé ufelekpa, abi apyéé b3 mameé atoóge, abi apogé b3, abi ápale ndere utáo Esowo ukene, ne abi ajógé uf3 mej3 uf3 uf3 ebi ebw3 amb33 alá kágé.

29 Nnó b3 ako ne álú ángbá Kras? Ngba! Nnó b3 ako ne álú b3 ekpave Esowo? Ngba! Nnó b3 ako ne álú anlere mekomej3 Esowo? Ngba! Nnó b3 ako ne apyéé ufelekpa? Ngba!

30 Nnó b3 ako ne apyéé b3 mameé atoógé? Ngba! Nnó b3 ako ne ajógé uf3 mej3 uf3 uf3? Ngba! Waá nnó b3 ako ne ágarege ula uf3 mej3 bina? Ngba!

31 Yémbó, genó eyigé déb33 manere mat33 wyé d33 gelú nnó Esowo achyé enyú unó bi ulome d33 upw33 ebif3.

G3gé me ngáre enyú meti ewé elome epw33 mati ako.

13

Gejeé gejeá gepw3 unó uko

1 Mbogé ébége nnó me nkágé j3 uf3 mej3 mme meko ne ewé makiénné Esowo, ne nlá mb33 gejeé ne b3 w3, mmpye lé mej33 détu3 eké kálánká yé eké ubyaubya.

2 Yé ebe lé nnó Esowo achyé me utó mangarege b33 mekomej33 ayi atane eta wuú, ne yé nkaá unó Esowo uko chónchó ne ebi ulú bibí, ne yé mfyé lé met33 wa ne Esowo d33 ndere ékágé pye me nj33 ne makwe nnó ákwilé malu bw33 ájye né mbá yicha, ne nla mb33 gejeé ne b3 w3, mp3 yé genó.

3 Ne yé nkpa lé unó bi me nwyaa uko nkáre mbaá ubya b3 ne yé nchye ntó lé geme ya mbaá b33 nnó ás3 né mewe gétúgé dep3ré Esowo, ne nla mb33 gejeé ne b3 w3 mb33 yé nsa fo.

4 Muú ayi ab33 gejeé ne b33 ágbárege met33, ne apye gal3gal3 ne b33 ammye f3 demboó, ap3 f3 ne nepa, ne abw3gé f3 mmye.

5 Apyéé f3 nenja. Apyéé f3 genó eyi gepoge lé jimbií, as33 f3 met33 wáwá, ábélége f3 dep3 debodebo né met33.

6 Gef3gé muú yina, ab3é f3 ne nech3ch3 gébége b33 aké apyéé gabo. Ab3é ne nech3ch3 gébége b33 aké apyéé genó eyi gelú cho wáwálé.

7 Muú ayi ab33 gejeé ne b33, abyaá dep3 debodebo deko etiré b33 apyéé, akamege nnó b33 apye nye gal3gal3, anerege met33 nnó ebw3 akw3rége nye gep3gé bw33 ne akoge met33 né unó bi ebw3 apye yéndégébé.

8 Muú ayi ab33 gejeé ne b33, agboó ne ebw3 yéndégébé. Gébé gechw3 nye eyigé uto ebi b33 ágárege genó eyigé getane mbaá Mendoó Esowo ubyéé, uto bi b33 ajógé uf33 mej33 ebi alá kágé ubyéé, uto bi b33 ákage unó Esowo uko ubyéé nye.

9 Néndé unó bi esé dékaá, dékaá dénere wó, ne mekomejós Esᵒwᵒ ayi dégárege, dégarege fᵒ ji dénere,

10 Yémbᵒ, gébé gékwónenege nye eyigé Esᵒwᵒ apye nye esé dékaá unó bina uko. Ne unó bi déla dékaá denere wó, ubyéé nye.

11 Gébégé me nlu mamane, njógé mejós eké mamane kᵒs, nferere depᵒ eké mamane kᵒs ne mpyéé unó eké mamane kᵒs. Ne nana ayi nlé mmye muú, nlyáá depᵒre dembane.

12 Esé dégene unó nana mmye bomebome eké muú ayi apele unó né eféé ewé elá egenege chánéné. Yémbᵒ gébé gechwᵒ nye eyigé esé détuúge ame dégene unó uko chanéné. Nana me nkaá fᵒ unó uko nnere wó, yémbᵒ gébé gebéé nye eyigé nkágé unó uko kpa, wye ndere Esᵒwᵒ akaá me.

13 Mankwya mejós ewé na alu nnó, unó ulú uléé ebi ula ubyéé te kwyakwya. Unó bina elé metᵒs mamfyé ne Esᵒwᵒ, manéré metᵒs ne Jií ne mambᵒ gejeé. Yémbᵒ genᵒ eyi gejeá né unó bina uléé elé gejeé.

14

Echye ewé Mendoó Ukpea echyεge

1 Mmyεge mambᵒ gejeé ne ate, ne mamkpane ntó gechyéé nnó debᵒ echyε ewé Mendoó Ukpea echyεge cháchá echyεé ewé epye muú agarege genᵒ eyigé getane mbaá Mendoó Esᵒwᵒ.

2 Néndé muú ayi ajógé mejós ewé ji alá kágé, ajógé lé ne Esᵒwᵒ ajógé fᵒ ne akwaá, yé muú fᵒ akágé yé genᵒ eyigé ji ajógé, néndé ajógé lé unó Esᵒwᵒ ebi ulú bibií ndere Mendoó Ukpea echyεge ji eshyéé.

3 Ne yéndemuú ayi agarege mekomejós ayi atanege mbaá Mendoó Esᵒwᵒ, ajógé genᵒ eyigé akwaá áwú, ne mejós wuú epóge bᵒs efyéé ebwᵒ eshye ne ekwenege ebwᵒ matᵒs.

4 Muú ayi ajógé mejós ewé ji alá kágé, apógé lé geme jií, ne muú ayi agarege mekomejós ayi atane mbaá Esᵒwᵒ apógé echomele bᵒs Kras.

5 Ebo elᵒme nnó enyú ako déjógé mejós ufᵒs ufᵒs ewé délá dékágé, yémbᵒ menkelege nnó enyú dégáregé lé mekomejós ayi atane mbaá Mendoó Esᵒwᵒ. Muú ayi agarege mekomejós ayi atane mbaá Mendoó Esᵒwᵒ anea geme apwᵒs ayi ajógé ufᵒs mejós ebi ji alá kágé. Ekosé nnó muú abεge ayi agarege ulaá mejós ewémbᵒ nnó apogé bᵒs echomele Jisᵒs.

6 Anme ba, mbógé me nchwεge mbᵒ mantame enyú, ne nké njógé lé ufᵒs mejós ebi nla nkágé, ewémbᵒ epóge mbᵒ enyú nnó? Yémbᵒ ngarege enyú, unó uke ebi Esᵒwᵒ alere me, yé ebi ji apye me nkaá, yé mekomejós ayi atane eta wuú, yé ebelé manlere enyú mekomejós Esᵒwᵒ ewémbᵒ ne elú genᵒ eyi gepogé enyú.

7 Wyεmbᵒ ntó ne elú ne unó mabeé nkane embya ne nenke unó bi ulá upᵒ ne genwá. Muú aké afamege embya, byᵒgebyᵒge yé aké akwele elé nenke byᵒgebyᵒge muú apyεmbᵒ nnó ne akaá genᵒ eyigé ji akwele?

8 Mbᵒntó ne mbá bee alú. Mbógé muú afamege ji byᵒgebyᵒge, ndé muú akpomege mmye manjye bee?

9 Mbᵒntó ne elú ne enyú ambᵒs. Mbógé enyú deké dégarege mekomejós né mejós ewé délá dékágé ula, epyémbᵒ nnó ne bᵒs akaá genᵒ eyigé enyú déjógé? Déké dépyéé mbᵒ dechwᵒs gejulé nyú mme detu.

10 Elú wáwálé nnó ufᵒs mejós uja fa mme ne yé ewé bᵒs ajógé elá epᵒ ne ula epᵒ.

11 Yémbᵒ, mbógé me nkágé fᵒ ulaá mejós ewé muú ajógé muú yimbᵒ abεé menkéé menkéé eta wa ne mentᵒ mbeé menkéé menkéé eta wuú.

12 Ndere elúmbò, tee mbaá enyú dékpane gechyeé mambò echye ewé Mendoó Ukpea echyegé mmyegé nnó debò elé echye ewé echyegé enyú uto mampógé echomele bós Jis̄as ewené.

13 Gétú eyigémbò, muú aké ajógé gefógé mejós ewé ji alá ákágé ula, anemmye mbaá Es̄owò nnó achyeé ji echyeé ewé echyegé ji uto mangáre ulaá gefógé mejós ewémbò.

14 Néndé, mbógé me nke nnemmye né ufós mejós ebi nla nkágé ula, nnene chónchó ne mendoó wá. Yémbò né metós wa nkágé yé genó eyigé me njógé.

15 Ndere elúmbò, mempye mbò nnó? Nane mpyeé, menene nyé mmye ne mejós ewé me nla nkágé ula yémbò nnene ntó mmye ne mejós ewé menkágé. Nkwane makwa né mejós ewé menla nkágé ula nkwane ntó ne mejós ewé nkágé.

16 Ne mbógé muú aké anemmye choncho ne mendoó wuú afége Es̄owò né mejós ewé ji alá kágé ula, epyembo nnó ne muú ayi alá kágé depóre Es̄owò akame aké, “Am̄en” te mbaá ji alá wuú f̄s̄ genó eyigé ájoge.

17 Ekágé be nnó wó otamege Es̄owò chánéné yémbò epogé f̄s̄ muú yifó cháchá.

18 Ntamege Es̄owò nnó membós njógé mejós ewé nla nkágé mpwós enyú ako.

19 Yémbò mbege né mmu echomele bós Jis̄as, nkélege nnó njós lé uchu uta ebí bós ákágé ne nnó njógé uchu delé ufya ebí bós alá ákágé ula.

20 An̄me ba, déferege sé unó eké ambane. Bege kenékéné eké ambane abi alá kágé pye gabo, ne ferege unó eké bós abi ábené.

21 Asa né mmu n̄we Es̄owò nnó Es̄owò aké, “Nsele nye bós malò ayicha abi ájógé ufós mejós ebichá, njós mejós ne bós ba. Yémbò bós ba áwuú f̄s̄ genó eyigé me njógé ne ebwó.”

22 Ndere elúmbò, manjógé menjós ewé muú alá kágé ula, alú elé gepó eyigé Es̄owò alerege utoó bií mbaá bós abi alá lu dafyeé metós ne Jis̄as Kras épó f̄s̄ abi áfyeé metós ne ji. Mangarége mekomejós ayi atanegé mbaá Es̄owò, alú lé gepó eyigé Es̄owò alerege utoó bi mbaá bós abi áfyeé metós ne Kras Jis̄as épó f̄s̄ mbaá abi alá fyeé metós ne ji wó.

23 Ndere elúmbò, mbógé echomele bós Kras achwógé mbaá ama, yéndemuú aké ajógé elé mejós ewé muú alá ákágé, ne muú ayi alá ákágé depóre Es̄owò, yé ebelé muú ayi alá afyeé metós ne Es̄owò wó achwógé efeé, ajógé f̄s̄ nnó enyú ako delú bós ubwós?

24 Yémbò, yéndemuú nyú aké agarége mekomejós ayi atane mbaá Es̄owò, ne muú ayi alá ákágé f̄s̄ depóre Es̄owò yé ayi alá áfyeé metós ne Es̄owò wó achwógé efeé gébé eyigémbò, jimboós ákágé chánéné nno ji alú pye gabo né mbaá unó uko ebi jimboós awuú enyú déjógé. Ne unó bi ji awuú upye nyé ji akaá nnó akpene nyé né unós mpa Es̄owò.

25 Mekomejós Es̄owò ápye nyé yéndegenó eyigé gelu bibii né metós wuú gelá gbogóno. Epyegembo ji atome nyé mano mme anógé Es̄owò ajoge aké, “Elú wáwálé nnó Es̄owò alú metós metós nyú.”

Echomele bós Kras énogé Es̄owò né meti melómél

26 An̄me ba, mecho ewéna elúmbò nnó? Elú nnó dechwógé chónchó né echomele bós Kras yéndemuú akpome mmye mampye genó eyigé Es̄owò achye ji uto nnó apye. Muú ayi akágé ekwó man̄kwaá ákwaá, ayi akágé manlere bós mekomejós Es̄owò álere. Ne ayi akaá genó eyigé Mendoó Es̄owò eleré ji né ame gejya agaré. Muú ayi akaá manjós mejós ewé ji alá kaágé ajós, ne ayi akaá mangaré ula mejós ewémbò agare. Pyegé unó bina uko manpógé echomele bós Kras.

²⁷ Enyú déchwógé né echomele bɔɔ Kras, déké ájógé mejɔɔ ewé muú alá kágé ula, déjógé fɔ bɔɔ ako, bɔɔ apea yé aláé ne ákágé jɔɔ. Ne elɔ nnó muú ama ajógé ne nte ayi fɔ ajɔɔ. Ne gébégé aké ajógé, muú yifo ntó agarege ulaá mejɔɔ ewémbo nnó bɔɔ ako ákage genó eyigé ji ajɔɔgé.

²⁸ Ne mbɔgé muú apó ayi agarege ulaá mejɔɔ ewémbo, bɔɔ abi ajógé mejɔɔ ewéna ákwene bɔmbɔ né echomele bɔɔ Kras. Ajógé lé mejɔɔ ewémbo né metɔɔ bwɔ ne mbaá Esɔwɔ.

²⁹ Yé bɔɔ ekpávé Esɔwɔ, áké ágarege genó eyigé mekomejɔɔ ayi atane mbaá Mendoó Esɔwɔ, elɔme nnó bɔɔ apea yé aláé ne ágarege. Ne áké ágarege bɔɔ abifo áfwórege genó eyigé ebwɔ ágarege manchere mbɔgé nnó getane mbaá Mendoó Esɔwɔ.

³⁰ Yémbɔ mbɔgé muú aké agarégé genó eyigé Mendoó Esɔwɔ élere ji ne Esɔwɔ amágé lere genó eyigé fɔ mbaá nte menjme, ayi alu téné achyéé gébé nnó ayi ajwólé ka ajɔɔ.

³¹ Néndé enyú ako dékágé gare mekomejɔɔ ayi átane mbaá Esɔwɔ, nte agarege ne nte agare ne yéndemuú nyú ákágé nyé genó eyigé Esɔwɔ agaré enyú ne enyú ako défyéé nyé ate eshyéé.

³² Kaágé nnó bɔɔ ekpávé Esɔwɔ awyaá eshye magbare mmye bwɔ, ágile tée gébé gekwanegé ne ágare genó eyi getane mbaá Mendoó Esɔwɔ.

³³ Esɔwɔ achyéé ebwɔ eshye nnó ápyé mbo néndé ji ákelege fɔ nnó dédorégé makpo ne ate, yémbɔ ákelege lé nnó débe nesɔ ne ate.

Wye ndere machomele bɔɔ Kras mako álu,

³⁴ andeé abɔ mambɛ nyameé né echomele bɔɔ Kras, néndé elɔme fɔ nnó ebwɔ ábéné mano apwɔ ande. Abɔ manshule lé mmye bwɔ mme áwuú lé depɔ wuu ndere ásamé né ebe.

³⁵ Ne mbɔgé ebwɔ ákelege mankaá genó ágii anɔ bwɔ né mmu upú, néndé elú elé mekpo unɔɔ mbaá andeé manjógé mejɔɔ né echomele bɔɔ Kras.

³⁶ Wɔ, ɔh! Enyú défere nnó mekomejɔɔ Esɔwɔ alá lé ne enyú? Waá wye lé enyú ambií ne déwuú mekomejɔɔ Esɔwɔ?

³⁷ Mbɔgé muú aferége nnó ji alú muú ekpávé Esɔwɔ, yé nnó Mendoó Esɔwɔ ne eshyege ji eshye, abɔ mankaá nnó unó bi me nsame mbɔ eta nyú, elé Ata Jisɔs Jimbo ne ajɔɔ.

³⁸ Ne muú alá áwuú ne genó eyigé menjɔɔ mbo na wɔ, Esɔwɔ ntó akaáge wuu fɔ genó eyigé ji ajɔɔgé.

³⁹ Anjme ba, ndere elúmbɔ, kpagé gechyéé mangarege mekomejɔɔ ayi atane mbaá Esɔwɔ, ne dégbegé fɔɔ bɔɔ manjɔɔ ufɔɔ mejɔɔ ebi alá kágé.

⁴⁰ Yémbɔ yéndégenó eyigé enyú dépyéé, pyegé geji chánéné, né meti ewé elú cho.

15

Abya melóméló ayi anjɛa gemɛ dɔɔ alú nnó Jisɔs Kras agbo ne akwilé né negbo

¹ Anjme ba, gógé mente enyú mechɔ abya melóméló yi me ngare nya enyú. Abya melóméló yina ne enyú déwuú défyéé matɔɔ wyyé, dégbare ji ne eshyéé.

² Elé gétúgé abyá melóméló yina, ne Esɔwɔ áferege nyé enyú né efwyale gabo, mbɔgé déké dégbarege ji chánéné. Ela epó mbɔ wɔ, ebyennó metɔɔ ewé enyú défyé ne Kras enó detú.

³ Unó bi agaré me, ubi ne me ngare enyú, ne menɔ genó né unó bina alú nnó Kras agbo gétúgé gabo ayi esé dépyéé wye ndere abɔ asame né mmu njwe Esɔwɔ nnó muú ayi Esɔwɔ akwere ji ela gefwa agbo nye.

⁴ Agbógé anii ji, ne ndɔ eléé ekwónegé akwilé né negbo wye ndere abɔ asame né mmu njwe Esɔwɔ.

⁵ Akwilégé né negbo, abó mbe alere mmye mbaá Pita, alere ntó mmye mbaá anghba bií áfyanéapeá.

⁶ Ewyagé ama alere mmye mbaá ankwale bií gébé gema. Ankwolé bií bina ája ápwá gelome mesoó usaá uta (500). Gejamé né geluage bwó álu abe te fina yé élé abifó ntó ágbó me

⁷ Gébé eyigé fó alere ntó mmye mbaá Jemsi ama alere ntó mbaá anghba bií ako.

⁸ Me ne nlú kwyakwya muú ayi ji alere mmye eta wuú. Ndere áleré mmye né eta wa mbó, me nlú eké maá ayi ábyené ji mbelepo. *

⁹ Me njóó mbó néndé né geluage anghba Jisós me mpá yé muú fó. Nfuú yé muú ayi bós ákuú me nnó nghba Jisós wó. Néndé nchyeé echomele bós Esówa efwyale dós.

¹⁰ Yémbó gétúgé galógáló ayi Esówa abó áleré me, apyé me nlú gefágé muú ayi me nlú mbó fina. Ne galógáló yimbó áno mme detú wó néndé mpye utós mpwós anghba Jisós abifó ako. Utós bi mempye mbó, epfó lé né utó ba, ngba. Elé gétúgé galógáló wuú ne ji achyegé me utó mampyege utós bina.

¹¹ Ndere elúmbó, yé ebe lé nnó me ne ngare enyú abya melóméló yé élé anghba Jisós abifó ne agarege, efwyale epó né mmu néndé esé ako dégarage lé genó gemaá. Ne genó geji ne enyú défyéé matós wyéé.

Elú wáwálé nnó Esówa apye nye bós abi ághoó ákwilé né negbo

¹² Abya melóméló ayi esé dégarage enyú, alú nnó Esówa apye Kras akwilé né negbo. Ne mbógé esé déké dégarage enyú mbó, ulannó enyú abifó déjógé nnó bós abi ághoó ákwilege fó né negbo?

¹³ Mbógé ebe nnó bós abi ághoó ákwilege fó né negbo, ebyennó yé Kras ntó akwilé fó né negbo wó.

¹⁴ Ne mbógé ebe ntó nnó Ji ákwile né negbo wó, ebyennó abya melóméló ayi esé dégarage enyú alú detú ne yé metós ewé enyú défyéé ne Kras elú ntó detú.

¹⁵ Ne ebeé ntó nnó esé delú bó ntesé gebyó mbaá Esówa néndé esé dégarage bós nnó Esówa apye Kras akwilé né negbo. Yémbó, mbógé bós abi ághoó ákwilege fó né negbo ebyennó Esówa apye fó Kras akwilé né negbo wó.

¹⁶ Ne mbógé bós abi ághoó ákwilege nye fó né negbo, ebyennó yé ebelé Esówa apyé fó Kras akwile né negbo wó.

¹⁷ Ne mbógé Esówa apye fó Kras akwilé né negbo wó, ebyennó metós ewé enyú défyéé ne Kras elú detú ne Esówa alu danjinte gabo nyú.

¹⁸ Ne ebeé ntó nnó bós abi áfyé matós ne Kras ne álé gbo, áno mme detú.

¹⁹ Ne mbógé esé déneré élé metós nnó Kras apógé nye esé wyé le né genwáge se fa mme, mmyeké esé delú bós abi meshwe awese ájame ápwós ayi yéndémuú.

²⁰ Yémbó, Esówa apye Kras akwilé né negbo wáwálé. Né gégluágé bós abi ághoó, Kras ne alú muú mbe ayi Esówa apyéé ji akwile né negbo, manlere nnó Esówa apyéé nye bós abi ághoó ákwilé né negbo.

²¹ Muú ama ne apye negbo nekpene fa mme, wyémbó ntó ne muú ama apye nnó bós ákwilé né negbo.

²² Bós ághoó gétúgé alú upyáne Adam, wyémbó ntó ne Esówa achyegé nye genwá eyi geké mbaá bós gétúgé áchomé mmye ne Kras.

* **15:8** Elú wáwálé nnó: Né melu nwe ewéna, Pol alerége bós ákaá nnó, ji apó fó né geluágé anghba abi Jisós abó ajyaá gébége alú fa mme.

²³ Yémbò unò bina uko upyé nyé, yé eyigé ndé né eji gébé: Kras ne alú muú ayi abòó mbé akwilé né negbo, ne gébégé ji akerege nyé meso fa mme, bòó abi áchome mmye ne ji ákwilége ntó né negbo.

²⁴ Unò bina uko ukógo, mme abyéé nyé, gébégé Kras ammyégé me apwògé unò uko ébi uwyaa úto fa mme ne ébi mfaánebuú. Ne aselé nyé gefwa geko áchyéé mbaá Nte wuú Ésoᵂᵂ.

²⁵ Nana Kras agbarege wyé gefwa jii kpaá té ji ammye nyé apwò bòó máwámé bií ako.

²⁶ Kwyakwya muú máwámé ayi áchòó nyé elé negbo.

²⁷ Wyé ndere ásame né mmu ᵂwe Ésoᵂᵂ nnó, “Ésoᵂᵂ afyé unò uko né amu jii.” Ajógé nnó, “Afyé unò uko né amu jii”, élere gbògòᵂᵂ nnó Ésoᵂᵂ jimboó apófs né geluage “unò uko” ébi ji afyéé né amu Jisòs.

²⁸ Gébégé Ésoᵂᵂ afyége unò uko né amu Kras, Ji Maá Ésoᵂᵂ, afyé nyé ntó gemé jii né amu Ésoᵂᵂ muú abò afyéé unò uko né amu jii nnó Ésoᵂᵂ mbii ne ágbárege gefwa, muú ayicha ábégé sé eke Ji.

²⁹ Mbògé bòó abi ágboó ákwilé gé fò né negbo, ula bi áwyage bòó manaá Ésoᵂᵂ gétúgé bwó utene nnó? Mbògé bòó abi ágboó ákwilé gé fò né negbo, chacha, abi áwyaá bwó manaá gétúgé bwó áferé nnó?

³⁰ Ne ulannó ne esé défyéé gemége se ne éfwyale yéndégébé?

³¹ Anᵂme ba, me ngéne manoó negbo yéndégébé. Genó eyi gepye menjóó mbò elé gempòge eyi nwyaa nnó utòó bi mpyéé eta nyú upyé enyú décho mmye ne Ata sé Kras Jisòs.

³² Gébégé me nlú né gebagé mewaá Éfesòs bòó áchye me gejamégé éfwyale. Elú eké me mmye elé né menya mewaá. Mbògé mferere ndere akwaá áferere, awa nsa ayi mbòó né ummye bina alú éfò? Ne mbògé bòó ákwilé gé fò né negbo, “Gòóge dényégé, dényúgé éla gachyéé dégo.”

³³ Dékamege muú fò abwólé enyú. Déchoge gekagé neke ne bòó abi áwyaá gepò gebogebo, enyú ntó débéé nyé ne gepò gebogebo. †

³⁴ Kerége né défòó nyú, dépyégé sé gabo. Ngeᵂᵂᵂ nnó enyú abifò dékage fò Ésoᵂᵂ cháchá. Menjóóge mbò nnó mpye mekpò unòó egbaré enyú.

Gefògé menyammye ayi bòó abi ákwilé gé né negbo dbéé ne ji

³⁵ Muú fò ákage gií aké, “Ésoᵂᵂ apyéé mbò bòó abi agboó ákwilé né negbo nnó? Ndé gefògé menyammye ayi ébwó ákwilege ne ji?”

³⁶ Muú ayi agige gefòge nkwe yina alú genkenégé muú. Dékaá fò nnó ápegé mbwe né mme abòó kpe mbé apwane ne achii wó?

³⁷ Genó eyigé muú apene né mme, gebéé cha ne eyi gewene mé. Ekágé be mbeé nchi yéle mbeé mbwe ayicha.

³⁸ Ne Ésoᵂᵂ achyege yéndé mbeé mbwe gekwògé menyammye ndere ji akelege. Ne yéndé mbeé mbwe awya gefògé menyammye wuú.

³⁹ Unò bi uwyaa genwá ubeé fò ne gefòge menyammye gemaá. Akwaá awya gefògé menyammye áwú bwó cha, menya áwú bwó cha, meshuú éwyaá gefòge menyammye awé bwó cha ne dénywòne déwya gefòge menyammye áwé bwó cha.

⁴⁰ Menyammye unò bi ulú né mfaánebuú álu ufòó ufòó ne ayi unò bi ulú fa mme alú ntó ufòó ufòó. Ulòó unò bi mfaánebuú ulú cha ne ulòó unò bi fa mme.

⁴¹ Nᵂmèé éwyaá ébi gefòge ulòó cha, mfaá awya ébi gefògé ulòó cha, ambe ntó áwyaá eyigé bwó gefògé ulòó cha ne yéndé membe awya wyé ébi gefògé ulòó cha.

† 15:33 Elú wáwálé nnó: Melu ᵂwe ewena etané né mmu ᵂwe Isaiah.

⁴² Mbɔntɔ ne ebɛɛ ne bɔɔ abi Esɔwɔ ɔpyɛɛ nye bɔw ɔkwilɛ nɛ negbo. Anigɛ muu, menyammyɛ wuu apwanɛge, ne gɛbɛgɛ Esɔwɔ ɔpyɛge ji akwilɛge nɛ negbo menyammyɛ yimbɔ apwanɛge sɛ tɛ kwyakwya.

⁴³ Anigɛ ji alɔmɛ sɛ mampɛ amɛ wye ne ɔpɔ fɔ ne uto. Yɛmbɔ, gɛbɛgɛ Esɔwɔ ɔpyɛge ji akwilɛgɛ nɛ negbo abɛɛ melɔmɛlɔ ne uto.

⁴⁴ Anigɛ ji ndɛrɛ genɔge mme yina, yɛmbɔ gɛbɛgɛ Esɔwɔ ɔpyɛge ji akwilɛgɛ nɛ negbo abɛɛ genɔ ɛyigɛ melu ɛwɛ Esɔwɔ alu. Mbɔgɛ menyammyɛ ayi mme yina alu, ebɛyennɔ ayi melu ɛwɛ Esɔwɔ ntɔ alu.

⁴⁵ Elu wye ndɛrɛ asame nɛ mmu nwe Esɔwɔ nnɔ, “Esɔwɔ akwye Adam muu mbe, achɛɛɛ ji genwá”; yɛmbɔ Adam ayi kwyakwya alú Mendoɔ ɛwɛ ɛchɛyɛge genwá. Adam yina elɛ Kras.

⁴⁶ Gefɔge menyammyɛ ayi melu Esɔwɔ fɔ wɔ ɛsɛ dɛbɔɔ mbe dewyaá wɔ, elɛ ayi mme yina. Ne ayi dɛbɛɛ nye ne ji elɛ ayi melu Esɔwɔ.

⁴⁷ Esɔwɔ akwye Adam muu mbe ne usɔɔ ne ayi kwyakwya atane nɛ mfaánebuu. †

⁴⁸ Bɔɔ mme meko alú wye ekɛ muu mbe ayi Esɔwɔ akwye ne usɔɔ. Wyɛmbɔ ntɔ ne bɔɔ abi ɔjɛyɛɛ mfaánebuu ɔbɛɛɛ nye ne menyammyɛ ekɛ ayi muu ayi atanɛ mfaánebuu.

⁴⁹ Nana menyammyɛ sɛ alú wye ekɛ ayi Adam muu ɔkwye ji ne usɔɔ, ne bií umaá dɛbɛɛɛ nye ekɛ Kras muu atane mfaánebuu.

⁵⁰ Anɛmɛ ba, ngarege ɛnyú nnɔ gefɔge menyammyɛ ayi ɛsɛ dɛwyaá mbɔ nana ɔkwane fɔ mambɛ nɛ melu ɛwɛ Esɔwɔ ɔgbarɛge gefwa ji wɔ. Ne genɔ ɛyi gegboɔ gekágɛ nyɛɛ fɔ getɛɛ genɔ ɛyi geláge gboɔ.

⁵¹ Gɔgɛ me ngare ɛnyú genɔ ɛyigɛ ɛnyú dɛlá dɛlú dankaa. ɛsɛ ako dɛgboɔ nyɛ fɔ, Esɔwɔ akwɔrege nyɛ ɛsɛ ako, achɛɛɛ ɛsɛ menyammyɛ mekɛ.

⁵² Gɛbɛgɛ ɔfɔmɛge mbá Esɔwɔ, Esɔwɔ akwɔrege nyɛ ɛsɛ mbɛlɛpɔ, gemɛge nnɔ muu ɔbyɔ amɛ ɔnɛnɛ. ɔfɔmɛge mbá yimbɔ bɔɔ ɛchomele Esɔwɔ abi ɔgboɔ ɔkwilɛge nyɛ nɛ negbo, ne ɛbɔw ɔmágɛ gboɔ sɛ. Gɛbɛ ɛyigɛmbɔ ne ɛsɛ ako dɛkwɔrege.

⁵³ Ne menyammyɛ sɛ ayi ɔchɔge ɔbɔɔ mankwɔrɛ ɔla ayi ɔlá chɔge ne menyammyɛ ayi ɔgboɔ ɔbɔɔ mankwɔrɛ ɔla ayi ɔlá gboɔ.

⁵⁴ Ne gɛbɛgɛ menyammyɛ se yina ayi ɔchɔge, ɔlagɛ ayi ɔlá chɔge fɔ, ne menyammyɛ sɛ yina ayi ɔgboɔ ɔlagɛ ayi ɔlá ɔgboɔ sɛ: genɔ ɛyigɛ asame nɛ mmu nwe Esɔwɔ gebɛɛ wáwálɛ ndɛrɛ asame nnɔ, “Esɔwɔ ɔpɔw negbo, utoɔ negbo ubɛyɛɛ.”

⁵⁵ “Wɔɔ ɔh negbo, uto byɛ ebɛɛ ɔwáne bɔɔ ulɛ?”

Wɔɔ ɔh negbo uto ebɛɛ wɔ ɔpyɛɛ bɔɔ awuu ubalɛ ulɛ?”

⁵⁶ Negbo newáne ɛsɛ gɛtúgɛ gabo ayi ɛsɛ dɛpyɛɛ. Ne elɛ mabɛ ayi Esɔwɔ achɛɛɛ ne ɔpyɛɛ ɛsɛ dɛkaa genɔ ɛyigɛ gabo yimbɔ alu, ne gabo afwánege ɛsɛ.

⁵⁷ Yɛmbɔ matame mabɛ ne Esɔwɔ muu achɛyɛgɛ ɛsɛ uto nnɔ dɛmmɛɛ dɛpɔw gabo ne negbo gɛtúgɛ dɛfyɛɛ matɔɔ ne Ata Jisɔs Kras.

⁵⁸ Ndɛrɛ elúmbɔ, anɛmɛ ba tɛnege ne ɛshɛyɛ, dɛkamege genɔge fɔ genyigɛ ɛnyú matɔɔ, pyɛge wye utoɔ Ata ne matɔɔ nyú mako nɛndɛ dɛkaa nnɔ utoɔ bi dɛpyɛɛ nɛ mabo ata únómɛ fɔ mme detú.

16

ɛchɛɛ ɛwɛ ɔchɛyɛge mampɔɔ ɛchomele bɔɔ Kras nɛ Jerosale

† 15:47 Elú wáwálɛ nnɔ: Adam ayi ɔjɛgɛ mbɔ elɛ Jissɔ.

¹ Góge meshuú enyú meko né mechō ηκα eyi enyú déchwōó mampoó bōó Εσωω né gebage mewaá Judiya. Me nkelege nnó enyú ntó dépye wye ndere me mbó ngaré echomele bōó Kras né meló Galasiya nnó apye.

² Yéndé bii uwyaa, yéndémuú nyú afere εκέκε ηκα né eyi ji áwyaá, ákwyeé ábelé chánchá, ékágé gébége menchwóge ne bōó ammyege manchwóge unó.

³ Ne gébége menchwóge nsame nye ηwe nchyeé ne bōó abi enyú déjyaá nnó ákra echye nyú ájye ne ewú né Jerosale.

⁴ Ne mbógé elo nnó mentó nnyeé, ebwó ákwóle me déjye ulua.

Pol aso mala neke

⁵ Ne menké nchwó gé enyú, nkgóge né gebagé mewaá Masedonia, néndé mbele uméé ba nnó nkóge kpe ewúmbō ne nkwóne eta nyú.

⁶ Nchwóge mbelege nye mboó ndō ne enyú ndōfō nshwōne yina abyéé nye me ewúmbō nnó enyú dépoó me, nnyeé mbaá ayi nkelege manjyeé.

⁷ Nkelege fō nnó me nchwóge mangé enyú nkoóge tenétené. Mbelé uméé nnó Ata akamege nchwóge mbelé mboó ndō ne enyú.

⁸ Ndere elúmbō, mbelege fa né Εφεσs kpaá te gébé eyigé ányéé epaá ewé Pentikos ebáné me.

⁹ Néndé Ata anene me meti fuú nnó mpye gekpekepegé utó fana. Yémbō gejamégé bōó mawame amuame mamgbē me meti.

¹⁰ Mbógé Timōti achwóge bane enyú, sége ji chánéné ékágé ji abe ne efō né metó metó nyú, néndé ji ntó apye utó Εσωω wye ndere me.

¹¹ Ndere elúmbō, ékágé muú fō abya ji, poóge ji ake chánéné, áchwō age me néndé ame aya alú meti mangé ji ne aηme abifō.

¹² Εgbe ewé Apolos nkpea ji ndōndō ne ndō nnó ake ne aηme abifō achwó age enyú, yémbō elú eké ekwane fō ji manchwó nana wó. Agége meti achwó nye.

Kwyakwya mejó

¹³ Bége ame mekpo fuú, tenege ne eshye né unó Kras ebi enyú dékame ne ubi. Yéndégenó eyigé enyú dépyeé, fyge wye metó ne Kras, défóge yé genó, ne tenegege ne eshye.

¹⁴ Ne yéndégeno eyigé depyeé, bógé gejeé né mmu mató nyú.

¹⁵ Ne aηme ba, dékaá nnó gébége me ngare mekomejó né Akaya, Stefanas ne bōó abi alu né gepú jii ne abó mbē afyeé metó ne Kras ne achyeé ntó gemé gbwō geko mampoógé bōó Εσωω.

¹⁶ Ne nchyege enyú majyeé nnó déwúgé ne ufó bōó bina, dépyeé utó ne ebwó ne yéndémuú ayi apyeé utó ndere ebwó apyeé.

¹⁷ Metó egó mme gétúgé Stefanas ebwó ne Fōtunatos ne Akaikos áchwó fa. Ebwó ápoó me wye ndere mbógé enyú débō débē fa depoge me.

¹⁸ Ebwó áfyē me eshye wye ndere áfyéé enyú ntó eshye. Chyegé enógé mbaá ufó bōó bina.

¹⁹ Machomele bōó Kras ayi álú né gebage mewaá Esva áló enyú matame. Akwila ne Priska chónchó ne echomele bōó Kras ewé elú né gepúgé bwó aké me ntame enyú bōó Ata chánéné.

²⁰ Aηme bi álú wéna ako áló enyú matame. Yéndémuú nyú átame nte, atyaá ji.

²¹ Me Pól ne nsame matame mina ne ebwó wa me mbóó.

²² Mbógé muú abó fō gejeé ne Ata Jisōs Kras, ube ube ne ji. Nnenemmye nnó Ata se Jisōs Kras achwó wáwá.

²³ Nnenemmye nnó Ata Jisōs alere enyú galógáló.

²⁴ Me mbóó gejeé ne enyú ako néndé esé ako décho mmye ne Kras Jisōs. Amen.

ŊWE ayi agbeé ŊWE epeá eyi Pól ásamé mbaá εchomele bɔ́ Kras né Kōrent

Pól atamege Εσωω ne anenemmye gétúgέ εchomele bɔ́ Jisɔs né Kōrent

¹ Me Pól muú Εσωω ajsaa nnó mbe ŋbá Kras Jisɔs ndere ji akεlege, ne nsamé Ŋwe yina. Esé ne menjme sé Timoti délɔ́ enyú matame. Ntómé Ŋwe yina eta nyú εchomelé bɔ́ Jisɔs né melo Kōrent ne bɔ́ Εσωω ako abi álú né gebagé mewaá Akaya.

² Nnenemmye nnó Nte sé Εσωω ne Ata Jisɔs Kras álérégέ enyú galógáló ne ápye enyú débε nesɔ ne ate.

Εσωω afyéé bɔ́ metɔ́ né mati mako dyi ágene εfwyale

³ Détamégé Εσωω muú alu Εσωω ne nte Ata sé Jisɔs Kras. Ji álú nte ayi ágené bɔ́ meshwe, ne Εσωω muú afyéé bɔ́ metɔ́ matimati.

⁴ Ji afyéé esé metɔ́ né yéndé εfwyale ewé esé dégene nnó esé ntó dékaá ndere défyéé bɔ́ abi ágené εfwyale metɔ́. Déké défyéé ebwɔ́ metɔ́, défyégé ebwɔ́ metɔ́ wye ndere Εσωω afyéé esé.

⁵ Wye ndere esé dégené εfwyale dɔ́ gétúgέ déchome mmye ne Kras, mbɔ́ntó ne Εσωω afyéé esé metɔ́ gbene gétúgέ déchome mmye ne Kras.

⁶ Ndere elúmbɔ, mbɔgέ esé déké dégené εfwyale, elú lé nnó Εσωω afyéé lé enyú metɔ́ ne nnó aferé enyú né εfwyale gabo. Ne mbɔgέ Εσωω afyéé esé metɔ́ elú lé nnó esé ntó défyégé enyú metɔ́ ne nnó enyú debo εshye dékógé metɔ́ dégene gefógé εfwyale ewé esé dégené.

⁷ Metɔ́ ewé esé déneré ne enyú enyigé fɔ́ néndé dékaá nnó ndere enyú dégené εfwyale ne esé chóncho, Εσωω áfyéé nye ntó enyú metɔ́ wye ndere áfyéé esé.

⁸ Anjme sé, dékelegé enyú dékaá gefógé εfwyale ewé esé dégené né gebagé mewaá Esya. Esé dékpe né εfwyale ewé epwɔ́ esé mamkpa ne epye esé debo defere metɔ́ nnó débεé sé abε.

⁹ Ebɔ́ elú wye eké lé mpa ne asɔ́ nnó ábɔ́ manwa esé. Yémbɔ ewena epye nnó ekágé esé déliígé mmye ne gemεge sé ambɔ́, déliégé elé mmye ne Εσωω muú apye bɔ́ ákwilé né negbo.

¹⁰ Ji aferé esé né manó negbo. Ji aferege nye wye esé né εfwyale. Ne esé déneré metɔ́ ne ji nnó aferege nye wye esé né εfwyale ferege.

¹¹ Enyú ntó pógé dénenemmye gétúgέ sé. Dépyégé mbɔ, gejamégé bɔ́ ánené nye mmye gétúgέ esé ne Εσωω awuú nye mmyemenene eyi mbɔ aleré esé galógáló ne gejamégé bɔ́ átamege nye ji gétúgέ galógáló ayi ji áleré esé.

Ula bi Pól akwore ndo neke nií dlá ma jye sé né Kōrent wɔ́

¹² Genó eyigé esé dedoó ebwɔ́ ewɔ́me gelú nnó, matɔ́ sé ágarege esé nnó délú pópó né yéndégenó eyigé esé dépyéé fa mme, chacha gébégé délú ne enyú, ne déjógé wye wáwálé. Esé délií fɔ́ mmye né dénjaré ákwaá wɔ́, délií lé mmye né utó bi utanégé né galógáló ayi Εσωω álerεge esé.

¹³ Genó eyigé esé désame né eta enyú elé genó eyi gelú esé metɔ́ débií genó wɔ́. Yé elé enyú dela dékaá gefoge bɔ́ abi esé délú chanjéné wɔ́, esé déneré metɔ́ nnó bií uma enyú dékágé nye esé chánjéné.

¹⁴ Ne né bií bi Ata sé Jisɔs Kras achwɔ́, dedoó nye ebwɔ́ ewɔ́mé gétúgέ sé wye ndere esé ntó dedoó nye ebwɔ́ ewɔ́me gétúgέ nyú.

¹⁵ Ndere nwyia umε bina né metóó, me mbó nshuú me nnó nchwóó nge enyú, nnó enyú debó mejé magbe afea.

¹⁶ Me mbó nshuú mange enyú gébégé nké jyéé Masedonia ne gébégé me nké nkeregé meso nnó enyú dépoó me nnye né gebágé mewaa Judiya.

¹⁷ Ndere me nshuú mbó nla chwóó sé wó, nnó me mbó ndoó mbó lé manaá ndoó mawéé? Waá nnó me nlú mbó élé éké muú mme, muú ákámége “Eeh! Eeh” ne “Ngba! Ngba” gébé gemaá?

¹⁸ Tε mbaá Eσωó agarege wáwálé mekomejóó ayi esé dégaré enyú ápó nya fó “Eeh ne ηgba.”

¹⁹ Jisós Kras Maá Eσωó muú Silas, Timóti ne me dégaré enyú abya wuú ápó fó muú ayi ajógé eeh ne ηgba gébé gemaá. Ji alú lé “Eeh” ayi Eσωó.

²⁰ Jisós ne alu muú ayi alerége nnó Eσωó akame nnó, “Eeh” né mbaá yéndégenó eyi ji anyéméno. Ge ula bi esé déjógé nnó, “Amen” né mabó Jisós ne déchyége ηgó mbaá Eσωó mbó.

²¹ Eσωó Jimbó ne apye esé ne enyú chóncho détene ne eshye ndere déchome mmye ne Kras. Ji ne afyéé esé nnó debe bóó bíí,

²² Ndere afyéé esé Mendoó Ukpea né matóó nkane gelo jíí. Mendoó wuú ewémbo élerége nnó esé désele nnye unó bi Eσωó achyége bóó bíí.

²³ Me nkuú Eσωó ndere nte sé wa, nnó genó eyigé me njógé gelú wáwálé. Ula bi me nla mma kere sé ewú mbó né Kōrent wó úlú nnó ékágé metóó usóó wa epye enyú débó efwyale.

²⁴ Esé démmye fó nnó déma degaré enyú genó eyigé débó mamfyε metóó wye, néndé enyú détene me ne eshye né genó eyigé défyéé metóó wye. Esé dékelege lé nnó décho mbwa ne enyú dépyége utóó ulua nnó enyú débε ne nechóó.

2

¹ Getú eyigémbó, ne me mkpe jóó nnó mmagé keré sé eta nyú néndé nchwógé mpyéé nye enyú déla ne mesome.

² Me pyégé matóó ásógé enyú, ndé bóó cha abeé abi ápye metóó egóó me? Wye lé enyú abi mpye déla ne mesome ne débéé.

³ Ge ula bi me nsame gefógé ηwe yimbó eta nyú mbó nnó ékágé nchwógé ewú, bóó abi álú mampye nnó metóó egógé me, ápye metóó esógé lé me sóó. Ne nkaá chánéné nnó metóó éké egóó me egóó ntó enyú ako.

⁴ Nsa enyú ηwe yina ne ubalé ne mesome né metóó ne manse né amε. Ula bi me nsame ji upó fó nnó mpye matóó asó enyú, úlú élé nnó mpye enyú dékaá gejamégé gejeé eyigé me mbóó ne enyú.

Meηme ayi ápye gabo débó manjii ji nte

⁵ Mbógé muú fó né geluage nyú achwó ne efwyale, apye fó me nwú ubalé ndere enyú ako déwuú wó. Me njógé mbó ékágé ebe nnó me mma jóó ewu dóó wó.

⁶ Ndó ayi enyú gejame déshulé muú yimbó akwané.

⁷ Ndere elumbo, jigénté gyeé ayi ji apyéé, défyε ji metóó nnó ékágé ji ála meshwεmeshwε abó gepwa.

⁸ Ne nnene enyú mmye nnó dema délere ji nnó délu gboó wye ne ji.

⁹ Ula bi me nsame enyú ηwe yimbó úlú nnó mfwóré enyú mbógé dépye yéndégenó eyigé me ngaré enyú nnó dépye.

¹⁰ Yéndémuú ayi enyú déjigénte gye ayi ji apye, me ntó njigé ji nte. Me njigénte gabo muú chacha mbógé mechó ebege nnó me njii ji nté né galógáló nyú. Ne mpye mbó né mbe ushu Kras,

11 nnó ékágé danchōmeló abó esé déndó néndé dékaá me nkyaá ayi alu ji metáó.

Utáó Kras ebi esé dépye ulú eké gebe gelógéló né eta Esōwá

12 Gébégé me nkwoné né meló Truus, Ata apye me nge meti mangaré abya melóméló Kras.

13 Yémbó metáó wa echyécé me efwyale néndé mēnge fō menjme sé Titós wye wó. Ndere elúmbá, nlya kpe ebwó nfe né meló Masedonia.

14 Yémbó matame mabe ne Esōwá. Ji ammye apwá ne ase esé b́óó denó bíi dékéne déjye ne ji gétúgé déchome mmye ne Kras. Ji aselé esé apye b́óó ákage depóré Kras né yéndé mbaá ayi déjyécé ne depó etiré mbó désanege déjyécé eké gebe gelógéló.

15 Genwáge esé gelú eké gebégé elu ewé ásóó né mewé Kras achyégé mbaá Esōwá. B́óó abi Esōwá áwené gemége bwó áwuú geji cha ne abi ánome mme detú áwuú geji cha.

16 Né mbaá b́óó abi ánome mme detú esé delú eta bwó eké geboboge gebe eyi gechwáó ne negboó. Né mbaá b́óó abi Esōwá awené gemége bwó delú eta bwó eké gebe gelógéló eyi gechwáó ne genwá. Ndere elúmbá, ndé muú akwane mampye gefógé utáó bina?

17 Esé depó f́ó b́óó abi ágbarege meko mejóó Esōwá byabya eké genó gesé ndere b́óó abifó ápyécé. Yémbó gétúgé Esōwá atome esé, esé dégarege ji ne matáó sé mmu pópó né mbe ushu wuú ndere baá utáó Kras. Esōwá alu ntesé esé.

3

Menomenyécé meke epwá ewé gekwene

1 Nnó esé démagé b́óó mbó elé mamfēge gemége sé? Waá nnó esé dékelege nnó muú f́ó asá nwe ayi afēge esé ató eta nyú, yé ayi nnó enyú désa défége esé ndere b́óó ne ate ánlere abifó ápyécé?

2 Ngba, enyú amb́óó delú eké b́óó nwe abi áfége esé. Genwáge nyú gelú eké b́óó nwe abi asamé né mmu matáó se, yéndémmu ákage kú abi akaá utáó ulúúlú bíi esé dépyécé.

3 Enyú délere nnó delú eké nwe ayi Kras asamé atome esé déchwáó ne ji. Asá f́ó nwe yina ne genógé nwe wó, ásóó lé ne Mendoó Esōwá muú alú mebe. Asá f́ó ji né ubaré mataá wó, ásóó lé né mmu matáó akwaá.

4 Esé dékage jóó unó bina ndere déneré metáó ne Esōwá gétúgé genó eyigé Kras apye.

5 Epófó nnó esé dékwané mampye genó f́ó né mmyemmye sé, elé Esōwá ne apye esé dékwané mampye yéndégenó.

6 Ji ne apye esé dékwane mambe baá utáó bíi né menomenyécé meke. Menomenyécé ewéna epófó ebe ewé ásamé, elú lé Mendoó Esōwá. Ebe ewémbó etené b́óó né negbó, yémbó Mendoó echyēge b́óó genwá.

7 Ne mbógé nnó utáó ebe Mosis ewé ásame né ubare mataa, ewú ewé eténe b́óó né negbo, echwá ne gengbo eyi gepyécé b́óó Isrēli alá kágé pe f́ó Mosis né ushu chó gétúgé ushu bíi ugenege d́óó yé elé gengbo eyigé gegboó gelú gejyécé,

8 nnó utáó Mendoó Esōwá muú achwáó ne genwá uchwáó nyé f́ó ne gengbo eyi gepwáó eyina?

9 Mbógé nnó utáó ebe ewéna ewé etené b́óó né negbó, ewyá gefógé gengbo eyina, ferege ndere gengbo eyigé utáó Mendoó Esōwá muú apyécé nnó debe cho né mbe ushu wuú gebeé.

10 Wáwálé né mechó ewéna alú nnó, genó eyi gebo gewyaá gengbo mbembe gepó sé ne gengbo chacha néndé gengbo geké eyi gechwáó gégénégé gepwáó geji.

11 Ne mbogé genó eyigé nya gebo gegboó gelú gewyaa genjbo, ebyennó eyi gela te etém gewyaa genjbo gepwó.

12 Te mbaá esé débelé uméé chánéné nnó mbó ne elu, esé depyéé unó ne metóó mende.

13 Esé debó fó mampye eke Mosis muú akwere ushu bií nnó ekage bóó Isreli age ndere genjbo eyigémbó gegboó gelú.

14 Yémbó matóó bóó bimbo alu wyeé sésélé akaá ye genó wó. Mbó ne alu kpaá te fina. Ye akúgé gekwenege meno menyee akágé fó ula. Elú eké genó eyimbo gelú ebwó né matóó kwekwere. Genó eyi gekágé pye nnó afere ebwó genó eyina né metóó, elé mbogé ebwó afyége metóó ne Kras.

15 Wáwálé alú nnó, te fina elú eké genó eyigémbó gelú ebwó né matóó kwekwere néndé yé akú ebe Mosis ebwó akágé fó ula.

16 Yémbó, muu akworegé metóó akwólegé Ata, Esówo aferege genó eyi gekwere mbó ji ushu.

17 Nana Ata ayi me njógé mbó akene ne Mendoó Esówo ne apyéé unó bina. Ne yéndé mbaá ayi Mendoó Ata ebe, epye bóó álaá mmyemmye bwó genó gefo gemle sé ebwó.

18 Ne esé abi genó gefo gela gekwere esé matóó wó, dégene genjboogé Ata eyi gegenege ese mmye eke nme nnó dékworege wye kworege debe eke ji. Ndere dékworege dégenege wye genege, elé Ata muú akene ne Mendoó Úkpea ne apyéé nnó ebe mbó.

4

Unó mabó né mmu ujemeséé

1 Te mbaá Esówo né galógáló wuú, achyee esé utóó bina nnó depye, ese depo fó ne gepwyaá mampye ubi.

2 Esé délyaa deporé défyá ne unó bi uchwóó ne mekpo unóó. Esé débwólégé fó bóó, ne débwólégé fó amu ne mekomejóó Esówo. Esé dégarégé lé bóó wáwálé ayi atome ne Esówo né gefóó eyi yéndémuú agene nnó esé dégarége wáwálé né mbe ushu Esówo ne bóó abi agarégé wáwálé akaá nnó mbó ne elú.

3 Ye mbogé abya melóméló ayi esé dégarége alú lé bibii, ebyennó alú lé bibii mbaá bóó abi ánome né mme detu.

4 Danchómeló muú alu esówo bóó mme, anii me ame bóó abi alá fyee metóó ne Kras wó. Ndere elúmbó, ebwó akágé gé fó ndere genjbo eyi getanege né abya melóméló gegenege. Ebwó akágé fó ula abya melóméló yimbo ayi atome ne ngo Kras. Ji Kras alu mekpeé Esówo.

5 Néndé ndere dégarége abya melóméló déselé fó ji nnó depye bóó áge esé, dégarége ji nnó bóó áse Jisós Kras nnó ji alu Ata. Ne esé ambóó delú lé baá utóó nyú gétúgé Jisós.

6 Esówo muú ajóó nnó, “Genjbo gegene né mmu gemua,” ji apye genjbo jii gegene né mmu matóó sé mampye esé dékaá genjboogé. Esówo eyi gegenege né ushu Jisós Kras.

7 Ndere Esówo apye esé dékaá mbó esé delú lé eké ujeé meséé ebi afyee genóge mabó né mmu. Mecho ewéna elúmbó, manlere nnó utóó bi upwóó amu, ebi esé déwyaá utane lé né mbaá Esówo epófó eta esé ambóó.

8 Efwyale efinegé esé matimati yémbó dégbége wye gejulé. Gébé eyigé fó dékwene tametame yémbó délyage fó utóó sé.

9 Bóó ámmye amu ne esé yémbó Esówo alyagé fó esé shushuú. Atulege esé yémbó akágé cho fó genwáge esé.

10 Efwyale ewé esé dégene mbo yéndégébé, elú wye eké negbo né Jisós ne esé dékpane mbo né menyammye sé dékene. Epyembo nnó bós ágene nnó genwáge Jisós gelú né menyammye sé.

11 Né genwágé sé geko fa mme, delú wye né mmu efwyale ewé echwós ne negbo gétúgé dékwólégé Jisós Kras. Epyembo nnó bós ágene genwágé Jisós né menyammye sé ayi alá abeé fó te kwyakwya.

12 Ewéna eléré nnó, esé dékame negbo nnó enyú debo genwá eyi gélágé byé.

13 Muú fó ájós né ηwe Esōwō aké, “Me mfyé metós ne Esōwō gétú eyigémbo ne njós.” Esé ntó delu mendoó ema ne ji, ewé epye esé défyéé metós ne Esōwō getú eyigémbo ne déjós.

14 Esé dékaá nnó Esōwō muú apye Jisós Kras akwilé né negbo, apye nye ntó esé dékwilé né negbo chónchó ne Jisós, ase esé chónchó ne enyú déchwó détene né mbe ushu wúu jimboós.

15 Efwyale ewéna meko elú lé né galógáló nyú. Ndere elúmbó, Esōwō alerege nye galógáló wúu mbaá bós gejamé gejamé. Ewémbo epye nye ebwó atamege ji, ne ji abós nye ηgō.

Esé dépwad fō néndé défyéé wye metós ne Esōwō

16 Ndere unó bina ulú mbo, esé débéé fō ne gepwa. Ye elé menyammye esé akwós ajyéé, Esōwō achyegé mandoó sé utó yéndé bíí.

17 Efwyale ewé esé dégene mbo nana elú lé gachyéé ne ebelege ye, yémbo echwós lé esé ne gekpekpégé ηgō ayi apwós amu ne abeé te kwyakwya.

18 Esé défyéé fō ame né unó bi dégene, défyé lé ame né unó bi dela dékágé gé ubi. Ula ulú nnó unó bi esé dégene ubeé lé né mboó gébé. Yémbo ebi esé délá dégené ubi ne ubeé te kwyakwya.

5

Menyammye meke asele nye melu ayi gekwene

1 Menyammye sé fa mme alú eké maá geto ayi déjwólege wyeé. Dékaá nnó mbógé amugé maá gepú yina, Esōwō achyegé esé ayicha né mfaánebuú déjwólé wyeé. Akwaá fō wó átenege ji wó, elé Esōwō jimboós ne átenege ne gebéé wyeé te kwyakwya.

2 Esé déshwaá meshwa né genwágé sé yina nana, ne déshyage nnó Esōwō afye esé menyammye sé ayi meke ayi atanegé né mfaánebuú ndere afyéé muú ndeé meke.

3 Gétúgé nnó yé dégbo lé gboó afyegé esé menyammye yimbo ayi mfaánebuú, esé débéé fō gejogéné.

4 Ndere esé delú né menyammye yina ayi alu eké maá geto, déshwaá meshwa gétúgé déwúu ubale, deshwaá fō nnó dékelege mangbo. Dékelege elé nnó Esōwō achyéé esé menyammye ayi abeé te kwyakwya nnó áse melú ayi ágboó.

5 Esōwō jimboós ne akpome esé mmye né mechō ewéna, ne achyéé esé Mendoó Ukpea ndere genó eyigé ji áchoó utó né mbaá genó eyi gechwós.

6 Ndere elúmbó, esé dékaá wáwálé nnó Esōwō achyegé nye esé menyammye ayi meke, néndé te mbaá esé delú mebe né menya sé yina, neke neshya esé dós mambe né mbe ushu Ata.

7 Ndere esé delú fa mme, delú mamfyége metós ne ji, epófó mangene ji ne ame.

8 Esé débós eshye né metós ne dékelege nnó délyáá menyammye yina, déjye né meló sé débé ewú ne Ata Jisós.

⁹ Ndere elúmbò, yé delú né menyammye yina, yé ayi né, esé demuame lé nnó dépye metáó egogé ji.

¹⁰ Néndé esé ako debò mantene unáó mpa né mbé ushu Kras. Ji ajwálege nye né geluogé mpa, asò mpa yéndémuú. Ne yéndémuú abáó nye nsa né galógáló yé gabogabo ayi apyéé gébégé ji alú né menyammye yina fa mme.

Kras apye bóó akerege né nesò ne Eṣòwò

¹¹ Tè mbaá esé dékaá nnó Ata ne alú muú ayi esé débáó mamfógé, dékpeage bóó mbò nnó ákame ne abya melóméló Kras. Eṣòwò akaá ufóó bóó abi esé delú ne mbelé uméé nnó yé enyú ntó dékaá cháñéné né mmu matáó nyú.

¹² Esé démmye fò nnó déma défège gemé gese eta nyú. Demmye elé nnó enyú debe ne ula bi dékágé dógé ebwò ewòme gétúgé sé, nnó enyú débè ne meko manshu mbaá bóó abi ábwègé mmye gétúgé dékpakpa ate bó épófó gétúgé awaá gepò gelógéló.

¹³ Elú eké enyú déferege nnó mekpò epó esé cháñéné. Yé makpò ápó esé cháñéné, elú lé gétúgé dékelege nnó dépye Eṣòwò abò ñgò. Yé makpò alu esé cháñéné elú lé né galógáló nyú.

¹⁴ Gejeé eyigé Kras abáó ne esé ne getene esé dépyeé yéndégenó, néndé esé dékaá nnó ji agbo gétúgé bóó ako. Ndere elúmbò, esé ako dégbo chóncho ne ji.

¹⁵ Kras agbo gétúgé bóó ako nnó bóó abó genwá eyigé ji achyège, ábégé fò abe mampyègé elé unó bi ugáó ebwò metáó, ápyège lé unó bi ugáó ji metáó. Ji ne agboó ne akwilé né negbó gétúgé bwò.

¹⁶ Ndere elúmbò, elò nana epyègé mbé esé dépele sé bóó né mashu ndere bóó mme ápyeé. Mbò ne dépele nya Kras ne nana dépelé sé ji mbò.

¹⁷ Ewéna etene nnó muú achogé mmye ne Kras, alaá muú meke. Genwá eyi gekwene gekoó me, gège yé eyi geké gechwò.

¹⁸ Unó bina uko elé Eṣòwò ne apyéé ubi. Ji muú apyéé esé dékeré né nesò ne ji gétúgé genó eyi Kras apyéé, ne achyèé esé utáó bi dépyeé bóó akerege né nesò ne Eṣòwò.

¹⁹ Mekomejòó ayi esé dégarege alú nnó, Eṣòwò ake ne Kras apyéé bóó áge meti ákere né nesò ne ji. Ji ágbàregé sé ebwò nnó alú gyéé né gabo ayi ebwò ápyeé. Elé mekomejòó yina ne ji afyéé esé né amu nnó dégaregé bóó ndere ji apyéé bóó akerege né nesò ne ji.

²⁰ Getú eyigémbò ne esé delú bóó dentáó Kras. Ne esé dekpeage enyú né unó bina wye ndere Eṣòwò jimboó abò ajóge ne enyú. Ne dékpane enyú geka gétúgé Kras nnó dékeré né nesò ne Eṣòwò.

²¹ Gétúgé esé, Eṣòwò apye Kras muú ayi alá pyeé yé gabo wó ala muú mebo nnó esé déke ne ji, débè cho né mbé ushu Eṣòwò wye ndere ji Eṣòwò alú.

6

Pól agaré efwyale ewé ji ágene ndere apyéé utáó Eṣòwò

¹ Ne ndere ate bóó abi apye utáó chónchó ne Eṣòwò, esé dekpeagé enyú nnó ékágé dépye genó eyi gepyéé galógáló ayi Eṣòwò alerege enyú ano mme detú.

² Eṣòwò ajóó nya wye ndere ásamé né mmu ñwe wuú nnó “Bii bi me nlú manleré enyú galógáló ukwónégé, me nwú mmyemenene nyú, bii bi me nlú mawené gemége nyú ukwónégé, mpoó enyú.” Wúgé, gébé eyigé Eṣòwò alerege bóó galógáló gekwòne. Wúgé nana elé gébé eyigé Eṣòwò awenege gemége bóó.

³ Esé dépyeé fò genó eyi gegbéé muú fò meti manchwó mbaá Eṣòwò nnó ékágé genó fò gèbe gyéé né utáó bi esé dépye.

4 Yémbò yéndégenó eyi gepyée eta sé, esé délerege wye nnó delú baá utáó Èsòwò. Dekoge metáó né ubale ebi déwuú, degene efwyale ufóó ufóó, unó ulíí esé mangé, ne gébé eyigé fò efwyale ébanege esé.

5 Atulé esé, áfyé esé denò, áchwáó esé ne mammye, dépyée matáó ami mapwáó eshye esé, débélege mpe, débélege mesa, yémbò dékógé wyyé metáó.

6 Débélé geŋwáge sé pópó, dékágé deparé Èsòwò chánéné, dékógé metáó, délerege báó galógaló, Mendoó Ukpea egbeé esé mmye ne délerege báó gejeé wáwálé.

7 Esé dégarégé báó genó eyi gelú wáwálé, dépye unó né utó bi Èsòwò achyegé esé. Unó bi esé dépye cho né mbe ushu Èsòwò ulú eké unó ummye ebi esé déselé déŋmeé umye ne ebi dégbéé menyammye sé né deparé Èsòwò.

8 Esé dépyée wye utáó Èsòwò yé élé báó abifò anógé esé, abifò ábayaá esé. Báó abifò áfége esé, abifò acháó esé mabò. Báó abifò ájógé nnó esé delú báó gebyò yémbò esé dégarégé wye wáwálé.

9 Báó abifò ájógé aké esé delú kpe bò waá yémbò báó ákaá esé yéndé mbaá. Dekoge né manóó negbo yémbò delú wyyé abe. Achyegé esé efwyale yémbò áwa fò esé wó.

10 Yé élé báó ápye nnó esé debe ne mesome, delu wyyé ne nechóchó yéndégébé, elú eké delú mbya yémbò dépyée gejamégé báó abáó gefwa. Elú eké depo yé ne genó gefo yémbò dewyaá unó uko.

11 Aŋme ba báó Kōrent, esé dégaré enyú yéndégenó eyi gelú esé né uné. Esé denene matáó se fuú eta nyú.

12 Esé fò wó délyaa manleré enyú gejeé wó, élé enyú ne délyaa manleré esé gejeé.

13 Me njógé ne enyú nana ndere baá ba. Nenege matáó nyú eta sé ndere esé ntó dénené ne eta enyú.

Dékege fò gekage neke gemaá ne báó abi alá fyée metáó ne Kras wó

14 Dékege fò geka neke gemaá ne báó abi alá áfyée metáó ne Kras wó. Genó eyi gelu cho genyee mbo dejeé ne genó eyi gelu gyyé nnó? Waá geŋgbò gebeé mbò mbaá ama ne gemua nnó?

15 Kras ne danchomeló abée mbò meko ama nnó? Muú ayi afyyé metáó ne Kras ne muú ayi alá áfyée metáó ne Kras wó áchome mbò mbwa nnó?

16 Echa Èsòwò ebeé mbò meko ama ne aló uka nnó? Néndé esé delú echa Èsòwò muú alú mebe. Elú wye ndere Èsòwò jimbo ajóó aké, “Me njwolege nye ne ebwó, nkene ne ebwó, me mbeé nye Èsòwò bwó, ne ebwó ábeé nye báó ba.”

17 Ndere elúmbò Ata aké, “Tanege né geluage bwó, défa mbwa ne ebwó. Détagé fò genó eyi gewyaá deba. Dépyégé mbò, me nselé nye enyú.

18 Me mbeé nye Nte nyú ne enyú débeé nye baá ba abi andeé ne abi ande. Mbò ne Ata Muú Apwáó amu ajóó.”

7

1 Aŋme ba, te mbaá Èsòwò anyémeno nnó apye unó bina eta sé, shwonege amu né yéndégenó eyi gepyée nnó menyammye ne matáó sé ábégé fò pópó. Dénógé Èsòwò, dépye geŋwágé sé gebe pópó gekwane ndere Ji akélege.

Pál alu ne nechóchó gétúgé echomele báó Jisàs né Kōrent akwàré matáó bwó

2 Nenege matáó nyú eta sé, esé dépyée fò muú fò gabò wó. Esé déchóó fò muú fò mekpò wó. Ne esé dényée fò muú fò upwáó wó.

3 Me njógé mbò, epófó nnó me nké enyú delu gyye, néndé me mbò me mbe ngaré enyú nnó enyú delu esé metáó chí chí chí. Yé dégboó ye delú mebe, esé ne enyú delu wye ulua.

4 Me nfyε metάs ne enyú gbene, ne nwyaa gempage gétúgέ nyú. Enyú défyε me metάs, yé elé esé dégené εfwyale me nwyaa nechachά dάs.

5 Yé gébégé esé dékwone melo Masedonia, yé mmyε dégbeé cháchá wό. Bάs áchwό esé ne εfwyale matimati. Wena bάs áwamege ne esé, né mmu matάs se déwyaá εfo.

6 Yémba εsάwα muú afyεé bάs abi awyaa gepwa metάs εshyε, afyεé esé εshyε ndere Titos achwάs.

7 Esé débάs f� εshyε wyε elé gébégé ji achwάs wό, debα ntό gébégé ji agaré esé ndere enyú ntό défyεé ji εshyε. Agaré esé ndere enyú déshyagé mangε me, ne ndere enyú désomege dάs né gyεé ayi dépyεé. Agaré ntό esé ndere enyú dékpome mmyε manja me. Nwúgέ mbα metάs εgo me ne enyú dάs.

8 Yé εbe elé nnό ηwe ayi me mbα nsame enyú, apyεé enyú débα mesome, me nsome f� ndere nsame ji wό. Me mbα nlú ne mesome gébégé ngene nnό ηwe yémbα apyε enyú debα mesome né mboό gébé.

9 Nana metάs εgάs me, epόf� gétúgέ me mpyεé enyú debα mesome elú lé gétúgέ mesome εwémbα epyεé enyú dékwaré. Gé gefágé mesome εwé εsάwα akelege mbα. Ndere elúmbα, esé dépyε f� enyú debα únómé wό.

10 Mesome εwé εsάwα akelege epyε lé nnό εsάwα áwene gemége muú. Gefágé mesome εwéna εchwάs f� ne achyε me. Yémbα mesome εwé bάs mme εchwάs ne negbo.

11 Gεgέ yé gefágé utάs ebi mesome εwé εgάs εsάwα metάs epyεé eta nyú. Epyε enyú dese mechα εwéna ne εshyε, epyε enyú déwyaá metάs manleré nnό enyú depό ne εbwό né mechα εwémbα. Epyε metάs εsα enyú ne majya abwále enyú mme, epyε enyú déshage nnό debe meko ama ne me, epyε enyú dékpane gechyéé mampyε genό eyi gelú cho. Epyε enyú dékpome mmyε manchyéé εfwyale mbaá muú ayi apyε gyεé. Epyε enyú déleré né yéndé meti nnό enyú depό ne εbwό né mechα εwéna.

12 Ndere elúmbα, yé elé me nsame ηwe yina, nsa f� gétúgέ muú ayi apyεé gabo yina wό. Yé εbe lé gétúgέ muú ayi agene εfwyale gétúgέ gabo yimbα. Nsa lé nnό mpyε enyú dékaá né mbe ushu εsάwα gefάs eyigé dékpane gechyéé mampó esé.

13 Getú eyigémbα, enyú défyεé esé εshyε.

Ne genό eyigé f� eyi gepyεé metάs εgάs esé elé gétúgέ metάs megomegα εwé Titos abάs gétúgέ enyú akó dépyε metάs ekwene ji mmu.

14 Me mbα ngaré Titos gefάs eyigé me nwyaa gempagέ gétúgέ nyú. Enyú déchyε me mekpo unάs wό. Ne wyε ndere geno eyigé me ngaregέ enyú yéndégébé gelú wáwále, mbontό ne unό bi esé dédoó εbwα εwame gétúgέ nyú né mbe ushu Titos ulú wáwále.

15 Titos ama abα gejeé ne enyú ako dάs ndere ji ateé gefάs eyigé enyú debα déwuú ne ji, ne ndere enyú déselé ji déweré ne εfo metάs.

16 Ne nana metάs εgάs me ne enyú gétúgέ me nnere metάs wa meko ne enyú né mbaá yéndégenό eyigé dépyεé.

8

Gefάs eyigé bάs εsάwα áchyεgέ εchyε

1 Anηme sé, esé dékelege mampyε enyú dékaá gefα eyigé machomelé bάs Jisās né Masedonia áleré galógaló εsάwα né genwá gebwό.

2 εfwyale εwé εbwό ágene eja dάs ete εbwό né mmuameno yémbα áwyaá wyε metάs megómégó gbene εwé epyεé εbwό áchyεé εchyε byagebyage yε lé εbwό álu gekpo.

³ Ebwó áchyeé echye ndere ebwó áwyaá, ne nkágé garé nnó eja kpaá epwáó amu, ne áchyeé yé muú akpea ebwó wó.

⁴ Ashíí nene esé mmye nnó dépye ebwó ntó ágé meti mampógé b́óó Eṣṣwá.

⁵ Genó eyigé ebwó ápye, gepwá ndere esé deb́ó défere. Ebwó abó kpe mbe áchyeé gemege bwó mbaá Ata Eṣṣwá ne áwyaá metáó mampye genó eyigé Eṣṣwá akélege, áchyeé gemege bwó eta sé.

⁶ Tit́s ne alóó ula mansé echye ewéna né geluagé nyú nnó dépóó ubya b́ó ne Jerosalem. Getú eyigémbó, esé dékpea ji nno akéré áchwá apóó enyú déneré mampye gecháchagé utáó bina.

⁷ Enyú délu menó mbe né yéndé meti mamfyé metáó ne Eṣṣwá ne eshye, mangarége depóré Eṣṣwá chánéné, mankágé wáwálé ayi alu wyeé chánéné, manchyéé gemege nyú geko mampye utáó Eṣṣwá, mambóge gejeé ne esé d́óó, esé ntó dékelege nnó enyú ntó débé menó mbe né mechó manchyége echye ewéna ne matáó nyú mako.

⁸ Me njógé mbó, epóó nnó ñmerege enyú mekpo mme nnó débó mampyége mbó. Me ngarége lé enyú nno b́óó abifó ákpane géchyeé ápóógé ate. Ne nkelege nnó nkaá ndere enyú ntó débóó gejeé wáwálé ne b́óó abifó.

⁹ Enyú ambóó dékaá galógáló ayi Ata sé Jisṣas Kras alere. Ji abó awyaá gefwa, yémbó akwe gekpo né galógáló nyú, nnó gétúgé gekpo eyigé ji akwene enyú débé ne gefwa.

¹⁰ Né mechó ñka yina manchwá, majyéé ami me nchyege enyú malu nnó elú galógáló nnó enyú déneré genó eyigé déĺóó mampye ñme eniné nju. Enyú ne débóó mbe mampye genó né mechó ewéna ne enyú ntó ne debó delu yé b́óó mbe abi áwyaá metáó mampyége geji,

¹¹ nnó déneré mampye utáó bina ne gefógé metáó ewé enyú déĺóó ula. Ne nerege ubi ne genó eyi déwyaá né amu.

¹² Ne mbógé muú awyaá metáó machyéé, Eṣṣwá asele genó eyi muú awyaá manchyéé epóó eyigé ji alá ṕó ne geji.

¹³ Me njógé mbó epóó nnó mpyeé mmye epwyágé b́óó abifó, enyú déwuúgé ubale. Nkelege lé nnó yéndégenó gebe janja eta enyú ako.

¹⁴ Ne nana ayi enyú déwyaá gejame, kárégé ne b́óó abi alá ṕó ne genó nnó ebwó ábégé ne gejame, meso gébé enyú dela depó ntó ne genó ebwó ápóó enyú. Dépyége mbó enyú ako débé janja.

¹⁵ Asá né mmu ñwe Eṣṣwá nnó, “Muú yi anywere gejamégé menyéé, ábó f́óó menyéé ayi ajame apwáó ji ẃó, ne ayi anywere lé gachyéé, abó ayi akwané ne ji kwanégé.”

Pól ato b́ó Tit́s nnó ájye áse echye Eṣṣwá getú jii

¹⁶ Yémbó matame mabe ne Eṣṣwá ndere apye Tit́s awyaá gefógé metáó ewé esé déwyaá mampóó enyú.

¹⁷ Epóó wye lé getugé esé dékpea ji ne ji achwáó eta nyú wó. Ji mbóó abó awyaá me metáó manchwá póó enyú, getú eyigémbó ne jimbó abó ashúú me manchwá gé enyú.

¹⁸ Esé détóme mbó ji ne nte menñme ayifó. Nte menñme yina alu muú ayi b́óó afége utáó bíí né machomele b́óó Jisṣas ako néndé ji agarége abya melóméló chánchá.

¹⁹ Menó genó ayi f́ó alu nnó machomele b́óó Jisṣas ntó ájyaá ji nnó esé dékene ne ji ulua dépyege utáó ulóóló bina. Ndere dépyeé mbó uchwáó ne enógé mbaá Ata, ne ulerege ntó nnó esé déwyaá metáó mampógé b́óó.

²⁰ Ndere dépyeé utáó bina ulua, ewémbó epyennó ékágé muú f́óó aferé nnó défyá delu mmu, défyéé eshye mangé nnó ékágé genó f́óó gebe gyéé né gekpekpege echye ewéna, ewé b́óó áchyege byagebyage.

21 Gétú eyigémbò ne esé démmye nnó dépye lé genó eyi gewyaa enógé né mbe ushu Ata jimbií, dékelegé mampye ntó genó eyi gewyaa enógé né mbe ushu yéndemuú.

22 Ne esé détome menme sé fò ama nnó achwó ne ebwó. Esé démia me ji ndòndò ne ndò, ji aleré nnó akpane gechyeé mampye utóò Esòwò. Yé nana ji awyaa metóò mampoó enyú néndé ji afyee metóò ne enyú dáo.

23 Ne ushuú cháchá Titòs, ji alu lé nte menme ayi ápyee utóò ulua ne me nnó dépoóge enyú. Ne ate aḡme abifò na, álú lé bóò déntóò abi átané né machomele bóò Jisòs ayifò. Utóò bwó uchwóò ne enógé mbaá Kras.

24 Ndere elúmbò, pyege ndere njóò mbò, mampye machomelé bóò Jisòs ayifò ákaá nnó enyú débò gejeé ne bóò ne nnó ebwó ákaá nnó esé délú cho mambe ne gempogé gétugé nyú.

9

Elú genó gelégél mampogé bóò Esòwò

1 Me mpó sé ne genó eyigé mmagé sa enyú né mechò echye ewéna mbaá bóò Esòwò.

2 Me nkaá nnó enyú déwyaá metóò manchyeé echye ewéna. Getú eyigémbò ne me nwyaa gempogé gétugé nyú né mbe ushu echomelé bóò Jisòs né Masedonia nnó enyú echomelé bóò Jisòs né gebagé mewaá Akaya déwyaá me metóò machyeé echye ewéna te ḡme eniné njú. Ne gechyeé eyigé enyú dékpane machyeé, gepye gejamégé ebwó abifò ábò metóò machyegé ntó.

3 Ne me ntome aḡme bina eta nyú nnó ékágé gempogé eyigé esé déwyaá gétugé nyú gebe lé meno detu. Ebe lé nnó enyú dékpome mmye ne echye nyú ndere me njóò nnó dépyee nyé.

4 Mbogé bóò fò átanegé mbò né Masedonia áchwógé ne me ewú, ne ágegé nnó enyú dékpome fò mmye mantò eyi nyú ḡka wó, mekpò unóò ewé ebeé nyé ne esé ne enyú ejame nyé dáo néndé me ngaré me ebwó dáo ndere enyú dékpome me mmye manchyeé.

5 Ndere elúmbò, me nferé nnó elò nnó mkpea aḡme bina abò mbe achwó apye enyú dékpome mmye ne echye ewéna, ewé enyú dényémemo manchyeé, nnó ebe lé genó eyigé enyú ambóò déwyaá me metóò manchyeé. Ebegeé fò eyigé aḡmerege enyú mekpò mme nnó déchyeé echye.

6 Tege nnó, muú ayi apené mbwe gachyeé, abóò ntó mbwe gachyeé, ne muú ayi apene mbwe gejame abóò ntó mbwe gejame.

7 Muú aké achyegé echye, achyee ndere ji aferé né metóò wuú nnó achyegé. Achyegé fò ne manse ame éké aḡmerege ne metóò né mme. Néndé Esòwò abóò gejeé ne muú ayi achyegé echye ne metóò megòmegò.

8 Ne Esòwò akágé chyeé enyú unó bi ujame upwóò yé ndere dékelegé nnó yéndégébé debe ne yéndégenó gejame nnó délerege ulóò melu matimati.

9 Wye ndere asamé né mmu ḡwe Esòwò nnó, “Ji achyegé echye byagebyage mbaá ubya bò ne ulóò melu ebi ji alerege, áteé ubi te kwyakwya.”

10 Esòwò ne achyegé bóò mbwe ayi ápené ne menyee ayi ebwó ányee, ji áchyegé nyé enyú mbwe ayi dékelegé ne apyee nyé ji áwe áfyé gejamégé mbwe ayi átanegé né ulóò melu ebi enyú délérége bóò.

11 Esòwò apye nyé enyú débò gefwa né yéndé meti nnó déchyegeé echye byagebyage yéndégébé, nnó esé dékpagé echye nyú déchyegeé bóò, gejame bóò atamege Esòwò né genó eyige enyú dépyee.

12 Néndé echye ewé enyú déchyeé pye fò wye lé nnó bóò Esòwò ágené unó bi ubò ulií ebwó wó, pye ntó nnó ebwó áchyegé gejamégé matame mbaá Esòwò.

¹³ Gétúgέ enyú déchye gefógé echye ewéna, elere bɔɔ ufɔɔ bɔɔ abi enyú delú, ne ebwɔ átamege nye Eswɔ gétúgέ enyú dépyéé genó eyigé abya melóméló Kras ayi enyú défyéé metɔɔ wye ákelege. Ne átamege nye ji ntó gétúgέ echye ewé enyú déchyege ebwɔ ne bɔɔ abifo byagebyage.

¹⁴ Ebwɔ ánene nye mmye gétúgέ déleré galógáló Eswɔ né genwáge enyú.

¹⁵ Détaamege Eswɔ gétúgέ echye wuu ewé ji achyéé esé ewé dela dékágé nkane démege.

10

Eswɔ ne ajoyá Pɔl nnó abe ngeba Jisɔs Kras ne achyéé ji utó

¹ Me Pɔl nkpané enyú geká. Bɔɔ ajógé aké gébégé me mbegé ne enyú nfɔɔ ame nyú njógé depɔ pere ne efo, nlá mpɔ ne enyú nfɔɔ fɔ ne nsame enyú bɔ nwe áto áto. Me nnene enyú mmye né mabo Jisɔs Kras muú alú nyame ne pere nnó,

² Ékágé enyú dépye me njɔɔ mejɔɔ ne meko metometo gébégé nchwógé ewú. Me nkágé jɔɔ mejɔɔ ne meko metometo mbógé me nkelege manjɔɔ ne bɔɔ abi ajógé nnó esé dépyéé utɔɔ bina ndere bɔɔ mme ápyéé.

³ Elú wáwálé nnó esé delú fa mme yina, ne yé élé delú fa mme, démmyéé fɔ be ebi bɔɔ mme ámmye.

⁴ Néndé unó ummye ebi esé démmyéé be ne ubi upó fɔ eké ebi akwaá. Yémbɔ esé démmyé be ne unó be utó utó bi Eswɔ achyéé esé, ne détyaá malu ujwólé átó átó ayi bɔɔ mawáme sé ábige.

⁵ Détyaá ntó yéndégenó eyi géchwɔɔ ne mbeé manyege, ne eyi getenege ukɔɔ gegbeé nnó bɔɔ ákagé fɔ meti Eswɔ. Dépyene yéndégenó eyigé bɔɔ áferege, dépyéé ebwɔ áwuú ne Kras.

⁶ Mbógé enyú délerégé nnó déwuú ne Kras ne matɔɔ nyú mako, efembo ne esé dékpomege mmye manleré chuchu mbaá bɔɔ abi álá wuu fɔ ne Kras.

⁷ Enyú dépelé unó bi utome ne me élé né mfaá mfaá. Mbógé muú aferege nnó ji alú muú Kras, abɔ mamfere chánéné ákaá nnó esé ntó delú bɔɔ Kras ndere ji.

⁸ Yé me mbe élé ne gempógé gachyéé mpwɔ ndere mbɔ nlú mambe gétúgέ uto bi Ata achyéé esé, mmye egboó fɔ me, néndé ji achyéé esé uto bina nnó dénywerege enyú nywerege epófɔ mantya enyú tyaa.

⁹ Me nkelege fɔ nnó ebe eké bɔ nwe abi me nsame enyú ápyéé mbɔ lé nnó enyú debɔ efo metɔɔ.

¹⁰ Me njógé mba gétúgέ bɔɔ ajógé aké, “Bɔ nwe abi me nsame eta nyú, mejɔɔ ewé elú wyéé etoó dɔɔ ne etaá bɔɔ metɔɔ.” Aké, “Gébégé mbegé ne enyú nkwené gebwa, mejɔɔ wa ekpene fɔ bɔɔ matu.”

¹¹ Bɔɔ bimbo abɔ mankaá nnó unó bi esé désame eta nyú gébégé dela depɔ ewú, wye élé ubi ne esé débégé nye ewú ne enyú dépyéé.

¹² Yé bií ummaá esé demege fɔ mmye ne bɔɔ abi aké ebwɔ anjea geme. Ebwɔ ámege lé utó bwɔ ne ate manleré nnó anjea geme. Ewéna eléré nnó ebwɔ álú ukenkené bɔɔ.

¹³ Né eta sé, esé débéé fɔ ne gempógé dépwɔ ndere delú mambe. Gempógé sé gekwyage lé né mbaá utɔɔ ebi Eswɔ achyéé esé nnó depyégé enyú ntó delu né geluage utɔɔ bina.

¹⁴ Te mbaá enyú ntó delú né utɔɔ bina, esé débéé fɔ ne gempógé dépwɔ ndere delu mambe gétúgέ nyú, néndé esé ne debɔɔ mbe déchwɔ kpa te eta nyú dégare enyú abya melóméló Kras.

¹⁵ Εσέ δέβεε fō ne gempōge dépwō ndere débōō mambε. Déβεε fō ntō ne gempōge gétúgέ utōō ebi bōō abi cha ápyεé. Umeé sé úlú lé nnó metōō ewé enyú dífyεé ne Kras ewene ejyεge mbεmbε ne nnó utōō bi esé ntō dépyεé né geluagé nyú uwene ndere Εsōwō akelege,

¹⁶ nnó esé ntō dékene dégarεge abya melóméló né malō yifō ayi alú tεtε ne enyú. Néndé esé dékelege fō nnó déβε ne gempōgέ gétúgέ utōō bi muú yicha apyεé né melu utōō wuu.

¹⁷ Asa né mmu ηwε Εsōwō nnó, “Muú aké abεé ne gempōgέ abε ne geji gétúgέ genó eyi Ata apyεε.”

¹⁸ Muú ayi abεé muú melóméló wáwálé, élé ayi Ata asele nnó apyε chanéné, epōfō ayi jimboō ásele gεmε ji nnó apyεé chanéné.

11

Pól aké utōō bil upō fō genó gema ne ebi ángbá gebyo

¹ Nnene enyú mmyε nnó deko metōō dewú gekékénege mejōō ewé me njógé. Tagé matu déwú.

² Metōō ewé me nwyaa ne enyú emmyεé demboō ndere ewé Εsōwō awyaa. Enyú delú éké maá mendée ayi me nshuu mantu ji neba né mbaá menō ama, ndere maá mendée ayi alá kaá mende wó, ne menō yimbō élé Jisōs Kras.

³ Ndere elúmbō, me nwyaa efō metōō nnó bōō ábwōlege nyε enyú ndere danchomelō akpané défya abwólé Ife, ápyε enyú délyaa depōré Kras εtiré enyú dékwōlegé chánhá ne matōō enyú mako.

⁴ Me njógé mbō néndé nge nnó enyú dékamege yéndégenó kamegé. Yé muú achwó ne agaré enyú mechō Jisōs ayicha ayi esé dela dégaré enyú wó, yé agaré lé enyú mechō mendoó ewécha ewé alá pō fō Mendoó Ukpea ewé echwōō enyú mmyε yé ama achwó ne gefōgέ abya ayicha ayi alá pō fō abya melóméló enyú dékame ne ji, enyú dékamege fō wyε kamege, désele ubi amu apea.

⁵ Me nferé fō nnó bōō abi désele nnó álú ángbá Jisōs abi ápwōō amu, ápwō me wó.

⁶ Yé εβε lé nnó me ngi fō ndere ajógé mejōō chánéné wó, me nkáge genó eyigé me njógé, dépyε me enyú dékaá mbō matimati.

⁷ Me nshulé mmyε ya mme nnó enyú dékwō ηgō, ngaré enyú abya melóméló detu, nnó me mpyε mbō lé gabo?

⁸ Me mpyε utōō né geluagé nyú, machomele bōō Jisōs né malō yicha achyεgέ me ηka mfaa. Ndere mpyεmbō elú wyε éké ejōō ne njōō mbō εta bwó nnó me mpoō enyú.

⁹ Gébégé me nlú ne enyú, genó geké gelii me, nchyεgέ fō muú nyú fō εfwyale nnó achyεgέ me geji. Elé anjme sé abi atane né gebagέ mewaá Masedonia ne achwō me ne yéndégenó eyi gelii me. Né gébé eyi gekoó me nchyεé fō enyú εfwyale nnó dépoó me wó ne yé nana me nchyεge fō enyú εfwyale né meti fō.

¹⁰ Me ngarege wáwálé ndere muú Kras ne gempōgέ nnó nse manka nyú wó. Ne yé muú akage gbε nnó mbεgέ fō gebagέ mewaá Akaya geko.

¹¹ Ulannó me nla ngigé fō nnó enyú depogé me? Nnó elú lé nnó me mbōō fō gejeé ne enyú wó? Εsōwō jimbií akaá nnó me mbōō gejeé ne enyú.

¹² Me njyε wyε mbε mampyεge genó eyi mpyεé mbō nnó ngbe ekágé bōō abi ásele gεmεgέ bwó nnó alú ángba Kras ajyεgέ wyεé mbε mandógé εbwō ewōme nnó ápyε wyε unó gefō eyi me mpyεé.

¹³ Ufōō bōō bina ápō fō ángbá Kras bogébogé. Abwōlege lé enyú bwōlegé. Akene ágilege bōō amε nnó εbwó álú ángbá Jisōs Kras.

14 Mechɔ ewéna ékágé pye fɔ muú alá menó mekpɔ fuú néndé gébé eyigé fɔ danchɔmeló abwólégé agilege bɔɔ amɛ nnó ji alu ekiénné Eɔwɔ ewé echwɔɔ ne genɔbɔ.

15 Ne epɔfɔ genó gekɛ mbɔgé baá utɔɔ bií ntó agilege bɔɔ amɛ nnó álu baá utɔɔ Eɔwɔ. Ne efwyale ewé ebwɔ agené nye ekwanegɛ nye ne utɔɔ bwɔ kwanegé.

Pɔl awyaá gempɔgé né efwyale ewé ji agene

16 Ne mmagɛ nyuaré ngaré enyú nnó ékágé muú fɔ aferé nnó me nlú gekékénege muú. Mbɔgé muú aferɛge nnó me nlú gekékénege muú gɔgé me njɔɔ mejɔɔ ne gempɔgé ndere gekékénege muú gejɔgé nnó me ntó mbɛ ne ekɛke gempɔgé.

17 Mejɔɔ ewé me njɔgé ne gempɔgé epɔfɔ Ata ne aké me njɔgé mbɔ. Me nkɛ mpyɛé gempɔgé njɔgé mejɔɔ eké gekékénege muú.

18 Ne te mbaá gejamégé bɔɔ ápyɛé gempɔgé ne unó bi akwaá ásele nnó ujea gemɛ fa mme, me ntó mpyɛé.

19 Enyú abi déké déwyaá défɔɔ dɔɔ, matɔɔ ágɔɔ enyú dékógé metɔɔ né unó bi ukékéné bɔ ajógé.

20 Enyú dékógé metɔɔ mbɔgé bɔɔ ásége enyú ndere afwɛ yé ányéége enyú upwɔɔ, yé ájyarege enyú mme, yé aké ábyaá enyú, yé ádoó enyú maka né ushu.

21 Wɔ oh, me mbɔ nwyaaá gepwa ndere nla mpyɛé ufɔɔ unó bina eta nyú, jige me nte.

Ne me nnyɛé mbɛ manjógé mejɔɔ eké gekékénege muú. Yéndé genó eyigé muú abéé ne gempɔgé wyɛé me ntó nkage mbéé ne gempɔgé wyɛé.

22 Yé ebwɔ abɛ lé bɔɔ Híbru, me ntó nlu. Yé ábɛ lé bɔɔ Isrɛli, me ntó nlú. Yé ábɛ lé upyáne Abraham me ntó nlú.

23 Yé ábɛ élé bɔɔ utɔɔ Jisɔs Kras, me njɔgé eké muú gebwɔɔ me mpwɔ ebwɔ. Eba utɔɔ upwɔ ebi bwɔ. Me nkpe denɔ ndɔndɔ ne ndɔ mpwɔ ebwɔ ako. Atulɛ me ápwɔ ebwɔ ako, ne negbo nekoo me amɛ ndɔndɔ ne ndɔ.

24 Bɔɔ Jus ádo me utó esaá meso nekuú ne eni manáne ata.

25 Bɔɔ Rom ádo me ne baá unɔɔ ndɔ elɛé. Bɔɔ áto me ne mataá ndɔ gamaá, makpe ágbɛlé esé né ebéé mega ndɔ elɛé. Gébé eyifɔ me nchɔ bií kpoɛelɛ utuú ne njɔmese manwɔgé nnyi.

26 Né neke eniné me nkene, nkoó né manoó negbo. Nnyi neké nekpa me. Anjo aké ájo me unó, ngé efwyale né amu áte bɔɔ Jus, nge chuchu né amu bɔɔ abi alá pɔ bɔɔ Jus. Nge efwyale né malɔ kpakpa, ne malú ayi bɔɔ alá ájwɔlegé fɔ wyɛé. Ngé efwyale né ebéé mega, nge efwyale né amu bɔɔ abi anmaá amu nnó alu bɔɔ Jisɔs.

27 Me mpyɛé utɔɔ utouto mpwwaaá. Gébé eyigé fɔ yé geja mbelegé. Gébé eyigé fɔ mbéé mesa ne mmwólé manaá éwane. Gébé eyigé fɔ ntó njwɔlegé uwyaaá mesa nyúu gefwene, gébé eyi fɔ mbéé fɔ ne mandéé makwerege mmyɛ.

28 Yé ndere unó bina upyɛé me yéndé bií, ufɛre ebi me nfɛrege ndere machomele bɔɔ Jisɔs abɔɔ mankéné úlu eké élé gekpekpɛgé metuú ne nkpane enɔɔ me.

29 Ndé muú ayi abege ne gepwa né meti Eɔwɔ fɔ byɔ ula ukɔrege me? Ndé muú ayi bɔɔ apyɛgé ji apyɛgé gabo metɔɔ éla eɔɔ fɔ me ne ebwɔ?

30 Mbɔgé nnó me mbɔ mampyɛ gempɔge, mpyɛé né unó bi ulere ndere me nwyaaá gepwa.

31 Eɔwɔ nte Ata sé Jisɔs muú débɔɔ mamfɛge te kwyakwya, akaá nnó me mbyɔgé fɔ gebyɔ.

³² Gébégé nlú né melo Damaskos, gōmena muú apye utós né ntee gefwagé Aretas, ato bós bō nku abáme menombi gebamé nnó áno melo apye me.

³³ Yémbō bós fō áfyē me né mmu gesa, áshii manyii wye ate me né empo ápwyaa manyii nshulé mme mbó.

12

Amē geja ayi Pól agené ne nemeé eniné nekwene ji mmye

¹ Me jyéé wye mbe mambē ne gempogé, yé élé nsa fō alá pō wyeé, ne ngaregé wye enyú amē geja ayi Ata alere me ne depō etiré ji apyēé me nkaá.

² Me nkaá muú Kras fō ayi aḡme ale afyaneani, akpané ji ajoyé né mfaánebuú eniné mfaá mfaá. Wa akpa ji afe né menyammye wuú, wa afe lé né mendoó wuú, me nkaá wó, Éṣowó ne ákaá.

³ Nkaá nnó akpa ji afe né melo geḡwá. Wa afe lé né menyammye wuú, waá lé né mendoó wuú, me nkaá wó, Éṣowó ne ákaá.

⁴ Ji ákwónégé wye, awu uchu ebí muú alá kágé garé, ne ákame fō ntó nnó ajó ubi wó.

⁵ Me nwyaa gempogé gétúgé gefogé muú yina. Me mpó fō ne gempogé gétú ya membós. Ne genó eyi gekáge pye nnó me mbe ne gempogé ekosé unó bi uleregé gepwa ya wó.

⁶ Yé mbogé me nkelegé mampye gempogé, epyéé fō me mbe eké geḡkenegé muú, néndé me nké mpye gempogé ngaregé lé unó bi ulú wáwálé. Yémbō, me nshya nnó mpyéé fō gempogé néndé nkelege fō nnó muú nyú fō áferé nnó me ḡea gemē dós, mpwó unó bi me mpye ne ebi me njógé.

⁷ Ne mampye nnó ekágé me mbwegé mmye gétúgé ukpekre unó bi Éṣowó apyēé me nkaá, ji alyaa nnó efwyale ekwe me né mmye. Eké lé meshii ne afyēé me mmye. Efwyale ewémbō elú eké lé muú dentós danchōmeló ayi ji atōme nnó achwó apye ekágé me mbwegé mmye.

⁸ Me nḡemmye manjáné aléé mbaá Éṣowó né mechō ewéna nnó áfee me efwyale ewéna né mmye.

⁹ Yémbō ji ajó ne me aké, “Galógáló wa ayi me nlerégé bós, akwane ne wó néndé gébégé muú abégé ne gepwa ne me nleré uto ba chánéné né geḡwá jii.” Getú eyigémbō, metós egós me dós mambē wye ne gempogé gétúgé gepwa ya nnó uto Kras upyēé utós né geḡwá ya.

¹⁰ Metós egós me mbogé me mbegé ne gepwa bós aké ajuú me mashye mmye, ne apyēé nnó unó ubalegé me mmye, ammyéé amu ne me, ne achyégé me efwyale gétúgé Kras. Néndé gébégé me mbegé ne gepwa gébē eyigémbō ne me ntóó chánéné.

Mechō echomele bós Jisós né Kōrent eta Pól metós

¹¹ Me mbō nkwe eké gekekenegé muú né mejós wa. Yémbō enyú ne dépyéé me nlú mbō néndé enyú ne débō delú mamféé me né mbe ushu bós gétúgé utós bi me mpyéé. Néndé ye lé me nla nfu ye genó wó, bós abi enyú deké álú áḡgbá Kras, ápwós yé me né meti fō wó.

¹² Gébégé me nlú ne enyú nleré nnó me nlú ḡgbá Kras wáwálé. Nko metós me mpye ufelekpa né geluage nyú ne ukpekre unó bi upye bós álaá mano mekpo fuú.

¹³ Ndé genó me mpyéé mbaá machomelé bós Jisós ayifó nla mpyéé eta nyú wó? Genó eyigé me nla mpyéé eta nyú wó gelú nnó me ḡii fō enyú nnó déchyéé me unó bi me nkelege wó. Né eḡbe ewémbō, mpye gyéé jigé me nté.

¹⁴ Nana me nkelege manchwó nge enyú né manjáné ayi agbeé aléé. Yémbō nkelegé fō nnó enyú déchyéé me genó gefó, nkelege lé enyú amboó epófó unó

bi enyú déwyaá. Néndé baá melo fɔ wó apye unó ábele mbaá antɛ ne amma bɔw wó, elé antɛ ne amma ne apye ábele mbaá baá melo.

15 Metáɔ egɔɔ me mancho yéndégenó eyigé me nwyaa gétúgɛ nyú choncho ne gemɛ ya. Ndere me nlerɛge enyú gejeé dɔɔ nnó dékeleɛge manlerɛge me lé gachyɛé?

16 Enyú ambɔɔ dékagɛ nnó me ngii fɔ enyú nnó déchyeé me unó bi me nkelegé wó. Yémbɔ bɔɔ abifó né geluagɛ nyú ajógɛ aké, Me Pɔl nli muú défyaá, mbwɔlegé enyú nselé unó mmye défya defya.

17 Me mbwɔlé mbɔ enyú nnó? Nnó me ntɔ me muú nnó achwɔ abwɔlé enyú ase unó?

18 Gébégɛ me nkpea Titɔs nnó achwɔ eta nyú ebwɔ ne nte merɛme se ayifo, nnó ji achwógɛ abwɔlé enyú ase unó nyú detú? Ngba, esé ne ji déferɛge wyɛé genó gemaá ne déwyaá ntó wyɛé gepɔ gemma.

19 Ndɔ fɔ enyú déferɛge nnó esé déjógɛ mbɔ mejɔɔ ewéna elé gétúgɛ dékeleɛge manja gemɛgɛ se né mbe ushu nyú. Mbɔ fɔ wó, esé déjógɛ ndere Kras achyɛgɛ esé eshye nnó déjɔɔ né mbe ushu Esɔwɔ. Anɛme sé abi gejeé, yéndégenó eyigé esé dépyɛé gelú lé nnó dépoó enyú déwene né depɔré Esɔwɔ.

20 Néndé nwyaa efɔ né metáɔ nnó nchwógɛ ewú mbanegé fɔ enyú ndere nkeleɛge nnó enyú debe. Ne enyú ntó dégené fɔ me gefɔɔ eyigé enyú dékeleɛge nnó me mbe. Nfɔɔ nnó ndɔfɔ nchwógɛ nye, mbanegɛ enyú ndere déwamege mawame, défyɛé amɛ né unó atɛ, désɔɔ matɔɔ ne atɛ, déseé use, déjógɛ atɛ mesomeso, déchɔɔ mabɔ atɛ, dépyɛé nenja ne dépyɛé unó mmye bulébulé.

21 Me nwyaa efɔ né metáɔ nnó nchwógɛ Ata Esɔwɔ wa apyɛé nye me nkpa mekpɔ unɔɔ gétúgɛ nyú, ne me nsomege nye ne manse amɛ gétúgɛ gejamégɛ bɔɔ abi apyɛ gabo alá kwɔré matɔɔ bɔw alyaa gabo yimbɔ wó. Apyɛé wyɛ depɔ debodebo, ánane manane tametame, ne áwyaá metáɔ mampyɛgɛ wyɛ unó ebimbo.

13

Pɔl akwele mbeé mbaá echomele bɔɔ Jisɔs né Kōrent

1 Ge néháne eni negbeé manjáne aléé ayi me nchwɔɔ mangɛ enyú na. Nchwógɛ nsɔɔ nye mpa wa. Ne ebéé nye wyɛ ndere ásame né mmu nɔwe Esɔwɔ nnó, “Bɔ ntɛse abɔ mambɛ apea yé aléé abi ágaregɛ nnó ákpa áme áge ndere muú yimbɔ apyɛé gabo.”

2 Né néháne eniné negbeé manjáne apea ayi me nchwɔ nge enyú, nkwele enyú mbeé mbaá bɔɔ abi apyɛ gabo. Nkwele enyú ntó mbeé mbaá bɔɔ ako ne nana ayi me nli tete mmagɛ nyuare ewú nnó gébégɛ me mmagɛ chwɔ ewú, nlyagɛ fɔ ebwɔ ájye detú.

3 Tɛ mbaá enyú dékeleɛge mankaá mbógɛ Kras ne apyɛé me njógɛ unó bina, nchwógɛ ewú mpyɛ nye enyú dékaá mbɔ. Kras agbaré fɔ enyú ne gepwa wɔ. Ji apyɛé lé utɔɔ né geluagɛ nyú ne eshye.

4 Gébégɛ áwámɛ ji né gekwa, elɛré nnó awyaá gepwa yémbɔ utó Esɔwɔ upyɛ ji alu mbe. Esé ntó déwyaá gepwa ndere déchome mmye ne ji. Ne ndere esé ntó dégbarege enyú mbɔ, utó Esɔwɔ upyɛé nye ntó esé delú abɛ chóncho ne ji.

5 Cherege mmye nyú chánéné dége mbógɛ genó eyigé dékamé ne geji gelú ndere Kras akéleɛge. Fworege gemɛge nyú. Dékaá fɔ nnó Jisɔs Kras alu ne enyú wɔ? Mbógɛ dela dékaá wó ebyennó enyú dekwe nemua.

6 Nferé nnó enyú dékaá nnó esé dékwe wó.

7 Yémbɔ, esé dénene lé mmye eta Esɔwɔ nnó ékágɛ enyú dépyɛ gyeé. Ndere dénené mbɔ, epɔfɔ nnó dékeleɛge bɔɔ áge ndere esé delú cho, elú lé nnó enyú dépyɛge genó eyi gelú cho. Yé ebe elé nnó bɔɔ áse nnó esé dékwe.

⁸ Yé ema ebe nnó esé déchwoge dékagé pye fó genó eyi gégbéé wáwálé ayi abya melóméló agaregé. Dépyéé elé genó eyi gepyeé wáwálé yimbo asanege.

⁹ Getú eyigémbó, mbógé enyú débégé ne eshye né deporé Esowó, yé esé déwyaá lé gepwa, matóó agóó esé. Dénene lé mmye nnó Esowó apye enyú débene dékwane.

¹⁰ Me mbó mbe nsa enyú ηwe yina nnó ékágé me nchwogé ewú nse uto bi Ata achyéé me njóó mejóó metómetó ne enyú. Ata achyéé me uto bina nnó nywerege enyú nywerege epófó nnó ntyagé enyú tyaá.

Kwyakwya majyéé ne matame

¹¹ Né kwyakwya aηme ba, jwólégé chánéné, mmyege dénywale mati ayi ájyéé gyéé. Wúgé majyéé ma. Bége meko ama. Bége neso ne ate. Dépyege mbó Esowó muú abóó gejeé ne bóó, ne apyéé nnó bóó abé né neso, abéé nyé ne enyú.

¹² Tamege ate ndere bóó Esowó.

¹³ Bóó Jisós abi alu we alóó enyú matame.

¹⁴ Nnennemmye nnó galógáló Ata Jisós Kras ne gejeé eyigé Esowó gebé ne enyú ne nnó Mendoó Ukpéa epye enyú débé meko ama.

N̄we ayi Pól ásamé mbaá εchomele bɔ́ Kras né Galasiya

Pól alɔ́ matame ne achyεge mmyemenene

¹ Me Pól ne nsame ηwe yina. Nlú ηgbá Jisɔs Kras. Akwaá fɔ́ wɔ́ ájya me nnó mpyεge utɔ́ bi wɔ́, ne yé muú fɔ́ ntó átó me wɔ́. Elé Jisɔs Kras ne εsɔwɔ́ Nte se, muú apyεé ji akwilé né negbo ne átóme me.

² Bɔ́ εchomele Jisɔs abi álú wé ne me, ácho geká ne me alɔ́ enyú bɔ́ εchomele Jisɔs né gebage mewaá Galasiya matame.

³ Nnɛnemmye nnó Nte sé εsɔwɔ́ ne Ata sé Jisɔs Kras alérégé enyú galógáló, ne apyε enyú débé né nesá.

⁴ Ji, Jisɔs Kras ne achyεé geme jíí, agboó gétúgέ gabo se ndere nte se εsɔwɔ́ akεlege nnó afere εsé né utó mme gabo yina.

⁵ N̄gɔ́ abe ne εsɔwɔ́ te kwyakwya ne kwyakwya Amen.

Abya melóméló alu lé ama

⁶ Unó bi enyú dépyεé, upyε me nlá meno mekpo fuú. εsɔwɔ́ akú enyú nnó debé bɔ́ bii gétúgέ galógáló ayi Jisɔs Kras alérégé enyú. Yémbɔ́ wyε né maá mboó gébé gachyε dekwɔ́ré metɔ́ nyú délyage muú ayi akuú enyú, déwuú abyá melóméló ayi meke.

⁷ Wáwálé alú nnó, yé abyá melóméló ayicha apó sé, εkosé ayi enyú débó déwuú me. Yémbɔ́, bɔ́ alú abi apyεé nnó enyú dékwe tametame, ne ammyεé mámbulé abyá melóméló Kras.

⁸ Mfaánebuú ashulé yéndémuú mmye ayi agarege enyú abyá melóméló ayicha ayi alá pɔ́ fɔ́ ayi εsé débó dégaré me enyú, yé ebe lé εsé ambɔ́, yé ebe lé ekiénné εsɔwɔ́ ewé etanege né mfaánebuú!

⁹ Njógé ne enyú nana wyε ndere εsé débɔ́ nya mbε déjɔ́ nnó, mfaánebuú ashulege yéndémuú mmye, ayi agarege enyú abyá melóméló ayicha, ayi ala pɔ́ fɔ́ ayi enyú débɔ́ mbé déwuú ne dékámé wyε.

¹⁰ Nnó mejɔ́ wa epyεé nnó enyú déférégé nnó nkelege akwaá áfégé me? Chao! Wa nnó nkelege lé nnó εsɔwɔ́ ne áfégé me? Nnó mmye mbɔ́ lé mampyε matɔ́ ágógé akwaá? Mbɔ́gé ebe nnó nkelege mampyε le nnó matɔ́ ágógé akwaá, εbyénnó me mpɔ́ fɔ́ maá utɔ́ Kras wáwálé.

Gefɔ́ eyigé εsɔwɔ́ akuú Pól nnó abe ηgba

¹¹ An̄me ba, gógé me mpye enyú dékaá nnó, abyá melóméló ayi mbɔ́ ngare enyú apó fɔ́ genó eyi akwaá ákwyεé ágarege.

¹² Yé mekwaá fɔ́ ayi achyεé me abyá melóméló yina apó. Yé muú ayi alere me ji apó. Jisɔs Kras jimɔ́ ne ápyεé me nkaá ji.

¹³ Enyú dékaá gefɔ́gé muú ayi me mbɔ́ nlú nya gébégé nkwɔ́lege gepɔ́ eyigé bɔ́ Jus bɔ́ ba ákwɔ́lege εsɔwɔ́. Né gébé eyigémbɔ́ me nyu amu ne εchomele bɔ́ Jisɔs, awuú ubalé dɔ́. Mmye ne eshye nnó ntya εchomele bɔ́ Jisɔs.

¹⁴ Nwéné nya né geluage ate gen̄kɔ́ ba mpwɔ́ yéndémuú né gepɔ́ge bɔ́ Jus eyigémbɔ́, néndé mbɔ́ mpkane nya gechyεé dɔ́ mankwɔ́lege gepɔ́ge ukwene ante sé.

¹⁵ Yémbɔ́, gemege nnó ábyé me, εsɔwɔ́ abɔ́ me mbε ajya me né ulɔ́ melu bií, akú me nnó mbε muú utɔ́ wuú.

¹⁶ Gébé jii gekwónégé apye me nkaá maá wúú. Apye mbo nnó ngarege abya melóméló maá wúú yina mbaá bós abi alá pó bós Jus. Epyégé mbo yé muú ayi njyéé báné nnó achye me majyéé apó.

¹⁷ Yé né Jerosale, nkwo yé njye nnó nge bós abi ábós mbe ne me álú ñgbá Jisós Kras wó. Mfe lé né gebage mewaá Arabya. Ewyage nkeré meso né melo Damaskos.

¹⁸ Anjme áléé ákoógé mfe né Jerosale nnó ngé Pita. Njyegé mbélé ne ji ndo nekuú.

¹⁹ Nge yé ñgbá Jisós fo ama wó. Ngé lé Jemsi menjmo Ata sé.

²⁰ Esowo alú ntése wa nnó genó eyigé me nsame mbo mbyógé fó gebyo.

²¹ Ewyage ntané Jerosale mfe né gebage mewaá Siriya né gebagé mewaá Silisiya.

²² Né gébé eyigémbo, machomele bós Kras abi álú né gebagé mewaá Judiya ábó álú dankaá me.

²³ Abó áwuú le wúú nnó, “Muú ayi abo ammye nya amu ne esé bós echomele Jisós alé gare ntó deporé Jisós etiré ji abó amuamé máncho!”

²⁴ Ne áfégé Esowo ndere akwore genwá ya.

2

Anbá Jisós ase Pol amu aped

¹ Anjméé afyaneani ákógé, esé ne Banabas déma dékwo défe né Jerosale. Gébégé njyéé nse Titos afé ne esé chónchó.

² Mfe né Jerosale gétúgé Esowo aleré me nnó njye. Njyegé mbané lé bós abi ájyaá nnó álú ákpakpa echomelé bós Jisós déjwólé esé esé, ne ngaré ebwó abya melóméló ayi me ngaré bós abi alá pó bós Jus. Mpyembo nnó ékágé utós bi me mpye me ne ebi mmagé pye nyé uno mme detu.

³ Akame genó eyigé ngaré ebwó. Ye elé Titos muú ajyéé ne esé alu muú Grek, anjmere fó ji mekpó mme nnó ábó manso ji nso wó.

⁴ Yémbo bós fo abi ábyoge gebyo nnó áfyé metós ne Jisós, abwéé mechó nso ewéna. Abó áwa rendóó akpe né geluage echomele bós Jisós. Apye mbó nnó ase défyáá akaá ndere esé délaá mmyemmye sé gétúgé dechome mmye ne Kras Jisós ne nnó áfwyáné esé dékwé eké afwé né mabe bós Jus.

⁵ Ne dékame yé ebwó ájye mbe ne mejós ewéna chachá wó, nnó ékágé ebwó áchó wawálé ayi abya melóméló ágaregé nnó enyú déjyegé mbe ne ji.

⁶ Yé ebé lé bós abi álú mmye eké ákpakpa bwó ákworé yé genó gefo né unó bi me ngarege wó. Ne yé ebwó abe lé ákpakpa, ewémbo epyéé yé me genó wó, néndé bós ako álú janja né mbe ushu Esowo.

⁷ Yémbo, nnó ebwó agaré me genó eyigé mbós mampyegé, áge lé nnó Esowo afye me utós né amu mangare abya melóméló mbaá bós abi alá pó fó bós Jus wye ndere áfyéé ji né amu Pita nnó agarege bós Jus.

⁸ Mmye eké Esowo muú achye Pita uto nnó abe ñgbá mangarege abya melóméló mbaá bós Jus wye ji ntó ne achye me utó nnó mbé ñgbá ngarege abya melóméló mbaá bós abi alá pó bós Jus.

⁹ Pita ne Jemsi ne Jon bós alu nkane ukwa né echomele bós Jisós, ágegé nnó Esowo achye me echye né gefógé utós bina, áfyé esé ne Banabas amu manleré nnó esé dépyéé utós uma ne ebwó. Esé ako dékámé meko ama nnó me ne Banabas déjye dégarage abya melóméló mbaá bós abi alá pó bós Jus, ebwó ágáregé mbaá bós Jus.

¹⁰ Majyéé ami achye esé malu nnó détége mampógé ubya bó. Ne ge wye genó eyigé gebó gelu me metós mampye mbo.

Pɔl ashulé Pita ndo nnó alu kwɔlegé gepɔgé bɔ́ Jus

11 Ne gébégé Pita achwɔ́ó né Antiak nshya genó eyigé ji apyɛ́é né mbɛ ushu bɔ́ó ako néndé, genó eyigé ji apyɛ́é gepɔ́ fɔ́ cho.

12 Ge mechó ewé epyɛ́é. Gemɛge nnó bɔ́ó abi Jɛmsi atɔme áchwɔ́, Pita abo acho me mbwa menyɛ́é ne bɔ́ó abi alá pɔ́ bɔ́ó Jus. Ne gébégé bɔ́ó bimbo áchwɔ́ó, Pita aja nmye meso alyaa manyege menyɛ́é ne bɔ́ó abi alá pɔ́ bɔ́ó Jus. Apyɛmbɔ́ elé afɔ́ó ekwɔ́ bɔ́ó abi ajógé nnó abó mansɔ́ bɔ́ó abi alá pɔ́ bɔ́ó Jus nsɔ́ ne ácho mbwa ne bɔ́ó Jisɔ́s.

13 Bɔ́ó Jus abi afyɛ́é metɔ́ó ne Jisɔ́s ágyeré genó eyigé Pita apyɛ́é. Yé ebe lé Banabas acho ntó mbwa né dembwálé bwɔ́.

14 Ne ngegé nnó genó eyigé ebwɔ́ apyɛ́é gepɔ́ fɔ́ ndere abya melóméló agarege, njɔ́ó ne Pita né mbɛ ushu ebwɔ́ ako, nshulé ji ndo, nke wɔ́ ɔ́lu muú Jus, yémbɔ́ ɔ́kwɔ́lege sé gepɔ́gé bɔ́ó Jus, ulannó ɔ́kpeage bɔ́ó abi alá pɔ́ bɔ́ó Jus nnó akwɔ́lege gepɔ́gé bɔ́ó Jus?

Bɔ́ó Jus ne bɔ́ó abi alá pɔ́ bɔ́ó Jus apome mbɔ́gé áfyɛge metɔ́ó ne Kras

15 Esé ne wɔ́ delú bɔ́ó Jus tágétágé abi ákwɔ́legé ebe. “Depɔ́ fɔ́ ankéé bɔ́ó abi álú bɔ́ó ubeé.”

16 Yémbɔ́ esé dékaá nnó muú abeé fɔ́ cho né mbɛ ushu Esɔ́wɔ́ gétúgɛ akwɔ́lege ebe Mosis. Muú abeé cho né mbɛ ushu Esɔ́wɔ́ mbɔ́gé áfyɛ́é metɔ́ó ne Jisɔ́s Kras. Esé ntó défyɛ́é metɔ́ó ne Kras Jisɔ́s nnó debe cho né mbɛ ushu Esɔ́wɔ́ gétúgɛ défyɛ́é metɔ́ó ne Kras. Epɔ́fɔ́ gétúgɛ dékwɔ́lege genó eyigé ebe Mosis eɔ́ó. Néndé muú aké akwɔ́lege ebe, abeé fɔ́ cho né mbɛ ushu Esɔ́wɔ́.

17 Ne muú ákage jógé nnó esé abi démmye nnó défyɛ́é metɔ́ó ne Kras nnó debe cho né mbɛ ushu Esɔ́wɔ́ delú bɔ́ó ubeé gétúgɛ déla débelégé ebe. Muú ajógé mbɔ́, ebyennó ajógé mbɔ́ elé nnó Kras apyɛ́é esé dépyɛ́é gabo? Epɔ́fɔ́ mbɔ́!

18 Elú lé nnó mbɔ́gé mmagé kwɔ́le mabe Mosis ayi mbɔ́, nshyaá nnó álome, ebyennó nlere nnó nlú muú ayi akwene mabe.

19 Genó eyi gelú wye gelú nnó, nlyaa mabelege mabe Mosis néndé ájí ne áwáné me. Epyɛmbɔ́ nnó mpyege lé genó eyigé Esɔ́wɔ́ akɛlege.

20 Ne ngbo ne Kras gébégé awɔ́me ji né gekwa. Me mpɔ́ sé mebe, elé Kras ne alu né genwá ya. Né genwá eyigé me nlú mbɔ́ né menyammye nana, mfyɛ́é lé metɔ́ó wa ne Maa Esɔ́wɔ́ muú abɔ́ó gejeé ne me, achye geme jíí getú ya.

21 Me nselé fɔ́ ulóó melu Esɔ́wɔ́ bina eké ufuú yé genó wɔ́. Mbɔ́gé elú wáwálé nnó muú abe cho né mbɛ ushu Esɔ́wɔ́ gétúgɛ ábelege mabe Mosis ebyennó Kras agbo detu.

3

Mamfyɛ metɔ́ó ne Esɔ́wɔ́ alo apwɔ́ mabele mabe

1 E é enyú ukekene bɔ́ó Galasiya, ndé nefoó nenycé enyú matɔ́ó? Enyú abi apye dékaá chanéné nnó áwɔ́ Jisɔ́s Kras né gekwa agbo gétúgɛ nyú!

2 Gógé me ngii enyú genó gema. Esɔ́wɔ́ apye nya Mendoó Ukpea echwɔ́ enyú mmye gétúgɛ debelege mabe waá gétúgɛ déwuú abya melóméló défyɛ́é metɔ́ó ne Kras?

3 Enyú dékenegé nnó? Delɔ́ genwáge nyú né utó Mendoó Ukpea, nnó dékelege manere geji né utó bi akwaá?

4 Enyú dége gejamégé efwyale gétúgɛ défyɛ́é metɔ́ó ne Kras, nnó dége efwyale detu? Epɔ́fɔ́ detu!

5 Gógé me nma ngii enyú genó eyigé fɔ́. Nnó Esɔ́wɔ́ achyegé enyú Mendoó Ukpea, apye ufelekpa né metɔ́ó metɔ́ó nyú, elé gétúgɛ debelege mabe Mosis waá gétúgɛ déwuú abya melóméló défyɛ́é metɔ́ó ne Kras?

⁶ Dépe muú ndere Abraham. Asá né mmu ñwe Esɔwɔ nnó, “Ji áfyé metɔɔ ne Esɔwɔ gétú eyigémbɔ, Esɔwɔ ase nnó ji alú cho né mbe ushu wuú.”

⁷ Ewéna elerege esé nnó elé bɔɔ abi áfyéé metɔɔ ne Esɔwɔ ne alu upyáne Abraham wáwálé.

⁸ Muú akage kuú né mekomejɔɔ Esɔwɔ age nnó abɔ agaré me nya nnó meso gébé Esɔwɔ apye nye bɔɔ abi alá pɔ bɔɔ Jus atene cho né mbe ushu wuú ndere áfyéé metɔɔ ne ji. Dékaá mecho ewéna te gébé eyigé Esɔwɔ abɔ me mbe agare abya melómélɔ Abraham nnó, “Gétú jyé matoo bɔɔ mme meko agene nye galógál wa.”

⁹ Gégé ye nnó, bɔɔ ako abi áfyéé metɔɔ ne Kras ágene nye galógál ndere Abraham afyéé metɔɔ agene.

¹⁰ Né mbaá bɔɔ abi áfere nnó ebwɔ ábelegé mabe Mosis ne abeé cho né mbe ushu Esɔwɔ, utonkwa úlú ne ebwɔ wye ndere ásámé né mmu ñwe Esɔwɔ nnó, “Yéndémuú ayi alá bélégé yéndé ebe ewé asame né mmu ñwe mabe utonkwa ubéé ne ji!”

¹¹ Gége ye ntó ndere elú mme gbɔhɔhɔ nnó “Muú abeé fɔ cho né mbe ushu Esɔwɔ gétúgé abelege mabe Mosis. Néndé ása né mmu ñwe Esɔwɔ nnó muú ayi Esɔwɔ apyee ji abeé cho né mbe ushu wuú, gétúgé áfyéé metɔɔ ne ji abɔɔ genwá.”

¹² Muú aké abelege mabe, epɔfɔ nnó áfyéé metɔɔ ne Esɔwɔ. Ekágé be elé ndere asame né mmu ñwe Esɔwɔ nnó, “Muú aké apyee yéndégenó eyigé ebe ejɔɔ, abɔɔ genwá gétúgé ábelege mabe aji ako.”

¹³ Ndere elúmbɔ utonkwa úlú ne esé ako néndé débele fɔ mabe Mosis mako wɔ. Yémbɔ elé Kras ne áwené gemége esé né utonkwa bina. Ji akpa utonkwa bina né mmye jii age efwyale gétúgé esé. Epye wye ndere asame né mmu ñwe Esɔwɔ nnó, “Utonkwa úlú ne yéndémuú ayi awome ji né genɔɔ.”

¹⁴ Kras apyembɔ nnó galógál ayi Esɔwɔ alere Abraham abe ntó ayi bɔɔ abi alá pɔ bɔɔ Jus, ndere ebwɔ áfyéé metɔɔ ne Kras Jisɔs. Ne nnó esé abi defyéé metɔɔ ne ji debɔ ntó Mendoó Úkpea ewé Esɔwɔ anyémeno nnó achyegé esé.

Ebe ekwɔrege fɔ menomenye Esɔwɔ

¹⁵ Añme ba, gɔgé me nse genó eyi gepyee yéndé bií ngaré enyú genó gefɔ. Mbɔgé bɔɔ apea anyegémeno nnó ápye genó, ne asanege bɔ ñwe, ye genó eyi gekwɔrege menomenyee ewémbɔ gepɔ. Ne ye genó amage gbéé sé wye.

¹⁶ Wyembɔ ntó ne elú ne menomenye ewé Esɔwɔ anyéé ne Abraham ebwɔ ne mpyáne bií. Mekomejɔɔ Esɔwɔ ajɔɔ fɔ nnó Esɔwɔ anyémeno mampye unó bina mbaá Abraham ne “upyáne” bií wɔ, ewé etene nnó gejamége bɔɔ. Ajɔɔ lé nnó ne “mpyáne” wuú mmye ke muú ama. Ne muú yimbɔ elé Kras Jisɔs.

¹⁷ Genó eyigé me nkelege nnó enyú dékaá gelú nnó Esɔwɔ abɔ anyémeno ne Abraham, ne aso mbeé nnó abelege ewú. Menomenyee ewémbɔ ebele añme 430 ne Esɔwɔ alé chyéé mabe mbaá Mosis. Ne ndere elúmbɔ, ebe ekágé tya fɔ menomenyee ewémbɔ ne eferege fɔ mbeé ayi Esɔwɔ ásɔɔ.

¹⁸ Ne mbɔgé ebo ebe lé gétúgé mabe ayi bɔɔ ábelege ne Esɔwɔ akarége unó bi ji anyémeno, mbɔ ebyennó menomenyee ewé Esɔwɔ anyéé epɔ ye genó. Ndere elúmbɔ, elé gétúgé menomenyee ewé Esɔwɔ anyé ne Abraham ne achye ji unó bi.

¹⁹ Ne ulannó Esɔwɔ abɔ agbéé mabe? Agbéé mabe mampye bɔɔ ákaá genó eyigé gabo alu. Ne mabe yina abɔ alú mambé kpaá te mpyáne Abraham ayi Esɔwɔ abɔ anyémenó getú jii achwɔɔ. Esɔwɔ apye makiénné jii achyee mabe yimbɔ mbaá muú ama ayi atene metɔɔmetɔɔ ákwaá ne Esɔwɔ.

²⁰ Muú ayi atenege metɔɔmetɔɔ mampye mecho etene, atenege fɔ gétúgé muú ama, atenege gétúgé bɔɔ apea yémbɔ Esɔwɔ atene wye jimbii.

Ula bi áfyéé ebe

21 Nnó ewéna etene mbó lé nnó ebe epófó meko ama ne menomenyéé ewé Eṣṣwá anyeé? Chao! Ne mbógé ebe fṣ ébé ewé muú abelege abóó genwá, mbó muú akage béé cho né mbe ushu Eṣṣwá wáwálé gétúgé abelege mabe.

22 Yémbó ása né mmu nwe Eṣṣwá nnó, “Gabo afwyané yéndégenó fa mme.” Ndere elúmbó, wye ndere bṣṣ áfyéé metṣṣ ne Jisṣ Kras ne Eṣṣwá achyege ebwó genó eyigé ji anyémenó nnó achyegé bṣṣ abi áfyéé metṣṣ ne Ji.

23 Ne gemege nnó dékaá meti ewé áfyéé metṣṣ ne Jisṣ, mabe áfe esé ábelé eké bṣṣ deno kpaá te Eṣṣwá alere esé meti ewémbó ewé défyéé metṣṣ ne Jisṣ.

24 Ndere elúmbó, mabe abo alu élé nnó ábámé esé kpaá te Kras áchwṣ, nnó esé défyegé metṣṣ ne ji, Eṣṣwá apye sé debe cho né mbe ushu wuú.

25 Ne nana ayi esé défyéé metṣṣ ne Kras, mabe ábáme sé esé.

26 Ndere elúmbó, enyú ako delu baá Eṣṣwá gétúgé défyéé metṣṣ ne Kras Jisṣ.

27 Enyú ako abi awyaá enyú manaá Eṣṣwá manlere nnó decho mmye ne Kras, dese gepoge Kras.

28 Né mbe ushu Eṣṣwá, angya apo sé. Ye olú muú Jus, yé olu muú Grek. Yé olu mefwé ye ṣpṣ, yé olu mendée ye mende, esé ako delu muú ama ndere dechome mmye ne Kras Jisṣ.

29 Ne mbógé enyú delu bṣṣ Kras ebyennó delú upyáne Abraham, ne dényéé nyé unó bi Eṣṣwá ányémeno nnó achyegé Abraham ne upyáne bií.

4*Detane né defwe dela ányéé getee*

1 Gógé me nti enyú matu né mechṣ ewéna. Mbógé maá ayi anye nyé genó eyigé nte wuú anyémeno nnó achyegé ji álú mamáné, alu wye eké mefwé ye élé genó eyigémbó gelu ejíi.

2 Né gébé eyigémbó, bṣṣ abeé wye abi ábáme ji ne apele ntó unó bi nte wuú anyémeno nnó achyegé ji. Apyeé wyémbó kpaá te maá yimbó awene akwṣne gébé eyigé nte wuú ake ji ase unó ebimbó.

3 Mbṣntó ne elú ne esé. Gébégé debó delu dambene né deporé Eṣṣwá, dekwe afwe mbaá aló abi agbare mme.

4 Ne gébé eyigémbó titi gekwonege, Eṣṣwá ató maá wuú achwṣ. Mendée abyé ji ndere ábyéne yéndémuú. Ji ntó abo alu né amu mabe bṣṣ Jus.

5 Ji achwṣ né gefṣṣ eyi mbó, nnó áféré esé né defwéere mabe, nnó Eṣṣwá apye esé debe nkane baá bií.

6 Ne gétúgé ese délu nana baá bií, ató Mendoó Maá wuú echwṣ kpe esé metṣṣ, epye esé dékuú Eṣṣwá nnó, “Nte! Nte!”

7 Ndere elúmbó, Eṣṣwá apye nnó wṣ ṣbege sé mefwé, ṣbe lé maá wuú. Ne ndere wṣ olu maá wuú, ṣnye nyé ntó genó eyigé ji anyémeno nnó achyegé baá bií.

Mechṣ bṣṣ Galasiya eta Pól metṣṣ

8 Mbémbé ayi enyú déla dékaá Eṣṣwá wṣ, delu afwe mbaá unó bi ula pṣ ye aló uka.

9 Ne nana ayi enyú dékaá Eṣṣwá yé njṣṣ lé nnó Eṣṣwá ne akaá enyú, ndé genó gepye enyú dékelege mankeré meso né mbaá ubya nkṣ aló bina abi alá pṣ ye ne eshye. Dekelege mama kpane defwe eta ebwṣ?

10 Enyú déchyegé enógé mbaá ndṣ eyifṣ, ámfáá abifṣ, gébé eyifṣ ne aṣme ayi fṣ.

11 Ndere dépyeé mbó me nwyaá efṣ metṣṣ nnó ndṣ fṣ utṣṣ ba ebi mpyeé eta nyú unome nyé mme detu.

12 **Αἴημε** ba, nnene enyú mmye nnó défómé depóré ebe debe ndere me néndé me nla ndere enyú déla pó sé né amu ebe. Enyú délú dampye me gabo chacha wó.

13 Dékaá nnó mbembe ayi ngare enyú abya melóméló, elé nemeé ne nepye me mbóó gébé njwále ngare ji eta nyú.

14 Ne yé elé nemeé na nebo nelú eké mmuameno eta nyú, enyú delyaá fò me wó. Ne dése fò me ndere gebyankwáge muú wó. Dese me eké ekiénné **Εσωω**. Dése me wáwálé ndere débó désele **Kras Jisós jimbóó**.

15 Gébé eyigémbó, metóó megómegó nyú eja kpaá epwó. Mbógé ebo ebe kókage nnó enyú défere amé nyú déchyeé me, mbó dépyeé mbó. Ne nana metóó megómegó ewémbó elé?

16 Nnó me nla muú mawame nyú elé ngarege genó eyi gelu wáwálé?

17 Bóó efwyale bimbó, ákpane elé gechyeé nnó apye enyú dégbógé ne ebwó. Ebwó apyembó, epófó nnó awyaá nkyaá melóméló né metóó, apye elé nnó afyeé angya né metóó metóó sé nnó enyú débáge elé gejee ne ebwó.

18 Elóme nnó muú akpane gechyeé mampye genó mbógé awyaá nkyaá melóméló né metóó, apyegé wyembó yéndégébé epófó wye lé gébégé me mbege ne enyú.

19 Baá ba, ngboó ne enyú dóó. Ne me nlu gene efwyale gétúgé nyú wye ndere mendée agene efwyale gébégé nebyeé nemmye ji. Ne me ngene nye wye efwyale mbó kpaá te enyú desele gepáge **Kras geko**.

20 Me nkage sé ndere mpye gétúgé enyú. Mbógé ebe nnó me nlú ewumbó ne enyú nana mbó nkage enya mejóó ewé ngarege enyú.

Abya maá Sara ne maá Haga

21 Enyú abi dékelege mankwálege mabe Mosis nnó dékaá genó eyigé ásame né ηwe mabe yimbó atome ne Sara ebwó ne Haggai?

22 Asa wye aké Abraham abó awyaá baá ande apea. Abye ama ne mendée ayi alu mefwe ne abye ayifó ne mendée wuú ayi alá ápó mefwe.

23 Ne maá ayi mendée ayi mefwe ábyéné, abye lé ji ndere akwaá aké ebe. Ne maá ayi mendée ayi alá ápó mefwe ábyéné, abye ji ndere **Εσωω** abó anyémeno ne Abraham.

24 Mechó ewéna elúmbó elé eké nekanemejóó. Ne andée bina makpo apea atene mbaá ufóó menomenyeé upea. Haga atene mbaá menomenyeé ewé **Εσωω** anyé ne bóó **Ισραήλ** gébégé ji achyeé Mosis mabe né mekwé **Sinay**. Ne bóó abi ábyené ebwó né amu ebe alu afwé ndere baá Haga.

25 Haga yina atene mbaá mekwé **Sinay** ewé elú né meló **Arabya**. Ji atene ntó mbaá meló **Ιεροσαλε** ewé elúmbó nana néndé ji ne bóó bíí ako alu afwé mbaá mabe.

26 Ne **Ιεροσαλε** ayi alu né mfaánebuú, bóó bíí ápó fó afwé. Ji yimbó ne alu mma awese.

27 Ji alu ndere mma se Sarah. Elú wye ndere asame né ηwe **Εσωω** nnó, “Wó menkwá mendée be ne metóó megómégó. Wó muú óla ólu dankaa ndere nebye nemmyeé mendée nyoge ochoge ne metóó megómégó néndé mendée ayi menó wuú atene ji neba, abéé nye ne gejamégé baá apwó ayi menó wuú alá atene ji wó.”

28 **Αἴημε** ba, depó etiré na délere nnó enyú delu baá menomenyeé **Εσωω** wye ndere Asek.

29 Elú ntó ndere elú nya nnó, maá ayi ábyéné ji ndere akwaá akelege, ammye amu ne ayi ábyéné ji ndere Mendoó **Ukpea** epye nnó ábyé ji, wyembó ne elú ye nana.

³⁰ Yémbò ndé genó eyigé mekomejòó Èsòwò ajòó? Ajòó aké, “Bú mendée ayi alu mefwè choncho ne maá wuú ájyè. Maá yimbò anyéé fò getege nte wuú choncho ne maá ayi mma awuú álá ápó mefwè.”

³¹ Anjme ba, dékage jòó nnó esé depò fò baá mendée ayi alú mefwè. Delu lé baá mendée ayi álá pò fò mefwè.

5

Debege sé afwè mbaá mabè

¹ Kras apyè nnó esé detene nmyemmye sé. Elòme nnó debe nmyemmye esé nnó ekágé dema dékere né defwère mabè.

² Wúgè, me Pòl ngarege enyú nnó dekamege nnó asò enyú nsò, ebyennò genó eyigé Kras apyè gepò yé enyú ne nsa fò chacha.

³ Ne mmage ngare enyú nnó yéndemuú ayi akamege nnó asò ji nsò, ebyennò abò mambè mabè Mosis mako.

⁴ Enyú abi démmye nnó debe cho né mbè ushu Èsòwò gétúgè débelege mabè, kágé nnó défa mbwa ne Kras. Ndere dépyémbò, depò sé né amu galógáló ayi Èsòwò alerege.

⁵ Né eta sé, Mendoó Èsòwò epyè lé nnó esé déneré metáó, dégilé nnó Èsòwò apyè nyè esé detene cho né mbè ushu wuú gétúgè defyèé metáó ne Kras.

⁶ Ne muú achogé mmye ne Kras Jisòs, yé asò ji nsò, yé asò wó ewémbò epyè fò mechò chacha wó. Genó eyi gejeá gemè dóó gelu lé mamfyèé metáó ne Kras. Èwéna elérége né gejeé eyigé debóó ne atè.

⁷ Enyú debo dépyéé unò chanéné né gerwáge nyú ne Èsòwò, ndé muú cha ama agbè enyú nnó dékwòlege se mekomejòó ayi alu wáwálé.

⁸ Muú ayi apelege enyú nnó dépyembò apó fò Èsòwò muú akuú enyú.

⁹ Neku nema ne nechóó eba.

¹⁰ Me nlu nwyáá wyéé metáó ewémbò nnó tè mbaá enyú déchome mmye ne Ata, enyú déferège unò ndere me nferège. Ne yéndemuú ayi apyè nnó enyú dékwé tametame, yé alu ndé gefògé muú, Èsòwò achyègé nyè ji efwyale.

¹¹ Anjme ba, mbògé me mbò ngarege bòó nnó ásógé muú nsò ne abè cho né mbè ushu Èsòwò, mbò bòó Jus abò ammye sé amu ne me. Ne mbògé ebo èbè nnó mbò ne me ngarege, mbò mataó ásóó sé bòó Jus nnó me ngarege nnó élé gétúgè Kras agboó né mfaá gekwa ne Èsòwò ápyéé bòó ábéé cho né mbè ushu wuú.

¹² Mbò nkelege nnó bòó abi abwólége mbò enyú metáó né mechò nsò mansò, ebwóó abi áshige wyè amu né mechò ewé, akpe ajyè yé mbè ápe mmye ebwóó ebwóó ambóó.

¹³ Ne enyú anjme ba, Èsòwò akú enyú nnó débe nmyemmye nyú. Yémbò ekágé dése nnó élé délú nmyemmye nyú, dékágé pyéyé yéndégenó eyigé menyammye nyú akelege. Bógè lé gejeé ne atè anjme dékpane atè defwè.

¹⁴ Néndé èbè ewé egbare mabè Mosis mako élé èbè ewé ejòó nnó, “Bòge gejeé ne nte menjme ndere óbóó ne gemè jyéé.”

¹⁵ Mbògé enyú déké démmye ne atè eké menya mewáá eyi enóme ne enyèé atè. Sègé gébé, mbògé mbò fò wó déwane nyè atè.

Kwòlege lé genó eyigé Mendoó Ukpea elerege epí fò gepòge akwad

¹⁶ Genó eyigé me ngarege enyú gelu nnó, lyage Mendoó Ukpea eléré enyú genó eyi débóó mampyè, déké dépyembò dépyè fò genó eyigé menyammye nyú akelege.

¹⁷ Genó eyigé menyammye akelege gekèlege fò genó eyi Mendoó Èsòwò ekelege. Ne genó eyigé Mendoó Èsòwò ekelege gekene fò ne genó eyigé

menyammye akelege. Ndere elúmbò, unò bina upea ummye ne ate. Ge ula bi enyú dela dékágé pye unò bi enyú dékelege mbò.

¹⁸ Ne mbògé enyú déké dépyéé genó eyi Mendoó Eṣòwò elerege enyú, ebyennò mabé apó sé ne ešhye né genwáge nyú.

¹⁹ Uboubò unò bi menyammye mekwaá akelege nnò bòó apyegé ulú mme gbòḡḡḡ. Ne unò bina élé: Ubele ne bòó tametame, ufere uboubò, eḡméméne.

²⁰ Manjele álò uka, mafoó, mampage bòó, mawámé, mansòge metòó ne bòó gétúgé apwòó wò, metòó usòó, use, aḡgya, mbwa mamfa,

²¹ mamfyege amé né unò bòó, manyugé mmòó mampyéné bòó, mankene mapaá mabomabò, ne unò bi fò eké bina. Ne me nkwelege enyú mbeé ndere mbò nkwele mbembe, nnò bòó abi ápye ufòó unò bina ányéé fò gefwa eyigé Eṣòwò ágbárege.

²² Gepò eyigé Mendoó Ukpea ešhyege muú élé gejeé ne ate aḡme, nechóchó, nesò, metòó mekoge, ulòó melu, gepò gelógélís ne mampyege genó eyigé jì anyémèno nnò apyéé,

²³ manséle depò peré, ne mágbárege mmyé. Muú aké apyéé unò bina, yé ebe ewé jì akwene epò.

²⁴ Bòó abi álu bòó Kras Jisòs áferege amu né unò bi menyammye ákelege, alá eké bòó abi áwòme menyammye b'wò ayi ákelege unò ebimbò né mfaá gekwa.

²⁵ Ne te mbaá Mendoó Ukpea ešhyéé esé genwá, elòme nnò esé ntó débè wye mankwòlege genó eyigé ewu elerege.

²⁶ Ekágé débwege mmye. Ekágé déjwáge ate ne ekágé désòge matòó gétúgé bòó apwòó enyú.

6

Pyege galógálís mbaá bòó ako

¹ Aḡme ba, mbògé dégege nnò muú nyú fò apye yéndé gefòge gabo, enyú abi délu dépyéé genó eyigé Mendoó Eṣòwò elerege, sege ewú pere dépoó jì átáné né gabo yimbò. Ndere dépyembò, sege gébé nnò ekágé muú nyú ntó akwe né mmuameno.

² Pogé ate aḡme né matuú kpakpa ayi ebwò akpané. Déké dépyéé mbò, dépyéé genó eyigé ebe Kras eké enyú dépyégé.

³ Muú aferege nnò aḡea geme dòó, ayi alá akágé poó nte muú ayi genó gelií jì, abwolége élé geme jíí. Apó yé muú fò.

⁴ Yéndémuú acheré lé geme jíí, mbògé apyéé genó eyigé jì abòó mampye chancha ne akágé do ebwò ewòme ewé alá mege fò mmye ne nte menḡme.

⁵ Néndé yéndémuú abò mampye ebií utòó bi Eṣòwò achyéé jì.

⁶ Muú ayi ágíí mekomejòó Eṣòwò, abò mankarege unò ulóúóló ebi jì awya uko achyege ntó menlere wuú.

⁷ Débwlólége fò gemege nyú, kágé nnò yé muú ákágé jwyaá fò Eṣòwò. Genó eyigé muú apene, geji ntó ne jì ágoógé.

⁸ Muú apége genó eyigé menyammye akelege, mbwe ayi jì abòó wye élé negbo. Ne muú apége genó eyigé Mendoó Ukpea ekelege, mbwe ayi jì abòó wye élé genwá eyi gélagé byéé.

⁹ Esé débège fò ne gepwa mampyégé galógálís. Bií uchwòó nyé ebi débòó mbwe ayi atanege wye ebege dela detò né meti wò.

¹⁰ Ndere elúmbò, yéndégébé dégege meti dépye galógálís mbaá bòó ako. Chacha ne aḡme abi áfyéé metòó ne Kras.

Pòl achyéé kwyakwya majyéé

¹¹ Pɛge ukpɛ kpɛ malɔ ηwe ayi me nsele ebwɔ wa membɔɔ nsame enyú matame mina.

¹² Bɔɔ abi aηmerege enyú mekpɔ mme nnó asɔ enyú nsɔ, ábwɛge lé mmyɛ né mbaá unó bi ebwɔ apyɛɛ nnó bɔɔ age ebwɔ. Ebwɔ apyɛmbɔ nnó ékáǵé bɔɔ ámmɛge amu ne ebwɔ gétúǵé áǵare nnó Eɔwɔ áwenege gemɛge bɔɔ wyɛ élé gétúǵé ákame nnó Kras áǵboó né gekwa.

¹³ Yé bɔɔ abi asɔ ebwɔ nsɔ akwɔlege yé mabe mako. Yémbɔ akelege nnó asɔǵé enyú nsɔ, ákene ábwɛge mmyɛ nnó enyú délu bɔɔ bwɔ.

¹⁴ Né eta wa, me ndoó fɔ ebwɔ ewɔme né genó gefɔ. Genó eyi gepyɛ me ndoó ebwɔ ewɔme élé negbo eniné Ata sé Kras Jisɔs agboó né mfaá gekwa. Gétúǵé negbo eníí né gekwa ne unó mme ula upɔ sé me eké genó, ne me ntó mpɔ sé eké genó mbaá unó mme.

¹⁵ Yé asɔ muú nsɔ yé asɔ wɔ, ewémbɔ epɔ yé eké genó. Menɔ geno ayi aηea geme apwɔɔ alú nnó Eɔwɔ apyɛ nnó enyú debe bɔɔ ake.

¹⁶ Nnɛnemmyɛ nnó Eɔwɔ apyɛ bɔɔ abi akwɔlege unó ebí menjɔɔ mbɔ, ábé nesɔ, alerege ebwɔ ulɔ melu bíí nnó ebwɔ abe bɔɔ Eɔwɔ ndere bɔɔ Isrɛli.

¹⁷ Ne kwyakwya me njǵǵé nnó ékáǵé muú fɔ ama achyɛɛ me efwyale néndé mabɔme upa ayí alu me mmyɛ alerege nnó me nlú muú utɔɔ Jisɔs.

¹⁸ Aηme ba, nnɛnemmyɛ nnó Ata sé Jisɔs Kras áléǵé enyú galǵáló. Amɛn.

Ḥwe ayi Pṵl ásamé mbaá echomele bṵṵ Kras né Efesṵs

Matame

¹ Me Pṵl ne nsámé Ḥwe yina. Me nlú ḡgbá Kras Jisṵs ndere Esṵwṵ akelé nnó mbé.

Ntṵme Ḥwe yina eta nyú bṵṵ Kras né melṵ Efesṵs, enyú abi délií mmye ne déchome mmye ne Jisṵs Kras.

² Nnennemmye nnó nte sé Esṵwṵ ne Ata Jisṵs Kras aláregé enyú galógál, ne apye enyú débé né neso.

Esṵwṵ alerege esé ulṵ melu gétúgé déchome mmye ne Kras

³ Déféé Esṵwṵ. Ji alu Esṵwṵ ne Nte Ata sé Jisṵs Kras muú gétúgé déchome mmye ne Kras, ji ajéle esé ne yéndé gefógé méjé wuú ewé elú né malu ujwalé Esṵwṵ ayi mfaánebuú.

⁴ Gemege nnó Esṵwṵ akwyéé mme yina, ji abṵ me mbé ajya esé nnó débé bṵṵ bíí, gébégé déchome mmye ne Kras. Ji apyembṵ nnó esé débé bṵṵ ukpea abi muu alá kágé shulé ebwṵ ndo né mbé ushu wuú.

Né gétúgé gejeé jíí eyigé na,

⁵ Ji abṵṵ me mbé ashúú nnó ji apye nyé nnó esé débé baá bíí ndere ákene né genó eyigé Jisṵs Kras apyéé nyé. Ge genó eyige gebṵ gelú ji metṵṵ mampye mbṵ. Ne geji ne ji akélege mampye.

⁶ Getú eyigémbṵ ne débṵṵ mamfége ji né gekpekepegé galógál wuú ayi ji alerege esé detú, ndere déchome mmye ne Maá wuú ayi ji abṵṵ gejeé ne ji dṵṵ.

⁷ Esṵwṵ ake ne manó Maá wuú ami machyéé mme gébégé ji agboó, awené gemege esé, mmye eké Esṵwṵ ajinte gabo se, gétúgé gekpekepege galógál wuú

⁸ ayi ji alerege esé gejamé gejamé. Esṵwṵ né denḡa etií deko ne defṵṵ etií,

⁹ apye esé dékaá genó eyigé gebṵ gelú bíbí, eyigé ji akelege mampye. Apye ntó esé dékaá genó eyigé gebṵ gelú ji metṵṵ mampye ndere ji ashúú me te gachií ábelé nnó Kras apye,

¹⁰ ndere ji ashúú nnó gébé eyigémbṵ gekwonege ji ányweré unó uko choncho, ebi ji akwyé, ebi ulú né mfaánebuú ne ebi ulú fa mme nnó Kras abe mfwa bwṵ.

¹¹ Yéndé genó gekene wye ndere Esṵwṵ abṵ ashúú me nnó ebe. Ji ajya esé nnó débé bṵṵ bíí ndere déchome mmye ne Kras gétúgé genó eyigé gebṵ gelú ji metṵṵ mampye ndere ji aké ebe te gachií.

¹² Ji ajyaá ntó esé abi débṵṵ mbé déneré metṵṵ ne Kras nnó débé déféége ji gétúgé ḡḡṵ wuú.

¹³ Ne enyú déwú ntó mekomejṵṵ ayi alu wáwálé. Mekomejṵṵ yimbṵ elé abya melómélṵ ayi Esṵwṵ aferege nyé enyú né efwyale gabo. Gébégé enyú défyéé metṵṵ ne Kras ne Esṵwṵ achyéé enyú Mendoó Ukpea, ndere gelo eyigé gélerege nnó enyú delu bṵṵ bíí wye ndere ji anyé me meno nnó achyége.

¹⁴ Mendoó Ukpea elú ndere genó eyigé Esṵwṵ áchoo utó nnó ji apye nyé eta esé yéndégenó eyige ji anyémemo nnó ápye mbaá bṵṵ bíí. Ji awené gemege sé nnó esé débé bṵṵ bíí nnó défége ji gétúgé ḡḡṵ wuú.

Pṵl anenemmye mbad Esṵwṵ gétúgé echomele bṵṵ Kras né Efesṵs

¹⁵ Te gébé eyigé me nwuú nnó enyú défyéé metṵṵ ne Ata Jisṵs, ne nnó débṵ gejeé ne ate bṵṵ Esṵwṵ,

16 me nlú danlyaa mantamege Εσωω gétúgέ nyú. Nteé enyú né mmyemenene.

17 Me ngigé nnó Εσωω Ata sé Jisωs Kras, Nte ayi apwωs amu, achyεé enyu Mendoó wuú nnó epye enyú débe ne denḡa ne nnó eti enyú ame ndere dékágé ji.

18 Nnene ntó mmye nnó Εσωω apye geḡbo jíi gegené né mmu matωs nyú, nnó dékaá genó eyigé ji akuú enyú nnó déneré metωs wye. Ne mma nnenemmye nnó enyú dékaá gekpekepegé mejé ewé Εσωω awyaa né mfaánebuú ewé ji anyémeno nnó achyege bωs bíi.

19 Nnene ntó mmye nnó ji apye enyú dékaá gekpekepege uto bíi ebi upógé esé abi défyéé metωs ne ji. Uto bina ebi upógé esé, élé wye gekpekepegé uto bi,

20 Ne Εσωω asele apye Kras akwilé né negbo ne apye ji ajwolé né egbe ebwōnye wuú né malu ujwōle Εσωω né mfaánebuú.

21 Kras awyaa uto ewuú ebi upwωs yéndé gefwa eyi gelu fa mme, yé né mfaá. Ebi upwωs ntó uto ákwaá, yé ebe lé ebi aló nchye. Ne ye muú ama ayi awyaa gefógé gefwa eyigé na apó, yé né mme yina ne ayi achwωs.

22 Ne Εσωω afye yéndégenó né amu ji ne apye nnó ji abe muú kpaá mbaá unó uko né echomele bωs Kras.

23 Echomele bωs Kras elú menyammye wuú. Ewú egbeé ne uto Kras ne Ji apye yéndégenó né yéndé mbaá gebe ndere gebωs mambe.

2

Εσωω achyεé esé geḡwá ndere déchome mmye ne Kras

1 Mbembe enyú débω déḡbo né depōré Εσωω gétúgέ déla débelege mabe Εσωω ne debó dépye nto gabo.

2 Né gébé eyigémbω enyú débω dépye lé ubobo unó bi bωs mme ápye. Dékwōlege lé unó bi mfwa áló nchye abi mfaá akēlege nnó enyú dépyege. Ji yimbω ne anyuú matωs bωs abi álá kēlege manwú ne Εσωω.

3 Wyembω ntó ne esé ako debω delu, dépye nya lé ubobo unó bi menyammye akēlege. Dépye lé unó bi menyammye ne matωs sé akēlege. Abyé esé ako ne gepō gebogebo. Getú eyigémbω, Εσωω abω alu manlere esé metωs usω wuú ndere ji alerege nye yéndémuú.

4 Yémbω meshwe ayi Εσωω agene esé aja dωs, ne gejeé eyigé ji abωs ne esé gepwō amu.

5 Ye gébégé esé débω déḡboó gétúgέ gabo se, Εσωω apye esé dékere né geḡwá chōncho ne Kras. Ne élé gétúgέ ulōs melu Εσωω ne ji áwené gemáge nyú.

6 Ndere esé déchomé mmye ne Kras Jisωs, Εσωω apye esé dékwilé né negbo ne ji, ne abweé esé nnó dégbare gefwa ne ji né malu ujwōle Εσωω né mfaánebuú.

7 Εσωω apyembω nnó né gejamégé aḡme ayi achwωs né mbe, ji apye bωs ako akaá gekpekepege ulōs melu ebi ujame dωs, ebi ji alere né gejeé gétúgέ genó eyigé Kras Jisωs apye.

8 Gétúgέ ulōs melu Εσωω, ji afere enyú né efwyale gabo gébégé défyéé metωs ne Kras, épō fō né uto bi nyú ne ji afere enyú né efwyale gabo. Elé echye ewé Εσωω achyégé.

9 Épō fō gétúgέ utōs ulōs ulō ebi enyú dépye. Ndere elúmbω, ékágé muú fō adogé ebwō ewōme.

10 Néndé esé délu élé amu utōs Εσωω. Ji akwyé esé ne apye décho mmye ne Kras Jisωs nnó délerege galógál mbaá bωs ndere ji akwyé me te gachú ábelé nnó dépyégé.

Esé ako delú muú ama ndere Esowó apye esé déchome mmye ne Kras

11 Tege nnó mbembe bós Jus bós akuú gemege bwó nnó, “Bós abi ásóó ebwó nso,” abós akuú enyú abi délá dépó bós Jus nnó, “Bós unyi gada.” Mmyéké genó ayi akwaá apyéé ne amu né menyammye.

12 Tege ndere enyú debó delu. Né gébé eyigémbó enyú depó mbwa ama ne Kras, enyú debó délu lé ankéé né geluagé bós abi Esowó abó ajyaá nnó abe abii. Menomenyéé gejame ewé Esowó anyéé ne bós bií, menomenyéé ewémbó épófó ewé nyú. Apyembó, gétúgé geno eyigé ji abó anyéméno nnó apyéé, yémbó ji anyé fó meno ne enyú wó. Depó ye ntó ne genó gefó fa né mme eyigé enyú dénerere metós wyéé. Ne débó depó fó mbwa ama ne Esowó.

13 Yémbó nana Esowó apye enyú déchome mmye ne Kras Jisós, ji aja enyú abi délu nya tete ne ji, délá kwókwólé ne ji gétúgé manoó Kras amí machyéé mme gébégé ji gboó né gekwa.

14 Kras jimboó ne apyéé esé délu né nesó ne ate, néndé ji apye bós Jus ne bós abi álá pó bós Jus ákwé eké muú ama. Ndere ji apyembó, Kras amu ekwó gepú ewé ébó ekare bós Jus ne abi álá pó fó bós Jus ne epye ebwó abós mawáme ne ate.

15 Kras agboge atyaá mabe bós Jus ako ayi apye bós Jus afaá mbwa ne bós abi álá pó fó bós Jus. Ji apyembó nnó ji ase bós Jus ne abi álá pó bós Jus ácho ebwó alá muú meke, ácho ntó mmye ne ji nnó epyégbé mbó ebwó abe nesó ne ate.

16 Ndere ji apyembó, aja bós Jus ne abi álá pó fó bós Jus nnó anyé nesó ne Esowó ála ndere muú ama gétúgé negbo eníne ji agboó né gekwa ne mawámé bwó ábyéé.

17 Ne Kras achwó, agaré abya melóméló ayi achwóó ne nesó eta nyú bós abi debó delu tete ne Esowó ne mbaá bós abi abó álú kwókwólé ne Esowó.

18 Ne élé gétúgé genó eyigé Kras apye ne esé ako dégene meti mantene né mbe ushu nte sé Esowó dénenemmye né uto Mendoó Ukpea ewú ema.

19 Ndere elúmbó, enyú bós abi álá pó bós Jus depó sé ankéé bó, bós abi áchwó élé manjwalé né mbaá jwolege. Enyú délá ambós meló, dékwe gelua gema ne bós abi Esowó ajyaá nnó abe abii. Ne dela ntó bós ula gepu Esowó.

20 Enyú délu egbe gepú eyigé Esowó atenege. Abelé enyú né nebome gepú eníne ángbá Jisós ne bós ekpave Esowó áfyéé. Kras Jisós jimboó ne alu ntaá eníne né gbarege ekwó gepú.

21 Kras ne agbare gepú eyina geko mbaá ama. Ne apye nnó gejamégé bós áchwóó né mmu nnó geji géwéné gebe echa ukpea mbaá Ata.

22 Ndere Esowó apye enyú déchome mmye ne Kras, apye ntó enyú détene chóncho ne ate anme abifó ako déla eké melu ewé Esowó ajwolege wyé né Mendoó wuú.

3

Utós bi Pól apye mbaá bós abi álá pó bós Jus

1 Ne gétúgé Esowó apye bós Jus ne abi álá pó bós Jus ála muú ama, ne me Pól muú nkpe ne denó élé ngarege abya Kras Jisós eta nyú bós abi álá pó bós Jus, nnenemmye gétúgé nyú echomele bós Kras né Efesós.

2 Mferé nnó enyú déwú me nnó gétúgé uló melu ebi Esowó elerege, ji achyéé me utós bina nno mpyege né galógáló nyú.

3 Ne Esowó apye me nkaá genó eyi gebó gelu ji metós bibii, wyé ndere me mbó mbós me mbe nsame geji gachyéé eta nyú.

4 Ne mbógé enyú dékúgé genó eyigé me nsame eta nyú, dékágé nyé ndere epye ne nkaá depóré Kras etiré délu nya bibii.

⁵ Mbe mbe akwaá ábó ákaá fò depò etiré na wò, yémbò nana Mendoó Èsòwò epye ángbá Jisàs ne bọ́ ekpávé Èsòwò, bọ́ ukpea bíí ákaá deti.

⁶ Genó eyigé Èsòwò ábelé bibíí gelú nnó jí ákè ne abya melóméló ápye bọ́ abí alá pọ́ bọ́ Jus ácho mmye ne bọ́ Jus alá ndere upó né menyamme ama ne nnó ébwá ako ábó mejeé Èsòwò ne genó eyigé Èsòwò anyémeno nnó achyège nyé bọ́ bíí. Kras Jisàs ne apye nnó menomenye ewémbò ebe wáwálé.

⁷ Èsòwò aija me né uló melu bíí nnó mbe muú utó wuú, ngarege abya melóméló Kras né gekpekepege uto bíí.

⁸ Né geluage bọ́ Èsòwò ako, me ne nlú mamané kò. Yémbò Èsòwò achyéé me gechachage echyé ewéna nnó ngarege abya melóméló mbaá bọ́ abí alá pọ́ bọ́ Jus. Ne abya melóméló yimbò atome ne uchacha unó bí muú alá kagé mée ebi Kras achyège.

⁹ Utó ba ntó ulú nnó me mpye bọ́ ako akaá genó eyigé Èsòwò muú akwyé unó uko ashuú mampye né genó eyigé ábelé bibíí te ulá uló mme.

¹⁰ Èsòwò abó apyemba nnó gébè sé eyigé na gekwonege, echomele bọ́ Jisàs epye yéndé gefwage álo nchye eyigé gelu mfaá, ne uto aló nchye uko ukaa nnó Èsòwò awyaá denja dọ́ né yéndé meti.

¹¹ Jí ákè ne Ata se Kras Jisàs apye mechò ewéna epye wye ndere jí Èsòwò abó ajọ́ me nnó ebe.

¹² Ndere Èsòwò apye esé déchome mmye ne Kras, ne ndere défyéé metó ne jí, esé dékágé tene né mbe ushu Èsòwò tágétágé débéé fò ne efo metó.

¹³ Ndere elúmbò, nnene enyú mmye nnó débège fò ne gepwa metó elé me ngene efwyale gétúgé nyú. Me ngene efwyale ewéna né galógáló nyú.

Pàl anenemmye gétúgé echomele bọ́ Kras né Efesos

¹⁴ Gétúgé Èsòwò apye unó ulóuló bina, ne me ntome mano mme nnenemmye mbaá nte sé Èsòwò,

¹⁵ muú afyéé mabò mbaá mala upú mako né mfaánebuú ne mme.

¹⁶ Nnenemmye mbaá Èsòwò muú awyaá gekpekepe mejeé né mfaánebuú nnó jí apye Mendoó wuú echyéé enyú eshye nnó mató nyú ábéné,

¹⁷ ne nnó Kras ájwólé né mmu mató nyú ndere défyéé metó ne jí. Nnenemmye nnó gejeé eyigé enyú débó ne Èsòwò ne ate ayme gepyé enyú détene ne eshye.

¹⁸ Nnene ntó mmye nnó Èsòwò apye enyú chóncho ne bọ́ Èsòwò abifó ako débó uto mankaá nnó gejeé eyigé Kras Jisàs abó ne enyú ako, gepwó yéndégenó eyigé muú akágé mée,

¹⁹ ne nnó enyú dékaá nnó gejeé Kras eyigémbò geja kpaá gepwò amu, muú akágé kaá fò gejí anere. Ndere unó bí uko ulú mbò, débéé ne gepóge Èsòwò geko.

²⁰ Déféé Èsòwò muú apógé esé ne uto bíí ebi ulú esé mmye. Jí akágé pye gejamégé ukpekepe unó bí upwó ebi esé dégígé jí, yé ebi déferege.

²¹ Esé ako abí délú echomele bọ́ Jisàs, abí déchome mmye ne Kras Jisàs yéndémuú anógé Èsòwò yéndégébé te kwyakwya ne kwyakwya Amen.

4

Bọ́ echomele Kras álú muú ama

¹ Me muú nkpe ne denó gétúgé mpye utó Ata, nkpege enyú nnó dépye genwáge nyú gébe ndere Èsòwò muú akuú enyú akélege nnó gébe.

² Shulege mmye nyú mme yéndégébé, sege deporé nyú pere, koge metó mbaá yéndégenó. Boge gejeé ne ate, dépyégbé mbò, dépye fò unó bí ubalege ate mmye.

³ Myege nnó débè meko ama ndere Mendoó Ukpea epye nnó enyú décho mmye ne ate débè né neso.

⁴ Esé bós echomele Jisas délu wye ndere upó menyammye ama. Ne elé wye Mendoó Ukpea ewú ema ne elú esé ako né mmye, wye ndere genó gelú lé gama eyigé Esowo akuú esé nnó dénerge matós wye.

⁵ Esé ako déwyaá wye Ata awu ama, ne wye lé deporé Jisas déti dema ne esé ako dékwolege. Awyaá esé ako gefoge manaá Esowo mami mamaá.

⁶ Esowo esé awú dénógé alú elé ama, ji ne alú Nte esé esé ako. Ji ne alú mfwa esé ako, ji achyege esé utós ebi débós mampye ndere ji akalege. Ne mendoó wúu eywolege né mmu matós bós bíi ako.

⁷ Yémbó Kras achyéé yéndémuú sé ewuú echyene ndere ji ame nnó ekwane ne yéndémuú.

⁸ Elú wye ndere asame né mmu nwe Esowo nnó, “Gébégé Kras akwome ajyéé né melu ewé mfaá, aja gejamégé bós deno ákwale ji, ne achyéé akwaá ufós ufós echyene.”

⁹ Asa wye aké, “Akwo afe né mfaá”, ewéna etene nnó gemege nnó Kras akwo né mfaá abo me mbe ashulé achwó fa mme.*

¹⁰ Wye lé ji awú muú ashulé achwós fa mme ne akwome ajyéé né malu ayi álú te mfaá mfaá. Ji apyembo nnó ji apye yéndegenó né yéndé mbaá gébe gelogéló ndere ji akalege nnó gebe.

¹¹ Ji achyéé bós abifó echyene nnó ábè ángbá Kras. Achyene abifó echyene nnó ábè abós ekpave Esowo, achyene abifó nnó ágáregé abya melóméló, abifó, achyene ebwó nnó abé ambane ne anlere mekomejós Esowo.

¹² Kras apyembo nnó ji akpome bós Esowo ako mmye nnó ápyege utós bíi ne nnó ji apye echomele bós bíi ewé elú menyammye wúu ewéne,

¹³ kpaá te esé débèé ndere muú ama né matós sé ayi défyéé ne Maá Esowo ne dékágé ji chánéné. Debó mambé bós abi ábené né deporé Esowo, kpaá te débèé ndere genó eyi gelú gebyo,

¹⁴ nnó esé débège sé eké ambane abi anlere gebyo ásele mati défyene gebyo ábwólege amu ne ebwó. Ambáné álú eké baá makpe ayi mmye nnyi atene ájyéé we na ne we. Yéndé mbaá ayi mbyó ajyéé né aji ajye ntó, mbo ne epye ne bós abi áneré gebyo álerégé. Anlere gebyo awyaá défyene mabwólege bós akame ne genó eyi gelú gebyo.

¹⁵ Déjógé lé genó eyi gelú wawálé, ne débège gejeé ne bós abi déjoge ne ebwó. Déké dépyembo, débènege nye né deporé Esowo, né yéndé meti wye eké Kras muú alú muú kpaá né echomele bós bíi.

¹⁶ Kras ne afyéé yéndé gepoge menyammye né melu ewuú, yéndé geféne ne gepyéé nnó menyammye meko áchomé mbaá ama. Ndere elúmbó yéndé gepoge menyammye geké gepye utós bíi chánéné, menyammye meko awéne abenege gétúgé upó bina upogé ate né gejeé.

Jisas Kras achyenge genwá geké

¹⁷ Me nkwelege enyú mbeé né uto Ata nnó ékágé débè eké bós mme abi alá pó bós Jus. Ufere bwó upó ne mekpo ne ula.

¹⁸ Uféré bwó ulú kendeé. Ebwó apó fó ne genwá eyigé Esowo achyenge, néndé ebwó ákágé yé genó ne anjea matós.

¹⁹ Yé ebwó ápye genó eyigé gela gelomé fó, mmye egboó fó ebwó. Achyéé gemege bwó né unó bi ugbó mmye ne ápwyaá fó mampye úkwékwé unó.

²⁰ Unó Kras ebi alere enyú dégií na fó wo.

* 4:9 Elú wawálé nnó: Gejamégé bós nwe áwyaá nnó Jisas ashulé afe né melo álo.

²¹ Nferé nnó enyú déwú genó eyigé getome ne jisɔs, ne áleré enyú ankwolé bíí, né mekomejɔ́ ayi wáwálé. Mekomejɔ́ yimbo élé abya melómeló ayi atome ne jisɔs.

²² Lyagé gekwenege gepɔ eyigé gepye enyú debɔ dépye uboubo unó. Gekwenege gepɔ eyigé enyú debɔ déwyaá gechwá lé enyú chwá ndere gébwalé enyú mambɛ ne metáó mampye uboubo unó.

²³ Kworege matáó nyú ne gefáó eyigé enyú déferege unó gebɛ genó gekɛ.

²⁴ Enyú debɔ mambɛ ne gepɔ gekɛ ndere bóó abi Esɔwá akwycé nnó afu ji. Gepɔ gekɛ eyigé na, gelú lé gepɔ eyi gelú cho, ne pópó né mbɛ ushu Esɔwá.

²⁵ Ndere elúmbɔ, lyage gebyɔ dégarege lé wáwálé mbaá ate anme, néndé esé ako décho mmye delú ndere upá né menyammye Kras.

²⁶ Metáó eságé muú nyú, ékágé akame metáó usáó eté ji apye gabo. Ne ékágé alá ne metáó usáó né bíí kpogele.

²⁷ Ne ékágé déchye danchɔmeló meti ewé ji anmaá amu wye.

²⁸ Mbógé muú abɔ ajóó ejo, abɔ manlyáá ejo apyegé utáó ne amu jíí jimbáó nnó abo unó bi ji ákágé kare ne bóó abi alá pó ne ubi.

²⁹ Muú nyú ajógé fɔ mejáó mebomebo, ajógé lé mekomejɔ́ melómeló ayi apógé ate, ne akwánege né gébé eyigémbo, nnó mejáó nyú ebe mejáó ewé efyécé bóó eshye ne echwáó ne galógáló mbaá bóó abi awuú enyú.

³⁰ Ékágé enyú dépye Mendoó Ukpea ebe meshwemeshwe né unó bi enyú dépye. Esɔwá afye enyú Mendoó Ukpea wuú né mmye nnó ebe ndere gelo eyi gelerege nnó enyú delú bóó bíí, ne nnó bíí uma ji awenege nye gemége nyú.

³¹ Ndere elúmbɔ, débégé fɔ ne ufere uboubo ne ate: Debálégé fɔ matáó, desoge fɔ matáó ne ate, débége fɔ ne genyane ne ate, déchwogé fɔ ate mabɔ, dépyegé fɔ nchye, déferegé fɔ gabo ne ate né yéndé meti.

³² Lerege élé ulóó melu ne ate, gege ate meshwe, jigé nte gabo ayi ate anme apye ndere Esɔwá ajinte gabo ayi enyú dépye gétúgé genó eyigé Kras apycé.

5

Bege bóó gengbáó

¹ Te mbaá Esɔwá abáó gejeé ne enyú baá bíí, mmyegé nnó débɛ ndere ji.

² Gógé genwáge nyú gelere nnó déwyaá gejeé ne ate wye ndere Kras abáó gejeé ne esé kpaá te áchycé genwá jíí né galógáló sé. Nkane ji ápyembɔ, elú wye ndere gepɛ eyi genóme gebé gelógéló né mbɛ ushu Esɔwá.

³ Ndere elúmbɔ, dékamegé muú fɔ awú yé né geluage nyú enmenené ubele tametame yé gekwekwégé gepɔ, yé ame mamfyɛ né genó eyigé muú. Ne demmyege fɔ nnó enyú ne debɛ ne unó uko, néndé gefágé genwá eyigémbo gekwané fɔ mambɛ ne bóó Esɔwá wá.

⁴ Dekamege fɔ mejáó ewé echwáó ne mekpo unáó ne gekekenegé mejáó ne gekwekwégé abya andée utanege enyú né meno néndé ekwane wá. Genó eyigé enyú debáó mampye élé mantamege Esɔwá né unó bi ji apye né geluage nyú.

⁵ Kágé nnó muú ayi abelege ubele tametame, ayi awyaá gekwékwégé gepɔ, ye ayi afye ame né unó bóó (alú mbɔ lé muú ayi ánogé unó bina eké esɔwá ayifɔ). Ji anyé fɔ gefwa eyigé Kras ne Esɔwá agbarége.

⁶ Dékamege muú fɔ abwáó enyú ne mejáó ewé éla épó ne mekpo ne ula. Elé gétúgé unó bina ne Esɔwá asáó nye metáó ne bóó abi alá wuú fɔ ji.

⁷ Ndere elúmbɔ, déchwogé fɔ mmye ne ufáó bóó bimbɔ,

⁸ néndé mbembe enyú débó délú né mmu gemua, nana enyú délú né mmu genḡbó gétúgέ Εσωω apye enyú déchome mmye ne Kras. Ndere elúmbó, gógé genwágé nyú gebe ndere bós abi álú né genḡbó.

⁹ Elé genḡbó eyigé na, ne gepye nnó esé dépyege unó ulúlú, ne ebi úlú cho ne nnó dégarege wáwálé.

¹⁰ Myege mankaá genó eyigé dépyege metós egós Ata.

¹¹ Déchoge fós amu depyege ubobo unó bi bós abi álú né mmu gemua ápyeé, dyáge lé ebwó malá.

¹² Elu lé mekpo unós manjós depó etiré ebwó apye bibíi.

¹³ Genḡbó gegenegé né genó, bós ágene ndere geji gelu ne ákágé ndere geji gelu wáwálé.

¹⁴ Mbó ne elú néndé yéndégenó eyi genḡbó gegenege wye, gébwólege gela genḡbó. Ge ula bi ajós aké, “Peé wó ayi óbelege geiya, kwilé né negbo, ne Kras apye nye genḡbó jíi gegenege eta wye.”

¹⁵ Ndere elúmbó, sege gébé nnó dépyege genó eyigé gelu cho. Dépyege fós unó eké unkekene bós, pyege ndere bós abi áwyaá defós.

¹⁶ Dégege meti mampye genó gelógéló, pyege geji chánéné neridé bós apye gabo né gébé eyigé na dós.

¹⁷ Ekágé debe eké unkekene bós, mmyege elé mmye nnó dékaá genó eyigé Ata akelege nnó enyú dépyege.

¹⁸ Dényúgέ fós mmós dékwene néndé mmós matene muú né genwá gebo-gebo. Gógé elé Mendoó Ukpea egbeé enyú né matós.

¹⁹ Mendoó Ukpea egbege enyú né metós, pye enyú dékwane makwa ayi átánege né bó ḡwe Εσωω, défyege ate matós ne makwa ayi atome ne Kras ne ayi Mendoó Ukpea alerege. Kwagé makwa yina ne matós nyú mako défyege Ata.

²⁰ Né yéndégenó eyi gepye, tamege nte sé Εσωω yéndégébé gétúgέ genó eyigé Ata Jisōs Kras apye eta esé.

Pol achyεge majye mbaá andeé ne ano

²¹ Yéndémuú nyú awúgέ ne nte nnó dénógé Kras.

²² Enyú andeé ano, wúgέ ne ano nyú wye ndere déwú ne Ata.

²³ Menó alu muú kpaá mbaá mendée wyeé ndere Kras alú muú kpaá mbaá echomele bós bíi ewé elú menyammye wuú. Ne Kras jimboós alu Mempoó echomele wuú.

²⁴ Ndere echomele bós Kras ewuú ne ji, mbóntó ne enyú andeé ano débós manwúgέ ne ano nyú né yéndé meti.

²⁵ Enyú ano, bogé gejeé ne andeé nyú wye ndere Kras abós gejeé ne echomele wuú kpaá te achyεé geme jíi né galógáló wuú.

²⁶ Ji apyembó nnó ji afyεé ewú né amu Εσωω ndere genógé ukpea gébégέ ji ashwónége ewú ne manaá ne mekomejós wuú.

²⁷ Apyembó ntó nnó echomele bós bíi etene né mbe ushuú wuú jimbo ne genwá geke eyi gelome gepwós amu ne nnó ebege fós ne deba yé gebágé dekoó né mmye, ebe lé echomele ukpea ewé muú álá kágé shulé ebwó ndo né meti fó.

²⁸ Anó abó mamboge gejeé ne andeé bwó wye ndere ebwó abós ne menyammye bwó ambós, néndé mende ayi abós gejeé ne mendée wuú ebyennó abó gejeé ne menyammye awú ntó.

²⁹ Yé muú sé fó ayi apaá menyammye wuú apó. Déchyεge menyammye sé menyεé, décherege ji, wye ndere Kras apye ne echomele bós bíi.

³⁰ Ji apyembó yéndégébé néndé esé delu upó né menyammye wuú.

³¹ Γε ula bi ásámé né mmu ηωε Εσωωο nnó, “Getú eyigémbo mende abo manlyaa gepúgé nte wuú ne mma wuú acho mmye ne mendée wuú εbwó apea ala muú ama.”

³² Mekomejós Εσωωο ayina apye εσε dékaá menó genó ayi abo alu bíbí. Genó eyigémbo getome ne Kras ne εchomele bós bíí.

³³ Yémbo enyú abi débane neba dékágé pyege ntó geji. Genó eyigémbo gelu nnó yéndé menó abo mambó gejeé ne mendée wuú wye ndere ji abós gejeé ne gemε jíí. Ne yéndé mendée menó abo manógé menó wuú.

6

Na ne baá ne ante ne ama abós mambε

¹ Enyú baá melo wúgé ne amma nyú ne ante nyú, gétúgé déchome mmye ne Ata, néndé γε genó eyi gélú cho mampye mbó.

² “Nógé amma nyú ne ante nyú.” Γε ndo mbe ayi Εσωωο anyémemo gébége achyεé εbe aké,

³ “Dépyege mbó, dégéne nye galógáló ne dényé neki fa mme.”

⁴ Enyú ante ékágé débe ne gepo eyi gepye matós asós baá nyú. Wyege lé εbwó né meti ewé délerege εbwó unó ndere abós mampye, déchyege εbwó majyεé ndere Ata akelege.

Na ne áfwε ne ante abi abós εbwó abεé

⁵ Enyú áfwε, wúgé ne bós abi abós enyú ne εfo metós, déchyege εbwó énogé ne matós nyu mako wye ndere εbo εbe lé Kras, enyú dépye ne jíí.

⁶ Pyege utós enyú chanéné. Dépyege fó wye lé gébége εbwó abεge aké agene enyú gétúgé dékelege nnó εbwó áfεge enyú. Ndere baá utós Kras, pyegé élé genó eyigé Εσωωο akelege ne matós nyú mako.

⁷ Pyegé utós ne metós megomego wye eké enyú dépye mbaá Ata, épó fó élé mbaá mekwaá.

⁸ Kaágé nnó yé muú alú mewε ye ápó, élé Ata ne achyεge εσε ako nsa né utós ulóuló εbi εσε dépyεé.

⁹ Enyú ante wyεmbo ntó ne débós mampyεge ne áfwε nyú. Déchyεge sé εbwó genyane. Kaágε nnó Ata ayi abós enyú chóncho ne εbwó alú né mfaánebuú. Ne ji asós mpa yéndémuú alerege fó angya.

Pól ajógé ndere bós kras abós matene ummye ne danchomeló

¹⁰ Kwyakwya genó eyigé, me nkelege mangare enyú gelu nnó, bógé εshye ndere déchome mmye ne Ata. Ne gógé ji ase gekpekpege utó bíí apye enyú détoó.

¹¹ Fyεgé unó ummye uko εbi Εσωωο achyεé enyú nnó détene ummye ne mati défyá ayi danchomeló apenege.

¹² Néndé bee bina upó fó ne ate akwaá. Démmye lé ne yéndé gefwage aló nchye eyigé gelu né mfaá, ne uto aló nchye uko. Démmye ne áló nchye ako abi ágbarege gefwa né malu ayi mfaá, ne abi áwyaá utó fa né mme yina ayi alú melu gemua.

¹³ Ndere elúmbó, bógé unó ummye uko εbi Εσωωο achyεé enyú nnó yéndégébé danchomeló achwógé ne εfwyale démmye ékágé ji apwo enyú ne démmyεgé né kwyakwya détenege nye chanéné.

¹⁴ Ndere elúmbó, kpomege mmye. Ndere muú bee áwéle ekandá mamkpome mmye né utós bíí, mbo ne enyú débós mangarege wáwálé. Pyege genó eyi gelu chó né mbe ushu Εσωωο, ewéna εbeé nye ndere genóge ummye eyigé muú bee akwere εwome wuú nnó ékágé neko né kpe ne ta jíí.

¹⁵ Ndere muú bee afye unó uka utouto nnó ékágé ji áseré ákwe gébége aké alomege, mbántó ne enyú débóó mangarege abya melóméló ayi apye bóó ábéé nesó ne Ésówó.

¹⁶ Genó eyigé fó eyigé débóó mampye gelú nnó, gbarege metóó ewé enyú défyéé ne Ésówó ebe enyú né mbe. Éwéna ebe nye eta nyú ndere genogé ummye eyi gegbéé nnó ámbeé danchómeloó ako ayi achwóó eké mewé akwónenege fó enyú mmye.

¹⁷ Ségé mamfere ayi Ésówó áferé enyú né éfwyale gabo ábé ndere éla ummye ewe ekwerege mekpó muú bee, nnó ékágé ji akpa gepa. Sége ntó mekomejóó Ésówó ndere aparanja ayi Mendoó Ukpea échye enyú nnó démmyé gé ummye ne ji.

¹⁸ Gígé Ésówó nnó apógé enyú yéndégébé né mmyemenene. Négemmye né yéndégenó eyigé enyú dékelege. Pyege mbó ndere Mendoó Ukpea élelege enyú meti yéndégébé. Ndere elúmbó, bégé peé né yéndégenó eyigé gepye, dékogé metóó gbene. Nege ntó mmye yéndégébé mbaá bóó Ésówó ako.

¹⁹ Nege ntó mmye getú ya, nnó yéndégébé nké nkelege mangare abya melóméló, Ésówó achye me mekomejóó nnó ngare, mmbegé fó ne éfó metóó mampye bóó akaá depóré abya melóméló etiré debó delu bibíí.

²⁰ Elé gétúgé abya melóméló yina ne Kras atame me, ne nana nlú né denó gétúgé mbó ngarege abya melóméló wuú. Négemmye nnó Ata apóó me mbegé ne éfó metóó mangare abya melóméló yina ndere me mbóó manjóó.

Kwyakwya matame

²¹ Menme sé Tikikós ayi mbóó gejeé ne ji dóó, ne nte muú ayi dékágé líí mmye ne ji ndere apye utóó Ata achwógé, agarege nye enyú yéndégenó eyi getome ne me, ne enyú dékágé nye ndere depó dekene ne me wéna.

²² Elé wye getú eyigé na ne me ntóme ji eta nyú nnó ji apye enyú dékaá ndere esé délu wéna, ne nnó afye enyú éshye.

²³ Nénemmye nnó Nte sé Ésówó ne Ata Jisós Kras apye enyú aḡme sé debe nesó ne ate, débó gejeé ne ate, ne nnó défyége wye metóó ne Ésówó.

²⁴ Mma nnénemmye nnó Ésówó alerege galógaló mbaá bóó ako abi abóó gejeé eyi gela gebyéé ne Ata Jisós Kras te kwyakwya.

N̄we ayi Pól ásamé mbaá εchomele bɔ́ Kras né Filipi

Pól atamege bɔ́ εσωω né melo Filipi

1 Me Pól ne Timoti ne désamé ηwe yina. Εsé delú baá defwé Kras Jisɔs. Detɔme ηwe yina εta enyú ako abi delú bɔ́ εσωω né melo Filipi gétúgέ défyéé metɔ́ ne Kras Jisɔs, ushuú mbɔgέ ákpakpa ne bɔ́ abi ápooge mampye utɔ́ né gepúgέ εσωω.

2 Nnεnemmye nnó Nte sé εσωω ne Ata Jisɔs Kras álérégé enyú galógál, apye enyú débé ne nesɔ.

Pól atamege εσωω ne anεnemmye gétúgέ bɔ́ εσωω abi álú né Filipi

3 Yéndégébé me ntegé enyú, ntamege εσωω ayi nnógé,

4 ne yéndégébé me nké nnεnemmye gétúgέ enyú ako mbéε ne nechóchó né metɔ́.

5 Me nnεnemmye ne nechóchó néndé te ula ulɔ εbi enyú defyéé metɔ́ ne εσωω kpaá te fina, enyú decho amu ne me nnó dégáré abya melóméló ajyéégé mbe.

6 Ne nkaá wáwálé nnó εσωω alɔ́ mampye utɔ́ ulóúló bina né geηwáge nyú. Ne nkaá ntó nnó ajye nye wyε mbe ne ubi kpaá te ánérege bíí bí Jisɔs Kras akerege nye fa mme.

7 Ndere nnεnemmye ne nechóchó gétúgέ enyú, elú galógáló nnó me ntégé enyú mbɔ, néndé delú me metɔ́ chi chí chí. Enyú ako decho amu ne me né εshye ewé εσωω achye εsé mangaré abya melóméló ajyéégé mbe. Gébé eyigé me nlá nlu dankpé denɔ ne nana yina ayi nlu né denɔ, mmye nnó mpye bɔ́ akaá nnó abya melóméló alu wáwálé.

8 Me nshyáge mmye mangé enyú ne geje eyigé Kras Jisɔs abɔ́ ne enyú. Mechó ewé menjɔ́ mbɔ, εσωω ne akaá nnó elú wáwálé.

9 Ne nnεnemmye mbaá εσωω nnó gejeé eyigé enyú débɔ́ ne atε géwéné géjyégé mbεmbe, ne nnó enyú dékágé εσωω chánéné, eféé ne dékágé nye genó eyi gélú cho ne eyi gélú gyéé.

10 Mbɔntó ne dékage nye mampye genó gelógéló. Ne debéε nye matɔ́ mmu pópó ne muú ashúlégé fɔ́ enyú ndo nnó dépye gyéé kpaá te bíí bí Kras Jisɔs akérege meso.

11 Nlú nnεnemmye nnó Jisɔs Kras ápyé enyú débɔ́ gepɔ gelógéló mampye unó ulóúló. Bɔ́ ágegé unó ulóúló εbi enyú depyéε, ánoge nye εσωω ne áfεge ntó ji né gétúgέ nyú.

Pól alu ne nechóchó nnó yeé elé ji akpéné denɔ mekomejɔ́ εσωω ajye mbe

12 Anmé ba, nkεlege mampye enyú dékaá nnó εfwyale ewé me ngéne mbɔ, epye nnó abya melóméló ajyéégé mbεmbe.

13 Ne gétú eyígémbɔ, bɔ́ bee ako abi ábáme dachi mfwa Rom, chóncho ne bɔ́ abifɔ́ ako abi álú wéna ákaá nnó me nkpe denɔ gétúgέ nlú muú utɔ́ Kras.

14 Ebye fɔ́ mbɔ wó. Gétúgέ denɔ etiré me nkpené, gejamégé anmé ábɔ́ εshye né mabɔ́ Ata apwɔ́ ndere mbεmbe. Agárege wyε mekomejɔ́ εσωω gárege. Yéé efɔ́ epó ebwɔ́ matɔ́.

15 Yéé elé elúmbɔ, anmé abifɔ́ abi ágárege abya Kras, ágegé me matɔ́ ákiige ebwɔ́ mmu ne ákélege nnó ebwɔ́ aneá geme apwɔ́ me. Yémbɔ abifɔ́ ágárege abya Kras ne matɔ́ bwɔ́ mmu pópó.

16 Bɔ́ abi ágárege ne matɔ́ pópó, ábɔ́ gejeé ne me, ne ákaá nnó Ɛsɔwɔ ne ajyaá me nnó mbe fa né mmu gepúgɛ denɔ. Ulannó me nlú fa? Elé gétúgɛ mmye nnó mpye bɔ́ ákaá nnó abya melóméló alu wáwálé.

17 Abi ákelege manjá gеме ápwɔ́ me ágárege abya Kras ne matɔ́ mabomabo. Ɛbwɔ́ akеlege nnó apye me ngé ɛfwyale fa né gepúgɛ denɔ.

18 Yémbɔ́, yé ememe ɛwémbɔ́ eme me wó. Genó eyi gejeá dɔ́ gélú nnó ɛbwɔ́ ágarege wye élé abya Kras né mati mako. Yé ágáre ne matɔ́ pópó yé lé ne matɔ́ mabomabo, metɔ́ ɛgɔ́ wye me gɔ́.

19 Metɔ́ ɛgɔ́ wye me né mmyemenene nyú ne Mendoó Jisɔs Kras ɛwé epóge me. Gétú ɛyigémbɔ́, nkaá nnó Ɛsɔwɔ aferege nye me né ɛfwyale gabo ne mbɔ́ nye genjá.

20 Nɔ́ere elúmbɔ́, me mbelé uméé né metɔ́ wa nnó me Pɔl ngarege wye abya Kras gárege, nlá ngaré wɔ́ mkpane mekpo unɔ. Yé me nkili yéé mgbóo mpye bɔ́ ánogé Kras.

21 Néndé me nferé nnó mbégé mebe mpyéé wye utɔ́ Kras pyéé ne mgbogé élé gekpékpégé nsá né ɛgbé wa.

22 Ne mbégé mebe ebyennó mpyéé nye wye utɔ́ Kras pyéé. Nɔ́ere elúmbɔ́, nkágé fɔ́ ámé ayi mbɔ́. Wálé negbo ah wálé neki ah nkágé.

23 Nkwé mantélé. Mati yina apeá. Mbɔ́ mbɔ́ ɛwé ndé? Ɛbɔ́ elú me galógáló nnó nlyaa mme yina njyé mbé ne Kras. Ɛpwɔ́ nnó me mbé mebe.

24 Né ɛgbé ɛwefɔ́, elú galógáló nnó me mbé mebe gétúgɛ nyú, ɛpwɔ́ nnó njye mbé ne Kras.

25 Nkaá wáwálé nnó Ɛsɔwɔ apye nye me nnó mbé mebe gétúgɛ enyú nnó mpóogé enyú déwéné déjyégé mbe né utɔ́ bií ne nnó débé ne néchóchó né deporé Jisɔs.

26 Ula bi me njáoge depɔ́ etiré na ulú nnó mmagé kéré meso eta nyú, débéé nye ne gempóge gétúgɛ genó ɛyigé Kras Jisɔs apye eta wa.

27 Genó géma gélú nnó gepóge nyú gélerégé nnó enyú dekaá abya melóméló Kras. Ne yéé nchwɔ́ ɛwú, yéé nchwɔ́ sé wɔ́, nkelege manwúgɛ lé nnó enyú détené chánéné, metɔ́ ɛma, meko ama, démmye chónchó nnó abya melóméló ayi enyú dékwálege né deporé Jisɔs ájyégé mbembe.

28 Nkelege ntó manwúgɛ lé nnó, defɔ́ fɔ́ yé genó, cháchá ɛyigé bɔ́ abi ápáa enyú ápyéé ne enyú. Depyégémbɔ́, ɛwéna ɛbé nye nɔ́ere gepɔ́ eyi gélerege nye ɛbwɔ́ nnó Ɛsɔwɔ awane nye ɛbwɔ́, ne apyéé nye enyú demye depwɔ́.

29 Me njáge mbɔ́ gétúgɛ nnó, élé enyú ne Ɛsɔwɔ apyéé nnó défyégé fɔ́ lé metɔ́ ɛwuɛwu ne Kras Jisɔs. Apye ntó nnó dégéné ɛfwyale gétú ji.

30 Ne ɛsɛ ako décho amu démmye ummye bina nkane enyú débó dégéne me mmyéé ne nkane déwúmu mbɔ́ nana nnó nlú mmye wye mmye.

2

Ankwólé Jisɔs áshulé gemеge bwɔ́ mme nɔ́ere gepóge Jisɔs géleré

1 Me nkaá chánéné nnó enyú délu bɔ́ ama ne Kras, ne afyéé enyú ɛshye. Ne gejeé ɛyigé ji abɔ́ ne enyú, gépye mmye ɛfyɔ́ enyú mmu. Ne dénye denjme ne ate ne Mendoó Ukpea, délu ne matɔ́ malómáló ne ate, dégéné ate meshwe.

2 Nɔ́ere elúmbɔ́, nkpa enyú geka nnó déneré mampye metɔ́ ɛgógé me. Nkelege nnó enyú débé metɔ́ ɛma, débó gejeé ne ate, debe meko ama, ne déférége genó géma.

3 Délerégé fɔ́ nnó denjá gеме depwɔ́ ate, ne débwegé fɔ́ mmye nnó enyú ne depwɔ́ amu. Yémbɔ́, sége gemеge nyú nnó dépó yéé ɛké genó, dépélé ate abifɔ́ nnó anjá gеме apwɔ́ enyú.

4 Muú abágé genó mampye, apyégé fɔ ndere gépoge lé jimbií, apye ndere gépogé ntó bɔ́ abifɔ ako.

5 Ne gepoge nyú ntó gébé nkane eyíge Kras Jisɔs gébó gelú.

6 Yéé elé Jisɔs alú eké Esɔwɔ né mati mako, agbara fɔ amu wye kenké nnó alu janja ne Esɔwɔ wó.

7 Yémbɔ, ashulé mmye jíi mme alá eké maá defwé. Ase gepogé mekwaá, ábyé jí alu eke mekwaá.

8 Ndere alu mekwaá wáwálé, ase gеме jí nnó apó yéé genó. Awú wye majyéé Esɔwɔ kpaá te akame negboné mekpo unɔ́ né mfaá gekwa.

9 Gétú eyígembɔ Esɔwɔ abwéé jí mfaá, abelé né melu enógé ewé epwɔ malu mako. Achye jí mabɔ ami mawya ncha mapwɔ mabɔ mako.

10 Esɔwɔ apyembɔ nnó, bɔ́ abí alú né mfaá ne abí alú fa mme ne melɔ áwuú bɔ́, áwugé mabɔ Jisɔs, yéndégébé, átóme mánó mme.

11 Ne yéndémuú ajógé nye aké, Jisɔs Kras alu Anya Ata ayi ápwɔ́ amu. Ajógé mbɔ, achyege mbɔ lé enógé mbaá Nte sé Esɔwɔ.

12 Anme ba, wye ndere enyú débɔ déwuú mé majyéé ma gébége me nlú ne enyú, ne ushuú nana ayi mé nlá mpó sé ne enyú, nkelege nnó déwúge majyéé ma depwɔ yéé ndere mbembe. Kwólege wye majyé amimbɔ ne matɔ́ nyú mako, démmýégé ne efɔ né metɔ́, mampye unó bi ulérege nnó Esɔwɔ aferege enyú né efwýale gabo.

13 Enyú dekage pye unó bina ne metɔ́ ema, néndé elé Esɔwɔ jimbó ne achyege enyú eshye. Ji apyéé enyú debɔ́ metɔ́ mampye unó bi jí akélege. Ne alerege enyú meti ewe dépyéé ubi.

14 Ne yéndégenó eyíge dépyéé, pyége géjí, déshulégé ate ndo yé mawáme déwamége fɔ ne ate.

15 Dépyége mbɔ débéé matɔ́ mmu pópó, muú fɔ ashulégé fɔ enyú ndo nnó dépye gyéé. Ne enyú baá Esɔwɔ, yéé elé délú né mpu bɔ́ ube, bége ne gepo gelógél, gégenége eké ambe ágenege ne utuú né mfaá.

16 Gbárege abya melóméló ayi achyege bɔ́ genwá eyi geláge byé ne metɔ́ ema. Depyégé mbɔ, bíi ebi Kras Jisɔs akérege meso fa mme, me ndoó nye ebwɔ ewómé nnó mpye utɔ́ mbɔ nsá, nломé gatelé mpwɔ.

17 Mbе ne metɔ́ megómegɔ ne nechóchɔ́ ne enyú ako, yéé ebe lé nnó manoó ma magbélé mme eké mmɔ́ gepе né gepе eyíge nyú ndere dégene efwýale gétúge matɔ́ ayi défyéé ne Kras.

18 Gétú eyígembɔ, bége ntó ne metɔ́ megómegɔ ne nechóchɔ́ eké me.

Pɔ́l akélege mantɔ́ Timɔ́ti ne Epafrudytas né Filipi

19 Mbɔ wya umeé mantɔ́ Timɔ́ti eta nyú mbógé Ata Jisɔs achyége eshye. Akerége eta wa, agarege me ndere enyú délú ewumbɔ, metɔ́ ntó egɔ́ me.

20 Yéé muú yichá ayi enyú ntó délú jí metɔ́ eké Timɔ́ti apɔ́. Ji asomege ntó nnó waá depɔ́ dékene mbɔ chancha né enyú ewu, waá dékéné ah?

21 Néndé, bɔ́ abifɔ ako apyé lé unó bi ebwɔ́ akélege, ápyé fɔ ndere Jisɔs Kras akélege.

22 Yémbɔ enyú dékaá me ndere Timɔ́ti aleré nnó jí awya gepɔ́ gelógéló. Néndé, ndere maá ábéé ne nte wuú, wymbɔ́ ne Timɔ́ti apyé utɔ́ ne me nnó dégáregé abya melóméló ajyеge mbe.

23 Gétú eyígembɔ ne jí alu maá ayi nneré metɔ́ nnó ntóme achwó eta nyú ténéténe mbógé ngege ndere mpa wa ábéé.

24 Ne nkamé ntó wáwálé nnó Ata apyégé, mbélegé fɔ doó, nchwó ngé enyú.

25 Ngé nnó elú galógáló nnó ntó kpé menme sé Epafrudytus akéré meso eta nyú. Ji alu ntó muú ayi ese ne jí dépyéé utɔ́ choncho ne ammye ntó choncho

ne me eké muú bee mampye nnó abya melóméló ajyεge mβε. Elé ji ntó ne alu muú dentóó ayi enyú détóme nnó achwó apóo me ne unó bi nkélege.

²⁶ Nkélege nnó ji akéré eta nyú néndé, ashyage mmye dáo mangé enyú, cháchá gébége ji akaá nnó enyú déwú nnó ji amée.

²⁷ Abó amée wáwálé, éla gachyéé mbó agbó. Yémbó εσωω agé ji meshwe apye ji atóo, agbo wó, ne agé me meshwe ntó nnó ekagé efwyale ewéchéá ema echo ne ewé menwya mé.

²⁸ Gé ula ubi me nkelege mantó ji nnó akéré meso wáwá mbó, nnó enyú degége ji débε ne nechóchó. Ne efwyale wa ejámé sé dáo.

²⁹ Achwógé, sége ji ne nechóchó. Ji ntó alu menjme nyú né mabo Ata. Ne chyεge ufóó bóó bina enógé.

³⁰ Néndé, ase fó genwá jii eke genó wó, gétúgé utáo Kras. Éla gachyéé mbó agbó ndere achwóó mampóo me né unó bi enyú delá gé meti manchwó pye wó.

3

Muú afyégé metáo ne Kras, εσωω apye ji atené cho né mβε ushu wuu

¹ Anjme ba, bége ne nechóchó né mabo Ata. Me mbeé fó ne gepwa manyuaré nsá depó etiré mbó ngaré mé enyú, néndé dépoge nyε enyú.

² Sége gébé ne bóó abi ápye utáo unómé, álú eké bó mamyε, néndé ebwó átome wyε eshyε nnó ásó unó ande ne ábé ankwólé Jisós.

³ Esé ne délú bóó εσωω. Wáwálé esé ne asáo esé nsó ayi wáwálé epófó ebwó, néndé esé denoge ji né eshyε ewé Mendoó Ukpya εchyεgé esé. Esé dewya gempóge gétúgé genó eyigé Kras Jisós apye eta sé. Ne dépélé fó lé unó bi akwaá apye né gepóge akwaá, ndere mansó nsó.

⁴ Yéé elé me nkage mpye uno ebi me mbó mpye mé né mekó menyammyε. Mbógé muú aferégé nnó abáo nsá né unó bi ji apye né gepóge akwaá, me nlu menó mβε.

⁵ Néndé ábyégé me, mbelé ndó enée, ásó me nsó. Me nlú muú Hibru tágétágé, ntané ntoné Benjamén né melo Isréli. Me mbelé mabé ukwene ante sé chánéné néndé me nlu muú ekwó bóó Farasi.

⁶ Ne gétúgé mabé yimbó, me nkpa gechyéé, mpye echomele bóó Jisós ágé efwyale. Ne me mbóó mbelé mabé yimbó ako yéé ema nkwe wó. Gétú eyigémbó mbó nlu cho, muú ákágé shulé fó me ndo.

⁷ Yémbó yéndé unó bi me mbó mferé nnó mpyεgé mbóó nsá, nse nnó úlú lé únómé, upó sé me eké genó gétúgé genó eyigé Kras apye eta wá.

⁸ Genó eyi gefó gélú nnó unó uko ebi mbó nwyá, nse ubi uko nnó elé únómé. Nkélege lé nnó nkaá Kras Jisós, Ata ayi me nnóge. Ji ne apwóó amu né genwá ya. Né gétú jii me nlyáá unó uko uno, nse ubi eké debi nnó nkaá ji chánéné ne nno

⁹ mβε metáo ema ne ji. Nkélége fó manténé cho né mβε ushu εσωω né mmu eshyε wa, mmyeké mambélége mabé sé bóó Jus. Me nkelege mambé cho né ushu εσωω, anenege me meti gétúgé me mfyéé metáo wa ne Kras.

¹⁰ Genó géma eyigé me mfyéé ame wyε gélú nnó, me nkaá Kras Jisós ne utó εσωω ebi upye ji akwilé né negbó. Nkelege ntó nnó ncho amu ne ji ngéné efwyale ndere ji agené, ngbó ntó nkane ji akamé negbo agboó.

¹¹ Nnó yé ema ébé nnó gébége ngbogé εσωω apye me nkwilé né negbo.

Pól agarege ankwólé Jisós nnó dse gekágé neke jii

12 Ερῶς ἄνθρωπος με μὴ ἔχων ἄλλο ἄνθρωπο ἢ ἐρῶς ἄνθρωπος με ἄλλο ἄνθρωπο ἢ ἐρῶς ἄνθρωπος με ἄλλο ἄνθρωπο ἢ ἐρῶς ἄνθρωπος με ἄλλο ἄνθρωπο. *
 Kras Jisṓs abó abelé mé eta wa. *

13 Ἀληθῆς ἄνθρωπος, ἄνθρωπος ἔχων ἄλλο ἄνθρωπο ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος. †
 Géma eyigé mpyéé gélu ἄνθρωπος, me ἄλλο ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος. †

14 Με ἄνθρωπος ἔχων ἄλλο ἄνθρωπο ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.
 nsá né mfaánebuú mbaá ayi ἔχων ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.
 Kras Jisṓs apye eta wa.

15 Ἐσέ ἀκο ἄνθρωπος ἔχων ἄλλο ἄνθρωπο ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.
 Ἐσέ ἀκο ἄνθρωπος ἔχων ἄλλο ἄνθρωπο ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.
 gefogé uféré ebimbo. Mbogé muú awya ebíi uféré chá, ἔχων ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.

16 Με ἄνθρωπος ἔχων ἄλλο ἄνθρωπο ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.
 Meno ἄνθρωπος ἔχων ἄλλο ἄνθρωπο ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.

17 Ἀληθῆς ἄνθρωπος, choge ne ate désé gekágé neke na, ne pege ntó aḡmé abi áwyaá gepogé gelógéló ἄνθρωπος ἔχων ἄλλο ἄνθρωπο ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.

18 Νένδέ, mechó ἔχων ἄλλο ἄνθρωπο ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.
 Néndé, mechó ἔχων ἄλλο ἄνθρωπο ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.
 ne ndó ne nana ngarege ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.
 ankwólé Kras. Yémbó, gepogé bwó gélérege ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.
 agárege nkane Jisṓs agboó né mfaá gekwa.

19 Ne meso gébé, ágboge ἔχων ἄλλο ἄνθρωπο ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.
 Ne meso gébé, ágboge ἔχων ἄλλο ἄνθρωπο ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.
 mmwólé ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.
 Yé apyeé gabo mmye egbóo sé ἔχων ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.

20 Yémbó meló ewesé elú né mfaánebuú. Ἐσέ dégilé Ata Jisṓs Kras muú alu Menchyé geḡwá ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.
 Yémbó meló ewesé elú né mfaánebuú. Ἐσέ dégilé Ata Jisṓs Kras muú alu Menchyé geḡwá ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.

21 Achwogé asele nye gekpékpégé ἔχων ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.
 Achwogé asele nye gekpékpégé ἔχων ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.
 achwó ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.
 meke ayi ashwánege éké awuú gébége ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.

4

1 Ἀληθῆς ἄνθρωπος, géතුγέ ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.
 ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.
 ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.
 ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.

Pol agaré ἄνθρωπος ἔχων ἄλλο ἄνθρωπο ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος

2 Me nkpane Yudya ne Sintiche geká ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.
 Me nkpane Yudya ne Sintiche geká ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.

3 Ne wó nte menḡme ayi depyéé ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.
 Ne wó nte menḡme ayi depyéé ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.
 andée bina ábé nesó ne ate. ἔχων ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.
 abya melóméló Kras. Chóncho ntó ne Klemen ne ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.
 me. ἔχων ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.
 byé.

4 Ngarege ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.
 Ngarege ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.
 ne nechóchó, mma ḡmere nké bége ne nechóchó néndé ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.

5 Gógé ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.
 Gógé ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.
 achwó.

6 Dékamégé ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.
 Dékamégé ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.
 manchyé ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.
 Ne yéndégébé déké dénenmmye déjigé ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.
 nyú.

* 3:12 Elú wáwálé ἄνθρωπος: ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος. † 3:13 Elú wáwálé ἄνθρωπος: ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος ἢ ἀληθῆς ἄνθρωπος.

⁷ Dépyégé mbò, Èsòwò achyège enyú nesò né metòó. Ne nesò enínémbo nepwò amu, níní nepye nye nnó matòó ákwénégé enyú ne débéé fò ne èfò né yéndégenó eyi géchyége enyú efwyaale, néndé enyú défyéé matòó ne Kras Jisòs.

⁸ Anmé ba, gégé unò bi menkèlege enyú défyéége amè wye na: Ferege uno bi ulú wáwálé ne ebi bòó ánoge. Ne yéndégenó eyigé Èsòwò aselé nnó gélú gélógéló ne cho, ne eyi gabo alá pò wye. Yéndé genó eyigé bòó ábòó gejeé ne géjí ne mamferege dòó unò bi upyéé muú ábéé ne mabò malómáló. Wáwálé fyége mekpo né unò bina, yéndégenó eyi gélómé dòó ne yéndégenó eyigé bòó áfège.

⁹ Ne pyége unò bi me nleré enyú ne ebi dégií eta wa. Pyége unò bi déwú me ngaré ne ebi dégené me mpyéé. Ne dépyége mbò, Èsòwò muú achyégé nesò né metòó, abéé nye ne enyú.

Pòl atame bòó Jisòs abi alú né Filipi né echyè ewé achyéé jí

¹⁰ Metòó egòó me dòó, ne ntamege Ata nnó yéé elé ebelé mé dòó, enyú déma tée me né echyè ewé enyú détómé me. Yé elé njòó mbò nkaá nnó enyú détée wye me, ne elú lé nnó dégé fò meti mampòó me wó.

¹¹ Njòge mbò, epòfò nnó me nlu gekpo ne nkòó fò nka. Elú lé nnó yéé nwyá genó yéé mpò ne géjí mbeá mé manjwólé chánéné.

¹² Nkaá ndere mbéé gébége mbége amuamu ne nkaá ntó ndere mbéé gébége mbége ne unò gejamé. Mbeá ndere njwòlege chánéné yéndégébé, yé nyé mgbege yé nlu lé mesa, yéé wya unò dòó yéé mpò ne ubi.

¹³ Me nkage nténe yéndégébé mampye yéndé geno né eshyè ewé Kras achyégé me.

¹⁴ Yémbò eló ndere enyú déchómé amu dépoógé me né efwyaale wa.

¹⁵ Ne enyú bòó Kras né Filipi, dékaá mé nnó elé wye enyú ne déchyéé me unò ebi me nkélége gébége débòó mbe déwuú abya melóméló. Tè gébége me nlyáá enyú né gebagé mewaá Masedonia, yéé bòó Jisòs abi chá abi ápoó me ápò ekosé wye enyú.

¹⁶ Néndé yéé gébége mbó nlú né Tessalonika wye né gebagé mewaá Masadonia, mbó mpò ne genó, enyú dépoó me ndandò ne ndò.

¹⁷ Me njòge mbò, epòfò nnó nkélege echyè ewé chá, nkelege lé nnó galógáló ayi enyú dépye agbéé ne ayi enyú dépyéé me nnó Èsòwò akaá.

¹⁸ Nkélege mampye enyú dékaá nnó unò ebi détómé Epafrudytus nnó achwó achyè me, me ngé. Ne újá kraá upwò ndere membò nkélege. Unò bimbò ulú me eké echyè Èsòwò ewé enómé gebé gelógéló. Ulu ntó eké gepége Èsòwò eyigé ásògé né mewe achyégé jí metòó egòó jí.

¹⁹ Ne Èsòwò muú me nóge awya gefwa eyi gepwó amu. Ne gétúgé genó eyigé Kras Jisòs apye eta enyú, Èsòwò achyège nye enyú unò uko ebi dékélege.

²⁰ Déchyéégé enógé mbaá Ntè sé Èsòwò muú alú mfaánebuú tè kwyakwya. Amen.

Kwyakwya matame ami Pòl ne bòó abi alú ne jí átamé bòó Èsòwò né Filipi

²¹ Támege bòó Èsòwò ako ewú gétúgé alú bòó Kras Jisòs. Anmé abi alú fa ne me álóó enyú matame.

²² Bòó Èsòwò ako abi alú ntó wé álóó enyú matame. Cháchá abi alú né dachi Sèsa mfwa Rom alóó enyú matame.

²³ Nnenemmye nnó Ata Jisòs Kras aléré enyú ako galógáló. Amen.

N̄we ayi Pól ásamé mbaá εchomele b̄ó Kras né Kolosiya

Matame

¹ Me Pól muú Εσωω apye nnó mbe ngbá Kras Jis̄s ne nsáme ηwe yina. Nlú fa choncho ne meηme se Tim̄ti.

² Esé détame ηwe yina eta nyú b̄ó Εσωω né melo Kolosiya. Enyú abi delu aηme se abi déchome mmye ne Jis̄s Kras ne dékwolege ji ne metáó ema. Dénenemmye nnó Nte se Εσωω ebw̄ó ne Ata se Jis̄s Kras alere enyú galógáló, ápye enyú debe ne neso.

Pól anenemmye mbaá Εσωω gétúgέ b̄ó Kolosiya

³ Esé deke dénēnemmye yéndégébé gétúgέ nyú, détamege Εσωω Nte Ata sé Jis̄s Kras.

⁴ Esé détamege Εσωω gétúgέ dewuú nnó enyú défyéé metáó ne Kras Jis̄s, ne deb̄ó nto gejeé ne ate b̄ó Εσωω ako.

⁵ Enyú dépyéé mb̄o gétúgέ déneré metáó né unó bi Εσωω ákwye me ábelé eta nyú né mfaánebuú. Genó eyi gepye enyú déneré metáó né unó bimbo élé wáwálé ayi atanege né abya melóméló ayi enyú deb̄ó mbe dewuú.

⁶ Abya melóméló yimb̄o ásanenge ayye yéndé mbaá fa né mme, apye b̄ó ákworege gep̄oge bw̄ó. Ne gejamégé b̄ó áfyéé metáó ne ji, wye ndere abo apye nya ne nyú te gébé eyigé enyú dewuú ji. Ne dékaá wáwálé ndere Εσωω alerege ulóó melu bií mbaá b̄ó ako.

⁷ Elé Epafras ne apye enyú dékaá abya melóméló yina. Esé déb̄ó gejeé ne ji d̄ó. Ji alu nte muú utóó ayi apye utóó d̄ó ne esé chocho. Ji alu maá utóó ayi apye utóó Kras gétúgέ ese ne metáó wuú ema.

⁸ Ji ntó ne agare ese gef̄óó eyigé enyú deb̄ó gejeé ne ate b̄ó Εσωω. Elé Mendoó Ukpea ne epye enyú deb̄ó gejeé eyigémb̄o.

⁹ Getú eyigémb̄o, ne te bií bi ese dewuú abya nyú, dela depwyaá f̄o manenemmye gétúgέ nyú. Ese dénēnemmye degigé Εσωω nnó apye enyú dékaá chanéné genó eyigé ji ashuú mampye mbaá b̄ó bií. Ne nnó achye enyú def̄óó deko etire Mendoó wuú echyege.

¹⁰ Enyú débégé ne def̄óó etire mb̄o, débéé nye ne genwá eyige Ata akélege ne dépye nye yéndégenó eyi geḡóó ji metáó. Ne délerege nye ulóó melú matimati ne dékágé nye depore Εσωω déjye mbe mbe.

¹¹ Dénenemmye ntó nnó Εσωω ase utóó bií uko ebi upw̄óó amu, apye enyú détene ne eshye nnó yéndégenó eyi gepye, enyú dékóge wye metáó kógé déjyege mbe ne nechóhó,

¹² déchyege matame mbaá nte se muú apye enyú dekwane mamb̄o unó ebi nyú, ebi Εσωω akarége mbaá b̄ó bií, ebi ji ákwye abelé né melu ewe gengbo jíí gége nege.

¹³ Ji ne afere esé né uto muú ayi ágbárégé gefwa jíí né melu gemua, ase esé défe né melu gefwagé maá wuú ayi ji ab̄óó gejeé ne ji d̄ó.

¹⁴ Elé gétúgέ maá wuú yina ne ji áwené gemége esé, ewéna eleré nnó ji ajinte gabo se.

Gefogé muú ayi Kras alú ne utóó ebi ji apyéé

¹⁵ Maá wuú yina ne alu muú ayi esé dégéné, ne ji ne alu mekp̄éé Εσωω muú esé dela dégéné f̄ó. Ne wye nkane maá mbe awyaá uto né ulaa gepú, mb̄ontó ne Kras awyaá uto bi upw̄óó unó uko ebi Εσωω ákwyeé

¹⁶ néndé unó uko ɛbi Ɛsɔwɔ akwɔyɛé né mfaánebuú ne fa mme uke ne ji. Yé ɛbe lé ɛbi dégéné ne ɛbi délá dégene, chóncho ne aló yé ɛbelé ákpakpa ne afwa ne yéndé gefógé uto bi úlú. Yéndé genó ɛyigé Ɛsɔwɔ akwɔyɛé geké ne ji ne úlú élé nnó uchyege ji ngɔ.

¹⁷ Gemege nnó yéndégenó gebe, ji alu me. Ne ji ne apyɛ unó uko úlú né malu bwó.

¹⁸ Ji ne alu muú kpaá ɛchomele bɔ́ bii éwé elú menyammye wuú. Ne ji ne aló ula ɛchomele éwéna. Ji ne alú muú mbe mankwilé né negbo, alá máge agboó se. Éwéna ɛpyémbɔ́ nnó ji ne abe menɔ́ mbe né mbaá unó uko,

¹⁹ néndé Ɛsɔwɔ jimɔ́ɔ́ nnó ɛgɔ́ ji nnó Kras abe ne gepɔ́ jii geko,

²⁰ nnó bɔ́ɔ́ ake ne Kras akéré ɛta wuú. Gétúgɛ manoo maá wuú ami machye mme gébégé ji agboó né mfaá gekwa, Ɛsɔwɔ apyɛ nnó yéndé genó ɛyi gelu fa mme ne ɛbi mfaánebuú ube né nesɔ́ ne ji.

²¹ Ne enyú dékaá nnó, mbɛmbɛ enyú ambɔ́ɔ́ debɔ́ defa mbwa ne Ɛsɔwɔ, dela bɔ́ɔ́ mawame bii gétúgɛ ubobo unó bi enyú déferege ne dépyɛ.

²² Yémbɔ́ nana ji aja enyú déchwɔ́ ji mmye gétúgɛ negbo eníné maá wuú agboó ndere mekwaá nnó ji apyɛ enyú détene né mbe ushu wuú ndere bɔ́ɔ́ ukpea, bɔ́ɔ́ abi alá pɔ́ ne deba né mmye, abi Ɛsɔwɔ alá garege fɔ́ nnó ákwe mpa.

²³ Enyú debɔ́ mamfyege wye metɔ́ ne Kras detene ne eshye. Délyage fɔ́ manéré metɔ́ né unó bi enyú déwuú né abya melóméló. Abya melóméló yina ne bɔ́ɔ́ ágáregé né yéndé mbaá fa mme, ne Ɛsɔwɔ ajya me Pɔ́l nnó mbe mingáre abya melóméló yina ntó.

Utoó bi Pɔ́l apyɛé né ɛchomele bɔ́ɔ́ Kras

²⁴ Ne nana metɔ́ ɛgɔ́ me né ɛfwyale ewe ngene gétúgɛ nyú. Me ngene ɛfwyale éwéna né menyammye nnó me nnere mange ɛfwyale éwé bɔ́ɔ́ ɛchomele Jisɔ́s álu mange wye ndere Kras abɔ́ agene gétúgɛ menyammye wuú ayi alu ɛchomele bɔ́ɔ́ bii.

²⁵ Ɛsɔwɔ ajya me nnó mbe muú utoó wuú né ɛchomele bɔ́ɔ́ bii éwéna. Ne utoó ɛbi ji afyɛ me né amu úlú nnó me nnere mampye enyú dekaá meko mejɔ́ wuú chanéné.

²⁶ Abya melóméló yina ne Ɛsɔwɔ ábelé nya bíbí mbaá bɔ́ɔ́ abi nya mbɛmbe ako. Nana apyɛ bɔ́ɔ́ bii akaá ji gbɔ́gɔ́nɔ́.

²⁷ Bɔ́ɔ́ bii bina ne ji ájyaá nnó apyɛ ɛbwɔ́ ákaá nnó genó ɛyige ji ábelé nya bibii mbaá bɔ́ɔ́ bii gelɔ́ kpaá gepwɔ́ amu. Ne genó ɛyigémbɔ́ élé Kras muu ajwɔ́lege ne enyú bɔ́ɔ́ abi alá pɔ́ bɔ́ɔ́ Jus. Éwémbɔ́ ɛtene nnó enyú ntó déneré metɔ́ wáwálé nnó dénye nye gekpékpégé gefwa jii ulua ne Kras.

²⁸ Ndere elúmɔ́, ɛsɛ degarege bɔ́ɔ́ abya Kras. Dekwelege ɛbwɔ́ mbeé ne délerege ɛbwɔ́ abya Kras ne denɔ́ga deko. Depyɛmbɔ́ nnó gébégé yéndémuú ayi áchóme mmye ne Kras atenege né mbe ushu Ɛsɔwɔ, abe ndere muú ayi ábené né depɔ́ré Ɛsɔwɔ.

²⁹ Elé gétúgɛ unó bina ne me mfyɛé eshye wa meko nnó mpye utoó bina, ɛbi ulerege gekpékpége eshye éwé Kras achyege me.

2

¹ Me nkelegé enyú dekaá ndere me mmye ne eshye mampyege utoó gétúgɛ nyú ne bɔ́ɔ́ Ɛsɔwɔ abi alú né Laodisha chóncho ne gejamégé abi me nla nlú dantuú ntó ame ne ɛbwɔ́.

² Me mpye mbɔ́ nnó mfyɛé enyú ako eshye nnó gejeé ɛyigé enyú debɔ́ɔ́ ne ate genywere enyú. Ne nkelege enyú déneré mankaá genó ɛyigé Ɛsɔwɔ ábelé nya

bíbí, nnó enyú débè ne gefáge metáó ewé éla enyigé f́. Ne genó eyigémbó élé Kras Jimbóó.

³ Elé Kras ne apyéé nnó esé debè ne defóó ne denḡa dékágé unó. Unó bina ne uchwáó ne gefwa eyi gepwáó ámu, eyigé Esáwá ábó ábelé nya bíbí.

⁴ Me njóge mbá nnó ékágé enyú delyaá muú f́ akpa géłge mejáó abwólé enyú.

⁵ Kágé nnó yé élé me nla mpá ne enyú ewú mbá, metáó wa élú ne enyú yéndégébé. Ne metáó egáó me ndéré nwuú nnó enyú défyé metáó ne Kras ne nnó decho mmye ne até dégbarege yéndégenó chánéné.

Belege geḡwáge nyú ndere bóó abi áchome mmye ne Kras

⁶ Ne tē mbaá enyú dekame nnó Kras Jisás abe Ata nyu, belege geḡwáge nyú ndere bóó abi áchome mmye ne ji.

⁷ Pérégé wyé uka nyú mme chánéné ndéré déchomé mmye ne Kras, débé éke genáó eyi gefyéé maka ajye tē mme. Gbarege uno ebi álere enyu dékame ne ubi chánéné. Ne tamege wyé Esáwá gétúgé unó uko ebi ji apyéé.

⁸ Sege gebé nnó ékágé muú f́ abó gelge mejáó ne denḡaré akwaá abwólé enyú dekwe eké afwe mbaá unó ebi ebwó alérégé. Unó bi ebwó alérégé utanege f́ mbaá Kras utanege élé mbaá gépógé akwaá ne aló nchye abi ágbarege gefwa fa mme.

⁹ Dékámégé f́ ábwólé enyú néndé élé Kras ne áchwáó ndere mekwaa ne áwyaá gépógé Esáwá geko.

¹⁰ Ne ndéré enyú ntó dechome mmye ne Kras, yé geno f́ eyi gelii enyu né depore Esáwá gepó, nendé Kras ne apwáó unó uko bi ugbarege gefwa ne ebi uwyáá utó né mfaá ne mme.

¹¹ Ndéré enyú dechome mmye né Kras, elu eké nsá ne asáó enyú. Épó f́ nsá ayi akwaá asáó ne amu. Ne nsá yimbá alú nnó Kras afere né menyammye nyu gepoge mekwaa eyi gétene ji apye gabo.

¹² Gébégé áwyaá enyú manaá Esáwá, genó eyi gepyéé gelu nnó, aníú ntó enyú ne Kras. Né gébé eyigé mbántó, Esáwá apye enyú dekwilé né negbo ne Kras gétúgé dekame ne utó Esáwá ebimbó, nnó apyéé Kras akwilé né negbo.

¹³ Mbé mbé enyu debó depyéé gabo gétúgé alá lu dansá enyú nsá áyi átome ne Kras. Ndere elúmbó, enyú debó degbo né depóré Esáwá. Yémbó Esáwá ajinte gabo se meko ne apye ese debó geḡwá choncho ne Kras.

¹⁴ Ati amma mpa né mmú ḡwe ayi alerege nnó esé dekwe mpa, choncho ne mabe ayi atome ne ama mpa yimbó. Achó ji kanḡa ndere áwámé ji né mfaá gekwa.

¹⁵ Né mfaá gekwa eyigémbó, Kras áwá gelúgé aló nchye ako abi ágbárégé gefwa ne abi áwyaá uto. Ne achyéé ebwó mekpó unáó né mbé ushu bóó ako ndere ji apwáó ebwó gébégé ji agboó mfaá gekwa.

¹⁶ Ndere elúmbó, déwúgé f́ mejáó ewé bóó ajógé nnó enyú delu gye gétúgé unó abi enyú denyé ne ebi denyuú. Ne gétúgé delá denyéé f́ ufóó mapaá ayifó ndéré epaá ḡme neke, mfaá meke ne epaá bií uwyua.

¹⁷ Unó nkane bina ulú lé dendoré unó bi uchwáó nyé. Ne toḡgése genó eyigé unó bina ulérégé élé Kras.

¹⁸ Ndere elúmbó, dekámégé f́ ne bóó abi áshyíí wyé nnó muú nyú abó mánshule geme jíí mme ne nnó debó manoge wyé makiénné Esáwá ndéré ebwó ápye. Ebwó ábwólege enyú nnó dépyége unó bina. Agaré nnó Esáwá alere ebwó unó né ame gejya. Yémbó unó bina utanégé ebwó né metáó ne upyéé ebwó ábwége mmye. Né wáwálé alu nnó unó bi ebwó alérégé ulú lé ubyanḡkwá unó.

¹⁹ Ne εβωś áfa mbwa ne Kras muú alu ndere mekpο né mbaá menyammyε. Elé Kras ne apye nnó menyammyε akene chanéné ne ji ne apyeé nnó upo menyammyε uko ucho mbaá ama. Anós mali ne ufere ne ápyeé nnó upo menyammyε uko ucheme mbaá ama nnó menyammyε awene ndere Εσωω aké ébέ.

Ula nnó enyú délú nóge ubyankwò mabe

²⁰ Tε mbaá enyú degboó ne Kras, εwena eléré nnó Εσωω afere enyú né uto aló nchye. Aló nchye apo sé ne utó bi ápyeé enyú dewuú ne εβωś. Ndere elúmbò, ula nnó enyú delu depyeé depò eke bós abi alú bós mme? Ula nnó enyú delu nóge mabe ayi bós áfyεé nnó:

²¹ “Dégbárégé gefógé geno eyigé na. Dényégé eyi ne détagé eyigé na?”

²² Ufós mabe yina alú le mabe akwaá ne unó bi εβωś alérégé. Aji átome le ne unó mme ébi muú apyεge mε ubi ula ubyankwò unó.

²³ Mabe yina ápye eke áfyεé muú defós, néndé álerégé bós nnó ábò gejeé mampyége unó bi uléré nnó εβωś álu bós Εσωω, álerégé bós nnó abwεge fò mmyε. Ápye bós atulege mmyε detu, yémbò mabe yina apó ne uto mangbe muú nnó abógé fò gejeé mampyége gabo.

3

¹ Genwá geke eyigé Εσωω achye enyú gelu wye eké ji apye enyú dekeré né genwá ne Kras. Ndere elúmbò, nεrege matós nyú né mbaá unó bi ulú né mfaánebuú né mbaá ayi Kras ajwòle né εgbe εβωonye Εσωω.

² Belegé wye ufere nyú né depóré mfaánebuú, debélegé fò mbaá depóré mme.

³ Kage nno enyu debò degbo mε ne genwáge nyu gélú né amu Kras muú alu chóncho ne Εσωω.

⁴ Ne gébége Kras muú achyεge enyu genwá eyigé na amage kere meso fa mme, enyú ntó debeé nyε wyεε ne gekpekpege ηgò wuú.

Genwá gekwene ne eyi geke

⁵ Nderé elúmbò, fεrege amu kanjka né yéndégenó eyi gebó getome ne gekwenege genwá eyigé enyú debò dewyaá fa mme. Dekwòlege se depóré manane tametame ne yéndé gepò eyi gegboó mmyε. Déferégé fò gabo mampye, ne débégé fò ne mmwalé né gefwa. Deke depye mbò dechyεge geji enógé ewé debò manchyé Εσωω.

⁶ Elé gétúgé unó bina ne Εσωω achyεge nyε εfwyale mbaá bós abi alá nóge ji.

⁷ Mbò ne genwáge nyu gebò gelu nya gébége enyu depyeé ufós uno bina.

⁸ Yémbò, nana depyεge se ufós unó bina. Desoge se metós ne ate, debálégé se metós, depyεge fò nchye. Déchoge bós mabò. Ne dékámégé fò mejós mebomebo εtanεge enyú né meno.

⁹ Ekágé debyoge gebyò mbaá ate, nendé defere mε gekwenege genwá nyu ne gekwenege gepò eyi debò déwyaá défómé ndere muu áfomege gekwenege nkú.

¹⁰ Ne nana enyú defye gepò geke ndere muu áfyεé nkú meke. Ele gepò eyigé na ne Εσωω muú ákwyeégé geji áchyεge enyu nnó enyu débε eke ji, nnó ápyeé enyú dekaá ji chánéné.

¹¹ Né genwá geke eyigé na, angya apo se né géluágé bós Εσωω. Yé wò olú lé muú jus ye muú ayi ála pò muú jus, ye asò wò nsò ye asò wó, ye olú lé chogéhogé, ye olú mεfwε, ye olú mmyεmmyε jyε, ewémbò epye ye genó wó.

Genó eyi genεá gemε gepwóó elé Kras, ne ji alu né mmu matóó ufóó bóó bina ako.

12 Te mbaá Εσωώ ajyaá enyú nnó debe bóó bíí, enyú delu bóó ukpea ne ji agboó ne enyú dóó. Ndéré elúmbó, bege ne gepó eyi gelérégέ nnó enyú dégene ate meshwε, delóme melu, débwεge fó mmyε, désele deporé nyu peré, ne dekoge metóó né uno bi bóó ápyεé.

13 Debó mambyage ntó depó etire ate anme apyε. Nte menme apyεge genó eyi gesóó enyú metóó, jige ji nte. Enyú debó manjígέ nte gabo ayi ate anme apyε ne enyú, wyε ndere Ata Jisós ajinte gabo awe nyu.

14 Menó genó ayi enyú debóó mampyε, ayi apwóó unó bina uko alu nnó enyú debó gejeé ne ate, néndé gejeé ne gepyε bóó áchóme mmyε ne ate chánéné.

15 Pyεge wyε unó gefóó eyige nesó eniné Kras áchyεge nebeé né muú matóó nyu néndé elé gétúgέ Εσωώ akelégέ nnó enyú debé né nesó, ne ji akuú enyú. Choge mmyε ne ate, debe ndere upó menyammyε uchome né menyammyε ama, nnó detámégέ ji né unó bi ji apyεε.

16 Goge abya Kras abe enyú né matóó gbene. Lérégέ ji mbaá ate ne chyεge ate majyε né denjga deko. Kwage makwa ayi atanegé né bó ηwε Εσωώ ne ayi atomé ne Kras ne ayi Mendoó Ukpea elerege. Kwage áji ne metóó megómegó né mbaa Εσωώ.

17 Ne yéndegenó eyigé enyú dépyεé, ye déjógé lé mejóó, yé depyé lé unó, pyégé ubí ukó gefóó eyi geléregé nnó enyú delu bóó Ata Jisós. Dekε ne ji detámégέ nte se Εσωώ yéndégébé.

Pol achyεge majyε mbaá mala upú bóó Εσωώ

18 Enyú andeé anó wúgέ ne anó nyú yéndégébé, mbó ne andeé abi áfyεé metóó ne Ata ápyεé.

19 Enyú anó, yéndémuú nyu abógé gejeé ne mendée wuu. Ekágé achyεge ji genyane.

20 Enyú baá, wúgέ ne ama ne ante nyú yéndégébé néndé ge genó eyigé gepyεé metóó εgóó Ata mbó.

21 Enyú ante, ekágé depyεge matóó asóge baá nyú, deke depyε mbó defyεé εbwó gebwa mmyε ne apyε se genó gelógeló.

22 Enyú afwε yéndégébé wugé né bóó abi abóó enyú fa mme. Deke depyεé utóó nyú, ekágé dépyεge lé nnó εbwó agéné utóó bi enyú depyé ne áféεge enyú. Pyége utóó nyú metóó ema gétúgέ denógé Ata.

23 Yéndé utóó bi achyεge enyú nnó depyε, pyεge ubi chánéné ne metóó ema, ndere bóó abi apyε lé utóó Ata, épó fó lé mbaá akwaá.

24 Ne kágé nnó Ata achyεge nyε enyú nsa. Ne nsa yimbó elé unó bi ji ákwyεé ábelé mbaá bóó bíí. Ne yende utóó εbi enyu depyεé, depyεé mbó elé mbaa Kras muú abóó enyú.

25 Yéndémuú ayi apyε gabo agene nyε εfwyale ndéré ji apyεε gabo néndé Εσωώ asóó mpa yéndémuú alerégé fó anjya.

4

Majyε ami Pol ama chyεé

1 Enyú bóó abi dewyaá afwε, pyεge galógáló ne εbwó ne unó bi úlú cho. Tége ntó nnó enyú dewyaá muú ayi abóó enyú né mfaánebuú.

2 Débégέ fó ne gepwa manenemmyε mbaá Εσωώ. Ne fyεge amε nyú né mbaá unó bi enyú denenemmyε, chyεge ntó matáme mbaá Εσωώ.

³ Deke denénemmye fyegge ese ntó né mmyemenene nyú, dégigé Eṣṳwṳ nnó apyεé esé degge meti délérégé bṳṳ mekomejṳṳ Kras ayi ji ábelé nya bibíí. Ne élé gátúgέ abya melómélṳ yina ne me nkpeṳe né denṳ.

⁴ Ne gemmye nnó me ngáré mekomejṳṳ yina gefṳṳ eyigé bṳṳ akage ji chanéné ndéré mbṳṳ mangare.

⁵ Bege ne denṳa né gefṳṳ eyigé enyú dekeṳe né gelúagé bṳṳ abi alá fyε metṳṳ ne Jisṳ wṳ. Yéndé meti εwé enyú dégege, déchṳge fṳ gébé mangáré εbwṳ mekomejṳṳ.

⁶ Bege ne denṳa mejṳṳ melómélṳ né meno nnó εbwṳ áké awuú genó eyigé enyú dejṳgέ, matṳṳ ágṳgέ εbwṳ. Deke depyε mbṳ dekage nyε mashuú meko mbaá yéndégenó eyigé εbwṳ agige enyú.

Kwyakwya matame ami Pṳl atamege εbwṳ

⁷ Menṳe se Tikikṳs achwṳge, agárégé nyε enyú genó eyi gepyεé ne me. Eṣé débṳ gejeé ne ji dṳṳ, ne alú nte menṳe ayi apyεé utṳṳ ne esé chóncho ne apyεé utṳṳ Ata ne metṳṳ wuú εma.

⁸ Ula bi me ntṳme ji eta nyú úlú nnó achwṳge, agáré enyú ndéré depṳ dekeṳe wena ne esé nnó afyε enyú εshyε.

⁹ Ebwṳ ne menṳe se Jnesimus muú melṳ nyú ne áchwṳṳ. Eṣé debṳ gejeé ne Jnesimus dṳṳ. Ne ji ntó apyεé utṳṳ Ata chánéné. Ebwṳ áchwṳge agárégé nyε enyú yéndégenó eyi gepyεé ne ese wena.

¹⁰ Aristakṳs nte menṳe se ayi delu fa né denṳ ne me alṳṳ enyú matame. Makṳs ayi alu mbéé Banabas atamege ntó enyu. Ji alu muú ayi me ngáré me enyú nnó mbṳge ji achwṳge sege ji amu apea.

¹¹ Jisṳs ayi akuú ji ntó nnó Justas alṳṳ enyú matame. Né géluágé bṳṳ ako abi ápyε utṳṳ ne me élé bṳṳ bina aléé ne álu bṳṳ Jus. Ebwṳ bina ne ábane me nnó dégárégé abya gefwage Eṣṳwṳ. Ebwṳ ápoṳ me kpaá ápwṳ.

¹² Epafras muú melṳ nyú alṳṳ nto enyú matame. Ji alu maá utṳṳ Kras Jisṳs. Ji anenemmye yéndégébé gétúgέ nyú apwyaá fṳ. Anenemmye nnó Eṣṳwṳ apyε enyú déténe ne εshyε ndére bṳṳ abi ábené né dépṳ etií, ne nnó debe ne gefṳge metṳṳ εwe élá enyige fṳ mankaá genó eyigé Eṣṳwṳ akeléégé nnó enyú depyεge.

¹³ Ne me ngárégé enyú ndere ntesé wuú nnó ji apyεé utṳṳ ne εshyε nnó apóṳ enyú ne bṳṳ Eṣṳwṳ abi álu né Laodisha ne abi Hirapolis.

¹⁴ Menṳe se Lukase mepyye mamee ayi debṳṳ gejeé ne ji dṳṳ, εbwṳ ne Damas átamege enyú.

¹⁵ Tamege aṳṳe se abi alú né melṳ Laodisha. Tamege ntó Nyfa menṳe se ayi mendée choncho ne bṳṳ εchomele Jisṳs abi anywerege né gepu jíí.

¹⁶ Dejṳgέ ṳwe yina dewúgέ, mmyεge mmyε ájṳṳ ntó ji mbaá εchomele bṳṳ Jisṳs abi álu né Laodisha. Ne enyú ntó jṳgέ ṳwe ayi me nsame abi Laodisha.

¹⁷ Gárege Akipus nnó ammyε mmyε anéré utṳṳ ebi Ata achyεé ji nnó apyε.

¹⁸ Membṳṳ Pṳl ne nsame kwyakwya matame amina ne εbwṳ wa. Tege nnó me nlú né gépúgέ denṳ. Nnenemmye nnó Eṣṳwṳ álérégé enyú galṳgálṳ.

N̄WE mbE ayi Pól ásamé mbaá echomele b̄ó Kras né Tessalonika

Matame

¹ Me Pól ne nsame n̄we yina. Silvanos ebw̄ó ne Timōti choncho ne me dél̄ó enyú matame. Me nt̄ome n̄we yina eta nyú b̄ó echomele Jis̄s né melo Tessalonika, enyú abi délu b̄ó Nte sé Ēs̄w̄o ne Ata Jis̄s Kras. Nn̄enemmye nn̄ó Nte sé Ēs̄w̄o ne Ata Jis̄s Kras álérégé enyú galógáló, apye enyú débe né nes̄.

Gef̄ó eyigé b̄ó Tessalonika abi áfyéé met̄ó ne Kras ábele genw̄á gebw̄ó

² Yéndégébé esé deké dén̄enemmye, détamégé Ēs̄w̄o gétúgé enyú ako, ne défyéé enyú né mmyemenene sé.

³ Ndere dén̄enemmye mbaá Ēs̄w̄o Nte se esé ako, détee un̄ó ul̄úúl̄ ebi enyú dépye gétúgé défyéé met̄ó ne ji. Détee ut̄ó ebi enyú dépyé ne eshye gétúgé déb̄ó gejeé ne ji. Détee nt̄ó ndere enyú dékoge met̄ó gétúgé déneré met̄ó ne Ata sé Jis̄s Kras.

⁴ An̄me sé, esé dékaá nn̄ó Ēs̄w̄o ab̄ó gejeé ne enyú, ne ajya enyú nn̄ó débe b̄ó bíí.

⁵ Néndé gébégé esé déchw̄óó ne abya mel̄mél̄ó eta nyú, déchw̄óó f̄ó ne mekomej̄óó jiji w̄ó, déchw̄óó nt̄ó ne eshye ewé Mendoó Ukpea echyege. Ne esé dékaá chan̄éné nn̄ó abya mel̄mél̄ó yimbo alu wáwálé. Enyú dékaá nt̄ó gef̄ógé gep̄ó eyigé esé déwyaá gébégé délu ne enyú, ne délu nya mbo né galógáló nyú.

⁶ Enyú nt̄ó dékw̄ole wye gekagé neke ne sé ne eyigé Ata. Yé élé b̄ó achyéé enyú éfwyale gétúgé abya mel̄mél̄ó, enyú dékame wye ne ji ne nechóch̄ó. Ne élé Mendoó Ukpea ne echyegé enyú nechóch̄ó eniné na.

⁷ Ndere enyú dépyéé mbo, délá b̄óó abi an̄mé ako abi áfyéé met̄ó ne Kras né gebage mewaá Masedonia ne Akaya ab̄óó mankw̄ole gekage nekene bw̄ó.

⁸ Enyú dépyé f̄ó mekomej̄óó Ata asane wye élé né gebage mewaá Masedonia ne Akaya gejigēji w̄ó, yéndé mbaá b̄óó akaá gef̄ógé met̄ó ewé enyú défyéé ne Ēs̄w̄o. Getu eyigémbo esé deb̄óó sé mangaré ebw̄ó genó w̄ó,

⁹ néndé ebw̄ó amb̄óó ágárege gef̄óó eyigé enyú dés̄ele esé gébégé déchw̄óó lo mangaré abya mel̄mél̄ó eta nyú. Agárege nt̄ó ndere enyú délyaa aló uka, dénógé lé Ēs̄w̄o. Nana enyú dénógé Ēs̄w̄o ayi mb̄óó, muú alú mebe.

¹⁰ Agárege nt̄ó ndere enyú dégilé Maá wuú nn̄ó atanegē nyē mfaánebuú achw̄ó fa mme. Maá wuú yimbo élé Jis̄s, muú ji apye akwilé né negboó. Elé Jis̄s ne aferege esé né met̄ó us̄ó ewé Ēs̄w̄o alerege nyē gébégé aké as̄ó mpa.

2

Ut̄ó Pól né Tessalonika

¹ An̄mé sé, enyú amb̄óó dékaá nn̄ó neke eniné esé déchw̄óó eta nyú neno f̄ó mme detu w̄ó.

² Gemégé nn̄ó esé déchw̄óó ewú déb̄ó délu né melo Filipi. Enyú dékaá ndere b̄óó abi éwú áchyéé esé éfwyale ne mashyē ami ebw̄ó áshyēé esé. Yémb̄ó Ēs̄w̄o áfyē esé eshyē nn̄ó déchw̄óó dégarē enyú abya mel̄mél̄ó ayi ji áchyéé, yē élé b̄óó átene ukpene ne esé.

³ Gégé yē nn̄ó genó eyigé esé dégaré enyú gelú wáwálé. Uferé uboubo up̄ó mmu, yē démbw̄ólé nt̄ó dep̄ó mmu.

⁴ Esé dégarage lé genó eyigé Esᵋwᵋ akélege nnó esé dégarégé. Ji achere esé, agé nnó esé dékwane mambé bᵋᵋ abi ji áfyéé ebwᵋ abya melómélᵋ né amu nnó dégarégé. Ne esé démmye fᵋ nnó dépye genó eyi gegᵋᵋ ákwaá metᵋᵋ, dépyeé elé genó eyi gegᵋᵋ Esᵋwᵋ muú áchérege matᵋᵋ se.

⁵ Enyú dékaá cháñéné nnó esé déchwᵋ fᵋ eta nyú ne gelagé mejoᵋ wᵋ, yé ebe elé manje enyú genuá ame nnó désé unó nyú. Esᵋwᵋ alu ntése nnó njᵋgé wáwálé.

⁶ Esé debᵋ démmye fᵋ nnó bᵋᵋ áfége esé. Ye ebe elé enyú, yé bᵋᵋ abi cha esé dékelege fᵋ.

⁷ Esé ndere áñgbá Kras, débᵋ delú cho mangii nnó enyú déchyége esé unó bi dékelege, yembᵋ esé dépye fᵋ mbᵋ wᵋ, delú pere ne enyú, dégbare enyú cháñéné ndere mmabu ágbárege baá bií.

⁸ Gétúgé gejeé eyigé esé débᵋᵋ ne enyú dᵋᵋ, dépye fᵋ nnó enyú dékaá lé abya melómélᵋ Esᵋwᵋ jiji wᵋ, dékpome mmye manchyéé genwá gesé nnó dépoᵋ enyú néndé esé débᵋ gejeé ne enyú dᵋᵋ.

⁹ Anje ba, nferé nnó enyú delú teé utᵋᵋ ebi esé ambᵋᵋ dépyeé désᵋᵋ njújú. Dépye utᵋᵋ utuú ne njᵋmesé nnó ékágé déneré muú fᵋ metuú mmye ndere dégarage enyú abya melómélᵋ ayi Esᵋwᵋ achyéé.

¹⁰ Enyú dege ndere gepᵋgé sé gelu, ne Esᵋwᵋ ntᵋ akaá ndere esé délere gepᵋ gelᵋgélᵋ ne enyú abi défyéé metᵋᵋ ne Kras. Esé debᵋ delú pᵋpᵋ ne cho né mbe ushu Esᵋwᵋ ne dépyeé fᵋ genó eyigé bᵋᵋ ákage shulege esé ndo wᵋ.

¹¹ Ne dékaá ntᵋ nnó unó bi esé dépye nya ne enyú, úlú wye ndere nte apye ne baá bií.

¹² Esé défyéé enyú eshye, dépyeé matᵋᵋ ákwenege enyú né mmu, ne dékpeage enyú nnó débé ne genwá eyigé Esᵋwᵋ akélege. Esᵋwᵋ ne akuú enyú nnó dénye gefwa jii ne nnó débᵋ ntᵋ gekpekepegé njᵋᵋ wuu.

¹³ Ne esé détamege ntᵋ Esᵋwᵋ yéndégébé néndé, gébége enyú déwuú mekomejᵋᵋ Esᵋwᵋ ayi esé dégarage enyú, dese fᵋ ji eké mekomejᵋᵋ ákwaá wᵋ. Désé ji ndere mekomejᵋᵋ Esᵋwᵋ, ne mbᵋ ne ji alu wáwálé. Ne mekomejᵋᵋ yimbo alú pyeé utᵋᵋ né genwáge nyú abi défyéé metᵋᵋ ne Esᵋwᵋ.

¹⁴ Anje esé, me njᵋgé mbᵋ néndé, genó eyi gepye ne enyú, gepye ntᵋ ne machomele bᵋᵋ Esᵋwᵋ abi áfyé metᵋᵋ ne Kras Jisᵋᵋ né gebagé mewaa Judiya. Bᵋᵋ melᵋ nyú ápye enyú dége efwyale wye ndere bᵋᵋ Jus abi alu né gebagé mewaa Judiya ápyeé anje abi álu ewu ágene.

¹⁵ Elé bᵋᵋ Jus ne ápye áwáne Atá Jisᵋᵋ ne bᵋᵋ ekpávé Esᵋwᵋ fᵋ, wye elé bᵋᵋ Jus ne ábuú esé né malu ayi dégarage meko mejoᵋ Esᵋwᵋ wye. Metᵋᵋ esᵋᵋ Esᵋwᵋ ne ebwᵋ. Ne ebwᵋ álu bᵋᵋ mawáme mbaá bᵋᵋ ako.

¹⁶ Ammye mangbege esé nnó ékágé dégaré bᵋᵋ abi alá pᵋ bᵋᵋ Jus mekomejᵋᵋ Esᵋwᵋ ayi ákage pye Esᵋwᵋ áferé ebwᵋ né efwyale gabo. Ndere ápyeé mbᵋ, ágbége gabo bwᵋ mfaá gabo kpaá te akwᵋnegé ndere Esᵋwᵋ akélege nnó akwane. Ne nana metᵋᵋ esᵋᵋ Esᵋwᵋ. Ela gachyéé achyéé ebwᵋ efwyale.

Pᵋl akélege ma manje gé anje né Tessalonika

¹⁷ Anje esé, bᵋᵋ ábu esé délyaa enyú meshwemeshwe. Ne yé elé bᵋᵋ ápyeé esé délyaa enyú né mboᵋ gébé, delú teé wye enyú yéndégébé. Ne te ndere esé débᵋᵋ gejeé ne enyú dᵋᵋ, demmye ne eshye nnó déchwᵋ détu mashu ne atc.

¹⁸ Wáwálé esé débᵋ delu ma manchwᵋ tuú mashu ne enyú. Me mbᵋᵋ Pᵋl mmua me ndᵋndᵋ ne ndᵋ manchwᵋ yémbᵋ danchamelᵋ agbe esé meti.

¹⁹ Esé debᵋ delu ma manchwᵋ tuú mashu ne enyú néndé elé enyú ne esé déneré metᵋᵋ cháñéné nnó défyé metᵋᵋ ne Jisᵋᵋ cháñéné. Enyú ne dépyeé nnó esé debé ne nechóchᵋ. Ne né bií ebi Jisᵋᵋ Kras akerege meso fa mme, enyú

ne depye nye esé débée ne gempøge né mbe ushu Ata Jisòs nnó depye utòs se chànéné.

²⁰ Elu wáwálé nnó enyú ne depyee nnó esé débø ñgø ne nnó debe ne nechóchó.

3

¹ Ne ndere esé dékelege nnó déma détuú mashu ne enyú, dégége nnó dékagé ko sé metòs ndere delá depòs ne enyú, défere nnó elú galógáló nnó esé ne Sílas dékpe delá né melò Atens,

² déts menjme sé Timòti eta nyú. Ji apye utòs Èsòwò choncho ne esé ne apóge esé mangare abya melóméló Kras. Esé déts ji nnó achwó afye enyú eshye, ápyé metòs ewé enyú défyéé ne Kras ébéne,

³ nnó ékágé muú nyú fò abò gepwa né metòs gétúgé gefógé efwyale ewé bòs ápye enyú dégene. Enyú ambòs dékaá me nnó mbø ne Èsòwò akelege nnó epye ne bòs bíí.

⁴ Ye gébége esé délu ne enyú, débø me mbe dégere enyú nnó esé ako dégene nye efwyale. Ne wymbò ntó ne epyéé, enyú ambòs dékaá chànéné.

⁵ Getúgé me nla nkage ko sé metòs ne ntòme Timòti nnó achwó ape mbògé enyú delú défyéé wye metòs ne Kras waá défyéé fò. Me mpyembò gétúgé nnó mbò efò nnó ndò fò danchameló muú achwòs bòs ne mmuameno, apye enyú délyaá mamfyé metòs ne Jisòs. Ne nnó ndò fò utòs ebi depye eta nyú uno mme detu.

⁶ Ne nana ayi Timòti atane eta nyú achwòs, achwó esé ne abya melóméló nnó enyú delú défyéé wye metòs ne Kras ne débòs wye gejeé ne ate. Agare ntó esé ndere esé delú enyú metòs chí chí chí ne nnó enyú débø gejeé dòs mangé esé wye ndere esé ntó débòs gejeé mangé enyú.

⁷ Anjme sé, gétú eyigémbò, yé élé bòs ápye esé déwuú ubalé dégene efwyale, matòs ákwene esé mmu néndé enyú delú défyéé wye metòs ne Kras.

⁸ Ne nana amba apwya esé mmu ndere enyú détene ne eshye défyéé metòs ne Ata.

⁹ Esé dékage yé ndere détamege Èsòwò né mmyemenene gétúgé genó eyi ji apye né genwáge nyú, ne nechóchó eniné esé déwyaá né mbe ushu Nte sé Èsòwò.

¹⁰ Esé dénemmye mbaá Èsòwò ne matòs sé ako, utuú ne ñwòmese nnó ji ápye esé dema detuú mashu ne ate, nnó délere enyú unò bí enyú débòs mankaá, ebi upyéé nnó metòs ewé enyú défyéé ne Kras ebene chànéné.

¹¹ Dénemmye nnó Nte esé Èsòwò jimboòs ne Ata sé Jisòs apye esé degé meti déchwò detuú mashu ne enyú.

¹² Dénemmye nnó Ata apye gejeé eyigé enyú débòs ne ate choncho ne bòs ako geja eké eyigé esé débòs ne enyú.

¹³ Déké depyee mbò, Ata apyee matòs nyú ábénege, apye enyú débéeé fò gyee né meti fò, ne apye enyú débéeé bòs ukpea gébége détenege né mbe ushu Nte sé Èsòwò né bíí bí Kras ákerege meso fa mme ne bòs ukpea bíí ako.

4

Bege ne gepø eyi gepye metòs egòs Èsòwò

¹ Anjme sé, genó eyigé fò, eyigé esé dékelege mangaré enyú gelú nnó, esé délere me enyú gefòs eyigé enyú débòs mambéle genwáge nyú nnó metòs egogé Èsòwò. Wymbò ntó ne enyú depye me. Ne nana esé dékpane enyú geká né mabò Ata Jisòs ne dékpeage enyú nnó depyeege wymbò déjyegé mbembe.

² Enyú dékaá unó bi esé dégare enyú nnó dépyege. Ne elé Ata Jisós ne achyéé esé uto nnó dégare enyú nnó dépyege mbó.

³ Genó eyigé Esowó akélege gelú nnó enyú debe bóó ukpea défere amu né manane tamtame.

⁴ Yéndemuú nyú akaá ndere ágbárege menyamye wuu né deporé ubele, apyegé mbó abéé muú ukpea ne abóó enógé. *

⁵ Débégé f́ bóó abi ashyage ubele eké bóó mme abi alá kágé Esowó.

⁶ Né mechó ewéna, ékágé muú f́ apye nte gabo yé nnó anye ji upwóó né meti f́ chacha. Esé dégaré me enyú mechó ewéna, ne dekwele enyú mbeé nnó Ata achyége nye efwyale mbaá bóó abi ápye unó bina uko.

⁷ Esowó akuú f́ esé nnó depyegé ukwenkwe unó wó, akuú lé esé nnó débéé bóó ukpea.

⁸ Ndere elúmbó, muú ayi abyaá majye ami esé déchyéé mbó na, abyaá f́ lé ákwaá wó, abyaá lé Esowó muú achyéé enyú Mendoó Ukpea wuu.

⁹ Né mechó gejeé mambó ne ate, nge sé ula bi démage sa dégaré enyú wó, Esowó alere me enyú ambóó ndere débóó magbóge ne ate.

¹⁰ Ne wáwálé enyú débóó me gejeé ne ate anme ako né gebage mewaa Masedonia. Ndere elúmbó, anme sé, esé dékpeage enyú nnó débóóge wye gejeé ne ate déjyége mbembe.

¹¹ Ne dékpeage ntó enyú nnó démmye mambele genwáge nyú gefóó eyi dela débóó f́ efwyale ne muú f́, défyége f́ meno né deporé bóó abi chacha, ne enyú ambóó pyegé utoó ebi upógé enyú wye ndere esé dégaré me enyú.

¹² Déké dépyemba, bóó abi alá áfyéé metóó ne Esowó wó, áchyége enyú enógé ne dégilé f́ muú f́ nnó achyége enyú unó bi ulíí enyú.

Genó eyi gepye nye gemenge nnó Ata akerege fa mme

¹³ Anme sé, esé dékelege nnó enyú dékaá wáwálé genó eyi gepye nye ne bóó abi ágbóó, nnó ékágé enyú déla meshwemeshwe eké bóó abi alá áneré f́ metóó nnó ágboge Esowó apyee nye ebwó ákwilé né negbo wó.

¹⁴ Te mbaá esé dékamé nnó Jisós agbo ne akwilé né negbo, dékamé ntó nnó Esowó apye nye bóó abi áfyéé metóó ne Jisós ne ale gbo ákere né genwá ne ji.

¹⁵ Genó eyigé Ata Jisós jimboó agaré, geji ne esé ntó dégarege enyú nana, nnó né bíí bi ji ake ashulege fa mme, esé abi débéé abe kpaá te bíí ebi mbó, débóó f́ mbe detuu ne ji ne bóó abi áfyéé metóó ne ji ne ale gbo.

¹⁶ Ata jimboó atanenge nye né mfaánebuú ashulege fa mme, akuú nye bóó ne meko metometo, bóó áwuú nye ntó meko mfwa makiénné Esowó ne meko mbá Esowó. Bóó abi áfyéé metóó ne Kras ne ale gbo ne abóó nye mbe akwilé né negbo.

¹⁷ Esowó apye nye ebwó ako choncho ne esé abi délu mbó abe nana detuu ne ate né mbaá ayi geko gelu, nnó débáné Ata ne débéé ne ji te kwyakwya.

¹⁸ Ndere elúmbó, fyége ate metóó né depó etiré esé déjójge mbó na.

5

Kpomege mmye dégilé bíí ebi Ata áchwóó

¹ Anme sé, nge sé ula bi esé désame dégare enyú gébé eyigé unó bina upyee nye wó.

² Esé déjójge mbó néndé, enyú ambóó dékaá chanéné nnó bíí bi Ata Jisós amage chwóó, uchwó nye mbelepo wye ndere ménjó achwóó ne utuu.

* 4:4 Elú wáwálé nnó: Bó nwe abifó ása nnó “ágbárege mendée wuu.”

³ Bɔɔ aké ájógé nye nnó, “Yéndégenó gelú chánéné, ne yé efwyale fɔ epó,” gébé eyigémbɔ ne depɔ déchɔge nye ebwɔ wye ndere nebyeé nelɔɔ mendée. Ne yé muú ayi ákágé bo apó.

⁴ Yémbɔ aɲme sé, enyú depɔ fɔ né mmu gemua, getú eyigémbɔ bíí bimbo uchwɔɔ fɔ enyú mbelepo ndere ménjó.

⁵ Enyú ako delú bɔɔ abi álu né genjɔ ápye unó bíí gɔɔɔ. Esé bɔɔ Esɔwɔ, depɔ fɔ bɔɔ abi álu né mmu gemua ápye unó eké bɔɔ abi utuú ugilé ebwɔ.

⁶ Ndere elúmbɔ, ékágé esé débelege gejya eké bɔɔ abi alá teé fɔ nnó Jisɔs amage kere nye fa mme. Debe peé, dégilé bíí bi Jisɔs akerege ne dégbarege mmye sé.

⁷ Elé ne utuú ne bɔɔ abelege gejya ne elé ne utuú ntó ne bɔɔ anyuú mmɔɔ mámpyene ebwɔ.

⁸ Yémbɔ esé delu bɔɔ abi álu né gegbɔɔ. Debɔ mamgbárege mmye sé. Défyegé wye metɔɔ ne Jisɔs, ne debɔge wye gejeé ne ate aɲme. Ewéna ebéé nye nkane genó eyi gekwerege nnó ékágé genó gepye esé wye ndere gekúge ummye gekwerege muú bee né ewɔme. Ne dénérégé wye metɔɔ ne Jisɔs nnó aferege nye esé né efwyale gabo, ewéna ekwerege nye ntó esé ndere éla ummye ewé muú bee akwerege né mekpo.

⁹ Esɔwɔ ajyaa fɔ esé nnó dege efwyale ewé ji alárege nye bɔɔ wó. Ajyaa lé esé nnó ji afere esé né efwyale gabo gétúgé genó eyigé Ata sé Jisɔs Kras apyeeé.

¹⁰ Jisɔs agbo gétúgé esé. Ji apyembɔ nnó yé esé debe abe, yé dégbɔ, bíí bi ji achwɔgé esé debe né ji te kwyakwya.

¹¹ Ndere elúmbɔ, fyege ate metɔɔ, depogé ate nnó défyé metɔɔ ne Jisɔs wye ndere enyú dépye me.

Kwyakwya majye ami Pɔl achyeeé

¹² Aɲmé sé, dékpeage enyú nnó défège bɔɔ abi apye utɔɔ Ata Jisɔs chánéné né geluage nyú. Ebwɔ ne álu bɔɔ kpakpa nyú, ne ebwɔ ne áchyege enyú majye.

¹³ Chyege ebwɔ enógé dɔɔ, ne bɔgé ntó gejeé ne ebwɔ gétúgé utɔɔ bi ebwɔ apyeeé. Bége neso ne ate.

¹⁴ Aɲmé se, dékpeage enyú nnó, dékpeage bɔɔ abi alá kelege mampye utɔɔ nnó apyege matɔɔ, fyege abi afɔɔ efɔ metɔɔ, póge abi alá pó ne eshye, ne bege pere ne yéndemuú.

¹⁵ Ségé gébé nnó ékágé nte fɔ ashuú nte gabo, lerege ulɔɔ melu ne ate choncho ne bɔɔ ako.

¹⁶ Bége ne nechóchó yéndégébé.

¹⁷ Nege wye mmye nnene.

¹⁸ Tamege wye Esɔwɔ né yéndégenó eyi gepye enyú. Gege genó eyigé Esɔwɔ akélege nnó enyú abi dechome mmye ne Kras Jisɔs dépyembɔ.

¹⁹ Ékágé dépye Mendoó Ukpea élyaa mampye utɔɔ bíí né geluage nyú.

²⁰ Débyage fɔ mekojejɔɔ ayi atane mbaá Esɔwɔ.

²¹ Yémbɔ cherege yéndégenó chánéné mbɔgé nnó gelú genó gelógéló, kamege ne geji.

²² Ne yéndégenó eyi gela gelɔme dékamege fɔ ne geji chacha.

Pɔl anemmye nnó abelé genwáge bwɔ pópó

²³ Nnénemmye nnó Esɔwɔ jimbo muú áchyége neso, ápye enyú débé bɔɔ ukpea ne nnó ápye enyú débele genwáge nyú geko pópó gefɔɔ eyigé muú alá ákage shulé enyú ndo kpaá te bíí bi Ata sé Jisɔs Kras akerege meso fa mme.

²⁴ Esɔwɔ muú akuú enyú anyéngémenó nnó apyeeé genó apye geji. Ndere elúmbɔ, ji apye nye nnó enyú débé bɔɔ ukpea.

²⁵ Aɲmé sé, nege ntó mmye mbaá Esɔwɔ gétúgé esé.

²⁶ Tamege atε aημε ako ne gejeé ndere bós Esωω.

²⁷ Nkpeage enyú né mabω Ata Jisωs nnó dékú ηwe yina aημε ako awu.

²⁸ Nnεnemyε nnó Ata sé Jisωs Kras álérégέ enyú galógáló.

NWE ayi agbee nwe epea, eyi Pol ásamé mbaá echomele bɔ́ Kras né Tessalonika

Matame

¹ Me Pol ne nsamé nwe yina. Silvanos ebwó ne Timoti choncho ne me delɔ́ enyú matame. Me ntɔme nwe yina eta nyú echomele bɔ́ Esɔwɔ né melo Tessalonika, enyú abi delu bɔ́ Nte sé Esɔwɔ né Ata Jisɔs Kras.

² Esé dénɛnemmye nnó Nte sé Esɔwɔ ebwó ne Ata Jisɔs Kras álerege enyú galógáló ne apye enyú débe ne nesɔ.

Gefɔ́ eyigé Kras asɔ́ nye mpa gébége akerege fa mme

³ Anme sé, esé débɔ mantamege Esɔwɔ yéndégébé gétúgέ enyú. Elú cho mampyege mbɔ, néndé enyú défyéé wye metɔ́ ne Kras déjye mbembe ne débɔ́ wye ntó gejeé ne ate déjye mbembe.

⁴ Getú eyigémbɔ, esé déjógé né gempógé, dégerege machomele bɔ́ Esɔwɔ ndere enyú dékogé metɔ́, né efwyale ewé bɔ́ áchyegé enyú ápyeé enyú déwuú ubale ne défyéé wye metɔ́ ne Kras.

⁵ Ndere enyú défyéé wye metɔ́ ne Kras mbɔ, elerege gbɔgɔnɔ nnó Esɔwɔ asɔ́ nye mpa yéndemuú chánéné. Ji apye nye enyú dékwane mambé bɔ́ abi dékpe ne né gefwa jíí. Elé gétúgέ gefwa eyina ne enyú dégene efwyale.

⁶ Esɔwɔ asɔ́ mpa wuú chánéné. Ndere elúmbɔ, ji ashuge nye amu achye efwyale mbaá bɔ́ abi áchyegé enyú efwyale.

⁷ Ji apye nye mmye ekwene enyú abi bɔ́ áchyegé mbɔ enyú efwyale ne apye ntó mmye ekwene esé. Ji apye nye unó bina gébége Ata Jisɔs atanegé mfaánebuú achwage ne ukpekpe makiénné jíí né mmu manɔme mewé ewé elúle,

⁸ manchyéé efwyale mbaá bɔ́ abi alá kage Esɔwɔ. Ebwó ne ashyaá manwú ne abya melóméló Ata se Jisɔs.

⁹ Ebwó ágene nye efwyale ewé áchɔ́ genwáge bwɔ te kwyakwya, ábéé fɔ́ né melu ewé ebwó ágene nɔ́ wuú ayi uto bíí ulerege.

¹⁰ Unó bina upye nye né bíí bi Ata Jisɔs achwógé mansé nɔ́ mbaá bɔ́ ukpea bíí. Ne bɔ́ abi áfyéé metɔ́ ne ji mano aláá ebwɔ mekpɔ fuú. Enyú ntó débéé nye né geluage bɔ́ bina néndé enyú dékamé ne mekomejɔ́ ayi esé dégere enyú.

¹¹ Gege ula bi yéndégébé esé dénɛnemmye gétúgέ nyú mbɔ. Dénɛnemmye nnó Esɔwɔ sé apye enyú débele genwáge nyú chánéné ndere bɔ́ abi áwyaá gefógé genwá eyigé ji akuú enyú nnó débe ne geji. Dénene ntó mmye nnó, ji apɔ́ enyú né uto bíí dépye unó ulóló ebi enyú dékalege mampye uko, ne nnó dénéré utɔ́ bi débɔ́ mampye gétúgέ défyéé metɔ́ ne Jisɔs.

¹² Ndere elúmbɔ, bɔ́ áfegé Ata Jisɔs gétúgέ gefɔ́ genó eyigé enyú débele genwáge nyú ne eyigé ji apyéé eta nyú. Ne afegé nye enyú gétúgέ déchome mmye ne jí né galógáló ayi Nte sé Esɔwɔ ne Ata Jisɔs Kras alerege.

¹ Aημε sé, esé dékεlege mangaré enyú genó eyi gepye nye gemεge nnó Ata Jisós Kras akerege nye fa mme, ne ndere Esówa anywerege nye esé détuú ne ji. Né mechó ewéna, esé dékpeage enyú nnó

² Ékágé dékwe tametame, ne ékágé matáó ányígé enyú né mmu gétúgé genó eyi bóó ájoge. Bóó abifó ájógé nnó bíí ebi Ata Jisós akerege meso fa mme uchwá me. Abifó ájógé áké élé Mendoó Esówa ne epye agaré nnó bíí ebi Ata akerege meso uchwá. Abifó áké esé desá né mmu ηwe ne átome.

³ Ékágé muú fó abwólé enyú né meti fó. Gemεge nnó Ata Jisós akere meso, gébé gebéé nye eyigé gejamégé bóó átoó nye mekpo ne Esówa dáó. Gébé eyigémbó gekwonege muú nchye fó alerege nye mmye. Ji muú Esówa abóó manéré ne ji.

⁴ Ji atenege nye ukóló ne Esówa ne yéndégenó eyigé bóó anógé ne ásele nnó élé bó Esówa bwó. Asele nye gemε jíí nnó aηea gemε apwá ebwó ako. Ne aηye jwole nye né echa upé Esówa ájógé áké jimboó ne alu Esówa.

⁵ Enyú détéé fó nnó gébégé me nlú ne enyú, mbó ngaré me enyú unó bina?

⁶ Enyú dékáá genó eyi gegbéé muú nchye yimbo nnó achwágé fó nana. Ji abó manchwá lé né gébé eyigé Esówa akelege nnó ji achwá.

⁷ Ne utó bi upye bóó alá belegé sé mabe Esówa uló me mampye utóó bibíí. Ne muú fó agbéé utó ebimbo ne agbéé nye wyé ubi mbo kpáá te Esówa aferege ji né meti.

⁸ Esówa aferege muú yimbo né meti ne muú nchye yimbo aléré gemε jíí. Ne gébégé Ata Jisós achwágé awane nye muú nchye yimbo ne gejulé eyi getanege ji né meno. Ne anerege nye ji kanka ne genjbo eyi gegenege gébégé ji áké achwáó.

⁹ Muú nchye yina ayi achwáó, danchomeló achyεge nye ji utó ebií ji apye ukpekre ufelekpa mambwolege bóó, ne gejamégé unó bi upye nye bóó alá mano mekpo fuú.

¹⁰ Asele nye yéndé gefógé mejóó dembwólé abwólé bóó abi ánóme nye mme detu. Ebwó bina ánóme nye mme detú gétúgé áshyá mambó gejeé ne wáwálé ayi mekomejóó Esówa agaré nnó apye ebwó atané né efwyale gabo.

¹¹ Gétú eyigémbó, Esówa apye ebwó ákwe tametame ákamé ne genó eyi gelu gebyó.

¹² Nderé elúmbó, yéndémuú ayi alá kamé ne wáwálé ayi mekomejóó Esówa agarege wó, gétúgé gabo ágóó ji mampye, Esówa ajoge nye nnó akwe mpa, abo mange efwyale.

Esówa aiyad enyú nnó dfere enyú né efwyale

¹³ Aηmé sé, esé debo mantamege Esówa yéndégébé gétúgé enyú bóó Ata ábóó gejeé ne enyú, néndé Esówa aηa mé enyú te ula ulóó nnó apye enyú detane né efwyale gabo. Enyú detane né efwyale ewéna ndere Mendoó Ukpea epyéé nnó enyú debé bóó ukpea Esówa ne ndere dékamé ne wáwálé ayi mekomejóó Esówa agarege.

¹⁴ Esówa akuú enyú nnó ji apye enyú détane né efwyale gébégé enyú dékamé ne abya melóméló ayi esé dégare enyú. Ji akuú enyú nnó ji achyéé enyú gefoge enógé ewé Ata sé Jisós Kras abóó.

¹⁵ Nderé elúmbó, aηme sé, tenege chánéné, dékwolege unó bi esé délere enyú yé ebi dégare gébégé dégarege mekomejóó Esówa, ne ebi désame enyú né bó ηwe.

¹⁶ Ata sé Jisós Kras ne Nte sé Esówa alere esé galógáló. Abó gejeé ne esé, áfyéé esé metáó ewé ela ebyéé, apye esé dénegege metáó chánéné né unó uko ebi Esówa anyémeno nnó achyεge ne Jisós Kras.

17 Nnɛnemmye nnó ji áfyéé enyú metáá, apye enyú debo eshye dépyege ne déjógé elé unó bi ulú cho yéndégébé.

3

Negemmye gétúgé esé

1 Añme esé, genó eyigé fɔ eyigé me nkelege mangaré enyú gelu nnó, enyú déɛnemmye gétúgé esé. Negemmye nnó mekomejóó Ata asane wáwá akpe né yéndé mbaá ne nnó bóó ase ji ne enógé wye ndere akpene nya eta nyú.

2 Nege ntó mmye nnó Esɔwɔ akamege fɔ esé dékpe né amu bóó ube ne bóó nchye. Néndé bóó ako fɔ wó ákamé ne mekomejóó Ata wó.

3 Yémbɔ esé dékage líí mmye ne Ata. Ndere elúmbɔ, ji apye nye enyú débene né depóré Esɔwɔ ne ábame nye enyú nnó ékágé muú nchye yímbɔ apye enyú dekre né gabo.

4 Esé dékaá chanéné nnó Ata apoóge enyú dépyeé unó bi esé délere enyú, ne nnó enyú déjye nye wye mbe mampyege ubi.

5 Nnɛnemmye nnó Ata apye enyú dékaá chánéné gejeé eyigé Esɔwɔ abóó ne enyú ne nnó apye ntó enyú dékaá gefoge metáá mekoge ewé Kras alere nya gébége agene efwyale.

Debo mampyege utáá débégé fɔó ámbwá

6 Añme sé, né uto bi Ata sé Jisɔs Kras achye esé, dékpeage enyú nnó defa mbwa ne yéndé menme ayi alá kelege mampye utáá, ebwó abi alá pyeé fɔ unó ndere esé dégate enyú nnó dépyege.

7 Néndé enyú ámbáá dékaá me nnó debo mankwalege gekage nekene sé. Esé déwe nya fɔ amu déjwólé gébége delu ne nyú wó.

8 Yé me nyéé muú fɔ ayi dényéé dela dechyege ñka wɔ apó. Esé dépye utáá ne eshye utuú ne ñwɔmese nnó ékágé esé déneré muú nyú fɔ metuú ndere dégatege abya melóméló.

9 Esé dépye nya mbɔ, épó fɔ nnó esé dépɔ fɔ ne uto makpea enyú nnó déchyege esé unó bi dékelege. Esé dépye nya mbɔ nnó délere enyú gepɔ eyigé débáá mankwalegé.

10 Yé gébége esé delu ne enyú, dégatege enyú nnó, “Muú ashyage mampye utáá, ékágé afere nnó muú fɔ achyege nye ji menyéé.”

11 Esé déjógé mbɔ unó bina elé gétúgé déwuú nnó bóó fɔ alú né geluage nyú abi alu ámbwá. Akelege fɔ mampye utáá, ákene afyéé elé meno né depóré bó.

12 Né uto bi Ata Jisɔs Kras achyege esé, dégatege ne dékpeage ufáá bóó bina nnó akwóré gepɔ, ase gébé ápyege matáá nnó agene ñka eyi ebwó áname menyé.

13 Ne enyú añme sé, ékágé muú nyú fɔ abe ne gepwa mampyege genó eyi gelu cho.

14 Ne mbógé muú fɔ ashyage mankwalege majyéé mi esé déchye mbɔ enyú né ñwe yina, fyege ji ame mmye defa mbwa ne ji. Dépyegé mbɔ akpane nye mekpɔ unó.

15 Yémbɔ ékágé dése ji ndere muú mawáme, chyege lé ji majye ndere nte menme ayi áfyé nto metáá ne Kras.

Kwyakwya mejáá

16 Nnɛnemmye nnó Ata se Jisɔs Kras muú apye bóó abeé né nesɔ, jimbáá apye enyú debé né nesɔ yéndégébé, né mati mako. Ata abe ne enyú ako.

17 Membáá Pól ne nsame ñwe yina ne amu ya. Ge na ne me nnerege mansa bó ñwe ba, nnó mpye bóó akaá nnó me ne nsame.

¹⁸ Nnennemye nnó Ata sé Jisṓs Kras áléregé enyú ako galógáló.

NWE mbε ayi Pɔl ásamé mbaá Timoti

¹ Me Pɔl ne nsame ηwe yina. Me nlú ηgbá Kras Jisɔs. Eɔwɔ Menchyé genwá sé ne Kras Jisɔs muú esé déneré metɔɔ ne ji nnó achyεge esé yéndégenó ne ájɔ nnó me mbε ηgbá.

² Ntɔme ηwe yina eta wyeé Timoti. Wɔ ɔlú eké maá wa wáwálé gétúgέ esé ne wɔ défyéé metɔɔ né depɔré Jisɔs. Nnεnemye nnó Nte sé Eɔwɔ ne Ata Kras Jisɔs alerege wɔ galógáló, agene wɔ meshwe, ne apye nesɔ ne bwɔ ne bε ne wɔ.

Sεge gébé ne ánlere gebyɔ

³ Nkane mbɔ nkpea nya wɔ gébégé njeé Masedonia, jwɔle né meló Efesɔs, nnó ɔgbεge bɔɔ bi alerege mbɔ unó bi úlú cha, ebi ula upó fɔ ndere ebi enyú débɔɔ mbε déwuú eta Eɔwɔ.

⁴ Gare ebwɔ nnó áchɔge sé gébé mankúgέ mabɔ ukwene ante, ájame ubi né bɔ abya abi átome ne ebwɔ. Gefɔgé bɔ abya bina abi alá kwyagé, achwɔ élé ne mbeé manyεge ne álerégé fɔ bɔɔ unó bi bɔɔ ákamé ne ubi, ebi Eɔwɔ akelege.

⁵ Menɔ genó ayi me ngarege wɔ né mechɔ ewéna alú nnó, wɔ ɔgare lé ebwɔ nnó abɔgé gejeé ne ate. Gejeé eyigé na getanege né metɔɔ ewe elu pópó, ewé ekaá nnó epyéé muú fɔ gabo wɔ, ne ekame wáwálé ne unó Eɔwɔ.

⁶ Bɔɔ abifɔ ályaa mampyεge mbɔ, alá jɔɔ lé unó bi ula upó ne nsa.

⁷ Ebwɔ akelege mambε ánlere mabe Eɔwɔ yémbɔ ákage yé unó bi ebwɔ amboɔ álerεge, ne yé ebelé unó bi ebwɔ áferé nnó ákaá dɔɔ ákagé yé ubi.

⁸ Esé dekaá nnó ebé elo yémbɔ élé gébégé dégbaregέ ewu chánéné ne elómé.

⁹ Kaá nnó mabé yina apɔ fɔ mbaá bɔɔ bi alá kwené mabe, alu lé mbaá bɔɔ bi ákwene áji, átoó mekpɔ, abi alá nógé fɔ Eɔwɔ ne abi ápyéé gabo, abi alá selé depɔré Eɔwɔ eké genó, ájógé gabo ne Eɔwɔ, abi áwáné ama ne ante bwɔ, abi utɔɔ bwɔ úlú lé manwáné bɔɔ.

¹⁰ Abi ánane manané tametame, ande abi ánané ate. Abi ákεne gesege mmye bɔ, abi ábyɔge gebyɔ ne yé abi átenege ntεse gebyɔ ne abi apye yéndégenó cha eyi gela gekene ne unó bi esé dégaré enyú.

¹¹ Unó bina ne úlú unó bi úlú né mmu abya melóméló ayi Eɔwɔ muú apwɔɔ amu áfyéé me né amu nnó ngarege.

Pɔl atame Eɔwɔ gétúgέ ágene ji meshwe

¹² Ntamege Ata sé Kras Jisɔs muú achyε me utó nnó mpye utɔɔ bina. Gétúgέ ji agené nnó akage nere metɔɔ ne me ne afyéé me utɔɔ bina né amu nnó mpye.

¹³ Ye élé mbεmbe njógé mejɔɔ mebomebo ne ji, nchyεge bɔɔ bií efwyale, mma nlu muú neɲa, yémbɔ ji age wye me meshwe gétúgέ mpye nya unó bina né mmu ukenkene. Né gébé eyigémbɔ nlá nlú danƙame ne ji.

¹⁴ Yémbɔ Ata alere me ulɔɔ melu bi gejamégejamé, apye me nfyé metɔɔ ne ji, ne mbɔ gejeé ne bɔɔ gétúgέ nchome mmye ne ji.

¹⁵ Kras Jisɔs áchwɔ fa mme nnó áwéné gemége bɔɔ abi ápyéé gabo. Mechɔ ewéna elú wáwálé ne yéndémuú abɔ manere metɔɔ wyeé. Ne né geluage bɔɔ abi ápye gabo, me mbɔ mpwɔ amu.

¹⁶ Yémbɔ getú yina ne Eɔwɔ agene me meshwe, manlere me nkane Jisɔs Kras akoge metɔɔ wuú yé ebe élé né bɔɔ abi ápyéé gabo ayi apwɔɔ amu. Nkelege manjɔ nnó né meti ewéna ne yéndémuú afyεgé metɔɔ ne Jisɔs akage bɔ genwá eyi gélagé byé.

¹⁷ Déchye ηγω ne matame mbaá Εσωω muú alu mfwa τε kwyakwya ne kwyakwya. Jí agboó fṣ, ágene fṣ ji ne ame, ji mbií ne alu Εσωω, Amen.

Utṓó bi Timōti abṓó mampye

¹⁸ Maá wa Timōti, genó eyigé me nkelege mangaré wṓ nnó ṓpye, geke meko ama ne mejṓó ewé nya bṓó ekpave Εσωω ajṓó atome ne wṓ. Se mekomejṓó yina ṓmmyege ummye ulṓúlṓ mangame depṓré Εσωω etiré esé defye metṓó wye.

¹⁹ Ne gbare metṓó wye ewé ṓfyε ne Εσωω chancha, ṓpyege genó eyigé wṓ ṓkaá nnó gelú chṓ. Bṓó bifṓ alya mampyege genó eyigé ákaá nnó gelú chṓ, gétu eyigémbṓ depṓré Εσωω etiré ebwṓ áfyεé metṓó wyeé déno nnyi.

²⁰ Né geluage bṓó bimbṓ Aleksanda ebwṓ ne Hemenṓs álu bṓó abi me fyε ebwṓ né amu danchṓmelṓ nnó ebwṓ ákaá nnó elṓme fṣ manchṓgé mabṓ Εσωω.

2

Majye ndere bṓó Εσωω abṓó manenémmye

¹ Menṓ genó ayi me mkpeage enyú nnó dépyege alu nnó, enyú dénenemmye mbaá Εσωω gétúgé bṓó ako, dékpane ji geka nnó agene ebwṓ meshwe. Nege ji mmye nnó achyege ebwṓ unṓó bi ebwṓ ákelege, ne chyεge ji matame né unṓó bi ji apyeé mbaá bṓó ako.

² Negémmye ntṓ mbaá Εσωω gétúgé afwa ne ákpakpa melṓó abi áwyaá uto né amu bwṓ nnó ápye esé débε né genwá eyi gelú pere, débε nesṓ ne atε. Débégé ne genwá eyi na délerege nnó dénógé Εσωω ne nnó déwyaá gepṓ galṓgálṓ ne bṓó ako.

³ Enyú déké dépyembṓ elṓ ne metṓó egṓó Εσωω Menchyé genwá sé.

⁴ Ji akelege nnó áwené gemége yéndémuú, ákaá wáwálé ayi alu né abya melṓmélṓ.

⁵ Wáwálé yimbṓ alu nnó, Εσωω alu ama ne muú alu ama ayi áchóme akwaá ushu ne Εσωω. Muú yimbṓ elé Kras Jisṓs.

⁶ Ji achye geme jíí nnó áwené gemége yéndémuú. Ne Jisṓs apyembṓó né gébé eyigé Εσωω ákwyεé me ábelé manlere nnó Εσωω akelege nnó yéndémuú abṓó genwá.

⁷ Getú eyigé na ne Εσωω atṓme me nnó mbε ηgbá Jisṓs ne ménlere mbaá bṓó abi alá pṓ bṓó Jus. Njṓgé mbṓ mbyṓgé fṓ gebyṓ. Ji atṓ me nnó ngarege bṓó nkane áfyεé metṓó ne Εσωω ne nnó ákaá wáwálé ayi atome ne ji.

Majye mbaá andée ne ande né echomele bṓó Kras

⁸ Nkelege nnó yéndé mbaá ande anemmye. Ebwṓ abṓ mambε ne metṓó mmu pṓpṓ, ábwégé amu mfaá ánenémmye mbaá Εσωω ewé alá ápṓ ne metṓó usṓó, ne ányégé fṓ mbeé.

⁹ Ne nkelege nnó andée áfyεge unṓó bi ukwanegε né ebwṓ kwanegε, ebi upyεé ebwṓ ábéé ne énogé. Epṓfṓ mamfyεge densṓ né manjwe bwṓ dṓó, ye ebele mamfyεge mboṓ unṓó eyi egenege ne bṓ ηkpaganere ne mandée ayi ajame ηka dṓó.

¹⁰ ábé lé ne gepṓ gelṓgélṓ. Gé mbṓ ne andée abi áké ánógé Εσωω abṓó mampyεgé.

¹¹ Andée ágígé mekomejṓó Εσωω nyame ne áwúgé ne ande abi álerege ebwṓ.

¹² Nkele fṓ nnó andée álerege mekomejṓó Εσωω yé nnó áwyaá uto ápwo ánde wṓ. Abé nyame áwuúge genó eyigé ande álerege.

¹³ Mbṓ ne ebṓó mambε nénde, Εσωω abṓ mbε akwyε Adam ne ale kwyε Ife.

¹⁴ Ne danchōmelō abō abwólé nyá fō lé Adam wó, abwólé elé Ife ne Ife apye gabo.

¹⁵ Yémbō Ešōwō abame nye mendée gébégé nebyéé kpaá te aferege ji né efwyale mbógé aké áfyéé wyéé metóó ne Ešōwō, agboó ne ate bō, apyéé unō ne metóó mmu pópó, ne mbógé abege ne gepō eyi gekwane ne ji kwanege. Melō ηwe ewéna ékágé tene ntó nnó: *

3

Gepō eyigé muú kpaá né gepugé Ešōwō abe ne geji

¹ Ajóó wáwálé aké, “Mboge muú akelege mambé muú kpaá né echomele bōó Ešōwō, ebyennó akelege melu utóó melóméló.”

² Muú kpaá né echomele bōó Ešōwō abō mambé ne gepō eyigé muú álá shúlégé ji ndo, abo mambé muú ayi ábané lé mendée ama, muú ayi asele depō tí pere, muú yi awya defóó, enógé, muú yi ánenémane, ne akáge leré bōó deporé Ešōwō.

³ Abó fō mambé menyuú mmóó, abéé fō ntó muú efwyale, abo mambé pere né geηwá jíí, abéé fō muú yi agboó ne mawáme, abéé fō muú yi agboó ne ηka.

⁴ Abó mambé muú yi ágbárege ula gepú bíí chacha, muú ayi akage gbare baá bíí chanchá nnó áwugé ji ne áchyége ji enógé.

⁵ Mbógé muú álá káge gbare ulá gepú bíí chancha, apyembō nnó ne agbare echomele bōó Ešōwō?

⁶ Abe fō ntó muú yi afyéé metóó gakegake ne Ešōwō. Abegé mbō, akáge be ne nepa, Ešōwō afyé ji né efwyale wyé ndere afyé dánchezmelō né efwyale gétúgé nepa.

⁷ Abó mambé muú ayi yéndémuú anógé. Mbógé mbō fō wó akagé kwe né metaá dánchezmelō, akpa mekpō genóó.

Gepógé bōó abi apoógé né echomele Ešōwō

⁸ Bōó abi apoógé né echomele Ešōwō ntó abó mambé bōó abi ájoge mejóó nenome nemaá, áwyaá gepō gelógéló, ányuú fō mmóó dōdō. Abegé fō bōó bi ábóó gejeé ne ηka.

⁹ Abó mambé bōó bi ágbárege deporé Jisōs chánéné etiré mbembe bōó álá akagé, ne nana Ešōwō apyé esé dékaá ne défyéé metóó wyéé ne dékwólegé déti ne metóó ewé ékaá nnó dépyéé genó eyi gelú cho.

¹⁰ Gemége nnó áse ebwó nnó ábé bōó abi apoógé né gepúge Ešōwō, abó mamua ebwó, ágege nnó ákwane mampye utóó bimbō ne áse ebwó.

¹¹ Andée abi ápye gefóge utóó bina ntó, abó mambé andée ne gepō gelógéló, ábé andée bi álá achóó fō bōó mabō, andée abi ágbaregé menyammye bwó chánéné, abi álá bwegemmye, ándée abi muú akagé nere metóó ne ebwó né yéndé meti.

¹² Muú ayi apoge né echomele Ešōwō abó mamba le mendée ama, abo mangbaré baá bíí, ne ula gepú bi chánéné.

¹³ Bōó abi apoógé chánéné né echomele bōó Jisōs abóó enógé ne akagé jóó mejóó tágétágé gétúgé deporé etiré detome ne Kras Jisōs.

Gekpekpegé genó eyi apyé esé dékad

¹⁴ Mbele mbō uméé manchwó ngé wó mboó ndo yi. Yémbō nsame mbō ηwe yina eta wyéé,

* 2:15 Elú wáwálé nnó: Bōó abifo aké, elé mendée ábyéne nebyéé ne Ešōwō awenege nye gemé jii.

¹⁵ nnó nla chwó wáwá wó, wó òkaá nkane bós abós mampyege né ula gepúgέ Εσωω. Ελέ gepú eyigé na ne gelú εχomele bós Εσωω muú álu mebe. Εwú ntó ne elú gekwa ne nebame ení negbaré wáwáλέ Εσωω meko.

¹⁶ Εlú mme gbógónó nnó unó bi Εσωω apye esé dékaá ne dékwølege ulú gekpekpegé genó.

Kras achwó fa mme nkane mekwaá,
Mendoó Ukpea eléré nnó ji ápye gabo wó.
Makiénné Εσωω ntó ágé ji.

Bós ágaré mekomejós wuú fa mme.

Gejamegé bós áfyéé matós ne ji.

Εσωω ase ji afé mfaá né melu ngo.

4

Sege gébé ne anlere gebyo

¹ Nana, Mendoó Εσωω egarege gbogono nnó meso gébé bós bifo ályage nye deporé abya melóméló. Akwølege nye lé mandoó gebyo ne unó bi aló nchye álerege.

² Bós abifo áselé nye unó bina álereregé eké εbwó ágarage unó bi ulú wáwáλέ, yémbó εbwó ambós ákaá nnó elé gebyo. Ndere εbwó ápyεmbó, matós bwó ákwe kéndé, ákágé sé genó eyi gelú gyéé ne eyi gelú chó.

³ Εbwó agarege nnó bós ábagé fó neba, ne nnó ányége fó ufós menyéé εbifo εbi Εσωω akwyéé nnó bós áchyεge ji matame ányégé ndere ákamé ne ji ne ákage wáwáλέ ayi atome ne ji.

⁴ Yéndé genó eyigé Εσωω akwyéé gela, muú ashyage fó genó mbógé aké áselé geji achyεge matame mbaá Εσωω.

⁵ Néndé mekomejós Εσωω ne mmyemenene ápyé geji gela pópó.

Be mad utós melóméló mbaá Kras

⁶ Ne mbógé agaregé áhme unó bina, abéé nye maá utós melóméló mbaá Kras Jisós ne abós nsa né deporé Jisós etiré delu mmu abya melóméló ayi alere wó ókwølegé.

⁷ Ofyεgέ fó mekpó mandoge ukenkene abya abi ála pogé fó bós ákwølege Εσωω. Pye menyammye wye awúgέ ne mampyege unó bi Εσωω akelege.

⁸ Muú aké apyéé menyammye wuú abenege nnó apyεge metu εlome, yémbó muú aké apye menyammye wuú abenege né mampye genó eyigé Εσωω akelege, εlome epwós nénde abéé ne nsa né geηwá eyigé nana ne eyi gechwó meso gébé.

⁹ Genó eyigé njós mbó gelú wáwáλέ ne yéndémuú anere metós wyeé.

¹⁰ Ge ula bi esé démmye dépye utós ne eshye mbó. Esé déneré metós ne Εσωω muú álu mebe. Ji ne alu Menchyé geηwá mbaá esé ako, chacha bós abi ákamé ne ji.

¹¹ Gé unó bi abós manlere na ne fyε eshye nnó ápyεge ubi.

¹² Ekágé apye genó eyigé bós áselé wó fuú né dembane tyε, leré lé gepo gelógéló mbaá bós ako abi áfyéé metós ne Εσωω, né mejós wye, né geηwá jyε, né gejeé eyigé abós ne bós, né metós ewé ofyεé ne Εσωω, ne né metós wye ewé elú pópó.

¹³ Chyéé gébé jyéé ókúgέ mekomejós Εσωω né εchomele bós Εσωω, ofyεge bós eshye ne alere εbwó mekomejós kraá te me nchwós.

¹⁴ Ekamegé ofé mekpo né ehye ewé wó ówyaá. Εσωω achyéé wó ehye ewémbó gébégέ ekwó bós kpakpa εchomele Εσωω ánerε wó amu mmye. Εσωω apyéé εbwó ágaré ehye ewé Εσωω achyε wó.

15 Chye geme jye opyegé unó bina yéndégébé nnó bɔɔ ágene nkane utɔɔ bye uwene.

16 Sé gébé ne genwá jye ne unó bi wɔ ɔlerege. Pyege wye unó bina nénde ɔke opye mbɔ ɔwenege nye geme jye ne eyigé bɔɔ bií áwuú wɔ.

5

Majyéé ndere ɔgbaregé ákwi andée

1 Ɔjógé fɔ mejɔɔ metometo ne mekoó mende, chyegé lé ji majye ndere nte wye. Chyegé njye usa majyéé ndere aɲmo bye.

2 Chyegé akoó andée majyéé ndere amma bye, chyegé ntó ansɔ andée majyéé ndere aɲmo bye abi andée, pyegé mbɔ né ebwɔ ne metɔɔ wye mmu pópó.

3 Chyegé enoge mbaá andée bi alu ákwi andée wáwálé.

4 Yémbɔ mbógé mekwi mendée awyaá baá, yele upyáne, genóge mbe eyigé ebwɔ abɔɔ mangi gelú nnó, abɔ apóogé mala upú bwɔ ndere bɔɔ echomele Éɔwɔ ábɔɔ mampye ne áshuge ntó ulɔɔ melu ebi ama bwɔ ne ante ábɔ ápye. Aké apyembɔ, metɔɔ ntó egɔɔ Éɔwɔ.

5 Ne mendée ayi alu mekwi mendée wáwálé, elé ayi alá pɔ fɔ ne muú ayi apógé ji, aneregé metɔɔ wuu ne Éɔwɔ ne anenemmye mbaá Éɔwɔ utuu ne ɲwamese nnó Éɔwɔ apóó ji.

6 Ne mekwí mendée ayi achyegé geme jí manyegé genwáge mme, agbo me ye elé álú mebe.

7 Gárege aɲme unó bina, nnó ékágé muú fɔ agé meti ewé ashulé ebwɔ ndo.

8 Ne muú ála pele aɲme bií, ushuú chacha ula gepú bií jimbo ebye nnó ashya makwólé depɔré Jisɔs etiré défyé metɔɔ wyeé ne abɔ apwɔ muú yi alá fyé metɔɔ ne Éɔwɔ wɔ.

9 Mekwí mendée akwonege usaá aɲme uléé ne ɔgbéé mabɔ mií né geluage akwi abi echomele Éɔwɔ epoge ebwɔ. Ne abɔ mambé mendée ayi abɔ ábané elé menɔ ama.

10 Ɔbɔ mange nnó alu mendée ayi bɔɔ afege galógáló yi ji apye, aweé baá chancha, anene aɲkéé, ashwonege uka bɔɔ Éɔwɔ, apóogé bɔɔ abi ágene efwyale, achyéé geme ji mampyegé galógáló né yende meti.

11 Ɔfyegé fɔ akwi andée abi alu ambane né geluage abi abɔ mampóó ebwɔ nénde gejeé eyigé ebwɔ áwyaá né ubele gekulege né metɔɔ bwɔ, getogé gepwógé metɔɔ ewé ebwɔ áwyaá makwólé meti Kras, ákelege nnó ama ábá áno bicha.

12 Ndere ápyembɔ, áchɔ mashu ne Kras gétúgé alá bele menomenyéé ewe ebwɔ ánye ne ji wɔ.

13 Né egbe ewé fɔ ala ambwa, ákene upú upú. Ewé ekpe chɔɔ elu nnó, ábéé fɔ lé ámbwá abiabi, ájógé ntó bɔɔ mesomeso, ama áfyéé mano né depɔré bɔ, ájógé depɔ etiré déla déta ebwɔ wɔ.

14 Ndere elúmbɔ, majyéé ma malu nnó, áso andée abi álú akwi ama ábá anɔ, ábyé baá, ápele upú bwɔ, nnó ékágé áchye muú mawame se meti áchɔógé esé mabɔ.

15 Nénde ákwi andée abifɔ ano me mewaá, ákwólé danchɔmeló.

16 Ne yénde mendée ayi ákamé ne Jisɔs, abege mekwi mendée ula gepú bií abɔ mampógé ji nnó metuú ewémbɔ ebegé sé ewé echomele bɔɔ Éɔwɔ nnó egéné meti mampógé lé akwí abi alá pɔ ne bɔɔ abi apóogé ebwɔ.

Gefɔ eyigé ɔgbarege ákpakpa né echomele Éɔwɔ

17 Ne ákpakpa abi ápye utɔɔ Éɔwɔ chancha, ábɔ manchye ebwɔ gekpekppege enógé, ushuú chacha abi áfyéé eshye mangarege ne manlerege mekomejɔɔ Éɔwɔ.

18 Nēnde asa né mekomejōs Esōwō aké, “Ōwegé fō meno mpō nnó ányége fō menyé gébégé aké apye utōó ne ji mando erise.” Asa ntó nnó, “Muú ayi apye utōó abo mansé nsa utōó bií.”

19 Ekáge ōwuú ndó yi bōó ashulege muú kpaá echomele Esōwō, ekosé nnó bō ntesé ábége apea ye áléé abi ágarege nnó ji alu gye.

20 Bōó aké ápye wye gabo shulege ebwó ndo gbōhōnō né echomele bōó Esōwō nnó bōó abifo ábógé efóó.

21 Esōwō, ne Kras Jisōs choncho ne makiénné ayi Esōwō ajyaá álú bō ntesé ba, ndere me ngarege wō ne metōó wa meko nnó wō obele majye mi ne nchyéé mbo wō na. Oké apyéé genó mbaá bōó òlerégé fō angya, se nnó bōó ako álú wye janja.

22 Ōwege mmye manere muú amu mekpo manje ji nnó abe muú utōó né echomele Esōwō, òkpégé fō mbwa ne gabo yi bōó bicha ápyeé. Bele genwá jye pópó.

23 Gétúgé uné ebi ummye wō yéndégébé, òmage nyú se le manaá mamimamí. Selé ntó ekeke mmōó anyúgé, apyege mbo òmyeé sé yéndégébé.

24 Gabo yi bōó bifō apyéé alu wáwá mange ne alerege nnó ebwó ákpene nye né unōó mpa, yémbō ayi bōó bifō ágenene nye gébé geji.

25 Wyembō ntó ne elú né galógáló ayi bōó apye. Galógáló ayi bōó apye alu wáwá mange, yémbō, yé ebe élé ayi alá ágené fō kōkoge, akágé la fō bibií.

6

Majyéé mbaá áfwe

1 Bōó ako abi alu áfwe ábōó mange nnó áchyege enógé gbene mbaá bōó abi ábōó ebwó. Garé ebwó ápyeé wyembō nnó ékágé muú fō achōó mabō Esōwō yé élé unó bi ese délerege.

2 Afwé abi bōó bi ábōó ebwó, áfyéé metōó ne Kras, ékágé ábyágé bōó abi ábōó ebwó, élé ebwó ako álú baá Esōwō. Ebwó ábōó mampye lé utōó bwó chancha ápwō ndere abo ápye mbembe néndé bōó abi ágené nsa né utōó bi ebwó apyéé, élé bōó Esōwō abi ebwó afwé ábōó gejeé ne ebwó. Lere ebwó unó bina, ófyége ebwó eshye nnó ápyege ubi.

Majyéé mi matome ne anleré gebyō ne mmwólé ŋka

3 Ne muú aké alerege unó bi cha ebi ulá kwane ne mekomejōs Ata sé Jisōs Kras, ayi álú wáwálé ne ulá ukene ntó ne unó bi áleré esé ndere dékwōlege meti Esōwō,

4 alu muú ayi mmu agbeé ji ne nepa, ne akáge ye genó ne afye lé mekpo manyége mbeé né ukeke uchu ebi ulú né ŋwe Esōwō. Unó bina ne upyéé bōó aké ábōó unó matōó ásoó abifo, ábōó mawáme, áchōó bōó mabō,

5 ne mbeé ayi ála byeé. Elé bōó abi uferé ebwó ula pó sé mmu cho ne akágé sé ntó genó eyi gelú wáwálé ne áfere nnó meti Esōwō elú lé mampye ebwó abo gefwa. Ekágé ogya ye mbaá yi ufōó bōó bina ulú.

6 Elú wáwálé nnó mankwólé Esōwō achwōó ne nsa, mbōgé unó bi déwyaá ukwane esé metōó.

7 Nēnde, ye genó eyigé ese déchwō ne geji né mme yina gepó, ne elú ntó wáwálé nnó ye genó eyigé dékpane fa mme déjye ne geji gepó.

8 Ndere elúmbō, mbōgé débēge ne mandeé ne genó eyigé dénye unó bina úkwáné ne ese.

9 Bōó bi ákelege mambe ne gefwa ákpene né mmuameno, ákwene né mmu metaá gejamégé unjekenége uno ne usōó depō tire defyéé ebwó né mmu éfwyale ewe echōó genwáge ebwó.

¹⁰ Nénde gejegé ñka ne gepye bós ápye yéndé gefógé gabo. Bós bifó ályaa mankwólé depóré Jisós etiré esé défyé metós wye gétúgé ákelege mambó gejamégé ñka. Nderé ápyéé mbó áwáne gemége bwó ne gejame mesome ewé kpaá.

Genó eyige Pól akselege nnó Timōti akad

¹¹ Ne wó, muú Esowó, boó unó bina, mmyege mampyege genó eyigé gelú cho, nógé wye lé ji, fyége metós ne ji, bógé gejeé ne bós, kóoge metós, selé depó pere.

¹² Myeumye ulólú ndere muú ayi áfyéé metós ne Kras, nneré metós mambó genwá eyi gélagé byé. Elé gétúgé genwá eyigé na né Esowó ákuú wó, otene né mbe ushu gejamégé bó ntese agaré nya gbòññó nnó ofye metós ne Kras.

¹³ Me ngarege wó unó bina uko né mbe ushu Esowó muú achyege genwá mbaá yéndé genó ne né mbe ushu Ata se Kras Jisós muú atene né mbe ushu Póntyós Palet agaré wáwálé ayi atome ne jimbo.

¹⁴ Me ngarege wó nnó òbó mampyege unó bina uko, oké apyéé mbó muú fó áshúlégé wó ndo. Ne pyége wyembó kpáte Ata sé Jisós Kras amagé chwó.

¹⁵ Kras achwós nye wye né gébé eyi gekwané Esowó metós. Ji Esowó mbií ne abós bós ako. Ji alu mfwa bó afwa ne Ata yi bó áta,

¹⁶ Ji mbií ne ála gboó ne ajwólege né mmu gengbó eyigé yé muú álá kágé jyé kwókwólé wye. Yé muú alu danje ji ne yé muú akágé ge ji. Enógé ne uto ube ebií te kwyakwa. Amen.

¹⁷ Garé bós abi awya gefwa fa mme yina nnó ékágé ebwó ábwéagé mmye. Garé ebwó nnó ékágé áneré matós bwó né gefwa genó eyigé déla dékagé mbógé gebéé te kwyakwa, áneré lé metós ne Esowó muú achyege esé yéndégenó detú nnó dényége ne nechóhó.

¹⁸ Gare ebwó nnó, ápyege galógáló, nnó utós ulólú ne ube gefwage bwó, ánenege amu áchyege echye, ápógé ate bós.

¹⁹ Aké ápyembó, ánywérege gefwáge bwó, ne ákwyéagé mbó elé nebómé nelónéló né genwá bwó eyi gechwós meso gébé. Ge mbó ne abós mampye nnó abós genwá eyi gélu genwá wáwálé.

²⁰ Timōti gbare unó bi Esowó afye wó né amu chancha, okpegé né mejóó ewé ela epó ne nsá. Onyége fó mbeé ne bós gétúgé depó etiré bós áké délu denja ewé délá dépó.

²¹ Bós abifó áferé nnó áwyaá gefógé denja etiré na, gétúgé eyigémbó áno mewaa, ákwólegé sé depóré abya melóméló etiré ebwó áfyéé metós wye. Nnenemmye nnó Esowó alere wó galógáló.

Νῶε **ayi agbeé** ηῶε **εpea εyi** Πολ **ásamé mbaá** **Timōti**

¹ Me Πολ muú Εσωῶ ajavaá nnó mbe ηgbá Kras Jisós ndere ji akεlege, ngárégé depó eti détome ne γεῆwá εyi gélagé byé εyi ji anyéméno nnó achyεge bóó ndere áchome mmyε ne Kras Jisós.

² Nsamé ηῶε yina mbaá Timōti, maá yi mbóó gejeé ne ji dáó. Nnenemmye nnó, galógáló, meshwε, ne nesó eni nétánege mbaá Nte se Εσωῶ, ne Ata se Kras Jisós né bé ne wó.

Πολ afyéé Timōti εshye

³ Timōti me ntamégé Εσωῶ muú me mpyε utóó bií ne metóó wa mmu pópó ndere ante ba ábó ápyéé, mentée wó γεndégébé né mmyεmenene.

⁴ Ndere nteé manse jyε gébégé delyagé atée, mmwólé εpyε me utuú ne ηwómésé, mángé wó nnó metóó wa εgbéé ne nechóchó.

⁵ Me nlu nteé nkane afyéé metóó wyε meko ne Jisós, wyε nkane Lois mma wyε ayi muú kpaá ne Yunis mma ayi ábyené wó abó apyéé nya. Ne nana menkaá wáwálé nnó wó ówya ntó gefóge metóó wembo.

⁶ Gétú εyina ne ngarege wó nnó ónyaá εchyε εwe Εσωῶ achyε wó gébégé menere nya wó εbwó mekpo, élúli eké mewε.

⁷ Nénde Εσωῶ achyε fó εsé mendóó wuú nnó εpyε εsé defóge εfóó wó, achyε le εsé mendóó wuú nnó εchyεge εsé uto εpyε εsé debóge gejeé ne bóó ne mágbárege menyammyε.

⁸ Ne ékágé mmyε εgboge wó gébégé óke ógarege bóó depóré Ata. Ékágé mmyε εgboge wó gétúgé me yi nkpeñe denóó getu jú. Yémbó kame mangε εwye éfwyale gétúgé abya melóméló ndere Εσωῶ achyεge wó uto.

⁹ Εσωῶ aferé sé né éfwyale gabo ne akuú εsé nnó débε bóó bií. Εpófó gétúgé utóó ulóuló εbi ese dépyε, εle gétúgé ji abó aferε me te nya mampyε ndere ji akεlege né ulóó melu bií εbi ukεne ne Kras Jisós.

¹⁰ Ne nana apyε ese dékaá ulóó melu bií ndere Menchyé γεῆwá sé Kras Jisós achwó. Kras awá uto negbo. Ne alere ese meti γεῆwá εyi gélagé byé ne abya melóméló wuú.

¹¹ Gétúgé abya melóméló yina, Εσωῶ ajya me nnó mbe ηgbá, muú ayi agarege, ne menlere abya melóméló wuú.

¹² Gétú εyigémbó, ne me ngene mbó éfwyale. Yémbó mmyé égbóó fó me nénde me nkaá muú yi mfyéé metóó wa ne ji. Ne nkaá nnó akáge gbare unó bi ji afyε né amu ya kpaá té bií bimbó ukwonege.

¹³ Kwólege majye malómáló ami me nchyε mbó wó cháncha. Óké ópyεmbó fyé gé wyε metóó ne Jisós, bóge gejeé ne bóó wyε ndere ese bi déchome mmyε ne Kras Jisós dépyéé.

¹⁴ Bélege wáwálé yina ayi Εσωῶ afyε wó né amu chacha. Ji afyε wó wáwálé yina né amu né uto Mendóó Ukpea εwe éjwólege ese mmyε.

¹⁵ Kaá ntó nnó aηme bi átane né gebage mewaa Ésya ako chóncho ne Figélas ébwó ne Ηεμογενεs ábó me.

¹⁶ Nnenemmye nnó mejé Εσωῶ εβε ne ula gepú Óñesiforus, nénde afyéé me εshye metóó γεndégébé, mmyε εgbo fó ji nnó me nlu né gepúge denóó.

¹⁷ Gébége ji akwóne né melo Rom akele me ne éfofoge kpaá te agene me.

¹⁸ Nnenemmye nnó Εσωῶ alere ji galógáló bií unóó mpa. Ne wó mbóó ókaá me nkane ji apóó me né melo Éfesós.

2

Timōti menkwólé melómél mbaá Kras

¹ Timōti maá wa, bée ne eshye ewé etanege né galógaló ayi Kras Jisós muú alerege ne ese abi déchome mmye ne ji.

² Unó bi áwuú me nlere né mbe ushu gejamégé bós, lere ntó ubi mbaá bós bíí muú akage néré metós ne ébwó.

³ Ndere muú bee melómél mbaá Kras Jisós abo makpome mmye mange efwyale ewe bós abi áfyé matós ne Jisós ágene.

⁴ Muú bee ayi apyéé utós bíí ne metós wuú mmu ema nnó metós ego muú kpaa ayi asele ji utós, aferege amu né depó etiré bós melo ápyéé.

⁵ Wyembó ntó ne menlome gatele ne ate bós ala aselé nsá mboge alá lome ndere mabe gatele mako akélege wó.

⁶ Ele mampye makós ayi áfyé eshye mampye utós né mekós wuú ne akwane mambé muú yi anyé mbwe yi mbe.

⁷ Fere unó bi menjós mbó, ne Ata apoge nye wó akaá ubi uko.

⁸ Jjige fó nte nnó Jisós Kras akwilé nya né negbo. Jjige fó nte nnó ji alu mpyáne mfwa Devid ndere elu mmu abya melómelo ayi me ngare. *

⁹ Abya melómél ayi me ngarege ne ngene efwyale. Áwéle me ne bo mkpokove eke me kwene ebe, yémbó muú ákagé we fó mekomejós Esówo ne bo mkpokove.

¹⁰ Ne me nkame mange efwyale we, gétúgé bós abi Esówo ajya, nnó ébwó ntó átáné né efwyale gabo gétúgé áchomé mmye ne Kras Jisós abo ntó ngó ayi alá byéé.

¹¹ Mejós wena elu wáwálé ewé ejós nnó:

“Mboge esé dégbo ne ji,
debeé nye ntó né genwá déjwale ne ji.

¹² Mbogé esé dekoge metós gétúgé efwyale ewé dégene,
déjwalege nye ntó né geluoge enoge ne ji.

Mbogé esé déshyage nnó dékage fó ji,
ji ntó ashya nye nnó ákagé fó esé.

¹³ Mbogé esé delá dépye fó unó sé wáwálé,
ji apyéé wyéé unó bi wáwálé
gétúgé nnó ji akage kworé fó abe muú ayi ji alá pó.”

Muú utós ayi Esówo ágboó ne ji

¹⁴ Tegé ébwó unó bina, akwele ébwó mbeé né mbe ushu Esówo nnó ékagé ébwó anyege mbeé né ucho mejós. Gefogé mbeé yina ayi alá póge ye né meti fó, atyaá bós lé makpo abi áwuú ji.

¹⁵ Mmye lé mangi mekomejós Esówo nnó abe ne mabo malómáló né mbe ushu wuú, nkane muú utós ayi mmye ela gboó ji. Ji alerege mekomejós Esówo ayi átome ne unó bi úlú wáwálé ne alerege ubi chancha.

¹⁶ Jfyege fó mmye ne bós abi ajógé depó tire dela tanege fó né mekomejós Esówo, nénde dépye bós ajye wye mbe mampyege unó bi Esówo alá akélege.

¹⁷ Unó bi ébwó alerege úlú eke etukwe gepa eyi genyé muú menyammye geláge gboó. Né geluage bós bina Hemenos ébwó ne Filetos alu wye.

¹⁸ Ébwó ályaa meti ewe alerege wáwálé, ála leré le nnó Esówo apye me bós ákwilé né negbo. Nkane ápyembó, áfyé gepwa mbaá bós bifó abi ábó áfyéé me metós ne Esówo.

* **2:8** Elú wáwálé nnó: Dékage nnó Jisós alu mpyáne Devid ewena eléré nnó ji alu Muú yi Esówo akweré ji alá gefwa, ayi Esówo anyémemo nnó achwós.

¹⁹ Yémbō, mekomejōō Ἐσωω atene wáwálé eke nebōme gepú eníne átene né etarave ye genó gekáge nyige ji. Asa wye aké, “Ata akaá bōō bi álu abi.” Asa ntó wye aké, “Yéndémuú yi aké alu muú Ata abō manlyaa gabo mampyege.”

²⁰ Yéndé gepú eyigé mfwa, uchwere menyé ubé wye, ebi ákwyé ne gul ne seleba ubéé wye, mamba, uku, ne bō asele ntó abé wye. Ebifo ulú ebi uwya enoge, alá nyé menyéé wye tametame ne ebifo ulú ebi ula pó ne enoge, anyé menyé wye gébé geko.

²¹ Wye mbō ne yéndémuú ayi alyaa gé gabo nnó abé pópó né mbé ushu Ἐσωω, abéé. Alu nkane uchwere menyé ebi uwya enoge. Abelege gemé jii nnó akpome menyammye wuu nnó mbōō gepú asele ji ápyege utōō ulú wyeé.

²² Né getu eyina, bō olyaá gepō gebogebo eyi njéusa ne asō abifo áwyaá. Fye lé mekpō wye mampye genó eyi gelú cho. Fye metōō wye ne Ἐσωω. Bō gejeé ne até anjme. Bē ne nesō nkane okene ne até anjme abi ákuú mabō Ata ne matōō bwo mmu pópó.

²³ Ochoge mbwa ne bōō abi anyé ukenkene mbeé nende, wō okaá nnó gefogé mbeé yina áchwōō bōō ne mawáme.

²⁴ Ne muú utōō Ἐσωω abōō fō mambé menwáme mawáme, abō mambé muú nesō mbaá bōō ako. Abō mambé menlere melomelo ne metōō ela sōō ji wáwá.

²⁵ Ajógé mejōō ne nesō ne achye majye mbaá bōō abi alá káme ne ji wō nnó akaá mbaá ayi ebwō alu gyéé. Nkane opyembo, Ἐσωω akáge néne ebwō meti akwore metōō bwo akaá wáwálé ayi atome ne ji.

²⁶ Ne nnó ndōō akage kere né defore débwō átané né mataá danchomelo muú abō apyene ebwō alá wuu lé ne ji.

3

Gepō eyigé bōō abéé nye ne geji né kwyakwya gébé

¹ Ne kaá nnó gébé eyigé mme ake álé chwō kwya, efwyale ejame nye dōō.

² Gébé eyigémbo ákwaá abōō nye lé gejeé ne gemége bwo amboō, abō nye geje ne njka, ábwage mmye, achyegé nye sé até enoge, áshye até, áwuú nye sé majye ámmá ne anté bwo, ye oma pye bwo ndé, matōō ágōō fō ebwō, abéé nye sé pópó né mbé ushu Ἐσωω.

³ Alómé nye sé melu, agene nye sé meshwe ne até ákwaá, áchwōō nye até mabō, ábálege matōō, ápyéé efo, ákii nye sé genó gelógéló.

⁴ Achyége até ájeé mankwaá, aláá nye bōō gebyō, ápye unō tametame, ágbéege nye ne gempōge, abō gejeé manyé genwá, abōō fō gejeé ne Ἐσωω.

⁵ Gébé eyigé mbōntō abéé nye eke bōō abi ákwōlege depōré Ἐσωω, yémbo áshyá nye utō bi ulú wyeé. Ochoge fō mbwa ne ufōō bōō bina.

⁶ Né geluage bwo, abifo ákpene né úpu bō alá ájeé mbaá andée abi apwa ebwō mmye. Andée bimbo álu abi gabo ayi ebwō ápye ne ákwōlege, áchyége ebwō efwyale né metōō.

⁷ Andée bina áwya gejeé mangi yéndé gefogé genó eyi matōō bwo ágarege, yémbo akágé, kwōne fō mbaá ayi ákaáge genó eyi gelu wáwálé.

⁸ Ne ndere Jens ebwō ne Jambras átene nya ukpene ne Mosis wye mbō ntó ne bōō bina ála kámege ne genó eyi gelú wáwálé. Ebwō alú bōō abi matōō bwo alá ferege sé depō chánéné, ábyō gebyō nnó áfyé matōō ne Ἐσωω.

⁹ Yémbo ájye nye ye teté ne unō bwo ebimbo nénde, ela gachye bōō akaá nnó ebwō álu unkenkene bōō. Ndere ebō epye nya ne Jannes ebwō ne mejeé wuu Jambres.

10 Ne nana wō Timōti, akaá unó bi me nlegege, akaá gepo ya, ne genó eyigé me mferenge mampye né gerwá ya, akaá nkane me mfyéé metáó ne Jisós, nkógé metáó, gejeé eyi me mbáó ne ate báó.

11 Ne akaá nkane ntene janja né gejamégé efwyale ewé ekwálege me, akaá ndere báó ámmye amu ne me, akaá efwyale ewe me ngene, depó tiré dépye ne me né melo Antiók, Ikonyóm, ne melo Lystra. Akaá ntó ndere ámmye me amu ne me nkógé metáó, yémbó Esówa apóó me ntane wye ye jya gegoó me mmye wó.

12 Elú wáwálé nnó yéndémuu ayi áchomé mmye ne Kras Jisós ne abáó gejeé mabele gerwá jí ndere Esówa akelege, ate báó ágáó fó manchye ji efwyale.

13 Báó abo, ne báó gebyó bina, gabo ayi ebwó ápyéé, ábéé nye ndere muú, abóó nye debele akwe nyi. Abwólege nye báó ne báó ntó ábwólege nye ebwó.

14 Yémbó wō Timōti cho wye mbe ne unó bi áleré wō, ne fyéé metáó wye chancha. Wō akaá chánjéné ufáó báó abi áleré wō unó bina.

15 Ne wō akaá mé mekomejáó Esówa te دنبانه ayi achye wō denğa etiré depye wō atané né efwyale gabo gétúgé áfyéé metáó ne Kras Jisós.

16 Unó uko bi úlú mmu nwe Esówa utane lé né uferé Esówa jimbo. Unó bina upoge manlegege ese unó bi úlú wáwálé, unyane báó bi ápye gabo, unyage ese mati yi dela kwále chancha wō, ne alerege ese nkane débáó mabelé gerwáge sé cho ndere Esówa akelege,

17 nnó yéndémuu ayi apyéé utáó Esówa abe ne denğa deko, akwane mampye yéndé utáó ulúlú.

4

1 Me njógé unó bina ngarege wō ne eshye né mbe ushu Esówa ne Kras Jisós muú achwáge nye mangbáre gefwa jíi ne mansó mpa báó abi agboó ne abi álu abe, nkpeage wō nnó,

2 ogarege báó mekomejáó yina yéndégébé opwage. Ye né gébé gelógeló ye gébé gebogebo. Pyége báó akaá mati ayi ápye gyéé, nyane ebwó nnó ályaa gabo. Fyége ebwó eshye, koógé metáó ne alerege ebwó unó bina.

3 Néndé gébé géchwó nye eyi báó ála ákií nye se manwú wáwálé ayi báó alerege, ála aferé nye le unó bi ebwó ákelege ne ákelege nye le anlere abi alerege ebwó unó bi ulóme ebwó metáó.

4 Ne ályage nye manwú genó eyi gelú wáwálé ála ákwále lé ukwene bō abya.

5 Ne wō Timōti ye ema ebe nnó gbarege wye mmye jyéé. Ye ógene efwyale nnó, koóge wye metáó, pye utáó bye ndere mengaré abya melóméló. Pyége utáó bye ebi Esówa achye wō uko.

6 Mbógé né getu ya, nla me meti gewúle. Ela gachyéé manoó ma magbele mme nkane mmáó gepé.

7 Me mmye ummye ulúlú, nlome gatele wa abyé. Ngbare deporé Kras chancha kpa te nnére.

8 Ne nana nsa wa agile me. Nsa yimbo élé ela gerwá ewé muú ayi abeé cho né mbe ushu Esówa abáó. Muú yi achyege nye mé ela ewéna né bíi bi mbo élé Ata. Ji asáó nye mpa yéndémuu chancha né bíi mpa. Achyege nye fó le me mbií, achyege nye ntó báó abi ágilé ji ne gejeé nnó ji achwáó.

Mechó ewé etomé Pol jimboó

9 Ne kele meti ochwó obane me wáwá.

10 Néndé Damas alyaa mé afe né melo Tessalonika gétúgé abáó gejeé ne unó mme. Kresens ntó afe melo Galasiya ne Titós afe Dalmatya.

11 Wye le Lukase jimbií ne ala fa ne me. Óke ochwáó se Makós enyú ne ji dechwó, néndé ji apóoge me né utáó dáó.

¹² Ntɔ mbɔ Tikikɔs né melɔ Efesɔs.

¹³ Ōke ɔchwɔɔ se nku gefwene wa ayi nlyaa mbaá meŋme se Kapus né melɔ Truus, ne bɔ ŋwe ba ɔchwɔɔ ne ebwɔ́, ushu chancha uchancha bɔ ŋwe ba bimɔ ɔjigé fɔ́ nte.

¹⁴ Aleksanda mempye utɔ́ ete, apye me gabo ayi apwɔ́ amu. Ata Esɔwɔ achyegɛ nyɛ ji nsa né genɔ́ eyi ji apyɛmbɔ me.

¹⁵ Wɔ́ mbɔɔ, kaá nkane ɔfyɛ mmyɛ ne ji, néndé atɛne ukpene ne mekomejɔ́ ayi esé délerege.

¹⁶ Bii bi me nkɛne unɔ́ mpa bi mbɛ mashyaá mmyɛ ya né depɔ́ tire ámale me mmyɛ, ye muú ama ayi achwɔ́ nya wye nnó apó me apó. Ebwɔ́ ako abo me, nene le mmyɛ nnó Esɔwɔ asɔgé metɔ́ ne ebwɔ́.

¹⁷ Yémbɔ Ata abɔ alu ne me ne achyɛ me utó nnó ngare mekomejɔ́ wuú gbene nnó bɔ́ bi alá pɔ́ bɔ́ Jus áwuú. Ne ji afere me né meno genyanya.

¹⁸ Ata Esɔwɔ aferege nyɛ wye me né yéndé efwyale gabo ewé mkɛne, ne apóge nyɛ me mkɛ né gefwa ji, eyi gelu né mfaánebuú. Matame mabé ne ji tɛ kwyakwya ne kwyakwya. Amen.

Kwyakwya matame

¹⁹ Tame Priska, ebwɔ́ ne Akwila ne ula gepú Ōnesiforus.

²⁰ Erastus ala né melɔ Kɔrent, Trɔfimɔs ntó améé nlyaa ji né melɔ Melitos.

²¹ Mmyɛ ɔchwɔ́ gemɛge nnó neba nekwɔne. Yubolos, Pudens, Linɔs, Klodya ne aŋme abi álu we ako áké ntame wɔ́.

²² Nnɛnemmyɛ nnó Ata abɛ ne wɔ́, ne nnó álérégé enyú ako galǵál.

N̄we ayi Pól ásamé mbaá Titos

Matame

¹ Elé me Pól maá utóó Esòwò ne n̄gbá Jisòs Kras ne nsamé n̄we yina. Esòwò achyéé me utóó bina gétúgέ bɔ́ɔ́ bi ji ajyaá nnó ábέ abíí, nnó mpyé ebwó áfyegé wye metóó ne Esòwò ne nnó mpye ebwó ákaá wáwálé ayi ápogé ebwó ákwòlege depòré Esòwò chánéné.

² Ewéna epógé nnó ebwó áneré metóó mambò genwá eyi gélágé byé eyi Esòwò muú ayi alá abyógé gebyò ányéé me meno te ukwene nnó achyegé.

³ Ne gébé eyigé ji ajyaá gekwónégé, ji apye genwá eyina gegéné né mekomejòó wuú. Elé mekomejòó yina ne Esòwò Mempoó sé áfyéé me né amu nnó ngaregé. Ne wye nkane Esòwò achyéé me majyéé, mbàntó ne mpyéé utóó bíí.

⁴ Me ntòme n̄we yina mbaá Titos. Me n̄gboó ne ji ndere esé ako défyéé metóó ne Jisòs.

Me n̄nenemmye nnó Nte sé Esòwò ne Kras Jisòs Muú áwene gemége sé alere wò galógáló, apye ntó wò òbe né nesò.

Gepò eyigé muú kpaá echomele bɔ́ɔ́ Jisòs abɔ́ɔ́ mambé ne geji

⁵ Ula bi me ntómé wò né melò Kret úlú nnó wò ònéré mampye unó bi ulaá, ne nnó òjya ákpákpa né mmú gepúgέ Esòwò ndere me mbò ngare mé wò nnó apye né yéndé melò.

⁶ Muú ayi abéé muú kpaá né gepúgέ Esòwò, abò mambé muú ayi genwá jii gela gepò ne dembyò, ábané ele mendée ama. Baá bíí ntó abò mankame ne Jisòs, ábéé ne gepò gelógéló, áchyege enógé mba bɔ́ɔ́ kpakpa.

⁷ Muú kpaá né mmu echomelé bɔ́ɔ́ Esòwò alu muú ayi apelé ndere utóó Esòwò ukene. Ndere elúmbò, abò mambé muú ayi alá ákágé shulé ji ndo, abòó fò mambé muú nenja, muú ayi awyaá gefere, menyuu mmòó, abéé fò memmye mammye, ne abéé fò muú ayi aselegé ebwò.

⁸ Abó mambé muú ayi anene an̄kéé, agboó ne genó gelógéló, muú ayi akagé gbaré mmye jii, ajógé mejòó wuú gbógónó, abéé cho né mbe ushu Esòwò ne apyéé genó eyi ji abòó mampye.

⁹ Abó ntó mambé muú ayi agbaré mekomejòó Esòwò ayi alere ji chancha, nnó ji ntó akaá ndere aleregé unó bi bɔ́ɔ́ Esòwò akwòlegé, nnó áleré bɔ́ɔ́ abi álerege unó ebicha nnó álu gyéé.

Weége anleré gebyò yéndégébé

¹⁰ Njógé mbò mechò ewéna gétúgέ gejamégé bɔ́ɔ́ abi átene ukpene ne mekomejòó Esòwò yina. Ebwó alú bɔ́ɔ́ meno ne bɔ́ɔ́ dembwólé chacha ekwò abi átómé wyeé eshye nnó ábó mansò muú nsò ne atene cho né mbe ushu Esòwò.

¹¹ Ekamegé wò òlyáá ufóó bɔ́ɔ́ bina ajye mbe ne depòti né mmu gepúge Esòwò. Ebwó ápye me gejamégé mala upú ákwe tametame ndere aleregé unó bi ebwó ambòó ne abòó nsa, ewé alá ábòó fò manleré ubi wò.

¹² Muú ekpávé bwó ama ayi alu muú melò Kret ewéna ajòó ntó ato ne bɔ́ɔ́ bíí aké, “Bɔ́ɔ́ Kret alu bɔ́ɔ́ gebyò, bɔ́ɔ́ nchye ne ambwa abi ányéé genò.”

¹³ Mechò ewéna elu wáwálé ne òbò manshulegé ebwó ndo, òwegé ebwó yéndégébé nnó ebwó ákeré ákamé ne genó eyi gelú cho eyi getome ne depòré Jisòs.

¹⁴ Amágé wu nyé se ubi ebi bɔ́ɔ́ Jus ajame yé.

15 Yéndegenó gelú pópó mbaá bós abi alá apó ne uferé uboubo né mmu metós. Yémbó abi álú ne uferé uboubo, ebwós bi alá áfyéé metós ne Eṣṣwá wós, yé genó gefá eyi gelú ebwós pópó gepó. Deba etiré dégbéé ebwós matós dépye uferé bwós úlú wyéé nchyenche.

16 Aké ebwós ákage Eṣṣwá, yémbó gepógé bwós geléré nnó áshya ji. Ebwós álu bós abi muú alá ákágé bó gejeé ne ebwós ne áwú fí Eṣṣwá. Ye galógáló ayi ebwós ákágé pye ne bós ápó.

2

Majye ami Titos abós manchye bós echomele Jisós

1 Ne wá Titos, obó manlerégé élé unó bi úlú cho ndere mekomejós Eṣṣwá agarege.

2 Chyége bós kpakpa né mmu gepúge Eṣṣwá majyéé nnó abe pere ne bós, ápyégé utós ne eshye, ákágé genó eyigé ebwós ápye, ákágé ndere ágbaregé mmye bwós, átene chánéné né metós ewé áfyéé ne Jisós, abógé gejeé ne bós. Akogé wyé metós chánéné gébégé mmuameno achwógé.

3 Wyé ndere alere ákpakpa abi ande, mbántó ne obós manlere abi andée, nnó ebwós ábé ne gepó eyi gechwós ne enógé, áchoge fí bós mabó, áchyégé fí gemege bwós né mmós manyúgé. Aleregé élé genó eyi gelu cho,

4 nnó ebwós ápye áso andée ábó gejeé ne áno bwós ne baá bwós.

5 Gare ntó ebwós nnó ákágé genó eyi ebwós ápyéé, ábé bós abi áno bwós, ebwós ebwós ne ákaá désaré bwós. Pye ntó ebwós ákaá nnó abó mampyégé utós né upú bwós. Aleregé ntó ulós melu áwugé áno bwós nnó ékágé mekomejós Eṣṣwá abe ne gembya.

6 Wyémbó ntó ne obós manleré njyéé usa nnó ákaá ndere ágbaregé mmye bwós.

7 Ne wá Titos obó manlere gepó gelógéló né yéndegenó eyi wá pyéé, akwilegé manleré ebwós genó, leré ne metós wyé mmu pópó, pyéégé nselé.

8 Mekomejós ayi atanega wá meno, abe ayi muú awúgé alá ákágé shulé wá ndo, nnó muú mawámé wyéé awugé meno egbe ji akpa mekpo unós

9 Chyégé afwe majyéé nnó ábó manwúgé ne ante abi ábós ebwós né yéndegenó, ápyege élé genó eyigé ebwós ákelegé. Ekágé átene ukaló ne ebwós,

10 yé unó bwós ntó ájogé fó. Ebwós ábé élé bós abi ante bwós ákágé neré metós ne ebwós nnó yéndegenó eyigé ebwós ápyéé gelerege élé ndere mekomejós Eṣṣwá Muú áwene gemége sé alome.

11 Eṣṣwá aleré bós ako galógáló wuú ayi ji áwenege gemége bó.

12 Ne galógáló yimbó achyégé esé majyéé nnó déféré amu né depó etí delá déchwós fí ne enógé mbaá Eṣṣwá, etí delu élé depóré mmwalé unó mme, nnó dégbarege mmye, debe ne genwá eyi gelu cho ne nnó dépye genó eyigé Eṣṣwá akelegé fa né mme yina,

13 ndere dégilé gekpekpegé genó eyigé esé déneré metós wyéé gelu nnó Eṣṣwá sé ayi apwós amu alerege mmye ne utó gefwa jii. Eṣṣwá yina élé Jisós Kras Mewené gemége sé.

14 Jisós yina ne achye geme ji gétúgé se nnó áwéné esé né yéndé gefógé gabo, ashwone esé nnó débe bós bií abi akpané gechyéé mampye galógáló.

15 Titos obó manlerégé bós unó bina, fyégé ebwós eshye ne weége ebwós ne uto ebi Eṣṣwá achyéé wá. Ne akamegé muú abya wá ndere aleregé ubi.

3

Bege ne gepó gelógéló

¹ Titos, tégɛ bɔɔ byɛɛ nnɔ áshúlégɛ mmyɛ bwɔ mme mbaá ákpakpa ne bɔɔ abi ábɔɔ uto né melɔ. Awugé ne ebwɔ, ábé ntó téné mampyɛ genɔ eyi gechwɔɔ ne galógálɔ mbaá bɔɔ ako.

² Ékágé áchɔgɛ mabɔ muú fɔ, ályaa mawámé, áselé depɔ peré, ne nnɔ abe chancha ne bɔɔ ako.

³ Néndé mbembɛ esé débɔ dekenegɛ ntó wyɛ ndere ebwɔ, déwuú nya fɔ ne Eɔwɔ dépyɛɛ nya gyɛ. Dékwe nya eké afwe ndere dépyɛɛ unɔ bi menyammyɛ sé ákelegé ne ebi ugɔɔ esé metɔɔ. Déchɔɔ nya gébé se mambalegɛ matɔɔ ne ate. Bɔɔ abifo áké ábɔɔ unɔ matɔɔ áɔɔ esé. Bɔɔ abifo ápaá esé, esé ntó dépaá ate.

⁴ Yémbɔ gébégɛ Eɔwɔ Muú áwene gemége sé áleré esé galógálɔ ne gejeé eyigé ji abɔɔ ne esé,

⁵ aferé esé né efwyale gabo. Epɔfɔ gétúgɛ galógálɔ ayi esé dépyɛɛ, ji age lé esé meshwe ne áwene gemɛ gesé. Ji ashwɔné matɔɔ sé nnɔ débɔ gerwá eyi gekɛ ne Mendoó Ukpea pyɛ esé déla bɔɔ ake.

⁶ Eɔwɔ afyé esé Mendoó Ukpea ewéna egbeé esé né mmyɛ ndere Jisɔs Kras Mempoó sé achyɛ gemɛ jí gétúgɛ sé,

⁷ nnɔ gétúgɛ galógálɔ wuu, esé détené cho né mbe ushu Eɔwɔ degilé mambɔ ntó gerwá eyi gélágɛ byé.

⁸ Mejóɔ wena elu wáwálé, ne nkelegé wɔ otome eshyɛ manlerégɛ ewu, nnɔ yéndémuú ayi áfyɛɛ metɔɔ ne Eɔwɔ ágbaré menyammyɛ wuu chanéné, nnɔ ápyɛgɛ galógálɔ yéndégébé. Unɔ bina ebi me ngaré mbɔ wɔ, ulɔ ne upogé yéndémuú.

⁹ Ne ekamege wɔ ocho mbwa ne bɔɔ abi anyéé gerkekenégɛ mbee yé mbee mankɔgɛ mabɔ ukwene ante ne mammyɛge gétúgɛ ebe. Unɔ bina upɔ ne nsa ne ulú élé ubyankwɔ unɔ.

¹⁰ Yéndémuú ayi ogene nnɔ agboó ne mawámé ne mbeé manyegé, chyɛ ji majyɛɛ dama, ekogé ndɔ epɛa alá awuú fɔ, fa mbwa ne ji,

¹¹ néndé akaá nnɔ gefɔgɛ muú eyigé na, alu muú ayi anyéé utuú ne gabo ayi ji apyɛɛ aleré nnɔ jimɔɔ achɔ mabɔ mií.

Kwyakwya mejɔɔ

¹² Me nkelegé mbɔ mantɔ Atemas ewú, nla ntó ji wɔ, ebyennɔ ntómé nyɛ lé Tikikɔs, ne yéndémuú bwɔ achwɔgɛ ewú, mmyɛ nnɔ wɔ ochwɔ obane me wena né melɔ Nikapolis néndé nkelegé nnɔ nebá nebyɛ me ewú.

¹³ Anme se bina apea, Senas muú ebe ne Apolos ájyɛɛ nyɛ neke, áké ájyɛɛ chyɛɛ ebwɔ yéndégenɔ eyigé ebwɔ ákelegé akamegɛ ebwɔ ájyɛ amuamu.

¹⁴ Gare bɔɔ se ewúmbɔ né melɔ Krete nnɔ ági manlerégɛ ulɔɔ melu. Aké ápyɛɛ mbɔ, ágene unɔ manchyɛɛ mbaá bɔɔ abi unɔ ulíí ebwɔ. Gáregɛ ebwɔ nnɔ ékágɛ ábe ambwa.

¹⁵ Anmé sé ako abi álu ne me ábɔɔ enyú matame. Tame ntó ájeé se abi ágbɔɔ ne esé ne áfyɛɛ matɔɔ ne Eɔwɔ. Nnɛnemmyɛ nnɔ Eɔwɔ áléregɛ enyú ako galógálɔ.

Nwe ayi Pól ásamé mbaá Filemōn

Matame

¹ Me Pól muú nkpe deno gétúgé utó Kras Jisós ne nsame ηwe ayina. Nlú fa chónchó ne menme sé Timōti. Ntame ηwe ayina eta wye Filemōn. Wó olú mejeé sé ayi débóó gejeé ne wó dóó ne nte muú utó ayi dépyéé utó εσωω chónchó.

² Esé délbóó matame mbaá Apfia menme sé ayi mendée ne Akipus nte menme ayi démmye dépye utó Kras chóncho éké bóó bee. Délbóó ntó matame mbaá εchomele bóó Εσωω εwe enywerege né gepú jyε.

³ Nnenemmye nnó Nte sé Εσωω ne Ata Jisós Kras álérégέ enyú galgál, ne apye enyú débé né nsee.

Pól afé Filemōn

⁴ Menme wa, yéndégébé me nké nnenemmye mfyéé wó ntó né mmyemenene, ne ntamege Εσωω wa,

⁵ gétúgé nwuú nnó ofyéé metóó ne Kras ne óbóó gejeé ne ate bóó Εσωω ako.

⁶ Nnenemmye nnó mmye eyi ese déchome ndere bóó abi ákame ne Jisós, epye wó ókáá chánéné genó eyi getome ne mejé éwé ese déwyaá ndere bóó Jisós Kras.

⁷ Menme wa, gefó gejeé eyigé óbóó ne bóó Εσωω gepyéé metóó εgóó me, ne gema fyéé me εshye ndere óbóó gejeé ne εbwó mbó epyéé matóó ákwenege εbwó mmu.

Pól anene Filemōn mmye nnó ase Onesimós

⁸ Ndere me nlú muú dentóó Jisós Kras nkage garé wó ne utó ba nnó wó pyc genó eyigé óbóó mampye, yémbó mpyéé fó mbó.

⁹ Ndere elúmbó, nnene elé wó mmye né gejeé eyigé débóó ne ate. Me Pól nnene wó mmye ndere muú kpaá wye ne muú ayi akpene deno gétúgέ Kras Jisós.

¹⁰ Nnene wó mmye nnó wó ógέ meshwe ne maá wa Onesimus. Nge ji ndere maá wa gétúgέ mpye ji afyéé metóó ne Kras gébégé nlú né gepúgέ deno. *

¹¹ Mbε mbe ji abó alú gebyanjkwógé muú né eta wyeé. Ne nana alu muú melóméló né eta wye ne eta wa.

¹² Me ntame ji nnó akere eta wye. Elú me éké mbwiú metóó wa ne ntame mbó eta wyeé.

¹³ Mbó nké mbele ji abε fa ne me, ase melu wye mampógé me ndere nlú né deno gétúgέ abya melóméló.

¹⁴ Yémbó nkεlegé fó mampye genó gefó eyigé wó óla mbóó mbe ókame wó. Mpyεmbó, nnó yé óké ópye genó mampóó me, ópye ndere metóó wyeé egarege, ékágέ εbe nnó me ne ηmεrege wó mekpó mme.

¹⁵ Ndófo Onesimós alyaá wó né mboó gébé nnó ji amage kere eta wyeé enyú debe ne ate téé kwyakwya.

¹⁶ Mbε mbe ji abó alú mεfwé wye, yémbó nana aηεa geme apwó mεfwé néndé alá nte menme wye gétúgέ ji ntó afyéé metóó ne Kras. Me mbóó gejeé ne ji dóó, yémbó ushuú gejeé eyigé óbóó nyε ne ji gejamé kpaá gepwó amu néndé ji alú nte mekwáa ne nte menme wye ayi afyéé ntó metóó ne Ata.

* **1:10** Elú wáwálé nnó: Mabo Onesimus matene nnó muú yi áchwóó ne nsa.

¹⁷ Ndere elúmbò, mbògé òse me ndere nte muú utòó Ata, achwògé, se ji amu apea wye ndere me mbò nchwògé òsele me.

¹⁸ Yé apye wò genó gefò gebo, yé anye elé wò ujwòó, gíí me.

¹⁹ Elé me mbòó Pòl ne nsamé ne ebwò wa ngarege wò nnó nkwalé wò ujwòó bimbò. Mmège fò nnó yé wò mbòó ògbarege me ujwòó né geṅwá jyéé.

²⁰ Ndere elúmbò, meṅme wa, né gétúgé mabò Ata pye me galógáló. Pye metòó egò me ndere nte meṅme ayi áfyéé metòó ne Kras.

²¹ Ne me nkaá wáwálé nnó ndere me nsame ṅwe yina òpye nye wye ndere me nṅó. Ne òpyéé nye yé genó eyi gepwòó eyigé me ngíí.

²² Genó eyigé cha eyigé me mmagé gbéé gelú nnó, òkwyé melu né maá gepúgé aṅkéé bele eta wa. Me nnere metòó nnó Ata awuú nye mmyemenene nyú, apye me ntané denò nkeré eta nyú.

²³ Epafra nte muú ayi akpene denò gétúgé Kras Jisòs álóó enyú matame.

²⁴ Wyembò ntó ne Makòs, Aristakòs ne Damas ne Lukase álóó enyú matame. Ebwò álú áte aṅme abi ápyéé utòó Ata.

²⁵ Nnennemmye nnó Ata Jisòs Kras álérégé enyú galógáló.

Nwe ayi ásamé mbaá bɔ́ Hibus

Mekomejɔ́ ayi Ɛsɔwɔ apye mad wuú agaré

¹ Nyá mbe mbe Ɛsɔwɔ apye bɔ́ ɛkpavé bíi ágaré ukwené ante sé mekomejɔ́ wuú ndɔ, ndɔ ne ndɔ né mati ufɔ́ ufɔ́.

² Ne nana ayi mme achwɔ́ bye, Ɛsɔwɔ apye maá wuú agaré esé mekomejɔ́ wuú. Maá wuú yina ntó ne ɛbwɔ́ ne ji akwyéé yéndégenó fa mme chóncho. Ji ne Ɛsɔwɔ ábélé nnó abe menyéé geteé unó uko ɛbi ji awyaá.

³ Elé maá yina ne apyéé gekpékpégé ηgɔ Ɛsɔwɔ ágenene. Ndere ji alú, mbɔntó ne Ɛsɔwɔ alu né mati mako. Mekomejɔ́ wuú awyaá utó ne élé mekomejɔ́ wuú yina ne apyéé nnó yéndégenó eyigé akwyéé gekene chánéné. Ji anerege mampye genó eyi gépyéé Ɛsɔwɔ ashwɔ́nége gabo ayi bɔ́ ɔ́pyéé, afé mfaánebuú, ne ajwɔ́lé né melú énnógé né ɛgbe ɛbwɔ́nye Ɛsɔwɔ Muú aηeá Apwɔ́ amu.

Maá Ɛsɔwɔ aηeá geme apwɔ́ makiénné Ɛsɔwɔ

⁴ Ndere elúmbɔ, Ɛsɔwɔ apye maá wuú aηea geme apwɔ́ makiénné jíi wye ndere mabɔ́ ami Ɛsɔwɔ achyéé ji málómé mapwɔ́ ami bwɔ́.

⁵ Esé dékaá mbɔ́ néndé Ɛsɔwɔ ajɔ́ fɔ́ ne ekiénné fɔ́ nnó, “Wɔ́ olú Maá wa, fina nla Nte wye.” Ɛsɔwɔ ajɔ́ yé ntó ató ne ekiénné fɔ́ nnó, “Me mbeé nye Nte wuú ne ji abeé nye Maá wa.”

⁶ Ne gébégé Ɛsɔwɔ atómé maá mbe wuú fa mme ama jɔ́ aké, “Gógé makiénné ya ánnógé jí.”

⁷ Ge genó eyigé ajɔ́ atómé ne makiénné Ɛsɔwɔ aké, “Ɛsɔwɔ apyéé makiénné jíi álú eké mbyo ne apye baá utɔ́ bimbɔ́ álú eké manómé mewé.”

⁸ Yémbɔ́ ajɔ́ ató ne Maá wuú aké, “Ɛ é Ɛsɔwɔ, gefwa jye gebéé te kwyakwya ne kwyakwya, ɔgbarege nye gefwa jye né meti ewé elú cho ne melóméló.

⁹ Wɔ́ ɔgboó ne genó eyi gelú cho ne ɔpaá gepɔ́gé bɔ́ abi alá ábelegé mabe Ɛsɔwɔ. Ge ula bi me Ɛsɔwɔ, muú nlú Ɛsɔwɔ wye nɔ́yaá wɔ́ nnó ɔ́be ne ηgɔ yi apye metɔ́ ɛgɔ́ wɔ́ epwɔ́ atɛ ájeé byéé.”

¹⁰ Ama jɔ́ ntó ne maá wuú aké, “Wɔ́, Ata, né ula ulɔ́ ɔ́kwyéé mme, ne ɔ́kwyéé yéndégenó eyi gelú né mfaánebuú ne ammu jye.

¹¹ Unó bina uchágé nye né meso gébé, ne wɔ́ mbɔ́ ɔ́beé nye te kwyakwya. Ubi uko ugboó nye manaá eké ukwene mandeé,

¹² ne wɔ́ ɔ́kɔ́ nye ubi ntó eké gekwenege nkú ne ɔ́kwórégé nye ubi eké muú akwórégé ukwene mandeé ne ayi make. Yémbɔ́, wɔ́ mbɔ́ ɔ́kwórégé fɔ́ ne genwá jye gebyeé fɔ́ te kwyakwya.”

¹³ Ɛsɔwɔ ajɔ́ fɔ́ ne ekiénné wuú fɔ́ genó eyigé jí ajɔ́ ne maá wuú nnó, “Jwɔ́lé fa né ɛgbe ɛbwɔ́nye wa, kpaá te mpyéé bɔ́ mawáme byéé akwene eké geluɔ́ eyigé ɔ́nérege uká byéé mfaá.”

¹⁴ Ne makiénné Ɛsɔwɔ ako ulú le mandoó ayi ápyéé utɔ́. Ɛsɔwɔ atómé nnó ɔ́pógé bɔ́ abi Ɛsɔwɔ áwenege nye gemége bwɔ́.

2

Fyégé mekpo né wáwálé ayi déwuú

¹ Te ndere esé dekaá unó bina debɔ́ mamfyége mekpo né ubi chánéné nnó ékágé deno mewaá.

² Εσέ dékaá nnó mekomejós Εσωω ayi makiénné jii ágaré ukwene antε sé alu wáwálé, ne bós abi alá bélé ji wó ne abi atóó ntó mekpo, agé wyε εfwyale εwé ekwane ne εbwó.

³ Ndere elúmbó, mbógé εsé abi déwuú gekpekpege mekomejós Εσωω ayi áwenege gemége bós, debyage ji, dépyéé mbó nnó ne εsé débo εfwyale? Ata jimboó ne aboó mbe ágaré bós mekomejós yina, ne bós abi áwuú ndere ji ágárege apye εsé dékaá nnó alu wáwálé.

⁴ Ne Εσωω alere ntó εsé chánéné nnó mekomejós yina alu wáwálé né gepóge ufelekpa ebi upyéé bós alá mano mekpo fuú ne unó εbifó ufós ufó ebi ulerege utó bíi. Ne achyéé ntó ufós echye εwé etanege mbaá Mendoó Ukpea mbaá bós bíi ndere ji ákélé.

Elé Jisós ne awenege gemége sé

⁵ Γε, genó eyigé εsé déjógé détome ne geji gelu nnó: Makiénné Εσωω fó wó Εσωω ábelé nnó ágbare gefwa né mme meke ayi achwó wó

⁶ Né mbaá melu fó né mmu ηwe Εσωω ásá lé nnó, “Ε é Ata Εσωω mekwaá alú kpe ndé genó ayi óteé ji, gebyankwógé nte mekwaá ayi wó okpege alu waá?

⁷ Né mboó gébé, opye fó ji anea yé gemε dós eké makiénné jyε wó, yémbo ófwa ji ne ηgó ne énogé eké mfwa.

⁸ Wó ófyε yéndégenó né amu jii. Asá né mmu ηwe Εσωω nnó, Εσωω afyε yéndégenó né ammu jii.” Ebyennó yé genó eyigé cha eyi gelaá gepó. Yémbo εsé delú danje mbó nnó yéndégenó gelu né amu jii.

⁹ Yémbo elé Jisós ne εsé dégene. Né mboó gébé, Εσωω ábelé ji né melu εwé ela enea yé gemε eké εwé makiénné jii wó. Εσωω apyεmbó nnó gétúgé galógáló ayi ji alerege, Jisós ágeé εfwyale agbo gétúgé bós ako. Gétúgé εfwyale εwé Jisós agene ne negbo eniné ji agboó, ne Εσωω afwa ji ne ηgó ne énogé ndere mfwa.

¹⁰ Εσωω ne akwyε unó uko ne ji ne agbaré ubi nnó ukene chánéné. Ndere ji apye nnó gejamége bós ábé baá bíi abó ηgó, elú galógáló nnó ji apye muú ayi ánénege εbwó meti áwené gemége bwó, ágé εfwyale nnó akwane né yéndé meti mambε muú ayi ákágé pyε εbwó ábó genwá.

¹¹ Jisós muú apye nnó bós abe pópó chóncho ne bós abi ji apye εbwó álu me pópó, εbwó ako alu baá Nte ama. Γε ula bi mmyε ela gboó fó ji mankú εbwó nnó anme bíi.

¹² Ajógé aké, “Mpye nyε anme ba akaá gekpékpegé muú ayi wó ólu. Mfεge nyε wó né εchomele bós byéé.”

¹³ Ama jóó aké, “Elé Εσωω ne nliúge mmyε ne ji,” ne ama jóó ntó aké, “Γε me na ne baá abi Εσωω achyε me.”

¹⁴ Te mbaá baá bíi bimbo, εbwó ako alu akwaá, getú eyigémbó, Jisós jimboó abwolé mekwaá alá eké εbwó nnó ji agbo ake ne negbo nni áchó utó muú ayi apyéé nnó bós ágbó. Ne muú yimbo elé danchómelo.

¹⁵ Ndere ápyεmbó, ápyε nnó bós áfóógé sé negbo né genwáge bwó geko, elé εbwó abó álu afwε mbaá negbo gétúgé abó afós néné.

¹⁶ Εsé ako dékaá chánéné nnó Jisós achwó lé nnó apóó upyáne Abraham, achwó fó mampóó makiénné Εσωω wó.

¹⁷ Γε genó eyigé gepye ji abwolé ntó mekwaá alá eké anme bíi né yéndé meti mbó, nnó abe εtukpe ampyéé upε Εσωω, εwé εgene bós meshwe, ne muú ákágé neré metós ne ji nnó ji achyéé gepε gétúgé gabo ayi bós ápyεé.

¹⁸ Ji akágé wené gemεge bós abi mmuameno ábánεge εbwó nana néndé mmuameno abó abané me jimboó ne age εfwyale.

3

Jisɔs anɛá gemɛ apwɔ Mosis

¹ Anɛ ba, abi ukpea, muú ayi alu né mfaánebuú akú ntó enyú. Nɛre elúmbo, pege gefagé muú ayi Jisɔs alú, ji alú nɛba ne etukpe né deporé Esɔwɔ etiré esé défyéé metáɔ wye ne déjógé.

² Ji apye utáɔ bi Esɔwɔ achye ji metáɔ emá wye nɛre Mosis ntó apyéé né gepugé Esɔwɔ.

³ Yémbɔ, Jisɔs akwáne mambó enógé apwɔ Mosis wye nɛre bóɔ ánógé muú ayi áténé gepú apwáɔ gepú eyigé ji áténé.

⁴ Elú wáwálé nnó yéndé gepú muú ne atenege geji, yémbɔ, muú ayi apye yéndégenó elé Esɔwɔ.

⁵ Mosis apye utáɔ bií uko né gepugé Esɔwɔ metáɔ emá, nɛre maá utáɔ Esɔwɔ. Utáɔ bií bimbo utene mbaá unó bi Esɔwɔ apyéé nye nnó bóɔ ákaá né meso gébé.

⁶ Yémbɔ Kras apye nya utáɔ bií uko né gepugé Esɔwɔ metáɔ emá nɛre Maá Esɔwɔ. Esé delú bóɔ gepu eyigémbɔ mbógé dégbarege matáɔ sé chanéné ne dénerge ntó wye metáɔ tágétágé te kwyakwya né unó bi débáɔ nye.

Déneáge fɔ matáɔ

⁷ Ge ula bi Mendoó Ukpea ejógé eké, “Fina mbógé enyú déwúgέ meko Esɔwɔ

⁸ détogé fɔ mekpo nɛre ukwene ante nyú abó apyéé ne Esɔwɔ. Ashya mampye genó eyigé ji ajáɔ, gébége ebwá ákane né mashwɔne, ákpa mekpo metóɔ bwá áfwóré ji.

⁹ Ewú né mashwɔne, ukwene ante nyú ákpélé me, ágé unó bi me mpyéé né usaá anɛ mepea.

¹⁰ Gé ula bi metáɔ esáɔ me ne nje eniné mbo, ne njáɔ nké, ‘Matáɔ bwá áférégέ fɔ unó choɔ yéndégébé ne ákágé fɔ genó eyi me nkélege nnó ebwá apye’.

¹¹ Ne nɛre metáɔ esáɔ me ne ebwá mbo, nkélé nké, ‘Ebwá ákpené fɔ né melu ugbeé mmye wa.’”

¹² Anɛ ba, ségé gébé nnó, ékágé muú fɔ abe né geluage nyú ayi awya gebobogé metáɔ ewé ji ashya mamfyé metáɔ ne Esɔwɔ, ati meso ne Esɔwɔ muú alu mebe.

¹³ Genó eyigé enyú debáɔ mampye gelu nnó, enyú déchyege ate majyéé yéndé bií pyege wye mbo te mbaá delu kuú bií ebifo nnó fina nnó ékágé yé gabo fɔ ábwólé enyú détogé mekpo ne Esɔwɔ.

¹⁴ Kágé nnó esé ne Jisɔs Kras delú muú ama, mbógé dégbaré metáɔ ewé débáɔ mbe défyé ne ji ne eshye kpaá te dékwónégé kwyakwya.

¹⁵ Wye nɛre dékuú nye me, déjigé fɔ nte genó eyigé ajáɔ nnó, “Fina mbógé déwúgέ meko Esɔwɔ, détogé fɔ mekpo, nɛre ukwene ante nyú apye gébége átoɔ mekpo ne ji.”

¹⁶ Ndé bóɔ abó áwuú meko Esɔwɔ ne áshya mampye genó eyi ji ajáɔ? Elé bóɔ ako abi Mosis abó áferé nya ebwá né melo Ijip.

¹⁷ Ndé bóɔ abi metáɔ esáɔ nya Esɔwɔ ne ebwá né usa anɛ mepea? Elé bóɔ bi apyéé nya gabo ágboó né mashwɔne.

¹⁸ Ndé bóɔ Esɔwɔ abó kélé nnó ebwá akpéné fɔ né melu ugbeé mmye wuú? Elé bóɔ bi alá ákamé nya mampye genó eyi ji ajáɔ wá.

¹⁹ Mbo ne esé dégéné nnó, ebwá ákágé kpe fɔ né melu ugbeé mmye gétúgέ alá áfyé metáɔ ne Esɔwɔ wá.

4

Esɔwɔ anyémeno nnó achyege bóɔ bií ugbeé mmye

1 Menomenye ewé Esowó anyé nya ne esé bi dékrene nye né melu ugbee mmye wuú élú. Ndere elúmbò, sege gébé nnó ékágé muú nyú fò akwe meti, áso mpa wuú nnó ákágé nkpe fò né melu ugbee mmye ewémbò.

2 Esé ntó déwuú abya melóméló wye ndere ebwó abi nya áwuú. Yémbò, esé dége nnó mekomejó Esowó ayi ebwó áwuú apod ebwó wó, néndé ndere ebwó áwuú ji ákamé fò genó eyigé Esowó ágaré bwó wó.

3 Elé esé bi défyé metó ne Esowó ne dékrene né melú ugbee mmye epófó abi alá fyé metó ne ji wó, néndé Esowó ajó aké, “Nkelé né metó usó wa nnó, ‘Ebwó akrene fò né melú ugbee mmye wa kan’ka.’ ” Yélé ji ajó mbò, abò annere me utó bíí ne akwyeé melú ugbee mmye te gébégé ji akwye mme.

4 Esé dékaá nnó, melú ugbee mmye élú wye néndé né melú fò né nwe Esowó ajó ato ne ndò yi agbee ekeneama nnó, “Esowó annere utó mme mankwye agbee mmye né utó bíí uko né ndò ayi agbee ekeneama.”

5 Né melú nwe ewé dékuú nye ajó wye aké, “Ebwó ákréné fò né melu ugbee mmye wa.”

6 Ndere elúmbò, élú wye mme fuú, nnó bódó bifó akrene nye né melu ugbee mmye ewémbò. Yémbò bódó bi ábódó mbé áwuú abya melóméló yina ákréé wye wó gétúgé alá ápyéé genó eyi Esowó ajó.

7 Getú eyigémbò, Esowó ábélé bíí bi fò, ne ákuú bíí ebi mbò nnó fina. Ne te nya, Esowó apye David ágaré mekomejó ndere débódó me mbé déwuú né mekomejó yimbò nnó, “Fina, mbógé enyú déwuúgé meko Esowó détógé mekpó.”

8 Mbógé bódó bi Joshua abó áselé ákrene meló Kanáan abò nyá ugbee mmye wáwálé mbò Esowó ámá jóó se ató ne bíí ebicha wó.

9 Ewéna eléré nnó, bíí ugbee mmye ebifó úlú gílí wye bódó Esowó.

10 Yéndémuú ayi akrene né ugbee mmye Esowó agbégé ntó mmye né utó bíí wye ndere Esowó agbee mmye gébégé annere mankwé mme.

11 Ndere elúmbò, démmye ne eshye mankpe né melú ugbee mmye ewémbò nnó ékágé muú se fò ató mekpó ne Esowó ndere bódó Isrelí áto mekpó ákwéne nyá.

12 Mekomejó Esowó alú mebe ne awyaá uto. Achyaá apwó yéndé aparanja magbe apea ne akrene kpaá akwone mbaá genwáge mekwaá géchonege ne mendóo wuú. Akwonege mbaá yi ufere ne défódó dechonege. Alerege unó bi úlú cho ne ebi úlú gyéé, ebi mekwaá aferege né metó wuú ne ebi ji aklege mampyégé.

13 Ye genó gefó eyigé Esowó akwe eyigé gelu bibíí né ame Esowó gepó. Esowó agene yéndégenó chánéné ne élé eta wuú ne esé dégarégé nye yéndégenó eyigé esé dépyéé.

Jisós alu gekpékpégé etukpe Esowó

14 Esé déwyaá gekpékpégé etukpe muú ajye koó né mfaánebuú ájyéé né mbaá ayi Esowó alu. Etukpe ewémbò élé Jisós, Maá Esowó. Ndere elúmbò, dégbaré unó bi esé défyé metó wye ne eshye.

15 Etukpe Esowó sé epófó muú yi alá ákágé gé fò esé meshwe gébégé genó geké géjwerege esé mampye ne ji alu muú ayi akrene né yéndé gefógé mmuameno éké esé, yémbò ji apye gabo wó.

16 Ndere elúmbò, déjye tágétágé kwókwólé ne gelu eyigé Esowó ajwálege wye alerege bódó galógáló nnó ji age esé meshwe ne alerege esé galógáló yéndégbé eyigé genó geké gelíí esé.

5

¹ Ajyaa yéndé etukpe Esowo né geluage ákwaá nnó ji atene mbe né deporé Esowo. Achyégé echyε ne nnó apyεge upe mbaá Esowo gétúgέ gabo yi εbwó ápyéé.

² Akágé ndere aselé depó peré ne bós abi alá kágé ye genó abi anome mewaá né deporé Esowo néndé jimboós ntó, unó εbifo ujwεrege ji mampye.

³ Gé ula bi ji abós mampyεgέ upe mbaá Esowo gétúgέ gabo awuú jimboós ne ayi bós ntó.

⁴ Muú akágé jya fó gemε jii nnó abε etukpe Esowo gétúgέ akεlege mamba énogé etukpe. Elé Esowo ne abó manjya ji né utós bina wye ndere ajyaa nya Eron.

⁵ Wyεmbo ntó ne elú, εpófó Kras jimboós ne aselé ngó afyε né gemε jii nnó abε etukpe wó. Elé Esowo ne ajós ne ji aké, “Wó òlu Maá wa, fina me nla Nte wye.”

⁶ Ajós ntó né melu ewé fó aké, “Òlu mampye upe Esowo te kwyakwya wye ndere ajós atome ne Melkisεδek.”

⁷ Gébégέ Jisós alu fa mme, annεmmyε. Akpa Esowo geka, alilé ne akalege mansé ashulege nnó Esowo muú akágé fere ji né negbo apóó ji. Esowo awuú mmyεmenεne jii néndé Jisós ashulege gemε mme anógé ji.

⁸ Ye élé Jisós alú Maá Esowo agi wye manwuúgέ ne Esowo né εfwyale ewé ji agéné.

⁹ Esowo ápyégé ji ákwanégé mambε etukpe wuú, ji alá muú yi apye bós bi áwuú ne ji ábós genwá εyigé gela gebye.

¹⁰ Ne Esowo afyε ji nnó abε etukpe wuú gefós εyigé Melkisεδek alú.

Ekágé délya mamfyεge metós ne Kras

¹¹ Esé déwyaá gejámege unó bi debós mangaré enyú gétúgέ mechó ewé, yémbó εjwεrege esé mampye enyú dékaá néndé enyú dékágé fó genó wáwá.

¹² Né gébé εyigé na, enyú debós delú mambε anleré mbaá bós abifo, yémbó elu wye eké bós fó ábó manlerégé wye enyú unó lerégé, εbi muú abós mbe ágiú né mekomejós Esowo. Enyú delu eké bós abi álú nyuú élé némbε depó ndere bós abi ákwane manyé menyéé mbós.

¹³ Yéndémuú ayi alú nyuú lé némbε apó ne défós mankaá genó εyi gelú cho ne εyi gelu gye.

¹⁴ Menyéé mbós alu mbaá ákpakpa néndé εbwó ági ne ákaágé genó εyi gelu cho ne εyi gelú gye.

6

¹ Getu εyigεmbo, délyaa yé mampélé lé unó bi debós mε mbe dékaá né deporé Kras, déjye mbe nnó débεné mankaágé unó chanjéné. Débós sé mansélé gébé déjógé unó bi débós mε mbe dékaá né deporé Esowo εtire défyéé metós wye ne εtire détome nnó muú abó mankwore metós wuú alya unó bi uchwós lé ne negbo. Déké dépyéé mbó, elú wye eké demágé fyε mbó lé nebóme gepú εnine débó défyéé mε.

² Dékaá mε ndere awyage bós manaá Esowo ne ndere annεrege muú amu mekpo ajé ji. Dékaá nnó Esowo apyéé bós akwilé né negbo ne ndere Esowo asóó mpa bós déma te kwyakwya. Délyaa unó bina dépele mbe, mbe.

³ Mbógé Esowo apógé, esé depye nye wyεmbo.

⁴ Ula bi debós manjye mbe úlú nnó, εpófó kókógé nnó dépyε bós abi átií meso ne Esowo ama kwórε matós bwó. Ufó bós bina amε abó ákaá mε εbwó né deporé Esowo ne áfwóré mε echyε ewé Esowo achyεge, Mendoó Ukpea ntó εchwó εbwó mmyε.

⁵ Ne age nnó mekomejós Eṣṱwṱ alome, ebwṱ ákaá ntó utó bi Eṣṱwṱ alerege nyε né mme meke yi achwṱó.

⁶ Mbógé ufṱó bṱó bina átigé meso ne Eṣṱwṱ epṱfṱ kṱkṱgṱ nnó apye ebwṱ ama kwṱre matṱó bṱw néndé elú wye eké ebwṱ álú wṱme wye Maá Eṣṱwṱ né gekwa ne áchyεge ji mekpṱ unṱó né mbe ushu bṱó ako ne áwane mbṱó lé gemege bṱw.

⁷ Manaá akwégé, ne melu mme ényúgé manaá dṱó ne mbwε ayi ápéné wye awene cháñéné mbaá muú yi apye utṱó wye. Ebyennó Eṣṱwṱ ajé lé nyε melu mme ewémbṱ.

⁸ Ne mbógé melu mme ewémbṱ ewéne lé byabya ne meshii, ebyennó elṱme fṱ ne elá gachye Eṣṱwṱ achṱ ewu ne kwyakwya asṱó ewú né mewe.

⁹ Añme sé, ye elé dejógé mbṱ, esé dekaá wáwálé nnó enyú dekéné cháñéné né unṱ bi dépyε ndere bṱó abi áwene gemege bṱw.

¹⁰ Eṣṱwṱ alú cho yéndégébé. Ajigé fṱ enyú nté né utṱó ebi enyú dépyε. Delere nnó enyú dégbṱó ne ji ndere enyú depṱó ate añme nyú ne delu pyε wyεmbṱ.

¹¹ Esé dékelege nnó yéndémuú nyú ámmuámé mampyege utṱó bii ne eshyε ne akpane gechyε wyεmbṱ kpa te kwyakwya. Deké dépyε mbṱ, dékágé unṱ bi enyú dénegege metṱó wye degilé.

¹² Dékelege fṱ nnó enyú debwalé ebwá. Ségé lé gekágé nékéné bṱó abi áfyεé metṱó ne Eṣṱwṱ, akógé ntó metṱó ne áselé genṱ eyigé Eṣṱwṱ anyémeno nnó achyεge ebwṱ.

Menomenye Eṣṱwṱ epyeé esé dénegege metṱó né unṱ bi ji anyémeno

¹³ Ne gébégé Eṣṱwṱ anyεé nya meno ne Abraham akélé geme ji nnó ji apye genṱ eyigé ji anyémeno nnó apyeé gétúgé muú ayicha alá pṱ sé ayi añea geme apwṱó ji ayi ji akage kelé ji.

¹⁴ Eṣṱwṱ anyémeno ne Abraham aké, “Wáwálé, njéle nyε wṱ nchye wṱ ntó gejamégé upyáne.”

¹⁵ Mbṱ ne Abraham akógé metṱó agilé kpa te agene unṱ bi Eṣṱwṱ anyémeno nnó achyεge ji.

¹⁶ Bṱó áke akélégé, áselé mabṱ muú ayi añea geme apwṱ ebwṱ ne ákélé. Akelege mbṱ, yéndé mbeé ayi ebwṱ anyε asógé ne akamé nnó mechṱ ewémbṱ elú wáwálé.

¹⁷ Eṣṱwṱ ntó akelege nnó ji apyeé bṱó abi áselé nyε unṱ bi ji anyémeno manchyε ebwṱ ákaá cháñéné nnó wáwálé ji akwṱrege fṱ metṱó wuú. Ge ulá bi ji akélé lé mabṱ amií jimṱ manlere nnó, ji apye nyε genṱ eyigé ji anyémeno nnó apyeé.

¹⁸ Mbṱ ne elú, dewyaá unṱ upea. Unṱ bina ulú nnó Eṣṱwṱ anyémeno ne ákélé. Unṱ bina ukwṱrege fṱ ne ji ákage byṱ fṱ gebyṱ. Ubi upye matṱó sé ábénege nno, esé bi deboṱ efwyale débii ne Eṣṱwṱ, dégbarege matṱó sé, dénérégé matṱó né unṱ bi esé dekaá nnó degene nyε né meso gébé.

¹⁹ Unṱ bi esé dénegege metṱó wye ugbarege genwáge sé mbaá ama ndere mkpṱkṱne ágbárege ekpe, nnó dépere uka sé mme cháñéné. Unṱ bina ujame esé nnó dekoṱ ekat dékpe né melu makilé Eṣṱwṱ.

²⁰ Jisṱo jimṱo abṱ me mbe afé ewuú né gétúgé sé gébégé ji alá me etukpe sé te kwyakwya gefṱó eyigé Melkisédék alu.

7

Depṱ étire Melkisédék alu mempyε upe Eṣṱwṱ

¹ Melkisédék yina alu nya mfwa melṱ Salem, ne mempyε upe Eṣṱwṱ ayi añea apwṱo amu. Ne gébégé Abraham atane mewá bee, mbaá áwané gejamégé afwa, ndere akerege meso atuú ne Melkisédék. Atugé ne ji Melkisédék ajé ji.

² Ne Abraham akaré unó uko ebi ji afós né mewaá bee né malu afya, achyéé ji melu ema. Unó úlú upea ebi utome ne Melkisedek. Eyigé mbe gelú nnó, mabó mií matené nnó, “Mfwa ayi apye depó etiré delu cho.” Eyigé gepye unó upea gelu nnó, “Alú mfwa Salem,” ewé eténe nnó, “Mfwa ayi achwós né neso.”

³ Né mmu nwe Esowó, mbaá fó apó ayi ásámé mabó nte wuú ne mabó mma wuú, yé lé ami ukwene ante bií. Bií bi ábyené ji ne ebi ji agbo, ye muú fó akaá wó. Ji alú eké Maá Esowó ne ji alá wye mampye upe Esowó te kwyakwya.

⁴ Gege yé gefó eyigé Melkisedek aña geme. Abraham muú abó alú gekwene nte bós Isrelí, achyéé Melkisedek melu unó ewéna ema.

⁵ Né mbaá upyáne Levi ebwó abi alú amppe upe Esowó, ebe Mosis ejóó nnó, ábó manse melú unó ewémbó mbaá bós Isrelí. Ewéna etene nnó, áse unó bina mbaá bós melo bwó, yelé elú wáwálé nnó, ebwó ako alu upyáne Abraham.

⁶ Melkisedek apó fó muú ntoné Levi, yémbó Abraham jimbo akaré unó bií achyéé ji melu ema. Melkisedek ntó ajé ji, muú Esowó anyémeno ne ji.

⁷ Elú wáwálé nnó muú ayi ajéle nte muú yifó aña geme apwó muú ayi ji ajéle.

⁸ Né mechó amppe upe Esowó abi alú upyáne Levi, abi áselé melu ema né malu afya, alú lé akwaá abi agbo. Yémbó, né mechó Melkisedek muú asélé melu ema né malu afya, ji alú muú yi alá gbó fó, wye ndere nwe Esowó aleré.

⁹ Ndere Abraham achyéé nya melu unó ema né malu afya mbaá Melkisedek. Esé dékágé jóó nnó Levi ntó ne achyéé ewú.

¹⁰ Esé dékágé jóó mbó, néndé, gébégé Melkisedek atuú ne Abraham, Levi alú né mmu manóó Abraham, gekwenege nte wuú.

Jisós alú wye eké Melkisedek

¹¹ Gébégé Esowó ajsáá Levi ne upyáne bií nnó abe amppe upe ne ale chye ebe ewé ekene ne utó amppe upe. Ne, mbógé ebo ebé nnó utóó bwó ukágé pwe nnó akwaá akwane ndere Esowó akelege, mbó Esowó ama kelesé mampye upe ayi cha ayi alú gefós eyigé Melkisedek wó. Yémbó Esowó ajsa gefoge mampye upe yi cha ayi alá tané fó né ula gepú Erón, mpyáne Levi wó.

¹² Ne ákwóregé ntóné amppeé upe Esowó, abó mankwóré ntó ebe.

¹³ Muú yi déjógé unó bina détómé ne ji, atané né ntoó eniné cha. Yé muú fó né ntoó eníú álu dambé mampye upe Esowó ayi apyéé upe né geluó.

¹⁴ Esé dékaá chanchá nnó Ata sé atané né ntoné Juda. Mosis ajóó yé genó gefó átó nnó amppeé upe Esowó atanege né ntoó eniné mbó wó.

¹⁵ Genó eyi gepye gema gepye esé dégene chanchá nnó ebe ekwóré lé manchwó ayi mampye upe Esowó ayicha ayi alú gefós eyigé Melkisedek achwó nana.

¹⁶ Ji alú mampyeé upe, epófs ndere ebe ewé etome ne ntoné amppeé upe Esowó ejóó. Ji alú mampyeé upe Esowó gétúgé utó genwá jí eyigé muú alá kagé cho geji.

¹⁷ Wye ndere ajóó atome ne Jisós aké, “Wó olú Mampye upe te kwyakwya gefós eyigé Melkisedek alú.”

¹⁸ Até gekwenege ebé elá bábá neídé elú jóó ne epófs ne ncha.

¹⁹ Ebe ewémbó ékágé pwe fó bós akwane ndere Esowó akelege. Nana genó eyi gelme gepwóó gechwó. Geji ne esé dénege metóó wye, ne geji ne gejame esé deyje kwókwóle ne Esowó

²⁰ Genó eyigé fó eyi dégbége mfaá gelu nnó, gébégé Esowó apye Jisós alaa mampyeé upe, akelé mampye upe yicha apó sé ayi Esowó akelé.

21 Yémbò Jisòs alú mempye upe Esòwò gétúgè Esòwò akélé ajòò ne ji nnò, “Ata annyemeno wáwálé ne akwené fò menomenyèé wuú, ‘Wò òlu mempyèé upeé Esòwò te kwyakwya.’ ”

22 Ne gétúgè Esòwò akélé mbò, Jisòs ne aténè ndere muú ayi alerege nnò menomenyèé meke elòme epwòò gétúgè elú te kwyakwya.

23 Genò eyigé fò gelú nnò, ampýéé upe abi átané né uláá gepú Levi ája nya ðòò neéndé negbo nesòò nya ebwò, ábèé sé wye mampyege utòò bwò.

24 Yémbò gétúgè nnò Jisòs agboò fò, ji apýéé utòò ndere mempye upe Esòwò te kwyakwya.

25 Ndere elúmbò, Jisòs awyaá utò nana mamferé bòò ako né efwyale gabo ðámáa te kwyakwya abi akoógè né amu jíí ne achwòò mbaá Esòwò. Ji alu mebe te kwyakwya manenemmye mbaá Esòwò gétúgè bwò.

26 Ji alú gefógè etukpe Esòwò ayi esé dékelege. Ji alú muú ukpea, muú akágè shulé fò ji ndo. Apò fò ne gabo né mmye. Ji afa mbwa ne bòò ubeé, ji alu né melu enógè né mfaánebuú eniné mfaá mfaá.

27 Jisòs abòò fò mampye upe mbaá Esòwò yéndé bíí ndere matúkpè ampýéé upe apýéé wò. Ebwò abòò mbe apýe upe gétúgè gabo bwò ne apýe ntó gétúgè ayi bòò bifò. Yémbò Jisòs apýe gepè ejíí mbaá Esòwò damaá mechò ebye gébégè ji achyèé geme ji agboò.

28 Ebe Mosis ejya lé akwaá, abi akágè pye gye nnò abe matukpè Esòwò. Yémbò mekomejòò ayi Esòwò akele, akele gébégè áfyéé me ebe Mosis. Mekomejòò yimbò ne ájyaá Maá nnò akwane te kwyakwya mambè etukpe ampýe upe.

8

Jisòs ne alu etukpe menomenyèé meke

1 Memma mechò ewé déjógè mbò elú nnò: Esé déwyaá gefógè etukpe ewéna. Ji ajwólé né melu enógè né egbe ebwònye Esòwò Muú anjea Apwòò amu né mfaánebuú.

2 Eféé ne ji apýéé utòò bíí né mmu mákílè Esòwò né mmu maá geto ayi wáwálé. Ata ne akwyèé maá geto wú epòfò akwaá.

3 Afyéé yéndé etukpe nnò achyégè ehye, apýege ntó upe mbaá Esòwò. Mbòntó ne etukpe ewé sé abòò mambè ne genò eyigé ji achyégè mbaá Esòwò.

4 Mbógè ji ábò ábe fa mme, mbò ji abò abéé yé mempyèé upe Esòwò chácha néndé ampýéé upe álu me abi áchyégè ehye mbaá Esòwò ndere ebe ekelege.

5 Utòò ebi ebwò ápyéé né melu ewémbò úlú elé dendore unò bi apýe né mákílè Esòwò né mfaánebuú. Esé dékaá mbò néndé gébégè Mosis alú mantene maá gepúge Esòwò, Esòwò ajòò ne ji aké, “Se gébé nnò apýéé yéndégè genò gebe wye gefòò eyigé me nleré wò né mfaá mekwe.”

6 Yémbò utòò Jisòs unjea geme upwòò ebi ukwene ampýéé upe, wye ndere menomenyèé meke wuú ewé echòme bòò mashu ne Esòwò elòme epwòò ewé gekwene. Gétúgè etene mbaá unò ulóúlò ebi Esòwò achyege nye.

7 Mbógè gekwenege menomenyèé ékáge pye nnò bòò ákwane ndere Esòwò akelege, mbò amágè kele sé ewé chá.

8 Yémbò Esòwò ágegè nnò bòò bíí apýéé gyeé, getú eyigémbò ne ji ajòò aké, “Ata aké, gébé gechwòò nye eyigé me nnyéé nye menomenyèé meke ne bòò Isrèli ne abi Juda.

9 Menomenyèé ewémbò ebeé sé ndere ewé me mbòò nnyéé ne ukwene ante bwò né bíí bi me nsele ebwò né amu átané né melò Ijip. Ne ndere ebwò alá pye sé genò eyigé me nnyémeno ne ebwò, me ntó nti meso ne ebwò, me Ata ne njògè mbò.

¹⁰ Γε menomenyεέ εwέ me nnyε nyε ne ntoné Isreli na. Né gébé eyigémbw, me nfyέé nyε mabe ya né makpo bwó, nsa áji né mmu matwó bwó. Me mbeé nyε Eswwó bwó ne ebwó ntó abeé nyε bwó ba.

¹¹ Ne ye muú bwó amágé lere sé nte menme wuu, ye muú ula gepú bií ajógé sé nnó, 'Kaágé Ata' néndé yéndemuú manlo ne bwó abi alá ñea geme wó, okwone mbaá abi anea geme akaáge nyε me.

¹² Ne me nylene nyε ebwó meshwe né gabo ayi ebwó ápyeé ne mmágé te sé gyéé ayi ebwó apyeé cháchá.”

¹³ Ndere Eswwó ajó atome ne menomenyεέ meke, ebyennó ji ase nnó ewé gekwene egbo gelu. Ne yéndegenó eyi gegboó gelu, gekwó ukoó, abelege geji baba.

9

Gekwenegé meti ewé débó dénógé Eswwó

¹ Menomenyεέ mbe ewé Eswwó anyeé nya ne bwó, ewyaa mabe ayi álerégé ndere ánogé Eswwó. Ne bwó ntó ákwyéé maá geto ayi ánogé Eswwó wyéé fa mme. Akare maá geto yimbó malú apea ne makat apea.

² Né meso ekat ewé mbe akuú ewu nnó melu ukpea. Né melu ewéna geluógé etuleka gelu wyéé ne ekpokpogele. Né mfaá ekpokpogele ewémbw áñere ntó bɾéd eyi achyεε mbaá Eswwó.

³ Né meso ekat ewé mmu élé melu ewé akuú nnó melu ukpea ewé epwóó malu ukpea ako.

⁴ Ne melu ewémbw, geluó eyigé aswó elu mbaá Eswwó gelu wyéé. Akwyéé geji ne gul. Mekwa menomenyεέ Eswwó elu ntó wyéé, afyale ewú ne gul. Né mmu mekwa ewéna maá nkwa ayi akwyéé ne gul alu wyéé. Afyé menyéé yimbó ayi ákuú nnó manaá né mmu. Meto Eɾon ewé echúí nya bya elú ntó wyéε ne ubare mataá ebi Eswwó asame mabe jí wyéé.

⁵ Unó fɔ upea eké makiénné Eswwó ulú né mfaá mekwa ewémbw, ákuú ubi nnó bɔ charubim. Ubagele bwó ukwere mbaá ayi Eswwó ajige nté gabo bwó. Yémbw dékage pye bwó akaá unó bina uko nana.

⁶ Akwyéé unó bina ábelégé mbw, ampyeé upe Eswwó akpene né mmu maá gepú ayi mbe yéndé bií ápyeé utwó bwó.

⁷ Yémbw ekosé etukpe ampyeé upe ne ekpene né maá gepú ayi mmu. Ne ji akpene wye damaá né ñme. Ji aké akpene wyéé abó mamkpa manoó menya mampye upe mbaá Eswwó nnó Eswwó ajinte gabo awuú jimbwó ne ayi bwó ápyeé dankáá.

⁸ Ndere epyεmbw, Mendoó Ukpea ebw élerége mbw lé nnó, te ndere maá gepú yimbw ayi mbe alú wyéé ne menombi ntó wye gbεgbε, ye meti epfó ewé bwó ákágé kpe né mmu maá gepú ukpea ayi apwóó malu ukpea ako.

⁹ Unó bi ulumbw élé gepó eyi gelerege ñjene esé eniné nnó echye ewé bwó áchyéé ne upe ebi bwó apye mbaá Eswwó ukágé pye fɔ nnó bwó abi ánogé Eswwó ábé ne ufere ebi ukwane ndere Eswwó akelege.

¹⁰ Unó bina utome élé ne depwéé manyéé ne manyúéé ne ndere muú ashwonege mmye nnó abe pópó né mbe ushu Eswwó. Ubi ulú élé mabe ayi atome ne depwéé menyammye ne ubyéé nyε gébégé Eswwó apyeéé yéndegenó gelage geke.

Meti meke ewe debwó manógé Eswwó

¹¹ Yémbw Kras achwó me. Ji alu etukpe Eswwó ayi achwóó ne unó ulúúl ebi ulú mbw esé né gébé eyigé na. Ji apyeé utwó né melu melóméló mbaá ayi akwane apwóó maá geto ayi ampyeé upe abó apyeé nya utwó wyéé. Akwaá fɔ wó átene jí wó, mmyeke apó fɔ né geluage unó bi ulú fa mme.

12 Kras akpe né melu ukpea ewé epwós malu ukpea ako dama te kwyakwya. Gébégé jì ákpené wye, ákpa fò lé manóó menya ndere ñme yé ami mpò ne ákpe né mmu wó, jì ákpa lé manóó mií jimbóó ne ákpené wyéé. Ákpegé ana gemége sé nnó detane né efwyale te kwyakwya.

13 Né menomenyéé ewé gekwene, muú alá pò fò pópó aselé élé manóó ñme ne ami menò mpò ne matwò maá mpò ayi asóó né mewé améé jì né mmye nnó abe pópó ndere Esòwò akelege.

14 Ne mbógé manóó amií ufóó menya eyina mawyaá uto na, ebyennó ami Kras mawyaá uto kpaá mampwò amu. Né uto Mendoó Ukpea, muú alú te kwyakwya, Kras áchyeé gemé jì mbaá Esòwò gétúgé sé. Jì apyembò nnó ashwóné uferé sé ékágé dépyéé upwyapwyané unò ne nnó esé dépyége élé utóó Esòwò muú alú mebe.

15 Getú eyigémbò ne Kras ala muú ayi áchómé bóó mashu ne Esòwò né menomenyéé meké ewé Esòwò anyéé ne bóó bií. Jì apyembò nnó bóó abi Esòwò akuú, abò mejé ewé elá ebyéé fò te kwyakwya ewé jì anyémeno. Mbò ne elú néndé negbo nií eniné mbò ne nepyéé nnó áféréé bóó né gabo ayi nya ebwó ápyé gébégé gekwenege menomenyéé.

16 Ñwe geteé alu wye éké menomenyéé. Muú aságé ñwe geteé ágáregé ndere jì agbogé akarege unò bií, alyage ubi kpaá te jì agbogé ne akaré ubi.

17 Gefógé ñwe yimbò awyaá uto mbógé muú ayi asamé jì agbo. Mbógé muú ayi asame jì alá agboó wó, ñwe yimbò afulé yé genó.

18 Getú eyigémbò ne manóó malá magbele mme wó, nnó menomenyéé ewé mbembe ebefò ne uto.

19 Mosis agarégé bóó mabe Esòwò ako, ase manóó anò mpò ne ami ñme áchwaré ne manaá, abó eta maá genóó ayi akuú nnó hisop ne néwú negelé anyua né mmu, améé né ñwe mabe Esòwò ne menyammye bóó ako ntó.

20 Améégé mbò ajóó aké, “Gegé manóó ami magbaré menomenyéé ewé Esòwò anyéé ne enyú, agaré nnó debele na.”

21 Wyembò ntó ne Mosis améé manóó mimbò né maá geto ne yéndégenó eyigé asele anógé Esòwò wyéé.

22 Ndere mabe yimbò alerege, elu wáwálé nnó aselé lé manóó ne apye nnó yéndégenó gebe pópó né mbe ushu Esòwò. Ne mbógé manóó mala machyéé mme wó, ajigé fò nte gabo.

Gepe eyigé Kras apyéé géferege bóó gabo mmye

23 Ge ula bi, asele lé manóó menya ne apye nnó unò bi ulú lé dendoré unò bi ulú né mfaánebuú ube pópó. Yémbò abò manse lé genóge upe eyi gelome kpaá gepwóó manóó menya ne apye nnó unò bi mbò né mfaánebuú ube pópó.

24 Kras akpe fò élé né maá geto ayi akwaá akwyéé ne apye ejí gepe wó. Melú ewémbò elú élé dendoré melu ukpea ewé elú né mfaánebuú. Jì akpe élé né mfaánebuú neni ambóó, atene mbe ushu Esòwò gétúgé esé.

25 Jì akpe fò né mfaánebuú nnó apye gepe jì ndòndò ne ndò ndere etukpe akpene yéndé ñme né melú ukpea ewé epwóó malu ukpea ako manchyéé manóó ami mala mapó fò amií jimbóó né mbaá Esòwò wó.

26 Mbógé ebe nnó mbò ne jì abóó apyéé, mbò jì agáé efwyale ndòndò ne ndò te ula ulóó mme. Ndere elúmbò, jì achwó ndò gamaá né gébé eyi mme achwóó kwyaa né achyéé gemé jì nnó áneré ne gabo.

27 Elú me nnó yéndémuú abò magbó demaa, agbogé mbò agilé unóó mpa ayi Esòwò apane.

28 Wyembɔ ntó ne Kras agboó ndere gepɛ nnó aferé gejamégé bɔ́ó né gabo. Ne ji amágé chwɔ́ nyɛ ndá yifá. Né gébé eyigémbɔ́ achwɔ́ó sé né gétúgɛ gabo sé, achwɔ́ó élé nnó awene gemɛge bɔ́ó abi agilé ji alá mmyemmyɛ bwɔ́.

10

Gepɛ eyi Kras gelú lé damaá te kwyakwya

1 Ebe Mosis elú lé dendore unó ulúulú ebi ulú manchwá, epófɔ́ unó bimbɔ́ ubi ambɔ́. Getú eyigé mbɔ́ bɔ́ó aké achwɔ́ó mbaá Eɔ́wɔ́ upɛ ebi ebwɔ́ anyuarege apyɛé yéndé ηme, upyɛé fɔ́ kánka nnó ebwɔ́ akwane chánjéné ndere Eɔ́wɔ́ akelege.

2 Mbɔ́gɛ ebɔ́ ebe nnó gefɔ́gɛ upɛ bina upyɛé nnó bɔ́ó akwane chánjéné ndere Eɔ́wɔ́ akelege, mbɔ́ bɔ́ó ntó amágé téɛ sé mechɔ́ gabo ne ábɔ́ amágé pyɛ sé upɛ bimbɔ́.

3 Yémbɔ́ upɛ bina ebi bɔ́ó anyuarege apyɛé yéndé ηme, upyɛé lé nnó bɔ́ó átégɛ gabo ayi ebwɔ́ apyɛé.

4 Néndé manóó ano mpɔ́ ne ηme makágé fere fɔ́ bɔ́ó gabo né mmyɛ cháchá.

5 Ge ula bi gébégɛ Kras alu manchwɔ́ fa mme ajɔ́ó ne Eɔ́wɔ́ nnó, “Wɔ́ akélegɛ sé upɛ ebi bɔ́ó ápyɛé eta wyeé ne εchye ewé bɔ́ó áchyégɛ. Wɔ́ akwyéé lé menyammyɛ ayi akwyéé obelé nnó me nse mpyɛ upɛ wye.”

6 Menya eyi bɔ́ó asɔ́ó kpógelɛ né geluagɛ upɛ ne εchye ewé ebwɔ́ áchyégɛ gétúgɛ gabo ayi ebwɔ́ ápyɛé ukwane fɔ́ wɔ́ metɔ́ wɔ́.

7 Ne njɔ́ó nké, ‘Eɔ́wɔ́ gé me na nchwɔ́ mampyɛ genó eyi wɔ́ akélege nnó me mpyɛ wye ndere asamé né mmu ηwe atomé ne me nnó mbɔ́ mampyɛ.’ ”

8 Kras abɔ́ mbɛ ajɔ́ó ne Eɔ́wɔ́ aké, “Ufɔ́ upɛ bi bɔ́ó ápyɛé ndere ebi apyɛé ne menya, yé ebi ápyɛé ne umpomé yé ebe lé ebi bɔ́ó áɔ́ó né geluagɛ upɛ mampyɛ upɛ eta wye ne unó bi bɔ́ó áchyégɛ gétúgɛ gabo bwɔ́ ukwané fɔ́ wɔ́ metɔ́ wɔ́.” (Yé élé ebe Mosis eké ápyɛégɛ mbɔ́.)

9 Ne ama ajɔ́ó aké, “Ge me na, nchwɔ́ mampyɛ genó eyigé wɔ́ akélege nnó mpyɛ.” Ndere elúmbɔ́, Eɔ́wɔ́ aferé upɛ bi ukwene nnó apyɛ gepɛ eyigé Kras gesɛ malu bwɔ́.

10 Ne gétúgɛ Jisɔ́s Kras apyɛé genó eyigé Eɔ́wɔ́ akélege, achyéé menyammyɛ wuú ndere gepɛ te kwyakwya. Getú eyigémbɔ́ esé dela bɔ́ó ukpea né mbɛ ushu Eɔ́wɔ́.

11 Né gekwenege menomenyɛé ampɛyɛé upɛ Eɔ́wɔ́ ápyɛé utɔ́ó bwɔ́ yéndé bií. Anyuarege upɛ bimbɔ́ manjané manjané, yémbɔ́ upɛ bimbɔ́ ukágé fere fɔ́ bɔ́ó gabo né mmyɛ.

12 Ne Kras awesé mempyɛé upɛ, apyɛ lé gepɛ gema eyi gekwane te kwyakwya, manshwɔ́né gabo sé. Apyɛgémɔ́ ajwɔ́lé né melu enógɛ né εgbɛ ebwɔ́nyɛ Eɔ́wɔ́.

13 Ne ji ajwɔ́le wye agilé kpaá te Eɔ́wɔ́ apyɛ bɔ́ó mawámé bií álaá eké geluɔ́ eyi ji anerege uka mfaá.

14 Mbɔ́ ne elú nnó Kras apyɛ élé gepɛ gemaá nnó bɔ́ó abi ji ashwɔ́negɛ ákwane chánjéné ndere Eɔ́wɔ́ akélege te kwyakwya.

15 Mendoó Ukpea ntó egáre esé genó eyina. Abɔ́ mbɛ ajɔ́ó aké,

16 Ata aké, “Gébé gekwónégɛ, ge menomenyɛé ewé me nnyɛé nyɛ ne ebwɔ́ na. Me mfyɛé nyɛ mabɛ ya né mmu matɔ́ó bwɔ́ ne nsame nyɛ ájí né mmu défɔ́ré bwɔ́.”

17 Ne ama agbéé aké, “Me nteé sé gabo bwɔ́ ne depɔ́ etiré ebwɔ́ ápyɛé gyeé.”

18 Dékagɛ ge nnó, ajigénte gabo bɔ́ó, yé ula fɔ́ ubeé sé ebi amágé pyɛ upɛ.

Déchwɔ́ kwɔ́kwɔ́lé ne Eɔ́wɔ́ débɛgɛ ne dembyo

19 Αημε βα, εwένα εtene nnό εsé dékágé kpe tágétágé né melu ukpea ewé epwóó malu ukpea ako, gétúgέ manoó Kras ami machyεé mme gébégέ ji agboó.

20 Jisós anené me ekat ewé ekaré melu ukpea ne melu ukpea ewé epwóó malu ukpea ako. Anené εsé meti meke ewé ewyaá genwá. Ekát ewé Jisós anené mbó, εtene mbaá menyammye wuú gébégέ ji agboó gétúgέ sé nnό εsé dekoó wyé déjye mbaá Εsówo.

21 Ne te ndere εsé déwyaá gekpekepegé etukpe ewé epεle gepúgέ Εsówo,

22 déchwó kwókwólé ne Εsówo ne matóó sé mako ne défyεé metóó ne ji gefóó eyigé déla dékágé be fo ne dembyó néndé manoó Jisós Kras mameé me né matóó sé álá pópó ne ágaré εsé nnό delu cho. Ne áshwóné menyammye se ne manaá ami makpea.

23 Déténé ne eshye né depó etiré εsé déneré metóó wyéé ne dégaregέ deti. Ekágé déwé mmye néndé Εsówo anyegémeno nnό apyεé genó, ápyεé geji.

24 Dékelégé meti ewé défyεé ate aηme eshye nnό ágbógé ne ate ne nnό álerege ulóó melu.

25 Délyagé fo mankene uchome bóó Εsówo ndere bóó abifo ályaá εsé déchome wyε mmye, défyégé ate eshye, ushuú chacha ayi dégεne mbó nnό bíi ebi Ata achwóó ula kwókwólé.

26 Néndé mbógé déké dépyεé wyε gabo kpékpé ayi dékaá me wáwálé ayi mekomejóó Εsówo álerege, gepe eyigé chá gepó sé eyi gekagé fere εsé gabo né mmye.

27 Genó eyi degile ne εfo metóó élé mpa Εsówo ne gekpekepegé mewε ewé εsóó nyε bóó mawáme Εsówo.

28 Dékaá nnό muú ayi abyaá ebe Mosis, áwáne ji ágené fó meshwe mbógé bo ntesε apea yé áléé ágarégé nnό ákpa ame age ji ndere ápyεé genó eyi geleré nnό ji akwé ebe ewémbó.

29 Ebege mbó, férege gekpekepegé efwyale ewé ebeé nyε ne muú ayi abyaá Maá Εsówo ne asélé manoó miú ami magbaré menomenyεé Εsówo, nnό mapó yé genó yé élé manoó ami na ne mashwáne ji nnό abε pópó, ne ajógé ntó mejóó mebo atome ne Mendoó Ukpea muú alerege bóó galógaló.

30 Εsé dékaá ji muú ajóó aké, “Me ne nwyaá utó manshuú amu né gabo ayi εbwó ápyεé, ne nshúgέ nyε amu mbaá bóó abi ápyεé ubé.” Ne ajóó aké, “Ata ne asóó nyε mpa bóó.”

31 Epyεé εfo mankwe né amu Εsówo muú álú mebe.

32 Tégé ndere elú nya ne enyú gébégέ enyú debóó mbe dékaá depore Εsówo. Yé élé enyú dégéné gejamégé efwyale né gébé eyigémbó, déténe wyε ne eshye yé genó genyige enyú wó.

33 Gébé eyigé fo bóó ashyεé enyú gbηηηo ne ápyεé enyú déwuú ubalé. Né gébé eyigé fo bóó abi agεne ntó efwyale mbó, enyú déchome défyoge εbwó mmye.

34 Dégεne meshwe ne bóó abi ákpené deno, ne gébégέ bóó áfóó unó nyú dékame wyε kamegέ ne metóó megómégó ndere dékaá nnό déwyaá unó ulóuló ebi upwóó ammu, ebi ubεé nyε te kwyakwya.

35 Ndere elúmbó, délyagé fó mamfyégé metóó ne Εsówo néndé ji achame nyε enyú.

36 Enyú débóó mankogé élé metóó dépyégé genó eyigé Εsówo akεlege, ne dése unó uko ebi Εsówo anyémeno nnό achyεgέ.

37 Néndé Εsówo aké, “Elá gachyεé muú ayi achwóó nyε achwó achóó sé gébé.

38 Né bóó ba abi ápyεé wyε genó eyi gelú cho, abεé nyε wyε mamfyégé metóó ne me. Yémbó muú ayi ajame mmye meso, metóó wa εgóó fó ne ji.”

³⁹ Esé depó fɔ bɔɔ abi ajame mmye meso genwagé bwɔ genó mme detu. Esé delú elé bɔɔ abi áfyéé metɔɔ ne Esɔwɔ ji awene gemegé bwɔ.

11

Gefɔɔ eyigé bɔɔ áfyéé metɔɔ ne Esɔwɔ

¹ Metɔɔ mamfyé ne Esɔwɔ elé ndé? Metɔɔ mamfyé ne Esɔwɔ elé mankaá nnó débɔɔ nye unó bi déneré metɔɔ wyeé ne nnó unó bi esé dela delu danje ulú wyeé wáwálé.

² Bɔɔ abi nya mbembe áfyéé metɔɔ ne Esɔwɔ, getú eyigémbɔ Esɔwɔ ase nnó apye genó gelógéló.

³ Ne elé gétúgέ esé défyéé metɔɔ ne Esɔwɔ ne dékaá nnó mekomejɔɔ ayi Esɔwɔ ajoɔ ne akwyeé mme. Ewéna etene nnó unó bi esé dégene mbɔ fa mme, akwyeé ubi ne unó bi muú alá gene.

⁴ Gétúgέ Ebel áfyéé nya metɔɔ ne Esɔwɔ ne ji apyeé gepe mbaá Esɔwɔ eyi gelome gepwɔɔ eyigé menmo wuu Ken. Ndere ji apyemba, Esɔwɔ akame nnó ji alú cho, getugé gepe eyige ji apyeé. Yé elé Ebel agboó te nya metɔɔ ewé ji áfyéé ne Esɔwɔ elú ejógé mejɔɔ te fina.

⁵ Gétúgέ Enok áfyéé nya metɔɔ ne Esɔwɔ, ji agbo wɔ. Esɔwɔ ase ji afé né mfaánebuú mebe. Yé muú ama agé sé ji wɔ gétúgέ Esɔwɔ asélé ji ajye né mfaánebuú. Gemegé nnó Esɔwɔ asé nya ji ajye mfaánebuú alere me nnó gepo ejii gego ji metɔɔ.

⁶ Elú wáwálé nnó yé muú ákágé pye fɔ metɔɔ ego Esɔwɔ mbogé muú yimbo alá fyé metɔɔ ne ji wɔ, néndé yéndémuú ayi achwɔ kwókwóle ne Esɔwɔ, abɔ mankamé nnó Esɔwɔ alú wye wáwálé, ne ji achame bɔɔ abi ákelege ji ne matɔɔ bwɔ mako.

⁷ Metɔɔ ewé Nowa áfyéé nya ne Esɔwɔ epye ji awú mbeé ayi Esɔwɔ akwélé ji gétúgέ unó bi upyeé nye meso gébé. Akwye ékpe kpaá ewé ji ne ula gepú bíí ákpené mmu nnó ápó negbone ngbannyi. Ndere ji apyemba mfaánebuú ashulé bɔɔ mme né mmye, ne Esɔwɔ apye ji ntó alá cho gétúgέ ji áfyéé metɔɔ ne Esɔwɔ.

⁸ Metɔɔ ewé Abraham áfyéé nya ne Esɔwɔ epye ji awú ne Esɔwɔ. Akú Abraham ajoɔ ne ji nnó akwilé ajyeé né gebage mewaa eyigé ji achyegé nye ji meso gébé. Ji alyaa melo wuu afé yé elé ji alá akaá mbaá ayi ji ajyeé wɔ.

⁹ Metɔɔ ewé ji áfyéé ne Esɔwɔ epye ji ajwólé né mmu baá otó ndere menkéé né mme bɔɔ abi cha ayi Esɔwɔ anyémeno nnó achyegé nye ji. Mbontó ne maá wuu Asek ne mpyáne wuu Jakɔb ajwólé. Ebwɔ alú bɔɔ bi alú mambɔ ntó genó eyigé Esɔwɔ anyémeno nnó achyegé ebwɔ.

¹⁰ Abraham akó metɔɔ ajwólé né baá otó bimbɔ néndé ji abɔ agilé manjwólé né melo ewé ewyaa mabɔme ayi alá chogé ewé Esɔwɔ akwyeé atene.

¹¹ Metɔɔ ewé Sara áfyéé ne Esɔwɔ, ne epyeé ji akpane uné. Yé elé ji akwɔɔ me ukoo, ákoo gébé eyigé ji ábyéne maá, ji afyé wye metɔɔ ne Esɔwɔ nnó anyégeno mampyeé genó, apye geji.

¹² Yé elé Abraham ábené me alá kágé bye se baá, upyáne bíí uja eké ambe né mfaánebuú ne gesɔɔ né mbale ebeé mega. Yé muú ákágé pa fɔ ubi.

¹³ Bɔɔ bina ako áfyéé wye metɔɔ ne Esɔwɔ kpaá te agboó. Yé muú bwɔ fɔ ase yé genó eyigé Esɔwɔ anyémenó nnó achyegé nye ebwɔ wɔ. Yémbɔ áge lé unó bimbɔ te mbe ne matɔɔ ágɔɔ ebwɔ. Ebwɔ akaá nnó ebwɔ alú elé ankéé bɔ abi ákógé fa mme yina kógé.

¹⁴ Bɔɔ abi ájógé mbɔ alere chánéné nnó ebwɔ akélege mbaá ayi abeé melo ewé bwɔ.

15 Mbógé ebwó abó átégé lé melo ewé ebwó atané wyeé, mbó ebwó akelé meti mankere wyeé.

16 Yémbó ebwó ashyagé lé melo ewé elomé epwóó ewé ebwó abó alú wyeé. Ne melo ewémbó elú lé né mfaánebuú. Ndere elúmbó, mmye egboó fó Esowó nnó ebwó akúgέ ji nnó Esowó bwó néndé ji ákwyéé me melo ábelé ebwó.

17 Gébégé Esowó amuame Abraham nnó ase maá wuú Asek apye gepé, Abraham ákamé gétúgέ áfyéé metóó ne ji. Elé Abraham yina ne Esowó anyéé nya meno ne ji nnó abeé ne gejamégé upyáne, yémbó ji akpome mmye mansé danchi maá wuú apyé gepé mbaá Esowó,

18 yé elé Esowó ajóó nya ne ji aké, “Gejamegé upyáne ebi wó abóó nye utanege nye lé mbaá Asek.”

19 Abraham ntó ákamé nnó Esowó akágé pyéé bós akwilé né negbo. Ne dékágé jóó nnó elú wye eké Esowó apye Asek akéré né genwá Abraham ase ji akere mmu.

20 Elé gétúgέ Asek áfyéé metóó ne Esowó ne ji ajelé Jakó ebwó ne Esao, agaré ebwó mejé ewé ebwó abóó nye meso gébé.

21 Gétúgέ Jakó abfyéé metóó ne Esowó né gébégέ ji achwóó gbo ajé lé baá Josef apea abi ande. Né gébé eyigémbó agii né meto wuú anógé Esowó.

22 Gétúgέ Josef áfyéé metóó ne Esowó né gébégέ ji áchwó gbó agaré bós Isréli nnó ebwó ályage nye melo Ijip. Ne agaré ntó ebwó ndere ji agbogé ápyéé ne ugoó bií.

23 Gétúgέ mma ne nte Mosis áfyéé metóó ne Esowó ne gébégέ ábyené Mosis ábí nya ji né ámfaá áléé, néndé áge nnó ji alú maá ayi alóme ulóó. Ne áfó yé mambya ebe ewé mfwa melo áfyéé nnó áwáné baá bós Isréli né gébé eyigémbó wó.

24 Gétúgέ Mosis áfyéé metóó ne Esowó né gébégέ ji awené ashyaá nnó asegé fó ji ndere maá ayi maá mfwa Fero ayi mendée ábyené.

25 Ji ákamé mange efwyalé ne bós Esowó ne nnó ji anyéé apogé ne nechóchó né mmu gabo ewé nechóchó eniné na nela newyagé.

26 Ji aferé nnó mange efwyale gétúgέ Kras elé gekpekepegé gefwa eyi gepwóó gefwa geko eyi gelú né Ijip néndé ji apelé wye né mbe mambo genó eyigé Esowó ácháme nye ji.

27 Gétúgέ metóó ewé ji áfyéé ne Esowó alyaa melo Ijip abó yé efó wó né genó eyigé metóó esogé mfwa akágé pyéé wó. Ji akó metóó apelé wye mbe mbe eké abó age me Esowó muú bós alá gené ji ne ame.

28 Elé gétúgέ metóó ewé Mosis áfyéé ne Esowó, ne ji agaré bós Isréli nnó ál manyé epaá koó upú, ne nnó ase manóó ηme ameeé né manombi upú bwó nnó ekiénné Esowó ewé ewané bós echwóógé ekoó upú bwó kógé ekágé ewa baá mbe bwó, ndere ewané nye abi bós Ijip.

29 Gétúgέ metóó ewé bós Isréli áfyéé ne Esowó, ne áchyaá ebeé mega ewé ákuú nnó ebeé megelé eké bós abi ákené né mme detu. Ne gébégέ bós Ijip ámuame manchyaá, ebeé ewémbó eshwya ebwó ako.

30 Gétúgέ metóó ewé ebwó áfyéé ne Esowó, ebwó akégé ágyaágé melo Jeriko né mme ndó ekenáama, gebamé mataa eyi genó melo mme gekwe gbarammm.

31 Gétúgέ Rahab mendée enó áfyéé metóó ne Esowó abi bós Isréli abi áchwóó cheré meló ewémbó bibií. Getú eyigémbó ne ji alá agboó fó choncho ne bós abi alá ákamé ne Esowó wó.

32 Me mmagé jóó na nnó? Unó bi bós abi áfyéé metóó ne Esowó apye uja dáó. Gébé ne gela gepó sé eyi me njógé ntome ne bós ndere Gidyón, Barak, Samsen, Jéfta, Devid, Samuele ne bós ekpave Esowó abifo.

³³ Elé gétúgέ metós ewé ebwó áfyεé ne Eσωω, ne ebwó abifo ámmye bee ne malo kpakpa ápwó áji. Agbaré malo ebwó chancha, ne ábo unó bí Eσωω anyémeno nnó achyεgέ ebwó. Gétúgέ metós ewé ebwó áfyεé ne Eσωω ágbe manó unyanya nnó ékágé uwá ebwó.

³⁴ Aní mewe ewé elulé wum, wum, wum, yémbó mewe eso fó ebwó wó. Abifo ábó bóó abi aké áwá ebwó ne bó aparanja. Abifo apó ne eshye yémbó Eσωω achyεé ebwó eshye. Abi awyaá eshye mamye bee ámmye ábú bóó bee abifo né malo bwó.

³⁵ Gétúgέ metós ewé andée abifo áfyεé ne Eσωω, áge bóó bwó abi ágboó ndere ákwilé né negbo. Abifo átulé ebwó kpaá alá mangbomangbo, yémbó ákámé negbo áshya mamferé metós ne Eσωω bóó ályaa ebwó. Apyεmbo nnó meso gébé Eσωω apye ebwó abó geḡwá eyi gepwóó amu.

³⁶ Abifo ájwa ebwó ne atulé ebwó ne otoó, awe abifo ne bó mkpókone áfyε ebwó né gepúgέ deno.

³⁷ Ató abifo ne mataá áwa. Agyá abifo ubauba ne sóó. Awá abifo ne bó aparanja. Abifo alú ubya bó, áfyεé élé meko ḡme. Achyεé ebwó efwyale, ámmye amu ne ebwó.

³⁸ Akéné nya mmu mewaá tametamé ákwóme makwe áshulege, ábígέ né mmu maba mataá ne ambu né mme. Mme yina ákwane yé mambε mbaá ayi ebwó ákágé ájwólegé wye wó.

³⁹ Gétúgέ ebwó áfyεé metós ne Eσωω, áké ebwó ápye gechágéné genó. Yé élé elúmbó, ebwó ásé yé genó eyigé Eσωω anyémeno nnó achyεge ebwó wó,

⁴⁰ néndé Eσωω awyaá gechachage genó né metós mampye eyi getome ntó ne sé. Genó eyimbó gelú nnó aselé esé chónchó ne ebwó apye nnó dékwane chánéné ndere ji akεlege.

12

Nte sé Eσωω anywólege esé mati

¹ Né egbe ewé se, bóó bina ako abi áleré esé ndere áfyεé metós ne Eσωω álu wyeé, áno esé mme eké geko ápelé nnó áge genó eyigé esé dépyeé nye. Ndere elúmbó, dékpa yéndégenó eyi génóó esé eyi gépye esé déla dékágé lome dégbe mewaá chónchó ne gabo ayi áfwyánege esé. Dékógé metós délómgé wye gatelé ayi alú esé mbe.

² Ndere délómege dépelé wye ne Jisós muú anene esé meti défyεé metós ne Eσωω. Wye élé ji ne akpané nye esé apye metós ewé défyεé ne Eσωω ekwane chanéné. Ji akamé nya magbo negbone mekpo unóó né gekwa. Ji asé yé mekpo unóó ewé elú né gefógé negbo eniné mbó efú genó wó néndé ji akaá gekpekpegé metós megómégó ewé Eσωω ákwyeé me ábelé eta wuu. Gétúgέ ji agboó negbo eniné mbó, ji ajwólé nana né melu enógé né egbe ebwónyé Eσωω.

³ Tégé ndere ji akógé nya metós agené efwyale né amu bóó ubeé, bóó ápaá ji. Tégé wye ji nnó ékágé enyú debe ne gepwa metós deto meti.

⁴ Ummye ebi enyú démmye manlyaa gabo delú dammye dekwóné mbaá manoó nyú machyεge mme.

⁵ Nnó enyú dejíí me nte majyεé ami Eσωω achyεgέ enyú ndere baá bíí? Ji ajóó aké, “Maá wa, Eσωω ányágé wó gétúgέ gye ayi wó apyεé, osege fó ewú eké efúú yé genó wó. Ashulége wó ndo, ábege ne gepwa.

⁶ Kaá nnó Ata alerege lé chuchu yina mbaá muú ayi ji ábóó gejeé ne ji. Ne atulege lé yéndémuú ayi ji aselé nnó alú maá wuu.”

⁷ Ndere elúmbó, kógé metós né chuchu ayi Eσωω alerege enyú, manleré enyú genó. Ji apyεmbo élé ne enyú ndere nte apyεé ne baá bíí. Ndé maá ayi apyεge gye nte wuu alá alerege fó ji chuchu?

⁸ Mbógé Ɛsɔwɔ alá alere enyu chuchu né gye ayi dépye ndere ji apyɛé ne baá bíí ako wɔ, ɛbyennó enyú dépɔ́ fɔ́ baá bíí wáwálé délú baá ulɔ.

⁹ Genó ɛyigé fɔ́ gelú nnó, antɛ sé fa mme alerege ɛsé chuchu mbógé dépyegé gyeé, denoge ɛbwɔ. Ndere elúmbɔ, elú galógál nnó ɛsé déwúgé dɔ́ ne nte sé muú abɔ́ mandoó sé, nno debɔ gepwá.

¹⁰ Antɛ sé fa mme alerege ɛse chuchu né mboó gébé ndere ɛjigé ɛbwɔ gétúgé gyeé ayi ɛsé dépyɛé, Ɛsɔwɔ alerege ɛsé chuchu gétúgé gyeé ayi dépyɛé né galógál awé sé, nnó ɛsé debe bɔ́ ukpea ndere ji.

¹¹ Né gébégé alerege ɛsé chuchu déselé fɔ́ nnó élé genó gelógélɔ́. Déselé élé nnó élé genó ɛyi gepyɛé ɛsé débéé meshwɛmeshwɛ. Yémbɔ ɛwyagé, ɛfwyale ɛwémbɔ ɛchwɔ́ ne galógál mbaá bɔ́ abi ágíi genó wyeé. Ɛpyɛé nnó ɛbwɔ apyɛé genó ɛyi gelú cho ne nnó ábé nesɔ ne atɛ bɔ́.

Majyɛ́ ne mbeé mekwelege

¹² Ndere dékaá mbɔ, gbarege unó chancha ne amu nyú ayi abɔ́ gepwa ne tenegɛ ne ɛshye ne uka nyú ɛbi uweré.

¹³ Chógé wye mbe dékené né mati ayi alú chó nnó ɛkágé uka nyú ɛbi uloó né uferé ubwiré, utógé lé tógé.

¹⁴ Mmyegé nnó débe nesɔ ne bɔ́ ako. Mmyegé ntó nnó débe bɔ́ ukpea. Muú alá ápɔ́ muú ukpea agené fɔ́ Ata.

¹⁵ Ségé gébé nnó ɛkágé muú nyú fɔ́ apyɛ genó ɛyigé Ɛsɔwɔ alyagé manleré ji galógálɔ́. Ségé gébé nnó ɛkágé muú nyú abɛ ne gepɔ́ gebogebo. Gefógé gepɔ́ ɛyina gelú ɛké nchye ayi agbógé unywɔne bíí uchwɔ́ ne ɛfwyale ne uchɔ́ gepamégé unó ɛbifɔ́.

¹⁶ Ségé ntó gébé nnó ɛkágé muú nyú fɔ́ abɛ ne gepógé ubelɛ tametame. Yé ɛké muú ayi abyaá depɔ́ré Ɛsɔwɔ ndere Ɛsao apyɛé. Ji akpo dékpaakpaá tí ndere maá mbe gétúgé némbane menyéé.

¹⁷ Ɛbɛlegé ammye nnó ama abɔ́ dékpaakpa etíi nnó nte wuú achyɛé ji méjé ɛwuú ndere maá mbe yémbɔ nte wuú ashya. Akɛle meti ne manse amɛ nnó akwɔré mechɔ ɛwéna agɛ wɔ.

¹⁸ Fɛregé mbaá ayi enyú détené mbɔ nana manchwɔ kwókwólé ne Ɛsɔwɔ. Enyú détene fɔ́ né melu ɛwé bɔ́ Isrɛli atene nya wɔ. Ɛbwɔ átené nya kwókwólé ne mekwe ɛwé akuú nnó Sina mbaá ayi muú ákágé ta. Melu ɛwé mewe ɛbɔ́ elúlɛ wum, wum, ɛmpinya gemua gékwene mbaá alá chendeé ne mbyo ammye ntó wuuuuuuu.

¹⁹ Ɛbwɔ awú meko ɛmba ɛwé áfɔ́me. Awú ntó meko muú fɔ́. Genó ɛyi muú yimbɔ ajɔ́ gépye ɛbwɔ anɛmmye nnó muú yimbɔ amágé jɔ́ sé meko yicha ɛbwɔ áwú.

²⁰ Ɛbwɔ ajɔ́ mbɔ néndé genó ɛyigé muú yimbɔ ajɔ́ gepye ɛbwɔ abɔ́ ɛfɔ́ dɔ́. Muú yimbɔ agaré aké, “Yéndé genó ɛyi getaá mekwe ɛwéna, yé ɛbe élé menya, ato ji ne mataá kpaá te agboó.”

²¹ Genó ɛyi ɛbwɔ agené né mekwe ɛwémbɔ gepyɛé ɛfɔ́ kpaá Mosis jimbɔ́ ajɔ́ aké, “Nwere ne ɛfɔ́ metɔ́.”

²² Yémbɔ enyú détene élé kwókwólé ne Mekwe Sayɔn. Mekwe ɛwéna ne elú melɔ Ɛsɔwɔ muú alú mebe. Melɔ ɛwémbɔ élé Jerosale ayi alú né mfaánebuú. Elé né melɔ ɛwéna ne makiénné Ɛsɔwɔ gejamegejame áchomé wye ne nechóchɔ́.

²³ Enyú delú mbɔ́ lé né ɛchomele bɔ́ abi Ɛsɔwɔ ajaá ndere baá mbe bíí, ɛbwɔ bina ne ásamé mabɔ́ bwɔ́ né mmu ɲwe ayi alu né mfaánebuú. Enyú déchwɔ́ mbaá Ɛsɔwɔ muú asɔ́ mpa bɔ́ ako, ne décho mbwa ne mandoó bɔ́ mbembe abi alú cho. Ɛbwɔ bi Ɛsɔwɔ apyɛé nnó ákwane chánɛ́né ndere ji akelege.

24 Enyú déchwó mbaá Jis̄s muú áchomé akwaá mashu ne Es̄wá né menomenye meke. Enyú déchwó né manoo míi ami mameé enyú mmye. Mami majógé genó eyigé gelome gepwá eyigé manoo Ebel. *

25 Segé gébé nnó ékágé déshya manwú genó eyi Es̄wá ajógé ne enyú, néndé b́ó abi mbembe abi áshyá manwú ne muú ayi ákwele ebwó mbeé fa mme áge meti mambo efwyalé wó. Ndere elúmbó, esé déshyagé manwú genó eyigé Es̄wá né mfaánebuú agaregé esé, ebyennó dékagé bo nye f́ efwyalé ewé echwá wáwálé.

26 Meko ayi ji ajó mbembe anyigé mme. Nana anyémeno nnó, “Né ndó ayi f́ me nyigé nye sé élé mme jiji, nyigé nye ntó mfaánebuú.”

27 Uchu bi ji ajó mbó nnó, “Né ndó ayi f́” ulere nnó unó bi ji akwyéé uko unyigé nye, utane né malu bwó nnó ebi alá kágé nyigé ubi ne uláa te kwyakwya.

28 Ndere elúmbó, te mbaá esé dékpene nye né gefwage Es̄wá eyigé muú alá kágé nyigé, détamege Es̄wá, déf́ege ji né meti ewé egó ji, dénógé ji ne efó metó

29 néndé Es̄wá se alu eké mewé ewé esó yéndégenó.

13

Gepé eyigé baá Es̄wá ab́ó mambé ne geji

1 Enyú deb́o mamgbógé ne ate ndere ate anme agboó ne ate.

2 Délyage f́o manene ankéé né mmu upú nyú. Kágé nnó mbó ne b́ó abifo ápyéé ne anene makiénné Es̄wá dankáa.

3 Tégé b́ó abi alú né denó. Segé nnó enyú ntó délu né denó ne ebwó chónchó. Tégé ntó b́ó abi ágené efwyalé. Ségé nnó enyú ntó dégené efwyalé eké ebwó.

4 B́ó ako ánógé deporé neba. Yéndé mendée ne menó abe ne ate ndere b́ó abi abané neba abeé, ékágé muú ályaa nte ájye ákelé muú yicha né dafye. Tégé nnó b́ó abi ákwené uló ne ábelégé ubele tamé tamé, Es̄wá á́só nye mpa bwó.

5 Débógé f́o mmwólé nka, yémbó segé yéndégenó eyigé enyú déwyaá gekwané ne enyú kwanenge néndé Es̄wá ajó aké, “Me nkágé lyaá f́o enyú chacha, ne nlyagé f́o enyú mbya” (Det. 31:6)

6 Ndere elúmbó, esé dékágé do ebwó ewome déj́ó ndere muú f́o ajó nnó, “Ata alú mempoó wa. Me nf́ó f́o. Ndé genó muú ákágé pye me?” (Ps. 118:6)

7 Tégé ákpakpa nyú abi ab́ó mbe áti enyú ame né deporé Es̄wá. Tégé galógáló ayi ebwó alú nya fa mme ápyéé. Gyérege ndere ebwó áfyéé metó ne Es̄wá.

8 Jis̄s Kras akworege f́o. Ndere ji alú nya, mbó ne ji alu fina, ne mbóntó ne ji abeé nye te kwyakwya.

9 Segé gébé nnó ékágé délyaa ufó ufó unó bi b́ó álerege ubwólé enyú. Genó eyi gelome gepwá, élé galógáló ayi Es̄wá alerege nnó mató nyú ábénégé, epf́o mankwólege mabe ayi atome ne deporé menyéé. Aji ápoógé yé b́ó abi ákwólege aji né meti f́o.

10 Esé déwyaá geluógé upe eyigé ampyéé upe abi ápyéé upe né melú ukpea ála abó f́o manye menyéé ayi atanenge wye wó.

11 Etukpe eké epye upe né melu ukpea ewé epwá malú ukpea ako, áwáne menya ákpa manoo manchyéé ndere gepé mbaá Es̄wá gétúgé gabo ayi b́ó ápyéé. Yémbó ákpane menya yimbo jimbo, áfe á́só ji né mekpo meti.

* 12:24 Elú wáwálé nnó: Manoo Ebel malilé nya nno Es̄wá ashuú amu, yémbó ami Jis̄s malilé nnó Es̄wá agene esé meshwe.

12 Wymbɔ ntó ne gepɛ ɛyigé Kras apyɛé gelu. Ji agbo né mekpo meti Jerosale nnó ji ase manóó mií ashwɔne bɔ́ bii ábɛ́ bɔ́ ukpea.

13 Nɔ́dere elúmbɔ, délyaa melɔ́ dékwólé Jisas dékpa mekpo unɔ́ eké ji.

14 Néndé esé depɔ́ ne melɔ́ fa mme ewé ebéé tɛ kwyakwyaá. Esé dépelé mangɛ melɔ́ ewé ɛchwɔ́ nye.

15 Nɔ́dere elúmbɔ, dékoó né amu Jisas défegé ɛsɔ́wɔ́ yéndégébé. Déké défegé ji mbɔ, elú wye eké gepɛ ne dépyembɔ mbaá ɛsɔ́wɔ́. Désé lé mano sé dékwane mabɔ́ mií nnó ji ne alu Ata.

16 Délyage fɔ́ mampyégé galógál ne mampógé ate aɲme ne unó bi déwyaá néndé ge ɛpɛ ebi ugɔ́ ɛsɔ́wɔ́ metɔ́ mbɔ.

17 Wúgɛ ne ákpakpa nyú ne dépyégé unó bi ebwɔ́ ágarégé enyú. Ebwɔ́ ápelé enyú né depɔ́ré ɛsɔ́wɔ́ ndere bɔ́ abí bii uma atenege né mbe ushu ɛsɔ́wɔ́ agaré ndere ebwɔ́ ápelé enyú. Enyú déké dépyéé unó bi ebwɔ́ ágarége enyú, ápyɛ nye utɔ́ bɔ́wɔ́ ne metɔ́ megɔ́megɔ́. Delá déwuú fɔ́ ne ebwɔ́, ábɛ́é ne mesome ndere ápyɛ utɔ́ bɔ́wɔ́ ne ewémbɔ épógé yé enyú né meti fɔ́.

18 Négé wye mmye gétúgɛ sé néndé esé dékaa nnó déwyaá matɔ́ mmu pópó mampyɛ genó ɛyi gelú choó yéndégébé.

19 Me nnene enyú mmye dɔ́ nnó enyú dénenemmye mbaá ɛsɔ́wɔ́ nnó apyɛ me nge meti mma nkeré eta nyú wáwá.

Mmyemenene ne matame

20 Nnenemmye nnó ɛsɔ́wɔ́ muú apyɛé bɔ́ abéé né nesɔ́, ábámé enyú. Ji ne apyɛé Ata Jisas Kras akwilé né negbo. Jisas ne alú muú kpaá ambame magɔ́ɲme muú apelé esé bɔ́ ɛsɔ́wɔ́. Mbɔ́ ne elú gétúgɛ manóó mií amií mampyɛ nnó menomenyɛé ewé ɛsɔ́wɔ́ anyéé ne bɔ́ bii ɛkɛne tɛ kwyakwya.

21 Nnenemmye nnó ɛsɔ́wɔ́ achyɛ enyú yéndégenó gelógéló ɛyigé enyú dékelege, mampyégé unó bi ji akelege nnó enyú dépyégé. Nnenemmye nnó ɛsɔ́wɔ́ apyɛé Jisas Kras apóó esé dépyégé unó bi ugɔ́ ji metɔ́. Déchyégé ɲgɔ́ mbaá Kras tɛ kwyakwya ne kwyakwya. Amen.

22 Aɲme ba, nnene enyú mmye nnó dékoó metɔ́ dékú mekomejɔ́ ayi me nsámé mbɔ́ nchyégé enyú majyɛé néndé nsá ji aja wɔ́.

23 Nkelegé enyú ntó dékaa nnó menɲme sé Timɔ́ti atané denɔ́. Mbɔ́gé abanégé me wáwá, nké nchwɔ́ gé enyú nchwɔ́ ne ji.

24 Tamege ákpakpa nyú chónchó ne bɔ́ ɛsɔ́wɔ́ ako. Aɲme sé abi atane né Itali alɔ́ enyú matame.

25 Nnenemmye nnó galógál abɛ ne enyú ako.

Nwe ayi Jemsi ásamé

Matame

¹ Me Jemsi, memkpané defwé Esowá ne Ata Jisós Kras ne nsámé ηwe yina eta enyú bós Jisós abi détyaá déjyεé né mme meko. Ntamege enyú. *

Bége ne nechóchó gébége depó détómégé enyú

² Aηme ba, yéndégébé depó déké détómégé enyú, né eta nyú ébé metós megómego.

³ Tége nnó depó ετίré détómégé mbó enyú délúlé mamfwóre mbógé enyú défyé matós ne Esowá wáwálé. Depyεé nnó enyú débó eshye mangbáregé matós.

⁴ Ne debó mangbáregé matós nyú yéndégébé, pyége mbó nnó débené né depóre Esowá né yéndé meti, dékaá chánéné yéndégenó eyigé enyú dépyεé.

⁵ Mbógé muú nyú ala kaágé genó eyigé ji abós mampye, ánémmye mbaá Esowá. Achyεgé nye ji majyεé. Esowá achyεge majyεé ne metós megómego akpege fó mbaá muú ayi agíge ji.

⁶ Yémbó muú aké anenemmye, ákamé ne metós ema ábége fó ne dembyó. Akaá nnó muú ayi ábéé ne dembyó, alu eké ηgbannyi eβεé mega, ayi mbyo nnyi átene ájyεé yéndé égbé.

⁷⁻⁸ Muú ayi áwyaá matós apea, áfεrege depó deyaádeyaá né genó eyigé ji apye. Gófóge muú yimbó ékagé áféré nnó Esowá achyεge nyé ji genó fó cháchá.

Muú gekpo ne muú gefwa

⁹ Yéndé meηmé ayi álú mbya ábé ne nechóchó nnó aηea geme né mbe ushu Esowá,

¹⁰ Wyémbó ntó ne yéndé meηme ayi áwyaá gefwa, abós mambe ne nechóchó nnó Esowá apye ji alu lé muú ayi akós deko né mbe ushú wuú. Néndé, ábélége nye fó mamgbó ndere ukoó byá mewaá úgbóo.

¹¹ Mηmεé étyεgé ne gelu, εdo ukoó bya mewaá bimbó úwáηese úgbóo, ulós ébwó unó. Wyémbó ntó ne muú gefwa ágbóo gébége akwólégé mati gefwa jíi.

Mmuameno dtánégé fó mbaá Esowá

¹² Muú ayi ágbárege metós wuú gébége depó détómégé ji abós méjé, néndé gébége aténégé ne eshye apwógé depó ετίré mbó, Esowá achyεge nye ji nsá ayi ji anyémeno manchyεé bós abi ágbóo ne ji. Nsá yimbó élé gerwá eyi gélagé byé.

¹³ Depó déké détené múu né mmuameno, ékagé ajós nnó, “Esowá ne ámmuáme jí,” yé genó gépó eyi gékágé té Esowá né mmuameno nnó gété jí ápye gabo. Ne Esowá ntó aténé fó muú ne mmuameno.

¹⁴ Yémbó éle uféré uboubó ebi útánege ese matós ne únyúu εsé dékpré né gabo.

¹⁵ Ubi ujágé ese né matós dós, útene ese né gabo ne gabo ntó gébége awegé aηeágé achwá ne negbo.

¹⁶ Aηme ba abi ngboó ne enyú, dékamégé fó muú ápye enyú déno mewaá.

* **1:1** Elú wáwálé nnó: Né ukwene bó ηwe abifó ásá wye nnó Matoó Isrelí 12. Ne elu wáwálé nnó Jemsi ájós mbó, atome mbó nto ele ne bós Jissá ako.

17 Yéndé echye ewé élu melóméló ne cho, étánege mbaá nte esé Esɔwɔ ayi ákwyé unó uko ebi úgénége né mfaánebuú. Unó bi úgénége né mfaá úkwórege malu, ne Esɔwɔ akwórége cháchá.

18 Esɔwɔ ndere ji ákelege, ake ne mekomejɔ́ wuú ayi álu wáwálé abyé esé mambyé yi meke. Apyembɔ́ nnó esé débé genógé mbe, eyige jimbɔ́ ajyáá nnó gébé ejíi né geluágé unó uko ebi ji ákwyé.

Wúge mekomejɔ́ Esɔwɔ dépyégé unó bi djɔ́

19 Añme ba, abi ngboó ne enyú, tege nnó yéndémuú nyú akpome mmye mánwúge unó, ase gebe ne ajɔge unó ne asɔge fɔ metɔ́ wáwá.

20 Néndé matɔ́ áke ásoó bɔ́, ákágé pye fɔ unó ulúúl ebi Esɔwɔ ákelege nnó ápye.

21 Ne manjye mbe gétú eyigémbɔ, lyage yéndé gepɔ gebogebɔ eyi gétené enyú mampye gabo, ne lyáge ntó ufere uboubɔ bi enyú dewyaá ne ate. Chyége gemege nyú mbaá Esɔwɔ dékámé ne meko mejɔ́ ayi ji afyéé mmu matɔ́ nyú, néndé mekomejɔ́ yimbɔ ne ákage pye enyú dépó negbo.

22 Débɔ́ mambé bɔ́ abi ápye genó eyigé mekomejɔ́ Esɔwɔ ájɔ́ge, délagé fɔ manwúge wuú. Deké dewuú délá dépye genó eyigé ajɔ́ge, ebyennó debwálege gemege nyú.

23 Ne mbɔgé muú awúge mekomejɔ́ Esɔwɔ alá pyeé genó eyigé ajɔ́, muú yimbɔ alu eké muú ayi ápéle geme jíi né éféé,

24 agégé ndere ushu bíi ulú atanégé ajyégé éwyágé ajinte ndere ushu bíi úbɔ́ ulú.

25 Né mbaá muú ayi ágíi mekomejɔ́ Esɔwɔ chánchá ayi áférege bɔ́ né mmu gabo ne negbo, ne ajyéé mbe mampyéégé genó eyi mekomejɔ́ yimbɔ ájɔ́, Esɔwɔ ajéle ji né yéndégenó eyigé ji ápyé. Alu muú ayi alá wuú mekomejɔ́ Esɔwɔ wuú, apye genó eyigé ájɔ́.

26 Mbɔgé muú afere nnó anoge Esɔwɔ chánchá ne alá gbárége nénómé níi né mbaá unó bi ji ajɔ́ge, abwólége lé geme jíi ne yéndégenó eyigé ji ápyé ne né mabɔ Esɔwɔ genome mme detu.

27 Unó ebi ulú cho ne pópó né mbe ushu Esɔwɔ Nte esé, ebi ji ákelege nnó añkwále bíi ápyégé ulú nnó, ábɔ mampóógé baá ulame ne akwí andée né éfwyale bwɔ. Abámé gemege bwɔ nnó ékagé unó uboubɔ ebi mme úchɔ́ ebwɔ.

2

Lyáge manséle bɔ́ abifɔ́ nnó ñhéá geme ápwɔ abifɔ́

1 Añme ba, te mbaá défyéé matɔ́ nyú ne Ata sé Jisɔs Kras, Ata ayi énogé, élomé fɔ́ nnó dékpeégé bɔ́ abifɔ́ dépwógé abifɔ́.

2 Désé nnó bɔ́ ápéá áchwɔ́ kpe mbaá ayi enyú dégbarege ujwólé. Ama awyá ñka, afyé mandeé malómál, afyé ntó bɔ́ nkpáganeré abi ájamé ñka dɔ́ né denɔ́re amu tíi. Ayi fɔ́ alu muú gekpo, afye uchálé mandeé.

3 Enyú désé muú ayi afyéé mandeé malómál ne énogé dejojé ne ji nnó, “Ata gé geluágé énogé na jwólé fa.” Ne débwalé mmye, mbaá muú gekpo deké, “Téné éwu,” élá pɔ́ mbɔ́ wɔ́, “Chwɔ́ jwólé fa né metɔ́ gepú.”

4 Depyége mbɔ, delere mbɔ le ángyá né geluage nyú ne desɔ́ mpa ne uféré uboubɔ.

5 Añme ba abi gejeé, nénege matu déwú mechɔ́ ewé nkélege mangaré enyú. Esɔwɔ ajya mé bɔ́ abi áferé nnó álú gekpo, ákwane fɔ́ mambé bɔ́ abi áwyaá gefwa né depare esɔwɔ wɔ́, nnó ebwɔ ne álú abi áfyéé matɔ́ ne Ata Jisɔs wáwálé. Ebwɔ ntó ne álú bɔ́ abi anyéé nyé gefwa eyigé ji ábɔ́ anyéé nyá meno nnó achyége bɔ́ ako abi ábɔ́ gejeé ne ji.

6 Enyú debyaaá bɔ́o gekpo, pɔ́ nnó bɔ́o maŋka ne áfwálege ná enyú? Eɓwɔ́ ne ájame enyú dékpréne unáɔ́ mpa né máchá eso.

7 Pɔ́ nnó wyé eɓwɔ́ ntó ne áchɔ́o gechánchágé mabɔ́ Ata nyú ayi enyú délu bɔ́o bií?

8 Mbɔ́gé enyú dékelege mampye genó eyi gélu cho, débó mámbéle gekpékprégé eɓé ewé élu né mmu nwe Eɓwɔ́ mfwa sé. Eɓé wémbo ejoóge éké, “Bɔ́o gejeé ne nte menmé wyé ndere ɔ́bo ne gеме jyé.”

9 Yémbo deké desele bɔ́o abifo nnó ájeá gеме ápwɔ́ abifo dépye gabo, ne eɓé ewémbo eɓgaré enyú ndere bɔ́o abi ákwené eɓé.

10 Yé ébéle nnó, muú anogé mabé Eɓwɔ́ ne ákwégé éma ebyennó akwé mbo elé áji mako.

11 Néndé muú ayi ájɔ́o nnó “Ŋkwégé ulɔ́” wyé ji ne ájɔ́o ntó nnó “Ŋwagé muú.” Gétú eyímbo, mbɔ́gé muú awagé nte akwé eɓé Eɓwɔ́, yeé elé alá kwe ulɔ́ wɔ́.

12 Gétú eyina, ngarege enyú nnó yéndégenó eyi dejoógé ne yéndégenó eyi dépyéé, pyége ndere bɔ́o abi ákaá nnó bií uma Eɓwɔ́ asele nye mabe áyina, ayi áferege eɓwɔ́ né gabo ápa mpa bɔ́o.

13 Mbɔ́gé muú ála ge meshwe ne nte menmé wuu wɔ́, Eɓwɔ́ ntó agé né fɔ́ ji meshwe gébége aké apane mpa bɔ́o. Yémbo muú ayi ágéne meshwe ne ate ájme akpréne unáɔ́ mpa Eɓwɔ́ tágátágé.

Metá mamfyé ne Eɓwɔ́ ne ulá melu

14 Anme ba, mbɔ́gé muú ajoóge mbo nnó áfyéé metá wuu ne Jisɔ́s Kras ne alá lómé melu, galógál awuu alu mbo fɔ́? Gefáógé metá ewé ji áfyé mbo nnó ekage pyéé Eɓwɔ́ afere ji né unáɔ́ mpa né bií ebi kwyakwya?

15 Désé nnó anme fɔ́ ápɔ́ ne mandeé ne genó eyigé anyeé yéndé bií.

16 Ne muú nyú agegé eɓwɔ́ atamé lé eɓwɔ́ támege aké, “Deke oo” Eɓwɔ́ áje enyú debɔ́ mandeé ne menyéé ayi dekelege yéndé bi. Mbɔ́gé átamége eɓwɔ́ mbo, alá chyé eɓwɔ́ genó eyigé eɓwɔ́ ákélege wɔ́, ápoo mbo eɓwɔ́ né ndé meti?

17 Gége yé nnó mbɔ́gé muú ake áfyéé wyé metá éwú éwú ne Kras ne alá lómé melu, metá ewé ji aké mbo afyé ne Kras élu detú.

18 Ndɔ́ fɔ́ muú fɔ́ akage jɔ́ aké, “Mfyéé lé metá wa éwú éwú ne Kras, ne ayifo aké me ntó mpye elé ulá melu ebi Eɓwɔ́ akélege”. Né égbé wa, ngige muú ayi mbe nnó léré me gefáɔ́ eyigé wɔ́ áfyéé metá ne Eɓwɔ́, alá lómé melu, ne me ntó nkeré nleré wɔ́ metá wé me mfyéé ne Eɓwɔ́ né ulá melu bi me mpyéé.

19 Enyú dékamé nnó Eɓwɔ́ alu ama ewémbo éló, yémbo tége nnó aló nchye ntó ákamé mbo ne épye abi áwére gbagba ne efo.

20 Wɔ́ muú defáɔ́ délá pɔ́ wɔ́, ɔ́kelege nleré wɔ́ nnó muú áfyége metá ne Eɓwɔ́ alá lómé melu, metá wé ji afyéé mbo épɔ́ yé éké genó?

21 Pé gekwénégé nte sé Abraham. Ndé gepyé Eɓwɔ́ aselé ji nnó alu cho né mbe ushu wuu? Ele genó eyigé ji ápyé né gébé eyimbo. Ndere ásele Asek maá wuu anere mfaá gelu eyigé áchyége gepé mbaá Eɓwɔ́ nnó ápye gepé eta wuu.

22 Gé yé ndere metá we ji áfyéé ne Eɓwɔ́ ekene gelua ne genó eyigé ji ápyéé. Genó eyigé ji apyéé gélere chánchá nno metá ewe ji afyéé ne Eɓwɔ́ ekwane.

23 Genó eyigé nwe Eɓwɔ́ ájɔ́o gelu cho nnó, “Abraham áfyéé metá wuu ne Eɓwɔ́. Épyégémbo Eɓwɔ́ ase ji nnó alu cho né mbe ushu wuu.” Bɔ́o ntó áké, ji alu “Mejeé Eɓwɔ́.”

24 Gége yé nnó éle né ulá melu ebi muú apyéé, ebi Eɓwɔ́ akélege ne aséle muú nnó alu cho né mbe ushu wuu, épɔ́ fɔ́ metá mamfyé ne ji éwú éwú.

25 Goge mma meé enyú né mechɔ́ ewé fɔ́. Tége Rahab ayi ábɔ́ álu nya mendée eno. Ji ase nya bɔ́o Isréli fɔ́ abi átome nnó áchwɔ́ ápe mewaá bibí, ane eɓwɔ́,

apoo ebwó abó né meti ewé cha ákere. Getu eyigémbó Esowó ase nyá ji nnó álu cho né mbe ushu wuu.

²⁶ Wyé ndere mendoó étané gé muú mmye alaa geñkwó, wyé mbóntó ne muú afyégé metóó ne Esowó alá pyéé ulóó melu ébi Esowó akélege, metóó ewé áfyé mbó élu detú.

3

Gbarege mánómé nyu

¹ Anmé ba, éló mé fó nnó esé gejamé démmyé gé nnó débé ánléré né gepú gé Esowó, néndé dékaá nnó Esowó acherege nyé mpa esé abi délerege apwó ayi bóó abifo.

² Ese ako depyéé mé gyéé né gejamé gé mati. Ne mbógé élu wáwálé nnó muú akwe fó nekwené meno né mejóó wuu wó, ébyéénnó apó gyéé ne akagé gbáre menyammye wuu.

³ Déméé mechó ewé ná ne mpó mekágála. Defyégé ñkpaóné né meno wuu, depyéé nnó awu ese. Ne dékaagé já ji ájyé yéndé mbaá yi dekelege.

⁴ Déméé ntó ndere esogeka ewé ekéne né ebéé mega élu. Yé elé éñéá, mbyo nnyi akpane éwú. Muú ayi ájii ekpé akagé sé maá genó nkane nsóm ásó éwú éjyé yéndé mbaá ayi ji akélege.

⁵ Wyémbó ne nénómé mekwaá nélú. Yé elé nélú kóó, né wyaá uto né menyammye mekwaá ne nejóóge depó kpa kpa.

Tége ntó ndere mbe mewe akagé só gekpékpé gé mewaá wum wum wum.

⁶ Nénómé nélú ntó eké mewe, nélú mbaá ayi gabo mme meko átánege, wyé ne ásane achó yéndé mbaá né menyammye mekwaá. Nénómé né lwéége mewe ewé esóó geñwágé mekwaá, éló né dembáné kpaá te ágboó. Mewe ewémbó étánege né mbaá danchómeloó jimbóó.

⁷ Esé akwaá dekage nkane ábélege ufóó menya ufóó ufóó. Debelege me menya eyi mewaá ne eyi nnyi, mmyó ne denywone, depyéé éjí ewuú esé.

⁸ Yémbó muú akaagé gbare nénómé níi nnó néwuge ji. Nélú genó gebo, muú akaagé gbáre fó neni ne nchye ayi neni néwyaá awane muú.

⁹ Esé desele nénómé dechyege matame mbaá Ata ne nte sé Esowó, desele ntó neni deshyyé bóó abi Esowó akwyéé nnó áfú ji.

¹⁰ Meno éwú ne matame ne mashye atanegé wyéé. Anmé bá, gefóó gé genó eyina gékwané ne esé wó.

¹¹ Manaá manyú ne ami mámyáme mátané gé fó né embú nnyi éma.

¹² Anmé bá, dánfelé awómé fó mashu, ne ula ushi úwómé fó ntó dánfelé. Wyémbó ntó ne, embú nnyi ewé éwya manaá malómáló élá táné gé né ebéé mega.

Denja tire detanegé mbaá Esowó

¹³ Mbógé muú nyú fó ama alu ayi áwyaá denja, ne akaagé ndere Esowó akélege nnó ese débé, geñwá jii geko geleré nnó awyaá denjá ne ake alerege ulóó melu bíi, áshulé mmye jii mme. Gé gepó yi gélérege nnó muú awyaá denja mbó.

¹⁴ Yémbó mbógé enyú deke demmye demboó ne ate ne dékélege wyé lé nnó áwú enyú ambií, ékagé débwé gé mmye nnó dewyaá denja. Désé gé ntó gebyó dékwéré wáwálé.

¹⁵ Gefóó gé denja etiré na détané fó mbaá Esowó wó. Détané fá mme délulé dénjaré akwaá ne etire aló nchye.

¹⁶ Yénde mbaá ayi bóó ábégé áke ámmye demboó ne ate ne aké akélege nnó ebwó ambií ne abó unó apwó abifo, éféé ntó ne mawámé ne yéndé gefóó gé gabo abéé.

17 Yémbò denḡa ɛtíre dɛtáneḡe mbaá Ɛsɔwɔ dɛlú chá. Muú ayi awyaá gefɔ́ǵé denḡa ɛtíre na abéé fɔ ne deba né metɔ́ wuú. Abé ne nesɔ ne ate aḡme, abéé muú nyámeé, atóó fɔ mekpɔ, aḡene meshwe ne ate aḡmé dɔ́. Alome melu, álérégé fɔ áḡyá ne abéé fɔ muú dembwólé.

18 Bɔ́ó abi ápye nesɔ abi ápóóḡe ntó ate abifɔ nnó ákéné né mmu nesɔ, áḡene nye galǵáló dɔ́ó ayi átáneḡe mbaá unó bi ebwó ápyéé.

4

Dényéǵé fɔ dejeé ne ḡeḡwáḡe mme

1 Ndé ḡenó ḡepyéé ne enyú dɛwámeḡe, demmye ne ate? Pó lé ḡétúḡé mmwólé unó mme? Ubi ne ummye ne enyú né matɔ́.

2 Enyú dekeleḡe mambɔ unó bi dela pɔ ne ubi, ɛféé mbɔ ne dewane ate. Denyéé manwaá, déḡéné fɔ unó ubi enyu dekeleḡe, nkaáwú ne démmyéé, dɛwámeḡe ne ate. Ne ula bi delá bɔ unó bi dékéleḡe ulú nnó, degíḡe fɔ Ɛsɔwɔ nnó achyéé enyú ubi.

3 Ndɔ́fɔ degíḡe Ɛsɔwɔ nnó achyéé enyú unó bimbɔ, achyéḡé fɔ néndé degíḡe ne uféré uboubo. Dekeleḡe nnó achyéḡé enyú déchɔ né mmwólé unó mme nnó depye nkane ejí enyú.

4 Enyú delu eké andée abi ákwéne malɔ. Dekaá nnó mbɔḡé muú aké agboó ne unó mme yina alu muú mawámé Ɛsɔwɔ wɔ? Yéndémuú ayi abɔ́ ḡejeé manyéé dejeé ne unó mme, alu muú mawámé Ɛsɔwɔ wáwálé.

5 Asá né mmu ḡwe Ɛsɔwɔ nnó, “Ɛsɔwɔ abɔ ḡeje ne mendoó ɛwe ji afyéé ɛsé ne menyammye dɔ́.” Néndé alu eke menɔ ayi álá keleḡe nnó mendée wuú akwe uló. Déferégé fɔ nnó ḡenó ɛyina ḡelú detú.

6 Yémbɔ, Ɛsɔwɔ apóóḡe ɛse dɔ́ wye ndere ḡwe wuú ájɔ́ aké, “Ɛsɔwɔ ashyaá yéndéḡenó ɛyigé bɔ́ó abi ábwéḡe mmye ákeleḡe mampye, yémbɔ apóóḡe bɔ́ó abi áshúleḡe mmye ebwó mme.”

7 ḡétú yina, lyaáḡe Ɛsɔwɔ ábé mfwa nyú. Téneḡe ukóló ne danchɔmeló ne aboó nye enyú.

8 Chwáḡe kwákwlé ne Ɛsɔwɔ, mbɔḡé dechwáḡe kwákwlé ne Ɛsɔwɔ, ji ntó achwó kwákwlé ne enyú. Enyú bɔ́ó abi dépyéé gabo, féreḡe amu né gabo yi enyú depyéé, enyú bɔ́ó abi dedoó manaá dedoó mawéé, teneḡe meti é má ne matɔ́ nyú mmu pópó.

9 Téḡe gabo ayi enyú depyéé, débé meshwe, désóméḡé, délilí mánsé áshuléḡé. Démagé jwase jwane, someḡe lé someḡe. Debéḡe fɔ ne metɔ́ meḡóméḡó, béḡelé meshwemeshwe.

10 Shuléḡé mmye enyú mme né mbe ushu Ata, depyéḡé mbɔ abwéḡe nye enyú ntó mfaá.

Déjɔ́ǵé fɔ depɔ debodebo ne ate aḡmé

11 Aḡmé ba, deǵɔ́ǵé fɔ depɔ debodebo ne ate. Mbɔḡé muú ajɔ́ǵé mejɔ́ mehomebo ne nte meḡme wuú, ye asáḡe mpa wuú mbɔ, ebyennó ajɔ́ḡe mbɔ atome ne ebe Ɛsɔwɔ ne ajɔ́ḡe mbɔ lé nnó epó́fɔ cho mánsó mpa. Mbɔḡé ajɔ́ḡe nnó ebe epó́fɔ cho, ebyennó ji ábéleḡe se ebé, ne asele ḡeme jí nnó apwɔ ebé Ɛsɔwɔ.

12 Élé Ɛsɔwɔ mbíi ne awyaá utó mánychyéé bɔ́ó ebé ne mámpa mpa bwó. Ji ntó ne awyaá utó mámpye muú atané né unɔ́ mpa. Ji ntó ne awyaá utó manwá muú. Wɔ́ ɔ́feré nnó ɔ́lu waá ayi áteneḡe ájɔ́ḡe gabo mbaá meḡmé wye?

Lyaáḡe mmye mebwéḡe

13 Wúge, enyú bɔ́ abi déjɔ́oge nnó, “Waa fina, waa geyana deyyéé nye gefɔ́oge melo ewe. Debelege éwu genóge ñme, dekene gese ne debɔ́ nyé nsa ñka.”

14 Enyú deɔ́oge mbɔ dekaa nnó geyána abeé nnó? Geñwáge nyú gébeé nye nnó? Geñwáge nyú gélu éké gekóge dondo, eyi géchwáge géla wyáge mankaá.

15 Enyú débɔ manjɔ́ lé nnó, “Mbɔge Éswá aɔ́oge nnó denyé geñwá, denyé nye geñwá dépye yéndégenó.”

16 Nɔ́ere elúmɔ, enyú délú detee wyé geñwá ne nsá ñka, debwége mmye ne dewyáá nepá. Mmye mebwége eyimɔ elɔme fɔ.

17 Tége nnó mbɔge muú akaá genó gelógélɔ eyigé ji abɔ́ mampye ne alá pyéé géji wɔ́, apyéé mbɔ élé gabo.

5

Afwa ñka ágene nye efwyale

1 Wúge enyú afwa ñka, débɔ manlili ne dekalege né gekpékpége efwyale ewé echwɔ́ nye eta nyú bíi fɔ.

2 Gejamege unó bí enyú déwyáa né mmu upú uchɔ́, ne ugbáge únyéé mandéé nyú.

3 Nférékán achɔ́ me ñka nyú. Nférékán yimɔ alere nnó, wyé nkane áchɔ́ ñka nyú, mbɔntó ne menyammye nyú áchɔ́ge ndere mewé éswá genó. Mme achwɔ́ byé yémɔ enyú denywéree wyé manka nywéree né mmu upú nyú éké yé genó eyi géchwɔ́ pyé enyú gépɔ́.

4 Wúge magbo ayi bɔ́ abi ápyeé utɔ́ né makɔ́ nyú álili gétúge manka áyi enyú denyéé ebwɔ́ ne délá kélége manchyéé. Éféé ne ebwɔ́ álili áshúlege enyú ndo. Magbo ayi ebwɔ́ álili gétúge mbwé ayi ebwɔ́ ákyeé, akwɔ́ne matú Anyátá Éswá.

5 Enyú denyéé geñwá fá mme depye yéndégenó eyigé dékélege. Denyéé, dewéne, denjeage éké mpɔ́ mabɔ eyi éla kaá nnó fina ne áwáne nyé éji wɔ́.

6 Enyú depye ámpané mpa áke bɔ́ abi alá pyé gabo wɔ́ ákwé mpa. Déwá bɔ́ abi álu cho né mbé ushu Éswá yé mmye ádoré wɔ́.

Kóge matɔ́ degilé Ata Jisɔ́

7 Gétú yina áñmé ba, ngarege enyú nnó dékóge matɔ́, dégilé kpaá te gébége Ata Jisɔ́ Kras achwɔ́ nye abané esé fa. Féregé ndere mempyé makɔ́ ágilé mambɔ mbwé melómélɔ né mekɔ́ wuú. Ajwálege ákoge metɔ́ ágilé manaá nnó ákwé, gébége aké akwene ji ágilé nnó mbwé áwé.

8 Wyé mbɔntó ne enyú débɔ́ mankó metɔ́, dépwagé néndé, gébé eyigé Ata Jisɔ́ akérege nyé géla kwókwólé.

9 Nɔ́ere dégilé áñmé ba, déñmenége fɔ́ humhum déshúlégé ate ndo. Depyege mbɔ debeé gyé gébége Éswá aké apáne mpa nyú. Nénde gébé eyigé Jisɔ́ gekpékpége mempane mpa achwɔ́ géla kwókwólé.

10 Áñmé ba, sége gekagé neke né bɔ́ ekpávé Éswá, ebwɔ́ ágaré nyá mekomejɔ́ né mabɔ Éswá. Agé gejamége efwyale yémɔ ájwólé metɔ́ kó. Kóge ntó matɔ́ ndere ebwɔ́ ápyeé.

11 Kaáge nnó esé dese ebwɔ́ ndere bɔ́ abi Éswá ajéle ebwɔ́, néndé ebwɔ́ átene ne eshye kpaá te kwyakwyá. Enyú debɔ́ dekaa ndere Job akogé nyá metɔ́ gébége depɔ́ déto me ji. Ne ndere Éswá apyé nnó ewuú efwyale ekwyá ne galógál. Wáwálé, Éswá alome melu ne ágene esé ako meshwe

12 Áñmé ba, wúge mechó kpaá ewé me nkélege mangaré enyú. Yéndégebé muú ake akélege manjɔ́ genó ásé gébé ékagé ákélé yé genó fɔ́. Yé ébé élé mabɔ mfaánebuú yé ele mme. Akelége yé genó fɔ́ cháchá. Mechó ébégé ewé

ji ákámége ákámé “eh” ne ébégé ewé ji áshya, ashya “ngba.” Mbógé muú apyégémbò, ábòs fò mpa ne Èsòwò.

¹³ Mbógé muú nyú awyaá éfwyale ánemmye mbaá Èsòwò nnó ápoó ji. Mbógé muú nyú metòs égòs ji, ákwá makwa áféé Èsòwò.

¹⁴ Mbógé muú nyú amee, ákú ákpákpá echomele bòs Èsòwò áchwò áné mmye mbaá Èsòwò gétú ji. Aké anenemmye áwaá ji mawee ne áne mmye né mabo Ata Jisòs Kras nnó Èsòwò ápyé ji átoó.

¹⁵ Mbógé ánegémmye mbò, ne áfyégé metòs ne Èsòwò, mmyemenene yimbò épye nyé muú nemée yimbò atóó. Èsòwò apye nyé menyammye wuú atóó. Mbógé ápyégé unó uboubò Èsòwò ájige nyé nte gabo wuú.

¹⁶ Gétú éyína nchyege ényú majyéé nnó mbógé muú nyú apye gyéé mbaá nte menjé, ashu eku né gabo ayi ji ápyé eta wuú ne yéndémuú nyú anenemmye nnó Èsòwò ápyé ényú détoó mbaá mameé nyú. Ne ényú debò mánkaá nnó mbógé muú áténégé cho né mbe ushu Èsòwò, mmyemenene jí échyá ne ewyaá utó mampye Èsòwò apye yénde gekpékpégé genó éyigé agi ji.

¹⁷ Tége Elija. Abó alu mekwaá wyé ndere esé. Ane nyá mmye mbaá Èsòwò ne metòs wuú meko nnó Èsòwò ágbaré manaá. Èsòwò agbaré nyá manaá né gebagé mewaá éyimbò. Mekwéé ákwe kpaá te né aṣime aláé ne geba yé eṣka manaá échyé mme né gebagé mewaá Isrèli wò.

¹⁸ Èbélégé, ama anémmye ne Èsòwò ató manaá matané mfaá makwé jegé jegé. Mme ala nywanywa ne unó úlò mánwéné.

¹⁹ Aṣimé ba, mbógé muú nyú anogé mewaá alyágé meti ewé wáwálé ne muú fò apoógé ji akérége wye, gé mechò melómélò mbò.

²⁰ Kaáge nnó, yéndémuú nyú ayi ájáme muú ayi ápyéé gabo nnó alyáá gabo ákére meso mbaá Èsòwò, ébyennó aferé ji né negbo. Apye ntó nnó Èsòwò ájinte gejamégé gabo wuú.

NWE mbe ayi Pita asamé

Matame

¹ Me Pita, ηgbá Jisós Kras ne nsame ηwe yina. Ntome ji eta nyú bós abi Eσωω ajyaá, enyú delú ndere aηκέέ fa mme. Enyú abi délaá tyatya déjwólege né mme Rom né gebagé mewaa Póntus, Galasiya, Kapadosia, Eσυa ne abi ajwólege né Bεtinya.

² Eσωω ajya enyú nnó débe baá bií wye ndere ji abós me mbe aferé nnó eβεέ mbo. Eσωω apyembó, ne Mendoó wuú pye enyú delu bós ukpea nnó enyú dewúge ne Jisós Kras. Manóó mií mámmégé enyú mmye, máshwónégé enyú nnó débé pópó. Me nnemmye nnó Eσωω aleré enyú galógáló ne nesó gejamé gejamé.*

Efwyale epye nnó dégilé mambó gerwá eyigé déneré metós wyeé

³ Detame Eσωω, ji alu Eσωω ne Nte Ata sé Jisós Kras. Gétúgé gejamégé galógáló ayi ji alerege esé, ábyé esé mambye ayi meke. Ne nana esé dégilé ne matós se mako nnó te ndere ji apyéé Jisós Kras akwilé né negbo, meso gébé ji achyege nye sé yéndé genó eyigé ji ányéméno nnó achyege esé.

⁴ Genó eyigé fó eyigé esé dema nere matós wyeé gelú nnó, ji Eσωω achyege nye eyigé sé gefwa. Ne gefwa eyigémbo, géchógé fó, gepó ne deba ne gegboó fó manaá. Eσωω ábelé geji chánéné né mfaánebuú gétúgé enyú.

⁵ Enyú défyéé wye metós ne Eσωω, getu eyigémbo ne ji ábame enyú né utó bií kpaá te ji achyege nye enyú yéndégenó eyigé ji ákwyéé me ábele agile nnó achyege bós bií abi ji áfere ebwó né efwyale gabo né bií bi kwyakwya.

⁶ Né getú eyigémbo, bege wyeé ne nechóchó, yé lé débéeé nye ne mesome né mboó gébé gétúgé mmuaméno ayi achwós nye eta nyú matimati.

⁷ Mmuaméno yina, alú lé nnó afwore mbógé enyú défyéé metós ne Eσωω wáwálé. Gegé, yé gesege mabó eyigé ákuú nnó gul, genó eyi gekágé chós, áfyéé lé ji né mewé ne afwore mbógé alome. Mbóntó ne metós ewé enyú défyéé ne Eσωω elú melóméló epwó gul ne abó mamfwore ewú. Afworege metós ewé enyú défyéé ne Eσωω, agégé nnó etene chánéné Eσωω afége nye enyú, débe nye ne ηgá ne enógé né bií bi Jisós Kras alerege nye mmye.

⁸ Enyú dégbóo ne Jisós, yé lé enyú dela delú danje ji. Ne nana ayi enyú déla dégene ji, défyéé wyeé metós ne ji. Ewéna epyennó enyú débéeé ne gekpekpegé nechóchó eniné muú alá akágé garé fó.

⁹ Enyú déwyaá gefógé nechóchó enina gétúgé Eσωω áfere enyu né efwyale gabo ewena, ewe elú genó eyi gépyéé enyú défyéé metós ne ji nnó debo.

¹⁰ Bós ekpave Eσωω abó me mbe, agaré galógáló ayi Eσωω ákwyéé me ábelé eta nyú. Ne ákale chánéné nnó ákaá mechó ewéna ewe etome ndere Eσωω áferege bós né efwyale gabo.

¹¹ Mendoó Kras ewé elú bós ekpávé Eσωω né mmye ebó mbe egaré ebwó gefógé efwyale ewé Kras agene nye ne ηgá ayi ji abós nye gébégé efwyale

* **1:2** Elú wáwálé nnó: Né gébé eyigé Eσωω ágbárege menomenyéé ne bós Isreli, Mosis ase manóó menya ayi awáné abós mbe amée né geluoge upe ne amée bós né mmye nnó ábé pópó. (Ge Eso. 24:8)

ewéna ebyege. Ne ebwó ammye nnó akaá gébé eyigé unó bina upyεé nye ne gefóge muú ayi unó bina upyε nye ne ji.

¹² Εσωω apye bós ekpávε Εσωω bina akaá nnó utós bina ebwó ápyεé f3 né galógál3 ebwó ambós, ápyεé lé né galógál3 nyú. Unó bi ebwó ágaré, élé wye ubi ne ágaré abya melómél3 eta enyú. Ne élé Mendoó Ukpea ewé Εσωω atáme etané né mfaánebuú ne echyεé ebwó utó ágaré unó bina. Wye lé unó bina ntó ne makiénné Εσωω ákelege nnó áge ndere upyεé.

Bεge bós ukpea

¹³ Ndere elúmb3, kpomege mmye mampyεge genó eyigé Εσωω ákelege. Gbarege mmye nyú chánéné né yéndé meti ne nerege wye matós nyú mako né galógál3 ayi Εσωω achyεge nye enyú né bií bi Jis3s Kras achwós leré nye mmye.

¹⁴ Wuúgé wye ne Nte nyú Εσωω, ne lyaágé ubobo unó bi ujigé enyú matós, ebi enyú deb3 dépyεé nya gébégé enyú deb3 delu dankáá Εσωω.

¹⁵ Εσωω muú akuú enyú nnó debe bós bií, alú muú ukpea, wymb3 ntó ne enyú deb33 mambε bós ukpea né gepóge nyú geko.

¹⁶ Néndé ása né mmu ηwe Εσωω nnó, Εσωω aké, “Bεge bós ukpea me mbós nlu muú ukpea.”

¹⁷ Εσωω muú deke dénemmye dékuú ji nnó Nte ese, ji alú muú ayi apane mpa bós ako. Ji apane mpa ndere yéndémuú apye unó, alerege f3 angya. Ndere elúmb3, chyεge wye ji enógé né ef3 metós ndere débelege genwágé nyú geko fa mme eké ankéé.

¹⁸ Enyú dékaá nnó gébégé Εσωω anamé gemεge nyú, detané né gebyankwógé gep3 eyigé ukwene ante nyú álere enyú, ase f3 genó eyi géch3ge ndere ηka ne ana enyú w3.

¹⁹ Ase lé gechachage manó Kras, ne aname gemεge nyú. Kras alu eké εg3hme ewé elá ep3f3 gechúchúle, ne gebá né mmye.

²⁰ Εσωω ab3 mé mβε, ajya Jis3s gemεge nnó ji akwyεé mme yina. Ne ji apye Jis3s achw3 fa mme né kwyakwya gébé eyigé na, nnó áge ji né galógál3 nyú.

²¹ Ne élé gétúgé genó eyigé Kras yina apye ne enyú défyεé metós ne Εσωω. Εσωω apye Jis3s akwilé né negbo, abelé ji né melú enógé. Getú eyigémb3, ne enyú déneré metós ne Εσωω, ne dékaá chánéné nnó ápyεé nye yéndégenó eyigé ji áj33.

²² Enyú déb3 gejeé eyigé wáwálé ne ate nana néndé déwú ne genó eyi gelu wáwálé. Ndere elúmb3, b3gé gejeé gbene ne ate ne matós nyú mako.

²³ Elé mekomej33 Εσωω ayi alu te kwyakwya, alá akw3rege ne Εσωω aselé ábyené enyú mambye yi meke. Ndere epyεmb3, enyú dela baá Nte ayi alá gb33 f3, ep3f3 ayi agb33.

²⁴ Asa né mmu ηwe Εσωω nnó, “Bós ako alú eké byaá mewaa. Ne genwá eyigé ebwó ányεé geb3 gelú eké uko3 bya un33. Byaá mewaa uwanεεgé, uko3 bw3 ude ukwe mme.

²⁵ Yémb3 meko mej33 Εσωω alu te kwyakwya.” Ne meko yimb3 élé abya melómél3 ayi ágaré enyú.

2

Ntad eniné Εσωω ajyaad nelú nelónél3 eta nyú abi délu bós ukpea

¹ Ne te mbaá Εσωω ábyené enyú mambye yi meke, lyaáge yéndé gef3ge gabo. Déby3gé f3 geby3, déb3w3lege f3 démbw3lé, défyεge f3 amε né unó bós, ne déj3gé f3 mej33 mebo ne ate.

² Enyú delu baá ake, shyaáge lé manyú nembε nelónélis eniné mendoó echyεge. Nembε eniné mbó, élé menyεé ayi mendoó ayi apyεé nnó enyú déwéné né deporé Εσωω kpaá τε dékwanεge mambó unó bi ji áferé nyú né εfwyale gabo nnó débo.

³ Pyεgé wyεmbó, néndé enyú ambóó défworé me dége nnó, Ata aló melu.

⁴ Chwóge mbaá Ata, ji alú eké ntaa eniné nelu nebe. Akwaá abó áshya ji nnó alome fó, yémbó Εσωω aya ji néndé, age nnó ji alu melóméló.

⁵ Enyú ntó delú eké mataá ayi alú abε, Εσωω aselé enyú mantene εcha upε wuú né mendoó, nnó enyú debé ampyε upε ukpea abi achyεé gemεge εbwó mampyε upε ebi ukwané Εσωω metóó gétúgé genó εyigé Jisós Kras apyεé.

⁶ Mbó ne elú, néndé asa né mmu ηwe Εσωω nnó Εσωω aké, “Gεgé me mbele ntaa né melo Sayón, ntaa eniné na ne negbarege ekwóó gepú. Me njya néní nelú nelónélis. Ne yéndémuú ayi áfyεé metóó ne ji, abóó fó mekpo unóó.”

⁷ Ne enyú abi défyεé metóó ne ji, ntaa eniné na nelu nelónélis εta nyú yémbó né mbaá bóó abi álá áfyεé fó metóó ne ji wó, alu εta bwó eké, “Ntaa eniné ántené upú áshyaá nnó nelómé, wye lé néní ne nelaá ntaa eniné ne gbare ekwó gepú.”

⁸ Asa ntó nnó, “Ji alú ntaa eniné bóó ákpárege wye ne etarave ewé epyεé bóó akwene mfaá.” Bóó ákpáre wyeé néndé εbwó áshya manwú mekomejóó Εσωω. Ne genó εyigé εbwó ápyεé gelú wye ndere Εσωω ákwye ábelé nnó epye ne εbwó.

⁹ Yémbó enyú delú bóó ntoó eniné Εσωω ayaá, enyú delú ampyεé upε abi apyεé upε mfwa. Enyú bóó ntoné Εσωω enyú delú bóó Εσωω. Εσωω aya enyú nnó dégarεge bóó né ukpeke unó bi ji apyεé. Elé ji ne aferé enyú né mmu gemuá ne dékpane né gekpekege gengbo jíí.

¹⁰ Mbε mbε enyú depó yé bóó fó yémbó nana enyú delú. Mbε mbε Εσωω agene fó enyú meshwe, yémbó nana agene.

Nogé ákpakpa melo

¹¹ Anme ba abi gejíí, enyú delú bóó abi dékoóge fa mme koóge delú ankeé. Me nene enyú mmyε nnó délyaa ubobo unó bi menyammyε ákelege ebi bóó ágboó mampyεge. Unó bina ne ummyεé amu ne mandoó nyú.

¹² Bege ne gepó gelóglól ne bóó abi álá pó fó bóó Jus nnó, yé εbwó aké ashulege enyú ndo nnó dépyεé gabo agene unó ulóúls ebi enyú dépyεé. Deké dépyεé mbó, né bií bi Εσωω áchwóó ge bóó, εbwó afεgé nyε ji gétúgé galógalól ayi enyú dépyεé.

¹³ Shulegé mmyε nyú mme déwúgé ne ákpakpa ako abi ápelé enyú, déké dépyεé mbó dénógé Εσωω ne mfwa meló ndere muú ayi abóó melo meko. Deké dépyεé mbó dénógé Εσωω.

¹⁴ Yé εbe élé bó gomena, wúgé ntó ne εbwó néndé muú kpaá melo ne atome εbwó nnó áchwó afyεge bóó abi apyεé gabo né ubale ne nnó afεge bóó abi apyεé galógalól.

¹⁵ Pyεgé wyεmbó, nnó dégbεge mano unkekene bóó, abi ajógé mejóó ewé εbwó álá ákáge fó ula. Gεgé galógalól ayi Εσωω ákelege nnó dépyεge mbó.

¹⁶ Bege ndere bóó abi áláá mmyεmmyε bwó. Ne ékágé dénmage amu dépyεge gabo gétúgé délaá mmyεmmyε nyú. Yémbó begé lé ndere baá défwε Εσωω.

¹⁷ Chyεgé enógé mbaá bóó ako. Bógé gejeé ne ate bóó Εσωω. Bege ne εfo Εσωω, dénógé mfwa melo.

¹⁸ Enyú baá défwé, shulege mmyε nyú mme, déwúgé ne bóó abi abóó enyú ne enógé. Pyεgé wyεmbó ne bóó abi asεle depó pere alóme melu ne enyú chóncho ne, abi ábálege mmyε mampyε utóó ne εbwó.

¹⁹ Muú aké atée Eṣṣwṓ ne akóge metṓṓ ndere bṓṓ áchyéége ji efwyale detú, metṓṓ egṓṓ Eṣṣwṓ ne ji.

²⁰ Muú abṓ fṓ nsa mbṓgé akogé metṓṓ né matule ayi átulege ji gétúgé ji apyéé gyeé, yémbṓ muú apyége genó eyigé gelú cho ne bṓṓ ápyége ji aké áwuú ubalé akogé metṓṓ, Eṣṣwṓ afeége ji.

²¹ Gégé ula bi Eṣṣwṓ akuú enyú mbṓ. Ne mbṓntó ne Kras agene efwyale gétúgé enyú ne alere enyú ntó ndere debṓṓ mangene efwyale ndere ji.

²² Asá né mmu ḡwe Eṣṣwṓ nnó, “Kras apye yé gabo fṓ wṓ ne, yé gebyó Ji abyó wṓ.”

²³ Yé gébége ájuú ji mashye né mmye ji ashuu ebwṓ meko wṓ. Ne yé gébége apye ji agene efwyale ji achare fṓ yé nnó ashuge ebwṓ wṓ. Yémbṓ achye lé geme jii mbaá Eṣṣwṓ muú apané mpa chánéne.

²⁴ Kras jimṓ akpa gabo ese né menyammye wuu né mfaá gekwa. Ji apyembṓ nnó esé debe eké bṓṓ abi ágboṓ ályaá gabo, ama ápee ákpene né genwá eyi gelu cho né mbe ushu Eṣṣwṓ. Ne upa ebi afyéé ji mmye upye esé détoó.

²⁵ Enyú debṓ dekene tametame eké magṓḡme yémbṓ, nana dekere dékwṓlege membamé magṓḡme muú ábáme mandoó nyú.

3

Majyé mbaá andée ne áno

¹ Wyembṓ ntó ne enyú andée anṓ debṓṓ mampyege. Shulegé mmye enyú mme déwúgé ne anṓ nyú. Yé lé ebwṓ abifṓ alá kelégé mánwúgé abya melómél, déké dépyembṓ yé enyú dela dékpea fṓ ebwṓ wṓ, akágé kwṓre matṓṓ bwṓ akame ne Eṣṣwṓ gétúgé gepṓge nyú,

² ndere ágene enyú dénógé Eṣṣwṓ ne ndere genwáge nyú gela pṓ ne deba.

³ Ekágé ebwṓ ágene nnó enyú delṓ ulṓṓ gétúgé unó ulṓulṓ ebi enyú défyéé né mmye ndere gefṓṓ eyige dékwyege manjwe álṓme, mboó unó eyi ejame ḡka, yé ebé lé mandée malómál ayi defyéé.

⁴ Ulṓṓ nyú ubṓ matané lé né gepṓ gelógélṓ eyigé enyú dewyaá. Gefṓge ulṓṓ bina utanega né mmu metṓṓ. Ubi ukwṓṓ fṓ ukoó ne upyéé muú abeé nyameé ne alṓme melu. Gé gefṓge ulṓṓ ebi ulṓme né mbe ushu Eṣṣwṓ dṓṓ na.

⁵ Gefṓgé ulṓṓ bina ne andée abi alú nya bṓṓ ukpea ánerere metṓṓ ne Eṣṣwṓ áwyaá. Ne áwuú ne anṓṓ bwṓ.

⁶ Mbṓntó ne Sara alu nya. Ji awuú nya ne menṓ wuu Abraham ne akuú ji nnó, “Ata wa.” Enyú débée baá Sara mbṓgé déké dépye genó eyigé gelú cho ne dela pṓ fṓ ne efṓ metṓṓ.

⁷ Wyembṓ ntó ne enyú anṓ, débṓ mampyege. Bege ne gepṓ gelógélṓ ne andeé nyú, denógé ebwṓ néndé ebwṓ apṓ fṓ ne eshye eké enyú. Tégé nnó andée ntó áchónge nye ne enyú manyé genwá eyi gélagé byé, eyigé Eṣṣwṓ achyégé nye enyú ako gétúgé ulṓṓ melu bií. Déké dépyéé mbṓ Eṣṣwṓ áwuú mmyemenene nyú.

Majye mbaá bṓṓ Eṣṣwṓ ndere ábṓṓ mambṓ ne bṓṓ abi alá akágé Eṣṣwṓ

⁸ Ne kwaykwya genó alú nnó enyú ako, bege ne metṓṓ ema ne ate, dégene ate meshwe, dégbógé ne ate, délerege ulṓṓ melu ne ate ne shulege mmye nyú mme.

⁹ Muú apyége enyú gabo, deshúgé fṓ. Muú ashyege enyú deshúgé fṓ. Nege elé mmye nnó Eṣṣwṓ ájé ji néndé ge genó eyigé Eṣṣwṓ akuú enyú mbṓ nnó meso gébé Eṣṣwṓ ájé ntó enyú.

10 Pyegé wyembə néndé asa né mmu ηwe Εσωω nnó, “Mbógé muú aké akelege manye geηwá gbene, anye neki abə mangbare nenome níí, ajógé fə gabo, abyógé fə gebyə,

11 alyaa gepə gebogebo, abe lé ne gepə gelógélís ne ammye mambε nesə ne ate bó.

12 Néndé Ata agené bóó abi álú cho ne awuú mmyemenene εbwó. Yémbə ji abí ushu bií mbaá bóó abi apye gabo.”

13 Mbógé enyú dékpane gechyéé mampyege unó ulóúls bina, yé muú fə ayi apyéé enyú gabo apó.

14 Ne yé ebélé nnó degene efwyale gétúgé dépyéé genó eyi gelú cho, Εσωω ajéle enyú. Défógé fə bóó abi ammyéé amu ne enyú, ne dekamege fə afye enyú εfə metóó.

15 Yémbə, né mmu matóó nyú, nógé Kras ndere Ata ne kpomege mmye yéndégébé manshuú meko mbaá yéndemuú ayi akelege nnó enyú degare ula bi enyú déneré metóó ne Kras. Shuge ji meko pere ne énogé

16 Ne yéndégébé, pyegé unó bi matóó nyú agarege enyú nnó ulú cho, nnó bóó aké ajógé gabo ne enyú ágégé gepə gelógélís eyigé enyú bóó Kras déwya, mekpə unóó εgbare εbwó.

17 Néndé εlə nnó enyú dégene efwyale gétúgé galógáló ayi enyú dépyéé mbógé nnó mbə ne Εσωω akelege, epwə nnó dégene efwyale gétúgé gabo ayi enyú dépyéé.

18 Mbəntó ne Kras agene efwyale agboó gétúgé gabo sé. Ji agbo dama ne ámage gbo sé. Ji alu muú melóméló yémbə agbo gétúgé bóó abo, nnó, apye εsé dekere meso mbaá Εσωω. Bóó áwá ji agbo né menyammye, yémbə Εσωω apye mendoó wuú élú mebe.

19 Elé né Mendoó wuú εwena ne ji ajye né mbaá ayi mandoó áwu bóó abi álú né gepúge denə agaré abya melóméló. *

20 Mandóó yina élé ayi bóó abi abə álá wuú nya ne Εσωω gébégé Nowa áchomé ékpe wó. Gébégé Nowa achome ékpe, Εσωω ako metóó agile nnó εbwó alyaa gabo, yémbə wyε élé mbeé bóó aneé ne apome negbone ηgbannyi.

21 Ngbannyi yimbə, alú éké manaá Εσωω ami áwyaá enyú, nana Εσωω aferge enyú né gabo. Manaá Εσωω ami áwyaá mbə ese, mapó fə nnó mafere εsé deba né mmye. Malu lé genó eyigé εsé désele dékpane Εσωω geka nnó áshwəne matóó sé débε pópó. Manaá mina ne mapyéé nnó Εσωω áferé enyú né efwyale gabo gétúgé Jisəs Kras akwilé né negbo.

22 Ji akwilege né negbo afe né mfaánebuú, ajwəle né εgbe εbwənyé Εσωω. Ji ne abóó makiénné Εσωω ako chónchó ne mandoó ayi fə ako ayi awyaá ufóó uto choncho ne ákwaá áwuú lé ne Ji.

4

Muú aké akwəlege Kras geηwá jil gekwərege

1 Dékaá nnó Kras age efwyale né menyammye, ndere élúmbə, enyú ntó bege ne gefógé metóó ewé ji abə awya, dekpome mmye mangé ntó efwyale ndere ji agene. Néndé muú aké agene efwyale ji alyage gabo.

2 Mbógé ji apyége mbə ndere abelege fa mme apyéé sé unó bi ugóó akwaá metóó, apyéé lé εbi Εσωω akelege.

* 3:19 Elú wáwálé nnó: Bóó abifə áferé nnó mandoó yina átene mbaá makiénné Εσωω ayi ályaa malu utóó bwó, εla epó mbə wó élé ayi aló nchye, epófs ayi bóó. Ne mejoó bóó Grek gechuú eyigé na gekáge tene mbaá mandoó bóó abi ágboó me, aló nchye, yé aló.

³ Enyú déchóó nya gébé dáo mampye unó bi bós abi alá pó bós Jus ápyeé. Gébé eyigé enyú dechóó mbó gékwáné. Enyú debó déwyaá geboboge genwá, mmwólé mampyége ubobo unó, déjyeé mapaá, denyuú mmóó mapyene enyú, dékwene eké manya, ne debó denógé aló uka, unó bi Eṣṣwá ashyaá nnó muú apyegé fó.

⁴ Ne bós abi alá kágé Eṣṣwá alá ne dembyó ndere enyú dela dechome sé mbwa ne ebwó né uboubó unó bi ebwó ápyeé. Getú eyigémbó, ajógé mejóó mehomebo ne enyú.

⁵ Yémbó ebwó áténege nye né mbe ushu Eṣṣwá, muú ákpomé mmye mampa mpa bós ako, abi ágboó ne abi alú abe, ágaré ndere ebwó ápye ne genwáge ebwó fa mme.

⁶ Ge ula bí ábó agare abya melóméló yé mbaá bós abi ágboó mbó. Eṣṣwá asó me mpa bwó nnó ágbo ndere yéndémuú ágboó fa mme. Ágaré ntó ebwó abya melóméló yina nnó yé lé ebwó ágboó né menyammye, mandooó bwó ábó genwáge eké Eṣṣwá.

Yéndémuú agbaré echye ewé Eṣṣwá achye ji chánéné

⁷ Gébé eyigé yéndégenó fa mme gebyeé, géla kwókwólé. Getú eyigémbó gbarege mmye nyú débé peé nnó dékpome mmye manenemmye chánéné.

⁸ Ne menó genó ayi nkelege nnó enyú dépye alú nnó, bage gejeé ne ate aṅme néndé gejeé gekwerege gabo gejamegejame.

⁹ Ate aṅme áchwógé né upú nyú, nэгé ebwó, déjógé fó nnó mechoó ewé ewuú dáo.

¹⁰ Eṣṣwá awyaá ufóó ufóó echye, ne achyegé yéndémuú sé gefógé echye ewuú nnó agbaré chánéné. Ne ndere bós abi ágbárege echye ewé Eṣṣwá achyee ebwó chánéné yéndémuú nyú ase gefógé echye ewuú ewémbó apoógé ate aṅme abifo.

¹¹ Yéndémuú ayi agarege mekomejóó Eṣṣwá, agarege lé mekomejóó ayi atane mbaá Eṣṣwá. Yéndémuú ayi apye genó eyi gepoge ate aṅme, apyegé ne utó bi Eṣṣwá achyeye ji nnó bós áchyeye Eṣṣwá ṅgá né yéndégenó eyi dépyeé gétúgé genó eyi Jisṣas Kras apyeeé. ṅgá ne utó ube ne ji te kwyakwya ne kwyakwya Amén.

Gege efwyale ndere bós Eṣṣwá

¹² Aṅme ba, abi gejeé, débégé fó ne dembyó gétúgé efwyale mesómesó ewé enyú dégené. Ewú echwóó mbó lé nnó efwáre matóó enyú. Déferégé fó nnó lé genó eyi gela gebóó fó mampye wó.

¹³ Bege lé ne nechóchó nnó enyú ntó dégene efwyale wye ndere Kras agené nnó débé ne nechóchó dáo gébége Kras akerege fa ne mme manleré uto bií ebi upwóó amu.

¹⁴ Bós aké ajógé depó debo ne enyú gétúgé enyú delu aṅkwále Jisṣas Kras, bege lé ne metóó megómegó néndé ewémbó elere nnó Mendoó Eṣṣwá ewé epwóó amu elú ne enyú.

¹⁵ Yémbó ekágé muú nyú agene efwyale gétúgé awane bós, yé nnó alú menjó, yé nnó apye depó debodebo ne yé nnó akpene né depó etí dela pó fó etíí.

¹⁶ Mbógé muú nyú aké agene efwyale gétúgé alu menjkwále Kras, ekágé abe ne mekpó unóó. Afamege lé Eṣṣwá gétúgé bós akuú ji nnó, “Muú Kras.”

¹⁷ Néndé gébé gekwone eyigé Eṣṣwá apane mpa. Mpa yina alóó ne bós ula gepu bií. Ne mbógé nnó Eṣṣwá alóó mpa ne esé, ebyennó ebálege nye mmye ne bós abi alá wuú fó abya melóméló ayí atané mbaá Eṣṣwá.

18 Wye ndere ásámé né muú ηwe Εσωω nnó, “M̀b̀ogé nnó eṕf́s ḱḱḱǵe nnó b́ś ab́i álú cho né mb̀e ushu Εσωω átane né efwyale gabo, eb̀éé mb̀o nỳe nnó ne b́ś ab́i alá k̀elégé manwú mekomej́ś Εσωω ne b́ś ab́i apỳéé gabo?”

19 Ne getú eyigémb̀o, b́ś ab́i ágene efwyale ndere Εσωω aj́ś nnó eb̀éé aj́ye wye mb̀e mampyegé galógál ne ate. Wye né meti ewémb̀o, áchyege gemegge ebẃs mbaá Εσωω muú akwye ebẃs. Ji anyégémeno mampye genó, apỳéé geji.

5

Majỳéé mbaad akpakpa melo ne nỳj́é usa né echomele b́ś Εσωω

1 Nk̀elége manchye enyú majỳéé ndere ákpakpa áb̀éé né echomele b́ś Εσωω. Me nlú ǹf̀e muú kpaá ndere enyú ne muú ayi akpane ame agene ndere Kras agene efwyale agboó. Me ntó nlú muú ama ayi Εσωω achyege nỳéé ji utó Kras, ebi ji apỳéé nỳéé b́ś ágé.

2 P̀ége b́ś ab́i Εσωω áfỳéé enyú né amú cháńéne. Ebẃs alú eké magońme Εσωω. Dépége f́ś ebẃs ndere b́ś ab́i ákpeage ebẃs kpeage. P̀ége ebẃs ndere b́ś ab́i awyaá metós mampye utós bẃs. Dépyegé f́ś ndere b́ś ab́i awyaá mmwalé mamboge nsa. P̀ége lé ndere b́ś ab́i ab́ś gejí mampye utós ebẃs.

3 Déńmerégé f́ś b́ś ab́i Εσωω áfỳéé né amu nyú mekró mme. Lerege lé ebẃs gepo eyigé ebẃs ákage mankwole.

4 Déke depyemb̀o, gébégé Kras muú alú eké mfwá ámbamé magońme achwoge, apỳéé nỳéé déb̀o ηgo ndere nsa ne ηgo yina agboó f́ś gelu.

5 Enyú nỳéé usa ne ansó andeé, wyemb̀o ntó ne eb́ś mamb̀e ne enyú. Nógé ákpakpa nyú né machomele b́ś Εσωω ne shulege mmye nyú mme mbaá ate ańme. Pyégé gepo eyigé na geba enyú mmye yéndégébé néndé asá né mmu ηwe Εσωω nnó, “Εσωω áshyá yéndégenó eyigé b́ś ab́i ábwége mmye ák̀elége mampye yémb̀o, alerege galógál wuú mbaá b́ś ab́i ashulege mmye ebẃs mme.”

6 Ndere elúmb̀o, shulege mmye nyú mme né mb̀e ushu Εσωω muú awyaá utó bi upẃs amu, nnó gébé jí gekwonege abwé́é enyú dékwó ηgo.

7 Yéndégenó eyi gechyege enyú efwyale fyégé geji né amu Εσωω néndé, ji ateé enyú yéndégébé.

8 Gbarege mmye nyú cháńéne, dekpome mmye. Danchomeló muú mawame enyú, akene mb̀o agyage meno fuú eké genyanya eyi geweége, ak̀elége muú ayi ji anyeé.

9 Tenege ukóló ne ji, fyége wye lé metós ne Εσωω dépéregé uka mme. Kaáge nnó elé wye géfógé efwyale ewéna ne ańme nyú né mme meko ágéne.

10 Efwyale ewé enyú dégene nỳéé eb̀éé lé né mboó gébé ne efwyale ewémb̀o ebyegé Εσωω jimboó apỳéé enyú dékere né amu enyú déténe ne apỳéé enyú déb̀o eshye. Ne ji Εσωω muú alerege b́ś galógál matimati ne akuú enyú nnó dechome mmye ne Kras nnó deb̀o ηgo wuú ayi alá abyéé f́ś.

11 Uto uko úlú ne ji te kwyakwya ne kwyakwya. Amen.

Kwyakwya matame

12 Meńme se Silas ne apó me nsamé maá mboó ηwe yina. Ji alú muú ayi ǹnere metós ne ji. Nsá enyú ukéke unó bina nnó nfyéé enyú eshye ne nnó ngare enyú nnó unó bimbo ne úlú galógál Εσωω ayi wáwálé. Tenege ne eshye né unó bina.

13 B́ś echomele Εσωω né Babilon ab́i Εσωω ajya ntó, alóó enyú matame. Makas maá wa né egbe ewé Εσωω alóó ntó enyú matame.

14 Támegege ate ańme ne gejeé ndere b́ś Εσωω. Nńenemmye nnó nesó né Εσωω nebe ne enyú ako ab́i dechome mmye ne Kras.

N̄we ayi agbée n̄we épreá eyi Pita ásamé

Matame

¹ Me Simun Pita, maá defwe Jis̄s Kras ne nsame n̄we yina. Me nlu ntó n̄gbá wuú.

Nsame n̄we yina eta b̄ó abí ágene meti áfyéé metáó ne Ès̄w̄o wyé ndere esé. Elé gétúgé Ès̄w̄o ne Mempoó esé Jis̄s Kras apyéé genó eyi gelú cho ne enyú ntó dégene meti défyéé metáó ne Ès̄w̄o. Ne genó eyi gelú né mmu metáó ewéna éwé esé ako défyéé ne Ès̄w̄o geláó kpaaá gepw̄o amu.

² Nn̄enemmye nnó Ès̄w̄o alere enyú galógáló gejamégejamé ne nnó apyé enyú débe ne nesá d̄óó ndere dekage ji chan̄éné, ji ne Jis̄s Kras Ata ese.

Bége ne gepó eyi gelerege nnó Ès̄w̄o akú ne ajya enyú

³ Uto bií, nkane Ès̄w̄o, upyé esé débáó unó uko bi débáó mamb̄e ne ubi, nnó débe débelege gepógé sé eké eyigé Ès̄w̄o. Esé débáó unó bina ndere dékagé ji muú akuú esé nnó debáó ntó n̄ḡo ne galógáló ayi ji awyaá.

⁴ Elé né meti ewéna ne Ès̄w̄o achyéé esé unó ulúúló ebi upw̄óó amu ebi ji ányémeno nnó achyēge, apyé esé debo délyaaá mmw̄ólé unó mme ebi uchóó gepage b̄óó, debo ntó gefógé gepó eyigé ji awyaá nkane Ès̄w̄o.

⁵ Gétúgé unó bina uko ebi Ès̄w̄o apyé eta ese, mmyege ne eshye débéé ne gepó gelógéló ndere enyú défyéé metáó ne Ès̄w̄o. Ndere débéé ne gepó gelógéló, kaáge Ès̄w̄o,

⁶ ndere dékage Ès̄w̄o, bege ne mmye megbarege, ndere débéé ne mmye megbarege, bege ne metáó mekoge, ndere débéé ne metáó mekoge, bege ne gepage Ès̄w̄o.

⁷ Ndere débéé ne gepó eyigé Ès̄w̄o akelege, b̄oge gejeé ne ate an̄me, ndere débáó gejeé ne ate an̄me b̄oge gejeé ne b̄óó ako.

⁸ Ge ufóó unó bi enyú débáó mampyegé na, mb̄ogé déké dépyéé ubi ge-jamegejame, dékagé nyé Ata sé Jis̄s Kras né gefáó eyi gepyéé enyú dépyéé unó ulúúló ne unó bi utanegé meti.

⁹ Ne muú ayi alá pyéé f̄ó unó bina, alú eké muú ayi amé atanegé ji, ye eké muú amé nónómé, ne ajíí me nte nnó Ès̄w̄o abó ashw̄one me ukwenegé gabo ayi ji abó apyé.

¹⁰ Ndere elúmbó, an̄me ba, kpagé gechyéé d̄óó mampyegé genó eyi gelerege nnó Ès̄w̄o akuú enyú ne ajya enyú nnó debe b̄óó bií wáwálé. Deké dépyembó, dékwené f̄ó né gabo.

¹¹ Ne Ès̄w̄o asele nyé enyú amu apeá nnó dékpe né gefwa eyigé Ata sé Jis̄s Kras Mewené gemége sé ágbárege t̄e kwyakwya ne kwyakwya.

¹² Ndere elúmbó, me nkaaá nnó enyú dékaaá me unó bina, ne détene ne eshye né wáwálé ayi enyú déwyaá, yémbó me nkelege nnó mma ntege enyú ubi yéndégébé.

¹³ Me mfere nnó elú galógáló nnó t̄éé ndere me nlú mebe, mfyéé enyú eshye detege unó bina.

¹⁴ Néndé Ata sé Jis̄s Kras apyéé me nkaaá chan̄éné nnó elá gachyéé ngbo.

¹⁵ Ne mmyéé ntó ne eshye mampyē nnó gébégé me nlyagé mme yiná enyú detege wyé unó bina.

Pita jimbáó akpa amé age n̄ḡo ayi Jis̄s awyaá

16 Gébégé esé dégaré enyú gekpekpe utó bi Ata se Jisós Kras áleré ne manchwáó ayi ji amagé chwó nye, dese f3 b3 abya abi b3ó akwyege ágaré ne dégaré enyú w3. Esé amb3ó dékpa amé ese dégé ηg3 wuú ayi apw3ó amu.

17 Gébégé ji asélé enógé ne ηg3 mbaá E3w3ó muú alu nte, meko atane né melu Anyátá ηg3 Muú Apw3ó amu aké, “Gé maá wa ayi mb3ó gejeé ne ji na, met3ó eg3ó me ne ji d3ó.”

18 Esé amb3ó déwú meko yina ayi átané né mfaánebuú gébégé delú ne ji né mekwé ukpea.

19 Getú eyigémb3, esé dékame ne met3ó ese meko nnó mekomej3ó ayi b3ó Ekpáve E3w3ó ágaré alu wáwálé. Ne enyú ntó fyegé mekp3o chánéné né genó eyigé ebw3ó ásame. Unó bi ebw3ó aj3ó úlú eké mewé ewé egenege né mbaá ayi alu gemuagemua kpaá te bií bi mb3ó uyyage, ne membe gejejege bií muú alú Kras, apye nye mewé wuú egene né mmu mat3ó nyú.

20 Men3ó genó alu nnó enyú deb3ó mankaá chánéné nnó, yé genó eyigé b3ó ekpave E3w3ó ásame né mmu ηwe E3w3ó, eyigé áferé né mmu mat3ó ebw3ó ne ásamé gep3ó.

21 Néndé yé mekomej3ó ayi b3ó ekpáve ágaré né utó bi ebw3ó ap3. Elé Mendoó Ukpea ne epyéé b3ó ágaré mekomej3ó ayi átanége mbaá E3w3ó.

2

Sege gébé ne anlere geby3

1 Nya mbembe b3ó ekpáve E3w3ó abi geby3 alu ntó, wye mb3ó ntó ne anlere abi áby3ge geby3 abéé nye né geluage nyú. Achw3gé, ásele nye défyá, álerege unó bi úlú geby3 ebi uch3ó enyu makp3o, kpaá te áshyá nye Ata muú ánamé gemége ebw3ó. Ndere ápyemb3, ebw3ó amb3ó ákuu negb3ó ηware né gemége ebw3ó.

2 Ne gejamégé b3ó ákw3lege nye dep3ré manané etiré anléré bimbo ápyéé. Ne gétúgé unó bi ebw3ó apye, b3ó áj3gé nye mej3ó mebomebo átome ne meti ewé elú wáwálé mankw3le E3w3ó.

3 Ne ebw3ó ásele nye abya geby3 ányua enyú déchyege ebw3ó unó gétúgé áwyaá mmw3lé mamb3ó gejamé unó. Yémb3ó E3w3ó as3 mé mpa bw3ó te gachíí ne ji muú awane nye ebw3ó, geja gekpene f3ó ji né amé.

4 Tégé nnó E3w3ó ályaá nya f3ó makíénné jíí ayi ápyéé gabo ájye detú w3, awe áji ne b3ó ηkp3k3vne afye áji né mmu empinya gemua né mmu ntoné mewé, ágilé bií bi ji apáne mpa bw3ó.

5 E3w3ó ntó alyaá f3ó b3ó abi nya mbembe ájye detú w3, ji apye nya ηgbannyi áshwa abi alá nógé E3w3ó ako, ekose Nowa muú agarege genó eyi gelú cho ne apome ne b3ó abif3ó makp3o akene ama.

6 Ata E3w3ó ntó as3 nya ntó mal3 Sodom ne Gom3ra alá matw3matw3o manlere nnó ebw3ó alu gyéé né gabo ayi ebw3ó ápyé. Ji apyemb3ó nnó alere b3ó genó eyi gepye nye ne b3ó abi alá ánógé jí.

7 Yémb3ó jíí awené nya gemége L3t né mel3 Sodom gétúgé L3t alu nya muú ayi alu cho né mbé ushu wuú. Ne met3ó eg3ó nya f3ó jí b3ógé b3ógé gétúgé ubobo unó bi b3ó abi alá bélégé mabe E3w3ó ápyéé.

8 Ndere L3t muú alu cho né mbé ushu E3w3ó, ajw3lege ne b3ó Sodom, agéne unó ubobo ebi ebw3ó ápyéé yéndé bií, met3ó eg3ó f3ó jí b3ógé b3ógé.

9 Unó bina uko ebi E3w3ó apyéé ulere nnó jíí akere ndere jíí ap3gé b3ó abi ánógé jíí né gébégé mmuamenó. Ne akage ntó ndere abegege b3ó abi alá pyéé f3ó genó eyi gelu cho né mbé ushu wuú kpaá te bií ebi jíí apane nye mpa bw3ó.

10 Cháchá ne b3ó abi ápyéé ubobo unó bi menyammyé bw3ó ákélege ebi uch3ó gep3gé bw3ó ne ábyaá b3ó kpakpa.

Anlere gebyo bina, ánea matoo, awyaa neja ne apo ne efó manjoo mejoó mebomebo átomé ne utó bi ákprakpa né mfaánebuú.

¹¹ Yé makiénné Esowó ayi awyaa utó ne eshye apwóo utó bina né mfaá, álu dantane yé bií uma né mbe ushu Ata Esowó áchógé ebwó mabó.

¹² Yémbó, bób bina álu bób abi ájógé mejoó mebomebo átoime ne depo etiré ebwó alá kage ula. Ebwó álu eké menyá mewaa eyí épyé unó ndere menyamme bwó akelage. Esowó akwyéé éji nnó ápye éji áwá. Ne ndere áwáne menyá, mbántoné ne áwáne nye bób bina gétúgé gabo ebwó.

¹³ Nsa bwó abeé nye lé ubalá ebí ebwó apyéé bób abifó áwuú. Ebwó aké apye genó eyigé menyamme ebwó akelage, ye ebe né bií gbóo matoo ágáó ebwó. Ebwó alu eké upa ne upwypwiyane unó bi uchyege mekpo unóó né geluage nyú, néndé gébégé déké dénye menyéé né epaa ne ebwó chonchó anyéé lé gewágé bwó.

¹⁴ Ebwó akage gé fó mendéé ayi alá teé fó mecho ubele. Akelage fó manlyaa gabo mampyege. Anyua bób abi matoo bwó alá bené né deparé Esowó wó, ápye gabo. Alú bób abi ákage ndere apyéé ne abó genó eyigé ebwó akelage. Ne ebwó alu bób abi Esowó apye nye ebwó ágé efwyale.

¹⁵ Ebwó ályaa meti ewé elú cho áno mewaa, akwalé gepoge Balam maá Bua. Ji agboó nya mamboge nsa né gabo ayi ji apyéé.

¹⁶ Yémbó Esowó ashule ji ndo né gabo ayi ji apyéé. Apye géjuná jii gejoó mejoó eké mekwaá. Gejógé mbó Balam muú ekpave Esowó yimbó alyaa mampyege mecho ewé eké muú ayi mekpo éla ekwane ji wó.

¹⁷ Bób bina álú eké ambu nnyi ayi áwame, ne álú ntó eké geko eyigé mbyo ákpane. Ne melu ujwolé ewé Esowó akwyéé egile ebwó elé empinya gemua.

¹⁸ Ebwó ájógé depo kprakpa etiré dela depo né mekpo ne ulá, ápye bób ákpane né gabo, ne ásele depore ubele ányua bób abi ámuame mamfaá mbwa ne abi ápye gabo, ákerege meso né gabo ayi ebwó ábó ápyéé.

¹⁹ Ebwó ágarege bób nnó mbógé aké ápye yéndégenó eyi gejige ebwó metoo, yéé genó gefó eyi gepye ebwó gepó. Yémbó meti epo ewé ebwó ambóo akage lyaá gabo mampyege, néndé muú ake apye genó gebogebo eyigé jimbóo alá kaágé lyaá, alu mefwé mbaá genó eyigémbó.

²⁰ Mbógé bób ábó ábó me ályaa mampyege ubobo unó bi ulú fa mme gétúgé ákaá Ata se Jisós Kras Mewené gemége sé, ne unó bimbó umágé bó ebwó deba, alá kágé lyaá sé ubi, ebyennó ebóo nye ne ebwó kpaá epwó ndere ebo elú mbembe.

²¹ Ebo elú galógáló nnó ebwó ákage yé meti ewé muú abe cho né mbe ushu Esowó, epwó nnó ákaá ewú ne alyaa mankwolé mabe ayi Esowó achyéé ebwó.

²² Genó eyigé ebwó apyéé mbó gelú wye eké nekane mejoó enina aké, “Mampye awó dewó ama akere anye. Ashwóné mekwende ama akere abulé mnye né utwotwó.”

3

Ata Jisós akerege nye meso

¹ Anme ba, gégé nwe ayi apye nwe épea eyi me nsame eta nyú na. Me nsa enyú bó nwe bina nnó mpye matoo nyú átege unó bi ulú cho.

² Me nkelege enyú detege unó bi bób ekpavé Esowó ajóó me te gachii nnó upye nye, ne tege ntó mabe ayi Ata se Jisós Kras ne Menchyé genwá, achye ángbá bií nnó agarege enyú.

³ Géngwe mbe eyigé enyú debóo mankaá gelú nnó, né kwyakwya gébé bób abi ájwyage enyú né genó eyigé défyéé metoo wyéé áchwóo nye. Ajwyaáge nye enyú, né ákwolege lé unó bi upye matoo ágáó ebwó.

⁴ Ajógé nyé áké, “Ata nyú, anyémeno nnó achwóó, ji alá?” Tε amu antε sé ágbóó, yéndégenó gelú wyε ndere geji gebó gelú mε tε gébégé Εσωω akwyε mme.

⁵ Nderé ápyéé mbó, ákelege fó mante nnó Εσωω ase nya meko wuú akwyε mfaánebuú ne mme, apyε mme atané né mmu manaá. Ne gébégé ji akwyεge mme, ase ntó lé manaá ne apyε utóó wyε.

⁶ Ne Εσωω ase nya ntó lé manaá mi na ne apyε ηgbannyi ashwane bóó abi nya.

⁷ Wyε mekomejóó áwu ne Εσωω asele ábelé mfaá ne mme nnó áso né mewe. Εσωω ábelé bi nnó ube kpaá tε bií bi ji asóó nyε mpa bóó ako, aníí mbwε bóó abi alá ákágé ji.

⁸ Yémbó aηme ba, ékágé déjinte genó eyigé na. Né mbe ushu Ata, bií uma úlú éké aηme dele, ne aηme dele alú éké bií uma.

⁹ Ata apó fó jóó mampyε unó bi ji anyémeno nnó apyε ndere bóó abifo áferege nnó Ji alú. Ji akoge lé metóó gétúgέ nyú néndé akelege fó nnó yé muú fó ama ano mme detu. Yémbó akelege lé nnó yéndémuú akwore metóó wuú alyaa gabo.

¹⁰ Ne bií bi Ata achwóó, uchwóó nyε mbelepo εke menjo. Mfaánebuú alome nyε ne eshyε, anomese. Ne mewe εsoó nyε yéndégenó eyigé gelú né mfaánebuú. Mme ne yéndégenó eyi gelú wyε gesoge nyε.

¹¹ Tε mbaá unó bina uchoge nyε gefóó eyi, ndé ufóó bóó abi enyú débéé nyε? Enyú debó mambéle genwáge nyú pópó, depyεge unó bi Εσωω ákelege,

¹² Ndere dégile nnó bií Εσωω uchwó myεge nnó uchwóó wáwa. Bií bimbo ubeé nyε ebi mewe εsoó ne echóó nyé mfaánebuú mekomeko, ne yéndégenó eyi gelu né mfaánebuú genyuoge nyε gétúgέ mbaá ásoóge doó.

¹³ Yémbó ese bóó Εσωω degile mfaánebuú ayi meke ne mme ayi meke nnó achwó ndere Εσωω anyémeno. Ne bóó abi abεé wyéé apyε nyε lé unó bi úlú cho.

¹⁴ Aηme ba, ndere elúmbó, tε mbaá enyú degile nnó unó bina upyε, myεge ne eshyε nnó ji abané enyú pópó. Débége fó ne deba mmyε. Bége nesó ne ji.

¹⁵ Kaáge nnó metóó ewé Ata akoge manchwó, elú lé nnó ji achyεé bóó gébé apyε ji afere εbwó né εfwyale gabo. Mbóntó ne menηme sé Pól abó asame agare enyú né denqa etiré Εσωω achyεé ji.

¹⁶ Ji ajóó depó etiré na né bó ηwe abi ji asame ako. Depó etiré fó né mmu bó ηwe bií déjwerege mankaá. Déti ne bóó abi alá kágé yε genó ne bóó abi alá bené né depore Εσωω wó, ábwólége amu ne deti, ágárégé fó genó eyi gelu chó. Wyε ndere apyε ne maló ηwe ayifo né mmu ηwe Εσωω. Ndere εbwó ápyεmbo áwane mbó elé gemεge bwó.

¹⁷ Aηme ba, ndere debóó mε mbe dékaá unó bina sege gébé nnó ékágé bóó abi alá belege mabe Εσωω aja enyú dékpe né gabo ayi εbwó apyεé débó gepwa né metóó ewé défyéé ne Εσωω.

¹⁸ Yémbó, choge wyε mbe mampyεge nnó Ata se Jisós Kras Mewené gemége sé alárege enyú galógáló ne gejeé jii gejamegejame, apyε enyú dewεne ndere dékágé ji chánéné. Nnεnemmyε nnó ηgo abε ne ji nana ne té kwyakwya ne kwyakwya. Amen

Nɔwε mbε ayi Jɔn ásamé

Mekomejɔɔ ayi achyεge geɔwá

¹ Nɔwε yina átome ne genó fɔ eyi gebɔ gelú me te nyá gemεge nnó Ɛsɔwɔ akwyεé mme yina. Ɛsé déwú geji, dége geji ne ame, déchere geji, ne déta geji ne amu sé. Genó eyigémbɔ élé mekomejɔɔ ayi achyεgé geɔwá. Ji ne Ɛsé désame eta nyú.

² Ɛsɔwɔ apyε ji ayi alu geɔwá abwólé mekwaá, Ɛsé dége ji ne ame. Ne dégarege abya ayi atome ne ji ayi achyεge geɔwá eyi gélagé byé. Ji abɔ alu ne Nte ne nana délé dége ji.

³ Ji ayi Ɛsé dége ne ne déwúwú ntó unó bi ji ajɔɔ ne dégarege enyú nnó enyú ntó décho mbwa ne Ɛsé dépyεge unó chóncho. Deké dépyεmbɔ déchome mbwa ne Nte ne Maá wuú Jisɔs Kras.

⁴ Ɛsé désame enyú unó bina nnó Ɛsé ako debe ne gejamégé nechóchó eninéjame nepwɔɔ amu.

Ɛsɔwɔ alu geɔgbɔ

⁵ Ge abya ayi Ɛsé dewúwú eta wuú ne dégarege enyú, nnó Ɛsɔwɔ alú geɔgbɔ, gemua gepɔ ne ji cháchá.

⁶ Mbɔgé Ɛsé déjɔgé nnó décho mbwa ne ji, ne déké dépyε wye depɔ eké bɔɔ abi álú né mmu gemua εbyennó debyɔge gebyɔ. Ne dekwálege fɔ genó eyi gelú wáwálé.

⁷ Yémbɔ mbɔgé Ɛsé déké dépyε depɔ eké bɔɔ abi álú né geɔgbɔ, wye ndere Ɛsɔwɔ alú, εbyennó Ɛsé décho mbwa ne ate ne manó Maá wuú Jisɔs mashwɔnege Ɛsé né yéndé gabo ayi dépyεé.

⁸ Mbɔgé Ɛsé déjɔgé nnó gabo ápɔ Ɛsé mmyε, débwalége élé gemεge sé, ne wáwálé Ɛsɔwɔ ápɔ Ɛsé ne metɔɔ.

⁹ Yémbɔ mbɔgé Ɛsé deshuge εku mbaá Ɛsɔwɔ, né gabo ayi depyεé ji apyε genó eyi gelú chó ne dekage líí mmyε ne ji nnó ji ajigé nyε nte gabo ayi Ɛsé dépyεé, ashwɔne Ɛsé né yéndégenó eyi dépyεé eyi gela gepɔ cho né mbε ushu wuú.

¹⁰ Ne mbɔgé Ɛsé déjɔge nnó dépyε fɔ gabo wɔ, εbyennó déké Ɛsɔwɔ alu muú gebyɔ. Ne mekomejɔɔ wuú ápɔ Ɛsé né metɔɔ.

2

Kras alu muú geɔga sé

¹ Baá ba abi gejeé, me nsame unó bina eta nyú nnó ékágé enyú dépyε gabo. Yémbɔ mbɔgé muú apyεgé gabo, ese déwyaá muú geɔga ayi agame Ɛsé né mbε ushu nte se Ɛsɔwɔ. Muú yimbɔ élé Jisɔs Kras muú alu cho né mbε ushu Ɛsɔwɔ.

² Elé Kras jimbɔɔ ne Ɛsɔwɔ asele ndere ηme gepε nnó ajinte gabo sé. Yémbɔ epófɔ gabo awe sé jiji. Elu ntó gétúgé gabo bɔɔ mme meko.

³ Mbɔge Ɛsé déké depyεé genó eyigé Ɛsɔwɔ ajɔɔ, ewémbɔ ne elérége nnó dékaá ji wáwálé.

⁴ Muú ayi ajɔgé nnó ji ákaá Ɛsɔwɔ ne alá apyεé fɔ yéndégenó eyigé Ɛsɔwɔ ajɔɔ alu muú gebyɔ ne wáwálé ápɔ ji né metɔɔ.

⁵ Yémbɔ, mbɔgé muú aké abelege mekomejɔɔ Ɛsɔwɔ, εbyennó gejeé eyigé ji abɔɔ gekwané ndere Ɛsɔwɔ akelege. Ge genó eyi gepyε ne Ɛsé dékaá nnó décho mmyε ne Ɛsɔwɔ mbɔ.

6 Muu ayi ajógé nnó ji acho mmye ne Eṣṣwṓ abo mankwṓle ntó gekágé nekene Jisṓs.

Gekwenege ebe ebwólé ebe meke

7 Ajeé ba abi gejeé, Ebe ewé me nsame mbṓ eta nyú na, epófs ebe ewe meke. Elé gekwenege ebe ewé enyú déwuú me te gebé eyigé enyú défyéé metṓó ne Jisṓs. Ne gekwenege ebe ewémbṓ élé mekomejṓó ayi enyú débṓó me mbe déwuú.

8 Yémbṓ mmage chyéé enyú ebe ewéna eké ewé meke. Geṅwage Kras ne eyigé nyú ntó geleré wáwálé genó eyigé ebe ewéna elú, néndé gemua gélégé bye ne geṅgbṓ eyigé wáwálé gégéné me.

9 Muu ayi ajógé nnó ji alu né geṅgbṓ ne aké apaa nte meṅme wuú alu né mmu gemua eyi ji abo alú wye.

10 Mbṓgé muú aké abṓó gejeé ne nte meṅme wuú alu né geṅgbṓ. Ne ye genó gepṓ né geṅwá jí eyi gekágé te ji apye gabo.

11 Yémbṓ muú ayi apaa nte meṅme wuú alu eké muu ayi alu né mmu gemua, akene né mmu gemua. Ji akágé fṓ mbaá ayi ji ajyéé néndé gemua gegilé ji ame.

Débṓgé fṓ gejeé ne unó mme

12 Baá ba abi gejeé, me nsame enyú unó bina neídé Eṣṣwṓ ajiú me nte gabo nyú gétúgé genó eyi Kras apyéé.

13 Akpakpa ba, me nsame enyú unó bina, néndé enyú dekaa ji ayi abo alu mé te nyá gemége nno akwye yende genó. Njye usa, me nsame ntó enyú unó bina néndé enyú démmye dépwṓ mfwa aló nchye.

14 Baá ba abi gejeé, nsame enyú unó bina néndé enyú dekaa ji ayi alu Nte. Ante ba me nsamé unó bina eta nyú néndé enyú dekaa ji ayi abo alú me te nyá gemége nnó akwye yéndégenó. Njye usa, nsame enyú unó bina néndé enyú détoó né dépwṓ Eṣṣwṓ, ne mekomejṓó Eṣṣwṓ alu né mmu matṓó enyú. Ne démmye dépwṓ ntó mfwa aló nchye.

15 Ndere elúmbṓ, ekágé enyú debṓ gejeé ne gépwge mme yina, ye ebe lé unó mme débṓge fṓ gejeé ne ubi. Mbṓgé muú abṓgé gejeé ne gepwge mme yina, ebyennó ji abṓó fṓ gejeé ne Nte wṓ,

16 néndé yéndégenó eyi gelu fa mme ndere unó bi menyammye mekwaa ákelege, ebi bṓó áfyé ame wye ne ákelege nnó abṓó, ne ebi upyéé bṓó ábwége mmye gétúgé ubi, unó bina uko útánégé fṓ mbaá Nte sé Eṣṣwṓ, útánege lé fa mme.

17 Mme yina abyéé. Yéndé genó jí eyi bṓó áfyé ame wye mambṓ gebye ntó, yémbṓ yéndémuú ayi apye genó eyigé Eṣṣwṓ ákelege abe te kwyakwya.

Muu ayi atené ukṓlo ne Kras achwṓ me

18 Baá ba abi gejee, gebé eyigé mmena ábyeé gela kwṓkwólé. Tege nnó ábṓ me mbe ágaré enyú nnó muú ayi atené ukṓlo ne Kras achwṓ nye. Ne bṓó abi álú eké ji áchwṓ me gejame. Ndere elúmbṓ, esé dekaa nnó gebé eyigé mme ábyeé gela kwṓkwólé.

19 Bṓó bimṓó áfa mbwa ne esé. Ebwṓ ápó fṓ bṓó se. Mbṓgé ebwṓ abe bṓó sé wáwálé, mbṓ alu mbwa ama ne esé. Manlyaa ayi ebwṓ ályaa esé álere nnó ebwṓ ápó fṓ bṓó esé.

20 Yémbṓ enyú dépwṓ fṓ nkane ebwṓ, néndé Kras muú ukpea afané enyú Mendo Ukpea né mmye ne enyú ako dekaa genó eyi gelú wáwálé.

21 Ula bi me nsame enyú unó bina, epófs nnó enyú dékagé fṓ genó eyi gelú wáwálé. Me nsame enyú unó bina gétúgé enyú dekaa geji. Ne dekaa ntó nnó yéndégenó eyi gelú gebyo gétange fṓ né eyi gelú wáwálé.

²² Né mecho ewéna, ndemuú alu muú gebyo? Elé muú ayi ashyaá nnó Jisós apó fó Muú yi Esowo akweré ji elá gefwa. Gefogé muú yina ne alu muú ayi atené ukolo ne Kras. Ji ne ashyaá Nte ne Maá wuu.

²³ Néndé yéndemuú ayi ashyaá Maá Esowo ebyennó ákage fó Nte wuu. Muú ayi akamege nnó Jisós alú Maá Esowo ebyennó akage Nte wuu.

²⁴ Ndere elumbo, gogé unó bi enyú déwuú té ula uló ube né mató nyu. Mbogé unó bi enyu dewuú te ula uló ubege enyú né metó, décho wye mmye ne Maá ne Nte wuu ntó.

²⁵ Ne genó eyigé ji anyémeno nnó achyege esé, genó eyigémbó elé genwá eyi gélagé byé.

²⁶ Me nsame unó bina eta nyú ntome ne bóó abi ábwólege enyú nnó délyaa genó eyi gelú wáwálé.

²⁷ Kágé nnó Mendoó Ukpea ewé Kras afané enyú né mmye elú me ne enyú, enyú debóó sé mankele muú ayi cha nnó alerege enyú wó néndé mendoó wuu ewémbó elerege me enyú yéndégenó. Ne unó bi ewú elerege enyu ulú wáwálé gebyo gepó wyeé. Ndere ewú elerege enyú choge wye mmye ne Kras.

²⁸ Baá gejeé ba, choge wye mmye ne Ji. Dépyege mbó, esé ako débéé fó ne efó metóó ne mekpo unóó egbarege fó esé deja mmye meso né bií ébi ji akerege meso.

²⁹ Tε mbaa dékaa nnó Jisós alú cho né mbe ushu Esowo, dékage kaá ntó nnó yéndemuú ayi apye genó eyi gelú cho ala Maá Esowo.

3

Esé delú baá Esowo

¹ Pege yé gejamégé gejeé eyigé Nte sé Esowo abóó ne ese. Getuge gejee eyige na, ji akuu esé nnó baá bií. Mbó ne esé delú ntó. Ula bi bóó mme alá akaá fó nnó esé delú baá Esowo, ulú nnó ébwó ákagé fó ji.

² Anme ba abi gejee esé delú nana baá Esowo. Ne genó eyi debó mankaá gelú nnó Esowo alu danpye esé dekaa ndere débéé nye meso gébé. Yémbó dekaa nnó gébége Kras akerege fa mme esé débéé nye wye eké ji, néndé dégene nye ndere ji alu.

³ Yéndemuú ayi ánerere metóó nnó ji abéé nye eké Kras, abó mambélege genwá jii pópó ndere eyigé Kras gelu.

⁴ Yéndemuú ayi apyéé gabo akwene mbó lé ébe Esowo néndé gabo mampyege elé mankwene mabe Esowo.

⁵ Enyú dékaa nnó Kras achwó fa mme nnó afere esé gabo né mmye. Ne yé gabo fó apó ji mmye chá chá.

⁶ Ndere elumbo, yéndemuú ayi áchomé mmye ne Kras amage pye sé gabo. Ne yéndemuú ayi apyee wye gabo, alu danje yé Kras, ne ákaa fó yé ji wó.

⁷ Baá gejeé ba, dékamege fó muú fó abwólé enyú. Yéndemuú ayi apye wye genó eyi gelu cho alu cho né mbe ushu Esowo, wye ndere Kras alu cho né mbe ushu wuu.

⁸ Yémbó yéndemuú ayi apye wye gabo pyeé, alu muú danchomeló néndé danchomeló ne alóó ula mampye gabo. Gétú eyigémbó ne Maá Esowo achwóó fa mme nnó ácho utóó danchomeló.

⁹ Yéndemuú ayi alaá maá Esowo apyéé sé wye gabo pye, nénde ji awyaa gepogé Esowo. Ji akagé pye sé gabo néndé, ji alaá maá Esowo.

¹⁰ Genó eyi gelerege bóó abi alu baá Esowo ne abi alu baá danchomeló gelú nnó, bóó abi alá apye fó genó eyi gelu cho né mbe ushu Esowo yé ébe elé gejeé alá abóó fó ne ate anme, apó fó baá Esowo.

Mekomejóó Esowo aké débogé gejeé ne ate

11 Mekomejɔɔ ayi enyú déwuú me te ula ulɔɔ alu nnó esé débɔgɛ gejeé ne ate.

12 Ékágé esé debe eké Ken. Ji alu maá danchɔmeló. Ji awá menjmo wuú. Ulanóɔ ji awáne menjmo wuú? Awá ji néndé unó bi Ken jimboɔ apye úlu nchyenchyɛ ne ebi menjme wuú apyɛé úlu cho.

13 Baá gejeé ba, ékágé enyú dela mano mekpɔ fuú mbɔgɛ bɔɔ mme aké apaá enyú.

14 Esé dékaá nnó détane né amu negbo dékpe né mmu genwá. Dékaá mbɔ néndé esé debɔ gejeé ne ate anjme. Muú ayi alá abɔɔ fɔ gejeé ne nte menjme wó alu né amu negbo.

15 Muú aké apaá nte menjme wuú, ebyennó alu mewané bɔɔ. Ne dékaá nnó muú ayi awané bɔɔ alú dambɔ genwá eyi gélágé byé.

16 Genó eyi gepye esé dékágé genó eyi gejeé gelú, gelu nnó Kras achyɛ genwá jii agbo gétúgɛ se. Ne mbɔntó ne esé débɔɔ manchyɛé genwáge sé, yé ebé lé mangbo gétúgɛ ate anjme.

17 Ne mbɔgɛ muú abegé ne gefwa ne agegé nte menjme ayi alu mbya, alá agé meshwe apɔɔ ji wó, epyɛmbɔ nnó ne ji agaré aké ji agboó ne Esɔwɔ?

18 Baá gejeé ba, ékágé déjɔgɛ lé mejɔɔ meno ewú ewú nnó debɔ gejeé ne ate. Délérégé gejeé eyi wáwálé ne ate né mbaá unó bi dépyɛé.

19 Deké debɔɔ gejeé ne ate, mbɔ ne dékágé nnó détené né egbe ewé wáwálé. Ne ewéna epyɛ matɔɔ abeé esé mmu pere gébégé détenegɛ né mbe ushu Esɔwɔ,

20 yéndégébe eyi matɔɔ sé ágarege nnó dépyɛ gye, néndé débɔ mankaá nnó Esɔwɔ anjɛa apwɔ yéndégenó eyi matɔɔ ágarege esé ne ji akágé yéndégenó.

21 Ajeé ba abi gejeé, ndere elúmbɔ mbɔgɛ matɔɔ sé alá agaré esé nnó dépyɛ gye wó, débéé fɔ ne efo metɔɔ mantene né mbe ushu Esɔwɔ.

22 Ne dékágé giú yéndégenó ji achyɛge esé néndé esé débelege mabe jii ne dépyɛ ntó unó bi ugɔɔ ji metɔɔ.

23 Ne ebe ewé ji achyɛé esé elú nnó défyɛé metɔɔ ne maá wuú Jisɔs Kras ne nnó debɔ gejeé ne ate wye ndere ji agaré esé nnó dépyɛge.

24 Bɔɔ ako abi abelege mabe Esɔwɔ, áchomé wye mmyɛ ne ji ne ji ntó achomé mmyɛ ne ebwó. Genó eyi gepye nnó esé dékaá nnó ji acho mmyɛ ne esé elé Mendoó wuú ewé ji afyɛé esé né mmu metɔɔ.

4

Mendoó ewé wáwálé ne ewé gebyɔ

1 Ajeé ba abi gejeé, ékágé dékamege ne yéndégenó eyigé muú ajɔgɛ. Muú ajɔgɛ genó, cherege dége mbɔgɛ mendoó ewé etene ji nnó ajɔɔ etané mbaá Esɔwɔ, néndé gejamégé bɔɔ ekpávɛ gebyɔ achwó ne atyaa né mme meko.

2 Genó eyi gepye ne dékaá mbɔgɛ elé Mendoó Esɔwɔ ne elú muú né mmyɛ gelú nnó, yéndémuú ayi agarege nnó Jisɔs Kras achwó fa mme ndere mekwaá ji yimbo ne Mendoó Ukpea elú ji mmyɛ.

3 Ne yéndémuú ayi alá agarege fɔ nnó Jisɔs achwó fa mme ndere mekwaá Mendoó Esɔwɔ epó fɔ ji né mmyɛ. Ji yina ne awyaa mendoó muú ayi atené ukɔɔ ne Kras ayi enyú debɔ dewuú nnó achwó. Ne nana alu me fa mme.

4 Baá gejeé ba, enyú delu baá Esɔwɔ ne detoó dépwɔ bɔɔ gebyɔ bimbɔ néndé muú ayi alu enyú né mmyɛ awyaa uto apwɔ muú ayi alu bɔɔ mme né mmyɛ.

5 Bɔɔ gebyɔ bimbɔ alu ele bɔɔ mme. Ndere elúmbɔ, ebwó ajɔgɛ lé dépré mme ne bɔɔ mme áwuú ne ebwó.

6 Esé delu bɔɔ Esɔwɔ, ne yéndémuú ayi akágé Esɔwɔ áwuú ne esé. Ne muú ayi ála apó fɔ muú Esɔwɔ áwuú fɔ ne esé. Ge mbɔ ne dékágé nyɛ mbɔgɛ muú awyaa mendoó ewé wáwálé waá nnó awyaa lé mendoó ewé gebyɔ.

Esowa élé gejeé ne yéndemuú Esowa aboó gejeé ne boó

⁷ Ajeé ba abi gejeé, déboge wye gejeé ne ate néndé gejeé getanega né mbaá Esowa. Ne yéndemuú ayi aboó gejeé ne boó alu Maá Esowa ne akáge Esowa.

⁸ Ne muú ayi alá aboó f3 gejeé ne boó akáge f3 Esowa, nendé Esowa élé gejeé.

⁹ Ge na ne Esowa aléré nnó ji abo gejeé ne esé. Ji ato danchi maá wuú fa mme nnó getu jíí, esé debó gejwá.

¹⁰ Ge genó eyi gejeé gelu mbo. Epóf3 nnó esé debó gejeé ne Esowa. Elú élé nnó ji aboó gejeé ne esé ne atame maá wuú nnó achwá agbo ndere nje gepe nnó ji ajinte gabo ayi esé dépye.

¹¹ Anme ba abi gejeé, mbógé nnó na ne Esowa aboó gejeé ne esé, esé ntó debó mambó gejeé ne ate.

¹² Muú f3 alu dangé Esowa ne ame, yémbó mbógé debógé gejeé ne ate, Esowa achome mmye ne esé, ne gejeé eyigé esé débóó ne ate gekwanega ndere Esowa akelege.

¹³ Esowa achyéé esé Mendoó wuú, ge mbo ne dékágé nnó esé décho mmye ne ji ne ji ntó acho mmye ne esé, néndé ji achyéé esé Mendoó wuú.

¹⁴ Ne esé ambóó dége ne dégarege boó nnó Nte se Esowa ato Maá wuú fa mme nnó achwá ábéé Menchyé gejwá mbaá boó mme.

¹⁵ Ne yéndemuú ayi akamege nnó Jis3s alu Maá Esowa, Esowa achome mmye ne ji ne ji ntó achome mmye ne Esowa.

¹⁶ Ndere elúmbó, esé ntó dékaá ne dékamé nnó Esowa abo gejeé ne esé.

Esowa aboó gejeé ne boó, ne yéndemuú ayi aboó wye gejeé achome mmye ne Esowa ne Esowa ntó achome mmye ne ji.

¹⁷ Genó eyi gepye esé dékaá nnó gejeé eyi débóó gekwané ndere Esowa akelege, élé mbógé esé débéé f3 ne efo met33 né bií bi Esowa asóó mpa néndé gejwáge sé fa mme gelú wye eké eyigé Kras.

¹⁸ Efo ep3 né gejeé, gejeé gekwonégé ndere Esowa akelege gebuú efo. Geno eyi gepyee efo élé efwyale. Ne yéndemuú ayi aboó efo met33 ebyennó gejeé eyigé ji aboó gelu gakwáne ndere Esowa akélégé.

¹⁹ Esé debóó gejeé ne Esowa ne ate anme néndé Esowa abo me mbe abó gejeé ne esé.

²⁰ Mbógé muú ajogé nnó ji abo gejeé ne Esowa ne ake alu paá nte menje wuú ebyennó alu muú geby3 néndé muú alá aboó f3 gejeé ne nte menje wuú ayi ji agene ne ame, epyémbó nnó ne ji abo gejeé ne Esowa muú ji alá gené?

²¹ Ne achyéé esé ebe ewena aké: Yéndemuú ayi aboó gejeé ne Esowa abo mambó ntó gejeé ne ate anme.

5

Esé dewyaá uto ebi démmye depw3 gabo fa mme

¹ Yéndemuú ayi akámege nnó Jis3s alu Muú yi Esowa akweré ji elá gefwa, ebyennó alu Maá Esowa. Ne yéndemuú ayi aboó gejeé ne nte aboó ntó gejeé ne maá wuú.

² Genó eyi gepyee ne esé dékaá nnó débóó gejeé ne baá Esowa élé mbógé debóó gejeé ne Esowa ne debélégé mabe jíí.

³ Mambó gejeé ne Esowa élé mambélégé mabe jíí. Ne mabé jíí ájwerégé f3 mambelé.

⁴ Néndé yéndemuú ayi alaa maá Esowa awyaá uto bi ji ammye apw3 gabo fa mme. Ne mankame ayi esé dékame nnó Jis3s alu Maá Esowa ne epye nnó esé debó uto bi démmye depw33 boó mme.

⁵ Ndé muú ayi apw33 gabo fa mme? Elé muú ayi akamé nnó Jis3s alu Maá Esowa.

Unó bi ulérége nnó Jisós alu Maá Esòwò

⁶ Elé ji yina ne alú Jisós Kras, Muú yi Esòwò akweré ji elá gefwa. Ji achwóó fa mme, awyaá ji manaá ne manóó múí machyε mme gébégé ji agboó. Ji akoó f́ó elé né mmu manaá mamímamí ẃó, akoó né mmu manaá choncho ne manóó. Ne elé Mendoó Ukpea ne etene nteεε se nnó mechò ewéna elu wáwálé néndé Mendoó Ukpea εgarege wáwálé.

⁷ Bò nteεε alu aléé abi alerégé nnó Jisós alu Maá Esòwò.

⁸ Bò nteεε bina elé Mendoó Ukpea, manaa ne manóó. Ebwó bina aléé, ajógé wye genó gemma.

⁹ Akwaá agaré unó bi ebwó akaá, esé dekámégé nnó ajógé wáwálé. Yémbò genó eyigé Esòwò agarége genεá gemε gepwò amu. Ne ji ne agaré esé genó eyi getome ne Maá wuú.

¹⁰ Yéndémuú ayi áfyéé metóó ne Maá Esòwò akáge né metóó wuú nnó genó eyigé Esòwò agarege atome ne maá wuú gelú wáwálé. Yéndémuú ayi alá fyéé f́ó metóó ne Esòwò ẃó, ebyennó asele Esòwò ndéré muú gebyò, néndé ashyá mankame nnó genó eyigé Esòwò ajóó atome ne Maá wuú Jisós gelú wáwálé.

¹¹ Ge genó eyigé Esòwò agaré ese na: Ji chyéé esé genwá eyi gélagé byé. Genwá eyigé ná getanegé mbaá Maá wuú.

¹² Ne yéndémuú ayi áchómé mmyε ne Maá Esòwò awyaá genwá. Yéndémuú ayi alá cho mmyε ne Maá Esòwò ẃó, apó f́ó ne genwá.

Genwá eyi gélagé byé

¹³ Nsame enyú unó bina, enyú abi dékamé nnó Jisós alú Maá Esòwò nnó enyú dékaá nnó déwyaá genwá eyi gélagé byé.

¹⁴ Esé deténégé né mbe ushu Esòwò né mmyεmenene debéé f́ó ne dembyò néndé dékaá nnó yéndé genó eyi esé degígé ji awuú esé mbógé degígé ndere ji akélagé.

¹⁵ Mbógé esé dekaá nnó ji awuu esé né geno eyi degígé ji, debò mankaá ntó nnó ji achyε me esé genó eyi degígé ji.

¹⁶ Mbógé muú akage nnó nte menme apyεé gabo ayi ala atene f́ó muú né negbo, anemmyε nnó Esòwò ajíí ji nte achyεε ji genwá. Ewéna etome elé ne b́óó abi apyε gabo ayi alá atene f́ó muú né negbo néndé gabo yifó alu ayi atene muu né negbo. Nj́óó f́ó nnó enyú dénénemmyε mbaá Esòwò gétúgé muú ayi apyεé gefógé gabo yina ẃó. *

¹⁷ Yéndé gyeé ayi muú apyε elé gabo né mbe ushu Esòwò. Yémbò gabo ayifó alu ayi alá aténé f́ó muú né negbo.

¹⁸ Esé dekaá nnó yéndémuú ayi alaá Maá Esòwò apyεε sé gabo pyε néndé Jisós Maá Esòwò abame ji ne danchómeló akáge pyε f́ó ji genó.

¹⁹ Dékaá nnó esé delu baá Esòwò. B́óó mme ako abi alá akage Esòwò alu né amu muú nchyε.

²⁰ Ese dekaá yé nnó Maá Esòwò achwóó fa mme ne apyε nnó esé dekaá unó bina ne nnó dekaá Esòwò muú alu wáwálé. Esé dechò mmyε ne Esòwò muú alu wáwálé ne Maá wuú Jisós Kras. Ji ne alu Esòwò muú alu wáwálé. Ji ntó ne achyεge genwá eyi gelagé byε f́ó.

²¹ Nderé elúmbò, baá gejeé ba, ngárégé enyú nnó sege gébé nnó ekágé denógé aló uka.

* **5:16** Elú wáwálé nnó: B́óó abi ágíí deporé Esòwò d́óó áké, gabo ayi atene muú né negbo elé manshya ayi gejamégé b́óó áshyaá mankame nnó Jisós alu Maá Esòwò.

NWE ayi agbeé ηWE εpea eyi Jón ásamé

Matame

¹ Me muú kpaá echomele bós Εσωω ne nsame ηwe yina.

Ntome ji eta wye mma kpaá muú Εσωω ayaá. Ntome ntó ji eta baá byeé. Me mbó gejeé ne enyú ne metós wa meko. Εpóf me mbii ne mbós gejeé ne enyu, bós ako abi akaá wáwálé Εσωω abós ntó gejeé ne enyú.

² Nénde wáwálé yina alu ese né matós ne abeé nye ese matós kpa te kwyakwya.

³ Nnenemmye nnó Εσωω Nte ese ne Jisós Kras Maá Nte álérégé esé galógaló, age ne ese meshwe ne apye ese debé né nesó. Nnenemmye nnó, unó bina ube ebi sé, esé abi dékwalege wáwálé Εσωω ne debós gejeé ne ate.

Dékwalege genó eyi gelú wáwálé debógé wye gejeé ne ate

⁴ Metós εγός me dós ndéré nge ne nnó baá byeé abifó akwalé gé wáwálé Εσωω ne apye wye ndéré Εσωω Nte agarege ese nnó depyege.

⁵ Nderé elúmbó, mma me nkpeage wó nnó debógé wye gejeé ne ate. Εpófó εβε meke ne me nchyege mbó wó, elé gekwenége εβε ewé ese dewuú me te ula ula.

⁶ Mambógé gejeé ne ate, atene nnó depyege unó bi Εσωω agare esé nnó depyege. Ge εβε ewe enyu dewuú me te ula ula mbó nnó debógé wye gejeé ne ate.

⁷ Me njógé mbó néndé gejamé gé bós dembwale atyaá mbó fa mme. Εbwó ákame fó nnó Jisós Kras achwó fa mme ndere mekwaá wó. Ufós bós bina alu lé bós muú dembwalé yimbó muú ayi atené ukóla ne Kras.

⁸ Ndere elúmbó, sége gébé nnó ekágé nsa ayi enyú delu mambó gétúgé utós bi esé depye anó mme detu. Mmyege lé nnó debó nsa nyu meko.

⁹ Yéndémuú ayi ála apyeé fó unó bi Kras alere, ne aye le mbe agbege unó né ebi Kras alere ebyennó apó ne Εσωω. Ne yéndémuú ayi apyeé unó bi Kras alérégé, ebyennó alú ne Nte chóncho ne Maá wuú.

¹⁰ Ndere elúmbó, mbógé muú achwóge eta nyú alá gáregé fó lé unó bina ebi Kras alere, dekamege fó ji akpe né upú nyú, ye mantame ji detamege kanka.

¹¹ Néndé muú atámé gé gefóge muú yina, ebyennó acho mbwa ne ji né ubobo unó bi muú yimbó ápyeé.

Kwyakwya mejós

¹² Me nwyáá gejamé gé unó mangaré enyú, yémbó nkélege fó mansa ubi né mme. Nénde me mbele uméé manchwó gé enyú nnó detu ushu ne ate ne njós mejós ewéna nnó esé akó debé ne metós megómegó gbene.

¹³ Baá meηme wye ayi mendée muú Εσωω ayaá ntó alós wó matame.

Nɔwe ayi ágbee nɔwe eléé ayi Jɔn asamé

Matame

¹ Me Jɔn muú kpaá echomele bɔɔ Ɛsɔwɔ ne nsame nɔwe yina.

Ntɔme ji eta wyeε Gayɔs mejeé wa ayi gejeé. Me mbɔɔ gejeé ne wɔ wáwálé.

² Mejeé wa, nnenemmye nnó yéndégenó eyigé wɔ ɔpye gekene chanéné, ne nnó wɔ ɔbe metometo wye ndere nkaá nnó né mbe ushu Ɛsɔwɔ wɔ pɔ́ fɔ́ ne efwyale né metɔɔ wyeé.

³ Me njógé mbɔ́ nένde metɔɔ egɔɔ me dɔɔ gébégé aɔme fɔ́ atane ewú mbɔ́ agaré esé ndere enyú dékwɔlege wáwálé Ɛsɔwɔ wye ndere wɔ ɔpye me yéndégbé.

⁴ Me mpɔ́ se ne metɔɔ megómégó ewe cha ewé epwɔɔ ewéna manwuú nnó baá ba ákwɔlege wáwálé Ɛsɔwɔ.

Afée Gayɔs

⁵ Mejeé wa, wɔ ɔpyeé utɔɔ ulúulú ne metɔɔ wyeé meko mbaá ate aɔme chacha ne aɔkéé bɔ́.

⁶ Ebwɔ agare echomele bɔɔ Ɛsɔwɔ ewé elú wena ndere wɔ ɔlerege gejeé ne bɔɔ. Ne elú galógálɔ́ nnó wɔ ɔpɔɔ ebwɔ ne genó ndere Ɛsɔwɔ akelege nnó aɔye mbe ne nekene bɔ́.

⁷ Ebwɔ akene mbɔ́, elé gétúgέ mabɔ́ Jisɔs Kras ne ebwɔ asele fɔ́ genó mbaá bɔɔ abi álá pɔ́ bɔɔ Jus.

⁸ Ndere elúmbɔ́, esé debɔ́ mampogé ufɔɔ bɔɔ ndere bina nnó esé ntó décho amu ne ebwɔ dégarage wáwálé Ɛsɔwɔ.

Dyotrefes akwe mpa

⁹ Me mbɔ́ nsa nɔwe ntó mbaá echomele bɔɔ Ɛsɔwɔ ewé ewú, yémbɔ́ Dyotrefes muu akélege nnó awu lé ne ji, akamege nyε fɔ́ manwú ne me.

¹⁰ Ndere elúmbɔ́, me nchwɔgé ewú ndyaá nyε ji ula né unó bi ji aɔye. Ji achɔɔ me mabɔ́. Ne mechɔ́ ewé ekpe bɔ́ ebwɔ amu elú nnó ji ashyaá ntó ate aɔme abi achwɔɔ ewú nnó aɔwɔlege fɔ́ ne ji. Ne ashyaá ntó nnó bɔɔ abi álú manse ate aɔme bimbɔ́ asege sé. Ne ábú ebwɔ né mmu echomele bɔɔ Jisɔs.

¹¹ Mejeé wa, ékágé ɔkwɔlege gabo, kwɔlege lé galógálɔ́ néndé muú ayi aɔye genó eyi gelú cho alu muú Ɛsɔwɔ. Ne muú ayi aɔye geno eyi gela pɔ́ fɔ́ cho akágé fɔ́ Ɛsɔwɔ.

Afée Demetrɔs

¹² Yéndémuú afεge meɔme sé Demetrɔs. Ne wáwálé alu nnó ji alu muú melómélɔ́. Ne ese ntó dejógé wyeεmbɔ́, ne enyú dékaá nnó genó eyigé εse dejógé gelu wáwálé.

¹³ Me nwyaá gejamégé unó mangaré wɔ, yémbɔ́ nkelege fɔ́ mansa ubi mme.

¹⁴ Me mbɔɔ́ mbele uméé manchwɔ́ nge wɔ. Nchwɔgé detuge nyε ushu ne ate déjɔɔ mejɔɔ.

¹⁵ Nnenemmye nnó enyú debε né nesɔ́. Ajeé byéé ako alɔɔ wɔ matame. Ne wɔ mbɔɔ́ ke ɔtame yéndé mejeé se ayi alu ewú.

NWE ayi Jud ásamé

¹ Me Jud maá defwe Jisós Kras ne meḡmo Jemsi ne nsame ḡwe yina. Nsame ji mbaá bós abi Nte sé Ešowó akuú, ebwó abi ji agboó ne ebwó dós ne Jisós Kras ntó apele ebwó cháḡéné.

² Nnēnemmye nnó Ešowó alere enyú galógaló, nesó ne gejeé gejamegejame.

Sege gébé ne ubobo unó bi anlere gebyó alerege

³ Aḡme ba, me mbó mmyéé nnó nsa ḡwe yina gétúgé mamfere ayi Ešowó afere esé ako né efwyale gabo. Yēmbó ḡgé nnó elú galógaló nnó nsa mpye enyú detene ne ešhye né depóré Jisós etiré achyéé esé bós bíí nnó defye metós ne ji damaá te kwyakwya.

⁴ Njógé mbó néndé bós fó ákpe mbwa ne enyú mmye defyadefya. Ufós bós bina ne ábwólé ulós melu ebi Ešowó alerege esé, ulaá lé genó eyigé ebwó atenege wye ákwérege depore ubelé tametame etiré ebwó ápyéé. Asa né mmú ḡwe Ešowó te gachí nnó, Ešowó achyēge nye ufós bós bina efwyale abi alá nóge ji. Ebwó ntó ashya Jisós Kras, ewé ji ne alu Ata ne muú ayi apwó amu.

⁵ Yé lé enyú dékaá me unó bina uko, nkēlege nnó mpye enyú deté ndere Ata Ešowó abó afere bós Isrēli né ámu bós Ijip ne ewyage áwane bós abi alá fyéé metós ne ji wó.

⁶ Ne tége ntó ndere epyéé ne makiénné Ešowó ayi alá jwóle né malu utós bwó wó, ályaa malu ujwóle bwó alá ápyéé lé unó bi cha. Ešowó awé nya aji ne bó mkpokove, abi aláa wyeé wewe te kwyakwya, afye áji né melu empinya gemua ágile gekpekepe bíí bi Ešowó asós mpa bwó.

⁷ Wyeḡmbó ntó ne epye nya ne bós Sodom ne Gomóra ne baá maló ayifó ayi álu kwókwlóle né áji. Ebwó ábélege nya ubele tametame ne apyéé ubobo unó bi akwaá alá bós fó mampye wó. Getú eyigémbó, Ešowó alwéé áji ne mewe ewé elá énomégé. Ešowó apyēmbó nnó akwélé esé ako mbeé né genó eyi gepye nya ne ebwó.

⁸ Wyeḡmbó ntó ne bós abi álu bíbí né mbwa enyú ájógé nnó Ešowó alerege ebwó unó né ame geja. Getú eyigémbó, ápyéé unó bi uchós menyammye bwó. Anógé fó bós kpakpa ne ájógé mejós mehomebo ne uto bi ákpakpa né mfaánebuú.

⁹ Yé gébégé ekiénné Ešowó ewé kpaá ewé ekamege nnó Mikel éwamege ne danchómelo gétúgé genkwógé Mosis ese fó utó né amu jíí ejós mejós mehomebo ne danchómelo wó, ejós lé nnó Ata anya wó.

¹⁰ Yēmbó bós bina ájógé mejós mehomebo né unó bi ebwó alá ákágé ula. Ne ápyéé unó eké menya mewaá. Yéndégenó eyi gekwóme ebwó mekpo apye pye. Ne elé wye unó bina ne uwane ebwó.

¹¹ Ebwó nye ne ebwó néndé ebwó ákwólé gekage nekene Ken muú abó áwáné meḡmo wuú. Ajinte gemēge bwó ákwólé meti ewé abós nsa ápye ubobo unó wye ndere Balam abó apyéé. Ebwó áshya manwú ne Ešowó, ndere Kora abó apyéé. Ne ndere Kora ágboó, mbántó ne ebwó ágboó nye.

¹² Ebwó álú eké upwapwane unó né geluage nyú gébégé déké dényéé epaa menyéé gejeé. Ebwó ányéé menyéé gefós eyi gegboó mmye. Alú átee elé une ebi bwó. Alú ntó eké geko eyigé mbyo akpane geji gela gekwene manaá. Ne eké unós ebi ula uwóme empome gébégé unós uko uke uwóme. Alu eké unós ebi ágoo ubi ne makaka. Agboó negbo ndó epea.

13 Ebwó álu eké ngbannyi ebéé mega. Ne gabo ayi ebwó ápye álu eké gefwene eyi ngbannyi metometo atene né mapea mewaá ne mmye egboó f́ b́wó. Ebwó álu eké b́o danji abi ályaa malu b́wó ájyee malu ayi cha. Ebwó bina, melu ewé Esówa ábelé ebwó élé empinya gemua eyi gelá gebye te kwyakwya. *

14 Enok ayi agbeé upyáne ukeneama mbaá Adam, abó ajó me nya ató ne b́o bina aké, “Wugé Ata achwóo nye ne b́o dele b́o dele makiénné ukpea jíi.

15 Asóo nye mpa b́oó ako. Agare b́oó abi alá kágé ji nnó ákwe mpa gétúgé gabo ayi ebwó ápyeé ne mejóo mebomebo ewé ebwó ajóo ne Esówa.”

16 B́oó bina áshulege b́oó abifó ndo, ne yé genó eyi gekwanegé ebwó metáó gepó. Ápye lé ubobo unó bi ugáó ebwó matáó, álu b́oó gempáge. Ne áké álogé gélogé mejóó ne muú ebyennó akélege nnó ase genó eta wuú.

Pyége wye genó eyigé Esówa akélege

17 Yémbó aḡme ba abi gejee, enyú debó mantégé unó bi nya aḡgbá Ata sé Jisós Kras ajóo.

18 Ebwó ajóo nya aké, “Né kwyakwya gébé, b́oó abi ájwane nye enyú gétúgé deparé Esówa etiré enyú dékwálegé áchwóo nye. Ne ápye nye lé ubobo unó bi ugáó ebwó metáó, ebi Esówa alá kélege.”

19 B́oó bina ne áchwóo nye ne aḡya né geluage nyú, ebwó ápyeé lé unó bi b́oó mme ápye, ebi uselé utó b́wó néndé Mendóo Esówa epó ebwó mmye.

20 Yémbó, aḡme ba, pyegé nnó metáó ewé enyú defye né unó bi Esówa jimboó alere enyú ewéne. Enyú deké denenemmye, ǵógé Mendoó Ukpea eléré enyú meti.

21 Belege genwágé nyú gebe gefóó eyigé Esówa ákágé lerege enyú gejee jíi ndere dégile galógáló ayi Ata sé Jisós Kras nnó achwáge age enyú meshwe, enyú debó genwá eyi gélagé byé f́. Ji apye nye mbo gétúgé ji agboó ne enyú.

22 Gege meshwe ne b́oó abi álu ne dembyó né unó bi ebwó áfyee metáó wyeé.

23 Poógé abifó, défere ebwó átane né mmu mewe ékágé ásoó. Ne mbaá abifó ntó, gege ebwó meshwe, yémbó sege gébé nnó ekágé gabo b́wó áchálé enyú. Páge yé b́é élé mandeé ayi b́oó abi ápye yéndé gabo áfyee néndé gabo ayi ebwó ápye áchó me mandeé yimbo.

Défége Esówa

24 Matame mabe ne Esówa muú akage poó enyú nnó ékágé dékwe né gabo. Ji ákage pye enyú détene cho né mbe ushu wuú. Deké degene gekpekpe énoógé wuú matáó agóo enyú mmu.

25 Jimbií ne alú Esówa Menchyé genwá né gétúgé genó eyigé Ata sé Jisós Kras apyeé. Nnenemmye nnó b́oó ánoógé Esówa, Esówa mbií ne abóó eshye ne uto uko te ula ulóó, nana, ne te kwyakwya Amen.

* 1:13 Elú wáwálé nnó: Danji élé menó membe ayi akéle eké gasama akoóge né mfaánebuú.

Nɔwe unɔ Jisɔs alerɛ Jɔn nɛ amɛ gejya

Jɔn agarɛ unɔ bi ulu nɛ ηwe yina

¹ Nɛ mmu ηwe yina ne asamɛ unɔ bi Jisɔs Kras alerɛ. Esɔwɔ apye Jisɔs akaa unɔ bina nnɔ alerɛ baá defwe bií unɔ bi uchwɔ pye nana. Jisɔs Kras atɔ ekiɛnnɛ wuu nnɔ ejye epye maá utɔɔ wuu Jɔn akaa unɔ bina.

² Ne Jɔn agarɛ unɔ bina uko wye ndere ji agenɛ. Genɔ eyigɛ ji asamɛ elɛ meko mejɔɔ ayi Esɔwɔ ajɔɔ ne wáwálɛ ayi Jisɔs Kras alerɛ nɛ genɔ eyi ji agare.

³ Esɔwɔ ájɛ muú ayi akuú ηwe yina ayi agaregɛ unɔ bi upyɛé mbɔ nana ne ebi upyɛ nye meso gébé, ne ájɛ ntɔ yéndemuú ayi awúu unɔ bi asamɛ wye ne apyɛé ubi. Néndɛ gébé eyigɛ unɔ bi upyɛ nye géla kwɔkwólɛ.

Jɔn alɔ matame mbaá machomele bɔɔ Esɔwɔ akénéama

⁴ Me Jɔn ne nsamɛ ηwe ayina ntɔme eta nyú machomele bɔɔ Esɔwɔ akénéama ayi álú nɛ gebagɛ mewaá Esya.

Nnɛnemmye nnɔ Esɔwɔ alérégɛ enyú galógálɔ, ápye enyú débɛ nɛ nesɔ. Esɔwɔ muú alu nana, muú abɔ alu mɛ, ne muú achwɔɔ nye ne mandoɔ akeneama ayi alu nɛ mbɛ geluɔge gefwage jíi chóncho ne *

⁵ Jisɔs Kras, muú álú tonjese ntésɛ ne maá mbɛ ayi akwilɛ nɛ negbo, ne muú alú nana, mfwa kpaá mbaá afwa mme, alérégɛ enyú galógálɔ, apye enyú débɛ nɛ nesɔ. Matame mabɛ ne ji muú abɔɔ wye gejeé ne esɛ ne aferɛ esɛ nɛ gabo gétúgɛ manoó míi ami machyɛé mme.

⁶ Ne apyɛ esɛ déla bɔɔ abi ágbárege gefwa ne ji ne apyɛ ntɔ ese déla ampyɛé upɛ abi ápyɛé utɔɔ Nte wuu Esɔwɔ. Ngɔ ne utɔ ubɛ ne ji tɛ kwyakwya ne kwyakwya. Amen

⁷ Gége, ji achwɔɔ nye nɛ mmu gekógɛ mfaánebuú ne yéndemuú agɛne nye ji. Yé ébélɛ bɔɔ abi ájomɛ ji áwanɛ. Ne bɔɔ mme meko álili nye gétúgɛ efwyale éwɛ ji achyɛge nye ébwɔ ébɛ mbɔ. Amen.

⁸ Ata Esɔwɔ aké, “Me ne nlú muú mbɛ ne ayi kwyákwyá.” Me ne alú, “Muú ayi alú nana, ne ayi abɔ alú ne ayi achwɔɔ nye. Esɔwɔ ayi Apwɔɔ amu.”

Jɔn agɛ Mad Nte Mekwad nɛ amɛ géjya

⁹ Me Jɔn, merɛmɛ nyú nɛ echomelɛ bɔɔ Jisɔs, gétúgɛ me ntɔ nchome mmye ne Jisɔs, ne ngene ntɔ efwyale wye ndere enyú. Me nlú ntɔ muú ama wye ndere enyú nɛ gefwa eyigɛ Esɔwɔ ágbárege ne nkógɛ metɔɔ wye ndere enyú mpwa fɔ. Abɔ ábɔ me mfɛ nɛ melɔ metɔɔ nnyi éwɛ ákuú nnɔ Patmɔs gétúgɛ ngárege mekomejɔɔ Esɔwɔ ne wáwálɛ ayi Jisɔs alerɛ nɛ genɔ eyi ji agarɛ.

¹⁰ Nɛ bií uwyaa ebi ulú bií Ata, Mendoɔ Ukpɛa echwɔ me mmye ne nwú gekpékpégɛ meko fɔ ndere atanɛ me nɛ meso eké meko mbá.

¹¹ Aké, “Sá unɔ uko ebi ɔgenɛ nye nɛ mmu ηwe, ɔtɔ mbaá machomele bɔɔ Esɔwɔ akénéama ayi álú nɛ umɛ malɔ yina: Efɛsɔs, Smyna, Pɛgamɔn, Tayatira, Sadis, Filadelfya ne Laodisha.”

¹² Ne mbwólégɛ mmye mangɛ muú ayi ajógɛ me mejɔɔ nɛ meso, ngɛ uluɔ mátúlɛkájɛ ukénéama ebi akwye ne gul.

¹³ Nɛ metɔɔ metɔɔ uluɔ ebimbɔ, ngɛ muú fɔ ndere atɛnɛ eké maá nte mekwaá. Afyɛ nku metyɛmetyɛ ayi akwɔnɛ ji uka. Ne ani gebagɛ ndeé eyi gégénege eké gul, génɔ ji nɛ gebómɛ.

* 1:4 Elú wáwálɛ nnɔ: Esya ayi ajógɛ mbɔ elɛ ayi tɛ nya. Fina ákuú nnɔ Turkey.

14 Mejwɛ wuú elú pópó eké nɛwúné ugoó, yé eké makanɔkoma ne amɛ jii agénege eké nénómé mewɛ.

15 Uka bií ushwánege eké afyaákó ayi ásoó né mewɛ, atilé ashwánege manemané. Meko wuú awyale eké nekóné nnyi nekwenɛ mbɔ, chuchu.

16 Agbaré ambe akénéama né egbe ebwónyɛ wuú ne aparanja ayi achyaá magbɛ apea atané ji né meno. Ushu bií ugénege eké ημεέ metɔɔ ηωωmesé.

17 Ngɛge ji, nkwe ji né uka eké muú ayi agboó. Anyaá ebwónyɛ wuú anere me mnyɛ aké, “Ɔfɔge, me ne nlú muú mbɛ ne ayi kwyakwya.

18 Me nlú mebe, me mbɔ ngbo, ne ge menlú mebe te kwyakwya ne kwyakwya. Me nwaá uto mampyɛ bɔɔ abi ágboó ákeré né geɲwá wye ndere muú ágbaraɛ bɔɔ agbógóló manené melo áwuú bɔɔ.

19 “Sá yé unó bi wɔ ɔgené; ebi upyɛ mbɔ nana choncho ne ebi upyɛé nyɛ meso gebé.

20 Ge genó eyi gebɔ gelu bibii, eyi getome ne ambe akénéama ayi ɔgene me ngbare né ebwónyɛ wa ne uluɔ matúlékán ukénéama ebi akwyɛé ne gul. Ambe yimbo akénéama atene mbaá makiénné Esɔwɔ akénéama ayi alú né machomele bɔɔ Esɔwɔ akénéama. Ne uluɔ matúlékán ebimbo ukénéama utene mbaá machomele bɔɔ Esɔwɔ akénéama.”

2

Nwɛ yi átame mbaá echomele bɔɔ Esɔwɔ né meló Efɛsɔs

1 Muú ayi me nɛene né ama gejya aké, “Sá ηwɛ yina ɔ́ɔ mbaá ekiénné Esɔwɔ ewé echomele bɔɔ Esɔwɔ né meló Efɛsɔs.

“Garé ebwɔ́ ɔké, gɛgɛ mekomejɔ́ eyi etane mbaá muú ayi agbaré ambe akénéama né ebwónyɛ wuú ne akene né metɔɔ metɔɔ uluɔ matúlékán ukenéama ebi akwyɛé ne gul. *

2 Me nkaá unó uko ebi enyú depyɛé, mengé utɔɔ bi enyú depyɛ ne eshyɛ ne metɔɔ ewé dékoge délá depwaa, nkaá nnó enyú dékii fɔ́ bɔɔ abo, ne enyú démuɔ bɔɔ abi áké alú ángbá Jisɔs, dégɛ nnó ápɔ, alú bɔɔ gebyɔ.

3 Enyú dékoge matɔɔ, ne dégɛne efwyale né gétú ya, depwaa fɔ́.

4 Yémbɔ gɛge genó eyigé nshulege enyú ndo wye na. Enyú débɔɔ sé gejeɛ ne me ndere depyɛé mbɛmbɛ wɔ́.

5 Ferege dégɛ mati ayi enyú depyɛé gyɛé. Dékwórɛ matɔɔ nyú depyɛé gɛge unó bi enyú debɔ mbɛ depyɛé mɛ. Dela depyɛ mbɔ wɔ́, me nchwɔ́ fere nyɛ geluɔgɛ etúlékán nyú né geluɔgɛ machomele bɔɔ Jisɔs.

6 Yémbɔ, gɛge genó gelógéló eyigé enyú depyɛ na, enyú dekii fɔ́ ubóbó unó bi bɔɔ ekwɔ́ Nikolatan ápyɛ wye ndere me nla nkii.

7 “Muú ayi awya matu awú genó eyigé Mendoó Ukpea ejɔ́ge mbaá machomele bɔɔ Jisɔs.

“Ne yéndemuú ayi ammyɛ kpaá apwɔ́ gabo, me nchyege nyɛ ji ebwónyɛ nnó anyé umpome genɔ́ eyi gechyɛge geɲwá eyi gélágé byé. Genɔ́ eyimbo gewene né meló Esɔwɔ.”

Nwɛ yi átame mbaá echomele bɔɔ Esɔwɔ né meló Simina

8 Ama ajɔ́ aké, “Sa ηwɛ ayina ɔ́ɔ mbaá ekiénné Esɔwɔ ewé echomele bɔɔ Esɔwɔ né meló Simina.

“Garé ebwɔ́ ɔké, gɛge mekomejɔ́ eyi etane mbaá muú ayi alú ula ulɔ́ ne kwyakwya, ji ayi abo agboó ne akwilé né negboó.

* 2:1 Elú wáwálé nnó: Né mmu ηwɛ Esɔwɔ ayi meke unó bi ji abii élé wáwálé ayi ji ajyaa manlere bɔɔ bií.

9 Me nkaá efwyale ewé enyú degéne ne gekpo eyi enyú délú yémbò enyú dewyaa gefwa. Nkaá ndere bós áchós enyú mabò. Ebwò ájógé ake alú bós Jus ne ápós, álú lé bós danchameló.

10 Ngarége enyú nnó défógé fí efwyale ewé enyú déchwós dége, danchameló apyéé nye áfye enyú abifó né denò, nnó ammua age ufós bós abi enyú delú ne degene nye efwyale né ndò efya. Fyeye wye matós ne me yé ebé élé negbo ne enyú degbó. Ne me nchyege nye enyú nsa ayi alu genwá eyi gélágé byé.

11 “Muú ayi awyaaá matu awú genó eyigé Mendoó Ukpea ejógé né machomele bós Esòwò.

“Ne yéndemuú ayi ammye apwós gabo, agboó fí negboné ndò epea.”

Nye yi dtame mbaá echomele bós Esòwò né meló Pègamòn

12 Ama ajós aké, “Sa ñwe ayina otò mbaá ekiénné Esòwò ewé echomele bós Esòwò né meló Pègamòn.

“Gare ebwò oké, gege meko mejós ayi atane mbaá muú ayi awyaaá aparanja yimbo ayi achyaá magbe ápeá.

13 Me nkaá nnó enyú dejwolege né mbaá ayi danchameló muú álú mfwa ájwolege, yémbò dénogé wye mabò ma ne déshá fí mankamé deporé etiré détomé ne me, yé gébége áwáne Antipas né geluage nyú, ji muú agaré mekomejós wa wáwálé kpaá te ji agbó.

14 Yémbò gé unó bi me nshulegé enyú ndo wye na; bós fò alú né geluage nyú abi akwolegé unó bi Balam aléré. Ji aléré Balak ndere ápye ne ate bós Isrelí ápyéé gabo. Apye ebwò anyéé menyéé upe ayi áchye mbaá aló uka, ne apye ntó ebwò ánane manane tametame.

15 Ne bós abifó ntó álú né geluage enyú abi akwolegé unó bi bós ekwò Nikolatan alérégé.

16 Kwórege matós nyú, délyaa gabo, délá dépyéé mbò wó, me nchwós wáwá mamye umye ne bós bimbò ne aparanja yimbo ayi atanégé me meno.

17 “Muú ayi awyaaá matu, awú genó eyi Mendoó Ukpea ejógé né machomele bós Esòwò.

“Muú ayi ammye kpaá apwós gabo, me nchyege ji menyéé mfaánebuú ayi ábelé bíbí. Me nchyege ji ntó ntaá eniné pópó ne mabo make ami asamé mfaá néní. Ne yéé muú ayi akágé mabo ami bò apo, ekose muú ayi asele ntaá eniné mbò ne akaáge.”

Nye yi dtame mbaá echomele bós Esòwò né meló Tayatira

18 Ama ajós aké, “Sa ñwe yina otò mbaá ekiénné Esòwò ewé echomele bós Esòwò né meló Tayatira.

“Garé ebwò oké, gege mekomejós ayi atane mbaá Maá Esòwò, muú ame ji agenege eké nenome mewé ne uka bíí ushwanegé eké afyaaá ako ayi atilé agenege mané mané.

19 Me nkaá unó bi enyú dépyéé, nkaá gejeé eyigé enyú debós ne me, ne metós ewé enyú défyé ne me. Nkaá ndere enyú dépodgé ate ne ndere dékoógé matós déla dépwá fí. Nkaá nnó unó bi enyú dépyéé nana upwò ebi enyú debò dépyéé mbembé gébége défyéé matós ne me fyéé.

20 Yémbò, gegé genó eyigé me nshulege enyú ndo wye na: Enyú délyaa Jesebel, maá mendée ayi abyoge gebyò nnó ji alú muú ekpávè Esòwò, abwólé bós utós ba né unó bi ji alerege, ánane manané tametame ne anyé menyéé upe ayi áchye mbaá aló uka.

21 Me nchye ji gébé nnó akwóré metós wuú, alyaa éno ewé ji anyéé yémbò ashya manlyaa.

22 Gétú eyigémbó me mpyéé nye ji akwe nemeé, ne bós abi ábélege ne ji mpyéé nye ébwó agé éfwyale dós mbógé alá ákworé matós bwó ályaa gabo ayi ébwó ápyéé wó.

23 Ne me nwáne nye bós abi ákwólege unó bi ji alerege, ne bós echomele Jisós ako ákage nye nnó me ne nlu muú ayi akágé depó étire délu akwaa né matós ne ufere ebi ébwó áferege. Ne ndere muú apye gabo, mbántó ne nchyege ji éfwyale.

24 “Yémbó enyú ako abi délu né melo Tayatira abi déla kwólege unó uboubó bina ebi bós abifó akuú nnó anós unó danchómelo, mpó sé ne metuú ewé cha ewé nnege enyú mekpo,

25 ékosé mangaré enyú nnó dégbare unó bi défyéé metós wyéé chánchá kpaá te me nchwós.

26 Ne muú ayi ammye apwós gabo, ne apyéé utós ba ndere nkélege kpaá te kwyakwya nchyege ji uto nnó abe mfwa mbaá maló mme mako.

27 Ne ágbarege nye ébwó ne amu matomato wye ndere Nte wa áchyeé me utó, ne áchogerege nye ébwó ubauba eké unje meseé.

28 Ne nchyege nye ji membe ayi agenege né gejejege bií.

29 “Muú ayi awyaa matu, awú genó eyigé Mendoó Ukpea ejógé mbaá machomele bós Ésówó.”

3

Nwe yi átome mbaá echomele bós Ésówó né meló Sadis

1 Ama ajós aké, “Sa nwe yina óto mbaá ekiénné Ésówó ewé echomele bós Ésówó né meló Sadis.

“Garé ébwó óke, gege mekomejós ayi atane mbaá muú ayi abós mandoó akénéama ayi ápyéé utós Ésówó ne ambe akénéama, nkaá unó bi enyú dépyéé. Bós ágégé enyú aké délu abe sanji degbo.

2 Kwilege téné, défyéé eshye mampyege unó bi enyú déle délyaa mampyege nnó ékágé dékpe délyaa kanka, nénde nge nnó utós nyú úlu dantene cho né mbe ushu Ésówó.

3 Tege yé unó bi alere enyú ne ndere déwuú, kworege matós nyú dekwólege unó bimbó chánjéné. Mbógé dékwilé téné wó, nchwós nye eta nyú eké menjo né gébé eyigé enyú délá kaágé.

4 Yémbó ukeke bós abifó alú né geluage nyú né meló Sadis abi alá ágilé fó mawule ébwó wó, mmyeke ácho fó menyammye ébwó ne gabo wó. Ébwó afyéé nye mandée pópó akene ne me nénde ákwane mambe bós ba.

5 Ne muú ayi ammye kpaá ápwós gabo, áfyéé nye ji mandée pópó eke ébwó. Ne me mferege fó mabó ébwó né mmu nwe ayi asamé mabó bós abi awyaa genwá eyi gélagé byé. Ne me ngarége nye gbóhónó né mbe ushu Nte wa ne makiénné jí ntó nnó, ji alú muú wa.

6 “Muú ayi awyaa matu awú genó eyi Mendoó Ukpea ejóge mbaá machomele bós Ésówó.”

Nwe yi átome mbaá echomele bós Ésówó né meló Filadelfya

7 Ama ajós aké, “Sa nwe yina óto mbaá ekiénné Ésówó ewé echomele bós Ésówó né meló Filadelfya.

“Garé ébwó óké, gegé mekomejós ayi atane mbaá muú ukpea ayi muú akage neré metós ne ji. Ji ne ágbaré agbógóló mfwa Devid ayi achyege ji uto mamgaré gefwa ndere mfwa Devid. Ne ánénege menombi yé muú ayi akáge gbe ewú apó, agbege ntó menombi yé muú ayi akáge nené ewú apó.*

* 3:7 Elú wáwálé nnó: Agbógóló Devid elé meti ewé bós ako abo makpe né gefwagé Ésówó.

8 Me nkáge unó bi enyú dépyeé. Gege me nnene mbɔ enyú menombi ne yé muú ayi ákage gbe ewú apó. Nkaá nnó enyú dépɔ fɔ né eshye, yémbɔ enyú dékwɔlege wye unó bi me nɛere délu danshyá nnó dékaágé fɔ me.

9 Wúgè! Bɔ́ danchomeló abi ábyoge gebyɔ nnó álú bɔ́ Jus ne apó, mpye nye ebwó ato mano né mbe ushu nyú, ne ákaá nnó me mbɔ gejeé ne enyú.

10 Enyú dékwɔlege wye unó bi ngaré enyú nnó dékoge metɔ́ gétú eyigémbɔ, mento mpye nye nnó enyú dékpege fɔ ne efwyale ewé echwɔ́ nye né mme meko. Efwyale ewémbɔ élú élé mamua bɔ́ mme meko.

11 Ela gachyeé me nchwɔ́, gbarege unó bi défyéé metɔ́ wyeé chánéné nnó ekágé muú fɔ afɔ́ nsa nyú.

12 Muú ayi ammye apwɔ́ gabo, mempyeé nye ji álá eké gekwa eyi muú álá akágé nyí né mmu echa upe Esɔ́wɔ́ wa. Ne alyagé fɔ geji te kwyakwya. Nsamé nye mabɔ́ Esɔ́wɔ́ né menyammye wuú ne amí melɔ́ Esɔ́wɔ́ wa. Melɔ́ ewémbɔ élé melɔ́ Jerosale ayi meke ayi atane mfaánebuú mbaá Esɔ́wɔ́ ashulé fa mme. Ne nsamé nye ntó mabɔ́ ma amí make né menyammye wuú.

13 Muú ayi awyaá matu awú genó eyi Mendoó Ukpea ejógé mbaá machomele bɔ́ Esɔ́wɔ́.”

Nye yi átame mbaá echomele bɔ́ Esɔ́wɔ́ né melɔ́ Laodisha

14 Ama ajó aké, “Sá nwe yina otó mbaá ekiénné Esɔ́wɔ́ ewé echomele bɔ́ Esɔ́wɔ́ né melɔ́ Laodisha.

“Gáré ebwó aké, gége mekomejɔ́ eyi etané mbaá muú ayi ákuú ji Amen, muú ayi muú ákage néré metɔ́ ne ji ne ntésé ayi apyeé bɔ́ ákage wáwálé ayi atomé ne Esɔ́wɔ́. Ji alu muú ayi te ula ulɔ́, unó bi Esɔ́wɔ́ akwyeé ukene ne ji.

15 Me nkaá unó bi enyú dépyeé. Nkaá nnó enyú dékwené fɔ nyuanyua ne désɔ́ fɔ ntó dugédúgè, me mbɔ nkélege ebe nnó dékwene nyuanyua yé nnó désɔ́ dugédúgè.

16 Ne élé enyú délu jwale makwe nyuanyua dékwene mansɔ́ ntó dugé dúgè désɔ́, gétú eyigémbɔ, mpame nye enyú ne dafyeé nkane muú akpóo matyeé.

17 Enyú déké déwyaá gefwa, délu gbene ne dékelege se yé genóge fɔ. Enyú dékaá mbɔ fɔ nnó délu mbyambya, meshwemeshwe, gekpogekpo, ame nónómé ne gejogéné wó.

18 Nɛere elúmbɔ me nchyege enyú majyeé nnó déchwɔ́ déna gul eta wa ayi ásó né mewe, álá apó ne deba, nnó apye enyú débè ne gefwa. Ne naáge ntó mandeé pópó nnó dékwere gejogéné nyú eyi gegboó mmye. Naáge ntó uka ebi défyéé ne ame nnó dégene mbaá.

19 Bɔ́ abi me ngboó ne ebwó, apyege gyeé, nshulege ebwó ndo, nɛerege ebwó chuchu. Gétú eyigémbɔ, kpake gechyeé dékworege matɔ́ nyú délyaá gabo.

20 Wúgè, me ntene mbɔ né menombi nyú ndoó nnó dénene me gepú, muú awúgè meko wa, anenege me menombi nnó nkpe mmu, nkpe ne mbane ji denyé menyéé ulua.

21 Ne muú ayi ammyeé apwɔ́ gabo, me nchyege nye ji ebwɔ́nye nnó ajwɔle ne me né geluage gefwa ya, wye nɛere me ntó mmye mpwɔ́ bɔ́ mawáme ba njwólé ne Nte wa né geluage gefwa jíí.

22 “Muú ayi awyaá matu awú genó eyigé Mendoó Ukpea ejógé mbaá machomele bɔ́ Esɔ́wɔ́.”

4

1 Unó bina upyɛge mbɔ, mma nge amɛ gejya. Nke mpɛle nge menombi fuú né mfaánebuú. Ne meko muú ayi me mbɔ́ mbɛ nwuú eké meko mbá, ama ajɔ́ ne me aké, “Kwɔ chwɔ wena, me nɛre wɔ unó bi upyɛé nye meso gébé.”

2 Ténéténé yimbɔ Mendoó Ukpea echwɔ me mmyɛ, ékpá me mfe ne mfaánebuú. Nke mpɛle, nge geluáge gefwa ne muú fɔ ndere ajwólé né mfaá geji.

3 Ne muú ayi ajwólé né mfaá geluá eyigémbɔ ashwane manémané eké ntaáne nka eniné ákuú jasper ne carnelian. Ne mbya meshu ewe etane enɔ́ geluáge eyígé mbɔ ne mme elú nshyɛ nhsyɛ eké mataá ayi ákuú nnó éméral.

4 Nge ntó uluá gefwa ebifɔ esaá meso eni, abi afyɛ́ mandeé pópó, ákwere délaré gefwa né makpo ebwɔ etire ákwyɛé ne gul ájwólé mfaá ubi.

5 Né geluá eyigémbɔ, gasama akele, mamamama, mamfeé ányane, mbaá áwyaale. Né mbɛ geluá eyigémbɔ ntó, matúlékán akénéama ágenege. Ne matúlékán ayimbɔ akénéama, atene mbaá mandoó akénéama ayi apyɛé utɔ́ Eɔwɔ.

6 Né mbɛ geluá eyigémbɔ ntó, nge genó gefɔ eké ebéé mega.

Gelu eféé eféé, ne njanéjané eké makankomma. Nge ntó ufɔ́ menya uni eyi elú meɛ. Etené enɔ́ geluá eyigémbɔ né mme. Menyammyɛ ebwɔ mekomeko álu ne amɛ mbɛ ne ayi meso.

7 Né geluáge menya yimbɔ eni, ayi mbɛ alú eké genyanya, ayi agbeé epea alú eké maá menɔ mpo, ayi agbeé elee awyaá ushu eké mekwaá, ne ayi agbeé eni ntó alú eké nenyá eniné nélyenege.

8 Né geluáge menya yina eni, yé ayi ndé awyaá ubagele ukéné ne gejamégé amɛ né mmyɛ, ne amɛ ayifɔ ntó ne nteé ubagele bií. Ne menya yina ekwane makwa utuú ne nɔ́mese epwaá. Ekwane eké, “Eɔwɔ ukpea, Eɔwɔ ukpea, Eɔwɔ ukpea, alú Ata Eɔwɔ Muú Apwɔ́ amu. Ji abɔ alú mɛ, alu nana ne achwɔ́ nye.”

9 Echyɛge nɔ́, enógé ne matame mbaá muú ayi ajwólé mfaá geluáge gefwa, ji ayi alú meɛ te kwyakwya.

10 Akpakpa bimbɔ esaá meso eni ákwe uwya mme né mbɛ ushu muú ayi ajwólé né mfaá geluáge gefwa eyigémbɔ, ánógé ji muú ayi alú meɛ te kwyakwya ne kwyakwya,

11 aké, “Ata esé Eɔwɔ, wɔ okwané mansɛ nɔ́, enógé ne uto. Néndé wɔ ne okwyɛ unó uko ndere ejíi wɔ né metɔ́ ne okwyɛé ubi ne opyɛé ubi ulú.”

5

Gebagé nwe eyi ápwiré pwiré ne maá egóhne

1 Genó eyigé fɔ eyigé me ngené elé gebagé nwe eyi ápwirépwiré né ebwɔnyɛ muú ayi ajwólé né geluáge gefwa. Né gebagé nwe yimbɔ, ásá unó wye mbɛ ne meso ne ádyɛ geji ne emá né malu akénéama.

2 Ne nge ekiénné Eɔwɔ ewé ewyaá ncha, egige kénké eké, “Waa akwané mambea emá ewé ádyɛé né gebagé nwe yimbɔ anéné geji?”

3 Ye muú fɔ apɔ́ yé né mfaánebuú, fa mme yé né malo áwuú bɔ ayi ákaáge néne gebagé nwe yimbɔ akuú genó eyi gélú mmu.

4 Ne nɔ́ manli segé segé néndé yé muú fɔ apɔ́ ayi ákwané manené gebagé nwe yimbɔ akuú genó eyi gélú mmu.

5 Ne muú ama né geluáge ákpakpa bimbɔ aké ne me, “Oligé sé, gé, muu ayi ákuú ji genyanyagé ntoóné Juda, ji alú ntó mpyáne mfwa Devid ammyɛ

apwɔ bɔɔ mawámé bií. Gétú eyigémbɔ, ji ne akaáge bea emá ewémbɔ malu akénéama ne anéné gebagé ηwe yimbɔ.” *

⁶ Aǎǎgé mbɔ, ngé maá egɔηme áténé kwókwólé ne geluagé gefwa eyigémbɔ, alú eké ábɔ áwá me ji. Menya eyi elú mebe eni ne ákpakpa bimbɔ, áno ji mme. Ji awyaá ambya akénéama ne ame akénéama. Ame yimbɔ atené né mandoó akénéama ayi ápye utɔɔ Esɔwɔ. Ne Esɔwɔ atɔ áji né mme meko.

⁷ Ne maá egɔηme yimbɔ achwɔ se gebagé ηwe eyimbɔ ayi ápwirépwire ne ebwɔnye muú ayi ajwólé né mfaá geluagé gefwa.

⁸ Aségé mbɔ, menya yimbɔ eni ne ákpakpa bimbɔ esa meso eni ákwe uwya mme né mbe ushu wuú. Ne yéndemuú né geluagé ákpakpa bimbɔ ne menya yimbɔ áwyaá nenke né ebwɔ ne geku eyigé akwyé ne gul. Yéndé gekú gegbé ne unó bi unóme gebé gelógéló. Unó ube bina utené mbaá mmyemenene bɔɔ Esɔwɔ.

⁹ Ne ebwɔ ákwa ekwɔ meke ewé yé muú fɔ álá álú danjwa áké, “Wɔ okwané manse gebagé ηwe eyi gepwiré obea ema ewé ádyé wyeé, néndé áwá wɔ, mandoó mmye ami magbele mana gejamé gé bɔɔ nnó abe bɔɔ Esɔwɔ. Bɔɔ bina atané né malɔ mme mako, ufo ufɔɔ bɔɔ. Abi áǎǎgé meǎǎ ema ne abi áǎǎgé meǎǎ cháhá.

¹⁰ Ne ɔpye ebwɔ álú ekwɔ ampyé upe né gefwa eyigé Esɔwɔ se ágbárege. Ne ebwɔ ágbárege nye gefwa fa mme.”

¹¹ Ne nké mmage pe, ngé ne nwu meko gejamé gé makiénné Esɔwɔ ayi yé muú álá ákágé pa ndere atene anɔɔ geluagé gefwa, ne menya eyimbɔ eni ne ákpakpa bimbɔ.

¹² Ne makiénné yimbɔ ákálé kenké áké, “Maá egɔηme ayi abɔ awáne ákwane manse uto uko, ne gefwa, ne denja, ne eshye, ne enógé, ne ηgo ne matame.”

¹³ Ne nwu ntó unó uko ebi Esɔwɔ akwyé, ebi ulú né mfaánebuú, ebi ulú fa mme, ebi ulú né malɔ aló ne ebi ulú mmu ebé mega ne unó uko ebi ulú yéndé mbaá, ukwane uké, “Matame, enógé, ηgo ne uto uko ube ne muú ayi ajwólé mfaá geluagé gefwage maá egɔηme te kwyakwya ne kwyakwya.”

¹⁴ Ukwage mbɔ, menya yimbɔ eni ekame eké, “Amen” ne ákpakpa bimbɔ ákwe uwya mme ánogé Esɔwɔ ne maá egɔηme.

6

Maá egɔηme abea malu ema ayi mbe akéné né ηwe ayi ápwiré

¹ Ndere mpélé, ngé nkane Maá egɔηme abea melu ema ewé mbe né geluagé malu akénéama ayi adyé né ηwe yimbɔ. Ne nwu meko menya ama né geluagé menya eyi mebe eni, ndere aǎǎ ne meko kenké eké néfé aké, “Chwɔ we.”

² Mpege, ngé mpɔ mekagala pópó. Muú ayi ajwólé mfaá agbare embeé né ebwɔ ne áchyé ji ela gefwa ne akene aye ndere muú ayi aye mmye me ummye apwɔ ne amage pwɔ nye.

³ Ne ji ábeagé melu ema ewe egbeé malu nwu meko menya ayi agbeé menya epea ndere aǎǎ aké, “Chwɔ we.”

⁴ Aǎǎgé mbɔ, mpɔ mekagala megele atane achwɔ. Ji achyé muú ayi ajwólé mfaá uto ne gekpekepegé aparanja mamfere nesɔ fa mme nnó bɔɔ ámmyege áwané ate.

⁵ Amá ábeagé melu ewé egbeé malú aleé, nwu meko menya ayi agbeé menya eleé, ndere aǎǎ aké, “Chwɔ we.” Mpege, ngé mpɔ mekagala megíle ne muú ayi ajwólé mfaá agbare elómé né ebwɔ.

* 5:5 Elú wáwálé nnó: Nenke elé genóge ákwelé ubée ne geji.

⁶ Nwú meko ayi alú éké meko muú ndere atane né geluagé menya yi mebe eyimbo éni ájóó aké, “Ékpoko Flawa éma, elú né ñka utós bií uma ne makpoko barle aléé alú ntó ñka utós bií uma. Ne óchoge fò mbwé mawéé ne mmós.”

⁷ Ne ji ámá ábeagé melu éma ewé egbeé malu ani, nwú menya mebe ayi agbee menya éni ndere ajós aké, “Chwó we.”

⁸ Mpege, nge mpó mekagala ayi ala beé ne muú ayi ajwólé né mfaá akamégé negbo. Ne muú ayifó, ayi akwólé ji meso, akamege melo áwuú bós. Achyéé ébwó uto nnó akare mme meko né malu aní, áwá bós né melu éma ne bee, mesa, ufós ufós mameé ne menyá eyi epyéé éfó.

⁹ Maá egóhme ábeagé melu éma ewé egbeé malu ata, nge né nteé geluógé upé Ésówó mandoó bós abi áwané gétúgé mekomejóó Ésówó ayi ébwó ágaré.

¹⁰ Ne mandoó bós Ésówó bimbo, ájóó kenké aké, “Eh Anyata Ésówó, wó ólú muú ukpea ne bós ákage áñere metós ne wó. Ébelege mbó nnó ne wó óso mpa bós mme abi áwané esé, óshuú ébwó amu manchyéé ébwó éfwyale?”

¹¹ Ajósógé mbó, áchyéé yéndemuú bwó ewule pópó, ne ágaré ébwó nnó ákoó metós, ágilé kpaá téé mpa ate anjme ébwó abi ápyéé utós Ésówó, ébwó abi áwané ákwanege ndere Ésówó akelege.

¹² Ne maá egóhme ábeagé melu éma ewé egbeé malu akene, nge ndere mme anyigé ne eshye tegetege. Njmeé ébwólé elá megilé éké ndeé nekwi ne mfaá ntó agelé chuu éké manoó.

¹³ Ambe átane mfaá ákwe mme éké umpome genós fik ébi ula ugelé wó, ukwene gébé mbyo metometo anyigé ubi.

¹⁴ Nebuú neseé éké gebó eyi muú apwiré afeé ne mbaá ayi gebó gélú. Yéndé mekwé kpaá ne mewaá metós nnyi áferé ewu né melu wuú.

¹⁵ Ne afwa mme meko, bós kpakpa, ákpakpa bós bee, bós abi awyaá gefwa, anós bós, ne bós ako choncho ne áfwé ne abi alá ápó áfwé ábó ájyéé bií né mmu ambu maba ntaá ne meso matarave ayi álú né mfaá makwe kpakpa,

¹⁶ ákalé ákuú maba ntaá ne makwe kpakpa aké, “Kwege débií esé nnó ékágé muú ayi ajwólé né mfaá geluógé gefwa age esé ne nnó ékágé maá egóhme achyéé esé éfwyale.

¹⁷ Néndé gekpékpé bií ébi Ésówó ne maá egóhme achyége bós éfwyale ukwóne, ne ndémuú ákágé bo éfwyale ewémbo?”

7

Afyé geloge Ésówó né mampwe usad dele bós Ésówó ukénéama meso éni

¹ Unó bina uko kógé, genó eyi me mma nge, elé makiénné Ésówó ani. Atene né manjú mme ani, agbeé mati mbyo ani, ayi atanege né manjú mme yina nnó ékágé mbyo ammyege né mme yé ébé lé né ebeé, ne nnó ékágé amugé unós.

² Ne nge ntó ekiénné Ésówó ewé fó, etane né egbe ewé njméé etanege, egbare gelogé Ésówó muú alu mebe eku makiénné Ésówó yimbo ani kenké, ayi Ésówó achyéé áji uto mancho mme ne ebeé mega,

³ éké, “Ténégé kpe, désage lyaá mbyo áchó mme, ebeé mega, ne unós mewaá kpaá te esé denerege manlo baá défwé Ésówó esé né mampwe ne gelogé Ésówó.”

⁴ Ne nwú nnó mpa bós Ésówó abi álo ébwó né mampwe ne gelogé Ésówó eyigé na, alú usaa dele bós ukénéama meso éni. Bós bina atane né matóó Isrelí áfyaneapeá.

⁵ Né ntoné Juda aló dele bós áfyaneapea.

Né ntoné Ruben aló dele bós áfyaneapea.

Né ntoné Gad aló dɛle bɔ́ó áfyaneapeá.

⁶ Né ntoné Ashyɛ aló dɛle bɔ́ó áfyaneapeá.

Ntoné Naftali aló dɛle bɔ́ó áfyaneapeá.

Ntoné Manasɛ aló dɛle ɛfyaneɛpeá.

⁷ Né ntoné Simyon aló dɛle ɛfyaneɛpeá.

Né ntoné Levi aló dɛle ɛfyaneɛpeá.

Né ntoné Isaka aló dɛle ɛfyaneɛpeá.

⁸ Ntoné Sebulɔn aló dɛle ɛfyaneɛpeá.

Né ntoné Josef aló dɛle ɛfyaneɛpeá.

Né ntoné Benjamɛn aló dɛle ɛfyaneɛpeá.

Njuné bɔ́ó átɛné né mbɛ ushu Ɛsɔwɔ ne Maá ɛgɔɔɔme

⁹ Genó eyigé na gekoge, nke mpele, nge njuné bɔ́ó abi yé muú alá ákágé pa fɔ́. Bɔ́ó bina átané né malɔ́ mme meko, yéndé ntoó ufɔ́ó ufɔ́ó bɔ́ó, ne ufɔ́ó ufɔ́ó mejɔ́ó. Afyɛ mandéé pópó, ágbaré mamɛ né amu átɛne né mbɛ geluɔge gefwa ne mbɛ ushu Maá ɛgɔɔɔme.

¹⁰ Ajógé kenké áké, “Ɛsɔwɔ se, wɔ́ muú ɔ́jwólé mfaá geluɔge gefwa, ɛnyú ne Maá ɛgɔɔɔme ne déferɛge ɛsé né ɛfwyale gabo.”

¹¹ Ajógé mbɔ́, makiénné Ɛsɔwɔ ako átɛné áno geluɔge gefwa, ákpakpa bimɔ́, ne menya yimbɔ́ ɛni ɛyi ɛlú meɛ. Ne ɛbwɔ́ ako ákwe uwya mme né mbɛ geluɔge gefwa ánogé Ɛsɔwɔ,

¹² áké, “Amɛn, mejé, ne ɲgɔ́, ne denɲa, ne matame, ne ɛnógé, ne utó ne ɛshyɛ ubɛ ne Ɛsɔwɔ sé tɛ kwyakwya ne kwyakwya Amɛn.”

¹³ Muú kpaa ama né geluɔge ákpakpa bimɔ́, agii me áké, “Ndé bɔ́ó na áfyɛé mawulé pópó, átané ɛfɔ́?”

¹⁴ Me nshuú ji meko nké, “Ata nkaá wɔ́, wɔ́ ne ɔ́kaá mbaá ayi ɛbwɔ́ átané.”

Ne agaré yé me aké, “Gé bɔ́ó abi ákpene né gekpekpɛ ɛfwyale, átɛne ne ɛshyɛ kpaa tɛ átané cháɲéné na. Ɛbwɔ́ áshwɔ́né mawulé bwɔ́ ne manoó Maá ɛgɔɔɔme, alá pópó.

¹⁵ Ne gétú eyigémbɔ́ ne ɛbwɔ́ átɛné né mbɛ geluɔge Ɛsɔwɔ, ápyɛé utɔ́ó ndere ampɛyé upɛ Ɛsɔwɔ ne mmu echa upɛ wuu yéndégébé. Ne ji ayi ajwólé né mfaá geluɔge gefwa abéé nyɛ ne ɛbwɔ́, abame ɛbwɔ́.

¹⁶ Ɛbwɔ́ ábɛé se mesa, mmwólé manaá ɛpyɛ sé ɛbwɔ́, ɲmɛé ɛdoó sé ɛbwɔ́ ne menyammɛ ntó ásonégé sé ɛbwɔ́.

¹⁷ Néndé Maá ɛgɔɔɔme muú alú kwɔ́kwólé ne geluɔgé gefwa eyigé na ne ábame ɛbwɔ́ nkane membane magɔɔɔme. Ne ajame nyɛ ɛbwɔ́ áfé ne baá anyi ayi awyaa manaá ami machyɛge geɲwá ɛyi gélagé byéé. Ne Ɛsɔwɔ ntó atilé nyɛ ɛbwɔ́ manse ako né amɛ.”

8

Maá ɛgɔɔɔme abea melú ɛma ɛwé ɛgbeé malu akénéama

¹ Ne Maá ɛgɔɔɔme ábeagé melú ɛma ɛwé ɛgbeé malu akénéama mbaá meko né mfaánebuú ákwené alá tɔ́mɛé né genóge gebagé nchwa nekɛ.

² Ɛpyɛge mbɔ́, nge makiénné Ɛsɔwɔ akénéama ndere átɛné né mbɛ ushu Ɛsɔwɔ. Achyɛé áji mbá akénéama.

³ Ne ekiénné ɛwé fɔ́ ɛgbaré maá gekú ayi ákwyɛé ne gul ɛchwɔ́ó tɛné né mbɛ gelú ɛyigé ásoó unó bi úwya geɛ gelúgéló. Achyɛé ɛwú gejamégé unó geɛ bina nnó ɛcho ne mmyɛmenɛne bɔ́ó Ɛsɔwɔ ako, ɛnɛre mfaá gelú ɛyigé ákwyɛé ne gul ɛyigé gelú né mbɛ geluɔgé gefwage Ɛsɔwɔ ásoó áchyɛé mbaá Ɛsɔwɔ.

⁴ Ndere ɛsɔwɔ unɔ gebe ebimbo, amuawɛ choncho ne mmyemenene boɔ ɛsɔwɔ, atane nɛ amu ekiɛnnɛ ɛsɔwɔ ɛwɛmbɔ ɛfɛ nɛ mbaá ɛsɔwɔ.

⁵ Ɛpyɛge mbo, ekiɛnnɛ ɛsɔwɔ ɛwɛmbɔ ɛfɛre ujenje mewɛ nɛ mfaá geluɔ ɛyigɛmbɔ, ɛfyɛ ne mmu maá geku yimbɔ ɛfome fa mme. Ɛfómégé mbo, mbaá áwɔyale, mamfɛé anyane gbangban, gasama akɛle mamamama, ne mme anyigé tégé tégé ne ɛshyɛ.

Makiɛnnɛ ɛsɔwɔ ayi mbe ani afɔme mbaá ebwɔ

⁶ Ne makiɛnnɛ ɛsɔwɔ yimbɔ akénéama ayi ágbaré mbá akénéama, ákpome mmye mamfɔme.

⁷ Ekiɛnnɛ ɛwɛ mbe ɛfɔmege mba áwuú, makankoma ne mewɛ ɛchware ne manoɔ ɛkwe fa mme. Ne mewɛ ɛwɛmbɔ ɛkaré mme nɛ malu áléé, ɛsɔ melu ɛma kpákpá choncho ne unɔɔ ne byaá mewaa.

⁸ Ekiɛnnɛ ɛsɔwɔ ɛwɛ ɛgbeé apeá ɛfɔmege mbá wuú, afɔme genɔ gefɔ ne mmu ebéé mega ɛyi gelu ɛké gekpékpégé mekwɛ ɛwɛ mewɛ ɛlúlú wye wum wum wum. Genɔ ɛyigɛmbɔ gekwege gekare ebéé mega nɛ malu áléé, melu ɛma ɛlá manoɔ manoɔ.

⁹ Ne yéndégenɔ ɛyi gelú wɛyé gegbo, ne masogeka ayi alú wye áchɔɔ.

¹⁰ Ɛwɛ ɛgbeé áléɛ ɛfɔmege mbá wuú, gekpékpégé membe ayi agɛnege ɛké gelogé ɛlwɛ, atane mfaá akaré manyi mme malu áléɛ akwe nɛ melú ɛma choncho ne baá anyi abi kɔkɔɔ.

¹¹ Membe yina ákamege nnɔ, “Unywɔne.” Ne melu ɛma ɛwɛ membe yina akwene wye, nɛ geluage malu ayina áléɛ ɛla nywɔne nywɔnege. Gejamege boɔ abi anyuú manaá ami matane wɛyé ágbo.

¹² Ne ekiɛnnɛ ɛsɔwɔ ɛwɛ ɛgbeé makiɛnnɛ ani, ɛfɔmege mbá wuú, ákarege ndere ɛmɛé, mfaá, ne ambe ágɛnege sé nɛ malu áléé, melu ɛma ɛkwe kendeé. Ne akarege gébé ɛyigé utuú uwyage nɛ malu áléé mfaá ne ambe ágɛne sé ne melu ɛma wɔ. Wɛymbɔ ntɔ ne ɛpyɛé ne bíi ne ɛwɔmese.

¹³ Ne mbwɛ amɛ nké mpele, nge ndere nɛnya nelyɛnege tɛ mfaá, ne nwu ndere neɔɔge kenké neké, “Ɛboɔ nyɛ, ɛboɔ nyɛ, ɛboɔ nyɛ ne boɔ abi alú nɛ mme gebégé makiɛnnɛ ɛsɔwɔ ayi álaá áléé áfɔmege mbá bwɔ.”

9

Ekiɛnnɛ ɛsɔwɔ ɛwɛ ɛgbeé makiɛnnɛ ata ɛfɔme mbá wuú

¹ Ne ekiɛnnɛ ɛsɔwɔ ɛwɛ ɛgbeé makiɛnnɛ ata ɛfɔmege wuú mbá, mma ngé membe fɔ atané mfaá, akwe mme. Achyɛé ji aghógóló ayi anenege gepɛyé ɛyi gélagé pɔ ne kwyakwya.

² Ne membe yimbɔ anenege meno gepɛyé ɛyigɛmbɔ, amuawɛ atane wye ɛké amuawɛ laáwa. Amuawɛ yina agbe ɛmɛé nɛ mfaánebuú mbaá akwe gemuamua.

³ Ɛgome ɛtane nɛ mmu amuawɛ yimbɔ ɛkwe fa mme. Achyɛ ɛwú uto mantɛɛ boɔ wye ndere ebi ngat áwɔyáá fa mme.

⁴ Agaré ɛwú nnɔ ɛpyɛge fɔ genɔ gebo ne jyage fɔ, yé ɛbé lé dambyanja ne yéndé gefogé genɔɔ, ɛpyɛ lé genɔ gebo ne boɔ abi alá ápɔ ne gelogé ɛsɔwɔ nɛ mampwɛ bwɔ.

⁵ Achyɛ fɔ ɛwú uto nnɔ ɛwá ebwɔ wɔ, alyá ɛlé ɛwú nnɔ ɛtyɛ ebwɔ nɛ bo amfaá áta. Ne ubale ebi ebwɔ áwuú nyɛ ube wye ndere ebi ngat atyɛé muú.

⁶ Né amfaá bimbɔ áta, ákelege nyɛ negbo nnɔ nɛwa ebwɔ ágɛne. Néndé yé lé ebwɔ áshyage negbo, negbo nebéé fɔ ebwɔ kwókwlé.

⁷ Egome ewéna, elú eké mpó mekagala eyi áfyɛ eji unó manjyɛ bee. Akwere ewu unó fɔ né makpo, unó bimbɔ ulú eké delaré gefwa etiré ákwyɛɛ ne gul, ne mashu ebwɔ malu eké mashu akwaá.

⁸ Mejwɛ bwɔ eshya metyɛɛ eké mejwɛ andée ne manɛné bwɔ álú eké ayi genyanya.

⁹ Akwere uwya yéndé egomé ne gebagé gese eyigé bɔɔ abi ájyɛɛ bee ákwerege né uwya. Gewya eyigé ubagele bwɔ upyɛɛ gélú eké gewyage mboó gese uka upea ayi mpɔɔ mekagala ejame ne gatele ejyɛɛ bee.

¹⁰ Egome ewémbɔ ewyaá magyɛɛ eké magyɛ ngat. Ewya uto né magyɛ bwɔ matyɛɛ bɔɔ né bɔ amfaá áta.

¹¹ Ne muú ayi álú mfwa bwɔ, elé ekiénné Esɔwɔ ewé egbare agbógóló gepyɛɛ eyi geláge pɔ ne kwyakwya. Bɔɔ Hibru akú ekiénné ewéna nnó Abadɔn. Ne bɔɔ Grek ákuú ewú nnó Apolyɔn (ula utene nnó mencho unó).

¹² Nɛnɛáne efwyale eniné mbe nekoó, wúgɛ ayifɔ apea alú chwɔɔ.

Ekiénné Esɔwɔ ewé egbeé makiénné akéné efɔme mbá wuu

¹³ Ne ekiénné Esɔwɔ ewé epyɛɛ makiénné akéné, efɔmege mbá wuu, nwú meko muú fɔ ndere atane né mankú ani ayi alú né gelú eyigé ákwyɛɛ ne gul eyigé gelu né mbe ushu Esɔwɔ.

¹⁴ Meko yimbɔ ajɔɔ ne ekiénné Esɔwɔ ewémbɔ aké, “Kaá makiénné ani ayi áfɛné kwákwólé ne ebéé kpa ewé ákuú nnó ebéé Yufretis.”

¹⁵ Ne ekiénné Esɔwɔ ewémbɔ ekaá ayina ani. Elé né nchwónেকে eniné na, né bíí ebi na, mfaá ayina ne ηmɛé eniné na, ne Esɔwɔ abelé me nnó makiénné ayina ákáre bɔɔ abi álú fa mme malu áléé, áwá melu ema.

¹⁶ Agare me aké mpa ekwɔ bɔɔ abi ákwɔme né mfaá mpó mekagala ájyɛɛ bee aja kpaá apwɔ, alú bɔ dele ne bɔ dele.

¹⁷ Né amɛ gejya yina, ngé mpó mekagala ne bɔɔ abi ájwólé mfaá eji. Bɔɔ bimbɔ áfyɛɛ uba useé ummyɛ ebi bɔɔ bee ákwerege né uwya. Ubaá useé bina ugelege eké mewɛ, uwyaá ugile nkane genó eyigé ákuú nnó Safaya, ne ulú ntó ekwáekwá eké genó eyigé ákuú nno solfo. Mpó eyina ewyaá makpo eké makpo genyanya. Mewɛ, ne amuawɛ, ne solfo etanege eji né meno.

¹⁸ Unó bina ulɛé, ebi uwáne bɔɔ ubi utané né mano mpó eyimbɔ, mmyɛ eké mewɛ, ne amuawɛ ne solfo ukare bɔɔ abi alú fa mme né malu áléé uwa melu ema.

¹⁹ Néndé eshyɛ mpó eyina etanege elé né manó ne magyɛ ebwɔ. Magyɛ bwɔ áwya makpo eké mmyɔ. Elé ne magyɛ ebwɔ yina, ne echulé bɔɔ.

²⁰ Ne bɔɔ abi unó bina ula uwa wɔ, ályaá fɔ gabo ayi ebwɔ ápyɛɛ wɔ. Anógé wyɛ aló nchyɛ ne aló uka abi ákwyɛɛ ne gul ne seleba akwyɛɛ ntó ne afyaákó, mataá ne unɔɔ. Yé elé aló uka bina, alá áwuú, alá ágené ne alá ákené fɔ, ebwɔ ánógé wyɛ abi.

²¹ Ne ályaá fɔ ntó bɔɔ manwáné wɔ yé elé mafoó manyɛ, manane tametame ne ejo manjo ályaá wɔ.

10

Jɔn agé ekiénné Esɔwɔ né amɛ gejya ndere egbaré gebagé ηwɛ eyi apwiré

¹ Ne mma ngé gekpékpégé ekiénné Esɔwɔ ewé fɔ né amɛ gejya, etane né mfaánebuú eshulege mme. Ndere ewú echwɔɔ, geko gefyale ewú mmyɛ eké ndéé, ne embya meshu egyaa ewú né mekpo, ushu bíí ushwanegé eké ηmɛé ne uka ebií ntó ulú eké ukwa bi mewɛ elúlé wyɛɛ.

² Egbaré gebagé ηwɛ ayi abɔ apwiré, nana gelu fuú né ebwɔ wuu. Echoó geka jíí eyi ebwɔnyɛ né ebéé mega ne eyigé ebwɔbe né mewaa.

³ Ejóð kenké ekále eké meko genyanya. Ekalege mbo, néfe nnya nekame gbangban ndo ekénéama neshuú ewú meko.

⁴ Ne nefe enina neyáge mbo, nké nsa genó eyigé me nwuú nejóð, nké nwuú meko muú fɔ atané né mfaánebuú ajóð ne me aké, “Ɔsage fɔ genó eyigé nefe enina nejóð, bele geji ne metɔð wyeé.”

⁵ Ne ekiénné Eɔwɔ ewémbɔ ewé nɔene etene né mewaá né ebeé mega, ebwéé ebwɔnye wuú né mfaánebuú.

⁶ Ekele mabɔ Eɔwɔ, muú alú mebe te kwyakwya, muú akwyeé mfaá, mme, ebeé mega, ne yéndégenó eyi gelú wyeé eké, “Njógé wáwálé nnó gébé gechóð gepó esé.

⁷ Yémbɔ ekiénné Eɔwɔ ewé epyeé makiénné ákénéama efómégé mba awuú, Eɔwɔ apyeé nyé unó bi ji abó ábelé bibi upye wáwálé ndere ji agaré bɔð utɔð bii bɔð ekpávé Eɔwɔ nnó upye nyé.”

⁸ Ne mako ayi me mbo nwuú atane mfaánebuú ama ajóð ne me aké, “Chwɔ sé gegbagé ɔwe yimbɔ né ebwɔ ekiénné Eɔwɔ ewé echoó geke ebeé mega ne geke mewaá.”

⁹ Ajógé mbo, mfe mbaá ekiénné Eɔwɔ ewémbɔ, ngii ewu nnó echyeé me gebagé ɔwe yimbɔ, ejóð ne me eké, “Se geji ɔnyé, gebóoge nyé wɔ né meno eke nnywɔð yémbɔ gekwónégé wɔ une genywonege nyé.”

¹⁰ Ne nse gebagé ɔwe yimbɔ né ebwɔ wuú nnyé. Gebóoge me né meno eke nnywɔð ne gekwonege me né une gelá nywone nywonege.

¹¹ Nyége mbo, ágaré me aké, “Ɔbɔ maá ma garé genó eyi gepyeé nyé ne bɔð malɔ mme meko, ufɔð ufɔð bɔð, ufɔð ufɔð mejóð ne afwa.”

11

Eɔwɔ atɔ bɔð ekpávé apea

¹ Unó bina ukogé, áchyeé me meto ewé ámege unó wyeé. Ne Eɔwɔ ajóð ne me aké, “Chó mɛé echa upɛ wa ne gelúógé upɛ. Pa ntó bɔð abi ánógé me wye.

² Yémbɔ, ɔmege fɔ dachi echa upɛ wa, lyaá ji néndé me nlyaa ji mbaá bɔð abi alá ápɔ bɔð Jus, nnó ágaré gefwage bwɔ né melɔ ukpea wa né bɔ ámfaá usa upea meso epea.

³ Ne ntɔme nyé bɔð ba apeá abi ágaregé mekomejóð Eɔwɔ, nchyege nyé ebwɔ uto mangaré bɔð genó eyi me mpye nyé. Ne ágaregé nyé geji, áfyéé mandeé nekwi né ndo ðele meso usaá ufyá ne eléé.”

⁴ Bɔð bina apeá ne álu eké unɔð Olif upeá ne álu ntó eké uluɔ matúlékan upea ebi utene né mbe ushu Eɔwɔ Ata muú ágbáregé gefwa mme.

⁵ Ne mbógé muú amuagé mampye ebwɔ genó gebo, mewé etanege ebwɔ né meno eɔð muú mawame ebwɔ yimbɔ, mbɔntó ne bɔð abi amuame mampye ebwɔ genó gebo, ábɔð mamgbóð.

⁶ Ebwɔ áwyaá uto magbaré manaá nnó ákwegé fɔ né gébé eyigé ebwɔ ágaregé mekomejóð Eɔwɔ. Áwyaá ntó uto mambwólé manyi alá manóð manóð. Ne áwyaá ntó uto mantɔ mameé ufo ufɔð áchwɔ fa mme ndere ebwɔ ákelege.

⁷ Anerege mangaré mekomejóð Eɔwɔ, menya mebo ayi atané né gepyeé eyi geláge pɔ ne kwyakwya achwɔ mmye nyé ne ebwɔ apwɔ, awá ebwɔ.

⁸ Ne unkwɔ bwɔ ulaá nyé né metɔð melɔð, melɔ kpaá ewémbɔ mbaá ayi aselé nya Ata sé áwɔme nya né gekwa. Ne mabɔ ami ákuú melɔ ewéna né neka elé Sodom yé nnó Ijip.

⁹ Ufɔð ufɔð bɔð yéndé ntóð, ufɔð ufɔð mejóð ne malɔ mme mako átane áchwɔð ágene unkwɔ bwɔ né ndo eléé ne geba, ákamegé fɔ nnó muú ánií ubi.

¹⁰ Matsoo ágsoo nye booo mme meko ndere booo bina apea agbooo, ne apyee nye epaa getuge negboné bwó, awelé ate mako néndé mekomejóo Esowo ayi booo bina agare apyee booo mme awu ubalé doo.

¹¹ Yembo ndo yina elee ne geba ekogé, Esowo atomé gejulé eyi gechyege genwa gekpe unkwá booo bina né mmye akwilé téné. Akwilégé mbo booo ako abi aboo ágéné ebwó ffo ekwo ebwó né matsoo doo.

¹² Ne booo bina apea, awu meko muu fo ndere akuu ebwó kenké né mfaánebuu, aké, “Kwogé déchwó wena.” Ne ndere booo mawáme bwó apelé, ebwó akwo áfé né mfaánebuu né mmu gekó.

¹³ Wye né gebé eyigembo, mme anyigé ne eshye tegetege akaré melo ewembo né malú afya, ne upú ebi ulú né melu ema ukwe ne mmye muu ayi agbooo álú dde booo akénéama. Booo abi alá, ffo ekwo ebwó matsoo anogé Esowo muu olú né mfaánebuu.

¹⁴ Nejáne efwyale eniné negbée manáne apea nekoó, wúgé eniné negbeé álé nechwoó.

Ekiénné Esowo ewé egbeé makiénné akénéama efome mbá wuu

¹⁵ Ne ekiénné Esowo ewé egbeé akénéama efomégbé mbá wuu, nwú meko makiénné Esowo ndere ajogé kenké aké, “Ata Esowo sé ne muu wuu ayi ji ajyaa nnó abé mempoó se awyaa uto mangbaré gefwa fa mme nana. Ne Esowo agbaregé gefwa te kwyakwya ne kwyakwya.”

¹⁶ Ajogé mbo, akpakpa bimbó, esaá meso eni abi ajwolé mfaá uluo gefwage bwó né mbe ushu Esowo akwe mashu mme né mbe ushu Esowo áféé Esowo,

¹⁷ aké, “Ata Esowo, wo Muu Opwóo amu, wo muu olu ne obo olú, esé déchyege wo matame néndé oleré gekpékpégé uto bi wo owwyaa ne obo mangbaré gefwa jyé fa mme.

¹⁸ Ne booo abi abo alá apo fo Jus, ebwó aboo metoo usoo ne wo doo. Yembo gebége eyigé wo olerége metoo usoo wye gekwoné. Ne gebé gekwoné eyigé wo sooo mpa booo abi agbooo. Gébé ntó gekwoné eyigé wo ohyege nsa mbaá booo utoo byee, booo ekpávé Esowo ne booo ako abi afso wo, abi ajea geme ne abi alá ajea wo. Ne gebé gekwoné eyigé wo owane booo abi awáne booo ako abi awáne booo fa mme yina.”

¹⁹ Afége Esowo mbo, gepuge Esowo né mfaánebuu génene. Ne mengé mekwaá menomenyee ewé etené mbaá menomenyee ewé Esowo anyee ne booo bií ndere elú né mmu gepuge Esowo eyigembo. Ne ngé ndere gasama akelé mamama, nefe nénya gbangban, mbaá awyale mme anyii tegetege, ne makaŋkoma akwene gejame.

12

Mendee fo ne mmyo ayi akuu nnó dragon

¹ Né gebé eyigembo, ngé gekpékpégé genó fo eyi getané né mfaánebuu. Ngé mendee fo ayi ndee eyi ji afyee elú nmeé nmeé, anere uka bií né mfaá mfaá. Akwere elá gefwa ewé ewyaa ambe afyaneapea.*

² Mendee yina alú ne une, ne ndere nebyee némyee ji akalege getuge awuu ubale nebyee.

³ Ne mma ngé gekpékpégé genoge fo eyi getané né mfaánebuu, nké mpelé, ngé gekpékpégé mmyo megele, ayi apyee ffo, awyaa makpo akénéama ne ambya afya. Ne akweré maá elá gefwa né yéndé mekpo wuu.

* **12:1** Elú wawálé nnó: Mfaá ayi ajogembo, elé mfaá ayi ágenege ne utuu.

4 Akaregɛ ambe ayi alú né mfaá né malu áléé, mmyɔ ayina ase megyɛ wuú ajá melú ɛma agbɛ fa mme. Akwilé atene né mbɛ ushu mendée yimbɔ ayi alú mambyɛ maá, agile nnó mendée yimbɔ abyegɛ maá ji abɔ ányɛé.

5 Ne mendée yimbɔ abyɛ maá wuú mende. Maá yimbɔ ne abɔ́ mámbe mfwa né malɔ mme meko. Agbaregɛ nyɛ bɔ́ mme meko ne amu matomato. Ndere ábyɛné maá yimbɔ, áchwɔ́ fɔ́ ji ákpa ji áfɛ mbaá ɛsɔwɔ́ né mbaá ayi geluɔge gefwa jí gelú.

6 Ne mendée yina jimbó abɔ́ afɛ́ né mashwɔ́ne mbaá ayi ɛsɔwɔ́ ákwɛyɛ́ ábelé nnó ji abɛ wɛyɛ́, akpɛ bu né ndɔ́ dele meso usaá ufɛyane uléé meso ɛfya.

7 ɛpyɛgɛ mbɔ, ummyɛ ukwe né mfaánebuú. Mfwa makiénné ɛsɔwɔ́ ayi akuú ji Mikel ne aɳgba bíí, ányɛ ne mmyɔ yimbɔ ne bɔ́ bíí ntó.

8 Yémbɔ Mikel ne aɳgba bíí ámmɛ ɔ́pwɔ́ mmyɔ yimbɔ ne bɔ́ bíí ne ákamé sé nnó mmyɔ yimbɔ ne bɔ́ bíí ama abɛ ne melú manjwalé né mfaánebuú wó.

9 Abú gekpékpé mmyɔ yimbɔ né mfaánebuú áshulé fa mme chóncho ne makiénné jíí. Mmyɔ yina ne ákuú nnó danchɔ́meló, muú mawáame, ji ne alú mmyɔ ayi alɔ́ mɛ tété nya mambwólégɛ bɔ́ fa mme.

10 Ne nwú muú fɔ́ ajɔ́ kɛnké né mfaánebuú aké, “Nana ɛsɔwɔ́ ɛsé aferé bɔ́ né ɛfwɛyale gabo, alere bɔ́ ako uto bíí ji awɛyáá né gefwa ɛyigɛ ji ágbárege ne Kras, Muú yi ɛsɔwɔ́ akweré ji elá gefwa ayi ji atómé alere ntó uto bíí fa mme. Néndé muú ayi aténege né mbɛ ushu ɛsɔwɔ́ sé utuú ne ɳwɔ́mésé ápyɛ mpa ne aɳmɛ sé ábú ji né mfaánebuú ashulé fa mme.

11 Ne aɳmɛ ɛsé bina ammyɛ ɔ́pwɔ́ ji né utó manó Maá ɛgɔ́ɳme ami magbelé mme ne abɛyá melóméló ayi ɛbwɔ́ ágarége. Ne ɛbwɔ́ áse yé geɳwá bwɔ́ eké genó wó ne átene nnó yé ɛbɛ elé negbo ɛbwɔ́ ágbɔ́.

12 Mfaánebuú ne bɔ́ ako abi ájwólégɛ wɛyɛ, bɛ́ége ne nechóchó. Yémbɔ ɛbɔ́ nyɛ ne ɛnyú abi délú né mme ne mabéé mega néndé, danchɔ́meló ashulé achwɔ́ báne ɛnyú ne metɔ́ usɔ́ néndé ji akaá nnó gébé jíí ɛyi gelaá géjásé wó.”

13 Mmyɔ yimbɔ agégɛ nnó ábú ji ashulé fa mme, alɔ́ mamfwénégɛ mendée yimbɔ ayi ábyɛné maá mende nnó awá.

14 Yémbɔ áchyɛ mendée yimbɔ ukpékpé ubagele upeá ɛbi úlú eké ɛbi nɛnya nnó ályɛné ájyɛ ábi né mashwɔ́ne mbaá ayi ɛsɔwɔ́ ákwɛyɛ ábelé nnó ji abɛ́ wɛyɛ ábelé ji bu né aɳmɛ áléé ne geba.

15 Ne mmyɔ yimbɔ awɔ́ manaá né meno, majá eké ɛbɛ́ nnó ɳgbannɛyɛ ashwa mendée yimbɔ anó nnyi.

16 Yémbɔ mme apóó mendée yimbɔ, anené meno anyú manaá ami mmyɔ yimbɔ awɔ́ mako.

17 ɛpyɛgɛ mbɔ, mmyɔ yimbɔ metɔ́ ɛsɔ́ ji dɔ́ ne mendée yimbɔ, alyá ajyɛ ɳme ummyɛ ne upyáne mendée yimbɔ, bɔ́ abi ábélege mabé ɛsɔwɔ́ ne bɔ́ abi ágarégɛ wáwálé ayi Jisɔs aléré né abɛyá melóméló, nnó ɛbwɔ́ ne Mmyɔ yimbɔ aténé né mbale ɛbɛ́ mega.

13

Menya mebo ayi atáne né mmu ɛbɛ́ mega

1 Ndere mmyɔ yimbɔ atáne ɛwú, ɳgé menya mebo fɔ́ ndere atanegɛ né mmu ɛbɛ́ mega. Menya yimbɔ awɛyáá makpo akénéama, ne ambya afɛyá. Akweré maá elá gefwa né yéndé ɛmɛyá wuú. Né mfaá yéndé mekpɔ wuú asa mabɔ wɛyɛ ami machɔ́ mabɔ ɛsɔwɔ́.

2 Menya yimbɔ afulé mekwaálá, awɛyáá uka eké ɛbi menya fɔ́ ayi afulé maamɛyɛ ákuú ji nnó bɛ́é. Ne meno wuú elú eké menó genyanya. Ne mmyɔ

yimbɔ achyɛɛ menya mebo yimbɔ, uto ɛbiɪ ne gekpekpeɣɛ ɛshyɛ wuu nnɔ, agbarɛ gefwa.

³ Menya yimbɔ, mekpo wuu ɛma, ɛlu ɛkɛ abɔ akɛ gepa wye ɛyi gelu manwá ji wáne, yémbɔ gepa ɛyigémbɔ, gegbo mé. Ne bɔɔ mme meko alá mano mekpo fuú gétúgɛ genó ɛyina, alá mankwɔlege ji.

⁴ ɛbwɔ ako ánogé mmyɔ yimbɔ gétúgɛ ji achyɛɛ uto biɪ mbaá menya mebo yimbɔ. Ne ánogé ntó menya mebo yimbɔ ajógɛ aké, “Ndémuu alú ɛkɛ menya yina, ne waá ákágɛ mmyɛ umyɛ ne ji?”

⁵ Ne ályaa menya mebo yimbɔ nnó ádogé ɛbwɔ ɛwɔme áchógɛ mabɔ ɛsɔwɔ, ne ályaa ji ntó nnó aleré uto biɪ né usaá bɔ amfaá upeá meso ɛpeá.

⁶ Menya mebo yimbɔ aló manlwerege ɛsɔwɔ, achɔɔ mabɔ miɪ ne ami bɔɔ ɛsɔwɔ abi alú né mfaánebuú.

⁷ Achyɛɛ ji ntó uto nnó ammyɛ bee ne bɔɔ ɛsɔwɔ fa mme apwɔ ɛbwɔ. Ne áchyɛɛ ji ntó uto nnó, abɛ mfwa mbaá matoó mme mako, ufɔɔ ufɔɔ bɔɔ, ufɔɔ ufɔɔ mejɔɔ, ne malɔ mme mako.

⁸ Ne bɔɔ ako abi alú fa mme ánogé nyɛ menya mebo yimbɔ. ɛbwɔ bina ne te ula ulɔɔ mme alá ása fɔ mabɔ bwɔ né mmu nyɛ ayi asame mabɔ bɔɔ abi ábɔɔ nyɛ genwá ɛyi gélágɛ byé. Nyɛ yimbɔ élé ayi Maá ɛgɔɔme ayi abɔ awáne.

⁹ Muú ayi awyaaá matu áwú.

¹⁰ Yéndémuu ayi ɛsɔwɔ ajɔɔ mé nnó apyɛ ji, apyɛne nyɛ ji. Yéndémuu ayi ɛsɔwɔ ajɔɔ mé nnó áwá ji ne aparanja, áwané nyɛ ji ne aparanja. ɛwéna elú élé majyɛ mbaá bɔɔ ɛsɔwɔ nnó abɔ mankogé matoɔ, áfyɛɛ wye metɔɔ ne ji.

Menya mebo ayi atane né mmu mme

¹¹ Ne mma nge menya mebo ayi fɔ ndere atanege né mmu mme. Awyaaá ambya apeá ɛkɛ maá ɛgɔɔme, ne ajógɛ mejɔɔ ɛkɛ mmyɔ.

¹² Ase uto uko ɛbi menya mebo ayi mbe awyaaá apyɛ ukpekpe unó né mbe ushu wuu. Apyɛɛ mme ne bɔɔ ako abi ájwɔlegé wye ánogé menya ayi mbe yimbɔ, ayi gepa ɛyi gelu manwá ji gegbɔɔ.

¹³ Ne menya mebo yimbɔ, ayi atane né mmu mme, apyɛ ukpekpe ufélékpa ɛbi yɛ ɛbelé mewɛ etane né mfaánebuú ɛkwe mme bɔɔ ako agé.

¹⁴ Abwɔlé bɔɔ abi alú fa mme né ufélékpa ɛbi ályaa ji apyɛɛ né mbe ushu menya ayi mbe. Agaré ɛbwɔ nnó ákwɛɛ meló uka ayi afulé menya ayi abɔ akelé ji gepa ɛyi geké gewa ji yémbɔ alá gbɔɔ wɔ.

¹⁵ Ne ályaa menya ayina nnó ato gejulɛ mbaá meló uka yimbɔ nnó ábɔ genwá, ajógɛ mejɔɔ, apyɛ nnó áwá bɔɔ ako abi alá ánogé fɔ ji,

¹⁶ apyɛ ntó áfyɛ bɔɔ ako gelo né ɛgbɛ ɛbwɔnyɛ yɛ né mampwɛ. Abi alá arɛa gemɛ wɔ ne abi arɛa gemɛ, ubyá bɔɔ, afwa rka, afwé ne abi alá pɔ afwé, afyɛ ɛbwɔ uló mmyɛ.

¹⁷ Apyɛmbɔ nnó muú alá pɔ ne gelo ɛyigémbɔ ákpogé fɔ genó yé ɛbɛ élé mana genó anamé fɔ. Ne gelo ɛyigémbɔ geténé mbaá mabɔ menya mebo ayi mbe, yé ɛbɛ élé namba ayi atené mbaá mabɔ miɪ.

¹⁸ ɛwéna elú élé majyɛ mbaá bɔɔ ako nnó yéndémuu abɛ ne denɣa né mecho ɛwéna. Ne yéndémuu ayi awyaaá defɔɔ afere akaá ulaá geloge menya ayina. Geji geténe mbaá mabɔ mekwaá. Ne gelo jí élé “666”

14

Maá ɛgɔɔme ne usaá ɛle bɔɔ ukénéama meso ɛni

¹ Ne nké mpelé, ngé maá ɛgɔɔme ndere aténé né mfaá mekwɛ ɛwé ákuu nnó Sayɔn ne usaá ɛle bɔɔ ukénéama meso ɛni. Asa mabɔ Maá ɛgɔɔme ne ami Nte wuu né mampwɛ ɛbwɔ.

2 Ne nwú meko muú fɔ né mfaánebuú, meko yimbɔ awyale eké meko makɔne nnyi ne anyáne ntó kenké eké nefe. Meko ayi nwú mbɔ alú eké bɔɔ ákwelɛ bɔ dandyɛɛ ebwɔ.

3 Ne njune bɔɔ bina ákwa ekwɔ mekɛ né mbe geluɔge gefwage Esɔwɔ ne menya ɛni eyi elú mebe ne ákpakpa. Ne yé muú ayi ákágé ekwɔ ɛwéna apɔ, ekosé ebwɔ ambɔɔ ne ákaá. Ebwɔ bina ne álú bɔɔ abi Esɔwɔ áwené gemɛge ebwɔ né gabo fa mme.

4 Ebwɔ bina ne álú bɔɔ abi ábele menyammye ebwɔ pópó yé andée alá akaá wɔ, gétúgɛ álú ubwyene. Ebwɔ ákwɔlege Maá egɔɔme ájye yéndé mbaá ayi ji ájyeɛ. Alú bɔɔ abi Esɔwɔ áwené gemɛge bwɔ né gabo né geluage bɔɔ ako abi álú fa mme. Ebwɔ álu ndere mbwɛ mbe ayi áchyeɛ mbaá Esɔwɔ ne Maá egɔɔme.

5 Gebyɔ gepɔ fɔ ebwɔ né meno néndé ebwɔ álu pópó apɔ ne deba.

Makiénné Esɔwɔ áléɛ ágaré mekomejɔɔ Esɔwɔ

6 Ne mma ngé ekiénné Esɔwɔ ewé fɔ ndere elyenege té mfaá. Ekpa abya melómélɔ ayi álu te kwyakwya mangaré mbaá bɔɔ malɔ mme meko. Yéndé ntoó, ufɔɔ ufɔɔ mejɔɔ ne ufɔɔ ufɔɔ bɔɔ.

7 Ejɔɔ ne meko kenké eké “Fɔgé Esɔwɔ ne nógé ji néndé gébé gekwané eyigé ji asɔɔ mpa bɔɔ fa mme. Ndere elúmbo, fɛge ji muú akwyéɛ mfaá ne mme chónchó ne mabéɛ mega ne ambu annyi.”

8 Ekiénné Esɔwɔ ewé fɔ ewé egbeé makiénné ápeá echwɔ ntó, eké, “Babilɔn ákwe, melɔ ewé ebo elú melɔ ngɔ ekwe ‘burup’ ewɔ ngma mme. Manane jii ayi ji anané tametame áchɔ malɔ mme mako. Manane ji yémbɔ alu eké elé mmɔɔ ne ji achyéɛ malɔ ayifo anyuú mapyene ebwɔ.”

9 Ne ekiénné Esɔwɔ ewé fɔ ewé egbeé makiénné áléɛ echwɔ ntó, ejɔɔ ne meko kenké eké, “Bɔɔ abi ánogé menya mebo ne melɔ uka wuú, ne ákame nnó menya yimbɔ afyɛɛ ebwɔ gelo jii né mampwe ebwɔ yé né amu ebwɔ,

10 Esɔwɔ achyegé nye ntó ebwɔ efwyale. Efwyale ewémbo ebé nye eké mmɔɔ matomato ami alá áchwaré ne maná wɔ, ami Esɔwɔ afyɛɛ né mmu nkɔ wuú ayi metɔɔ usɔɔ. Ne Esɔwɔ apye nye ebwɔ áɔɔɔ né mmu mewe ewé elulú ne genó eyigé ákuú nnó sɔfɔ. Ne ebwɔ áɔɔgé nye né mbe ushu makiénné ukpea ne Maá egɔɔme.

11 Ne amuawe ayi atanege né mewe ewé esɔɔ ebwɔ, átanenge nye wye tanege té kwyakwya ne kwyakwya. Bɔɔ bina abi ánogé menya mebo yimbɔ ne melo uka wuú ne yendemuú ayi ákame nnó menya yimbɔ afyɛɛ ji gelo eyi getene mbaá mabɔ mií, ugbeé mmye upɔ ne ebwɔ utuú ne nwɔmese.”

12 Mechɔ ewéna elú elé majyɛɛ mbaá bɔɔ Esɔwɔ nnó ákogé matɔɔ ebwɔ. Ebwɔ bina ne ábélege mabe Esɔwɔ ne afyɛɛ wye metɔɔ ne Jisɔs.

13 Ne nwú meko muú fɔ né mfaánebuú nkane ajógé ne me, aké, “Sa meko mejɔɔ eyina: aké elo nana ejyegé mbe metɔɔ megomgo ebeɛ ne bɔɔ abi ágboó ndere ánkwalé Jisɔs Kras.” Ajógémbo Mendoó Esɔwɔ ekamé eké “Eɛh elú wáwálé. Ebwɔ ágbéegé nye mmye né utɔɔ ebwɔ néndé nsa utɔɔ ulúlul ebi ebwɔ apyɛɛ akwɔlege nye ebwɔ.”

Jɔn agé amɛ geɣja ndere Esɔwɔ asɔɔ nye mpa bɔɔ né bií bi kwyakwya

14 Ne nké mpelɛ, ngé geko eyi gelu pópó, ne muú fɔ ajwólé né mmu geko eyigémbo alú eké maá nte mekwaá, akweré ela gefwa ewé akwyéɛ ne gul. Agbaré nga mechyamechya né ebwɔ wuú, nga yimbɔ awya geti getye getyɛɛ.

15 Ne ekiénné Esɔwɔ ewé fɔ etane né echa upɛ Esɔwɔ, ekú muú ayi ajwólé né mmu geko kenké eké, “Lɔ mankye mbwɛ ne nga wye ayi agbaré, néndé gébé eyigé ákye mbwɛ gekwané ne mbwɛ ayi álu né mme ákwóné mankye.”

16 Eǵǵé mbo, muú yimbó né mmu geko afu nga wuú né mme, akye mbwe né mme meko.

17 Epyegé mbo, ekiénné Eṣṣwá ewé fɔ etané né mmu echa upɛ Eṣṣwá né mfaánebuú. Ewú ntó egbaré nga mecha yimbó ayi ákuú nnó shékɛl.

18 Ne ekiénné Eṣṣwá ewé fɔ, ewé ebɔ́ uto epwá mewɛ etané kwákwálé ne gelúǵé upɛ Eṣṣwá, ekúu ekiénné ewé egbaré nga mechyamechya eǵǵé kenké eké, “Gé umpome unɔ́ ebi ákuú nnó grɛp, uwáme né mme ugele. Cho sáǵ uchóchó bwó ne nga ayi wá ogbaré mbo.”

19 Eǵǵémbó, ekiénné Eṣṣwá ewémbó, efu nga wuú fa mme, eṣṣaré umpomé grɛp ebimbó, eju né mmu ejya ewé anjamege ubi wye. Ejya ewéna éténe mbaá metáǵ usáǵ Eṣṣwá ewé ji álerégé nye báǵ.

20 Ejya ewéna epóǵ né meló. Efembó ne ájyale upóme ebimbó manóǵ matané, makóǵ byogáǵogáǵo eké ebéé. Metyé ebéé manóǵ ewémbó elú usáǵ njkpa neke ufya. Ne ugome ebéé ewéna ulú genóǵe matyéé amu ápeá.

15

Makiénné Eṣṣwá akénéama áchwó ne ufáǵ efwyale ukénéama

1 Unó bimbó ukóǵé, mma ngé gekpékpéǵé genó gefɔ né mfaánebuú eyigé me nlá nkágé garé. Gejéá ne gepwá amu. Genó eyigémbó elé makiénné Eṣṣwá akénéama ayi akpané ufáǵ efwyale ukénéama. Efwyale ewéna ne elu ewé kwyakwya néndé elé né ufáǵ efwyale bina ne Eṣṣwá alerege nnó metáǵ usáǵ wuú ebye.

2 Ne ngé genóǵé fɔ eyi gelú eké ebéé mega. Gelú eféé eféé áchwaré ne mewɛ. Ne báǵ abi ammyéé apwáǵ menya mebo yimbó ne meló uka wuú, ne alá akamé fɔ nnó afyéé ebwó gelo ne mmyé eyi geténe mbaá mabó mií wá, átené né mapeá ebéé mega ewéna ewé elú eféé eféé. Agbaré manke ayi Eṣṣwá achyéé ebwó.

3 Ne ákwa ekwá ewé Mosis muú utáǵ Eṣṣwá abó akwané ne ewé Maá egɔǵme abó akwane, aké, “Ata Eṣṣwá Muú ǵpɔwá amu, unó bi wá ɔpyéé ulú ukpékpé ne upwáǵ amu. Wá ǵlu mfwa maló mme mako. Depó etye etiré wá ɔpyé délu wáwáǵé ne cho.

4 Ata yé muú fɔ apó ayi alá afáǵ wá, yé muú fɔ ntó apó ayi alá nóǵé wá néndé, wá mbii ne ǵlu muú ukpea. Bóǵ maló mme meko ánoǵé wá néndé yéndémuú agé nnó depó etye etire wá ɔpyé délu cho.”

5 Bóǵ bina anerege mankwa ekwá ewéna, nké mpelé echa upɛ Eṣṣwá né mfaánebuú enené nge maá getoge ukpea Eṣṣwá né mmu.

6 Makiénné Eṣṣwá akénéama ayi agbaré ufáǵ efwyale ukénéama átané né mmu echa upɛ Eṣṣwá ewémbó. Afyé mandée pópó ayi ágenege, ne yéndémuú bwó áni gebágé ndeé genó ji né ewáme. Uba mandée bimbó ugenege eké gul.

7 Ne menya ama né geluage menya eyi elú mebe eni, achyéé makiénné Eṣṣwá ayina akénéama ukú ukénéama, ebi akwye ne gul, ukú ebimbó ugbeé ne metáǵ usáǵ Eṣṣwá muú alu mebe te kwyakwya ne kwyakwya.

8 Ne amuawɛ ayi alerege ngó ne utóǵ Eṣṣwá, agbeé né mmu echa upɛ Eṣṣwá ewémbó. Ne yé muú akágé kpé fɔ né mmu echa ewémbó, kpaá té ufáǵ efwyale ebi makiénné Eṣṣwá yimbó achwó ne ubi ekogé.

16

Kwyakwya ufáǵ efwyale ukénéama ebi Eṣṣwá achyegɛ

1 Ne nwú meko muú fɔ né mmu ɛcha upɛ Ɛsɔwɔ ewémbɔ ndere ajɔ kɛnké ne makiénné yimbɔ akénéama aké, “Chóge dégbɛ genó eyi gelú né mmu ukú ɛbimbɔ ukenéama ɛbi ugbeé ne metɔ́ usɔ́ Ɛsɔwɔ né mme.”

2 Ajógé mbɔ ekiénné Ɛsɔwɔ ewé mbɛ ejyɛ gbɛ genó eyi gelú né mmu gekú jí fa mme. Egbegé mbɔ, ubobo dekpa ɛtine denome ne démyéé deshulé né mmye bóó abi áwyaá geloge menya mebo ne ánogé meló uka wúú.

3 Ne ekiénné Ɛsɔwɔ ewé ɛpyéé makiénné apea ejyɛ gbɛ genó eyi gelú né mmu gekú jí né ɛbɛé mega, ɛbwɔlé ɛla ɛké manóó gɛɛkwógé muú. Ne yéndégenó eyigé gelú né mmu ɛbɛé mega gegbo.

4 Ne ekiénné ewé ɛpyéé makiénné áléé, ejyɛ gbɛ genó eyi gelú né mmu ejjí gekú né mabéé ne ambu nnyí, manaá mako mabwólé mala manóó manóó.

5 Ɛpyéé mbɔ, nwú ndere ekiénné Ɛsɔwɔ ewé ɛbɔ́ mannyi mako ejɔ́ ɛké, “Eeh wɔ muú ukpea. Wɔ muú ɔlu ne ɔbo ɔlu, mpa wye yi ɔsɔ́ alú cho.

6 Néndé bóó áwá nya bóó ukpea ne bóó ɛkpave bye, wɔ achye ɛbwɔ manóó nnó ányú. Abó mbɔ lé nsa mbaá genó eyigé ɛbwɔ ápyéé.”

7 Ajógé mbɔ, nwú meko muú fɔ ndere atane né gelúógé upɛ Ɛsɔwɔ ajógé aké, “Ata Ɛsɔwɔ wɔ Muú Ɔpwɔ́ amu, mpa wye ayi ɔsɔ́ alú cho, ne wáwálé.”

8 Ne ekiénné Ɛsɔwɔ ewé ɛpyéé makiénné ani, ɛgbɛ genó eyi gelú né mmu ejjí gekú né ɛmɛé, ɛlyáá nnó ɛmɛé ɛdo bóó awú gekpɔsɔ́gɛ ubalé ɛké ɛbi mewɛ.

9 Ubalé bina upyéé bóó álwerege Ɛsɔwɔ muú ɛfwyale ɛwéna ɛlú jí né amu, yémbo ákwɔré fɔ matɔ́ ɛbwɔ alyáá gabo ayi ɛbwɔ apye, áfége Ɛsɔwɔ wó.

10 Ne ekiénné Ɛsɔwɔ ewé ɛpyéé makiénné ata, ɛgbɛ genó eyi gelú né mmu gekú jí né mfaá geluogé gefwage menya mebo yimbɔ. Egbegé mbɔ, mbaá ayi menya mebo yimbɔ ágbáregé gefwa jí wye ala gemuagemua. Ne akwaá ányéé manómé gétúgɛ ubalé ɛbi ɛbwɔ áwúú.

11 Alwéré Ɛsɔwɔ muú alu né mfaánebuú gétúgɛ ubale ɛbi ɛbwɔ áwúú, ne upa ɛbi ɛbwɔ áwya né mmye. Yémbɔ ákwɔre fɔ matɔ́ bɔ́w ályáá gabo ayi ɛbwɔ abó ápyéé wó.

12 Ne ekiénné ewé ɛpyéé makiénné akéné, ɛgbɛ genó eyi gelú né mmu gekú jí né ɛbɛé kpaá ewé ákuú nnó Yufretis. Egbegé mbɔ, ɛbɛé ewémbɔ ewa meko, mampye nnó afwa abi atane né ɛgbɛ ewé ɛmɛé ɛtanege agé meti ákoó.

13 Ɛpyéé mbɔ, ngé ubobo mandoó nchye áléé ayi álu ɛké bó mantwere átané né menó mmyɔ yimbɔ ne menó menya mebo ne menó muú ɛkpávɛ ayi gebyɔ.

14 Mandóo yina ɛlé aló nchye abi ápye ufélekpa. Ajyɛ bané afwa mme meko nnó ánywére ɛbwɔ mbaá ama ákpomé mmye mamye bee né gekpékpégé bíí ɛbi Ɛsɔwɔ Muú Apwɔ́ amu achwɔ́.

15 “Wúgɛ, me nchwɔ́ nyɛ eta nyú ndere menjo achwɔ́ né gébɛ eyigé muú ala akaágé. Galógál alú ne muú ayi abɛé peé, abelege mandéé jí chanchá nnó ɛkáge jí ake gejógéné akpa mekpo unɔ́.”

16 Ne mandoó nchye yimbɔ, anywere afwa mme ako né melu ɛma. Ákuú melu ewémbɔ né mejɔ́ bóó Hibru nnó Amagedɔn.

17 Ne ekiénné Ɛsɔwɔ ewé ɛgbeé makiénné akénéama, ɛgbɛ genó eyi gelú né mmu gekú jí né mmu gejulé. Egbegé mbɔ nwú meko muú fɔ ndere atane né mmu gepúgɛ Ɛsɔwɔ mbaá ayi geluogé gefwage Ɛsɔwɔ gelu. Ajɔ́ aké, “Nneré yéndégenó.”

18 Ajógémbɔ, gasama ake mamamama, mbaá awyale wyɔwyo, mamfeé ányá gbanɔɔɔ ne mme anyigé ne ɛshye. Gefɔ́ eyigé ákwaá alá álu danɔ́gɛ tɛ mme alɔ́.

19 Mme anyigé mbɔ, melo kpaá ɛkaré né malu áléé, ne malo kpakpa né mme meko akwe. Ne Ɛsɔwɔ ate gabo ayi Babilɔn ápyéé, ápye jí anyú mmɔ́ ami malu né mmu ɛkɔ wúú. Mmɔ́ amíbo matene né metɔ́ usɔ́ Ɛsɔwɔ.

20 Yéndé melo metɔ́ɔ nnyi ne makwe kpakpa áseé.

21 Ne ukpékpé makankoma ayi gema genɔ́ɔ eké usaá bɔ pɔŋ uta atané mfaá ákwe bɔɔ né mmye. Bɔɔ álwééré Éswɔwó gétúgέ ubale makankoma ebi ebwɔ́ áwu néndé, ubale bina uja dɔ́ɔ. *

17

Gekpékpé gé mendée eno

1 Ne ekiénné Éswɔwó ema né geluage makiénné akénéama ewé egbaré ukú ukénéama echwɔ́ jɔ́ɔ ne me eké, “Chwɔ́ me nlegege nye wɔ efwyaale ewé Éswɔwó achyege nye gekpékpé gé mendée eno muú ajwólé né gejamégé mannyi.

2 Afwa mme ana manane tametame ne ji. Ne manane ayi ji anané tametame achalé bɔɔ mme ako eké élé mmɔ́ɔ ne ji achyέ ebwɔ́ anyuú mapyene ebwɔ́.”

3 Ne Mendóo Ukpea echwɔ́ me mmye ne ekiénné Éswɔwó ewémbo ékpá me mfé né mashwɔ́ne. Njyεge ewú, ngé mendée fɔ́ ndere ajwólé né mfaá menya mebo fɔ́. Menya yimbo alú megelemegele, awyaá makpo akénéama ne ambya afya. Asa gejamégé mabɔ́ wyéé amí machɔ́ɔ mabɔ́ Éswɔwó né menyammye wuú meko.

4 Mendée yimbo afye mandée magεle ne mandée gefwa, akwyέé menyammye wuú ne unó densɔ́ ebi akwyέé ne gul. Mataá ŋka ne unó ebifɔ́ ebi ujame ŋka dɔ́ɔ. Akuú ubi nnó pels. Agbaré amo ayi akwyε ne gul. Amo yimbo agbeé ne uboboó unó bi utene mbaá manane tametame jii.

5 Asá mabɔ́ né népwe níí ami matene né genó gefɔ́ eyigé bɔɔ alá ákaágé garé. Asá wye áké, “Gekpékpé gé Babilon, mma andée eno ako, ne muú ayi ubobo unó bi upyέé fa mme utanege ji né amu.”

6 Ne ngé nnó manoó bɔɔ Éswɔwó ne bɔɔ abi bɔɔ áwáne gétúgέ ápyέé genó eyi Jisɔ́ akεlege mampye mandée yimbo eké mmɔ́ɔ.

Ngégé nla meno mekpo fuú.

7 Yémbɔ́ ekiénné Éswɔwó eké, “Ulannó wɔ́ oláá meno mekpo fuú?” “Ngarége nye wɔ́ genó eyigé muú alá ákagé garé eyi gotome ne mendée yina ne menya mebo makpo akénéama ne ambya afya ayi akpane ji ákéne.

8 Menya mebo ayi ɔ́bɔ ɔ́gené mbɔ́, abó alú nya mebe, yémbɔ́ apó sé mebe. Atanege nye né mmu gepyέé eyi geláge pɔ́ ne kwyakwya akwɔ́ ewé. Ne ajye nye né mbaá ayi awáne nye ji. Ne bɔɔ abi alú fa mme, abi te ula ulɔ́ɔ mme Éswɔwó alá asá fɔ́ mabɔ́ bwɔ́ né mmu ŋwe ayi ásame mabɔ́ bɔɔ abi ábɔɔ nye geŋwá eyi géláge byé wɔ́ ágεge menya yimbo aláá nye mano mekpo fuú, néndé menya yimbo abó alú nya mebe ne nana apó sé yémbɔ́ amágé chwɔ́ nye.

9 “Mechɔ́ ewéna ekelege bɔɔ ábé ne denŋa. Makpo menya yimbo akénéama áténe mbaá makwe akénéama ayi mendée yimbo ajwólé wye.

10 Makpo yimbo ntó akénéama áténe mbaá afwa akénéama. Né geluage afwa bimbo, ata agbo me, ama alú né gefwa nana, ama ayi aláá alú danchwɔ́. Achwɔ́gé ágbárege nye gefwa jii né mboó gébé.

11 Ne menya mebo yimbo ayi ábɔ́ alú nya mebe, ne nana alá apó sé, agbeé mfwa ayi agbeé afwa aneé. Ne ji alú mfwa ama né geluage afwa bimbo akénéama. Ne ajye nye né mbaá ayi awane nye ji.

12 “Ambya yimbo áfya ayi wɔ́ ɔ́gené mbɔ́ áténe mbaá afwa áfya abi alá alú danse uto mamgbaré gefwa, yémbɔ́ áchyεge nye ebwɔ́ ne menya mebo uto mamgbaré gefwa né nchwa neke ama.

* 16:21 Elú wáwálé nnó: Bɔ pɔŋ bina anɔ́ wye eké uba simen upea.

13 Afwa bina áfya, ákamege nyε meko ama, áchyεé eshyε ne uto gefwage bwó mbaá menya mebo yimbo.

14 Ebwó áñmeé nyε ummyε né Maá εgɔñme. Yémbɔ, Maá εgɔñme ne ankwólé bíí abi ápyεé genó εyi ji akélege, εbwó abi Εσωωó akuú ne ajya ammyε nyε ápwɔ ebwó néndé ji alú mfwa ayi abɔɔ afwa ako ne Ata ayi abɔɔ bɔ Ata ako.”

15 Ne εkiénné Εσωωó εμα εjɔɔ ne me eké, “Mannyi ayi wɔ ɔgene mbɔ, ayi mendée εno yimbo ajwólége wyεé aténe mbaá njune bɔɔ, ufɔɔ ufɔɔ bɔɔ, mal mme meko, ne ufɔɔ ufɔɔ mejɔɔ.

16 Menya mebo yimbo ne ambya afya ayi wɔ ɔgene mbɔ, áji ne menya yimbo jimbo ápaá nyε mendée εno yimbo. Afɔge nyε yéndégenó εyigé ji awyaa, ályaa ji gejogéné. Afyε né menyammyε wúú ne áso ji ne mewe.

17 Néndé Εσωωó ne áfyé mechwé ewéna né matɔɔ afwa bina nnó ákamé meko ama, achyεé utoó gefwage bwó mbaá menya mebo yimbo, nnó apyε ndere ji Εσωωó akélege kpaá té yéndégenó εyigé ji Εσωωó ajɔɔ gepyεé wáwálé.

18 “Mendée ayi ɔgéné mbɔ, aténe mbaá melo kpaá ewé ewyaa mfwa ayi abɔɔ afwa mal mme mako.”

18

Melo Babilon ekwe

1 Unó bina ukogé, ngé εkiénné ewé fɔ ndere etané né mfaánebuú éshulé fa me. Ewya gekpékpe uto ne genɔɔ εyi getane ji mmyε gepyε mme meko agéne.

2 Ne εjɔɔ kenké eké, “Gekpékpegé melo Babilon ekwé burup, éla lé melú ujwólé aló nchye ne mbaá ayi mandoó nchyεé ne denwyɔne debodebo ne εtiré bɔɔ alá akiú débigé wyεé.

3 Néndé manane ayi ji ánáne tametame achalé mme meko eké élé mmɔɔ ne ji achyε ebwó anyú mapyene ebwó. Afwa mme ábelé ntó ne ji ne bɔɔ abi akene gesé fa mme ákwe gefwa gétúgé genɔge manane tametame jíi.”

4 Ne nwú ntó meko ayi fɔ ndere atane né mfaánebuú. Aké, “Bɔɔ ba, tanege délyaa ji ékágé dékpe mbwa ne gabo wúú, ne nnó ékágé dékpe ntó né εfwyale ewé ji agene nyε.

5 Gabo ayi ji apyεé mbɔgé ákwigé jí né nchwε akwɔnege né mfaánebuú. Ne Εσωωó ate gabo wúú.

6 Pyégé ne ji wyε ndere ji ápyεé ne enyú. Genó εyigé ji apyεé ne enyú shuge ji amu manáne ápeá. Fyégé mmɔɔ né mmu amo magbeé, déchwaré mami matoo mapwɔ ami ji áchwaré achyεé bɔɔ anyuú, déchyεé ji anyú mami.

7 Ne pyégé ji ágé εfwyale ne ali wyε ndere ji áfεge geme jíi, ányéé apɔge né mmu gabo. Ji adoo ebwó ewɔme ajógé aké, ‘Me mfwa mendée mpó fɔ mekwí ne mbéé fɔ ne mesome kánka’.

8 Ne gétú εyigémbɔ, εfwyale éshúlege nyε ji mmyε né bíí uma ne mameé, mesome, ne emímí mesa. Ne asɔɔ nyε ji né mewe néndé Ata Εσωωó εse muú asɔɔ mpa wúú, anjea apwɔ amu.”

9 Afwa mme abi ábelé ne ji, ebwó abi ákpené mbwa ne ji ányéé né mmu gabo apɔge ágegé nyε amuawε ayi atanegé né mewe ewé εsɔɔ jí, álílí nyε alá ne mesome.

10 Ebwó aténe tεtε gétúgé áfɔɔ nnó ákpenε nyε né εfwyale ne melo Babilon, ájelege mmyε ájógé aké, “Ebo ne wɔ nnó, Babilon gekpékpegé melo ne melo ewé εñea geme, εfwyale éshulé wɔ mmyε né nchwaneke ama.”

11 Bɔɔ abi ákene gese fa mme álílí nyε alá ne masome néndé yé muú ayi áname unó gese bwó ápwɔ sé.

12 Yé muú apó sé ayi áname unó bi ebwó ákpoó. Unó bina élé gul ne seleba, mataá malómáló ne unó bi ujame ñka dɔɔ ákuú ubi nnó pεls, eshyεé ndéé, ndéé

afwa, ndeé megele ne gefogé ndeé nka eyi ákuú eji nnó silk ne unó bi akwyeé ne ambya meshuú, unó bi ákwye ne ufoó ufoó unós ebi ugós gebe unó bi ákwye ne afyaákó, gese, ne gefogé ntaá eniné ákuú nnó mabel.

13 Unó ebifo ntó ebi alá name sé elé mawéé nka ami manome gebe gelógéló, baá unós abi ápye menyéé agós ákuú abi nnó sinamum meéry, insent, ne frankinsent. Mmós grep, mawéé ne menyéé nkane: flawa melóméló ayi apye bread ne mbeé gefogé nchi eyigé ákuú nnó whit. Ne utu nkane: mpó, magoɲme, mpó mekagala, mboó gese uka úpeá ayi mpó mekagala ejame ne ákwaá abi ákpóó nkane afwé. Yé muú ápó sé ayi aname unó bina uko.

14 Bós abi ákene gese ájógé nye ne ji áké, “Unó ulóúlú uko ebi wó òkelege nnó ube ebye upó se. Ne unó uko ebi upyéé nnó wó òbe gbene ebi upye ntó nnó wó òkwó nɲo ómage gé sé ubi.”

15 Ne ebwó bimbó abi abós gefwa gétúgé ákene gese ne ji áténégé nye tété ne efós nnó ákpene nye né efwyale ne ji, álilí kenké ne mesome,

16 ájógé áké, “Ebo nnó, ebó nnó ne Babilon melo kpaá. Babilon alú nyá eké mendée ayi abó afyéé mashyéé ndeé, mandeé megele, ne mandeé gefwa. Akwyeé menyammye wuú ne unó desó ebi akwye ne gul, mataá malómáló ne unó bi ujame nka dós ákuú nnó pels.

17 Né nchwa neke ama gefwa jíí geko geno.”

Bós ákpakpa abi áɲeá geme né masogéka ne bós abi ákené wye, abi ápye utós né mmu, ne abi ákene gese né mmu, átenege nye tété,

18 ákálege gétúgé ágéné amuawe ayi atanege né mewe ewé asós ji, ájelege mmye áké, “Cha oo, ndé melo ewé ekwóne gekpékpé melo ewé.”

19 Ne áchwe matwó ágbe né makpo bwó, álilé nye ála ne mesome metós ájógé áké, “Ebo nnó, ebó nnó, ne melo kpaá, melo ewéna ne ebó elú meló ewé bós ako abi awyaá masogéka né ebéé mega ákwene gefwa wyeé gétúgé gefwa eyigé ji awyaá. Yémbó né nchwaneké ama, yéndégenó eyigé ji awyaá génó.”

20 Enyú ako abi délú né mfaánebuú begé ne nechóchó néndé Ešwó acho melo Babilon. Ne enyú bós Ešwó, áɲgbá Kras ne bós ekpávé Ešwó begé ntó ne nechóchó néndé Ešwó asós me mpa wuú gétúgé gabo ayi ji apyéé eta nyú.

21 Ajógé mbó, gekpekepegé ekiénné Ešwó fo ebwéé ntaá eniné nelú eké gekpékpéé ntaá eniné ákwós unó efome né mmu ebéé mega jegemmm ejós eké, “Wye ndere ntaá eniné na nékwene ne eshye nechógeré, mbóntó ne áfómege nye melo Babilon ne eshye, ácho ewu. Ndere elúmbó bós ámagé gé nye se ewú.

22 Ne ámagé wú sé meko nénke ení ákwele, makwa ayi akwané, ambya ayi áfamege ne mbá né melo Babilon. Ne yé muú deshweé ama ayi amagé be wyeé ápó. Ne amagé wú nye sé ndere muú akwós nchi né ntaá.

23 Ne yé bíí uma ntó genɲbogé etúlékán gegénege sé wyeé. Yé epaá neba muú áwuú sé wyeé. Bós bíí abi ákene gese ne abó álu bós abi áɲeá geme fa mme yina, ne bós megyaá bíí abwolé maló mme mako ne depóré megyaá bwó.”

24 Kwyakwya alu nnó Babilon áwá bós ekpávé bíí ne bós abifo ako abi álu bós Ešwó. Ne manóó bós bina malu ji mmye chónchó ne ami bós ako abi áwáné né mme meko, ne Ešwó acho melo ewéna gétúgé gabo ewu.

19

1 Unó bina upyéé mbó, nwú gewyagé meko eké, meko gejamé gé bós né mfaánebuú. Akálege kenké áké, “Déféé Ešwó, ji ne aferege bós né efwyale gabo. Ji ne abós nɲo ne uto ukó.

2 Mpa wuú alú cho ne wáwálé. Ji afyɛ gekpékpéǵé mendée eno yina né ɛfwyale. Mendée yina ne achóó bɔ́ɔ mme ne manáné tametame. Ɛsɔwɔ afyɛ ji né ɛfwyale gétúǵé manóó bɔ́ɔ utáó bií abi ji áwané.”

3 Ama kalé kenké áké, “Déféé Ɛsɔwɔ, amuawɛ ayi átánege né mewɛ ɛwé ɛsɔ́ɔ ji ákwɔme áǵyɛé mfaá té kwyakwya ne kwyakwya.”

4 Akálégé mbɔ, ákpakpa bimbɔ esaá meso eni ne menya ɛyimbɔ mebe eni, ákwe uwya mme áńógé Ɛsɔwɔ muú ajwálé né mfaá geluǵé gefwa áké, “Amɛn déféé Ɛsɔwɔ.”

Apɣɛ epaá nebane Maá ɛǵɔɣme

5 Né meko muú fɔ, atané né geluǵe gefwagé Ɛsɔwɔ ajǵgé áké, “Féǵé Ɛsɔwɔ se enyú ako abi délú baá defwɛ bií ne dénógé ji abi áńɛa gemɛ ne abi alá áńɛa gemɛ wó.”

6 Ajǵgé mbɔ, nwú meko fɔ eké meko gejaméǵé bɔ́ɔ. Alu eké gewyagé makóné nnyi ne eké meko gekpékpéǵe néfe. Akálege áké, “Déféé Ata Ɛsɔwɔ se Muú Apwáó amu, ji alú mfwa.

7 Ɛse ako débɛ ne nechócho, débɛnege ji mabɔ ne déchyɛge ji ńǵɔ, néndé bií epaá nebane Maá ɛǵɔɣme ukwóné ne Mendée neba wuú akpome mé mmyɛ áǵilé ji.

8 Achyɛé Mendée neba Maá ɛǵɔɣme ɛshyɛé ndeé nnó afyɛ. Mandeé yimbɔ áǵenege manemane, ne (átene mbaá ulóó melú ebi bɔ́ɔ Ɛsɔwɔ álerɛge).”

9 Ne ekiénné Ɛsɔwɔ ɛwémbɔ, ɛma ejáó genó ɛyigé fɔ ne me eké, “Metáó megɔmegɔ ebe ne bɔ́ɔ abi álóó ɛbwó nnó áchwó ányé epaá neba ne Maá ɛǵɔɣme.” Ne ɛma ejáó genó ɛyigé fɔ eké, “Mekómeǵóó ɛyina ɛtane mbaá Ɛsɔwɔ jimbáó.”

10 Nwúǵe mbɔ, nkwe ɛwu uka nnó nnógé ɛwú, yémbɔ ejáó eké, “Ɔpɣéǵé fɔ mbɔ, mentó nlu lé maá utáó Ɛsɔwɔ wye ndere wɔ ne ate ańme byéé abi alú bɔ́ɔ Ɛsɔwɔ abi ákwálegé wáwálé ayi Ƶisɔs aleré né genó ɛyi ji agaré. Nógé élé Ɛsɔwɔ néndé élé wáwálé ayi Ƶisɔs aleré né genó ɛyi ji agaré ne achyɛé bɔ́ɔ ekpávɛ Ɛsɔwɔ mekomeǵóó ayi ɛbwó ágaréǵe.”

Kras ammyɛ apwá menya mebo

11 Nǵɛ ndere mfaánebuú alu fuú, nké mpélé nǵɛ mpɔ mekagala pópó. Muú ayi ajwálé né mfaá akamege nnó, muú ayi dékágé nɛré metáó ne ji, ji ayi apyɛé bɔ́ɔ ákagé wáwálé ayi atome ne Ɛsɔwɔ. Aselé mati ayi alú cho mansɔ mpa ne ammyɛ umyɛ ne bɔ́ɔ abi alá akíí fɔ ji.

12 Amɛ ji aǵenege eké nenɔme mewɛ. Akwɛre gejaméǵé délaré gefwa né mekpɔ wuú. Asá mabɔ né menyammyɛ wuú ami yé muú alá ákagé ekósé wye jimbɔ.

13 Awya nku ayi áfyɛ né mmu manóó ne mabɔ mií makamege nnó, “Mekomeǵóó Ɛsɔwɔ.”

14 Ne bɔ́ɔ bee abi álú né mfaánebuú áfyɛ mandeé pópó, ayi akpeage, ákwyɛé áǵi ne ɛshyɛ ndeé. Ajwálé né mfaá mpɔ mekagala ɛyi elú pópó ákwálege ji.

15 Aparanja ayi achyaá atane ji né meno. Asele nyɛ élé aparanja yina ne ammyɛ ne bɔ́ɔ malɔ mme meko apwá ɛbwó. Agbarege nyɛ ɛbwó ne amu matomato, Ne ańamege nyɛ manaá umpomé né mmu ɛjya mmi nnó áńame manaá matane wycé, ne ɛjya ɛwéna ɛtene mbaá metáó usáó Ɛsɔwɔ Muú Apwáó amu.

16 Asa mabɔ né ndeé ɛyi elú ji mmyɛ ne melú ɛwé ekweré ɛna geka wuú áké, “Mfwa ayi abáó afwa ako ne Ata ayi abáó bɔ́ɔ Ata ako.”

17 Ne nǵé ekiénné Ɛsɔwɔ fɔ ndere ɛtene né mfaá ńme, ekú kenké eké denwɔné déko ɛti délyenege té mfaá ufáó ufáó denwɔne ɛtiré dényɛé unkwá

unó “Chwóge dénywere mbaá ama, dényε gekpékpégé epáá ewé Eṣṵwá ágbárege nyε.

¹⁸ Chwóge dényé unkwá afwa, ákpakpa bṵṵ bee ne bṵṵ bee, mpṵ mekagala ne bṵṵ abi ákene né mfaá εji. Chwóge dényε unkwá bṵṵ ako, afwε ne abi alá ápó afwε, ne bṵṵ abi aṅea geme ne abi alá aṅea geme wó.”

¹⁹ Ejógé mbá, ngé menyá mebo ayi atane né mmu ebéé mega, ne afwa mme ako ne bṵṵ bee bwṵ ánywere mbaá ama nnó ammyε bee ne muú ayi akene mfaá mpṵ mekagala yimbá pópó ne bṵṵ bee abi.

²⁰ Yémbá ápyε menyá mebo yimbá chónchó ne muú ekpávε gebyá, ji ayi apyé ufelekpa né mbε ushu menyá mebo yimbá. Ufelekpa bina ne ji aselé abwólé bṵṵ abi awyáa gelogé menyá mebo yimbá ne ánógé meló uka wuú. Ne áfome menyá mebo yimbá ne muú ekpávε gebyá né mmu gepyεge mewε ewé elúlε ne genó eyi ákuú nnó sṵfṵ.

²¹ Ne muú ayi ajwólé mfaá mpṵ mekagala ayi pópó, asε aparanja ayi atane né meno wuú awá bṵṵ abi aláá, denywone déko, dényé menyá unkwá bṵṵ bimbá kaka dépwa.

20

Afyε danchomeló denṵ aṅme dele

¹ Ne ngé ekiénné Eṣṵwá ndere etane né mfaánebuú εshulege mme. Egbare né ebwá wuú agbṵgṵ gepyεé eyi geláge pṵ ne kwyakwya ne gekpεkpege mkpṵkṵwé.

²⁻³ Ekiénné ewémbá, epyε gekwenege mmyá ayi ákuú ji nnó dragṵn ji ne ákuú nnó danchomeló ne satan ewε ji, ebwεé efome né mmu gepyεé eyigémbá, εgbε meno gepyε eyigémbá εdyε εwu. Danchomeló alá né mmu né aṅme dele. Apyε mbá nnó ji agegé sé meti ewé ji abwólége bṵṵ mme. Ne dele aṅme yina akógé, abṵṵ manlyáá ji né maá mboó gébé.

⁴ Ne nké mmágé pé, ngé uluá gefwa, ne bṵṵ abi ajwólé wye. Bṵṵ bina elé abi Eṣṵwá achyεé ebwṵ ebwṵnyε nnó ágbárege gefwa. Ne ngé ntó mandoó bṵṵ abi awáne ebwṵ gétúgé ágaregé wáwálé ayi Jisus aleré né genó eyi ji agaré ne mekomejóṵ Eṣṵwá. Bṵṵ bina ne álú bṵṵ abi alá nógé fṵ menyá mebo yimbá yé ebé lé meló uka wuú. Ne yé geloge menyá yimbá ebwṵ ákáme fṵ nnó ása geji né mampwε bwṵ yé né amu bwṵ wó. Eṣṵwṵ apyε ebwṵ ákwilé né negbo ágbaré gefwa ne Kras né aṅme dele.

⁵ Gé ndá mbe ayi Eṣṵwá apyεé bṵṵ ákwilé né negbo na. (Ne bṵṵ abifá ntó abi ágbṵṵ, Eṣṵwá apyε fṵ ebwṵ ákwilé né negbo wó, kpaá té dele aṅme yina ábyεé.)

⁶ Metṵṵ megṵmegṵ ebe ne bṵṵ abi Eṣṵwá ajyáá, ebwṵ abi ji apyε nyε ákwilé né negbo né ndá ayi mbe, ayi ji apyεé nyε bṵṵ ákwilé né negbo. Eṣṵwá ajya ebwṵ nnó ábé bṵṵ bií ne ebwṵ ágbṵṵ fṵ negbone ndá epéá. Abéé nyε elé ampyεé upe mbaá Eṣṵwá ne Kras, ne ebwṵ ágbárege nyε gefwa ne ji né aṅme dele.

Eṣṵwá apwá danchomeló

⁷ Ne aṅme dele ayina akoóge, Eṣṵwá aferege nyε danchomeló né denṵ εtiré abṵ afyεé ji.

⁸ Atanege, akené nyε abwṵlege bṵṵ né malṵ mme meko. Akuú umε malṵ áyina nnó Gṵg ne Magṵk. Danchomeló anywerege nyε ebwṵ ako né mbaá ama, nnó ammyε bee. Ne bṵṵ abi ámmyε nyε ummyε bina ájame nyε eké gesṵgé mbale nnyi.

⁹ Atanege nyε né malṵ mme meko, anṵ mbaá ayi bṵṵ Eṣṵwá ánywere. Mbaá yimbá elé melṵ kpaá ewé Eṣṵwá agbṵṵ ne ewú. Anógé melṵ ewémbá mme, mewε etanege nyε né mfaánebuú elwε ebwṵ ako áṣṵṵ.

¹⁰ Ne afomege nyɛ danchɔmeló muú abwólé ɛbwó né mmu gepyɛgé mewɛ ɛwé ɛlúlé ne genó ɛyigé ákuú nnó sɔlfo. Mbaá yina ne abó áfome menya mebo ne muú ɛkpávɛ ayí gebyɔ. Ne ɛbwó áwuú nyɛ ubale wyɛ utuú ne ɲwɔmese tɛ kwyakwya tɛ kwyakwya.

Ɛsɔwɔ asɔ kwyakwya mpa

¹¹ Ne ngé gekpékpé gé geluɔgé gefwa ɛyi gélú pópó ne muú ayi ajwólé mfaá. Ne mfaánebuú ne mme ásee né mbɛ ushu wuú yé muú agé sé ɛbwó wó.

¹² Ne ngé ntó bɔɔ ako abi ábɔ ágbɔɔ, abi áɲɛa gemɛ ne abi alá ɲɛa gemɛ wɔ. Ɛbwó ako atené né mbɛ geluɔge gefwa ɛyigémbɔ. Ne anene bɔ ɲwɛ, anene nto ɲwɛ ayífo ayi awyaá mabɔ bɔɔ abi ábɔɔ nyɛ genwá ɛyi gélágé byé. Ne muú ayi ajwólé, akwólé dépɔ ɛtiré bɔɔ bina ábɔ ápyɛɛ ndɛre ásámé né mmu bɔ ɲwɛ, asɔ mpa bwó.

¹³ Ne ɛbɛé mega ɛlyaa bɔɔ abi abɔ ánomé wyɛ átané átené ne geluɔge gefwa. Wyɛmbɔ ntó ne negbo ne melo áwuú bɔɔ, ályaa áwuú bɔɔ átané átené né geluɔ gefwa ɛyigémbɔ. Ne muú ayi ajwólé mfaá geluɔgé gefwa akwólé dépɔ ɛtiré bwó ábɔ ápyɛ, asɔ mpa bwó.

¹⁴ Ápyɛgé mbɔ ákpa negbo ne melo áwuú bɔɔ aɲme né mmu gepyɛge mewɛ. (Gepyɛgé mewɛ ɛwéna ɛlé negbo né ndɔ ɛpea.)

¹⁵ Ne yéndémuú ayi mabɔ amíí malá pó né mmu ɲwɛ ayi awyaá mabɔ bɔɔ abi abɔɔ nyɛ genwá ɛyi gélágé byé afomege ji né mmu gepyɛge mewɛ.

21

Ɛsɔwɔ akwyéé mme ayi meke ne mfaánebuú ayi meke

¹ Ɛpyɛgembɔ, ngé mfaánebuú ayi meke ne mme ayi meke. Mfaánebuú ayi mbɛ ne mme ayi mbɛ chónchó ne ɛbɛé mega ápó sé.

² Ne ngé ntó melo ukpea ɛwé ákuú nnó Jɛrosalɛ ayi meke ndɛre átane né mfaánebuú mbaá Ɛsɔwɔ ashulege áchwɔɔ. Akwyéé ɛwú ndɛre mendéɛ neba akwyéé gé menyammyɛ agilé menɔ wuú.

³ Ne nwú meko muú fo, atane né geluɔgé gefwage Ɛsɔwɔ ajógé kenké aké, “Nana Ɛsɔwɔ achwó jwólé ne akwaa. Ji ajwólé nyɛ ne ɛbwó, ne ɛbwó ntó ábɛé nyɛ bɔɔ bií. Ɛsɔwɔ jimɔɔ abéé nyɛ ne ɛbwó ne abéé nyɛ ntó Ɛsɔwɔ bwó.

⁴ Ji atilé nyɛ ɛbwó manse ako né amɛ. Negboɔ nebeé nyɛ sé, ne bɔɔ abéé nyɛ sé ne mesome, ɛbwó álíli nyɛ sé, ne yé ubalé áwuú nyɛ sé néndé unó bi ukwene ukó mé.”

⁵ Ne muú ayi ajwólé né mfaá geluɔge gefwa ajɔɔ aké, “Wúgé, nana mpyɛ unó ukó ulaá uke.” Ne ama ajɔɔ ne me aké, “Sa unó bina mme néndé mekomejɔɔ yina ɛlú wáwálé, nɛrege metɔɔ nnó unó bi ajɔɔ upyɛé nyɛ.”

⁶ Ama ajɔɔ ne me aké, “Nnere yéndégenó, me ne nlú muú mbɛ ne ayi kwyakwya, unó uko ulɔɔ ne me ne ukwyagé ne me. Ne yéndémuú ayi mmwólé manaá ɛpyɛ ji, nchyɛge ji manaá anyú ɛwé alá achyɛge fɔ ɲka. Manaá amí mbɔ matanege né embu nnyí ɛwé ɛwyaá manaá amí machyɛgé genwá.

⁷ Ne yéndémuú ayi ammyɛ apwɔɔ gabo, me nchyɛge nyɛ ji unó bina. Me mbɛɛ nyɛ Ɛsɔwɔ wuú ne ji ntó abéé nyɛ maá wá.

⁸ Yémbɔ, bɔɔ abi áfɔɔ mampyɛgé unó bi me nkelege, abi áshyá mamfyɛ metɔɔ ne me, abi áchwɔɔ menyammyɛ bwó ne gabo, abi awané bɔɔ, abi anane manané tametame, abi anyéé mafoó, abi ánogé aló uka, ne bɔɔ akó abi ábyɔge gebyɔ ákpane nyɛ ɛbwó áfome mmú gepyɛge mewɛ ɛwé ɛlúlé ne genó ɛyi ákuú nnó sɔlfo. Gepyɛge mewɛ ɛwéna ɛlé negbone ndɔ ɛpea.”

Ƶɔn ama age melo Jɛrosalɛ ɛwé meke

⁹ Ne ekiénné Eσωω εμα, né geluage makiénné Eσωω akénéama ayi agbaré ukú efwyale ukénéama echwω ejωó ne me eké, “Chwó me nlegege nye wω mendée neba, mendée ayi Maá egōyme ábáne nye.”

¹⁰ Mendoó Ukpεa echwó me mmye ne ekiénné Eσωω ewémbω ekpa me mfé né mfaá mekwe ewé eηōge δωó, eleré me melo Jerosale ewé elú melo ukpεa ndere etané mbaá Eσωω né mfaánebuú eshulege mme.

¹¹ Geηgbōge Eσωω gegénege wyeé manémané, ne melo ewémbω éshwánege ntó eké mataá malómáló ayi ákuú nnó jaspar. Egénege ηanéηané eké makankoma.

¹² Gebame eyi geηōgé geno melo ewémbω mme. Gebame eyigémbω gewya mano gebame áfyanéapeá. Né mano gebame yimbω makiénné Eσωω áfyanéapeá áténé wye ábáme. Né mano gebamé yimbω ntó ása mabω matoó bωó Isreli áfyanéapeá wyeé.

¹³ Mano gebamé yina, áléé álú né egbe ebwōnye, áléé álú né egbe ebwōbe, áléé álú mbe ne áléé álú meso.

¹⁴ Aténé gebamé eyigémbω né mfaá mabōmé áfyanéapeá. Asa mabω áηgbá Maá egōyme áfyanéapeá né mabōmé yina.

¹⁵ Ne ekiénné Eσωω ewé ebω ejōgé mbω ne me, egbaré meto ewé amege unó wyeé, akwyéé ewú ne gul. Elé meto ewémbω ne ewú ebω emegé melo kpaá ewémbω. Eméé makwōó gebamé chónchó ne manombi.

¹⁶ Metyéé melo ewémbω ne unalé úlú wye janja. Ekiénné Eσωω ewémbω eméé melo ewémbω ne meto ewé egbaré, metyéé melo ewémbω elú ηkpa neke dele ne geba. Wyembω ntó ne unalé ne uηōgé melo ewémbω úlú.

¹⁷ Ekiénné Eσωω ewémbω, eméé ntó uηōge gébamé eyigémbω, gelú matyéé amu usaá uléé meso ekéné ndere akwaá ámege unó.

¹⁸ Aténé gébamé eyigé na ne mataá malómáló ayi ákuú nnó jaspa. Ne yéndégenó né melo ewémbω ákwyé geji ne gul. Gul yimbω ápó ne deba, ne agenege eké eféé.

¹⁹ Ne mabōmé ayi átene gébame eyigémbω né mfaá, ákwyéé áji ne mataá ηka ufōufōó. Ntaá né mbe eniné aló manténe mabōmé yimbω nékámege nnó jaspa, eníne gbeé mataá apea nékámege safaya, eníne negbeé áléé nékámege áget, eníne négbeé áni nékámege émérá.

²⁰ Eni négbeé mataá átá nékámege oní, eni négbeé akené nékámege kánelyan, eni négbeé akénéama nékámege krisolite, eni negbeé ané nékámege berin, eni negbeé aneéneama nékámege tōpas, eni negbeé afyaá nékámege krisopreis eníne negbeé afyaneama nékámege jacint, ne eníne negbeé áfyanéapeá nékámege ametis.

²¹ Mano gébamé ayina áfyanéapeá ákwyéé áji ne mataá ηka áfyanéapeá ayi ákamege nnó pels, ne ákwyéé yéndé meno gébámé ne pel ama, ne ákwyéé metoó melo ewémbω ne gul. Ayi álá pó ne deba, ne agéne eké eféé.

²² Ne ngé fō echa upe Eσωω né melo ewémbω wó néndé, Ata Eσωω jimboó Muú Apwōó amu ne Maá egōyme ne álú echa ewémbω.

²³ Melo ewémbω ekelege sé nnó ηme yé ebe elé mfaá agénege wyeé néndé geηgbōge Eσωω ne gelú mewε ewé egénege wye ne etulekanj wuú elé Maá egōyme.

²⁴ Bωó malō mme meko ákené nye né mmu geηgbō eyigémbω. Ne afwa mme achwōó nye ne ηgō bwó né melo ewémbω.

²⁵ Mano gebamé eyigé na, ábeé fuú yéndégébé, néndé utuú ugilé fō wyeé.

²⁶ Ne ebwó áchwōó nye ne ηgō ne énogé bōó malō mme meko né melo ewémbω.

²⁷ Yɛmbɔ, yɛndɛgenɔ eyigɛ gɛlɛgɛ pɔ pɔpɔ nɛ mbɛ ushu ɛsɔwɔ, gɛkpenɛ fɔ nɛ melɔ ɛwɛmbɔ, yɛ muu ayi apyɛɛ depɔ debodebo yɛ ɛbɛ elɛ muu gebyɔ akpenɛ fɔ wye. Ekosɛ bɔɔ abi mabɔ bwɔ malu nɛ mmu ηwe Maá egɔηme ayi asamɛ mabɔ bɔɔ abi abɔɔ nyɛ genwá eyi gɛlɛgɛ byɛ ne ákpene wye.

22

Ebɛɛ ɛwɛ ɛwyaá manaá ami machyɛge genwá eyigɛ gɛlɛgɛ byɛ

¹ Ne ekiɛnnɛ ɛsɔwɔ ɛwɛmbɔ, ɛlɛrɛ me ntɔ ebɛɛ ɛwɛ ɛwyaá manaá ami machyɛge genwá eyi gɛlɛgɛ byɛ, magɛnege ɛkɛ ɛfɛɛ meke. Ebɛɛ ɛwɛmbɔ ɛtanegɛ nɛ geluɔge gefwage ɛsɔwɔ ne maá egɔηme.

² ɛshúlege ejye nɛ metɔɔ melɔ ɛwɛmbɔ. Nɛ yɛndɛ egbe ebɛɛ ɛwɛna, unɔɔ ɛbi uchyɛge genwá úlú wye. Unɔɔ ɛbimbɔ uwɔme umpomɛ ndɔ ɛfyánɛɛpeá nɛ ηme. Ne yɛndɛ mfaá uwɔmɛ ndɔ gama. Ne bya unɔɔ ɛbimbɔ úlú uka ɛbi ápyɛ bɔɔ mameɛ nɛ mme mekɔ átoógɛ.

³ Ne yɛndɛgenɔ eyigɛ ɛsɔwɔ álɛrɛ geji ukwekwɛ amu gebɛɛ fɔ nɛ melɔ ɛwɛmbɔ.

Ne geluɔge gefwage ɛsɔwɔ nɛ maá egɔηme gebɛɛ nyɛ wye ne bɔɔ utɔɔ bií ánoógɛ nyɛ ji.

⁴ Ágenɛ nyɛ ushu ɛsɔwɔ, asamɛ nyɛ ntɔ mabɔ mií nɛ mampwe bwɔ.

⁵ Utuu ugilɛ fɔ nɛ melɔ ɛwɛmbɔ. Ne bɔɔ abi álu wye ákɛlɛgɛ sɛ genbɔ ɛtlúlékán nɛ ηmɛɛ nɛndɛ Ata ɛsɔwɔ ne abɛɛ nyɛ genɔgbogɛ ɛbwɔ. Ne ɛbwɔ ágbarɛge nyɛ gefwa tɛ kwyakwya ne kwyakwya.

Jisɔs akɛ ji amagɛ chwɔ nyɛ fa mme

⁶ Ne ekiɛnnɛ ɛsɔwɔ ɛwɛmbɔ ɛma ɛjɔɔ ne me ɛkɛ, “Mekómejɔɔ ɛyina ɛlú wáwálɛ kámege ne ɛji. Ata ɛsɔwɔ muu achyɛge mendoɔ mbaá bɔɔ ɛkprávɛ bií atɔ ɛkiɛnnɛ wuu nnɔ ɛchwɔ ɛlɛrɛ baá utɔɔ bií unɔ bi uchwɔ upyɛɛ.”

⁷ Ne Jisɔs akɛ, “Wúgɛ, ɛla gachyɛɛ me nchwɔɔ. Metɔɔ megɔmegɔ ɛbe ne bɔɔ abi ápyɛ unɔ bi ásamɛ nɛ mmu ηwe yina ɛbi upyɛ nyɛ nana ne meso gébé.”

⁸ Me Jɔn nlu muu ayi nwwú, ne ngenɛ unɔ bina uko. Nwúgɛ ne ngɛge unɔ bina nkwe uwyá mme nɛ mbɛ ushu ekiɛnnɛ ɛsɔwɔ ɛwɛ ɛlɛrɛ mbɔ me unɔ bina nnɔ me nógɛ ɛwú.

⁹ Yɛmbɔ ɛjɔɔ ne me ɛkɛ, “Ɔpyɛgɛ fɔ mbɔ, me ntɔ nlu ɛlɛ muu utɔɔ ɛsɔwɔ wye ndere wɔ ne atɛ aηme byɛ abi álu bɔɔ ɛkprávɛ ɛsɔwɔ ne abifɔ ako abi ábélege mekomejɔɔ ayi ásamɛ nɛ ηwe yina. Nógɛ lé ɛsɔwɔ.”

¹⁰ ɛma ɛjɔɔ ɛkɛ, “Ɖbigɛ fɔ mekomejɔɔ yina, ayi ásamɛ nɛ mmu ηwe yina ayi agarɛge unɔ bi upyɛɛ nyɛ nana nɛ ɛbí upyɛ nyɛ meso gébé, nɛndɛ gébé eyigɛ unɔ bina upyɛ nyɛ gɛlá kwɔkwólɛ.

¹¹ Ndere ɛlúmbɔ, yɛndɛmuu ayi ápyɛɛ gabo, ápyɛgɛ wye gabo wuu. Ayi ápyɛɛ ukwenkwe unɔ ápyɛgɛ wye ukwenkwe unɔ, ayi ápyɛ genɔ eyi gɛlú cho ápyɛgɛ wye genɔ eyi gɛlú cho ne ayi álu pɔpɔ ábɛɛ wye pɔpɔ.”

¹² Jisɔs ama ajɔɔ akɛ, “Gɛgɛ, ɛla gachyɛɛ me nchwɔ. Nkɛ nchwɔ, nchwɔ ne nsa ayi nchyɛgɛ yɛndɛmuu ndere ji apyɛ utɔɔ.

¹³ Me ne nlu genóge mbɛ ne eyigɛ kwyakwya, muu mbɛ ne ayi kwyakwya, unɔ uko ulɔ ne me, ne ukwyage ne me.”

¹⁴ “Metɔɔ megɔmegɔ ɛbɛɛ ne bɔɔ abi áshwɔne mawulɛ bwɔ akpea pɔpɔ. ɛbwɔ ne ɛsɔwɔ achyɛge nyɛ ɛbwɔnyɛ nnɔ ákoɔ nɛ meno gébamɛ ákpɛ nɛ melɔ ɛwɛmbɔ ányɛ umpomɛ genɔɔ eyigɛ gechyɛge genwá eyi gɛlɛgɛ byɛ.

¹⁵ Bɔɔ abi álá ákpene fɔ nɛ melɔ ɛwɛmbɔ ɛlɛ bɔɔ abi álu ɛkɛ bɔ mammyɛ, bɔɔ abi ányɛ mafoɔ abi ánane mananɛ tametame, abi áwane bɔɔ, abi ánoógɛ alɔ uka, abi ábyɔge gebyɔ ne bɔɔ débwlɛ.

16 “Ne me Jisɔs ntɔ ekiɛnnɛ wa nnɔ echwɔ egarɛ enyɔ unɔ bina nɛ ma-chomele bɔɔ Esɔwɔ. Me nlɔ mpyáne mfwa David, me nlɔ ntɔ ekɛ membe ayi agenege nɛ gejejegɛ biɪ.”

17 Aɔɔgɛ mbɔ, Mendoɔ Esɔwɔ ne Mendɛe maá egɔɔme ákɛ, “Chwɔ Ata Jisɔs.” Ne yéndémuú ayi awuú mekomejɔɔ yina, abɔ manjɔɔ ntɔ nnɔ “Chwɔ.” Ne yéndémuú ayi mmwɔlé manaá epyɛɛ ji, achwɔ ne yéndémuú ayi akelege achwɔ anyú manaá ami machyege geɔwá ewé alá chyegɛ ɔka.

Kwyakwya mejɔɔ

18 Ne me Jɔn nkwelege mbeé mbaá yéndémuú ayi áwuú mekomejɔɔ ayi asamé nɛ mmu ɔwe ayina. Mekomejɔɔ yina ayi agarege unɔ bi upyɛɛ nye nana ne ebi upyɛ nye meso gébé nnɔ, “Muú ayi agbege genɔ eyigɛ chá nɛ unɔ bi ásamé nɛ ɔwe yina, Esɔwɔ agbɛgɛ nye ntɔ efwyale wuu ne ufɔɔ mameé ukeneama ebi ásamé nɛ ɔwe yina.

19 Ne yéndémuú ayi aferege genɔ nɛ unɔ bi ásamé nɛ ɔwe yina ayi agarɛ unɔ bi upyɛ nye nana ne ebi upyɛ nye meso gébé, Esɔwɔ ntɔ aselé nye uto ebi abɔ achyɛɛ ji nnɔ akpɛ ne melɔ ukpea ewɛmbɔ ányɛ umpomé genɔ eyi géchyɛge geɔwá eyi gélagɛ byé, ndere asamé nɛ ɔwe yina.”

20 Ne muú ayi agarɛge unɔ bina akɛ, “Wáwálɛ alá gachyɛɛ me nchwɔɔ.” Jɔn akɛ, Amen, chwɔ Ata Jisɔs.

21 Nnenémmye nnɔ Ata Jisɔs álérégɛ bɔɔ Esɔwɔ ako galɔgálɔ.